

58741

Mag. St. D.

P

58741

III

f. 2

Fil. pol. 946.

X. a. 12.

PRÆLECTIONES
PHILOSOPHICÆ,

OCTOLIBROS
PHYSICORUM,
Pris THOMÆ MŁODZIANOWSKI,
POLONI, SOC. JESU.

INSERTÆ SUNT ET QVÆSTIONES MAGIS
DISPUTABILES,

DE COELO ET MUNDO.

LESNE,
Imprimebat MICHAEL BUCK, Anno M. DC. LXXI.

APPROBATIO

ILLUSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI DOMINI

DN. Infulati Præpositi Lascensis, Scholastici Vladislavien-
sis, Archi-Diaconi Posnaniensis, Gnesnensis, Lanciciensis, Canonici, Vicarii
& Officialis Generalis Posnaniensis, S. R. Majestatis Secretarii.

Prælectiones Philosophicas, R. P. Thomæ Młodzia-
nowski, Societatis Jesu, S. Th. Professoris, auctoritate
Adm. R. P. ejusdem Societatis Provincialis, receptas
& approbatas, uti luce publica dignissimas, prælo mandan-
das censeo & permitto. In quorum fidem præsentem, ma-
nu propria subscribo. Datum posnan. die 28. Mensis Mar-
tii, Anno Domini 1670.

ALBERTUS DOBRZELEWSKI,
Præpositus Lascens. Archi-Diaconus,
& Officialis Posnan. Generalis.

58241
FACULTAS.

ALEXANDER LORENCOWIC,

Præpositus Provincialis Societatis JESU per Regnum Poloniæ:

Concedo Facultatem P. Thomæ Młodzianowski,
Societatis Jesu Theologo, potestate ad id mihi datâ
â Reverendo P. Joanne Paulo Oliva, Præposito Generali
ejusdem Societatis, ut Commentationes in 8. libros phy-
sicorum ab eo conscriptæ, quoniam ab aliquot Patribus
Theologis, ad id Deputatis recognitæ probantur, in lucem
editæ, typis mandentur. Cujus rei gratiâ hæc literas ma-
nu nostrâ, & Sigillo officii munitas dedimus. Lublini
4. Januarii 1670.

ALEXANDER LORENCOWIC,
Præpositus Provincialis Societatis JESU
per Poloniâ.

DEI CARO-FACTI MATRI

DE

CORPORE NATURALI:

VERBUM VERBO CON-
CIPIENTI,

DE

AUSCULTATIONE:

BEATISSIMÆ UT OCTO

IN

OCTO LIBROS PHYSICORUM

PRÆLECTIONES PHI-
LOSOPHICAS

Componēbat

Mancipium ejusdem

T. M. S. J.

DEI CARO-FACI MATRI
DE
CORPORE NATURALI:

VERBUM VERBO CON-
CIPIENTI

DE
AUSCULTATIONE:

BEATISSIMA UT OCTO

IN

OCTO LIBROS PHYSICORUM

PRÆLECTIONES PHI-
LOSOPHICAS

ambrosio magistro M

J. M. T.

PROOEMIUM.

Nihil hic ago de Questionibus Prooemialibus Physicis: quia Majores, quæ in hac materia, assumi debebant, omnes sunt expensæ in Logica, sub quibus Minores facili subsumi possunt; ita ut de re, nulla sit in præsentis difficultas: aut enim pro objecto statuitur Ens mobile, aut Corpus quæ tale, aut Corpus substantiale, aut Corpus naturale, quæ omnia in re idem sunt. Quia ad prædicta, in Re revocantur omnia, quæ scibilia sunt in Physica, ipsa autem secundum rem, ad nihil aliud revocantur, de ceteroq; supponuntur esse scibilia. Quoad vocem autem attinet, non commodè appellatur objectum Physicæ, Ens mobile, propter rationes in Logica, in simili adlatas, de Objecto, sub nomine Entis, non constituendo. Non rectè etiam appellatur Corpus quæ tale: quia si nihil obfit, debet assignari objectum formale, distinctum à materiali: Cum enim objectum definitivum sit scientiæ & in definitionibus, explicite, licet breviter, singula sint evolventa; non evolvuntur autem, si idem, & sub eodem nomine, pro formali ponatur. Unde fit, ut si possit fieri, quærendum sit aliud nomen. Commodius ponitur Corpus substantiale, sed quia recedit à phrasi Aristotelica, quæ Libros, præsentis materiæ, à Natura appellat, fit ut commodissime dicatur, objectum Physicæ, esse Corpus naturale. Ly naturale, non accipiendo pro eo, quod opponitur supernaturali, sed secundum præsentem materiam, quæ se ipsam explicat. Nempe prout Corpus naturale, sumitur pro Corpore, in quantum est principium motus, & quietis, in quantum ex Vi Corporis, deposcit quantitatem, & similia.

TRACTATUS I.
DE PRINCIPIIS ET CAUSIS CORPO-
RIS NATURALIS.

Contra Communem ceteroq; praxim, non sejungo Tractationem de Principiis, à Tractatione de Causis. Licet enim ut ex inferius dicendis constabit, principium & Causa distingvantur, tamen in Physica, quod habet rationem principii intrinseci compositivi, vel extrinseci,

7 *feci, habet rationem Cause accommodatè acceptæ, & si quid est specialius 10
diversitatis, brevi perstringi potest.*

DISPUTATIO I.

DE PRINCIPIIS ET CAUSIS IN COMMUNI.

EA quæ concernunt formalitatem Principii, in primis perstringenda sunt.

PRÆMITTO I. *Quæ sit definitio Principii ut sic.* Plures diversis locis tradit Philosophus. Prima est 4. Metaph. c. 1. *est primum, unde aliquid aut est, aut fit, aut cognoscitur.* Secunda 1. Phys. T. 4. 2. *Oportet principium neq; ex alterutro esse, neq; ex aliis, & ex his omnia.* Tertia 5. de Gen. Anim. c. 7. *Principium est illud, quod ipsum quidem est causa multorum, sed ipsum nulla superior.* In idem ferme recidit, & illa, 5. Poët. *est id, quod post aliud, necessario non est, post illud autem, aliud natum est esse, vel fieri.* Maxime propria est Prima definitio, licet etiam non sit exacta: quia procedit, per enumerationem; quibus omnibus, quasi rationem communem tradit, S. Thomas, l. p. q. 31. a. 1. Principium dicitur esse, à quo aliquid, quomodo-
documq; procedit.

Quomodo autem ratio principii. possit salvari, sine nova Inceptione, discitur in aliis materiis, attingeturq; ubi de Creatione.

9 PRÆMITTO II. *Quæ sit definitio Principiorum Corporis Naturalis.* Desumitur illa, ex 1. Phys. c. 4. 2. *Principia sunt, quæ neq; ex aliis, neq; ex alterutro sunt, & ex his omnia.* Ut autem ly ex toties positum explicetur, sensus erit, dictæ definitionis, ut communiter docetur, Principia Physica, neq; Terminativè, neq; Compositivè sunt, in ordine rerum naturalium, ex aliis, aut ex alterutris, ex ipsis autem, vel Compositivè, vel terminativè fiunt omnia materialia.

PRÆMITTO III. *Quot sine principia Corporis Naturalis.* In fieri tria sunt. Materia, forma, privatio, in facto esse duo, Materia & Forma.

RATIO est. Quia in omni transmutatione, datur terminus à quo, terminus ad quem, & illud ipsum permanens, quod transmutatur. Primum est privatio, secundum forma, tertium ipsamet materia. Argumentum hoc infra redibit tractandum. Procedit autem resolutio, de principiiis intrinsecis: quia efficiens, & finis, sunt principia extrinseca. Quod autem in facto esse, sint duo. Ratio est: quia impossibile est, stare privationem cum forma. Imò ratione horum duorum, dicuntur esse prima principia, prima contraria. Hæc summam tractata, fusiùs ab aliis exposita, ferme ab omnibus, eodem tenore leges.

QVÆSTIO I.

De Predicatis essentialibus Cause.

INvestigata definitione Cause, perstringenda erit connexio illius, sine essentialis cum effectu. 12

DIFFICULTAS I.

Explicatur Essentia Cause ut sic.

IN Definitione Cause, attendendum est; nè conveniat Patri æterno, respectu Verbi, & respectu Spiritus S., utriq;. Nè conveniat conditionibus, privationi; solis tantum intrinsecis, vel solis extrinsecis

13 *fecis Causis. Item ne conveniat Personæ Verbi respectu Humanitatis.*

EXPLICAT I. Svar. D. 18. Metaph. S. 2. n. 3. est principium per se influens esse, in aliud.

IMPUGNAT I. Hanc definitionem Arriaga: quia Pater æternus, qui est aliud suppositum à Filio, influit esse in aliud suppositum; & tamen non est causa Filii.

RESPONDERI POTEST. Quod ly aliud simpliciter prolatum, ex sensu Patrum, significat aliteratam essentiam. Hinc absolute potest dici filius alius à Patre, sed non aliud. Cum autem Svar. sine addito aliud posuerit, non potest definitio illius aptari ad probandum Patrem æternum esse causam Filii.

IMPUGNARI POTEST II. Quia per ly aliud, vel intelligis naturam, vel intelligis quidditatem, si naturam, ergo substantia, posito quod sit entitativè distincta, nullam habet sui causam; quia dum producit, non producit naturam, si autem intelligis, quamcumq; quidditatem. Ergo Pater, respectu Personæ Verbi, erit causa. producer enim Personam Verbi, adeoq; quod quid Verbi, quæ Verbi.

RESPONDERI POSSET. Nisi 15 aliquid addatur, hoc Argumentum non concludet, quia quidditas sine addito, idem est, quod natura, solisq; formalitatibus differunt. Hinc si non producit Naturam Filii, neq; producit quidditatem Filii. Posset tamen acui hoc Argumentum, ut fiet infra. Absolute tamen loquendo.

NON SATISFACIT DICTA EXPLICATIO. Tum quia potest idem producere seipsum, ubi verè erit causans, & causatum, non tamen erit influxus esse in aliud. Tum quia secundo loco positum

argumentum, restitui potest; ly enim aliud, non supponit pro natura, ut probatum supra, non pro definibili quocumq; habente aliquam perfectionem, & tamen productam: quia alias persona Verbi, dicens relativam perfectionem, dicenda erit causata. Tum quia etiam causæ per accidens, sunt verè causæ, & tamen per se non influunt esse.

EXPLICAT II. Arriaga. Causa, est id, quod per se influendo producit essentiam. Hæc explicatio ex dictis.

NON SATISFACIT. Tum quia si nomine essentiae intelligatur id, quod contraponitur substantiæ. Sic substantia, si est quid distinctum ut est per Arriaga distinctum, non habebit sui causam. Si autem non sic sumatur essentia non apparet, qui Pater, respectu Personæ Verbi, non dicatur causa. Tum quia dantur causæ per accidens, quæ verè sunt causæ, & tamen per se non influunt.

EXPLICAT III. Fonseca, contentientibus Conimbr: Quod causa, sit principium, per se influens esse, in aliquid à se dependens.

IMPUGNARI SOLET I. Ly pendere ab alio, vel significat, quod ille terminus, qui producit, non possit esse, nisi ab alio, & sic Verbum etiam erit causatum: quia illud essentialiter est à Patre. Si autem per ly pendere ab alio, significatur indigentia, quam habet terminus ad esse à causa, sequetur nec per Divinam potentiam, eundem effectum, posse à pluribus causis totalibus produci, nullam enim ex his determinatè indigere effectus.

RESPONDERI POSSET. Sufficit, quod saltem indeterminatè aliquam ex iis indigeat.

19 IMPUGNAT IL. Oviedo: quia si ex Auditoribus istius definitionis. quæ rationem, quare Verbum non sit causatum, respondent: quia scilicet non dependet à Patre. Si autem quæsieris, quare non dependet à Patre, respondent quia dependere est habere productam essentiam, quod certe est arbitrium: nam ex præcisâ vi termini *dependet*, non significatur produci essentiam. Hinc datur dependentia à conditionibus, passionibus, formâ, quæ dependentiæ non arguunt productionem essentiae.

RESPONDERI POTEST. Quod in communi phrasi, & sine addito, dependentia supponat pro aliquo imperfecto; ut cum dicimus, creatura pendet à Deo, servus à nutu Domini. *Absolute tamen loquendo.*

NON SATISFACIT hæc explicatio. Tùm quia ex ea, non potest reddi clara ratio, cur Pater æternus, respectu Filii, non sit causa, cum verè non possit esse, nisi à Patre: nam ut supra vidimus, dependentia non arguit productionem essentiae, non significat etiam semper imperfectionem: nam essentia dependet à suis passionibus, & perfectionibus, relationes transcendentes à suis terminis. Cur ergo dependentia originis argueret imperfectionem. Tùm quia esse illud dependens, vel significat quidditatem, vel naturam. Si naturam. Ergo Subsistentia distincta, nullam potest habere sui causam, si quidditatem, vel perfectionem productam. Ergo Verbum, quod in ratione Verbi producit, dependens, adeoq; causatum erit. Tùm quia ut dixi supra, etiam causæ per accidens, sunt verè causæ, neq; tamen per se influunt.

EXPLICATUR IV. Quid sit Causa?

Nempè, quod sit principium, propter quod per se, seu virtute sua influens, sequitur aliquod esse.

Hæc explicatio.

NON SATISFACIT. Tùm quia usurpat terminos dubios, & tamen definitio, quæ est ipsissima sciendi claritas, non vult talia dubia, dubium autem est. An ly propter quod, non supponat pro causa finali: Nam motiva exprimuntur per ly propter quod; Rursus non apparet, qui hæc definitio, sine nova explicatione, & distincta ab hac possit aptari causis intrinsecis: cum illæ non virtute sua, sed seipsis influant, & causent. Tùm quia ly illud esse, vel supponit pro natura, & sic subsistentia distincta, non posset habere sui causam. Vel ly esse, supponit pro quacumq; quidditate, & sic etiam Verbum Divinum causari, quantum ex vi hujus termini non repugnaret, præcipue in sententia, quæ agnoscit relativas existentias. Tùm quia si recurras ad hoc, quod esse Verbi non sequatur, inquirendum erit, quid ly sequitur importet? Si enim quacumq; posterioritatem importet, sic sequetur etiam verbum, quod est posterius origine, præ originante. Si per ly sequitur, intelligatur sequevela durationis seu posteritas durationis. Sol non erit causa luminis; quia in eodem instanti reali, emanavit ex se lucem: Si autem ly sequitur, supponit pro dependente redeunt Argumenta superius similita. Hinc aliter.

EXPLICATUR V. Quid sit Causa? Quod sit principium, Vi sua determinans ad existendum. Usurpo potius ly *Vi sua*, quàm per se, vel virtute propria, quia causæ per accidens, per se non influunt, & tamen sunt verè causæ. Nec adhibeo hunc

25 hunc terminum, Virtute propria: quia Causæ instrumentales, sunt verè Causæ, non tamen dicuntur agere virtute, & nomine proprio, sed in Virtute principalis, cum tamen habeant vim sibi convenientem agendi, per quam vim agendi, excluduntur conditiones, qualis est approximatō, quæ non agit, sed agens unit localiter. Per ly *determinans*, excluduntur Personæ Divinæ. Nam determinatio, indifferentiam saltem in priori naturæ exigit: quid enim determinaret, & auferret? Nulla autem etiam cogitabilis fuit indifferentia in Personis Divinis, ut essent. Determinatio etiam significat limitationē. Hinc Besafion. cap. ult. ad fin. Concil. Florent. negat in isto sensu, in quo causa limitationem dicit, appellare Græcos. Patrem æternum, causam Filii. Per quem etiam terminum privationes, imò & conditiones excluduntur à ratione causæ: quia possunt esse, & non determinare ad existentiam, nec habere vim determinandi. Subsistentia etiam Verbi non est causa Humanitatis: quia illam non determinat ad existendū. Deniq; si daretur Creatura ab æterno, Anima item rationalis, quæ exigit esse semper post, sunt causæ: quia Creatura ab æterno, erat adhuc indifferens ad existendum, indifferentia priori per rationem. Anima item, etiam, postquam est creata adhuc causatur à Deo: quia est pendens à Concursu Divino, qui potest exhiberi & non exhiberi, habetq; esse limitatum, & restrictum, ideo adhuc debet dici, determinari ad existentiam. Porro ratio determinantis, causalitati ut quo, Causæ ut quod, conveniet. Determinare etiam ipsum, non tantum ad genus causæ efficientis,

sed etiam formalis spectat. Hinc per multos determinativitas, est de primo essentiali conceptu formæ, spectat etiam ad Causam materiale. quia hæc determinat ad esse corporei, compositum. Deniq; cum aliquid propter diversos fines fieri possit, vel certe fieri, & non fieri, bonitas finis ad utrumq; determinat. Sicq; ulterius procedendo, in aliis huc revocabilibus speciebus causarum, advertetur, omnibus illis convenire vim determinandi.

QVÆRES. Cur Patres rejecerint nomen Causæ à Divinis?

PRÆMITTO I. Aliquos Patres veritos esse etiam nomen principii dare Patri respectu Filii. Proprium, inquit Nazianzenus, ejus qui principio caret nomen est Pater, ejus autem, qui citra ullum principium genitus, est Filius. Imò & Arrius scribens ad Euseb. Nicom. ex eo Filium non esse DEUM volebat, quia habet principium, Principium autem, inquit, habet Filius. Deus autem caret principio. Sed Arrius volebat Filium habere principium. h. e. esse ex non entibus, seu non existisse aliquando, hocq; illi volebat negare Nazianz. citatus.

PRÆMITTO II. Aliquos Patres dixisse, quod Filius pendeat à Patre. ita idem Nazianz. V. de Filio DEI. Nihil erat ante Patrem magnum, nam cuncta coerces, amplectens & qui pendet de Patre. Cyrill. Alex. Dial. 3. de Trin. dicit. Filium pendente esse substantialiter ab eo, qui genuit. Sed his locis, ly pendere, supponit pro procedere.

PRÆMITTO III. Græcos ferre omnes, Patri, nomen causæ tribuere, respectu Filii, imò & Aug. L. 83. qq. q. 16. DEUS, inquit, omnium quæ sunt, causa est, quod autem rerum omnium causa est, etiam sapientia sua causa est: igitur

A;

sem-

31 *sempiterna sua sapientia, causa est sempiterna. Sed ly Causa supponit pro producere. Hic pramissis.*

RATIO datur. Cur Pater, respectu Filii non sit Causa? Quia causa & effectus sunt correlativa, hinc si Pater esset causa, respectu Filii, Filius esset effectus, contra Nicænum, in quo dicitur, *genitum non factum*, & contra Symb. Athan. *non factus, nec creatus, sed genitus*. Rursus causa debet habere prioritatem naturæ, respectu causati, & tamen S. Thomas. Op. 1. Contra Errores Græcorum, c. 2. ait, *Neg, enim, inquit, prior est Pater tempore, cum Filius sit æternus. Neg, prior naturâ. Cum Patri, & Filii, sit una natura.*

32 Aliam Rationem, tali discursu, proponit Oviedo. Ex phrasi ipsa conformem definitioni causæ, à nobis adlatæ. Omnis causa non potest producere effectum perfectiorem se, & limitatio determinatioq; perfectionis est à causâ. Nam si effectus immediata à DEO creetur, à DEO limitatur. Cujus voluntas, non applicat omnipotentiam, ad effectum perfectiorem, ut poterat, producendum. Quod si à Creatura producatur effectus, illa etiam perfectiorem se, non producat, adeoq; determinabit, & limitabit perfectionem illius. Cum autem in Divinis, producat non taxet perfectionem producti, sed est utriusq; eadem perfectio: quia & eadem natura. Hinc si principium producat, non limitat perfectionem producti, non est illius causa. Hæc tamen ratio, indigeret ulteriori lumine: quia etiam secundum personam v. g. determinat Pater, non nisi ad esse Verbi. Rursus, si produceretur per impossibile infinitum, non esset quid limitatum; & tamen causatum. Si autem di-

cas ex eo fore limitatum: quia in certa specie constitutum; etiam Verbum in certa specie constituitur, estq; de linea intellectiois, non volitionis; dicitq; distinctionem, alietatemq; realem à Spiritu Sancto, qui est de linea volitionis.

DIFFICULTAS II.

De Essentiâ Causæ in actu Primo.

PRÆMITTO. Causam in actu Primo, sumi causam, prout potentem operari, causam autem in actu Secundo, sumi causam, prout re ipsa operatur. Sub præsentis autem titulo, decidendum erit, per quid constituatur causa in actu primo. An scilicet præter propriam entitatem, includat & importet actionem, saltem ut possibilem. Negat Hurt, Arriaga, Oviedo. Affirmant alii Recentiores. Ipsa autem causa in actu primo potest spectari adæquatè, & inadæquatè, seu secundum præcisam entitatem, cui habere vim producendi convenit.

DICENDUM EST I. Causam inadæquatè acceptam non constitui actionem.

33 PROBATUR I. Causa inadæquatè accepta est causa secundum entitatem spectata, cui identificatur vis causandi. Hæc non constituitur actione. Ergo Major est definitio. ipsum statû Quæstionis continens. Min. prob. Tum quia nihil constituitur in sua entitate, per aliquid à se distinctum: constitutum enim in entitate, identificatur constituto; distincta autem sibi non identificantur. Tum quia si causa secundum entitatem spectata, constitueretur actione. Vel constitueretur actione actuali, & hoc non, quia hæc est posterior ipsa entitate

37 tate causæ, vel constitueretur actione possibili. Et hoc non potest dici: quia in illo priori in quo cõcipitur causa, sine possibili actione, est principium, sicut effectus possibilis; ita etiam & causalitatis possibilis. Ergo in illo priori, sufficienter est constituta in esse causæ in actu primo, alias non posset principiare quidquam; prius enim est, esse constitutum, in esse causæ, postea causare. Antecedens immediatum probatur. Si in illo priori, Causa in actu primo non esset principium causalitatis possibilis, causalitas possibilis, non produceretur à causa, quod ipsum probatur. Non enim produceretur à causa in actu secundo, quia hæc est posterior causalitate possibili. Non etiam à causa inadæquatè accepta, ut conceditur. Non deniq; à Causa, prout dicit ipsam causalitatem: quia alias à se ipsa esset, & principii Quod, siquidem hoc principium Quod, constitueretur ipso Quod.

38 PROBATUR II. Quia sit causa inadæquatè accepta constitueretur per causalitatem possibilem, ut assumitur, esset causalitas antequam esset. Seq. probatur quia antequam intelligatur esse causalitas possibilis, intelligatur esse ad illam, causa in actu primo tanquam principium ejusdem; & tamen tunc jam esset causalitas possibilis: quia per Te, in actu primo causa, dicit causalitatem possibilem; Ergo esset causalitas, antequam esset.

39 PROBATUR III. Si causa in actu primo diceret causalitatem possibilem, idem saltem inadæquatè, esset causa sui ipsius. Cum enim actus primus causæ, sit causa possibilis actionis, & hic actus primus dicatur inadæquatè per Te actionem

40 possibilem. Si actus primus causat possibilem actionem, etiam actio possibilis, importata ab actu primo causæ, causabit saltem inadæquatè seipsam.

DICENDUM EST II. Causam in actu primo, adæquatè spectatam, importare actionem possibilem. Nomine autem causæ in actu primo, adæquatè tamen spectatæ, accipitur causa, & omne illud, quod illa secum poscit cointelligi, ad habendam completam de se noticiam quantumvis illud, non habeat rationem principii, ut Quod.

41 PROBATUR I. Causa in actu primo adæquatè tamen spectata, est quid correlativum ad effectum, prout à se pendentem possibiliter. Ergo si adæquatè accepta dicit effectum à se pendentem, non potest dicere sine causalitate possibili: propter causalitatem enim, sit ipsa dependentia. Ergo dicit & ipsam causalitatem possibilem.

42 PROBATUR II. Causa in actu secundo, adæquatè accepta, dicit causalitatem, & effectum actualem, horumq; aliquo non habito, neutrum erit h. e. nec sine causalitate, effectus, nec causalitas, sine effectu, jam autem nulla est causa in actu secundo, sine effectui in actu secundo, Ergo etiam causa in actu primo adæquatè spectata, importabit effectum, & causalitatem possibilem.

PROBATUR III. Supponamus per impossibile, omnem causalitatem reddi impossibilem, hoc ipso erit impossibile omnis effectus, im. possibili etiam omni effectui, redditur impossibile causa. Ergo apparet, quod ad intelligendâ adæquatam rationem Causæ, hæc omnia requirantur. Ne autem ex particularibus principiis, de connexionem causæ

43 causa procedat Argumentum, per impossibilitatem omnis effectus, accipe etiam conditionatam possibilitatem sublatam.

OBJICITUR I. Causa in actu primo dicitur Decretum, de concurrendo cum causa in actu primo. Hoc autem Decretum, à Deo formari non potest nisi præsupposita possibilitate actionis, & effectus. Ergo causa in actu primo dicitur possibilitatem actionis.

RESPONDETUR. Inprimis possibilitatem actionis, duplicem spectari posse, unam activam, & hæc est formalissimè ipsa causa, in adæ-

44 quate spectata, & non nisi ex præsuppositione hujus, Deus format Decretum. Secundò Possibilitas actionis spectari potest passiva, ut ita dicam, quæ est formalissimè causalitas, ut quo, possibilis. hanc non est necesse, ut præsupponat, Decretum Divinum, sed ut eadem, suo modo concurrat cum causa.

Vel ad maximum præsupponit Decretum, possibilitatem actionis, non tanquam conferentem vim agendi causæ, adeoq; non tanquam aliquod constitutum causæ, in adæquate acceptæ, licet præsupponat possibilitatem actionis, tan-

45 quam aliquid requisitum, ad adæquatum conceptum causæ.

OBJICITUR II. Causa in actu secundo, dicitur causalitatem actualem & effectum. Ergo, & causa in actu primo, aliàs, non solo statu differrent, sed etiam constitutivis.

RESPONDETUR. Etiam causam in actu secundo, in adæquate spectatam non constituit causalitatem. Quod si dicas. Causam in actu secundo, non posse in adæquate spectari, quia in adæquate spectata, diceret tantum vim agendi, vis autem agendi, non est causa in actu secundo, hinc disparitas dari posset.

46 Quia non habet, per quod aliud distingvatur causa in actu secundo, ab aliis, nisi actuali causalitate, per quam transit, à non esse causantis in actu secundo, ad esse causantis. Jam autem sola vi sua causandi, sufficienter à reliquis distingvatur causa, in actu primo.

OBJICITUR III. Causa in actu primo, etiam in adæquate accepta, vel dicitur relationem transcendentalem, ad effectum, vel non dicit. Si non dicit. Causa non est. Si dicit, sine causalitate, tanquam ratione fundandi, & effectum tanquam termino, concipi non potest.

RESPONDETUR. Causam si 47 materialiter spectetur non dicere relationem transcendentalem, ut dictum de relatione, ut causa autem est formaliter, dicit relationem, consequenter importat etiam causalitatem, non tanquam tribuentem vim agendi, ad quod solum in præsentia attenditur, sed tanquam circumstantionans illam vim agendi.

OBJICITUR IV. Causa in actu primo spectata, respicit effectum, si autem respiceret eum, & non diceret causalitatem possibilem, causa se ipsam saltem mediatè respiceret: respiceret enim effectum, & non 48 ratione actionis.

RESPONDETUR Arriaga. Concedendo, quod aliquid, mediatè possit se ipsum respicere. Sed aliter satisficit Argumento, quod causa respiciat effectum mediante actione, quæ sit ratio fundandi; sed non quasi conferente vim principio, in quo vertitur cardo.

OBJICITUR V. Principium productivum in Divinis constituitur per ipsam productionem activam, seu quasi actionem. Ergo & in creatis idem erit.

RESPON-

49 RESPONDETUR. Inprimis Negando Antecedens. Nam in prima Parte, traditur, originibus non actionibus constitui personas. Deinde negari potest Consequens: Disparitatem dat Arriaga. quia in Divinis, actio est improducta, hinc bene potest constituere principium. In creatis verò actio procedit ab ipsa causa.

DIFFICULTAS III.

An connexio Cause cum effectibus possibilibus sit Cause essentialis?

50 PRÆMITTO I. Sub hoc titulo quari ab Autoribus communiter Inprimis An Causa dicat relationem transcendentalem ad effectus. Rursus an causa respiciat suos effectus, in universali, an in particulari. Deniq; an reddito uno effectum, ex possibilibus impossibili, & ipsa causa reddatur impossibilis?

PRÆMITTO II. Aliquos Auctores, concedere connexionem essentialem omnipotentia cum effectibus possibilibus, non tamen relationem transcendentalem. Talis est Svar. Fals. quorum rationes solvit Oviedo, Cont. 9. Met. p. 6. n. 1. Alij & connexionem, & relationem transcendentalem iisdem causis concedunt, quos vide apud Rec. Svar. Tr. 2. de Causis d. 5. q. 3. Rursus Oviedo negat connexionem essentialem causæ, cum effectum. admittit tamen Causæ creatæ respectum transcendentalem ad suos effectus, loco citato, n. 3. quamvis neget, respectum hunc causæ increatæ p. 2. n. 13.

51 PRÆMITTO III. Ex dictis, de relationibus transcendentalibus, facile colligi, quod causæ specificativè acceptæ, non sit primo essentialis hic respectus si datur, sed erit difficultas, an sit essentialis, saltem secundò essentialiter.

PRÆMITTO IV. Quod causa creatæ, dicat relationem, ad effectus posibles,

52 tamq; transcendentalem. Prioris est Ratio: quia, quod dicitur esse ad aliud, dicit relationem, causæ dicuntur esse ad aliud, hoc est ad effectum. Ergo: Minor probatur. Quia dicere causam esse ad aliud, hoc est effectus posibles, nihil aliud est, quam causam habere vim producenti, & effectus esse producibiles. Ut patet ex dictis de relatione ad quod respexit Aristoteles: qui admittit relationes fundatas in actione, quæ nullæ essent. Si causis negatur relatio, & si actio exercita, fundat relationem, Cur non fundabit actio possibilis, præcipuè, cum per Philosophos, detur relatio, etiam ad non existentem terminum, si sit transcendentalis. Quod ipsum ut probetur Ratio est, Relatio causæ, ad effectus posibles, est aliqua, sed non est prædicamentalis: quia, hæc est non nisi ad terminum existentem. Ergo est transcendentalis.

PRÆMITTO V. Quod etiam Causa increata, dicat ad Creaturas posibles, respectum transcendentalem. Non repugnat DEO, dicere relationes ad Creaturas, ut probatum in Logica. Ergo etiam non repugnabit causam increatam, quo nomine venit omnipotentia, dicere relationem ad effectus posibles. Sed non potest, dicere ad illos, relationem prædicamentalem. Ergo dicitur transcendentalis. Deinde Causa creatæ dicit relationem transcendentalem ad effectus; ideo quia est Virtus productiva eorundem, & effectus sunt producibiles. Ergo cum idem competat omnipotentia, etiam illa, dicet ad effectus posibles, relationem transcendentalem.

RESPONDETUR Oviedo. Disparitatem esse, Quia virtus creata certos, & determinatos effectus in se continet, quos, & non alios, potest producere, & ita, speciali modo, se habet ad illos, quos continet, quæ, non se habet ad alios. Omnipotentia verò, nullam specialem habitudinem dicit ad aliquem

55 quoniam effectum, sed æquè est potens ad omnes effectus, & non solum se extendit ad omnes posibles, sed illa se etiam extenderet, ad omnes, qui implicant, si hodie non implicarent.

CONTRA EST. Virtus creata, propter specialem ordinem, ad suos effectus, dicitur particularem, & ut ita dicam, determinatam relationem, ad suos effectus. Ergo & Virtus increata, propter etiam suum ordinem, qui est universalis, ad quoscunque effectus, dicitur, (ut ita dicam,) universalem relationem ad omnes effectus: Utriusque enim, eadem est ratio. Deinde per oppositam sententiam, si hodie, sonus esset coloratus, aspiceret illum oculus, & tamen hoc non obstante, potentia visiva dicitur ordinem transcendentalem, ad sua possible objecta. Ergo etiam potentia increata, quamvis posset hodie producere hirco-cervum, si non implicaret, adhuc poterit dicere, ad effectus posibles relationem transcendentalem. Quod autem adfert, idem Oviedo, sequi ex nostra sententia, quod Deus dicat relationem transcendentalem etiam ad chymæras, siquidem etiam illas potest producere, si non implicarent. Id non convincit. Quia per nos, non respicit Deus sub hac conditione *si res non implicet*.

His præmissis discutiendum venit, quænam sit connexio Causæ cum effectibus possiblebus?

Punctum Difficultatis I.

Expenduntur Rationes probantes nexum essentialem Causæ cum possiblebus.

PROBAT I Aliquis. Si non diceret Causa essentialem ordinem ad effectus posibles, effectui possibili reddito impossibili, adhuc esset causa possible, quoad entitatem. Sed hoc est falsum ut probatur. Impossibile

est entitas causæ, si non sit possible Metaphysica passio, entitatis causæ, propter connexionem, talis passionis, cum entitate. Sic homo impossibile esset, si risibilitas impossibile esset. Sed si transiret effectus possible, in impossibilem, entitas causæ non haberet perfectionem Metaphysicam; esse enim productivum effectus, est passio Metaphysica entitatis causæ, sed si impossibile esset omnis effectus, impossibile esset productivum effectus, ejusdem causæ. Quod ipsum probatur, quia omne productivum, debet esse alicujus possible productivum, aliàs daretur productivum etiam hirco-cervi. Si productivum, non debet esse possible alicujus productivum, hoc autem est absurdum.

RESPONDERI POTEST. Omne productivum, debet esse productivum alicujus possible, absolute non nisi. Nego. Possible sub conditione, si non implicet. Concedo. Consequenter passio Metaphysica, quæ est esse productivum, invariata maneret: quia esse productivum, non quomodoque est passio Metaphysica, sed esse productivum si non implicet. Alio etiam modo eidem Argumento satisfaceret. Passionem Metaphysicam duo dicere, unum in recto, hoc est suam entitatem, & aliud in obliquo, hoc est effectus possibilitatem, consequenter si passio Metaphysica, secundum id quod dicit in recto esset impossibile, esset impossibile etiam entitas causæ: nam communis, & eadem utriusque entitas est. Si autem passio secundum id, quod dicit in obliquo sit impossibile non sequitur causam fore impossibilem, in obliquo autem dicit effectum. ad eum planè modum, quo si desineret esse relatio Paternitatis in Petro, quoad id, quod dicit Paternitas in recto, desineret esse etiam Petrus, non desinet autem, si desinat relatio secundum id, quod dicit in obliquo.

PRO-

61 PROBAT II Arriaga. Si sub conditione possibilitatis respicerentur effectus, sequeretur omnibus possiblebus effectibus redditus impossiblebus, adhuc causam fore possibilem.

RESPONDETUR. Concedendo sequi. Unde etiam, impossibile omni intelligibili, possible foret intellectus, quantum ex illo intellectivus. Unio item impossiblebus extremis, quantum ex illa, esset unitiva; licet à parte rei existere non possit sine extremis: quia actus existens non deponit esse tantum unitiva; quantum est de se, sed esse actus unitiva; utpote essentialis determinatio habendi uniti.

62 PROBATUR III. Potentia, quæ non potest audire, à potentia, quæ potest audire, distincta est. Ergo etiam omnipotentia quæ non potest producere omnia, distincta erit. Aliter idem proponitur. Si daretur Causa productiva multorum effectuum, & præter hos effectus, cujusdam effectus, qui vocetur A. ex alia parte, daretur alia causa, quæ esset productiva multorum effectuum, non tamen effectus A. illæ potentie essent distinctæ. Ergo & omnipotentie essent distinctæ, quarum una esset productiva omnium absolute, & alia non esset productiva.

RESPONDETUR. Si etiam hæc alia potentia esset, quantum ex illa auditiva, vel quantum ex illa productiva effectus A. non forent illæ potentie, ratione intrinsecæ virtutis producendi, distinctæ. Sed forent distinctæ, ratione alicujus in obliquo importati. Si illos effectus ponere non possent, quantum ex illis. Unde etiam eadem esset omnipotentia, quamvis impossibile redderetur aliquis effectus, modo impossibilitas oriatur à parte effectus non à parte causæ.

PROBATUR IV. Repugnat virtus, quæ in se continet eminenter Ens rationis. Sed effectus repugnans, est Ens rationis. Ergo illum omnipotentia in

se non continet. Major Prob. quia eo ipso, quod virtus productiva producat aliquid; producit ens reale, & non ens rationis. Et sicut benè infero à Deo non posse creari alium Deum: quia quidquid crearet, jam non esset Deus. Ita possum dicere, causam non posse producere Ens rationis: quia quidquid producit, hoc ipso est ens reale. Multis Hoc Argumentum solvit Oviedo. Sed

RESPONDETUR. Conformiter ad dicta. Quod repugnet virtus, quæ in se continet eminenter, idque absolute ens rationis, non repugnat autem quæ continet sub conditione si scilicet non implicaret. Quamvis autem non producat quidquam nisi ens reale, non sequitur causam, quantum est ex illa, non posse producere etiam ea, quæ sunt non realia, si forent realia. Unde principium vitale, est connexum cum possibilitate suorum effectuum, si illi non implicent. Essentiale item est Deo, posse elevare, ad actus supernaturales, si illi non implicent.

PROBATUR V. Possibilitas effectus, non est à se, sed ab alio. Ergo ab Omnipotentia Divina, quæ illam non liberè sed necessariò producit; neque enim liberum est Deo, possibilem esse hominem, vel non possibilem: Quod si necessariò illam producit, inferitur existente omnipotentia necessariò emanare possibilitatem Angeli, & à posteriori benè inferitur hominis possibilitas non est. Ergo neque est omnipotentia: nam hæc si esset, dimanaret ipsius possibilitatem.

RESPONDERI POSSET. Duplicem quodammodo esse possibilitatem creaturæ, unam activam, quæ est ipsamet omnipotentia, potens producere, & possibilitatem passivam, quæ est ipsa entitas potens produci. Hæc possibilitas passiva, dicit in recto, ipsam entitatem creaturæ, in obliquo autem potentiam DEI. Si ergo effectus redderetur impossibile, secundum id, quod dicit

B 2

in

67 in recto, redderetur impossibilis. h. e. ipsa illius entitas, non tamen redderetur impossibilis possibilitas illius, secundum id, quod dicit in obliquo: quia adhuc, quantum ex DEO, posset illam DEUS producere, nisi repugneret. Hinc impossibili reddito v. g. homine, nego quod possibilitas illius activa, non esset, imò & passiva non quidem secundum id, quod dicit in recto, sed secundum id, quod dicit in obliquo.

PROBATUR VI. Si repugnaret equus, non posset existere omnipotentia. Ergo equus & omnipotentia sunt essentialiter connexa. Antecedens probatur. Si repugnaret equus existeret duplex contradictorium, equus non repugnans ad existendum, & equus repugnans, consequenter DEUS coexisteret duplici contradictorio, sed omnipotentia non potest coexistere duplici contradictorio. Ergo non existeret impossibili v. g. eqvo.

RESPONDETUR. Negando Antecedens cum sua probatione. Quia supposita impossibilitate equi, jam non existeret possibilitas illius, in statu dictae suppositionis. Unde jam non nisi uni contradictorio coexisteret omnipotentia. Neq; obstat, quod alteri contradictorio, ante suppositionem coexistit: quia de facto successiva contradictoria nos etiam coexistimus, ut cursui, & non cursui Petri. De cetero etiam impossibilitas ex suppositione, & possibilitas Physica, non sunt contradictoria: talibusq; bene potest coexistere omnipotentia.

INSTAT L Ineapacitas coexistendi duplici contradictorio, non solum oritur ex impossibilitate existendi duorum contradictoriorum, sed etiam ex peculiari repugnantia, ut coexistat DEUS duplici contradictorio. Quod ita probatur. Si DEUS coexisteret Petro, & carentiae Petri, in hoc instanti verum esset dicere. Hic DEUS, in hoc

instanti coexistit Petro, sed hic DEUS 70
in hoc instanti, non coexistit Petro,
Ergo hic DEUS non est hic DEUS.

RESPONDETUR. Supposita suppositione impossibili, de qua hic, falsa esset Major. Ad Coexistentiam enim Petri Physicam & independentem à suppositionibus qualem habet, hic non attenditur, & si ad illam attendere-
retur. Minor esset falsa; adeoq; argumentum non esset demonstrativè concludens, ut supponit arguens. Retorqueri etiam posset ostendendo, simili modo arguendi, multum probari. Formo enim Argumentum, ut & ille formavit in Camestres. proboq; impossibile esse, ut Petrus qui semel existit aliquando, non existat. DEUS 71
coexistit existentiae Petri, DEUS non coexistit existentiae Petri. Ergo DEUS non est DEUS. Negabis Consequens quia existentia & non existentia pro alio statu sumuntur: dicam & ego possibilitatem & impossibilitatem pro alio statu sumi: Nam possibilitas esset pro statu Physico. Neque enima quod semel est possibile physice reddi potest physice impossibile; impossibilitas autem erit, pro statu solo suppositionis ab intentione formato.

INSTAT IL DEUS est connexus essentialiter, cum sua scientia de possibilitate Petri. Ergo est connexus es- 72
sentialiter cum Petri possibilitate; quia ipsa illa scientia possibilitatem Petri importat.

RESPONDETUR Oviedo. DEUM connexum esse cum illa scientia, ex suppositione objecti.

ADDI posset, esse etiam connexum cum impossibilitate illius, si redderetur impossibilis. Conformiter ad dicta superius aliter satisfit Argumento. Quod scilicet DEUS sit connexus, cum illa scientia secundum id, quod illa dicit in recto, h. e. ipsam entitatem DEI. Nihil enim magis est connexum, quam idem secum, sed non esse connexum essentialiter cum sua scientia, secun-

73 secundum id, quod dicit in obliquo, h. e. possibilitate Petri, nisi fortè connexionem conditionatam h. e. si res quantum in se est, non implicet.

INSTAT IIL DEUS per suam entitatem distingvi debet, & ab hirco-cervo, & ab homine, idq; necessariò, in dicta autem suppositione, non distingveretur, jam ab homine, sed tantum ab hirco-cervo seu impossibilitibus. Ergo, non maneret idem.

RESPONDETUR. Distinctionem illam mansuram in DEO eandem, secundum quod dicitur in recto; dicit enim ipsammet DEI entitatem. Hinc in recto, per idem DEUS, & ab hirco-cervo, & ab homine distingvitur, 74
quamvis non maneret eadem in obliquo, ratione scilicet terminorum mutatorum.

PROBATUR VII. DEUS, potest absolute producere Petrum, & non hirco-cervum. Ergo habet potentiam respectu Petri, quam non habet respectu hirco-cervi. Sed si Petrus non esset possibilis, non haberet talem potentiam. Ergo deficiente possibilitate Petri, deficeret aliquid intrinsecum DEO.

RESPONDETUR. DEUM eandem potentiam secundum id quod dicit in recto, habere tam respectu Petri, 75
quam hirco-cervi; sed tota varietas, ex obliquo est, videlicet terminis producibilibus hinc impossibili reddito Petro, eadem potentia maneret secundum id quod dicit in recto, licet non maneret eadem secundum id quod dicit in obliquo.

Utrumq; hoc Argumentum ex Ripal. ab Oviedo propositum, est Argumentum Antonii Perez.

Continuatur idem Examen.

PRIMA RATIO ex Perez est Disput. de Intell. DEI n. 17. DEUS essentialiter est omnipotens. Ergo habet essentialiter connexionem, cum possibilitate creaturarum. Conf. pro-

batur quia esse omnipotentem, est 76
posse producere omnes creaturas. At posse producere omnes creaturas, connectitur essentialiter cum posse produci creaturas ipsas. Ergo.

RESPONDETUR ex dictis. DEUM habere essentialiter connexionem conditionatam, cum possibilitate creaturarum, quantum autem est ex illo, absolute. Et sicut Thomista admittunt Decretum absolutum ex parte actus, conditionatum ex parte objecti; ita v. g. exprimibile. Volo Petrum converti, si illum Jesus intuitus fuerit. Ita & connexio illa, quantum ex parte DEI, erit absoluta, conditionata autem ex parte Creaturae, ita exprimibilis. Possum illam producere, 77
quantum ex me, si de se non implicet contradictionem.

INSTAT I Idem. Si concedatur quod DEUS habeat hanc virtutem conditionatam. Ergo necesse est concedere DEUM habere essentialiter scientiam, quā cognoscat, habere se Virtutem hanc quasi conditionatam, & cum illa scientia non sit confusa, cognosceret se habere virtutem producendi ignem, si non implicet. Ex quo ulterius formatur Argumentum, Vel scientia illa videt in igne duo practica contradictoria, essentialiter ignis constituentia, vel non videt. Si videt. 78
Ergo de facto ignis implicabit contradictionem. Si autem non videt. Ergo DEO essentialiter repugnat, affirmare essentialiter ignis involvere duo practica contradictoria.

RESPONDETUR. Quod sicut non est DEUS conditionate omnipotens, alias esset conditionate DEUS; adeoq; non DEUS; ita nec virtutem habet conditionatam producendi: Virtus enim illa idem est cum omnipotentia, sed ex se absolute omnipotens, & ex se absolute habens vim producendi, respicit objecta conditione affecta, si non implicent. Et hæc de phrasi Argumenti. Commoda tamen est hæc
B 3 phra-

79 phrasim, quod DEUS habeat vim absolutam producendi objecta, conditione affecta, si non implicent. Quod autem attrahit, ad robur ipsum argumenti. Dico. Ante casum suppositionis non videtur DEUM in igne, duo prædicata contradictoria, in casu autem factæ jam suppositionis, supponitur etiam non nisi videre illa contradictoria DEUS, sed cum de facto illa contradictoria non sint, nec de facto illa videtur esse, sed quia supponuntur non nisi esse supponuntur non nisi videri, cum de facto non videantur. ex suppositione autem, quod supponatur DEUS non posse producere ignem, non sequitur ulla mutatio, in omnipotentia: quia Major, in hoc passu, est hæc. DEUS potest producere ignem, si non implicet. Sed si supponatur implicare ignis, erit hæc Minor. Sed implicat ignis. Ergo illum non potest producere DEUS. Ubi ut vides, tota mutatio, est in Minori, quæ nihil de Deitate importat. Sub eadem Majori. DEUS potest producere ignem si non implicet, extra casum suppositionis, subsumitur hæc Minor. Sed ignis non implicat. Ubi etiam est mutatio in Minori. Impotentiaque producendi non infertur à parte Majoris, & quantum est ex illa, sed à parte Minoris, ad eoq; non infertur impotentia producendi quantum ex parte DEI, qui est in Majori, sed à parte Creaturæ, quæ in Minori ponitur.

INSTAT II. De essentia DEI est, affirmare, de illo conceptu objectivo, ea omnia, quæ in illo essentialiter includuntur, & negare includi essentialiter ea, quæ ejus essentia non includit, at ille conceptus objectivus ignis, includit formaliter totam essentiam ignis, & nullo modo includit duo prædicata contradictoria. Ergo de essentia DEI est affirmare illum conceptum ignis esse totam essentiam, & negare includere duo contradictoria. At hoc negare, idem omnino est, atq;

negare ignem esse impossibilem. Ergo de se essentia DEI est, negare ignem esse impossibilem, ac proinde de ejus essentia est, affirmare ignem esse possibilem.

RESPONDETUR. De essentia DEI esse affirmare ignem esse possibilem, quousq; sic possibilis. Sed etiam de essentia DEI est, affirmare ignem esse impossibilem, si sit impossibilis; priori illi exigentiæ satisfacit nunc DEUS, de facto enim est possibilis, judicatq; ignem esse possibilem, posteriori autem patri satisfaceret in casu suppositionis, semper tamen à parte sui sine mutatione, quia Major in hoc passu hæc est, Noscit DEUS, exigente sua essentia, possibilitatem ignis, si detur. Jam quod detur, vel non detur ponitur in Minori quæ mutationem importat non in DEO, quia nihil in terminis Minoris est de Deitate, sed in creatura. Et sicut nunc de facto cognoscente DEO, nunc Cursum, nunc non Cursum Petri, tota mutatio est in objecto, ita & in illo casu, foret. adeoq; ut dicebatur supra, foret mutatio ratione obliqui importati à scientia, non ratione recti. Consulatur superius dicta.

INSTAT III Idem. DEUM esse Omnipotentem, non est posse facere aliquid, si non implicet contradictionem, sed posse facere, quidquid absolute non implicat contradictionem. Hinc Patres ex eo, quod DEUS sit omnipotens, inferunt esse omniaabilia DEO.

RESPONDETUR. Omnia quidem quæ non implicant contradictionem, absolute non implicant, adeoq; illa DEUS potest absolute producere. Sed est difficultas. An sit formandus conceptus omnipotentis absolutus ex parte DEI, conditionatus ex parte objecti, hancq; partem affirmantes oppositi, negabunt Assumptum, quod procedit de formatione conceptus. Quamvis autem formetur con-

ditionatus ex parte objecti conceptus omnipotentis, bene inferri potest DEO esse omniaabilia: quia notum est aliunde, hypotheticam transire in absolutam, posita conditione, & quia nunc de facto, quæ sunt possible, sunt possible, sic, ut bene inferatur DEO omnia esse possible.

II. RATIO ejusdem est. DEUS essentialiter est benignus, misericors, justus, quibus omnibus careret, si non essent creaturæ.

RESPONDERI POSSET. Quod DEUS essentialiter sit misericors secundum id, quod misericordia primo & per se dicit, & in recto, non verò secundum id, quod dicit in obliquo. In obliquo autem est objectum misericordis, quod est miseria nostra.

III. RATIO est. DEUS habet essentialem connexionem, cum impossibilitate omnium, quæ de facto sunt chimæra. Ergo habet essentialem connexionem cum possibilitate rerum, quæ non sunt chimæra. Antecedens Probat. Quia DEUS habet essentialem connexionem, cum impossibilitate mendaci à DEO dicendi, vel cum impossibilitate actus fidei negantis Trinitatem. Quod totum ulterius in hoc fundatur quia essentialis est DEO non posse facere, quod implicat contradictionem. Quod ulterius in hoc fundatur, quia Omnipotentia est potestas perfecta. Si est potestas perfecta debet efficere ipsa, quod efficaciter vult, adeoq; inducere inevitabilem positionem voliti efficaciter, consequenter facere impossibilem positionem oppositi, quod tamen tunc non esset: quia existens v.g. luce volita, existeret oppositum contradictoriè voliti h. e. tenebræ quæ posset ponere DEUS, ut tu dicis, si dicis, posse ab illo poni contradictoria.

RESPONDETUR. Conformiter ad supra dicta, DEUM habere essentialem connexionem conditionatam, cum impossibilitate implicantium, vel ha-

bere essentialem connexionem, cum impossibilitate, secundum id, quod dicit illa connexio in recto, quod est ipsamet omnipotentia, quæ tunc secundum suum rectum immutata maneret, ut præexplicatum supra. Et licet omnipotentia debeat inducere, impossibilem positionem oppositi, si illud ponibile non sit, secus si ponibile sit.

IV. RATIO ejusdem est. Quidquid habet aliquod prædicatum cujus carentia implicat contradictionem, habet essentialem connexionem cum existentia illius prædicati. Sed DEUS, de facto, habet prædicatum scientis, creaturas esse possibile, & implicat DEUM carere hoc prædicato. Ergo DEUS habet essentialem connexionem cum existentia talis prædicati, ac proinde cum possibilitate creaturarum.

RESPONSUM supra. DEUM habere prædicatum scientis creaturas esse possibile, si sint possibile, darentq; in possibilitate, nec potest DEUS carere hoc prædicato, supposito quod sint possibile.

V. RATIO. Adferri potest ex iis quæ habet Esparza 1. p. q. 16. a. 1. Causam posse facere effectum, & effectum posse fieri à causa non solum convertibilia Logice, sed etiam idem realiter cum sola diversitate modi in dicendo, & apprehendendo, sicut videre & videri, ex quo principio inferri potest, ad intentum. Ergo si illos effectus potest, quantum ex illa causa producere, etiam illi possunt produci, si autem illi non possunt à DEO produci. Ergo nec DEUS illos producere, adeoq; mutabitur jam DEUS.

RESPONDETUR. Causam posse facere effectum, & effectum à parte causæ posse fieri, sunt idem realiter, sed causam posse facere effectum à sua parte non est idem cum posse fieri effectum à parte effectus: nam non repugnat ut causa illum, quantum de se pro-

91 producere posset tota de reliquo repugnancia, ex impossibilitate effectus oriente, præcipue cum per nos non tantum detur extrinseca possibilitas, sed & intrinseca, consequenter in casu suppositionis posset esse possibilitas extrinseca petris causam, cum impossibilitate intrinseca à parte effectus.

INSTAT ex eodem. Repugnante musca, repugnat DEUS. quod ipsum probatur, quia hoc nihil est aliud, quam repugnare DEUM, repugnante DEO. Quod ipsum probatur. Possibilitas muscæ, & existentia DEI, sunt idem realiter, ac proinde repugnancia utriusvis, & utriusque est eadem à parte

92 rei.

RESPONDETUR. Negando possibilitatem muscæ intrinsecam, esse idem cum existentia DEI, licet sit idem cum existentia DEI, possibilitas extrinseca, secundum id, quod dicit in recto accepta.

Punctum Difficultatis II.

Expenduntur Rationes negativæ Sententiæ.

93 OBJICIT I. Rec. Svat. tr. 2. Phys. disp. 5. S. 3. §. 4. Relatum transcendentaliter, dependet essentialiter à suo termino. Omnipotentia non pendet essentialiter à possibilibus, Ergo nec ad illa refertur transcendentaliter, nec cum illis connectitur essentialiter. Minor Probatur quia videtur indecens dicere, quod Omnipotentia divina, quæ est DEUS, sit dependens à possibilitate formicæ.

RESPONSUM est aliàs, quod omnipotentia Divina, sit dependens à formica non dependentia causalitatis, sed dependentia termini.

INSTAT. Etiam si omnia essent impossibilia, adhuc DEUS potens esset producere ea, quæ non implicant contradictionem. Quod ipsum probatur, quia Immenitas Divina eadem maneret, etiam si de medio tolleretur

94 cur omnes creaturæ, idque ideo quia nulla creatura dari posset, cui illa non coexistere. Tum quia etiam, scientia Divina eadem esset, licet ea, quæ de facto sunt futura, non essent futura. Ergo etiam & omnipotentia eadem maneret, siue sint, siue non sint possibilia. Et sicut ille, qui rotat gladium, licet nihil feriat, ferire tamen aptus est, ita omnipotentia in vacuo impossibilium, constituta, licet non producat, producere tamen apta esset. Habet similem Instantiam Oviedo de Potestate Sacerdotis ad absolvendum Turcam.

RESPONDETUR. Cum productione actuali possibilem, non est connexio essentialis omnipotentia, quia hæc 95 dependet, à Voluntate DEI libera, ita & immenitas Divina, dicens coexistentiam actualem creaturæ & scientiam Visionis, & futurorum, non dicit essentialem connexionem, idque ideo: quia utraq; pendet à voluntate DEI libera; hæc autem omnipotentem respectu possibilem, seu esse connexionem cum possibilibus non pendet à Voluntate DEI libera. Impossibile tamen omni loco nego possibilem fore omnipotentiam. Nego item illum actum rotandi gladii esse aptum ferre si implicet, quod ferri possit.

96 OBJICIT II Idem. Ut sit aliquod relatum transcendens, debet ordinari per se primo ad aliud, ut patet in Actibus & potentiis. Sed omnipotentia non ordinatur primario ad creaturas, tum quia, omnipotentia est ipse DEUS: cum quia, si sumatur omnipotentia absolute, prout est Virtus producendi, & sic prior est omni Creatura possibili: Si autem sumatur respectivè, quo ad terminationem extrinsecam, sic prior est creaturis, & hic Secundarius conceptus non est de primaria ratione omnipotentia. Ergo omnipotentia primario non ordinatur ad creaturas.

RESPONDETUR. Qui tenent cum Smiglecio Relationes Transcendentia-

97 les, non esse de primo essentiali conceptu, abolutorū, negabunt Majorem. Independentē ab hoc principio negatur Minor. Hinc dico ulterius, omnipotentiam, inadæquatè secundum id, quod dicit in recto acceptam, dicere, ipsum DEUM. Et sic accepta non ordinatur primario ad creaturas, accepta adæquatè formaliter, dicit ipsum DEUM, prout est virtus producendi. & sic, nego primario non ordinari ad creaturas, tanquam ad terminum: est enim potestas ad sibi subdita possibilia. Addo DEUM non posse ordinari ad aliud, tanquam ad finem se perficientem, ordinari tamen potest ad aliud tanquam ad terminum se indigentem, à se perfectibilem. Quod addit, esse creaturis posteriorem omnipotentiam respectivè acceptam, explicari debuisset, quid sit illam respectivè accipi, respectivitate de qua hic. Nec obest, quod sub aliqua formalitate concipiatur posterior creatura: quia id, quod in aliqua consideratione posterius est alio, potest sub diverso respectu esse prius, per multos. Sic in sententia, tenentium operationes esse obiectum Logicæ, in quantum sunt à Logica, esse posteriores Logicæ, priores autem, in quantum illam specificant. Rursus effectus, in quantum est 99 Terminus Relationis causæ, antecedit relationem causæ, in quantum, autem effectus est, posterior est causæ.

OBJICIT III Idem. Relatum transcendens non est magis necessarium, quā ejus terminus, siquidem hoc sublato tollitur ipsum relatum transcendens. Sed omnipotentia, cum sit ipse DEUS, est magis necessaria, quam ens creatum. Hinc Ansel. in Monit. dicit. Omne quod per aliud est, minus est eo, quod per se.

RESPONDETUR. In ratione referibilis, relatum, & terminus, non magis sunt ad invicem necessaria: quia relationis est, tantum referre indepen-

98 denter à majori, vel minori necessaria- te referibilium. In aliis tamen rationibus, relatum potest infinite superare necessitatem essendi, quæ posset competere termino.

OBJICIT IV. Oviedo, & supponit, quod esse possibile, non sit esse physicum in rerum natura existens, & dum effectus possibilis non existit, æquè non est, ac chimæra. Quæ suppositio in hoc sensu concedi posset, quod scilicet & chimæra, & possibile, quæ tale, actu non existant. Admissa hac suppositione, sic procedit Argumentum. Nullo genere dependentia, intellectus meus potest depedere ab intellectu possibile, quæ nunquam eliceret, nec 101 eliciturus est ob defectum speciei. Ergo frustra hæc connexio inter causam & effectum possibilem fingitur. Antecedens probatur. Quia si esset aliquid quod genus dependentia, esset dependentia tanquam ab effectu, & termino. Sed hæc dependentia est nulla. Quod ipsum probatur quia ab eo quod nequæ est, nequæ existiturum est, quomodo virtus causæ physica, physice dependere potest.

RESPONDETUR communis sententia. Quod Virtus physica, physice in ratione termini dependere possit à termino, licet in statu solius possibilitatis sit Terminus, quod non impugnat, 102 nisi sola interrogatione Oviedo. Hoc ut explicetur.

ADVERTENDUM est quod Causa physica, ab eo, quod physice non est, non possit physice dependere dependentia causalitatis: Nam prius est existere, postea causare, ab eo tamen, quod non est, potest causa dependere physice, dependentia termini. Illustratur hoc instantia petra ex doctrina ipsius Oviedo, censet ille, quod respectus transcendentalis, possit esse ad terminum non possibilem, & sic potestas cognoscitiva, habet respectum etiam ad chimæras cognoscibiles, qui re-

103 spectus revera est dependens ab hoc-cervo, tanquam à termino: omnis enim relatio, dependet à termino. Ergo ad hoc, ut aliquid dependeat ab aliquo, tanquam à termino non est necessarium existere physice. & Ratio est, quia dependentia, quæ est à termino, non est dependentia, quæ influat esse in rem dependentem, sed est sola dependentia ordinis, quæ potest esse ad rem non existentem. Rursus censet Oviedo omnipotentiam ordinari ad omne possibile, & impossibile, si non implicet. Rogo si non ordinaretur ad ista sive possibilia, sive impossibilia, si non implica-

104 rent, essetne omnipotentia? si non esset. Ergo ab eo, quod non est, potest aliquid pendere ita, ut illo sublato, non sit. Si autem esset adhuc tunc omnipotentia. *Contra effectus:* quia & esset ut rudis, & non esset: quia omnipotentis extenderetur ad aliud ponendum extra DEUM, non enim pro termino. Omnipotentia importat Deitatem, & tamen tunc non extenderetur ad aliud, extra DEUM ponendum: quia nec supponuntur possibilia, nec impossibilia, si non implicarent ponenda, sed se haberet tunc omnipotentia sicut oculus ad sonum, ad quid ergo se extenderet illa omnipotentia. Denique censet Oviedo

105 connexionem esse essentialem effectuum possibilium cum causa, & si causa esset impossibilis, etiam effectus foret impossibilis. Rogo quomodo id, quod non est, connecti potest cum eo quod est? quomodo illud quod non est, pendere potest ab eo, quod est? & quod responsum fuerit, probabit simul non obesse effectui ut quamvis non sit, pendeat ab illo tanquam à termino omnipotentia.

QVÆRES. Quid sit hoc pendere ab alio tanquam termino? Dico Est habere tale prædicatum definitivum sui, quod prædicatum importet aliud à se, non sistendo in se, sed procedendo ad con-

notationem aliud à se, & illud aliud dicimus esse terminum, effectum, connotatum necessarium &c. Quomodo autem hæc dependentia sit physica, infra explicabitur. Quod autem talis dependentia, possit esse etiam ab eo, quod non est, illustratur instantiis.

I. INSTANTIA est. Veritas cognitio-
num pendet ab objecto, quod non est. Ergo potest esse dependentia ab eo, quod non est.

RESPONDERET Oviedo Veritatem componi ex actu, & ex objecto tanquam partibus, & sic deficiente objecto defecturam veritatem.

CONTRA est. Quia non quærimus, quare deficiente objecto deficiat Veritas. Sed quare deficiente eo quod ceteroqui non est, deficiat veritas, & si deficit, deficiente eo, quod non est, bene pendere potest aliquid ab eo, quod non est, & si id, quod non est potest componere aliquid tanquam pars, multo magis ab eo, quod non est, potest aliquid pendere tanquam termino.

Quod autem dicit Oviedo Veritatem esse totum quoddam morale, adeoque posse constitui per id, quod non est, id etiam non satisfacit. Nam licet in sententia componente veritatem, ex actu, & objecto, tanquam partibus, Veritas, sit totum morale: tamen hæc sententia non est admittenda, secundum dicta in Logica, & etiam si vera esset, restat illi solvendum, Cur non etiam actus Dei verus componatur ex objecto & cognitione Divina? quod si componitur, sic formabitur argumentum. Actus DEI verus quamvis in sua entitate non constitutatur objecto, quod supponitur esse creatum tamen in quantum est totum quoddam morale, componitur, adeoque dependet ab eo, quod non est. Ergo & omnipotentia, quamvis in quantum est causa, non constitutatur creaturis possibilibus, tamen in quantum est totum quoddam morale

109 tale componetur ex omnipotentia, & Creaturis possibilibus adeoque pendebit ab illis: Nam ad constituendum totum morale, non requiritur, ut utrumque sit pars, sed potest esse, utrumque totum, ut est unum morale totum, duo amici, potest esse unum tanquam terminabile, & aliud, tanquam terminativum. Denique totum istud morale, vel dependet ab eo, quod non est, vel non dependet. Si non dependet. Ergo illud aliud, non est pars illius. Si dependet. Ergo ab eo, quod non est, potest esse dependentia

SECUNDA INSTANTIA. Actus fidei respicit plura objecta quæ non sunt, sed fuerunt, vel erunt, vel essent. Ergo potest esse dependentia ab eo, quod non est. Quod autem dicit Oviedo, Actum fidei, esse connexum, cum cognitione Dei actuali, quam habet de objecto, hoc non satisfacit. Tum quia Actus, quo ego credo futurum Antichristum non habet pro termino cognitionis, & objecto, Divinæ cognitionis entitatem, sed entitatem Antichristi, quæ non est. Tum quia ipse actus Dei, quem habet de Antichristo dependet non à se ipso, sed ab ipsa entitate Antichristi. Tum quia omnis actus fidei, innititur revelationi, quæ jam præterit, ab eaque pendet, licet jam non existente. Nam quod dicit Oviedo esse indecens, ut DEUS concurrat, tanquam Auctor supernaturalis, ad actum fidei, qui non sit intrinsece verus, hoc difficultatem non attingit. Nam non quærimus de hoc, quare actus fidei, non possit esse falsus, sed quare inniti potest revelationi, quæ de facto non est. Commodius dixisset, actum fidei pendere à revelatione, quæ non est quidem actu, est tamen in aliquo sui; nempe in apprehensione fidelis, quam habet de illa revelatione, sibi ab Ecclesia applicata. Sed neque per hoc difficultatem solvisset. Nam illa ipsa apprehensio & applicatio, pendet ab eo, quod non est, hoc est revelatione præterita.

OBJICIT V idem. Causa non dependet ab existentia effectus. Ergo nec ab ejus possibilitate: Nam existentia actualis, & possibilis, est eadem.

RESPONDETUR Inprimis: Hoc Argumentum multum probare: quia probaret possibilitatem, æquæ pendere à voluntate DEI libera, ac existentiam actualem, cum possibilis & actualis existentia, sint idem. Deinde disparitas est, quia quamvis effectus existens & possibilis, hoc sensu sint idem: quia non aliud existit, quam quod erat possibile, non eodem tamen modo se habent: Nam existentia possibilis non pendet à voluntate DEI libera; non enim DEO est liberum, ut homo sit animal rationale, pendet existentia actualis à libertate DEI, existentia actualis est contingens, non est contingens possibilis, hinc à possibilitate, seu existentia possibili pendebit causa, non pendebit ab existentia actuali. Et quamvis effectus, idem sit realiter existens & possibilis, quia tamen existens competit contingentia, non competit possibili, hinc quamvis causa, non necatur necessario, cum contingentia effectui, necatur cum possibili. Deinde cum Deus necessario sit omnipotens, & non pendeat hoc à libertate DEI, ut sit omnipotens, & ex altera parte, cum prædicatum hoc omnipotentis sit, relativum, debet etiam habere terminum necessarium, qui est possibilis, & non actualis existentia. Dixi quod debeat habere terminum necessarium: alias si non haberet terminum necessarium, sicut terminus si non esset necessarius, posset esse, & non esse; ita & relativum illud prædicatum, puta omnipotentia, quod sine termino non posset esse, similiter secundum conditionem termini posset esse, & non esse. Breviter loquendo: quia hoc prædicatum omnipotentia, non erat tale, quod posset adesse, & abesse à DEO, hinc ad id quod poterat esse & non esse referri non poterat.

115 tuit, sed debuit referri ad possibile, quod non nisi determinate possibile est. Deinde negatur Antecedens, vel distinguitur. Quod causa in actu primo spectata, non pendeat ab existentia effectus, pendeat causa in actu secundo, cum enim causa in actu primo spectatur, non sit correspondens existens effectus, sed potens existere, hinc ad effectum existentem, non refertur causa in actu primo spectata, è converso, quia causa, secundum posse suum causare, est proportionatus effectus possibilis, ideo ad illam referretur causa. Addo committi hic fallaciam accidentis, quia prædicatum quod con-
116 venit existenti effectui, transfertur ad possibilem effectum, transfertur inquam, non in quantum idem sunt, sed in quantum hoc prædicatum convenit existenti effectui, prout distinguitur à se possibili.

OBJICIT VI Idem. Non implicat Virtus, quæ impossibili existente effectui subsistat. Ergo necessariam connexionem non dicit cum effectui possibili.

RESPONDETUR. Negando Antecedens de quo etiam infra.

OBJICIT VII. Si daretur connexio prædicta, sublata possibilitate unius entis tolleretur omnipotentia; hoc
117 autem est absurdum, quia si sublata possibilitate unius entis, tolleretur omnipotentia, non esset summè perfecta, hoc autem est absurdum. Seq. probatur. Sicòcipiatur in DEO omnipotentia talis naturæ, quæ sublati etiam omnibus possibilibus daret, adeoque sit inconnexa, perfectior erit omnipotentia quæ est connexa, & quæ sublati possibilibus tollitur. Ergo connexa Omnipotentia non est summè perfecta. Antecedens probatur quia Omnipotentia connexa, & Omnipotentia non connexa essent pares in continentia effectuum, seu in virtute causandi, & præter hoc, Omnipotentia non connexa, subsisteret impossi-

bilibus effectibus, non subsisteret connexa. Ergo esset perfectior non connexa præ omnipotentia connexa.

RESPONDETUR. Hoc quod implicat non est perfectius, eò quod non implicat. Porro omnipotentia non connexa implicat, quod ipsum probatur. Implicat relativum, vel si vis dicere ordinatum ad aliud, sine illo alio; aliàs esset ordinatum ad nihil consequenterq; non ordinatum, sed Omnipotentia est quid relativum, ut dictum supra, vel saltem ordinatum ad aliud, non est enim causativa sui ipsius, sed alius à se. Si autem omnipotentia est quid relativum, & habens terminum, terminus ille, non essent
119 creaturæ actu existentes, ut supponitur. Ergo essent creaturæ possibiles, quæ enim aliæ.

RESPONDEBIS. Omnipotentiam referri ad omne possibile, & impossibile si non implicet.

CONTRA EST. Tum quia Inferam, Ergo illa Omnipotentia, & est connexa, & non est connexa, (non est) ut supponitur, est autem connexa: quia respicit omne possibile, vel impossibile si non implicet. Quod ipsum debes asserere ne concedas relativum sine termino. Tum quia Purificatio conditionis, destruit conditionatum statum, consequenter si ponantur omnia
120 impossibilia esse impossibilia, ut sunt, non dabitur ullus respectus illius termini: Valebit enim hæc argumentatio conditionata. Omnipotentia respicit possibilia & impossibilia si non implicent: sed implicent impossibilia, Ergo illa non respicit. Tum quia retorqueri potest Argumentum quod scilicet etiam, non connexa nisi conditionate omnipotentia non sit perfectissima: quia saltem nescit relativum sine termino, deberet auferri ablato conditionato illo termino.

INSTAT Idem. Omnipotentia connexa, si hodie hircocervus non implicaret, non posset producere hircocervum.

121 hircocervum. Omnipotentia non connexa posset. Ergo perfectior est omnipotentia non connexa præ connexa.

RESPONDETUR. Nullam dari Omnipotentiam, implicareq; non connexam. adeoque & fore perfectiorem, & non fore. Et sicut si non ens posset existere. Non hoc ipso existentia quæ extendi posset etiam ad non ens, esset perfectissima existentia, sic nec esset perfectissima omnipotentia extensa ad chimæras. Ad salvandam autem perfectissimam formalitatem omnipotentiz, non esse necesse ponere actualem potentiam ad objectum quod est chimæra conditione affectum si non implicaret. Sed sufficit, quod haberet hanc potentiam, si non implicaret. conditionem etiam ipsi potentiz apponendo.

Punctum Difficultatis III.

Deciditur de Difficultate.

PRÆMITTO I. Ut creatura ex possibili impossibili, & ex impossibili possibili reddatur, implicat contradictionem.

RATIO. Quia implicat idem esse, & non esse. Ergo etiam implicabit idem esse possibile, & non possibile seu impossibile, & è converso. Quod si implicat, ut ex possibili reddatur aliquid impossibile. Hinc.

123 PRÆMITTO II. In præsentis Quæstione, non aliud discuti, quam casu dato, quem format intentio si ex possibili redderetur aliquid impossibile, an posset adhuc concipi causa cum eadem prædicatio, vel non, an verò variato modo, habendi se essentialiter effectuum, variaretur modus habendi se causarum.

Porro affirmativa sententia, quando dicit esse connexionem inter causam & effectus possibiles, adeoque modum habendi se causarum. alligatum esse modo essentiali, habendi se effectuum. non agnoscit aliquam connexionem physicam in isto sensu, quasi sit connexio illa in se præ-

cise terminans productionem aliquam, 124 vel quasi sit quid distinctum Physicè ab ipsis entibus. Sed agnoscit connexionem Physicam, hoc est nemine cogitante.

PRÆMITTO III. Cum tota quæstio innixa sit suppositioni impossibili, ad ostendendum impossibile esse, ut causa maneat, si effectus reddatur impossibilis, ad ostendendum inquam, hoc impossibile, non potest assumi tanquam una pars contradictionis, quod scilicet defecto esset possibilis, vel causa vel effectus, sed deberet censeri esse falsa, consequenter aliunde erit deducenda tunc, impossibilitas causæ.

DICENDUM EST I. Impossibili omni
125 effectui, causam tam creatam, quam increatam specificativè acceptam, non reddi formatam per impossibilem.

PROBATUR I. Quia Causa specificative accepta, non dicit ordinem transcendentalem ad effectus, sed dicit esse quoddam absolutum, per hocq; statuitur in esse specificativè sumptæ. Ergo ita accepta nihil perderet, casu quo effectus impossibiles redderentur. Ergo neq; ipsa illa entitas redderetur formaliter impossibilis: hoc enim fit perditione non nisi prædicati necessarii.

PROBATUR II. Quorum entitates non sunt idem formaliter. Si uni
126 entitati competat non esse formaliter, non sequitur alteri entitati competere non esse etiam formaliter. Sed causa specificativè accepta, & effectus possibiles, non sunt idem formaliter. Ergo competente impossibilitate, seu competente non esse formaliter, effectibus possibilibus, non sequetur, causæ competere non esse formaliter.

Major probatur. Non esse formaliter, fit per negationem esse formaliter. Sed negatio unius esse formaliter, non est negatio alius esse formaliter, Ergo neq; non esse unius formaliter, est non esse alius formaliter. Et sicut esse unius formaliter, non est esse alius

127 formaliter; ita neq; negatio unius esse formaliter, est negatio alius esse formaliter. Sic v. g. esse formaliter animalis, est esse formaliter vivens sensitivum. DEI autem esse formaliter, est, v. g. esse ens à se formaliter, & negatio formaliter viventis sensitivi, non est negatio formaliter entis à se.

PROBATUR III. Mala est Consequentia. Hirco-cervus est formaliter impossibile. Ergo & animal rationale est formaliter impossibile. Ergo etiam mala est ista Consequens: Animal sensitivum est formaliter impossibile. Ergo & ens à se, est formaliter impossibile. Ergo ulterius impossibili omni

128 effectu, causa specificativè accepta, non redderetur formaliter impossibile. Conseq. utraq; probatur. Idem Antecedentis illatio non tenet: quia non est identitas, & habitudo, inter hirco-cervum, & hominem, ad Consequentiam autem ut teneat, necessaria est talis identitas, vel habitudo. Sed etiam inter hominem & DEUM non est identitas, neq; habitudo, si specificativè accipiat. Ergo. quæ omnia procedunt in Metaphysica suppositione: nam causam specificativè, vel reduplicativè accipi, sunt nostræ suppositiones.

DICENDUM II. Causam reduplicativè acceptam, si effectus possibiles redderentur impossibiles, non reddi impossibilem formaliter, quoad entitatem, seu correctius loquendo, quoad id quod dicit in recto, & pro subiecto.

PROBATUR I. Sublato connotato extrinseco, relationes aliæ secundum id, quod dicunt in recto, non tolluntur. Ergo neq; sublato extrinseco connotato relationis causæ ad effectum, h. e. ipsa possibilitate effectuum, tolleretur formaliter causa, secundum id, quod dicit in recto.

PROBATUR II. Quia si sublata possibilitate effectuum, causa reduplicativè accepta tolleretur formaliter, quoad id quod dicit in recto, hoc inde esset: quia amitteret passionem Me-

taphysicam. Sed hoc non probat eam tolli formaliter, secundum id, quod dicit in recto: posset enim dici, manere adhuc illam passionem, secundum id, quod dicit in recto. Ut etiam supra urgebatur.

PROBATUR III. Quia nullum est fundamentum talis connexionis, quæ fundet, sublata possibilitate effectuum, tolli formaliter ipsas causas in recto, nullaq; necessitas talis connexionis. Sicut autem, non sunt multiplicanda entia, sine necessitate; ita nec multiplicandæ connexiones.

DICENDUM III. Sublata possibilitate effectuum, causam reddi consequenter & arguitur impossibilem.

PROBATUR I. Quod dicit connexionem essentialē, & necessariam, cum possibilitate effectuum, illud saltem consequenter tollitur, sublatis effectibus: jam enim connexionem illam amitteret, quæ est illi necessaria, & essentialis, cum amitteret id, cum quo connectebatur, sed causa increata v. g. dicit connexionem essentialē, cum effectuum possibilitate. Quod ipsum probatur. Non implicat contradictionem Causam increatam dicere istam connexionem, ut vidimus solvendo Argumenta in oppositum, quæ connexio, quia necessaria est, actu debet competere DEO. Ergo. 132

CONFIRMATUR. Si DEUS non esset formaliter omnipotens, saltem consequenter redderetur impossibile, sed sublata possibilitate effectuum, non esset formaliter omnipotens. Ergo sublata possibilitate effectuum saltem consequenter redderetur impossibile DEUS. Ergo & aliæ causæ sublata possibilitate effectuum, saltem consequenter redderentur impossibiles. Major probatur. Ponamus DEUM ex una parte, non esse formaliter omnipotentem, & alium DEUM formaliter omnipotentem, DEUS qui non esset formaliter omnipotens, non esset formaliter DEUS: non enim esset pelagus essen-

133 essendi, DEOq; perfectiones simpliciter simplices debent formaliter competere; aliàs posset esse DEUS, & non esse formaliter omniscius, formaliter omni bonus. Minor principalis probatur. Nullum relativum formaliter, manet formaliter, sublato suo termino. Ergo nec manebit formaliter omnipotentia, sublato illius termino: h. e. possibilitate effectuum. Cum etiam omnipotentia sit quid relativum: est enim virtus causandi in DEO, quæ semper est ad aliud.

PROBATUR II. Si causa v. g. increata, etiam consequenter, non redderetur impossibilis, impossibilibus 134 creaturis, id idem esset, quia causa increata, dicit respectum, & connexionem cum creaturis, si non implicent, adeoq; quod & tunc, diceret eandem connexionem cum creaturis sub conditione, si non implicent. Sed non dicit sub conditione hac, quod probatur ex dictis, ad Obijcit septimo. Insuper sic probatur. Si diceret causa increata, respectum realem ad creaturas, non posset dicere sub conditione illa, si non implicarent, sed dicit, ut suppositum supra & in Logica. Ergo. Major probatur si diceret respectum realem causa increata, ad creaturas, diceret sub conditione applicabili etiam hirco-cervis. 135 Ut oppositi concedunt. Sed non potest dicere respectum realem, sub conditione applicabili, etiam hirco-cervis, quod probatur. Si aliud Verbum non implicaret, produceret illud Pater, & tamen plenitudo illa productivitatē, non fundat ullum respectum realem, ad aliud Verbum etiam sub conditione, sed monstrat nonnisi vim excellentem, & energiam generandi in Patre, aliàs mysterium Trinitatis, pluribus realibus relationibus ad intra, quàm, quæ Ecclesia agnoscit, constaret. Ergo omnipotentia etiam, non potest dicere respectum realem, sub conditione, si non implicat, quæ est applicabilis etiam hirco-cervis.

Deinde, dicere, DEUM habere realem potestatem, & ordinem, ad producendas chimæras si non implicent, est ridiculam reddere omnipotentiam. Ergo sub conditione possibilitatis, non respicit effectus possibiles omnipotentia. Antecedens probatur. Si quis diceret præsentī Papæ, illum habere tam insignem potestatem absolvendi, ut posset ab Hæresi etiam chimæras, si essent peccatores homines, absolvere, nonne ille, censeretur irridere Papam. Rursus si ille qui rotat gladium in vacuo, diceret de suo gladio non modo capita hominum posse amputare, si ponerentur, sed etiam chimæras si occurrerent, annon hic ridicula loqueretur, sicut etiam planè in præsentī. Certum est quod aliquando sub conditione possit monstrari energia potestatis. v. g. Si Anti-Christus confiteretur Papæ, posset illum absolvere, sed hoc tunc fit, quando ipsa conditio non est metaphysicæ impossibilitatis.

Deniq; ponamus DEUM, donare potestatem Angelo ad creandum omne possibile, & alii ad creandas chimæras, si non implicent, vel fingamus duos Deos, unum habentem potestatem ad creandum possibilia, & alium nonnisi ad creandum chimæras, si non implicarent. quid censebitur dedisse illi Angelo DEUS, imò collatio talis potestatis impossibilis esset, & ridicula, utpote nihil conferens. Sicut & excellentia DEI non nisi potentis creare chimæras si non implicarent, esset ridicula, & nulla. Ergo & sententia ponens in omnipotentia potestatem, si non implicent, non ponit realem respectum, nec quidquam reale in DEO, & tamen suppono, illum respectum esse realem.

PROBATUR III. Si causa increata, non redderetur impossibilis, saltem consequenter, redditis impossibilibus creaturis, id inde esset: quia quantum est ex se, etiam impossibilia & chimæras producere potest. Sed hoc falsum est. Ergo &c. Minor probatur vel est ali-

139 aliquid ex parte omnipotentiae Divinae impossibile, vel non est quidquam, respectu omnipotentiae Divinae impossibile. Si est aliquid ex parte omnipotentiae Divinae impossibile, Ergo & chimerae, quantum etiam ex parte Dei, erunt impossibiles. Cur non enim? Quod si nihil respectu omnipotentiae Divinae, est impossibile, Ergo vera erit haec universalis, nullum ens, quantum ex vi omnipotentiae Divinae, est impossibile, Ergo falsa eius contradictoria, aliquid ens ex parte omnipotentiae Divinae est impossibile. Sed haec particularis est vera, Ergo illa universalis, falsa erit. Particularem

140 illam esse veram sic probatur. Etiam ex parte omnipotentiae Divinae, repugnat ut DEUM creet, ergo aliquid ens, etiam ex parte omnipotentiae Divinae est impossibile. Antecedens probatur, alias sequeretur DEUM, quantum ex parte omnipotentiae, posse esse Creaturam, adeoque non DEUM, adeoque omnipotentiam, quantum ex parte sui, non esse omnipotentiam.

CONFIRMATUR. Tum quia Casu quo omnia redderentur impossibilia, omnipotentia Divina ita se haberet, sicut se haberet ille DEUS, qui nihil potest creare nisi chimerae, si non implicarent, ille autem DEUS non esset

141 DEUS, ergo neque verus DEUS, posset esse in tali suppositione, DEUS. Tum quia modus possibilitatis intrinsecus, deprecatur commodari sibi possibilitatem extrinsecam, & continentiam in omnipotentia, sicut quod est ex parte sui absolute album, etiam ex parte omnipotentiae est album, ergo quod ex parte sua est absolute impossibile, etiam ex parte Dei erit absolute impossibile, & certe si ex parte Dei, non est impossibilis hirco-cervus, ergo ex parte Dei, est possibilis, nam illi propositioni continenti duas negationes, aequivalere debet affirmativa, quod si ex parte Dei, hirco-cervus est possibilis, ergo ex parte Dei, habet conne-

xionem praedicatorum debitam, ergo 142 & in se illam habet, quia omnipotentia, res non continet illis difformiter, & quod ex parte Dei, est albedo, etiam ex parte sua, est albedo. Tum quia si Chimerae, ex parte omnipotentiae sunt Creabiles, si non essent impossibiles, ergo sunt ex parte omnipotentiae possibiles, (hoc enim cum creabili, in praesenti coincidit) si non essent impossibiles, hoc autem non potest dici, quia alias ad salvandam hanc sententiam deberent assumi praedicata seipsa destruunt, qualia sunt, esse aliquid possibile, si non est impossibile. Quae autem hic dicta sunt de DEO, proportionaliter aliis Causis, & DEO in casu 143 quo, vel una res impossibilis redderetur, applicentur.

QUESTIO II.

De Praedicto Prioritatis debito Cause.

Prioritas alia est temporis, alia Prioritas a quo, quae eadem est per multos cum prioritate originis, alia Prioritas in Quo, seu natura. Explicanda haec veniunt, nam ad multa serviunt.

DIFFICULTAS I.

Explicantur aliquae Prioritates. 144

EXPLICATUR I. Quid sit prioritas temporis. Hanc prioritatem, moris est explicare per durationis antecedentiam, quae explicatio non videtur esse per primum Conceptum, quia prius est rem existere, quam durare, duratio enim est intrinsece conservatio, conservatio autem est posterior praesentia, unde si ponamus per possibile, vel impossibile, rem produci in primo instanti, in secundo annihilari, revera tunc res non conservabitur, nec durabit, nec habebit prioritatem temporis, ut potest cuius instantaneae existentiae, non respondit tem-

pus

145 pus, & tamen respectu aliorum Entium, habebit prioritatem existentiae.

Censerem itaque prioritatem existentiae, nihil aliud esse, quam antecedentiam, secundum quam unum (vulgariter loquendo) prius est alio extra causas. Cui prioritati existentiae, Prioritas temporis addit mensurabilitatem; secundum prius & posterius. Prioritas autem durationis, addit esse conservationis tantae vel tantae, post primam productionem. Porro causa interdum existit prius tempore effectui, sed non semper, quia Sol lucem, cuius causa est, non antecedit tempore, nec materia quantitatem.

146 EXPLICATUR II. Quid sit Prioritas a Quo, & Originis. Ordinarie censetur, prioritates has easdem esse. Pressius loquendo, distinguere possent haec prioritates. Demus enim in Uno instanti, Creatam materiam sine omni forma, in secundo instanti, Creatam formam, privatio conjuncta materiae, in illo primo instanti, est prior formae, non prior tempore, hoc enim non habet instans post instans, vel si hoc concedas, non erit adhuc prior tempore, quia prioritas unius instantis, non est prioritas temporis. Non etiam est prior duratione, quia quando verum erat dicere, durat, siue conservatur materia; jam tunc erat forma. Non est etiam prior origine, nam privatio non est origo formae, & tamen est prior; ergo cum ei competat ratio principii a Quo. Poterit etiam competere ratio prioris a Quo. Sed in quaestione de voce, cum pluribus ordinarie loquendum. Porro prioritas originis, est prioritas, vi cuius unum accipit esse ab alio, cui distinguendo prioritatem a Quo, dici posset Prioritatem a Quo, esse prioritatem, vi cuius unum est prius alio, quoquo Modo ad se spectante, & si sit prius alio, vi communicati esse diceretur prius alio, & prioritate a Quo, & prioritate originis, & quidem si sit per communicationem esse distincti, erit

prioritas originis, etiam causis creatis 148 competens, si autem sit per communicationem ejusdem esse, erit prioritas Originis, Divinis competens, secundum quam una persona, non est prior alia, neque tempore, neque duratione, neque existentia, neque prior intelligibilitate, nam referibilia, quales sunt Personae, simul sunt cognitione, & tamen prior est origine, est enim Filius DEI a Patre, non Pater a Filio, Spiritus item Sanctus accipit esse ab utroque, neuter a Spiritu Sancto.

EXPLICATUR III. Prioritas in Quo, & Prioritas Naturae. Ordinarie recentiores nostri, cum Hurtado, Arriaga, Oviedo, & vario recentiori, explicant prioritatem naturae, quando ab uno ad aliud non valet consequentia, & illud unum est causa alius, illud censetur esse prius natura prioritate in Quo, sic v. g. non valet consequentia, Adam est, ergo Abel est, & tamen, Adam est causa Abelis: in Divinis autem valet haec consequentia. Pater est. Ergo est & Verbum, nec tamen Pater causat filium, ergo non est prior natura filio.

IMPUGNATUR I haec explicatio. Quia si ad prioritatem naturae, dicta requiruntur, vel accipitur causa secundum solam entitatem, vel accipitur secundum quod formaliter causa est. Si accipitur secundum entitatem, 150 sic verum est, quod ab entitate causa, non sit consequentia ad effectum, sed etiam e converso, ab entitate effectus, non est consequentia ad entitatem causa, quia haec entitas, poterat in alio saltem rerum ordine, naturaliter ab alia causa produci, & in praesenti rerum ordine, saltem per casum extraordinarium, quod si non datur lubi-stendi consequentia, ab entitate effectus, ad causam entitative acceptam, causa entitative accepta, respectu effectus, non habebit prioritatem naturae. Quod si accipiaturs Causa prout causa est, sic sunt correlativa, & unum non est prius altero, nam rela-

D

tiva

151 etiam sunt simul naturā, & sicut valet consequentia. Effectus est, ergo causa est, ita tenet hęc, est causa quā Causa, seu Causans, ergo & effectus est.

RESPONDERI POTEST. Quod causa debeat sumi secundum entitatem, & in actu primo, effectus autem, in actu secundo, sed si sic sumantur, ab entitate causę, non tenebit consequentia ad effectum in actu secundo, tenebit autem consequentia, ab effectu in actu secundo, ad entitatem causę.

IMPUGNARI SOLET SECUNDO. Etiam a causa in Actu primo spectata, valet subsistendi consequentia ad effectum: ergo causa ita spectata non est

152 prior naturā. Antecedens probatur. Tum quia etiam in actu primo spectata causa, non potest esse sine effectu possibili, Cur ergo ad illum non dabitur subsistendi consequentia. Tum quia etiam in actu primo spectata, est relativa ad actum possibilem. Tum quia in actu primo spectata, requirit decretum DEI, quo velit illum effectum produci. Sed a Decreto DEI, valet consequentia ad effectum. Ergo & a causa in actu primo spectata, valet consequentia ad effectum. nam causa in actu primo, importat etiam hoc decretum.

RESPONDET Oviedo. Quod a 153 causa spectata in actu primo, etiam cum illo decreto, non valeat consequentia, ad actualem existentiam effectus, respectu cuius causa, in actu primo spectata, prior est naturā, &c. &c. Sed neq; hęc responsio contentat. Quia tenet consequentia, ab illo decreto, saltem ad effectum in actu primo, & tamen etiam respectu illius decretum DEI, est prius naturā, & causa ejusdem. Quod autem dicit decretum DEI, secundum suam entitatem spectatum, posse esse sine existentia effectus, quamvis non secundum formalitatem decreti, hoc erit recurrere ad connotata, quę impugnat Oviedo.

RESPONDETUR ALITER ex Vasquez & Herize, quod decretum efficax, quā

efficax, nō se teneat ex parte actus pri- 154 mi, cum constituatur per effectum, & non presupponatur ad effectum. Hęc etiā responsio non satisfacit. Quia accipio decretum, non quā efficax sed quā causa est, & ex dictis arguo, debere ab illo tenere consequentiam ad effectum, quia impossibile est, causę proportionatum non respondere effectum, positoq; illo decreto, vel non, potest nō fieri ex suppositione saltem, effectus, ergo dabitur ad illum subsistendi consequentia; vel potest non fortiri effectum, ergo quod DEUS vult, potest non impleri ullo modo.

RESPONDERI ITERATO POSSET cum recentiiori Svarez. Causam spectatā 155 virtute, posse concipi sine effectu, quamvis per accidens, hoc est, spectata Divinā voluntate extrinseca efficaci, non possit nō sequi existentia effectus. Sed neq; id convincit, quia etiam virtus illa causę non potest intelligi sine effectu. Deinde non apparet, cur a decreto DEI, teneat consequentia ad effectum, & non teneat a causā alia.

Ut intelligatur, quid sit Prioritas naturę.

PRÆMITTO I. Quod ad hoc, ut aliqua censentur priora naturā, debeat unum Physicē pendere in suo esse ab alio, unde in Physicis, frater major natu. non est prior naturā, prę natu minori, quia minor natu non procedit ab illo.

PRÆMITTO II. Non solum esse necesse ad prioritatem naturę, ut unum dicatur pendere ab alio, sed etiam necesse esse, ut utrumq; relativē non sumatur; nam relativa, sunt simul naturā, de quo etiam, actum in Logicis.

PRÆMITTO III. Nullam esse necessitatem, confundendi Prioritatem naturę in Quo Physicam, & prioritatem Logicam, seu, a quorum altero, non tenet subsistendi consequentia, propter Aristotelis auctoritatem, infra ponendam. *Hic premisit.*

EXPLICATUR PRIORITAS NATURÆ. Illa formaliter priora sunt naturā, quo rum unum producit aliud, tanquam vera

157 vera causā, sive teneat ab illo subsistendi Consequentia, sive non; Ratio: Auctoritas Aristotelis qui in Postpræd. Cap. II. *Alia autem naturā* (supple posteriora sunt) *ea inquam omnia quę ejusmodi sunt, ut sine illis esse non possint, non item sine illis alia, & quia apud Aristotelem, Esse, pro existentia sumitur, nos verò Causam definivimus per determinativum ad existentia, sensus erit: illa naturā priora sunt, quę inter se cum sint cōnexa; unum producit esse seu existentiam alterius, sine quā datione non existeret; aliud autem non dat, sed recipit ab illo existentiam. Ibidem autem ait: Videtur, inquit, ultra*

158 *jamo dictos modos, alius quidam esse prioris modus, eorum etiam quę essendi consequentia convertuntur; alterum quod est causa quovis modo, ut alterum sit, prius naturā non incongruē dici potest. En Aristotelem condistinguentem prioritatem naturę a subsistendi consequentia. Deinde ex Comuni Theol: In Divinis nulla datur Prioritas naturę, quod ægrē salvari potest nisi dicatur, ubi intervenit prioritas naturę, debere intercedere causalitatem veram; & ita in Divinis valet hęc cōsequētia. Hęc Persona Patris est, ergo est DEUS, non autem valet hęc, Personā DEUS est, ergo Pater est, & tamen ly DEUS respectu Patris nec habet prioritatem Causalitatis, (nam in Divinis nihil causatur,) nec habet prioritatem originis, quia Pater non est ullo modo originaturus, nec habet prioritatem naturę, quia utra eademq; formalissimē natura, Deitas est, & natura, quā dicit & habet Pater. Unde*

INFERES Prioritatem subsistendi consequentia, esse prioritatem præconceptibilitatis, sive illa sit præconceptibilitas ratione universalitatis, sive ratione alicujus radicis Metaphysicę vel principii &c. vel prærequisiti.

DICES I. Condicio est prior Naturę effectui, & tamen non est Causa. Ergo esse prius naturā non constituitur per esse causam.

RESPONDETUR. Dispositiones suo modo licet, latius revocari ad genus causę, adeoq; revocativē sunt priores naturę, rigorosē autem loquendo potest aliquis negare Antecedens.

DICES II. Explicari Prioritatem naturę per Causare, est idem per idem explicare.

RESPONDETUR. Quod non, quia cum de Causa dicitur, quod sit prius naturā, dicitur de principio sua passio, quando autem ly prius naturā explicatur per Causam, explicatur passio per principium, quod principium, nempe Causa, supponitur alibi explicatum.

DICES III. Si ad Prioritatem naturę 161 sufficit quod unius esse, sequatur ad esse alterius, sequitur Causalitatem esse priorem naturā effectui. Sed non est prior. Ergo

RESPONDETUR. Negando sequentiam, Causalitas enim non est Causa. Prioritas autem naturę per nos, soli causę tribuitur, sed est potius prior Prioritate a Quo. Quamvis autē actio denominet Agens prius naturā præ effectu, ipsa tamen non est Naturā prior effectu, nam aliās, quia etiam constituit Actio effectum posteriorem naturā, deberet illo esse posterior.

DIFFICULTAS II. 162

An omni Cause conveniat Prioritas existentie.

NEGANT aliqui Thomistę sub distinctione, quod scilicet id, quod nunquam existit, operari non possit, possit tamen si existerit, operari, idq; in instanti sui non esse, quod primo sequitur post suū esse. Conveniunt tamen in hoc, quod nihil possit causare intrinsicē quod non existit, quia causare intrinsicē est dare suum esse in partem, quod autem non est, non potest dare suū esse in partem. Procedit ergo cum illis disputatio de Causare extrinseco.

D 2

DI.

163. DICENDUM EST. Si aliquid non sit existens, vel in se, vel in aliquo sui, non potest causare physice.

RATIO PRIMA est, ex recentiori Syar. per auctoritatem Aristor. qui ad effectum in actu, requirit Causam in actu.

RESPONDETUR. Non agere hic Aristotelem de actualitate existentiae, sed de actualitate Causalitatis.

RATIO SECUNDA ejusdem. Quia prius est esse, quam ejus actuale operari, siquidem operari, est proprietas illius Consequens, res autem non existens, nullum habet esse actuale.

RESPONDERI POSSET. quod Causa, quae existit immediate ante, conveniat prius esse actuale, nec probat argumentum, Cur talis sola prioritas non sufficiat, quamvis enim operari, sit proprietas causae, non probatur tamen, cur operari, non possit esse proprietas causae, etiam ejus, quae non nisi immediate ante existit.

RATIO TERTIA ejusdem est, Agens modo distans à passio, non potest operari in illud, licet immediate, ante fuerit indistans, ergo neque agens potest operari, si immediate existerit ante.

RESPONDERI POTEST. Absurdum quod advertitur in antecedenti, non posse applicari ad consequens.

165 RATIO QUARTA est ex Arubal. Causa quae nunquam existit, operari non potest, ergo nec ea, quae non existit, sed immediate existit, quia hoc, quod est aliquando existisse, perinde nihil est Physicè, ac si nunquam existisset. Ejusdem Auctoris insuper.

RATIO QUINTA est. Non potest causa causare post mille annos. Ergo nec in instanti, sui non esse, consequente suum esse. Consequentia probatur eadem ratione qua superior.

RESPONDERI POTEST. Utrique rationi; quod consequentiam prober per id ipsum, quod negant Thomistae. Rursus etiam per communem sententiam, conceditur aliqua temporis im-

mediate sequenti, post existentiam viventis, v.g. prolatio nominis JESU amputato capite, retractio ad puncturam &c. quae tamen cadaveri jam frigidum non conceduntur, ita & in praesenti concedi posset operatio causae, quae immediate ante existit, licet non concedatur causa, quae nunquam existit.

RATIO SEXTA. Si posset causa causare non existens, posset efficiens non existens, operari, adeoque posset homo non vivens sentire, peccare &c.

RESPONDERI POSSET. Negando minorem. probatio illius non tenet ob disparitatem. Quia sentire, peccare &c. est actio vitalis, adeoque viventis, si ergo non vivat, quomodo viveret agendo, seu vitaliter operando.

RATIO SEPTIMA. Nemo dat quod non habet. Causa non existens non habet esse.

RESPONDETUR per multos in instanti donationis donans, non habet dominium, & tamen in instanti donationis dat, sufficitque, quod in ante habuerit, ita & in praesenti.

Ubi Conclusio probetur, ad partes illius advertendum est, una dicit implicitè, quod sufficiat ad causandum physice, existere in aliquo sui, alia dicit explicitè, si neque in aliquo sui, neque in se existit, non poterit quidquam causare ullum efficiens.

168 Prima Pars. PROBATUR I. Generatio posthumi, est vera causatio Physica, & tamen generatio posthumi, non habet causam Physicam in se existentem, sed tantum in virtute, hoc est in semine praesente. Ergo ad causare Physicè, saltem interdum sufficit existere in aliquo sui.

PROBATUR II. Causa in se distans & tantum indistans ratione virtutis, potest bene causare Physicè, ergo & non existens in se sed tantum in aliquo sui, poterat bene causare physice. Probatur Consequent. quia sicut sine existentia, ita sine immeditatione non fit causatum & tamen hoc non obstante, sufficit immeditatio virtutis. PRO-

169 PROBATUR III. Tum quia nulla in hoc implicancia vel absurdum, tum quia dantur virtutes, quae non indigent immediata unione cum causis, ut patet in multis, praecipue in seminibus, sono &c. quod si non indigant virtutes cum causa, immediata unione, non est ratio cur haec pereant immediate, pereunte sua causa. Rursus si non pereunt, non est ratio cur cum iisdem suis proprietatibus non mutatis physice, existere non possint, quod si non mutatae existunt, sicut existente causa principali, verè operari possunt ita poterunt etiam deficiente principali.

Secunda Pars. PROBATUR I. Quia pro hoc asserendo, nec ulla ratio est, nec ulla experientia, ergo talis vis non debet tribui causis.

PROBATUR II. De Causa agente in instanti immediate sequenti suum non esse, falsa est haec propositio. Causa est, ergo etiam falsa erit haec de tertio adjacere, causa est causans, consequentia probatur. Propositiones quae non sunt conditionate explicabiles, & sunt de praesenti, si sint de tertio adjacente verificari possunt, si fiant non nisi de secundo adjacente, ut constat ex simulis. Haec propositio. Causa est causans in instanti immediate suum non esse consequente, est propositio non explicabilis conditionate, & est de praesenti, ergo. Dixi nisi explicetur conditionate. Quia in Svarii principiis, haec propositio aeternae veritatis. Homo est animal rationale, quia habet sensum conditionatum, ideo non potest illa concessa, verificari haec, Homo est.

171 CONFIRMATUR. implicat Contradictionem, ut causa non existens in instanti immediate sequenti suum non esse, sit. ergo etiam implicat ut in instanti immediate sequenti suum non esse, causet. Antecedens probatur, quia alias esset & non esset illa causa. Consequentia probatur, quia in illo instanti, de causa verum esset dicere, non est

causa, ut supponimus. verum etiam 172 sed dicere, est causa. quod Probatur quia verum esset dicere, causa dum non est, causat, porro ly causat est explicabile per participium praesentis, est causans, ly autem est causans, idem est, quod est causa, ergo etiam de illo instanti verificaretur quod sic causa, adeoque verificarentur duo contradictoria. RESPONDETUR. De illa causa verum esset dicere est causa, non in isto sensu quod existat causa, sed in illo quod influat in effectum.

CONTRA EST. Quia haec responsio videtur petere principium. Deinde hoc ipsum quod est, esse influens in effectum, idem est, quod esse causans, adeoque esse causam, redibitque argumentum factum.

PROBATUR III Conclusio. Implicat esse actionem, & non habere actu existens principium suum, sed si aliquid, etiam in instanti immediate sequenti, suum non esse, causaret, nec in se, nec in aliquo sui existens, daretur actio, & non haberet existens principium suum actu, de hoc enim procedit status quaestionis, ergo. Major probatur. Tum quia si non implicaret contradictionem actio non habens actu existens principium, illa actio, esset verè à nihilo. Tum quia, si per impossibile desineret Deus, in instanti 174 immediate sequenti, suum esse, non posset creare, ex nihilo enim, nihil fit. Ergo neque quodcumque aliud principium in tali instanti ageret. Tum quia si non implicat contradictionem ut actio habeat non existens principium, quæro in istis duabus contradictoriis. Omne non existens potest esse causa, aliquod non existens non potest esse causa. Quænam sit vera? si prio, ergo etiam quae nunquam existerit, poterunt esse causa. Si secundum, non erit major ratio de uno non existente, quam alio. Tum quia in instanti, quo actio non est, sed immediate ante fuit impossibile est, ut producat effectus,

175 esset enim improductus, utpotè existens sine actione, ergo etiam in instanti, quo agens non est post esse, impossibile est ut producat actio, nulum enim est fundamentum majoris connexionis, quæ sit in actione ad effectum, quam in actione ad principium. Tum quia implicat ei quod non est physicè, identificari Prædicatum positivum Physicum, aliàs & esset illud Prædicatum ut supponitur, & non esset, utpotè identificatum ei, quod non est, sed causare seu causativum esse, prout præsupponitur actioni, est Prædicatum Physicum. causativum enim esse, est independenter ab intentione, adeoq; est Prædicatum Physicum, & cum nihil neget, est Prædicatum Positivum.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR I. Sacramenta novæ legis causant gratiam cum non sunt, Ergo. Antecedens probatur, quia forma v. g. Absolutionis causat gratiam cum ultimo completur, quando autè ultimo completur, non est, quia profertur motu successivo, motus autem successivus quando completur, 177 non est, motus enim successio, non est in instanti, & tamen completio illa in instanti est.

RESPONDENT aliqui. Causari gratiam à Sacramentis moraliter, adeoq; posse ab illis causari etiam cum non sunt. Qui tenent causari illà physicè, & admittunt indivisibilia compositiva temporis, dicent, illam causari in instanti: in nostris principiis causatur gratia instantaneè, sed nullo proportionato respondente in tempore. Sed de hoc alibi.

OBJICITUR II. Humanitas Christi non existens physicè, causabat gratiam sanctificantem in Patriarchis.

RESPONDETUR. Causationem illam

non fuisse Physicam, sed non nisi im- 178 petratoriam & per modum meriti.

OBJICITUR III. Contiguitas loci sufficient ad operandum: Ergo & contiguitas temporis: sed instans immediate sequens, de quo hic, est contiguum existentia in tempore. Ergo.

RESPONDET Oviedo. Quia id quod non existit in hoc loco, sed in alio, absolute existit, & habet entitatem, ideo potest & causare, illud autem quod non existit in hoc tempore, absolute non existit.

Hæc responsio indiget ulteriori lumine, restaurari enim potest argumentum. Id quod non existit in hoc loco, 179 eò quod habeat entitatem in alio loco, causare potest. Ergo, & id quod non habet existentiam in hoc tempore, cum in alio tempore conveniat illi existentia, causare potest. Hinc commodius

RESPONDET II Arriaga. Retorquendo Argumentum, quod etiam causa in instanti antecedenti existentiam, posset causare, quod negant oppositi.

RESPONDET III. Disparitatem esse, quia nulla est pro Antecedenti implicata, quam pro consequenti probant adlata.

OBJICITUR IV. Finis causat non existens, cognitio item pendet ab ob- 180 jecto & tamen ab illo causatur.

RESPONDETUR. Finem non existentem in se, existere in aliquo sui, hoc est in apprehensione & amore, in medio item ad quæ movet. Objectum etiam in aliquo sui causat, nempe in specie sui impressa.

OBJICITUR V. Vivens moritur in hoc instanti in quo non est. ergo potest operari in quo non est.

RESPONDET Oviedo. Negando consequentiã. Antecedens iste est sensus, vivens quod in instanti antecedente fuit, potest non esse in hoc instanti, in quo non est, inde autem non sequitur, quod aliquid non existens operari.

181 rari possit, mors enim non est operari, in idem recidet, si dicas, vivens ampliative, mori.

OBJICITUR VI. Res actu non existens, potest uniri rei actu existenti. Ergo & id, quod non existit, causare potest. Antecedens probatur, quia partes motus & temporis uniuntur, & tamen simul non coexistunt.

RESPONDETUR. Quoniam per nos, continuatio non est modus aliquis positivus, convenire poterit etiam ei, quod non est ens; nam continuari partes temporis, nihil aliud est, quam inter nunc, illud, motus, quod præterit, & inter motum, qui est, nihil inter- 182 cessisse queris, in qua quiete, non verum esset dicere. Nunc motus est.

OBJICITUR VII. Dispositiones accidentales causant formam sequentem cum non sunt, quia ante introductionem formæ, datur resolutio ad materiam primam. Ergo.

RESPONDETUR. Negando Antecedens cum sua probatione.

QVÆRES. An existentia sit conditio, an ratio formalis agendi? ad quod dici potest, in sensu reali existentiam non esse conditionem, sed ipsummet principium agendi, cum sit identificata principio agendi. Metaphysicè tamen loquendo nec ipsa essentia, nec ipsa 183 existentia sub his conceptibus acceptæ, important rationem causandi, cum important non nisi suas definitiones, quæ nihil dicunt de actione. Unde jam existentia deberet appellari prærequisitum agendi.

QVÆSTIO III.

De Predicato indistantiæ debito causis.

Eandem quæstionem sic alii proponunt. An Agens agere possit in distans passum; vel An requiratur inter agens & passum contactus; vel An possit agi in remotum non agendo per medium.

Indistantiam & Contactum variam 184 habere acceptionem; apud alios videbis, nominatim apud Pontium. Quantum ad præsens institutum attinet, certum est apud omnes, non esse necessarium, ut agens, immediatum sic passum, in mediatione suppositi, nam suppositum quod est v.g. Sol, existens localiter in coelo, agit illuminando & calefaciendo distantem terram. Dubitant aliqui cum Scotistis. An non debeat esse agens immediatum in mediatione virtutis, quod in duplici sensu capi potest. Primo An ad hoc ut agens agat, debeat per medium virtutem suam transfundere, ita ut agat producatq; aliquid etiam in medio: Secundo 185 si non agat quidquam in medio, transmittat tamen virtutem suam, an possit agere in distans passum? Est Quæstio passim tractata, breviterque decurrenda.

DICENDUM EST I. *Agens ut agat, debet per medium, virtutem suam transfundere.*

PROBATUR experientis. Quia alias clausis palpebris possemus videre, clausis fenestris possemus illuminari & cetera similia. Supponit hanc doctrinam Aristoteles. 7. Physicorum T. primo, & primo de Gener. I. 43. & secundo de Anima tex. 74.

OBJICIUNTUR I aliquæ experientie, ut Magnetis trahentis ferrum, acus 186 magneticæ se vertentis ad polos, sed hæc referri possunt in qualitates occultas, transmissas usque ad passum, non agentes in medio, ob incapacitatem medi, referri etiam possunt in naturas rerum, ab effectu & experientia cognitæ, de quibus Cabæus & Kircherus.

OBJICIT II. Mastrius disp. 7. n. 62. Instantias Theologicas.

I INSTANTIA EST. Si per impossibile non esset DEUS ubiq; cum agat per suum velle, ita ut statim ac vult efficaciter aliquid objectum, subito accipiat objectum illud esse existentia, sequitur evidenter posse producere aliquid à se ipso distans, quia objectum volun-

187 voluntatis non debet esse necessariò præsens, sed potest voluntas velle distans.

RESPONDETUR. Si per impossibile DEUS non esset ubiq; ageret tamen per suum velle, ageret tunc sicut & modo per suum velle, sed non per applicativum omnipotentiae tanquam executricis, quæ quia tunc non haberet conjunctam sibi ubiqvitatem, deiceretur hoc ipso, ut non possit agere in distans. Sicut enim si omnipotentia Divina non existat, agere non potest, ita, si nec in se nec in aliquo sui alicubi existat agere poterit, jam enim se habebit ac si non esset. Et licet objectum

188 voluntatis in ratione merè appetiti, præsens esse non debeat, appetet enim ubi est appetitivum, tamen objectum in ratione respondentis, principio effectivo præsens esse debet: immo exinde roborari potest conclusio, nam non potest agere appetitivum nisi ubi est appetitivum, idq; in se, quia appetitivi vicaria non dantur, ergo neq; agere illic, ubi non est, nec habet sui vicarium, cum aliàs principalis agentis datur vicaria activa.

SECUNDA INSTANTIA EST. Angelus superior, potest intuitivè alterum angelum cognoscere, ad quam cognitionem inferior angelus, immediatè,

189 non per speciem debet concurrere, hoc enim est de ratione intuitivæ cognitionis, nec debet esse intimè præsens intellectui superioris, aliàs si in eodem loco non essent, nunquam angelus intuitivè se cognoscerent.

RESPONDETUR. Cum Angelus cognitus non concurrat ad cognitionem nisi terminativè, quam ipsam terminationem exercet in sua specie expressa, quæ est intimum quid cognoscenti, non ostenditur quod Angelus cognitus, agat tunc in distans, & terminet cognitionem, nec in se nec in aliquo sui præsens, est enim præsens in specie sui expressa. Illud quod dicit, Angelum intuitivè cognitum, non esse

Angelum cognitum per speciem, si sit 190 res de specie non propria, vera est propositio, sed negatur non posse dari species proprias, quæ deserviant ad notitiam intuitivam, neque enim per hoc unquam definitur cognitio intuitiva, quod sit sine speciebus. Redeundo autem ad rationem prædictam, disparitas est. quia cum hoc, quod est terminare cognitionem non requirat existentiam termini, unde etiam non entia nosci possunt, etiam terminare poterit non requirendo indistantiam, fundabilè in ratione existentiae, cum autem effectus & causa physica debeant existere, & cum causa nec in se, nec in aliquo sui præsens, habeat se ac si 191

non existat, sit ut non existens in se, nec in aliquo sui causa, causare non possit, causa autem distans est causa, nec in se, nec in aliquo sui, inibi existens.

TERTIA INSTANTIA EST. Anima separata intuitivè cognoscit materialia, quæ non sunt intimè præsentia ipsi animæ. Ergo objecta ista causabunt aliquid in distans, absq; eo quod medium aliquid recipiat.

RESPONDETUR. Quod materialia sint animæ præsentia in aliquo sui, nempe in speciebus vicariis propriis materialium, quæ sibi tunc vel parat anima, vel à Deo infunduntur, & si res sit de concursu terminativo, de hoc 192 jam dictum supra.

OBJICIT III idem ex principiis Philosophicis. Actio illa prævia quæ passum alteratur non facit, ut agens, propriè in distans agere non dicatur, quia hoc est per accidens, quatenus agens cum sit imperfectum, natum est prius agere secundum potentiam imperfectiorem, quæ est alterativa, postea secundum perfectiorem, quæ est generativa, & si à DEO applicaretur subjectum ultimo dispositum illi agenti, statim ageret generando non alterando.

RESPONDETUR. Si arguens applicationem requirit ultimo dispositum subjecti,

193jecti, hoc ipso requirit indistantiam.

Directè ad argumentum dici potest. Negando quod actio alterativa non ex eo etiam præcedat generativam, ut à generabili non distet agens. Concedo quod agens imperfectum agat prius, secundum potentiam imperfectiorem, sed nego quod alteratio non etiam ex eo præcedat generationem, ut salvetur indistantia agentis. Concedo, quod si à DEO applicaretur subjectum ultimo dispositum, fieret statim generatio, sed cur? quia non jam esset distans generabile, siquidem supponitur applicatum. Ubi ut vides, concedo alterationem præcedere, ex imperfectione agentis, sed etiam præcedit ad salvandam indistantiam agentis, à passum, cui agens conjungitur in aliquo sui, nempe illa virtute.

INSTAT I. Ergo hæc influentia è coelis emanata recipiuntur etiam in coelis & tamen frustra; cum nec per æternitatem possint aliquid in coelis producere.

RESPONDETUR. recipi illas qualitates in intermediis (si dantur) coelis, non tamen frustra, quia licet nihil fiat unquam producturæ in illis, conjungunt tamen agens cum ipso producendo effectum, & ratione illius conjunctionis non sunt frustra.

195 INSTAT II. Ista virtus non deberet esse simplex qualitas, quia non posset tot & tam varios effectus producere, nec etiam plurificaretur ad plurificationem effectuum, quia totum universum esset plenum variis qualitatibus & influentiis.

RESPONDETUR. Indubiè una qualitas potest producere plures effectus, non tamen omnes, quia hoc videtur excedere limitationem illius, unde nec plurificabitur pro pluralitate effectuum, consequenter medium quid contingeret, non erit una qualitas tantum, nec plurificata pro pluralitate effectuum, erunt tamen plures, licet numero non nobis sed DEO notà, varie-

tasq; dispositionum subjecti faciet, ut 196 una virtus, variè agere possit, præsupposita sua virtute intrinseca.

INSTAT III. Potest agens producere effectum quem non producit in medio. Ergo etiam potest agere in distans quia prævia illa operatio ad nihil proprius conducit.

RESPONDETUR. Transmissio illa virtutis per medium, non producendo in illo, quod producit in distanti, facit ut in aliquo sui existat agens, quod ex dictis est necessarium, aliàs inibi ubi agit agens, ita se haberet ac si non esset.

INSTAT IV. Quia non videtur quomodo fiat approximatio causæ ad passum distans per productionem effectus, 197 in medio omnino diversæ rationis.

RESPONDETUR. Ideo quia si in medio operetur, apparebit à posteriori esse illic ejus virtutis, adeoq; dum operatur in distans, existere illic agens in sui virtute, quam, non est intelligibile quod transmittere possit sine medio. Unde non effectus in medio productus ad hoc conducit, sed virtus per medium transmissa, & in medio operans effectum, quem aliàs in sua virtute continet, si passum censeatur dispositum.

INSTAT V. Cum partes agentis remotæ à passum nihil agant in propinquiores, sed agant immediatè in passum distans, nulla operatione secuta in 198 medio. Ergo conceditur quod magnes possit agere in ferrum distans non agendo in medium, continuatioq; inter agens & passum per intermedium ætrem, est ob evitandum vacuum, non ad deferendam actionem.

RESPONDETUR. Nulla quidem tunc sequitur operatio in medium, sequitur tamen transmissio virtutis, nec medium illud defert actionem quæ est modalitas, vel non sine modo, consequenter non transmissibilis, sed defert virtutem activam, quæ licet nihil operetur in medio, sufficit ut sit in medio, nam si erit in medio, adhuc agens in aliquo sui conjungetur passum.

E.

NOTO

199 NOTO. Totam hanc conclusionem in hoc resolvi, quia non datur ex una parte ulla experientia actionis in distans, ex altera parte materialis virtus non potest transmitti nisi per mediū, alias autem transmitti debet, ne causa agat, quæ nec in se, nec in virtute sua existit.

Notabilis est illa experientia, in oppositum de Lebe, cujus fundus, in quem immediatius agit ignis, est frigidus, remotiores autem partes sunt calidæ. Arriaga advertit, quod agat ignis, primum in partes laterales lebetis, proximiores, & postea in remotiores, quare autem non calefaciat fundum, hoc non spectat inquirere, ad præsentem difficultatem. Frigus illud lebetis, refert Oviedo in exhalationes frigidas, & terreas, quæ descendunt in fundum lebetis. Recentior Svarez dicit, prius fundum lebetis calefieri, & aquam illi contiguam, sed calefactam, utpote leviorē sursum ascendere, & frigidiorē utpotē graviorē deorsum, ab eo; deinceps, frigus illud causari. Addi posset, bullientes quæ intrecipi partes frigidas æris, & in fundum lebetis transmitti, ubi continetur repot ille, ut ita dicam, concentratus, quanquam etiam experientiam absolute negat Arriaga.

201 Ex experientia phantasie moventis appetitum, non probatur actio indistans; quia vel in eodem cerebro utrumque est, vel est connexio aliqua transmissione spirituum.

Si autem dicas, Cum actio sit modus, adeoque inseparabilis à subjecto, quæritur transmissibilis à subjecto? Negandum erit, actionem transmitti, sed qualitatē virtutis, quæ intermediā agitur.

DICENDUM II. Quamvis agens non agat in medium, modo transmittat virtutem per medium, potest agere in distans.

PROBATUR CONCLUSIO experientis. Quia si instruat accensus rogi, remotiores partes caloris non agunt in medium, quia non possunt, in cali-

dum sibi simile agere, & tamen agunt 202 in remotius, magis enim calefit passum, à toto monte illo accenso, quam ab aliquo lignis. Virtus solaris, & planetarum influxus, Mineralia producit, simile nihil producendo in ære, rursus columnæ magnæ gravitas, secundum partes remotiores non agit in mediū, & tamen major columna, magis gravat. Ergo in distans conjunctum dari potest actio, non agendo in medium. Quod si quæras: Cum aliqua videantur non agere in distans, nisi etiam agendo in medio, aliqua autem agunt non agendo per medium, in quod principium id referri debeat, sed huius, ut dicit Arriaga; nulla potest 203 reddi ratio, sed referendum hoc est in experientiam, & naturam agentium. His breviter tactis.

DIFFICULTAS I.

An Creatura, miraculose possint agere in distans?

DICENDUM EST, Possibile esse actionem in distans. Est Conclusio Scriptorum, Arriaga, Oviedo, contra non paucos Thomistas.

PROBATUR I. Quia id non implicat Contradictionem.

PROBAT II Arriaga. Quia, quod causa non possit agere in distans, non constat hoc nobis, per rationem à priori, sed per solam experientiam, quæ non infert, non posse dari alias causas, quæ non sint ad talem modum agendi alligatæ, vel ad maximum, cur miraculose id facere non possint. Addit Oviedo. Si agens ageret in distans, nihil produceret distinctum, quoad substantiam effectus, vel quoad modum, qui se teneat, ex parte effectus. Ergo nil produceret, quod esset contra virtutem suam, & potentiam intrinsecam, ergo posset Deus, ad talem rationem agendi, elevare creaturam.

PROBATUR III. Existat ignis Cracoviae, possibile est calorem ab illo productum à Deo accipi, & poni Romæ, vel v.g. per

205 per replicationem; possibile item est, immo necessarium, calorem illic positum producere calefactionem, ergo non implicabit actio in distans, & non per medium, quia productio caloris de novo facta Romæ, tribuitur igni, qui est Cracoviae.

CONFIRMATUR. Indistans non est essentia causæ, ut omnes concedunt; Ergo sublata indistans, manet essentia causæ, ergo & ulterius potentia causandi, adeoque agendi, quod ipsum, sic Proponitur. Indistans vel est essentia actionis, vel non, si non est. Ergo indistans sublata, manere potest actio, defectusque conditionis superflui, si autem indistans est de essentia actionis, ergo indistans non erit iam conditio sine Qua non, quod est contra communem doctrinam, quæreretur; An Agens possit agere in distans? Idem erit in re, ac quæreretur; An possit agere sine actione? siquidem de essentia actionis est, indistans, quæ tamen duo longè sunt condistincta.

OBJICITUR I. Actus & potentia debent esse simul. Causa & effectus, sunt actus & potentia. Ergo.

RESPONDETUR. Actum & potentiam pro principali accepta significatione importare materiā & formam, quæ duo ut constituent compositum, debent esse simul, quomodo enim erit compositum, si utrumque à se distet, non tamen actus, & potentia, accepta in minus principali sensu, seu in ordine efficientis, nulla enim in hoc implicans.

OBJICITUR II. In loco, in quo res non est præsens, perinde se res habet, ac si non existat. Sed res non existens causare non potest. Ergo.

RESPONDET recentior Svarez. Res non existens non habet entitatem, si non habet entitatem, non habetur, quod eleveatur ad operandum, modo sibi indebito, causa autem distans, habet entitatem elevabilem. Dici etiam potest, rem quæ tam in se, quam in aliquo sui non est præsens, perinde se ha-

bere, ac si non esset, non tamen perinde se habet ac si non esset, si sit in aliquo sui.

INSTABIS. Non potest aliquid elevari, ut agat non existens, in tempore saltem imaginario. Ergo nec potest elevari, si non existat in loco.

RESPONDETUR. Si res procedat de Agente, non existente etiam in aliquo sui. Concedo totum. Si autem existat in aliquo sui, sufficit ut eleveatur, sive existens in aliquo sui, in tempore, sive in loco, quod si in aliquo sui existat in loco, in nullo sui in tempore. Negabitur consequentia. Quia si existat in aliquo sui in loco, erit quod eleveatur, non erit quod eleveatur si in tempore, 209 in aliquo sui non existat.

OBJICITUR III. Illa actio, quæ supponitur posse dari indistans, vel proficiscitur à Deo, supplente locum agentis creati, ubi illud non est, vel ab ipso agente, non à Deo supplente, quia Deus non potest supplere principium actionis, cum hæc essentialiter pendeat à principio. Non etiam proficiscitur ab ipso principio, quia agens non est in illo loco. Ergo actio, non procedit ab illo, in tali loco.

RESPONDETUR. Negado Majorem. Quia actio illa, nec proficiscitur à Deo supplente principium, neque ab ipso immediate agente producitur, sed à virtute ipsius posita inibi miraculose, cum non fuerit transmissa per mediū.

OBJICITUR IV. Si agens creatum posset agere in distans, sequeretur illud fore infinitæ virtutis, si enim ageretur miraculose in aliqua distantia, non agendo in mediū, non est ratio, cur in remotius agere non posset.

RESPONDET Pontius ad vim huius argumenti. Quia vel requiritur imprimis ad agendum in majori distantia, major virtus, vel non requiritur, si non requiritur, ergo actio in distans, non arguit majoritatem, consequenter nec infinitatem virtutis, si requiritur major virtus. Ergo non sequetur, si agens pos-

211 possit agere in aliqua distantia, quod possit in omni. Deinde

RESPONDETUR. Negando sequentiam. Quia sicut non datur infinita distantia, nec dabilis est, ita nec poterit illud agens, in infinitè distans, agere. Denique ex eo, quod Agens possit aliquid minus, non sequitur, quod possit Agens, agere etiam majus.

OBJICITUR V. Spectatum agens non elevatum, non apparet qui principiet illam actionem, nec etiam intelligi potest, quomodo ab illo jam elevato, pendeat illa actio, ergo non datur.

RESPONDETUR. Negando in primis consequentiam, quia non infrequens

212 est, quorum modum ignoramus, ea tamen asserere, ut reductionem materię in punctum quantitate sublata, transitum Angelorum ab extremo ad extremum, sine medio, & cetera similia. Deinde Antecedens est falsum, quia quod attinet ad ignem v. g. non elevatum, ille suum non potest calorem impedire, ne agat in medio, sed si passum sit distans, non habet vim illuc porrigendi suum calorem, potest autem id facere Deus, non potest item calorem suum replicare, potest I DEUS. Quia autem illa actio pendeat à calore, quia est virtus ignis existentis alibi, producta ab eodem igne, sit ut ratio.

213 ne huius, illa actio pendeat ab illo igne. Ceterum, posito quod corpora, ne divinitus quidem possint transire ab extremo ad extremum, non pertranscundo medium, recurrendum ad hoc erit, ut jam innui, quod transcat quidè medium illa virtus, sed non operetur in medio, cum aliàs possit, sed id replicationem non impedit, nam in replicatione, rem replicatam, non est necesse in medio agere.

INSTABIS. Agens, non potest naturaliter agere in distans, neque extra suam sphaeram. Ergo nec supernaturaliter poterit, quia nihil potest elevare extra suam sphaeram, & ad id producendum, cuius in adæqvata, & inchoata non habet virtutem,

RESPONDET OVIEDO. Agens non 214 potest naturaliter agere in distans, non defectu virtutis, sed defectu conditionis, adeoque ad hoc, ut agat in distans, elevari poterit. Deinde dici potest, talem actionem esse extra sphaeram naturalem, non obedientialem, inchoata autem virtus, est necessaria, in elevatione, tantum ad actus virales, de quo aliàs; nam potest à Sacramentis produci divinitus Gratia, idque Physicè, cum tamen non habeant inchoatam vim, illius producendæ.

OBJICITUR VI. Ad Operandum hic, requiritur præsentia hic; ergo agens non potest operari in hoc spatio, quia sit in hoc spatio.

RESPONDETUR. Ad operandum hic, sufficere præsentiam hic, vel in se, vel in virtute sui.

OBJICITUR VII. Actio, seipsa pendet ab approximatione, tanquam à Conditione. Ergo ab illa, non potest non dependere; quia, quod cõvenit actioni per se ipsam, semper illi convenit.

RESPONDET OVIEDO. Quod adæqvate non dependeat ab approximatione actio, aliàs sine hac numero approximatione, non posset esse actio, dependet ergo per cõexistentiam actionis, cum approximatione, & per decretum DEI, quo ex prævisione approximationis determinavit se Deus, 216 ut concurreret. Conformiter autem, ad materiam de connotatis dici potest, quod dependentia actionis, secundum id, quod dicitur in recto, non possit ab illa separari; dicit enim entitatem actionis, secundum autem id, quod dicitur obliquo, potest bene separari; nam in obliquo, dicit istam, vel istam viciniam.

INSTANT Complutenses. Necesse est virtutem activam esse conjunctam actioni, ergo & effectui, quia actio tenet se ex parte effectus. Antecedens probatur. Tum quia Experiencia id docet. Tum quia virtus activa, & principium Quo, debent esse conjuncta. Cau-

217 Cause, ergo & causalitas. Tum quia actio est datio esse, ergo debet esse conjuncta & causæ, & effectui.

RESPONDETUR. Concedendo actionem debere esse conjunctam ipsi virtuti, v. g. calori, & ipsi met effectui, sed non ipsi met igni, rationes etiam quæ adferuntur, non convincunt. Quod attinet ad experientiam, illa est pro actionibus naturalibus non miraculosis, immo etiam nunc de facto, ubi non est ignis, sed est solum calor, sit calefactio, cur ergo si transmittatur calor per medium, non agendo in eodem, non poterit agere in extremo.

NOTO. Præsentem hanc doctrinam 218 supponere, quod virtus, vel ipsum agens, semper debeat esse, ubi est actio, licet non sit, vel non agat in medio, cum possit: Ratio. Tum quia, si illic non est agens, vel virtus, quis inibi principiat actionem? Tum quia, illa actio vel est modus, vel indistinctum quid ab agente, prout producente effectui. Non primum. Quomodo enim productio illius modi, separaretur à producente, si secundum, quomodo salvaretur. Si illic non est ipsum agens. Tum quia, si illic nec agens, nec virtus est, quomodo non seica habet, ac si non esset simpliciter.

219 DIFFICULTAS II.

An DEUS possit agere in distans à se.

Certum est: nihil esse quod sit, & tamen distans à DEO sit, sed ponamus per impossibile DEUM solum in coelo existere, nec esse præsentem mundo, quæritur An aliquid in mundo agere posset? Negat recentior Svarcz.

DICENDUM EST. *Posse DEUM Agere in distans Modo explicato.* Dixi modo explicato, hoc est. habendo saltem in aliqua sui virtute indistantiam, licet non esset præsens in medio, & licet non esset in se præsens, ipsi effectui, aut si esset

præsens effectui, quamvis non esset 220 præsens in medio.

PROBATUR I. Quia id nõ implicat Contradictionem. de quo in solutione argumentorum, & certè:

Perfectior est conceptus Omnipotentia, potentis agere in indistans, & distans, quam potentis agere, non nisi in indistans, perfectior enim est modus agendi, qui est magis illimitatus, sicut & esse magis illimitatum, perfectius est limitatum, ergo iste modus agendi perfectior erit, de cæteroq; est possibilis.

PROBATUR II. Posito quod DEUS esset localiter non nisi in Coelo, haberet principium operandi immutatum, 221 ergo eodem modo, quo nunc operari posset in mundo, aliàs hoc ipso illud principium esset mutatum. Antecedens probatur. Principium operandi in DEO non est ipsius præsentia, sed omnipotentia, ergo cum sola præsentia illius mutaretur, adhuc principium agendi, esset immutatum. Hoc ipsum Antecedens probatur. Tum quia, alius est conceptus omnipotentia, alius autem ubi quæritur. Tum quia, in nobis præsentia non est principium operandi. Tum quia, si idem est præsentia & principium operandi, præsentia in actu, esset principium agendi in actu, quod dici non potest, quia sæpe DEUS 222 est principium agendi de novo in actu, ubi non est præsens de novo in actu.

Hoc ipsum proponitur aliter. Potest agens creatum agere in distans. Ergo & agens increatum. Probatur consequentia, idè antecedens est verum, quia sufficit virtutem illic esse & actionem, ubi est effectus, ergo etiam sufficit, ut DEUS illic sit. quavis non sit in medio. Adde tamen, quod si in alio extremo non supponatur esse DEUS, impossibile sit illum agere, quia sicut, si neque agens, nec virtus illius essent, impossibile esset, aliquid creatum agere, ita si DEUS non esset illic, non posset illic agere, unde enim virtus illa, illic esset,

223 esset, & à quo, ut ita dicam, poni, & transferri, ubi tamenque accipere illic posset, ubi ita se habet DEUS, atque si non esset.

PROBATUR III. Non est ratio, Cur non sufficiat ad hoc, ut DEUS alicubi agat, esse tantum præsentem effectui, in virtute sua, vel in se, licet non sit præsens in medio; Quod ipsum sic proponitur. Præsentia DEI, prout eum facit præsentem Romæ, vel conducit aliquid præter præsentiam, quam DEUS habet Parisiis, ad agendum Parisiis, vel non conducit, si non conducit, ergo sufficit illi esse præsentem illic, ubi agit. Si conducit, er-

224 go illa præsentia, prout est Romæ, agit in distans, cum præsentia, prout est Romæ, non sit præsentia, prout est Parisiis, & tamen ingreditur actionem. Concedo tamen, virtutem remotionis, conducere ad actionem distanti passim, ratione augmenti, sed quod mera præsentia conducatur ad id, non satis apparet.

OBJICITUR I. Si omnipotentia DEI, posset operari effectum, sine præsentia ad eundem, dum operaretur; & operaretur, & non operaretur, operaretur ex suppositione, non operaretur autem; quia operatio est ipse effectus indistans, seu unitus agenti.

225 RESPONDETUR. In primis hanc objectionem, nos non urgere, quia non affirmamus, DEUM operari effectum, sine præsentia ad eundem, sine inquam præsentia, vel suæ virtutis, vel sui, sed nego, quod si per impossibile in medio non esset, operari non posset. Et sicut, qui negat DEUM esse realiter in spatiis imaginariis, eo ipso concedit, quia in illis ipsis incipit operari, incipit illic esse præsens, licet non sit præsens, in reliquo spatio imaginario, ita & in præsentia sufficit ut ibi, ubi operatur, esset præsens DEUS, quamvis per impossibile, non esset in medio, sufficit inquam, ut sit præsens, vel in se, vel in sui virtute.

OBJICIT II Recentior Svarez. DEUS 226 habet perfectissimum modum essendi, ergo & operandi, atque perfectissimus modus operandi, debet exerceri per intimam præsentiam causæ ad effectum. Ergo, Subsumptum probatur ut DEUS habeat perfectissimum modum essendi, debet esse intimè præsens rebus, quibus inest. Ergo etiam ut habeat perfectissimum modum operandi, debet esse intimè præsens rebus, in quibus operatur.

RESPONDETUR. Negando subsumptum, & probationis ejus Antecedens, in qua, nomine essendi DEI, non intelligitur aliud quam modus cœexistendi creaturis, & tamen falsum est, DEUM habere 227 re perfectissimum modum cœexistendi; perfectior enim est modus cœexistendi per unionem Hypostaticam, & per visionem beatam, cum creaturis omnibus rationalibus, & tamen talem cœxistentiam DEUS non habet, sufficit ergo modus perfectissimus cœexistendi, secundum id, quod dicitur in recto. Rursus, si DEUS non semper operatur, quod optimum est, nec erit necesse, habere modum operandi perfectissimum. Negari etiam potest, esse perfectissimum modum operandi, per intimam præsentiam, etiam in medio positam, propter dicta, in probatione Conclusionis. Paritas adlata non tenet. 228

Quia, si DEUS non cœexistat creaturis, nullam inde habebit perfectionem, ex suppositione præcipue, quod de facto sit, cui cœexistatur, acquireret autem perfectionem, ex suppositione impossibili, si ad arbitrium in distans & indistans ageret, sicut perfectior est potentia creata, quæ vel in propinquum, vel in remotius agere potest, si velit, eritque adhuc præsens illic, ubi operatur, licet non præsentia, etiam per medium intercepta. Denique procedit argumentum de eo, quod est de facto, non autem de eo, quod sequi deberet, ex suppositione impossibili.

OBJICITUR III. Non est possibile, ut DEUS,

229 DEUS, secundum suam immensitatem, non cœexistat ubique, supposito, quod detur illud, cui cœexistere possit. Ergo, non est possibile, ut non etiam sit præsens ubique, ergo etiam non est possibile, ut non operetur, tanquam præsens ubique.

RESPONDETUR. Concedendo totum. Sed queritur, an supposito per impossibile, quod non esset ubique, tolleretur ipsius potentia operandi, tanquam aliquid, immediatè connexum, cum illius præsentia, hocque ipsum est, quod negatur.

OBJICITUR IV. DEUS si solam præsentiam suam in cœlo haberet, 230 illic, ubi veller operari, vel esset præsens in aliquo sui, vel in se. Si in aliquo sui, ergo in sua virtute, & potentia, hæc autem sunt, ipse DEUS, adeoque jam non in distans operaretur.

RESPONDETUR. DEUM in suppositione formata, posse interdum existere illic, ubi operatur, in aliquo tantum sui, respectu scilicet eorum operum, ad quæ posset uti aliquo instrumento creato, & sic v. g. ad justificandum peccatorem Parisiis, posset uti sua gratia, in cœloque, localiter creatam transferre Parisios, respectu autem eorum operum, ad quæ uti non potest, vel non vult in instrumento creato, deberet esse illic præsens, ubi agit, 231 operaretur tamen in distans, quia medio intercepto, non cœexisteret, nec per illud transmitteret virtutem.

INSTABIS. Si DEUS posset aliquid operari, quamvis in aliquo tantum sui præsens; sequeretur creaturam, posse non dependere strictissima dependentia à DEO, quia magis opus habemus eo, sine quo, in sua entitate præsentem, nihil sumus, & possumus, quam opus habeamus eo, sine quo, aut ejus satellitibus, esse non possumus.

RESPONDETUR. Strictissima dependentia creaturæ à DEO, in hoc solo stat, ut nec esse, nec conservari, nec operari possit, independentem à DEO, quod totum, etiam in præsentia, salvaretur.

Nec est necesse, aliam dependentiam 232 ponere, certè enim suo modo, strictius pendet humanitas Christi, à Verbo, quia præter communem dependentiam, dependet etiam, dependentia suppositi, & tamen non omnes creaturæ, tam strictam dependentiam habere debent. Rursus, strictius dependet à DEO, quod ab ipso solo immediatè producitur, quam quod producitur, etiam à Creatura, & tamen, non est necesse à solo DEO produci omnia.

OBJICITUR V. Si ponamus DEUM præsentem in Cœlo, & Cracoviæ, ubi causat non existendo in medio, casu tali, DEUS à se distaret, quod est impossibile, quia idem à seipso distare non potest.

RESPONDETUR. Non esse possibile ut DEUS non sit ubique, sed supposito hoc impossibile, queritur an vi sublatæ illius præsentia, tolleretur potentia agendi, tanquam potentia etiam in ordine ad nostros conceptus, in re fundatos, necessariò connexa, nonnisi cum præsentia, etiam per medium transfusa, tenemusque non tollendâ. Jam autem an dici deberet DEUS distare à seipso, de hoc agatur, ubi de loci prædicamento.

OBJICITUR VI. Locus S. Pauli, qui Actor. XVII. ex operatione DEI in 234 quo vivimus, movemurque, colligit ejus præsentiam, seu, quod non longè à nobis sit.

RESPONDETUR. Cum ubique DEUS operetur in Universo, rectè colligitur, illum esse ubique, proceditque argumentum S. Pauli, ex iis, quæ sunt de facto. Et certè, cum nulla sit virtus, quæ de facto detur, quæ vicaria DEI, faciat nos vivere, moveri &c. bene hic (ubi hoc facit DEUS) bene inquam colligitur, ejus præsentia.

OBJICITUR VII auctoritas ex Psalm. XXXVIII.

RESPONDERI ad illam debet, ut ad auctoritatem Pauli.

DIFFI.

235 DIFFICULTAS III.

Solvuntur aliqua Quæsitæ.

QUÆRIT hoc loco Arriaga. An in-
distantia & approximatio prior
sit effectu, teneatq; se ex parte actus
primi. Quod sit prior, teneatq; se ex
parte actus primi. Ratio est, quia ignis
non potest calefacere passum, nisi illi
sit proximus. Ergo approximatio, est
conditio, ergo est prior ad operan-
dum, præcipue cum ab approximatione
pendeat calefactio, à calefactione
autem non pendet approximatio.

Quod autem non sit prior. Ratio
236 est. Quia anima non potest movere,
& animare corpus distans, & tamen
antequam moveat, & animet, non
censetur prius esse approximata, sed
sufficit illam, tunc esse præsentem,
cum movetur, ergo etiam idem di-
cendum de reliquis agentibus, tenere-
que subsistendi consequentiam, ad
approximationem, tanquam ad ali-
quid concomitans, non tanquam ad
aliquid antecedens.

OPPONIT sese huic doctrinæ Ovie-
do. Supponunt uterque præsentiam
esse Modalitatem. Supponunt tamen,
quod ut aliquid propriam præsentia-
litatem producat, in genere causæ effi-
237 cientis, aut illam patiatur in genere
causæ materialis, non indigeat præ-
sentia, ex parte actus primi requisita,
quia alias, idem præsupponeretur, an-
te seipsum. Cæterum, in calefactione,
priorem esse calefactione indistanti-
am, vult Oviedo. Argumento autem,
à pari facto, disparitatem adfert, quia
approximatio inter animam, & cor-
pus, in instanti temporis, in quo cor-
pus movetur localiter, est quid conse-
quens motum localem, ergo non po-
test illam antecedere, approximatio
verò; inter agens, & passum, in instan-
ti temporis, in quo est motus calefacti-
onis, non est quid consequens motum.
Sed huic disparitati.

RESPONDET Arriaga; quod suffi- 238
ciat illam approximationem esse con-
comitantem, licet non sit antecedens.

Porro, pro sua doctrina, hanc for-
mat rationem Oviedo, probatq; ap-
proximationem, non posse se habere
concomitanter ad actionem. Quia;
quod se habet concomitanter respec-
tu actionis, illud non requiritur pro-
priè, & per se, sed tantum est identifi-
catum, seu connexum cum eo, quod
per se requiritur, à quo si posset sepa-
rari, nullo modo requireretur. Sed
approximatio, non requiritur tali
modo ad calefactionem, alias, si agens
existeret sine omni præsentia, posset
in extraneo subjecto, præsentiam pro- 239
ducere, & movere corpus, in quocun-
que loco existens, quod est falsum.

Sed hoc Argumentum non con-
vincit. Malè enim definitur, ly Con-
comitanter per inseparabile seu iden-
tificatum, certè enim in consecratio-
ne calicis, cōcomitanter ponitur Cor-
pus, quod neq; est identificatum san-
gvini, nec inseparabile ab illo. Deinde
falsum est, approximationem per se,
requiri ad actionem; per se enim re-
quisitum, & ipsum agit, cum tamen
approximatio, non urat. Quare au-
tem non possit agens agere, in quam-
cunq; distantiam, quamvis approxi-
matio, concomitanter non nisi se ha- 240
beat. Rationem redderet Arriaga,
quia agens, non tantum non potest
agere, si illi deficient requisita ex parte
actus primi, sed etiam non potest age-
re, si deficient, etiam non nisi conco-
mitanter requisita, possitq; hoc refer-
ri in naturalem vim, & operativita-
tem agentis, eò tantum se extenden-
tis, & ita ignis, natus calefacere ad tres
palmas, approximare vim suam, non
potest ad quatuor palmas. *Ut resolu-
tur quæsitum.*

ASSERO I. Ab approximatione ad effe-
ctum, & à negatione approximationis ad ne-
gationem effectus, non posse dari legitimam
subsistendi consequentiam, per ordinem ad
DEI potentiam. RA-

241 **RATIO.** Quia agens approximatum,
potest impedire DEUS, ne agat, & re-
motum facere agere.

ASSERO II. Si habet prioritatem ali-
quam (de qua mox) approximatio, respectu
effectus, hac prioritas non est necesse, ut sit
prioritas temporis, vel etiam prioritas dura-
tionis, ante effectum, vel unico instanti.

RATIO. Quia naturaliter loquen-
do, eodè instanti, quo anima est appro-
ximata corpori, ultimo disposito, eo-
dè illi unitur. Consequenter sufficit
prioritas dependentiæ; hinc ulterius.

ASSERO III. Approximatio respectu effe-
ctus, habere se antecederet, nō concomitaret.

RATIO. Quia prius intelligitur esse
approximatio, quam actus, quod eti-
242 am intervenit in anima, quæ prius in-
telligitur approximata, quam unita
prioritate, non quidem alicujus in-
stantis, sed præsuppositionis, & sicut
non intelligitur concomitanter se ha-
bere rationale ad insibile, sed per mo-
dum prioris, ita & in præsentia, appro-
ximatio non se habebit concomitan-
ter, & quæcunq; tandem regulæ legitima
assignabitur investigandi, quod se ha-
beat aliquid per modum requisiti ante-
cedenter, ea in præsentia applicabunt.

QVÆSTIO IV.

*De prædicato distinctionis ab effectu
debito causis.*

243 **E**Andem quæstionem, sic propo-
nunt alii. An idem possit agere
in seipsum. Et non est quidem diffi-
cultas, an idem possit seipsum produ-
cere Primò. Sed tantum dubium est.
An possit idem esse sui causa secundò,
vel tertio, & sic ulterius. Affirmat Sva-
rez, etiam de facto Christum se repro-
ducere in Eucharistia. Negat Vasques,
Lugo de Eucharistia. Disp. 7. Sect. 2.
n. 21. & cum eo Oviedo, Pontius, re-
tentior Svar. & alii.

DIFFICULTAS I.

Statuitur quid sentiendum.
DICENDUM EST. Possibile esse, ut
idem producat seipsum secundò.

PROBATUR. Quia ex una parte id
non implicat contradictionem, & ex al-

tera parte exaltatur per hoc omnipo- 244
tentia divina, potēs quam amplissimè
uti suis creaturis, in ordine efficientis.

OBJICIT I de Lugo. Causa est prin-
cipium per se influens esse in aliud. Er-
go nihil potest causare seipsum, non e-
nim causatum est aliud à se.

RESPONDI Supra. Negando hanc
esse legitimā definitionem causæ. Sed
illa etiam concessa, dici posset, hoc esse
requisitum ad causam simpliciter di-
ctam, & producentem primo.

Cæterum producat seipsum secun-
dò, determinat se ad existendum secun-
dò, hocq; sensu producat seipsum se-
cundo, non tamen ad se refertur rela-
tione reali producentis, & producti, 245
quia hæc est non nisi inter primo pro-
ducens, & primo productum. Et quæ-
vis producenti se ipsum secundo, in se
ipsum concedi debeat influxus realis,
non enim intentio nostra est produci
illud secundo, non tamen exigit ter-
minum distinctū realiter à producen-
te, solum enim influxus realis, dans es-
se primo, exigit productū distinctum
realiter à producente.

INSTAT I Mastrius disp. 8. n. 23. Pro-
ducens seipsum secundo non posset se
ipsum determinare secundo, ad exi-
stentiam, quia si per primam actionē
supponitur esse in rerum natura. Ergo
implicabit substantialiter reproduci 246
per secundam, quia huic secundæ ter-
minus. A quo, assignari non posset.

RESPONDETUR. Terminum à quo
secundæ reproductionis esse, non esse
secundæ productionis.

INSTAT II idem. Sicut hoc esse secun-
dum habitū per secundā productionē,
nō est à primo esse diversū, ita hoc nō
esse secundū, nequit esse diversū à pri-
mo non esse, nisi secundum modum,
quæ diversitas non sufficit ad novam
productionem substantialem.

RESPONDETUR. Sicut termini ad quē
non sunt distincti realiter, ita nec ipsi
termini à quo sunt distincti realiter,
non sunt tamen diversi, cū secundum
modum utriusq; sed secundum modum

247 qvi sit esse secundum, quod esse secundum, nego quod terminare non possit secundam productionem substantialē.

INSTAT III. Licet actio prima quā intelligitur res existerē, ex vi alterius causā, sit prior, quam secunda actio, quā intelligitur de novo à se ipsa pendere, tamen tota hæc prioritas, versaretur inter ipsas actiones, non inter eādem rem, cum se ipsa, est enim semper idem, consequenter non potest esse prior se ipsa à parte rei.

RESPONDETUR. Inter actiones est indubiē illic prioritas & posterioritas realis, sed non inter terminos, cum illic non sint plures termini, sed unus

248 realiter. Negatur tamen duarū actionum, quarum una est prior realiter, altera posterior realiter, non posse esse terminum eundem realiter, seu eundem, iterato tamen terminatē actionem distinctam: de qua ipsa actione dici potest, quod sit adæqvata respectu productionis secundæ, nam actio adæqvata, per Mastrium dicitur illa ex vi cuius nullā aliā intellectā terminatā ad eundem effectum, potest poni sufficienter effectus à parte rei. Jam autem nulla alia actione secunda intellecta, sed sola hæc secunda, potest poni sufficienter secundo à parte rei, illud, quod dicitur productum secundo. Et licet

249 nihil uniter positum sibi ipsi realiter præsupponatur, reproductum tamen & positum secundo, potest se ipsum supponere realiter primo positum, ly ipso realiter, non invehente inter producentem & productum secundo à se ipso, distinctionem realem in ipsis entitatibus, sed invehente quod independentē à cogitatione nostra, fuerit primo productum, quod tamen idem non repugnat se ipsum producere.

OBJICITUR II. Omnis causa secundū esse per quod causat, debet præsupponi ad effectū. Idem autē non potest præsupponi ad se ipsum prioritate naturæ.

RESPONDETUR. Verum id esse de causa causante primo, non autem de causa

causante secundo. Nam quod idē non 250 possit esse seipso prius naturā, ratio convincit, quia & esset prius naturā ut supponitur, & non esset quia esset idem naturā, cum eo quod est posterius naturā, quod autem idem nō possit causare seipsum, necdum ostendit implicantiā. Dici etiam posset non supponi primo productum si producat se ipsum secundo, non supponi inquam simpliciter prius prioritate naturæ, eādem enim habent naturā, supponit tamē prius naturā secundum quid, quia scilicet non primo productum quia tale, accipit esse à secundo producto, sed vice versa, valetque subsistere consequentiā à secundo producto ad primum 251 productum, non ē converso. Arriaga etiā sufficere dicit, ut prioritas hæc desumatur non ratione effectus simpliciter, sed ratione effectus prout actione posteriori producti, & ita agnoscat ipse Lugo; prius esse seipso corpus Christi prout intelligitur conservari à solo DEO, quam prout intelligitur conservari in Eucharistia; & idem effectus secundo productus à causa distincta realiter erit posterior seipso, ratione actionis distinctæ.

INSTAT Lugo. Per prioritatem causæ ad effectum non solum significatur prioritas actionis ad effectū, sed multo magis prioritas ipsius causæ secundum entitatem ad effectum, idem secundum entitatem. Ergo ubi non datur hæc prioritas non datur vera causalitas.

RESPONDETUR. Esse hæc vera solum de causa primo producente effectum.

OBJICIT III idem. Illa actio secunda non est adæqvata respectu corporis Christi; actio enim adæqvata dicitur illa, ex vi cuius nulla alia intellecta, quam terminet idem effectus, ponitur sufficienter effectus à parte rei, ista verò actio essentialiter est talis, ut præsupponat corpus Christi existens.

RESPONDETUR. Illam actionē esse adæqvata in suo genere, & nō præsupponere

253 ponere in eodem genere aliam, ordinis ejusdem, nec enim productio secunda, supponit productionem secundam aliam, & sicut cum duæ totales causæ, sive diversi, sive ejusdem ordinis saltem divinitus eundem causant effectum, unaquæque in sua formalitate est totalis, ita & hæc secunda productio, in ratione secundæ, totalis erit.

OBJICIT IV Vasques. Nihil potest esse subiectum seu forma sui ipsius. Ergo nec idem potest efficere seipsum.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quia pro antecedenti est implicantiā, quam tamen pro consequenti non ostendis, implicat autem ut aliud 254 quid sit subiectum sui ipsius, quia illud secundum & esset subiectum primum, & non esset subiectum primum. Hæc subiectum primum, quia esset materia, & non esset subiectum primum, quia supponeret subiectū primum, & huic secundo esset aliud subiectum primum. Rursus non potest esse idē forma sui ipsius, quia illud primum & esset actus, quia esset forma, & non esset actus quia subiectaret hanc secundam formam ab illa; actuaretur, in hoc enim statet esse formā, formā sui ipsius secundam. Universaliter autem ab implicantiā unius non tenet argumentū ad implicantiā aliū nisi ostendatur

255 commune utriusque fundamentum quod hic non ostenditur. Et certe hoc, quod esset materia vel forma sui ipsius non posset secundo esse nisi per destructionem & carentiā prædicati convenientis primo, nēpe vel subiecti primi vel actus, ex quo, sequitur, fore idē cum primo ut supponitur, & non fore idē ob dictā carentiā prædicati ita intui.

INSTABIS. Sicut illud quod causaret seipsum materialiter & esset subiectū primum & non esset subiectum primum, sic etiam si idem produceret se ipsum illud secundo productum & esset primo productū & non esset primo productum, esset primo productum, quia esset idem cum primo producto,

non esset autem primo productū, quia 256 esset secundo productū ut supponitur.

RESPONDETUR in hac instantia. Committi fallaciā accidentis, quia ab identitate in uno, arguitur ad identitatem in alio, in quo, non idem, sed distincta sunt; porro in ratione primo & secundo producti quā tali, non sunt idem, quia hi termini trahunt secum actiones, quæ sunt inter se distinctæ realiter licet sint termini producti idem in ratione entitatis. Dici etiam potest esse productum primo & non esse productum primo, non esse terminos Contradictorios respectu ejusdem, nam quādo dico de materia eadem se causante secundo materialiter, quod 257 non esset subiectum primum & esset subiectū primum, non intelligo actionem primo productivā, in isto enim sensu materia prima elevata ad sui productionem secundo, non esset subiectum primum, sed intelligitur recipi, sustentari &c. in alio, cum tamen subiectum primum in nullo alio recipi debeat. Ly, ergo primum subiectū, & ly non primum subiectum, respectu ejusdem verificaretur, quādo autē de illo secundo producto prædicās, quod esset primo productum & non esset primo productum, diverso respectu verificatur illud non esset primo productum, ratione scilicet actionis distinctæ 258 versæ producentis, esset autem primo productum, ratione ejusdem entitatis inter producentem & productum.

OBJICIT V Pontius. Implicat aliqua actio totalis respectu alicujus effectus, per quam solam non posset poni effectus. Sed per actionem illam non posset poni effectus, quia desinente prima actione deberet desinere res per illam producta.

RESPONDETUR. Quærendo an si desinat primo productum sit desitum etiam secundo productum quantumvis producat non à se ipso sed ab alio distincto realiter. Directe etiā dici potest quod possit conservari secundo

259 productum etiam desinente primo producto; de quo latius in materia de replicatione.

OBJICITUR VI. Illa actio & haberet usum, & non haberet; haberet, quia esset ens, & volibile à Deo, non haberet autem, quia nihil potest fieri per illam solam, nec per illam ut conjunctam cum alia actione, quod non æquè bene fieret, & æquè necessario per illam actionem.

RESPONDETUR. Argumentum hoc multum probare. Probaret enim nec à distincto quidem realiter posse idem produci secundo. Deinde cum illa actio secundo productiva, æquè producta ac prima, quavis supponat primo productum, falsum est, quod nihil posset fieri per illam solam, illudque productum secundo, posset habere inter alia usum occupandi plura loca, vel actu vel potentia.

DIFFICULTAS II.

Solvitur argumentum à pari.

OBJICITUR VII à Pari. Prima paritas est. Relatio non est ad seipsum. Ergo nec productio.

RESPONDETUR. Disparitas esse, quia relatio definitivè est ad aliud, non ergo est ad seipsum, definitivè autem efficiencia, ut sic, non est ad aliud, nec tu aliunde ostendis implicantiam, quod idem non possit producere seipsum, unde etiam negandum est, quod omne producens, & productum, sint correlativa, sicut non omnis cognitio, & objectum, sunt correlativa. Nam cognitio reflectens se, supra se, non est à se distincta realiter, nec ad se relativa.

SECUNDA PARITAS. Non potest idem producere seipsum Primò; ergo nec Secundo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia si idem produceret seipsum primò, productivitas cōpereretur ei, quod non existit, id autem quod non existit,

ut vidimus supra, non potest producere actu: Si autem concedatur, quod idem primò productum, producat se secundo, non sequetur, productionem fieri à non existente.

TERTIA PARITAS est petita ex Divinis. Non potest dici, quod natura divina producat seipsam. Ergo nec in creatis, idem potest seipsum producere secundo; videturque per oppositam sententiam convelli Mysterium Trinitatis, quia jam non bene inferretur, ex productione, distinctio realis, in quo tamen fundatur mysterium Trinitatis, poteritque ulterius dici, quod Filius, & Spiritus Sanctus, producant, se ipsos secundo, quodque Filius non a-
huc sit, quàm Pater seipsum producens secundo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia quod primò productum non est, non potest se producere secundo, quia & esset idem cum secundo ut supponitur productum, & non esset, quia eam negationem, quam intrinsecè & essentialiter importat unum, intrinsecè & essentialiter non importaret secundo productum, quod ipsum Probatur. Quia unum dicit intrinsecè, & essentialiter negationem productionis, est enim improductum quid, (nempe Natura Divina & Pater) Secundo autem productum, diceret intrinsecè & essentialiter productionem. Porro ea, quorum unum dicit essentialiter, & intrinsecè productionem, & aliud negat intrinsecè & essentialiter productionem, non possunt esse idem. Sed necdum sequetur, quod Filius & Spiritus Sanctus cum sint producti, possint reproducere seipsos secundo Idque idco, quia in creatis secunda productio non est essentialiter frustra, esset autem in Divinis essentialiter frustra, Quod ipsum probatur. Quia ob limitatam perfectionem, Creatura acquirit aliquid, secundo producta quid non haberet? si primo esset tantum producta, haberet enim posse cōexistere

265 stare pluribus locis, haberet distinctionem virtuales quandam æquivalentem cuidam quasi reali, vi cuius possit desinere in uno loco, non desinere in alio, sicut Christus replicatus in speciebus sacramentalibus, desinit in uno loco, non desinit in alio loco, jam autem Filius, & Spiritus Sanctus, sunt illimitate perfectionis, hinc quidquid posset habere per suum esse secundo, hoc jam habet per primo sui produci Rursus, quia prius est posse produci secundo, quàm posse produci secundo à seipso, produci enim secundo, est tantquam superius divisibile per hæc membra; produci secundo ab alio, produci secundo à seipso. Cum ergo nec natura Divina, nec personis competat produci secundo, neque enim omnia quæ competunt creaturis, idque ex suppositione imperfectionis illarum competunt Deo, multo magis non competet illis produci à seipso secundo, aliàs possibile esset inferius sine superiori. Deinde in Divinis quæcunque singibilis productio secundo, esset productio prima, possibilis autem in creatis productio secundo, non est productio primò, ut clarum est. Quod autem in Divinis quæcunque singibilis productio secundo, esset productio primò, hoc inde est; Quia prima productio in divinis, esset productio adæquata, & ex parte principii, & ex parte termini, & exhaustiens omnem possibilem productivitatem, & producibilitatem; nulla ergo illic potest esse productio, quæ non sit prima, cum item illa productio prima, sit ab intra, de se sit necessaria, & invariabilem sui continuationem, quia autem prima productio in Creatis, non est productio adæquata, nec exhaustit producibilitatem secundo, aliàs nec à distincta realiter causa, posset idem produci secundo, sit ut cum ex una parte non repugnet Creatis producibilitas secundo, & ex alia parte cum non ostendas repugnare producibilitatem secundo, à

seipso, sit ut idem possit producere seipsum secundo. Denique responderi potest ex principiis Theologicis. Quia scilicet si possibilis esset productio secundo in Divinis, illa jam defacto daretur, quidquid enim in Divinis ab intra potest esse, jam defacto datur. Cum ergo fides Nos doceat, non esse productionem secundo in Divinis, nec possibilis erit, fides autem in creatis, non docet implicare secundo sui productionem, nec ratio ulla ostendit.

INSTABIS I. Etiam Primò productum dicit negationem secundo producti, sicut Natura Divina, dicit negationem producti, & tamen hoc non obstante, primo productum, potest produci secundo. Ergo etiam produci poterit natura Divina, vel, si illa non potest produci secundo, nec poterit quidquid seipsum producere secundo.

RESPONDETUR. Quando primo productum, dicit negationem secundo producti, non dicit tamen absolute negationem producti, admittitque (nisi ceteroqui repugnet) productionem secundam, infundatam præhabito titulo producti. Jam autem hunc titulum non habet natura Divina. Deinde instantia videtur multum probare, probaret enim à causa etiam distincta realiter, non posse produci secundo, eundem effectum.

INSTABIS II. Id, quod improductum est, hoc est, natura Divina potest identificari personæ productæ; ergo etiam identificari potest & natura improducta, cum se ipsa producta.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia pro antecedente nulla est implicantia; pro consequenti autem datur, quia & identificaretur natura improducta, cum seipsa producta, & non identificaretur, identificaretur quidem ut supponitur, non identificaretur autem, quia repugnat illam ex dictis produci secundo. Deinde quando identificatur natura cum persona, non eidem præcisè formaliter.

271 malitati, seu virtualitati, competit esse productum (quod competit personae) & esse impro ductum (quod competit naturae) in casu autem objectionis, eidem formati, & virtualitati, naturae competere esse productum, & non esse productum.

DIFFICULTAS III.

Respondetur Objectionibus aliis.

A Micus Tomo primo Disp. 23. a. n. 70. congerit varia argumenta in oppositum.

OBJICITUR I. Hae sententia, Principium lumine naturae notum tollit, quo Patres utebantur contra Satellum; negantem Filium distingui a Patre, tollit inquam, illud principium, quod producit & productum sunt distincta realiter, & in hac sententia, Pater seipsum producere possit.

RESPONDETUR. Negando, ab hac sententia tolli dictum principium, quod verum est de producere primo, & productum primo, & quia in divinis non potest esse nisi producit primo, & productum primo, ideo in divinis ex productione recte arguitur distinctio realis. Negatur item in his principis, posse Patrem seipsum producere secundo.

273 INSTAT idem. Perfectior est identitas & unitas, quam multitudo & distinctio. Ergo si non implicat, ut idem sit producit cum productum, talis identitas, ut major perfectio, concedenda est DEO.

RESPONDETUR implicare, ut idem sit primo producit, & primo productum. Implicare item, ut in divinis sit secundo productum. Antecedens etiam cum grano salis est accipiendum, aliis probaret in divinis non esse Trinitatem personarum, in isto ergo sensu non nisi verum est, quia perfectior est unitas, distinctione incompetente divinis.

OBJICITUR II. Omnis causa, media 274 actione dat aliquid esse effectui, & effectus media actione accipit aliquid esse a causa, nec satis est, vel causam, solam actionem dare, vel effectum solum actionem recipere, cum actio essentialiter sit medium ad communicandum aliquid esse, ac nullum fingi potest esse, quod per hanc actionem detur, vel accipitur; quia idem esse effectus, invariatur perseverat.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum, & querendo quomodo agens distinctum realiter possit aliquid producere secundo. *Directe autem dici potest*, quod quavis causa primo causans, det effectui esse simpliciter, 275 ut det esse cum addito, hoc est v. g. esse secundo, vi cuius esse secundo inter alia habet. quod si non poneretur extra causas, & si primo productum deficeret, adhuc vi illius v. g. secundae productionis poneretur, & nondum deficeret productum secundo, posset etiam vi illius esse secundo, plura spatia occupare, hocq; esset quod daret illud esse secundo.

INSTAT I idem. Hae sententia admittit aliquid difficilius, quam fides doceat de productione divinarum Personarum, scilicet productum a producente, distingui praecise, solum 276 ratione actionis, non autem ratione termini & effectus producti: nam hic ut distinctus ab actione, est idem prorsus cum seipso producente, cum tamen Personae divinae non solum realiter distinguantur a producentibus ratione productionis quae producuntur, sed etiam ratione termini producti.

RESPONDETUR. Invertendo argumentum, quod si idem producat secundo a causa etiam distincta realiter, tamen difficilius hoc erit, quam id quod fides docet. Quando enim Pater producit Filium est terminus distinctus realiter, quando etiam idem Pater cum Filio producit Spiritum San-

277 Sanctum, est distinctus realiter terminus, hic autem duplici productioni idem respondet terminus. Addo, non in hoc sitam esse difficultatem Mysteriorum Trinitatis, quia inter producit & productum est distinctio realis, sed quia producit & productum distincta realiter identificatur in eadem natura; nos autem non dicimus idem producit seipsum secundo, distingui realiter cum identificatione, a productum primo.

INSTAT II idem. Distinctio inter producit & productum possibilis est, non minor ea, quam fides inter personam producentem, & productam agnoscit. Atqui inter personam producentem & productam, non solum admittit fides distinctionem personae productae, a producente, ratione productionis, sed etiam ratione termini producti. Ergo minor possibilis non est.

RESPONDETUR. Invertendo argumentum, ut supra, nimirum casu quo idem producat secundo a causa distincta realiter, quod ratione termini, inter illa producta distinctio non erit. *Directe autem dici potest* distinctio inter producit, & productum primo, non esse possibilem minorem, est enim cum identificatione 279 in natura: possibilem tamen esse majorem indistinctionem, inter producit, & productum, non primo; licet in divinis repugnet tale productum non primo.

INSTAT III idem. Ex hac sententia sequitur, possibile esse, ut filius non tantum ratione personae, sed etiam ratione naturae, producat a Persona producente; siquidem per reale productionem in nostra sententia, non tolleretur ejusdem, realis identitas, cum productum & producente.

RESPONSUM supra, cum natura divina, dicat rationem impro ducti, non posse eam produci secundo. Unde ulterius dicitur, realem productionem

primam, inferre essentialiter distinctionem realem, non autem omnem, ut sic, productionem realem; quia autem in divinis, non potest esse productio, nisi primo, hinc fit, ut in divinis arguat distinctionem realem.

OBJICITUR III Communiter. Non potest idem generare seipsum secundo, seu, esse Pater sui ipsius secundo, non potest idem esse dominus & servus sui secundo. Ergo nec producere seipsum secundo.

RESPONDETUR discurrendo, ut sic, de generatione. Non apparet cur ignis a eadem dispositiones, & seipsum secundo educere generareq; non possit ex eadem, vel alia parte materiae. Discurrendo etiam de generatione filiativa. potest esse quaestio de re, & quaestio de voce; quaestio erit de re, An formam materialem suam, dispositionesq; illius secundo, ponere non possit genitum; item, An homo dispositiones ad sui generationem secundo ponere non possit, ad quas secundo Deus producat eandem animam. Et in hac parte quaestiois, affirmativa pars tenenda. Quaestio autem erit de voce. An debeat dici principium ita disponens, PATER. Probabileq; est non posse dici, quia usus, hoc nomen Pater applicat ad primo generatione producit. Quod attinet ad servum dici posset, 282 quod nullus possit esse rigorose servus sui ipsius, quia iustitia est virtus ad alterum, secundo autem productus a se non esset sibi alter, jam autem in definitione rigorose producti, nego quod intret alteritas, cum hoc tamen stat, quod productus secundo, possit sibi exhibere servitia, obligare se &c.

QVAESTIO V.

De divisione causarum in communi.

Praemissa divisione in causam creatam & incretam, attingemus divisiones magis necessarias easq; Philosophici juris. Aristo.

283 Aristoteles divisit causas in Materialem, Formalem, Efficientem, Finale; divisionis hanc adfert rationem Suarez. Dantur de novo rerum productiones, omne autem quod fit, ab alio fit; & hoc erit causa efficiens, & quia nullum agens agit, nisi motivo boni, hoc bonum finis erit; quia verò ex nihilo nihil fit, datur præjacens subiectum, & hoc est materia. Quia verò efficiens debet aliquid de novo efficere ipsum, vel si sit effectus aliorum illo, quævis est spiritalis substantia, non nisi creatione ponenda, debet non nisi ponere dispositiones exigivas, ut prima causa aliquid creet, & hoc erit for-

284 ma. Rursus alia est causa totalis, quæ sola, quantum ex illa, producit effectum, & alia est Partialis, quæ non nisi una cum aliis causat. Rursus alia est causa Physica, alia moralis. Physica est, quæ per verum & realem influxum determinat ad existendum. Moralis autem causa est, quæ consulendo, imperando &c. influit in effectum. Alia autem est causa instrumentalis. Alia principalis, de quibus ubi de Efficienti. Deinde alia est causa per se, & alia per accidens ex secundi Physicorum tex. 33. Causæ per se dicuntur, quæ causant effectum, quæ tales, ut dum musicus cantat, Causa autem per accidens est, quæ non nisi

285 conjungitur cum eo quod est causa, vel contingenter influit in effectum.

DISPUTATIO II. DE CAUSIS IN COMMUNI COMPARATIVE SPECTATIS.

Disputabitur hic in primis de Causis conjugatim acceptis per ordinem ad effectus; an scilicet idem effectus à pluribus causis produci possit; rursus de causis inter se comparatis. An scilicet una aliam causare possit?

QVÆSTIO I.

An due causæ eundem effectum causare possint.

Denique; alia est causa proxima, alia remota. Remota est quæ medio effectui à se producto influit. Proxima autem, quæ immediate influit. Hinc insurgit difficultas. An causæ remotæ sint vere causæ. Distinguit Oviedo & dicit, causam remotam dupliciter se posse habere, primò, ut produciendo effectum medio, quo agit illum tamen non conservet, & sic Abraham avus, Patrem Josephi Jacobum, non conservabat. Secundò, causa remota vel actu producit, vel actu conservat effectum, medio quo agit, & hanc causam, dicit esse veram & propriam causam non verò priorem. Ratio ejusdem. Quotiescunq; effectus ita de-
287 pender à causa, ut sine illa, vel vices illius supplente subsistere non possit, illa causa est per se influens, si enim per accidens influeret, subsisteret effectus illa non subsistente, vel non posita, loco illius aliâ, & ita ædificium subsistit, si musicus ædificet; respectu enim ædificii, musica per accidens se habet; jam autem mortuo avo, nullus defectus suppletur in generatione nepotis, Quando vero calor in igne productus, producit alium calorem in aqua, ignis respectu illius secundi caloris, est verè causa, quia illo deficiente & non suppleto per alium ignem, deficiet calor in aqua receptus. Vide de hoc Oviedo. 288

Potest procedere questio. An due Causæ conjunctim, possint eundem effectum causare; deinde an possint divisim. Sit

DIFFICULTAS I.

An due causæ divisim eundem effectum causare possint.

PRÆMITTO I. Non esse difficultatem de causalitate, si illæ sunt modalitates distinctæ,

289 distinctæ, quod quæ causalitate agit unum, eadem numero non possit agere aliud.

RATIO EST. Sunt enim essentielles determinationes, vi quarum habet hoc agens ut agat. Si ergo non sit hoc agens, jam illud determinare non poterit illa Modalitas.

PRÆMITTO II. Esse difficultatem de ipsis Causis, an scilicet eum effectum, idque eundem numero, possit alia causa causare, non quidem prima; sed secunda. Quæ quæstio, videtur esse independenter à mente Aristotelis tractanda; nam si ille agnovit causam primam, omnia ex necessitate agere, multò magis id sensit de causis secundis, quod necessario sint ad hos effectus determinatæ, & ex proportionem, quod hic effectus sint ad has causas determinati, idq; clarè indicat octavo Metaph. tex. 12. & secundi Physic. tex. 36. & quamvis ille agnovit causas, & æquivocas, & per accidens non agnovit, tamen causas per accidens in isto sensu, quod possint causare effectum, quem alia causæ causant, sed in isto sensu, quod non per se influant in effectum. Æquivocas item causas agnovit isto sensu, quod eminenter contineant perfectionem suorum effectuum in eo genere, in quo illos causant, sed non agnovit, quod contineant cum vi, quemcunq; similem numero producendi effectum, ita ut sit quidem in causâ æquivocæ vis producendi eundem effectum, unâ cum univoca causâ, non tamen divisim ab illa.

PRÆMITTO III. Non esse difficultatem de causis intrinsecis. An scilicet due causæ distinctæ, successivè eundem effectum causare possint. Indubie enim non possunt. Ratio, quia cum effectus causarum intrinsecarum sit idem realiter cum ipsismet causis, si in re non sint eadem causæ, in re non erit idem effectus, adeoque à duabus causis intrinsecis etiam divisim, idem effectus causari non potest. Tota ergo difficultas est de causis extrinsecis, præci-

puè verò de efficienti, an ex eadem etiam materia, ignem B. tam ignis A. quàm ignis C. producere possit.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum.

DICENDUM EST I. Unus idemq; numero effectus, à pluribus solo numero distinctis causis potest naturaliter produci, etiam in eodem numero circumstantiis loci, temporis, &c. Ita Scotistæ contra Thomistas, & ex nostris Suarez contra Vasques, præcipuè circa circumstantiam loci aliud sentientem.

PROBARI SOLET I ex Scoto. DEUS ante prævium peccatum originale, elegit individuos homines ad gloriam, qui in illa serie non fuissent geniti ex reprobis, qui nunc nascuntur ex reprobis. Ergo tunc causati fuissent per alias numero causas.

RESPONDERI potest. Negando consequentiam, quia esse reprobum vel electum, sunt valde extrinseca individualitati, nec mutant individuum, potestq; idem individuum, non esse reprobatum in uno signo, & in posteriori signo reprobatum.

PROBAT II Suarez. Causa æquivoca, cum contineat totâ speciem suorum effectuum, potest naturaliter eundem numero effectum producere, quæ univoca. Ergo due causæ possunt naturaliter eundem effectum producere.

RESPONDERI POTEST ad salvandâ rationem. Causæ æquivocæ sufficere, quod quoad speciem eosdem effectus producere possit, quos producit causa univoca, quævis non eosdè numero.

PROBARI POTEST III à Pari. Quos causa secunda potest producere effectus, eosdem numero potest producere causa prima. Ergo & quos potest producere similes numero una causa secunda, poterit & alia.

RESPONDERI potest. Disparitatem esse, quia nisi posset omnipotentia eosdem effectus producere, quos produciunt causæ secundæ, hoc ipso non

G

effect

7 esset omnipotentia, potest autem salvā suā essentia, una causa secunda, non producere, nisi similes numero effectus. Hinc aliter:

PROBATUR IV Conclusio, per principium negativū; Non implicat contradictionem, ut duæ causæ, numero solo distinctos, cæteroqvi potētes producere effectus, producant etiam eodem numero, nec est ullū fundamentū, cur de facto causæ, quæ existant non sint tales; ergo. Dicere autem quod sint ex natura sua ad hos non nisi numero effectus determinatæ, est id merè arbitrium, & sine fundamento fictum, cum oppositum ostendat extentio ad similes numero effectus.

CONFIRMATUR de causis v. g. ejusdem speciei. Vera est hæc Modalis, necesse est causas easdem specie, posse causare effectus eosdem specie; alias differrent specie illæ causæ. Si vera hæc Modalis, ergo erit necesse quoscunq; posse causare, quia propositio Modalis universalis, explicari potest per descensum distributivum, adeoq; poterit verificari quod possit & hunc, & illum, & illum effectum producere, & sicut cum dico, necesse est, ut id quod est speciei humanæ sit rationale, sequitur, de omnibus particularibus id verum esse; ita ut intra speciem humanam nullus sit, qvi non sit rationalis; sic intra speciem causativitatis eandem, nullus erit, qvi non sit causabilis à causa contenta, intra illam speciem.

PROBATUR V. Instantiis Theologicis. Christus qvi de facto est, vel poterat venire in mundum, & tamen non esse filius Beatissimæ præsentis, vel non poterat non esse filius illius, supposito quod venerit. Si poterat non esse. Ergo aliquis effectus idem numero, potest à diversis causis oriri. Si non poterat non esse filius illius; Ergo & hæc non poterat non esse mater illius; nam ista sunt correlativa. Ergo ulterius non liberè illam in Matrem hic Christus elegit, nec liberè in Matrem

prædestinata est, nec fecisset sibi in hoc DEUS magna, qvi potens est. Docetur item, quod antiqui Patres accelerationem Incarnationis meruerint; quod verum non esset, si non hic Christus, sed alius acceleratus fuisset; alius autem accelerari debuit, cum idem effectus non possit esse in diversis circumstantiis temporis, per oppositum sentientes.

CONFIRMATUR. Suppono meruisse Beatissimam, ut esset Mater Christi, suppono rursus non meruisse illam id, nisi ex meritis Christi, qvi nunc est, quod posito, sic formatur argumentum. In illo priori, in quo Beatissima non erat merita, ut esset Mater DEI, erat hic Christus. Ergo esse hunc Christum non est produci ab hac Matre gignente illum: Supponitur enim esse hic, ante istas causas. Antecedens probatur, quia vel merebatur Maternitatem ex meritis huius Christi, vel non ex meritis huius Christi. Si ex meritis huius Christi. Ergo hic erat Christus, & nondum pro illo signo ex hac Matre. Si non ex meritis huius Christi. Ergo bona aliqua participantur ab hominibus, ab aliquo alio Christo, quam à præsentis.

INFERTUR etiam, vi huius doctrine sequi, quod hic mundus non potuerit citius creari à DEO, & quod hanc particulam Materiæ, quæ est in Oriente, non potuerit ponere in Occidente, si quidem 1y. esse hoc numero, pendet ab iisdem circumstantiis.

RESPONDET I Vasques. Potuisse supponi Christum hunc, & postea Beatissimam mereri ut esset Mater; quia in illo priori, poterat ex Beatissima sumere corpus, sine eo quod esset Mater; ut Eva sumpsit corpus ex Adamo, qvin Adamus fuerit parens Evæ.

CONTRA. Vel idem erat Christus, qvi nec dum supponebatur esse filius Beatissimæ, vel non idem, si idem. Ergo illum eundem esse, non pedit à causa, quæ est Mater, nec ab his circumstantiis,

13 iis, habebiturq; intentum. Si non idem; ergo meritis aliis Christi, merita est Beatissima, ut esset Mater huius Christi.

RESPONDET II idem. In illo priori, ante meritum Beatissimæ supponebatur hic Christus, quia tamen liberè erat venturus, hinc Virgo & Maternitatem, & circumstantias merita est.

CONTRA. Christus liberè venturus ante illud meritum Beatissimæ, vel non erat hic, vel erat hic; si erat hic, Ergo ratio huius potest salvari sine hac causa. Si non erat hic. Ergo non tenes responsionem. Deinde Christum hunc, esse hunc, non est quid liberum; ergo si hunc esse, pendet à circumstantiis, sicut huic Christo, non erat liberum, ut esset hic; ita nec erat liberum, ut penderet ab his circumstantiis; vel certe si erat ei liberum esse in his circumstantiis, stante hoc, quod hic esset, sequitur, quod hunc esse, non pendeat à circumstantiis.

DICENDUM EST II. Quod supposita Divina ordinatione, pro præsentis verum ordine, una causa, non possit producere effectus numero distinctos aliis causis.

PROBATUR CONCLUSIO. Divina ordinatione non potest non impleri, sed datur divina ordinatione determinans hos effectus huic causæ. Ergo hæc potest non impleri, sed si una causa poneret effectus aliis causis, divina ordinatione non impleretur, ergo ponere una aliis effectus non potest. Factam autem esse illam ordinationem. Probatur. Tum quia. Cum hoc cadat sub dominium illius, & sub providentiam, non est ratio cur non de facto ita ordinaret, fieretq; alias aliquid, quod ut fiat DEUS non ordinaret. Tum quia indifferentia ad hos & illos effectus, necessario per aliquod principium tolli debet; hoc autem aliud ostendi non potest, quam ipse DEUS; in iisdem enim circumstantiis non repugnasset aliam numero entitatem poni. Tum quia, quamvis recurrere ad DEUM,

non sit Philosophicum, id verum est; si commodè ad causas secundas recurrere possit. Et quia in aliis similibus tollendis indifferentiis recurrimus ad DEUM; cur non etiam in hac. Et certe ponamus causam A. ponamus effectus, B. C. D. ut prius ponatur effectus B. determinari non aliunde potest, quam ab ipso DEO, etiam supposito, quod non nisi à causa A produci possit. Ergo etiam ut potius ab hac causa, quam alia fiat, benè recurratur ad DEUM. Per hoc tamen non negatur, quod causa seipsam ad effectum productivè determinet.

OBJICITUR I Determinatio productionis huius individui provenit à causa producente. Ergo causa produciens, non potest esse indifferens ad producendos plures effectus, quos sub se habet.

RESPONDETUR. Determinatio productionis huius individui, materialiter provenit à causa, quia provenit determinatio quoad speciem à causa, ratio autem speciei, non distinguitur à ratione individui, sed non provenit hæc determinatio formaliter electivè, vel ordinativè.

OBJICIUNTUR II Paritates variae.

PRIMA PARITAS EST. Hæc numero actio, potest ita produci ab uno principio, ut non possit produci ab alio. Ergo nec effectus, qvi per illam actionem producitur, potest ab alio principio produci; quia actionum distinctarum, distinctus est terminus.

RESPONDETUR. Quando dicitur, quod distinctarum actionum distinctus sit terminus, id principium eo sensu est verum, quod nunquam ponatur actio, qvin ei respondeat terminus, non verò isto sensu, quod eundem terminum diversæ actiones ponere non possint, vel quod ad mutationem actionis numericæ, semper sit necesse mutare terminos. Quare autem actio non possit produci, nisi ab hoc principio; possit autem effectus ab alio simili

19 principio produci. Ratio est, quia actio est essentialis determinatio, ut hoc quidem agens sit; non potest ergo aliud agens determinare, nisi hoc, est enim modus illa actio, vel non sine modo, jam autem definitionem effectus non ingreditur, ut sit hujus non nisi agentis. Rursus, si vel semel concedatur, quod actio, quæ est modus, vel non sine modo, possit esse, & non esse hujus, debet per aliud determinari; ut sit hujus, quod ipsam arguet, debere dari processum in infinitum, in determinationibus, quod non sequetur, si effectus ab alio simili principio producat. Arriaga disp. 9. Physica. Sect. 4. subsect. 5. hanc disparitatem dat, quod effectus dependeat à causa, per aliam à se distinctam actionem, unde mutando actionem, potest jam ab hac, jam ab illa pendere causa; actio autem seipsa, & per suam essentiam dependet; ideo non potest ab hac alia pendere causa, alias mutaret suam essentiam.

SECUNDA PARITAS EST. Differentia specifica determinat certos species effectus, ultra quos non potest producere alios effectus. Ergo differentia individualis determinabit certos numero effectus, quos, & non alios producere possit.

21 RESPONDETUR ex Pontio. Differentia specifica sunt dissimilis naturæ, & ut plurimum inæqualis perfectionis, hinc non possunt extendi ad rationes omnino dissimiles, jam autem causæ solo numero distinctæ, non sunt dissimiles.

Punctum Difficultatis II.

Solvuntur aliæ Objectiones.

OBJICITUR III. Causa per se influit in effectum. Ergo essentialis est huic effectui, dimanare ab hac causa.

RESPONDETUR. Causæ non nisi hoc sensu per se influant, quia causant effectum,

quæ tales, sed non eo sensu, quæ essentialis sit illis causare hunc effectum.

OBJICIUNT IV Complutenses apud Pontium. Per hoc, quod individua sint ejusdem speciei, non habent in se invicem eandem naturam, sed similes naturas. Ergo, quod habeant potentiam activam ejusdem rationis non sequetur, quod possint facere effectus eodem, sed similes.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia si eandem naturam haberent individua, & essent individua ut supponitur, & non essent, quia eandem individuationem & entitatem haberet. Si autem eosdem effectus producere possint causæ solo numero distinctæ, non sequetur illas esse easdem numero causas.

INSTANT I. Differentia individualis non solum limitat essentiam in ratione essentia, sed etiam in ratione potentia, sed per hoc, quod limitat v. g. animam in ratione essentia, facit, ut distinctum numero compositum nequeat constituere. Ergo etiam in ratione potentia, ita limitabit, ut distinctos numero effectus, non possit producere.

RESPONDETUR Disparitatem esse, quia si eadem numero anima, distinctum ratione sui faceret compositum, deberet ipsa à se, esse alia; non enim constituit compositum alio, quam se ipsa, ut potest causa intrinseca illius. Dixi, quod deberet ratione sui distinctum compositum constituere; quia si uniretur materiae numero distinctæ, constitueret compositum, ratione materiae in adæquatè, aliud numero. Jam verò si eosdem effectus utraq. causa numero distincta posset producere, non sequeretur illas causas esse easdem numero, quia distinctio causarum penes ipsas illarum entitates spectanda est, & non penes effectus, cum causæ efficientes sint causæ extrinsecæ, suorum effectuum, adeoque, numero

25 rum vel unitatem suorum effectuum non sequentes.

INSTANT II. Ratio potentia abstracta ab individuis debet plus includere, quam ratio particularis potentia, sed ratio abstracta potest causare quoscunque effectus illius speciei. Ergo particularis potentia non potest eosdem causare.

RESPONDETUR Negando maiorem, quia ratio illa abstracta est entitas causæ, prout depuratur à differentiis, si est ipsa entitas causæ, cum tota entitas seclusis differentiis in una quaque continetur, tota etiam vis causandi in una quaque continetur, cum vis causandi sequatur entitatem, consequenter non plus poterit causare entitas illa depurata, à differentiis, quam concreta cum aliqua particulari differentia, & sicut quia in uno individuo hominis secundum entitatem specificam continetur tota ratio hominis, æquæ ratio ut sic hominis, est animal rationale, atque ipse Petrus, ita quia ratio agendi, est alligata ipsi entitati, sicut totam entitatem continet unum individuum, ita & continebit vim causandi quoscunque alios effectus, seipso excepto, quia hoc non cadit in potentiam naturalem. Deinde alia hæc est propositio, quod illa ratio communis sit communis ad plura causativa seu causas, cum tamen ratio particularis, quæ talis, non sit communis ad plura causativa: & alia est hæc propositio, quod illa Ratio communis sit communis plurimum causativa; & hæc propositio est falsa, non enim plus potest una similis causa, quam alia, nec omnes plus quam una, cum ob rationem adlatam singulæ ad invicem ad eosdem extendantur effectus. Cæterum ut illa ratio sit communis ad plura causativa effectuum, id de se ipsa ratio universalis ad causas, illi communi rationi competens.

ADDIT Pontius. Quod sicut potentia visiva in communi non potest plus

28 videre, quam potentia in particulari: ita nec ratio abstracta causæ à particularibus plus agere poterit particularibus, totum ergo illud, quod plus includit potentia abstracta ab individuis, non est ratione terminorum, sed ratione multiplicabilitatis, per individua, quæ individuo non convenit.

OBJICIT V. Vasques & Valentia. Si productio hujus numero effectus, spectat ad causam primam, tanquam determinantem ad individuationem, sequeretur causam secundam non liberè, sed necessario, quia ex determinatione operari.

RESPONDEBI potest in primis retorquendo argumentum, quod probaret. Si à circumstantiis loci & temporis determinetur ratio individui effectus, cum hæ circumstantiæ à nobis non pendeant, fore illos actus non liberos, & tamen à circumstantiis docet Vasques sumi individuationem. Deinde conformiter ad communem nostrorum doctrinam, sic respondet quidam, quod Deus ante prævisum actuale exercitium libertatis creatæ, præordinaverit sub conditione hos vel illos effectus, ut si vellet amare hoc actum, in individuo amaret; si odiret hoc, in individuo odiret, quæ conditionatà ordinatione posita, indifferens manet voluntas ad odire vel amare, licet supposito quod amet, hoc potius actu amoris sit amatura, hinc illa ipsa ordinatione, non tollit libertatem. Illustratur hoc inter alia tali instantia: pauperi præparatur hic numero obolus, ut illum accipiat, vel non accipiat, liberum est illi, supposito tamen quod velit acceptare, hunc accipiet, & non alium. Ad quam responsionem stabilendam, sic solent firmari signa rationis, magis principalia. Primo videbat Deus causas liberas, positis omnibus prærequisitis, posse agere vel non agere. Secundo obtulit causas liberis concursum ad operandum utrumlibet. Tercio ordinavit conditionatè pro singulis

31 gulis individuis certā individuum
actuum feriem. Quæto vidit creatu-
ram se ad talem in specie actum deter-
minare, quid autem hic laderet liber-
tatem? Conformiter ad dicta, ubi de
Prædeterminatione, dici potest quod
non sit libera voluntas in ordine ad
hanc individuationem actus, vel quod
sit libera, voluntati individuationis
non electivè, sed elicitivè. De quo fuse
I. par. D. 5. Ar. 1309.

OBJICITUR VI. Album A. non po-
test divisim efficere speciem simillimi
albi B. nec intellectus Petri efficere di-
visim intellectionem Pauli, ergo unus
idemq; effectus non potest produci à
32 pluribus divisim causis.

RESPONDETUR. Si sit res de cogni-
tione, non retento prædicato vitalita-
tis, cognitionem Pauli potest efficere
Petrus, sed si sit de cognitione retento
prædicato vitalitatis, jam disparitas e-
rit, quia si retenta vitalitate, cognitio
Petri posset à Paulo produci, & esset il-
le actus ab intrinseco Petri, quia esset
actus ille retenta vitalitate à Petro ori-
unda, ut supponitur, & non esset ille
actus ab intrinseco Petri, quia esset ab
intrinseco principio, quod est ipse Pau-
lus, vel quod est Principium in Paulo.
Nullum autem simile contingit absur-
dum, si idem effectus à diversa nume-

33 ro causa ponatur. Directè ad objectio-
nem dici potest, quod consequens sit
verum particulariter, sed non univer-
saliter, nempe quod aliquis effectus
non sit producibilis à pluribus causis.
Porro si effectus non sunt producibi-
les à pluribus causis, qui dicunt intrin-
secam connexionem, non nisi cum
his causis, si autem dicunt connexio-
nem intrinsecam cum his non nisi
causis, qui etiam per divinam poten-
tiam, non nisi ab his causis produci
possunt, eo quod in sui definitione
hanc non nisi importent causam, &
quia actus vitalis importat principium
ab intrinseco, & quidem hoc, si
debeat reddere intelligens hoc, & spe-

cies albi A. importat representationem
nem non albi B., sed albi A. si ipsum
rationem albi A. representare debet,
hinc fit, ut hi duo & similes alii effectus
non possint à pluribus causis produci,
quia autem multi alii effectus non im-
portant hanc connexionem, fit, ut ab
aliis causis produci possint.

OBJICITUR VII. Ergo absolute lo-
quendo, filius posset generare Patrem.

RESPONDETUR. De præsentis rerum
ordine hoc falsum esse.

DIFFICULTAS II.

*An due cause simul eundem effectum
producere possint.*

PRÆMITTO I. Quod non sit difficultas
de duabus causis partialibus, ut cum
plures v. g. carbones, idem subjectum
calefaciunt: nec item est difficultas de
duabus causis diversi ordinis totali-
bus, nam certum fide est, Deum qui
est agens altioris ordinis, concurrere
cum agentibus creatis. Nec item est
difficultas de causis diversi generis;
nam compositum habet quatuor ge-
nera causarum in suo genere totali.
Nec item difficultas est de causis ejus-
dem generis totalibus in actu primo,
partialibus in actu secundo, quando
scilicet causa, ita actionem suam con-
temperat, ut relinquat locum actioni
alterius, quamvis posset sola eundem
effectum producere v. g. cum duo
equi trahunt pondus, quorum unus
sufficeret trahendo.

PRÆMITTO II. Difficultatem esse de
de duabus causis ejusdem generis totalibus in
actu secundo, quando scilicet una pro-
ducit pro sua parte totum effectum, &
alia similiter.

PRÆMITTO III. Possibile difficultatem pro-
cedere, An id possit fieri naturaliter; deinde
an id fieri possit supernaturaliter.

Punctum Difficultatis I.

An id fieri possit naturaliter.
DICEN-

37 DICENDUM EST I. Non posse fieri
naturaliter, ut dua causa totales eun-
dem effectum causent, idq; totaliter. Non
est obvium, rationem conclusionis ple-
nè satisficientem dare, idq; propterea,
quia non apparet; Cur duo Angeli
saltem ad ostendendam suam liberta-
tem, non possint concurrere, uterq;
totaliter ad movendum eundem la-
pidem; cur item duo ignes eidem
stuppæ applicari æqualiter vi naturali
non possint, saltem Angelicā, & quia
tām unus ignis, quàm alter nesciunt
se agere, nec habent in potestate co-
ercere actionem, cur unusquisq; ita
non agat, ac ageret quantumvis non
adesset alter, quo casu idem effectus
utriq; causæ, in actu secundo respon-
deret; videamus interim rationes,
quæ adferri solent.

PROBAT I. Arriaga communia ar-
gumento, quod videlicet actio illius
alterius foret frustra.

RESPONDERI potest pluribus
viis huic rationi; si enim nomine
actionis frustra, veniat actio non ne-
cessaria simpliciter, concedo talem
frustrationem, si autem nomine
actionis frustra veniat actio essentiali-
ter frustra, sic ne divitiis quidem id
fieri posset, imò in hoc monstraretur
quædam quæsi liberalitas nature, &
sicut licet magis horreat monstrum,
quàm superfluitatem, hinc rationa
sunt monstra, quàm multa pluvia,
vel magna siccitas, & nihilominus ex
accidenti permittit illa natura; cur er-
go non permitteret Deus duas cau-
sas saltem interdum, simul tamen
agere.

PROBAT II. Oviedo Assumptis vari-
is principiis.

PRIMUM PRINCIPIUM. Duæ actio-
nes v. g. duæ generationes, dicunt in-
ter se impossibilitatem.

RESPONDETUR. Hoc ipsum fuisse
probandum.

SECUNDUM PRINCIPIUM. Deus
& natura non determinant ad eun-

dem effectum reproducendum, ubi
jam defuerit, unde etiam non datur à
privatione regressus, ergo nec ad
eundem effectum duas causas deter-
minabit.

RESPONDERI POTEST. Quod an-
tecedens videatur favere oppositis,
nam etiam negatio reproductionis
effectus, posset ab illis reduci non in
intrinsecam exigentiam nature, sed in
legem & ordinationem Dei, cur ergo
oppositum, seclusa hac ordinatione
non posset fieri. Deinde non datur à
privatione regressus, propter bonum
universi ex varietate confurgens, quæ
varietas ratione termini non esset, si
duæ causæ totales agerent, esset tamen
varietas ratione ipsarum causarum,
41 duplici adeoq; varia actione ad effe-
ctum concurrentium, & sicut aliqui
effectus, non à solis causis univocis,
sed etiam ab æquivocis producuntur,
ita spectat ad varietatem universi, ut
cum ordinariè ab una totali causa,
unus producat effectus, propter va-
rietatem procedat à duabus.

PROBATUR III. Conclusio. Inpri-
mis quod attinet ad effectus materi-
ales, illi non possunt simul totaliter à
duabus causis produci; Ratio, quia
cum effectus materiales habeant par-
tes, non possunt simul produci, ad-
eoque dant locum, ut suam partem,
42 quæque causa producat. Quod atti-
net ad effectus spirituales, hi à nobis
nulli fiunt, nisi habitus, species, actio-
nes, substantia enim spiritualis creari
indiget, prædicti autem effectus non
possunt totaliter à duabus causis pro-
duci, quia causa illorum effectuum est
anima, vel Angelus, qui sibi est princi-
pium unicum numero.

RESPONDERI posset, quod effe-
ctus materiale possunt totaliter pro-
ducere duæ causæ, quantumvis ille sit
divisibilis. Cur enim eidem minimo,
non possint simul applicari duæ cau-
sæ, quo casu, una in agendo non pos-
set præcedere aliam, consequenter
nec

43 nec una post aliam successivè ageret; Quod attinet ad effectus spirituales, cur non posset homo habere duas simul alicujus objecti species, solo numero distinctas, iisque mediis non posset eundem producere actum, Cur non posset habere duos simul actus, ut uterque simul eundem spiritua-lem producat habitum, & sic de reli-quis; quamvis autem actionis sit finis producere, non sequetur quod care-ret hoc fine, illa duplex actio, cum utri-que, licet idem respondeat effectus.

COMMUDIUS PROBABITUR CON-CLUSIO per hoc, quia nulla est expe-riencia, quæ probet totaliter unum ef-fectum à duabus causis ejusdem gene-ris produci, & ex altera parte nullum est fundamentum positivum, quod probet, à duabus causis totalibus eun-DEM fieri effectum. Ergo censendum est naturaliter id non posse fieri.

CONFIRMARI potest, quia uni acti-oni non respondent duo termini v. g. uni ignitioni, duo ignes, ergo nec du-plici actioni unus terminus, non enim est potius fundamentum unius, quàm alterius.

OBJICITUR in Oppositum. Duo fi-nes totales possunt naturaliter causare eundem effectum, unde potest quis deambulare totaliter propter sanita-tem, & totaliter propter recreatione. Ergo idem sentiendum de causis effi-cientibus.

RESPONDET I Arriaga. Non licere argumentari ab intentionalibus ad Physica. *Hac responsio.*

NON SATISFACIT. Quia finalis causa est causa Physica, licet causans intencio-naliter. Cur ergo si finalis duplex po-terit eundem effectum causare, non po-terit efficiens? Curque intentionalis ad-mittit coexistentiam aliis causis tota-lis, non admittit autem efficientia.

RESPONDET II Oviedo. Causam Finalem dupliciter spectari posse, pri-mo respectu actus interni voluntatis, Deinde respectu actus externi, dicit

itaque eundem actum voluntatis, non 46 posse pendere à duplici causa finali ad-æquata, posse externum; prioris rati-onem dat, quia actus internus per se, & essentialiter respicit suum objectum, & per se ipsum ab illo pendet, ut non possit ab ipso non pendere. Ergo actus qui pendet à duplici objecto, ita pen-det ab ipso ut non possit non pende-re. Ergo ulterius à nullo pendet ad-æquate, eo ipso enim, quod non possit non ab utroque dependere, neutrum seorsim sumptum sufficiens est, ut illo ablato, actus subsistat, cum tamen de ratione causæ adæquate sit posse subsi-istere effectum, alia causâ ablata: po-sterioris rationem dat, quia deficiente 47 uno fine, qui est sanitas, potest eadem deambulatio imperari efficaciter à fi-ne, qui est recreatio. &c. &c. *Hæc responsio.*

NON SATISFACIT. Tum quia ne-gari potest illam deambulationem fore eandem formaliter, licet futura sit eadem materialiter, quia formaliter accepta illa deambulatio est actus hu-manus. Ergo importat motivum; cumque unum motivum non sit aliud motivum, sit, ut uno deficiente moti-vo, non sit jam unus actus formaliter, quia non respicit jam aliud motivum, per quod tamen formalisatur. Tum quia sicut est dependentia absoluta a-ctus interni à motivo, sic est etiam de- 48 pendentia ex suppositione actus exte-rni à motivo: quæ dependentia ex sup-positione in hoc sita est, quia poterat hic actus, aliud motivum habere; sup-posito tamen quod habeat, non potest non habere; quamvis verò actui ex-terno concedatur dependentia non-nisi ex suppositione, motivo tamen il-lo mutato, non manet idem actus for-maliter; & sic v. g. deambulatio as-sumpta ex intentione recreationis est bona formaliter, deambulatio autem assumpta ad locum inhonestum, est mala formaliter. Ergo etiam non ea-dem erit formaliter deambulatio, de-ficiente alio fine. Sicut enim alia est for-

49 formaliter dependentia deambulati-onis factæ propter finem bonum, & alia propter finem malum; ita alia e-rit formaliter dependentia actus ex-terni ab uno fine, & alia à duobus.

RESPONDETUR III. Negando An-tecedens; & licet eadem materialiter deambulatio causari possit à duplici causa finali, non tamen eadem erit formaliter, & secundum esse causa-tum à finali.

Ad hanc responsionem elucidan-dam duo adferenda sunt. In primis cur si eadem deambulatio potest cau-sari, quoad esse materiale seu reale, à duplici causa finali, non possit etiam à duplici efficienci, idem esse reale cau-sari, deinde adferendum est, cur idem formale esse, non causetur à duplici finali causa. *Quoad Primum*, ratio est quia finis non dat esse ipsum reale, sed non nisi esse tale, non enim ratio causandi in fine est ipsum esse simpli-citer, sed bonitas, hoc est jucundum, tale, utile tale, delectabile tale; er-go & quod causat non est esse simpli-citer, sed tale esse; nam proportionan-tur ratio causandi cum causato, immo si finis causaret esse, ut esse simpli-citer, hoc ipso jam non indigeret con-fortio efficientis, transiretque finale agens in efficiens, & certe intendit fi-nis ipsum bonum & non esse simpli-citer acceptum. Ergo & id quod causat, est bonum, id enim causat, quod intendit, sed bonum, non est esse simpliciter acceptum, passio enim non est formaliter id, cujus est passio. Ergo & finis non causat esse simpli-citer, si non causat esse simpliciter acce-ptum, sit ut sive accedat, sive recedat, sive sit unum, sive multiplex, eodem modo se habeat esse simpliciter. Quia autem causa efficiens causat ipsum esse simpliciter, sicut abscessus illius facit non esse effectum simpliciter, ita & multiplicatio illius facit ipsum esse simpliciter, seu esse materiale & reale multiplex, accedente experi-

entiâ, quod unus idemque effectus 52 totaliter non ponatur à duplici prin-cipio ejusdem rationis. *Quoad Secun-dum* Nempe, cur idem formale esse non causetur à duplici finali causa; ra-tio præter adlatas contra responsio-nem secundam hæc est, si duo fines totales v. g. sanitas & recreatio causa-rent eandem formaliter deambulati-onem, idem esse formale causatum à causis finalibus, haberet deambulatio, deficiente altera causa totali, ut no-tum est ex definitione causæ totalis, sed non haberet idem esse formale. Quod probatur, esse formale in deam-bulatione causatum à fine, qui est re-creatio, deficiente hoc motivo defi- 53 cit. Ergo Antecedens probatur, si deficiente motivo hoc quod est re-creatio, esse formale in deambula-tione causatum ab hoc fine, non defi-ceret. Ergo posset esse hoc esse for-male, sine hoc motivo; ulteriusque quod fieret propter unum finem, fie-ret propter omnes fines, siquidem ab-scedente fine, qui est recreatio & ma-nente solo fine, qui est sanitas, habetur formale esse causatum ab illo fine, manetque esse recreationis in illa de-ambulatione; ex quo ulterius à pari sequeretur, quod etiam deficiente motivo, quod sit malum respectu re-creationis, manebit adhuc formaliter 54 mala illa deambulatio.

ADDI potest. Ne divinitus qui-dem propter diversos fines adæqua-tos posse causari, idem esse formali-ter, quod respiciunt diversa motiva, quia etiam divinitus ratio formalis jucundi non potest esse ratio forma-lis utilis, & sicut assensus intellectus propter unum motivum, non potest esse idem, propter aliud motivum etiam divinitus, quia una specificatio non est alia specificatio, ita nec divi-nitus propter diversos fines idem esse formale respondere.

H Pun-

55 Punctum Difficultatis II.

An id fieri possit supernaturaliter.

DICENDUM est Affirmativè. Est contra Scotistas & Thomistas, & nostrum Vasques.

PROBATUR Unico argumento. Quia id non implicat contradictionem.

CONFIRMATUR Conclusio à pari. Non implicat contradictionem, ut eodem instanti Episcopus cum Sacerdote novo, finiat formam, quo posito
56 quæro, vel uterq; consecraret, vel non, si uterq; quæro, vel partialiter, vel totaliter, si totaliter. Ergo ejusdem effectus duæ causæ totales adæqvate dari possunt, si partialiter; contra erit. Tum quia illa partialiter causare possunt (si sint ejusdem generis causæ) quæ quamvis sint causæ necessariae, temperare suum concursum possunt, ut cum duo equi tēperant inter se tractionem currus, at quomodo efficacia formæ consecrative tēperari potest? Tum quia si partialiter cōcurrat. Ergo vel una pars corporis Christi ab uno nō nisi produceretur, & altera ab alio, & sic non verificaretur forma de toto
57 corpore procedens, & tamen consecratio infundatur verificationi. Fingamus certē fecisse DEUM decretum, ut postquam duo Sacerdotes protulerint in eodem instanti formam, id quod respondet prolationi unius, in tempore immediatè sequenti designat & remaneat id, quod consecrationi alius respondit. Tunc quæro vel manebit Corpus totum, vel non manebit, si manebit. Ergo ille alter est causa adæqvata, si non manebit totum corpus. Ergo ille alter non consecravit, debuit enim consecrare Corpus Christi, pars autem corporis, non est corpus, vel certè si partialiter concurrunt. Ergo partem non nisi

hostiæ consecrat, in illaqve ponit Corpus Christi; quod etiam dici non potest, quia hoc consecrat, quod intendit, sed intendit totam hostiam consecrare. Ergo. Neq; valet si dicas, determinari id debere à DEO, in quamnam hostiæ parte debeat producere; id enim arbitrariè dicitur, & non nisi ad evitandam difficultatem, nunquidne ex suppositione hujus sententiæ qui veller consecrare non in hac parte, in qua designaret DEUS, nunquid prolatio formæ, materiæ capacitas, intentio formata, nullum jam deberent habere effectum, ad quidque hoc Ecclesia statuit, si hujus nonnisi à DEO petenda determinatio?

RESPONDET I. Mastrius. Quod argumentum vim habeat, si ponantur sacramenta causare physicè, non verò si moraliter.

CONTRA. Possunt dari duæ causæ totales morales. Ergo & Physicæ.

RESPONDET II. Mastrius. Sacramenta sunt causæ instrumentales (supponamus physicè causantes.) esse autem plures causas totales instrumentales non inconvenit, quia non proinde multiplicantur virtutes influentes, cum instrumenta non agant propria virtute.

CONTRA. Licet instrumenta non agant propriâ virtute, nihilominus agunt, nec obest ut duo non agentia propriâ virtute habeant rationem causarum totalium. Ergo non repugnat ut habeant rationem causarum totalium, etiam agentia propria virtute, cum difficultas sit petita, non ex formalitate propriæ virtutis, sed ex formalitate totalis causæ, & tamen duplicis.

RESPONDET III. Idem esse non posse à duabus causis totalibus, inducentibus formam effectivè, sic autem inducens est solus DEUS.

CONTRA. Non implicat duæ causas totales instrumentaliter esse inductivas, ergo & effectivè, non effici-

61 efficientia Deo debita, quia hæc nulli creatæ causæ convenit, sed efficientia debita creatis.

RESPONDET IV. Quod illa transsubstantiatio non sit productiva, sed adductiva.

CONTRA. Non implicat ut sint duæ causæ totales adductivæ. Ergo ut etiam sint duæ totales efficientes.

RESPONDET V. Quod sacerdotes debeant habere nonnisi intentionem materialiter proferendi verba, solo tunc Episcopo intendente formaliter illa proferre.

CONTRA. Quid si formaliter velint illa proferre, præcipue quia si attendatur ad sensum communem Doctorum, qui plurimum æstimari debet, formanda est intentio, de formaliter proferendis verbis, si cetera adsint, nec docent Scotistæ materialiter illa proferri debere.

OBJICITUR I. Duæ causæ materiales, & duæ formales, non possunt causare eundem effectum v. g. compositum etiam divinitus. Ergo nec duæ efficientes adæqvate causare.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia effectus, quod est compositum, est idem realiter cum suis causis intrinsecis, sit ut multiplicatis suis causis, non possit esse idem effectus. Quia autem effectus non est in re causa efficiens adæqvata, sit ut multiplicatis efficientibus adæqvatis, non sit necesse multiplicari effectus.

OBJICITUR II. Unus effectus causatus à duplici causa adæqvata, & dependeret ab illis ut causis, & non dependeret, dependeret ut supponitur, non dependeret autem, quia dependentia significat indigentiam, quia autem ab uno habet suum esse, non potest indigere alio, quoad hoc esse.

RESPONDETUR Variis viis. Inprimis dici potest cum Hurtado & Arriaga, quod dependentia non significet per se indigentiam, sed per se signifi-

cat productionem effectus, indigentia autem significat, ex consequenti idq; sub disjunctione vel hujus vel illius causæ. Deinde indigentia est nomen translatum à pauperibus, quod certe effectui non convenit nisi accommodativè. Nihilominus etiam supposito, quod dependentia sit ista indigentia, potest dici, quod effectus prout pendens ab una causa non indigeat alia causa, pendens autem à duplici causa, potest indigere ex suppositione, duplici causa, ex suppositione inquam, quia poterat nonnisi ab una causa recipere esse, & sicut quod sit ex duobus partialibus motivis, quæ divisim poterant esse totalia, pendet ab illis ex suppositione, ita & in presenti. Denique indigentia quæ expletur ab una causa, non ita expletur ut hoc ipso expleatur ab omnibus, à quibus illam expleri non implicat, sed tantum explet ex parte sui; & sicut mendicus indigens obolo, si illi offeratur obolus à Paulo, expleretur illius indigentia, nihilominus viam non præcludit, quominus adhuc à Petro dari obolus possit, ita & hic, quamvis cum hac disparitate quod distinctus obolus detur ab utroque. Deniq; potest hoc fieri, non ex indigentia effectus, sed ex placito Dei.

INSTABIS. Vas impletum uno liquore non manet implebile alio liquore. Ergo & effectus causatus ab una causa, non manet causabilis ab alia causa.

RESPONDETUR. Inprimis à duobus liquoribus penetratis potest divinitus totaliter ex parte utriusq; impleri vas. Ergo & produci, potest item impleri ab uno liquore duobus impletibus. Ergo & produci idem effectus à duabus causis totalibus.

OBJICITUR III. Id quod est essentialiter frustra, nō potest dari: sed de pēdētia unius effectus à duplici causa totali esset essentialiter frustra, quia effectus eo ipso quod habeat existētiā ab hac

67 causa, non habet jam quod recipiat ab alia causa.

RESPONDETUR. Effectus non recipit tunc novum esse ab altera causa, sed idem, duplici titulo, ex vi duplicis actionis. Non esset etiam illa dependentia ex eo frustra, quia una causa percuncte, adhuc alia causa posset eundem in individuo effectum producere &c.

INSTABIS. Illa secunda causa actum ageret.

RESPONDETUR. Si simul concurrant, non actum ageret, sed ageret quod agitur, agens id, quod cum primum fit, ad eum modum, quo causa secunda, in comparatione primæ, eundem numero effectum producit, non agit actum, sed agit quod agitur, quod si causa altera superveniret, postquam jam altera produxit effectum, tunc superveniens causa non posset primo producere, posset tamen simul conservare.

OBJICITUR IV. Si vera est Conclusio, sequeretur illum effectum & dependere per se à duabus causis, & non dependere per se, dependeret, ut supponitur, non dependeret autem, quia nihil dependet per se ab aliquo, quo non posito adhuc per alia, quæ tunc ponuntur sine novo superaddito poneretur.

69 RESPONDETUR. Quod dependentia per se in hoc sit, quod effectus producat à causa ut tali, nec se habente ita, ut se habet, dum Musicus ædificat; non stat verò in hoc, quasi non possit habere esse effectus, illa deficiente. Potest alius modus respondendi adhiberi eidem argumento, quod scilicet sublata alia causa, non haberet jam effectus esse, ut duplicis causæ, & quod hoc esse vi alijs causæ retinere non possit, nisi succedat alia, quæ itidem divinitus tribuit illi effectui esse, quamvis sublata altera causa, haberet esse simpliciter. Ad eum modum, quo causa prima, est per se causa effectus, causa item secunda est causa

per se effectus, & tamen sublata causa secunda, sine ullo superaddito habebit non vitalis v. g. effectus esse, licet esse dependens etiam à causis secundis haberi nusquam possit, nisi supplente aliqua causa secunda, locum alterius.

INSTAT Pontius. Iste effectus haberet esse, quamvis altera causa non accesset. Ergo effectus non habet indigentiam alterius causæ, si non habet indigentiam, non habet dependentiam. Quod ipsum probatur quia indigentia actualis est ratio fundandi, aut conditio requisita ad fundandam relationem actualis dependentiæ, hinc Deus non dependet ab ullo, quia nullo indiget.

RESPONSUM supra. Sublata una causa habere effectum esse simpliciter, sed non esse duplici titulo. Supposito etiam, quod indigentia esset ratio fundandi, aut conditio requisita, tamen una indigentia posset fundare plures dependentias & relationes, vidimus enim in materia de relatione, unam eandemque rationem fundandi v. g. qualitatem, fundare plures relationes similitudinis, & sicut indigentia naturæ humana ad terminari personalitatem, sufficienter expletur à Persona Verbi, & tamen manet terminabilis à Persona Patris. Ergo idem dici poterit de effectui comparabili ad plures causas.

OBJICITUR V. Illæ duæ causæ & essent adæquatæ, & totales ut supponitur, & non essent, quia una quæque; causaret in consortio alijs.

RESPONDETUR esse illas duas causas totales, non per exclusionem alijs causæ, sed per exclusionem alicujus partis effectus à se non dependentis. Alii dicunt ex eo illas causas esse totales, quia consortio alijs unaquæque; non indiget, sed se sola est sufficiens in actu secundo ponere effectum. Conformer ad dicta supra dici etiam posset, neutram ex illis esse adæquatam, ut decet esse duplici titulo, licet una quæque; sit adæquata, ad dandum esse simpliciter & uniter.

71

72

73 INSTABIS. Implicat eundem effectum, esse solum tanto concursu producibilem, & non esse solum, tanto concursu producibilem, atqui si idem effectus à duabus causis adæquatis fieret, idem effectus, & esset, & non esset solum tanto concursu producibilis. Ergo Minor probatur, quia si quis designaret hunc influxum causæ B. & diceret effectus est solum tanto concursu producibilis, verum diceret, si etiam de eodem influxu causæ B. diceret, hic effectus non est solum tanto concursu producibilis, verum etiam diceret, nam etiam est producibilis à causa A. Ergo.

74 RESPONDETUR. Attendendum esse hic ly solum cum qua particula construatur, si enim ly solum construatur cum est, ut sit sensus, est solum tanto concursu producibilis, falsa erit affirmativa, affirmabit enim, quod non nisi cum concursu aliarum causarum sit producibilis, si autem ly solum construatur cum ly tanto concursu, vera erit affirmativa, falsa negativa, affirmativa enim ita posita constructione, hic sensus erit, quod etiam si nulla alia causa concurrat tamen una sufficiens erit, nullo alio superaddito ad causandum effectum. Meminisse hic oportet illius paralogismi. qui potest portare viginti tantum, decem portare potest, sed qui decem tantum portare potest, non potest viginti portare.

75 Ergo qui potest viginti portare, non potest portare viginti, cui paralogismo est similis hic alter. Quod potest simul produci à duabus causis totalibus, ab una tantum causa totali potest produci, sed quod ab una tantum causa totali produci potest, à duabus causis totalibus non potest simul produci. Ergo quod à duabus causis totalibus potest simul produci, à duabus causis totalibus non potest simul produci. Directe ad argumentum dici potest Negatio Minorem. Probatio illius distinguitur. Qui designaret hunc influxum

causæ B. & diceret, effectus est solum tanto concursu producibilis, verum diceret hoc sensu, quia se solo habet virtutem in actu secundo ponendi illum. Concedo Minorem; verum diceret in isto sensu, quod ille influxus excluderet influxum, dantem esse totaliter alio titulo. Nego Minorem.

OBJICIT IV Pontius. Eadem causa non potest habere plures effectus adæquatos simul, & semel, licet possit habere plures tales successive. Ergo nec effectus plures causas adæquatas simul, quamvis possit habere divisim. Antecedens inquit ab omnibus conceditur. Et probatur. Quia alias ille effectus esset adæquatus, ut supponitur, non esset autem adæquatus, quia ultra illum effectum, haberet alium effectum.

RESPONDETUR. Quo sensu non potest causa habere simul plures adæquatos effectus, eo sensu nec successive potest habere, quia semper in infinitum plures poterit producere, adeoque nunquam poterit habere adæquatos, & in hoc etiam sensu effectus, divinitus nunquam potest habere causas adæquatas, quia in infinitum plures possunt assumi ad eundem effectum, simul producendum, quo autem sensu causa potest successive plures adæquate effectus producere, id est à se sola productos, excludendo alias causas secundas ejusdem generis, eodem sensu miraculose saltem, potest simul plures effectus habere, adeoque & effectus poterit simul habere plures causas.

INSTAT idem. Productivitas ira est limitata in causa in ordine ad aliquem effectum tantæ perfectionis, ut non possit se extendere ad alium gradum ulteriorem, etiam supernaturaliter. Ergo & producibilitas ita erit limitata, ut non extendat se nisi ad talem causam simul & semel, hæc autem non alia est nisi totalis.

RESPONDETUR negatio Antecedens. quia lapis potest assumi ad producendam gratiam, quæ est alijs gradus licet

H 3

id

79 id non possit nisi supernaturaliter, & si quæ est contradictio pro antecedenti, ea desumeretur v. g. ex vitalitate, aut alio principio nullo modo serviente ad consequens.

OBJICITUR VII. A Complutensibus apud Pontium. Actiones duarum causarum, & essent duæ, & non essent duæ, essent ut supponitur, non essent autem, quia effectus unus esse supponitur. Ergo & fieri ipsius unum est, & consequenter actio debet esse una, quia accidentia individuantur à subiecto.

RESPONDETUR. Negando accidentia individuari à subiecto, deinde 80 *Fieri*, duplex hic potest cogitari. *Primo*, fieri activum & hoc se tenet ex parte agentis, estque duplex, *Secundo* fieri passivum, & hoc identificatum realiter ipsi effectui, unum est, sicut & effectus unus est.

INSTABIS. Quod sicut non potest esse dependentia à duplici causa, prima, ita nec possit esse à duplici causa secunda.

RESPONDETUR. Cum implicet duplex causa prima etiam successive causans, quæ ab utraque simul causante poterit esse dependentia; non repugnat autem causa secunda saltem successive duplex, & si non repugnat successive, cur repugnabit saltem simul.

Punctum Difficultatis III.

Solvuntur alia argumenta.

PRIMUM quidem ponentur argumenta ex Mastrio, postea accedemus ad argumenta recentiorum.

OBJICIT primo Mastrius disp. 8. n. 61. Si effectus à pluribus causis penderet simul & semel, tunc à neutra penderet essentialiter, vel simul ab eadem penderet, & non penderet essentialiter, quod implicat, à nullo enim aliquid dependet essentialiter, quo non existente nihilominus esset, sed si ignis habet duas causas totales A. & B., tunc

non existente A. nihilominus ignis esset à B., cum ponatur ejus sufficiens causa totalis, & non existente B. adhuc esset ab A. eadem ratione. Ergo à neutra essentialiter dependeret.

RESPONDETUR. In primis cum per accidens sit, & non nisi supposito miraculo, ut duæ causæ totales ejusdem rationis, producant eundem effectum, immerito assumit arguens, dependentiam essentialem. Sed quidquid sit de hoc, negatur directe sequela, & licet non possit aliquid existere, sine eo, à quo dependet essentialiter, si illud à quo dependetur, sit exclusivum alius causæ, secus si non sit exclusivum alius causæ. Rursus posset hic ostendi 83 dependentia essentialis, quia scilicet si det esse causa totalis A., & non det esse causa totalis B., hoc ipso dabitur esse simpliciter & uniter quoad titulum, dabitur autem pluriter quoad titulum, si plures causæ totales divinitus concurrant, non implicat autem dari esse pluriter quoad titulum, haberi que dependentiam essentialem, à pluribus causis, quoad esse pluribus titulis.

INSTAT primo idem. Dependencia per se, supra dependentiam absolute sumptam, aliquam conditionem perfectivam addit, quæ esse nequit nisi necessitas, omnis enim perfectitas aliquam semper involvit necessitatem, 84 sicut omne per accidens, aliquam contingentiam, sed hæc necessitas nequit esse absoluta, nisi respectu causæ per se primæ, quia in secundis, effectus univocus, qui est ab una, potuit absolute esse ab alia ejusdem speciei. Ergo ex hoc capite erit attendenda, quod cum actu totaliter sit, ab ista causa, virtute istius per se dependentiæ, non est tantum, quod effectus verè accipiat esse à causa, sed etiam ita necessario, ut in sensu composito, quod sit ab ea, nequeat esse ab alia, pro eodem instanti, cum etiam Arist. dicat de causis per se, Causa in actu & effectus simul sunt.

RESPONDETUR. Negando inter effe-

85 effectum, & causam esse dependentiam per se, hoc est essentialiter quoad actuale esse, sed quidquid sit de hoc, directe dici potest, si effectus actu totaliter totalitate excludente influxum alius similis causæ fiat ab ista causa, ita jam connectetur causa cum effectui, ut pro illo instanti, implicet effectum esse sine illa causa, sed si effectus actu totaliter fiat ab hac causa, sed totalitate non excludente influxum alius similis causæ, sed totalitate solum, quod scilicet nulla sit pars effectus, quæ ab hac causa non producatur, tunc non ita connectetur causa cum effectui, ut non possit esse effectus sine hac causa, 86 non repugnat autem talis totalitas, & tamen non exclusiva divinitus alius similis causæ. Deinde effectus uniter quoad titulum, ita dependet ab hac causa, ut impossibile sit illum esse sine hac causa, secus si effectus ponatur pluriter quoad titulum, non repugnat autem eum sic poni. Auctoritas Arist. solum vult, non posse poni actionem quin agat, adeoque quin sit effectus, sed negatur duas non posse esse totales actiones, respectu ejusdem effectus, pōnibilis jam tunc, duplici titulo.

INSTAT II. Licet effectus creatus non dependeat dependentia essentiali simpliciter, nisi à solo DEO, negare tamen eis dependentiam essentialem, 87 saltem secundum quid à causis secundis, saltem in instanti, quo fiunt ab eis, est prorsus irrationabile, immo actus vitales, ita essentialiter pendent à suis vitalibus principis.

RESPONDETUR. Nego hoc esse irrationabile, nec id probatur. De actu vitali alia est res, quia impossibile est actum vitalem esse, salva vitalitate, & non ab hac potentia esse, de quo in Materia de vitalitate. Possibile autem est hunc effectum esse, & non ab hac causa esse. Deinde etiam hæc dependentia concessa, dabitur effectus duplici titulo habens esse.

INSTAT III. Effectum dependere

essentialiter ab aliqua causa, non est 88 effectum absolute & simpliciter existere non posse sine illa, nisi sit dependentia à DEO, sed significat existere non posse sine illa, à qua actu producit, in sensu composito, quia si ab alia totaliter tunc fieret, utique ab ista essentialiter non dependeret.

RESPONDETUR. Cum possit produci effectus ab alia causa, hoc ipso falsum est, non posse sine illa causa produci effectum, adeoque non erit adhuc essentialis dependentia actualis effectus à sua causa, sed quidquid de hoc, casu quo effectus ab alia causa totaliter fieret, & simul uniter, nego quod 89 tunc ab ista sola causa essentialiter non penderet, sed si non uniter fieret, sed pluribus titulis haberet esse, in illo pluriter esse, dependeret essentialiter à pluribus causis. Repeti possunt alii prædicti distinctionis termini.

INSTAT IV. Quando effectus totaliter ab aliqua causa procedit, dicitur ab ea essentialiter & per se dependere, quia non potest produci in sensu composito, nisi ab ea causa, à qua producit, & nequit existere tunc ex vi alterius.

RESPONDETUR. Ex suppositione, quod effectus producatur non nisi ab ea causa, non potest produci nisi ab ea causa, sed nego essentialem esse hanc 90 suppositionem, nequitque effectus existere tunc ex vi alterius causæ, si uniter esse accipiat, secus si pluribus titulis, nec repugnat, ut accipiat esse pluribus totalibus titulis.

INSTAT V. Dependencia effectus à causa fundatur in indigentia, quam habent causæ ad existendum. Ergo si quis in hoc instanti ita procedat ab A. ut pro ejus existentia A. non indigeat, & similiter à B., signum est à neutra per se pendere, quia conceptus dependentiæ, imbibit necessario conceptum indigentia.

RESPONDETUR. Imprimis negando esse dependentiam essentialem in

91 in actu, effectus à causa. Rursus illa concessa, licet conceptus dependentiae imbibat in se conceptum indigentiae, nego quod ex suppositione duplici titulo acceptionis esse, non indigeat pluribus causis. Denique dependentia etiam supposita, involuit illa indigentiam, si aliunde non assumatur aliud ejusdem indigentiae expletivum, quod assumi non repugnat.

OBJICIT II idem. Unus effectus dependet totaliter nonnisi ab una causa, quia dependentia totalis effectus fundatur in indigentia effectus, cum enim effectus nequeat à se ipso esse, vel conservari, indiget causa efficiēte,

92 vel conservante, & quia de ratione causae totalis & adaequatae est, quod exhaustat & expleat totam effectus indigentiam, hinc est, quod eo ipso, quod ab una causa totaliter dependeat, nequeat ab alia simul dependere totaliter.

RESPONDETUR. Unum effectum dependere totaliter ab una nonnisi causa, si dependeat dependentia exclusiva consortii aliis causis. secus si non sit exclusiva, sed inferat nonnisi nullam esse partem effectus, quae ipsa non pendeat ab hac causa. Verumque id est, si unus effectus uniter accipiat esse, secus si pluribus titulis, nam ad accipiendum esse pluribus titulis, indiget pluribus causis, indigetque effectus hac nonnisi causa, ex suppositione, quod haec nonnisi causet, non implicatautem ne haec nonnisi causa causet.

93 INSTAT I. Implicat eundem effectum bis produci in eodem instanti, cum effectus per unam actionem totalem, simpliciter accipiat totum suum esse.

RESPONDETUR. Nego implicare ut eodem instanti effectus bis producat, hoc est accipiat esse duplici titulo, & à duplici principio, & licet ab una causa, naturaliter loquendo, accipiat totum suum esse, non implicat ut accipiat totum suum esse à pluribus

causis, unde etiam assumptio illa alterius causae ad operandum eundem effectum, non est ex titulo indigentiae, sed ex titulo subjectionis ad ordinem divinum, qui nego quod non possit fieri in hoc genere circa causas, ut scilicet plures causae, producant eundem effectum: aut ad maximum dabitur indigentia aliis causis, ex suppositione duplici titulo accipiendi esse, & ex suppositione, auctae huius, ut ita dicam indigentiae, non mutabitur natura, sed reducatur in actum potentia obedientialis, quam nego non haberi in ordine ad hoc, ut à duplici causa idem procedat effectus.

94 INSTAT II. Longè major est indigentia, quam habet effectus respectu causae, quam corpus respectu loci, quia dependentia, quae est locati ad locum, non est simpliciter necessaria, ex parte ejus, quod dicitur dependere, sicuti est dependentia causati ad causatum.

RESPONDETUR. Cum per nos possit esse aliquid in duplici loco divinitus, poterit etiam à duplici causa totali divinitus causari.

95 INSTAT III. Si effectus ex natura sua & ab intrinseco non indiget aliquam causa ut sit, eo quod ab alia sufficienter ponitur in esse. Ergo neque potentiam obedientialem habebit, ut ab intrinseco reddatur indigentis talis causae, Deus enim pro sua voluntate, efficere non potest, ut effectus suapte naturae pendeat ab eo, à quo non pendeat, quia illo ab intrinseco non indigebat, non enim potest Deus immutare indigentiam rei, non immutata naturam.

96 RESPONDETUR. Per potentiam obedientialem non potest effectus reddi ab intrinseco indigens, hoc est naturaliter indigens. Concedo: non potest reddi ab intrinseco indigens, hoc est supposito, quod per potentiam obedientialem possit esse indigens (casu videlicet quo duplici titulo accipiat esse) non potest reddi, ut actu ab in-

97 trinseco indigeat, si scilicet velit Deus illam potentiam obedientialem reducere in actum. Nego. nec tum temporis faciet Deus, ut quod suapte natura nullo modo pendeat, incipiat pendere, sed quod obedientialiter erat aptum pendere, fieri, & ut actu pendeat, non implicatautem, ut obedientialiter pendeat effectus à duabus causis. Deinde rigorose loquendo, effectus indiget causa nonnisi ex suppositione, quod simul ab alia non producat.

INSTARI POTEST IV. ex eodem. Non potest explicari, quid sit istud accipere esse pluribus titulis, & non uniter, RESPONDETUR. Non aliud est, nisi esse, quod si non producat ab hac causa, adhuc non erit nihil, cum producat ab alia: Si autem effectus uniter existat, si non supponatur produci ab hac causa, debet supponi esse nihil.

INSTARI POTEST V. Sicut ponitur Ly res produci per duplicem influxum, Ergo etiam per subtractionem illius duplicis influxus bis corrumpetur, quod implicat. Quia si res desinat esse ex vi definitionis, unius tantum influxus, taliter definit, ut amplius non sit, unde nonnisi semel res potest corrumpi dum existit.

98 RESPONDETUR. Productio quae fit à duplici causa totali, interdum potest simul habere conjunctam reproductionem replicativam, interdum non, si habeat conjunctam reproductionem replicativam, poterit definire ex vi definitionis unius tantum influxus, ita tamen ut amplius sit ex vi alius influxus, & suae entitatis reproductae, sicut potest in uno loco desinere sacramentaliter Christus, in alio non desinere, si autem productio à duplici causa totali non habeat sibi conjunctam reproductionem replicativam, tunc aliud est querere, an deficiente una actione conservativa, debeat desinere alia actio conservativa: & aliud, an si corrumpatur aliquid, vi definitionis unius

conservationis, adhuc maneat non corruptum. Et quidem quod deficiente una actione conservativa, non sit necesse deficere aliam actionem conservativam, ratio est, quia id non implicat, neque enim una eademque actio conservativa desineret, & non desineret, sed una desineret, alia non desineret, cum & ipsae actiones sint inter se distinctae, illique uni desinenti conservationi, responderet pro termino, non corruptum simpliciter, sed non conservatum vi huius conservationis, quae ponitur desinere, sed si ponatur ob desinentem illam actionem conservativam, terminus ipse corruptus, unus idemque, & non replicatus, non jam possit esse vi alius actionis. Ratio, quia de uno eodemque, & non replicato termino, verum esset dicere, est & non est, quod implicat. Quia autem si concurrant duae causae totales, in ipso mer termino, non sequetur est & non est, sed totum sequetur existentia duplici titulo, ideo adhuc non repugnat à duabus causis totalibus eundem effectum produci. Ceterum hoc posset, beneficii, ut una eademque res, eodem instanti bis corrumpatur, hoc sensu, quod sicut habuit esse duplici titulo conservativo, ita accipiat non esse duplici titulo, hoc est duplici totali conservatione ablata.

100 QVÆRIT Mastrus. Cum bi influxus non sint ita inter se connexi ut unus necessario cessare debeat ad definitionem alterius: cesset unus influxus alio remanente, vel definit effectus secundum substantiam, vel non definit? Si non, Ergo per influxum priorem non conservabatur, siquidem ex definitione ejus, nihil substantie huic effectui deperditur. Si definit effectus secundum substantiam, vel ita definit ut nihil amplius destruendum remaneat, & sic habetur intentum, quod res non possit bis corrumpi in eodem instanti, si remanet aliquid, & aliquid destruitur, signum est, quod non

103 non conservabatur id, quod remanet, ex vi illius influxus. Ad hanc quaestionem dici potest. Concedo illos influxus non esse, ita necessario inter se connexos, ut unus necessario cessare debeat, ad desitionem alterius, unde cessante uno influxu, potest manere res, & licet si effectus conservetur uniter, & per influxum unum, illo ablato sit necesse desinere effectum, secus si non conservetur uniter. Et ratio est. Quia non implicat contradictionem, servari duplici concursu conservativo totali, quorum uno ablato non sit necesse auferri alium concursum, adeoque rem corrumpi, & si una desineret uterque concursus, eo casu effectus, bis eodem instanti corrumpetur, quia subtractione duplicis concursus conservativi.

Et per hoc patet quid sit respondendum ad objectionem ejusdem tertiam, inibi positam. Sed insuper.

104 OBJICIT III. Nullus fingi potest casus possibilis, in quo duae causae totales, aequalis activitatis, & eodem modo eidem passio applicatae, producant totaliter eundem effectum, tali enim modo ab utraque sic applicata causabitur, qualem à singulis divisim causari non potest, nam si effectus est divisibilis secundum perfectionem, tunc perfectior effectus ab utraque exhibetur, quam non exiret ab altera seorsim, ut duo luminosa eidem diaphano applicata, producant intensius lumen. Si vero effectus sit indivisibilis secundum perfectionem, tunc idem quidem effectus prodiret, sed non eodem modo, nam ab utraque erit citius & in majori distantia. Si denique constitutur casus, quod effectus sit indivisibilis, & etiam indivisibiliter producibilis, v. g. casu quo duo ignes applicentur ad materiam ultimo dispositam, in tali casu duo illi ignes duplicem formam producent in eadem materia, cum enim virtus amborum simul sumpta, sit major extensive quam alterius tantum,

poterit attingere duplicem formam. 106

RESPONDETUR. Non repugnat, ut effectus divisibilis secundum perfectionem, applicatis duobus agentibus totalibus, non exeat perfectior, sed ut à duplici luminoso, idem lumen causetur, non repugnat, ut idem effectus indivisibilis, nec citius, nec in majori distantia, à duabus causis totalibus producat. Non repugnat ut applicati duo ignes eidem materiam ultimo disposita, non duplicem formam, sed unam, ab utraque totaliter causatam inducant.

Continuatur solutio.

105 OBJICIT IV. Repugnat duplex finis adaequatus in actu secundo respectu ejusdem actus voluntatis. Ergo etiam repugnabit duplex causa totalis in genere efficientis respectu ejusdem effectus.

RESPONDETUR. Circa actum voluntatis elicitum ex duplici motivo duo spectari possunt: primo objectum actus, & sic nego ad volendum objectum actus, non posse moveri voluntatem duobus Motivis totalibus v. g. Nego voluntatem moveri non posse ad deambulationem, duplici motivo sanitatis & recreationis. Si tamen quaeras, an in ipso objecto utriusque motivo eadem sit responsura formalitas. Jam dici debet quod implicet in objecto eandem tunc formalitatem respondere. 108

RATIO. Quia sicut esset confusio essentialium, si formalitas recreationis esset formalitas sanitatis, & si unum, esset aliud unum, hoc ipso enim non esset aliud unum, ita est impossibile ut respondeat formalitas sanativi ad motivum recreationis, & formalitas recreativi ad motivum sanitatis, nam appetitum sanitatis responderet sanativum, & si non responderet, nihil responderet, & ad appetitum recreationis, responderet recreativum, & si non responderet recreativum, nihil responderet. Deinde spectari potest ipse actus, & quidem dupliciter, in primis spectari potest actus volun.

109 voluntatis in quantum est voluntas objecti, & sic fieri potest, ut ex duplici totali motivo pendeat volitio, ut scilicet deficiente motivo sanitatis, sit expedita voluntas habere tantum intentionem recreationis. Et in hoc nulla est repugnantia. Deinde spectari potest actus voluntatis, in quantum est respicientia utriusque motivi, & sic potest quidem actus voluntatis duplici motivo totali moveri, dicto sensu, sed non ita, ut abscedente motivo, maneat idem actus quoad respicientiam motivi, quia & maneret idem actus quoad respicientiam motivi, ut supponitur, & non maneret, si quidem jam non respiceret illud motivum, illud enim respicit motivum, quo movetur, supponitur autem jam non moveri illo secundo motivo, & tantum illi est secundò essentialis haec respicientia. Quia autem nihil simile dici potest, casu quo idem effectus producat à duplici causa totali, ideo hoc non repugnat, quamvis prius illud repugnet. Concedo quidem actum esse se ipso affixum motivo cui innititur, adeoque uno ablato non mansurum eundem actum, quoad innitentiam illi motivo, Nego tamen non posse esse eundem hoc sensu actum ex duplici motivo, in quantum deficiente alio motivo, parata est voluntas, ejusdem tamen objecti, habere intentionem, & hoc signum est causalitatis totalis, nam deficiente una praemissa, quae est causa partialis, non est anima expedita, habere assensum conclusionis, ad quem ipsa est expedita, si alias medius terminus, seu duplex praemissa, quae est causa totalis concurrat. Hinc requirentia utriusque motivi, ita se habet sicut visio Petri, quae non est visio Petri, si non videat Petrum, ita non est respicientia utriusque motivi, si non adsit utrumque motivum movens, sed volitio simpliciter objecti, non ita se habet, quia non dicit istam respicientiam essentialem ad hoc motivum. Concedo

112 do ex duabus causis totalibus in actu secundo ablato una non deficere effectum, adeoque ablato uno motivo non defuturum actum, qui sit volitio finis, licet sit defuturus actus, qui sit respicientia utriusque motivi.

113 OBJICIT V. quidam. De conceptu essentiali actionis est, ut per ipsam ponatur aliquid praeter ipsam, cum actio non sit finis, sed sit essentialiter medium ad ponendum effectum, sed si simul daretur duplex actio totalis, ejusdem effectus, per alteram actionem nihil poneretur, praeter ipsam. Ergo repugnat duplex actio totalis ejusdem effectus. Major patet. Minor probatur. Quia quae actio illud solum ponit esse, quod totum aliunde & totaliter habetur, illa nihil ponit praeter se ipsam, vel sic. Per illam actionem nihil ponitur praeter ipsam, quia ablata nihil auferitur praeter ipsam, atque per alteram actionem illud solum esse poneretur, quod totum & totaliter ponitur per primam actionem, atque ablata altera actione, nihil prorsus auferretur praeter ipsam, si quidem adhuc maneret totus effectus & totaliter, ex vi alterius actionis remanentis. Ergo per alteram actionem, nihil prorsus poneretur praeter ipsam. 114

RESPONDETUR. Majorem non patere, quia de illa dubitatur à multis in actione vitali, quid enim producit actio, quae est visio. Sed de illa alibi: in praesenti negatur Minor. Et Probationis illius Major, Nego enim, quod illud, quod ponitur totaliter ab una causa, non possit ab alia poni, ita ut praeter se ipsam, illa actio ponat, etiam illud aliud, quod ceteroqui ponit etiam alia actio, sicut eandem deambulationem ponit in suo genere & motivum sanitatis, & motivum recreationis, & quidem ut supponit objiciens totaliter, nam censet ipsam actionem externam, posse pendere à duplici motivo totali, actioque illa potest intendi prudenter.

115 denter à DEO ut medium Quo, & per-
missio etiam, quod quidquid boni fi-
nalis adfertur à duplici actione, adfere-
tur ab una, non sequitur, quod duplex
actio non possit intendi ut medium.
Quo. Ponendoq; esse, quod aliunde
ponitur uniter, præter seipsam ponet
illud esse pluriter quoad titulum, nec
id repugnat.

OBJICIT VI Maurus disp. 23. Si ef-
fectus produceretur per duplicem ac-
tionem ex se sufficientem, sequeretur,
quod neutra productio daret esse
effectui. Ergo. Sumo enim produ-
ctionem A. & ab hac effectus non ac-
cipit esse, quia implicat quod res acci-
piat ab altero id, quod aliunde habet
sufficienter, sed effectus habet suffici-
enter esse à causa B. Ergo non accipit
esse ab actione A. eodem modo pro-
batur, quod non accipiat esse ab actio-
ne B.

RESPONDETUR negando seque-
lam, negoq; implicare quod res accipi-
at ab altero id, quod aliunde sufficien-
ter accipit ab altero. Si illud esse debe-
at habere duplici titulo, nec repugnat,
ut illud duplici titulo habeat.

OBJICIT VII idem. DEUS opera-
tur per omnes & singulas actiones
causarum secundarum, cum ipsa actio
causæ secundæ, sit etiam actio D.E.I.
117 Ergo DEUS actione sua bis idem effi-
ceret.

RESPONDETUR. Negando impli-
care, ut ratione duplicis concursus,
duplicis causæ totalis dicatur DEUS
bis idem efficere, nec repugnat, ut de
facto producat. Nego ulterius si si-
mul una causa cum altera concurrat
eag; totalis, quod actum ageret, & non
implicat, ut simul concurrat. Nego
quod si simul det DEUS duo auxilia,
sit daturus auxilium ad obtinendam
victoriam, aliunde comparatam, &
non implicat, ut simul det duo auxi-
lia. Negoq; ulterius hæc non esse con-
formia, modo operandi divinæ sapi-
entiae, nec hæc sunt absurda, quorum
implicantia non ostenditur.

Recurri etiam hic potest ad dicta 112
quod duplici titulo accipiatur tunc
esse, nec dationem esse titulo causæ B.
adfert datio esse titulo A.

QVÆSTIO II.

*An causa se invicem causare possint
in eodem genere.*

PRÆMITTO I. *Posse quæstionem pro-
cedere tam de causis ejusdem generis,
quàm de causis diversi generis, causæ ejus-
dem generis sunt, ut materia, & mate-
ria efficiens; & causæ diversi generis
sunt, ut materia comparata ad effici-
ens &c.*

PRÆMITTO II. *Circà causas ejusdem
generis consentire omnes, quod tam ma-
teria quàm forma in eodem genere
causare se non possint.*

RATIO. Quia quod materia est,
semper primum subiectum est, adeoq;
nunquam in alia materia receptibile.
Idem dic de forma, quæ quia actus est,
non potest esse actuatum. Disquirat
tamen Oviedo, non de materia sed de
causa materiali. An v. g. color rece-
ptus in quantitate hoc ipso impedia-
tur ad recipiendam quantitatem, quia
est receptus ab illa, supposito quod ca-
lor alias haberet virtutem recipiendi
quantitatem, sed de hoc infra in simili.
Posito tamen consensu prædicto circa
materiam & formam, de causis ejus-
dem generis efficientibus, restabit dif-
ficultas.

PRÆMITTO III. *Circà causas diver-
si generis certum est, quod causa fina-
lis causet efficientem, efficiens finalem.
Restat difficultas de aliis combinatio-
nibus causarum.*

DICENDUM EST I. *Non dari mutuam
causalitatem in eodem genere, quoad pri-
mum esse. v. g. ignis A. producit ignem
B. ab eodem igne primo esse, etiam di-
vinitus accipere non potest. Pro quo
adatas rationes plures refutat Arriaga,
adferendæ sunt hic aliquæ, ut seligatur
quæ placuerit.*

121 PROBAT I Arriaga. Nihil potest
constituere actum primum suum phy-
sicum productivum successive, sed si
daretur mutua causalitas, aliquid con-
stitueret actum suum primum phy-
sicum. Ergo. Major probatur, quia nihil
potest esse productivum sui ipsius, sal-
tem quoad primum esse.

PROBAT II recentior Svarez. Cau-
sa præsupponitur præexistens suo ef-
fectui, & repugnat præexistere illi à
quo ut existat dependet, si enim ut exi-
stat dependet ab illius existentia, quo-
modo existit ante illum.

PROBAT III Logo disputat. de sacræ.
3. Sect. 7. id quod prius est naturā, non
potest esse posterius naturā, sed si cau-
sa acciperet primum esse à suo effectui, id
quod prius est naturā, esset posterius
naturā. Ergo. Major probatur nihil
potest esse prius & posterius duratio-
ne. Ergo nec naturā.

PROBAT IV idem. Nemo potest da-
re primum librum Petro, quem nunc
primum accipit, ab ipso, illud enim non
esset dare, sed reddere. Ergo à fortiori
in Physicis, nemo potest dare alteri
esse, à quo primo accepit esse.

PROBATUR V. Conclusio. Si effectus
posset dare primum esse suæ causæ, vel
daret priusquam esset existens, vel da-
ret, dum jam est existens, neutrum
dici potest. Prima pars probata, alias,
quia scilicet id, quod non existit cau-
sare non potest, & insuper per hoc pro-
batur potest, si effectus antequam esset
existens, daret primum esse suæ causæ,
effectus antequam esset effectus, daret
primum esse suæ causæ, antequam enim est
existens, non est effectus, neq; enim est
productus, siquidē si esset productus
existeret, & tu dicis illū non esse existi-
tē. Ergo dicere debes neq; esse produ-
ctum, neq; effectum, sed effectus an-
tequam sit effectus, non potest dare
primum esse suæ causæ. Quod ipsum
probatur, quia si effectus antequam esset
effectus, daret primum esse suæ causæ, &
effectus daret primum esse suæ causæ, ut

supponitur, & non effectus daret pri-
mo esse suæ causæ, quia nondum sup-
ponitur esse nunc effectus quia nec
existens. Secunda Pars, nempe quod
effectus postquam jam est existens,
non possit dare esse primo suæ causæ
sic probatur. Vel supponitur jam cau-
sa habere primum esse, vel non supponi-
tur, si non supponitur. Ergo non
supponitur etiam accipere esse ab effe-
ctu, siquidem illum, ut potest non exi-
stens primum non produxit, si autem
supponitur habere primum illud esse,
Ergo esse quodcumq; accipere potest à
suo effectui, jam non est primum esse,
sed habet esse secundo, unum enim
duplicatum, facit duo. Idem Proba-
tur hoc expositorio, qui antequam
formetur appellatur causalitas produ-
cens ignem A. nomine causalitatis C.
& causalitas quia effectus produceret
suam causam appellatur causalitas B.
Hæc prima causalitas, est causalitas C.
hæc causalitas B. non est causalitas C.
Ergo hæc causalitas B. non est prima
causalitas. Ergo nec illi respondet pri-
mo causatum, eritq; argumentum in
Camestres æquivalenter.

RESPONDET I. Quidam, quod cau-
sa supponatur habere primum esse, sine
illo ly jam, posito in quinta probatio-
ne, quod jam, præcedentiam unius in
esse, ante aliud denotat, & quidem ab
effectui in eodem instanti, in quo effe-
ctus supponitur habere primum esse à
causa, de quo est potissimum quæstio.
¶ CONTRA. In casu in quo discepta-
tur, debet causa supponi primum esse,
cum isto jam, quia debet supponi pri-
or naturā, vel prior intelligibilitate
fundata supra suum esse, præ suo effe-
ctu, idq; ex eo, quia impossibile est
concipere causam, sine ulla prioritate,
adeoq; sine ullo jam. Hinc restaura-
tur argumentum. Pro illo priori, cau-
sa ante effectum, jam habet esse, idq;
ut supponitur primum. Ergo pro poste-
riori signo, si accipit esse ab effectui, jam
non accipit esse primum, cum illud præ-
habue-

127 habuerit. Hinc videtur responsio supponere, quasi procedat effectus à causa, sine ulla ante effectum prioritate, quia sine ulla jam, ante effectum.

RESPONDET II. Argumento in Caestres proposito, debere talem potius addi Conclusionem. Ergo causalitas B. non est hæc prima causalitas.

CONTRA. Tum quia in omni expositório, particula expositórii *Hæc*, non ponitur pro prædicato Conclusionis. Ergo neq; hic poni debuit. Tum quia. Si ponatur argumentum in Barbara, prædicato Conclusionis, non debet apponi particula universalis, sed subiecto, nec in Minori prædicato ejusdem, licet in Majori habuerit appositum sibi *Ly* omnis. Ergo & in Expositório, non debet signum expositórii apponi prædicato Conclusionis, sed subiecto, sed concessio etiam, quod contra usum arguendi, deberet in expositório, particula expositórii addi, prædicato conclusionis, parum intererit, quia, cum subiectum, & prædicatum expositórii, æquè latè patere debeant, parum intererit, quod apponatur prædicato Conclusionis. Tum quia etiam formando ita Propositionem. Ergo causalitas B. non est hæc prima causalitas, stat in robore argumentum, quia si causalitas B. quæ est

128 causalitas ab effectu profecta, supponit habere causam esse, prioriori, quo antecedit effectum, jam illi non dabit primo esse, sed secundo.

RESPONDET III. Alia est prima causalitas, & quidem hæc B. quæ supponitur produci causa ab effectu, quo ad primò esse, & alia est causalitas prima, & quidem hæc C. quæ supponitur in eodem instati, produci effectus à causa, quoad primò esse. Sicut si Deus homines, vel Angelos duos primò produceret, hæc prima productio, non esset illa prima productio, utraq; tamè esset prima productio absolute.

CONTRA. Tum quia videtur respondens, non petere hoc, quod in

præfenti dicitur; nam non agimus, de 130 causalitate, quæ, causa producit effectum, & de causalitate, quæ effectus producit causam, sed agimus, de causalitate, quæ producit ipsa causa, ut possit præsupponi, prior suo effectu, adeoq; cum illo jam antecedentia, & de causalitate, quæ effectus jam productus, eandem causam producat, dicimus enim si illa causalitas, est prima, & præsupposita ante causalitatem oriundam ab effectu, quomodo erit causalitas prima? Tum quia. Concedo, posse esse duas primas causalitates, productivas, quoad primò esse, duorum hominum, eò quod una productio non debeat præintelligi, habereq; ali- 131 quod suum jam, ante aliam productionem, sed quia productio prima, causæ, seu primum illius esse, debet præintelligi ante effectum, quomodo iam effectus dabit primo esse. Tum quia si supponatur prima causalitas, quæ effectus, accipit esse à causa sine ulla præcedentia, & sine ulla jam, posset utiq; intelligi, quod ab effectu, posset accipere primò esse, sed quia debet causa præintelligi cum suo essente effectu, adeoq; intelligi cum causalitate ad se terminata, si causa non sit à se, quomodo intelligi poterit, accipere primò esse ab eodem effectu.

Cum hoc tamen stat. Quod effectus 132 divinitus possit dare suæ causæ secundo esse.

RATIO. Tum quia id non implicat Contradictionem. Tum quia ut dictum supra, idem potest sibi ipsi dare secundo esse. Ergo multo magis effectus poterit facere. Tum quia à duabus causis totalibus, non repugnat causari eundem effectum. Ergo nec repugnabit etiam ab effectu accipi secundo esse, nulla enim specialis est repugnantia in consequenti.

QVÆSTIO III.

Quid de causis in diverso genere

DICEN-

133 DICENDUM. Postquam causa diversi generis una, tribuit esse alteri, posset, ab eadem recipere aliquam formalitatem, quæ non præsupponebatur ante habitam.

PROBATUR Conclusio instantiis. Nam causa materialis causat formam eductam, à qua tamen accipit esse informati. Scientia producit operationes practicas, quæ in genere efficientis posteriores sunt scientia, & tamen in quantum sunt objectum scientiæ, priores sunt illa, specificantq; illam, Actus Dei liber est causa creaturarum, quæ tamen per modum connotati libertatem illius salvant.

134 Sunt instantiæ in oppositum, quæ videntur probare, quod causæ diversi generis, se causent etiam quoad esse, quod præsupponitur ante effectum, seu quoad esse, quod ipsum, est causa, & quæ causa est effectus.

PRIMA INSTANTIA. Ingressus aëris causat apertionem fenestæ, apertio fenestæ causat ingressum aëris.

RESPONDETUR communiter, quod apertionem fenestæ causat impulsus aëris, quem impulsus aëris non causat apertio fenestæ, licet autem non æquè facile intraret aër nisi aperiretur fenestra, inde tamen non sequitur ingressum aëris causari ab a-

135 pertione fenestæ, nam ut ait Lugo citatus, major virtus requiritur ad ponendum peccatum perseverante gratia habituali, quam ablati gratiæ, nec tamè inde sequitur, quod ablatio gratiæ juvet, & concurrat ad ponendum peccatum; deinde existentia ingressus aëris antecedit apertionem fenestæ, & impossibili apertione fenestæ, existentia ingressus aëris existeret, ut si penetrare posset aër fenestram, licet non aperiretur, quamvis apertio aëris adferat commoditatem ipsi ingressui.

SECUNDA INSTANTIA est. Prius est introduci formam novam, quam expelli veterem, & in alio genere, prius est expelli veterem, quam introdu-

ci novam, aliàs in eodem instanti duæ 136 formæ essent in eodem subiecto.

RESPONDET Lugo. Expulsionem formæ veteris, esse quidem connexam, sed non est necesse inferre, quod sit prior. Sic expulsio gratiæ est connexa cum peccato, nec tamè est prior peccato, aliàs contra Tridentinum. Deus gratia sua prius nos defereret, quam defereretur, & sicut à negatione risibilitatis possum argumentari ad negationem rationalitatis, nec tamen inde sequitur esse priorem risibilitatem rationalitatem. Sic etiam non sequitur priorem esse expulsionem veteris formæ, introductione novæ. Conformiter ad Conclusionem dici 137 potest, quod existentia introductionis formæ non causetur ab expulsionem veteris, quamvis hæc expulsio conferat commoditatem connaturalem &c. formæ introductæ & sicut connaturale est, ut sanitas excludat ægritudinem, ægritudo sanitatem, nec tamen ægritudo causat sanitatem, ita & hic.

TERTIA INSTANTIA est; Baculus A & baculus C. pyramidaliter collocati sustinent se ad invicem. Ergo ad invicem causant, nec cadant.

RESPONDETUR. Cur baculus A. non cadat, est causa gravitas ipsius non potens superare oppositum baculum C. rursus cur baculus C. non cadat, causa est gravitas illius non potens superare baculū A. quamvis ad invicem conferant sibi aliquid.

QUARTA INSTANTIA est. Si aliquis decernat non movere sinistram, nisi moveat dextram, & è contra quies sinistram causabit quietem dextræ, & dextræ quies causabit quietem sinistram.

RESPONDET Lugo. Non raro fieri ut quæ dependent ab eodem principio illa necessario conjungantur, sine ulla dependentia & prioritate. sic Sacerdos simplici voluntate volens consecrare duas hostias, non poterit consecrare unam sine alia, nec tamen in con-

139 consecratione illarum est mutua pri-
oritas, licet sit connexio, ita in præ-
senti. ADDIT, attendendum esse ad
actum voluntatis, si enim dicat nolo
movere sinistram, quia nolo movere
dextram, nolitio motus sinistræ pri-
or erit nolitio motus dextræ. Con-
formiter ad positam conclusionem
dici potest. Negando quietem sini-
stræ causari à quiete dextræ, sed causa-
bitur intrinsecè ab ipsa natura, extrin-
secè à defectu voluntatis, despotice
potentis famularibus imperantis, li-
cet quies dextræ, sit quid connexum,
& conferrens aliquid, quia scilicet nisi
adesset illa quies, poni deberet actus
140 imperans motum etiam sinistræ.

QUINTA INSTANTIA est; Impul-
sus causat motum, motus etiam im-
pulsus, si enim desinat motus pro-
pter oppositionem durioris, desinet
impulsus.

RESPONDETUR. Impulsus cau-
sat motum, est enim qualitas ad hoc
ordinata, sed motus nego quod cau-
set impulsus, quando autem desi-
nente motu desinit impulsus, non fit
ex eo, quod desinat causa aliqua sed
desinit per oppositionem insuperabi-
lem ab impulsu, contumiturq; illius

vis quamvis motus conferat aliquid 142
bonum impulsui, & quamvis in me-
dio motu velocior sit impulsus, ejus
tamen velocitas, non debet referri in
ipsum motum, sed quia in medio
non est tanta resistentia gravitatis,
quæ post medium, iterato resumit vi-
res, restringitq; impulsus, naturâ suâ
sine conservativo defectibilem &c.

SEXTA INSTANTIA est; Carbones
ad invicem se calefaciunt, ær item
circumpositus causatur ab illo calore,
& causat eundem.

RESPONDETUR. Ignis qui est in car-
bone A. accendens ignem B. non pro-
ducitur ab ipso igne B. Sed præsuppo-
nitur licet se juvet ad agendum circa, 143
idem dicendum de ære. Conserva-
tio ergo illius caloris, dicitur in uno quo-
que entitatem caloris, dicitur negatio-
nem excessus frigidi & DEUM, qui tan-
quam Auctor naturæ servat calorem,
cum non adest oppositum, quod op-
positum non esse caloris requirat, sine
ulla mutua causalitate. Idemq; dicen-
dum de temperamento, quod ante-
cedit formam, quod conservatur po-
sita forma, cujus conservatio in ea-
dem principia rejicienda, in quæ reje-
cta est à nobis conservatio caloris.

TRACTATUS II.

DE PRINCIPIIS, ET CAUSIS INTRIN-
SECIS, IN PARTICULARI.

Nomine causarum & principiorum intrinsecorum, venit Materia &
Forma; de utraq; agendum: In primis sub formalitate principii, postea
sub formalitate causæ.

DISPUTATIO III.

DE PRINCIPIO INTRINSECO, QUOD EST
MATERIA.

Materia, ut videre est, apud Sva-
rez, Disp. 13. Sect. 1. alia est ex qua,

alia in qua, alia circa quam. Hæc
omnia, non sunt distincta ab entitate mate-
mate-

1 materia, sed eadem Materia ratione
diversorum respectuum diversa hæc
nomina sortitur. Vocatur enim Ma-
teria ex qua, quia ex illa componitur
compositum, sed magis proprie, quia ex
illa educuntur formæ Materiales; vo-
catur materia, in qua, quia in illa subje-
ctantur formæ, recipiuntur accidentia.
Vocatur materia circa quam, opera-
tur agens. Ratione harum formalita-
tum, materia spectat ad Physicam, licet
etiam aliz scientiæ, quæ proportiona-
tam habent materiâ, vel artes propor-
tionate etiâ sub distinguant sibi suam
materiam. Rursus Materia, alia est
prima, alia secunda: Materia prima,
dicitur, subiectum, quod nullum pri-
us se supponit subiectum; Materia au-
tem secunda, est, Subiectum, quod
præsupponit aliud prius subiectum,
& ita elementa, quæ sunt materia ex
qua, fit mixtum, sunt materia secun-
da, præsupponunt enim Materiam pri-
mam, compositum item in sententia
istorum, qui accidentia volunt subje-
ctari in toto composito respectu acci-
dentium, vocatur Materia secunda;
Nobis nunc erit res de Materia prima.

QVÆSTIO I.

Quid definitivè materia.

Traçando de essentia Materiæ, Pri-
mò definitionem illius expendemus;
deinde attingemus primò essen-
tialem ejusdem conceptum.

Advertitur, communiter, entia per-
fectissima, & imperfectissima duplici
via definiti solere, via Affirmationis,
& via Negationis. Via affirmationis
fit definitio, quando definito tribu-
untur cumulatim perfectiones, & ita
definitur DEUS; quod sit ens à se, in-
finitum simplicissimum &c. Via au-
tem negationis, res definiuntur, tam
perfectissimæ, quam imperfectissimæ,
removendo scilicet prædicata, quæ iis
non conveniunt, ut cum definitur
DEUS, quod non sit corporeus, limi-
tatus &c.

Materia prima, est etiam ens imper-
fectissimum, ex substantiis, quæ dan-
tur materialibus, dixi ex substantiis,
quia accidentia materialia, longè sunt
imperfectiora præ materia; quæ sub-
stantia est, dixi ex substantiis Materia-
libus, quæ dantur, non implicat enim
imperfectior substantia minusq; par-
ticipans, de assimilatione ad summum
esse. Hoc ens imperfectissimum, quod
est materia, definitur, & via negatio-
nis, & via affirmationis.

VIA AFFIRMATIONIS DEFINITUR
MATERIA PRIMA ab Aristotele 1. Phy-
sicor. tex. 82. *Materiam dico, inquit, Sub-
jectum primum uniuscujusq; ex quo aliquid
fit cum insit & non secundum accidens & si
corrumpitur aliquid in hoc abibit ultimum.*

EXPLICATUR DEFINITIO, dicitur
materia, *Subiectum*, ut distinguatur à
forma; dicitur *primum*, ut excludan-
tur materiæ secundæ, quæ est lignum
respectu statutz, dicitur *unicujusq;*, quia
materia est potètia respectu omnium
formarum, quia vero materia distin-
gitur à privatione, quæ non est prin-
cipium in facto esse, distinguitur item
à causis extrinsecis, ideo additur *quod
ex ea aliquid*, hoc est compositum, *fiat*,
cum in sit, tanquam scilicet per partem
intrinsecè componentem, & quia in-
greditur compositum substantiale in-
formatum scilicet, non forma artifica-
ta aut sola accidentali. ideo additur *es-
se subiectum non secundum accidens*, de-
niq; quia corrupto cōposito ipsa ma-
net additur *in hoc abibit ultimum*. Ly
Subiectum est, potius genus, quam sub-
jectum primum, quia per ly primum,
sufficienter distinguitur à materia se-
cunda, quantumvis etiam per alias par-
ticulas distingvatur ab illa, reliqua po-
nuntur differentie loco.

VIA NEGATIONIS, SIC DEFINIT
MATERIAM PRIMAM ARISTO-
TELES, 7. Metaph. tex. 8. *Materia est,
quæ per seipsam neg. est quid, neg. quantum,
neg. aliud quidquam dicitur, quibus ens de-
terminatur, neg. horum negationes, est
enim id de quo harum singula prædicantur.*

K

Genus

- 7 Genus hic subintelligitur, nempe quod materia prima, sit substantia, reliqua ponuntur differentiarum loco dicitur autem materia *non est quid*, scilicet se solo completum, ut distingvatur à toto composito, ut verò condistingvatur à forma, *non est id per quod ens determinatur*. Ut distingvatur à formis accidentalibus, dicitur non esse quantum, ut verò non imaginaremur, quod materia sit absolute nihil, additur *esse id de quo singula predicantur*, quia est subjectum inhaesionis horum omnium, proindeque illa omnia dici possunt denominativè, de Materia, nam Materia est, quanta, est quævis &c.
- 8 unde, quando dicitur Materia non esse quanta, intelligendum est, quod non sit quanta substantialiter. quando autem dicitur, quod de illa singula dici possint, adeoque & quantitas, accipiendum est, quod Materia sit quanta denominativè tanquam subjectum inhaesionis.
- Ad defendendas has definitiones.*

NOTO PRIMO. Non carere aliquibus superabundantibus has definitiones, non esse tamen rejiciendas, eo quod ens ignotissimum, ex pluribus adjunctis facilius innotescere possit.

- NOTO SECUNDO. Licet per Aristotelem 6. Top. loco 32. non sint faciendæ definitiones per prædicata negativa, hinc mala esset definitio hominis, homo non est saxum, non planta &c: tamen quia hæc doctrina procedit de entibus, ut ita dicam mediæ perfectionis, & cum materia prima, sit ens imperfectissimum, bene prædicto modo describi potest.

NOTO TERTIO. Materiam esse ens, quia si esset nihil, in mutatione substantiali, res annihilaretur, cum scilicet, nec forma, nec materia illius maneret, esse item ens substantiale, quia nec posset intrinsecè componere compositum substantiale & quod est prius omni accidente, non potest esse accidens, hoc enim ipso non esset prius omni accidente, quia ipsum esset acci-

dens, & tamen non potest esse prius se ipso, cum autem materia sit prior omni accidente, si enim est prior aliquibus cur non & omnibus, non ergo ipsa materia erit accidens, non etiam materia prima est elementum, quia elementa transmutantur, quod autem transmutatur, non potest esse Materia prima, quia in omni transmutatione, datur resolutio, in aliquod subjectum primum, Materia autem non potest habere subjectum primum, est etiam distincta realiter à forma, quia destructa forma ligni, manet subjectum commune ad formam ignis, de quo infra.

DIFFICULTAS II.

De iis quæ non sunt primo essentialis conceptus materie.

Difficultas est, à Neotericis excogitata, quid sit primò essentialis conceptus Materie. Quam quæstionem, sicut alii proponunt, quare una pars compositi, est materia, alia forma, item quare materia est subjectum, forma est actus. Caterum hic secundus modus, proponendi videtur esse involutio, idem enim videtur esse, quæreret, quare materia sit subjectum, ac proponere quare homo, si animal rationale, quæstio non relinquit disputationi locum, quia quando jam responderetur per definitionem non est ulterius querendum, nisi forte indagando, an hæc sit definitio illius, quod idem est, ac indagare, quis nam sit, primò essentialis conceptus.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur & refutantur duæ Explicationes.

EXPLICAT PRIMO Hurtadus disp. 2. Physic. Cap. 23, quare hæc potius pars, sit materia, quam altera, quia scilicet, quando duæ res, ununtur, & una communicat alteri effectum, formalem, & dominationem ab ipsa proveniente, res quæ talem effectum communicat, dicitur forma,

- 13 ma, res verò cui communicat, dicitur Subjectum, consequenter colligitur, quod per illum primò essentialis conceptus Materie, sit esse subjectum, cui forma suum effectum formalem tribuit, exemplificabat hanc suam doctrinam Hurtadus in exemplo albi parietis, cui quia albedo, tribuit formalem suum effectum, & denominationem, idem albedo respectu albi parietis, habet se, ut forma, paries autem qui denominatur est subjectum. Item actus sapientie unitus animæ, denominat illam sapientem, estque forma respectu animæ.

IMPUGNARI POSSET PRIMO. Forma rationalis hoc est anima, denominationem spiritualis non tribuit materie, & tamen est forma illius. Ergo falsum est, formam tribuere debere denominationem suam formalem.

RESPONDET Hurtado. Secundum eas rationes denominationem tribui, à forma materie, secundum quas materia pendet à forma, cum ergo à forma, non pendeat materia, in ratione spiritualis, sed in ratione viventis, sentientis, &c. ideo etiam, denominationes has, à forma accipit, non verò denominationem spiritualis. Porro respectu earum rationum, materia pendet à forma, easque denominationes tribuere potest, quibus denominationibus non dicit materia intrinsecam oppositionem, jam autem denominationi spiritualis, dicit materia intrinsecam oppositionem.

IMPUGNAT SECUNDO Arriaga Disp. 2. Sect. 3. Sublect 1. quia scilicet, nihil habet speciale forma, ratione cuius, illa potius denominet materiam, & non etiam materia denominet formam.

RESPONDET anticipatè Hurtadus §. 24. Duplices esse denominationes, quasdam, quibus explicatur actualis receptio & informatio, & denominationes ortæ ex ista actuali receptione, redundant & denominant, tam materiam, quam formam, nam non so-

lùm, ipsa materia denominatur recepta, sed & ipsa forma denominatur recepta, aliæ sunt denominationes sumptæ, ab ipsa forma, vi cuius id, quod convenit formæ, id adscribitur subjecto, v. g. convenit albedini esse albam, & hæc denominatio tribuitur albo, vicissim autem paries albedini, non dat denominationem parietata. In forma ergo dici posset, id deesse quidquam, quominus etiam materia denominet formam denominationibus ortis ex actuali receptione, informatione, &c. deesse tamen ne denominetur, denominationibus aliunde præcisè loquendo ortis quamvis supponentibus unionem. Et certe quia informatio tam informativum, quam informatum dicit, non erit ratio, cur ad invicem non se denominent. Sed non videmus, ut id, quod respectu aliud dicit, potentiam passivam, denominet actum suum, & ita visio denominat v. g. librum, liber non denominat visionem, immò signum est aliud respectu aliud, non esse formam, si denominationem ab illo non accipiat, & ita, quia una gutta, non tribuit ullam denominationem, sibi debitam alteri guttæ, ideo una gutta respectu aliud, non est, sicut forma, consequenter habet forma, ratione cuius, potius denominet materiam, quia ut dixi, nulla est denominatio, quam tribuat potentia passiva, ei, quod recipit, exceptis denominationibus ortis, à sola receptione, &c.

IMPUGNAT TERTIO idem, & cum eo Oviedo, poterat, ut sentit Hurtado, appellari albedo parietata, sicut materia appellatur dealbata. Ergo quod forma non denominetur à materia, provenit ex voluntate hominum, ac quod materia sit subjectum albedinis, & non è contrario, non penderet à voluntate hominum.

RESPOND: in hac Sectione secunda, non reperiri, quod Hurtadus dixerit, posse dici albedinem parietatam,

19 imò hoc negat expresse §. 24. sed quid quid sit de mente Hurrado, non vincit adhuc argumentum, quia fieri potest, ut albedo, denominetur parietata, ad significandum hoc, quod sit unita parieti, voces enim merè sunt ex placito humano, sed non posset hoc fieri, ut effectum suum formalem paries tribuat albedini, hoc enim non pender à placito humano.

Hæc tamen explicatio absolute loquendo:

NON SATISFACIT PRIMO. Id ratione cuius pars A, est potius Materia, & non pars B, debet esse, simul primo essentialis conceptus constitutivus materię, ut patet ex statu quæstionis huius, sed esse id cui tribuit forma effectum suum formalem, non est primo essentialis conceptus materię, quod ipsum probatur. Imò essentialis conceptus debet esse talis, ut nihil ante ipsum præsupponatur, sed ante id cui tribuitur effectus formalis formę, præsupponitur aliud, ipsum; scilicet esse, cui tribuitur effectus, formalis, Ergo id non est primo essentialis conceptus materię. *Idem sic proponitur* Materia per te est id, cui forma potest tribuere effectum suum formalem, quæro istud posse recipere effectum formalem à forma, vel fundatur in aliquo esse, vel non fundatur, si non fundatur. Ergo non omne posse præsupponit esse; Si fundatur, quæro esse in quo fundatur illud posse recipere, vel est commune cum alia comparte B, vel non est commune, si est commune Ergo illi esse, non est debitum illud posse, unde & animæ rationali debentur suæ potentię, si autem non est commune. Ergo est differentiale distinctivum partis A. à parte B. Ergo & constitutivum in ratione materię, Ergo illud potius esse, est causa cur pars A, sit potius materia quàm pars B, & de illo constitutivo quæritur quid sit.

NON SATISFACIT SECUNDO. Quia, quod forma communicet suum effectum formalem, per hoc ipsum for-

maliter non constituitur materia. Ergo nec primo essentialis, hoc est Antecedens, probatur. Tum quia hoc provenit ab extrinseco, id autem quod constituit materiam, debet illi esse intrinsecum. Tum quia per hoc, quod materia sit, cui forma potest communicare suum effectum formalem, non ex eo primo, forma, est forma. Ergo etiam non ex eo, primo, materia est materia, quia & effectum suum formalem potest tribuere forma, sicut enim in forma præsupponitur esse, ad quod sequitur ut possit illud communicari materię, ita & in præsentī præsupponetur esse materia.

NON SATISFACIT TERTIO. Quia ista formalitas, est respectiva, quomodo ergo erit entis absoluti, qualis est materia primo essentialis conceptus ignorantq; quid sit materia ac forma, æquè ignotum erit istud activum tribuere esse formale & passivum illius tribui esse.

EXPLICAT SECUNDO Arriaga disp. 2. Sect. 3. Subsect. 2. Quando duo, ita secum uniuntur, ut unum se habeat quasi antecedenter ad aliud, aliud vero ei superveniat, tunc id, quod antecedit, dicitur recipere & subjici. Quod verò supervenit, dicitur recipi & complere.

IMPUGNARI SOLET hæc explicatio. Natura antecedit suam subsistentiam forma item & materia antecedunt unionem, & tamen neq; natura, neq; hæ partes sunt materia.

RESPONDETUR. Posset natura & partes dictas esse materiam proportionatam eò, quod in multis deficient à materia, de qua hic, & sicut per oppositos, non repugnat dicere animam suorum actuum subjctam potentiam, &c. ita nec repugnabit partes compositi, dici materiam unionis. *Ceterum hæc explicatio.*

NON SATISFACIT Imò ex Oviedo, quia nullum signum, est prioritatis naturę, & antecedentię, quæ conveniat materię respectu animæ rationalis,

25 lis, cum materia non se habeat per modum causę, ad illam, quando autem aliqui, ad complebilitatem recurrunt, quod illud, quod prius est, compleatur, hoc compleat jam potius completivum, deberet esse primo essentialis conceptus formę, & esse complebile, deberet esse primo essentialis conceptus Materię.

NON SATISFACIT II. Prius est, esse constitutum & differens, partis A, à parte B, quàm sit ista antecedentia. Ergo ista antecedentia, non est ratio primo essentialis constituens illam in tali esse, Antecedens probatur. Tum quia esse absolutum, prius est esse relativo, priusq; est esse, potentia. Tum quia si primo essentialis conceptus materię, esset antecedentia, tunc duarum distinctarum formalitatu, idem esset primo essentialis conceptus, quod est absurdum, quomodo enim, jam duæ essent illæ formalitates, si eundem primo essentialis conceptu haberent. Sequela autem probatur: Formalitas antecedentis est una formalitas, ratio item materię est alia formalitas, & tamen esset idem primo essentialis conceptus, istarum formalitatum, scilicet antecedentia, imò jam sequeretur, quod ubicunq; esset antecedentia, illic esset ratio materię, atq; ita, quia primus pullus, est antecedens secundi, tunc primus pullus, erit materia secundi. Quod si dicas, non nisi talem antecedentiam esse constitutivam materię, hæc ipsa erit explicanda, illaq; potius erit primo constitutiva materię si erit legitima.

NON SATISFACIT III. Quia creatio est forma creati, non est tamen posterior creato, sed prior, etiam in omni concreto, forma est prior, & tamen respectu illius, forma est forma, & non tantum materia. Ergo dicta antecedentia, non est primo constitutiva materię.

RESPONDET Arriaga, rem creatam non esse proprie subjectum receptionis, respectu creationis sed est sub-

28 jectum adhesionis, qui scilicet significat creationem, ita esse unita, ut quo, res creata movetur illuc & actio moveatur, & ubi ubicatur res creata, ibi ubicatur & creatio.

CONTRA est. Quia possibilis est forma, quæ exigat non nisi ita uniti materię, sicut unitur creatio rei creatę, & tamen res creata non habet rationem antecedentis ad creationem, consequenter nec materia respectu talis formę, habebit rationem antecedentis, adeoq; tunc materia, non esset materia. Deinde huius ipsius subjecti receptionis deberet dari primo essentialis conceptus, & hic potius erit definitivus materię.

ADDI posset. Quod per Arriagam disp. 5. n. 37. malè deducatur ex eo, quancitatem esse subjectum accidentium, quia illa præcedit Primus item gradus, præcedit secundum, nec est materia illius, nec illum recipit. Ergo antecedentia sola non rectè explicat materiam primam.

Punctum Difficultatis II.

An perfectibilitas & actus entitativus sit primo essentialis conceptus materię.

EXPLICAT TERTIO Oviedo Cap. 7. 30 *Physicor. p. 3. §. 3.* Ideo partem A. esse materiam, quia perficitur à parte B; partem verò B. ideò esse formam, quia perficit partem A. *Hæc explicatio.*

SUPPONIT I. Materiam intrinsecè, secundum scilicet entitatem, non perfici per formam, neque è converso, quia utraq; habet distinctam suam entitatem ab alia, cum omni perfectione pertinente ad sui constitutionem.

SUPPONIT II. Formam non ordinari primario ad perfectionem materię, alias forma esset accidens, quidquid enim est, propter aliud, supponendo illud aliud antese, habet rationem accidentis.

- 31 **SUPPONIT III.** Quædam prædicata, composito convenire ratione materiæ, alia ratione formæ, ratione formæ dicitur homo rationalis, ratione materiæ dicitur corporeus. *Hic supponitur.* Ita rem explanat. Inter extrema, quorum neutrum ordinatur ad perfectionem, intrinsecam alterius, quælibet sunt materiæ & forma, illud extremum, quod ratione alterius, à se distincti, habet nobiliora prædicata, & perfectiores proprietates, quasi passivè communicat, dici perfectibile ab altero, & per hanc rationem constitui Materiam in ratione materiæ, illud vero, quod ratione sui, habet in composito nobiliora prædicata, & ea quasi activè communicat alteri extremo, dicitur illud perficere, & per hanc rationem Forma constituitur in ratione formæ. Sic v. g. in composito humano, esse præsentis, durantis, existentis, sunt prædicata, quæ ratione utriusque partis, materiæ scilicet & formæ, conveniunt composito, esse autem materiale compositum, convenit non nisi ratione materiæ, sed discursivum, cognoscitivum, volitivum, &c. non nisi à forma pendet, quæ prædicata sunt nobiliora præ prædicatis ex materia oriundis. *Breviter ergo, perfectibilitas erit primo essentialis conceptus materiæ & perfectivitas formæ.*

32 **IMPUGNARI POSSET PRIMO** hæc explicatio Prædicatum ingenerabilitatis, incorruptibilitatis, sustentativi, &c. sunt prædicata nobiliora, præ prædicato generabilitatis, corruptibilitatis, sustentabilitatis, & tamen prius convenit materiæ, posterius formæ substantiali materiali. Ergo ex nobilitate prædicatorum, non debet argui ratio formæ.

RESPONDERI POSSET. Non ex nobilitate utriusque prædicatorum argui rationem formæ, sed ex nobilitate communicatorum prædicatorum, prædicta autem prædicata non communicat materia formæ.

34 **IMPUGNARI POSSET** eadem explicatio. Si idem esset accipere nobiliora prædicata, quod esse materiam. Ergo ex duabus formis substantialibus, posset fieri unum per se, posset enim, una alteri communicare nobiliora prædicata.

RESPONDERI POSSET. Non posse communicare, quia & ad unum per se, & ad communicationem prædicatorum, requiritur ordo ad invicem, qui non datur inter duas formas substantiales. *Ceterum hæc explicatio.*

NON SATISFACIT PRIMO. Non implicat contradictionem, dari materiam perfectiorem forma, communicativamque horum prædicatorum composito, & tamen per se ordinatam, ad constituendum aliquod compositum. Ergo per rationem perfectibilis, sive passivè nobiliora prædicata communicantis, non constituitur materia.

RESPONDETUR I. Hoc ipso illa materia non esset intra latitudinem materiæ, si esset perfectior forma.

CONTRA est. Quia non repugnat intra latitudinem materiæ manendo, superare formam substantialem. Consensus Doctorum in Oppositum procedit de præsentibus perfectioribus, Materiam formis substantialibus, quem ipsum consensum, quia non repugnat falli, ideo ex hoc capite, non repugnat perfectior materia.

RESPONDETUR II. Illam materiam, hoc ipso quia foret materia, foret actusabilem potentiam, adeoque & perfectibilem, omne enim actuabile, est perfectibile.

CONTRA est; Non implicat contradictionem esse aliquid actuabile substantialiter, quamvis ab imperfectiori.

NON SATISFACIT SECUNDO. Quia posse perfici est prædicatum posterius, supponensque esse materiæ, constitutum differentialiter. Urgeantur dicta contra *Hurtadum.*

NON SATISFACIT TERTIO. Quia id, per

- 37 per quod pars A, debet esse materia, debet esse tale, quod sit intrinsecum, & constitutivum materiæ. Sed perfectibilitas, non est quid intrinsecum constitutivum materiæ. Major probatur. Quod facit, ut homo sit potius in esse hominis, & non leonis debet esse intrinsecum homini, & sic de reliquis. Ergo idem, & in præsentem dicendum. Quod ipsum in hoc fundatur, quia hoc quod est constitutivum alicujus, debet esse genus ultimum & differentia infima, hæc autem sunt intrinseca, sed esse perfectibile non est quid intrinsecum materiæ, ut fatetur ipse Oviedo, supposito primo resolviturque in hoc principium, quia nullo extrinseco & distincto à se realiter, potest aliud intrinsecè constitui, & certè omni primo essentiali constitutivo, acquirit res perfectionem intrinsecam, & tamen materia quando habet prædicata perfectiora communicata à forma, non acquirit per hoc perfectionem intrinsecam, ut ipse fatetur Oviedo.

EXPLICAT QUARTO quidam, quod primo essentialis conceptus materiæ absolute spectatæ, sit ratio actus entitativi, relative autem spectatæ, ratio actus entitativi, per modum potentie passivè constituentis compositum, hæc explicatio materiæ in esse absolute spectatæ.

38 **NON SATISFACIT I.** Quia conceptus primus materiæ, absolute spectatæ, debet esse illius differentialis, nec competens reliquis, quæ non sunt materia, de tali enim, hic inquiritur, conceptusque primus, est conceptus definitivus, definitiva autem important differentiam, actus autem entitativus, non est differentialis materiæ, est enim ratio actus entitativi, ratio generica, certè enim etiam forma, Deus item est actus entitativus, sed non quomodo docunquæ, sed cum differentia v. g. essentis, & de omnibus his potest prædicari, quod sit actus entitativus. Ergo hæc ratio debet esse generica.

Hoc ipsum sic aliter proponitur. Sumamus in materia rationem actus entitativi, sumamus & in forma, formetur postea ratio actus entitativi irrestricta intentionaliter; quæto, illa ratio ita præcisa, vel differentia materia, vel non differt, si non differt. Ergo appareat rationem actus entitativi esse rationem genericam utpotè diversis entium speciebus convenientem, si differt, ostende quomodo sequeturque formam non aliud esse, quam materiam talem, sicut homo, non aliud est, quam animal tale, sicut enim per rationale in homine restringitur animal, ita in forma restringitur ratio actus entitativi.

NON SATISFACIT II. Ratio actus entitativi, vel cum aliqua restrictione, convenit materiæ, vel sine ulla, si cum restrictione quæ illa est, & illa potius erit, primo essentialis conceptus, si sine addito, vel habetur exigentia, & radix, vel cuius materia exigit, ut non nisi sine addito & irrestrictè competat ei ratio actus entitativi, vel non habetur, si non habetur immerito hoc imponitur materiæ, si habetur. Ergo præter rationem actus entitativi, debet aliquid primo essentiali assignari, ratione cuius competat materiæ ratio illa, nam datur in Deo, in Angelo, in forma. Ratio actus entitativi, & tamen in his ratio actus entitativi, non exigit sola & irrestricta esse. Ergo debet dari alia radix istius irrestrictionis. Ergo ratio actus entitativi, non ultimum resolutorium, quare hoc sit materia, illaque radix erit potius primo essentialis conceptus, radix enim prior est naturæ, suo exigit.

NON SATISFACIT III. Tum quia dantur aliquæ negationes in materia, ut negatio actus informantis, negatio perficientis materiam &c. quæ negationes, debent necessariò in aliquo positivo fundari, ut supponit Philo. Sed si ratio actus entitativi esset, primo essentialis, hæc negationes non haberent, in quo fundaretur, si enim ratio actus entitativi

43 entitativi, non fundet has negationes in forma, cur fundabit in materia. Tum quia non datur à parte rei animal irrestrictum, nec ullum individuum genericum. Ergo nec dabitur ratio actus entitativi irrestricta. Tum quia, N. go quod ratio actus entitativi, exprimat essentiam materiae, & licet communicet composito Materia, rationem Actus entitativi, sed communicat non tanquam rationem propriam & differentialem sed tanquam pluribus communem.

Punctum Difficultatis III.

44 *An determinabilitas sit primo essentialis conceptus materiae.*

Meminis huius explicationis Arriaga citatus quam Pater Adrianus Pikarski ita explanavit.

SUPPONEBAT I. Materiam esse de se indifferentem ad constituendum hoc, vel illud, in specie compositum, consequenter materiam, vi materiae, solum esse natam determinare compositum, quoad individuationem. Formam autem, non solum natam esse determinare: quoad individuationem, sed etiam, quod speciem, & ita materia hominis, & materia bovis, solo numero differunt. Forma autem bovis & hominis, & individualiter, & specie differunt, necesse est indifferentem v. g. forma bovis ut constituat compositum bovis.

SUPPONEBAT II. Determinabilitatem aliam esse Metaphysicam, & aliam Physicam. Determinatio Metaphysica est, per quam essentia, & quod quid rei, determinatur, ad hoc in specie esse, cum una quæque res, seipsa habeat rationem differendi ab omni alio ente sibi dissimili in specie. Alia autem est Determinabilitas Physica, determinari enim physicè est transire ab esse privativo formæ ad habere, formam, à non esse completi, actuali, formati, ad esse completi, actuali, formati.

SUPPONEBAT III. Materiam omnem possibilem, esse determinatam Metaphysicè, nullam tamen esse determinatam physicè, sed esse determinabilem physicè, hancque determinabilitatem physicam, esse primò essentialem conceptum materiae adstruebat.

IMPUGNARI SOLET PRIMO ex Arriaga. Possibilis est materia quæ sit determinata ad unam non nisi v. g. formam. Ergo determinabilitas, non est primò essentialis conceptus materiae.

RESPONDERI posset ex dictis, non esse possibilem materiam physicè seipsa determinatam, ad unam formam, certè enim materia seipsa non erit sibi forma, actus, determinatio.

IMPUGNARI SOLET SECUNDO ex Oviedo. Potest Deus creare formam substantialem indifferentem, ut uniat pluribus materiis specie distinctis, & constituat composita specie distincta, & tamen illa forma non erit materia. Ergo de ratione materiae, non est esse indifferentem & determinabilem, ad constituendum hoc in specie compositum.

RESPONDERI POSSET. Necdum tunc adhuc fore formam indifferentem physicè, hoc est actuabilem ab alio actu in-formabilem ab alia forma &c. Et sicut v. g. gratia supernaturalis, qualitas est indifferens, ut gratum faciat, vel Angelum, vel hominem, non est tamen indifferens, ut gratum faciat, nam gratia non per aliam gratiam est gratia; & Sanctitas non per aliam sanctitatem est sancta, ita & in presenti. Unde posset hic condistingui duplex determinabilitas quædam, ad uniri hæc habetur in tali forma, & alia determinabilitas ad actuari hæc non haberetur in illa forma.

IMPUGNARI SOLET TERTIO. Quia determinabilitas, neque est primò essentialis conceptus materiae, absolute spectatæ, neque materiae in esse relativo spectatæ. Ergo absolute non est primò essentialis conceptus. Utraque pars Antecedens.

49 recedentis per hoc probatur: quia determinabilitas est effectus formæ. Vera enim est hæc causalis. Ideo materia est determinabilis, quia est forma determinativa. Ergo determinabilitas, est effectus formæ, & tamen materia, adeoque & primus ejus conceptus præsupponitur formæ.

RESPONDERI posset. Si determinabilitas & determinativitas correlativè sumantur, falsa est dicta causalis, unum enim correlativum, non est prius alio. Si autem determinativitas sumatur, in genere causæ formalis, prior est. Sed sicut in genere causæ formalis determinativitas, est prior, ita in alio causæ genere determinabilitas nempe in genere causæ subjectivæ, prior est determinabilitas, ad eum planè modum, quo causa est prior effectui, & tamen effectus in quantum est terminus relationis præsupponitur & prior est relatione, causæ. Ceterum hæc explicatio.

NON SATISFACIT I. Quia hæc explicatio, non explanat difficultatem quod probatur, Assignat primò essentialem conceptum materiae, qui à primo ad ultimum sit ac dicere materiam primò essentialiter non esse formam, vel dicere negationem formæ, & sicut malè quis assignaret, primò essentialem conceptum hominis, qui ultimo resolveretur in non esse bruti, ita & in presenti malè assignatur, primò essentialis conceptus materiae, qui ultimo resolvatur in non esse formæ, præcipue, quia negatio illa debet etiam præsupponere aliquid aliud ante se esse, in quo fundetur, illud ergo potius, erit primò essentialis conceptus. Sequela principalis Probatur. Quia si quæretur, quare pars A, sit materia, & non pars B. Respondebitur quia pars A, est determinabilis physicè, à parte B; Si ulterius quæram, quare sit Physicè determinabilis, respondebitur, quia se sola non transit, à non esse privativo formæ, ad habere formam, vel certè

quia pars A, se sola non dat compositionem, nisi individuationem, non verò dat se sola speciem, aliter & aliter, idem tamen dicitur, & post hæc quærendum, quare pars A, se sola, non transit ad esse formæ; quare se sola non dat speciem, nihil, reliqui erit dicere, nisi quia pars A, non est forma; Consequenter à primo ad ultimum, ideo materia est materia, quia non est forma.

RESPONDERI potest, quod per Non esse formæ, non explicetur materia immediate, præcipue, cum hoc etiam, sit aliquid notius.

CONTRA est, vi enim huius responsionis habetur intentum, nempe secundum ultimam rationem primò essentiali conceptum materiae esse quod non sit forma, hoc autem ex dictis supra non potest dici. Falsum etiam est, hanc formalitatem, esse notioram, quæritur enim hic, de utroque quid scilicet sit primò essentialis conceptus formæ, quæ negat materiam & materiae quæ negat formam.

NON SATISFACIT SECUNDO. Hæc determinabile physicè, non dat formaliter materiae & primò posse recipere formam. Ergo determinabilitas dicta, non est id per quod materia formaliter est materia, Consequentia, Probatur, argumento oppositam sentientis, quo ille utitur, contra Hurradum hic. Recipere formam, non potest nisi materia; Ergo si non per hoc, quod est esse determinabile physicè constituitur materia in hoc, quod est formaliter recipere, non per hoc erit formaliter materia, quod sit determinabilis physicè, Antecedens primum Probatur ex principiis ejusdem, quod forma det effectum suum formale materiae, seu quod materia accipiat esse formale à forma, non constituit materiam in hoc quod est recipere formam. Ergo neque quia determinat physicè forma materiam per hoc constituitur in formaliter recipere, neque enim minor est

55 ratio pro antecedenti quam pro consequenti; reditq; argumentum suprafactum an detur radix exigitiva hujus determinabilitatis.

NON SATISFACIT TERTIO. Tum quia hæc explicatio salvat sententias ab explicante refutatas, præcipue autem perfectibilitatem, quod sic proponitur. Posita Materia perfecta Metaphysicè, quamvis adhuc perfectibilis esset physicè, non enim sibi daret speciem; tamen perfectibilitas non est primò essentialis conceptus materiæ. Ergo etiam posita materia determinata Metaphysicè, quamvis adhuc esset determinabilis physicè, determinabilitas

56 non erit primò essentialis conceptus. Tum quia primò essentialis conceptus materiæ, debet esse talis, qui semper, omni materiæ comperat prædicta autem determinabilitas non est talis. Ponamus materiam, quæ exigat non nisi unam formam, & quidem exigat ita, ut illam postulet sibi produci, hæc materia, non solum erit determinata Metaphysicè, sed etiam erit determinata physicè, quod enim, non est indifferens, non est determinabile physicè, determinabilitas enim, supponit indifferenciam, illa autem materia non est indifferens, cum indifferenciam illius tollat exigentia non nisi hujus formæ, & actualis cum illa nexus, & sicut indifferencia ad volendū, & non volendum tollitur volitione, ita indifferencia Physica, ad formas tollitur determinatione, non nisi ad unum, & exigentiā Physicā, ut semper cum illa connectatur, & sicut, non est indifferens materia, ut omni forma careat, quia naturaliter non potest sine omni forma existere; ita nec erit indifferens hæc materia ad hanc formam, quia etiam divinitus non potest sine illa existere, & sicut forma determinata Metaphysicè, non est determinabilis Metaphysicè, ita nec forma determinata Physicè est determinabilis Physicè. Tum quia materia, non

57 est indifferens ad hoc in specie constituendum compositum. Ergo nec determinabilis Physicè. Antecedens probatur, ideo forma etiam diversis specie materiis unibilis, non est indifferens ad dandam speciem quia etiam unita diversis specie materiis v.g. forma humana est determinata, dare speciem, non nisi hominis, sed etiam materia unibilis diversis specie formis est determinata, ut det esse corporei per modum recipientis, partis &c. Cur ergo ita illi non competet determinatio, sicut & formæ, curq; hæc determinatio in forma, ponit rationem formæ, & non ponit sua determinatio, in materia. Cur inquam, non ponit in illa rationem formæ. Quod si dicas determinabilitatem illam esse Metaphysicam.

58 est indifferens ad hoc in specie constituendum compositum. Ergo nec determinabilis Physicè. Antecedens probatur, ideo forma etiam diversis specie materiis unibilis, non est indifferens ad dandam speciem quia etiam unita diversis specie materiis v.g. forma humana est determinata, dare speciem, non nisi hominis, sed etiam materia unibilis diversis specie formis est determinata, ut det esse corporei per modum recipientis, partis &c. Cur ergo ita illi non competet determinatio, sicut & formæ, curq; hæc determinatio in forma, ponit rationem formæ, & non ponit sua determinatio, in materia. Cur inquam, non ponit in illa rationem formæ. Quod si dicas determinabilitatem illam esse Metaphysicam.

CONTRA erit Non solum Metaphysicè, sed etiam Physicè, & à parte rei habet talem sui esse determinationem Materia.

DICES. Aliam determinationem Physicam competere Materiæ, aliam Formæ. Hoc ipsum explicandum esset & illud, si legitimum explicativum erit definit Materiam.

Quando autem Aristoteles meminit, quod materia non sit eorū quidquam quibus ens determinetur, loquitur de conceptu non primò essentiali, sed utcumq; explanativo. Et licet dicatur, quod omnis potentia sit determinabilis, non est tamen necesse, ut de primo essentiali conceptu potentie, sit determinabilitas. Ut decidatur sit.

DIFFICULTAS III.

Quid primò essentialis conceptus Materiæ.

DE requisitis primo essentialis, Conceptus, agitur prima parte D.I.N.3 ubi de primo essentiali conceptu Dicit. Interim hoc dici potest, quod nomine, primo essentialis conceptus, veniat for-

61 formalitas, primo in ordine ad nostros conceptus rei constitutiva, distinctiva &c. & radix reliquarum perfectionum. Hoc posito.

DICENDUM EST. Primo essentialis conceptus materiæ, esse quod sit potentia passivè constitutiva compositi, eaq; radicaliter sumpta, vel quod sit subiectum, quo non datur prius radicaliter sumptum.

PROBATUR PRIMO. Auctoritate Aristotelis ex 1. Physic. textu 82. Ubi definiens materiam, dicit illam esse subiectum primum & ait frequenter quare hoc compositū sit unum, non est quarendum, nisi quia hoc actu illud potentia est, & 2. Physicor. sub finem jam, dicit, quod quælibet antiqui, quæ sit ratio, unionis inter potentiam & actum, & quæ sit differentia &c. Ubi propriam responsionem adferens, ait: *Causa vero est quoniam potentia, & actus rationem quarunt inientem & differentiam, est autem, ut dictum est, ultima materia, & forma, idem, & hoc quidem potentia, hoc vero actu, ubi explicans, quid materia, quid forma, subdit, quod hoc quidem potentia, hoc vero actu, similia sunt 1. Physicor. 6.9. L. de Gener. c. 7. 8. Metaph. textu 3. 5. Phys. 78.*

62 quod quælibet antiqui, quæ sit ratio, unionis inter potentiam & actum, & quæ sit differentia &c. Ubi propriam responsionem adferens, ait: *Causa vero est quoniam potentia, & actus rationem quarunt inientem & differentiam, est autem, ut dictum est, ultima materia, & forma, idem, & hoc quidem potentia, hoc vero actu, ubi explicans, quid materia, quid forma, subdit, quod hoc quidem potentia, hoc vero actu, similia sunt 1. Physicor. 6.9. L. de Gener. c. 7. 8. Metaph. textu 3. 5. Phys. 78.*

PROBATUR SECUNDO Quod est quidditativa definitio rei, est primò essentialis conceptus rei, nihil enim est prius, essentialis, quam quidditas rei, adeoque definitio quidditativa quæ illam quidditatem explicat, sed dictæ rationes sunt definitiones quidditativæ explicantes materiam, quid enim aliud est? Ergo prædictæ rationes sunt primò essentialis conceptus.

63 PROBATUR TERTIO. Ratio potentie passivæ constitutivæ compositi, ratio item subiecti primi sunt rationes essentielles materiæ, sed non secundo essentielles. Ergo primo essentielles Minor probatur, illud non est secundo essentialis, materiæ, ad quod à reliquis omnibus prædicatis valet subsistendi consequentia, sed rationes prædictæ sunt tales. Ergo. Major probatur in-

ductione, ad animal enim rationale, 64 valet subsistendi consequentia, à reliquis intrinsicis prædicatis, tanquam ad aliquid præsuppositū, per modum principii & radice; licet nō tanquam ad aliquid magis universale, sicq; de reliquis; Quæ inductio in hoc fundatur. Quia primò essentialis conceptus est radix reliquorum, ultimumq; resolutivum. Ergo ad illum ab omnibus aliis intrinsicis prædicatis, debet tenere subsistendi consequentia. Minor principalis, probatur, Bona est hæc illatio, materia est determinabilis, perfectibilis &c. Ergo est subiectum primum. Ergo est potentia passivè constitutiva compositi &c.

65 OBJECITUR PRIMO ex Oviedo. Possibilis est materia, quæ non sit receptiva formarum, & unionum, & tamen constituat compositum. Ergo possibilis est materia, quæ non sit potentia passivè constitutiva compositi. Antecedens probatur, Materia de facto non recipit animā rationalem & unio spiritalis subiectivè se tenet ex parte ipsius animæ rationalis.

RESPONDETUR. Nisi sit abusus vocis, & particularis ejusdem acceptio, non potest dici, quod anima rationalis non recipiatur in materia; duplex enim est subiectum, quoddam informationis, aliud inhesionis seu sustentationis utrumq; hoc habet materia, est subiectum inhesionis, in quantum est potentia, respectu formarum materialium, quæ actualiter non possunt extra materiā existere, & quidem si hæc formæ sint substantiales materiæ, respectu illarum vocatur subiectum sustentationis, si autem sint accidentales, erit materia respectu illarum, subiectum inhesionis. Respectu autem formarum, quæ naturaliter existere possunt extra materiam, qualis de facto est anima rationalis, vocatur subiectum informationis seu quod idem intelligitur subiectum receptionis, nisi velis multiplicatas voces, sine necessitate.

67 Deinde quamvis hic medius terminus neget animam rationalem recipi in materia, non negat tamen materiam respectu animæ rationalis, esse potentiam, concedere enim debet, quod materiā actuet, informet, quæ omnia supponunt materiam esse potentiam hinc concessio antecedenti negabitur consequentia. Denique concessio hoc, quod Materia non recipiat animam rationalem, tamen Materia informatur ab anima rationali, adeoque respectu illius est subiectum primum, quia ly subiectum primum, est prædicabile de subiecto informationis, receptionis, inhesionis, sustentationis. Nos autem in definitione non posuimus, quod materia sit subiectum primum receptionis; Hinc quamvis non recipiat animam rationalem materia, adhuc erit in re subiectum primum ejusdem, quam formalitatem dicimus solum, esse primo essentialis conceptum.

INSTABIS ex eodem. Creetur forma materialis, creetur & unio, quæ subiectetur in forma illa, fiatque compositum, ex hac forma, ex hac unione, ex hac materia erit tunc, verè materia, & tamen non receptiva formæ, & unionis. Ergo de ratione materiæ, non est esse receptivam, formæ & unionis.

RESPONDETUR. Transeat totum, nam cōdistinguit arguens, esse receptivum ab esse potentie, illoque negato, hoc secundum non negat, quod ipsum & solum nos affirmamus. Deinde negamus illam materiam non esse receptivam illius formæ, nōmīde enim receptivæ intelligimus subiectum informationis, materia autem verè adhuc informaretur illa forma.

OBJICITUR SECUNDO. Possibilis est materia, quæ non sit passivè constitutiva compositi, adeoque quæ non sit subiectum primum, Antecedens probatur, quia nulla in hoc potest auferri implicancia, præcipue, cum etiam non sit impossibile compositum, in quo neutra pars sit subiectum, neutra actus.

RESPONDETUR. Quæcumque tradita fuerit ab oppositis definitio materiæ primæ, modo sit legitima, ex illa inferretur implicare contradictionem materiam, quæ non sit subiectum primum, supposita autem definitione Aristotelica, ostenditur implicancia, quia scilicet & esset illa materia talis materia ut supponitur, & non esset, quia per Aristotelem Materia est subiectum primum, est potentia in composito &c. An autem possibile sit prædictum compositum, de hoc nihil in præsentia.

OBJICITUR TERTIO. Nulla ratio respectiva ex nostris principiis in relatione transcendentali explicatis, est primo essentialis, rebus absolutis, sed ratio potentie, & subiecti primi, sunt rationes respectivæ. Ergo materiæ quæ est per nos ens, in primo suo conceptu absolutum convenire non potest.

RESPONDETUR. Quod ratio potentie radicaliter sumptæ, non sit respectiva licet ratio potentie formaliter sumpta sit respectiva, quod ipsum sic explanatur, Voces significationem, non nisi ex placito habent, si ex placito habent, idem nomen potest diversas habere significationes, ut patet in æquivocis & analogis, ne verò ita suspensus in significatione penetranda, remaneat animus, placitum intercessit notis ceteroquē nominibus additamenta facere, ut cum illa appendicē deveniatur in objecti noticiam, hinc etiam in præsentia, in penuria vocum, nomen ceteroquē obvium potentie & subiecti assumitur, & ut significet radicē ipsam potentie, quæ ex modo nostro concipiendi, præcedit respectivè & formaliter acceptam potentiam, additum hoc ponitur ly radicaliter unde etiam in definitione hominis, ly rationale radicaliter accipitur.

INSTABIS. Ergo etiam determinabilitas perfectibilitas &c. radicaliter sumpta erit primo essentialis materiæ.

RESPONDETUR. Negando illatum quia ut aliquid radicaliter acceptum possit

73 possit esse primo essentialis conceptus, debet esse formalitas certò cōveniens, & talis, quæ ratione nostra non detur prior; alias una quæque formalitas, cum addito radicaliter, posset esse primo essentialis conceptus, jam autem ex dictis supra vidimus determinabilitatem & perfectibilitatem, non esse indubitatam formalitatem materiæ, & immediatè ante vidimus rationem subiecti priorem esse illis formalitatibus, supposito quod dentur. Illustrari, hoc sic potest; formetur hæc Propositio, homo est animal rationale radicaliter, formetur & hæc alia homo est animal risivum radicaliter acceptum, hæc propositiones sunt distinctæ in formalitatibus Rationalis & Risivi & quia non possunt esse duo distincti primo essentialis conceptus, ejusdem rei, quomodo enim eadem & una esset, quomodoque duo essent prima, ideo necesse est comparere duas illas, inter se formalitates, quænam sit illatum prima independentè à ly radicaliter, deprehenditurque rationalitatem esse priorem, cum ergo ly potentia & subiectum &c. deprehendantur comparativè ad alias, suo nomine exprimibiles formalitates, habere rationem prioris, bene additum illis ly radicaliter primo essentialis conceptum explicabit.

75 OBJICITUR QUARTO. De hoc ipso quæritur, quare pars A sit potentia & subiectum primum & quare pars B sit actus.

RESPONDETUR est quidem verum, quod dictus conceptus, non adferat quidem prædicatum aliquod distinctum realiter, imò nec adferre debet, nam definitio à definito non distinguatur realiter. Est item verum, quod non adferat prædicatum simpliciter extingvum interrogationum, nam etiam posito, quod dicat aliquis hominem esse animal rationale, quærere restabit quare sit animal rationale, sufficit tamen, quod adferat prædicatum, quo in ordine ad nostros conceptus

non datur prius, & quod tantum sola inductione, explicationeque terminorum illustrari possit. Quamquam accedi etiam exemplo poterit ad argumentum, quod probat dari materiam primam; ita ut illud sit subiectum, quod remanet post resolutionem, tanquam aliquid commune, cum ergo pars A, & non alia maneat, illa pars A erit materia.

OBJICITUR QUINTO. Subiectum primum est terminus æquivocus, nam potest esse aliquid subiectum primum prædicationis vel promotionis politicæ &c. ut cum proximè promovendus, & excellens in politicis, appellatur subiectum primum.

RESPONDETUR ex circumstantiis, in quibus loquimur, explicatur satis, rem esse de subiecto Physicè spectato.

QVÆSTIO II.

De existentia Materie.

IN primis disquirendum erit. An existat Materia; Deinde propriane an aliena existentia & tum primum alia huc spectantia discutiuntur.

DIFFICULTAS I.

An detur Materia prima?

DICENDUM EST. Dari materiam primam; Est Conclusio Aristotelica. Quod detur Materia.

PROBATUR mediò termino communi, qui sic proponitur; Vel dantur mutationes substantiales, vel non dantur; neutrum dici potest. Ergo neque potest dici, quod non detur materia prima, minor probatur, non potest dici, quod non detur mutationes substantiales, alias lignum non esset combustibile, siquidem ex ligno non posset substantialiter fieri ignis. Rursus ignis nunquā esset extingvibilis, neque posset subsidere in cineres, siquidem post formam ignis, non posset introduci forma cineris. Si autem dantur

79 transmutationes substantiales. Ergo quod fuit sub una forma substantiali, manet etiam sub alia forma substantiali, si enim non idem maneret, sub alia forma substantiali, Ergo in mutatione substantiali esset annihilatio, quod probatur, tunc esset annihilatio, quando nihil manet ejus, quod prae fuerat, sed in substantiis transmutationibus nihil manet ejus, quod prae fuerat. Ergo in transmutatione substantiali esset annihilatio. Minor, immediata probatur; in transmutatione substantiali v. g. ligni in ignem, non maneret v. g. forma ligni, ut per experientiam patet, & probabitur infra ubi ostendetur, duas formas substantiales non posse esse, in eodem subjecto, non maneret etiam in transmutatione substantiali materia, quia per se non datur. Ergo nihil maneret, consequenter in transmutatione substantiali esset annihilatio, quod non potest dici. Tum quia annihilatio sicut & creatio excedit vires naturales. Tum quia accidentia multa remanent ab eunte jam forma substantiali, in quo autem subjecta erant, si esset annihilatio totius substantialis praecedentis, & si non daretur materia prima, Tum quia si in mutatione substantiali intercedit annihilatio, vanus esset cultus reliquiarum siquidem nec forma illa esset sancti, nec materia.

81 CONFIRMATUR. Si non daretur materia, connaturale esset agenti naturali; v. g. igni, creare, sed nulli est connaturale creare. Sequela probatur, connaturale est uni igni alium ignem producere. Ergo & connaturale esset creare. Tunc enim esset connaturale creare quando connaturale est producere ex nihilo subjecti, seu ex nullo subjecto praexistente, conferre totum esse de novo, sed ignis producat alium ignem, conferret totum esse de novo, quod probatur, conferret formam de novo, & nullum subjectum ejus ex quo educeret formam, supponeret. Ergo

ex nihilo subjecti produceret, adeoque 82 crearet.

Quod autem detur materia, eaque prima, sic probat Suarez. Quando ex ligno fit ignis, manetque idem subjectum, quod olim erat sub forma ligni, ut sic jam sub forma ignis, vel illud subjectum praesupponit aliud subjectum, vel non praesupponit, si non praesupponit, habetur intentum; si praesupponit de illo ulterius, quarendum restabit deveniendumque erit, ad aliquid, primum, cum non detur processus in infinitum in istis subjectis subordinatis.

OBJICITUR PRIMO Auctoritas Aristotelis:

PRIMA AUCTORITAS EST. Ex primo 82 Physic. textu 77. Ubi ait Aristoteles ea quae fiunt, non fiunt per se, ex aliquo ente. Sed solum per accidens, ex quo colligi potest, materiam, vel non esse ens, vel ex ea non fieri quidquam, per se.

RESPONDETUR. Sensus Aristotelis esse, quod ea, quae fiunt per se, non fiant ex aliquo ente, quod se habeat per modum formae praexistens latensque inibi, sed non dicit, quod non detur potentia, adeoque materia ad illam formam.

SECUNDUS LOCUS ex 5. Physic. tex. 8. ubi ait: Id quod generatur, non est, subjectum autem generationis est materia, inferius autem subdit, igitur 84 materia non est.

RESPONDETUR. Sensus Aristotelis est; quod id quod generatur non sit actu, sed tantum, sic in potentia, eo quod sit, subjectum, quod illius generandi, futurum est, pars constitutiva, quando autem addit igitur materia, non est, intelligendum est, quod materia respectu generandi non sit subjectum denominationis, tale enim subjectum est totum compositum, sed tantum est subjectum inhaesionis, sustentationis vel informationis.

TERTIUS LOCUS est ex lib. de generatione C. 23. Generatio est mutatio totius in totum, nullo sensibili manente. Ergo

35 Ergo nec erit, quae remanet materia.

RESPONDETUR. Sensus Aristotelis esse quod generatio sit mutatio totius denominationis, in aliud totum denominationis, quando autem Aristoteles dicit, quod nec quidquam sit eorum quibus ens determinatur, per Ly nequicquam intelligit formam, vel substantiale completum, & quod non sit forma, cui competit actuare, & denominare, licet etiam materia sit Ens.

OBJICITUR SECUNDO. Ad mutationes accidentales, non est necessarium commune subjectum. Ergo neque ad substantiales, Antecedens probatur. Si extra materiam, poneretur frigus, 86 ageret in illud calor, & tamen tunc non esset jam ullum commune subjectum, siquidem extra omnem materiam supponitur existere frigus. Accidentia etiamucharistica alterari possunt sine ullo subjecto, quod sit materia.

RESPONDETUR. Sicut non possunt existere naturaliter, accidentia sine subjecto, ita nec naturaliter contingit, ut ad mutationes accidentales non sit necessarium subjectum; Quare autem nec divinitus, nec naturaliter potest esse transmutatio substantialis sine communi subjecto, probant rationes adlatas.

37 Directe ergo in forma negatur consequentia, disparitas est, quia non repugnat accidentia divinitus existere sine materia, & adhuc retinere contrarietatem cum aliis, adeoque fundare pugnam & introductionem novarum qualitarum, licet supponendo miraculum praedictum. Jam autem etiam divinitus repugnat esse mutationem substantialem & nihil substantialis in praecedenti composito manere, non enim hoc esset mutatio, sed prioris annihilatio novi autem Creatio. Loquor autem de mutatione substantiali quae fit via generationis, non autem de mutatione conversiva substantiali, seu transubstantiva, quae viribus na-

88 turae fieri non potest, & cum non fiat viribus naturae, commune subjectum non deponet.

OBJICITUR TERTIO. Non datur forma communis. Ergo nec una materia communis.

RESPONDEBIS I. Disparitatem esse, quia scilicet ad formam spectat diversificare & determinare intrinsece, Consequenter nec potest esse ulla forma communis, ad materiam autem non spectat diversificare. Hae responsio

89 NON SATISFACIT. Tum quia dici posset ad formas particulares spectare ut diversificent, sed forma communis non est necesse ut diversificet. Tum quia suo modo etiam materia v. g. ab Angelo diversificat hominem, et si materia coelestis, est diversa specie revera & illa diversificabit, quid si materiae convenit diversificare saltem possibiliter, quomodo dabitur una materia communis, cum non detur forma communis ex eo, quia ut tuais, competit ei diversificare.

RESPOND: II. Disparitatem esse quia nulla est necessitas formae communis, nullumque absurdum, si non datur, si autem non datur materia tanquam subjectum commune mutationum, substantiarum, sequitur absurdum, res scilicet naturaliter creari & annihilari.

90 RESPONDETUR III. Quia data forma communi advenientes aliae formae non componerent unum per se invenirent enim jam formam actuantem. Posito autem quod detur Materia adhuc poterit componi unum per se.

QVAERES. Quid sentiendum sit, de sententia Gomeisii Percira, qui docuit, ut videre est, apud Arriaga disp. II. Physicor. Sect. 1. Non dari ullam materiam primam, sed locum illius esse elementa, quae sint aequae simplicia ac materia prima vel forma substantialis. Est sententia rejicienda. Tum quia illa corpora, aequae simplicia, ac materia, vel manet, in omni mutatione substantiali, ita ut in il-

- 91 In illa alia resolvantur, vel non manent, si non manent, redeunt argumenta facta, si manent in re omnino idem dicis, sed immerito hoc subiectum, appellas elementa. Tum quia ut urget Arriaga, vel illa elementa sunt penetrata, vel non; si sunt penetrata, Ergo immerito adstruis ad productionem ignis corrupti lignum cum potuerunt hæc se penetrare, si non sunt penetrata. Ergo una pars v. g. papyri, est aqua alia ignis, quod est contra sensum, quomodo item quarta pars ignis inclusa in pulvere pyrio, non accendit eundem, cur item animantia omnia sursum, non eunt cum componentur duobus sursum tendentibus aëre igne &c.

DIFFICULTAS II.

Materia: sua ne? an aliena existens existit?

- Thomistæ negant, existentiam propriam Materię, sed dicunt illam existere existentia formę, dant illi existentiam propriam Scotistæ, Nominatiles, Nostri. Potest hic quæstio esse de voce si concesseris materiam habere actum entitativum proprium, hoc est perfectionem suam entitativā, eamque extra causas positam, negaveris autem materiam habere existentiam propriā. Erit quæstio de re si negaveris materiam habere actu proprium suum, esse extra causas, nomine autem existentia venit esse actuale rei, extra causas. Arriaga & Oviedo instituunt etiam quæstionem, an posita distinctione reali inter essentiam & existentiam necesse nihilominus sit, materiam habere existentiam non formę sed propriam quamvis à se distinctam realiter, ad hanc etiam difficultatem in sequentibus respicietur. Nunc sit

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum.

DICENDUM EST. *Materiam habere propriam existentiam.* 94

PROBAT PRIMO Svarez ex communi principio quod scilicet essentia non sit distincta realiter ab existentia, unde sic formatur argumentum. Habet materia propriam suam essentiam. Ergo & existentiam, hæc enim à parte rei indistinguuntur realiter. Qui ipse medius terminus, sic aliter proponitur. Materia prout condistinguitur à formā, & est nunc jam in rerum natura, vel habet esse suum proprium, extra causas, vel non habet, si non habet. Ergo contra suppositionem loqueris, si enim eam supponis nunc, in rerum natura, illam esse, quomodo esse extra causas, non habet. Loquens etiam, contra demonstrationes, Aristotelis probantes materiam esse nunc defecto subiectum transmutationum; loqueris etiam, contra rationem, quia alias nullum esset compositum ex materia, & formā, si nunc in rerum natura non est materia. Si autem materia habet proprium suum esse, extra causas. Ergo habet propriam existentiam, cum nomine existentia nihil veniat, nisi esse proprium extra causas. Hoc argumentum convincit, non nisi supposita in distinctione reali, inter essentiam & existentiam.

PROBAT SECUNDO Hurtado ex principio recepto à Thomistis, quod productio terminetur ad existentiam, quo posito sic argumentatur. Eadem actione indivisibili, quā producitur essentia debet produci, & existentia, sed essentia materia & essentia formę producuntur, per diversas actiones. Ergo etiam & existentia materię, itaque existentia formę, producuntur per diversas actiones: Prima propositio est certa apud Thomistas & probatur auctoritate Sancti Thomę, qui quæst. 1. de Potentia art. 2. th. ait; *Omnis actus activæ potentia terminatur ad esse*, imò Johannes Theologus in Concil. Florentino, Sess. 18. Contra Græcos asserentes, Spi-

- 97 Spiritum Sanctum esse à Filio, sed ab illo, non accipere esse, inquit, *fieri non potest, nec mente concipi, ut una res ab alia sit, nisi ab illa accipiat esse*. Probat idem ratio, quia actio terminata ad producendum essentiam, tendit ad eam producendam extra suas causas. Ergo tendit ad existentiam, cum existere nihil sit, nisi esse extra causas. Minor autem probatur, quia essentia materię creatur, essentia formę materialis, educitur è potentia materię.

Hæc ratio Hurtadi sic aliter proponitur. Supponamus hoc, quod formę quæ nunc producuntur sint ab æterno, materiam autem produci in tempore; vel ad minimum supponamus, nunc produci de novo formam, & post productionem illius, produci materiam ejusdem speciei cum nostrate, hoc supposito, sic formatur argumentum; si materia non habet propriam existentiam, non posset ostendi actio productiva essentia materię, ad quid terminari possit, sed debet ostendi, alias si non posset ostendi, ad quid actio productiva materię terminari possit, non erit possibilis actio productiva materię, siquidem impossibilis est actio, cui passio non correspondeat, adeoque, quæ ad aliquid, ad quod terminetur non habeat: Sequela principalis probatur. Si materia non haberet propriam existentiam, actio productiva materię, non terminaretur ad essentia formę, hæc enim supponitur in ante productionem, & si actio productiva materię, non terminatur ad essentiam materię, non materia, sed aliquid aliud produceretur, siquidem non ejus essentia, sed aliud produceretur, non etiam illa productio terminaretur ad essentiam materię præcisè, quia præcisè accepta essentia materię, non plus importat, quàm importat ab æterno, secundum quod erat, in statu essentia, & tamen essentia rerum, dicuntur præcedere actionem divinam productivā, deinde si ad essentiam materię, præcisè terminaretur actio illa productiva,

vel responderet illi actioni, esse extra causas illius essentia, vel non responderet; si responderet, esse extra causas, in materia præcisè accepta: Ergo materia præcisè accepta, hoc est prout condistinguitur à quo vis alio, quod non est ipsa, existit, esse enim extra causas, & existere, idem sunt; si non responderet actioni, terminatæ præcisè, ad essentiam materię, esse illius extra causas: Ergo erit productio, cui nihil respondet producti, nomine enim producti hic venit esse extra causas, quod esse extra causas, dicis tu, non respondere illi productioni.

Non etiam illa productio terminatur ad existentiam formę, quia hæc præsupponitur præexistere, aliaque jam actione producta, non etiam illa productio terminatur ad existentiam materię, quia hanc tu illi negas. Idem sic inferri super proponitur. Materia prout condistinguitur ab existentia formę, & ipsa forma, sic inquam sumpta, est producta, est enim, & non est Deus. Ergo est producta. Ergo etiam prout condistinguitur ab existentia formę, & ipsa forma, existit, esse enim actu existens & esse productum hic verbis differunt. Totum hoc sic brevius concluditur. Illud est existentia materię, quod responderet actioni producenti materiam, ut Thomistæ docent, sed existentia formę non est id, quod corresponderet actioni producenti materiam, (ut supponitur, quando dicitur possibile esse ut producatur, prius formā.) Ergo existentia formę, non est existentia materię.

RESPONDEBIS cum Thomistis: actionem productivā materię, Terminari ad unionem, ejusdem cum formā, neque enim possibile est per Thomistas, ut existat materia spoliata omni formā.

CONTRA EST. Tum quia falsum est, divinitus, non posse existere materiam sine omni formā. Tum quia si actio productiva materię, terminatur ad unionem materię cum formā: Ergo materia ipsa non producitur, siquidem, sicut

M

cum

103 enumerat in solo esse possibili, non terminabatur ad illam actionem productivam, ita nec nunc terminatur, & sicut quando actio productiva materiae, terminatur ad eius unionem, non producit tunc Angelus, quia ad illum illa actio non terminatur, ita nec materia tunc produceretur, cum ad illam illa actio per te, non sit terminanda. Tum quia illa unio, vel est idem cum materia entitativè, vel non est idem; si est idem. Ergo sicut ad propriam existentiam unionis terminatur, illa productio, ita terminabitur ad propriam existentiam materiae, si autem unio illa non est entitativè idem cum materia, produ-

104 ctio illius non erit productio materiae, & tamen etiam materia tunc in casu suppositionis produceretur. Hæc argumenta sunt bona, sed procedunt non nisi ex suppositione indistinctionis realis, inter essentiam actualem, & existentiam, solvi enim possunt, dicendo, quod illi actioni, respondeat actus entitativus materiae, condistinctus ab existentia.

PROBATUR III. Ex principio item communij, quod scilicet materia, sit causa Physica formæ materialis, quod ex principio sic formatur argumentum. Nulla forma præsupponit, in subiecto, effectum formalem, quem 105 tribuere nata est, & ita albedo non supponit parietem album, antequam illi communicet esse album, sed forma substantialis, præsupponit existentiam in materia. Ergo illi non tribuit existentiam. Minor probatur, quia si materia est nihil, antequam educatur ex illa Materia, forma materialis. Ergo forma materialis ex nihilo educitur à Deo; creatur. *Quod ipsum sic proponitur.* In illo priori, antequam intelligatur educi forma materialis ex materia, falsum est, materiam esse nihil actu, quomodo enim nihil, causaret physicè. Ergo vera erit hujus Contradictoria, materia pro illo priori, non est nihil actu. Ergo existit pro illo priori, hæc enim verbis discrepant.

RESPONDEBIS I. Materiam, ante 106 productionem formæ materialis, existere existentia ejus, quæ præfuit formæ.

CONTRA. Tum quia restat quaestio, de ipsa primâ formâ materiali. Tum quia, si dum causat formam subsequenter materialem materia, existit existentia formæ, quæ præfuit. Ergo utriusque tunc formæ existentia datur, & hujus, quæ causatur, & hujus, vi cuius existit materia, ut possit causare formam subsequenter, existetque tunc materia, duabus existentis, quod repugnat, sicut & repugnat, simul eam formari duabus formis. Tum quia per Thomistas, datur resolutio usque ad materiam primam, quomodo ergo 107 causans formam materialem, quæ existit dum causatur, existit præterita forma, & ejus existentia, cum præsupponatur perierit, in illâ resolutione illa forma. Quod argumentum etiam infra attingetur.

RESPONDEBIS II. In instanti generationis, materiam existere existentia formæ, quæ generatur.

CONTRA est. Tum quia existentia, est causa, vel conditio necessaria tenens se à parte causæ ad hoc, ut causetur in instanti generationis forma subsequens, alias aliquid non existens, posset causare in actu secundo. Ergo Materia in instanti generationis, non potest 108 existere existentia formæ subsequens, alias existentia formæ subsequens, causaret seipsam, & alias posset esse ante seipsam, quia omnis conditio & causa, præexistit saltem naturæ effectui, immo etiam concessa mutua prioritate in causis, nunquam tamen concedi potest aliquid, præsupponi ante se. Tum quia, ut urget Maffrius, non potest forma tribuere existentiam materiae, quam informat, informatio enim præsupponit subiectum existens. Tum quia falsum est, dari mutuam causalitatem, de quo supra.

RESPONDEBIS III cum Cōplurēsis. Causam efficientem, exigere existentiam

109 tiam antè effectum, sed non causam materialem, quæ cum sit causa potentialis, non indiget actualitate existentiae, sed contenta est, esse actu extra nihil.

CONTRA EST; Tum quia non est major ratio unius, quam alius; Tum quia nego materiam esse causam potentialem per exclusionem existentiae. Tum quia esse actu extra nihil, est existere. Ergo cum exigit causa etiam materialis esse actu extra nihil, hoc ipso indigebit existentia.

Hoc argumentum procedit non nisi ex suppositione indistinctionis inter essentiam actualem & existentiam.

110 Dici enim posset, quod ut causet materia sufficiat illi actus entitativus.

Sed videnda sunt insuper argumenta, quæ probant etiam supposita distinctione reali, inter essentiam actualem, & existentiam, debere nihilominus habere materiam primam, propriam existentiam.

PRIMUM ARGUMENTUM est ex Arriaga; Conformius est, ut etiam materia habeat propriam existentiam, sicut & alia entia.

RESPONDERI posset, quod alia entia, non sunt quid essentialiter potentia, ideo exigunt propriam existentiam, non verò materia, quæ est essentialiter potentia.

111 SECUNDUM ARGUMENTUM est; Forma materialis dependet à priori, à materia, Ergo materia non habet existentiam à formâ.

RESPOND: potest. Negando consequentiam, sufficere enim ut forma dependeat à materiâ tanquam ab habente actum entitativum.

TERTIUM ARGUMENTUM cujusdam est; Supposita distinctione reali essentiae ab existentia, ex vi unionis formæ ad materiam, non est necesse, uniri materiae existentiam formæ, quia ista sunt distincta realiter, Si autem unum realiter distinctum uniatur, non est necesse aliud distinctum realiter uniri.

Ergo supposita distinctione reali essentiae ab existentia, necesse est, materiam habere propriam existentiam. Consequentia probatur, quia materia ex vi unionis debet habere existentiam, cum ergo possit non habere existentiam formæ, ut ostendit antecedens, debet habere existentiam propriam.

RESPOND: Quod, sicut per concomitantiam posito sub speciebus violæ sanguine, est necesse poni corpus, ita connaturaliter, cui unitur forma, connaturaliter debet uniri etiam ejus existentia, & si daretur unio accidentaliter, alligans unum corpus alteri, hoc ipso connaturaliter alligarentur etiam formæ illorum corporum, ita & in 112 præsentia, idque ideo, quia, si illa existentia est unita formæ, unita formâ, ex consequenti uniri debet & ejus existentia. Licet ergo unio supponat existentiam, id verum est, si secundum cursum naturæ fiat unio, alias sufficeret alterum membrum, quod est essentialiter potentia, habere non nisi actum entitativum.

QUARTUM ARGUMENTUM ejusdem est; Supposita prædictâ distinctione, si non haberet materia propriam existentiam, eadem forma, quæ est existentia, esset causa vera & realis, eaque totalis, influens in duos effectus formales totales, nempe in materiam & formam, 114 quod fieri non potest naturaliter.

RESPOND: Querendo cur albedo dulci & odorato tribuat effectum suum formalem, & si ad hæc sufficit penetratio eorundem, cur cum materia & forma natae sint se penetrare, utriusque non poterit uniri eadem existentia? Deinde cum effectus formalis, sit ipsa forma, unita subiecto capaci, cum hîc, eadem sit forma idem erit effectus formalis, inadæquate, licet subiecta illius sint diversa.

QUINTUM ARGUMENTUM est; Sequeretur alias, pro varietate formarum, variari materiam, eamque ab agente naturali produci.

M 2

RESPOND:

115 **RESPOND:** Non variandam materiam quia idem semper actus entitativus, ejusdem manet, qui quia ab agente naturali non producitur, fit ut nec materia ab eodem producat.

Punctum Difficultatis II.

Respondetur Objectionibus.

OBJICITUR I. Auctoritas Aristotelis, qui negat materiam esse in actu, appellat illam potentiam, dicit non esse hoc aliquid, dicit nihil esse actu.

RESPONDETUR. Explicando Aristotelem, quod dicat materiam non esse actum informantem, vel solum non esse totum compositum quod proprie est *Hoc aliquid*.

INSTABIS PRIMO. 8. Metaph. c. 15. & 16. Materia appellatur non solum potentia sed per se potentia id est essentialiter potentia. Unde etiam 1. Physicorum c. 79. dicit Materiam non cognosci nisi per analogiam ad formas. Et 1. de gener. c. 23. inquit quod si subjectum generationis esset in actu generatio foret alteratio. Et 1. Phys. c. 69. ait materiam se habere in toto genere rerum naturalium sicut lignum in toto genere artificialium. Deinde quia Aristoteles inferentibus antiquis si materia esset ens in potentia, esset nihil, non negavit Aristoteles sequelam, ex eo, quia materia est Ens in potentia tantum subjectiva, non objectiva seu Metaphysica, sed ex eo, quia nunquam est corruptio sine generatione, & ideo nunquam materia manet ita in potentia, quod non sit ens actu per aliud.

RESPONDETUR. Materiam esse per se potentiam physicam, sed cum hoc stare potest, ut habeat esse extra causas adeoque existentiam. Consequenter ne sit potentia in ordine existendi. Materia non cognoscitur nisi per analogiam ad formam, quia quod dicitur probavit id Aristoteles ex transmutatione

ne substantiali, quae habetur ratione formarum, cognoscibilitasque per analogiam non aufert esse rei, nam etiam Angelos per analogiam ad animam cognoscimus, & invisibilia ex visibilibus, neque tamen per hoc aufertur illis esse. Rursus etiam concessa paritate quod materia se habeat, sicut lignum in artificialibus adhuc pro nobis est instantia, quia sicut antecederet ad formas artificiales, existit lignum, & non habet existentiam ab illis, ita nec materia habebit à formis substantialibus. Quod attinet ad argumentum antiquorum, illorum mens erat negare potentialitatem physicam, sed arguit illos Aristoteles quomodo non est potentia Physica materia, cum dentur generationes, sed inde nihil sequitur contra nos. Deinde quod nostra responsione non utatur Aristoteles, id proficisciebatur ex eo quia stabat in principio assumpto, probando quod dicitur materia, ex eo, quia dantur transmutationes substantiales, consequenter etiam nunc, ad idem recurrit, licitumque est idem, nunc ex hoc, nunc ex illo fundamento negare.

INSTABIS SECUNDO. Ens extra causas 9. Metaph. c. 1. dividit Aristoteles in potentiam & actum. Ergo ex hoc precise quod aliquid sit pura potentia realis, etiam si omnem profusa actum excludat, poterit rationem entis realis habere.

RESPONDETUR. Dividi illic Ens extra causas in potentiam & actum physicum, sed nego quod potentia Physica non possit esse actus Metaphysicus.

INSTABIS TERTIO. Immèrito poni divisionem in actum Metaphysicum & in actum Physicum ita ut hæc posterior negetur materiam, concedatur prior, neque ejus meminit Aristoteles. Addit Zabarella apud Mestrium, (apud quem hæc instantia) non posse explicari quid sit actus iste entitativus Materiam.

RESPON-

121 **RESPONDETUR** ex Mestrio hujus divisionis haberi fundamentum in Aristotele 9. Metaph. c. 11. *Est autem, inquit, actus existere rem, non ita sicut dicuntur potentia.* Unde per nos hic actus Metaphysicus competit Materiam quamvis illa sit potentia Physica. Ex quo loco ipso explicatur quid sit actus entitativus Materiam nempe esse extra causas, seu existentiam. Ad illud quod dicit Zabarella, si materia substantia foret, fore illam materiam materiam dici potest immèrito imaginari arguentem distinctionem realem illius substantiam ab ipsa met materia, si non est distinctio realis, quomodo illa substantia, erit Materia

122 **Materia**, sicut dicitur materia ligni, quæ distinguitur realiter à forma ligni. Quod si nomine materiam intelligas subjectum Metaphysicum, seu genus actuabile per rationem, à differentia Metaphysica, sic substantia erit Materia, ut pote genus & commune, tam materiam quam formam, formaque ejus, erit materiam prædicatum differentiale vi cuius determinabitur ratione nostra illa substantia, ut sit Materia, & vi hujus erit illa substantia Materia Metaphysica, materiam sumptæ pro prædicato differentiam, Metaphysice constituentis materiam, sed non materia physica materiam physicè sumptæ, hæc enim implicat, nam implicat subjectum primum, subjecti primi.

123 **OBJICITUR II.** Auctoritas S. Thomæ, prima parte q. 66. ar. 1. & 3. parte 2. ar. 2. & alibi sæpè docet S. Thomas, materiam seipsam non existere in rerum natura.

RESPOND: S. Doctor id solum vult, quod materia naturaliter non existat sine omni forma, vel quod de se non sit quid completum, interdum etiam ly existentia sumit pro substantia, ut cum negat humanitatem Christi habere propriam existentiam. S. Thomas nobiscum sensisse, videbis 1. par. q. 48. 44. a. 2. & q. 48. 14. ar. 12. ad 3.

OBJICITUR III. Potest aliquid exi-

124 **stere existentiam alienam.** Ergo & materia, poterit existere existentia forma Antecedens probatur. Tum quia id non implicat contradictionem. Tum quia de facto humanitas Christi, existit existentia verbi.

RESPOND: Negando Antecedens: implicancia supra ostensa, breviterque inter alia, in hoc stat. Quia implicat ali- quid esse extra causas, per esse alienum, adeoque & existere existentiam alienam. Humanitas etiam Christi non existit existentia verbi, quia si non haberet humanitas Christi, propriam existentiam, productio illius non haberet ullum terminum, debuissetque assumere verbum humanitatem habentem solum esse objectivum, & potentiale in causis, solum. Ergo per existentiam intelligitur substantia, quod scilicet, non sua sed verbi substantia, humanitas Christi per se existat & subsistat.

INSTABIS I. Si Humanitas Christi propriam existentiam haberet, sequeretur Beatissimam, non posse dici Matrem Dei, tota enim illius causalitas & efficientia matri debita, terminata fuisset ad existentiam creatam.

RESPOND: Salvandam adhuc maternitatem, quia causalitas & efficientia matri debita, terminata fuisset ad existentiam creatam non quomodo- cunque, sed ad existentiam terminatam Verbi persona. Et certe Beatissima dicitur Mater Dei, dicitur genuisse, & concepisse Deum, non quod ad unionem hypostaticam verbi cum natura humana concurrerit, id enim negant Theologi, sed quia, concurrat ad uniendum corpus & animam, concurrat item ad efformationem humanitatis, cui actioni conjuncta fuit actio Spiritus Sancti unitiva humanitatis verbo, quo factum est, ut tota conceptio, quæ utramque illam actionem includit, terminata sit, non solum ad humanitatem, sed ad Deum hominem, propter communicationem idioma- tum.

M 3

INSTA-

127 INSTABIS II. Si humanitas Christi haberet propriam existentiam, Christus non esset unus simpliciter, & unum ens.

RESPONDETUR. Frit Christus adhuc unum ens, quia supposita perfectibilitate in natura, in esse suppositibilis & personabilis, perficitur a persona, idque substantialiter.

INSTABIS III. Docent Patres, quod humanitas Christi, in verbo existat.

RESPONDETUR. Accidentia in subiecto existunt, forma ite materialis, neque tamen licet inde inferre, quod non habeant propriam existentiam, sic nec ex praedicta locutione, recte colligetur negatio existentiae in humanitate. Existit ergo in verbo, quia existit cum habitudine & dependentia a verbo, tanquam a supposito, a quo sustentatur & terminatur, quod sufficit, ut aliquid dicatur existere in alio. Quamvis autem prius natura existat humanitas, quam uniatu verbo, tamen prius naturam, ad unionem non potuit quicquam operari quia natura existens, non est capax operari aliquid, donec per subsistentiam aliquam terminata sit, actiones enim sunt suppositorum.

OBJICITUR QUARTO. Ex Complutensibus: Si materia etiam haberet propriam existentiam, darentur in composito duae partiales existentiae, una debita materiae & altera debita formae, hoc non potest dici, quia illa existentia, in materia non posset esse ultimus terminus, & ultima actualitas ejusdem, deberet autem esse, est enim hoc, praedicatum necessarium in existentia.

RESPONDETUR. Quod existentia in materia, esset ultima actualitas in ratione existendi extra causas, sed non esset ultima in ratione formativae.

INSTABIS PRIMO. Ex iisdem. Existentia, est terminus naturae. Ergo neque esse physice composita,

RESPONDETUR. Negando Consequenziam. Sicut enim, potest esse aliquid compositum ex duobus, extra causas

positas, ita & esse compositum, ex duobus existentibus, modo illae sint entium ad se ordinatorum.

INSTABIS SECUNDO. Ex iisdem. Quando adhuc causalitates exercentur, & ad ultimum sui exercitium non devenerunt, nunquam effectus intelligitur existens, est enim adhuc in fieri, ac quousque causae non attingunt totum, adhuc causalitates exercentur &c. Ergo nec intelligitur effectus existens.

RESPONDETUR. Quando exercentur causalitates terminatae, ad ponendum aliquid, extra causas, actione productiva, non censetur effectus esse existens, sed si exercentur causalitates, ad aliquid constituendum in ratione actu informati, vel actu informantis, intelligi potest existere effectus. Hoc autem in praesenti contingit, quia cum exercentur causalitates ad uniri, praesupponitur jam actio productiva materiae. Dici etiam potest, quod, quando causalitates exercentur, nondum intelligatur res habere existentiam totius & completi, licet possit intelligi, habere existentiam partis, & compositivi. Quamquam videtur hoc argumentum multum probare, nempe quod etiam anima rationalis in priori naturae, quam uniatu corpori, non habeat existentiam, adhuc enim in illo priori exercetur, circa illam causalitas unitiva.

INSTABIS TERTIO. Ex iisdem. Si materia prima haberet propriam existentiam, tunc existentia contraheretur per potentialitatem, ad rationem existentiae, quae competat materiae, existentia enim materiae debet esse existentia potentialis, sed per potentialitatem existentia contrahi non potest, quia si existentia contraheretur per potentialitatem, id quod est nobilius, contraheretur per ignobilius, ratioque inferior, seu contrahens, esset ignobilius superiori, contra quam velat Aristoteles 8. Metaph. textu 10.

RESPONDETUR. Existentiam non contrahi per potentialitatem existendi extra causas, hoc enim implicat, contrahi tamen per potentialitatem, hoc est posse informari ab actu sive forma, quae potentialitas, nego quod sit ignobilior existentia, nam haec potentialitas substantialis, attollit illam, supra existentiam accidentium. Concedo quidem, quod Materia sicut spectat ad quoddam genus, quod est substantia, ita spectare ad aliquam speciem determinatam Metaphysicam, nam ipsa ratio Materialitatis in Materia, est ratio ejus differentialis, restringens rationem substantiae, adeoque collocans Materiam, in determinatam speciem Metaphysicam, licet non collocet in determinatam speciem physicam, quia haec habetur a forma physica. Quando autem dicitur, illam existentiam Materiam, fore potentialem, respectu formae, si habeat hunc sensum, quod actuetur in ratione existentis, existentia formae, falsa est propositio: si habeat hunc sensum, quod sit existentia potentialis, hoc est existentia potentiae, ad actum physicum, vera est propositio, eo quod existentia sit quidem ultima actualitas rei Metaphysica, non tamen physica, adeoque relinquens locum actuali formae physicae, a forma.

OBJICITUR V. Si materia haberet propriam existentiam, & forma propriam, non posset ex illis unum fieri per se, quia duo actus non possunt coalescere in unum ens per se.

RESPONDETUR. Quod duo actus, hoc est duo extra causas posita, non possint coalescere in unum, si alterum sit potentia, & alterum actus, ad se invicem ordinata, licet non possint coalescere in unum, duo actus, hoc est duo completa, vel incompleta quidem, sed ad se non ordinata.

INSTABIS PRIMO. Ergo existentia materiae, recipit in se, sicut formam, ita & existentiam illius. Ergo ulterius denominat existentia formae materiam existentem suam existentiam.

RESPONDETUR. Concessa prima illatione, negari secundam, quia non omnes denominationes, quae a suis praedicatis sortitur forma, potest illas tribuere materiae, & ita materia non dicitur ens, entitate formae, porro ea praedicata tribuuntur materiae a forma, quarum est capax, quae item non censetur vi sua praehabere, & in quibus ordinatur ad aliud, jam autem praehabet in se existentiam materiae, nec in hoc genere manet complebilis.

INSTABIS SECUNDO. Ergo nullum erit discrimen, inter Materiam, & Formam, utrumque enim existit.

RESPONDETUR. In ratione existentis nullum fore discrimen, fore tamen in hoc, quia Materia est subiectum & potentia, non est autem forma subiectum, &c.

INSTABIS TERTIO. Potentiale non est aliquid actu illius generis, cujus est potentiale, nec formaliter, nec reductive, ut patet de superficie receptiva coloris, quae non est aliquid actu in praedicamento qualitatis. Ergo cum Materia sit receptiva substantiae, non erit aliquid generis substantiae.

RESPONDETUR. Potentiale, in eo, in quo est potentiale, non esse aliquid actu illius generis, cujus est potentiale, potest tamen potentiale in eo, in quo non est potentiale, esse aliquid illius, quod recipit. Et ita superficies, est quid potentiale, ad recipiendam lucem, nec est antecederet lucida, licet tantum illa lux sit accidens, nihilominus superficies, jam est antecederet accidens, ita materia est potentia ad recipiendam animam substantialem, nihilque antecederet habet animati, cum hoc tamen stat, ut habeat rationem substantiae, quia in ordine ad hoc, non est quid potentiale.

OBJICITUR SEXTO. Materia dependet a forma in existere. Ergo non habet existentiam propriam.

RESPONDETUR. Argumentum in primis multum probat, quia acciden-

139 dentia, dependent etiam à Subjecto in
existere, immo & forma materialis, &
tamen conceditur illis propria existi-
tia. Ergo ex præciso dependere, non
arguitur rectè negatio existentiae, imò
ex dependentiâ, quæ non sit objectiva
tantum, arguitur existentia, prius est
enim, existere quàm dependere. Por-
rò materia dependet à formâ, in exi-
stere, hoc sensu, quia non potest natu-
raliter existere sine formâ, sed non de-
pendet à formâ in existere simpliciter.
Quia non depêdet in esse extra causas,
habet enim materia suum proprium
esse extra causas.

OBJICITUR SEPTIMO. Materia nul-
140 lam habet propriam operationem.
Ergo nec existentiam, esse enim, est
propter operari.

RESPONDETUR. esse efficientis,
est propter operari rigorosè, esse au-
tem aliud, sufficit ut sit propter opera-
ri latiori modo, seu propter quasi ope-
rari: Convenit autem enti potentiali
quasi operari hoc est causare, dando se
in partem compositi, emanando suas
proprietas v. g. quantitatem &c.
Unde etiam dici posset, quod esse
completum sit propter operari rigo-
rosum, non autem esse incompletum.

Punctum Difficultatis III.

141

Argumenta Recentiorum.

OBJICIT PRIMO Maurus Qv. 7.
Phyf. Si materia prima esset actus,
vel haberet proprium actum, non ge-
neraretur de novo substantia, cum ta-
men corpora multa, non tantum mu-
tentur secundum accidentia, sed etiam
secundum substantiam. Seqvela pro-
batur. Omnis forma esset accidens,
Materia vero prima, esset tota substan-
tia corporum. Qvodi psum probatur.
Accidens est Entis Ens, seu Ens secun-
darium, constitutum per esse non pri-
mum. Sed omnis forma, e. g. Leonis,
esset entis Ens, & ens secundarium

constitutum per esse non primum, sed 142
supponens esse actuale materiz. Ergo
omnis forma esset accidens.

RESPONDETUR. Hoc argumen-
tum si quid probat, probat etiam ma-
teriam ipsam, in omni generatione
produci, certè enim vel produciatur
ante formam materia, vel non produ-
citur; si non produciatur: Ergo forma
esset Entis Ens; si produciatur, habetur
intentum; nempe materiam, in omni
generatione produci, & tamen hoc di-
ci non potest, cum omnes sentiant,
materiam primam non nisi creari.
Quando autem recurrit ad hoc Mau-
rus: ideo materiâ non generari, tunc
nec produci, quia tunc aliquid accipi- 143
endo existentiam produciatur, quando
non supponitur prius per aliam exi-
stentiam existere, quando inquam ad
hoc recurrit, quidquid sit de veritate
doctrinæ, redit tamen argumentum;
si enim non supponitur produci tunc
materia, tanquam existens, jam aliûs
formæ existentia: Ergo adveniens
alia forma substantialis, erit entis ens,
ad eoq; accidens. Rursus argumen-
tum probat, etiam contra intentum
Thomistarum, qui non negant mate-
riam primam esse ens, licet affirmant,
quod non habeat propriam existentia,
si enim haberet propriam entitatem
jam accedens forma, esset entis ens, ad- 144
eoq; nulla substantialis. Probat item
argumentum, quod materia sit acci-
dens, quia forma præsupponeretur
jam esse ens, essetq; ens secundarium
materia, constitutum per non esse pri-
mum Ens, hoc enim esse primum ens,
competeret formæ, consequenter re-
spectu formæ esset materia accidens.
Directè ad argumentum dici potest,
quod esse Entis ens, tanquam merè
subjecti informationis, vel sustentatio-
nis, non sit esse accidens, licet sit acci-
dens esse entis ens, ut loquitur Maurus,
per modum adjacentis. Negatur item,
quod definitio accidentis, sit esse ens
secundarium, hoc est præsupponens sub-

145 subjectum sui receptivum. Negatur
item, quod esse constitutum, per es-
se non primum, hoc est per negatio-
nem subjecti primi, rectè accidens de-
finiatur. Addo cum per principia ar-
guentis accipiat existentiam in com-
posito, materia à formâ, deberet in
composito ipsa forma transire in ra-
tionem accidentis, est enim forma Ma-
teriz adeoq; Ens entis.

INSTAT PRIMO. Substantia est
ens per se stans, & non adjacens alteri,
est item substantia Ens fundamen-
tale ac subsistens, sola autem materia
esset talis.

RESPONDETUR. Negando, quod
146 forma v. g. Leonis non sit futura ens
per se stans, quamvis supponat mate-
riam tanquam subjectum sustentari-
vum existens, & licet adiaceat alteri,
improprie, tanquam subjecto susten-
tationis, vel informationis, potest ta-
men esse substantia, quia non adjacet
proprie, & tanquam subjecto inha-
sionis.

INSTAT SECUNDO. Si materia
habet propriam existentiam, materia
esset tota substantia, corporum, mate-
ria non generaretur. Ergo nihil sub-
stantiæ generaretur. Seqvela Proba-
tur. Quia soli materiz conveniret
definitio substantiæ, nam sola mate-
ria constitueretur, per esse primum,
147 per se, fundamentale, subsistens, ac non
receptum in alio.

RESPONDETUR. Hoc argumentum
probat simul, solam formam esse sub-
stantiam, & non materiam, quia sola
esset ens primum, quia nullum aliud
supponens, per se, quia non indigens
materiâ, ut illi det existentiam; fun-
damentale, quia non nisi supposita il-
lius existentia, existeret materia, nul-
lumq; aliud supponeret. Directè au-
tem dicitur, solam materiam esse con-
stitutum per esse primum, primitate
præsuppositionis, tanquam subjecti &
potentiæ, sed non solam esse ens pri-

148 mum, primitate quacunque. Hinc
nego rectè definiri substantiam, per
rationem primi, utrunq; aut per ra-
tionem non recepti utrunq; sed suf-
ficit ut non sit recepta in alio, tan-
quam in subjecto inhaesionis, licet re-
cipiatur in alio tanquam in subjecto
informationis, sustentationis, &c.
multoq; minus substantia est ens pri-
mum constitutum per primum esse,
si enim est primum ens, superfluit di-
cere, quod sit constitutum per pri-
mum esse.

INSTAT TERTIO. Posito, quod
materia habeat propriam existentiam,
debet negari, aut definitio sub-
stantiæ, aut quod aliquid de novo ge- 149
neretur, &c. Unde Antiqui, ut vide-
re est I. Part. Qvæ. 76. A. 1. cum po-
fuissent materiam esse Ens actu, nega-
bant, fieri de novo generationes aut
corruptiones substantiales. & conver-
so Scotus, & seqvaces, admittentes,
cum Aristotele, novas generationes
fieri, & corruptiones, negarunt defi-
nitiones substantiæ, & accidentis. Ari-
storeles autem ut utrumq; salvaret,
posuit materiam esse ens non actu, sed
potentia.

RESPONDETUR. Negando Seqvelam
ex positione antiquorum seqvebatur
non fieri nisi alterationes, quia pone-
bant materiam, non tantum esse ens, 150
in actu Metaphysico, seu existentiali,
sed etiam in actu Physico, quia dice-
bant, actu haberi omnes formas in
materia, adeoq; nullam de novo in-
troduci posse, sed si posuissent nobis-
cum, materiam esse ens, in actu non-
nisi Metaphysico, nego quod seqvere-
tur ex hac positione, nullas dari de no-
vo generationes substantiales. Scotus &
ejus in hoc seqvaces, negarunt defini-
tiones substantiæ, sed illegitimas, qualis
est illa: Substantia est ens primum,
constitutum per primum esse. nam
ut dictum superfluos habet terminos, &
qværere restat, quid sit ista primitas,
N qvæ

51 qvæ conveniat & Materiae & Formæ, cum tamen forma supponat materi- am. Multoq; minùs, bona erit defini- tio accidentis, cum procedat per ali- quid negativum, & aliunde non no- tificatur istud esse primum. Posito quòd substantia sit ens per se stans, & non adjacens alteri, qværeret restabit, cur forma substantialis, non sit adja- cens, sicut adjacentia accidentia? qvid ista adjacentia? Si enim adjacere, est accidere. Ergo definitio accidentis per accidens, qvòd, est qvidem vocis no- tificatio, sed non definitio. Qvære- rem restat, cur forma Leonis, qvæ non potest existere sine materiâ omni, 152 sed in illâ recipitur, cur inquam non sit ens fundatum in materiâ? Cur non sit ens receptum in alio esse, hoc est in Materiâ? adeoq; per te jam non substantia.

OBJICIT SECUNDO idem. Qvia contraria sententia nunquam satis ex- plicat, qvid sit substantia? qvid ac- cidens?

RESPONDETUR. Qvid sit sub- stantia, qvid accidens, dictum alibi, ubi de Prædicamentis. Retinentur termini, quos sibi objicit Maurus. Qvòd scilicet substantia, sit primum intentum Naturæ.

INSTAT PRIMO. Qvis fuit con- siliarius Naturæ, ut possit in ejus in- tentione discernere, qvid illa primo intendat.

RESPONDETUR. Non est necesse esse consiliarium Naturæ, sufficit esse speculantem naturæ facta, & objecti conditionem, ex qvâ erui potest, qvid primò intenderit Natura. Sicut ne- mo consiliarius Dei fuit, in decreto incarnationis, vel in condendo mun- do, & tamen infertur ex proportionem ad manifestè primò intentam, qvid pri- mò intenderit Deus, ita & in præ- senti.

INSTAT SECUNDO. Hoc ipsum

qværitur, qvid sit illud ens, qvòd na- 154 tura primo intendit, & qvàm habeat intrinsecam qvidditatem, & differen- tiam ab accidente, propter qvàm pri- mò intenditur à Naturâ?

RESPONDETUR. Hoc sufficienter notificari per explicationem, - qvid Natura, qvid primum, qvid inten- tum, & per proportionem ad manife- stè intentam. Et ita manifestè intentum, est finis, qvi dum appetitur, cætera ob illum appetuntur: ita Natura intendit Leonis formam, cui qvia talis organi- satio, tales proprietates, tales actus de- bentur, omnia hæc sunt accidentia.

INSTAT TERTIO. Non omnes sub- stantiæ sunt primum intentum Natu- 155 ræ, sed solæ rationales.

RESPONDETUR. Aliud est primò intentum dignitate, & aliud primò in- tentum ordine appetendi: dignitate primò intentum, sunt formæ substan- tiales, sed non solæ illæ, ordine primò appetuntur, cum comparatæ ad actus, ad proprietates, ad combinationes, ad organisationes, prius intendatur forma Leonis, qvàm hæc numerata. Nec erit hoc definire substantiam, re- cedendo à notione nominis substan- tiæ, si enim est primò intentum, est prima: si recipiantur in illa accidentia, per prius debet intendi, qvàm acci- dentia. Hoc autem qvòd est, esse 156 primò intentum dignitate, competit non soli animæ rationali, sed & aliis Formis Substantialibus.

OBJICIT TERTIO idem. Qvòd est actuabile actibus alicujus generis, non includit in se antecedenter actum il- lius generis, sed ad summum generis prioris, & ita qvòd est figurabile omnibus figuris, non includit in se ul- lam figuram actualem. Sed materia prima est subjectum actuabile in ge- nere substantiæ. Ergo antecedenter ad formam, non includit in se ullum actum.

RESPON-

157 RESPONDETUR. Materiam pri- mam, esse ens actuabile, actualitate physica, in genere substantiæ, non enim ullam habet de se formam Physicam, sed non esse actuabile, actualitate Meta- physica, hoc ipso enim, qvòd materia sit extra causas, non est nihil, adeoq; habens propriam existentiam.

INSTAT PRIMO. Sicut datur figura- bile, qvòd antecedenter ad figuram, non est actu figuratum, ita dabitur & substantiale & actuabile, qvòd antece- denter ad actum substantialem, non est substantia, neque ens actu sed pura potentia.

RESPONDETUR. Ante actu figu- 158 ratum, ponit ipsa objectio actu figu- rabile. Ergo debet dari ante actu for- matum, actu formabile, hoc autem est verbis differens in præsentem, ab exi- stente materia. Disparitas etiam est, qvialy figurabile, antecedenter ad fi- guram, esset actu figuratum, non pos- set ostendi, qvid in linea figuræ acqvi- rat figurabile, jam autem posito, qvòd materia habeat actum Metaphysicum substantialem existentiam, potest osten- di qvid acquirat materia, nempe actum substantialem Physicum formæ v. g. Leonis.

INSTAT SECUNDO. Non minùs proprie sit substantia, & ens, qvàm 159 figuratum, sed figuratum sit ex subje- cto figurabili, qvòd ante figuram non est actu figuratum. Ergo substantia sit ex substantiabili, qvòd ante formam non est actu alia substantia, sed solum potentia.

RESPONDETUR ex dictis, qvòd fi- guratum fiat ex subjecto figurabili, qvòd ante figuram non est actu figu- ratum, ita ut nec supponatur figurabile esse in se extra causas, Nego, ita ut sup- ponatur. Concedo idemq; erit dicen- dum de Materia. Reliqua petantur ex dictis ad Instantiam primam im- mediatè.

INSTAT TERTIO. Sicut ad alios 160 actus prærequiritur potentia, v. g. ad actum coloris, prærequiritur colora- bile, sic ad primum actum, qvi est esse substantiale, prærequiritur ens po- tentiâ, qvòd est substantiabile. Sed potentia prærequisita ad primum ac- tum, non potest antecedenter ad il- lum habere ullum actum, alioqui ha- beret actum ante primum actum. Er- go materia prima, qvæ est prima po- tentia, primumque subjectum rece- ptivum primi actus antecedenter ad formam, non est actus nec habet ac- tum.

RESPONDETUR. Potentia respec- tu primi actus, respectu cujus est po- 161 tentia, non potest habere ullum actum, alioqui ille actus, hoc ipso non esset pri- mus, cæterum potentia respectu di- versi actus primi, potest etiam diver- sum habere actum, jam autem mate- ria à parte rei posita, est potentia respec- tu formatum, sed non est potentia diverso respectu, nempe non est in potentia ad esse extra causas, adeoq; nec est in potentia ad existendum. Plenior hujus difficultatis solutio pe- tetur ubi actum de substantia in Lo- gicis.

DIFFICULTAS III.

162 *Quomodo Materia dependeat à For- mâ in existendo.*

Nostri ordinariè asserunt, non pos- se naturaliter existere materi- am, sine omni forma, posse superna- turaliter. Thomistæ autem censent, nec divinitus id fieri posse.

Punctum Difficultatis I.

Promittuntur quædam.

PRÆMITTO I. Aliam esse dependen- tiam à Priori, aliam à Posteriori; De- pendentia à priori, est, dependentia ab alio;

162 ab alio; tanquam à causa, dependentia autem à posteriori, est dependentia, seu potius connexio cum alio, vel tanquam cum effectu, vel tanquam cum passione, prioritate &c. Utraque hæc dependentia, alia est essentialis, quæ scilicet est connexio, ne à DEO quidem supplebilis, & talis est connexio materialis compositi cum materia, & forma, fundamenti relati cum termino; alia autem dependentia, est pro Ordine naturæ seu naturalis, quam DEUS supplere potest, qualis est dependentia accidentis à subjecto.

ADDIT OVIEDO. Dependentiam comitantem, quam habet entitas cum 163 aliâ, quæ rationem causæ aut effectûs respectu illius non habet, est tamen talis, ut sine eâ subsistere non possit illa altera entitas, qualem dependentiam per illum, habet unio ab extremis. Cæterum, nulla causa, habet connexionem necessariam, cum actuali effectu; & ita ignis non habet necessariam connexionem cum actuali urere, potestq; activitas agentis calidi, impediri per resistenciam frigidi.

PRÆMITTO II. Ordinariè non agnoscitur dependentiam materiæ à formâ à priori.

RATIO, quia dependentia à priori, & tanquam à causâ, est dependentia ab alio vel tanquam ab efficiente, jam 164 autem nulla forma efficit materiam, quia nullacreat; vel est dependentia tanquam à materiâ, & sic materia non pendet à formâ, hoc ipso enim jam non esset subjectum primum, si Materia dependeret à formâ, tanquam à suâ Materiâ, vel certè dependentia à priori, est dependentia ab alio tanquam forma, sed hæc dependentia tunc est à priori, quando hoc, quod causat formam, constituit illud, neq; enim causat formaliter à priori, aliter quàm constituit Formam, dependentia etiam à priori, causationem exigit, quomodo autem causabit forma materiam, & sicut non sunt dignificanda entia sine

necessitate; ita nec dignificandæ dependentiæ, cumq; dependentia à posteriori sit ignobilior, sufficit ponere eam in materiâ respectu formæ, cum altioris dependentiæ ponendæ, nullum sit fundamentum. Neq; valet si dicas, formam esse conditionem requisitam, ad esse materiæ, potius enim materia disposita, est respectu producendis formam, conditio requisita, priusq; debet esse materia quàm producat formam, quàm tu dicis conditionem, ad esse materiæ requisitam. Ergo neque tanquam à conditione pendet materia à formâ, conditionesq; ex parte causæ requisitæ, non reducuntur ad causam formalem, sed ad efficientem. 166

PRÆMITTO III. Ordinariè non agnoscitur dependentiam, à posteriori in formâ essentialem, & in supplebilem à DEO, de quo inferius, agnoscitur tamen dependentiam naturalem.

PRÆMITTO IV. Difficere OVIEDO. Si dicatur materiam dependere à formâ à posteriori, rationem dat, Omnis causa, est prior suo effectu. Ergo antequam sit effectus, supponitur entitas causæ. Ergo supponitur quidquid necessarium est, ut existat. Ergo quocunq; alio existente, erit causa. Ergo causa potest non dependere ab existentia effectûs. Urget ulterius, illud quod est posterius, nullum influxum physicum aut moralem, potest præstare in illud, quod est prius, si enim est prius. Ergo supponitur habere omnes causas, sui productivas. Ergo ab isto posteriori, non potest dependere effectus. Sed hæc ratio non convincit, quia licet, antequam sit effectus, supponatur omne illud quod à priori est necessarium, & per modum causæ, ut existat causa, potest tamen non supponi antecederet, omne quodcunq; requisitum; hinc quocunq; alio existente, vel non existente erit causa quantum ad ea, quæ à priori requiruntur, licet non possit esse, si desint ea, quæ à posteriori requiruntur, hocq; dicere debent omnes, qui tenent, impossibili

III

168 nullo effectu reddito, reddi DEUM impossibilem, ubi non redderetur DEUS impossibilis à priori, sed à posteriori, & ex consequenti, cumq; illud posterius, influxum non exhibeat; sit ut ab illo posteriori, non dependeat effectus, tanquam ab aliquo priori, dependeat tamen, tanquam ab exigito, ut ponatur in statu, qui illi debetur.

PRÆMITTO V. Invenisse OVIEDO, modos salvandi connexionem cum effectu. V. g. possibilis est causa, quæ postea quàm producta sit, exigit non aliter contrariari, nisi ut DEUS sit determinatus, faciatq; decretum, ad concurrendum cum illâ ut producat effectum suum.

169 & quæ, si naturaliter producenda sit, exigit, ut antequam illam DEUS producat, supponatur determinatus ad concurrendum cum illâ, ad effectum, quem necessariò producere debet. Ergo fieri potest, ut causa dependeat à posteriori, ab effectu. Item possibilis est talis causa, quæ exigit, ut DEUS actu scientiæ conditionatæ, tali, circa causam versetur, si hanc causam produxero, connaturaliter, necessariò habebit hunc effectum. Ergo fieri poterit, ut causa dependeat à posteriori à suo effectu, &c. &c. Vide eundem. Quæ omnia admitti possunt, sed cur illa exigentia, talis decreti, talis notitiæ, non poterit dici fundare dependentiam à posteriori. 170

His positis, pensanda jam sunt argumenta, quæ probant naturaliter materiam, non posse existere, sine omni formâ.

Punctum Difficultatis II.

Pensantur rationes, an Materia possit existere sine omni formâ?

PRIMUM ARGUMENTUM EST: Materia est incompleta substantialiter. Ergo non potest naturaliter existere, sine omni formâ.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia etiam anima rationalis, est incompleta substantialiter, & ta-

171 men, ex præciso titulo incompletionis, non impeditur, ne naturaliter separata existat, quæ ergo hæc est incompletionis species in materiâ, eandem impediens, ne existat, naturaliter sine omni formâ? Dicunt alii; materia sine forma est turpis. Ergo illam horret natura. Sed materia sine forma existens, non est turpis positivè, cum habeat pulchritudinem positivam, quæ pulchritudo positiva, stat in habere prædicata sua, & differentiam essentialem, quod competit materiæ, licet sit turpis negativè, quia potest perfici accessu alicujus, cujus est capax recipiendæ pulchritudinis; hoc turpe negativum 172 non horret natura, quia & anima rationalis separata, non habet omnia prædicata, quæ habere ex unione potest, & tamen illam non horret natura, immo etiam concessò, quod materia spoliata omni formâ, sit monstrum quoddam, cur ex accidenti, dari non poterit, sicut dantur naturaliter, & alia monstra. Rursus alii, id inde colligunt: quia materia, esset ens otiosum, & non esset, sicut anima rationalis, quæ etiam, extra materiâ operari potest, sed non esset ens otiosum; emanaret enim ex se, suas passiones, esset apta componere compositum. Deinde, etiam in composito, materia activè, nihil operatur, & tamen non est ens otiosum; quia habere prædicata sua essentialia, inq; cõplere universum, non est otiosi.

SECUNDUM ARGUMENTUM EST, ex ex Hurtado. Agentia naturalia, non habent virtutem, ad spoliandam materiam omni formâ, expulsiõ enim dispositionum, quorum defectu forma cedit, sit ab aliis dispositionibus, pro novâ formâ inductis. Ergo si agentia, non habent vim, ad spoliandam materiam, omni formâ, nec materia, existere poterit, sine omni formâ.

RESPONDET ARRIAGA. Negando Antecedens. Quia licet ordinariè introducat post unam formam, alia for-

- 175 forma, ubi fuerit materia, benè disposita, cur tamen naturaliter non poterit fieri oppositum? Demus, inquit ille, lucem esse dispositionem ad formam substantialem aliquam, nonne lux potest cessare, sine ullis dispositionibus, de novo inductis, & cur, non & alia dispositiones? Deinde, cur statim ab initio mundi, non potuit, & quidem, non contra naturam materiae, produci materia sine omni forma? Nego item, quod non possint dari, duo agentia contraria, æqualis activitatis, quorum utraq; dispositiones præteritæ sint dissimulæ, vincent ergo illas, ob resistantiam autem æqualem mutuam,
- 176 non possint inducere novas dispositiones, completo requisitis, ad suæ formæ inductionem.

Neg. valet, si dicas, ex eo ipso, quod materia sit ens in completum, exigit produci non nisi una cum alio, sicut & anima rationalis, licet possit naturaliter existere sine materiâ, produci tamen primò, non nisi in corpore potestular, non inquam valet, si dicas; quia non demonstratur ens incompletum, non posse produci, sine alio, modò completionem habeat suorum essentialium prædicatorum. Negat etiam Arriaga, constare quod anima rationalis, naturaliter non possit produci, extra corpus, sed posito etiam,

- 177 quod anima rationalis, naturaliter extra Corpus produci non possit, non sequeretur adhuc, quidquam pro materia: Ratio: quia cum anima rationalis, in suo conservari in corpore, dependeat, à dispositionibus, congruum erat; ut & in primo suo produci, penderet à dispositionibus, jam autem materiam, repugnat in suo produci pendere à dispositionibus, cujus positio, ad unum placitum divinum, referenda est; Deinde, cur non dicatur duplicem esse seriem, eorum, quæ creantur à DEO, quorundam, quæ petunt determinare DEUM ad sui productionem, & tales sunt rationales animæ, quæ

non nisi ad exigentiam dispositionum 178 producuntur, alia autem quæ petant pendere in suo produci, merè à libertate DEI, & cur non erit talis materia, quo casu, non erit jam ratio, cur, simul cum alio, debeat produci materia, ex eo, quod sit ens incompletum.

TERTIUM ARGUMENTUM est SVAREZII. Non esse verisimile, materiam hanc sublunarem, esse magis independentem à formis substantialibus, indefinitè acceptis, quàm sit dependens materia, celestium corporum, à suis formis, sed materia celestis corporis, pendet naturaliter à sua formâ. Ergo, & hæc materia sublunarium; pendebit ab eadem.

RESPONDETUR. Sicut malè quis argumentaretur, ex eo, quia non datur agens naturale, quod corrumpat formam celestium corporum, & dissolvat unionem illorum, ita etiam non dari agens, quod corrumpat sublunarium, sic non videtur, currere argumentum, à connexionem materiæ celestis, cum suis formis, ad connexionem materiæ sublunaris, cum suis. Disparitasq; esse in hoc posset, quia forma celestis, cum suâ materiâ, habet unionem naturaliter incorruptibilem, ideo sine illâ, esse non potest naturaliter, forma autem corporum sublunarium, non habet unionem incorruptibilem 180 naturaliter.

INSTAT PRIMO SVAREZ; Non potest naturaliter materia, esse sine omni formâ accidentali. Ergo nec sine omni formâ substantiali.

RESPONDETUR. Quod attinet, ad accidentia connotativa, ut durationem, ubi, sine illis non potest esse etiam divinitus materia. eò, quod ideo identificatur ipsi materiæ, licet ad suum formale exigant circumstantias, jam autem, nulla forma substantialis, identificata est materiæ. Quod attinet ad accidentia distincta realiter, hoc ipsum esse demonstrandum, non posse materiam carere omni accidenti, exceptâ quantitate,

quæ

- 181 quæ ex una parte, nullo agentis materiali est contraria, ex alia parte, quia emanativè producitur à materiâ, habetur semper radix substituendi quantitatem, jam autem, non emanat ex se materia, formam substantialem.

INSTAT SECUNDO idem. Materia hæc, ad hoc facta est, ut semper, sit sub formis. Ergo apparet illam indigere formâ ad existendum.

RESPONDETUR, in antecedenti, peti principium. Addit Arriaga, hoc non sciri, quod de facto aliquando non fuerit sine omni formâ, quis enim ab initio mundi fuit, in omnibus locis, ut hoc observaret. Immo, nec potuisset

- 182 hoc quisquam advertere, quod hæc materia, sit sine formâ, si remanerent accidentia, illi formæ debita sicut, nec nos advertemus non esse substantiam panis in Eucharistiâ, quia manent accidentia panis. Sed doctrina hæc Arriaga, sicut & adlata ad Argumentum secundum, in nostrorum principiis, locum non habet, tenet enim Arriaga naturaliter posse existere, materiam sine omni formâ, cujus oppositum tenendum est.

QUARTUM ARGUMENTUM est cujusdam; Materia, semper amittit aliquas partes, in omni expulsiōe formæ. Ergo si careat omni absolute formâ, non videtur posse naturaliter subsistere, si enim ad modicam privationem, quæ sola naturæ prioritate antecedit, sequitur diminutio aliquarum partium materiæ. Ergo si absolute careat omni formâ, non posset naturaliter tota subsistere.

- 183 RESPONDETUR. Negando antecedens. Non enim apparet, quomodo materia amittat aliquas sui partes, quæ omnino incorruptibilis est, à creato agente, quod si tantum amittit totalitatem resultantem ex unitâ formâ non probatur intentum, quia hoc ipsum probari debuisset; nempe naturaliter repugnare, absq; tali totalitate, existere materiam.

INSTAT PRIMO Idem. Omne quod 184 existit, non solum debet habere complementum suum Metaphysicum, sed etiam Physicum, & ita non potest naturaliter existere, anima rationalis, sine perfectione suâ physicâ, hoc est intelligentiis, & volitionibus, materia autem spoliata omni formâ substantiali, existeret sine cōplemento suo Physico.

RESPONDETUR. Negando Antecedens. Certè enim quinque digiti, sunt complementum physicum manûs, nunquidne uno digito, sine miraculo, concursuq; supernaturali carere non poterit manus? nunquid naturaliter, in deliquio, non caret anima operationibus intellectûs, & voluntatis? 185

INSTAT SECUNDO. Non potest naturaliter esse corpus, sine omni alimento, ergo & sine omni formâ materiæ.

RESPONDETUR ex hoc antecedenti, oppositum erui, quod scilicet saltem per modicum tempus, possit esse materia sine omni formâ, sicut & corpus est interdum, sine alimento saltem antonomasticon dicto; disparitas etiam assignari potest; quia suppositâ contrariâ pugnâ, decisioneq; partium, quæ consumuntur, debet dari aliquid, quod decidendum vices suppleat; quia autem nulla sit suppletio in materia, à formis, fit ut non habeatur idem fundamentum, ad adstruendam conjunctionem formæ, cum materiâ, quod militat pro alimento.

INSTAT TERTIO. Non potest quidquam indeterminatum existere, & ita aqua, quamvis possit non esse Tricubitalis, necessariò tamen exigit multitudinem partium determinatam, quæ determinatio, sit ab agente. Ergo quia materia prima, ex se, non est determinata ad tantam multitudinem partium, determinari debet à formâ, adeoq; nec existere potest sine illâ.

RESPONDETUR. Determinationem tantam partium materiæ, posse haberi à DEO, à formis expulsiis, quamvis non introductis novis.

QUIN-

187 QUINTUM ARGUMENTUM est aliorum. Forma materialis, non potest existere naturaliter absq; omni materia. Ergo neq; materia potest existere, absq; omni forma.

RESPONDETUR. Ne negetur antecedens difficultatem facit mysterium Eucharisticum, cuius miraculum depre-
taretur, si naturaliter forma Materia-
lis posset existere, sine subiecto, sed pos-
set aliquis evadere, dicereq; quod na-
turaliter formæ accidentales, titulo
ipso accidentium, non possint esse sine
subiecto, secus forma substantialis etia-
am materialis, & quod hæc sit Natura,
accidentiarum formarum, constare

188 nobis ex sensu Patrum, qui non proce-
dit, nec attingit quidquam, de formis
substantialibus. Hæc tamen evasio,
mere est evasio, sine positivo funda-
mento, concedens aliquid, contra
communem sensum Doctorum. Hinc
melius. Negari potest consequentia,;
quia formæ materiales substantiales,
educuntur, hoc ipso, quia educuntur,
Naturaliter, sine subiecto existere non
possunt, cum illa definitivè, dicatur e-
duci, quæ non habent titulum existen-
di naturaliter sine subiecto, quia au-
tem non convenit educi materiæ de
forma, sit, ut sine forma naturaliter
189 existere possit.

SUPPONIT etiam hæc doctrina,;
quod in ordine ad existentiam, nul-
lam causalitatem exerceat forma in
materiam, quæ enim hæc causalitas?
præcipuè in ordine, ad Ens, quod non
nisi creari potest, & quod potius est
causa existentie formæ materialis; de-
inde si esset aliqua causalitas formæ, in
existentiam materiæ, illa esset in ordi-
ne causæ formalis, si esset in ordine cau-
sæ formalis, ne divinitus quidem pos-
set esse materia, sine omni forma,;
quia causalitas causæ formalis, utpotè
causæ intrinsicæ, ne divinitus quidem
suppleri potest.

Punctum Difficultatis III. 190

Decernitur de difficultate.

DICENDUM EST PRIMO. Non esse
ullam demonstrationem per principia
positiva & intrinsicæ quod naturaliter, non
possit existere materia, sine omni forma.

PROBATUR Conclusio: Quia nulla
calis demonstratio, adferri potest.

DICENDUM EST SECUNDO. Mate-
riam nihilominus, non posse existere natura-
liter sine omni forma.

PROBATUR Conclusio. Quia ex una
parte ita fert communis Doctorum
sententia, ex altera parte, oppositum,
nec ratio positiva, nec experientia pro-
bat, & sicut, quia nec ratio, nec expe-
rientia probat, quod ignis frigefaciat,
divinari esset, dicere, quod naturaliter
frigefacere possit, ita, quia nec ratio,
nec experientia probat, quod materia
sine forma existere possit, hinc oppo-
situm mera divinatio est. Est ratio pro-
cedens per principium negativum,;
Sed in contra.

OBJICIT PRIMO Oviedo. Nullum
est fundamentum adstruendi, quod
sit dependens materia, saltem per po-
sterius à forma, cum nullum sit fun-
damentum asserendi, talem esse con-
nexionem materiæ, cum formis, qua-
lem explicuit Oviedo Præmissis quin-
to, supra. 192

RESPONDETUR. Hoc argumen-
tum procedere ex principio negativo,
scilicet nulla est ratio, deinde retor-
qveri potest argumentum, cum non
videamus per experientiam existere
materiam sine forma substantiali, non
est ratio, asserendi, naturaliter id fieri
posse; deniq; non est fundamentum,
quod tale decretum non sit positum,
exigente id naturæ materiæ, ut nun-
quam illa existat sine forma, cum vide-
amus, nunquam illam existere sine
forma, bene ergo concludetur, Ma-
teriam non posse existere sine omni
Forma.

OBJI-

193 OBJICIT SECUNDO idem. Quia, si
quæ causa dependeret à posteriori, à
suo effectu, posset illum per simpli-
cem emanationem producere, sed
formam substantialem, non potest
materia per simplicem emanationem
producere. Ergo. Major probatur
Inductione, anima enim, quæ cen-
setur à posteriori dependere à suis po-
tentis, habereq; illas distinctas realiter,
emanativè illas producit. Ignis si pen-
det à calore, à posteriori, emanativè
illum producit; quia verò eadem ani-
ma, à suis actibus non pendet à poste-
riori, nec ignis à calore in subiecto ex-
traneo producendo, dependet à poste-
riori, idèò illum in extraneo subiecto,
emanativè non producit. Eadem Ma-
ior probatur, à priori. Omne ens vir-
tutem habet, ad producendum, inde-
pendenter ab alio com principio Crea-
to, id, à quo dependet à posteriori, &
illud, sine quo naturaliter conservari
nequit, quia si talem virtutem non
haberet ens, sed indigeret alio com-
principio, hoc ipso ad sui conservatio-
nem illud ens indigeret, eò, quod neq;
est causa, neq; effectus, neq; terminus,
neq; subiectum, cuius illud ens sit mo-
dus, relatio, aut actus.

RESPONDETUR. Majorem cum
sua inductione, veram esse, de entibus
determinatè ab hoc determinato En-
te pendentibus, jam autem materia
determinatè non exigit hanc formam
substantialem. Ratio etiam adlata
non convincit, quia non indigendo
aliò, ad sui conservationem activè
concurrente, casu, quò non nisi con-
cursu creativo, sicut produci, ita &
conservari indigeat, indigere potest
principio, ut illi exhibeat conservatio-
nem creativam, nempe DEO, quod ta-
men, non est numeratum in illis, qui-
bus aliquid indigere potest, ad sui con-
servationem, & non est ratio, cur non
numeretur. Dici etiam posset, tunc
dari vim emanandi, id, à quo aliquid
dependet à posteriori, quando simul

196 illo indiget ad operari, sicut anima in-
diget intellectu ad operari, non indiget
autem Materia, Formâ, ad suum opera-
ri, quod est v.g. emanare quantitatem.

OBJICIT TERTIO idem. Potest materia
amittere dispositiones sufficientes ad
formam, v.g. ligni, & nondum habere
dispositiones sufficientes ad formam
aliam. Ergo tunc existet, & quidem na-
turaliter, sine forma. Antecedens pro-
batur. Amittat enim lignum v.g. gra-
dus frigiditatis quatuor, qui sunt re-
quisiti ad formam ligni, jam non ha-
bebit formam ligni; & acquirat idem
lignum, gradus quatuor caloris, qui e-
tiam nec dum sunt sufficientes, ad for-
mam ignis, tunc lignum, non habebit
formam ignis. Hoc idem aliter propo-
nit. Supponitq; quod generatio vivē-
tis requirat determinatam quantitatem
materiæ, ad hoc ut inducatur forma,;
& hoc quantum, vocatur minimum
materiæ, de hoc minimo, ita discurret:
Minimum hoc, per partes disponitur,
ita ut pars propinquior prius recipiat
dispositiones ultimas formæ debitas,
posterius autem eas recipiat; pars re-
motior, rursus, quando jam pars pro-
pinquior, est cum toto temperamen-
to qualitatibus requisitarum, ad for-
mam viventis, v.g. hominis, tunc ad-
huc pars remotior, non habet hoc tem-
peramentum, adeoq; nec formam ho-
minis, neq; etiam habet formam em-
bryonis, quia illum amisit per dispo-
sitiones ad formam hominis requisiti-
tas. Ergo pars illa remotior, nullam
harum formarum habebit.

RESPONDET ipsemet Oviedo. Quod
scilicet forma, non dependeat à dispo-
sitionibus, ita, ut naturaliter conser-
vanda sit, cum unione ad materi-
am, etiam si dispositionem omnem,
ex vi cuius fuit introducta, amittat.
Ex alio principio, dici potest, quod ul-
tima dispositio præcedentis formæ,
nunquam amittatur, nisi positâ ulti-
mâ dispositione, ad aliam formam
substantialem, licet non semper illa
sit

199 sit nobis nota, in tantâ varietate formarum substantialium, adeoq; fieri posse, ut sublatis dispositionibus, ad formam ligni, non succedat forma ignis, eò, quòd non habeat tantum calorem, quantum requirit, succedat autem alia forma substantialis, quæ requirit minorem calorem, maiorem tamen quàm alia forma.

DICENDUM EST TERTIO. *Materiam divinam posse existere sine omni formâ.*

PROBATUR PRIMO. Quia id non implicat contradictionem.

PROBATUR SECUNDO ex principiis Thomistarum. Tum quia existentia, est quid distinctum realiter à formâ, nec
200 est ratio, cur conjungi non possit, cum solâ materiâ. Tum quia per illos, existentia humanitatis Christi, potest suppleri ab existentia VERBI, supernaturaliter. Ergo, & existentia materiæ, cum formâ, poterit suppleri. Tum quia aliqui ex illis docent, posse essentiam conservari in rerum naturâ, sine existentia. Ergo & essentia materiæ, poterit conservari sine existentia, quàm per illos, habet à formâ. *Neg. videt, si dicat, si materia haberet existentiam sine forma, hoc ipso haberet formam, quia omnis actus, est forma, nego enim, actum, qui est existentia, esse formam physicam, de qua hic; licet*
201 actus compositi substantialis constitutivus, sit forma, unde etiam Thomistæ ponunt in composito formam, & ejus existentiam, nec tamen dicunt, unum compositum, habere duas formas substantiales.

PROBAT TERTIO Svarcz. Potest existere forma materialis, divinitus, sine omni materia. Ergo & materia, sine omni forma. Utraq; propositio, probatur; quia utrumq; horum, sine alio, potest habere esse suum, extra causas.

PROB. QVARTO. Possunt divinitus in Eucharistia, existere accidentia, sine omni subjecto. Ergo & materia, poterit existere sine omni forma.

PROBAT QVINTO Hurtadus. Materiam

existere, non est primarius effectus formæ, sed secundarius: Ergo si ponatur materia, existens per aliam existentiam, nulla erit contradictio. Antecedens probatur. Quia si formæ effectus formalis primarius, esset existentia materiæ, sequeretur impossibile esse, ut existat forma, quin existat materia, impossibile est enim, esse formam, sine effectui suo formali. Quando autem dicunt Thomistæ, quòd tunc esset materia, in actu, sine actu: non convincunt; haberet enim tunc, non nisi actum existendi, consequenter, non esset in actu, sine actu.

OBJICIUNT I. Thomistæ. Impossibile est existere, sine existentia; sed si materia posset existere, sine omni forma, existeret sine existentia. Ergo.

RESPONDETUR. In primis existentiam non distingui ab essentia, sed hoc etiam negato, cur non posset existere Materia, existentia aliquâ supernaturali, & tamen non petibili à formâ?

OBJICITUR II. Implicat, aliquid esse à parte rei, & non esse in determinata specie, sed si materia esset sine omni forma, esset à parte rei, & non esset, in determinata specie. Ergo.

RESPONDETUR. Posse aliquid esse, & non esse in determinata specie Physica, licet non possit carere, specie sua Metaphysica, seu connexionione determinatâ prædicatorum, differentiâq; illius intrinsecè constitutivâ.

OBJICITUR III. Implicat habere esse accidentale, & non habere illud à forma accidentali. Ergo etiam implicat substantiale habere, & non habere illud à forma substantiali, haberetur autem, si existeret materia sine omni formâ.

RESPONDETUR. Esse substantiale duplex cogitari potest, primo esse substantiale Physicè compositum, & hoc repugnat habere, nisi à forma substantiali physicâ. Secundo aliud est esse substantiale Physicum,

qv.

205 quidem sed non compositum Physicè, & hoc non repugnat habere, sine formâ superadditâ, cum sit identificatum ipsi entitati rei, condistincta ab accidenti se solâ, hocq; haberi potest, sine omni formâ superadditâ, utpotè quod petit identificari, ut identificatur in Angelis, cum tamen accidens, nulli cui per se, petat identificari, immo petit non identificari; quia illud ens, & esset per se ut supponitur, & non per se, utpotè, idem cum accidenti.

INSTABIS. Totum esse artificiatum, est à formâ artificiatâ. Ergo & totum substantiale, à formâ substantiali.

206 RESPONDETUR. Negando Consequentiam: Quia ratio artificiatæ formæ introductæ, non habet in quid referatur, jam autem, ratio substantialis, incompleti in materiâ, potest in aliquid referri, nempe, in esse illius incompletum, & certè materia prout condistincta formæ, non est accidens. Ergo prout condistincta formæ est aliquid substantiale.

OBJICITUR QVARTO. Materia magis dependet à formis substantialibus, quàm ab accidentalibus, sed non potest etiam divinitus spoliari materia, omni formâ accidentali. Ergo nec substantiali.

207 RESPONDETUR. Magis pendere materiam, à formis substantialibus, hoc sensu, quia nobiliora prædicata ab illis accipit. Sed magis ne quoad dici ad conversionem? Si sint accidentia Logica, magis cum illis convertitur, utpotè sibi identificatis, cum tamen formæ substantiales, non identificentur materiæ, si autem sint accidentia Physica, æquè sine illis, poterit existere forma, ut sine formis substantialibus.

OBJICITUR QVINTO. Causalitas causæ formalis, etiam ex DEO, est insupplebilis; sed forma dicit causalitatem in materiam. Ergo hanc causalitatem DEUS supplere non potest. Er-

go nec materia existere sine formâ poterit.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum, causalitas causæ materialis à DEO est insupplebilis, sed materia, dicit causalitatem, in formam. Ergo illam DEUS supplere non poterit, adeoq; forma, divinitus etiam sine materia, existere non poterit, cum tamen, de facto formæ accidentales existant, in Eucharistia, sine subjecto. Quod si dicas, suppleri illic causalitatem, causæ materialis, in genere causæ efficientis, dante scilicet, concurrentem consimilem conservativum DEO, qualem exhibuisset, in præsentia subjecti materialis, idem in præsentia etiam dici poterit.

INSTABIS. Etiam divinitus non potest esse album, sine albedine. Ergo nec materia, sine formâ.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam. Quia esse album, est effectus formalis primarius albedinis, vix ab ea in subjecto apto, posita ratione distinctus, consequenter, si habetur aliquid, album esse, habetur albedo. Esse autem materiæ, non est effectus formalis primarius formæ, hinc benè poterit dari, ut existat materia, sine formâ substantiali.

INSTABIS. Etiam divinitus, non potest existere compositum hoc, quia
210 le darur à parte rei, sine formâ. Ergo etiam nec divinitus, existere poterit materia, sine formâ.

RESPONDETUR; disparitatem esse. Quia esse compositi, non habet entitatem distinctam à materiâ, & formâ, hoc ipso ergo; quia non esset entitas formæ, non esset compositum, entitas autem materiæ, non est entitas formæ, sed quid realiter ab illâ distinctum, consequenter poni poterit entitas Materiæ, & non poni entitas formæ.

Casu autem quò materia existeret divinitus, sine omni formâ substantiali

211 tiali concursus, ad ita existendum ex-
hibitus, esset concursus in entitate Na-
turalis, supernaturalis quoad modum.
Quia tunc est concursus supernatura-
lis, quoad substantiam; quando vel
producit effectus, excedens, vel
quando suppletur concursus, seu cau-
salitas alicujus causæ; Concursus au-
tem supernaturalis, quoad modum
est quem exhibet Deus, in his circum-
stantiis indebitus, exhibetq; illum, tan-
quam auctor miraculorum, non sup-
plendo tamen ullam causalitatem; &
quia, etiam in præfenti, nullam causa-
litatem supplet Deus, cum forma, non
causet materiã, sit ut hic concursus, sit
212 supernaturalis, non nisi quoad modum.

QVÆSTIO III.

De Materiã, in quantum potentia est.

De potentia, absolute & radicali-
ter spectatã, egimus supra, ubi de
primo essentiali conceptu Materiæ,
nunc agitur, de potentia relativè spe-
ctatã. Porro pervulgatum est, mate-
riam, vocari puram potentiam, sed in
quoniam sensu, controversum est.
Thomistæ enim aliqui, omnem illa-
ctum negant, sed cum Nominalibus,
& Nostris, Scotistæ tribuunt, ut hoc
intelligatur.

213 **PRÆMITTO PRIMO** ex Hurtado Disp.
2. Phys. Sect. 2. *Potentiam aliam esse obje-
ctivam, aliam activam, aliam passivam.* Po-
tentia objectiva, sive Logica, est mera
& sola non repugnantia rei ad essen-
dum, & hæc potentia, competit Enti-
bus nondum existentibus, etq; oppo-
nitur actus existentia, Materia à parte
rei posita, quod non sit potentia Logi-
ca, probatur, ubi de ejus propria exi-
stentiã, potentia activa, est vis produ-
ctiva, alicujus effectus, qualis potentia,
est in igne, ad comburendum, an ma-
teriæ conveniat aliquid producere, &
infra agitur. Potentia passiva, est sub-
jectum receptivum formarum, & in
isto sensu, materia, potest dici pura po-

tentia, ei enim convenit recipere for-
mam, & non recipi in alio subjecto.
Ceterum, non ita est potentia, ut ex-
cludat omnem actum, quod ut intelli-
gatur.

PRÆMITTO SECUNDO ex Svar. Disp.
13. Metaphys. Sect. 7. n. 7. *Actum inter-
dum sumi absolute, interdum respectivè.* Re-
spectivè sumitur, cum sumitur per or-
dinem ad aliud, ut cum dico, formam
esse actum materiæ, absolute sumitur
actus, quando sumitur aliquid, pro eo,
quod in se est actuale quid, quantum-
vis nihil actuatur, & ita Deus dicitur a-
ctus, quamvis Deus nullius entis sit
forma. Rursus, uterq; hic actus, alius
est Physicus, alius Metaphysicus. Phy-
sicus actus est v.g. forma, Metaphysi-
cus autem actus, est multiplex, aut e-
nim est actus essentia, & vocatur diffe-
rentia, aut actus existentia, & voca-
tur existentia, aut actus entis per se, &
vocatur subsistentia. Specialiter
actus absolutus, alius est completus,
alius incompletus, actus absolute com-
pletus est, qui in genere entis, vel sub-
stantia, ita est completus, ut nec con-
stituatur per actum physicum, à se di-
stinctum, neq; illo indigeat, & talis est
v.g. Angelus. Alius est actus absolutus
incompletus, & est ens illud, quod ha-
bet actualitatem aliquam, in quan-
tum est extra nihil, sed ita, ut tamen
214 ordinetur ad aliud. Isti ergo, qui tri-
buunt materiæ, aliquam actualitatem,
tribuunt ei actualitatem Metaphysi-
cam incompletam, eò, quod etiam
illa ordinetur ad formam, quando au-
tem dicitur, materia esse actus absolu-
tus, id absolutum, non supponit pro
radicali, sed supponit pro absoluto,
prout distinguitur ab actu, qui ad
aliud actuandum ordinatur.

PRÆMITTO TERTIO ex eodem.
*Distincta hæc esse, Materia est pura potentia,
& materia est in pura potentia.* Prior pro-
positio est vera, solum enim significat,
materiæ non nisi deberi, ut sit subjectum,
nec ullo modo convenire ei ut sit actus
Phy-

217 Physicus, posterior autem propositio,
si non falsa, saltem ambigua est, vide-
tur enim significare, quod materia,
habeat negationem actualis existentia.

DIFFICULTAS I.

An Materia sit pura potentia?

DICENDUM EST; *Materiam pri-
mam, non esse purè potentiam, quæ sit
cum exclusione actus Metaphysici, sed actus
entitativi.*

PROBATUR PRIMO Auctoritate Ari-
stot. ex 1. Physicor. tex. 69. Ubi mate-
riam primam comparat, cum ligno,
ex quo fit statua, quod certe habet en-
218 titatem actualem, independentem, à
formâ statua; Deinde 1. Physicor. tex.
32. dicit Materiam esse subjectum, ex
quo, per se aliquid fit, cum insit, quo-
modo autem inesset, si nullum actum
entitativum in se portaret. Similia ha-
bet septimò Metaphys. & tertio de Coe-
lo C. 8. Citat Svarcz etiam auctori-
tatem S. Thom: quæst. 1. de Spirit.
Creaturis ar. 1. & tertio contra gentes
C. 20. ubi dicit, perfectius esse com-
positum, quam sit ipsa forma, quod
certè non diceret, si non sentiret, ali-
quam perfectionem habere Materiam.
Similia habet primâ parte q. 45. arti-
culo 1. ad primum & ibi quæst. 14. ar. 11.
219 ad tertium: & quæst. 3. de veritate ar.
5. ad primum.

PROBAT SECUNDO Svarcz. Potest
materia, in suo conceptu, intelligi com-
posita ex genere & differentia, ut si di-
stingvatur materia coeli à materia sub-
lunarium. Ergo habet suum actum
Metaphysicum.

CONFIRMATUR ex Maffrio. Materia
secundum se considerata, vel est ali-
quid, in rerum naturâ, vel est nihil,
non potest dici nihil. Tum quia ex
1. Physic: est principium rerum in
fieri & ex 2. Physic. est natura per se
causa compositi intrinseca ex 7. Me-
taph: est fundamentum formarum,
ex Theologia terminus Creationis.

Tum quia, si materia, est nihil. Ergo 220
composita substantialia, dependerent
in suo esse, & existere, à nihilo, cum de-
pendeant à materiã. Quod si materia,
est aliquid in rerum naturâ, quæro,
vel est accidens, vel aliquid substantia-
le? non potest dici, quod sit accidens,
est enim subjectum formæ substantia-
lis, forma autem substantialis, non est
in accidente & est pars intrinseca com-
positi substantialis; quod si materia,
est substantia, & non eadem cum for-
ma. Ergo habet suum actum entita-
tivum.

PROBATUR TERTIO. Falsa est hæc
propositio, materia non est ens actu.
Ergo debet esse hæc vera, materia est 221
ens actu. Ergo ulterius, materiæ non
convenit, esse puram potentiam, quæ,
sit cum exclusione actus entitativi, cui
enim, competit esse Ens actu, illi non
competit negatio entis actu. Ergo nec
competet exclusio actus entitativi, ex-
clusio enim actus entitativi, est nega-
tio entis actu. Antecedens primum
probat. Creatura est ens actu, mate-
ria prima est Creatura. Ergo. Major
probat. Nihil non est creatum, aliàs
esset creatum, & non esset creatum.
Ergo creatura est ens actu, idem enim
ista significant. Minor autem est de
fide. Rursus. Materia est, & non est
Deus. Ergo est creatura. 222

RESPOND: PRIMO Thomistæ.
Materiam esse nihil existentia, licet
non sit nihil essentia.

CONTRA est. Tum quia si materiã,
non est nil essentia. Ergo est actus es-
sentia. Ergo adhuc habetur intentum.
Tum quia ex indistinctione actualis es-
sentia ab existentia, sequitur materi-
am habere actum existentia. Tum
quia falsa est hæc propositio: materia
actu est nihil essentia. Ergo vera erit
hæc, materia actu, non est nihil essen-
tia. Ergo ulterius vera hæc, materia est
actu aliquid essentia, nam ex duobus
negativis, resultat positivum quid.
Quod si vera hæc propositio, materia
est

223 est actu aliquid essentiae, id est habens actu aliquam essentiam. Ergo vera erit, & hæc: Materia est actu aliquid entis, id est, habens actu aliquam entitatem, essentia enim, est ens. Ergo ulterius vera erit hæc: materia est ens actu, quod sic probatur: quod habet actu aliquam entitatem, illud est ens actu, habet ex concessis materia, actu entitatem. Ergo est ens actu.

RESPOND: Materiam, habere quidem entitatem realem, tamen non est ens in actu.

CONTRA. Si concedis, materiam non esse puram potentiam obiectivam, licet sit pura potentia subjectiva, hoc 224 ipso concedis, non esse actu nihil essentiae, adeoque, esse actu aliquid entis, habendoque entitatem realem, habere actum entitativum.

OBJICITUR I. Auctoritas Aristotelis.

RESPOND: Quod dicat, materiam esse puram potentiam subjectivam, hoc est, nihil actus physici involventem, sed non voluit esse puram potentiam Logicam, & obiectivam, quæ sit per exclusionem actus Metaphysici. Quo etiam modo solvi debet auctoritas S. Thomæ; Si alicubi oppositum significat.

OBJICITUR II. Materia est pura potentia. Ergo, non potest habere alium 225 quem actum. Ergo neque entitatem actualem. Secunda consequentia probatur, quia actualis entitas, est aliquis actus, nam est ens actu. Antecedens probatur auctoritate, est enim axioma, materiam esse puram potentiam. Respondum supra, materiam esse puram potentiam, per exclusionem actus Physici, non per exclusionem actus Metaphysici. Ex dictis etiam supra, negari potest, Secunda Consequentia, cum sua probatione, licet enim sine Controversia, vera sit hæc propositio, actualis entitas, est in actu, sed hæc est dubia, actualis entitas, est aliquis actus, ly enim, actus, potest hic supponere pro actu Physico.

OBJICITUR III. Si materia, non est 226 pura potentia, vel est composita ex potentia, & actu, vel est aliquis actus; sed materia neque est composita ex potentia, & actu, neque est actus. Ergo est pura potentia. Minor probatur, quoad primam partem: si materia esset composita ex actu, & potentia, daretur potentia prior ipsa materia, quod est absurdum, nam daretur, aut processus in infinitum, in istis compositionibus, aut deveniretur ad aliquam potentiam, quæ non esset composita ex actu, & potentia, & hanc, tandem, dicerem esse materiam primam. Non potest etiam dici, quod sit materia, actus, quia vel esset actus informans, vel subsistens, 227 non potest actus informans, aliis esset actus, aliis subjecti, atque jam, ita, materiam daretur materia: non potest etiam esse actus subsistens, quia si materia, esset actus subsistens, talis, qui informare non possit: Ergo esset substantia completa, haberet se enim ita, sicut Deus & Angeli, qui sunt actus subsistentes, & substantiæ completæ.

RESPONDET Svarez. Materiam esse compositam, non ex potentia, & actu Physico, sed esse compositam ex potentia, & actu Metaphysico, hoc est, ex genere & differentia, neque est absurdum, potentia Physicam, dari priorem potentiam Metaphysicam, quia hæc prioritas, est per solam rationem, sicut non est absurdum, dari aliquid in homine prius homine per conceptum, hoc est genericam rationem animalis.

INSTABIS. Materia est simplex entitas. Ergo, vel est tota, actus, vel tota potentia: sed non est tota, actus. Ergo est tota potentia. Ergo nihil actualitatis continet.

RESPONDETUR. Materiam esse simplicem entitatem in ordine Physico, hoc est non compositam ex subjecto Physico, & forma Physicâ, sed actu non esse simplicem entitatem, seu incompletam in ordine Metaphysico, est enim composita ex potentia ipsâ, ad exi-

Ren-

229 stendum, hoc est non repugnantia, ut existat, & ex actu Metaphysico, hoc est actuali existentia, item ex genere suo & differentia, cum quo stat, ut tota sit Physica potentia, & simul tota, actus Metaphysicus, utpotè identificans sibi, suam existentiam.

OBJICITUR IV. Omnis actus, est propter operationem; Materia non est propter operationem. Ergo non est actus.

RESPONDETUR. Omne actum informantem aut completam substantiam esse propter operationem, non tamen omnem actum entitativum, esse propter operationem, certè enim 230 actus entitativus, potest ad aliud genus causæ exercendum institui, v. g. ad recipiendum, non verò ad agendum tantum, in genere causæ efficientis. Potest etiam ostendi operatio materiam, emanatio scilicet quantitatis, potest denique transire totum, non enim, dicimus materiam esse actum, sed in actu. Quod si dicas, omne quod est in actu, esse propter operationem, vel negabitur Major, vel ex dictis, distinguetur.

OBJICITUR V. Nullus est actus, qui seipso non habeat actualitatem. Materia, seipsa non habet actualitatem, actualitas enim habetur à forma, & tamen, materia, seipsa non est forma. 231 Respondum supra actualitatem Physicam, tribui formæ, sed non actualitatem Metaphysicam, vel certè omnis actualitas, est à forma, vel distincta, vel identificata, jam autem materiam, non identificatur quidem Forma Physica, identificatur Metaphysica Forma.

INSTABIS I. Si Materia esset in actu, non posset fieri ex illa, & forma, unum per se; ex duobus enim entibus in actu, non fit unum per se.

RESPOND: Ex duobus entibus in actu completis, & ad se cum sua actualitate substantialiter non ordinatis, non fit unum per se, secus de aliis entibus. Rursus, si materia esset in actu Physico,

non posset fieri, ex illa, & forma, unum 232 per se, sed bene fieri potest ex actu Metaphysico, & forma physica, unum per se; immo fieri non posset, ex istis duobus, hoc est, materia & forma unum per se, nisi Materia, esset actus Metaphysicus; esset enim nihil: ex forma autem, & nihilo, unum per se non fit.

INSTABIS II. Purus actus, ita est actus, ut nihil admixtæ habeat potentialitatis. Ergo & pura potentia, ita debet esse pura, ut nihil habeat actualitatis; Materia est pura potentia. Ergo nihil habet actualitatis.

RESPONDET Svarez. Distingvendo Consequens, quod scilicet pura potentia, nihil habeat actualitatis, quæ 233 sit à forma Physica, licet necessariò debeat habere aliquid actualitatis, à forma Metaphysica: hoc est, suo esse, extra causas. Restituitur argumentum, purus actus, nihil habet potentialitatis. Ergo & pura potentia, nihil habet etiam actus Metaphysici. Disparitatem assignat Svarez: quia talis potentia, est impossibilis à parte rei, quæ non includat actum Metaphysicum, possibilis autem est, talis actus, qui non involvat ullam potentialitatem, quod ipsum probat; quia non repugnat dari talem perfectionem, quæ nullam habeat admixtam imperfectionem, impossibilis autem est talis imperfectio, quæ nullam 234 habeat admixtam perfectionem, quia potius istud Ens, non esset ens, sed nihil, & negatio omnis perfectionis, & sicut possibile est summum bonum, quod est, sine ulla mistura mali, quavis sit impossibile summum malum, quod sit sine mistura boni; ita possibilis erit purus actus, qui sit sine mistura imperfectionis, impossibilis autem erit pura potentia, quæ sit sine mistura perfectionis. Alter paulò satisfit eisdem difficultati, quod scilicet, & esset cum exclusionem omnis actus, illa potentia, ut supponitur, & non esset; quia, quod est extra causas actu, non est cum exclusionem omnis actus, illa autem

235 autem potentia, esset extra causas actus: deinde si illa pura potentia, non haberet quidquam actualitatis, vel verum esset, de illa dicere, non est actu nihil essentiae, vel non esset verum; Si non esset verum dicere. Ergo est actu aliquid essentiae, adeoque & ipsa est actu: si autem est verum dicere, est actu nihil essentiae. Ergo ita se habet post productionem sui, atque ante illam, veraque erit de illa, prioris propositionis contradictoria, est actu nihil essentiae.

INSTABIS III. Si materia prima involveret aliquid actualitatis, actus purus, & pura potentia, non distarent maxime, sed debent distare. Ergo, Sequela probatur: Magis distarent, pura potentia, & actus purus, si pura potentia, nihil actualitatis haberet.

RESPONDETUR. Minorem esse falsam, quia accidentia, magis distant a Deo, quam materia, utpotè participans de genere substantiae. Deinde dicit Suarez, actum purum & materiam, maxime distare, non negativè, hæc enim est distantia, inter Deum, & nihil, sed maxime positivè, hoc est distantia debita entibus positivis: quod si, materia distat ab actu puro, distantia positivâ, hoc ipso actualitatem aliquam importare debet, aliàs hoc ipso, non esset hæc distantia positivâ. Dicit etiam posset, impossibilem esse distantiam maximâ, inter Deum, & aliquid creatum, quia illa Creatura, deberet esse imperfectissima, non est autem, possibilis creatura imperfectissima, quia aliàs Deus, jam non esset, ab ulla Creatura minus participabilis, hoc autem non potest dici: quia quod est participabile in infinitum, magis & magis, necessariò est participabile in infinitum, minus & minus, aliàs deveniretur ad ultimum, infinitudoque perfectionis, clauderetur termino, nec eadem esset via Athenis Thebas, & Thebis Athenas. Si autem Deus est participabilis in infinitum, minus & minus; ergo illa creatura imperfectissima, non esset imperfectissi-

ma, utpotè, quâ deberet dari, minus participans, de Deo, adeoque minus perfecta.

OBJICITUR VI. Si materia, esset aliquid actu, esset vel Substantia, vel accidens: non est accidens, ut constat. Ergo est substantia. Sed materia, substantia esse non potest, quod ipsum probatur; quia quod est potentia ad substantiam, non est actu substantia: quod est enim potentia ad aliquid, non est actu illudmet, sed materia est potentia ad substantiam. Ergo.

RESPONDETUR. Quod est potentia Logica ad aliquid, non est illudmet ipsum, concedo: quod est potentia Physicè, est tamen actus Metaphysicè, non est illudmet ipsum, nego. Deinde quod est potentia ad physicam substantiam, hoc est, formam substantialem, si sit etiam potentia, respectu totius generis, & latitudinis substantiae, non est illudmet ipsum, in genere substantiae, quod est substantia potest; tamen esse substantia, si non sit potentia respectu totius latitudinis substantiae. Ad habendum autem actum substantialem, non est in Potentia Materia, quæ est à parte rei, sed de facto illam habet, qui tamen actus substantialis Materie, continetur intra latitudinem substantiae, ut sic.

OBJICITUR VII. Si materia esset actus ontitativus, non salvaretur in ea, ratio puræ potentiae, per hoc enim solum salvaretur, quia materia non reciperetur in alio priori subjecto, sed hoc non salvat, quomodo materia sit pura potentia quia non potest dici forma purus actus, ex eo, quia non informatur alio actu. Ergo nec potest dici materiam puram potentia, quia non recipitur in alio priori subjecto.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: ideo non dicitur forma, actus purus, quia quamvis non sit informabilis ab alia forma substantiali, est tamen capax adhuc formarum accidentalium, & non excludit, quominus sit verè potentia.

241 potentia Physica, assignabilisque est alius actus, qui minus habeat potentialitatis, nempe DEUS. Materia autem bene potest dici pura potentia, quia ita non recipitur in alio subjecto, ut non sit actus Physicus, sed potentia Physica, nullumque respectu illius datur etiam accidentale subjectum, nec est assignabilis entitas, cui magis competat potentia subjectiva. Quamquam videtur hic esse quæstio de voce, ideo enim non appellatur forma, actus purus, quantumvis à nullo actu substantiali informetur, quia nomen hoc actus puri, usurpant Doctores, ad significandum non istud, quod non actuatur ab alio actu substantiali, sed usurpant ad significandum Ens à se, & quod ad nihil sui est in potentia Physica, nomine autem puræ potentiae, significat id, quod in nullo priori subjecto recipitur.

OBJICITUR VIII. Ita se habet materia ad formas substantiales, sicut quæritas ad terminos, & figuras; sed termini quantitatis, non sunt entitas distincta à quantitate, nec quantitatis entitas à terminis. Ergo & entitas materiae, non est distincta à formis.

RESPONDETUR. Negando maiorem: quia termini quantitatis, sunt ipsa entitativè quantitas, dicens negationem ulterioris extensionis, de quo infra; jam autem forma, non est ipsa entitas materiae, ita vel sic affecta, præterque ipsam materiam, datur forma substantialis.

OBJICITUR IX. Si haberet propriam entitatem materia, esset absolute sine formâ cognoscibilis, quod tamen negat Philosophus 1. Physicor. tex. 69. & 7. Metaphys. Tex. 3. 5.

RESPONDETUR. Materiam, quâ relativè accipitur, non esse cognoscibilem sine formâ, licet secundum aliquod esse absolutum, sit cognoscibilis sine formâ, nec obest, quo minus habeat entitatem, quamvis relativè accepta, non sit cognoscibilis sine formâ, quia etiam forma, relativè accepta, non est

cognoscibilis sine materiâ, Pater item sine filio, & tamen utriusque convenit sua entitas.

OBJICITUR X. Complutenses. Ens dividitur in potentiam, & actum, ex 9. Metaph. C. 1. Ergo per hoc ipsum, quia aliquid est pura potentia realis, etiam si omnem prorsus actum excludat, poterit habere rationem entis realis.

RESPONDETUR. Etiam si aliquid excludat omnem actum Physicum, potest habere rationem entis realis, non potest tamen habere rationem entis realis, si excludat etiam actum Metaphysicum, propter dicta supra. Rursus, divisio illa, est in potentiam Physicam, & in actum Physicum; potentia autem Physica, non excludit actum Metaphysicum: si autem sit divisio in potentiam Logicam, & actum Logicum, seu Metaphysicum, hoc quidem ipso, quia est potentia Logica aliquid, est Ens, sed non est Ens reale, quia etiam genus, quod dividitur, non est Ens reale, sed ens latius, nec participabunt hæc membra dividenda de se ad invicem, quia potentia Physica, & actus Physicus, non participant de se, licet potentia Physica, possit participare de actu Metaphysico, neque enim hæc duo, sunt membra dividenda proportionata.

DIFFICULTAS II.

An esse potentiae in Materia, sit primum essentiale illi, & an identificatum illi?

Hæc quæstio decidi debet, existis; quæ docuimus, in materia de Relationibus Transcendentalibus, ubi asseruimus nullam relationem transcendentalem, esse primum essentialem rebus absolutis. Sit:

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

P

DICEN-

247 **D**ICENDUM EST. *Materia non esse primò essentialiter rationem potentia formaliter acceptam.* Est Conclusio Scoti in secundum distia. 12. q. 1. & in quartum Dist. 11. q. 3. Eandem hinc in Polonia multis argumentis stabilivit Smiglecius.

PROBAT quidam. Nulla est necessitas, magis includi rationem potentiae in materia, quam includatur qualibet passio in sua essentia, vel in entitate filii, relatio filii ad Patrem, vel ordo subiecti ad accidentia, ab eodem subiecto importatus. Ergo non est primò essentialiter ratio potentiae in materia.

RESPONDERI posset. Nulla est necessitas, magis determinabilitatem, 248 quae est primò essentialis conceptus materiae, per arguentem, ponere pro primò essentiali conceptu, & non ponere potentiam. Exempla autem, quae adfert, non convincunt, in omni enim sententia. Per prius est essentialis potentia materiae, quam passio, haecque duo distingui, vel inde constat, quia esse Creaturam, non est passio hominis; esse autem risibile, est passio. Rursus passio videtur emanare, jam in suppositione, etiam secundò essentialium conceptuum, quòd si per prius est essentialis potentia, non sequetur ex eo, non esse illam essentialem primò, quia 249 passio non est essentialis primò. Negabunt item, quod se habere potentiam in materia, ac relationem, haec enim, est quid accidentale, materiae autem, non accidit esse potentiae; negabunt item ordinem subiecti ad accidentia, non esse primò essentialem.

PROBAT idem. Si materia esset essentialiter ordo ad formas, non possent adversarii dicere, quòd materia dicat essentialiter ordinem ad formas, nisi nugaciter, sensus enim huius propositionis: Materia est ordo ad formas essentielles, sensus inquam esset, quòd ordo materiae, ad formam, dicat essentialiter ordinem ad formas, quod non nisi nugaciter dicitur.

RESPONDERI posset, retorquendo 250 argumentum.

CONTRA eundem. In quantum tenet primò essentialem conceptum materiae, esse determinabilitatem, si materiae primò essentialis conceptus esset determinabilitas per formas, tunc huius propositionis Materiae est primò essentialis conceptus, determinabilitas, sensus inquam esset, quòd determinabilitas, primò essentialis conceptus, sit determinabilitas, eadem retorsio fieri potest in quacunque materia. Nam etiam non poterit dici, per arguentem, relationis primò essentialis conceptum esse ad aliud, quia alias huius propositionis: relatio primò 251 essentialiter est ad aliud, sensus erit primò essentialiter ad aliud, est primò essentialiter ad aliud, huiusque propositionis, homo est primò essentialiter animal rationale, sensus erit, primò essentialiter animal rationale, est animal rationale, quod si in his retorsionibus, dicatur sufficere, ne propositio sit nugax aliud ex modo significandi importare subiectum, & aliud importare praedicatum, sensumque non fore hoc ipso nugacem, ita in praesenti, idem etiam dici poterit.

PROBAT idem. Quod essentialiter est ad aliud, non potest sine eodem alio existere: atqui materia potest existere, non existentibus formis omnibus, tam singulacim, quam collectivè sumptis, saltem miraculosè. Ergo materia non est essentialiter ad aliud. Major probatur: id quod ab alio pendet in essendo, pendet etiam in existendo, & ita, quia Creaturae, pendunt in essendo à prima causa, non possunt existere non existente DEO. Modalis item entitas, quia dependet in essendo à subiecto, etiam in existendo dependet ab illo.

RESPOND: Hoc argumentum etiam proponenti solvendum esse, non est minus essentialis potentiae ratio in materia, quam ratio creaturae in ente ab alio, quare ergo non potest substantia creata

exi.

253 existere, independenter à DEO, & tamen existere potest materia, sine omni forma; Directe autem dici potest, materiam posse existere, sine omni forma actualiter existente, ad quam non dicitur etiam materia ordinem essentialem, sed non potest existere, sine omni forma possibili, ad quam dicitur ordo essentialis. Denique argumentum multum probat, probat enim etiam potentiam, non esse secundò essentialē materiae, quia nihil potest existere sine suo secundo essentiali, ut potest quod idem est in re, cum primo essentiali, & tamen materia potest existere sine forma. Addo. Condistinguenda sunt haec propositiones, materia sine forma potest 254 existere, hancque probabunt etiam oppositi, & alia, haec, materia potest existere sine ordine ad formas, hanc negabunt oppositi, & negare debet ipse arguens.

PROBAT denique idem. Essentia materiae, neque est pure relativa intrinsecè, neque est ex parte relativa intrinsecè. Ergo materia primò essentialiter non constituitur ordine ad formas. Antecedens probatur; quoad primam partem. Si essentia materiae esset pure relativa, etiam forma deberet esse pure relativa, invicem enim ad se ordinem dicunt; si autem & forma, & materia,

255 itemque eius unio, esset relativa, totum compositum esset relativum, consequenter nullum physicum Ens, foret nisi in praedicamento ad aliquid, homoque ponendus esset in praedicamento relationis, immo darentur relationes citra omne fundamentum absolutum. Quòd verò essentia materiae, non sit ex parte relativa, probat: quia sequeretur illud aliud parziale absolutum, non dicere ordinem ad formas, quod dici non potest, quia aliàs esset aliquid in materiae essentia, quod non esset essentialiter materiae: per oppositos enim, illud essentialiter est materia, quod dicit ordinem essentialiter, ad formas.

RESPOND. Quòd materia sit ex 256 parte essentialiter relativa, eò, quòd sit Ens non nisi impure absolutum; docentque illud parziale absolutum, non dicere ordinem ad formas, negant tamen aliquid in materia esse, quod non sit materia, quam docent, & absolutum & respectivum aliquid, importare aequè primo, & sicut per nos, ne aliquid sit in materia, quod non sit potentia formaliter, sufficit identitas realis, ita & per illos sufficit. *Hinc aliter.*

PROBAT PRIMO Smiglecius. Nulla relatio potest esse primò essentialis absolutum: atqui potentia est relatio, materia verò est quid absolutum. Ergo primò essentialis, materiae potentia esse non potest. Major probata est in Logica, & certè implicat, uni eidemque convenire duo contradictoria, sub una eademque ratione, cum igitur esse ad aliud, conveniat rei, sub ratione relativa, non esse ad aliud sub ratione absoluta, necesse est, haec non esse idem.

CONFIRMATUR ex eodem. Tum quia nulla potentia est sui ipsius potentia, sed supponit aliquid, cuius sit potentia. Ergo & potentia materiae, supponit essentiam materiae, adeoque primò eam non constituit. Antecedens probatur; quia ista tria, operatio, potentia, essentia, sunt talia, ut operatio praesupponat potentiam, poten- 258 tia essentiam. *Neg. valet, si dicat,* potentiam accidentalem, supponere esse, non verò potentiam substantialem, quia etiam potentia substantialis, non amittit rationem potentiae. Ergo si accidentalis potentia praesupponit essentiam, etiam substantialis ex modo concipiendi praesupponet. Tum quia etiam datò, quòd materia, sit Ens impure absolutum, adhuc de primo essentiali conceptu absoluti, non erit relativum, idque, idè, quia, ita tunc conflaretur materia ex esse absoluto, & relativo, sicut conflatur homo ex animali & rationali, & quia rationale, non est de essentia animalis,

P 2

nec

259 nec de ratione absoluti, esset relatio, immo specialis est ratio, quare de essentiali absoluti, non possit esse relatio. quia res diversorum predicamentorum, non possunt constituere unum per se, sed unum per accidens; absolutum autem, & relativum, sunt res diversorum predicamentorum. Tum quia rationes duae disparatae, quae se invicem tollunt, non possunt invicem de se affirmari, nec una esse de essentiali alterius, talis est ratio relativa & absoluta. Ergo, Minor probatur: quia ratio absoluta, dicit non esse ad aliud, ratio relativa, dicit esse ad aliud. Ergo se invicem tollunt. Tum quia; omnis relatio est alicujus relati, non enim sui ipsius est relatio, sed alicujus quod per illam refertur, relatio enim refert, & est ratio referendi, ipsa vero non refertur, sed subiectum vel quasi subiectum illius. Ergo in relatione materiae ad formam, assignandum aliquid, quod referri debeat, hoc autem, non aliud est, quam ipsum esse absolutum. Tum quia prius est rem esse in se, quam esse ad aliud, sed esse absolutum, est esse in se, esse relativum, est esse ad aliud. Ergo prius est esse absolutum quam esse relativum.

PROBATUR II. Si materia, sit pure absolutum quid, si pure relativum, 261 si pure impure absolutum, & impure relativum, non potest inferri legitime, quod de primo essentiali conceptu materiae, sit ratio relativa. Ergo ratio potentiae, non est primo essentialis materiae, ratio enim potentiae, formaliter accepta, est ratio relativa. Antecedens quoad primam partem, sic probatur: Si materia sit pure absoluta, non potest de primo essentiali conceptu illius, esse quid relativum, hoc ipso enim, jam esset, & pure absolutum Ens, ut supponitur, & non pure absolutum Ens; quia haberet se primo essentialiter relative; Quoad secundam partem sic probatur: Supposito, quod materia sit Ens pure relativum, esset quidem de primo es-

sentiali conceptu ratio relativa, sed 262 quare, vel esset relativa ut Quo? vel relativa, ut Quid? non esset relativa ut Quo; quia non esset relatio, sed id quod refertur ad formam, tanquam subiectum eidem unibile, non autem relatio est formaliter unibilis, sed relativum; quod si illa relatio non esset relativa ut quo, sed ut quod: Ergo esset concretum, ex relatione, & absoluto, ex quo enim alio? Ergo non esset pure relativa; posito autem, quod non sit pure absoluta, nec pure relativa materia, sic quoad hanc tertiam partem probatur Antecedens: posito, quod materia sit primo essentialiter conflatum ex absoluto, & relativo, primo 263 essentialis conceptus absoluti, & primo essentialis conceptus relativi, vel erunt distincti, vel non erunt distincti; si non erunt distincti: Ergo nec illic erit conflatum ex istis duobus, quomodo enim conflari aliquid potest, ex duobus, si illa non sint duo? illa autem non sunt duo, quorum primo essentialis conceptus idem, & sicut ex homine, & animali rationali, tanquam duobus, non posset quidquam conflari, ita nec ex illis rationibus; Deinde utrumque illorum membrorum praedicti conflari, quod est impure absolutum, utrumque inquam illorum membrorum, distincta haberet definitionem; abso- 264 lutum enim, & relativum, alia definitione definiuntur, quomodo ergo utriusque illorum membrorum, idem erit primo essentialis conceptus? immo sequetur, utrumque esse, vel absolutum, vel relativum, si idem erit, utriusque primo essentialis conceptus, adeoque conflatum, ex illis, non esse illud impure absolutum. Si autem illorum duorum membrorum, primo essentielles conceptus, sunt distincti: Ergo de ratione absoluti, non erit primo essentialis ratio relativa, quia nec rationis relativae, primo essentialis conceptus erit, conceptus absoluti, cumque tota radix, omnis distingvibilitatis, sit aliteras, primo

265 primo essentialis conceptus, qui ad invicem non possunt accommodari, nec ad invicem convenire, cum ratio absoluti & ratio relativi, distinguantur inter se, nec unum, erit de primo essentiali conceptu alius; Sed in illo conflato ex absoluto & relativo absoluto, primo essentialis conceptus, erit absolutus, relativi relativus. Ergo unum, non erit de primo essentiali conceptu alterius. Ergo nec in materia de primo essentiali conceptu absoluti, erit aliquid relativum, quare ipsae duae formalitates, si inter se comparentur, semper absolutum, prius erit relativo, propter rationes supra ex Smiglecio adlatas.

266 PROBATUR III. Posito, quod materia sit impure quid absolutum, & quod de primo essentiali conceptu illius, sit relatio potentiae, sequeretur relativum primo essentialiter, non esse relativum; hoc est absurdum. Ergo. Sequela probatur: relativum primo essentialiter esset absolutum. Ergo relativum primo essentialiter non esset relativum. Antecedens est Conclusio oppositorum. Consequentia probatur, quod est absolutum, illud non est relativum; sed relativum primo essentialiter, esset absolutum: Ergo relativum primo essentialiter, non esset relativum. *Neg. valet, si dicat, quod est absolutum pure, illud non est relativum; sed non illud, quod est impure absolutum.*

CONTRA enim erit, illa pars secunda, quae dicitur absoluta, vel est pure absoluta, vel impure, si impure; de illa ipsa, quare, an sit absolute pura? & sic debebis concedere, vel processum in infinitum, vel devenire ad absolute puram, & de hac parte quare, est nec essentialiter relativa, an non? Si non est primo essentialiter relativa? Ergo non ostendis, contra quam intenderis, quod de absoluto alicujus conceptu primo essentiali, sit relatio; si autem illa pars, esset primo essentialiter relativa; Ergo primo essentialiter relativum, non est relativum, est enim absolutum, & si-

cut conflato illi ex animali & rationali, 268 non est de primo essentiali conceptu Animalis, rationale, ita in impure absoluto, de primo essentiali conceptu absoluti, non erit relatio.

Punctum Difficultatis II.

Solutio objectionum.

OBJECIT PRIMO. Quidam. Si potentia subiectiva, non esset primo essentialis materiae, daretur processus in infinitum in potentiis subiectivis, quod est absurdum. Sequela probatur: quia si potentia subiectiva, non esset primo essentialis materiae, daretur in materia, alia potentia prior hac, & sic in infinitum, quod ipsum probat illa potentia, quam negamus esse primo essentialem, haberet se per modum formae superadditae, forma autem praesupponit ante se potentiam. Rursus haec praesupposita potentia est ne primo essentialis, vel non? si est; primo essentialis: Ergo & illa de qua negabamus, erit primo essentialis, si non est primo essentialis: Ergo habebit se, per modum formae. Ergo praesupponet aliam ante se potentiam, & sic in infinitum.

RESPONDETUR. Potentia relative accepta, dari priorem non re, sed per 270 rationem, nempe potentiam radicaliter acceptam, quam non datur alia, re prior; materia enim non est potentia, re ipsa composita, nisi forte ex partibus suis homogeneis, & quia non dabitur prior ratione, potentia, quam sit illa ipsa, radicaliter accepta, ideo non dabitur processus in infinitum. Tum quia essentia ipsa non est quid prius, etiam ratione, radicaliter autem, accepta potentia, est ipsa essentia, hoc enim, nomine radicaliter acceptae potentiae, intelligimus. Tum quia illud prius, est per rationem; quod fundamento in re praehabito; format intellectus, nullum autem fundamentum praehab-

271 berintellectus ponenda: ulterioris potentia: in materia, quam sit illa ipsa radicaliter sumpta. Tum quia, idcirco potentia: relativè accepta, datur per rationem prius aliquid, quia de ratione absoluti, non potest esse ratio respectiva, primò essentialis, quod absurdum non sequitur, si potentia: radicaliter accepta non detur alia prior.

OBJICIT SECUNDO. Seclufis omnibus, quæ censentur ex modo concipiendi, advenire materia:, adhuc materia:, esset potentia: subjectiva. Ergò illa est primò essentialis materia:. Antecedens probatur, adhuc seclufis omnibus quæ censentur ex modo concipiendi, 272 advenire materia:, materia: erit Ens incompletum, & propter formas. Ergo esset adhuc potentia: subjectiva.

RESPOND: Seclufis omnibus, fore materiam Ens incompletum, & propter formas, realiter, non verò formaliter, sed non nisi radicaliter erit propter formas, ad eum planè modum, quò seclusa risibilitate formali ab homine, erit homo radicaliter risibilis: vel certè dici potest, materiam seclufis omnibus advenientibus, esse potentiam subjectivam, si materia: prout potentia est, adeoq; relativè spectetur, non verò si materia: spectetur secundum se. ADDO. Cùm incompletio, 273 sit mera negatio, non poterit esse de primò essentiali conceptu Entis positivi, quale est materia: Unde illius propositionis, materia: est essentialiter Ens incompletum, sensus est, incompletio necessariò est adnexa entitati materia:.

OBJICIT TERTIO. Forma per quam refertur unum ad aliud, est relatio, sed materia: per seipsam refertur ad formam. Ergò materia: est ipsa relatio.

RESPOND: Negando materiam, primò essentialiter referri ad formam, vel certe refertur ad formam, prout spectatur per modum potentia: formaliter, non verò prout spectatur secundum se.

OBJICIT QUARTO. Id quod, prædica-

tur de alio in Quid, est illi primò essentialis, sed materia:, prædicatum in quid, est potentia: per Aristotelem, qui materiam appellat potentia: subjectum, &c.

RESPOND. Smigletius. Id quod prædicatur de alio in quid, vel est primò essentialis illi, vel idem aliquo modo, cum essentia: sed non est necesse, ut sit tantum primò essentialis, hinc etiam dicitur de materia: in quid, quod sit pars, & tamen esse partem, etiam per oppositos non est primò essentialis conceptus materia:. Dicimus item, hoc lignum est arca, navis, &c. quæ tamen non sunt primò essentialia ligno, Similitas etiam, dicitur nasus curvus, & tamen hoc substantiale, quod est nasus, 275 primò essentialis non est accidens, quod est similitas. Petrus etiam dicitur Pater, & tamen esse Patrem, non est primò essentialis. Sufficiet; Ergo quod primò essentialis in quid primò dicatur, sicut est primò essentialis, non excludendo, ut aliquid secundò in quid dicatur sicut non excludit, ut sit aliquid secundò essentialis. Deinde universaliter loquendo, tunc accidens non dicitur in quid, de subiecto, quando est ita purum accidens, ut non involvat quidquam de subiecto, & ita, quia albedo non involvit quidquam de pariete, non dicitur in quid, de pariete; Secus simum, arca, &c: jam autem ratio potentia:, involvit ipsammet in se materiam, hinc de illa, in quid, dici poterit. Dici etiam potest, potentiam, supponendo pro illa radicaliter accepta, dici in quid, de materia:, non autem potentiam, formaliter, & relativè acceptam, vel certè quod ad prædicationem in quid, in materia: necessaria; sufficiat, aliquid esse secundò essentialis. Unde etiam melius explicata fuisset. Materia:, per hoc, quod sit essentia: exigitiva potentia: ad formam, nisi quod maluerint Philosophi, attendere ad id, quod notius est nobis: ignotior autem est nobis illa radix, quam, quod materia: sit potentia, 276

INSTA-

277 INSTABIS I. Docet Aristot: ex materia & forma, fieri unam essentiam, ex actu enim & potentia, sit unum, sed si materia non esset essentialiter potentia, non posset ex illa, & forma, fieri una essentia, quia non haberet in sua essentia, id per quod formaliter duo efficiuntur unum; nempe potentiam.

RESPONDET Smigletius. Ad hoc, ut materia & forma, fiat una essentia, sufficit ut potentia non sit distincta entitas à materia. Si enim & materia sit seipsa potentia, & forma seipsa actus, fiet unum per se, ex materia & forma. Ex dictis etiam distingui posset minor, 278 non haberet in sua essentia physicè spectata, materia: potentiam. Nego Antecedens, non haberet in se Metaphysicè, & per ordinem ad nostros conceptus, non haberet, inquam, potentiam, idq; formaliter spectatam, habendo illam radicaliter spectatam. Concedo Antecedens. Sed inde non sequitur, ex materia & forma, non posse fieri unum per se, quia sicut totum compositum est physicum, ita & partes physicè spectatæ, componunt illud, sufficietq; ut materia: physicè loquendo, sit potentia.

INSTABIS II. Forma est actus materia:, perficiens illam, in sua essentia immediatè, atqui non perficit materiam, nisi quatenus potentia est: actus enim, non perficit, nisi suam potentiam. Ergò materia: est essentialiter potentia.

RESPONDETUR. Sufficere ad hoc, ut materia, realiter, secundò essentialiter, & physicè spectata, sit potentia.

OBJICIT QUINTO. Si non esset possibilis forma, etiam materia non esset possibilis. Ergò inter Materiam & Formam est dependentia, & connexio essentialis.

RESPOND: Esse connexionem essentialem, sed non primò, ad eum modum, quò si non esset possibile risibile, non esset possibilis homo & tamen risibile non est primò essentialis homini,

quamvis non in omnibus, æquiparari 280 debeant risibile in homine, & potentia in materia, sed sufficit ut ad præsens punctum hæc sint paria.

OBJICIT SEXTO. Si ratio, potentia:, non esset primò essentialis materia:, sequeretur materiam non esse proportionatam actui: sed hoc est absurdum. Sequela probatur: quia actus esset substantialis, potentia esset accidentalis materia:.

RESPOND: Potentiam esse Metaphysicè, non Physicè accidentalem materia:, adeoq; propter identificationem cum substantia, esse physicè substantialem. Deinde, etiam forma primò essentialiter spectata, non est actus 281 substantialis, formaliter, & relativè acceptus, sed nonnisi radicaliter. Unde adhuc erit proportio, inter materiam & formam.

OBJICIT SEPTIMO. Ergò saltem sequitur materia: uniri formam, nonnisi mediante accidenti Metaphysico, & non immediatè, per suam essentiam, essetque istud accidens, immediatius unitum materia:, quam forma substantialis.

RESPOND. Concedendo, quod materia: uniatur forma, nonnisi mediante accidenti Metaphysico, immediatè tamen uniatur duplici ex capite; Inprimis, quia accidens illud Metaphysicum, est idem realiter cum materia:, 282 deinde quia ipsa materia, est ipsum subiectum, & potentia radicaliter accepta, cui adhuc radicaliter accepta uniatur illa forma, nec est absurdum, quod potentia formaliter accepta, per prius uniatur intentione Logicà, & ex modo concipiendi, ipsi subiecto radicaliter accepto, præ forma substantiali, quia, per prius est, esse materia:, cum prædicatis sibi debitis, quam esse sub forma.

Punctum Difficultatis III.

Esse Potentia:, identificaturne Materia:?

PRÆ-

283 **P**REMITTO I. *Materiam pluribus
sive dici potentiam.* Primo ratione
compositi, non quod materia, com-
positum in se patiatur, sed quia in illo,
in actu secundo, exercet rationem po-
tentiae. Secundo est potentia, ratione
formae, quam in se patitur. Tertio,
materia dici potest potentia, in quan-
tum patitur actiones, quibus formae, in
materiam inducuntur.

PREMITTO II. *Ut melius status quasi-
onis penetretur, dividit solet ratio potentiam, in
proximam, & remotam.* Remotam po-
tentiam omnes censent esse indentifi-
catam realiter materiae; proximam,
censuerunt aliqui esse accidens, reali-
ter superadditum materiae, qualis fuit

284 *Commentator Themistius, Circa quod.*

DICENDUM EST. *Etiā potentiam
proximam, non esse quid distinctum realiter,
a materia; ita Suarez Disp. 13. Sect. 2.
n. 3. Hurtad. disp. 2. Sect. 4. Arriaga
disp. 2. Sect. 3. Subl. 3. Oviedo Contro:
2. pun: 2.*

PROBARI SOLET PRIMò; Quia mate-
ria, essentialiter ordinatur ad formam,
sed non ordinatur, nisi ut potentia re-
ceptiva. Ergo illa est essentialiter po-
tentia receptiva. Rursus forma per
suam essentiam, est actus materiae. Er-
go essentialiter, è converso, materia,
est potentia ad formam.

285 **R**ESPONDERI posset. Quod mate-
ria essentialiter ordinetur ad formam;
secundum quod est potentia radicali-
ter, & remotè accepta, quae ipsa, est in-
distincta à materia, licet non ordinetur
essentialiter, ad formam, secundum
quod importat potētiā proximam,
forma è converso, erit actus radicaliter
acceptus, non autem proximè. Dein-
de dici potest, sicut, ut dicatur imme-
diatè ignis B; genitus, ab igne A, non
est necesse excludi calorem, utpote in-
strumentum agendi, sed tantum est
necesse, excludi aliam substantiam a-
gentem; ita ut immediatè dicatur re-
cipi, à materia forma, non est necesse
excludi instrumentum recipiendi, hoc

est potentiam proximam, sed tantum 286
aliud substantiale intermediativum.

PROBAT SECUNDO Oviedo. Ista po-
tentia, vel est substantia, vel accidens;
neutrum dici potest; non primum;
quia hoc ipso illa potentia, si esset su-
peraddita materiae, esset accidens. Ergo
non esset substantialis. Antecedens pro-
batur. Omnis potentia, superaddita,
essentialiter, supponit subiectum, cui
superadditur, tanquam radicem illius.
Ergo non est substantia, sed accidens.
Consequencia probatur, quod est pro-
pter aliquid, à se distinctum, quod ad
ipsum praesupponatur essentialiter, est
accidens. Quoad secundam partem,
probat idem: Si illa potentia acciden-
talis foret, tunc etiam compositum foret
accidentale, quia omne compositum,
immediatè resultat ex extremis,
quae immediatè attinguntur per unio-
nem. Ergo si immediatè attingitur per
unionem potentia, quae est accidens,
compositum illud erit accidentale.
Antecedens immediatum probatur.
Omne totum immediatè resultat ex
partibus, ex quibus immediatè compo-
nuntur. Ergo & omne totum compo-
situm, immediatè resultat ex extremis
quae immediatè attinguntur per unio-
nem.

RESPONDERI posset: Illam potenti-
am fore accidentalem, non fore ta- 288
men compositum illud accidentale
absolutè, quia mediante illā potētiā,
etiam potentia radicalis, materiae uni-
retur, quae est quid substantiale; in
composito autem; principaliter atten-
ditur, ad ipsam potētiā radicalem
substantialem, hinc, quamvis in mul-
torum sententia, mediante quantitate
recipiatur forma materialis substanti-
alis, compositum tamen denomina-
tur substantiale, & in productione ignis
B, facta ab igne A, principaliter atten-
ditur, ad ipsum ignem, non verò calo-
rem, quo mediante, ignis agit, & in
composito substantiali reali simplici-
ter, apud Modalistas, non attenditur

289 ad unionem, quae non est res rigorosè,
sed ad materiam & formam, quae, me-
diante illā unione, tanquam res veræ,
uniuntur, & constituunt compositum
reale; ita & in praesenti quod, ulterius
in hoc principium resolvi potest, quod
scilicet, non attendatur in composito,
ad id, quod habet rationem ut quo, sed
quod habet rationem ut quod, cum
& ipsum compositum, indistinctum à
suis partibus, ex rationibus ut Quod
constituatur: hinc quamvis rationes
ut quo, sint accidentales, modò ratio
ut quod, substantialis sit, etiam com-
positum erit substantiale. Quia autem
potentia proxima, habet se non nisi ut
290 quo, ad compositum, quamvis illa sit
accidentalis, modo ipsa potētiā ut
quod, sit substantialis, poterit consti-
tui totum compositum substantiale.
Quamquam non convincitur etiam,
quod illa potentia non sit substantia-
lis; Rationes quas adfert, habent re-
torsionem in forma materiali, quae est
substantialis, & tamen praesupponit
materiam, tanquam sui subiectum, &
causam.

PROBAT TERTIO Arriaga. Ista po-
tentia superaddita, vel est substantia,
vel accidens; si est substantia. Ergo, si
illa immediatè recipi potest in mate-
ria, poterit & forma substantialis, im-
mediatè recipi; si est accidens, inferam.
Ergo si materia, quae est substantia, non
potest immediatè formam substantia-
lem recipere, nec poterit accidentalis.

RESPONDERI posset. Ideò à materia
recipi immediatè, illam potētiā su-
peradditam, quia si illam non recipe-
ret immediatè, daretur processus in in-
finitum, in istis receptionibus, qui non
sequitur, si mediante hac unā poten-
tiā superaddita, recipiantur à materia
formae, & sicut, quia mediante calore,
producit ignis ignem, non sequitur,
quia ignis, in se ipso, mediante alio ca-
lore, producit calorem, & universali-
ter posita mediatione instrumenti, &
rationis ut quo, non sequitur, ad ipsum

instrumentum, debere dari aliud in- 292
strumentum ita & in praesenti. Posito
verò, quod etiam ista potentia sit acci-
dentalis, bene adhuc poterit, immedi-
atè recipere formam substantialem,
quia id non faciet vi, & virtute propria,
sed nomine potētiā radicalis, ad eum
modum, quo calor immediate produ-
cit ignem, quantum vis ignis, alium
ignem, immediatè non producat, nec
tamen dicitur agere supra suas vires,
aut magis, quam substantia, quia hoc
agit tanquam instrumentum, princi-
palis agentis, & nomine illius.

PROBAT QUARTO Hurtadus, vel illa
potentia superaddita, est tanquam for-
ma informans materiam, vel non, si 293
non est tanquam forma informans
materiam, & est subiectum formarū.
Ergo illa potius potentia, quam tu ap-
pellas proximam, est revera materia,
& non illa, quam tu tibi fingis, tan-
quam radicalem potētiā, haec enim
jam potentia, esset subiectum primum
omnium receptivum, in nullo rece-
ptum. Quod ipsum est esse materiam,
immo si haec potentia immediatè rece-
ptiva, non inest materiae, quomodo,
ratione unionis cum illa, censetur
forma uniri, ipsi potētiā radicali, si
autem dicis, illam potētiā habere
se per modum formae, informantis
materiam, hoc ipso illa potentia, non 294
esset receptiva formarum, quia una
forma, non informatur alia formā, nec
ab illā denominatur, essentq; duae for-
mae substantiales informativae ejus-
dem materiae.

RESPOND: Illam potētiā super-
additam, diverso respectu, habiturā se
per modum materiae, quia recipit for-
mā, diverso, per modum formae, quia
est per modum advenientis materiae,
ad eum modum, quo formae partiales,
in sententia, eas admittente, habent se
per modum materiae, recipiendo for-
mā totalem, & per modum formae cō-
plendo materiam. Sed posset aliquis
dicere, habere se non nisi per modum
mate-
Q

295 materię, nec tamen erit revera materia, quia non erit subjectum radicale, nec substantia. *Hinc aliter negativus Principio.*

PROBATUR QUINTO Conclusio, quia hujus superadditę potentię proximę, nulla est necessitas. *Sed in contra.*

OBJICITUR PRIMO. Substantia producit aliam substantiam, mediis accidentibus, v. g. ignis ignem, medio calore. Ergo & materia, recipit formas, medię potentię sibi superadditę.

RESPONDET PRIMO Oviedo. Disparitatem esse, quia forma substantialiseducta, debet constituere unum compositum substantiale, cum subjecto; ex 296 quo educitur, & cum forma substantiali, non possit constituere unum compositum substantiale, cum potentię accidentali, ideo nec in illa recipitur. Effectus verò à causa productus, non debet constituere unum substantiale, adeoq; produci ab accidente poterit. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Quia forma cum eo, cum quo tanquam ratione, ut quo recipiendi, unitur, non debet constituere unum substantiale, sed cum eo, cum quo tanquam radice principali, & ultimò conjunguntur. Hinc bene adhuc posset immediatè uniri cum aliquo accidenti. Deinde ut urget Arriaga,

297 etiam ex materia ut causante formam, non fit unum per se. Cur ergo formā, materia, per superadditam potentiā, quę etiam est accidens, non causabit? præcipuè supposito, quòd causalitas materię, ab unionem sit distincta.

RESPONDET SECUNDO Arriaga. Illam potentiam superadditam, necessariò immediatè à sola materiā primā causari, quod si semel concessum fuerit; Cur non concedetur, omnes alias formas causari? qui verò ab igne A. censent produci ignem B. mediante calore, putant substantiam non esse immediatè operativam; *Hæc responsio.*

NON SATISFACIT. Quia immediatè ignis producit in se calorem, nec ta-

men sequitur, quòd immediatè producat alium ignem, sic quamvis materia, immediatè causabit illā potentiam, non sequitur, immediatè, causaturam alias formas materiales, imò universāliter, id quod spectat ad perfectionem alicujus, & completum in suā entitate, debitumq; esse, id se solā, res illa nata est facere, habet enim vim emanandi ex se suas perfectiones, & ita immediatè emanat materia quantitatem, anima potentias, si illę superadditę.

RESPONDETUR TERTIO. Disparitatem esse, quia substantiis ex eo provisa sunt accidentia, quia possunt esse à passio distantes, habereq; debent per quod conjungantur passio, illiq; se causā introdu- 299 cendę formę, insinuent, jam autem materia, necessariò non nisi præsens causat formas, ideoq; ad illas causandas, à natura provideri aliquā superaddita non debuerunt, imò otiosa fuissent, sicut otiosa fuisset, imò arguens processum in infinitum, potentia superaddita, quā non nisi mediante, in seipso calore, producere deberet ignis.

OBJICIT SECUNDO Averroes. Si potentia materię, est ipsa entitas materię, sequitur, aut materiam esse corruptibilem, aut posse aliquid reproduci naturaliter, quod utrumq; absurdum est. Sequela probatur: Quia Aristoteles secundo de Interpret. Cap. 2. dicit: 300 Cum actus est, potentia, ampliùs non est. Ergo si potentia est ipsa entitas Materię, & hæc potentia perit, & corrumpitur adveniente formā, etiam ipsa entitas materię peribit. Deinde si materia est ipsa potentia, sicut manet materia, percunibus formis, ita manere debet, & potentia ad illas, si autem manet potentia, debet dari & agens reproductivum formarum perditarum, alias Contra Aristotelem, esset aliquā potentia, quę non posset reduci ad actum.

RESPOND: In primis cum Arriaga, retorquendo argumentum, quod probat etiam potentiam remotā, & radicalem,

301 calem, non esse identificatam materię, idq; propter easdem rationes. Rursus adveniente formā, perit potentia, supponens negationem actūs, sed non perit potentia, quę est capacitas actūs, deniq; manet illic, nunc potentia recipiendi formas, sed non potentia pro nunc recipiendi, ad eum modum, quo quocunq; instanti manet potentia, movendi se successivè, licet non maneat potentia, movendi se successivè in instanti, in instanti enim, nulla est successio. Porro potētia, quę est nunc, & ad reducendum se pro nunc ad actū, debet habere agens illius actūs, & quia materia non est potentia pro nunc recipiendi formam deperditam, nec agens 302 debet dari reproductivum illius formę. Videndum infra cur non detur à privatione regressus; quamvis autem materia sit indifferens potentia, ad has, vel illas formas, hæc indifferentia, non est necesse, ut tollatur à potentiā intermediā, sed ab ipsamet formā superveniente. Concesso etiam, quòd mediante quantitate recipiatur dispositiones, non sequitur admitti hoc ipso potentiam superadditam, quia status quęstionis, non procedit de quantitate, sed de aliā potentiā, quę ad ipsam etiam quantitatem recipiendam, mediare deberet.

303 OBJICITUR TERTIO. Dispositiones introductę, in quantitate Eucharistica, ad formam ignis, exigunt formam ignis, & non exigunt illam tanquam in materia recipiendā, quia hæc non est. Ergo exigunt formam in quantitate recipiendam. Ergo ulterius apparet, formas non immediatè in potentia materię recipi.

RESPONDETUR. Quando dicitur, immediatè recipi formas in materia, non excluditur, ut dixi, mediatio quantitatis, sed mediatio potentię, ad ipsam etiam receptionem quantitatis concurrens, deinde, dici potest, ex suppositione miraculi exigi formam, non nisi in quantitate recipiendam, faciente,

id Deo, ad occultandum miraculum, 304 exhibentēq; concursum, quem aliās exhiberet, non nisi præsente materiā; sed secluso miraculo, non exigunt dispositiones productionem formę, nisi materiā suppositā, imò argumentū, multum probat; quia probaret, nec mediatè recipi in materiā formas, quia dispositiones in Eucharistiā non exigunt productionem formę, in materiā, etiam mediatè, cum nulla sit illic materia, & sicut si miraculosè, non nisi mediante aliquā potentiā reciperet materia formam aliquā, non rectè inferretur, secluso miraculo, non recipi immediatè formas, ita & in præsenti.

OBJICITUR QUARTO. Quod est in potentiā, in aliquo genere, non est in illo genere; sed materia est potentia respectu generis substantię. Ergo non est in genere substantię. Ergo est in genere accidentis.

RESPONDETUR. Argumentum probare, nullam dari potentiam substantialem, hinc multum probat; dici etiam posset, quòd materia sit potentia respectu generis substantię, quę se habeat per modum completi Physicè, non verò, quę se habeat, per modum complebilis Physicè, ita, ut etiam materia non sit in genere completi Physicè, sed in genere complebilis Physicè. Dictum etiam supra, non esse materiam, 306 potentiam ad esse substantiale, in totā latitudine sumptum, est enim substantialiter & actu potentia, licet sit Potentia ad esse substantiale, in aliqua specie, quod sit specificabilis à formā substantiali Physicā.

OBJICITUR QUINTO. Saltem potentia receptiva formarum accidentalium, debet esse accidens, actus enim, & potentia, ex 9. Metaph. 7. sunt ejusdem generis, debetq; ex cōmuni axiomate, inter actum & potentiā, esse proportio.

RESPONDET Scotus. Intelligendum esse Aristotelem de potentiā objectivā, quòd qualis illa est, talis debeat, esse actus entitativus. Deinde dici potest,

307 test, quod inter actum & potentiam non semper sit proportio, in ratione entis, licet sit proportio in ratione perfectibilis, & perfectivi. Unde ulterius, si potentia materię ad formas substantiales sit substantia, non poterit argui, multiplicari entia sine necessitate, quod argueretur, si poneretur potentia aliqua accidentalis, condistincta ab ipsa materia, quę non est ratio, cur ipsa met sufficiens non sit, ad recipienda accidentia, & sicut, quia forma est substantialis, non ponitur potentia materię substantialis superaddita materię, sed solum capax substantialis formę, ita non debet poni potentia accidentalis

308 superaddita materię, sed solum potentia capax accidentis sustentandi. Quando autem Aristoteles docet multiplicari potentias, multiplicatis actibus, non intellexit multiplicari potentias entitativę, sed formaliter, hoc est potentiam tot esse formarum receptivā, quot formę receptibiles & sustentabiles.

DIFFICULTAS III.

De potentia Materię, prout est appetitus Formarum.

Præmittenda est decisioni difficultatis, explicatio appetitus, postea decidendum.

309 Punctum Difficultatis I.

Quid sentiendum?

PRÆMITTO I. *Materiam ordinari ad formas.* Est enim definitivę potentia ad formas; potentia autem dicit ordinem ad aliud, & quia, eo modo ordinatur ad formas, quomodo est potentia ad illas, cum illas non sit naturaliter apta habere, omnes simul, nec ad illas ordinatur simul habendas omnes, quia tamen non est materia, (si spectetur tota in sua latitudine) alia numero ad hęc, alia numero ad illam formam, ideo habet potentiam ad omnes simul, simultate, tenente se penes potentiam,

non verò, tenente se, ex parte habere 310 formarum. Hinc etiam fit, ut quavis prius scientia ordinetur ad objectum, in communi, non tamen ordinetur materia ad formam, in communi, quia materia perficitur realiter a formis, in ordine ad constituendum compositum, realiter autem, nihil est nisi singulare, & particulare, hinc, si materia respicit formas, ut sui realiter debet; scientię autem possunt esse objecta abstracta, immo & entia rationis. Quia tamen materia est subiectum, quarumcunq; formatū, ideo Angelus, non potest comprehendere ordinem illum materię, licet enim notitia de 311 materia proficiatur a principio, quod est Angelus, nobiliori quā sit materia, quia tamen, non pertingit ad infinitos terminos, seu Formas, quarum successivę est capax materia, simul noscendas, fit ut non dicatur comprehendere materiam, comprehensione ut supponitur adęquatā & completā, terminativęq; spectatā.

PRÆMITTO II. *Ex hoc, quod materia sit potentia ad formas, perficitur, inferunt Philosophi, formas esse bonum materię* & quia bonum omne, est appetibile, dicunt formas appeti a materia, sed valde Metaphoricā locutione. Appetitus enim ipse duplex ponitur, quidam 312 naturalis, seu innatus; alter elicitus. Appetitus elicitus, est actus vitalis, potentię appetitivę, in bonum cognitum se affectivę moventis. Appetitus autem naturalis, est quędam naturalis, ac necessaria inclinatio, seu ordo ad aliquam perfectionem, seu bonum, ad quod appetens ordinatur, qualis appetitus est in lapide ad motum deorsum, in igne ad motum sursum; talis etiam appetitus ponitur in materia ad formas, qui in re nihil aliud sit, quā ipsa materię entitas, quę in quantum dicit capacitatem ad uniri formis, est potentia: in quantum autem, illę formę, sunt bonum, & perfectio ejusdem,

313 dem, dicitur esse appetitiva earundem.

PRÆMITTO TERTIO. *Appetitus hunc innatum, tam in materia quā in quibuscunq; aliis, posse considerari duplicem; Proximum, & Remotum.* Proximus appetitus: est ipsa entitas, posita extra circumstantias requisitas ad bonum, quod appetit: quę ipsa entitas, si postea ponatur in circumstantiis, & requisitis debitis, erit potentia, & appetitus proximus. Quod ipsa Entitas, etiam posita extra circumstantias, & requisitas, sit appetitus, hoc inde est, quia extra omnes circumstantias, entitas appetentis, est entitas. Ergo etiam est & appetitus, quia hic appetitus est ipsa Enti-

314 tas, non est tamen hic appetitus proximus, sed remotus; quia appetitus proximus, est appetitus hic & nunc implebilis, non est autem hic & nunc implebilis, si desinit exigita; Priorem appetitum appellat Oviedo inefficacem, posteriorem efficacem. Consule eundem.

PRÆMITTO QUARTO. *In appetitu elicitō, duplicem adhuc condistingui posse actū. Actum desiderii, & actum delectationis.* Actus desiderii est appetitus boni, ut consequibilis, comparabilis, &c. Delectatio autem, est actio appetitus, præsupponens actum amoris & consequens ex notitia boni, quod bonum, jam sit consecutus appetitus.

315 Retulit hic Oviedo sententiam recentiorum, qui censuerunt, appetitu desiderii, fieri voluntatem in objectū actu existens, cum enim quis actionem aliquam externam liberę exercet, in illo instanti, quo exercetur, est illic intentio efficax, illius exercitii. Ergo & desiderium, nam hoc imbibitur in illa intentione; quod si intentio, & res intenta, simul esse possunt: Ergo & desiderium, cum re desiderata; sed hæc doctrina illorum, non plenę etiam convincit, quia distinguuntur hæc duo, rigorosę loquendo, desiderium, & intentio, quā talis; Quia desiderium, non est quid respectivum ad media, se-

316 cus intentio. Unde etiam cum durat, mediocrum quā talium exercitium, ut durat in instanti, quo res fit, durabit & intentio, potest autem non durare desiderium. *Hic præmissis.*

DICENDUM EST PRIMO. *Materiam respectu omnium possibilium formarum, habere appetitum remotum, & inefficacem, etiam cum, est sub formā aliquā.*

PROBATUR: Quia appetitus Remotus formarum possibilium, nihil aliud est, quā materia, capax recipere formas posibles, si ibi inducantur. Ergo sicut materia habet seipsam, dum est sub aliquā formā, ita habebit & illum appetitum.

DICENDUM EST SECUNDO. *Materiam, sumptam cum dispositionibus ad tales in specie formas, desiderare appetitu proximo, omnes formas illius speciei.*

PROBATUR. Quia appetitus proximus materię, est ipsa entitas materię, unā cum dispositionibus. Ergo cum dispositiones non requirant potius hanc in individuo formam, quā illam, & materia pro sua parte, non magis respectu hujus, quā illius formę, est potentia, appetet omnes formas illius speciei, appetitu proximo.

DICENDUM EST TERTIO. Si appetitus materię, sumatur secundum id, quod dicit ille in recto, non magis appetit formam nobiliorem, quā 318 ignobiliorem. Si verò sumatur appetitus pro eo, quod dicit pro connotato, & in obliquo magis appetitur forma nobilior, quā ignobilior. Pro prima parte Conclusionis citari possunt: *Ruvius, Averro, Amicus & alii.* Pro secunda parte *Mastrius, Pontius, cum Scoto;* in quartum *dis. 49. q. 10. & dis. 50. q. 5.*

Prima pars Conclusionis.

PROBATUR. Appetitus materię in recto, est ipsa entitas materię, sed eadem est entitas materię, respectu quarumcunq; formarum. Ergo & idem appetitus.

Secundam partem Conclusionis.

PROBAT PRIMO *Mastrius* Auctoritate

319 tate Aristotelis, in causis præcis, sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, & maximam ad maximum, sed materia simpliciter appetit formas, quia forma est ejus perfectio simpliciter. Ergo magis appetit formam, quæ magis eam perficit, & maximè, quæ est ejus perfectio maxima; subsume: Sed non appetit magis formas, appetitu sumpto, secundum id quod dicit in recto. Ergo secundum id quod dicit in obliquo.

CONFIRMATUR. Accidentales formæ, minus appetuntur præ substantialibus. Ergo & ignobiliores præ nobilioribus.

RESPONDETUR ex Pontio. Propter 320 quod unum quodque tale, & ipsum magis. Cum ergo propter substantiales formas, appetuntur accidentia, sicut media propter finem, magis præ accidentibus appeti debent formæ substantiales; quia autem formæ ignobiliores, non ordinantur ad nobiliores, nec erunt minus appetibiles.

CONTRA. Tum quia non est ratio cur appetitus, illud magis sequatur, quia hoc quidem finis est, & non quia melius est, certè enim etiam inter ipsos fines, unus præ alio magis appetitur. Ergo taxa appetendi, non est ille ordo; hinc quamvis formæ substantiales ignobiliores, non ordinantur ad formas 321 nobiliores substantiales, poterunt magis appeti formæ substantiales nobiliores. Tum quia fieri potest, ut aliquis, medium melius, ipso fine assumat, v.g. amorem Dei, propter temporale habere bene. Ergo pensanda non est, majoritas vel minoritas boni, quia illud est pro fine, hoc, pro medio. Ergo ulterius quamvis formæ nobiliores, non sint finis ignobiliorum, non sequetur, illas non esse meliores ignobilioribus, adeoque magis appetibiles. Tum quia quod aliquid sit appetibile non habetur ex eo, quia est finis, sed quia bonum. Ergo si bonum majus sit, magis appetetur.

PROBAT SECUNDO idem. Appetitus

elicitus, magis appetit majus bonum, 322 Ergo & innatus, magis appetit majus bonum; sed non appetit magis, si sumatur hic appetitus, secundum id, quod dicit in recto. Ergo appetit magis, si sumatur hic appetitus, secundum id, quod dicit, pro connotato, & in obliquo.

Punctum Difficultatis II.

Occurritur Responsionibus.

&

Probatul ulterius Conclusio.

RESPONDETUR PRIMO. Disparitatem 323 esse, quia appetitus elicitus, fit ex præexistente cognitione; majoris boni, & minoris discretivæ; sed appetitus innatus, cum non fiat ex hac cognitione, non habet discretionem nobilioris, & ignobilioris formæ: Consequenter utramque æqualiter appetit.

CONTRA. Tum quia potest esse appetentia in appetitu innato, sine ulla cognitione. Ergo & major appetentia, sine illa discretionem: & sicut appetitus innatus, dicitur appetere, quia capax est recipiendi, & quia hoc bonum illius est. Ergo & appetitus major, per hoc bene salvabitur, quia ejus quidem capax est, & quia hoc melius est. Tum quia id quod gerit cognitio in cognoscente, supplet naturam in non cognoscente, quam discretionem boni & mali, fieri à natura patet à posteriori, quia indidit aquæ appetitum ad frigus, quod est perfectio illius. Unde etiam reducit se semper, ad connaturale suum frigus, avertendo se à calore, qui non est perfectio illius. Ergo sicut cognoscens habet, unde possit appetere majus bonum magis, ita habebit, & non cognoscens, nempe ipsam naturam. Tum quia naturalis inclinatio, debet esse cum maximâ rectitudine, ut potè indit à auctore naturæ, at rectitudo naturalis, postulat, ut majus bonum præferatur minori. Ergo & hæc inclinatio naturalis, quæ est in materia, postulat, 324

325 bit, ut nobilior & melior forma, magis ametur.

RESPONDETUR SECUNDO ex Pontio, disparitatem esse. Eo, quod non debeant in omnibus habere proportionem, appetitus elicitus, & innatus, adeoque nec in modo appetendi, meliorem formam.

CONTRA est. Concedo non in omnibus debere proportionari, hos duas appetitus, sed quætere restat, cur in hoc puncto proportionari non debeant, deinde, quare licitum est argumentari ex eo, quia appetitus elicitus appetit bonum, etiam innatum appetere bonum, & ex eo, quia elicitus, majus bonum appetit magis, non erit licitum 326 argumentari, quod etiam appetitus innatus, meliorem formam appetat magis?

RESPONDETUR TERTIO ex eodem: Quamvis appetitus elicitus, habendo majus bonum, non appetat minus, non est licitum argumentari, quod nec appetitus innatus, dum habet nobiliorem formam, appetat ignobilior, ita nec adlata argumentatio tenet.

CONTRA: Quia ne procedat illatio, manifesta est repugnantia, nulla autem pro antecedenti hoc ipsum, inde est, quia si ad ignobiliores formas, non haberet appetitum materia, tunc, cum 327 habet nobiliorem, & non haberet illud ut supponitur, & haberet, quia haberet materia suam entitatem. Appetitus autem, est ipsa entitas materiæ. Deinde, etiam antecedens habet difficultatem: nonne habito decem, adhuc appetitur quinque.

PROBAT TERTIO Pontius, Appetitus materiæ nihil est aliud, quam perfectibilitas ejus, sed est magis perfectibilis, per formam perfectiorem, quandoquidem, cum ea componit compositum perfectius. Ergo magis illam appetit.

RESPONDET Quidam distinguendo Minorem, magis est perfectibilis ma-

teria, per formam nobiliorem, hoc est: 328 potest magis perfici à forma perfectiore. Concedo Minorem: magis est perfectibilis, hoc est magis potest perfici à forma perfectiore. Negatur minor. Explicat sic: In priori parte, ly magis, construitur cum ly perfici, in posteriori, cum ly potest. Majoritas ista, potest se tenere, vel ex parte ipsius potentiae, & sic falsum est, magis esse potentiam materiæ respectu formæ nobilioris, vel majoritas ista, potest se tenere, ex parte formæ, & sic non est dubium, quia perfectior forma, magis potest perficere. Illustrabat hoc instantiâ; Vitrum potest magis perfici à vino A, quam à vino B, si potest, referatur ad vitrum, 329 falsa est propositio, quia vitrum, non magis potest recipere vinum A, quam vinum B. Si verò, potest, referatur ad vinum, magis potest perfici vitrum à vino A, quia illud melius esse supponitur.

CONTRA. Tum quia majoritas, tenens se ex parte formæ, est majoritas respectiva, Consequenter etiam in materia, respondere debet magis perfici. Tum quia instantia de vino allata, non convincit, neque enim ordinantur ad se, vitrum & vinum, nec à vino natum est perfectionem desumere vitrum, immo non apparet, quomodo melius vinum, magis perficere possit à parte 330 sua vitrum, cum nullo modo illud perficere possit. Tum quia si per illud, ly falsum est, magis esse potentiam, materiam respectu formæ nobilioris, non plus significat, quam quod non sit, quoad entitatem, & secundum id, quod dicit in recto, ille appetitus major, vera est propositio, & non procedit contra nostram Conclusionem, sed insuper.

CONFIRMATUR Conclusio. Materiam magis appetere formas, nobiliores, nihil aliud est, quam formas nobiliores, esse majus bonum materiæ. Sed de facto formæ nobiliores, sunt majus bonum materiæ. Ergo de facto magis appetuntur. Major probatur: Statu ipso

331 ipso quaestione, & intenso Conclusionis. Minor probatur, illud, quod id præstat materiæ, quod & formæ ignobiliores præstant, & insuper plures gradus bonitatis secum adfert, est majus bonum materiæ, sed formæ nobiliores, id præstant, quod ignobiliores, & insuper plures gradus bonitatis, secum adferunt. Major probatur inductione, in omni bono, quod censetur esse majus, præ alio, siue illud sit increatum, siue creatum, Minor probatur quod scilicet, idem præstat forma nobilior, quod ignobilior, quia compositum compositum, informat, & complet materiam, quid autem, plures gradus

332 bonitatis adferat, sic probatur. De forma nobiliori falsa est hæc Contradictoria, forma nobilior non adfert plures, gradus bonitatis, alias non esset nobilior, quia nobilitas formæ, desumitur ex pluralitate graduum bonitatis. Ergo vera erit, hæc altera, Contradictoria, forma nobilior fert plures gradus bonitatis. Deinde ex parte materiæ, non repugnat aliquid magis appeti, conceditur enim à plerisque; oppositorum, magis appeti substantiales formas, præ accidentalibus, necesse ratio, cur non magis appetantur nobiliores formæ. Ergo appetuntur magis.

333 Punctum Difficultatis III.

Solutio objectionum.

Contra primam Conclusionem.

OBJICITUR I. Si materia, haberet appetitum, ad omnes formas, haberet etiam ad corruptas: ad corruptas, habere appetitum non potest, ad impossibile enim, haberi appetitus non potest, formæ autem corruptæ, sunt impossibiles.

RESPONDETUR. Quod, sub conditione, si daretur agens corruptarum formarum reproductivum, appetat materia corruptas formas, licet non appetat absolute & proximè.

OBJICITUR II. Si ex eo, benè argueretur, materiam appetere omnes formas possibiles, quia entitas materiæ, est hic appetitus, quæ manet tunc, cum est forma, sequeretur quod materia eodem appetitu, appeteret formam præsentem, & absentem, sequiturque quod præsentem desideret, & de absentem delectetur.

RESPONDETUR eodem appetitu, omnes illas formas appeti, secundum id, quod dicit appetitus in recto, nempe suam entitatem, sed non eodem, formaliter, secundum connotata requisitorum accepto, ratione quorum connotatorum deficientium, non oblectatur formaliter de forma absentem, 335 licet coincident desiderium, & delectatio, secundum id, quod dicunt in recto.

OBJICITUR III. Qualibet forma exsatiat appetitum materiæ. Ergo nullo appetitu alias prosequitur.

RESPONDETUR. Consequens esse verum, de appetitu proximo, non de remoto, vel de appetitu ejus, in quantum respicit finem suum particularem, quæ est, esse completam, & in composito, sed non de appetitu respiciente bonum universi, cujus majus est bonum, pluralitas formarum. Unde etiam, cum est sub una forma, appetit corruptionem, non per se, sed indirectè, in quantum non nisi in decessu alius formæ substantialis, capax est recipere naturaliter, aliam formam substantialem, & licet forma præsens, siceriam bonum universi, quia tamen est bonum particulare, & minùs, idèò varietatem formarum, tanquam majus bonum, & universalius appetit. Supposito etiam, quod absolute loquendo, satiet appetitum materiæ una forma, non sequitur, quod alia formæ, tunc non appetantur à materia, quia licet appetitus elicitus, non possit appetere aliud, quando est satiatus, potest tamen innatus. Rationem dat Pontius: Quia satietas involuit negationem ulterio-

337 terioris desiderii, & tunc judicamus hominem esse satiaturum, quando nihil amplius appetit, præter id, quod habet, at satietas Materiæ orta à Forma habita, non involuit negationem appetitus innati, respectu aliarum formarum, siquidem cum ille potest facere, unum per se. Rursus posita satietate, Appetitui, apti appetere appetitu elicito, non est unde salvetur appetitus alius, non ex actu elicito, quia hic non ponitur, non ex quocumque alio, quia quocumque ponetur, non erit sufficiens ad denominationem elicite appetiti, quia deberet dari elicito, sine elicitivo, jam autem, posita una Formâ in Materia, potest ostendi, in quo salvetur appetitus innatus Materiæ, ad alias formas, nempe, in ipsa entitate Materiæ, quæ habet potentiam ad alias formas, & in ipsa entitate formarum, potentium perficere Materiam; neque enim, quod una Forma perficiat Materiam, adimit aliis vim perficiendi, neque facit ne sint perfectivæ.

OBJICITUR IV. Si Materia, appetit formas possibiles omnes; etiam cum est sub Forma aliqua substantiali, sequitur illi esse violentum, informari ab hac Forma, ad eum planè modum, quo lapidi est violentum, ire sursum, eò, quod tunc appetat deorsum.

339 RESPONDETUR. Negando Sequelam: disparitas est, quia lapis est determinatus & adstrictus, ad hanc in specie, versus centrum, tendentiam, materia autem non est adstricta, & determinata, ad hanc in specie completionem, & certè non ex eo violentus est lapidi motus sursum, quia est incompatibilis, cum motu deorsum, alias etiam motus deorsum esset illi violentus, nam etiam hic non est compatibilis cum motu sursum, sed idèò est violentus, quia illud incompatible, hoc est motus sursum, non est bonum illius, quod appetat connaturaliter; Formæ autem quæcumque, præcipue substantiales, sunt bonum Materiæ. Neque

censendum; Materiam fastidire tunc 340 Formam præsentem: quis enim dicat, id fastidire Materiam, circa quod exercet appetitum fructuonis, & complacetiæ? quantumvis per hoc, non amittat potentiam aliarum formarum capacem, quæ capacitas, est illius appetitus remotus; esset quidem violentum Materiæ, esse sine omni Forma; sed non habere omnes formas, unâ non nisi habitâ, non est illi violentum, quia etiam, unam Formam habendo, est completa substantialiter.

OBJICITUR V. Saltem in instanti, quo materia, supponitur cum appetitu complacetiæ ad aliquam Formam, nihil appetit appetitu desiderii, pro illo instanti. Quod ipsum probatur: si enim aliquid appeteret, tunc materia maxime appeteret Formam substantialem, casu quo hæc deficeret; hanc non appetit, quod ipsum probatur: implicat ex suppositione appetitus complacetiæ, qui involuit ipsam existentiam Formæ, Formam deficere. Ergo implicat purificationis Conditionis, sub qua, alia Forma esset appetenda.

RESPONDETUR. Distingvendo Antecedens Nihil appetit Forma, appetitu remoto desiderii Nego, nihil appetit appetitu proximo, Concedo: appetitus enim remotus, non attendit ad hanc conditionem, casu si deficiat illa 342 Forma, sed totus stat in hoc, quia entitas Materiæ, est capax etiam aliarum formarum.

Contra Conclusionem Tertiam.

OBJICITUR I. Materia non est magis capax animæ rationalis, quam animæ bruti. Ergo æquè appetit formas ignobiliores, ac nobiliores.

RESPONDETUR. Æquè quidem est capax Materia, quarumcumque formarum, sed non æquè illis perficitur, ratione cujus inæqualitatis, potest appetere magis & minùs: unde etiam negatur, non esse illas, quæ in se meliores sunt, meliores etiam materiæ, sicut enim non tantum sunt Formæ, bonæ in se, sed bonæ

343 Materiarum ita non tantum sunt meliores, in se, sed & meliores Materiarum, cum præsertim illa melioritas, sit indistincta realiter ab ipsamet bonitate, quæ bonæ sunt formæ, ipsi Materiarum.

OBJICITUR II. Materia solum appetit formas, ut cum illis faciat unum per se, sed cum quacunque facit unum per se. Ergo æqualiter omnes appetit.

RESPONDETUR. Cum quacunque forma substantiali, facit materia unum per se, sed non æqualis perfectionis, sed cum nobiliori forma, facit compositum nobilius, unde etiam dici potest, quod materia indirecte appetat interitum formarum ignobiliorum, 344 sed non directe, nec per se, præcipue cum ille appetitus, identificetur in recto, nempe in ipsamet entitate Materiarum capacis omnium illarum. Rursus, quia ponuntur a nobis, in materia, appetitus & nobilioris, & ignobilis formæ; dici potest quod secundum appetitum nobilioris formæ, petat interitum ignobilioris formæ, sicut etiam, secundum appetitum ignobilioris formæ, petat interitum nobilioris, quamvis ille primus appetitus præpenderet; vel certe dici potest, quod si materia appetet, appetitu determinato formas nobiliores, deberet appetere interitum imperfectiorum: sed quia determinatè illas non appetit, nec appetit, interitum aliarum; si enim indeterminata est, ad utrasque, licet magis has, quam illas appetat, non debet deponere interitum aliis, hæc enim deponencia, argueret ejus determinationem.

INSTABIS. Si appetitus Materiarum, est ipsa Materiarum Entitas, quæ est capax formarum: Ergo cum eadem sit capacitas frigoris in aqua, & capacitas caloris, bene capacitas caloris, in aqua, appetitus dici poterit.

RESPONDETUR. Appetitus Materiarum, est capacitas Materiarum, non quomodo cunque spectata, sed prout forma est bonum illius, cum ergo, non sit bonum

aquæ calor, capacitas illa aquæ, pro recipiendo calore, non dicitur appetitus: nisi forte dicas, quod capacitas illa aquæ, inadæquate, & secundum materiam spectata, sit appetitus caloris.

OBJICITUR TERTIO. Appetitus Materiarum, est ipsa potentia materiarum; sed hæc, est indifferens ad nobiliores, vel ignobiliores formas. Ergo & appetitus, est indifferens.

RESPONDETUR. Quod appetitus materiarum, in recto, sit ipsa potentia materiarum, sed in obliquo dicit ipsam formam, quæ potest esse melior, & non melior, adeoque magis, vel minus æstimabilis; Ex dictis etiam, id adferri potest, quod potentia materiarum, sit indifferens hoc sensu: quia potest, non magis hæc recipere, quam illam formam; sed non indifferens, quasi non magis per hanc, quam per illam formam perficiatur; In idem recidit, quod dicitur Mastrius, quod materia, sit indifferens; hoc est, cum exclusione appetitus determinati, ad formam nobiliorem, sed non indifferens, cum exclusione inclinationis majoris, vel minoris, ubi jam relinquetur locus, ad meliorem formam majoris inclinationis?

QVÆRES: Si daretur forma, que contineret eminenter, perfectiones aliarum formarum, materia illi unita, desideraretne appetitu remoto, ceteras formas?

ASSERO desideraturam: Ratio. Tum quia ut urget Pontius, appetitus, Materiarum est perfectibilitas illius, sed non obstante hæc Formam continente aliarum formarum perfectiones, est perfectibilis Materia, per alias Formas, potest enim cum illis constituere unum per se. Ergo dicit appetitum ad illas. Tum quia vel amittit Materia suam entitatem, cum est sub Forma, continente virtualiter alias Formas, vel non amittit. Si amittit; Ergo Materia est corruptibilis. Ergo non est subiectum primum, in quod abeunt omnia. Si vero non amittit Materiam suam entitatem, accessu Formæ, virtualiter alias

For-

349 formas continentis. Ergo nec amittit appetitum ad alias formas, nam hic appetitus in re, remotus, est ipsa entitas materiarum. Tum quia, posita formam, virtualiter continente reliquas formas, vel reliquæ formæ amittunt suas perfectiones, vel non amittunt; si non amittunt; Ergo adhuc bonæ sunt, adeoque appetibiles a materia; si amittunt; Ergo tu aliquid sine fundamento asseris. Summum enim bonum, quod est Deus, non destruit bonitatem, quam habent in se reliquæ Entia, quæ etiam comparative ad Deum, sunt etiam, (licet minus infinite) bona. Deinde si amittunt reliquæ formæ, suam bonitatem, in præsentia formæ virtualiter continentis reliquas formas, saltem Deus, non amittit vim producendi formas, minus illa priori bonas: cur ergo illas, tanquam bonum etiam suum, non appetet materia?

DICES PRIMO. Voluntas, quamvis sit potentia libera, tamen non eligit minus bonum, in comparatione majoris. Ergo nec appetitus innatus.

RESPONDETUR. Negando Antecedens, de quo, prima parte D. 5. N. 105. & in Anim: Disparitas etiam dari potest; quia electio voluntatis, non est ipsa voluntas, sed ejus actus: non ergo hoc ipso, quia eligit majus bonum, voluntas dicenda est eligere minus bonum, jam autem appetitus materiarum, est ipsa potentia materiarum, quæ est eadem ad formas quascunque.

DICES SECUNDO: Deus visus, ita faciat appetitum creatum, ut eo habitò, non appetat aliud videre. Ergo etiam & dicta forma, ita faciat appetitum materiarum, ut illa habitò, reliquas non consideret materia.

RESPONDERI potest pluribus viis. In primis negando Antecedens: nunquid enim, non desiderat videre concernentia personam suam? Disparitas etiam est, quia appetendo Deum, non debet censei appetere, hoc ipso, reliqua extra Deum, quia appetitus ille

beati, non est ipsa voluntas beati, sed actus illius. Actus autem unus, non est actus alius; jam autem appetitus formæ descriptus, est ipsamet entitas materiarum, & bonitas formæ, hinc appetendo materia, formam illam, æquivalentem pluribus formis, censeatur etiam appetere reliquas, quæ supponuntur adhuc esse bonæ. Nec censebitur tunc, materia appetere malum simpliciter, appetendo minus bonas formas, adhuc enim illæ sunt bonæ, eo, quod possint cum materia, constituere, unum per se, sed appetet malum, secundum quid, hoc est, non ita bonum, & quia scilicet non nisi expulsâ nobiliori formâ, potest materiarum se communicare, ignobilior Formam. Unde ulterius prædicta forma, non complebit totalem appetitum materiarum, quia satiety materiarum, est completio illius substantialis, manet autem materia, adhuc complebilis ab aliis formis.

DICES TERTIO: Id quod habet aliquis eminenter, non desiderat habere formaliter. Ergo etiam Materia, habens formam æquivalentem reliquis, non desiderat reliquas. Antecedens probatur: quia etiam Deus, habens Entitatem suam, æquivalentem perfectione quibuscunque possibilibus, non desiderat reliquas perfectiones, nec homo æquivalens perfectione bruto, desiderat esse brutum.

RESPONDETUR. Id, quod aliquis continet eminenter, potest desiderare appetitu innato, licet non elicitò: non quidem elicitò, contentatur enim illo eminenti; sed potest desiderare appetitu innato, eo, quod ille, sit ipsamet entitas, & bonitas aliis, quorum utrumque reperitur, habitò etiam aliquo eminenter continente. Deinde Antecedens non convincit, nec inductio est sufficiens, nam unus Imperialis, continet unum grossum, & alterum, & tamen habitò Imperiali, desiderantur illi grossi. Porro, tunc habitò eo, quod eminenter continet reliqua,

R 2

non

355 non desiderat quis habere alia, quando illa alia, nihil habent specialis propriæ, & debite appetenti amabilitatis, sicut esse Creaturæ, nihil habet propriæ specialis, & debite amabilitatis DEO, esse ite bruti, respectu hominis. Jam vero, in comparatione perfectioris formæ, habent adhuc propriam, specialem, debitam appetitui Materiæ, perfectionem, adferuntq; prædicatum, dignum adhuc materiâ, nempe alius rationis substantiale compositum.

QVÆSTIO IV.

De Unitate, ingenerabilitate, & incorruptibilitate Materiæ.

356 **A**gemus in primis de Unitate Materiæ, postea de ejus ingenerabilitate & incorruptibilitate. *Quod attinet ad Unitatem:*

Corpora alia sunt corruptibilia, alia incorruptibilia; de utrorumq; materiæ unitate, agendum erit. Et quidem, non quæremus hic, de unitate numerica materiæ, nam certum est, in singulis individuis materialibus, esse illam divisam, & multiplicatam realiter, quod ipsa separabilitas arguit, sed erit quæstio de Unitate specifica; An scilicet in omnibus corporibus, sit eadem specie materia? De quo sit:

357 DIFFICULTAS I.

An Corporum corruptibilium eadem sit specie materia?

Duo hic inquiremus. I. An materia sublunarium, de facto sit una specie? II. An sit possibilis alia specie? *Quoad primum.*

DICENDUM EST PRIMO: *Materiam corporum sublunarium, esse eandem specie.*

PROBARI SOLET I. Omnia Corpora sublunaria, transmutantur ad invicem, ut ipsa experientia ostendit, & tamen ratione materiæ non requirunt diversitatem specificam. Ergo materia in omnibus sublunariis, est eadem specie. Antec: probatur: Quia si in trans-

mutationibus acquireretur materia distincta specie, tunc v. g. Paulus, comedens non nisi pisces, & olera, esset distinctus à Joanne, comedente carnes.

RESPONDERI posset. Concedendo prædictam distinctionem, negandoq; ulterius intervenire tunc contuminationem, in illis materiis, neq; enim extrema haberent idem, sed intervenire solam non discernitionem & contiguitatem, qualis habetur in osse, & carne, & si hæc contiguitas petibilis ob diversitatem formarum, non obest animationi, nec oberit contiguitas penibilis ob diversitatem materialium, sufficeret enim, nullâ intercipi partem, ubi non sit Materia, & ubi non sit Forma, eritq; adhuc totum illud unum per se, quia constabit partibus, quarum una, est potentia, alia actus, utrumq; substantiale utrumq; ordinatum ad se.

PROBARI potest II. Quorum prædicatum, primo essentiale est idem, illa sunt idem specie, & sic quia esse animal rationale, est primò essentiale, tam Petro, quam Paulo, hinc idem sunt hæc, specie; sed materiæ quorumcunq; sublunarium, habent eundem conceptum primò essentialem; omnes enim sunt subiectum primum, vel potentia radicaliter accepta. &c. Ergo

RESPONDERI posset. Hunc Conceptum, esse primò essentialem, materiæ genericæ acceptæ, & sicut primò essentialis conceptus animalis, est vivens sensitivum, & tamen sub vivente sensitivo, dantur plures species; ita sub hoc primò essentiali conceptu qui est esse subiectum primum, possunt esse, distincta specie, subiecta prima. *Hinc commodius.*

PROBATUR III Conclusio, argumento negativo nullum est fundamentum & nulla necessitas, adstruendæ hujus specificæ diversitatis, in ipsa Materia, proportionandi; ita Materias Formis, ut pro diversitate formarum, sit diversitas, Materialium. Et sicut eodem ligno potest induci forma artificialis

361 cialis Mercurii, & Saturni; sic eadem specie materia, dicenda est, esse capax plurium formarum.

OBJICITUR I. Auctoritas Aristor: qui I. Physic: Cap: 6. Tex: 60. dicit: Materiam in omni transmutatione, esse eandem numero, sed non specie.

RESPONDETUR. Explicando Aristotelem, quod scilicet, velit materiam in omni transmutatione aliam esse specie, non ratione sui, sed ratione formæ distinctæ, alias si ratione sui, esset alia specie forma, non jam maneret eadem numero, cum identificentur inter se, numerica, & specifica unitas.

OBJICITUR II. Formæ sunt distinctæ specie. Ergo & Materiæ.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia est necessitas plurificandi specie distinctas formas, quia alias homo, & planta non different à se, specie, sed non nisi accidentaliter, quod absurdum non sequeretur, posita indistinctione specificæ materiæ, & posita distinctione specificæ in formis. Rursus quia intervenit signum distinctionis specificæ formarum, nempe notabilis diversitas, quam arguit congeries accidentium determinantium, nullum autem habetur signum, notabilis differentie materialium, cum diversitas congeriei accidentium, bene referri posset, in solam diversam formam.

OBJICITUR III. Materia Adamantis, non est capax aliarum formarum, quod sufficiens est signum distinctionis specificæ, indubiè, enim notabiliter differunt, Materia capax aliarum formarum, & incapax aliarum formarum.

RESPONDETUR. Negando Antecedens, nam ars humana, habet modum liquandi etiam Adamantes, & etiam si non haberet, posset dici, quod incapax illa referri debeat, in unionem distinctæ specie, ab aliis, & non in ipsamet entitatem Materiæ, referri item posset, in ipsam Formam Adamantis, tales dispositiones deposcentis, quas alia Formæ, non current debellare.

DICENDUM EST SECUNDO. *Possibile esse dari aliam Materiam, specie distinctam à Nostræ.*

PROBATUR. Quia id non implicat contradictionem, & si admittitur tanta varietas specifica Angelorum, etiam in actum jam reducta, cur non admittatur distinctio specifica, saltem possibilis Materialium? & sicut possibles sunt plures specie animæ rationales, cur non idem dicendum de Materiis?

DICENDUM EST TERTIO. *Hanc in specie Materiam, quæ de facto datur, non est possibile plurificari in aliam specie Materiam.* Hoc, puto sensisse Scotum, in 2. distinct: 14. quæst. 1. Ut intentum Conclusionis intelligatur, hoc volumus, quod rationem subiecti primi, accipiendo pro hac specie subiecti primi, non sit possibile multiplicari specie.

PROBATUR I. Implicat Contradictionem, ut unius rei essent duo primò essentielles conceptus adæqvati, specie distincti, sed si hæc in specie materia, quæ modo est, posset in alias specie materias plurificari, unius rei, essent duo, primò essentielles conceptus adæqvati, specie distincti. Ergo implicat, hanc in Specie Materiam, plurificari in alias Specie Materias. Major Probatur. Implicat contradictionem, idem esse, & non esse; sed si unius rei essent duo primò essentielles conceptus, idem esset & non esset. Quod ipsum probatur: Supponamus unum primò essentialem conceptum esse A, & alium B. Conceptus A, diceret negationem primò essentialis conceptus B, & B. diceret esse sui, alias, si primò essentialis conceptus A, non diceret negationem primò essentialis conceptus B, non essent duo, sicut non essent duo, Petrus & Paulus, si Petrus non diceret negationem Pauli. Ergo si unius rei, essent duo, primò essentielles conceptus, idem esset & non esset. Minor illa principalis, si, hæc, in Specie materia, plurificari posset in alias species materiæ, unius ejusdemq; rei, essent duo primò essentielles conceptus

367 ad hanc speciem distincti, sic probatur. Ista materia in quam plurificaretur, hæc species nostratis materiae, deberet habere conceptum, huius in specie materiae, alias non posset dici, hæc materia plurificari, sicut, quia homo plurificatur in Petro, & Paulo, manet in utroque, species hominis; rursus, illa materia, in quam plurificaretur nostras materia, haberet conceptum aliis in specie materiae, non enim duæ essent in specie materiae. Ergo si hæc in specie materia, posset plurificari in alias specie materiae, essent unius rei, duo conceptus specie distincti.

PROBATUR II. Si non implicaret, 368 hanc in specie materiam plurificari in alias specie materias, non implicaret hircocervus. Sequela Probatur: Si non implicaret, hanc in specie materiam, plurificari in alias specie materias, esset illa materia, in quam hæc nostras multiplicaretur, in duplici specie. Ergo si non implicaret, huius in specie materiae plurificari in aliam specie materiam, non implicaret hircocervus, hic enim implicat, quia esset in duplici specie, hirci & cervi: illa autem etiam materia, esset & in specie nostratis, & in specie aliis materiae: Omne enim plurificabile, debet esse in plurificato, & omne plurificatum specificum, addit 369 suam speciem, quomodo enim esset plurificatum specificum?

PROBATUR III. Si hæc materia, esset in alias specie materias plurificabilis, & esset in ultima specie infima, & non esset, ut supponitur: omnia enim, quæ existunt in ultima specie existunt, ut probari potest ex iis, ubi dicitur, non dari individua generica, à parte rei: nõ esset autem in infima specie, quia plurificabilis in alias species.

Sed contra Conclusionem secundam.

OBJICITUR I. Si esset possibilis, alia specie materia, non esset ratio, cur de facto non detur.

RESPONDET Arriaga: ad res multiplicandas, necessarium est positivum

fundamentum, ad negandam autem 370 eorum multiplicatam, non est tale fundamentum requisitum. Cum ergo nullum sit positivum fundamentum, affirmandi hanc multiplicatam materiam, erit ratio sufficiens negandi illam.

OBJICITUR II. Si possibilis esset, materia specie distincta à nostrate, esset etiam hæc, quæ foret determinata non nisi ad unam formam; sed hæc non esset specie distincta, non enim esset ratio, ut si posset recipere unam formam, non posset recipere aliam, cum non major requiratur Virtus, ad unam formam recipiendam, quam ad aliam.

RESPONDETUR. Ex essentiali determinatione non nisi ad unam formam, 371 (quæ possibilis est) impediretur, ne ullo modo, posset recipere aliam formam, defectuque ordinis ad illam, si illi nihilominus uniretur forma, uniretur ita, sicut uniretur albedo Angelo, & sicut quamvis non requiratur major virtus ad rugiendum, quam ad ratiocinandum, neque tamen homo rugire potest ita non ex imbecillitate virum oriretur, quod non posset aliam formam, dicta materia recipere, sed ex intrinsicis prædicatis, ordinem dicentibus, non nisi ad hanc formam.

OBJICITUR III. Imperfectissimo Ente, imperfectius dari non potest, etiam divinitus; aliis hoc ipso, non esset illud 372 primum imperfectissimum: sed materia est ens imperfectissimum. Ergo.

RESPONDETUR. Saltem possibilis est materia perfectior hac nostrate: ad verificandam autem hanc Conclusionem, sufficeret vel sic posse illam multiplicari. Rursus, si possunt dari duæ species & perfectiones æquales, cur etiam non poterunt dari duo entia in imperfectione æqualia? imperfectissimaque est materia præsens, non per exclusionem magis adhuc imperfectibilis, sed est substantia imperfectissima, inter eas, quæ dantur. Ex Svarez etiam D. 13. S. 11. N. 2. dici potest, quod Ente imperfectissimo, quoad genus, possit dari im-

373 ri imperfectius, non quoad genus, sed quoad speciem, licet Ente imperfectissimo, & quoad genus, & quoad speciem, imperfectior species, dari non possit; jam autem Materia, est quid imperfectissimum, quoad genus, est enim imperfectior Entibus completis, Formis substantialibus, &c. sed non est imperfectissimum quoad speciem.

INSTABIS. Actui puro, qui est DEUS, non potest dari similis in specie Actus purus estque DEUS Ens perfectissimum, per exclusionem aliis paris. Ergo neque potentia puræ, potest similis dari in specie potentia pura.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: 374 quia pro Unitate DEI, stat demonstratio, petibilis ex independentia in gubernando, essetate, infinitate, exhauriendo plurificationem &c. nulla autem similis ratio pugnat pro materia.

DIFFICULTAS II.

Eademne specie Materia in corporibus celestibus?

PRÆMITTO PRIMO. Non esse ullam demonstrativam rationem celos de facto 375 compositos esse, ex materia, quacumque, tandem illa sit, & ex forma, supposito quod esset possibile corpus simplex, de quo infra. Est præmissum Durandi, Gabrielis, Basii, &

aliorum apud Conim: Lib. 1. de Cælo q. 4. a. 1. licet oppositum graves viri censeant, vide Svarezium Disp. 13. Sect. 16. n. 2.

RATIO. Præmissi est, quia nulla potest adferri demonstratio in oppositum.

DICES I. Cælos esse corruptibiles, & fides & ratio docet. Ergo debent esse compositi, ex Materia, & Forma.

RESPONDETUR. Cælos esse corruptibiles, non nisi ab extrinseco, corruptibilitas autem ab extrinseco, non arguit compositionem, sicut nec arguit in Angelis. Corruptio autem ab intrinseco, arguit compositionem, quia arguit pugnam qualitarum contraria-

rum, quæ sunt instrumentum materiae, 376 ad nanciscendum aliam formam, corpus autem simplex, corruptibile esset ab extrinseco.

DICES SECUNDO: Cui convenit passio necessaria corporis compositi, ex materia & forma, illud est compositum ex materia & forma, Cælis autem convenit motus, qui est necessaria passio corporis compositi.

RESPONDETUR. Motum qui fit per generationem substantialem, necessario supponere materiam, & formam, supponit enim commune subiectum, amissam præcedenti formam idque ob rationem alias adlatam: sed motus 377 accidentalis, & ab extrinseco, non supponit hanc compositionem, hinc si daretur corpus simplex, posset moveri ab Angelo, sicut moventur Cæli.

DICES TERTIO. Quantitas & densitas Cælorum, sufficienter in illis ostendunt compositionem, ex materia & forma.

RESPONDETUR quod non: Quia quantitas est passio ipsiusmet materiae, quæ tamen non est composita: densum etiam licet definiatur per id, quod habet parum de quantitate, multum de materia, tamen nec hoc arguit compositionem, sed tantum arguit esse aliquid illic materiale.

PRÆMITTO SECUNDO. Nec pro contrario, nempe Cælo non esse compositos ex materia, & forma, ulla adfertur demonstratio. 378

RATIO Præmissi, solutio objectionum.

DICES I. In cognitionem materiae, Philosophi non venerunt, nisi per viam mutationis in cælis, nullum est vestigium transmutationis. Ergo nec materia.

RESPONDET Svarez: Quod primò venerint Philosophi in cognitionem materiae, per transmutationem, postea tamen à pari argumentando, innitendoque huic principio, quod nulla sit necessitas diversificandæ specie materiae, intulerunt, illam esse, ubique ejus.

379 ejusdem speciei, & advertendo, quod etiam in coelis, sunt accidentia, supponenda materiam, intulerunt, etiam dari in iis materiam.

DICES II. Natura nihil facit frustra: hæc compositio esset frustra, quia compositio ex materia, & forma, est propter generationes, & corruptiones, Coelis autem, generari, & corrumpi non convenit.

RESPONDET SVAREZ. Compositio- nem ex Materia & Forma, factam esse propter generationes, & corruptiones, non tanquam propter adæquatam rationem, sed tanquam propter finem extrinsecum. Finis autem in- 380 trinsecus, istius unionis, inter materi- am & formam, est ipsa, substantiæ completæ compositio. Dici enim po- test, corpora coelestia, esse corruptibi- lia, quantum à parte materiæ licet sint incorruptibilia, ratione formæ inamissi- biliter Unitæ.

DICES III. Non sunt multiplicanda Entia, sine necessitate; sed nulla est ne- cessitas, hujus compositionis.

RESPONDETUR. Posito, quod coeli non sint compositi, multiplicantur Entia, quoad speciem, quia ponetur species corporis simplicis.

PRÆMITTO TERTIO. *Speciæ autem aucto- ritate, probabilis est, Coelos esse, ex materia* 381 *& forma compositos.* Ex Philosopho etiam sic argui potest; Corpora natura- lia, sunt corpora, composita ex mate- ria & forma, quia ille 2. Physic. c. 1. & 2. censet naturam, non nisi For- mam esse & Materiam, sed Coeli sunt corpora naturalia, ut sentit Lib. 1. de Cælo c. 2. Ergo coeli sunt corpora composita. Locus autem, qui in 8. Me- taphysic. tex. 14. citatur in oppositum, non plus vult, quam quod ex subjectis, transmutationi obnoxiiis, clariùs col- ligatur, dari Materiam. Posito autem, Coelos constare materiâ;

PRÆMITTO QUARTO. *Non esse ullam convictivam rationem, quod Cæli non habe- ant materiam, specie eandem, cum subluna-*

ribus. Quæ enim hujus demonstratio, 382 est Præmissum, contra Svareziū, Disp. 13. Sect. II.

DICES I. Si Cælum esset ejusdem materiæ, cum elementaribus, seqve- retur, coelos esse corruptibiles, habe- rent enim materiam, appetentem alias Formas, qui appetitus, est radix corruptionis.

RESPONDETUR. Coelos esse remotè corruptibiles, non verò proximè, quia habent Formam indefectibilem, & in- defectibiliter Unitam, & sicut Materia, de se capax penetrationis, redditur ac- cessu quantitatis impenetrabilis: Cur non reddetur etiam materia coeli, de se capax corruptionis? cur inquam 383 non reddetur, accessu Formæ indefe- ctibiliter Unitæ, incorruptibilis pro- ximè? præcipuè, cum etiam de se ma- teria sit incorruptibilis.

INSTABIS I. Virtus ista, quæ debetur Formæ indefectibiliter Unitæ, non est infinita. Ergo superari poterit, à Sphæ- ra ignis, coelis subjecta.

RESPONDETUR. Etiam virtus mate- riæ, specie distincta, non esset infinita, superari ergo poterit, & sicut virtus quæ unit quantitatem Materiæ, est virtus finita, neq; tamen ab agente na- turali separabilis est à Materia; quod si illa inseparabilitas quantitatis, rejicia- tur non in infinitatem Virtutis, sed in 384 conditionem agentium, & ipsius For- mæ, quæ est quantitas, idem in præ- senti, dici poterit. Agnoscit ipse Sva- rez, Loco citato num. 17. faciliorem & nobiliorem esse modum, ostenden- di incorruptibilitatem coelorum, si cælum, non per resistantiam qualita- tum, sed per intrinsecam, & substanti- alem compositionem, sit incapax pe- regrinarum formarum. Nostra au- tem Responsio salvat etiam incorru- ptibilitatem coelorum, per indefecti- bilem Unionem, & materiæ de se in- corruptibilis, & Formæ indefectibilis, & sicut in resurrectione Corporum Unio indefectibilis, faciet corpora in- cor-

385 corruptibilia; Humanitas item Chri- sti, terminata verbi personâ, est inde- fectibiliter terminata, quamvis Hu- manitas ex se, sit capax propriæ substi- stentiæ, idq; propter Unionem indefe- ctibilem, ita & in præsentia, idem di- cendum.

INSTABIS SECUNDO ex Svarezio: Ista indefectibilitas Unionis, arguit hanc materiam, non esse ejusdem spe- cie, cum nostrate, quia potentiæ di- stinguuntur per actus; sed forma coeli illo modo informans, est actus longè diversæ rationis, à forma corruptibili- ter Unitæ. Ergo.

RESPONDETUR. Argumentum, ut 386 sonat, accipiat, probabit multum, adeoq; nihil: quia probabit, cum for- mæ substantiales sublunarium, sint specie distinctæ, cumq; animæ beato- rum sint uniendæ, unione indefectibi- li, in omnibus his casibus, fore distin- ctam specie materiæ. Potentiæ eti- am extrinsecè specificantur, per suos actus, hinc potentiarum non arguent multipliciter, sed illam arguet, ipsa- met entitas, exigens has, vel illas ha- bitudines; non nego tamen, quod per actus, tanquam per aliquid notius, di- versificentur potentiæ.

DICES II: Si materia coeli, est ejus- dem speciei cum nostrate, sequitur esse 387 coelos penetrabiles: esset enim v. g. ær, capax formæ Solis, appetere enim Materia æris, formam Solis, sicut & alias formas, hic autem appetitus, cau- sat generabilitatem.

RESPONDETUR. Communiter ma- teriam æris, esse capacem formæ Solis, sed remotissimè, quia deest agens, quod producat formam Solis; & certè cum videamus aliquas Formas esse; quæ producunt, & generant sibi simi- les formas, ut ignis ignem, & cum vi- deamus aliquas formas, quæ non ge- nerant sibi similes, ut adamas, non generat alium adamantem, nec albe- do aliam albedinem. habemus ratio- nem dubitandi, an Sol, sit de genere

formarum producentium sibi simi- 388 lem Formam? & ut accenseatur Sol, inter formas, quæ non generant sibi similem, habetur sufficiens funda- mentum, quia scilicet nulla experiētia, & nulla ratio, hanc vim, Soli tribuit. Deinde, quia formæ, quæ sunt magis resistivæ, minùs sunt sui multipli- cativæ, ut videmus in adamante, ferro, &c. cum ergo, maximè resisti- va sit forma, coelestium corporum, sufficienter colligimus, non esse gene- rativam. Deinde vis productiva, sibi similis formæ, est provisa à naturâ, ut restituat se naturæ, in suis bonis, hoc est formis, quæ, quia perpetuò du- rare non possunt, successione suâ in- 389 corruptibilitati student: cum ergo forma Solis, & coelestium, sit indefe- ctibilis, & indefectibiliter Unitæ, hinc illi non debuit provideri, à naturâ, vis alijs formæ productiva. Deniq; sunt aliquæ formæ, quæ, mortuo ut ita dicam modo, informant sua subje- cta, qualis est forma adamantis, vitri, lapidis &c. aliæ autem informant, vivo modo, ut forma plantæ, seminis, bruti. Et sicut mortuus, nullum ha- bet proprium motum, quo movea- tur, propter carentiam vitæ, quæ est exercitium motus; ita & formæ, quæ mortuo modo informant, nullum habent motum, consequenter, nec a- 390 ctivitatem, quæ sit productiva alijs formæ. Porro ex formæ, mortuo ut ita dicam modo, suum subjectum in- formant, quæ nisi ab extrinseco im- mutantur, alterentur, corrumpun- tur, natæ sunt non dimittere suam formam: & sic forma adamantis, ita unitur adamanti, ut nisi aliunde al- teretur, semper sit duratura. Cum er- go, mortuo, ut ita dicam modo, For- ma coelestis informet sua corpora, & cum ab extrinseco naturali agente im- mutari non possit, non debetur ei etiam activitas, quæ est proprietas formæ, vivo ut ita dicam modo, su- um subjectum informantis. Quod si, S Sol

391 Sol non potest producere alium Solem, nec quodquam aliud agens, ostendi sine fictione poterit, ejusdem productivum, quod si nullum sit agens productivum formæ Solis, non nisi remotè erit capax àer formæ Solis.

INSTABIS I. Ergo potentia ad formam Solis, erit otiosa, nullum enim ei responderet agens naturale.

RESPONDETUR. Nullum datur agens naturale, productivum animæ rationalis, & tamen, non est potentia otiosa, ad animam rationalem, sufficitq; ne sit otiosa illa potentia, si respectu aliarum formarum, habeat agentia naturalia productiva formarum, & si

392 respondeat in illa Materia, habitudo ad prædictam Formam, Deo tanquam auctore universi, volente illam ponere.

INSTABIS II. Non requiritur vis infinita, ad producendum alium Solem: Ergo supposito, quod Materia nostras, sic capax talis Formæ, generari poterit Sol.

RESPONDETUR. Non ob defectum infinitatis, negari Soli vim generativam, aliis Solis, sed ob rationes prædictas.

INSTABIS III. Rejicimus hanc incorruptibilitatem, & ingenerabilitatem, in conditionem Formæ, & cur

393 non in conditionem Materiæ?

RESPONDETUR. Sola conditio Materiæ, non est ad hoc sufficiens, nam de facto Materia, est ingenerabilis, & incorruptibilis, nec tamen facit, ne alia generentur, & corrumpantur, hinc defectus generabilitatis, & corruptibilitatis, rejici deberet, in formas; quod si possit rejici in illas solas, melius fiet, quia non multiplicabuntur entia sine necessitate.

DICES III, cum Arriaga: Perfectius intelligitur incorruptibilitas Cœli, si illius materia, sic incapax Formæ aliis; Ergo de facto illa constat.

RESPONDETUR. Negando Antecedens, non enim perfectius intelligitur,

quia non intelligitur, salvo hoc principio, non sunt multiplicanda &c. potest autem salvari, hæc incorruptibilitas, per solam Formam inamissibiliter unitam, & verum quidem est, magis proportionari Materiam capacem non nisi unius Formæ, cum Forma inamissibili, spectatà proportionem, in ratione actus & potentia; sed non magis proportionari, ad vim arguendi; nam inamissibilitas Formæ, non arguit diversitatem materiæ, sicut nec arguet in beatiss, sicut nec amissibilitas Formæ, arguit de facto corruptibilitatem materiæ; immo cum Forma inamissibili, magis proportionatur Materia, utpotè incorruptibilis, quàm cum formis 394 sublunaribus corruptibilibus.

DICES IV, cum Conino: Non congruebat Deo, ut Materiæ cœlesti, daret appetitum ad alias Formas, & tamen illam impediret, ab affectione boni, quod desiderat, hoc est ab affectione aliarum formarum.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum, de Forma multorum sublunarium, quæ à Creatione mundi, non amiserunt, neq; ad finem amittent suam Formam; itemq; de corporibus beatorum. Non est autem inconveniens, habere appetitum impeditum, affectione boni inamissibilis, præcipuè, si ita deponat bonum universi. Dein, 396 de quia non censetur aliquis, impediri, à consecutione boni, si id per pauca habet, ad quod per plura evaderet, sicut, non censetur aliquis impediri, à consecutione duorum imperialium, si illi detur Unus Hungaricus. Porro hoc bonum, quod est in varietate formarum, est inter alia perpetuitas, cui consultum inamissibiliter unita Formæ.

DICES V. in oppositum esse auctoritatem Aristotelis

PRIMUS LOCUS ex primo de Genera: Tex. 53. & 83.

RESPONDETUR. Non multum curari debet

397 debere, in hac Materia, auctoritatem Aristotelis; quia hic agnovit, etiam à Deo incorruptibiles Cœlos; vel certè, illò locò, solum vult, ea communicare in eadem numero Materia, quæ ad invicem agunt, & patiuntur, eadem enim numero manet materia, sub utroq; mutationis extremo; sed non negat, communicare in eadem specie Materia, etiam ea, quæ non agunt, nec patiuntur ad invicem: vel solum vult, in talibus, signantius eandem esse Materiam.

SECUNDUS LOCUS est ex 3. Metaph. tex. 15. ubi ait, non esse eadem principia rerum corruptibilium, & incorruptibilium, nisi eadem genere.

398 RESPONDETUR. Loqui Aristotelem de Formis, quæ non eadem, corruptibilium, & incorruptibilium.

TERTIUS LOCUS, ex 1. Metaph. tex. 10. quæcumq; inquit, mutantur, materiam habent, si ad diversam. Subsumo: Cœli non mutantur. Ergo habent Materiam diversam.

RESPONDETUR. Loqui illic Aristotelem de diversitate petibili à Formis, succedentibus in mutatione.

DICES PRIMò. Genes. I. dicitur: Deum creasse à principio Cœlum, & terram, ubi nomine Cœli, Solum Empyreum, nomine terræ, materia prima intelligitur, ex qua reliqua omnia; Hinc colligitur, saltem Empyreum habere Materiam distinctam, licet reliqui cœli, habeant eandem materiam.

RESPONDETUR. Negando, nomine Cœli, venire Solum empyreum, quia de facto Scriptura, utitur verbo tali, in Hebraico, nempe Samaim, quod pluraliter significat, immo caret singulari, & id etiam innuit Psal. CI. Initio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cœli: unde quando posterioribus diebus, dicuntur creata, Sol, Luna, Stellæ, non intelligendum est, esse creata, quoad substantiam, sed quoad accidentalia munerata, quod etiam innuit Augustinus. II.

de Civit. C. 33. Nego item nomine terræ venire Materiam primam, nemo enim dicit Solem ex Terra creatum.

DICES SECUNDò. Augustin. lib. 12. Confess. C. 8. ait: Omnia producta à Deo ex Materia informi.

RESPONDETUR. Concedo, Omnia producta ex Materia informi, sed nego quod ex eadem specie: nam concessis Materiis distinctis specie, adhuc verificabitur, singula producta ex Materia carente Forma.

DICES TERTIò. Sapient. I. habetur: Manus tua creavit Orbem terrarum ex materia invisibilis.

RESPONDETUR. Non dicit Scriptura, esse creatum orbem ex Materia invisibilis ejusdem speciei; deinde nomine Materiæ non venit illic Materia prima, sed significantur Corpora simplicia, ex quibus Deus mundum creavit, eodem modo quod lapides & ligna dici solent Materia domus. Unde dicitur illa Materia informis, non informitate substantiali, sed informitate accidentali, hoc est, propter carentiam lucis, motus, &c. His Præmissis.

DICENDUM EST. Non satis constare, an materia omnium corporum, sit eadem specie.

PROBATUR. Quia licet possit non tribui cœlestibus Materia diversa specie, quia tamen nescimus, per auctoritatem, quid in hoc genere voluerit DEUS, non possumus quidquam concludere.

DIFFICULTAS III.

De Ingenerabilitate & incorruptibilitate Materiæ.

PRÆMITTO PRIMò. Interdum sumitur nomen ingenerabilis, pro improducibili, & sic falsum est, Materiam primam esse ingenerabilem; de facto enim producta est. Nomen etiam incorruptibilis interdum sumitur, pro inannihilabili: de facto autem est, Materiam posse annihilari.

403 **PRÆMITTO SECUNDÒ.** Interdum sumitur nomen generabilis & corruptibilis, pro eo, quod generatur & corrumpitur, & in isto sensu, materia non est ingenerabilis & incorruptibilis, est tamen generabilis & corruptibilis, ut vocant subjective; in ea enim omnes generationes & corruptiones peraguntur, hocq; voluit Aristot. 8. Metaphys. 4. & 12. Metaph.

PRÆMITTO TERTIÒ. Nomen ingenerabilis, potest sumi pro eo, quod non est producibile dependenter à subjecto vel in subjecto, & nomen incorruptibilis pro eo, quod non potest naturaliter desinere, appellant vulgò hanc ingenerabilitatem & incorruptibilitatem terminativam, hoc est Ens, quod non possit generationem & corruptionem terminare, & in isto sensu.

DICENDUM EST: *Materiam esse ingenerabilem & incorruptibilem;* hoc est, non posse ex præexistenti subjecto produci, nec desinere naturaliter.

PROBATUR CONCLUSIO *quoad primam partem;* Si materia posset ex præexistente subjecto produci, hoc ipso non esset materia. Antecedens probatur, quia jam materia non esset subjectum primum, utpote supponens aliud subjectum antese, nempe id, ex

405 quo producitur; *quoad secundam partem;* ex eodem medio termino probatur; quia si corrumperetur, non esset id, in quod abeunt omnia; siquidem illa ipsa abiret in aliud; nihil enim per annihilationem desinit. Rursus, si corrumperetur Materia, vel corrumperetur suapte natura; vel per actionem agentis naturalis; non per actionem agentis naturalis; quia illud agens, vel annihilaret illam Materiam, vel certe faceret illam resolvi in aliud; non primum, quia nullum naturale agens habet vim annihilandi, sicut nec Creandi; Non Secundum, quia illud ipsum, in quod resolveretur Materia, vel posset ulterius resolvi, vel non; si

potest, dabitur processus in infinitum; 406 si non potest: Ergo illud potius erit Materia prima. Non potest etiam desinere Materia suapte natura, quia ea dicuntur suapte natura desinere, quæ requirunt dispositiones ad suum esse easq; adhuc pugnantes, quod de Subjecto primo dici non potest.

OBJICITUR PRIMò in Oppositum, Auctoritas Aristotelis.

PRIMUS LOCUS est ex 1. Physic. tex. 82. Ubi censet, materiam partim oriri, partim interire.

RESPONDETUR. Intelligendum esse Aristotelem, quod velit Materiam oriri, non ratione suæ entitatis, sed ratione Formæ, quæ Materiam monstrat, 407 facitq; illam discerni in universo; perire autem ratione privationis, quæ aliqua, in omni generatione desinit.

SECUNDUS LOCUS est ex 1. de Cælo tex. 61. Ubi corruptibilem dicit esse corruptibilia principia.

RESPONDETUR. Sufficere ad hoc verificandum, ut aliqua principia sint corruptibilia, v.g. Forma, aut ejus amissibilis unio.

TERTIUS LOCUS est ex 1. de Gener. tex. 24. ubi ait: Generationem esse mutationem totius in totum; Si autem non corrumpitur materia, quomodo generatio erit mutatio totius in totum? 408

RESPONDETUR. Nomine totius, intelligitur hic totum denominationis, & compositum, pro toto quæ tali, acceptum, quod semper in omni generatione mutatur, sed non intelligitur mutatio totius, pro singulis partibus accepti. Unde etiam dicit Aristoteles in generatione, nihil sensibile idem manere; quasi innuens manere aliquid, sed non sensibile. Quamvis autem dicatur, Materiam esse causam corruptionis, non sequitur, Materiam esse magis corruptibilem, quia illa est causa corruptionis, non nisi subjective, ex eoq; quod sit causa corruptionis subjective, non sequitur, illam de-

bui

409 bere esse magis corruptibilem; alias si corrumperetur, hoc ipso, subjectum corruptionis non esset.

OBJICITUR SECUNDò. Agens potest producere Formam. Ergo potest producere & Materiam; qui enim potest plus, potest minus.

RESPONDETUR. Argumentum probare, quod homo qui potest generare hominem, possit & bovem generare, qui est ignobilior. Pontius dicit; qui potest plus, potest & minus, si minus contineatur in virtute causæ. Disparitas etiam assignari potest, quia si agens naturale possit producere Materiam, & produceret illam, ut supponitur & non produceret: quia subjectum primum produci non potest nisi creando; nulla autem Creatura creare potest; jam autem Forma potest produci sine creatione per educationem. Quamvis autem qui potest plus in eodem genere potest & minus, non tamen in diverso, diversus autem est ordo Materiarum & Formarum.

OBJICITUR TERTIO. In corrupta Eucharistia producuntur vermes, qui habent Materiam, & tamen in Eucharistia non reperitur Materia: Ergo apparet quod agens materiale possit producere & Formam & Materiam. Ergo.

RESPONDETUR. Quod non quidem ante tempus productionis vermium, sed in ipso tempore productionis adsit jam Materia, jamq; tunc non est Eucharistia nisi ampliative. Unde etiam negari potest, Omnem virtutem esse in agente quam habet Materia, & quamvis haberet, nec dum illam posset producere, quia ad titulum producentis non solum requiritur habere prædicata æquè nobilia ac aliud, sed etiam requiritur habere vim illud producendi, sicut duæ æquales species Angelicæ, æquales sunt, & tamen neutra potest producere aliam.

OBJICITUR QUARTO. Ad hoc ut aliquid dicatur generari & corrumpi, sufficit ut unio partium dissolvatur, esto

utraq; pars maneat, ut contingit in 412 composito humano, sed potest dissolvi unio partium Materiarum. Ergo.

RESPONDETUR. Ad corruptionem totius heterogenei, sufficit corruptio Unionis, ut apparet in composito humano; sed ad corruptionem totius homogenei, id non sufficit, ut videre est in separatione guttarum, quæ nullo modo per hoc dicuntur corrumpi. Quod ipsum in hoc principium resolvi potest, quia corruptio malum est quoddam, nec dicitur ad illam indifferentia ejus quod corrumpitur, sed appetitus ne corrumpatur; jam autem homogeneis per se loquendo æquè bonum est uniri & non uniri, indifferensq; est totum 413 homogeneum, ad retinendam illam unionem. Deinde per nos, continuatio est mera formalitas eaq; negativa, nempe negatio terminorum, hinc nec continuatione generabitur, quod enim negatione generatur, nec discontinuatione corrumpitur, quia etiam hæc denominatio est mera formalitas, orta ex diversis & diversis connotatis, quæ tamen non sunt sufficientia ad hoc, ut aliquid dicatur corrumpi, cum perficiatur hoc sine deperditione Entitatis, quam tamen, Corruptio rigorosa semper importat.

OBJICITUR QUINTO. Si materia esset ingenerabilis & incorruptibilis, totum 414 compositum diceretur incorruptibile & ingenerabile, quia sicut ex eo quod Compositum componatur ex corpore, vocatur corporeum; ita ex eo quia componitur ex ingenerabili & incorruptibili, vocari debet ingenerabile & incorruptibile.

RESPONDERI SOLET I. Duplicia sunt Prædicata: quædam affirmativa, ut esse corporeum, materiale; quædam Negativa, Ut esse ingenerabile, incorruptibile &c. ista prædicata quæ sunt affirmativa, dicuntur de composito quamvis Uni tantum parti convenient, Prædicata autem Negativa alterutri non nisi parti convenientia, quæ vale

415 est incorporeum immateriale, non refundit suam denominationem in totum, immo nec affirmativa æquivalentia negativis dici possunt de toto, & ita ly spirituale, quia est prædicatum æquivalenter negativum, importans non esse corporis, de toto composito dici non potest. Cum ergo prædicatum incorruptibilis & ingenerabilis sit prædicatum negativum, & cum hoc prædicatum, non conveniat Formæ materiali generabili & corruptibili, ideo nec toti composito conveniet, *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia, Prædicatum spiritualitatis est omnino positivum, nec tamen refundit suam denominationem in compositum humanum. Ergo falsum est, prædicata affirmativa refundere denominationes: quod enim dicitur esse spirituale, esse æquivalenter negativum dicam, & ego esse corporeum, esse æquivalenter negativum; dicit enim negationem spiritualis. Tum quia ex vi hujus responsionis sequitur, saltem compositum humanum esse incorruptibile & ingenerabile, quia utraq; ejus pars est incorruptibilis & ingenerabilis. Tum quia hujus ipsius danda fuisset ratio, cur affirmativa prædicata refundant suam denominationem in totum, 417 non refundant negativa.

RESPONDERI SOLET II. Ideo compositum non posset dici ingenerabile, quia illius Unio non est incorruptibilis & ingenerabilis. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia quæreretur. Cur ex eo quod unio non sit incorruptibilis nec compositum deberet dici incorruptibile: curq; in hac denominatione sequatur compositum, conditionem unionis, & non conditionem partium? Tum quia supposito, quod in composito humano Unio sit spiritualis, generari non poterit, & tamen compositum diceretur generatum. Ergo apparet in denominationibus non sequi compositum conditio-

nem Unionis. Tum quia Unio in 418 composito non habet rationem principalem. Cur ergo denominationes suas dabit composito, cum denominatio semper sit à principali.

RESPONDETUR III. Et ex eo quidem compositum vocari corporeum, quia constat corpore, sed non ex eo solo præcisè, quia alias etiam spiritualis anima fundaret in composito humano denominationem spiritualis; sed vocatur corporeum, quia & constat corpore, & quia esse corporeum, est quid imperfectius & comparative ad spirituale defectuosum quoddam & malum, adeoq; petibile ex singulis defectibus: quia autem esse incorruptibile, 419 est bonum quoddam & perfectum, debet esse ex integra causa. Cum ergo non singulæ partes sint spirituales, nec denominabitur totum spirituale, præcipue cum etiam hæc ipsa comparata spiritualis ordinetur ad corporeum; illudq; perficiat, quod ipso condescendit, ut totum, in quo illa continetur, corporeum vocari possit: & sicut quamvis in claudio Unus sit pes rectus, sequitur claudicatio; ita & in præfenti sequetur denominatio non spiritualis. Quamvis autem utraq; pars in corpore humano sit incorruptibilis, quia non singula illius compositi sunt incorruptibilia; neque enim est incorruptibilis 420 Unio: ideo non appellatur incorruptibile, præcipue autem si perfectius non sit natum elevare debilitatem inferioris, tunc denominatio non fit à principali. Jam autem Forma non elevat debilitatem Unionis, nec Materia.

OBJICITUR SEXTO. Si Materia esset ingenerabilis & incorruptibilis, haberet se ita quoad generari & corrumpi, sicut Angelus & anima rationalis in suo genere, quicquid solo generali DEI concursu in æternum durare possent: sed non habet se ita Materia; quia anima separata sine miraculo petit à DEO conservari: Materia autem absq; omni Forma, non potest sine miraculo conservari.

RESPON-

421 RESPONDETUR. Sufficere ut quoad aliquid ita se habeat Materia ac anima rationalis, Materia etiam sine omni Forma posita, petit non nisi Formam, sed non petit annihilari. Quod petat Materia non nisi cum Forma conservari, provenit id ex speciali connexioneejusdem cum Forma, quam non dicit anima rationalis, immo oppositum dicit, quia ex eo, quod non siteducta, petit conservari naturaliter sine materia. Unde exigentia illa in Materia, non provenit ex illius corruptibilitate, sed ex connexionee speciali cum Forma.

OBJICITUR SEPTIMO. Si Materia est ingenerabilis: Ergo est nobilior 422 Formis materialibus.

RESPONDETUR. Diverso respectu id verum esse: nobilior enim erit, ratione incorruptionis, ignobilior ob prædicatum potentie.

QVÆSTIO V.

De Causa Materiali.

Ex rationibus supra adlatis, conjungimus Disputationem de Materia, Secundum quod principium est, & de Materia Secundum quod Causa est. Prioriq; tractatione jam expedita, ad secundam accedemus.

423 DIFFICULTAS I.

Quid materialis causa, quæ ejus causalitas, effectus &c.

NON est idem esse Causam materiale & Materiam, hinc Angelus & anima nostra, non est Materia, & tamen, & Angelus, & Anima est causa subjectiva, adeoq; materialis suorum actuum, habituum &c. Cumq; definierimus supra, quid sit esse materiam, nunc

QVÆRES I. Quid sit esse causam materiale?

RESPONDET Aristoteles 2. Physicæ. 38. Est id, inquit, ex quo aliquid fit cum insit, seu, quod illi insit; ly id ex quo

est, per modum generis ponitur, hinc 424 etiam Usitata locutio obtrahit, quod compositum fiat ex Materia & Forma; ly autem cum insit, est per medium differentie; & sic Formæ non inest Materia; sed è converso Materiæ Forma. Et licet hæc definitio non competat causæ materiali comparative, tam ad Formam quam causat, quam etiam comparative ad compositum sumptæ, non ideo tamen rejicienda, quia non est tradita ab Aristotele, cum omni rigore, sed non nisi per modum descriptionis, tradendo eam per ordinem ad aliquid principale, quod cognito reliqua cognosci de facili possent; & cum respectu compositi Materia non sit vera 425 causa, sufficit quod per ordinem ad Formam explicetur, ut sensus sit: causa materialis est id, ex qua tanquam ex subjecto producit Formam, obligata cōnaturaliter non nisi in esse subjecto.

QVÆRES II. An causa materialis sit vera causa? Potest materialis causa comparari ad Formam materiale à se educibilem, potest comparari & ad compositum. Quod sit vera causa respectu compositi, Negat Arriaga & Oviedo, hic, puncto l. n. 8. Lesius autem inclinante Arriaga, Negat etiam respectu Formæ materialis habere Materiam rationem causæ, quod etiam docuit Svar. 17. Disp. Sect. 1. n. 10. Op. 426 positum sentit Oviedo Controversi 3. pun: 4. n. 7. & cum eo recentior Svar.

ASSERO I. Materiam, respectu Formæ educibilis, esse veram causam.

RATIO EST. Tum quia, si non esset causa materialis, vera causa, respectu Formæ educibilis, non esset ratio, cur non verè creetur, nam verè fieret ex nihilo sui; Si autem insuper fieret ex nihilo subjecti: quæ erit distinctio inter formas Creatas &eductas? si enim esset aliqua, esset hæc, quia quantumvis nulla esset causalitas causæ materialis in Formam materiale, ex eo tamen non crearetur, quia dependeret in suo fieri, tanquam à conditione à Materia, sed

427 sed hoc non potest salvare, ut dicatur verèeducta, nam ut urget Oviedo, Creatio animæ rationalis, exigit materiam tanquam Conditionem sine quâ non crearetur, & tamen anima non educitur: Ergo educi non est fieri ex nihilo sui, dependenter à subjecto, tanquam à Conditione. Rursus per Arriagam, Unio potest creari, & tamen non potest non dependere ab utroque extremo: Ergo per istam similem dependentiam non rectè salvatur ratio educationis. Tum quia non est quid improprium in Formâ materiali, quod exigit Materiam sine qua conaturaliter existere non potest: non

428 est item quid improprium, quod habeat materiæ jus & vim, ut Formæ materiales, non nisi sibi Unitæ existant, quod supposito sic urgetur. Jus & vis efficientis ad producendos effectus, facit efficiens verè causam: Ergo & jus visque materiæ, ut sine illa non possit existere naturaliter Forma materialis, facit materiam verè causam. Tum quia etiam materia respectu Formæeductæ, est principium determinans ejusdem existentiam, cum etiam sine illa naturaliter existere non possit, & quidem non habente se Materia ut conditione ex dictis supra. Ergo materia respectu Formæeductæ, est vera causa.

429 Quæ in contra obijci possent solventur. Ubi deductione

ASSERO II. Causam materiale respectu compositi non esse veram causam; quod enim aliqui dicunt esse veram causam intrinsecam, de hoc ipso querendum erit: An esse veram causam intrinsecam, sit esse veram causam? & quidem Materiam respectu compositi esse veram causam, etiam ii negant, qui ponunt, quod sit vera causa, respectu formæ materialis.

RATIO I. Formatur à quodam pro asserto: componere non est causare, alias etiam Trinitas personarum, quæ constituit Trinitatem, esset causa Trinitatis.

RESPONDERI possit; Quod componere per modum actûs & potentia, sic verè causare, quo modo personæ non componunt Trinitatem.

RATIO II est; Impossibile est esse Causam Physicam, & nemine cogitante causantem, & non habere effectum, à se nemine cogitante distinctum; impossibilis enim est causa sine effectu: alias etiam id quod non est causa, posset esse causa, nam posset esse nihil causans, & tamen esse causa, adeoque cum non sit causa, quia nihil causans, esse nihilominus causa, sed materia (idem dic de Forma) respectu compositi non habet talem effectum, quia compositum ut infra videbimus, nihil est præter Materiam & Formam & Unionem. Ergo.

RATIO III. Materia & Forma, vel simul sumptæ, & per modum unius, vel simul sumptæ in sensu distributivo, causant compositum; nullo modo ex his, causant illud: Ergo absolute non causant. Minor probatur: Materia & Forma simul sumptæ, & per modum unius, sunt ipsummet compositum, quod seipsum causare non potest; non etiam simul sumptæ distributive, causant compositum, quia simul sumptæ distributive, sunt ipsa Materia, vel ipsa Forma: Materia autem Materiam, Forma Formam non causat: non etiam ad invicem se causant, quia hoc non est compositum causare, cum ad invicem sumptæ, non sint compositum. Quando autem à Philosopho numerantur quatuor causarum genera, numerantur non quod ratione compositi sint quatuor, sed quia causat v. g. Materia Formam educatam, idque verè causalitate, cumque plures sint materiales formæ præ Creatis, ad has maxime attendit.

QUÆRES III. Quæ sit causalitas causa materialis? Censet Arriaga, actionem quâ agens producit Formam, esse idem realiter, cum passione, quâ subjectum eandem Formam sustentat.

Recentior

433 Recentior Svarez in fieri causalitatem Materiæ, dicit esse ipsam generationem, prout sit dependenter à Materia, in facto autem esse, dicit hanc causalitatem Materiæ in Formam, esse ipsam generationem, prout dependet à Materia. Complutenses tenent in fieri causalitatem Materiæ in Formam, esse generationem, in facto esse Unionem, prout recipitur in Materia. Polius, Svarcz, Ruvius, Unionem dicunt esse causalitatem.

ASSERO PRIMò: Unionem prout receptam, in Materia non esse causalitatem Materiæ in Formam educatam.

RATIO PRIMA est. Tum quia id quod est causalitas in Formam, debet esse tale, ut ubicunque reperitur, hoc ipso reperiatur Forma educata; hoc enim deponit natura causalitatis, sed non ubicunque reperitur unio recepta in Materia, illic est Forma educata, ut scitum est in composito humano, in quo Unio recipitur in Materia, & tamen anima non est Forma educata. Neque dicas cum Pontio: Non Unionem quavcunque esse causalitatem, sed Unionem à quâ in esse & in suo fieri dependet Forma: nam hoc ipsum probandum fuisset, esse scilicet illic Unionem, non ejus conditionis qualis est in homine, sed involventem illam adstrictionem ad se Formam, idque non supponendo eam in ipsa Forma, sed in se illam importando. Si enim supponitur illa in ipsa Forma, quæ re restabit, quæ sit causalitas causæ Materialis, in Formam talis conditionis?

435 Tum quia vel implicat Contradictionem, Formam educatam tali omnino Unionem uniri, quali unitur anima rationalis, ita ut diversitas peti debeat non ab Unionem, sed ab ipsi extremis; vel non potest tali Unionem uniri, si non potest quæ in hoc implicancia. Si potest, ergo talis Unio non rectè explicat causalitatem Materiæ in Formam educatam, cum possit esse Unio, adeoque cau-

436 salitas per se & non respondere Forma educata, sed Forma Creatâ. Tum quia impossibile est, ut ab Unionem dependeat Forma educata in fieri & in esse, & tamen à causalitate dependere debet; quod ipsum probatur, quia pro illo priori, pro quo ponitur educatio, necdum intelligitur Unio, quia ante existentiam Formæeductæ, præintelligitur educatio, & non potest præintelligi Unio, quia hæc sequitur existentiam, sequereturque quod pro illo priori Unio, nihil uniret, pro illo scilicet priori, pro quo intelligitur ante existentiam. Ergo unio, non est causalitas, de qua queritur.

RATIO SECUNDA. Quando conservantur divinitus Formæ Materiales sine subjecto, sunt verèeductæ actu, consequenter est illic educatio actu, & tamen non est Unio, Ergo apparet Unionem non stare in educatione.

RATIO TERTIA est; Non implicat Contradictionem, esse aliquam Formam Materiale educatam, & tamen non unitam: Ergo apparet educationem, quæ idem est cum causalitate materiali, non esse Unionem, quod si dicas, Unionem esse causalitatem in compositum, non in formam; quæro, quæ sit causalitas in Formam? & quid à parte Materiæ se tenens educatio: demum sicut relatio est, quid posterius terminò, nec est ejus causalitas; ita & Unio est posterior Formæeductâ, nec potest esse ejus causalitas.

ASSERO SECUNDO. Causalitatem materiæ non esse ipsam generationem, prout dependet à materia, seu quod idem est, non esse ipsam receptionem actionis.

RATIO. Tum quia receptio actionis nihil aliud est, nisi Unio cum Materia actionis: Ergo si, ut visum est supra, Unio non est causalitas Materiæ, neque erit receptio. Tum quia nulla causalitas recipitur in causa, sed in effectu; in eo enim recipitur quod causat, & si reciperetur in causa, causam causaret; sed generatio

T

for-

439 formæ prout dependet à materia, in quantum idem est cum receptione, recipitur in ipsamet materia. Ergo non est causalitas illa receptio Generationis. Tum quia, accipiendo hanc ipsam phrasim: causalitas materiæ est ipsa generatio, prout dependet à materia; illa nihil explicabit, quætere enim restat, quid est hoc illam pendere à Materia? pendentiâ importante causalitatem materialem; nam etiam creatio animæ rationalis, est productio suo modo pendens à materia, quia scilicet non producit, nisi ad exigentiam dispositionum receptarum in materia. Quæ ergo illic est specialis de-

440 pendentia, & per quid Forma non habens jus existendi in universq̃ independentem à Materia, per quid inquam, hic talis terminus, causatur à materia? Tum quia effectus recipiens actionem, quæ receptio vocatur passio, non dicitur causare seipsum materialiter; quomodo ergo similis receptio in Materia, salvabit causationem materiæ? Tum quia præter receptionem & passionem in Materia, vel datur alia receptio in effectu, vel non datur; si non datur? quomodo tuac salvabis, quod illa receptio sit causalitas materiæ, cum nec illam ponat, nec illam recipiat: si autem datur? quo-

441 modo unâ actione positâ duplex respondet, passio & receptio, præcipue cum Materia non sit terminus illius passionis, sed Forma. Tum quia si nihil obstat duabus causis distinctis & sibi in agendo non subordinatis, debet dari distincta causalitas. Materia autem & efficiens, non sunt sibi subordinata, quia subordinatio vel est inter principale & instrumentale, vel inter causam magis universalem & causam magis restrictam, vel inter causam primam & secundam; jam autem materia respectu efficientis, neque est instrumentum, nec causa magis restricta, nec causa secunda. Tum quia

Causalitas debet esse ratio ultima, quare materia causet, sed illa generatio non est quid tale; si enim quæram: quare materialis Forma causetur à Materia? Respondi: quia generatur generatione dependente à Materia; hoc ipsum autem est quod ego quæro, quid sit istud dependere à Materia? vel quare dependere à Materia est ejus causalitas? Tum quia non implicat contradictionem, quod generatio sit dependens à Materia, nec tamen per hoc sequatur, illam dependentiam esse causalitatem materiæ: multa enim sunt quæ dependent ab alio, nec tamen sunt causalitas, per quam illud à quo dependent agat, sed potius per quam agatur & fiat. Sic v.g. Creatio non est causalitas Creati, sed Creatoris, & tamen dependet à termino ad quem terminatur illa Creatio. Ipsa item generatio, non tantum est dependens à Materia, sed etiam est dependens ab ipsa Forma, & tamen non est generatio causalitas Formæ, per quam Forma agat; Neque valet si dicas: in adlatis exemplis esse, dependentiam tanquam à termino quem causat, nam saltem inde sequitur, quod dependentia ab alio, non jam seipsa faciat illud aliud agere seu causare, & non ostendis quare faciat agentem seu causantem materiam. Tum quia rationes quæ in oppositum adferuntur non convincunt, quarum non paucas refutatas videbis apud Arriagam Sect. 1. Sed in super

Dices: Vel causalitas materialis dependet à sola Materia, vel etiam ab agente; si à sola Materia: Ergo causalitas illa non est facta, quia non habet causam efficientem, nam Materia sola erit causa materialis; dicere autem illam causalitatem non esse factam, omnino est Chymæricum. Ergo illa causalitas dependet à causa efficienti; sed non dependet ut terminus: Ergo ut via & actio illius: ergo

445 ergo ulterius causalitas materialis est etiam actio causæ efficientis.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum: emanatio passionum, qualis est emanatio quantitas à Materia, vel dependet à sola Materia, vel etiam ab agente; non à sola Materia, quia alias non esset facta quantitas; non etiam ab agente Creato, quia illud non agit nisi supponendo quantum. Deinde dici potest, sicut est illa causalitas materialis, ita & facta est in genere causæ materialis; factum autem esse in genere causæ materialis, distinguitur à productione in divinis reperibili, quæ non involuit causalitatem, nec esse facti.

446 INSTABIS. Non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, nulla autem necessitas multiplicandi conditio istam causalitatem Materiæ à causalitate Formæ.

RESPONDI: esse necessariam, ob rationes supra adlatis, & insuper ex eo, quia per oppositos multiplicatur magis entia sine necessitate, quia mutatis agentibus in conservatione v.g. effectus materialis, deberet etiam mutari causalitas causæ materialis, quæ multiplicatio & variatio nullam habet necessitatem. Ut explicetur quid sit causalitas materialis.

PRÆMITTO I. In ordine ad hoc, ut constitutur forma, quæ connaturaliter exigat esse & conservari non nisi in subiecto, non est necessaria ulla causalitas intermedia causæ materialis. Sed hoc ipsò quia producit ab agente talis, sine ulla superaddibili causalitate materiæ, talis est.

RATIO PRÆMISSA. Tum quia, quod seipsò dependet, non causatur per distinctam causalitatem quæ sit modus, vel non sine modo, nam hæ causalitates necessariae sunt, non nisi ad tollendam indifferentiam, quæ in istis, quæ seipsis dependent, nulla est, ut notum est in Tractatu de Modis; sed Forma seipsa dependet à Materia, in hoc quod est esse & conservari connaturaliter non nisi in Materia. Secluso enim omni

448 alio superaddito, & relicta solâ illius entitate, habebit indigentiam hanc Materiæ; relicta enim suâ solâ Entitate, adhuc non erit quid spirituale, nec quid completum. Hinc non habebit jus existendi extra Materiam. Et sicut non indigere Materiam in anima spirituali, non conferetur illi per aliquid superadditum, ita & prædictum indigere, non conferetur Formæ materiali per aliquid superadditum. Et certè, ponamus illud superadditum tolli, manere autem Formam in entitate materialem; vel habebitur adhuc in illa Forma indigentia, ut connaturaliter non nisi in Materia esse & fieri possit, vel non habebitur. Si habebitur: Ergo immerito illi superadditur; si non habebitur: ergo vel evaderet spiritualis, vel ratione superadditi naturam suam talem habebit, & tamen v.g. homo non per aliquid supraadditum animal rationale est: Ergo idem dicendum de Forma materiali, cujus etiam natura est, non posse fieri & conservari connaturaliter sine Forma. Tum quia defacto in Eucharistia accidentia sunt ejus naturæ, ut connaturaliter existere exigant unica materiæ, & tamen nihil illis est, nisi entitas ipsorum accidentium: & licet illis suppleatur causalitas materialis, non suppletur tamen in ordine ad hoc, ut constituantur indigentes materiæ, ad esse suum connaturale. Tum quia, aliæ etiam indigentia non constituuntur per distinctam aliquam causalitatem, & ita indigentia pecuniæ non constituitur per distinctam causalitatem, nec indigentia concursus, quæ est in Creatura, respectu Dei causatur per distinctam causalitatem: Ergo idem in præsentem dicendum.

PRÆMITTO II. Præter indigentiam, quam habet Forma, ut esse & fieri connaturaliter non possit nisi in materia, recipit influxum quendam à Materia, qui appellari potest materialisatio.

T 2 RATIO

451 **RATIO.** Quia nisi hic influxus ponatur, non intelligitur per quid causetur forma, ita indigens produci & conservari.

PRÆMITTO III. *Hunc influxum esse jus in materiam, ut aliqua forma independenter à se existere & fieri naturaliter non possent; & quia omni juri respondet debitum, resultat etiam in formis quibusdam debitum, ut connaturaliter non nisi dependenter à materia existant, jusq; hoc suum exercet materia illo influxu, quem appellamus materialisationem, sed de hoc ubi de educatione.*
Hic Præmissis

ASSERO III. *Causalitatem materia esse influxum quandam in formas, qui influxus appellari potest materialisatio.* Assertum manet explicatum in Præmissis. Porro Ratio asserti est: Tum quia Causa materialis habet suum influxum seu causalitatem; sed non salvatur hæc causalitas per actionem, nec per unionem: Ergo per dictum influxum, neq; enim aliud quidquam ostendi potest. Tum quia in Sacramento Eucharistiæ, censent omnes suppleri à Deo, quamvis in diverso genere, influxum causæ materialis; sed non suppletur unto ipsa, quia non apparet modus, quò unio suppleri possit, aliàs posset Deus compositum verè facere deficiente unionem, & supplente Deo defectum illius. Et sicut verè id accidentia habet, quod haberent, si in illa influeret materia, licet in diverso genere, sic verè posset esse compositum sine unionem, quamvis non eodem modo, non etiam in Eucharistia, supplet Deus actionem, prout dependet à materia; quia quamvis fuerit decretum, de illa non supplenda, si modò hoc, quò debetur à Materia indigentia formarum, præstaret, verè suppleret causalitatem causæ materialis: Ergo causalitas materialis stabit in illo jure materiæ & obligatione formæ, quia scilicet Deus, præbet concursus, qualem præberet, si uniarentur formæ; & licet hic influxus con-

comitanter deponat unionem & ex 454 consequenti, non tamen formaliter est ipsemet ille influxus, & illa causalitas, sed ad illud jus in Materia, & obligationem in Forma, tum primum consequitur Unio: Tum quia, nisi ponatur hic influxus, per nihil distinguitur Creatio ab educatione.

Quæ hic objici possunt vel in Confirmationem explicationemque adferri, videantur ubi de educatione. *Neg. inde sequetur:* Materiam esse causam efficientem, quia illa causalitate non efficitur simpliciter esse, sed tantum esse sustentantis & sustentati constituitur. *Ex dictis autem*

COLLIGIS effectum proprium materiæ, esse formas materiales, improprium, compositum.

DIFFICULTAS II.

Respectu quorum Materia exercet rationem materiæ.

SUB hoc universali titulo duo inquiremus. I. An accidentia recipiantur in Materia, an in toto composito? II. An accidentia immediatè recipiantur in Materia, an medià quantitate? Sic

Punctum Difficultatis I.

An accidentia recipiantur in sola Materia?

NON procedit Titulus de accidentibus spiritualibus, hæc enim indubiè recipiuntur in anima rationali, quia cum possint habere subiectum sibi proportionatum in gradu Entis, illud sibi vendicabunt; sed procedit quaestio de accidentibus materialibus, iisq; communibus utriq; mutationis termino, qualem accidens est Quantitas, primæ qualitates, &c.

DICENDUM EST. *Accidentia communia in sola Materia communiter recipi.* Est Conclusio communis contra Thomistas.

PRO.

457 **PROBARI SOLET PRIMO,** Argumento quò utitur Arriaga: Eadem quantitas & eadem accidentia communia, sunt in sequenti composito quæ fuerunt in antecedenti. Ergo idem utrobique habent subiectum, non enim de uno subiecto in aliud migrare possunt.

CONFIRMATUR. Quia in eo recipitur quantitas & alia accidentia communia, unde educuntur, sed educuntur è sola potentia materiæ. Major probatur: in eo recipiuntur accidentia, in quo ut recipiantur, dicunt connaturalem exigentiam; sed connaturalem exigentiam habent, ut in eo recipiantur unde educuntur, quæ ipsa educio est ista exigentia. Minor principalis probatur. Tum quia tota ratio educationis salvari potest, si educantur è sola materia: ad quid ergo multiplicabuntur Entia? Tum quia è sola materia educuntur formæ substantiales; ergo & accidentales. Tum quia antecedunt positionem compositi generandi &c.

PROBARI SOLET SECUNDO: In composito humano quantitas immediatè recipitur in materia: ergo & in alius. Antecedens probatur. Quia non potest recipi in anima, quæ est in entitate spiritualis.

RESPONDE PRIMO Prado apud Oviedo, quòd anima rationalis, quantumvis secundum ultimum sui gradum & entitatem in se sit spiritualis, adeoq; incapax quantitatis, in quantum tamen dat esse corpori, capax est quantitatis.

CONTRA. Anima rationalis secundum ultimum sui gradum non recipit quantitatem: ergo nec secundum quod dat esse corpori, quia secundum quod dat esse corpori, est eadem entitativè, & non minus spiritualis. Deinde receptio quantitatis Physicum quid est: si est physicum? rei indivisibili & partes non habenti, convenire non potest: ut secundum quid recipiat, secundum quid non recipiat. Et sicut si calefieret per impossibile Angelus, co-

rus calefieret, ita secundum totum esse deberet recipere anima quantitatem.

RESPONDE II. Recipi quantitatem etiam in anima rationali eò quòd nulla sit ratio id negandi. Si enim dicas quòd quantitas rei spirituali effectum suum formalem tribuere non possit, id non convicit, nam sensationes materiales recipiuntur in materia, & tamen materiam non reddunt sentientem, non estq; major materialitas in quantitate, quam in ipsa materia, quæ tamen naturaliter unicitur animæ spirituali, & quamvis concedatur, ex anima illam educi non posse, cureducta è materia connaturaliter recipi in anima non poterit?

CONTRA. Quia si nihil obest, debemus proportionare subiecta & actus; nihil autem obest si non ponatur quantitas in anima. Deinde sensationes recipiuntur in materia organi, & nego quòd illud non reddant sentiens. De Unionem Materiæ cum Forma dispar est ratio, quia obest illam non ponere, obest inquam ipsa ratio compositi substantialis, quæ supponitur dari, & non perficeretur unione hæc negatà; sed de hoc fusiùs aliàs.

RESPONDE III. Saltem falsam esse Conclusionem in composito ex Forma materiali, quæ etiam est capax quantitatis.

CONTRA est. Quia materia compositi humani est sufficiens ad recipiendam quantitatem: ergo & materia quæ sustentat formam substantialem materialem. Deinde non apparet, quomodo attemperare receptionem suam possit materia, ut de locum receptioni perficiendæ, in Forma substantiali.

PROBATUR III. Quia nullum est fundamentum & nulla necessitas tribuendi hanc vim etiam formæ, vel enim est illa spiritualis, & sic incapax est quantitatis, quia aliàs dicam capacem frigoris & caloris, adeoq; mutari illam per accidentia, consequenter nec erit

T 3

neces-

463 necessitas contra communem Theologiam elevandi ignem ad urendas animas, siquidem calorem naturaliter recipere potest, vel certe illa Forma esset materialis, & sic adhuc non posset recipere quantitatem, quia per illam redderetur impenetrativa, quomodo ergo uniretur omnibus partibus materiae?

OBJICITUR PRIMO. Auctoritas Aristotelis 7. Metaph. tex. 8. ubi censetur Materiam non esse quid, neque quantum &c.

RESPONDETUR. Illò loco vult Aristoteles quod Materia non sit quantitas, nec quid determinatum ad habendam non nisi quantitatem, sed esse subiectum istorum omnium. Vel dicit, Materiam non esse subiectum denominationis accidentium, hoc enim competit ipsi composito.

INSTAT Mastrius Disp. 3. n. 4. ex aliis auctoritatibus.

PRIMA AUCTORITAS. Prima substantia primò subsistat accidentibus, & ea corrupta nihil remanet: ex capite de Substantia.

RESPONDETUR. Loqui Aristotelem de subiecto denominationis, non autem de subiecto receptionis.

SECUNDUS LOCUS 1. de generat. tex. 23. distinguit generationem ab alteratione, quia subiectum alterationis est compositum, generationis materia prima.

RESPONDETUR. Aristotelem non plus velle, quam quod possit aliquid alterari, non generari manente praecedenti forma, adeoque manente composito: sed inde non sequitur, alterationes illas non in materia, sed in composito, recipi.

TERTIUS LOCUS ex 7. Metaph. tex. 4. quod substantia à toto genere est prior accidente, & totum per se, supponitur toti per accidens.

RESPONDETUR. Quamvis ponatur sola Materia receptiva formarum accidentalium, adhuc verum erit di-

cere substantiam esse priorem accidentibus, supponeturque totum per se toti per accidens, quia ipsum totum per accidens, exigitur ab ipso toto per se; exigiva autem licet non Physicè, in ratione tamen exigivorum, priora sunt praeter exigitis, estque major proportio inter Materiam & Formam substantialem in ratione Entis, sed non in ratione prius informabilis; nam Forma praerogit ante se tanquam dispositiones accidentia, quae jam tunc non nisi in Materia recipi poterunt, antecedens enim compositum non exigit, sed supponit illas dispositiones, licet subiectum denominationis motus illius sit compositum, quod solum voluit Aristoteles 5. Physic. t. 3.

OBJICITUR SECUNDO. Materia non potest recipere accidentia, quousque non sit subsistens: quia si actio subsistentiam agentis requirit, requirit & passum, sed Materia non est subsistens quousque sit informata Formâ substantiali, subsistit enim subsistentiâ Formae. Ergo.

RESPONDETUR. Sicut per Thomistas ad receptionem Formae substantialis, non requirit materia substantiam, cum illam primò per formam recipiat, sic nec requirit ad formam accidentalem. Neque valet si dicas: ad recipiendam subsistentiam non est necesse se habere aliam subsistentiam, immò absurdum est illam habere: cum ergo Forma substantialis det rationem subsistentis materiae, non debet ante habere illam materiam. Non inquam valet si dicas, quia saltem prius naturâ deberet supponi subsistens quam recipiens formam, quia sicut praesupponitur prius naturâ ad actionem subsistentiam, ita debet praesupponi ante Receptionem, non posset autem prius naturâ supponi subsistentia ad receptionem formae, si subsistentia haberetur à Forma. Deinde negari potest, quod Materia habeat subsistentiam à Forma, quia non unita Formâ incipit habere.

469 habere suam propriam totalitatem.

OBJICITUR TERTIO. Quantitas est proprietas totius compositi. Ergo recipitur in toto composito.

RESPONDETUR. Etiam intellectio dicitur de toto homine & tamen non recipitur in corpore hominis, sufficit ergo ad hoc, esse unitum cum eo quod recipit in se, vel intellectiōem, vel quantitatem. Deinde, quantitas est proprietas totius hominis tanquam subiecti denominationis, non autem tanquam subiecti sustentationis, & inhaesionis. Fundatur hæc responsio in textu Aristotelis qui 5. Metaph. tex. 18.

Quadam, inquit, secundum accidens dicuntur quanta, eo quod illud cui insunt quantum quid est. Nec obest, quod prius sit

470 Ens per se, quam per accidens, hæc enim prioritas est secundum intentionem & dignitatem, non secundum executionem. Quamvis autem non recipiantur accidentia materialia in anima vel Forma materiali, non frustra laborat dum se ad illa vult reducere, vel illa acquirere Formam, quia bonum Materiae cui illa unitur, est bonum Formae per communicationem. Quamquam dici posset, quod formae accidentales, pro quibus specialiter sollicita est forma substantialis, recipiantur in eadem forma substantiali, hæc enim non sunt dispositiones ad formam, adeoque praecedentes formam, sed potius passionem formae.

471 OBJICITUR QUARTO. Anima rationalis quamvis recipiatur in Materia quanta, quia non recipit in se quantitatem, non est quanta. Ergo & forma substantialis materialis, si non recipit in se quantitatem, non erit quanta.

RESPOND: Solum, negando causalem, sed ideò non est quanta, quia non habet partes entitativas. Sed quod si aliquis diceret, Formas etiam Materiales non esse quantas formaliter, ex eo, quia in se non recipiunt quantitatem, & si reciperent redderentur impenetrativae corporis cui uniuntur; quam-

vis autem habeat forma materialis partes entitativas, & dividi possit in brutis, saltem in perfectioribus non sequitur, debere jam esse illam formaliter quantam, quia albedo, sapor, &c. habent etiam partes suas entitativas, suntque formae divisibiles, & tamen non habent propriam quantitatem, sed dividuntur & extendi dicuntur ad extensionem quantitatis ipsiusmet subiecti, illiusque quantitate quantificantur nec redduntur non penetrativae, quia non habent quantitatem distinctam ab ipsamet materia, & tamen impenetratio debetur non nisi duabus quantitativis propriis, qualem habent propriam singulae partes Materiae.

472 OBJICIT QUINTO Prado apud Oviedo; Ex accidenti & Materia vel sit unum per se, vel unum per accidens: non sit unum per se; quia sunt partes diversi ordinis: non etiam sit unum per accidens; quia hoc debet reduci ad unum per se: Ergo debet praexistere istud unum per se, adeoque accidentibus praexistet Forma.

RESPOND: Negando quod illud ad quod reducitur aliud, debeat praexistere illi; reduci enim est ordinari ad aliud, id autem ad quod est ordo, non est necesse praexistere, nam omnipotentia dicitur Ordinem ad Creaturas, quæ illi non praexistunt. Negatur 474 ulterius, quod istud reduci ad unum per se, sit reduci tanquam ad subiectum inhaesionis, quamvis sit reduci tanquam in finem. Denique concedo, tunc fieri unum per accidens; transeat quod praexistat unum per se, uni per accidens, sed inde nego sequi, quod in toto illo praexistente, recipi debeant accidentia ad illud ordinata. Unde etiam quamvis Forma substantialis, non uniatur mediâ quantitate materiae, hoc sensu, quia si per prius substantialis forma uniatur quantitati, per posterius materiae: unitur tamen mediâ quantitate hoc sensu, quia praesupponatur, quantitas unita Materiae ante unionem cum Forma substantiali. Pon-

475 Pontius cum teneat in compositis constantibus animam, solam Materiam esse subiectum quantitatis, censet in compositis aliis totum compositum esse subiectum: sed argumenta illius probant, etiam in compositis ex anima rationali recipi quantitatem. Quare autem etiam in talibus compositis non recipiatur quantitas, in utroque extremo ratio est: quia quod fieri potest per pauciora, frustra fit per plura, potest autem sola Materia recipere illa accidentia. Nec est major ratio de talibus, ac de constantibus animam rationalis; natura autem sui ordinis tenax, si in Uno recipit se sola quantitatem, recipit & 476 in alio, precipue cum etiam ad Formas inanimatarum requirantur dispositiones, quae antecedunt introductionem Formae, adeoque recipi in Forma non poterunt. In argumentis etiam aliquibus supponit distinctionem realem compositi, a partibus simul sumptis Unitis. Concedimus tamen cum Aristotele 5. Physic. tex. 8. & primo de Gener. tex. 24. per hoc distinguere generationem & alterationem, quod generatio pro subiecto dicat Materiam primam, non habentem adhuc Formam, quae generatur. Posterior autem supponit Materiam informatam iam Formam substantialem; sed nego illam recipere debere illas alterationes, recipit quidem immediate Materia Formam substantialem, quia si illam immediate non reciperet, non haberet Formam aliud subiectum, cum quo posset componere immediate totum substantiale, bene autem quantitas non recepta in utraque parte compositi, habebit adhuc suum subiectum ipsammet Materiam. Supponit etiam, sed immerito, Pontius, quasi quantitas non sit dispositio ad quascunque Formas, cum agens illas introducens connaturaliter in subiectum non extensum agere non possit.

ALIA ARGUMENTA IN
OPPOSITUM.

OBJICIT SEXTO Mastrius. Si Materia est subiectum inhaesionis omnium accidentium, ergo nullus motus erit violentus, quod est contra omnem Philosophiam. Sequela probatur. Quia Materia nullam Formam recipit violenter, & tamen motus dicitur naturalis vel violentus, juxta inclinationem vel repugnantiam subiecti.

RESPONDETUR. Motum aliquem esse violentum, non subiecto illius immediate receptivo, sed composito, in quo continetur recipiens, quod compositum habet jus, ut in se contenta Materia insidias sibi non struat, receptione contrariae sibi Formae accidentalis.

INSTAT PRIMO Mastrius. Ergo motus ille simpliciter vel per se erit naturalis, secundum autem quid violentus.

RESPONDETUR. Cum stante composito ipsum compositum habeat rationem per se & simpliciter, & cum ille motus sit illi composito violentus, ideo non erit jam ille motus naturalis, sed simpliciter violentus; secundum autem quid, hoc est, secundum subiectum in quo recipitur, naturalis.

INSTAT SECUNDO idem. Violentia & naturalitas in motibus simpliciter & per se attenditur, in ordine ad id, quod per se movetur, non in ordine ad id, quod movetur per accidens & 480 ratione alterius.

RESPONDETUR. Per se moveri duplex cogitari potest. Primum per se moveri, est moveri in se recipiendo motum subiectivum, sic per se moveri non competit composito. Deinde per se moveri, est moveri id, quod habet rationem principalis, in se stantis, adeoque talis, simpliciter, licet non recipientis illum motum, nisi in aliquo sui, tale per se moveri competit composito: illud enim habet rationem principalis & in se stantis, cumque non nisi ratione alterius, hoc est materiae, debeat ille motus esse naturalis, hoc ipsum per accidens, seu ratione alterius, erit naturalis, per se violentus. IN-

481 INSTAT TERTIO. Si mobile per se habeat inclinationem ad illam Formam, motus est Naturalis simpliciter; si repugnantiam, est violentus. Sed mobile per se per nos est Materia: Ergo motus ille erit per se naturaliter.

RESPONDETUR. Mobile per se est duplex, ut dictum: mobile per se id est quod movetur, & habet rationem talis simpliciter & per se, & tale est compositum; aliud est mobile per se, quod per se & in se recipit, & hoc est Materia, inclination autem debet pensari, illius per se primo modo sumpti, quam quia non habet, erit necessesse, ut ille motus sit violentus; cum enim ipsum compositum habeat rationem principalis, etiam 482 ejus inclinatio habebit rationem principalis, & quia ipsum compositum ad illum motum non habet inclinationem, ideo fiet ille motus contra inclinationem principalis, adeoque simpliciter violentus sit.

OBJICIT SEPTIMO. Anima non est immediate receptiva visionis, sed ipsum organum, quod est compositum ex anima & determinata parte corporis.

RESPONDETUR. De subiecto denominationis hic esse rem, quod scilicet visio toti organo tribuatur, non autem de subiecto receptionis, vel certe id verum est, de subiecto recipiente denominationem, & hoc subiectum 483 est compositum, quod est oculus, non autem de subiecto recipiente formam.

INSTAT PRIMO. Illae operationes sunt totius conjuncti, ut principii operativi: Ergo etiam erunt totius, ut subiecti recipientis.

RESPONDETUR, etiam operationes sunt totius conjuncti, ut principii operativi denominationis, non autem elicitive, cum enim Materia oculi non sit vivens, non poterit moveri ab intrinseco ad visionem, sed hoc competit animae, licet in oculo exercere, consequenter totum illud quod est oculus, erit principium operativum denominationis, non elicitive, ita & erit oculus

principium receptivum denominationis, non formaliter, & ut salvetur quod non recipiatur in passio ab agente diverso, sufficit quod ipsum agens, quod est anima, sit conjunctum receptivo principio, immo ipsa utpote spiritualis, non potest esse capax receptionis materialium. Per hoc tamen non negatur, oculum esse instrumentum visionis.

INSTAT SECUNDO. Ergo operationes illae non dicuntur cum omni proprietate immanentes, quamvis enim non recipiantur in passio ab operante diviso, recipiuntur tamen in passio distincto.

RESPONDETUR. Negando quod non 485 sufficiat ad propriam immanentiam, ne actio recipiatur in passio diviso, modo sit unitum substantialiter agens ipsi passio, precipue autem quia adhuc recipitur in oculo, qui est instrumentum agendi.

INSTAT TERTIO. In eodem subiecto recipitur species impressa & expressa, sed species sensibilis impressa recipitur in toto conjuncto, & species intelligibilis recipitur in intellectu.

RESPONDETUR. Etiam species impressa sensibilis, non nisi in Materia recipitur, si tamen sit species impressa intelligibilis, recipitur in intellectu seu anima; sed inde non sequitur recipientem 486 in anima etiam speciem sensibilem, quia jam Materiale recipitur in spirituali, quod repugnat. Quod autem dicit, non excludi ne aliquid sit subiectum denominationis, quod est subiectum inhaesionis, id verum est, sed negatur non posse esse aliquid subiectum denominationis, quamvis non sit subiectum inhaesionis, consequenter poterit totus oculus denominari videns, quamvis oculus non totus recipit visionem, sed non nisi secundum aliquam sui partem, ut nasus recipit solus similitudinem, & tamen homo appellatur simus.

487 Punctum Difficultatis II.

An eadem accidentia Materia subiecti et ingenito, quæ fuerunt in corrupto?

Titulum sic alij proponunt: An datur resolutio usque ad Materiam primam. Nescitur autem difficultas, cum priori sic, si in Materia reciperentur accidentia & non in Forma, tunc eadem numerò Materia posset sub aliam etiam Formam accidentia eadem deferre numerò: sed non potest deferre eadem, quia datur resolutio ad Materiam primam. Ergò. Ut titulo argumentoque satisfiat.

DICENDUM EST. *Aliqua accidentia*

488 *eadem esse numerò sub utroque mutationis termino, vel alia phrasi: Non dari resolutionem ad Materiam primam. Ubi Conclusio negat minorem argumenti adlati.*

PROBAT PRIMò Oviedo: Si deficerent accidentia omnia præcedentis compositi, vel deficerent ob defectum causæ conservantis, vel ob contrarietatem cum Forma opposita, vel ob defectum subiecti; nullò modò ex his debent deficere, quod probatur, quia accidentia communia causam sui conservativam habent DEUM. Rursus accidentia communia, cum subsequenti Forma non habent contrarietatem, immò

489 sunt bonum illius requisitum, hinc in sententia Thomistarum, similia succedunt illis accidentibus alia, non etiam deficiunt ratione subiecti, quia hoc utrobique idem est, nempe Materia. Deinde ad hoc, ut dicantur eadem accidentia non deficere deficiente subiecto, sufficit ut subiectum adveniat novum, potens ad illa servanda, ut defecto est potens per Thomistas, similia accidentia conservare. *Hoc ipsum sic aliter illustrat.* Non minùs dependet accidens à principio activo quàm passivo, sed succedente alio principio effectivo, potente aliàs ponere similem effectum, potest conservare antecedentem effectum, ut patet in calore, qui ab antecede-

490 denti igne productus, conservatur à subsequenti. Ergò succedente etiam alio principio passivo, potente subiectare, similia accidentia ab eodem conservari poterunt.

RESPONDERI potest huic argumento. Procedit argumentum, supponendo cum Thomistis, quòd in toto composito subiectentur accidentia, & nihilominus non sequi, quòd eadem accidentia non maneant in utroque mutationis termino. Sed multum probat, quia probat accidentia posse de subiecto in subiectum transire eadem numerò, quod & Thomistæ & communis Philosophia negat: non negat autem, quòd à diversis agentibus in genere causæ efficientis 491 conservari posset, cum id etiam à posteriori pateat in cōservatione caloris, quam exhibet Deus amoto igne, nihil autem simile videmus transeundo de subiecto in Subiectum.

ADDIT Arriaga, quòd si accidentia possent mutare subiectum inadæquatum, possent etiam mutare adæquatū, sicut causa efficiens, quæ succedit, non tantum partialiter, sed & totaliter potest causare effectū, à præcedenti causa productum. Sed Hurtad. apud Oviedo censet id fieri posse, modò novum subiectum applicetur, hæc tamen concessio Hurtadi est contra receptum principium, accidentia de subiecto in subiectum non transire. 492

Sed quæ ratio assignanda foret, quòd accidentia de subiecto in subiectum transire nō possint.

PRIMA RATIO assignari posset auctoritas.

RESPOND: huius ipsius auctoritatis requiri rationem.

SECUNDA RATIO, quia illa accidentia vel potest producere agens, vel non potest, si potest: potius nova produceret, idque ob bonum universi consurgens ex varietate & novitate entium; si autem non potest similia producere, vel sint communia, debet illa servare.

RESPONDERI potest: Primam partem multum probare, quia probaret, quòd

493 quòd ignis subsequens, antecedentem calorem non conservet, sed producat novum; secunda pars etiam non convincit, quia si non potest illa producere, vel illa sunt communia, cur illa transferre non poterit de subiecto in subiectum.

TERTIA RATIO SIT, quia non apparet, quæ sit, qualis, & quomodo perficienda actio translativa accidentium, destructiva unionis antecedentis, quæ tamen in accidentibus communibus non est contraria, sicut nec ipsa accidentia sunt contraria, cum tamen ordinata sit actio ad opposita debellanda: denique cum accidentia educuntur à

494 potètia subiecti bonum, non nisi illius debent esse ex quo educuntur, hinc & subiectum, è quo educuntur, petit ne bono suo spoliatur, & subiectum subsequens petit, ut e se educantur, ut sint bonū illius, & ne frustretur felicitate, ut sua vis passiva reducat in actum, per educationem ex se horum accidentium, idè est subiecto, ad subiectum nō transferentur, immò minueretur miraculum Eucharisticum, si accidentia à subiecto separari possint, cum vi transferendi illa in aliud subiectum.

PROBARI SOLET SECUNDò. Videmus accidentia, quæ fuerunt in corrupto, manere in genito, vel quæ fuerunt in 495 vivente, manere in cadavere; ergò apparet, quòd non fuerit facta resolutio usque ad Materiam primam.

RESPONDENT Thomistæ, non esse eadem accidentia, sed similia.

CONTRA, quia nulla ratio est, quòd sint similia & non eadem, cum id nec ratio nec experientia ostendat.

PROBATUR TERTIò Conclusio. Et esset resolutio usque ad Materiam primam, & non esset: esset, ut supponitur; non, esset ut probatur: quia vel unitur Forma subsequens Materiæ dispositæ vel indispositæ; si dispositæ, ergò invenit illic dispositiones, adeoque non venit ad Materiam resolutam, seu carentem etiam accidentibus; si unitur in-

dispositæ Materiæ, ergò non unitur 496 naturaliter, quia Forma non educitur nec creatur, nisi ad exigentiam, & præsuppositis dispositionibus.

RESPOND: PRIMò Rubio, quòd antecedentia dispositionum, quæ pro illo instanti non sunt, expellat Formam priorem, quam expulsionem non potest non sequi nisi hæc Forma.

CONTRA. Tum quia, hæc quæ non potest non sequi Formam, vel invenit Materiam dispositam, vel non, reditque argumentum factum. Tum quia expulsio Formæ est negatio, seu non esse Formæ; negatio autem Formæ, non exigit magis hanc quàm illam Formam, ergò neque expulsio: & certè negatio illa Formæ nihil aliud est, quàm ipsa Materia spoliata Formâ & dispositionibus, sed Materia spoliata omni Formâ & dispositionibus, non magis hanc quàm illam Formam exigit, utpote nec ex se nec ab extrinseco, pro tunc determinata, ad hanc potius quàm illum Formam habendam. Tum quia in quo instanti est expulsio Formæ, vel sunt in illo instanti dispositiones, vel non sunt. Si non sunt; ergò non expellunt Formam, quia existentia est ad causandum necessaria. Si autem in illo instanti, in quo est expulsio Formæ, sunt dispositiones, ergò in illo instanti sunt, in quo est non esse Formæ; quia expulsio Formæ, est 498 non esse Formæ, & tamen responsio dicebat, quòd non sint tunc dispositiones ullæ. Unde ulterius non datur resolutio usque ad Materiam primam, quando adhuc est præterita Formam, nec etiam cum jam est sequens, nec præterlabitur ullum instans, quò sit Materia sine Forma substantiali; ergò nunquam datur resolutio ad Materiam primam, ergò non potest dici, quòd pro aliquo instanti non sint dispositiones, prout assumebat responsio.

RESPONDERI POTEST SECUNDò. Expulsis accidentibus, & datâ resolutione usque ad Materiam primam, in ipso instanti inductionis considerari pos-

499 se duo instantia rationis. In primo instanti rationis causantur dispositiones, & in secundo signo rationis causata jam disponunt, ad introductionem Formæ.

CONTRA in illo priori rationis, vel causantur illæ dispositiones à composito, vel non à composito: si causantur à composito, ergò in illo priori rationis est compositum sine dispositionibus, quas tunc primum causat compositum; si autem non causantur à composito, Ergò nullum est fundamentum, dari resolutionem usq; ad Materiam primam, cum inferatur resolutione ex eo, quòd causentur à com-

500 posito: & sicut effectus, quòd est prior causalitas prioritate à quo, non potest causare suam causalitatem, quia esse accipit à causalitate; ita nec dispositiones in suo genere, possunt deservire ad productionem Formæ, consequenter ad constitutionem compositi, si à Forma & composito accipiunt esse, causanturq; Et certè in illo priori rationis, quòd compositum causat dispositiones, vel censetur prius ratione habere requisita ad suum esse, vel non censetur habere; si non censetur habere, ergò neq; est compositum, quia causa & requisita antecedunt saltem ratione id, ad quòd requiruntur, & quòd cau-

501 sant, si in illo priori rationis, in quo compositum censetur causare dispositiones, habet prius ratione requisita ad suum esse, ergò in illo priori rationis, quòd causat dispositiones, prius ratione sunt dispositiones, sunt enim illæ, Requisite ad compositum. Rursus vera est per Thomistas hæc propositio, ante primam existentiam compositi non est prius ratione existentia dispositionum, causatur enim à composito: Vera etiam est hæc propositio, ante primam existentiam dispositionum, non est existentia compositi: Forma enim unitur Materiæ dispositæ, quòd positò sic arguitur, Causa saltem ratione debet esse prior suo effectui, sed

existentia compositi non est prior dispositionibus; Ergò neque potest esse causa illarum. Deniq; de illo priori rationis, in quo compositum dat primam existentiam dispositionibus, verificarentur duo Contradictoria, ergò illam non dat. Antecedens probatur: de illo priori verum est dicere, prima existentia dispositionum non antecessit ratione sui positionem, & rursus verum esset dicere, prima existentia dispositionum antecessit prius ratione sui positionem: quòd ipsum probatur, quia antecessit ipsum compositum, quòd compositum causat illas dispositiones.

Quando autem Aristoteles dicit, 503 nullum sensibile subjectum manere idem, intelligendus de subjecto denominationis, in quantum illud sentitur; sed non dicit non manere idem, quòd est medium & ratio sentiendi ipsum subjectum, seu non manere accidentia communia: & licet subjectum informationis & inhesionis accidentium, sit ipsa & sola Materia, non tamen sola Materia est subjectum, in cuius cognitionem sensibilem mediis accidentibus venit, neq; enim videmus Materiam primam, sed Leonem, hominem &c.

Punctum Difficultatis III. 504

An mediante quantitate Materia recipiat Accidentia.

Censent mediante quantitate illa recipi, Svar: uterq; Oviedo, Lugo de Eucharistia Diss. 10. n. 7. negant non pauci, quibus accessit Arriaga, Pontius & alii.

DICENDUM est I. Accidentia posse recipi immediate in quantitate. Probat unicum argumentum. Quia in hoc nulla repugnantia.

OBJICIT I. Hurtad: Munus quantitatis est solum extendere subjectum: ergò non poterit recipere immediate accidentia.

RESPON-

505 RESPONDETUR. Negando Antecedens. Saltem etiam secundario, hoc potest illi convenire.

INSTAT PRIMò idem: in qualitatibus primis non recipiuntur accidentia; ergò nec in quantitate.

RESPOND: Negando Consequentiam; quia pro antecedenti nullum fundamentum; infra autem adferetur fundamentum pro consequenti.

INSTAT SECUNDò idem. Dispositiones disponunt Materiam ad Formam substantialem; ergò debent esse in eodem subjecto, in quo & Forma substantialis.

506 RESPOND: Sufficere, ut mediate recipiantur in eodem subjecto, & si dispositiones sunt non nisi determinantes Materiam ad Formam, possunt esse in alio subjecto à Forma, quia determinativa; non est necesse esse in eodem subjecto quòd determinant.

INSTAT TERTIò idem apud de Lugo, intellectio recipitur in eodem subjecto, in quo & volitio, ad quam intellectio est dispositio; ergò & reliquæ dispositiones recipiuntur in eodem subjecto, in quo recipitur Forma ad quam disponunt.

507 RESPOND. Disparitatem esse, quia cum potentia animæ sint identificate realiter, si recipit aliquid potentia intellectiva, recipit hoc ipso etiam voluntas, idq; immediate hic non est, in quo tanquam distincto à voluntate possit recipi intellectio; jam autem ostendi potest, in quo distincto à materia recipiantur dispositiones, nempe quantitas.

OBJICIUNTUR SECUNDò Paritates aliquæ.

PRIMA PARITAS est; Forma substantialis non recipitur in quantitate; ergò nec accidentalis.

RESPOND: Pro antecedenti nullum fundamentum esse, quòd adferetur pro consequenti. Deinde, Formæ substantiales ordinatæ sunt ad constituendum unum per se substantiale, quòd

508 non possunt constituere cum quantitate, seu subjecto accidentali: tale autem, vel simile absurdum, non sequitur, positò quòd quantitas recipiat accidentia; & licet Formæ accidentales dicant ordinem ad Materiam, dicunt tamen ordinem ad illam, tanquam ad subjectum ultimum, sed non tanquam ad subjectum immediatum, unde licet illarum subjectivum non posset esse nisi subsistens, id verum est de subjectivo ultimo, non autem de immediato, & quidem respectu formarum accidentalium.

SECUNDA PARITAS. Substantia non potest inherere; ergò neq; accidens subjectare.

509 RESPOND: disparitatem esse, quia inherencia, est proprietas adstricta soli rationi accidentis, facit enim inherens, non esse ens per se: jam autem ratio subjecti non est adstricta soli rationi substantiæ, neq; enim ostendi potest, cur ratio recipientis invehat prædicatum entis per se.

TERTIA PARITAS. Materia non potest informare; ergò neq; formare ciper.

RESPONDET Pontius, Disparitatem esse, quia non est de ratione solius Materiæ recipere, est autem de ratione solius Formæ informare. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT: de hoc enim ipso 510 quæritur.

Hinc aliter respondetur. Argumentum in primis multum probare. Probaret enim, quòd in anima, quæ est Forma, non recipiantur intellectiones, volitiones, gratia &c. Deinde disparitas est, quia quòd est pura potentia, non potest esse actus, adeoq; Forma; jam autem Forma non est purus actus, hinc ei ratio aliqua potentialitatis convenire potest, ut apparet etiam in potentiis vitalibus, producētib; & connaturaliter recipientibus suos actus. Rursus, si materia informaret, extraheretur extra suam speciem, ponereturq; in specie Formæ, si autem Forma causer

§11 materialiter, non extrahetur ex sua specie; nam causare materialiter non est adstrictum soli entitati Materię, sed cuicunq; entitati, à qua in esse & conservari connaturaliter dependet aliquid: jam autem informare, adstrictum est non nisi entitati Formę, cui enim alteri? Denique, quia quantitas, cum sit passio dimanans à Materia, bene participare poterit cum suo principio, scilicet in ratione causę materialis. Materia autem non est dimanans à Forma, nec habet quare participate rationem actus.

OBJIC. TERTIO. Quod dependet dependentiā unius generis, non potest §12 terminare dependentiā alterius, in eodem genere: quantitas dependet à Materia in genere causę Materialis.

RESPOND: Negando maiorem: nam qui habet Patrem, potest esse Pater, vel major est vera hęc sensu, id quod dependet, non potest terminare dependentiam in eodem genere, & secundum eandem rationem, licet possit terminare secundum diversam rationem, & ita non secundum quod aliquis patrem habet, est Pater. Porro etiam quantitas non secundum quod recipitur in Materia, recipit accidentia, sed secundum vim aliam receptivam, terminabit dependentiam §13 aliorum accidentium; quam vim in quantitate non reperiri, argumenta non evincunt.

DICENDUM est II. *Accidentia de facto recipi in quantitate.*

PROBAT PRIMò Pontius. Quia id non repugnat, ut vidimus, nec impedit quidquam, quominus id de facto fiat: Ergo censendum est ita fieri.

RESPOND: Retorquendo argumentum: non repugnat, accidentia immediate recipi in Materia, quę enim in hoc implicancia, nec impedit quominus id de facto fiat; ergo censendum est ita fieri.

PROBAT SECUNDò de Lugo, quia nisi ponatur quantitas esse subiectum

accidentium, explicari non potest, §14 quomodo mota quantitate à Sacerdote, moveantur alia accidentia; quia mota quantitate, vel moverentur accidentia immediate à DEO ad occultandum hoc mysterium, vel per virtutem superadditam quantitati, ad illa secum trahenda: neuter hic modus explicat connexionem debitam inter istos motus. Minor probatur. Si DEUS moveret alia accidentia mota quantitate à Sacerdote, non apparet, quomodo dicatur Sacerdos verè movere, & deglutire hostiam, hæc enim significant motum localem provenire ab ipso Sacerdote; & si proprie non nisi quantitate moveret sacerdos, propriè degluti-

ret solam quantitatē, non alia accidentia: si autem moventur alia accidentia, ob supernaturalem virtutem traditam quantitati, ad illa secum trahenda, cum quantitas de se neq; sit gravis, neq; levis, & aliunde in se non habent receptam gravitatem, non possent secum trahere alia accidentia, quę nec recipit, nec ipsa una cum ipsis est in aliquo uno, quò motò reliqua moveantur trajicienda & deglutienda, cum ipsa quantitas de se sit indifferens ad motum sursum vel deorsum. *Hoc ipsum sic ulterius proponit.* Gravitās specierum transmissibilis in stomachum, vel est quid superadditum, vel quid aggregatum ex accidentibus: si est quid superadditum, ergò sola descendet, & non trahet secum alia accidentia, quę nec recipit, nec ipsa cum ipsis est, in aliquo uno, quò motò reliqua moveantur; si est quid aggregatum ex accidentibus, & non recipiantur in aliquo communi, quomodo una gravitabunt? & si partialiter gravitāt, cum non omnes æqualiter secundum se gravitent, non omnes descendunt simul.

RESPONDERI potest, huic argumento, quòd DEUS supplendo in Eucharistia defectum Materię, tribuat quantitati vim, ut id quod præsens Materia recipiens accidentia faceret, idem sine rec-

§17 receptione & sine Materia fiat. Unde Sacerdos non præcisè tantum quantitatē movet, sed quantitatē prout habentem virtutem, ut id quod præstaret præsens Materia, fieri possit illa absente; licet ergò quantitas, neq; sit gravis, neq; levis, quod etiam Materię de se non convenit, quia tamen habet virtutem, quę facit illam id præstare non receptis accidentibus, quod præstaret Materia recipiens accidentia, idè mota quantitate, moventur & accidentia. Et sicut gravitas recepta in Materia, traheret secum accidentia reliqua, ita non recepta in quantitate, facit idem, DEO dante virtutem

§18 quantitati, ut id fiat absente Materia, quod fieret præsentē. Insuper adhuc, verè censetur Sacerdos deglutire hostiam, quia illam virtute suā propriā transmittit in stomachum; an autem transmissio respectu specierum, fiat ob receptionem in subiecto communi, aut non in subiecto communi? non refert ad deglutiendum. Et certè possibile est non recipi accidentia in quantitate, vel impediri receptionem, & tamen degluti illa accidentia, neq; enim evacuaretur Divina potentia, ad faciendum transmitti accidentia per verum deglutiendum actum, quantumvis in Materia non reciperentur. Rursus posita solā unione reliquorum accidentium inter se & cum quantitate gravitateq;, salvari poterit tota transmissio & actus deglutiendi.

PROBATUR TERTIO. Quamvis non repugnet, ut materia immediate recipiat accidentia, quia tamen etiam non repugnat, ut immediate etiam quantitas recipiat accidentia, & id commodius est, ad explicanda mysteria fidei: Ergò potius censendum immediate illa in quantitate recipi, cum mysteria fidei, quantum fieri potest, facilitanda sint. Antecedens probatur: Illud quod non implicat fieri naturaliter, non est attribuendum miraculo; sed ut species Sacramentales calefiant, frigeant, mo-

veantur ad motum quantitatis, non §20 implicat hoc fieri naturaliter. Ergò hoc miraculo tribuendum non est. Sed nisi ponatur quantitas recipere accidentia, calefieri & frige fieri non possent species sine miraculo, Ergò. Certè enim non repugnat educi, Accidentia illa, ex quantitate secundum vires naturę spectata, tanquam ex subiecto immediato, cum non implicet quantitatē esse subiectum immediatum accidentium; si autem non educerentur ex quantitate, non educerentur ex subiecto, cum nullum illis sit subiectum, consequenter non nisi creari deberent, & tamen nulla creatura censetur assumpta ad aliquid de novo creandum, §21 cumq; illic ad positionem ignis fiat calefactio, desinat ad ejus motionem, dicendus erit ille calor non produci à DEO, sed ab igne. Rursus sine miraculo non posset albedo emitte suas species, quia accidentia non possunt operari absq; subiecto, consequenter cum id de facto fiat, multiplicabis miracula sine necessitate.

DIFFICULTAS III.

Quid rationem causę materialis exercere potest.

QVÆRES PRIMò: Antespiritualis §22 rationem causę Materialis exercere possit.

ASSERO PRIMò. *Accidentia spiritualia causari materialiter à substantia spirituali.*

RATIO. Quia substantię spirituales creatę non seipsis immanenter agunt, sed per distinctas actiones, quę sunt accidentia, quę nec fieri nec conservari possunt. Si non dependent ab ipsis potentiis, ut patet in actibus intellectus & voluntatis, hæc ipsa accidentia indigent subiecto. Ergò apparet illa causari naturaliter à substantia spirituali: Deinde accidentia spiritualia indigent etiam subiecto, sed non alio quam spirituali.

523 rituali, quid enim materiale in Angelo, & licet quidem in homine corpus sit materiale, si tamen possit tribui accidentibus subiectum proportionatum tribuendum erit.

ASSERO SECUNDÒ. *Substantia spirituales completas, non esse subiectum naturale accidentium materialium.*

RATIO: Tum quia naturaliter illis non indigent: Ergò nec debuerunt esse naturale subiectum illorum. Tum quia hoc ipsò quòd sint substantia completa spirituales, non dicunt ordinem ad aliquid materiale, dicerent autem, si subiectum connaturale accidentium materialium essent; & sicut substantia materialis completa, hoc est constans etiam materiali Formâ, non dicit ordinem ad ullum subiectandum accidens spirituale, ad quod enim? ita & substantia spiritalis completa, non dicit ordinem ad accidens materiale. Tum quia respectu eorum accidentium subiectum aliquod exercet rationem causæ materialis, quæ accidentia educuntur ex illo, materialia autem accidentia, non educuntur naturaliter à subiecto spiritali, cum inter manifestè educta fervetur proportio in ratione entis. Esset aliqua difficultas, an non sensationes recipiantur in anima rationali? sed ex dictis inferendum, non recipi, nisi in

524 organo conjuncto, quod sufficit ut dicatur anima sentire, præcipuè cum per nos ratio sentientis non desumatur ex receptione, sed ex productione, de quo in Animasticis.

ASSERO TERTIÒ. *Substantiam etiam completam spiritualem, posse divinitus exercere rationem causæ materialis, respectu accidentium materialium.*

RATIO. Tum quia non implicat Contradictionem, ut v.g. albedo unatur Angelo. Tum quia si quæ esset causa, cur id fieri non possit, ea esset, quia albedo effectum suum formalem non tribueret Angelo; sed hoc non obstat, quia effectum formalem intrat etiam subiectum capax denominationis,

quale subiectum non est Angelus, 526 cur ergò non sufficiet hic solus effectus formalis, qui est facere subiectum habens Accidens Materiale. Tum quia si potest Deus spoliare materiam omni quantitate, redigereque illam in punctum, quod etiam potest facere accidenti, cur illud saltem ita redactum in punctum, non poterit ponere in Angelo?

QVÆRES SECUNDÒ. *An accidens spirituale possit causari à subiecto materiali?*

ASSERO PRIMÒ. Non posse naturaliter.

RATIO. Quia si nihil obstat, in eo debet recipi connaturaliter accidens spirituale, unde educitur, cum ratio causæ materialis educationem consequatur, accidens autem spirituale, utpotè perfectius in ratione entis, non educitur à Materia.

ASSERO SECUNDÒ. *Posse divinitus id fieri, ut accidens spirituale unatur subiecto materiali.*

RATIO. Tum quia id non implicat. Tum quia si naturaliter potest anima spiritalis, dicere ad corpus rationem unibilis, saltem id divinitus dicere poterit accidens. Tum quia difficilius est poni accidens materiale in subiecto spiritali, debet enim modò sibi non connaturali poni, modò nempe indivisibili, & tamen hoc fieri potest, ergò poterit & accidens spirituale poni in subiecto materiali, in quo poni poterit indivisibiliter, sicut ponitur & anima.

ASSERO TERTIÒ. Si quæ sit sententia sit, an accidens in genere etiam causæ efficientis, possit produci divinitus à subiecto Materiali, id etiam tenendum erit.

RATIO: Quia etiam id non implicat contradictionem videnda ea quæ dicuntur in prima parte, an oculus corporeus possit elevari ad videndum DEUM, & in Materia de Sacram: ubi de potentia obedientiali.

QVÆRES TERTIÒ. *An in quo genere causæ DEUS supplere possit causalitatem causæ materialis?*

AS.

529 ASSERO PRIMÒ. Posse DEUM supplere causalitatem causæ materialis.

RATIO: Tum quia defacto id præstat in Eucharistia: Tum quia præstare concursum conservativum Formæ materiali, qui præstari non deberet, nisi exigente Materia, ut secum unita non nisi cõexistat, est suppleri causalitatem causæ materialis: hoc enim intelligimus per hoc supplere, sed id non implicat DEUM præstare. Ergò. Tum quia potest DEUS supplere defectum aliarum causarum; Ergò & defectum causæ materialis.

ASSERO SECUNDÒ. *Non posse id DEUM præstare in genere causæ materialis.*

530 RATIO: Quia ratio causæ materialis & causalitatis ejusdem, stat in influxu, qui præstatur, eò, quòd habeatur jus, ut non nisi in subiecto unica existat Forma; DEUS autem tale jus, ut in illo tanquam subiecto aliquid existat, dicere non potest: neque enim potest mutari DEUS per ullam alicujus receptionem. Nec etiam potest supplere DEUS defectum causæ materialis, dando se in partem: nam præter hoc, quòd DEO ratio partis convenire non possit, est & alia causa, quia quando aliquid dicitur suppleri, debet id facere quod faceret aliud, non posset autem DEUS id facere in composito, quod faceret illud, cuius DEUS suppleret locum, quia illud, quod faceret illa creatura in composito, non esset aliud quàm datio entitatis suæ; jam autem sicut entitas DEI non est entitas creaturæ, ita nec datio entitatis Divinæ, erit datio entitatis creaturæ. Imò universaliter à nullo heterogeneo potest suppleri compositio, unum quoque enim heterogeneum, non id, sed diversum esse conferret, ab eo, quod adferret aliud, in compositionem: in homogeneis autem, licet supplente uno defectum alius, non sit constituendum idem adæquatè numero compositum, constitueretur tamen idem formaliter & specificè.

531

ASSERO TERTIÒ. *Posse id DEUM præstare in genere causæ efficientis.*

RATIO. Tum quia hoc, quod DEUS in extrinsecis facit, & nō seipso, semper est in genere causæ efficientis: Ergò si supplere potest defectum causæ materialis, supplere debet in genere causæ efficientis. Tum quia exhibitio concursus conservativi, qui exhiberetur supposito influxu causæ materialis, est suppletio in genere causæ efficientis, cum conservatio sit effectio speciei: sed potest DEUS talem concursum exhibere; Ergò & supplere defectum causæ materialis in genere causæ efficientis. Tum quia ubicunque miraculum intervenit, intervenit usus omnipotentia, intervenit ratio efficientis: nam omnipotentia est executrix & effectiva divina, sed supplente DEO defectum causæ materialis, intervenit miraculum. Ergò & usus omnipotentia seu effectiva Divina.

DICES PRIMÒ. Si DEUS non potest supplere defectum causæ materialis, non posset etiam divinitus fieri, ut duæ Formæ eandem Materiam informet.

RESPOND: Sufficit ad hoc, ut suppleat DEUS defectum causæ materialis in genere efficientis, idque non hoc sensu, quasi capacitatem der materiæ, quia capacitas Materiæ est entitas Materiæ, quæ non ponitur alia quàm præhabita: sed hoc sensu, quia supposito, quòd non implicet divinitus capacitatem Materiæ, extendi ad duas Formas, præstat DEUS concursum, & coeffectivum & conservativum, illarum formarum.

DICES SECUNDÒ. Causæ subordinatæ sunt in eodem genere cum subordinantibus, habent enim se per modum causæ particularis ad universalem, particularia autem sunt in eodem genere cum universali; sed causa materialis est subordinata: Ergò & subordinans, qui est DEUS, debet in eodem genere cum illa concurrere.

X

RESPON:

535 **RESPOND:** Causas subordinatas in hoc sensu, quia non sunt à se, sed ab alio, nego esse in eodem genere cum subordinantibus, licet causæ subordinatæ in hoc sensu, quia suppleant, non nisi vicem alius, quod ceteroqui aliud præstare natum est, debent esse in eodem genere cum subordinantibus; sed talem subordinationem, non dicit materia ad Deum, cum Deus non sit natus quicquam seipsò componere, vel esse subjectum aliquid exigens.

DICES TERTIO. Causalitas causæ efficientis non potest suppleri à Deo, nisi in genere causæ efficientis: Ergo & causalitas in genere causæ materialis, non poterit suppleri, nisi in genere causæ materialis.

RESPONDET recentior Svar: Disparitatem esse, quia modus agendi in genere causæ efficientis, est nobilior cæteris, proinde à nullo alio suppleri potest; causa autem materialis, utpotè ignobilior, suppleri potest à nobiliori. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT, quia multa etiam ignobiliora possunt supplere defectum nobilioris, v.g. argentei nummi defectu aureorum. *Disparitas* potius in hoc est, quia supplente Deo defectum causæ efficientis, in genere causæ efficientis, non extrahitur Deus extra modum suum operandi ad extra, servatq; tenorem operandi miraculosè, extraheretur autem, si suppleret causæ materialis defectum in genere causæ materialis. Deinde, quia nullum est absurdum pro antecedenti, & tamen est absurdum pro consequenti, de quibus assertò secundò; hinc non mutaretur Deus, supplendo in genere causæ efficientis defectum causæ efficientis, mutaretur autem, supplendo in genere causæ materialis defectum causæ materialis.

DICES QUARTO. Causa materialis potest elevari à Deo, ut instrumentum ad causandum materialiter, ut cum causat lumen gloriæ materialiter, hæc

autem causalitas non potest intelligi, nisi concurrat Deus in genere eodem, quia instrumentum in eodem genere causat cum suo principali.

RESPOND: Calor, qui disponit ad ignem, est instrumentum ignis: nemo tamen dicit, quod calor respectu generandi ignis, sit causa materialis.

DICES QUINTO. Potest Deus causare materialiter quin recipiat, quia defacto concurrente cum intellectu & voluntate operatur immanenter, quin recipiat intellectiones, & sicut cooperans efficienti corporeo, non tangit passum, sufficitq; quod agens creatum tangat, ita nec reciperet agens materialiter, sed sufficeret, quod reciperet causa materialis.

RESPOND: Negand: in primis Deum in intellectu creato, à parte sua, operari immanenter, cum non operetur ad intra suum, sed tantum operatur rem immanentem alicui, quod sibi extrinsecum est. Deinde disparitas est, quia cooperatio non definitur per dare se in partem, vel per exigere, ut in illo, tanquam in subjecto, res existat; causare autem in genere causæ materialis, definitur per ly dare se in partem, & per ly exigere, ut in illo tanquam in subjecto res existat: quia autem Deus non potest exigere, ut aliquid in illo tanquam subjecto existat: ideo non potest supplere causalitatem in genere causæ materialis.

DICES SEXTO. Materia potest recipere quin sustentet, ut patet in anima rationali: Ergo & contra potest Deus sustentare quin recipiat.

RESPOND: Disparitatem esse, quia nullum est absurdum, ut habeat unitam formam, quæ conservari possit naturaliter sine se, hoc autem est recipere, & non sustentare; repugnat autem Deum sustentare, quia quod sustentat, est verè subjectum actuum à Forma, Deus autem non potest esse subjectum actuum à Forma, aliàs mutaretur.

ADDEN.

541 **ADDENDUM** est, quod quando dicitur non recipi Forma materialis, non hoc sensu dicitur, quasi de novo non auctur, nec uniatur, sed quod non sit Forma nata conservari independenter à subjecto.

DICES SEPTIMO. Persona Divina defacto exercet rationem causæ materialis in Unione Hypostatica.

RESPOND: Negand: Anteced: 542 Semper enim causalitas materialis, eductionem importat: natura autem humana non educitur è verbo, nec recipit in se naturam humanam, sed illam terminat; quamvis autem dicatur sustentare naturam humanam, hæc sustentatio est terminativa, non autem subjectiva.

DISPUTATIO IV.

DE PRINCIPIO INTRINSECO, QVOD EST FORMA?

PRincipium essentiam, deinde existentiam, cum divisiones, & alia Formæ prædicata, considerabimus. Demum agemus de illa, prout habet rationem causæ. Sit:

QVÆSTIO I.

De Essentia Formæ.

Definit Aristoteles 2. Physic. Tex. 28. Formam. Est Ratio quod quid erit esse. Appellatur Forma ratio quod quid, non verò ipsum quod quid, ut ostendatur, non solum Formam esse coram substantiam rei, sed etiam materiam ad substantiam rei pertinere; est tamen ratio quod quid, scilicet primarium quid, specificativum, & distinctivum ejusdem. Dicitur quod quid erat, non verò quod quid est, ut ostendatur etiam in statu essentiae, qui ratione præcedit statum existentiae, convenire composito Formam.

Huic definitioni Recentiores suas Formæ definitiones accommodarunt. Svarcius eam definit. Forma substantialis est substantia simplex & incompleta, quæ velut actus materiæ, cum ea constituit essentiam substantiæ compositæ. In idem recidit definitio Conimbr: Arriag: Pontii.

Mastrius dicit, illam esse actum primarium Materiæ, unum per se cum ea

constituentem. Brevius sic definitur. Quod sit actus substantialis materiæ, vel actus materiæ, cum illa constituens unum per se substantiale. Quod bene definitur sic Forma, leges bonæ definitionis ostendunt. Quod autem melius, vel inde colligitur, quia in illa Svar: definitione genus nimis remotum assumitur, nempe ratio substantiæ incompletæ, quod ipsum aliò genere propinquiori restringitur, nempe ratione actus, quæ est ei cum Formis accidentalibus communis. Et sicut non satis commodè quis ita definiret hominem, est substantia quæ est animal rationale, ubi ly substantia, quæ est genus aliò genere, nempe animali restringitur, sic nec etiam dicta Formæ definitio, commodè procedet.

Si quis vellet tradere definitionem Formæ, ut sit quibuscunq; sive substantialibus, sive materialibus, communis formis, immò etiam actibus, qui appellantur Formæ accidentales, bene diceret Formam esse actum subjecti, ita ut Forma substantialis sit actus substantialis Materiæ, Forma autem accidentalis sit actus accidentalis Materiæ. Ei verò, qui ignoraret quid sit hoc ipsum ly substantiale, & hoc ipsum ly accidentale, per prius notificandum esset, quid sit substantia, quid accidens: ad eum planè modum, quò si quis ignoraret, quid sit animal, & quid ratio.

5 tionale, antequam defines hominē, deberet notificare quid sit animal, quid rationale; & sicut non sequitur, hanc definitionem hominis esse malam, sic nec sequetur præsentem esse malam, licet utrobique debeat præcedere notitia Terminorum.

Primo essentialis conceptus Formæ proportionaliter ad primò essentialē conceptum materiæ formari debet. Quod sit actus substantialis materiæ radicaliter acceptus, Probationes & defensiones ex dictis de Materia petuntur.

QVÆSTIO II.

De Existētia Formæ.

6 **V**eteres Philosophi negabant dari Formas Substantiales; alii censabant eas præexistere actu in Materia, antequam educantur ex illa, vel illi uniantur. Habent & alios errores, quos alii refutant; magis disputabilia actin-gemus.

DIFFICULTAS I.

An de facto dentur Formæ Substantiales.

7 **D**ICENDUM EST *Dari*. Ita Schola Aristotelica & Christiana.

PROBAT PRIMò SVAR. Disputat. 15. Sect. 1. num. 6. Formæ substantiales non implicat contradictionem. Tum quia nulla ostendi potest. Tum quia si Formæ substantiales, hoc est actus substantiales incompleti repugnarent, repugnarent vel ex eo, quia actus sunt; vel ex eo, quia substantiales sunt; vel ex eo, quia ratio actus & ratio substantialis secum conjungi non possunt; sed nihil horum est, non primum, qui admittit illi actus saltem accidentales, ex quo apparet rationem actus non repugnare; non secundum, quia apud illos, saltem materia Deus & Angeli sunt quid substantiale: Ergò ex ratione substantialis

3 non repugnat Formæ. Neq; etiam ex conjunctione horum duorum. Tum quia in actu nullum est prædicatum, quod excludat rationem substantialis: Tum quia ratio substantialis potest conjungi cum potentia in Materia; Ergò poterit conjungi & cum actu. *Hæc ratio* probat possibilitatem Formæ, non existentiam, hinc aliter ex eodem.

PROBATUR SECUNDò. Si non dantur Formæ substantiales, aqua calefacta intensè, vel potest se ab intrinseco reducere ad pristinum frigus, vel non potest se reducere ab intrinseco ad pristinum frigus: neutrum dici potest: Ergò dantur Formæ substantiales. Minor probatur. Si potest se ab intrinseco reducere ad pristinum frigus, ergò dantur Formæ substantiales, nam hæc ab intrinseco reductio non potest referri in materiam, cui æquè bonum est frigus accalor: ergò debet referri in Formam substantialem, non enim aliquid aliud assignari potest; si non potest se reducere ab intrinseco ad pristinum frigus, ergò neq; se reducat ad pristinum frigus, nos enim habebit principium istius reductionis: dicere autem, quod se aqua non reducat ad pristinum frigus, est loqui contra experientiam.

10 **RESPONDERI POSSET PRIMò.** Aquam reducere se ab extrinseco ad pristinum frigus, Deo scilicet non pergente ulterius conservare calorem, qui etiam ex se defectibilis qualitas est:

CONTRA est; Concedamus suapte spontè deficere calorem, defectumque concursus divini conservativi reduci ad exigentiam naturalem ipsiusmet caloris, non habentis jus ad ulterius conservari, cujus etiam simile quid habetur in sono, redit difficultas, unde redeat pristinum frigus, quid illud emanet, & cætera similia.

RESPONDERI POSSET SECUNDò. In partibus aquæ calefactæ, semper manere intensum frigus, ab illisq; partibus reliquas frige fieri.

CON-

11 **CONTRA.** Tum quia experimur totam aquam cale fieri, quæcunq; parte tangatur. Tum quia de illis ipsis, quæ frigus continent, redit difficultas, possuntne cale fieri vel non: si non, cur? Si possunt cale fieri, per quid reducat se aqua ad frigus. Neq; valet, si recurras ad Deum restituentem frigus, hoc enim deberet facere miraculosè, quia ad nullius naturalis rei exigentiam.

RESPONDETUR TERTIò. Dari qualitatē quandam superioris rationis, virtute continentem primas qualitates sensibiles, vi cujus reducit se aqua ad pristinum frigus.

12 **CONTRA.** Quia si virtute continet omnes, debet esse indifferens ad has vel illas producendas: hinc si non datur Forma substantialis, quid erit excitivum, ut in aqua producat frigus. Deinde, vel illa qualitas excludit formam substantialem, vel non excludit: si non excludit, sine necessitate ponitur, cum id sola forma substantialis præstare possit; si excludit, erit ipsamet forma substantialis, adeoq; illam non excludet, quia illa qualitas erit primus actus materiæ, complens illam per se in ratione aquæ, & in ratione se reducētis ad suas proprietates. Quando verò in Eucharistia species calefactæ vini reducunt se ad pristinum frigus, hoc referri debet in decretum Dei, volentis concurrere ad has reductiones, ob celandum mysterium. Respicit hoc argumentum, quod interdum ita fiat alteratio, ut non possit se res restituere in pristinum statum, interdum autem potest, quæ diversitas non in aliud ex dictis referri potest, quàm in remanentem vel recedentem formam substantialem.

13 **CONFIRMATUR** ex Arriaga, in Eucharistia perire tota substantia panis, & manere accidentia; ergò apparet accidentia non esse partes substantiæ panis. Et certè, si sola materia est substantia panis, etiam lapis, qui eandem specie materiæ habet, erit panis; & rursus, cum in

14 Eucharistia sit materia prima Christi, quæ id exercet, quod exerceret materia panis, si adesset: Ergò si panis est non nisi materia cum talibus accidentibus, sequeretur quod illic maneret panis.

RESPONDEBIS PRIMò ex Pontio, non manere illic omnia accidentia, quæ cum materia dicuntur panis, & manere sola accidentia sensibilia.

CONTRA. Quia hoc est mera divinatione, & quidem non conformis phrasi Patrum, qui si sensissent etiam accidentia illic perire, dixissent non solum substantiam, sed & accidentia panis illic perire, non nisi ignobilioribus manentibus, quia non potentibus constituere panem.

15 **PROBATUR TERTIò Conclusio:** positò, quod non darentur Formæ substantiales, equus & planta vel differunt substantialiter, vel non differunt substantialiter: si differunt substantialiter, ergò differunt formā, nam utriq; materia est communis; si non differunt substantialiter, ergò neq; homo & planta differunt substantialiter; hæc autem duo differre si neges, sic ulterius probabitur. Homo comparatus ad plantam, vel habet radicem primam, ratione cujus exigit non nisi hæc accidentia, quæ prima radix addita materiæ in homine, constituat hominem; vel non habet. Si non habet, ergò tam benè negans formam substantialem posset esse homo, quàm non esse, sed esse bos, siquidem nullam habet exigentiam & radicem, ratione cujus hæc accidentia exigit, quæ radix constituat hominem; quod si est exigentia & radix prima, ratione cujus debentur materiæ, quæ est in homine, non nisi hæc accidentia. Ergò datur Forma substantialis; hæc enim exigentia non est referenda in materiam, nam hæc v. g. in planta non exigit accidentia hominis, utpotè subjectum primum omnium, nec item est referenda in Formam aliquam accidentialem. Nos enim nomine Formæ substantialis, non aliud intelligimus,

X 3

quàm

17 quàm primam radicem proprietatum, huic in specie enti debitum, quæ additâ Materiam constituat hoc in specie compositum: Ergo si tu admittis talem radicem, admittis Formam substantialem. Deniq; suppono oppositum, sentientem habere definitionem Formæ substantialis, scit enim quid neget dari, & quæcunq; traderit legitimam, ea ostendetur, convenire huic radici, dariq; talem Formam: cumq; accidens non posset esse prima radix & exigentia accidentium, v. g. hominis & plantæ, nam substantiale est homini, esse hominem; substantiale item est plantæ, esse plantam:

18 ergo cum in hac ratione substantiali constituatur homo & planta hæc radice, radix hæc substantialis esse debet: positoq; quod nomine substantialis veniat id, quod primò intenditur à natura, cum in generatione, v. g. ignis, primò intendatur ista radix, utpotè quæ præsuppositâ Materiam, consequuntur reliqua: ergo illa radix substantialis erit, adeoq; Forma substantialis.

OBJICITUR PRIMÒ. Aristoteles 2. de Generatione Tex. 7. primas qualitates activas, ait esse elementorum differentias.

RESPOND: Elementa in quantum sensibilia sunt, differunt non nisi per primas qualitates: sed si sumantur secundum quod constituta sunt, radicemq; important talium qualitatum, aliò different, nempe formâ substantialem; quando verò 7. Metaphys. Tex. 8. docet, solam Materiam esse substantiam, cætera affectiones substantiæ, hoc tantum voluit, quod permanente eadem Materiam, nunc hæc, nunc illæ adveniant Formæ, incorruptâ manente materia. Item quando 8. Metaphys. Tex. 18. ait ex Materia & Forma fieri unum, sicut ex cera figura, non facit in hoc proportionem, quasi ita debeant esse ex diversis prædicamentis, sicut cera & figura, sed ponit in hoc proportionem,

quod sicut cera est subiectum figuræ, ita Materia & Forma.

OBJICITUR SECUNDÒ. Si Forma substantialis daretur, & esset substantialis, & non esset: esset, ut supponitur, non esset, ut probatur, quia ita esset in Materia prima, ut simul dicat dependentiam in esse, & in fieri à Materia, (intelligendo id saltem de Forma materiali) non minùs, quàm accidens, v. g. calor ab igne. Unde à pari formatur argumentum: calor respectu ignis est accidens; ergo & quæcunq; forma materialis, respectu materiæ, est accidens.

RESPONDERI potest ex Swarezio. Formam materialem, dicere quidem dependentiam à Materia, non esse tamen accidentalem; nec ita se habere ad materiam, sicut calor ad ignem, quia calor comparatus ad ignem, est in illo per inhesionem, Forma per informationem; non enim ignis & calor sunt in eodem prædicamento, sicut Forma plantæ & materia: Forma enim est illud, quod in ratione talis in specie compositi materiam complet. Ergo est quid substantiale; nihil enim per formam substantialem intelligitur, nisi tale completivum: deinde calor comparatus ad ignem, non est prima radix passionum igni debitam, est autem ex dictis talis radix Forma materialis.

OBJICITUR TERTIÒ. Quod est substantiale, debet esse per se stans; quod est per se stans, non recipitur in alio: Formæ autem materiales, recipiuntur in subiecto.

RESPOND: Communiter, quod repugnet esse aliquid per se stans, & tamen esse in alio, tanquam in subiecto inhesionis, sed non repugnat esse aliquid per se stans, & tamen in alio, tanquam in subiecto informationis. Aliiter idem solvi potest, quod id, quod est substantiale, & per se stans completum, non possit esse in alio, secùs, quod est incompletum, & per modum actûs. Unde ulterius, non potest ignis sufficienter intelligi in suo esse constitutus, si cogi-

23 cogitetur. Materia habens perfectum calorem, cum siccitate conjunctum, quia si ignis substantialiter esset non nisi Materia cum accidentibus, non differret substantialiter ab aliis, ut probatur supra, qui autem cogitabilis est legitime modus differendi substantialiter, is intervenit inter ignem v. g. & aquam.

OBJICITUR QUARTÒ. Totum fundamentum adstruendarum formarum substantiarum est, operationes unius, v. g. compositi, quæ non sunt in alio composito, hoc non arguit formam substantialem: Tum quia alias sicut multæ sunt operationes compositi unius, ita deberent esse multæ formæ substantiales: Tum quia in exsiccatis plantis manent illarum operationes, & tamen non manet forma substantialis.

RESPONDET Mastrius: Multitudinem operationum in uno composito, arguere unitatem formæ, eò, quod forma, quæ perfectior est, eò sic illimitatior ad operandum, quamvis diversitas operationum in diversis subiectis, arguat multipliciter, eò quod arguat diversam radicem, & exigentiam talium operationum; In plantis exsiccatis non manet Forma vegetativa, manet Forma mixta, quam sequuntur illæ virtutes activæ; & licet agnoscamus dari formas substantiales, quæ inter se habent magnam affinitatem, v. g. formam sulphuris, cum forma ignis, non sequitur tamen inde, formas illas substantiales, quæ sunt principia talium actionum, esse principia directa corruptionis sui, quantumvis sint principium indirectum, quatenus deponendo talia accidentia, v. g. sulphur, quæ formæ ejus debentur, appropinquat igni cedere debeat. Deinde non quidem ex varietate operationum, sed ex substantiali differentia, exigentiaq; talis constitutionis accidentium, colligimus existentiam formarum substantiarum. Sed etiam hoc

positò, nihil evincitur, quia multitudo operationum ostendit multitudinem formarum, si sint operationes, quæ ad eandem formam revocare sit impossibile; secùs si possint ad eandem formam revocari, non enim sunt multiplicanda entia sine necessitate, recedente Formâ vegetatorum manent, vel Formæ substantiales partiales, vel Forma, quam appellant cadaveream, connectunturq; tunc accidentia cum illa Formâ.

OBJICITUR QUINTÒ. Si darentur formæ substantiales, non possent intelligi rerum Transmutationes, nisi aliquid ex nihilo fieret, quod naturaliter esse non potest. Sequela probatur: Formæ, in rerum mutationibus, vel præexistunt in materia, vel non præexistunt; si præexistunt, ergo nihil de novo generatur; si non præexistunt, ergo de nihilo producuntur.

RESPOND: Generationem hominis intelligi non posse, nisi aliquid fiat; sed quia de aliis formis retorqueri potest argumentum, quomodo si calor non præexistat in ligno, neq; enim illud comburit, producat in ligno, sine creatione, suffecerit dicere, quod id, quod non præexistit in subiecto, de nihilo producat sui, sed non de nihilo subiecti, hoc est, non sine concursu causæ materialis, cum tamen id sit necessarium ad Creationem. De quo sequenti difficultate

DIFFICULTAS II.

Præexistuntne Formæ substantiales in Materia?

DICENDUM est primò. Non præexistere formas in Materia, ita Schola Peripatetica, contra Anaxagoram & quosdam veteres.

PROBATUR PRIMÒ Conclusio ex Hurtado. Si præexisterent Formæ in materia, daretur infinitum actu, quod non conceditur, de quo infra. Sequela probatur: darentur actu tot formæ, quot

29 quor sunt possibiles, sunt autem possibiles infinitæ.

PROBATUR SECUNDÒ ex Oviedo. Non est explicabile, quid sit in Anaxagora apparere, v. g. Formam hominis, & non apparere Formam Leonis, si hæ omnes Formæ actu præexistunt in Materia Anaxagoræ, sequeturq; Anaxagoram esse Leonem, quamvis non appareat Leo: quia esse Leonem, est esse Materiam Formam, & unionem horum, quæ omnia habentur ante apparentiam, quia per illam apparentiam nihil de novo incipit esse, ut ille universaliter affirmat. Rursus, quando dicitur incipere apparentiam Formæ Leonis, cum illa apparentia non præcesserit, incipit esse, ergò tunc primò producit, ergò ex nihilo, quia nihil præcesserat illius: & sicut propter hoc argumentum asserbat, præexistere Formas in Materia; ita propter idem, asserere debet, etiam semper apparere omnes, quod tamen negat.

PROBATUR TERTIÒ. Formæ istæ, vel omnes præexistunt in una quaque parte materiæ, vel non præexistunt omnes; si non præexistunt omnes in una quaque parte Materiæ, ergò non respectu omnium formarum illa Materia est potentia, si quidem, si illas Formas subiectare posset, jam illæ præexisterent, ergò ulterius esset specie distincta ab alia parte Materiæ, esset enim determinata non nisi ad has formas, ergò ulterius venire posset ad talem stipulam, quæ non possit igniri, etiam in mediis flammis, eò quòd non præexistat Forma ignis in illa stipula; si verò præexistunt omnes in una quaque parte Materiæ, ergò tot in una, quor in omnibus reliquis, si quidem in una parte Materiæ omnes Formæ inducibiles sunt, quæ sunt inducibiles in omnes alias, ergò ulterius una eademq; præexistens Forma, est naturaliter in pluribus locis, nempe in omnibus partibus Materiæ, in omnibus enim partibus Materiæ educibilis est, ergò ulterius

ante ignitionem stipulæ est & Forma ignis, & Forma stipulæ, adeoq; stipula & ignis, & cum in materiam aquæ possit induci Forma ignis, jamq; præexistat, erit aqua summè calida, & summè frigida, summè humida, & summè sicca.

DICENDUM EST SECUNDÒ. Non præexistere Formas in Materia, ratione esse aliquæ inchoati & imperfecti.

PROBAT PRIMÒ Svar: Disp. 18. Sect. 2. n. 5. illud quod tu dicis præexistere Formæ, non est ipsa entitas Materiæ, sed est entitas Formæ, tunc de illa entitate quæro, illa entitas, vel est substantia, vel accidens: si est accidens, ergò non potest esse inchoatio, nam inchoatio Formæ substantialis, debet & ipsa esse substantialis, non enim ejus, sed alius ab illa, utpotè non substantialis esset inchoatio. Rursus si illa inchoatio est accidentalis, ergò per se Forma substantialis debet fieri ex nihilo, quia hoc, in quo præexisteret Forma substantialis, dicitur, est accidens, quod non est entitas substantialis Formæ: si verò dicas, hanc entitatem esse substantiam, quæro quid sit, quòd illa Forma ex esse imperfecto transeat ad perfectum: vel enim transit intensione aliquà, & hoc non, quia Formæ substantiales non sunt intensibiles, dabitur item ratione illorum inchoamentorum infinitum actu imperfectarum formarum: vel transit illa Forma imperfecta in perfectam, conversione aliquà, & sic non est dicendum, præexistere formas in Materia, sicut non dicitur Corpus CHRISTI præexistere in non consecrata hostia, hæcque ipsa, quæ converti deberent, essent infinita actu. Rursus, si quidem illa inchoata entitas perit, quando incipit esse perfecta Forma, ergò impertinens est illa entitas imperfecta, ut forma non fiat ex nihilo; quia illa entitas imperfecta & inchoatio, non est aliqua pars, vel aliquis gradus, ejus Formæ, quæ fit.

PRO-

35 PROBATUR SECUNDÒ. Accipiantus illam partem prout condistinctam à suis inchoamentis, vel sit de novo, vel non sit de novo: si non sit de novo, ergò præexistit etiam quoad illud esse perfectum; si sit de novo, ergò est nihil, quia per oppositos de novo, nihil fit.

PROBATUR TERTIÒ. Hæ ipsæ præexistentes inchoationes formarum, vel sunt productæ ex nihilo, vel ex aliquo præcedenti. Si ex præcedenti inchoatione, de hac ipsa redit quæstio, an sit ex nihilo producta, vel ex aliquo præcedenti: si ex præcedenti, dabis processum in infinitum; si ex nihilo, ergò illud inchoamentum, illudq; præexistere formarum, nihil est, adeoq; non est præexistere formarum; nam ex nihilo per oppositos nihil fit: Ergò ulterius, si ipsa inchoamenta potuerunt produci ex nihilo, etiam formæ produci potuerunt ex nihilo.

OBJICITUR PRIMÒ Auctorit: Aristotelis ex 7. Metaph. tex. 29. ubi docet, in materia esse partem aliquam rei faciendæ.

RESPOND: Nomine rei faciendæ, intellexit Aristoteli compositum, cujus faciendi pars aliqua, est ipsa Materia: vel intellexit in Materia sumpta, cum dispositionibus, esse partem rei faciendæ, hoc est Formæ educendæ, ad quam etiam suo modò concurrunt dispositiones. Unde pars operis ponendi ab agente in Materia, sunt ipsæ, quæ inducunt, dispositiones: quando autem Aristoteles docuit, non ex quolibet fieri quodlibet, sed ex determinato determinatum, non debet esse determinatio per inchoationes formarum, sed per prævias dispositiones inductas ab agente.

OBJICITUR SECUNDÒ Auctoritas Sancti Augustini libr. primo de Trinitate C. 7. ubi ait: Omnium quæ nascuntur, occulta quædam semina, in mundi elementis latere.

RESPOND: Nomine istorum seminum, intellexisse sanctum Augusti-

num, non partes formarum, non enim dicitur, pars arboris, v. g. semen, sed intellexisse virtutes productivas, & dispositiones.

OBJICITUR TERTIÒ. Ex nihilo nihil fit.

RESPOND: Si non sit agens, non producat quidquam, & si sit creatum agens, sine concursu materiæ, nihil producat, & hoc est: Ex nihilo, nihil fit.

Ex dictis COLLIGITUR, non præexistere ullò modò Formas in Materia. Quomodo ergò salvabimus, tunc cum producantur, non illas Creari, salvant hoc auctores communiter per hoc, quia educuntur de potentia Materiæ, & hoc, discutendum restat.

DIFFICULTAS III.

Quid est educi Formas in statu existentie.

PRÆMITTO PRIMÒ. Constat jam, animam rationalem non educi à Materia, sed produci à Deo immediate, idq; actione Creativâ, intra tamen ordinem naturæ.

PRÆMITTO SECUNDÒ ex Svar: Distinctæ esse hæc propositiones: Materia continet Formam rationalem in potentia; & hæc, materiam esse in potentia ad formam dictam; hæc secunda propositio est vera, sensus enim illius est, Materia est subiectum naturaliter aptum, informari animâ rationali, prioris autem sensus est, Materia habet vim causandi animam rationalem, ad eum modum, quò causa efficiens continet in sua potentia effectum, quem causari potest. Cum ergò anima rationalis causari non possit à Materia, idèd nec dicitur Materia continere Formam in potentia, cum tamen Formæ materiales contineantur in potentia Materiæ.

PRÆMITTO TERTIÒ. Tam Forma quæ creantur, quàm Forma quæ educuntur, conveniunt in hoc, quòd exeat per suâ productionē ex nihilo sua existentie, nam de utrisque ante productionē verum est dicere, sunt

Y

nih.

41 nihil existentia, non existunt, & tamen illa dicuntur creari, hæc educi, quod ipsum

EXPLICANT PRIMò Conimbricenses: 1. Physic. C. 9. q. 12. ar. 5. & post illos Complutens. Joan: à S. Thoma, Manca, & alii, sentiuntq; tunc educi Formam ex Materia, quando Materia ordine durationis præcedit Formam, in quo priori, Forma contineri dicitur in potentia Materia, ita, ut si Forma in eodem instanti temporis fieret cum Materia, jam non censeretur educi, sed creari. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT, tum quia, ut urget Svar: Disp: 15. Sect. 3. n. 5. fieri potest, ut subjectum creetur à DEO, & in eodem instanti Forma producat ab agente naturali, quo in casu educetur Forma, & non creabitur, nullum enim

42 agens naturale creat, certè autem eodem instanti, quò Deus produceret ærem & solem, produceret sol Formam lucis in ære. Tum quia sunt aliqua accidentia, quæ positionem subjecti comitantur, ut cum ignis ex se emanat calorem: hæc productio esteductio, & tamen non supponit præexistisse ignem sine calore, ergò adeductio, supervacanea est hæc præexistentia. Tum quia vi istius explicationis sequeretur, animam rationalem educi, produ-

43 ducitur enim supposita præexistentia Materia; quòd si dicas, idè illam creari, quia non continetur in potentia Materia, restat quæstio quid sit? & quid hoc contineri,eductio exercetur, quidq; sit istud exercitium? tum quia, ut urget Maltius, ad hoc, ut dicatur effectus produci à sua causa, sufficit, quòd præcesserit causa effectum prius naturam, quantumvis non præcesserit eum prius tempore: Ergò etiam ad hoc, ut censeretur educi Forma ex Materia, sufficeret, materiam prius tantum naturam præexistisse. Tum quia, ut urget Pontius, pereductioem intelligimus productionem, quæ sit distincta actio à Creatione, & aliud intelligere, est de

voce disputare, sed unio illa, per quam produceretur Forma, cum dependentia à causa materiali, est distinctissima rationis à Creatione, quæ est productio Formæ, sine tali dependentia: ergò potest esseeductio, sine tali præexistentia. Tum quia hæc explicatio non responderet ad Punctum difficultatis, si ve enim præcedat materia Formæ productionem, si ve non præcedat, quomodo producta noviter Forma, non est dicenda producta ex nihilo, cum fiat ex nihilo sui.

DICES PRIMò. Adeductioem Formæ, requiritur præcedens alteratio, quæ non potest fieri in instanti: ergò præcedere prius tempore debet subjectum alterationem, hoc est materia.

RESPONDET Svar: Per accidens requiri prævias alterationes, admittiq; eas propter inefficaciam agentis: hinc si Deus in uno instanti transmutet aquam in vinum, dispositiones illæ non præcedent tempore, & tamen productio Formæ vini, erit veraeductio.

DICES SECUNDò. Eductio fit per mutationem subjecti ad Formam educitam: ergò requiritur ad eam, quòd subjectum prius tempore existat, quàm Forma, quia alias, non posset mutari ad Formam.

RESPOND: Negando Consequentiam cum sua probatione. Nego enim subjectum non posse mutari ad Formam, si non præexistat, cum illa mutatio sit per habitationem Formæ, ad quam non requiritur, quòd præexistat subjectum.

DICES TERTIò. Actioeductiva Formæ, præsupponit materiam productam; sed materia per se non potest produci, sed producitur productione totius, quando quidem non habet proprium esse: ergò debet produci ut existens sub alia Forma.

RESPOND: negando propositionem secundam. Vidimus enim supra, materiam habere proprium esse; deinde quavis de factoeductio, quæ nunc fiunt, præsupponant materiam præ-

44

45

46

47 existentem tempore, sed negamus hoc essentialiter requirereeductioem, certè enim prima Forma, v. g. terra, erat Forma educita, erat enim dependens à Materia, & tamen prius tempore non præfuit Formæ, immò nec præfuisse potuit.

INSTABIS. Eductio postulat Formam in potentia Materia, sed non potest eadem Forma esse simul in potentia Materia, & in actu. Ergò prius tempore erit in potentia, postea in actu.

48 RESPOND: Eductioem postulare, ut contineatur Forma in potentia Materia, non continentiam privationis præcedentis, sed continentiam ad posse subiectare, ad quod non requiritur præexistentia Materia ante Formam.

EXPLICAT SECUNDò Svar: Educit Formam à potentia Materia, nihil aliud est, nisi fieri eandem actionem, quæ fit compositum, ex Materia præcedente, quæ eadem actione non fit, idq; constat, inquit, ille inductio, in omnibus Formis, quæ educuntur de potentia Materia; & ita, quando è Materia stipulæ producitur Forma ignis, illic est veraeductio, & simul eadem actione producitur illic Forma ignis, & compositum hoc, quod est ignis: sicq; in omnibus reliquis, sicut è contra, quando alia actione Forma, & alia compositum producitur, tunc non educitur Forma, sed creatur.

49

IMPUGNAT explicationem Maltius. Quælibet Forma per se fit, & propria productione producitur, cum enim sit causa compositi, planè necessarium est, ut prius habeat esse in rerum natura, quàm compositum ipsum, & cum sit per se terminus generationis, debet propria actione acquiri, & non tantum per accidens, ad productionem compositi.

RESPOND: Posset hanc rationem supponere, quòd compositum sit effectus Formæ & Materia, realiter distinctus ab iisdem; incertum item est, an non compositum sit terminus generationis. *Ceterum hæc Explicatio:*

NON SATISFACIT PRIMò. Possibile est educi Formam à potentia Materia, & non uniri illam Materia. Ergò apparet,eductioem non stare in actione, quæ eadem faciat compositum; & si possunt accidentia Eucharistica existere, & non unita Materia, cur & non Forma substantialis?

NON SATISFACIT SECUNDò. Vel potest Forma educita tempore antecedere compositum, vel non potest: si non potest, quæ in hoc implicat? & si Materia potest prius tempore antecedere compositum, spoliata omni Formam miraculose, cur non poterit & Forma educita, sine omni subjecto, miraculose antecedere compositum? Si autem potest, ergò educi, non est fieri eadem actione, quæ fit compositum; quando enim separatim existunt, non fit compositum.

RESPONDEBIS. Sufficere, quòd connaturaliter loquendo, debeat eadem actione fieri compositum.

CONTRA. Quia ex hoc ipso jam apparet, definitivè,eductioem non esse actionem productivam compositi, cum jam restrictio ponatur, quòd eadem actione fieri debeat, sed non nisi connaturaliter compositum. Deinde quando anima rationalis producitur connaturaliter, non exigit produci antè Materiam, quæ tamen exigentia non salvat, nec fundat in anima rationali rationemeductiois: Ergò nec fundabit in formiseductis, quòd si dicas, insuper adhuc debere addi aliquid, hoc potius, si sit legitimum, erit explicativumeductiois.

NON SATISFACIT TERTIò. Quia ex una parte per illum, compositum dicit tria, Materiam, Formam, Unionem; ex altera parte, actioeductiva Formæ, non est actioeductiva unionis, siquidem in principiis illius actiones, secundum multiplicatatem terminorum multiplicantur. Alia autem est entitas unionis, adeoq; alius terminus, & alia entitas Formæ, hinc & actiones istorum productivæ, debent esse alie:

Y 2

hinc

53 hinc immerito dicitur eadem actione fieri formam eductam, & compositum.

EXPLICAT TERTIO Pontius Disp. 4. q. 2. n. 26. quod eductio sit productio Formae, cum dependentia à causa materiali receptiva, quae dependentia in hoc est, quod quemadmodum influat causa efficiens in Formam, & propterea Forma dependet ab efficiente, tantum à dante sibi esse, ita etiam causa materialis influat in ipsam, dando ipsi esse, recipiendo ipsam. Dicit ulterius, non in hoc sitam esse hanc dependentiam, quia scilicet Forma materialis non produceretur, nisi esset Materia, quia alias etiam anima rationalis dicenda esset dependere à corpore, quia non producitur nisi ad sit corpus dispositum, sed haec dependentia sistit in influxu aliquo positivo Materiae, quod communicet ipsi suum esse. *Hae explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia non explicat, quis sit iste influxus causae materialis in Formam eductam, deberet enim esse per hoc, quia reciperet illam Formam; sed recipere Formam eductam, non est dare illi esse, supponitur enim id, quod recipitur, habere esse. Tum quia ex dictis supra constat, causalitatem Materiae non stare in unionem, ergo nec in receptione praedicta, haec enim pro eodem sumuntur in praesenti. Tum quia secundum veterem phrasim, recipitur in corpore anima rationalis, nec tamen causatur, quid ergo addit illa receptio Formae materialis, ut constituat causalitatem materialem, & hoc additum potius (si sit legitimum) explicabit naturam Formae eductae.

Explicatur Eductio.

EDUCI nihil aliud est, quam produci Formam contentam, in potentia Materiae, hoc est natam, ut & in fieri dependeat naturaliter nonnisi à Materia, nec extra illam naturaliter habeat jus existendi. Est explicatio ad mentem

Svarii, eam amplectitur etiam Mastrius Disp. 2. q. 7. ar. 2. n. 148. cum aliis, quos citat. Videturque esse mens Scoti, praesertim in quartum Distinctum 1. q. 1. Formam enim materialem dicit esse omnem illam, quae ex natura sua necessario inclinatur naturaliter, ut sit actus Materiae, sive sit substantialis, sive accidentalis. Hoc ipsum.

Explicatur tali discursu. Jus est quoddam respectivum, est enim ad aliud, hoc verò aliud, est & terminus illius respectus, & simul correlativum, nempe debitum, & ita, v. g. est jus in creditore exigendae pecuniae, in debitore terminus & correlativum, est debitum reddendae pecuniae. Hoc jus & debitum sub sua formalitate, est ordinariè, in utroque, ita, ut in utroque sit jus suo modo, & sit suo modo debitum: hinc, ut dixi, est jus in creditore exigendae, in debitore debitum reddendae pecuniae. Rursus in debitore est jus exigitivum, ne creditor plus poscat ab illo, quam dederit, & in creditore est debitum, non plus exigendi. Quod est in istis societatibus politicis & exigentis, idem videre est in societatibus entium inter se: habet debitum Forma educta, ut non nisi dependenter à Materia produci & conservari posset, respondet huic debito jus in Materia, deposcens, ut haec Forma, naturaliter, non nisi dependenter à Materia habeat esse, in fieri; & simul etiam in Materia, habetur obligatio recipiendae huius Formae, & in Forma, jus exigendae suae receptionis. Illa ergo Forma censetur esse educta, ad quam habet jus Materia, ut si ne se non existat, & in qua est debitum non existendi independentem à Materia. Porro quia hoc jus est fundatum in intrinseca rei exigentia & entitate, hinc, si Deus faceret decretum, ut anima rationalis, ejus quae de facto est naturae, in fieri & in conservari penderet à corpore, ut scilicet, tam diu dureret, quam diu est in corpore, nec dum tamen, illa censetur esse educta, quia

56

57

58

59 non ex intrinsecis principiis, & non ex vi & conditione naturae suae, deposceret ita conservari, ideo nec dum anima rationalis censetur educta. Si verò è contra faceret Deus decretum, de anima bovis, ut conservetur etiam extra corpus bovis, adhuc foret educta, quia non ex intrinsecis principiis suis habet hoc, ut fiat & conservetur extra materiam. Quod verò dentur aliquae Formae, quae nonnisi dependenter à Materia fieri & conservari possint, colligitur ex eo, quia de facto Formae materiales, nec per experientiam, nec per rationem, convincitur durare extra corpus: hinc arbitrium esset dicere, illas in conservari non dependere à corpore; & certè, si Formae materiales conservarentur extra corpus, producerent actus suos, sicut & anima rationalis producit suos; & quia actus Formae materialis sunt nonnisi sensibiles, caderent sub sensu nostros, & ita extincto igne, posset fieri ignitio, calefactio, & cetera similia.

His jam de termino educationis positis, addendum aliquid est, quid sit ista eductio seu causalitas illa Materiae. Videtur autem, quod eductio non sit aliquis influxus medius, inter entitatem Materiae & entitatem Formae, ratio, quia iste influxus, vel esset datio esse, consimilis ei, quod efficiens dat esse, & haec causalitas non convenit Materiae, quia illi improporcionata, cum sit de Linea efficientis, entique imperfectissimo maxima activitas tribueretur, cum tamen supposita tali activitate, deberet esse ens perfectissimum, cum inter taxas perfectionis, sit activitas & datio esse, praesupponens in sua causa, si non majorem, saltem aequalem perfectionem cum effectu. Deinde, non repugnat etiam causalitas & influxus indistinctus à causa & effectu, qualis causalitas est creatio, productio verbi, mentis &c. cumque nulla sit necessitas ponendae huius intermediae actionis, cui usui ponetur? Universaliter etiam

ea non per intermediam actionem, 62 (sive illa sit modus, sive non sine modo) producuntur, quae seipsis dependent ab hoc principio: seipsa autem, & non per aliud, dependet Forma materialis à Materia, nam posita sola illius entitate, sive à Deo immediate, sive ab efficiente creato, habet hoc, ut in esse & in conservari pendeat naturaliter à Materia: ergo seipsa dependet à Materia, quod autem pendeat ab hac potius parte Materiae, quam ab illa, pendet à dispositionibus, quas inducit agens, et si elevetur ad producendum sine dispositionibus, vagè exiger Materialium.

Ne autem Formae materialis, quae 63 est Ens absolutum, tradatur conceptus respectivus, debent radicaliter sumi praedicata praedicta, & ut salvetur, quod entis actualis non ponantur praedicata potentialia, accipienda erunt illa praedicata actu convenientia illi Formae. Ceterum quamvis non ponatur haec causalitas intermedia & distincta, ponendus nihilominus est influxus & causalitas, quia nulla causa potest esse actu causans, sine causalitate & influxu vel indistincto vel distincto; si enim poneretur sine causalitate, perinde se haberet, ac si non causaret, ac si causa non esset. *Sed in oppositum*

DICES PRIMò. Non rectè explicatur 64 eductio per unionem, vel per receptionem: Ergo nec praedictò modò rectè explicabitur.

RESPOND: Negando Consequenziam: quia potest esse Forma materialis educta, & non unita: jam autem non potest esse Forma materialis educta, & tamen talis, ut Materia non habeat jus, ut non nisi in se conservetur, & illa debitum, ut non nisi in Materia fiat, & conservetur. Unde haec dependentia stat in dicto jure, & debito. Ubi ut vides, nostra sententia discernitur à praedictis per hoc, quia unio est quid posterius Formae eductae, jam autem circumscripta entitas Formae, non est

65 est quid posterius Formā eductā, nullusque est, qui neget prædicatum prædictum formæ materiali.

DICES SECUNDÒ. Si albedo dependeret tantum materialiter à subjecto in fieri, & conservaretur extra Materiam, absque tali dependentia, profectò educeretur è potentia subjecti, & tamen non dependeret in conservari: Ergo dependentia in conservari, licet comiteretur educationem, non est de intrinseca ratione illius.

RESPOND: Negando possibile esse, ut absque tali dependentia conservetur materialis forma, quia hæc dependentia est ipsamet entitas materialis Formæ. Sicut ergo non conservaretur sine sua entitate, ita nec conservaretur sine tali dependentia, licet conservaretur sine actuali unionem ad subjectum, quò etiam modò conservantur accidentia Eucharistica.

DICES TERTIÒ. Possibilis est Forma educta, quæ nonnisi per unum instans postulet durare, vel quæ postulet quidem dependentem à Materia fieri, sed non conservari: ergo de ratione educationis non est, dependentem à Materia conservari.

RESPOND: Qui negant tempus componi ex instantibus, nec admittunt instantia intrinseca. Negabunt antecedens, de quo in Materia de quantitate: sed quia nos concedimus instantia intrinseca, concedimus antecedens. neque enim clara illius apparet implicatio. Negatur tamen consequentia, ex eo, quia cum de facto dentur Formæ Materiales, quæ non tantum per unum instans durent, debuit talis formari definitio, quæ etiam ad illas extendatur; & si sine controversia poneretur possibilis Forma materialis, unò instanti durans, deberet definiri rigorosius loquendo, sic educatio, quod sit productio Formæ, dependentis in esse à Materia, cujus species esset dependentia esse in fieri, & alia species dependentia esse in conservari. An autem sit possibilis Forma

materialis, dependens in esse primò à Materia, independens in conservari magnum dubium est. Unde enim illi hæc Fortuna independendi in conservari? nam illa dependentia fundatur in ipso esse materiali, quod æquè est materiale in esse primò, ac in conservari. Si tamen ponatur possibilis talis Forma, videtur fore media inter formas creatas & eductas, similes quidem educationi, quia esset materialis; similis creatis, quia in conservari independens à materia. Sicut enim producit ad exigentiam materialium anima rationalis, & tamen conservatio illius dissimilatur educationi, non enim conservatur ad exigentiam materialium: ita & in præfenti, Forma materialis dependens à Materia produceretur, & in conservari non dependeret ab illa.

DICES QUARTÒ ex Pontio, anima rationalis, habet suum fieri naturaliter in Materia, ita ut esset miraculum, si fieret & non in Materia, ad eum planè modum, sicut esset miraculum, si Forma materialis fieret extra Materiam, & tamen rationalis anima non educitur è Materia. Ergo non est de ratione educationis, ut fiat Forma in Materia, cum dependentia ab illa in esse & in fieri.

RESPOND: Aliud est, animam rationalem fieri non nisi in Materia naturaliter; aliud est, animam rationalem fieri non nisi dependentem à & in Materia: primum illud convenit animæ rationali, secundum, non nisi Formæ eductæ: & sicut aliud est dicere, iudicium non exercetur legitime, nisi in curia, & aliud est exercetur à curia; primum verum, secundum falsum: ita & in præfenti, connaturaliter quidem sic anima nonnisi in Materia, sed non dependentem à Materia.

INSTABIS PRIMÒ. Ipsum fieri & primò poni animæ rationalis, vel distinguitur à fieri animæ irrationalis, vel non distinguitur: si distinguitur, per quid? Si non distinguitur, ergo in fieri suo educitur, ergo per solum conservari distinguitur à Creatione. RE-

71 RESPOND: Distingui ipsa conditione talis entitatis, quæ dependet à materia, & quia in ipso fieri est eadem entitas, quæ & in conservari, cumque causalitas materiæ non distinguitur à materia & ab illa Forma, sicut pro ipso fieri est Materia, id exigens, & Forma ita obligata; ita pro ipso fieri, est causalitas materiæ, dependentiaque à materia: & quia talem entitatem non habet anima rationalis, fit, ut in ipso fieri non dependeat à materia, distinguiturque, fieri ipsius, à fieri animæ rationalis. Conveniunt quidem in hoc, quòd utraq; Forma produci extra materiam connaturaliter non possit, distinguntur tamen per conditionem entitatis, in ipso fieri respondentis, adeoque ipsò fieri distinguntur, quòd fieri identificatur realiter ipsis entitatibus. Item condistinguntur ipsò fieri, quia de fieri animæ rationalis falsum est dicere, quòd sit fieri Formæ impotentis existere extra materiam, quæ tamen propositio est vera de Forma materiali educta.

INSTABIS SECUNDÒ. Quamvis sine novo miraculo non possit fieri anima rationalis, nisi in corpore organico; nihilominus hoc non arguit, dependere animam rationalem à subjecto: ergo neque arguet dependere Formas materiales à subjecto, quamvis sine novo miraculo non possint extra subjectum conservari.

73 RESPOND: Disparitatem esse: quia producendo DEUS animam rationalem sine miraculo, deberet producere eam ad exigentiam causarum naturalium, non produceret autem eam ad exigentiam causarum naturalium, si eas non produceret ad exigentiam materialium: quòd autem aliquid non posset produci nisi ad exigentiam aliquam, non arguit hoc ullam causalitatem in ipso, eò quòd producit, cum possit se habere, non nisi per modum

74 præexigiti, jam autem habere talem entitatem, quæ non possit fieri & conservari naturaliter sine materia, non potest esse per modum præexigiti ad Formam eductam: ergo debet esse per modum dependentis, tanquam à principio & causa, ab ipsa materia. Diceret etiam alius, quando anima rationalis produceretur extra corpus, futurum miraculum quoad modum; si autem produceretur extra corpus Forma materialis, fore miraculum quoad substantiam.

DICES QUINTÒ. Habitus supernaturales creantur, & tamen postulant connaturaliter nonnisi in subjecto conservari & produci: Ergo de ratione educationis non est, non posse fieri & conservari nisi in subjecto.

RESPONDET Mastrius: Etiam habitus supernaturales non creari, sed educi, licet è potentia obedientiali, ut vocant, materiæ, undè etiam dicendum erit, modos non creari, sed educi; propriè tamen loquendo, non est dicenda quantitas educi ex sua potentia à materia, sed emanari, quia illud educi dicitur, ad cuius positionem extrinsecam, agens secundum in genere causæ efficientis natum est concurrere, idque ex usu vocis: cum tamen quantitas ab extrinseco secundo agente non sit nata poni.

76 Hinc COLLIGES, pares esse in hoc creationem & educationem, quia producit utraq; entitatem ex nihilo existentie: tam enim verè in se non est anima rationalis, antè sui positionem, quam verè non est in se Forma bovis, antè sui positionem; Sed in hoc condistinguntur, quia per educationem producit Forma dependentem à subjecto, per creationem independentem à subjecto, quid autem magis dependentem à subjecto producit, quam illud, in cuius entitate est inclusum debitum non existendi extra subjectum, respondens juri Materiæ, ne talis Forma extra se existat, per quod condistinguitur.

77 gvitur Forma materialis in ipso etiam fieri ab anima rationali, de qua falsum est dicere, in ipso etiam fieri, quod non habeat jus existendi extra Materiam, quæ propositio est vera de Forma materiali.

COLLIGES etiam, Formas cœlorum esse eductas, quia nullum est fundamentum, illas habere jus existendi extra subjectum. Quando autem Cœli dicuntur creati, sumitur creatio liberalius, in quantum scilicet supponit pro defectu concurrentis alicujus agentis creati, in ipsa productione, non servando item ordinem: quem natura præscripsit, hoc est, agendo sine prævisis dispositionibus, unde etiam Forma materialis, exigens naturaliter fieri & conservari, non nisi dependere à materia, hoc sensu posset creari, quia scilicet nullum efficiens creatum, esset illius productivum.

ADDO. Omni quidem Formæ materiali competere hanc dependentiam, sed non per hoc illam in ratione materialis seu oppositæ spiritui constitui. Videatur insuper Materia de distinctione Creationis à re creata.

QVÆSTIO III.

De divisione Formarum.

79 Formæ dividuntur in Substantiales, & Accidentales: illæ faciunt unum per se substantiale cum subjecto, non verò hæc. Rursus aliæ sunt Formæ totales, aliæ partiales, de quibus mox; aliæ subordinatæ, aliæ non subordinatæ. Subordinatæ dicuntur, quarum una indiget alterâ, eamque præsupponit: non subordinatæ, quarum una non indiget alterâ, nec præsupponit illam. Aliqua particularia harum divisionum hic attingenda, reliqua ex aliis materiis petenda. Antonomasticon quidem per unum per se intelligitur unum ex potentia & actu substantiali, cum ipsum *L* per se substantiam indi-

cet: posset tamen concedi fieri unum per se, etiam ex actu accidentali & potentia substantiali, tunc, cum se habent per modum perfectibilis, & dividi posset esse per se unum, in unum per se substantiale, & in unum per se accidentale.

DIFFICULTAS I.

An detur Forma corporeitatis subordinata formæ totali &c.

DICENDUM est. *Non dari*; ita cum aliis svar: præcipue Disp. 13. Sect. 3. n. 12. Contra Scotistas.

PROB: PRIMò argumentò negativò: quia nulla ejus necessitas, nullumque, ejus astruendæ fundamentum.

PROB: SECUNDò. Svar: assumendo principia oppositorum. Si daretur forma corporeitatis, eaque, ut volunt, cœva materiæ, deberet præstare materiæ gradum corporis non nisi genericum, ut volunt adversarii; sed hunc præstare non potest, tum quia nullæ dantur formæ accidentales, quæ dent esse tantum genericum colorati, & non talis colorati albi, nigri, &c. Tum quia in Angelis, non est ulla ratio generica spiritus. Tum quia si ab alia Forma habet Materia rationem genericam corporis, ab alia rationem specificam: ergò ratio generica & specifica corporis, distinguuntur realiter, cum sumantur à formis distinctis realiter, jam autem, si ratio generica animalis à ratione talis animalis, non distinguuntur realiter, nec rationes illæ corporis distinguuntur realiter.

PROBATUR TERTIò. Materia independentem ab omni forma corporeitatis superaddita, falsum est, quod sit spiritus: ergò verum est, non est spiritus, ergò ulterius independentem ab omni Forma superaddita, est corpus, quia aliàs istud non esse spiritus, quod est negativum, non haberet in quo fundaretur: non in ratione substantiæ, entis, potest.

83 potentia &c. quia hæc omnia competunt Angelo, in quo tamen non fundantur negationem spiritus, ergò hæc ratio fundari debet in ratione corporis, non enim in alia debite fundari potest, & hoc est, quod communiter Philosophi dicunt, Materiam esse Corpus incompletum de se.

OBJICITUR PRIMò Auctoritas Aristoteli: qui docet, animam esse actum corporis organici, hoc autem salvari non posset, si non daretur corporeitatis Forma cœva materiæ.

RESPONDERI potest, in Sententia tenentium formas partiales, animam, esse actum corporis, per formas partiales organici; in Sententia autem negante has formas per Corpus Organicum, intelligi potest, non materia, sed totum compositum, quod est subjectum denominationis, ita, ut anima dicatur habere rationem actus, in constituto illo ex Corpore & Anima.

OBJICITUR SECUNDò. Quantitas debet sequi ad aliquam formam substantialem, sicut & alia accidentia, sed antecedenter ad Formas específicas est in Materia quantitas, ergò & Forma substantialis, hæc verò non alia, nisi ista Forma corporeitatis.

85 RESPONDE: Accidentia activa, & quæ non sunt communia, debent sequi ad aliquam Formam substantialem, secus accidentia non activa, & communia, quæle accidens est quantitas.

OBJICITUR TERTIò. Non est principium aliud, quod det materiæ esse corporis saltem in homine, in quo cum forma sit spiritualis, esse corporei dare non potest.

RESPONDE: esse corporei incompletum, habetur ab ipsa entitate materiæ & formis accidentalibus; esse autem completum, haberi potest ab ipsa anima rationali, quia esse hoc completum, non aliud est, quam esse materiæ Unitæ cum forma, ad quam per se ordinatur, vique illius potens exire in actus

86 sentiendi vegetandi, unde anima dat esse corporis viventis, corporis sentientis &c. quæ omnia haberi possunt à forma substantiali spirituali. Immo retorqueri etiam posset argumentum primum, inquirendo, à quo nam habeatur esse specificum corporei in homine, nam genericum habetur, ut dicis, à forma Cœva, specificum per se dare non potest anima, utpotè spiritualis, ergò debet aliam, præter has duas, communisci formam.

OBJICIT QUARTò Maffrius. Anima rationalis nequit dare esse corporeum & extensum, cum in se sit spiritualis.

87 RESPONDETUR in primis, esse hoc corporeum, non haberi ab anima, sed à Materia, & à formis accidentalibus, de quo infra. Deinde dici posset, quod licet anima sit spiritualis, quia tamen essentialiter est ordinata ad corpus, perficere illud poterit in ratione corporis, saltem cum addito, hoc est, corporis viventis: Quod autem dicis, tale esse, non potest dare Anima, nisi per informationem, quare in se ipsa esse deberet formaliter talis, sicut albedo est, ut Quod albedo, & non virtualiter tantum, id non convincit in principis nostris, quia illa non dat esse corporeum, sed hoc habetur à materia & accidentibus, quæ sunt corporeum quid. Sed tenendo etiam, quod ipsa anima spiritualis det completum esse corporis, non convincit argumentum, quia licet tale esse det per informationem, quia tamen informat tantumquam quidem forma spiritualis, simul tamen ut essentialiter ordinata ad corpus, hæc ipsa poterit dare rationem completi corporis, suntque in hoc paria, v.g. albedo & anima, quia non virtualiter, sed formaliter, dicit anima ordinem ad corpus. Quod autem non sit formaliter corporea, licet albedo sit formaliter albedo, oritur hoc ex perfectione ipsiusmet animæ, negaturque rationem virtualis tantum, pervenire ad genus causæ efficientis, nam

39 nam v. g. unus Imperialis, est virtualiter tres floreni, etiam hoc respectu, quia unus ille continet perfectionem nonaginta grossorum inclusorum in tribus florenis. Si item species effective non concurrat ad actum, sed solum complet potentiam, species universalior Angelica, virtualiter erit inferior. Denique gradus inferiores spectari merè secundum perfectionem, virtualiter includunt perfectionem superiorum, nec tamen illos efficiunt.

INSTAT TROMBETA apud eundem: Nulla Forma continet virtualiter effectum sibi repugnantem.

RESPONDETUR. Dare esse completi corporis non repugnat Formæ essentialiter ordinatæ ad corpus, talis autem est anima: unde albedo non potest dare virtualiter esse nigri, quia non ordinatur essentialiter ad nigrum perficiendum.

INSTAT SECUNDÒ Mastrius. Ergò etiam Forma corporea virtualiter continere poterit esse spirituale.

RESPONDETUR, quòd non: quia convenit quidem superioribus continere perfectionem inferiorum, sed non è converso.

INSTAT TERTIÒ idem. Etiam admittò, quòd virtualiter tale esse contineret, non proinde posset illud homini communicare, sicut Forma Solis, eminenter continet calorem, & tamen non facit solem formaliter calidum. Forma enim in tali genere dat tantum illud esse, quòd in se habet.

RESPONDETUR: licet continentia caloris in Sole non faciat Solem calidum, facit tamen alia calida: ita quavis continentia complendi corporis, non faciat animam corpoream, poterit corpus complere: idque idè, quia eminenter contenta, exercent suam eminentiam, non in ipsum emittens, sed in id, ad quòd ordinantur.

OBJICIT QUINTÒ. Etiam positò, quòd anima sit sensitiva, non potest viventi tribuere esse corporeum: quia

esse corporeum, quòd vivens exigit, 92 est dissimulare & organicum.

RESPONDETUR: in nostris principiis, esse illud corporeum dissimulare, principiatur à dissimilibus accidentibus: sed qui illud dicere oriri à Forma sensitiva, diceret, quòd complere etiam corpus dissimile facere possit, eò quòd anima sensitiva, exigiva sit huius dissimulationis, & simul essentialiter ordinata ad tale corpus complendum. Quòd autem dicit Mastrius, dari continentiam inferioris in superiori per excessum perfectionis, sed non semper per continentiam effectuum inferioris, id non convincit.

Cur enim hanc continentiam per excessum perfectionis, non habeat anima in ordine ad dandum esse corporis? Et quamvis non semper perfectius dicat continentiam effectuum inferioris, transeat; nam per Mastrium, non debet id præstare anima in genere causæ efficientis. Denique, cur anima superior non erit contentiva effectuum superioris? cum dentur superiora, quæ continent effectum inferioris.

Reliqua solventur, ubi de Formis partialibus.

QVÆRES. An tot sint Formæ, quot illarum divisiones, an scilicet in homine alia sit anima vegetativa, alia sensitiva, alia rationalis? 94

ASSERO. Quòd non;

RATIO PRIMA ex Svar: Disp. 15. Sect. 10. n. 20. Anima vegetativa, v. g. in eqvo, non potest esse nisi contracta ad aliquam speciem, aliàs darentur individua generica, & posset esse aliquod individuum & singulare à parte rei. in nulla tamen specie constitutum: si autem est illa ratio vegetativi contracta, ergò debet esse contracta per rationem sensitivi, sibi identificatam, nam ratio differentialis Metaphysica, identificatur rationi genericæ, rursus rationem vegetativi, non potest

con-

95 contrahere ratio sensitivi, ut sic, propter rationes adlatas, ergò contrahi debet per rationem binabilis, ergò in re non distinguuntur hi gradus.

RATIO SECUNDA Hurtadi est. Non sunt tot materiæ distinctæ, quot prædicata essentialia: ergò nec tot formæ, quot prædicata essentialia.

RATIO TERTIA est, positò, quòd anima in bove alia sit vegetativa, alia sensitiva, alia mugitiva, quæro, illa ipsa mugitiva anima, vel est una, vel non est una? Si non una, ergò falsò posuisti, tantum esse tres animas in bove: si est una, contra erit, quia per te illæ multiplicandæ sunt animæ, ubi 96 multiplicantur prædicata essentialia; sed in anima mugitiva, multiplicantur prædicata essentialia, certè enim ipsa in se anima mugitiva est in plures divisibilibus conceptus. Ergò. Quòd si dicas, hæc omnia posse referri in idem realiter principium, idem & nos dicemus. Principalis huius asserti ratio est, quia non sunt multiplicandæ entia sine necessitate, nulla autem necessitas multiplicandi has formas.

DICES PRIMÒ. Anima rationalis est spiritalis, materia non spiritalis sed corporea; ergò non nisi intermediis aliis formis extrema tam distincta conjungi secum poterunt.

97 RESPONDE: non minùs diffita est in ratione entis Forma sensitiva, à Forma rationali, quàm sit diffita Forma vegetativa à Forma rationali: nam tam vegetativa Forma, quàm sensitiva, sunt Formæ corporeæ, & materiales. Porro non obest, ut extrema diffita in ratione entis, secum conjungantur, modo non sint diffita per negationem ordinis & habitudinis; jam autem anima spiritalis, dicit habitudinem ad corpus.

DICES SECUNDÒ. In homine sunt operationes contrariæ, ergò & principia harum operationum diversa, nempe animæ: dicitur enim in scriptu-

ra, quòd caro concupiscat adversum spiritum. 98

RESPONDE: Sicut affirmare & negare sunt operationes contrariæ, & tamen non est alius intellectus affirmativus, alius negativus; ita nec contrariarum operationum, debent esse diversa principia, tunc autem diversitas operationum arguit diversitatem principiorum, quando non potest referri in idem principium: tunc autem non potest referri in idem principium, quando est fundamentum colligendæ separabilitatis principiorum, & quando ex identificatione illorum principiorum sequitur confusio essentialium, nihil autem horum in præsentia ostendi potest. Locus Scripturæ ita intelligendus, quòd eadem anima, in quantum inclinatur à sensibilibus ad sensibilia prohibita, repugnet animæ inclinatæ ad insensibilia & divina.

DICES TERTIÒ. Aristot. 7. Metaphys. C. 10. assertit, partibus definitionis, respondere partes rei.

RESPONDE: potest: definitio rei datæ per partes Physicas, respondere partes Physicas, datæ autem, per partes Metaphysicas, respondere etiam partes Metaphysicas. Quando verò idem 2. Metaph. C. 2. docet, idè in formis substantialibus, non dari processum in infinitum, quia non datur in conceptibus, hoc etiam non obest; certum enim est, quòd si multiplicarentur in infinitum formæ, multiplicarentur etiam illarum conceptus quidditativi. Sed hæc mala consequentia, conceptus quidditativi multiplicantur; ergò & formæ. Unde etiam colliges, animam vegetativam in homine non esse educatam, sed creatam, est enim eadem cum rationali, quæ non nisi creatur. Cæterum non est dubium, quòd eadem anima rationalis, prius præstet effectum vegetativæ, postea sensitivæ, demùm rationalis.

181 DIFFICULTAS II.

*An dentur Formae substantiales
partiales.*

CONTRA Thomistas Svar. Arris:
Ovie: & alios, affirmant Scotistæ,
& ex nostris Dandi, lib. 2. dis. 8. P. 3.
Smigletius & alii. Status quæstionis in
hoc est. Volunt Scotistæ, dari Formam
Substantialem in viventibus, v. g. in
homine, ossis, carnis, nervi, condi-
tinctam à Forma totali, uti est anima
rationalis, quas Formas volunt esse
subordinatas, eò quòd illæ ordinentur
ulteriùs ad animam rationalem, exa-
minanda sunt rationes utriusq; partis.

Punctum Difficultatis I.

*Proponuntur argumenta pro Formis
partialibus.*

PRIMUM ARGUMENTUM est Scoti,
quod sic proponi potest. Positò,
quòd non dentur Formæ partiales, si
quis discipulorum in triduo mortis
consecrasset, vel posuisset illic corpus
Christi, vel non posuisset. Neutrum di-
ci potest. Minor probatur, si enim po-
suisset Corpus Christi in triduo mortis,
ergò corpus Christi in ratione corporis
non constituitur anima, utpotè quæ
tunc non erat, ergò ulteriùs constitui-
tur Forma corporis condistincta ab
anima: si enim tunc posita fuisset ani-
ma; ergò consecratione reductus fu-
isset Christus ad vitam; si autem non
posuisset corpus Christi in triduo mor-
tis, aliquis discipulorum consecratione
sub speciebus panis, ergò nec consecra-
set, quod non concedunt oppositi.

RESPOND: In primis difficultatem
hanc solvendam esse ipsi Scoti: si enim
in triduo mortis poterat poni sub spe-
ciebus panis corpus Christi consecra-
tione, debuisset poni & anima, nam ha-
buerunt potestatem consecratione,
non solum corpus ponendi, habuerunt

enim eandem speciem potestatem cum
nostris Sacerdotibus, qui non nisi si-
mul ponere possunt etiam animam, &
si autem posuissent etiam animam, cur
non dicendi essent resuscitantes Chri-
stum? Deinde dici potest, non potuis-
set consecrare in triduo illo Apostolos,
idq; non defectu potestatis, sed defectu
termini ponendi, nempe corporis
Christi, idq; animati, cum tamen tunc
non fuerit animatum. Sed quia hoc vi-
detur esse contra Sanctum Thomam
Tertiâ Parte q. 67. ar. 7. dici posset,
quòd potuerint consecrare, potuerintq;
ponere corpus sine anima, hoc est, ma-
teriam cum talibus accidentibus. Vel
etiam ponendo Sacramentaliter ipsam
animam, neq; tamen per hoc resurre-
xisset Christus, quia potuisset anima
sub speciebus uniri corpori, non ta-
men corpori in sepulchro jacenti, pe-
nes quod præcisè spectari debuisset re-
surrectio, neq; enim corpori replicato,
repugnat in unò locò habere animam,
in alio non habere.

INSTAT PRIMò Pontius, in quantum
dicitur poni tunc materiam cum acci-
dentibus, & dicit, vi huius responsionis
sequi, quòd quando ex ligno genera-
tus est ignis, verum est dicere, quòd
corpus ligni sit sub forma ignis.

RESPOND: esse illi non nisi amplia-
tivè corpus ligni, quia non manet
combinatio accidentium ligni.

INSTAT SECUNDò idem. Si idem est
corpus Christi, ac materia Christi, pos-
set quis æquè consecrare cum hac for-
ma, hæc est materia mea, ac cum hac
alia, hoc est corpus meum.

RESPOND: In primis retorquendo
argumentum, & querendo, an cum
hac Forma, hæc est Materia mea, cum
forma partiali substantiali constituen-
te, v. g. in ratione exigivi quantitatis.
Directè dici hoc potest, quòd ad hoc,
an teneat aliqua forma Sacramentalis,
non solum sit spectandum, an in re
idem verba importent, sed etiam spe-
ctandum est, an usus communis ad

nam

107 eam rem significadam adstrinxerit hæc
verba, & ita idem in re est dicere, Ego
te baptizo in Nomine Trinitatis, ut di-
cere, baptizo te in Nomine Patris & Fi-
lii & Spiritus Sancti, & tamen prior illa
Forma non tenet, eò quòd usus com-
munis, ad significandas distinctè tres
personas, non assumpserit ly Trinitas.
Cum ergò ly materia prima cum acci-
dentibus, non sit impositum ad signi-
ficandum distinctè corpus, quantumvis
in re, sit ipsa materia cum acciden-
tibus talibus, ideo prædicta forma non
tenebit.

INSTAT TERTIò idem. Thomistæ
censent, in toto composito subjectari
accidentia, compositum illud est dis-
solutum; Ergò nec eadem accidentia
manent, si autem subjectantur in ipsa
materia, hoc in primis falsum est: dein-
de, accidentia non ponuntur nisi per
concomitantiam, corpus autem poni-
tur vi verborum, ergò apparet quòd
corpus non dicat illa accidentia.

RESPOND: Posset secundum præja-
cta principia, accidentia subjectari, non
in composito. Negando item, quòd
accidentia constitutiva corporis, in ra-
tione corporis, per concomitantiam
ponantur, nec oppositum ullibi docu-
it Tridentinum.

SECUNDUM ARGUMENTUM est Pon-
tius, fundatum in Tridentino sess. 13. C. 3.
ubi dicit Concilium: Corpus poni vi
verborum consecrationis, concomi-
tanter autem animam, ex quo loco sic
format argumentum. Non potest cor-
pus, quod ponitur per se sub speciebus
panis, non potest inquam esse aliquid
constitutum ex anima & materia pri-
ma: Ergò corpus non est materia per
animam constitutum, quia si esset cor-
pus constitutum ex materia & anima,
tunc quando directè ponitur corpus,
vi consecrationis, poneretur etiam
anima, utpotè constitutiva corporis, ad
eum modum, quòd qui producit per se
hominem, producit etiam constituti-
va illius, ex Tridentino autem, non

110 producit directè in consecratione
corporis anima. Si autem ad hoc re-
curras, quòd corpus constituatur ma-
terià cum certis accidentibus, contrà
erit, quia aliàs conversio Eucharistica,
non tam esset transsubstantiatio, quàm
transaccidentiatio: quia esset mutatio
in accidentia externa, quæ corpus, quæ
tale, dicit contrà quàm voluerit citu-
rum Trident. C. 4.

RESPONDERI posset, Quòd inten-
tio Tridentini fuerit declarare, quo-
modo totus sit sub utraq; specie Chri-
stus, quæ intentio salvatur, etiam si per
animam constituatur corpus: noluit
autem Tridentinum discurre, quid
tandem sit constitutum corpus. 111
Hæc de Tridentino. Quod attinet ad
difficultatem in sententia, quæ ponit
corpus stare in materia, quæ de se est
corpus, utpotè condistincta à Spiritu,
& insuper addit, accidentia aliqua Or-
ganisationemq; in hac inquam sen-
tentia, ex vi verborum, non nisi con-
comitanter ponetur anima, illa autem
accidentia per se ponentur, cum qui-
bus magis connectitur corpus sub for-
malitate corporis, quàm cum anima,
quia per illa constituitur etiam in rati-
one corporis organici, erit autem ad-
huc tunc transsubstantiatio, quia erit
conversio substantiæ panis, in substan-
tiam Christi, quantumvis vi verbo-
rum ponatur materia Christi, quæ in
ratione Organicæ, talibus accidentibus
completur.

TERTIUM ARGUMENTUM est: Cor-
pus Christi idem fuit sepultum, quod
fuit de Beatissima natum. Sed hoc esset
falsum, nisi detur præter animam for-
ma alia substantialis in Christo, quæ
cum materia constituat corpus illud,
quia corpus sepulcrum, non potest esse
constitutum in ratione corporis, ani-
mâ, hæc enim non fuit in sepulchro:
Neq; recurras ad hoc, quòd corpus
Christi sit materia cum accidentibus,
aliàs accidentia essent de essentia Chri-
sti, sicut & ipsum corpus, & sicut dici-

Z 3

tur

113 tur corpus organicum, cum diversis accidentibus, ita dicetur, corpus non organicum, materia cum accidentibus ejusdem rationis, adeoq; ignis constabit corpore & formâ ignis.

RESPOND: posset primò. Cum Cajer: & Svar: idem fuisset corpus suppositivè, hoc est, terminatum eadem personâ verbi, sed non erat idem formaliter.

INSTAT Pontius. Si verbum assumpsisset aliam numerò naturam humanam, eadem fuisset suppositivitas, & non idem corpus: Ergo ad hoc, ut dicatur idem Corpus Christi sepultum & natum, non sufficit, si sit idem suppositivè.

RESPOND: non sufficere ut sit idem, si cetera sint imparia, v.g. si intercedat distinctio realis, in ipsamet materia, & quia hoc non contingit Christo mortuo, sit ut idem sit Corpus. *Ceterum hæc responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia ex Mastro alud est quætere, an idem maneat suppositum; & aliud, an idem maneat Corpus? verbum enim Divinum non dat esse corporeum, nec Patres dicunt, idem mansisse suppositum, sed dicunt, idem mansisse corpus. Tum quia si lignum assumeretur à verbo, & lignum converteretur in ignem, re-

115 tentâ unione verbi, cum materia ligni, non diceretur idem manere corpus Physicum, manente eadem suppositivè materia: ergò nec nunc dicendū, ex eo manere idem corpus sepultum, quod erat natum, quia idem est suppositivè. Tum quia in ratione corporis, non suppositò, sed animâ constituitur: ergò si non manet anima, non manet idem constitutivum. Ceterum si quis diceret, requiri animam ad esse compleri non nisi corporis, benè se tueri posset, quòd in sepulchro non manserit idem corpus completè, sed incompletè: non mansit quidem completè idem corpus, quia ad hoc complementum in omni sententia requi-

nietur anima, sed mansit incompletum, 116 quia mansit materia, quæ est substantialiter corpus, manseruntq; eadem accidentia. *Ad quod attendendo*

RESPOND: Secundò. Idem fuisse corpus sepultum & natum, quia fuit eadem materia, quæ est substantialiter corpus, cum iisdem accidentibus; nec sequitur inde, accidentia esse de essentia Christi, sicut & ipsum corpus, quia corpus, non nisi secundum id, quod dicitur in recto, est de essentia Christi; in recto autem dicitur materiam, quamvis corpus secundum id, quod dicitur in obliquo, non sit de essentia Christi, in obliquo autem dicitur accidentia, ad eum modum, quo cænx, id quod dicitur in

117 recto, est essentiale, nempe comestio, illudq; est exsatiativum appetitus, tempus autem quod dicitur in obliquo, est extrinsecum, & non exsatiativum. Neq; in de sequeretur, quòd ignis constet corpore non organico, quia nomen hoc corpus, usus communis adstrinxit, non nisi ad significandam in materia certam organisationem, ab heterogeneis accidentibus profectam; ex objecto autem verum est, ipsam in se materiam esse corpus substantialiter incompletum.

INSTAT Pontius. Si sufficit ad hoc, ut dicatur corpus idem esse sepultum & natum, quia sunt accidentia illius sensibilia eadem, ergò poterit dici, substantiam panis manere in Eucharistia, quia manent accidentia illius sensibilia.

RESPOND: Neg: Sequel: quia non manet eadem materia in Eucharistia, sicut mansit in sepulchro, cum tamen materia in recto importetur à corpore

INSTAT Secundò Mastro. Quamvis in genito & corrupto eadem remaneat Materia cum iisdem accidentibus, non tamen dici potest, genitum, esse corruptum, & idem numerò compositum cum illo. Ergò & in presenti idem dicendum.

RESPONDETUR. Quia cum genitum non constituatur ipsa Materia & acci-

119 accidentibus, itemq; corruptum, manente eadem materiâ & accidentibus, non poterit dici manere idem genitū, quod erat corruptum. Quia autem corpus constituitur materiâ & accidentibus, benè potest dici, si maneat in Christo eadem Materia & eadem accidentia, manere idem corpus.

INSTAT TERTIÒ. Hæc carnem & nervum, est esse substantiale.

RESPONDETUR. Etiam in principiis Mastrii, esse carneum, nervum, præter formam substantialem, dicitur accidentia, ita, ut si illa non sint, non sit futurus, v. g. nervus; & si substantialitas nervi salvari potest ratione formæ substantialis, cur in nostris principiis salvari non poterit ratione materiæ, quæ est quid substantiale? Unde dici potest, esse nervum, esse compositum ex substantiali & accidentibus, adeoq; inadæquate esse substantiale.

QUARTUM ARGUMENTUM est; Si non dabatur in Christo formæ partiales substantiales: Ergò ne materia Christi maneret spoliata omni formâ, succedere debuit post separationem animæ Christi, forma cadaveris: hoc non potest dici, quia si successisset animæ Christi forma cadaveris, ergò verbum assumpsit hanc formam, hoc autem dici non potest, quia illam dimittere debuisset ad adventum animæ; dimittere autem non potuisset, propter Theologorum axiomam. Verbum, quod semel assumpsit, nunquam dimisit.

121 RESPONDERI POTEST VARIIS VIIS. In primis successisse formam cadaveris etiam in Christo, an autem illam assumpsit Verbum, dubium est; fortè non assumpsit, propter illud dictamen Patrum; fortè etiam assumpsit, & postea dimisit, quia id solum, quod semel assumpsit, nunquam dimisit, quod assumpsit ex primaria intentione, & ad hoc, ut redderetur homo, non ex primaria autem intentione, assumpta illa Formâ. Alii etiam dicunt, ma-

etiam Christi in triduo mortis, sub So- 122 lis accidentibus remansisse, nec successit illa forma cadaveris.

INSTABIS. Suppositò, quòd Verbum assumpsit formam cadaveris, vera esset hæc propositio. Verbum est cadaver, cadaver non redemit, cadaver natum est ex virgine, quæ absurda sunt.

RESPOND: Retorquendo argumentum, etiam positis formis partialibus, corpus exanime est cadaver, adeoq; Verbum esse cadaver, id est, corpus exanimatum. Deinde in forma concedi potest hæc propositio, cadaver est Verbum, quia illius sensus est, corpus exanime terminatum, est persona Verbi, quæ propositio est de fide. Reliquæ 123

autem propositiones non sunt veræ, v. g. cadaver est natum de Beatissima, quia denominatio cadaveris advenire non potest, nisi cum est negatio animæ; quæ quia non erat in nato de virgine, cum nascebatur, cum redimebat, nec potuit verificari cadaver redemisse, cadaver natum de virgine, nisi fortè ampliativè, scilicet id, quod erat natum, factum est cadaver. Illustrat hoc Arriaga, quòd universaliter non liceat argumētari à denominationibus, quas Verbum uno tempore habuit, ad eas in omni tempore applicandas, sicut si Verbum fuisset unitum Angelo, & postea si dimissa eâ unione, unitum 124 fuisset naturæ humanæ, in eaq; nos redemisset, falsa esset propositio, Angelus nos redemit: ita etiam falsa erit hæc propositio, cadaver nos redemit. Nec ulterius censendum est, aliud esse Corpus Christi vivum, & aliud mortuum; quia sub alia est Formâ, quia divisio & alietas corporis, non est pensanda ex alietate, non nisi advenientis Formæ substantialis, sed ex unitate ejusdem numerò Materiæ, & eorundem numerò accidentium. Hinc si corpori Petri, post abscissum animæ ejusdem, uniretur anima Pauli, idem uterq; haberet corpus, quamvis diversam animam, non negatur tamen aliud compositum tunc haberi. QVIN-

125 **QUINTUM ARGUMENTUM.** Si non darentur formæ partiales, non esset, quod colere merito possent Christiani in reliquiis Sanctorum; sola enim materia non mereretur hunc cultum, aliâs carnes Sanctorum in substantiam bestiarum cōversas possemus colore.

RESPOND: Ratio colendi reliquias est, quia manet eadem materia, non quomodocūq; , sed cum iisdem pluribus accidentibus, ita, ut non possit dici illa materia jam esse aliâs moraliter suppositi; quia autem in bruto jam est aliâs materia suppositi, habetq; diversâ accidentia, deservientia ad aliâs formam, non jam defectivam, 126 qualis est cadaverea, sed perfectivam, qualis est forma bestiae, vermis, &c. Et certè, si coleretur materia illa cum accidentibus bestiae, jam non illud censeretur coli moraliter, & suô modô physicè, cum tamen cultus in moralitate vel maximè fundetur: & sic colimus crucem, quæ attigit Christum, non coleremus autem buccam Judæ Christum osculantis, quia idem moralitatis fundamentum non habemus, in actioneq; hac, moraliter non censeretur Christo exhiberi cultus, sed Judæ.

Continuantur aliæ rationes.

127 **P**osuiamus jam argumenta Theologica, adferenda sunt Philosophica.

PRIMA RATIO est Auctoritas Aristotelis, definientis animam. *Anima est actus corporis organici, potentiâ vitam habentis*, quod corpus organicum, non potest esse sola materia cum accidentibus: ponat enim Deus unionem materiae spoliatae omnibus accidentibus, cum anima humana, vel constabit illud compositum corpore & animâ; vel non constabit: si constabit, ergò sola materia est corpus, & non dicit illa accidentia: si non, ergò potest dari homo absq; corpore, siquidem darentur essentialia hominis, hoc est, materia & forma.

RESPOND: in illo casu fore compositum constans corpore, secundum id, quod dicit in recto corpus, non autem secundum id, quod dicit in obliquo: ut autem dicatur compositum aliquid esse homo, debet constare corpore & animâ rationali, corpore, inquam, tam secundum id, quod dicit in recto, quàm secundum id, quod dicit in obliquo. Finge in tua sententia materiam habere formam substantialem corporis, ossis, sanguinis, & nullam habere organisationem externam accidentale, non habere v. g. humiditatem & fluiditatem sanguinis, duritiem ossis, eritne tum temporis homo vel non? Si non erit, ergò accidentia intrant essentiam corporis; si erit, ergò massa una indigesta, inutilis ad functiones sensandi &c. erit homo, & breviter, quod tu de hoc composito in tua sententia dices, idem in præsentia dicitur. Rursus, corpus organicum estné de essentia hominis, vel non? non potest non esse de essentia hominis, quia illa comparatur, per ordinem ad quam definitur anima, est de essentia hominis, sed corpus organicum est illud, per ordinem ad quod definitur anima. Ergò. Si autem corpus organicum est de essentia hominis, ergò accidentia sunt de essentia hominis, idq; ideò, quia organisatio importat accidentia, hinc datur materia, dentur & formæ partiales, & non dentur accidentia debita, certè non erit corpus organicum, ergò apparet, quod ratio organici etiam accidentia importet, quòd si corpus organicum est de essentia compositi, rogo, cur accidentia non ingrediuntur rationem compositi substantialis? Conformiter ergò ad materiam de connotatis, dici potest, organisationem petibilem ab accidentibus, esse quid accidentale corpori, necessario tamen requisitum.

SECUNDA RATIO. Quando moritur homo, remanent in corpore ejus eadem accidentia numerò, quæ erant ante.

DISPUTATIO IV.

131 **antecedenter.** Tum quia ita sensus ostendunt, quos falli nulla convincit ratio. Tum quia quæ illis esset causa productiva accidentium tam similiū: quid si remanent eadem accidentia, & quidem numerò, quæro, in vivo subiectabantur ne in toto composito, an in sola materia. Si in composito, ergò cum eadem numerò maneat accidentia, debet manere idem compositum substantiale: ergò manet compositum ex materia & formis partialibus. Si autè subiectatur in sola materia, infero, si manent eadè numerò accidentia in mortuo, ergò manebit & eadè forma substantialis, sed non totalis, ergò 132 partialis, quod ipsum probatur, quia nisi forma eadem numerò vel specie maneat, non possunt manere eadem numerò accidentia, cum eadem forma & figura.

RESPOND: Non posse manere eadem numerò accidentia, (quæ suppono subiectari in sola materia) nisi maneat eadem forma, si illa sit perfectiva, & per se intenta à natura, non verò si sit forma defectiva, qualis est forma cadaverea. Vidimus enim, quod quando perfectivæ formæ ligni, succedit forma perfectiva ignis, non manere eadem accidentia; succedente autem solâ formâ defectivâ, ut cum exsiccatur etiâ arbor, manet eadè litera insculpta, eadè nodositates &c. arguimusq; cum forma defectiva, posset manere eadem numerò accidentia.

133 *Idem medius terminus* sic aliter proponitur à Mastrio Disp. 2. n. 62, Manent tunc eadem numerò accidentia, ergò idem corpus, quod est eorum subiectum inhaesionis; non enim migrare possunt de subiecto in subiectum.

RESPONDETUR. Subiectum inhaesionis illorum accidentium manet immediatum idem, nempe eadem quantitas, mediatum item idem, nempe materia prima.

INSTAT PRIMò n. 96. Materia non est subiectum immediatum accidentium, prius enim est compositum

185
134 cum substantiale, quàm accidentale.

RESPONDETUR, esse prius compositum substantiale prioritate dignitatis, intentioneq; naturæ, sed non prioritate præsuppositionis. Et certè materia debet præsupponi quanta, ut recipiat formam materialem, ergò præsupponitur jam compositum accidentale ex Materia & Quantitate, quæ est accidens.

INSTAT SECUNDò. Etiam si accidentia residerent in materia, tamen non sunt ei coæva, saltem omnia, & nova accidentia adveniunt cum nova forma, ergò etiam in proposito ita debet esse: non enim potest afferri ratio, cur formæ tam diversæ, ut Anima, & forma cadaveris, eadem prorsus accidentia exigant in materia.

RESPONDETUR. Concedo, omnia accidentia non esse coæva materiae, sed nego omnia non posse recipi mediatè in ipsa materia, immediatè in quantitate, adveniunt etiam cum forma, quæ vocatur cadaverea, nova aliqua accidentia, licet non sint nobis nota, pullulantia ex pugna, quæ intervenit in decessu viventis. Vel si hæc nobis agnoscere nova, quantumvis non nisi aliqua, disparitas est, quia illa forma cadaverea, cum sit nata sequi immediatè abscissum formæ perfectivæ, ex ipsa immediata successione debuit determinare sibi similia in specie accidentia formæ perfectivæ, hoc ipsò enim non esset nata immediatè succedere, sed impediretur, quoad usq; non producerentur illa accidentia. Quia autem formæ perfectivæ non sunt natæ sibi immediatè, & quidem determinatè, succedere, ideò nec exigunt similia accidentia, vel potius eadem prorsus.

136
135 **INSTAT TERTIò.** Unde adhuc petenda est identitas accidentium in corpore vivo & mortuo, nam hæc non potest peti ex materia, hæc enim indifferens est ad omnia accidentia: & si dicatur esse eadem, quia non adest causa à qua fiant nova, eadem etiam ratione

Aa

dici

137 dici potest, etiam formam substantialem corporis, esse eandem, quia non potest assignari causa, à qua producatur.

RESPONDETUR. Causa identitatis illorum accidentium est, ipsa forma defectiva, exigens multa eadem accidentia, cum forma, cui nata est succedere, & quidem determinatè, in talibus circumstantiis.

138 TERTIA RATIO EST, datur in cadavere hominis aliqua forma substantialis, sed non alia, quàm quæ fuit ante mortem hominis, nequē enim datur forma cadavereitatis; quia illius causa productiva assignari non potest; vel enim istam formam producerent causæ particulares, vel causæ universales: non primum, quia quando gladio transfigitur animal, quid gladius habet virtutis ad producendam illam formam? & cum similis semper cadaverea forma resultet, quæ à tam diversis principiis, causativis interitus humani, produci potest? Non secundum, quia causæ universales, non magis sunt determinatæ, ad producendam hanc vel illam formam, nisi determinantur à dispositionibus; quæ autem illæ dispositiones determinant ad formam cadavereitatis, immò cum eadem maneant in vivo accidentia, quæ erant in mortuo, non possent determinare ad formam omnino dissimilem cadaveream.

RESPONDERI potest: in repentino interitu, produci formam cadavereitatis à solo Deo, ad quem tanquam ad auctorem naturæ, spectat providere, ut res secundum exigentiam suam naturalem existant. Cum ergo deponat naturaliter existere materia, non nisi sub forma substantiali, ideo Deus ad illam producendam tenebitur: quando autem sensim per naturalem corruptionem cedit anima ex vivente, tunc agens destructivum formæ præteritæ, inducit cadaveream, vel suam propriam. Addi solet, tot esse has

formas cadavereas specie distinctas, quot sunt specie distincta ipsa viventia, & ita Deus extincto homine repente determinatur, ad producendam formam cadavereitatis non nisi humanæ; ut autem connaturaliter illam producat, determinatur ab accidentibus, quæ eadem manent, licet non omnia, illis scilicet deficientibus, sine quibus vita continuari non potest, & licet hæc accidentia in præsentia eorum quæ perierunt, non possint determinare nisi ad animam, in absentia tamen illorum determinant ad formam defectivam cadavereitatis, nisi adsit illa forma inducta, v.g. embryonis, quæ ponitur, quando nec dum sunt dispositiones ad introducendam animam requisitæ, & nisi adsit agens, quod ultiores dispositiones ad formam perfectivam producat, in his enim circumstantiis illæ dispositiones non determinant ad formam cadavereitatis. Docet etiam Arriaga, causas contrarias, posse eandem formam cadavereitatis producere, si enim possunt formam carbonis, diversæ causæ producere, sive extingvatur aqua frigida, sive oleo calidissimo, sive cinere, sive naturali defectione ignis, cur non & formam cadaveream, adeo defectivam, producere poterunt etiam contrariæ causæ? Erit autem hæc forma utilis, ne materia maneat sine forma substantiali, quæ quia defectiva, non debet nisi valde debiliter conservare accidentia, ad quorum exigentiam est producta: ideo autem negatur hic influxus formæ cadavereæ, & tamen adstruitur hæc forma, quia non adstruitur hæc forma, maneret materia sine forma substantiali, quod absurdum est in Philosophia communi, nullum autem est absurdum, si forma defectiva debiliter influat in dispositiones, ad quorum exigentiam est producta. Defectibilitas autem illius formæ, ex eo colligitur, quia illa per se non intenditur à natura, bonumque universi postulat

143 lat potius defectum talis formæ. Admissâ ulterius hæc formâ docetur, carnem mortuam & vivam esse univocè carnem in re, quia in re caro non est, nisi materia cum talibus accidentibus, quæ eadem sunt abscedente in recenti formâ viventis, interdumque ex usu vocatur caro, & ita dicuntur homines comedere carnes; interdum non vocatur, nam non dicitur caro hominis tumulari, sed cadaver. Nec erit absurdum, quod formæ distinctæ requirant similia accidentia, quia etiam distincta est forma vitri, glaciei, crystalli, & tamen similia in multis requirunt accidentia, quod multo magis verum est de formis defectivis, hoc est, natis immediate sequi post expulsionem formæ viventis. Succedenteque formâ cadaveris, non erit idem ratione formæ compositum, idem tamen ratione corporis incompletè accepti, quia eadem numero materia, & eadem accidentia.

INSTABIS PRIMÒ. Forma cadavereitatis solam privationem significat: ergo non est forma Physica. Antecedens probatur: cadaver significat corpus mortuum, corpus autem mortuum, est corpus vitæ privatum; sicut mors, nihil aliud est, quàm corpus privatum vitæ.

145 RESPOND: Vulgariter corpus mortuum, est non nisi corpus vitæ privatum: Philosophicè autem requirit formam adhuc substantialem, natam succedere, quæ appellatur à nobis forma defectiva & cadaverea: & sicut per oppositos, manent formæ partiales, tuncque incipiunt habere rationem totalium, nec esset cadaver, si hoc non contingeret, quamvis vulgus ad hoc non attendat: sic & in præsentia, morsque vulgariter est privatio vitæ, sed Philosophicè, est etiam inductio formæ cadavereæ. Hæc obiectio inferius plenius solvetur.

INSTABIS SECUNDÒ. Forma cadaverea, vel dat idè esse carni, quod antea habebat, & sic de cæteris partibus,

146 vel non dat, si idem, ergo non differt substantialiter caro mortua, in esse carnis, à carne viva, quod negatur, præcipuè, quia nova substantialis forma, qualis est cadaverea, deberet dare novum esse substantiale composito: si diversum, ergo si quis vendat in macello carnem bovis furtò sublata, posset verè jurare, se non vendere carnes bovis furtò sublata, quia juxta adversarios, vendit revera alias specie carnes.

RESPOND: Expresse docet Arriaga n. 69. Carnem vivam & mortuam eandem esse univocè, accedensque forma, sive cadaverea, sive alia, ad eandem materiam, cum iisdem accidentibus manentem, debet tribuere novum esse completi & formati, sed non novum esse corporis incompletè sumpti, nec novum esse carnis, ad eum modum, quò in sententia oppositorum, si Deus retentis iisdem formis partialibus hominis, infunderet animam bruti, idem esset corpus, licet novum esset in ratione completi, formati &c. Deinde juramentum procedit secundum esse morale bovis, æstimationemque moralem: idem autem esse morale, convenit bovi vivo & mortuo.

147 INSTABIS TERTIÒ. Si Deus deberet producere formâ cadavereitatis, extincto repente animali, daretur instans, in quo esset materia sine ulla forma: nam in primo instanti, exigeret materia unâ cum accidentibus produci formam cadavereitatis, in secundo instanti, Deus determinaretur ad illam producendam.

RESPOND: dari posse instans rationis, in quo intelligitur materia sine forma, sed non datur instans temporis; quia in eodem instanti videt Deus exigere à se, tanquam auctor Naturæ, illam formam, & in eodem eam producit.

INSTABIS QUARTÒ. Materialius salvatur, materiam non remanere nudam in interitu animalis, si maneat cum antiqua forma mixtionis, quam

149 quàm si dicatur, illicò formam cada-
veris ab universali agente prodire, si-
ne præviis dispositionibus.

RESPONDETUR, cum probandum
sit, dari formam istam mixtionis, non
erit connaturalius cum illa manere
materiam, universale etiam illud a-
gens, producit non miraculosè illam
formam, quia ad exigentiam ipsius
materiæ, petentis non esse sine forma,
ipsaque remanentia accidentia in ab-
scessu aliorum, ad vitam requisitorum,
incipiunt esse præviæ dispositiones,
ad formam cadaveream.

INSTAT QUINTO. Ad generatio-
nem substantialem, prærequiritur di-
150 spositio prævia & successiva, hoc au-
tem non potest salvari in repentino in-
teritu animalis.

RESPOND: Ut nullus est ita repenti-
nus interitus animalis, quin qualem
qualem successione admittat, ita
consequenter poterunt tunc haberi
aliquæ successivè introductæ dispo-
sitiones, ad formam defectivam. Deinde,
quamvis ad inductionem
formæ perfectivæ id requiratur, non
tamen ad inductionem formæ defe-
ctivæ: cum enim forma perfectiva
non sit nata, non nisi post hanc formam
substantialem, sequi, non determina-
bit sibi eadem accidentia, sed omninò
151 diversa, quorum inductio successione
indiget, forma autem defectiva, nata
est sequi non nisi post hanc formam, &
quidem immediate, hinc fit, ut possit
determinare sibi eadem accidentia.

QUARTA RATIO. Si non darentur
formæ partiales substantiales, diver-
sitas hæc accidentium, & Organisatio-
nis debita corpori humano, non habe-
ret aliquod principium intrinsecum
substantiale, sed debet habere: nam
formarum substantialium existentiæ,
ex diversitate accidentium, supra infe-
rebamus. Sequela autem probatur,
diversitas hæc accidentium non posset
referri in materiam primam, quia hæc
indifferens est, ad has vel illas potius

formas, non in animam rationalem, 152
quia hæc ex se est indivisibilis forma-
liter, & indifferens ad omnia illa acci-
dentia, quæ conveniunt homini. De-
inde, ut urget Pontius, causa naturalis
eadem applicata, eodem modò passò,
ejusdem rationis, debet habere effe-
ctum ejusdem rationis, juxta illud,
idem manens idem semper facit idem:
neq; valet, quòd anima rationalis sit
virtualiter extensa, hoc est, continens
in se perfectionem formarum exten-
sarum, neq; enim ex hoc, aut ullo ca-
pite imaginabili, potest fieri, quòd in
hac parte materiæ causet accidentia,
spectantia ad oculum aut carnem, nisi
ponatur aliquod determinativum: 153
impossibile enim est, quòd possit ab
aliqua causa provenire naturaliter, &
non liberè, aliquis effectus, hic, distin-
ctæ rationis, ab effectu qui producitur;
ibi, nisi ponatur aliqua ratio particu-
laris, ratione cujus hoc competat ipsi
hic, & non competat ipsi ibi.

RESPOND: Quòd inchoativè & edu-
ctivè diversitas hæc accidentium, non
possit referri in ipsam animam ratio-
nalem, educuntur enim hæc acciden-
tia, etiam antè infusionem animæ rati-
onalis, ab ipsa virtute formatrice for-
tus, & continentur à forma embryo-
nis, radicaliter autem possunt referri
in ipsam animam rationalem, cui de-
154 bentur hæc diversa accidentia, ad quo-
rum etiam educationem, postea con-
currit non sub formalitate, quæ indivi-
sibilis est, sed sub formalitate, quòd sit
principium tam diversarum operati-
onum, ad quas exercendas, pluribus
heterogeneis indiget organis: & sicut,
quamvis illa sit spiritalis, potest dare
rationem vegetati & sentientis, corpo-
risq; completi; ita potest influere in il-
la tam diversa accidentia.

QUINTA RATIO est: Si non daren-
tur formæ partiales substantiales, tunc
manus deberet dici homo; sicut, quia
non dantur formæ partiales in aqua,
gutta illius dicitur aqua.

RESPOND:

155 RESPOND: Arriaga: Non semper
nomen etiam totius homogenei, tri-
buitur parti, & ita folio alicujus libri,
non tribuitur denominatio libri, gut-
tæ non tribuitur denominatio maris;
& ratio à priori est, quia sunt sæpè no-
mina, quæ ipsam integram rei substan-
tiam significant, & talis est vox homo,
quæ non tribuitur manui. Deinde,
quòd gutta dicatur aqua, non ex eo
provenit, quia caret formâ partiali
substantiali, sed quia caret formis ac-
cidentalibus diversis, quæ quia com-
petunt homini, plura, quàm manui, fit,
ut manus non possit dici homo, possit
autem dici gutta aquæ, aqua. Minus
156 autem illud convincit, quando aliqui
urgent, ex eo debere dari formas par-
tiales, quia gravitas & motus deor-
sum, non potest referri in materiam,
nec in hominem in formam, quæ est spi-
ritualis, quia hoc sufficeret referre, si-
ne formis substantialibus partialibus,
in diversum temperamentum.

Punctum Difficultatis II.

*Fundamenta negantium Formas sub-
stantiales partiales.*

PRIMUM FUNDAMENTUM est.
Unius entis, unum est esse: ergò &
una forma, quia forma est, quæ dat es-
se; ergò ulterius, si vivens habebit plu-
res formas, non erit unum per se.

157 RESPOND: Communiter unius en-
tis debere esse unam formam, ultimò
complementem & totalem, nec ulterius
subordinatam; sed non est necesse esse
unam formam, hoc est, cum exclusio-
ne etiam formarum incompletarum
subordinatarum partialium: & sicut
in composito Metaphysico, una est
forma totalis Metaphysica, & tamen,
cum hoc stat, ut sint plures subordina-
tæ formæ Metaphysicæ, v. g. visibili-
tas admirativitatis, admirativitas ra-
tionalitatis, vegetativum sensitivo, sen-
sitivum rationali &c. ita etiam in com-
posito Physico, nihil erit absurdum,
dari plures formas Physicas subordi-

158 natas, & utrobique, salva erit ratio uni-
us, ad quod solum attendit objectio.

SECUNDUM FUNDAMENTUM est.
Forma perfectior continet virtualiter
imperfectiores, ut tetragonum trigonum,
ex secundi anima Textu 31. Ergò
& anima, quæ est Forma nobilissima,
continebit formas partiales, ergò su-
perfluè ponentur.

RESPOND: Si nata sit idem facere
forma perfectior, quod facit imper-
fectior, superflua est forma imperfe-
ctior, & ita, quia nata est id facere ani-
ma rationalis, quod facit sensitiva, &
in super plus, frustranea est in homine
forma sensitiva distincta. Sed non est

159 superflua forma imperfectior, si per-
fectior non sit nata idem facere, quod
imperfectior, & ita, non est superflua
forma caloris igni, nec quantitas ani-
mæ. Cum ergò forma totalis non sit
nata idem facere, quod formæ partia-
les, & cum, illa abscedente, maneat
hæc, fit, ut formæ partiales, non sint su-
perfluæ. Quòd si quæras, quid ope-
rentur formæ partiales? ad hoc dici
potest, quòd disponant, ut commo-
dius anima operari possit: & quia ani-
ma, cum sit forma perfectior, requirit
dispositiones perfectiores, quàm aliæ
formæ, præcipuè cum has dispositio-
nes non repugnet esse substantiales,
erunt substantiales, & contra inten-
tum arguentis, probat argumentum
exclusionem formarum accidentalium,
utpote contentarum in perfectiori.

160 TERTIUM FUNDAMENTUM. Si da-
rentur formæ substantiales materia-
les, anima, v. g. rationalis, non consti-
tueret unum per se cum materia, sed
constituit: Ergò. Sequela probatur,
quod advenit enti in actu, non consti-
tuit unum per se, ut fert commune axi-
oma; sed anima rationalis adveniret
materiæ jam in actu positæ. Ergò.

RESPOND: Quod advenit enti in
actu ultimo completo & totali, non
constituit unum per se, licet quod ad-
venit enti in actu incompleto, subor-
dina-

161 dinato, & perfectibili, possit constituere unum per se.

INSTABIS PRIMÒ. Ergò non poterunt naturaliter existere formæ partiales in materia, sine forma totali, utpote perfectibiles, complebiles &c., sicut materia non potest naturaliter existere sine omni forma, quia est complebilis &c.

RESPOND: Pontius, non ideo materiam non posse existere naturaliter sine omni forma, quia est perfectibilis, sed quia semper est sufficienter disposita, ad aliquam formam substantialem, & semper applicatur aliquod agens, ad illam in materia producendam: totum autem ex materia & formis partialibus constitutum, non semper habet dispositiones requisitas ad animam. Deinde dici potest, naturaliter posse existere formas partiales sine anima: quia licet sint perfectibiles, habent tamen rationem actus Physici substantialis, informantis materiam, hoc autem, quod est informatum actu Physico substantiali, habet jus existendi in rerum natura, præcipue cum materia pro sua parte, ita sit Ens complebile, ut in nullo casu possit non esse Ens complebile; jam autem formæ partiales sunt ens completivum. Sed de hoc etiam infra.

163 INSTABIS SECUNDÒ ex Joanne à S. Thoma apud Pontium. De natura formæ substantialis est dare esse simpliciter, & de Natura Formæ accidentalis est dare esse secundum quid, sed nulla forma substantialis superveniens formæ substantiali, potest dare esse simpliciter; quia dare esse simpliciter, est facere rem extra suas causas, & existentem absq; addito. Sed per primam formam accipit materia esse simpliciter, ergò non accipit eam ab anima rationali.

RESPOND: de natura formæ substantialis totalis est, dare esse simpliciter, hoc est, totale, & ultimò, sed non est de natura formæ substantialis to-

164 talis, dare esse simpliciter in aliquo genere, seu partiale. Reliqua supponunt, materiam habere existentiam à forma, quod falsum est.

INSTABIS TERTIÒ. Illa forma subordinata, vel est sufficiens ad dandum esse simpliciter, vel non est sufficiens; si est sufficiens, Ergò est forma totalis & completa: si non est sufficiens, ergò non est forma substantialis.

RESPOND: Si formam subordinatam, velis in hoc sensu non dare esse simpliciter: quia non dat esse ultimò còpletum substantialiter, verum erit; si autem hoc sensu velis illam non dare esse simpliciter, quia non adfert ullum complementum substantiale, falsum erit. 169

QUARTUM FUNDAMENTUM est ex Arriaga. Nulla ratio est asserendi, formas partiales esse substantiales; non enim ideo sunt substantiales, quia antecedunt, & sunt priores formæ; nam quantitas, & dispositiones antecedunt formam, & tamen non sunt substantiales: non item ideo sunt substantiales, quia petunt antè se alias dispositiones; nam etiam potentie accidentales (in sententia admittentium illas) distinctas petunt alias dispositiones, immò omnia accidentia petunt antè se quantitatem, & tamen non sunt substantiales: non deniq; ideo sunt substantiales, quod efficienter producant alia accidentia: quia etiam calor est quid accidentale, licet producat alium calorem. 166

RESPOND: esse substantiales, quia sunt radix proprietatum & qualitatum, v.g. forma ossis est radix duritiei, debite ossi; est radix tractivitatis cuiusdã, quã suggerere debitas qualitates, suæ augmentationi & conservacioni aptas, possit &c. estq; insuper substantialis, quia illà ablatà, non manet jam idem, ubi applicanda est explicatio, quid sit esse substantiale.

INSTAT idem. Quia dispositiones, antecedentes formarum substantiarum partialium introductionem, per se ordi-

167 ordinantur, & introducuntur à natura, propter formas partiales; fit ut illæ dispositiones non sint substantiales: ergò etiam cum istæ formæ partiales introducuntur à natura propter totalem, non erunt formæ substantiales.

RESPOND: non ideo aliquid non est substantiale, quia per se ordinatur ad aliud: alias materia, quæ per se ordinatur ad formam, non esset substantia, sed ideo aliquid non est substantiale: quia non est prima radix proprietatum, quia illò adhuc ablatò, manet idem de quo alibi &c. jam autem formæ partiales, in quacunq; Ly substantialis legitima explicatione, possunt esse substantiales.

168 QUINTUM FUNDAMENTUM est. Si sola anima rationalis potest tribuere rationem vegetativi, sensitivi: ergò & se solà potest tribuere rationem corporis, ergò nullæ dabuntur partiales formæ.

RESPONDET PRIMÒ Mastrius, disparitatem esse: quia ratio corporis, est ratio secundum se materialis. At gradus sensitivi & vegetativi, abstrahunt à materiali & immateriali, & fundant communem hominibus, brutis, & plantis, qui ad bruta & plantas contractus efficitur materialis, contractus autè ad homines, efficitur immaterialis.

169 CONTRA. Quia si abstrahit ratio vegetativi, & sensitivi à materiali: ergò & Angeli possent vegetari, & sentire: siquidem ratio communis sentiendi & vegetandi, potest esse communis materiali & immateriali. Deinde non explicat, quomodo ratio vegetati & sentientis, contracta ad animam, posset effici immaterialis: quomodo item ratio vegetati & sentientis, abstrahat à materiali & immateriali, non autem ratio corporei. Hinc alter

RESPONDETUR SECUNDÒ, disparitatem esse: quia cum ratio vegetativi & sentientis, abscissu animæ intereat, positione ponatur, benè inferimus,

170 haberi hoc ab anima: quia autem antè introductionem animæ, datur talis combinatio, talisq; formatio, quæ etiam durat post abscissum animæ, benè inferimus, illam non ab anima, sed ab aliis formis, adeoq; partialibus, proficisci.

INSTABIS. Possunt dari formæ partiales subordinatæ. Ergò poterunt dari & formæ vegetativæ, sensitivæ, subordinatæ, item possunt dari formæ partiales, quæ dentalem in specie rationem corporis, ossis, carnis, &c. Ergò possunt dari & formæ partiales substantiales, vegetativæ, & sensitivæ, subordinatæ tamen, poteruntq; dari & in homine animæ plures subordinatæ. 171

RESPONDETUR. In intelligibili esse, quomodo possit dari ratio vegetativi & sentientis, non tamen ultima; intelligibile autem est, quomodo dentur formæ partiales, quia scilicet anima, respectu illius partis, dat effectum, quem in antè non præhabet, pars illa materiæ, nempe rationem animati. Rursus, quia abscedente animà, non remanet ullum vegetativum, vel sensitivum, vel animatum, rectè inferimus, hæc omnia non haberi à formis aliquibus subordinatis, sed à sola anima: quia autem manet ratio ossis, carnis &c. abscedente animà, inferre possumus, hæc aliunde, & non ab anima haberi, sed à formis partialibus.

Adferri potest insuper ratio, cur anima humana non possit tribuere rationem corporei, ossi, nervo, &c. possit autem tribuere rationem vegetati, sentientis, quæ antequam proponatur.

172 SUPPONO PRIMÒ. Gradus superiores identificari inferioribus, sed diversimodè: nam si inferiora sint ejusdem rationis, adeoq; materialia, tunc retentà materialitate, superiora identificantur inferiori. Si autem inferiora non sint ejusdem rationis, tunc contentia in hoc stat, non quòd gradus ille, qui fuit materialis, reddatur spiritali-
tua-

173 equalis, ut volebat Mastrius, sed quia hoc, quod est inferius, natum est prestare ratione suae excellentiae, id, quod praestant superiora.

SUPPONO SECUNDÒ. Quando dividitur substantia in corpoream & incorpoream, tunc anima rationalis revocatur ad membrum, quod est incorporeum: si revocatur ad membrum, quod est incorporeum, non potest esse corporea, nec de se prestare id, quod praestat corpus.

SUPPONO TERTIÒ: in divisione generis, quod est vivens, quod genus tam corporeis, quam incorporeis est debitum, participat de hoc genere anima;

174 est enim incorporea, vivens: quando autem dividitur animatum in vivens vegetativum, & non vegetativum; sensitivum, & non sensitivum; anima rationalis revocatur ad vegetativum, & sensitivum, idque ex vi ordinis ad corpus. *Hic supposita.*

RATIO est, Cur anima non possit tribuere rationem corporei, ossis, nervi, &c. possit autem tribuere, rationem vegetati, & sentientis: quia anima, est inferius participans rationem & vegetativi, & sentientis; adeoque prestare poterit, quod praestat vegetativa & sensitiva: cum autem non participet rationem corporis, non poterit sine formis partialibus dare se tota esse corporis, adeoque indigebit formis aliis partialibus substantialibus.

Quid de aliis Fundamentis,

SEXTUM FUNDAMENTUM est. Illae formae & essentiales partiales, & non essentiales, ut supponitur: non essentiales, ut probatur: quia essentiales formae completae, quod ipsum probatur. Tum quia quaecumque illarum, cum sit individua, adeoque in specie infima, debet habere speciem completam. Tum quia forma lapidis, & forma v. g. terrae, est forma completa: ergo & illae partiales erunt completae, utpotè nobiliores.

RESPOND: In hoc sensu formam partialem esse completam, quia non tri-

buit solum gradum genericum, sed tribuit speciem ossis, carnis, &c. Sed non est in hoc sensu completa; quasi reddat materiam, non ulterius actuabilem, complebilem, animabilem; & quia forma lapidis posita, non redditur illa forma ulterius actuabilis, sit ut illa forma non sit subordinata.

INSTABIS PRIMÒ. Si essent illae formae partiales, haberent se per modum dispositionum, hoc illis non convenit; aequivaleret enim formae totali, totamque materiam occuparet, & ex eo ipso, quod sint substantiales, sunt quod quid rei, quomodo ergo sunt per modum dispositionis.

RESPOND: Quamvis aequivalent 177 illae formae partiales, totali, in hoc sensu, quia ita nullam relinquunt partem corporis non informatam, sicut & forma totalis, non tamen aequivalent totali, ut excludant actualitatem ab alia forma, secum nata stare, dantque quod quid, sed non ultimum. Quando autem ex eo aliqui urgent, non dari formas subordinatas: quia non dantur materiae subordinatae, id etiam non convincit: quia in materia non est ratio, cur haec potius pars, quam illa, subordinetur: immò si daretur aliqua subordinata, illa non censeretur esse subiectum primum; quia supponeret aliud ante se, nempe subordinans subiectum, unde illud potius esset subiectum primum, atque adeo materia; iam autem potest esse ratio, cur forma ossis, subordinetur formae animae; cum etiam possit, quod illae formae sint accidentales, subordinatio tamen est illis tribuenda, eò quod ordinentur ad bonum animae, cumque definitivè, forma non sit actus primus, poterit bene, ante se supponere aliam.

INSTABIS SECUNDÒ. Non potest 178 salvari partialitas istarum formarum, per hoc, quod subordinentur totali formae, quia subordinari non possunt: quod ipsum probatur. Ex scientia subalternata & subalternante, non potest

fini

179 fieri unum per se; ex fine item ultimato, & non ultimato, ex causa principali & instrumentali: ergo nec ex forma subordinata, & subordinante.

RESPOND: Immeritò supponere objectionem, quod ex formis partialibus, & totali fiat unum per se, sed sic unum per se ex materia & forma partiali, quia est actus & potentia ejusdem praedicamenti, sit item unum per se ex materia & forma totali; sed falsum est, quod ex istis duobus actibus, inter se comparatis, fiat unum per se. Si non ponatur, istas formas partiales informari à totali, quomodo enim coalesceret ex illis unum per se, si una non esset per modum recipientis, alia per modum recepti: si autem ponatur informari formam partialem à totali, posset dici fieri ex illis unum per se, disparitasque dari poterit, quia ea, quae antecedens continet, non comparantur inter se, sicut ordinata ad se, in genere receptivi, & receptibilis. Ita autem ordinantur inter se formae partiales, & totalis. Denique supponitur hic falsa Major; non potest esse subordinatum, ex quo non sit unum per se.

INSTABIS TERTIÒ. Formae illae partiales & subordinatae, non pereunt pereunte, v. g. animà bovis: ergo non sunt subordinatae; nam pereuntibus subordinantibus pereunt subordinata, v. g. pereunte scientià subordinante, perit subordinata.

RESPOND: Falsum esse, universaliter loquendo, pereunte subordinante perire subordinatum; certè enim equus subordinat sibi frenum, quod non perit, pereunte equite. De scientia alia res est: quia si impossibilis esset scientia subalternans, hoc ipso etiam substantia subalternata impossibilis esset. Nam eadem est substantialiter scientia subalternans & subalternata, sed tantum accidentali conditione, quae superadditur subalternatae, differt: iam verò alia est substantia formae totalis, alia substantia formae partialis: hinc per-

eunte totali formam, non erit necesse 182 perire partialem.

SEPTIMUM Fundamentum est ex auctoritate Aristotelis.

PRIMUS Locus est ex 7. Metaph: Tex. 35. & 2. de Gener: animal: c. 1. ubi docet, carnem mortuam & vivam aequivocè esse carnem, perinde ac si lignea res lapidea facta sit. Ergo apparet, superaddi illis formam cadaveris, nec eandem formam carnis manere.

RESPOND: Inprimis retorquendo argumentum in adversarios, per quos, quia caro non aliud est, nisi materia, & talia accidentia, quomodo illic aequivocè est caro? In forma autem Respond: communiter, carnem & reliqua organa, dupliciter spectari posse, vel ut sunt entia quaedam, in hac determinate specie constituta, v. g. in specie ossis, pupillae &c. vel certè ut sunt instrumenta, & organa animae, sic sumpta in absentia animae, sunt non nisi aequivocè talia, nullamque per se operationem exercere possunt.

SECUNDUS Locus EST ex 2. de Anima c. 1. tex. 10. Ubi ait, organicum corpus non praesupponi ab anima, sed fieri: si autem sit ab anima corpus organicum, quorsum erunt formae partiales superaddendae?

RESPOND: Retorquendo argumentum in eos, qui organisationem à materia & accidentibus desumunt. Directè dici potest, corpus organicum, secundum quod est instrumentum, exercereque proximè & completè natum est operationes, non praesupponi, sed fieri ab anima, quamvis praesupponantur in ratione Entis, Dispositio &c.

TERTIUS LOCUS EST ex 5. Physic: Tex. 8. Ubi ait: Quidquid movetur, est, quod generatur, non est; cuius loci est iste sensus, illud quod movetur, est compositum substantiale, quod autem generatur, nondum est compositum, sed fit; cum ergo accessu formae substantialis totalis moveatur illud, quod praesupponebatur compositum

Bb

ex ma-

185 ex materia & forma substantiali partiali: ergo apparet, quod illud non fuerit compositum substantiale.

RESPOND: Manifestius, accessu formæ substantialis totalis, moveri compositum illud ex materia & forma substantiali, adeoque illud non fuit totum ultimò completum: consequenter asserit, subjectū generationis carere esse completo & totali substantiali, sed potest habere esse parziale substantiale.

186 Aliter explicat Pontius. Quidquid movetur & non movetur motu generationis, debet esse ita independens ab illis motibus, ut non recipiat aliquod esse simpliciter per illos motus, hoc est formam substantialem, quæ sola dat esse simpliciter; quod verò movetur motu generationis, debet non esse, hoc est, debet carere illo esse, seu illā formā substantialem, quæ per generationem acquiritur: quod verificatur etiam, positus formis partialibus, quia in generatione, positus illis, acquiritur forma substantialis.

Deniq; dici potest, hunc locum verificari in primis de formis partialibus: sensus enim illius est, quod movetur, jam est completū; quod autem generatur, acquirit complementū per formam, quod acquiritur etiam suò modo per formam partialem, quæ de novo producit, & non erat, quod etiam verificatur de forma totali: quia & illa in generatione non est, sed fit de novo.

QUARTUS LOCUS est ex 2. Phys: ubi definitur forma naturalis, quod sit principium motus & quietis. Formæ partiales non sunt principium motus & quietis: Ergo non sunt substantiales.

RESPOND: Negando, formas partiales non esse principium motus & quietis, si non progressivi, saltem alterativi & conservativi sui contra alias dispositiones.

QUINTUS LOCUS est ex 1. de Generatione: c. 3. ubi inquit Philoso: unius corruptio est generatio alterius, quod falsum esset, si post abscissum animæ, manerent formæ partiales, & non generaretur forma cadaveræ.

188 RESPOND: Sufficit, ut mediātē sit generatio alterius. Deinde dici potest, corruptionem positivi, esse generationem negativi, sed non est necesse esse semper generationem, non nisi positivum, quod videtur, docuisse ipse Aristoteles 1. de Gener: Tex. 21. Generatio, inquit, Entis, est corruptio non entis: corruptio autem entis, generatio non entis. Potest & aliter hic locus explicari. In omni corruptione in animati, debet esse alicujus generatio, aliās maneret materia sine forma substantiali: non enim haberet priorem formā, ut supponitur, quia jam corrumpitur, non etiam succedaneam, quia hæc negatur: in corruptione autem animati, licet interdū sit propria productio, interdum tamen est non nisi impropria, & liberaliter accepta, seu generatio æquivalens, quæ generatio æquivalens in hoc stabit, quod illæ formæ partiales, remanentes post abscissum animæ, incipiunt novum gerere munus, & denominationem planè talem, qualem adfert forma de novo genita. Porro hoc munus, quod incipiunt gerere de novo formæ illæ partiales, per hoc exercetur, quia scilicet per accidens induit rationem formarum totalium, compositumq; illud ex materia & formis partialibus, incipit se habere, tanquā hoc demonstrabile, & hoc 189 aliquid: non enim tunc jam dicitur caro hominis, os hominis, nisi ampliati vè; sed dicitur os, caro, sicut dicitur lignū lapis; Porro etiam ad adventum formæ totalis, seu animæ, est etiam corruptio totius, non propria, sed æquivalens: quia scilicet illæ, quæ præfuerunt formæ partiales, habebantq; rationem totius, incipiunt gerere munus non nisi formarum partialium. Exemplificari hoc potest in numeris, sit numerus quaternarius, ad datur ei unitas, post additionem unitatis, jam quaternarius ille numerus, qui antea totum numerum erat, additā sibi unitate, incipit gerere munus partis; quinque enim, est ad sex pars, si autem dematur illi unitas, 190

191 tas, incipit habere vicem totius: ita planè formæ partiales, additā animā, incipiunt habere rationem partialium; demptā, rationem totalium, præter titulos totalitatis supra explicatos, stātes in hoc, quia totalis, dum est, non reddit ulterius actuabile subjectum, secus partialis. Hinc ulterius salvari potest illud axioma: natura nūquam intendens malum, operatur: nam in corruptione in animatorum, vel animatorum, per combustionem, v.g. inducitur nova forma, in corruptione autem animatorum, per naturalem deficientiam, vel interitum subitaneum: non intendit natura malum per se, sed per accidens, quoad usq; scilicet, 192 non inducantur novæ, ad novam formam, dispositiones: interim autem sequitur bonum, nempe, quod partiales formæ incipiant gerere vices totalium.

Sextus Locus est ex 1. de Gener: tex. 23. quod generatio sit mutatio totius in totum, nullō sensibili manente eodem, maneret autem idem sensibile, si manerēt formæ partiales, eaq; substantiales eadem.

193 RESPOND: argumentum, si, ut sonat, accipiat, probabit multum: quia probabit, non manere etiam easdem formas partiales accidentales, accidentibus enim vel maxime convenit esse sensibilia. Sufficiet itaq; quod non maneat idem subjectum denominationis; quia post abscissum animæ, illud compositum vocatur inanimatū, cum antea fuerit animatum, nec vocatur jam idem subjectum Petrus, nisi ampliati vè, cum antea fuerit formaliter Petrus. Deinde, admissis formis partialibus, fit mutatio totius in totū; quia scilicet illæ formæ, quæ per accidens habebant rationem totius, incipiunt habere rationem partis in generatione, & inductione formæ totalis.

Ad solvendas alias objectiones

NOTO PRIMò: Tenere Pontium, quod forma substantialis incompleta

194 ipsamet informetur à forma totali, ad eum modum, quò quantitas informatur aliis formis accidentalibus, utpotè quas recipit: & licet anima non possit animari aliā animā, nec forma informari aliā formā, id verum est, de informari in eodem genere, sed non de informari in diverso genere, nam informari in eodem genere, merè otiosum esset, cum id habeatur ab una forma, quod haberi deberet ab alia forma, & quod alteri v. g. est albedo, non potest etiam sibi esse, nisi albedo: id autem quod adfert forma diversa, non confert præhabita forma. Sed potest etiam dici, quod à forma totali, non informetur forma partialis, sed 195 quod immediatē recipiatur in ipsa materia, licet talibus dispositionibus præinformata: & sicut dulcedo non recipitur in albedine, quamvis penetrent sese, quia non est subjectum aptum: ita quamvis forma totalis penetret partialem, non recipitur in partiali.

NOTO SECUNDò. Formas partiales in quantum gerunt vicem dispositionum, tenere se ex parte materiæ, in quantum autem sunt constitutivæ, talis in specie compositi partialis, esse illas formas, & educuntur de potentia materiæ, quam informabunt.

196 NOTO TERTIò. Unam quamq; formam partialem, in se spectatam, homogeneam esse: sed comparatam ad aliam, esse formam heterogeneam. Rursus unam quamq; formam partialem, in se spectatam, totalem esse, in eo sensu: quia eam partem materiæ, quam informat, totam informat, sed non vocari totalem, quasi non relinquat alteri formæ, in eadem materiæ parte, unā secum locum, & quasi habeat jus in hoc composito, ad informandas etiam reliquas partes.

Punctum Difficultatis III.

Proponitur tenenda sententia.

Bb 2 DICEN-

197 DICENDUM EST. *Probabilis esse formas partiales non dari.*

PROBATUR PRIMÒ. Quia nulla est illarum necessitas, ut patuit solutione objectionum.

PROBATUR SECUNDÒ. Possibile est esse corpus organicum, sine solis formis partialibus substantialibus, si sola materia habeat ea accidentia, non ad exigentiam formarum substantialium partialium, sed exigentia non nisi ipsius animæ; nec est ullum fundamentum hæc accidentia dari, ad exigentiam non nisi formarum substantialium: Ergò non dantur formæ partiales.

198 *Qui ipse medium terminus sic aliter proponitur.* Ponamus in Petro formam substantialium ossis, carnis, esse annihilatam, & mansisse omnia accidentia ossis, nervi, sanguinis. Vel certè ponamus, non concurrisse Deum, ad productionem harum formarum substantialium partialium, sed solum ad productionem formarum accidentalium; vel manet tunc corpus organicum, vel non manet: si manet, ergò otiosæ sunt istæ formæ partiales substantiales, nam sufficienter materia aptatur his accidentibus formæ, si non materia corpus organicum, cur non? dices, quia de sunt formæ substantiales partiales: de his ipsis quæro, ad quid necessaria: cur ad organisationem non sufficient formæ accidentales non nisi.

199 RESPONDERI potest retorquendo argumentum. Possibile est organisationem hanc non referri in hominem, v. g. in ipsam exigentiam animæ rationalis, sed in formas substantiales partiales, nec est fundamentum, quòd de facto non referantur. Ergò dabuntur formæ partiales.

CONTRA. Tu affirmas dari formas partiales substantiales, ego nego, tibi ergò incumbit onus probandæ necessitatis. Deinde, pro nobis stat principium, non sunt multiplicanda entia sine necessitate, adeoq; nec ponendæ tot formæ substantiales, & tunc necessitatem illarum non ostendis.

PROBATUR TERTIÒ. Tum quia 200 hæc forma carnis substantialis, ut tu dicis, potest esse forma subordinata animæ rationali, potestq; esse per modum dispositionis ad illam, ergò idem poterit facere & anima totalis, dicamq; animam illam independentem ab unione aliûs, esse formam totalem, sed non in circumstantia unionis aliûs formæ: tum quia possibilis est perfectior anima rationalis, & specie distincta ab ea, quæ modò datur, cur ergò tali animæ nostra anima non erit per modum dispositionis ordinata, saltem pro alio rerum ordine? Tum quia una specie anima rationalis, dicit exigentiam tot diversarum, & heterogenearum 201 formarum partialium substantialium, ergò dicere poterit una specie anima rationalis, etiam exigentiam, tam diversarum dispositionum, sine ulla specifica multiplicitate.

Sed præter adlata superius & expensa.

OBJICITUR PRIMÒ. Diversitas accidentium arguit exigentiam, & radicem istius diversitatis, quæ radix est forma substantialis: Sed in composito humano, est diversitas accidentium: ergò illa arguit diversam exigentiam & radicem istius diversitatis, hoc est, diversam formam substantialem; sed non arguit diversitatem formarum substantialium totalium, ergò arguet diversitatem formarum substantialium partialium. 202

RESPOND: Diversitatem accidentium arguere diversitatem formarum substantialium, in compositis totalibus distinctis, v. g. in composito hoc totali, quod est Leo, & in composito totali hoc, quod est homo; sed non arguere in eodem composito: & sicut diversitas accidentium in diversis compositis, arguit distinctionem formarum totalium, non arguit in eodem composito, sic nec in illo arguet diversitatem formarum substantialium, ut appellantur, partialium. Quod ipsum ulterius in hoc resolvitur idèò diversi-

III

203 tas accidentium, in diversis compositis, arguit diversitatem formarum: quia radix ostendi debet istius diversitatis, quæ, si non est materia, debet esse forma, diversitas autem accidentium in eodem composito, potest bene referri in ipsam animam: certè est in anima rationali per se, exigentia istarum formarum substantialium, & non arguit in ipso exigitivo distinctionem specificam substantialem, ergò & exigentia istius diversitatis accidentalis, in eodem homine, præcisè ex hoc titulo, non arguet diversitatem formarum specificarum substantialium. Hinc magis differunt inter se panis & 204 caseus, quàm caro & os; quia diversitas carnis, & ossis, non est diversitas specifica substantialis, cum diversitas eorum accidentium possit referri in eandem animam, tam diversorum accidentium exigitivam: diversitas autem accidentium panis & casei, non potest referri in eandem formam, adeoq; hæc diversitas debet esse diversitas specifica substantialis.

OBJICITUR SECUNDÒ. Notabiliter differre, est specie differre. Sed os & sanguis notabiliter differunt, ergò specie differunt. Ergò dantur formæ partiales.

205 RESPOND: Notabiliter differre, in accidentibus, est specie quidem accidentali differre, sed non est differre specie substantiali: os autem & sanguis differunt notabiliter, in accidentibus; nam eandem habent substantialem formam, unde etiam concedimus dari formas partiales accidentales, sed non substantiales.

OBJICITUR TERTIÒ. Si non darentur formæ partiales, in repentino interitu animalis, maneret materia sine omni forma, nam forma cadaverea est fictitia, quod ipsum probatur, non producat Deus formam cadaveream, vel erit illud corpus exanime cadaver, vel non erit: si ergò, frustranea & fictitia est ista forma cadaverea, si non erit

cadaver: ergò non erit corpus exanime, quid enim est aliud definitivè cadaver, & quomodo non erit corpus exanime, & tamen de facto carebit animâ.

206 RESPOND: Ne maneat in repentino animalis intentu materia sine omni forma, admittenda est forma substantialis, nata immediatè sequi post interitum viventis, nisi adsit agēs propriæ formæ inductivum, appella illam, ut vis, cadaveream, formam corporeitatis, formam defectibilem &c. nihil autem aliud erit in re, nisi forma nata immediatè sequi interitum viventis: adæquatè autem sumpta duo dicis: primò positionem formæ actuantis illam materiam, post abscissum animæ; secundò dicit non esse animæ: hinc si abscedente animâ Pauli, Deus corpori ejusdem infunderet animam Petri, illud corpus non esset cadaver, quia non diceret negationem animæ. Ut autem quid dicatur cadaver, debet dicere negationem omnis absolutè animæ, quia aliàs vivens Petrus, cum dicat negationem animæ Pauli, deberet esse cadaver, nihilq; in vivis esset, quod simul cadaver non esset. Ipsa autem positio formæ actuantis materiam, post discessum animæ, duplicis conditionis esse potest: Primò, ut sit forma perfectiva; ut, cum expulsâ formâ ligni inducitur forma ignis. 207 Secundò, ut sit forma, quæ appelletur defectiva. Tunc autem inducitur forma perfectiva, cum tam eadem accidentia specialia non manent, sed alteratis illis, alia inducuntur: quando autem eadem manent accidentia, quamvis aliqua defuerint, tunc non inducitur forma perfectiva, sed defectiva, defectiva inquam, quia nata est induci, non nisi ob defectum aliquorum accidentium, sine inductione novorum perfectivorum, habetq; defectum viriutis, tuendi se ita, ut non tantum in accessu excessivi contrarii intereat, sed facile aliis cedat locum, modò habeat materiam, 208

209 riam, & accidentia relictā, quæ etiam alteri generationi deservire possit. Porro ut aliquid cadaver dicatur, necesse est induci formam illam, merè defectivam: nemo enim ignem genitum ex ligno, appellat cadaver ligni; nemo cinerem, in quem resolutum est ambustum corpus hominis, appellat cadaver. *Ex quibus*

COLLIGES, formam natam succedere, post abscissum animæ, non admittere nos ad hoc, ut constituatur formaliter cadaver: hoc enim sufficenter constituitur negatione vitæ, cum antea fuerit præhabita, sed admittimus, ne materia sine omni forma maneat.

INSTABIS. Admissione formæ cadaveræ multiplicari entia sine necessitate.

RESPOND: esse necessitatem, ne materia maneat sine omni forma substantiali: immò ab oppositis multiplicatur potius entia, quia cum nos ponimus unam formam cadaveræam, illi ponunt tot parciales substantiales formas.

DIFFICULTAS III.

De Componibilitate formarum distinctarum in eodem Subiecto.

211 **P**otesse esse questio, & de eo, quod potest fieri naturaliter, & quod divinitus. Sit:

Punctum Difficultatis I.

Quid fieri possit naturaliter.

DICENDUM est, duas formas totales, seu non subordinatas, non posse naturaliter actuare eandem materiam.

PROB: PRIMò ex Svar: quia altera illa vel adveniret materiæ jam actuatæ per priorem formam, vel certè concomitanter, & simul cum alia adveniret. Neutro modo id fieri potest. Mi-

nor probatur: quia si adveniret altera forma illi priori: ergò non constitueret unum per se, non enim adveniret materiæ constitutæ in potetia substantiali ad illam, actuatæ enim priori formæ; est in potentia non nisi accidentali ad aliam formam. Concomitanter etiam illa altera forma non adveniret. Tum quia una forma determinat sibi materiam, ne sit capax alijs formæ, unde etiam videmus, ad adventum unius expelli aliam. Tum quia materia habet limitatam capacitatem, & vim causandi formas, alias si potest informari duabus formis naturalibus, nescio cur non tot simul, quin pluribus. Hæc ratio infundatur principio Aristotelico, quod advenit enti in actu, non advenit per se, sed per accidens; sed si quis negaret hoc principium, non convinceret ratio, adferreque posset instantiam; quia supernaturaliter possunt duæ formæ substantiales, non subordinatæ, uniri eidem materiæ, & tamen utraq; constituet unum per se; non posset autem constituere, si verum est prædictum principium: quia potentia obedientialis, non aufert veritatem axiomati.

PROBATUR SECUNDò. Quia una quæq; forma, exigit certum qualitatum temperamentum, dispositiones, complexionem, sed hæc temperamēta non possunt esse pluribus formis debita, in eadem numero materia, ergò nec ipsæ formæ. Minor prob: quia destruerent sese ad invicem illa temperamenta. Sed, quid si essent dispositiones illæ meræ, disparatæ, & non pugnantes secum? quid si in pugnantibus dispositionibus sit æqualitas, & non nisi in ultima non agente ad invicem, diversitas, quantumvis revera in particulari has dispositiones nominare, nec tales formas, tanquam hoc aliquid, demonstrare possimus.

PROBATUR TERTIò. Quia experientia est, quæ noscimus quasdam formas, non se ad invicem compati, ut for-

DISPUTATIO IV.

215 formam ligni & ignis, attendendoque ad hanc pugnam, benè inferimus, etiam alias secum pugnare, præcipue, cum intentio naturæ sit, varietate formarum, quæ se prodat per accidentia, & operationes diversas, mundo providere, quæ provisio non ita perficeretur, intra eandem materiam, duabus formis positis. Sed dici posset, licet se non compatiatur calor & frigus, non sequitur, quod se compati non possint, dulcedo & albedo; ita quamvis aliquæ formæ, non se compatiuntur, non sequitur, quod reliquæ etiam substantiales, compati se non possint. Et licet naturæ intentio sit, 216 providere illā varietate formarum, sicut providendo de varietate formarum accidentalium, admittit ex mixtura varietatum, v. g. teporem, cur non ex informatione ejusdem materiæ, per diversas formas substantiales, non admittet varietatem? Hæc circa rationes communes.

CONFIRMATUR nihilominus Conclusio: Illæ formæ, vel essent tales, ut unaquæq; sufficiat ad informandam materiam se sola, vel non essent sufficientes: si non essent sufficientes, ergò non procedit de illis Conclusio; hæc enim formæ, jam non essent totales, de quibus procedit Conclusio, sed essent subordinatæ. Si autem sunt sufficientes, ergò alterutra foret otiosa: quamvis enim in causâ efficienti, benè possumus ponere attemperationem concursus, ut detur locus, etiam alteri ejusdem ordinis coefficienti; sed talis attemperatio in causâ formali, nulla datur, cum causalitas causæ formalis in compositum, perficiatur ipsamet entitate formæ, dantis se in partem, non apparet autem, quomodo entitas seipsam diminuere, attemperareque seipsam possit.

OBJICITUR PRIMò in ferro ignito, est & forma ferri, & simul forma ignis: ergò naturaliter unam materiam possunt informare duæ formæ. Antece-

dens probatur, est illuc forma ferri, 218 quia reducit se ad pristinum frigus, ferrum, quæ reductio, non in materiam: ergò in formam substantialem ferri, reducenda est, quod illuc sit forma ignis, probant accidentia debita formæ ignis, quæ illuc reperiuntur.

RESPOND: Intra poros ferri non continetur forma ferri, & intra hos poros, est forma ignis: quamvis enim ferrum sit densum, propter tamen nimiam activitatem, & subtilitatem igni debitam, insinuat se in poros illius, & quia ex omni parte, habet istos poros, ex omni parte candet: & licet concedatur, pauciores esse poros in ferro, quam in carbone, nihilominus magis 219 urit ferrum, quia in illo recipiuntur, & concentrantur plures gradus caloris, neque enim ferrum, de facili igniri & calefieri potest: deinde proficiscitur hæc major utivitas, à pluribus exhalationibus & crassioribus, repertis in ferro, & incensis, cæterum continentur etiā forma ignis, in aliquibus partibus ferri, sed expulsā formā ferri, hinc aliquæ illius partes, ita decidunt & ustulantur, ut nunquam se reducant ad pristina accidentia ferri, quod ostendit, expulsam fuisse formam ferri.

OBJICITUR SECUNDò. Possunt plures formæ accidentales, in eadem parte materiæ recipi; ergò & plures totales substantiales, recipi poterunt, in eadem parte materiæ. 220

RESPOND: PRIMò. Disparitatem esse, quia una forma substantialis, potest esse sufficiens ad plura munia, v. g. in homine, intelligendi, volendi, sentiendi, vegetandi; cum autem una forma accidentalis, non sit sufficiens ad plura munia, hinc albedo, non nisi dealbat, & non extendit, ideo materia pluribus formis accidentalibus indigebit.

CONTRA est, quamvis anima rationalis sit sufficiens ad plures actus, se concernentes, non tamen ad actus, se non concernentes: cur ergò locum non

221 non dabit illi formæ, quæ possit illos actus exercere.

RESPOND: SECUNDÒ. Disparitatem esse: quia substantialis forma, est perfectior, non erit ergò valida argumentatio, ab imperfectiori ad perfectius.

CONTRA, ab imperfectiori ad perfectius, non valet argumentatio viâ negationis, sed tenet in multis viâ affirmationis. Cur ergò etiam in præfenti non tenebit?

RESPOND: TERTIÒ. Disparitatem esse, quia una forma accidentalis, non est sufficiens, ad informandam materiam, constituendumq; compositum

222 peraccidens; sufficiens autem est una quæq; forma totalis, ad informandam substantialiter materiam.

PROBATIO hujus Conclusionis, ejusq; defensio, inde habet difficultatem; quia non possumus ostendere claram implicantiam, & ex vi substantialis, quâ talis formæ, petitam, quòd in alio rerum ordine, non possit fieri naturaliter, ut una materia informetur duabus substantialibus formis: non demonstramus item, quòd sit materia determinata, non nisi ad unam formâ, præcipuè casu, quò non exigantur dispositiones contrariæ.

223 OBJIC: TERTIÒ. Potest esse una forma in pluribus materiis, ergò & plures formæ in eadem materia.

RESPOND: Negand: Antecedens, quia hoc ipso illa forma esset in pluribus locis, vel esset apta esse, vi illius unionis; nullum autem Ens in pluribus locis, suppono, adæqvatis, potest esse, immò nec successive, potest esse eadem forma in pluribus materiis, quia alias frustra essent generationes de novo, possent enim tantum antiquæ formæ reiteratò induci; necesse item esset unâ formâ separatâ, omnes separari, nam naturaliter forma materialis, non potest esse sine subjecto: nec potest una, cum altera, simul informare, ergò deberet illam expellere, pro-

pter easdem rationes, expulsa deberet aliam expellere, & sic de cæteris. Sed sit:

Punctum Difficultatis II.

An possint divinitus plures formæ totales esse in eadem Materia.

DICENDUM est. *Possè*: Ita Scotistæ, & cum illis Svar: disp. 15. Sect. 10. n. 60. & ordinariè alii Nostri, contra Thomist: & nostrum Vasques.

PROB: PRIMÒ, quia in hoc, nulla implicantia.

PROBAT SECUNDÒ Hurtad: Potest divinitus simul existere, in eodẽ subjecto calor summus, & summum frigus: Ergò & formæ substantiales, tam contrarias qualitates requirètes, possunt esse simul. Rursus, possunt divinitus duo corpora esse in eodem loco, ergò & duæ formæ.

PROBAT TERTIÒ Mastrius. Potentia materiæ non est determinata, tantum ad unam formam, unde, cum unam recipit, adhuc retinet capacitatem ad alias, non tamen eam potest simul recipere, quia una forma, aliam expellit: ergò tota ratio, cur simul non possint esse duæ formæ, in una materia, non est referenda in intrinsecam exigentiam materiæ, sed provenit hoc ex parte formarum. Hoc positò, ita ulterius urget. Effectus formalis primarius formæ, est actuare materiam, secundarius autem est expellere formam aliam: sed hic effectus secundarius impediri potest, sicut & effectus secundarius quantitatis.

RESPOND: Non omnes effectus secundarios impediri posse, nam, v. g. ad positivam entitatem hominis, sequitur hoc secundarium, nempe negatio lapidis, & tamen hoc Deus impedire potest.

CONTRA. Tum quia cur non ad classẽ impedibilium revocari debet expulsio formæ? Tum quia aliud est secund-

227 secundarium prædicatum posse impediri, & aliud, secundarium effectum: prima propositio est, falsa; quia, cum secundarius conceptus sit idem realiter cum primo, solùmq; ratione differunt, si ponitur unum, debet poni & aliud, jam autem secundarius effectus, non est idem realiter cum effectu formalis primario, jam autem negatio lapidis in homine, est secundarium prædicatum, non autem secundarius effectus. Tum quia, ut addit Mastrius, aliud est loqui de negatione essendi, & aliud, loqui de negatione essendi cum alio, illam priorem negationem, necessariò importat secum omne ens, sed hanc secundam, non necessariò.

228 Hujus ipsius ratio est: quia si forma necessariò diceret negationem essendi, cum alia, etiam formæ accidentales, non possent se compati, jam autem, quæcunq; forma, etiam accidentalis, dicit negationem essendi aliud, & ita albedo, dicit negationem essendi aliud, negat enim quòd sit dulcedo. Horum ulterior hæc potest assignari ratio, quia si forma non diceret negationem essendi aliud, v. g. si albedo non diceret negationem dulcedinis, & esset albedo, & non esset: esset, ut supponitur; & nõ esset, quia esset dulcedo, quod ipsum probatur, non diceret negationem, seu non esse dulcedinis, ergò diceret esse dulcedinis; ex contradictoriis enim, alterutrum dici debet.

CONFIRMATUR Conclusio, contra quosdam, qui asserendo subsistentiam, distinguunt à se subsistente, ponunt posse naturam subsistere duplici subsistentiâ. Tenet enim paritas. Potest natura eadem divinitus subsistere duplici subsistentiâ, ergò & eadem materia, informari duplici formâ.

OBJICIUNT PRIMÒ Complutenses. Effectus secundarius non potest impediri à Deo, quando habet tantam cum primario connexionem, ut non foret primarius, nisi subsequeretur se-

cundarius; sed si non esset expulsio unius formæ, adveniente aliâ formâ, illa altera non haberet rationem actus primi, de ratione cujus est, ut non sit cum illo alius actus primus, neq; præsupponat illum, sicut de ratione materiæ primæ est, non præsupponere aliam materiam.

RESPOND: Inprimis definitivè, formam non esse actum primum, alias nulla forma, etiam accidentalis, posset supponere aliam, sed posito, quòd de ratione formæ substantialis sit, esse actum primum, hæc primitas, in hoc solo stabit, quia non præsupponit necessariò aliam ante se formam substantialem: sed inde non sequitur, divinitus illas consistere secum non posset, salva primitate, quia adhuc de utraq; verum esset dicere, hæc forma, nullam aliam ante se necessariò præsupponit: & sicut A latinum, & Alpha græcum, sunt duæ literæ primæ, in unaquaq; lingua, nec una primitatem adimit alteri, quamvis unius figuratio, non sit alius figuratio; ita & in præfenti, & certè non magis debet esse forma actus primus, quam materia, & licet unaquaq; pars materiæ sit actus primus, nihilominus una pars, non excludit aliâ, ergò nec unus actus primus, excludet alium, saltem divinitus.

INSTANT PRIMÒ. Licet possit aliquis secundarius effectus positivus, impediri à Deo, nõ potest negativus, ergò cum expulsio formæ alius, sit effectus negativus, non poterit impediri à Deo. Antec: prob: quia & forma cadaveris, dat cadaveri, secundario privationem vitæ, ex intrinseca sua ratione, per potentiam Dei, potest impediri, quin sequatur ista prævatio, alias idem esset vivēs, & non vivens: Ergò idem dicendum est de aliis secundariis effectibus, quòd sint inimpedibiles.

RESPOND: Privatio vitæ, aliunde habetur, & non à forma positiva cadaveris, hinc illâ etiam non positâ, esset

233 set formaliter cadaver, ut dictū supra: ceterum divinitus positiva forma, quam appellavimus supra defectivam, potest divinitus stare cum forma viventis, neq; tamen tunc erit simul, vivens; & non vivens, quia non erit simul privatio omnis vitæ, & positio vitæ, nam illa forma defectiva nata est tribuere denominationem, non viventis in circumstantia privationis omnis vitæ, de quo supra.

INSTANT SECUNDÒ. Quod ex se non potest aliquid, non potest illud, nisi aliquid ipsi addatur, per quod possit illud: sed materia est impotens connaturaliter loquēdo, ad excipien-

234 das simul duas formas, ergò nec supernaturaliter potest illas recipere, nisi addatur ei aliquid.

RESPOND: etiam in summo, non potest simul materia habere duas qualitates pugnantes, quid ergò illi additur? & si in hoc recurras ad concursum indebitum, idem & nos dicemus.

OBJICITUR SECUNDÒ. Effet illud compositum unum numerò, quia Aristot: 8. Metaphys: c. 9. dicit: ea esse unum numerò, quorum materia est una, & non esset unum, quia constaret pluribus formis, quarum singulæ, natæ sunt facere unum per se, consequenter hoc compositum est Chymæra.

235 RESPOND: compositum in adæquatè constituitur à materia, quæ, cum numero una sit in hac suppositione, etiā compositum à parte materiæ, erit in adæquatè unum, quia tamen compositum constituitur etiam formā, & hæc supponitur multiplex, à parte formæ multiplex compositum erit.

INSTABIS PRIMÒ. Etiam si forma sola sit diversa specie in homine, & equo, tamen homo dicitur simpliciter diversæ speciei, ab equo: ergò etiam si materia, tunc esset in illis duobus, eadem numerò, quia tamen formæ essent numerò distinctæ, absolutè ea composita deberent dici totaliter distincta.

RESPONDETUR, diversam esse hanc 236 propositionem. Composita constantia eadē numero materiā, sed diversis formis informata, sunt distincta simpliciter, & alia hæc, composita constantia eadem numerò materiā, sed diversis formis informata, sunt distincta adæquatè & totaliter: nam illa prior non excludit aliquid, quod sit idem in illis, sed tantum importat aliqua principaliter, & sine addito esse distincta, quæ distinctio tunc est, quando formæ, quæ principale quid sunt in subiecto, manent distinctæ. Posterior vero propositio ostendit, nihil in illis esse idem numerò, vel quomocumq; distinctum, quod certè non potest dici 237 de compositis, de quibus hic agitur hoc à te solum voluit præsens responsio. Illustratur hoc, instantiā, alia est hæc propositio, homo & equus, sunt distincti simpliciter, & alia hæc, homo & equus sunt distincti totaliter, hoc est, nihil habent commune: prior propositio est vera, posterior falsa; ita & in præsentī. Auctoritas Aristot: alibi manet explicata, fortè etiam per materiam, non intellexit primum subiectum physicum, sed intellexit differentiam materialem, seu individualement; nam differentiam formalem, dicit ille, esse specificam, indubiè autem idem sunt numerò, quorum indifferentia 238 individualis eadem numerò, nec illud compositum foret chymæra, quia posita unione formæ panis & formæ vini, cum eadem materia prædicata essentialia panis, non essent prædicata essentialia vini.

INSTABIS SECUNDÒ. Quando albedo & dulcedo, insunt eidem subiecto, nō potest dici, quod sint duo composita accidentaliter simpliciter, hinc, quamvis aliquis habeat duas scientias, non posset dici, quod sint duo scientes, sed unus sciens, quia concretum accidentale nō multiplicatur ad multiplicationem formarū: ergò etiam, quando illæ duæ formæ substantiales, essent

239 sent in eadem materia, non posset dici, quod sint substantialia composita duo simpliciter.

RESPOND: disparitatem esse, quia multiplicatis formis accidentalibus, non censentur multiplicari concreta accidentaliter. Consequenter nec posset dici, concreta esse distincta simpliciter, multiplicatis autem formis substantialibus, saltem in adæquatè multiplicarentur concreta.

OBJIC: TERTIÒ. Si una materia, divinitus saltem posset informari pluribus formis, v. g. si una materia, informaretur & formā lapidis, & formā panis, sequeretur quod posset dici lapis est panis, panis est lapis; sed hoc est absurdum, & chymæricum. Sequela prob: quando una forma informatur pluribus formis accidentalibus, v. g. quantitate & albedine, verum est dicere, album est quantum, quantum est album: ergò etiam si materia informaretur formā lapidis, & panis, verum esset dicere, lapis est panis, panis est lapis.

RESPOND: nullum est absurdum, dicere, album est dulce, est autem absurdum, dicere, panis est lapis, quod ipsum probatur: quia in priori propositione, non est sensus, albedo est dulcedo, cum album & dulce, non substantivè sumantur: in hac autem 240 propositione, panis est lapis, sensus est iste, substantia panis, est substantia lapidis, nam hæc substantivè sumuntur, hoc autem dicere est chymæricum, hinc si legitima est comparatio, institui deberet ad panem & lapidem, quæ sunt substantivæ, comparari deberet albedo & dulcedo, quæ etiam sunt substantivæ, eritq; proportio, quia sicut posita albedine & dulcedine, in eadē materia lactis, falsum est dicere albedo & dulcedo, ita posita formā panis & lapidis, in eadem materia, falsum est dicere, panis est lapis. Ulterius, si legitima comparatio fieri deberet albi & dulcis adjectivorum, compa-

rari etiam deberet concreta ex formis 242 substantialibus adjectivè expressa, v. g. lapifatum hoc est formā lapidis actuatam, est panifatum, hoc est formā panis informatum: & tunc sicut verum est dicere, album est dulce, ita verum erit dicere, lapifatum est panifatum. Reliqua, quæ urgeri possent, petantur ex Materia de Subsistentia.

INSTABIS: Deus & homo sunt nomina substantiva, & tamen quia hæc duo, sunt sibi unita, in uno supposito, dicuntur de se invicem. Ergò etiam lapis & panis, quamvis sint nomina substantiva, quando ununtur cum eadem materia, dicuntur de se.

RESPOND: quod homo & Deus, dicuntur de se, proficiscitur hoc ex identitate Personæ, seu suppositi, adeoq; quia ordinatur ad se, tanquam perfectivum ad perfectibile. Jam autem si forma panis & lapidis, eidem materiæ unirentur, nec eandem naturam, nec idem suppositum habebunt, nec formæ ordinem dicent inter se perfectibilis substantialiter, & perfectivi, consequenter dici de se non poterunt.

OBJICITUR QUARTÒ. Si unirentur duæ formæ substantiales eidem materiæ, & constituerent illæ formæ unum per se, & non constituerent: constituerent, quia ex actu & potentia, substantialibus, fit unum per se, & non con- 244 stituerent, quia quidquid advenit enti in actu, constituit Ens per accidens, altera autē forma adveniret enti in actu.

RESPOND: prædictum axioma attendere ad id, quod naturaliter fit, & cum enti in actu de facto, quod advenit, adveniat nonnisi accidentale, fit, ut cum illo constituat Ens nonnisi per accidens, sed quod divinitus advenire possit, ad hoc non respexit axioma, utpotè Physicum, & naturalia respiciens, sed si adveniat aliquid substantiale, quod advenire nonnisi divinitus natum est, nego, quod sit constitutum ens per accidens.

INSTABIS. Positò casu dicto, compositum

245 positum illud, quod est panis, constitueretur illò casu intrinsecè forma lapidis, & non constitueretur: non constitueretur, ut supponitur: & constitueretur, quia forma lapidis intrinsecè reperiretur in illo composito, quod est panis, quidquid enim intrinsecè reperitur in materia compositi, intrinsecè reperitur in composito, in composito autem, quod est panis, reperitur forma lapidis.

RESPOND: illud compositum, quod est panis, non secundum quod est compositum, quod est panis, habet in se formam lapidis, sed secundum quod est lapis.

246 OBJICITUR QUINTO. Ponamus unam materiam, informari duabus animabus rationalibus, vel, operante unâ animâ, necessario operaretur altera, vel non? Neutrum dici potest. Non primum: Tum quia huius nulla necessitas. Tum quia cum illæ formæ sint diversæ, Ergo sunt & diversa principia actionis, consequenter unò principio operante, non est necesse operari aliud. Tum quia saltem unâ operante liberè, posset altera non operari liberè. Non potest etiam dici secundum, quia organa haberet communia.

RESP. Docere cum Maftrio non paucos, quod operationes inorgani-

247 cas possit non exercere altera anima, unâ eadem exercente. De operationibus organicis sub distinctione dicendum erit, si enim sint operationes organicæ independētes ab imperio voluntatis, unâ operante, necesse erit operari & aliam, quia habetur determinativum aliunde, nempe ab objecto & natura principii, qualis operatio est, videre, positis prærequisitis. Aliæ autem sunt operationes organicæ, pēdentes ab imperio, v.g. deambulatio, sessio, &c. & tunc verum quidem est, corpus nō posse dividere suum situm, sed potest una principiare deambulationem, non principiare altera, unde enim ad hoc necessitaretur? & si non

necessitaretur, habente unâ, actum 243 internum volitionis deambulandi, ad habendum actum internum deambulandi, ita nec necessitaretur ad deambulationem, quæ præsupponit illam volitionem. Nec obest, quod habeant organum commune, quia ad hoc, ut dicatur anima operari, non sufficit organum commune, corporisq; talis vel talis situs, sed insuper concursus activus aliū animæ, quem, unâ animâ præstante, nego ab alia anima præstari, debere.

Sed ponamus, quod unirentur anima lupi, & agni, voraret nē lupo agnum, quoad partes quas attingere posset. Tota difficultas in hoc est: quia videtur 249 lupo prohibendus dolore, quem sentire deberet in illo voratu, nam voraret materiam, suâ animâ informatâ, & si uniret canis, morderetq; illâ materiam lupi formâ & agni informatam, doleret uterq; ita & in præfenti. Neq; valet, si dicas, potest uniri forma lupi, materię eidem, cum forma agni, non tamen ut informatum formâ lupi; consequenter non sentiret dolorem, non inquam valet, quia non recipi formam lupi, in materia, prout informatam formâ agni, nihil aliud est quam unam formam, non recipere aliam formam, hocq; benè intelligitur: sed quia morsus infixus à lupo, reciperetur in materia, quam etiam forma lupi informat, & quia dolere, est recipere qualitatem in materia, quam hæc forma informat, fit ut ex illa connexione, etiam lupo doleret. Erit tamen tunc rabies lupi, in agnū, licet à morsu prohibendus dolore præcipue, quia illa materia bonum etiam est commune utriq;.

Quoad figuram externam attinet, ea fortassis appareret, quæ antecederet alterius formæ positionem. Quod si simul utraq; forma poneretur, pertinet ad Deum determinare figuram, vel certè media aliqua figura appareret, consimilis in aliquo, lupo, consimilis

251 similis agno, nam in eadem parte materiæ, duæ figuræ esse nō possunt, nam figura est ipsa entitas materiæ ita situata, quæ respectu sui, diversitatem non potest habere. In casu verò, quò duæ animæ rationales unirentur, & una damnaretur, alia salvaretur, determinatio de corpore ad Deum pertineret, vel fortè replicaretur. Nabuchodonosorem habuisse duas formas, negatur communiter, sed solam figuram externam.

ADDO deniq; si illa materia non haberet organisationem debitam utriq; formæ, (ad quam organisationem non attendit Deus, miraculose operas) tunc utraq; forma, non omnes

252 suas operationes exerceret, sed eas quarū haberet organa, & hæc propositio, hoc compositum est ovis, vera esset hōc sensu, hæc materia est informatam formâ ovis, sed non hōc sensu, hæc materia habet rationem corporis ovis organici, informaturq; formâ ovis.

Respondetur reliquis objectionibus.

OBJICITUR PRIMO. Si materia posset alteri etiam formæ divinitus uniri, posset etiam infinitis.

253 RESPOND: posse uniri infinitis syncategorematicè, neq; apparet, quomodo hoc, infinitatem virtutis in materia arguere deberet. Sicut enim cum una materia, successivè pluribus formis informatur, nō plurificatur virtus receptiva in materia; ita nec si infinitis syncategorematicè formis informaretur, infinitari deberet: & sicut potest intellectus creatus omnia possibile in Deo videre, quamvis infinitæ perfectionis in se non sit futurus, ita & hic. Verum quidem est, quòd si materia plus virtutis deberet habere, quando simul duas formas recipit, verum inquam est, secuturum hoc, quòd ad infinitas formas, infinitam virtutem habere debet, sicut quia ad portandum simul duo ingentia saxa, major vis requiritur, quam ad portandum successivè; hinc fit, ut ad saxum, infinitæ si

254 daretur gravitatis, infinitè magnum robur requireretur, sed quia non est major virtus in materia, requisita ad duas formas, quam ad unam, tota enim virtus illius, est, ipsa entitas illius, dicens rationem potentie, quæ respectu unius ac plurium formarum, eadem est; ideo etiam ad infinitas, etiam categorematicè, si darentur, formas, non requireretur in materia infinita virtus.

OBJICITUR SECUNDO. Non potest natura terminari pluribus subsistentiis, ergo nec materia pluribus formis.

255 RESPONDENT, distinguentes entitative subsistentiam à natura, negando Antecedens; distinguentes autem connotato, negando consequentiam, Dispar: quia cum subsistentia sit ipsa natura, sicut tunc, cum est una natura, non est nisi una natura, ita & una non nisi subsistentia. Deinde, quia implicat aliquid esse unū, & tamen habere bis, rationem totius: cum ergo subsistentia sit habere rationem totius, non poterit natura una, duplicem habere subsistentiam. Nullum autem simile absurdum sequeretur, si duæ formæ actuent eandem materiam.

256 OBJIC: TERTIO. Potentia illa materiæ ad duas formas, vel esset naturalis vel obediēcialis. Non primum, quia aliàs posset naturaliter recipere duas formas. Non secundum, quia potentia obediēcialis est in ordine ad agens.

RESPOND: Maftrius, hanc potentiam in ordine ad formas disparatas esse naturalem, naturaliter tamen duas formas materia recipere non potest, non propter incapacitatem materiæ, sed propter impossibilitatem formarum, quam illarum repugnantiam non potest vincere agens naturale, nisi per potentiam obediēcialem. Cæterum distingvendæ hîc veniūt aliquæ propositiones, quæ etiam superius dicta illustrabunt: Materia habet potentiam, hoc est, inclinationem & appetitum, ut à pluribus for-

257 nis informetur simul, & hæc propositio est falsa, quia aliàs esset contra illius naturam, non habere simul plures formas, sicut quia habet inclinationē, ne careat omni formā, est cōtra naturam illius, spoliari omni formā, & cum plures formæ non habeant jus, ut simul in eadem materia recipiantur, ita nec materia, tanquam quid relativum potentia ad actus prædictos, habet jus, ut plures formas recipiat. Alia autem est hæc propositio: Materia habet potētiam, hoc est, non repugnantiam entitatemq; capacem recipiendi plures formas, & hæc propositio debet esse vera; si enim haberet repugnantiam, & quidem in genere causæ materialis, illam ne, Deus quidem, salvā illius Entitate, vincere posset, cum enim illa repugnantia, sit ipsamet entitas talis, si non habet repugnantiam, non habet entitatem talem: hinc sicut manente entitate tali, non potest Deus facere, ne sit talis: ita si habet repugnantiam, non potest Deus facere, ut habeat non repugnantiam, adeoq; ut possit illas recipere. Rursus, cum receptio illa sit in entitate materiae, si in ipsa entitate recipi non potest, quodcumq; superadditum, sicut ille non conferret entitatem de novo, ita nec conferret vim de novo recipiendi. Hinc incapacitas recipiendi, non debet referri in entitatem materiae, sed in defectum principii inductivi duarum formarum, cumq; materia, non sit determinata ad unam nonnisi formam, hoc ipsō habet capacitatem ad plures.

OBJICIT TERTIO Pater Adrianus Pikarski, illis duabus formis, in eadem materia positis, & constitueretur unum per se, & non constitueretur: constitueretur, ut supponitur; non constitueretur, ut probatur. Unum per se est illud, quod habet negationē alterius totius, seu quod per se est indivisum in aliud totum, ut patet definitione unius: atq; si duæ formæ substantiales

in ea materia unirentur, non possent 260 constituere cōpositum tale, quod habeat negationē aliū totius, seu quod esset indivisum in aliud totum. Minor prob: Tūc unū totum cōmunicaret se realiter individualiter physicē acceptum alteri toti, ergo non esset ab illa forma totali, in præsentia alterius formæ, constitutum habens negationem alterius totius, seu non esset indivisum in aliud totum. Antec: prob: posita animā bovis & leonis in una numero materia, ex anima & materia bovis fiet bos adæqvatum cōpositum, & adæqvate constitutum, quia totum, & totaliter habebit quod requiritur ad substantiam illius essentialē Physicam, & individualement, realiter existentem, idemq; fiet de cōposito hoc, quod est leo, & tamen erit aliquid utriq; commune: Ergo tunc unū totum cōmunicaret se realiter individualiter alteri toto.

RESPOND: fore tunc unum per se, nego autem unum per se esse illud, quod habet negationē adæqvata aliū totius, cum possit esse unum per se, & habere vel adæqvata vel inadæqvata aliū totius negationem. Porro in præsentia ratione materiae ejusdem non diceret unum totum, adæqvata negationem aliū totius, & licet illud cōpositum foret adæqvate constitutū, non tamen adæqvate distinctum, nempe a cōposito habente eandem numerō materiam, sed diversā formā, informatum. Retorqueri etiam potest argumentum de cōposito, successive eandem materiam participante: quomodo enim sunt unum & indivisum unum quodq; si cōmunicant eandem materiam, quod si dicatur inadæqvate, hæc cōposita sibi cōmunicare, idem & nos dicemus.

INSTA PRIMò idem. Istæ duæ formæ, eandem materiam actuanter, & constituerent duo adæqvata cōposita, & non constituerent: non constituerent quidem, quia deberent illam

263 lam materiam ad tot cōposita adæqvate sumpta determinare, ad quot cōposita nata sunt determinare, quod ipsum probatur, plura adæqvate cōposita sunt, quorum entitas adæqvata plurificatur, sed illorū cōpositorum entitas adæqvata nō multiplicaretur, nō multiplicaretur enim materia, quæ etiam adæqvate pro sua parte, seu constituit cōpositum. Constituerent autem duo adæqvata cōposita, quia forma substantialis nata est, nonnisi adæqvatum cōpositum constituere, forma enim totalis, habens adæqvata sibi materiam, nata est ponere adæqvatum cōpositū, sed in casu nostro essent illæ formæ totales, & singulæ haberent materiam sibi adæqvata, ergo nata essent componere adæqvatum cōpositum.

RESPOND: Retorquendo argumentum, quod scilicet probaret, ne quidē duas formas accidentales posse esse in eadem materia, quia nata sunt constituere adæqvatum cōpositum accidentale, quod constituere non possent, quia illorum cōpositorum adæqvata entitas non plurificaretur, si quidem eandem haberent materiam: item retorqueri potest, quod ne successive quidem eadem materia posset duabus formis substantialibus informari, eò quod non posset tunc materia determinari ad duo adæqvata cōposita: si quidem tunc materia non plurificaretur, sed eadem utrobique, numerō esset: adæqvata autem cōposita sunt, quorum entitas adæqvata plurificatur. Deinde dico, duas illas formas constituturas duo adæqvata cōposita, non hoc sensu, quod sint constituturæ adæqvate ratione utriusq; partis distincta cōposita, sed hoc sensu, quod scilicet utrumq; cōpositum haberet materiam, haberet & formam, quæ sola duo nata sunt adæqvare cōpositum, quæ distincta reliquis etiam propositionibus applicanda.

INSTA SECUNDò idem: si illa cōposita essent inadæqvate distincta, etiam operationes illorum essent inadæqvate distinctæ: modus enim operandi sequitur modum essendi; sed hoc non potest dici, quia aliàs posita forma lupi & agni, si appeteret lupo vocare agnum, & agnus timeret vorari, quomodo in illo appetitu lupi involveretur timor agni.

RESPONDETUR: essent illæ principia operandi activa, nempe formæ adæqvate distinctæ, consequenter & operationes, in ratione actionum spectatæ; sed solum principium passivum non esset distinctum, hoc est materia; hinc & actiones, prout receptæ, non 267 distingverentur in subiecto, ut ratione subiecti.

INSTA TERTIO idem ingeniosè pro suo more. Si ex duabus formis substantialibus, & una materia, possent fieri duo tota adæqvata inadæqvate distincta, ex tribus hominibus possent fieri quatuor adæqvati homines, quavis inadæqvate distincti, quod est absurdum. Sequela probatur, ex tribus hominibus possent fieri duo paria adæqvata hominum, ergo fierent ex tribus quatuor homines adæqvati. Anteced: prob: unum cōpositum ex materia & forma lupi est unum par: aliud cōpositū ex eadem materia & forma agni esset aliud par: Ergo si ex duabus formis & una materia possunt fieri duo paria, etiam ex tribus hominibus poterunt fieri quatuor rationes.

RESPOND: in primis retorquendo argumentum, quomodo ex albedine & dulcedine positis in eadem materia, tanquā tribus, non fiat quatuor. Rursus quando eandem numerō materiam successive duæ formæ totales informant, quomodo, inquam, ex tribus non fit quatuor: deinde sint tres, Petrus, Paulus, Johannes, eat associatus Petrus Paulo, en tunc fit unū par; eat idem Petrus associatus Joanni, en secundū par: ergo ex tribus fit quatuor. Dire.

269 Directè autem ad argumentum dici potest, quòd ex tribus fieri possint duo paria adæqvata, inadæqvate tamen distincta, licet non possint fieri adæqvate distincta.

INSTAT QUARTO idem. Id quod est essentialè Petro, & est singulare, non potest esse commune Paulo: materia est essentialis Petro, & singularis: Ergò eadem non potest communicari Paulo.

RESPOND: Argumentum probare, quòd eadem materia, ne successivè quidem, communicari possit alteri. Porro quod est essentialè Petro, estq; singulare, habetq; se ut pars Metaphysica, non potest esse quid commune Paulo: secus, quòd se habet ut pars Physica, estq; subiectum mutationum. Cujus ulterior ratio est, quia partes Metaphysicæ sunt identificatæ realiter, hinc unâ communicatâ communicatur & altera, consequenter indistinguentur jam numerò. Partes autem physicæ sunt distinctæ realiter, hinc communicatâ unâ, non est necesse communicari alteram, sed potest habere alteram partem, ratione cujus distingvi poterit individualiter, licet inadæqvate.

INSTAT QUINTO. Assumendo medium terminum, quòd tunc fieret ens rationis, si eadem matereria formaretur & forma bovis, & forma leonis, tunc de essentia bovis physicè spectata communicaret leo, communicaret enim de eadè materia; hoc autem est absurdum: si enim communicaret leo de essentia bovis Physicæ spectata, communicaret etiam de essentia bovis Metaphysicè spectata, quia impossibile est esse essentiam Physicam sine Metaphysicâ, hoc autem est impossibile.

RESPOND: argumentum probat, nè quidem successivè posse eandem materiam informari duplici formâ; directè autem dici potest, quòd si leo communicaret de essentia bovis adæqvate spectata physica, communicaret etiam

de essentia bovis Metaphysica; secus, si 272 comunicet de essentia Physica inadæqvata, de quo infra.

Hoc idem principium sic aliter proponis. Non minùs est unum compositum physicum, ex anima & corpore, in ratione unius, quàm sic unum compositum Metaphysicum: Ergò si animal in homine non potest communicari, quin communicari debeat rationale, ita nec communicari poterit totum Physicū secundum materiam, quia communicetur secundum formam.

RESPOND: Negand; Antecedens: impossibile est enim unitas tanta compositi Physici, quanta compositi Metaphysici, quia unitas compositi Metaphysici est, per identitatem utriusq; extremi, jam autem unitas compositi Physici est per unionem, stante alicuius realitatis partium unitarū: hinc non idè præcisè animal & rationale in homine sunt unum, quia anima rationalis & corpus sunt unum, aliàs quando separantur anima & corpus, etiam animal & rationale separarentur. Si enim uniuntur propter unionem illorum Physicam, ita & separari deberent propter disunionem & separationem illorum, oppositorum enim oppositi debent esse effectus. Si autem non tanta est unitas Physica, quanta Metaphysica, poterit ex Uno Physico, esse alteri aliud inclusum intra illud unum, non poterit autem communicari unum, Metaphysicè, quin communicetur aliud inclusum in illo uno.

Eundem medium terminum sic aliter proponit. Corporeum quod est in homine realiter existente, non potest communicari duobus individuis Metaphysicis, ergò etiam & materia non potest communicari duobus individuis Physicis.

RESPOND: Negando Consequentiam, quia gradus genericus Metaphysicus corporei, est idem realiter cum individuatione: hinc si idem numerò Metaphysicus gradus corporei, duabus com-

275 communicaretur, hoc ipso communicaretur idem gradus individuis, adeoq; non esset duo individua; salva autem individuatione aliâ quoad formam, potest communicari eadem materia.

Fundatur hæc responsio ad hanc instantiam, in hoc principio. Compositio Metaphysica est compositio per rationem, si est compositio per rationem, non est inter extrema distincta realiter, si non est inter extrema distincta realiter; si unum extremum competeret realiter, competeret & aliud, & cum compositio ex animali & rationali sit Metaphysica, necessariò debet esse per rationem, supponereq; utriusq; extremi identitatem. Nihilominus hæc compositio potest appellari realis, hoc est non ficta: ut autem non sit ficta, debet habere fundamentum in re, fundamentum autem in re Metaphysicæ compositionis in homine, est materia & forma hominis. Porro ut à materia inadæqvate sumi possit ratio animalis, non attenditur, an hæc, vel non hæc, numerò sit materia, aliàs si hoc attendere, tunc ex materia hominis à lupo vorati, non posset partialiter desumi ratio animalis in lupo, siquidem utrobique eadem esset materia, attenditur ergò præcisè ad rationem materiam ita organizatam & rationem formam, & quia si eadem materia informaretur formâ agni & lupi, utrumq; compositum haberet materiam & formam, idè utrumq; compositum foret animal. Ne autem dicatur, positò, etiam quòd eadem utrobique sit materia, idè utrobique esset animal, hoc iode est, quia ratio animalis ab utraque parte desumitur, si ergò vel altera, vel utraq; pars non sit eadem numerò, nec idem numerò erit animal, sicut ut dixi, non est idem animal in lupo & homine, quamvis homine voratò, eadè sit numerò materia in lupo. Cum ergò, si in eadem materia informaretur duabus formis, quantumvis una esset materia, non esset una forma, nec

unum foret animal. Et certè in nostro casu, erit negatio hujus formæ lupi in composito, quod est agnus, quæ negatio hujus formæ lupi, cum sit malignantis naturæ, importabit etiam negationem hujus animalis, idq; idè, quia hoc animal desumitur ex hoc composito & utraq; illius parte, sed hoc compositum, non est hoc compositum, neq; utraq; illius pars, ergò nec erit idem animal desumibile ab eodè composito.

Punctum Difficultatis III.

An eadem Forma divinitus plures Materias informare possit?

PRÆMITTO PRIMÒ. Aliud est quærere, An plures partes materia divinitus informare possit eadem forma, & aliud est, an plures materias. Prius enim illud non est dubium, quod naturaliter etiam faciat, non enim materia, quam informat, indivisibilis est, sed de posteriori controversatur.

PRÆMITTO SEUNDÒ. Nōmine plurimum materialium venire, vel materias inadæqvatas, sed discontinuas, vel materias adæqvatas, priorum exemplum est caput S. Dionysii & thorax illius, posteriorum exemplum est, si una forma corpus, & hic & Romæ positum informaret.

PRÆMITTO TERTIÒ. Divisos esse in hæc materia auctores, nam posse materias disunitas inadæqvatas, tamen informari divinitus ab eadem forma, censet Mastrius, non tamen adæqvatas. Posse etiam adæqvatas materias informari ab eadem forma divinitus, docuit Ruvijs, Amici, Pontius.

DICENDUM EST. Posse duas materias, etiam adæqvatas & totales, informari ab eadem forma. Ita Ruvijs, Amici, Pontius & alii.

PROBATUR PRIMÒ. Quia id non implicat contradictionem.

PROB: SEUNDÒ à Pontio. Duo corpora possunt esse in pluribus locis simul, una forma accidentalis in pluribus subjectis, una materia sub pluribus

De for.

281 formis. Ergo & una forma in pluribus materiis, etiam adæqvatis.

RESPONDEBIS: Corpus se habere merè passivè in pluribus locis, nullumq; habere exercitium virtutis in eorum acquisitione, sed forma informando exercet virtutem informativam.

CONTRA. Tum quia etiam corpus exercet virtutem repletivam spatii. Tum quia etiam forma in exercitio informativo præcisè non plus facit, quàm quia unita est, hoc autem non ostendit debere augeri vires illius ullas. Tum quia obedientialiter non repugnat, vires etiam augeri.

PROBATUR TERTIO. Possunt duæ 282 materiæ disunitæ & discontinuæ informari ab eadem anima: ergo & plures materiæ adæqvatae. Deinde, vel potest Deus replicare formam Petri, ponereq; eam in pluribus materiis adæqvatis, vel non potest: si non potest, cur non? & certè si potest replicare animam Christi, ponereq; eam cum sacramento corpore sub tot speciebus, etiam tam multam materiæ habentibus, quantum requireretur ad adæqvata materiam corpori, cur non etiam ponere illam posset sine corpore vel in alio corpore. Si potest, ergo & unire illam, adeoq; facere, ut informet plures illas adæqvatas materias.

283 OBJICITUR PRIMÒ. Si plures materias adæqvatas etiam divinitus posset informare eadem forma, & essent illæ materiæ adæqvatae, & non essent: essent, ut supponitur; non essent adæqvatae, quia præter hanc adæqvata, quam informaret, posset etiam informare aliam.

RESPOND: hæc materia, quæ est adæqvata cæteroq; formæ non replicata, est in adæqvata formæ replicata, adeoq; illa materiæ replicata forma informare poterit. Cæterum impossibile est aliquam materiæ adæqvata esse, possibilibus etiam replicationibus formæ, & tamen extra hanc materiæ posse adhuc informare. Quomodo enim jam esset adæqvata?

OBJICITUR SECUNDÒ. Si posset plures 284 res materias totales informare una forma, posset & infinitas; non enim major esset ratio pro una materia, quàm pro reliquis: quòd si posset infinitas, si darentur, informare materias, ergo habet virtutem infinitam forma informandi, adeoq; perfectionem infinitam.

RESPOND: retorquendo in primis argumentum, quomodo non sequatur infinitas, quia corpus potest poni etiam in infinitis locis, quia potentia possunt sibi proportionata objecta, etiam infinita, attingere. Deinde cum hæc virtus informativa sit ipsa entitas formæ, sicut ipsa entitas formæ non est infinita, ita nec vis informativa.

OBJICITUR TERTIO. Quod formæ 285 non possunt facere naturaliter, non possunt facere supernaturaliter: sed non possunt naturaliter formæ informare plures materias: ergo nec supernaturaliter.

RESPOND: quod non possunt facere formæ naturaliter, dicendo in ipsa sua entitate inclusam in capacitatem repugnantiamq; ad aliquid, id non possunt facere supernaturaliter: sed quod formæ non possunt facere naturaliter ob defectum concursus, cæteroq; sibi indebiti, si ponatur ille concursus, possunt facere supernaturaliter: quòd autem una forma non possit plures materias adæqvatas informare, est ideò, 286 quia non exhibetur illi concursus replicativus, quò positò, poterit supernaturaliter plures materias informare.

QVÆSTIO IV.

De opposita formæ privatione.

ASSERO PRIMÒ Privationem definitivè esse carentiam formæ in subiecto apto huiusmodi, est per modum generis, estq; ratio conveniendi etiam cum negationibus. Ly autem in subiecto apto est per modum differentia, per subiectum autem aptum intelligenda communiter.

287 muniter loquendo, aptitudo naturalis, eaq; non remota, sed proxima.

ASSERO SECUNDÒ. Privationem posse sumi, vel secundum quod subest nostris conceptibus, & sic per modum alicujus quasi formæ negativæ concipitur. Vel sumi potest secundum quod est in re, & sic dicitur ipsum subiectum, & non esse formæ, cuius subiectum est capax: sic accepta privatio secundum id, quod dicit subiectum, est quid positivum, & hoc puto sensit Aristot. 1. Physicæ: tex: 66. & 70. Ubi dicit illam esse unum numero cum materia; quando verò ipsa privatio dicitur visu percipi, non percipitur per se, sed ratione alius, quia scilicet forma 288 hæc videtur, non videntur alia. Unde si nunquam vidissemus lucem, non possemus concipere quid sint tenebræ; ad eum modum, quò quia nunquam aliquos flores vidimus, aut de illis audivimus, non concipimus in particulari esse illis hortum privatum; quando item tenebræ invocantur ad laudandum Deum, laus illa non est propria, sed tropica aut occasionalis, quia scilicet præbent occasionem laudandi Deum, cum in absentia v.g. lucis, cognoscitur bonitas lucis à Deo productæ, quavis autem definiatur privatio, non sequitur illam esse quid reale positivum, cum etiam entia rationis & negationes 289 definiuntur; in hoc tamen sensu potest dici privatio aliquid reale positivum, quia scilicet non est quid mere fictum, sed non hoc sensu, quasi habeat jus existendi in rerum natura, idq; existentia Physicâ.

ASSERO TERTIO. Distinctionem privationum specificam sumi ex distinctis specie formis, & sic alia est specie privatio coloris viridis, alia coloris rubri. Licet autem privatio etiam subiectum importet, per subiectum tamen non distinguitur, nam etiam formæ dicunt ordinem ad subiectum, & tamen per subiectum non specificantur, alias calor in ligno & igne existens differrèt specie. Cæterum hæc ipsa distinctio

specificatioq; privationum non potest 290 dici rigorosa, cum rigorosè entia dici non possint, sed est tantum specificatio latè modò sumpta, qualis scilicet debetur illis, quæ non sunt quid merè per intellectum fictum. Multiplicitas autem numerica privationum, sumenda est ex multiplicitate tam subiectorum quàm formarum, nec inde sequetur dari actu infinitum privationum, quia prius est actu, postea infinitum actu: cum ergo non sint actu, ut suppono, physice & realiter privationes, nec sunt infinitæ actu. Sed dicendæ ne sunt infinitæ Syncategorematicæ, de quo dici potest. Aliud est esse actu infinitum Syncategorematicè, & 291 hæc propositio supponit entitatem actualem, cui hæc infinitas competat, sicut qui componunt quantitatem ex partibus proportionalibus, dicunt actu esse entitatem partium infinitarum Syncategorematicè, & in hoc sensu non sunt privationes actu infinitæ Syncategorematicæ, non enim competit illis actu esse. Aliud autem est dicere, est aliquid infinitum Syncategorematicè, & in hoc sensu privationes dici possunt infinitæ Syncategorematicæ: quavis autem v.g. aer illuminatus dicat privationem aliorum luminum infinitorum, nō censendus est dicere tenebras, quia non dicit privationem omnis lucis, quod tamen important tenebræ. Sed de rigoroso conceptu formando tenebrarum. Videantur dicta de Pœnitentia.

ADDI etiam de privatione & illud posset, quòd privatio non opponatur immediatè formæ, si sumatur prout abstrahit à subiecto, nam immediatè opponi est ita opponi, ut inter illa non detur medium, certè autem inter cœcitatem & visum datur medium, nempe abnegatio utriusq; extremi, vel negatio visus, & ita Angelus neq; est cœcus neq; videns: sed si sumatur per ordinem ad subiectum capax, immediatè opponuntur, & ita aer necessariò

293 est aut lucidus aut tenebrosus. Per hoc tamen non nego, quod privationes suo modo suscipiant magis & minus, si formæ illarum suscipiant magis & minus.

QVÆSTIO V.

De Causa Formali.

QVÆRES PRIMÒ. *Quid sit causa formalis?*

RESPOND: Aristot. 2. Physic. text. 28. Est ratio ipsius, quod quid erat esse. Clarius idem efferes. Quod sit causa intrinsecè actus esse rei, per ly rei, non intellige solum compositum substantiale, quia aliàs accidentia non essent formæ, sed intellige quodcumque compositum.

QVÆRES SECUNDÒ. *Quid causæ causæ formalis?*

ASSERO PRIMÒ. Quod formā non causat materiam, quoad ipsum esse materiæ.

RATIO. Tum quia potius materia causat formas materiales, ergò primò ab illis non accipit esse, & cum materia informata dispositionibus, debeat deponere creationem animæ, nec sit illius miraculosa productio. Ergò etiam præsupponitur materia ante animam rationalem, ergò ab illā non causatur. Tum quia, si forma causaret materiam, hoc ipsò non createtur, cum tamen subiectum primum non nisi creari possit. Tum quia quamvis materia dependeat à forma, hæc dependentia est à posteriori.

ASSERO SECUNDÒ. *Quid forma des esse actus physicæ materiæ.*

RATIO. Quia acquirit ab illa esse actuatè, quod de se materia non habet.

ASSERO TERTIÒ. *Quid forma causæ compositum.* Videantur de hoc puncto dicta supra de Materia.

QVÆRES TERTIÒ. *Quid sit causalitas formæ in compositum?*

ASSERO, esse dationem sui in partem. Defendi id debet ex suprā dictis.

QVÆRES QUARTÒ. *Quid sit effectus formæ primariæ formæ.*

ASSERO. Nominæ huius effectus venire ipsam formam, subiectum aptum & unionem horum.

RATIO. Inductio in omni effectui formali primario.

QVÆRES QUINTÒ. *Quid sit sentendum de effectui secundario formæ, qui est expulsio formæ præcedentis?*

ASSERO PRIMÒ. *Quid expulsiois terminus non sit non esse forma absolute sed non esse forma in subiecto, quod sit destructio unionis.*

RATIO. Nam succedente formā cadaverē, vel quācūq; aliā, non sequitur non esse animæ rationalis, etiam si sequatur expulsio: ergò de ratione expulsionis non est, ut sequatur non esse formæ; & certè si miraculosè servaretur forma educta extra subiectū, verè esset expulsio, & tamen non esset definitia expulsæ formæ, quācumq; enim dederis legitimam definitionem expulsionis, ea tunc salvabitur, sine non esse formæ. Hinc quod deficient formæ eductæ, non referendum in naturam expulsionis, sed in conditionem formarum eductarum, quæ non habent jus existendi in rerum natura, sine unionem ad subiectum.

ASSERO SECUNDÒ. *Terminum hunc expulsionis, qui est non esse forma præcedentis, esse simul cum introductione formæ sequentis.*

RATIO. Quia si non esset simul, tunc vel antecederet vel sequeretur. Si antecederet: Ergò daretur tempus, quò materia esset sine ulla forma, hoc scilicet tempus, quò ipsum non esse formæ esset. Vel certè non esse formæ præcedentis, sequeretur positionem sequentis, ergò daretur tempus, quò duæ formæ essent in eadem materia, siquidem positionem formæ novæ, tūm primum sequeretur non esse formæ præcedentis.

ASSERO TERTIÒ. Non esse formæ, non esse prius naturā, introductione aliū formæ.

RATIO. Quia prioritas naturæ, est prior-

299 prioritas causalitatis, sed expulsio formæ præcedētis, non exerceret rationē causalitatis, in esse subsequētis formæ, non enim ideò, tanquam propter causam, introducitur nova forma, quia expellitur vetus. Non certè videtur interesse quidquam ipsi non esse formæ, ut sequatur alia vel non, sed interest positione huius, ut non sit præcedens. Rursus expulsio gratiæ, non est prior introductione peccati, aliàs prius defereret Deus hominem suā gratiā, quum deferatur à peccatore peccando, ergò & de aliis expulsionibus formæ idem dicendum.

COLLIGE hinc. Quod non esse formæ præcedentis, sit solum prærequisitum non antecedens, sed concomitans introductionem formæ, sitq; quòdammodo quasi dispositio negativa, ita ut in eodem instanti, quò forma est, sit non esse formæ antecedentis, quamvis prius ratione antecedit positio formæ, & posterius ratione expulsio. Dispositiones autem aliæ debent antecedere inductionem formæ, quamvis non antecedit expulsio, quia expulsio non determinat inductionem formæ, sed è converso: Dispositiones autem determinant inductionem talis in specie formæ.

DICES PRIMÒ. Illò instanti, quò sit expulsio formæ, vel est forma vel non: si non est quid, ergò expellitur: si est, ergò in illo instanti sunt duæ formæ. Rursus si dum est expulsio, est forma, nunquam aberit, cū enim potius; si nunc non esse illius non sequitur, sequi debet postea; si autē expulsio, dum est, non est forma, illa expulsio esset ens otiosum.

RESPOND: expulsionem illam non fieri per aliquid positivum, sed sit non nisi per subtractionē concursus, quam tenetur Deus, tanquam Auctor naturæ, subtrahere illi actioni, vel etiam ipsi formæ antecedenti, quæ subtractio concursus, quia est quid negativum, non debet circa aliquid positivum ver-

sari, sed circa ipsum non esse; nec est quid otiosum, quia ipsum illud non esse, illi subtractioni concursus debetur, & quia obiectio imaginabatur, quasi expulsio sit actio aliqua positiva, ideò positivum aliquid, circa quod expulsio versatur, deponerebat ad eum modum; v.g. quādo Petrus expellit Paulum domo; producit aliquid positivum, hoc est impulsus, ideò requirit esse Pauli, sic etiam hīc obiectio volebat expulsionem causari. Ex qua doctrina ulterius colliges, quod mediata causa expulsionis sit tum agens naturale, introducens formā novam, quod exigit à Deo subtractionem concursus antecedenti unioni, quāvis etiam ipsa forma introducta idem exigens, immediata autem expulsio, sit ab ipsa subtractione concursus, & certè causalitas ipsius expulsionis formæ, non est ipsa præsentia formæ: nam positā causalitate, impossibile est etiam divinitus non sequi effectum, positā autem præsentia unius formæ, possibile est non pelli aliam, erit ergò causalitas illius expulsionis, subtractio concursus. Et certè expelli illius, est non esse illius, quod non debet esse quid positivum.

DICES SECUNDÒ. Pro illo priori, quò concipitur poni forma, vel concipitur poni antiqua forma, vel non concipitur: si concipitur, ergò pro illo priori concipiuntur duæ formæ; si non concipitur, ergò pro illo priori, antequam expellatur forma, jam non est forma, quò est absurdum.

RESPOND: nihil refert, quod concipiantur duæ formæ simul esse, sufficit quòd pro statu physico sit non esse formæ antiquæ, esse novæ.

DICES TERTIÒ. Corruptis dispositionibus antecedentis formæ, jam non est forma antecedens, & tamē potest non introduci nova: ergò apparet antecedere non esse formæ prioris, introductionem sequentis.

RESPOND: quoniam causalitas expul-

305 pulsionis est subtractio concursus conservativi, quem Deus potest præbere quando voluerit, fieri hinc potest, ut antecedit expulsio formæ, & non ad exigentiam sequentis, nec ad ejus præsentiam. Unde consequens est verum, in casibus miraculosis, non autem ordinariò cursu: hoc autem non officit, quominus prioritas naturæ attribuaturs formæ novæ, respectu expulsionis veteris, quia assertum procedit de cursu naturali, in quo expulsionem veteris formæ, exigit productio novæ. Addo

tamen, quando forma expellenda est 306 merè negativa & privative opposita, tunc introductio novæ non est prior naturæ expulsionis veteris, & sic introductio lucis non est prior naturæ, expulsionis tenebrarum, idq; ideò, quia inter existentiam & carentiam negationis sui esse, non est prior; naturæ forma autè negativa, nihil aliud in re est, quàm negatio formæ positivæ, & forma positiva introducta, est carentia illius negationis, & expulsio illius negationis.

TRACTATUS III. DE PRINCIPIIS EXTRINSECIS.

Nomine principii extrinseci venit efficiens. Finis item, quia etiam finis non componit id, cujus est finis.

DISPUTATIO V.

DE PRINCIPIO EXTRINSECO, QVOD EST CAUSA EFFICIENS.

2 **P**rimùm tractabimus de efficienti causa in communi, quāquam etiam miscebuntur multa de efficienti creato, postea de causa efficienti creata in particulari. Deniq; tractabimus de efficientia, causa increata.

QVÆSTIO I.

De Efficienti in communi.

Efficiensem causam definit Aristot: 2. Physic: Tex: 29. & 1. Metaphys: Sum: 2. C. 1. & 5. Metaphys: textu 2. Est id, unde principium mutationis primum aut quietis. Ly id. est locò generis, & supponit pro causa, ratione cujus generis, dirimitur à privatione & reliquis, quæ non sunt causa, ly unde vel à quo notat specialem habitudinem ac propriam phrasim efficiēti: nam sicut vulgariter materiæ attribuitur ly ex quo,

dum solitariè sumitur, nam ly ex quo competit etiam formæ, dum non solitariè, sed unā cum Materia sumitur, per ordinem ad componendum compositū, Fini aptatur ly propter quam, formæ ly per quod aut quò; ita ly à quo est attributum efficienti: per ly principium primum intelligitur, quòd efficiens pro termino habeat id, quod est in omni mutatione primum in executione, adeoq; primum sine addito, hoc est esse, quā esse, & hoc esse præsupponitur omnibus aliis, quæ sunt esse cum addito, utpotè esse sine addito. Per ly mutatio, non intelligitur aliquid, quod fiat in præexistente subjecto, aliàs creationi non competeret, sed pro quacumq; acquisitione esse, sicut etiam per ly quies, intelligenda est non privatio motus, sed possessio formæ.

Cl.

5 **Cl**arioribus terminis sic posset definiricausa Efficiens. *Efficiens est causa determinans ad existentiam secundum esse, quā esse, seu secundum existentiam quā talem.* Quamvis autem tota hæc definitio conveniat naturæ, non ideò est mala, quia tota definitio animalis conveniat homini; non ideò tamen est mala & universaliter definitionis superioris rationis debet inferioribus convenire, est autem species efficientis natura. Cæterum à natura distinguitur efficiens ut sic, quia efficiens ut sic, non exigit esse substantia, secus natura, &c. &c. Qvòd autem hæc definitio non competat omnibus aliis causis, ex dictis colligitur, quia nulla alia determinat ad esse, quā esse, non enim determinat finalis ad esse, quā esse, sed ad esse sub ratione talis boni. Causa etiam materialis non determinat ad esse, quā esse, sed determinat ad esse recepti, & formalis ad esse actuati, sola efficiens determinat ad esse, quā esse, & confert sola existentiam quā talem. Est item hæc definitio distincta à definitione causæ ut sic, ob reduplicationem esse quā esse, & reduplicationem existentia quā talis.

7 **Q**uia autem natura efficientis non melius explicari potest, quàm explicando actionem, quæ est causalitas efficientis. Hinc sit

DIFFICULTAS I.

Quid sit actio Efficientis?

Modalistæ dicunt; actionem esse Entitatem superadditam, negat Nominales. Ex professo multa huc concernentia tractabuntur, ubi de Unionem, quem tractatum præstaret prius legere.

Punctum Difficultatis I.

An sine entitate Modali salvari possit Actio?

DICENDUM EST; Qvòd non: 8 **P**ROBATUR argumento aliàs repetendo. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione; ergò etiam impossibile est transire à non esse agentis ad esse agentis, sine sufficienti mutatione. Utraq; hæc propositio manet aliàs probata, sed nisi ponatur entitas modalis, non ostēdetur sufficiens mutatio à non esse agentis ad esse agentis. Ergò subsumpti. Antecedens prob: Potest esse entitas ignis A. producentis, & entitas ignis B. qui supponitur, nunc productus ab igne; & non esse actio ignis A. in ignem B. Ergò nisi ponatur entitas modalis, non ostēdetur sufficiens mutatio ad transitum à non esse agentis ad esse agentis. Quod ipsum probatur. Non enim hæc sufficiens mutatio erit in ipsis entitatibus ignis A & ignis B. ut dictum, non in entitate modali interveniente, quia tu illam negas, non in aliquo alio, quod sufficiat, quid enim illud tale est? Ergò.

RESPOND: PRIMò usitatis phrasibus, quando effectus habet actum hujus ab hoc, non potest non esse ignis A. causa, & ignis B. effectus.

CONTRA, potest esse entitas ignis A, & entitas ignis B; & non esse entitas ignis B; habens actum hujus ab hoc. 10 *Neq; valet,* si dicas transire seipsò, hoc enim aliàs refutabitur, refutatumque manet in Materia de Distinctione Modali, sed insuper.

CONTRA est, ly seipsò transire non est aliquid præter entitatem ipsiusmet ignis B. transeuntis, ex quo sic arguitur. Potest esse entitas ignis B, adeoq; omnia, quæ realiter sunt, & nemine cogitante, sua entitas, & non esse ab igne A, ergò illud seipsò transire identificatum realiter ipsi igni B, non est sufficiens mutatio ad transitum à non esse agentis, ad esse agentis. Neq; ulterius valet, si dicas: Qvòd esse hoc ab hoc sit

11 sit aliquid formaliter distinctum, hoc enim aliàs impugnatum, impugnabitur infra: nunc suffecerit dicere, formalitas illa est identificata realiter ipsi met igni B, quò positò sit urgetur. Potest entitas ignis B. cum omnibus sibi identificatis realiter, adeoq; etiam cum illa formalitate, prout identificata, & non esse ab hoc igne A. ergò formalitas illa non est sufficiens mutatio, ut transeat ignis A, à non esse causantis ad esse causantis. Ea quæ dici possunt de voluntate & concursu Dei, alibi refutantur.

RESPOND: SECUNDÒ. Sufficiens mutatio ad hoc, ut hæc causa censeatur causari hunc effectum, est, si alia causa illum non producat.

CONTRA PRIMÒ. Ponamus, quòd omnes causæ, quæ possibiliter possunt producere illum effectum, concurrant ad illius productionem, per quid, ergò transibitur à non esse producentis, ad esse producentis, non possunt transire per negationem, quòd aliæ non producant, producunt enim omnes, quæ producere possunt, ergò ista negatio non est sufficiens transitus à non esse causantis, ad esse causantis, illudq; potius, quod adferas, si legitimum erit, salvabit sufficientem mutationem. Neq; valet, si dicas, sequi ex hac ratione, pos-

13 sibile esse infinitum actu, siquidem si omnes possibiles causæ efficerent eundem effectum, essent infinitæ actu: non inquam valet, quia suppositio nihil ponit in rebus, Ly autem, ponamus, suppositionem importat. Deinde, negò esse possibile, ut actu ad hoc assumatur, nec id habent termini rationis, licet possint assumi actu, non tot quin plures, quanquam sive id per possibile, sive per impossibile fiat, suppon. id possit, quod sufficit ad nostrum intentum.

CONTRA SECUNDÒ. Quia id, quod est sufficiens mutatio, quare ex non agente fiat causa agens, illud est, quod responderi potest, quare hæc causa agat, sed quòd alia causa non agat, non

est sufficiens responsio, quare hæc agat. 14 Quod ipsum probatur, quia si quærā, quare ista causa non agit, respondebis, quia illa agit; si autem quærā, quare illa agit, respondebis: quia illa non agit, quod est idem, per idem dicere, nec difficultatem tangere, recursusq; ad ipsam entitatem, extra nihil positā, in præsentia non potest dari, sicut datur in materia de Creatione, quia ipsa positio entitatis, non est in creatis, ex dictis, sufficiens ratio agendi.

CONTRA TERTIÒ, illud, quod est causam non agere, vel est quid positivum, vel quid negativum: si est quid positivum, quid illud est? cum etiam causis non existentibus verè competat non agere, etsi non agere est quid positivum, cur ergò etiam agere non erit quid positivum? quòd si non agere est quid negativum, ergò quod causa hæc agat, erit illud, quod de illa negetur, negatio scilicet, quòd nō agat, ad eam q; ut dicit Arriaga, erit negatio negationis. 15

Concidit hæc alia responsio, cum illa transiri, scilicet à non esse agentis, per hoc, quia Deus miraculosè nō impedit, quominus hæc causa agat, ita ut causari hanc lucē à sole non aliud sit, quàm esse lucem & solem non impeditum miraculosè ne agat.

CONTRA, impedimentum illud, vel est aliquid negativum, vel aliquid positivum: si est aliquid negativum, ergò agere causam, erit dicere negationem illius negativum, adeoq; dicere negationem negationis; si autem illud impedimentum est aliud positivum, ergò etiam reliquas causas, non agere est aliquid positivum, cum tamen non agere etiam non existentibus competat. Deinde, sublati aliis omnibus impedimentis, non repugnat adhuc Deum denegare suum cōcursum, quem quærō cui denegat? non ad entitatem solis, hæc enim supponitur existere; non ad entitatem lucis, quia etiam hæc supponitur existere, & non ex vi actionis solaris, 16

17 laris, non ad meram formalitatem, vel conceptibilitatem, quia ad has nullus datur concursus: Ergò ad Modalitatem aliquam, quàm importet actio, nihil enim aliud cogitari potest. Deniq; actio aliqua non est negatio impedimenti, ergò & actio, ut sic non rectè definitur per negationem impedimenti. Antec: probatur, conservatio miraculosa, quā locò solis conservaret candela lucem, est aliqua actio, sed hæc non est non impeditio sola, cuius enim esset hæc non impeditio? Et certè censetur Deus tūc concurrere, cum candela ad aliquid etiam à parte candelæ se tenens, quod non sit ipsa entitas lucis, cum hæc possit esse & non esse concursus ad aliquid à parte candelæ, tanquam conservantis se tenens, & hoc non aliud est, quàm aliquid positivum, non aliud autem, quàm Modalitas aliqua.

RESPONDETUR TERTIÒ. Duplices posse spectari causas quasdam, ex quibus necessariò pendet effectus, quæ est verbum mentis seipsò dependens ab intellectu, qualis est positio creaturæ &c. Rursus aliæ sunt causæ, à quibus non necessariò pendet effectus, sed potest ab alia causa pendere, qualis causa est ignis A. respectu B. causæ priores sunt ejus naturæ, ut dum causant, non debeat esse effectus causæ primæ, in ipsa ratione causæ formaliter acceptæ, inclusus non in isto sensu, quasi cum illo simultaneo concursu non concurrat Deus, sed in toto sensu: quia postquam Deus voluit entitatem illorum, non debet habere aliam specialem voluntatem, per quam velit, ut entitati causæ, invariabiliter competat ratio causæ, per ordinem ad effectum, respectu cuius est invariabilis: jam autem causæ variabiles, præter entitatē, quæ vult entitates illarum, indigent speciali voluntate ad hoc, ut causent ita, ut sine hac voluntate Dei rationem causæ habere non possint. 18

CONTRA, Tum quia quærere restat, quæ sit sufficiens mutatio, ut transeat Deus à non esse id volentis, ad esse id volentis, de quo argumento alias. Tum quia quærere restat, quid respondeat illi efficaci voluntati, cum ipsa entitas effectus sola non sit sufficiens responsiva, cum illa possit esse, & non esse

huic decreto, quòd Deus vult illum ab hoc produci responsivam sed responsiva alteri decreto, per quid ergò cōstituetur iste potius agens? Sed cum Nominalibus. 20

OBJICITUR PRIMÒ. Si actio est aliquid præter entitatē ipsius effectus, vel pēdet per seipsam à causa, vel non pendet per seipsam. Si non pendet per seipsam, ergò dabitur processus in infinitum, ad hanc enim actionē danda erit alia actio, & ad hanc aliam alia, & sic ulterius: Quòd si dicas, pendere per seipsam, ergò pendebit & effectus per seipsum: & quamvis penderet per seipsum adhuc penderet per distinctam à se actionem, quia etiam creatura essentialiter pēdet à Deo, & tamen pendet per distinctam à se actionem: ergò idem dicendum erit de actione comparata ad suam causam. 21

RESPOND: Modalitatem illam (quidquid sit, an in illa formaliter consistat actio) seipsā pendere, quia non potest esse à parte rei, & non esse ab hac causa, jam autem potest esse effectus, & non ab hac causa: Cujus ulterior ratio est, quia si seipsā non dependeret illa modalitas à causa, & esset essentialis determinatio agendi, & non esset: esset, ut supponitur, ob naturam modi; non esset autem, quia posset non dependere ab hac causa, utpotè ad dependendum indigens determinativo. An autem creatura seipsā pendeat à Deo, de hoc infra. Quando autem hic obijciunt aliqui indivisibiliter, an divisibiliter actio pendeat à causa, ad id responderi retorquendo potest, an scilicet effectus divisibiliter, an indivisibiliter pendeat à causa. 22

OBJICITUR SECUNDÒ. Actio & terminus debent commensurari, sed si esset actio quid superadditum, non commensurarentur, nam actio, v. g. generativa esset instantanea, terminus autem, seu genitum esset permanens.

RESPOND: Quidquid sit, an ipsa actio formaliter sit quid superadditum, rectè dici potest actionem & terminum proportionaliter accepta commensurari, & sic dum solò instāti durat generatio solis, etiam instanti sit genitum, quā tale, quod est terminus generationis. Sed actio &

Ee

termi-

23 terminus impropotionaliter accepti non commensuratur, & sic terminus, quā conservatus, adeoq; prout permanens, non commensuratur actioni, quā generatio est, instantaneēq; perficitur. Deinde retorquetur argumentum, quomodo scilicet termino, qui permanens est, proportionetur & identificetur, generatioq; quæ est transiens.

Obicitur TERTIO. In divinis una Persona producit aliam, & non per aliquid superadditum; ergo & in creatis.

24 RESPOND: non intervenire in divina productione, quidquam realiter super additum ipsi naturæ divinæ, quia quæ in Deo sunt, identificantur eidem, intervenit tamen aliquid virtualiter intrinsecè distinctum, nempe in productione verbi ipsa dictio, distincta virtualiter à natura, & communi intellectione; & in processione Spiritus Sancti intervenit spiratio, itidem distincta: quia autem creatura non est capax talis processionis virtualiter distinctæ, & quia non est necesse ea, quæ creaturæ competunt, esse entitatem creaturæ, poterit bene poni aliqua modalitas, si ejus ponendæ sit aliqua necessitas, quam esse adstruit argumentum factum. Immo exinde potest sumi confirmatio sententiæ ad latæ, quia si processio divina non est mera formalitas, sed virtualitas quædam æquivalens distinctioni reali, ergo & creata actio, si non importat realitatem aliquam, saltem modalitatem importabit. Sed quidquid sit, de antecedenti negari potest consequentia, quia potest esse entitas effectus & non esse dependens ab hac causa: ergo ad tollendam indifferentiā debet aliquid adferri, quod non est nisi modus, non potest autem esse una persona, quin producat ab alia; Unde etiam virtualitas dictionis & spirationis, non ideo ponitur à nobis in prima parte, ut auferat indifferentiam agendi, seu producendi, sed quia erat necesse ostendere principium formale, quod processione, idq; distinctum realiter à termino producto, quod salvari non posset, si non poneretur prædicta dictio & spiratio, sed de hoc tractatum 1. Part. Disp. 9. Num. 125.

36 OBJECITUR QUARTO. Si actio esset aliquid superadditum, non posset ostendi subjectum illius receptivum. Quod probatur. Supponamus, creaturam assumi a Deo, ut instrumentum ad creandum, illa creatio non reciperetur in principio agente, alias mutaret agentem, non in passio, quia alias passum deberet esse prius ipsa Modalitate, quia esset causa illius materialis, causa autem est prior suo effectu.

27 RESPOND: quidquid sit, an ipsa actio formaliter sit quid superadditum, ad objectionē dici potest, positò, quod illa creatio, utpotè perfecta à creatura, involvat modalitatem, dici inquam potest, quod creatio non pendeat ab effectu, tanquam à causa subjectiva. Tum quia alias hæc causa subjectiva supponi deberet ante suam causalitatem. Tum quia si creatio dependeret à passio, tanquam à causa subjectiva, illa actio non esset creativa, quia esset dependens à subiecto. Tum quia illa actio creativa causaret seipsam, causaret enim causam sui materialem. Dependet ergo illa creatio, vel illa Modalitas ab effectu, tanquam à termino, quia scilicet impossibile est esse actionem creativam, & non respondere illi passum, & sicut terminus est id, quod sistit aliquid, & facit ne ulterius aliquid procedat; ita passum sistit creationem, ita, ut ulterius non procedat, cum jam passum habeat.

28 OBJECITUR QUINTO. Nulla necessitas hujus Modalitatis.

RESPONDETUR, esse necessitatem, ut ostendatur sufficiens mutatio, cur trans-eatur à non esse agentis, ad esse agentis.

Punctum Difficultatis II.

An formaliter actio sit entitas Modalis.

DICENDUM EST PRIMò. Actionem formaliter non esse modalitatem.

PROBATUR PRIMò. Si nihil obstat, debemus tueri & sequi sententiam Aristotelis, sed si ponamus, actionem formaliter non esse modalitatem, nihil obstat, ut videbimus in solutione argumentorum, & sequemur sententiam Aristoteli, quod prob:

29 prob: quia Aristoteles non tenuit actionem esse modum superadditum, quò enim locò id significavit. Deinde 3. Physic: Tex. 20. censet, quod doctio (quæ est quædam species actionis) sit ipse actus docentis, sed in quodam, (hoc est in eo, in quo docetur) & non decisus, (neq; enim pars habitus positi in docente dividitur unicuique discipulo) sed hujus in hoc (quod significatur dependentia doctrinæ discipuli à Magistro.) 3. etiam Physic: Tex. 4. docet: Motum non esse præter res, & ibidem Text. 7. eum edificabile, quatenus tale ipsum, actum fuerit, edificatur, & hoc est edificatio. Et quia edificatio est actus edificantis, & hic actus edificantis est ipsum edificabile, quatenus actum, etiam actio, seu edificatio, erit edificabile, quatenus actum. Immerito autem Respond: Arriaga, Aristoteli intelligendum esse, quod dixerit, actionem non esse Ens completum: hoc enim mera divinatio est, nec hic discurret, an actio sit completum, an incompletum Ens, sed solum de hoc, in quo consistat.

PROBATUR SECUNDò. Sicut non sunt multiplicanda entia, sine necessitate, ita & rationes involventes formaliter rationem entis, non sunt multiplicandæ, sine necessitate; nulla autem necessitas in entitate Modali, constituendi formaliter actionem.

31 PROBATUR TERTIO. Quia hoc dandum est argumento, quod petit argumentum factum pro modis, sed illud non petit, ut actio sit formaliter modus, petit enim non nisi sufficientem mutationem, & sufficiens determinativum, hoc autem totum potest salvari, quamvis actio formaliter non sit modalitas.

Quæ hic obijci possent solventur, ubi de unione. Quando autem dicitur, actio esse id, quò mediāte producit effectus, item dicitur esse via & tendentia ad effectum inferturque, ergo non potest esse quid in distinctum, saltem modaliter: id etiam non cōvincit, quia relatio est etiam non modalitas, & tamen illā mediante refertur, & tendit fundamentum ad terminum. Verbum item mentis non mediā modalitate per multos etiam modalistas

32 producit, & tamen verbificatio est via, & tendentia factiva intellectus. Deinde dici potest, actionem esse formalitatem intermediam, non autem entitatem, & licet repugnet mediante seipso produci, hoc est ipsa causā sibi identificatā, sed non repugnat produci mediante seipso, hoc est, causalitate causæ & effectui (infra circumscribendis) identificatā.

DICENDUM EST SECUNDò. Actionem esse formaliter, formalitatem non tamen sine modo.

PROBATUR PRIMA Pars immediatè adlatæ. Secunda autem pars probatur adlatò argumentò supra.

33 Quod si quæras, in quo tandem stet actio? ad quod dici potest, quod actio sit ipsa causa, prout est effectus ab illa, & ipse effectus prout est à causa; seu est ipsa causa, prout determinans existentiam effectus hujus, & hic effectus prout determinatus ad existentiam, quod ipsum prout, quod ipsum determinare, habetur in circumstantia entitatis modalis, quā positā habetur, & ab vel a, tenens se à parte causæ, seu ab activum, & ab tenens se ex parte effectus, vel ab passivum. Utrumq; autē istud ab ponitur in explicatione causalitatis, seu actionis, quia Aristoteles, aut simul utriusq; meminit, ut 3. Physic: tex. 7. vel nunc hujus, nunc illius, ut reflectens ad varios textus videbitur. Et certè non debet excludi agens in explicatione causalitatis, quia actio, seu causalitas efficiens, est id, à quo effectus, qui certè, cum non sit à seipso, à causa erit. Ergo cum causalitas importet id, à quo effectus, importabit causam. Non debet etiam in explicatione causalitatis excludi effectus, quia nomine causalitatis venit, id quod ponitur, saltem, ut quò à causa, quæ certè seipsam non ponit. Rursus actioni conjungitur passio, quæ non se tenet ex parte causæ, sed ex parte effectus: quia tamen potior est in causalitate actio agens, & id à quo, ideo principaliter etiam dicit ipsam causam.

SOLUTIO OBJECTIONUM.

Obicitur PRIMò. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, per quid transi-

Ee 2

tur

35 tur a non esse ab hoc, ad esse ab hoc.

RESPOND: Permodalitatem, de cuius essentia est determinare ab huius activi, & ab illius passivi.

OBJICITUR SECUNDO. Aristot. 9. Metaph. Tex. 2. actionem vult in re esse ipsam agentem, & in agente, non autem in effectu.

RESPOND: aliis locis Aristotelem ad effectum etiam recurrere, loquitur quod illo loco de actione agente, seu de ab activo, non autem de actione acta, & de ab passivo, nec de eo quod intelligitur ponere agentem, quod etiam modo explicandus est 2. de anima. tex. 26. 3. Physic. tex. 8. ac 20. itemque S. Thom. 1. Parte q. 25. a. 11. & quaest. 45. artic. 1. ad primum. Hinc etiam quando censabat Aristoteles, mutandum

36 DEUM, si in tempore mundum produxisset, non censabat mutandum, propter receptionem in se actionis, sed quia DEUM censabat esse necessarium agentem: hinc si in tempore produxisset mundum, potentia illi mundi conditiva accedere debuisset, aut novus volendi actus, per quod indubie mutaretur.

OBJICITUR TERTIO a P. Nicolao Trzaskovvski, palmari olim Theologiae hic Posnaniae Professore, qui & Cathedralia Capitula, & Dioecesis hanc, & Religiones praeclarissimis discipulis implevit. Raro insignitus talentis, ut illi, difficilius fuerit semel lectorum oblivisci, quam meminisse; favet praedeterminationi physicae, quia de modalitate posita, non potest homo non operari.

37 RESPOND: In principiis Modalium, modalitas illa, cum sit ipsa actio, mirum non est, quod illa posita, non possit non fieri operatio, in nostris autem principiis dicitur, Determinationem illam modalem, non esse quidem formaliter actionem, esse tamen connotatum illius necessarium, illiusque positio est libera, & sita in potestate operantis, estque ipsiusmet operationis & actus secundi, seu suppositionis exercitii libertatis completivum, nec se tenet ex parte actus primi, consequenter nec habet necessitatem antecedentem, sed se tenet ex parte actus secundi, cum tamen praedeterminatio, si attendatur natura illius, teneat se ex parte actus primi,

quidquid sit quod hoc inficiatur aliqui Thomistae, quod si antecedentem necessitatem, non importat illa determinatio, nec destruet libertatem.

INSTAT PRIMO, illud determinativum, vel antecedit actionem, vel sequitur: si antecedit, ergo se habet per modum actus primi, & equiparari debet praedeterminationi, ergo ulterius dabitur formale actionis, antequam detur actio, quia dabitur determinatio, ut si hoc ab hoc: si sequitur, ergo in illo priori actio, est sine sua formalitate & complemento.

RESPOND: Dari medium, nempe concomitanter, & simultaneè se habere.

INSTAT SECUNDO. Saltem se habet ita actio ad illam determinationem, sicut se habet ratio ad fundamentum proximum: sed fundamentum proximum prius est relatione. Ergo & illa determinatio.

RESPOND: Sicut fundamentum proximum est simul simultate Physica, cum relatione, & nec illam antecedit, ut sit sine relatione, nec sequitur relationem, ita ut non sit ratio unquam, sine fundamento proximo, ita etiam actio simultaneè se habet ad illam determinationem. Et sicut fundamentum proximum, non se habet per modum actus primi Physici, nec per modum praedeterminationis ad relationem, licet ex illo fundamento intelligatur pullulare ratio; ita & in praesenti, & sicut potius fundamentum remotum habet se potius per modum actus primi relati, fundamentum autem proximum tenet se jam potius a parte actus secundi, physice loquendo, cum physice actus secundus relati, sit ipsum fundamentum proximum, ita sine illa determinatione spectata causa, habebit se per modum actus primi, jam autem ipsa determinatio potius se tenebit a parte actus secundi, licet ex modo concipiendi, nec ratio cum fundamento proximo, nec illa actio habeant simultatem, sed censentur esse per modum pullulantium.

INSTABIS TERTIO. Ponamus, solam causam & effectum, cum illa determinatione, seclusa illa formalitate, verè erit effectus. Ergo verè erit causalitas. Ergo ulterius causalitas erit causa effectus, & illa deter-

41 determinatio. Sed determinatio est Modalitas. Ergo causalitas erit modalitas.

RESPOND: Ponatur fundamentum, ratio fundandi, terminus, verè erit ratio, & tamen praeter haec, censetur esse ratio formalitas quaedam, ita & in praesenti: & licet quidem in re causalitas sit causa effectus modalis determinatio, tamè Metaphysicè est aliquid aliud, nempe formalitas, quae censetur ex illis pullulare, & formaliter facere, ut hoc quidem ab hoc sit. Quod si mente tollas illam formalitatem, idem fiet, ac si tollas, mente relationem a fundamento ratione fundandi, termino. Et licet quidem, si ponatur causa, si ponatur effectus, nondum intelligitur actio, intelligitur tamen, si ponatur determinatio, neque tamen inde sequetur, causalitatem stare in sola determinatione, quia si ponantur tria, non erunt duo paria, erunt autem addita unitate; neque tamen sequitur, quod duo paria, sint illa unitas, ita nec in praesenti sequetur, quod illa sola determinatio sit causalitas. Est quidem verum, quod non possit poni determinatio, quin ponatur causalitas, sed quod non possit non poni, non ex eo est, quod in illa sola staret causalitas, sed quia ex essentia determinationis causae & effectus ad causalitatem, sequitur, ut non possit esse sine causalitate: cumque illa determinatio, non intelligatur importare vim agendi, non erit ipsa praecise causalitas, sed determinativum & completivum causalitatis, ut censetur, haec vis circa hunc effectum versata, & non alia via, nec circa alium, hic & nunc effectum.

42 OBJICITUR QUARTO. Actio formaliter accepta, est determinatio physica principij & effectus ad esse ab subsumo. Sed haec determinatio est modalitas. Ergo & actio formaliter accepta est modalitas.

43 RESPOND: Actio formaliter accepta est determinatio physica, hoc est, involvit & connotat determinationem physicam, sed non est determinatio physica secundum se praecise. Commemorantur dicta de connotatione. Actionem scilicet in his principiis dupliciter spectari posse, prout est in re & physice, & sic di-

44 cit causam, effectum, & modalitatem; deinde prout subest nostris conceptibus, & sic dicit formalitatem pullulantem, ex modo nostro concipiendi, constituentemque, ut hoc sit ab hoc, quae causalitas potest appellari determinatio Metaphysica.

INSTABIS. Ponatur actio formaliter accepta, & non ponatur illa, quae pro connotato requiratur modalitas, illa actio erit formaliter determinatio physica; ergo & seipsa, & non ratione connotati est talis.

RESPOND: Argumentum hoc est consimile huic: ponatur ratio, & non ponatur, terminus verè erit ratio. Ergo ratio non indiget termino. Ponatur unio, & non ponatur Modalitas, verè erit compositum, ergo compositum non indiget unionemodali: sicut ergo in istis defendens dicit esse hoc impossibile, sequitur, & poni, & non poni relationem; ita & nos in praesenti dicemus idem.

45 OBJICITUR QUINTO. Illud connotatum ex vi cuius effectus, determinatur ad esse effectus, vel pendet ab agente per se ipsum, vel per aliam actionem: si per aliam, ergo non spectat ad actionem formalisandam, quia actionis non datur actio: si per seipsam, Ergo potius formaliter est actio, quam connotatum actionis. In idem recidet, si dicas, illud connotatum, vel creatum, vel educitur, non creatur, quia nullum agens creatum habet vim creandi, & quia creatio non terminatur ad id, quod dependet a subjecto, sicut dependet illud connotatum: quod si illud connotatum educitur, vel educitur educatione a se distincta, vel educatione sibi identificata, non per educationem superadditam, quia etiam effectum dicere produci per educationem superadditam. Si autem educitur per seipsam, Ergo illa est formaliter actio, & non connotatum actionis. Refert hoc argumentum Oviedo ex manuscriptis alicujus recentioris.

46 RESPOND: Illud connotatum & pendere seipso a causa, & non educi per distinctam actionem, inde tamen non sequitur, quid sit formaliter actio. Nam in sententia Oviedo: mentis verbum, non per distinctam actionem producit, nec tamen propterea infertur, illud esse formaliter actio.

47 actionem, cum sit potius formaliter terminus, identificans sibi actionem, unio item in sententia, quæ illam ponit emanative produci ab anima, utpotè spirituale, non producitur etiam in probabili sententia, per intermediam actionem, neque tamen formaliter est per hoc illa unio actio, quorum ulterior ratio est, quia esse dependens seipso, non est prædicatum primò essentialè & formalis actionis modalitica, sed potest esse commune cum reliquis. Ergò quamvis nostræ Modalitati, hæc dependentia seipsa conveniat, non erit necesse illam constitui, hòc ipsò in ratione actionis formaliter intermediæ, quam adstruunt Modalistæ. Unde actio formaliter est ratio, quare hoc quidem ab hoc fit. Modalitas autem est cōnotatum & sufficiens mutatio, ut à non esse ab hoc, transeat ad esse ab hoc, quam ipsam mutationem non est necesse, ex hoc ipso habere se per modum actus primi, quia etiam ratio fundandi est sufficiens mutatio ad hoc, ut transeat à non esse relati, ad esse relati, neque tamen ratio fundandi habet se, sicut actus primus ad ipsam relationem, supple Physicus.

INSTABIS. Actio productiva illius connotati, vel constituitur in ratione formali actionis, per aliud connotatum, vel seipsa: si per aliud connotatum, dabitur processus in infinitum; si seipsa, Ergò & respectu aliorum effectuum, seipsa causalitas constitueretur in ratione formali actionis.

49 RESPOND: Seipsa dependere Disparitas de aliis effectibus est, quia effectus hic ipse in entitate produci potuisset, ab alia causa, hinc indiget aliò connotatò determinativò. Deinde, id quod in aliquo genere facit talia formaliter, seipsò est tale, & ita, quod est ratio alia dealbandi, ab alio non indiget dealbari; ita, quod est ratio determinandi, ut hic effectus sit ab hac causa, non indiget aliunde determinari.

OBJICITUR SEXTÒ. Actio generativa in divinis, est ipse Pater; ergò & actio in creatis erit ipse agens, & nullò modò effectus.

RESPOND: sicut datur spiratio activa, & spiratio passiva, ita etiam datur generatio

activa, & generatio passiva: generatio activa est ipse Pater; passiva generatio est ipse filius, & quia entia creata sunt imitationes, quantum possunt etiam in creatorum, concipere possumus, & actionem quam appellant agentem, & actionem actam. Actio agens est ipsum agens, nihil enim aliud est, quàm ipsum agens determinans sibi effectum, actio autem actu, est ipse effectus, prout determinatus pendere ab hac causa. Ne verò agendo mutetur intrinsecè agens, dico illam modalitatem determinantem, recipi in solo effectu, neque obstat, quominus illa determinatio recepta, non nisi in solo passo, tribuere tamen possit denominatione agentis, quia sicut ratione extrinseci temporis sortiri res potest denominationem hesterni, comestio vespertina, ratione serotini in se non recepti, sortitur denominationem cænx, ita & ratione modalitatis in passo receptæ, sortiri poterit rationem agentis, causam.

INSTABIS. Positò, quòd ista determinatio recipiatur in ipso effectu, non poterit esse id, ex quo pullulet formalitas illa causalitatis, quòd idsum Probat, quia id, ex quo etiam ratione nostra pullulat causalitas, debet esse prius effectui, sed licet, sit prior causam, tamen determinatio & effectus non est prius quid, ergò ex illis non potest pullulare causalitas. Major probatur. Quia si causalitas debet esse prior effectui, ergò & ea, quæ sunt causa ipsius causalitatis, debent esse prius ipsam causalitate. Minor etiam principalis probatur: quàm si illa determinatio recipitur in effectui, ergò educitur ex effectui, ergò præsupponit effectum, ergò nō est prius effectui, effectus etiam pro sua parte, non est prior seipso.

RESPONDETUR. Cum secundum dicta supra, attendatur hic ad actionem agentem & actam, actio agens prior est effectui, nec ab illo desumitur; & licet actio agens sit in effectui, quia tamen est in illo, tanquam inter terminos, non debet adhuc prior esse terminus illa actione. Hoc autem, ex quo educitur illa determinatio, non est effectus, sed subiectum, seu materiam, quæ est prior determinatione. Hæc

tota

53 tota difficultas potest urgentiam ponendo, quòd actio formaliter sit modalitas. ADDO, quando formalitas causalitatis dicitur pullulare, hoc non isto sensu accipiendum, quasi pullulet ex effectui; sed quòd non intelligatur pullulare, nisi in re sit effectus, determinatio & causa.

OBJICITUR SEPTIMÒ. Quæ referuntur transcendentaliter, non possunt idem esse realiter; sed actio refertur transcendentaliter ad effectum, ordo enim ad terminum est de essentia actionis.

RESPONDETUR. Negando, hic intercedere relationem realem inter illam merè formalitatem, & inter effectum; sed inter agens in actu, hoc est sumptum cum illa determinatione, & inter effectum est dicta Relatio.

Punctum Difficultatis III.

Expediuntur reliquæ Actionem concernentia.

54 QVÆRES PRIMÒ. Quid sit sentiendum de divisione actionis in actionem agentem, & in actionem actam,

RESPOND: actionem agentem sumi posse pro ipso principio, seu virtute operativa, prout connotat positum à se effectum, & in isto sensu est ipsemet agens, quamvis hanc denominationem non acquirit, nisi in circumstantia effectus, consequenter actio agens, secundum id, quod dicitur in recto, non est separabilis à principio, cum sit ipsummet principium. Rursus, actio agens sumi potest, pro eo quod egressum, à principio agente operatur, vel negotiatur passum, & sic est idem quod passio, prout passio dicitur ordinem ad causam, à qua est, & hæc identificatur ipsi effectui, in circumstantia prædictæ modalitatis. Actio autem acta est ipsamet formalissimè passio.

55 QVÆRES SECUNDÒ. An actio & passio sint distinctæ realiter.

RESPOND: actionem agentem secundum id, quod dicitur in recto, & supponitur pro principio agente, esse distinctam realiter à passione, prout idem est illa realiter cum effectui.

RATIO. Quia causa & effectus distinguuntur realiter. Caterum formaliter accipiendo actionem, prout est actus huius in hòc, & formaliter accipiendo passionem, prout est actus huius ab hòc, sunt idem realiter, quia sufficit hæc solis connotatis differre nempè, ut in quantum pendet ab agente, vocetur actio, in quantum est in effectui, vocetur passio.

QVÆRES In quonam recipiatur actio, in agente, an in passo? In agente recipi docent Scotistæ, in passo alii, & non est quidem difficultas de actione immanente, quam circumscribit Oviedo, quòd sit actio, vi cuius formaliter terminus remanet in principio, à quo effluit, sed res est potius de actione transeunte, in quo nam recipiatur, cum non debeat remanere in subiecto, à quo effluit.

Ovied: dicit: Non esse de ratione actionis, quæ constituat agentem, recipi in agente, quia datur aliquid verè agens, in quo actio non recipitur, nempè Deus. Ergò de ratione actionis in communi, non est recipi in agente. Sed dicit idem, nec esse de ratione actionis recipi in termino, quia alias terminus causaret actionem, immò sequeretur ulterius, quòd causalitas causaret seipsam, quia esset causa principii causalitatis suæ, hoc est, termini se causantis: censet itaque, illam recipi in subiecto, quòd terminum recipit ex vi illius actionis productum. Tum quia Aristot: dicit, actionem esse actum huius in hoc. Tum quia est identitas actionis cum passione. Tum quia actioeductiva, constituit terminum dependentem à subiecto, ergò debet ipsa recipi in eodem subiecto. Quòd actio non recipiatur in agente, bene probat Oviedus, sed quòd non possit recipi in termino, sed in subiecto, non convincit, de quo mox. Hinc

ASSERO PRIMÒ. Actionem autonomasice acceptam, non recipi in causa.

RATIO Tum quia ex Aristotele, non est necesse agens ex eo præcisè, quia agit intrinsecè mutari, mutaretur autem si reciperet actionem. Tum quia vel agit aliquid in agente illa actio, vel non agit; si non agit, ergò in illo non est, quia impossibile actionem esse, & non agere; si agit, ergò non in agente

59 agente recipitur actio, sed in eo, quod agitur, adeoq; in passio. Tum quia si actio reciperetur in ipso agente, quomodo in illo extraneo quidquam operari poterit, influendo esse?

ASSERO SECUNDÒ. Non recipi actionem in subiecto, cui unitur terminus productus.

RATIO. Tum quia impossibile est esse terminum productum sine actione, hoc ipso enim esset, vel nihil, vel quid impro ductum. Possibile autem est terminum productum, non uniri subiecto. Ergò possibile etiam erit actionem illam, non uniri subiecto, & tamen, cum per se stare, etiam divinitus, non possit, debet recipi in aliquo. Ergò apparet non recipi actionem in subiecto. Tum quia potest assumi creatura, ad creandam materiam, vel Angelum, quæ creatio illius erit actio, vel modalis, vel non, sine modo, & tamen non recipitur in subiecto, in quo enim? ergò apparet actionem, non recipi in subiecto. Tum quia actio & effectio verbis differunt; effectio autem videtur esse ratio formalis effectus, non autem ratio formalis subiecto. Ergò non in subiecto recipitur. Per hoc tamen non nego, quòd determinatio illa educatur ex materia.

DICES cum Svar. D. 48. S. 4. n. 13. Actio immanens in ea potentia inhaeret, in qua est terminus intrinsecus ejus, & ita, in intellectu manet actio intelligendi.

RESPONDETUR. Actionem intelligendi esse in intellectu, quia nullum est aliud subiectum; nec potest recipi in termino, quia nulla actio vitalis habet à se distinctum terminum. Benè autem potest recipi actio, sive illa sit modalitas, sive non; sine modo, in termino, quem producit, & non in subiecto, in quo recipitur terminus.

ASSERO TERTIÒ. Probabilius esse, actionem recipi in termino producto, seu in effectu.

RATIO. Tum quia, non recipitur actio in agente, nec in subiecto, ergò in termino, quia cum in aliquo recipi debeat, in nullo alio jam recipi poterit. Tum quia, si actio reciperetur in agente, non esset ratio, cur in extraneo, quod est effectus, operari quidquam possit; ergò etiam, si reciperetur in subiecto, non esset ratio, quomodo effectum operari possit, à quo sub-

jectum distinguitur realiter: & sicut albedo recepta in pariete A, non dealbat parietem B; & si verberetur Paulus, non verberetur Andreas, propter distinctionem realem; ita si actio recipiatur in subiecto, non est quomodo efficiatur per illam effectus, seu terminus, distinctus realiter.

Tum quia doctrina est Aristoteles, motum recipi in ipso mobili, hoc autem, quod movetur tunc, à non esse, ad esse, est ipsemet effectus, seu terminus. Tum quia, si non posset recipi actio in ipso termino, hoc ex eo esset, quia deberet præsupponi terminus actioni, & quia ipse deberet materialiter causare suam actionem, quod dici non potest; sed neutra harum rationum in presenti militat, quod ipsum probatur,

quia præsum recipi non fundat causationem, adeoq; nec titulum in recipiente antecessionis, quod ipsum probatur, quia anima etiam recipitur in materia, & in corpore, neq; tamen hæc receptio fundat titulum causalitatis in materia. Rursus, actio creativa, posito etiam, quòd sit modalis entitas, recipitur in re creata, & tamen nec causat creationem, nec præsupponitur illi: & ut universaliter receptio, potest esse duplex, in primis receptio in aliquo, tãquam in termino, & receptio in aliquo, tãquam in subiecto; prior illa nec antecessionem recipientis, nec causationem fundat, fundat posterior. Deinde, si quæras, quòd hæc duo condistinguantur? ad hoc dici poterit, quòd scilicet convenient utrumq; in hoc, quòd scilicet illis uniatur id, quod recipiunt, sed in hoc distinguantur, quia receptio, tãquam in termino, non deponit antecessionem termini, & præsuppositionem, deponit receptio tãquam in subiecto. Rursus, quia receptio tãquam in subiecto, est bonum recepti principale, utpotè, quòd non habet jus existendi sine hac unione, jam autem receptio, tãquam in termino, est bonum ipsiusmet termini, illa receptione esse & existere acqvirentis. Deniq; quia receptio in subiecto, est receptio tãquam in causa materiali recepti, jam autem receptio tãquam in termino, est receptio tãquam in causato, & ideo receptio, ut habeat recipiens esse. Tum quia argumèta adlata ab Oviedo

con-

65 non convincunt, nam illis verbis actio, est actus hujus in hoc, etiam nos tueri possumus nostram sententiam, cum enim non agat, nisi effectum, id in quo recipitur erit effectus. Quamvis autem sit identitas actionis, cum passione, id verum est per ly passio, non intelligendo unionem, sed actionem actam. Posito etiam, quòd hic intelligat Aristoteles, nomine passionis unionem, non sequitur intentum Oviedo, quia hoc salvabitur, quamvis passio hæc actionis, sit in effectu, non in subiecto recipiente effectum. Quomodo autem actio eductiva constituat terminum, dependentem à subiecto, id jam supra explicatum est, ubi de educatione. Condistinguetur autem adhuc creatio ab educatione, quia educatio erit adhuc, cum influxu causæ materialis, non item creatio, possetq; hæc receptio, tãquam in termino, vocari adhesio, inhaesio autem receptio, tãquam in subiecto.

DICES PRIMÒ ex Mastro Disputatio 7. n. 29. Actio de sua ratione formali subiectum inhaesionis requirit, quia actio quæcunq; non solum eductiva, sed etiam creativa, est propriè accidens, ergò formaliter petit subiectum inhaesionis, per hoc enim distinguitur à substantia.

RESPONDETUR. Subiectum inhaesionis dupliciter accipi potest, pro subiecto, cui unitur ipse terminus productus, & sic ex dictis, falsum est, quòd actio etiam titulo accidentis, requirat subiectum inhaesionis: deinde accipi potest, quòd sit id, cui unitur actio, & sic indubiè tale subiectum inhaesionis requirit actio; neq; enim potest esse sine termino, & si ponatur modalitas esse, aut non sine modo, indubiè se sola non habet jus existendi, extra modificatum, & hoc subiectum est terminus.

INSTAT. Ideò actio creativa subiectum non requirit, quia constituit rem independentem à subiecto: ergò, quia actio eductiva constituit rem, à subiecto dependentem, de sua ratione formali exigit subiectum.

RESPONDETUR, quòd actio eductiva exigit subiectum, tãquam id, cui unitur terminus suæ productionis, sed non exigit subiectum, tãquam sui immediatè re-

ceptivum, unde etiam & actio productiva accidentis, recipitur in termino, licet ipse terminus petat uniri subiecto: cumq; divinitus possit illi non uniri, & tamen sine actione conjuncta nihil fiat, inferendum erit, actionem illam non recipi immediate in subiecto, sed in termino. Cur autem ille terminus non recauset actionem, dictum supra.

DICES SECUNDÒ. Actio secundum rationem formalem, non denominat passum agere, quia passum, ut passum, non agit, ergò non subiectatur in ipso: formam enim denominare subiectum, est informare subiectum.

RESPONDETUR. Quòd actio, prout est agens, non subiectetur in passio, secus prout est acta, & quia actio acta, & agens sensu adlato, sunt idem, ideo sicut actio acta, non recipitur in agente, ita nec agens, sed profuit ab illo.

INSTAT PRIMÒ. Forma, quæ extrinsecè denominat, aliquid etià intrinsecè debet denominare subiectum inhaesionis, ergò actio, ut actio reduplicativè, debet aliquo pacto denominare passum: quænam igitur erit ista denominatio? certè non denominatio passus, quia hæc est effectus passionis, nec est denominatio conformis naturæ actionis, imò opposita.

RESPONDETUR. Quòd actio, qua actio acta denominat passum, extrinsecè autem agentem, quæ etiam denominatio passus proportionata, est actioni actæ.

INSTAT SECUNDÒ. Sicut album ab albedine, ut à denominante, derivatur; ita agens, quia est denominativum actionis, esse actione affectum formalissimè erit esse agens, consequenter, per nos passum deberet, esse agens.

RESPONDETUR. Sicut esse visum est denominatum à visione, tamen visio non recipitur in viso, ita potest esse agens denominatum ab actione, actione in se non recepta; potest tamen ostendi etiam forma intrinseca denominans agens, nempe ipsa vis causandi, licet rationem exercitæ non habeat, nisi in circumstantia effectus, & in hac circumstantia, denominatur agens.

INSTAT TERTIÒ. Vel ista formalitates

ff

tes

71 res sunt ejusdem rationis, & sic deberet denominare agens actio, non solum causam, sed etiam effectum: vel diversae rationis, & sic denominatio agentis, non poterit ab his formalitatibus & quae desumi, sed ab una tantum.

RESPONDE TUR. Istas formalitates, ob diversos suos respectus, esse diversae rationis, licet competant uni eidemque; entitati physice spectatae, & quia receptio est quid Physicum, & non secundum formalitates, cum illa entitas sit una, unum etiam subiectum, in quo recipitur, habebit, & hoc subiectum est terminus, licet illa entitas, non prout habet rationem actus, denominet agens, sed sub formalitate actionis agentis. Quod autem dicit Ma-

72 strius, falso asseri hanc formalitatem actionis actus, ad actionem spectare, si procedat hoc sensu, quod scilicet formalitas actionis agentis, non sit formalitas actionis actus, vera est propositio: si procedat hoc sensu, quod actio actus & agens, non possint ad eandem entitatem, secundum diversas formalitates spectare, hoc ipsum negatur.

DICES TERTIO. Quamvis ponatur actionem recipi in agente, non sequetur illud agens esse patiens, non enim omnis receptio, est in praedicamento passionis, sed solum illa, quae recipit agens.

RESPONDE TUR, etiam agens, respectu sui esset agens, in quantum est in se ponens illam actionem, & quamvis receptio non arguat actionem, arguit tamen actio, ubi est, illic se agere.

73 NOTO. Quod argumentum negativum: non sunt multiplicanda entia, sine necessitate, ostendat, non distinguendas esse actiones illas actus & agentes, consequenter nec ponendam physice actionem agentem in agente, ut patuit solutione objectionum: sed etiam id colligitur exinde, quia nullibi ageret actus agens, non in agente, ut conceditur, non in termino, seu passo. Quia illic est non nisi actio actus, huic autem agi convenit non agere.

DE DISTINCTIONE SPECIFICAE ACTIONUM.

QVAERES QUARTO. Undenam alia distinctionem suam specificam sumat?

ASSERO PRIMO. Si agatur de specificatione intrinseca, specificatur Actio à sua entitate.

RATIO, quia specificatio rei intrinseca non distinguitur realiter ab ipsamet re specificata, est enim praecise ipsa connexio praedicatorum essentialium, ergo desumitur ab ipsamet rei entitate.

ASSERO SECUNDO. Specificationem extrinsecam Actionis, desumi etiam à principio Actionis.

RATIO, quia accipit à principio extrinseco entitatem, ergo accipit ab illo specificationem.

Sed ex eo ne ipso, quia haec actio est à distincto specie principio, jam erit distincta specie, v.g. ex eone, ipso, quia proficiscitur visio ocularis à bove, & visio alia ocularis ab homine, circa idem obiectum, visiones haec erunt distinctae specie, in quo affirmativè sentiendum.

74 RATIO. Tum quia se nihil obsit, proportionadae sunt actiones suis principiis, ad quem titulum proportionis semper attendit natura, & cum sit nexus inter actiones & principia, debet etiam esse proportio, sed erunt magis proportionatae, si distinctorum specie principiorum sint distinctae futurae actiones, sequetur enim conditionem principiorum, quae ipsa inter se distinguuntur specie, nihilque obest, quominus ponatur haec proportio, quid enim tale? Tum quia, ponamus potentiam visivam ab anima distinguere realiter, vel potentia visiva bovis erit eadem specie, cum potentia visiva hominis, vel non eadem specie: si eadem specie, ergo non procedis in statu difficultatis, quia hic tractat, an specie distinctarum potentiarum, sint distincti specie ex hoc praecise actus, quia proficiscuntur à potentiis distinctis specie. Si autem sunt potentiae diversae specie, cui usui illas dedisset natura, nisi ad actus specie distinctos? Totum enim bonum potentiae est, illius extendentia ad actus specie distinctos, cui usui ergo erit species illarum distincta, si non ponunt actus specie distinctos? Quia autem in nostris principiis potentiae identificantur ipsis animabus, quae sunt distinctae specie in homine & bove, ideo & actiones visionis ocularis erunt distinctae specie.

77 cie. Tum quia, si natura intendit effectum, quantum fieri potest assimilare passo, in virtute per quam agit. Ergo etiam intendit assimilare, quantum fieri potest in specificatione ipsosmet actus suis principiis, cum quibus majorem habet connexionem, quam cum ipsis effectibus seu terminis. Tum quia saltem actiones vitales unius, debent distingui specie ab actionibus vitalibus, alius quamvis versantibus, circa idem obiectum. Quod ipsum probatur: quando dicit connexionem essentiali unum, quam non dicit aliud, illa distinguuntur specie: si enim connexio essentialis huius actionis, cum hoc termino importat alietatem specificam, cur non connexio essentialis, cum hoc principio importabit eadem, dicit autem actus vitalis connexionem essentiali cum suo principio. Unde etiam definitur per esse ab intrinseco. Quod autem dicit Svar: Disp. 48. Sect. 3. n. 16. differre actiones vitales à non vitalibus, ex principiis diversarum rationum, non tamen sine ordine ad diversos terminos, id non convincit. Concedo enim etiam ex ordine ad diversos terminos sumi distinctionem, sed restat quærere, an etiam à principio sumat speciem actus? si sumit, habemus intentum; si non sumit, restat quærere, cur ordo actus vitalis, qui habetur ad terminum, sit specificativus, & non ordo actus vitalis ad principium, per quem adhuc ordinem definitur, non sit illius specificativus. Et

78 sicut ipsa actio non sistit in se, sed pergit ad terminum consequenter, & specificativum ab illo desumet, sed cur etiam, cum non sistat in se, tanquam in principio productivo, sed referatur ad principium produciens, ex illa referibilitate ad principium produciens, distinctum specie, non sumet etiam distinctionem specificam. Tum quia actio illa est modus huius principii determinativus, Ergo ad hoc principium essentialiter adstringitur. Tum quia pro nobis videtur esse S. Thom. prima secundae Q. 1. a. 3. ubi dicit: Speciem sortiri acti onem quidem ab actu, qui est principium agendi, passionem verò ab actu, qui est terminus motus. Locus autem, qui citatur, ex quaest. 6. de Potentia art. 8. dicit: quidem specificari à ter-

79 mino, & quidem proprie motum, sed non negat specificari etiam à principio in eo ipso, quod sit motus naturalis, vel loquitur S. Thom. de specificativo magis noto.

80 DICES PRIMO. Si sumitur specificatio à principio, omnes actiones essent ejusdem speciei, quia idem specie principium.

RESPOND: Negand: Sequel: quia est in eodem principio vis producendi actus diversos specie, imbibentes ex vi principii nexum specialem, cum hoc principio, ratione cujus nexus distinguuntur specie, & sic si ponatur visio, quam format homo nexus, quem dicit ad hominem, distinguitur specie, à nexu, qui dicitur ad bovem; licet in hoc nexu, tanquam in ratione generica, conveniat etiam humana visio, posset etiam quis concedere, actiones hominis in ratione actionis hominis, esse specie distinctas ab aliis actionibus, quae non sunt hominis, licet inter se non distinguantur, in ratione actionis hominis.

INSTABIS PRIMO. Actio licet ab agente procedat, tamen est essentialiter communicatio alicujus esse, & sub ea ratione est via ad suum terminum, via autem essentialiter respicit terminum.

81 RESPOND: Actio licet sit essentialiter communicatio alicujus esse; tamen si loquamur de vitali, est essentialiter ab intrinseco, ergo ab illo sumet speciem. Directè autem dici potest, hoc argumentò probari, quod sumat etiam speciem à termino, sed non probari, quod non sumat etiam à principio.

82 INSTABIS SECUNDO. Cum motus duos habeat terminos, nimirum à quo & ad quem, juxta veram Philosophiam, non accipit motus speciem à termino à quo, sed ad quem: at verò ad eundem modum videtur comparari principium agendi ad suum actum.

RESPOND: Communem Philosophiam hoc solum velle, quod ea, quae distinguuntur specie ratione termini ad quem motus, possint proficisci ab eodem termino à quo, nec ratione praecise termini à quo differre à se, quamvis si unum à quo, ad aliud, à quo principio comparentur, inter se differre possint. Et sic differt in moralibus desertio cupiditatis à desertione impatientiae, & promotio à termino ignobilitatis, ad terminum principatus, à termino

83 mino principatûs ad regalitatem. Quamvis autem terminus à quo nō specificaret, diversitas inde peti posset, quia terminus à quo non est natus influere esse in mobile, proportionareq; inevitabiliter, hōc influxu sibi ipsum mobile, cum tamen id sit natum facere ipsum principium, seu agens.

DICES SECUNDÒ. Cum Svar. citat. n. 10. Generatio & creatio hominis in tantum differunt, in quantum creatio includit effectum materiam, & formam ex nihilo. Si Deus annihilaret aliquem Angelum, & eundem postea iterato crearet; tamen illa actio esset ejusdem rationis cum prima creatione, quia sola iteratio non potest sufficere ad specificam diversitatem actionum.

84 RESPOND: Svar: ut eundem legenti locò citatò constabit, hoc solum velle, quòd non salvetur hæc distinctio absque terminis, quòd etiam nos non negamus. Ad argumentum quòd attinet, nego generationem, tanquam actum vitalem hominis, non differre specie à creatione, eaq; desumibili etiam à principio, seu agente, licet creatio cum nec sit modus, nec involvat modalitatem, non possit in re participare aliquid speciale specificas, desumibile ab ipso principio. Quòd attinet ad annihilationem Angeli & reproductionem, non erit illa distincta specie, non solum ob indistinctionem termini, sed etiam ob indistinctionem principii.

85 INSTAT PRIMÒ idem. Calefactio facta ab igne, vel facta à Sole, non sunt actiones specie diversæ, ob solam diversitatem principiorum, quia licet illa principia sint diversa, tamen non agunt idem, ut diversa sunt, sed quatenus unum eminenter continet aliud, vel ambo eandem formam, virtus autem eminenter continens aliam, sicut eminenter continet formam ejus, ita & actionem ejus.

RESPONDETUR. Calefactio spectata penes terminum, hoc est, penes calorem, eadem ab utroque producitur, potest enim idem terminus à diversis specie principii produci, & si principia sunt diversa independenter à nostris conceptibus, agunt ut diversa, agunt enim ut sunt, sunt autem diversa; sed calefactio spectata penes principia, calorem illum producētia, est specie distincta. Ex continentia

etiam eminentiali, pro nobis potius sumitur argumentum, nam continendo eminenter rem producendam, continet continentia distincta specie, quia continentia identificata realiter ultimæ differentia, quæ supponitur esse specifica. Ergò, si continentia eminentiali entis, proportionatur continentia actionis, etiam continentia illius actionis erit specie distincta, ab aliis continentis, adeoq; & actionibus. Quare autem actio specificatur à principio & non terminus, hoc in id principium refertur, quia idem numerò effectus potest produci ab alia causa, non tamen eadem actio. Loquimur autem hinc ex communi Philosophia de actione, tanquam de aliquo modaliter distincto, accommodando nos communi phrasi. Licet secundum nostra principia loqui deberemus de sola illa determinatione modali.

86 INSTAT SECUNDÒ idem. Deus non solum potest de solo facere eundem specie calorem, quem facit ignis, sed etiam eandem specie calefactionem. Ergò calefactio, quæ fit à solo Deo, & quæ fit ab igne, cum concursu Dei non differunt specie.

87 RESPOND: cum hinc calefactionis nomine veniat actio productiva caloris, quæ est modalis vel non sine modo, nego quòd eadem calefactione possit cum igne Deus eundem calorem producere, alias hæc actio productiva caloris, posita ab igne, non esset essentialis determinatio, reddendi ignem producentem.

88 INSTAT TERTIÒ idem. Diversa principia ejusdem termini, vel sunt causæ univocæ, vel æquivocæ; vel una univoca, alia æquivoca. Si sint univocæ causæ, erunt ejusdem rationis cum effectu, consequenter etiam inter se: si verò una causa sit univoca, altera æquivoca, adhuc actio erit ejusdem rationis, quia causa æquivoca agit, ut eminenter continens effectum & actionem causæ univocæ.

RESPOND: Si sint causæ univocæ inter se comparatæ, cum sint ejusdem speciei, etiam actionis specificationem ab illis sument eandem: si autem comparatæ inter se causæ sint æquivocæ, in genere agendi, diversa specie actione agent, & ad specificationem proderit illa continentia, ut jam dixi.

INSTAT

89 INSTAT QUARTÒ idem. Incredibile videtur, actionem movendi cælum fore diversam specie, eò quòd fiat ab Angelis specie diversis.

RESPOND: Motus fit ab Angelis per productionem impulsus, tanquam termini producti, nihil autem vetat eundem terminum produci à diversis specie principii, cum hoc tamen stat, ut specie distincta actione, idem impulsus producat ob rationes adlatas, quia illa actio cum sit modus, vel non sine modo, dicit ordinem, non nisi ad hoc principium distinctum specie.

90 INSTAT QUINTÒ idem. Principium agendi si sit univocum, ex sua specie determinatum est ad talem actionem, tendentem ad talem terminum, si autem sit æquivocum, cum ex se sit universale & indifferens, non potest ab illo sumi determinata species actionis.

RESPOND: Positò, quòd agens univocum sit determinatum ad talem actionem, cur ejus talitas specifica, etiam à principio desumi non poterit, ad quòd etiam dicit essentialem ordinem, tanquam ad suum principium; Agens autem æquivocum, nego esse indifferens ad speciem tribuendam suæ actioni, Unde in agente æquivoco, agnoscimus quidem indifferentiam ad hunc vel illum producendum terminum, sed non agnoscimus indifferentiam ad tribuendam actui, speciem non proportionatam sibi.

91 DICES TERTIÒ. Eadem numerò actione possunt agere Deus & creatura, item duo principia distincta etiam specie.

RESPOND: eò etiam casu distinguetur specie actio, quā Deus solus ageret, & quā Deus & Creatura item distinctam fore actionem, quā duo principia agunt distincta specie, licet producant eundem effectum.

ASSERO TERTIÒ. Etiam à terminis specie distinctis sumi distinctionem specificam actionum.

RATIO. Quia una quæq; ex illis alium essentialem ordinem dicit, ob connexionem. Neq; enim actione, quā produci- tur leò, potest produci homo, immò etiam à subjectis educationis specificantur propter eandem causam.

92 QVAERES QUINTÒ. Quid sentiendum de individuatione actionum. Non est dubiū, distincta numerò principia, distinctas numerò actiones elicere, distinctos numerò terminos, distinctis etiam actionibus produci. Agnoscit tamen Arriaga, distinctos numerò terminos, posse produci eadem numerò actione: si enim una numerò actio potest proficisci à duobus principii, cur ab una actione non poterit produci duo termini? & si unā cognitione attingi possunt plura objecta, cur non possibilis erit una numerò actio, dicens ordinem ad duo producenda? Cæterum hoc ipsum, quòd est duo numerò principia elicere, distinctas numerò actiones non excludit, quominus causæ potissimum subordinatæ, eadem numerò actione agant, v. g. Deus & Creatura.

93 Cæterum posset dicere quisquam, hunc numerò terminum potuisse produci, aliā numerò actione. Tum quia non repugnat, eundem numerò terminum, alia numerò actione produci, quæ enim in hoc repugnantia? Tum quia sicut ad individuationem termini suo modo determinat Deus, Cur non & ad individuationem actionis? Tum quia hōc positò, non sequetur, ut aliqui imaginantur, processus in infinitum in determinationibus, quia licet poruerit non hanc numerò actione produci terminus, posito tamen, quòd hanc numerò actione producatur, ipsa entitas rei determinabit ad individuationem. Accedit negatio aliarum actionum, quæ se solā, non est sufficiens determinativum, est tamen in circumstantia novæ modalitatis.

QVÆSTIO II.

De divisione efficientis causæ.

94 Divisiones, quas tradidimus in communi causæ; etiam hinc proportionally applicari possunt præter inibi datas.

Dividitur Efficiens causa in causam univocam & æquivocam. Univoca est, quæ producit effectum ejusdem secum rationis specificæ, ut homo hominem. Æquivoca est, quæ producit effectum diversum specie, ut cum sol generat hominem. Rursus,

Ff 3

alia

95 alia est causa eminentialis, alia virtualis. *Eminentialis* est, quæ cum sit nobilior effectu, & causa illius propria habet virtutem illum effectum causandi, sic creaturarum Deus causa est. *Virtualis* verò causa est, quæ effectum producit se nobiliorem, vel virtute alienâ, & ita ignem se nobiliorem producens calor, est causa illius virtualis. Item, causa efficiens alia est Totalis alia Partialis. Causa *Totalis* est, quæ adæquate concurrat: *Partialis*, quæ inadæquate. Sed quod erit indicium causæ totalis? Quando quæcunque sunt prædicata in effectu, reperiuntur etiam in causa stante ratione effectus. Rursus, quando causam constat aliunde agere, quandoque nullum est fundamentum aliud, præter hoc, ponendi principium, illa causa est totalis, non pono sufficientiam causæ in sola continentia prædicatorum, quia causa Univoca continet prædicata effectus, & tamen indiget concursu Dei: addidi hæc prædicata debere esse stante ratione effectus, quia certè nullum est prædicatum in Deo, quod respondeat prædicato, quod est esse Creatum. Nullum item est prædicatum in igne A producente ignem B. nullum, inquam, est prædicatum producti & dependentis ab igne A. aliàs seipsum produceret, & tamen quæcunque prædicata reperiuntur eminenter in Deo, licet stante ratione effectus non nisi in Creatura, & quæcunque prædicata ignis B reperiuntur in igne A. stante prædicato effectus non nisi in igne B. Addidi debere aliunde constare, quod illa causa agat, quia, v. g. quando ignis A producit ignem B. ignis C. habet omnia prædicata, quæ habet ignis B. stareque in igne B. prædicatum effectus, si illud produceret ignis C. quia tamen non constat aliunde ignem C. egisse, non dicitur esse causa illius totalis ignis C. Addidi denique negativum fundamentum, si scilicet aliunde non urgeat necessitas ponendi aliud principium, & sic quamvis habeat prædicata, filia Mater est necesse ponere in super causam filia Patrem.

Rursus dividitur causa in *Principalem*, & *Instrumentalem*, & si causa instrumentalis nomine veniat sola causa, quæ non est a

se, quò sensu omnia creata appellatur instrumenta Dei, nulla est in illa explicanda difficultas; sed, si accipiat, prout opponitur causæ principali antonomastice dictæ, patitur difficultatem ex eo, quia multa sunt instrumenta, quæ vix analogice & in ratione entis conveniunt.

Porro, alia sunt instrumenta artis, alia gratiæ, alia naturæ. *Instrumenta artis* alia sunt, quæ & efficit ars & illis utitur, ut Malleus; alia quæ non efficit, & tamen illis utitur, ut Magnes trahens columbam Architz. *Instrumenta gratiæ* sunt Sacramenta. *Instrumenta naturæ*, nempe causæ Naturales, quæ & esse à natura, & operari effectus naturales habent. Rursus, hæc instrumenta naturalia quædam sunt *conjuncta principali agenti*, quædam *separata*, & quidem quædam ita sunt separata, ut aliquando fuerint principali conjuncta, ut sunt semina quædam, quæ nunquam fuerunt conjuncta, ut qualitates, quæ sunt instrumenta generativorum ex putri. *Ex conjunctis* alia sunt, quæ necesse nec operari proxime possunt, nisi conjuncta, & sic oculus operari non potest proxime, absente suo principali, hoc est, animâ. Alia autem conjuncta sunt, quæ esse quidem sine principali æquæ, ut cum principali, operari tamen non possunt, quales sunt fides respectu Musici.

Denique instrumenta, tam artis, quam naturæ, sunt alia quibus, ut operentur, est *necesse imprimi aliquid*, ut impulsus fidibus, ovis item, quæ sunt instrumenta gallinæ imprimatur calor prolificus: alia autem sunt, quibus *nihil imprimitur*, ut v. g. magneti ad causandos effectus artis, calori respectu causandi ignis.

Causæ etiam principales sunt non paucæ, non tantum univocæ, sed etiam æquivocæ, Deus respectu creaturarum, substantiæ respectu passionum, potentie respectu actuum sunt causæ æquivocæ, quæ omnia variis locis perstringuntur.

QVÆSTIO III.

De efficientibus causis aliquibus in particulari.

Omnia

101 Omnia efficientia, in particulari numerare, non est hujus vitæ, nullum enim est Ens, quod suam efficientiam non habeat, saltem emanativam. Attingentur non nisi ea efficientia, quæ in considerationem accepit Schola.

DIFFICULTAS I.

Quid efficiens Principale & Instrumentale?

102 **EXPLICAT PRIMò** Svar: & cum eo Ariag: D. II. Sect. 3. quod causa instrumentalis sit ea, quæ concurrat ad Effectum se nobiliorem. Causa autem Principalis, quæ concurrat ad effectum, vel ignobiliorem, vel æqualem. *Hæc explicatio*

103 **NON SATISFACIT.** Tum quia possibile est assumi à Deo, Angelum ad creandum Angelum, vel æqualem, vel se ignobiliorem, quò casu ille Angelus esset causa instrumentalis ad creandum, quod etiam contingeret, si assumatur creatura tanquam instrumentum obedientiale, ad aliquid æquæ perfectum producendum. Ergo apparet, de ratione instrumenti non esse producere nobiliorem se effectum. Tum quia per nobiliorem effectum, vel intelligitur nobilior, quoad ordinem, vel nobilior, quoad speciem effectus, si primum. Contrà erit, quia homo adjutus lumine gloriæ, est causa principalis visionis beatificæ, in quantum illa est actus vitalis, & tamen quoad ordinem nobiliorem se, producit effectum, quia illa vitalitas, est eadē entitas cum supernaturalitate, quæ est ordine nobilior. Rursus unio hypostatica censetur, à multis esse instrumentum nostræ salutis, & tamen nostra salus, ignobilior est unione hypostaticâ. Si secundum. Contrà erit, quia ex vi explanationis sequitur, Creaturam non posse assumi, tanquam instrumentum, ad effectum se ignobiliorem, nec æquam ad producendam gratiam, quia gratia utpotè accidet quoad speciem, est imperfectior æqua. Tum quia, mulus est quid imperfectius asinus, respectu: cujus asinus est principalis causa.

EXPLICAT SECUNDò Hurtad: & Vasq:

104 Causam instrumentalem illam esse, cui in effectu, nulla respondet formalitas, principalem autem, cui respondet. *Hæc explicatio*

105 **NON SATISFACIT.** Tum quia causa instrumentalis, vel est ens, vel non est ens. Si non est ens, ergo neque est causa instrumentalis. Quod si causa instrumentalis est Ens; effectus vel est ens, vel non est ens. Si est ens, ergo id prædicatum, quod causa instrumentalis causat, reperiri potest in instrumentali causa. Si non est ens, ergo neque est effectus. Tum quia, si Angelos possibile est numerò, esse distinctos, posset alius Angelus assumi, ut instrumentum ad producendum alium Angelum, numerò distinctum, & tamen productus haberet omnes formalitates producti, exceptâ solâ individuatione, immò & assumptus ad productionem Angeli superioris haberet in illo respondentē formalitatem, substantiæ spiritualis completæ, in se etiam reperibilem. Tum quia, posset creatura assumi, ut instrumentum ad productionem replicativam sui, & tamen tunc vel maximè responderet formalitas similis quia eadem, quod etiam procedit de replicatione sibi similis.

EXPLICAT TERTIò Lugo de Sacr: D. 4. Sect. 5. n. 97. & dicit, causam instrumentalem esse, quæ non operatur per propriam virtutem, sed ab extrinseco acceptam. *Hæc explicatio*

106 **NON SATISFACIT.** Tum quia, hoc ipsum explicandum fuisset, quid sit operari per virtutem ab extrinseco acceptam: cum enim omnia sint producta, omnia debent habere vim ab extrinseco productâ, & si per ly extrinsecum intelligatur distinctum, non nisi realiter, tunc filius æternus, erit instrumentum Patris ad productionem Spiritus Sancti, quia ab illo communicat sibi vi producit eundem. Tum quia, si non dantur, saltem non implicant instrumenta naturâ suâ talia, adeoque se ipsis instrumenta, consequenter non ab extrinseco acceptâ virtute. Tum quia in generatione imperfectorum animantium ex putri, qualitates intermediæ verè sunt instrumenta, naturâ tamen suâ, & non acceptâ aliunde, seu à principali virtute, con-

107 concurrent. Tum quia impulsus est vera causa instrumentalis soni, & tamen saltem ad reddendum rudem sonum, non accipit virtutem à Musico, nisi acceptione, quā etiam principalia à D. n. & suis causis accipiunt virtutem. Tum quia, quod est seipso virtus, non potest habere ab extrinseco virtutem, sicut quod est seipso actio, ab alio esse actionis non accipit, semen autem, v. g. seipso est virtus, calor seipso est virtus calefaciendi, quid enim ratio virtutis superaddit semini vel calori, & tamen semen verè est instrumentum, & calor, respectu substantiæ, ignis, quem producit. Ergo de ratione instrumenti non est habere ab extrinseco acceptā virtutē.

EXPLICATUR QVARTO. *Causam princi-*

108 *palem esse, quæ naturā suā habet proportionem cum effectu instrumentalem, quæ non habet. Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia hoc ipsum explicandū est, in quo stet ista proportio, & cur impulsus ad sonum non habeat proportionem, habeat autem Musicus. Tum quia, si per proportionem intelligitur habere vim sufficientem, cur etiam istam vim sufficientem non habent accidentia, respectu genitorum ex putri, & cur habent sufficientem virtutem creaturæ, quæ tamen indigent concursu Divino, quamvis sint causæ principales, multa principalia agentia, sine dispositionibus, non habent vim sufficientem agendi: item dantur duæ concausæ principales,

109 quarum neutra habet vim sufficientem ad producendum effectum, ut cum duo equi idem pondus trahunt. Tum quia, si per improportionem intelligatur, quod scilicet indigeat causā perfectiori, cum quæ producat causam instrumentalem effectum, tunc si elephas & asinus idem pondus trahant, non erit uterque causa principalis, quia ad invicem consortiō indigent, elephasque est perfectior, nec implicat dari duas causas principales, unam imperfectiorem aliā substantialiter.

EXPLICATUR QVINTO. *Causam instrumentalem eam esse, quæ non agit in bonum & finem suum, vel bonum debita sibi actione. & con-*
tra causa principalis est, quæ ita agit. Hinc, v. g. homo generans hominem, est causa

principalis. Si autem malleus producat 110
 alium malleum, non est causa principalis, quia non est sibi debita sua actio, sed artificiali. Quod si Angelus producat alium Angelum, erit etiam causa instrumentalis, quia producere alium Angelum, non est illi debita actio.

RATIO explanationis est in primis auctoritas Aristotelis, qui primò Polit. c. 3. postquam dixisset, servum esse animatum instrumentum domini, censet illum omnia agere in bonum domini; idem habet S. Thom. q. 62. a. 1. in 1. Tum quia hæc explicatio, convenit omni, soli & semper, convenit omni, certum enim est, quod causæ principales Univocæ agunt in bonum & finem suum, quia agentis ille finis est, ultra quem non potest, & in quem ultimò potest, quod acquisitio cessat, quò non acquisitio actionem, quantum potest continuat, & id videmus, dum ignis conatur generare ignem, quò genitio cessat. Causæ etiam principales æquivocæ agunt in bonum & finem suum, cum enim anima intelligendo fiat omnia, adeoque & ideas habendo fiat idea, producere simile ideæ, est agere in bonum & finem suum. Quod si causæ æquivocæ, non agunt ex idea, ut cum substantiæ emanant passionēs, vel producunt actus, agunt tamen in bonum & finem suum, bonum enim substantiæ, sunt passionēs, & finis potentie actus. Quomodo autem cœli & astra, quæ respectu influentiarum, sunt causa principalis, agunt in bonum & finem suum, sic potest explicari, negando scilicet illas agere, ut causas particulares principales, sed ut causas universales, quæ agere non debent, in bonum & finem suum, sed in bonum universi. Neque tamen inde sequitur, ipsas influentias esse causas principales, quia influentiæ sunt causarum universalium virtutes, hoc tamen benè poterit dici, quod sint causæ principales respectu siccitatis, caloris, &c. *Hæc etiam explicatio*

112 NON SATISFACIT. Tum quia species causarum universalium, sunt causæ principales particulares, & hæc agunt in proprium bonum; & aliæ sunt causæ principales universales, hæc non agunt in bonum proprium, sed alienum: ergo debet dari conce-

113 conceptus communis utriusque huic causæ, qui jam non potest esse agere in bonum proprium, cum id non conveniat causæ universali principali, & si alienitas boni universalis potest stare cum causæ principalitate, cur alienitas boni particularis stare non poterit. Tum quia quamvis causæ æquivocæ producentes has passionēs & actus, agant in bonum & finem suum, non tamen apparet, quomodo agant in bonum & finem suum, in quantum producunt distinctos à se effectus, respectu etiam quorum habent rationem causæ principalis, & non tantum respectu actuum suorum & passionum. Tum quia hoc ipsum explicandum venit. Quid sit agere in finem proprium, & sibi debitā actione, & cur instrumenta generandorum ex putri pro fine, non habeant genitū ex putri, cum finis rei, vel maxime illud sit, ad quod aliquid ordinatur à natura, ut illa accidentia ordinantur ad generanda ex putri. Cur item non sit finis & bonum caloris proprium & secundum debitam illi actionem generare ignem, cum, ut dixi, deputetur ad hoc à natura; cur item non sit bonum, & debita actio magneti attrahere columbam Archite, & tamen magnetis tunc est instrumentum artis. Tum quia hæc duo ly agere in finem suum, & ly in bonum sibi debitæ actionis, vel debent simul sumi, vel divisim: si divisim, verè accidens in generatione substantiæ, erit causa principalis, est enim illi debita actio, illa generatio substantiarum. Si simul, ergo cum potentia producit actus, non est causa principalis, quomodo enim actio est bonum debitæ actionis. Qui ipse medius terminus, sic aliter proponitur. Bonum proprium, & finis causæ instrumentalis est deservire principali, principale etiam habet bonum proprium & finem, & utrumque habet debitam sibi actionem: quò ergo discernetur bonum illud proprium, esse instrumentum, illudque potius erit definitivum utriusque. Tum quia quādo principale debet agere in bonum & finem suum, vel debet agere in similitudinem naturæ, vel tantum in id, ad quod ordinatur: Si in similitudinem naturæ

architectus, non erit causa principalis 116
 domus, quia domus & idea, cui assimilatur domus, non sunt similia in natura, hæc enim est spiritualis, illa materialis. Quod si sufficit agere id, ad quod ordinatur, tunc etiam Sacramenta, non erunt causa instrumentalis gratiæ vel salutis, ordinantur enim ex sua habitudine, ad producendam gratiam, & causandam salutem, cum non sit necesse ex natura sua ad hoc ordinari, alias nulla essent instrumenta artis.

Hinc aliter

NON INCOMMUNE EXPLICARI POSSUNT CAUSAE DICTAE. Quod causa principalis sit, quæ respectu effectus habet se, ut quid primò & per se intentum. Instrumentalis autem illa est, quæ respectu effectus non est primò & per se intentum. 117
 Quod ipsum sic explanatur. Omne agens, aut agit ex intentione propria, aut agit ex intentione latius accepta: rigorosa intentio convenit intellectualibus, quæ autem intellectualia non sunt, bonum quidem appetunt, sed ex rigorosa intentione non agunt, ut communior est sensus. Porro agendo ex intentione, seu propter finem, agunt ex intentione acquirēdi boni; bonum enim est id, quod finalisat, & quia agere ex intentione finis independenter à mediis non possunt, agendo propter finem, requirunt media. In istis autem, quæ ex rigorosa intentione finis non agunt, nec usurpare possunt media sub formalitate medicorum; Ordo, qui sit per intentionem propriam, spectatur penes ordinem, quem Deus, ut auctor naturæ, adeoque natura facit. Jam autem ipsa media sunt aliqua primò & per se intenta, aliqua non nisi ex secundaria intentione; hæc ergo, quæ non nisi ex secundaria intentione assumuntur, instrumenta sunt, quæ autem primò & per se ad ponendum effectum assumuntur, sunt causæ principales. Ratio bonitatis explanationis est. Tum quia ad ipsum nomen principalis rectè respicit terminus in definitione positus primò, & per se, jam autem in explanationibus rerum etiam ad ipsas voces attendendum est, ne simpliciter improportionata tradatur explicatio. Tum quia ipsa inductio ostendit bonitatem

119 item explicationis, explicatq; illud ipsum, quid sit primò & per se intendi ita, ut habere se ita, sicut se habent inferius ponenda, tanquam manifestiora, sit primò, vel non primò intendi: sic in generatione univoca ignis B primò, & per se intentum est ignis. Sed quia ad generationem ignis veniri commodè non potest sine dispositionibus, calore, siccitate &c. sit ut hæc ex secundaria intentione assumantur, sintq; causæ instrumentales. Rursus in ædificatione domus primò, & per se requiritur ædificator, quæ ædificatio, quia perfici non potest artificialiter sine idea, assumitur ex secundaria intentione idea, quæ est instrumentum. Rursus prima intentio est Dei facere justum, quod sine Deo, 120 tanquam speciali agente, fieri non potest; & quia hoc vult facere per aliquid permanens, ex secundaria intentione assumit gratiam, quæ est causa instrumentalis justificationis. Tum quia, si ex rudi quæritur, quid sit causa principalis mallei, faberne, an malleus? ægre se extricabit. Si autem quæritur, quid prius & magis requiratur ad fabricandum malleum, malleus ne an faber, non hæsitante respondet, Fabrum, ab ipso enim mallei motus est, & tamen faber causa principalis est. Ergo apparet notificationem hæc, utpotè omnibus insitam, causæ principalis commodam esse.

Adde. Cum effectus & causa sint correlativa, sicut dantur causæ, quæ respectu effectuum primò, & per se intentæ sunt, ita dantur & effectus primò & per se intenti; & sic quia in generatione ignis B. primò & per se intentum ab igne A. erit ignis B. hinc ignis A. erit causa principalis, quia verò respectu accidentium primò & per se intentum, non est ignis B. sed sola dispositio alteratio, ideò accidentia respectu dispositionum sunt causæ principales, respectu autem ignis accidentia, non sunt nisi causæ instrumentales.

DIFFICULTAS II.

Quid causa immediate efficiens substantiarum?

Controvertitur in Philosophia. An substantia producat immediate sub-

stantiam, an mediis accidentibus? Negant Thomistæ, à substantia immediate produci substantiam, & ex nostris Fonseca. Svar. Vasq. affirmant Scotistæ, Arriag. Ovied. recentior Svar.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

DICENDUM EST PRIMÒ. *Possibile esse, ut accidentia, tanquam causa instrumentales, immediate producant substantiam, idq; naturaliter.*

PROBATUR unico argumento, quia non implicat contradictionem dari tale accidens, quod ex vi principiorum suorum naturalium possit, tanquam instrumentum, deservire substantiæ, ad producendam aliam substantiam. Addit Ovied: Si dantur substantiæ, quæ neq; inadæquate aliam producunt, ut Angeli, cur dari non poterunt, quæ tantum inadæquate producant.

OBJICITUR PRIMÒ. Resignobilior & imperfectior non potest producere nobiliorem effectum. Accidens est quid ignobilius.

RESPOND: Arriag: Neg: majorem, quia species impressa, & lumen gloriæ, producit cognitionem, quæ est nobilior, est enim actus, est quid vitale, &c. Rursus quamvis res ignobilior univocè agens, non possit nobiliorem producere effectum, idq; tanquam causa principalis, secus, si non agat univocè, & agat tanquam causa instrumentalis, sufficitq; continentia in virtute sine titulo æqualitatis in Entitate.

INSTAT PRIMÒ Maftrius Disp. 7. n. 90. Omnis universaliter causa debet esse perfectior suo effectui, alias posset dici totum Universum, esse à Musca productum, nec ex causatione primæ causæ, argueretur infinita perfectio in ipsa.

RESPONDETUR. Non potest tribui Universi productio muscæ, quia multa in Universo indigent creari, quæ non spectant ad muscam. Rursus, vel esset illa causa principalis, & hoc non, quia illa debet præcontinere in se perfectionem effectus,

125 effectus, quæ præcontinentia muscæ, tam imperfecto enti non cōvenit: nō etiā illa musca est causa instrumentalis, quia nec ad hoc ordinatur à natura, ut videlicet generet hominē, undē enim hoc colligis? nec scitur aliūde, ad hoc illam esse assumptam à Deo, ex causatione autem causæ primæ, colligetur adhuc infinita perfectio in illa, quia colligetur ratio entis à se, ratio illimitati, &c. quæ omnia nec tunc secum infinitudinem; nec Deo tribui potest ratio causæ instrumentalis, sed tantum causæ principalis, adeoq; præcontinentiæ effectus.

INSTAT SECUNDÒ. Causa univoca habet in se effectum, ut adæquatū in perfectione suæ potentiae, ergo causa æquivoca, si est imperfectior univocā, non potest in se continere illum effectum, ut terminum suæ potentiae adæquatū.

RESPONDETUR. In primis falsum esse, causam æquivocam esse imperfectiorem univocā, universaliter etiam hac perfectione concessā, si causa univoca est contentiva effectus, causa æquivoca non poterit esse contentiva illius effectus, si sit causa instrumentalis, secus si sit causa principalis.

INSTAT TERTIÒ. Si forma causæ æquivocæ daret esse formaliter alicui, non potest dare esse perfectius se ipsā, quia nemo dat, quod non habet, ergo nec effectiva.

RESPONDETUR. Causa æquivoca principalis non potest dare esse perfectius se ipsā, secus si sit causa instrumentalis, aget enim in virtute principalis præcontinentis illum effectum.

INSTAT QUARTÒ. Posset effectus productus saltem ab intellectu dividi in duos gradus perfectionis, in illum in quo convenit cum causa, & in illum in quo excedit causam. Hic secundus nequit à causa produci, quia nemo dat, quod nullō modo habet, ergo erit improdictum, quod est falsum.

RESPONDETUR. In illo, in quo effectus excedit causam, nequibit ille produci à causa æquivoca, tanquam causa instrumentali. Ex eo autem, quod causa ita se habeat in operari, sicut in esse, solum se-

128 quitur, quod causæ æquivocæ principali- ter operanti, debeat convenire præcontinentia effectus.

INSTAT QUINTÒ. Quia accidens quod est imperfectius, & est causa æquivoca instrumentalis ad productionem substantiæ, non aliter est virtus & instrumentum, nisi quia accidens dicit entitatem, cum illo subordinationis ordine, & habitudine ad substantiam, cujus est virtus; ista autem subordinatio nō auget virtutem activam accidentis, sicut nec perfectiorem reddit ipsam entitatem, cum sit merus respectus, parumq; accidenti prodest, quod agat nomine substantiæ, si vires ei actualiter non suppediat ad agendum, quantum sufficit ad productionem substantiæ.

RESPONDETUR. Accidens esse virtutem substantiæ, nec dicit habitudinem & subordinationem accidentis ad substantiam utcumq;, sed subordinationem in linea agēdi, adeoq; suæ virtutis operative, acceptæ ab illa substantia, ut agat substantiam se perfectiorem. Et hæc quidem subordinatio, non auget virtutem, supponit tamen illam à substantia, cujus est virtus, acceptam, nec est illa virtus merus respectus, sed fundamentum respectus, suppediatq; illi vires actualiter, non quidem de novo superadditas, sed inclusas in natura ipsius accidentis, quas ipsas accipit ab illa substantia, cujus virtus est. Unde falsum est, nihil virtutis in accidens à substantia derivari, cujus substantiæ illud accidens est virtus; quia derivatio illa, est ipsa acceptio, entitatis natæ hoc præstare, & quod hoc præstare non possit, non evincit argumentum.

Hinc si quæritur. Quid sit, accidentia esse virtutem substantiæ, nihil aliud erit nisi accidentia habere entitatem ordinatam à natura, ut similem substantiam producant, ei substantiæ, cujus sunt virtus, non indigendo æquali perfectione cum substantia producenda, modo substantia, cujus illa accidentia sunt virtus, æqualem habeat perfectionem.

OBJICITUR SECUNDÒ. Accidens non potest tanquam principale agens, producere aliam substantiam. Ergo neq; tanquam instrumentum.

Ug 2

RESPON-

131 **RESPOND:** conformiter ad dicta, Accidens non potest habere in generatione substantiæ rationem causæ principalis, quia non potest habere rationem primò & per se intenti, respectu effectûs, itidem primò & per se intenti, sed tantum potest habere rationem secundario inteti. Quod ipsū probatur, quia in generatione ignis, ab alio igne, intenditur natura primò & per se propagationem similis substantiæ: si intendit primò & per se propagationem similis substantiæ, intendit primò & per se substantiam generatam, quia propagata substantia similis, non est similis nisi substantiæ. Cum ergo accidens non sit substantia primò & per se in propagatione similis substantiæ, intendi non potest, sed tantum ex secundaria intentione, quia scilicet intendens natura, primò & per se, propagationem similis substantiæ, cum prævideret subjectum, in quo peragenda esset generatio substantiæ ignis, non fore proximum & immediatum, semper providit illi vicarium, ad perficiendam generationem. Unde, ut vides, hoc quod est primò & per se intendi, in quibusdam est similitudo in specie, in quibusdam non; ita tamen, ut omnia conveniant in illa ratione communi, sicut aliud est sensitivum Rugitivè, aliud Mugitivè, omnia tamen conveniunt in ratione generica viventis sensitivi.

132 **OBJECITUR TERTIO.** Tale accidens immediatè per modum instrumenti productivum substantiarum, & operaretur illas propriâ virtute, & non operaretur propriâ virtute; hoc autem implicat, non operaretur propriâ virtute, ut supponitur, operaretur autem propriâ virtute, quia operaretur sibi identificatâ virtute. Et certè, si accidens non operaretur propriâ & sibi identificatâ virtute, virtus illa superaddita, vel esset substantia, vel accidens: si substantia, ergo adhuc immediatè substantia substantiam produceret; si autem illa virtus esset accidens, vel illâ ipsâ propriâ virtute operaretur, vel non propriâ, si propriâ, ergo & prius illud propriâ virtute operari potest, si autem non propriâ dabitur processus in infinitum.

RESPOND: In hoc solo non operantur

virtute propriâ Accidentia substantias, quia non operantur cum virtute, primò & per se intetâ; operantur autem propriâ, hoc est non superadditâ virtute, sed ex tali proprio & improprio non coalescit recta contradictio, adeoq; nec infertur impossibilitas talis causalitatis.

DICENDUM EST SECUNDÒ. De facto enim substantias immediatè produci ab accidentibus.

133 **PROBATUR PRIMÒ** directè contra Modalistas. Negantes dari de facto accidens, quod producere possit immediatè substantiam. Falsa est hæc universalis. Nullum accidens de facto causat immediatè substantiam, ergo debet esse vera hæc alia contradictoria, aliquod accidens de facto causat immediatè substantiam. Antec: probatur. Actio substantiæ est accidens per Modalistas, & de facto causat substantiam, Ergo universalis illa. Nullum accidens de facto causat immediatè substantiam, falsum est, ex quo ulterius sic arguitur. Accidens, quod non est ratum, potest esse ratio causandi & causalitas, ut Quo substantiæ, & non obstante ratione accidentis, potest immediatè de facto influere in substantiam, ergo & accidenti ratio ratio accidentis non efficiet, quominus de facto immediatè influat in substantiam.

RESPOND: Disparem esse Rationem, de Actione, quia actio est ratio agendi, & id quod exerceat vim suam causandi substantia.

134 **CONTRA** id quod est ratio agendi, id per quod exerceat vim suam causandi substantia, non officit de facto ratio accidenti, quominus immediatè agat in substantiam. Ergo nec officiet accidenti ratio præcisa ratio accidentis, & licet universaliter à modis, vel quæ sunt non sine modo, non teneat, consequentia tamen valet, quâdo convenitur in eadem ratione communi, de qua est disceptatio. Et tamen ab oppositis pro principio assumitur ipsa ratio accidentis, tanquam improporionatum quid ad agendum immediatè in substantiam; & certè sicut ablata actione, quæ non est sine modo accidentali, non relinquitur ratio agendi, quam tamen

aliun;

137 aliunde constat debere dari, ita nisi tribuatur vis agendi substantias nomine substantiarum reperibilis in accidentibus, non relinquetur modus salvandi, quod sit productivum substantiarum, quod tamen dari constat, vel ex ipsa illarum productione.

PROBATUR SECUNDÒ. Si non habeat accidentia vim de facto producendi substantias, nomine & virtute substantiarum, quando ab igne A generatur ignis B. in ligno aliquantulum remoto C, ubi est C, vel est substantia ignis A, vel substantialis ejus virtus, vel aliquid accidentale. Non primum, quia aliàs lignum C. non supponeretur esse remotum, vel si est etiam ignis illuc A, ergo est in duplici loco adæqvato, in suo, & in loco ligni C. remoto. Non etiam secundum, quia si esset aliquid substantiale ignis A esset virtus illius substantialis, hæc illuc non est. Quia virtus substantialis ignitiva est identificata realiter ipsimet igni, sicut & aliæ virtutes suis principiis, potentiaq; animabus; & quamvis essent distinctæ realiter, non essent transmissibiles, sed unibiles, non nisi principio suo, quod per emanationem educuntur. Non etiam tertium, quia haberetur intetum, nempe ab accidentali virtute produci illam substantiam. Supponit hoc argumentum, quod nihil operetur ibi, ubi non est, vel in se, vel in aliquo sui; si autem est non nisi in aliquo sui, illic operatur, non nisi in aliquo sui, cum in illo loco quoad se, ita se habeat, ac si in rerum natura non esset. Quod si in aliquo illo sui operatur, cum illud aliquid illius, non sit nisi accidens, hoc est calor in illo accidenti, immediatè operabitur ignem B. quod intendit Conclusio.

139 **PROBATUR TERTIO** Experiētiis. PRIMA sit EXPERIENTIA de generatione posthumi. Quâdo generatur posthumus, vel influit tunc substantia Patris, vel non influit; si non influit: ergo sola substantia matris est causa illius, estq; filius ille & non ex Patre, & licet utrum sit, quod dicit recentior Svar: Substantiam Matris assistere genito, quia tamen non sola mater concurrit, salvandus erit concursus alius principii substantialis, nempe Patris: si au-

tem influit in posthumum substantia Patris, vel influit in se, vel in aliquo sui: non in se, supponitur enim mortuus, ergo in aliquo sui, si in aliquo sui illud, vel est substantiale, vel accidentale, non substantiale, quia forma substantialis seminis ob alterationem cedere debet, omne autè aliud substantiale, quod sit præter materiam seminis, fictitium est. Ergo Pater in aliquo sui, quod est accidentale, operari debet.

140 **Quod autem** adfert Pontius, in causas circumstantes generationem referri debere ipsum produci corporis animati, & quod dicit ab equo non generari immediatè equum, sed tantum produci dispositiones, quæ exigunt productionem animæ equi; hoc etiam non satisfacit, quia sine necessitate ponit similem generationem equi, v.g. & hominis, cum utriusq; animæ productionem referat non in dationem existentiæ, ipsi formæ provenientem, à generante, sed in productionem aliunde, non nisi ad exigentiam dispositionum, sed hoc etiam positò, non posset ostendere Pontius, quodnam sit productivum immediatum substantiarum, non dando accidentibus vim immediatè producendi substantias.

SECUNDA EXPERIENTIA est de igne producto in remotum ligno, quæ jam supra posita.

141 **TERTIA EXPERIENTIA** est. In generatione ranæ, & aliorum ex putri, nulla potest ostendi substantia, quæ immediatè influat, quia non est substantia alius ranæ vel vermis, ut clarum est, hoc enim ipsò non generantur ex putri, non etiam ipse Deus immediatè influit, ut voluit Arriaga. Tum quia effectuum naturalium causas naturales assignare debemus, nec recurrere ad Deum, si nihil obstat; nihil autem obest accidentibus, tribuere vim producendi substantias, cum id possibile esse, agnoscat ipse Arriag. Tum quia sequeretur, Deum specialè esse patrē ranarum, quod ipsum probatur. Ideo respectu Filii æterni, æternus Pater Pater est, quia respectu Filii nullum aliud principium substantiale generativum concurrit, & ipsa ejus productio. Nativitas est, eò quod nativitas sit generatio viventium,

Gg 3

hoc

143 hoc autem totum verificaretur de genitis ex putri, ut robur huius argumenti pensetur, inquirendum est, quænam sit causa genitorum ex putri, eaq; principalis?

RESPONDENT aliqui: Genitorum ex putri, causam principalem esse speciem & naturam ranarum totam.

CONTRA erit, quia species ranarum, vel est ratio abstracta, ut sic ranarum, & hæc utpotè formalitas Metaphysica, non potest habere rationem causæ Physicæ; vel est non aliud, quàm omnes individua ranæ conveniētes in prædicato ranæ. Ergo si species, seu omnia individua, sunt causa illius ranæ, etiam illa rana genita, utpotè aliquod individuum, erit causa sui ipsius.

144 RESPONDENT alii. Causam principalem genitorum ex putri, esse aliquid individuum indeterminatū possibiliter præexistens. Undè prima rana habebat causam principalem aliam, quæ possibiliter præexistisset, & hæc aliam, si producta fuisset: & quia infinitæ sunt, non deveniretur, quin alia aliam causam principalem habere possit: quamvis autem rei indeterminatæ & non existenti, non debeat tribui effectio rei determinatæ, si in aliquo sui non existat, secus tamen si existat in aliquo sui, nempe in vicariis accidentibus, nec frustra dabitur ei virtus, quod nunquam existet, quia dantur etiam gratiæ sufficientes ad meritum, quod existere posset nunquam extitutum est. Nec
145 sequetur, quod nullæ sint dandæ causæ æquivocæ, si etiam ex putri genita habeant suam causam principalem, verè enim adhuc erit causa æquivoca DEUS, respectu creaturarum, lux respectu caloris, materia respectu formæ.

CONTRA erit. Tum quia accipio, omnes ranas posibles, & de singulis simul tamen, nullā exceptā, quæro, an singulæ habeant causam aliam, & aliā ranam præexistentem possibiliter si non habent, non respondes ad difficultatem. Universaliter enim quæritur, si habent. Contra erit, in tota collectione entium ab alio devenire est ad unum, quod non est ab alio, ut noscitur, dum demonstratur DEI existentia. Ergo & in tota possibilitate

ranarum præexistentium ab alio devenire erit ad unum, quæ non sit ab alia rana possibiliter præexistente. Tum quia accipiemus ranam B genitam, virtus illius productiva sunt accidentia, quæ ipsa vel determinat sibi individuum, vel non determinat: si determinat, Ergo immerito causa istorum dicitur aliquod indeterminatum individuum, si non determinat, hoc ipsum improbabiliissimum est, quomodo determinata causatio, non sit determinati causantis, sicut determinata scriptio determinat sibi calamum. Tum quia respectu intellectus Divini non datur individuum vagum, circa objectum habent actionem determinatam; videbit ergo DEUS ranam, cui illa virtus debeat.

RESPONDENT alii. Quod genitorum ex putri nulla sit causa principalis univoca, sed causam æquivocam esse DEUM, Solem, &c. Neq; inde sequitur, esse ranas specialiter filios DEI, vel natas ex DEO, non enim producuntur in similitudinem naturæ; nec dicendum est, respectu illarum DEUM æquè se habere, ac respectu humanitatis Christi, quia respectu illius supplevit concursus Patris, respectu autem ranarum nihil supplet, quia illud suppleri dicitur, quod est, vel fuit, vel erit. Hinc non supplet Magister vices alius professoris, qui nec est, nec fuit, nec erit, influxus autem causæ univocæ, erga ranas nec est, nec fuit, nec erit, eo quod nec ratio, nec experiētia, tribuat illis vim generandi sibi simile. Unde, quia videmus
146 generari ignem ab alio igne, si non ab igne, vel virtute ignis generetur ignis de novo, tunc supplet DEUS causalitatem ignis, estq; specialis illius causa: & licet ad DEUM recurrere, non sit Philosophicum, si alia causa assignari possit, jam autem causa univoca nulla potest assignari genitorum ex putri, hinc ad Solem & ad DEUM, tanquam auctorem naturæ, recurrendum erit. Cum hoc tamen stat, ut debeat virtus agendi tribui immediata, respectu substantiarum accidentibus.

CONFIRMATUR Conclusio, quando videmus duo concurrere, & duobus illis positum poni effectum, non positum non poni. Cæteraq; sunt paria, bene arguimus, utrumq;

149 utrumq; illud esse causam, sed positò igne cum suo calore, videmus poni alium ignem, non positò, non poni, & cætera sunt paria, præcipuè in hoc, quia videmus solum calorem immediate passio conjunctum, sine conjunctione immediata ignis alium ignem producere. Rursus pone impediri ignem, ne producat in se calorem, vel adhuc poterit naturaliter producere ignem, vel non poterit: si non poterit, præsumptio est, quod etiam calor illius concurrat, sicut cum videmus unum eqvū pondus non trahere solum, trahere cum alio, præsumimus utrumq; trahere: si autem poterit causare alium ignem, contra erit, non potest sine prævio calore passio, quidquam igniri. Ergo nec ignetur sine calore agentis.

Punctum Difficultatis II.

Solutio Objectionum.

OBJICIT PRIMò recentior Svar: paritates aliquas.

PRIMA PARITAS est; sola substantia potest immediate recipere aliam substantiam, ergo & sola potest immediate aliam producere.

RESP: Negando Antec: concessimus enim competere id quantitati. Disparitas etiam in hoc est, quia materia non recipit ubi non est nec causat, nisi intimè unita: agens autem agit, etiam ubi præsens, quoad substantiam non est, sed in aliquo non nisi sui, quod aliquid illius, non est aliud, nisi accidentia.

SECUNDA PARITAS. Unum accidens potest immediate producere aliud, ergo & substantia aliam substantiam.

RESPOND: eadem quæ supra disparitate nempe quia nullibi agit, accidens nisi ubi est, non debuit ergo habere vicariā virtutē, jam autē substantia agit, ubi non est, debuit ergo illi provideri vicarium accides.

TERTIA DISPARITAS posset esse, Virtus productiva entis spiritualis debet esse spiritualis, ergo & productiva immediate substantiæ debet esse substantia.

RESPOND: vi ejusdem medii termini probari posse, quod substantia non possit

152 producere accidens, quia si productivum entis spiritus debet esse spirituale, etiam productivum accidentis deberet esse accidens. Quod si dicas, non esse licitum argumentari ab exigentia unius effectus respectivè ad suam causam ad exigentiam alius effectus, idem nos in præsentī dicemus. Quoad disparitatem attinet, vel antecedens procedit de substantia spirituali, & sic clarum est, debere spirituale illius esse principium, nam substantia spiritualis non potest aliter produci, nisi virtute creativa, virtus autem creativa naturaliter non potest tribui, nisi DEO, qui spiritualis est. Si verò nomine entis spiritualis veniant operationes spirituales immanentes, illæ etiam debent esse à principio spirituali, quia à principio ab
153 intrinseco operante. Materiale autem non est ab intrinseco operativum spirituale, extraheretur enim extra suam latitudinem tunc materiale principium, sicut extraheretur, si oculus produceret auditionem. Si verò nomine entis spiritualis veniant alia accidentia, illa etiam non possunt produci ab ente materiali, quia si res materialis produceret rem spiritualem, singulæ illius partes producerent totam rem spiritualem, cum illa careret partibus, per partes produci non possit, consequenter darentur plures causæ adæquatæ unius rei, in eodem genere, quod naturaliter fieri non potest. Sed in adferenda hac disparitate commodius recurretur ad rationem Conclusionis, quia
154 nec per rationem, nec per experientiam, constat, dari aliquam virtutem materiale, quæ suppleat connaturaliter defectum productivi spiritualis, & ratione autem & experientia constat, debuisse provideri à natura vim suppletivam substantiarum. Procedit item argumentatio à faciliore ad difficilius viâ affirmationis, nam difficilius est, ut res materialis producat rem spiritualem, à quâ illa & gradu spiritualitatis, & genere entis distat, quam ut producat substantiam accidens materiale, quod à substantia non nisi genere entis discernitur. Addo, materiale illud productivum rei spiritualis, vel esset substantia, vel accidens. Non substantia, quia sub-

155 Substantia, unius substantiæ, non est vicia: hinc jam propriâ virtute, deberet rem spiritualemente producere, & tamen hoc non posset, utpotè rem perfectiorem gradu. Non etiam illud materiale productivum posset esse accidens, quia deberet in virtute substantia spiritualis producere, virtutes autem suis principalibus saltim in gradu deberet proportionari.

156 **OBJICIT SECUNDÒ** idem. Quando accidentia producerent substantiam, vel producerent illam se solis, aut simul, cum immediato concursu substantiæ: non se solis, quia accidens, cum sit longè ignobilius substantiâ, non continet in se virtute substantiam. Quòd si accidentia producunt substantiam, cum immediato aliis substantiæ concursu, superfluum erit concursus accidentium, potiusq; concursui substantiæ tribuetur illa productio.

RESPONDETUR; Hæc propositio, causa virtute continet effectum, nihil in re plus sonat, quàm quòd possit producere effectum: hinc quando assumet Svar: pro probatione, Accideas non continet virtute substantiam, nihil probat, sensus enim rationis est, quòd non possint accidentia causare substantiam, quod ipsum probandum est, sufficereq; ad maximum, quòd causa principalis virtute continuat effectum, licet illum non continuat instrumentalis. Directè autem ad medium terminum dici potest, quòd accidentia interdum simul producant, cum substantia interdum se sola accidentia, ut fit in generatione posthumi. Casu autem, quò utriq;

157 hoc principium concurrat, non erit concursus superfluum accidentis, quia concursus causæ instrumentalis, agente principali, non est superfluum. Nec tribuetur soli substantiæ productio, cum etiam accidentia in illorum absentia producant substantiam, quod ostendit inesse illis vim causandi. Illustrari hoc posset ex cōmuni Philoſophia, ductâ instantiâ, species impressæ proviſæ sunt à natura, quia interdum objectum est impropor-tionatum, & interdum absens, sic etiam proviſa sunt etiam substantiis accidentia, tãquam instrumenta, ut quoniam interdum est substantia absens, & unire se non potest

passo, mediis accidentibus agat. Potrò hæc species impressæ interdum concurrunt in præsentia & existentia objecti, ut dum videndo Petrum, intelligo Petrum, neq; tamen ex hoc supervacaneè natura providit de speciebus intellectui: sic cum in præsentia substantiæ agunt, tanquam instrumenta accidentia, non supervacaneè à natura censenda sunt esse proviſa.

INSTABIS: emanatio caloris non fit per aliquid intermedium, ergò nec productio aliis substantiæ.

RESPOND: disparitatem esse, quia hæc emanatio non potest esse, nisi conjunctim in præsentia ipsius substantiæ, generatio autem aliis substantiæ potest esse non in præsentia aliis substantiæ, hinc ad emanationem non debuerunt à natura provideri instrumenta.

OBJICIT TERTIÒ Arriaga. Magis est proportionata substantia ignis cum altera substantia ignis, quàm calor in igne. Ergò potiori jure producit alium ignem, quàm calor.

RESPOND: Si ly potiori jure supponat, pro principaliter, Concedo totum: proportio etiam illa fundat nonnisi rationem causæ principalis, non autem excludit rationem causæ instrumentalis.

INSTARI POSSET PRIMÒ. Actio immediata denegatur substantiis in substantiis, vel propter ejus perfectionem, vel propter imperfectionem: si propter imperfectionem, cum accidens sit imperfectius substantiâ, non poterit ei perfectior causalitas convenire; si etiam propter imperfectionem, tunc immediata actio Deo tribui non deberet.

RESPOND: Negando Minorem. Non enim propterea negatur cōcurſus immediatus substantiis, in substantiarum productione, sed ob rationes alias prædictas. De objecto autem ipso discurrendo, an concursus effectivus immediatus sit perfectior, an imperfectior, de hoc dici possit. Quòd si sit immediatus concursus ex defectu, non erit tunc immediatus concursus perfectio; Et sic non erit perfectio in Deo, per seipsum nonnisi facere miracula, si hanc vim, ceteroqui communicabilem creaturis, dispensare non posset. Et in mo-

161 in moralibus non posse habere famulos ignobile censetur. Quòd si sit immediatus concursus ob excellentiam principalis determinantis sibi nonnisi modum immediate concurrendi, ut Deus qui nonnisi immediate cum creaturis ad agendum concurrat, talis immediatio concursus perfectionem adferet. Hinc ulterius dici potest, quòd negatio immediati concursus substantiarum ad alias producendas substantias, sit quædam perfectio, quia proficiscitur ex vi subordinandi sibi alia.

INSTAT SECUNDÒ Arriaga. Causa debet continere formaliter vel eminenter effectum. Accidens nullo modo ex his præcontinet substantiam non formaliter, quia non est formaliter substantia; non eminenter, quia non est perfectior.

RESPOND: Majorem esse veram de sola causa principali, non autem de instrumentali.

INSTAT TERTIÒ Oviedo: Operari accidens in virtute substantiæ est operari cum substantia immediate operante, vel est operari tantum per suam entitatem. Non primum, quia jam substantia esset immediate operativa. Non secundum, quia accidens est imperfectius substantiâ.

RESPOND: Operari accidens in virtute substantiæ est esse accidens à natura proviſum, ut loco substantiæ etiam absentis operari possit, nec imperfectio entitativa officit ad hoc. Quando autem idem 163 urget, quòd in generatione animalium ex putri non sit ulla substantia in virtute, cujus illa animalia producantur, consequenter nec illa accidentia concurrere in virtute alius substantiæ possint, id etiam non convincit. Quia licet illa accidentia non concurrant in virtute à se distincta, quam mendicent accidentia à substantiis aliquibus, univocè se habentibus, ad nata ex putri, sed concurrunt in virtute substantiæ, hoc est, prout à natura proviſæ, seu potius Deo auctore naturæ in bonum producendarum illarum substantiarum.

Punctum Difficultatis III.

Continuatur Solutio.

OBJICI POTEST QUARTÒ. Admittimus 164 in productione ignis duas causas; principalem, hoc est substantiam ignis generantis, & instrumentalem, hoc est accidentia, quò posito sic instituitur argumentum. Agentibus accidentibus, vel agit substantia tanquam causa principalis, vel non agit. Si non agit, Ergò totalis causa generationis alius ignis, erit solum accidens, Ergò ulterius causa illa principalis non est causa, cum nulla illi tribuatur actio: si autem agit, ergò in absentia causæ principalis, cum desit esse influxus, æqvè ad Deum recurri debet, quod ut evitaretur, vis accidentibus à nobis attributa est producendi substantias. Rursus si causa principalis etiam pro sua parte agit, agit in illo genere causandi principaliter, vel immediate, vel mediate: si immediate, ergò 165 immeritò negamus substantias immediate agere; si mediate debere agere mediantibus accidentibus, agere autem mediantibus accidentibus in genere causandi principaliter non potest, quia alias illis non tantum ratio agendi instrumentalis, sed etiam principalis tribueretur, quod absurdum est.

RESPONDETUR PRIMÒ, invertendo hoc argumentum de quocunq; agente principali comparatè ad suum instrumentum, sic v. g. quando Deus mediâ gratiâ tanquam instrumento justificat hominem, vel agit in illa justificatione præter id, quod est uti illa gratia tanquam instrumento, vel non agit, si non agit, Ergò non 166 est causa principalis nostræ justificationis. Contra Trident., si autem agit, vel hoc facit immediate, vel mediate: si immediate, ergò immeritò dicimus mediantem nonnisi gratiâ justificari nos, si autem agit tunc Deus mediate, Ergò mediante gratiâ, exinde autem sequitur gratiam non fore instrumentum justificationis, sed causam principalem. Idem proponi potest de fabro serrâ tanquam instrumento utente.

RESPONDETUR deinde Causam principalem agere tunc modo sibi proportionato agendi, causâq; principali debito, qui est, uti instrumento ut agat, & hic est ipsius influxus, sicut actio fabri in

Hh

raſu-

167 raturas est usus ferrum à fabro, licet cum disparitate, quia ferra est instrumentum conjunctum, adeoque non movet nisi motum, jam autem accidentia sunt instrumentum separatum, quod movere potest non motum immediate à principali. Cujus ulterior ratio est, quia ferra est instrumentum ab extrinseco, calor autem est instrumentum ab intrinseco & ex natura sua. In hoc fallitur imaginatio argumēti, quia putat debere esse cōdistinctam actionem semper principalis & instrumenti, quod non requiritur, nam si potest esse eadem actio Creaturæ & Dei, cur non & eadem instrumenti cum principali, si sit instrumentum non conjunctum. Quare autem in instrumento conjuncto requiratur alia

168 actio principalis, ratio est quia de ratione conjuncti instrumenti est, ut non nisi motum moveat, jam autem non motum moveret, si nulla interveniret actio principalis, quia autem accidentia, sunt instrumentum separatum, possunt non mota movere, adeoque non requirere causalitatem principalis, cōdistinctam à causalitate instrumentalis, præcipue autē, quia actio instrumenti separati imputatur non nisi principali, imputatione non solum morali, sed fundatā in providentia facta substantiis à natura, conferente illis instrumenta in bonum productionis, aliarum substantiarum. Hinc in generatione ex putri, nullus suppletur defectus causæ principalis, quia illic nulla intervenit causa principalis univoca, & posito, quod sit aliqua, ex eo suppleri diceretur, quia suppleretur ille usus instrumenti, qui debetur causæ principali, hic suppleri non indiget, quia cum illa accidentia sint instrumentum separatum, poterunt agere non mota immediate à substantia, idē; ideō, quia sunt instrumenta non conjuncta, quibus est à natura tributa vis, ut etiam in absentia substantiæ in similitudinem substantiæ operentur, non ergo in absentia substantiæ à Deo suppletur ullos defectus. Et etiam si causa principalis mediantibus accidentibus exercent suam causalitatem, non sequetur sola accidentia esse causam, quia duarum causarum, ut dixi, potest esse causalitas eadem, quod magis procedit

169 de causa principali, comparata ad instrumentalem, cum agere per instrumentum immediate sit agere in aliquo sui, nec unquam derivabitur in causam instrumentalem ratio causæ principalis, quia non videbitur causa principalis in bonum instrumenti, ut agat ubi non est instrumentum, sed è converso.

INSTAT PRIMò Mastrius. Perfectior est influxus causæ principalis, quam instrumentalis, sicut causa principalis est perfectior instrumentali. Ergo idem simpliciter influxus erit perfectior & imperfectior.

RESPONDETUR totam majoritatem perfectionis influxus causæ principalis in hoc stare, quia hoc ipsum, quod possit in substantiam influere, accidens habet sibi communicatum à substantia, cujus nomine agit, sed hoc potest stare cum hoc, ut eadem sit actio causæ principalis & instrumentalis separatim agente, & sicut perfectior est influxus Dei in operationem creaturæ, quam ipsius creaturæ, hoc tamen non obstat, eadem actione agunt Deus & creatura, ita & in præsentia.

INSTAT SECUNDò. Potest agere calor destructo igne, Ergo ille influxus non erit causæ principalis, sed non nisi instrumentalis.

RESPONDETUR illum influxum fore causæ principalis non moventis quidem se motu suæ entitatis, moventis tamen se in aliquo sui, hoc est instrumento.

INSTAT TERTIò. Unicuique quod se habet, ut Quod agens, respondet, ut Quo agens. Ergo si ignis solum agit per calorem, ut per virtutem propriam, & hæc virtus est solum instrumentalis, hinc principalis causa in tantum ager, in quantum est causa causæ, quatenus scilicet producit accidens, quod postea producit substantiam.

RESPONDETUR. Concurrens Deus cum creatura, est agens, ut Quod, nunquidne actio illius est distincta ab actione creaturæ realiter? agit ergo & hæc causa principalis, non actione cōdistincta realiter, ab actione causæ instrumentalis, sed illa ipsa à se pendente, agitque, ut causæ causa, non quomodocumque, sicut pater est causa filii,

173 filii, qui postea evadit pater, sed ut causa causæ, quæ cum sit ignobilior effectu, ordinatur à natura, ut suppleat absentiam causæ principalis, ejusque nomine agat.

INSTAT QUARTò. Illud est principium agendi actualiter, in quo passum formaliter assimilatur agentis, si est productio univoca, sed passum assimilatur in forma substantiali, non accidentali. Ergo.

RESPONDETUR illud est principium agendi actualiter, per modum causæ principalis, in quo passum assimilatur, licet principio agendi instrumentaliter non debeat assimilari passum, sed suo principali. Accidens insuper est causa æquivoca substantiæ.

INSTAT QUINTò. Non daretur ali-
174 quod accidens naturale, quod dicatur instrumentum conjunctum in causalitate, sed quodlibet esset instrumentum separatum.

RESPONDETUR. Datis separatis virtutibus instrumentalibus, dantur adhuc virtutes conjunctæ, qualis virtus, est species objecti transmissa per medium, quæ non nisi conjuncta agit, lux item non nisi conjuncta illuminat.

Quando autem videtur contentari Mastrius, si ponatur accidentis in substantiam concursus partialis, id ei concedi posset, modo non exiger concursus distinctum ab actione causæ instrumentalis, sicut non est distinctus concursus DEI & creaturæ, licet hæc non in omnibus sint paria.

175 OBJICI T QUINTò Pontius. Implicat quod ab imperfectiori possit immediate produci perfectiustāquam à causa totali.

RESPONDETUR. Negat: causam instrumentalem esse causam totalem, hoc ipso enim, quia instrumentalis causa est, supponit aliam, hoc est causam principalem. Jam autem accidentia sunt causa instrumentalis.

Universaliter non nisi eorum effectuum, causa debet esse æquæ perfecta, quando effectus assimilatur causæ, & ratio est, quia si causa, quæ sibi assimilatur effectum, non esset æquæ perfecta, & assimilaret sibi effectum, & non assimilaret, assimilaretur supponitur, non assimilaret autem,

176 quia hæc similitudo fundatur in unitate convenientiæ substantiarum. Quod si causa non esset æquæ perfecta, quomodo haberet unitatem convenientiæ substantialis cum effectu?

Sed quid si effectus dissimiletur causæ, arguendum ne quod causa sit æquæ perfecta, vel perfectior effectu. Hæc dissimilatio potest esse, vel per excessum, vel per defectum; nam æqualitas dissimilitudinem in eo genere, in quo est æqualitas, non fundat, dissimilatio effectus per excessum est, cum accidens producit substantiam, dissimilatio effectus per defectum est cum v.g. Deus producit hominem, ignis calorem, quando est dissimilatio effectus per defectum, præsupponitur semper perfectio major in causa, hocque probat inductio, v.g. in Deo producente hominem, igne calorem, sole lucem &c. & ratio est, quia si non esset causa perfectior præ defectu dissimilato per defectum, & esset dissimilatus effectus per defectum, ut supponitur, & non esset dissimilatus per defectum, quia defectus est, per ordinem ad excessum. Ergo si excessus non est in causa, quomodo illi per defectum dissimilatur effectus, si autem sit dissimilatio per excessum, tunc causa debet esse ignobilior, quod ipsum etiam ostendit inductio, nam ignobilior est entitas naturalis intellectus præ supernaturali dignitate in visione inclusa, ignobilior species est materialis, præ specie impressa spirituali, quæ etiam suo modo causat, & sic de reliquis: & ratio est, quia excessus effectus præ causa salvari non posset sine defectibilitate causæ, nihil enim esset quod excederetur.

177 INSTABIS PRIMò ex eodem; quia accidentia illa censerentur, ideò agere in virtute substantiæ, quia sunt virtus substantiæ, hoc autem non salvat, ut dicantur agere in virtute substantiæ: Tum quia est impropria locutio agere in virtute substantiæ, quod est virtus substantiæ. Tum quia, Ex hoc, quod accidens sit virtus substantiæ, non sequitur, quod sit æquæ perfecta, aut perfectior præ substantia producenda.

178 RESP: Negando Minorem: parum etiam

179 etiam refert de proprietate locutionis, modò de re constat, quoniam est propria locutio agere in virtute intransitiva substantiæ, & esse virtutem substantiæ. Sicut idem est in virtute artis hoc agitur, & virtus hoc est artis, non debet etiam esse instrumentalis causa, æquè perfecta ac effectus producendus.

INSTABIS SECUNDÒ. Accidens ex natura sua habet esse virtutem substantiæ. Ergò ex natura & virtute sua habebit producere substantiam.

RESPOND: In hoc sensu accidens ex natura sua & virtute habet, ut producat substantiam, hoc est, non per superadditam aliquam virtutem, sed in hoc sensu, quòd tanquam aliquid primò, & per se intendibile habeat collocatam illam virtutem. Sic malleus ex natura sua habet, quòd non sit principalis causa, non tamen agit propria virtute.

INSTAT TERTIO ex eo, quia calor est virtus substantiæ, vel habet aliquam perfectionem, quam non haberet, si non esset virtus substantiæ, vel non habet. Si non habet, ergò per hoc quòd sit virtus substantiæ, non potest producere magis quam si non esset: si habet, ergò ultra entitatem caloris recipit aliquid aliud.

RESPOND: Habere calorem aliquam perfectionem, sed sibi identificatam, realiter poterat enim dari calor, qui nihil agere posset in absentia ignis, & ex altera parte, quia hoc calor non facit tanquam causa principalis, dicimus hoc illum facere, non propriâ virtute.

181 OBJICIT SEXTÒ idem. Ex nostra sententia sequitur, quòd substantia non sit causa principalis alijs substantiæ, non enim potest dici causa principalis à qua effectus immediatè non emanat, nec sufficit quòd immediatè influat in accidētia, quæ postea influunt in substantiam, aliàs avus esset causa principalis nepotis, quia immediatè producit Patrem ejus, qui postea generat.

RESPOND: Sufficere, ut immediatè in aliquo sui causa influat in effectum, aliquid autem causæ principalis sunt instrumenta, nec verò propterea immediatè per nos causa influat, quia producit acci-

dentia, sæpè enim illa non producit, ut 182 v. g. si ignis ex atteritu lignorum generetur, calorem illum non producit ignis, sed ideò immediatè influit, quia instrumenta sunt aliquid ipsius causæ principalis, hoc est, sunt à natura institutæ ad vires supplendas illius. Nec inde sequetur, avum esse causam principalem nepotis, quia Pater, qui generat nepotem avi, non est instrumentum à natura provisum avo, sed est primò, & per se intentus, respectu effectus primò, & per se intenti, & sicut calor producendo alium calorem, non est causa instrumentalis ignis, ita nec Pater est causa instrumentalis sui filii. Neq; inde sequetur, causam principalem esse causam per accidens, hoc est non primò & per se intentam, aut non operari per virtutem sibi à natura appropriatam, sed in hoc sensu est causa per accidens, quòd scilicet non nisi mediante accidente tanquam instrumento sibi proprio efficiat substantiam sibi similem. Deinde rasm ferri immediatè non facit faber, sed serra, & tamen indubiè, faber est causa principalis. Ergò idem in præfenti salvari poterit, operante principali immediatè per suam virtutem, quæ immediatio est debita operanti principali, per sua instrumenta.

INSTABIS PRIMÒ. Si Deus produceret solum calorem & non concurreret ad calefactionem, esset causa non nisi per accidens illius calefactionis. Ergò & agens principale non nisi per accidens erit causa, 184 si immediatè nihil agit.

RESPOND: Disparitatem esse, quia ille calor à Deo productus, non esset instrumentum à natura Deo provisum, sicut calor est instrumentum provisum à natura igni, idq; ob defectibilitatem ipsius ignis, qui non per semper esse vicinus passo, in quo perficitur effectio substantiæ ignis, immò nec se primo insinua-re nisi mediò calore. Consequenter ille calor non censetur agere virtute & nomine Dei, calor autem à Natura est provisus tanquam instrumentum, agetq; nomine illius.

INSTAT SECUNDÒ Idem. Ex nullo capite accidentia illa, si causant immediatè sub-

185 substantiam, excludi possunt à ratione causæ principalis, non enim ex eo, quia accipiunt entitatem à substantia, & insuper immediatè agunt, non accipientes aliquam virtutem à substantia ad agendum.

RESPOND: Argumentum probare, quòd gratia non sit instrumentum Dei ad nos justificandos, cum immediatè agat, & non accipit ullam virtutem à Deo ad justificandum à se distinctam. Quare autem accidentia non sunt causa principalis, ex definitione petendum est, quia scilicet non primò per se intenduntur, & licet non accipiant à substantia virtutem condistinctam à se ad agendum substantiam, accipiunt tamen virtutem indistinctam & sibi identificatam, eò quòd sint entitativè virtus substantiæ, & si accipere à substantia aliquid condistinctum ad operandum substantiam, faceret non esse accidentia virtutem principalem, multò magis si sint accidentia, entitativè virtus substantiæ, non erunt etiam causa principalis.

INSTABIS TERTIO. Calor ut quatuor non potest producere, calorem ut quinque. Ergò neq; producere potest substantiam.

RESPOND: Disparitatem esse, quia calor ut 4. respectu alius caloris, non est causa instrumentalis, hinc excedentem se effectum non potest operari, jam autem respectum substantiæ, accidens est non nisi causa instrumentalis, consequenter nomine substantiæ operando, plus poterit. Sed hinc.

187 OBJICITUR SEPTIMÒ. Causa principalis debet esse ad minimum, ita perfecta, ac effectus producendus. Ergò & causa instrumentalis, & si prior illa non potest producere effectum se nobiliorem, nec posterior poterit.

RESPOND: Disparitatem esse, quia causa principalis vel assimilatur sibi effectum, vel dissimulat per defectum in ipso effectui reperibilem, quod prius æqualitatem posterioris excessum perfectionis in causa deponit, jam autem causa instrumentalis non est nata per se, vel effectum sibi æqualem producere, vel perfectiorem, in quantum agit tanquam instrumentum.

INSTABIS PRIMÒ. Saltim accidentia re-

specu genitorum ex putri, qui respectu 188 quorum sunt causa immediata, etiam erunt causa principalis.

RESPONSUM supra quòd non. Hoc tantum addo. Deum cognoscere naturam ranæ, & omnia illarum individua possible, agnoscit etiam, naturam ranæ non deponere, ut sese natura illius multiplicet, multiplicatione perfectis animalibus debita, nè tamen hæc natura pereat, dat illi virtutes accidentales, ad beneficium multiplicationis. Unde per ordinem ad nostros conceptus principalis causa productionis ranarum est natura illarum, cognita à Deo potens multiplicari medijs illis virtutibus accidentalibus, in re autem non datur causa illarum principalis univoca, sed, ut dixi supra, principalis æquivoca.

INSTABIS SECUNDÒ. Saltim ex dictis sequitur, in ratione agendi, esse quid nobilius accidentia illa, præ substantia agente principaliter, nam agens principale non potest supra vires suas agere, nec producere perfectiorem se effectum, potest accidens.

RESPONDETUR. Negando Sequel: Nam etiam rigorosè loquendo, accidens tunc non agit supra vires suas, cum vires illius sint in bonum principalis, producere perfectiorem effectum se simpliciter & entitativè accepto, sed non se nato perfectiori assimilare effectum. Sed quidquid sit, de hoc aliter eidem argumento sati fit, nam titulus ipse, quia natura in agendo 190 subordinavit accidentia principali, cum non nisi ad illius exigentiam, & illius exigentiæ perfectionem tribuatur hæc illis vis, ideò semper retinent titulum nobiliorem causæ principales, cum hanc ipsam vim debeant principali instrumenta.

ADDÒ autem, accidentia non ipsius agentis, sed passi, esse productiva substantiæ. Ratio: quia sæpè agens non est, nec accidentia agentis, & tamen fit generatio, quamvis autem non sint in ipso agente, dicuntur virtus agentis, quia sunt instrumentum non conjunctum illius, per hoc tamen non nego, quòd accidentia agentis, cum agens agit immediatè, producant accidentia in passo, & accidentia ha-

191 bent munus & disponere materiam & esse virtutem agentis, nec inde sequeretur, quod agat virtute passivi, virtute enim ejus agunt cui sunt tanquam virtus à natura provisa, provisa autem sunt agentis.

DIFFICULTAS III.

De causa efficienti accidentium.

ASSERO PRIMÒ. *Substantia immediate emanare ex se aliqua accidentia.*

RATIO. Quia aqua calefacta reducit se ad pristinum accidentale debitum sibi frigus, cujus frigiditatis, nullum aliud præter substantiam aquæ, potest assignari principium.

192 DICES PRIMÒ, Posse hoc referri in ipsum agens productivum aquæ, quia qui dat esse, dat consequentia ad esse.

RESPONDETUR ea, quæ consequuntur, idque immediate primum productionem rei, posse ipsi producendi tribui, non tamen ea, quæ bene post contingunt, quia illa eveniunt, quamvis jam non sit in rerum natura illud productivum, sed ad illud proloquium salvandum sufficit, quod illa consequentia esse imputentur ipsi producenti, utpotè fundata in ipso esse, quod tribuitur producenti, jam autem causa causæ, est causa causati.

DICES SECUNDÒ. Quamvis aquæ sit passio frigus, tamen illius emanatio potest non tribui aquæ; quod ipsum probatur, quia ad gratiam sanctificantem habent se reliquæ virtutes & habitus, sicut passionem, & tamen immediate à DEO producuntur.

193 RESPOND: Cum sine gratia maneat habitus fidei & spei, supponendum est prævisam esse talem gratiam, quæ non sit horum habituum emanativa de se, quia alias nonnisi miraculose conservari deberent illi habitus in peccatore, utpotè consistentes sine sui causa, nempe gratia emanante. Unde DEUS defectum causæ in illorum conservatione supplere deberet, consequenter miraculum tunc fieret, ne itaque multiplicarentur miracula, debuit dari hæc species gratiæ, quæ nec emanaret, nec conservaret illos habitus, arbitriumque;

194 trariumque; diceret aliquis, tribuere gratiam vim emanandi non tamen conservandi illos habitus, sicut ignis calorem producit, non conservat, nam datur quidem exemplum in natura, ut effectivè producta ab aliis, ab alio conserventur, sicut calor in extraneo subjecto productus ab igne, sed non datur exemplum, ut emanativè producta, ab alio principio conserventur, alias deprimeretur etiam miraculum Eucharisticum, dicendo illa accidentia, non habuisse dependentiam in conservari à pane. Ceteros autem habitus, intimis connexos gratiæ, & quin nunquam sine illa reperiuntur. Nego emanativè, non produci à gratia. Alia etiam hæc disparitas assignari posset, quod nullum sit absque in effectione supernaturalium recurrere ad Deum, est autem absurdum in effectione naturalium recurrere ad eundem, si causa alia ostendi possit. De Antecedenti vide de Fide D. 5. Q. 1. D. 3. P. 3.

ASSERO SECUNDÒ. *Quando in extraneo subjecto producuntur accidentia, respectu illorum causa principalis sunt accidentia similia.* Est assertum contra recentiorum Suar:

RATIO. Non est major ratio, cur substantia, respectu substantiæ, possit esse causa principalis, & non accidentia respectu accidentium sibi similia. Suppositoque, quod definitivè causa instrumentalis sit causa subordinata alteri, non poterit ostendi, cur accidentia in productione aliorum accidentium subordinentur substantiis, & sicut quod accidens sit entis ens, ita quod subordinatur in operando alteri, supponit illud posse operari simpliciter, non posset autem simpliciter operari. Sic respectu accidentium non foret causa simpliciter, seu principalis, & sicut servus habet aliqua opera, quorum dominus est, ita & causa instrumentalis habebit opera, respectu quorum principalis munus gerere poterit.

DICES PRIMÒ cum recentiori Suar: Instrumentum est, quod alteri subordinatur in operando, & agit ut quod, accidens subordinatur substantiæ in operando, quia subordinatur etiam in essendo.

RESPOND: Majorem esse subordinationem

197 tionem Creaturæ ad DEUM, quam accidentis ad substantiam, cum hoc tamen stat, ut respectu effectuum suorum naturalium, sunt causæ principales substantiæ, ita & in presenti, subordinatio non tollet, quominus accidentia sint causa principalis respectu accidentium, Sola ergo subordinatio, quæ facit non per se aliquid intendi, & in aliquibus subordinatio non assimilandi sibi effectum, arguit non esse aliquid principale agens.

DICES SECUNDÒ. Cum eodem. Accidentia agunt ut quod, causa autem principalis debet agere ut quod, quod autem agant ut quod, inde probat, quia agere ut quod, est agere suppositorum per se subsistentium, quod accidentibus non convenit.

198 RESPONDETUR. Agere ut quod substantialiter, & per modum subjecti denominationis, est agere substantiarum. Unde etiam dicitur in proprietate aqua extinguere ignem, non ejus humiditas & frigus. Sed agere ut quod tanquam principii, à quo procedit actio, nego quod sit nonnisi substantiarum.

DICES TERTIÒ cum eodem. Quamvis bonum accidentis sit, producere aliud accidens, est tamen bonum, quod ultimo refunditur in bonum substantiæ.

199 RESPONDETUR. Productionem accidentis refundi in bonum substantiæ, tanquam in subjectum denominationis, sed non tanquam in principium per se intentum.

ASSERO TERTIO. Si ignis spoliaretur omni calore divinitus, non posset connaturaliter producere in subjecto extraneo calorem.

RATIO. Tum quia ageret in distans, quomodo enim uniretur extraneo subjecto, neque enim transmissione actionis, quæ est modus, vel non sine modo, uniri potest, ob illius essentialem connexionem cum modificato, respuente mutare subjectum. Et certè sine virtute agendi sibi à natura provisa, nihil agere potest, calor autem, ut supra vidimus, est virtus agendi igni provisa. Tum quia prius est esse aliquid in se, postea ad aliud, non esset autem prius in se, si non perficiendo se per calorem sibi debitum, progredieretur ignis ad calorem in alio producendum. Tum quia frustra jam igni emanandus esset ex se calor, si sine emanato est proximum principium agendi, sicut frustra sunt distinctæ potentia ab anima, si sola est sufficiens principium suarum intellectuum.

DISPUTATIO VI. DE EFFICIENTI INCREATO.

PRÆMITTO I. *Dari efficiens increatum.* Demonstrat id Aristot. 12. Metaph. tex. 30; & secundo Metaphys. tex. 5. item 8. Physic. 1. ex 34. quam demonstrationem, fuse proponit S. Thom. 1. Contra gentes C. 13. & prima parte Q. 2. a. 2. Videantur dicta, in prima parte, ubi de Existencia DEI.

PRÆMITTO II. *Efficiens increatum, operationum suarum, ad intra habere principia intellectum, & voluntatem; Operationum autem ad extra principium habet, quod appellatur Omnipotentia.* Quam DEO esse concedendam, Ratio probat. Tum quia est perfectio simpliciter simplex, quam melius est habere DEUM, quam non habere. Tum quia enti, à quo reliqua dependent possi-

200 bilia, danda est virtus productiva possibile, hæc autem virtus in DEO Omnipotentia est. Tum quia, si non daretur ens productum ex nihilo, nullum posset esse universum, ut suppono ex demonstratione de DEI existentia, ut ex principio recepto. Ex nihilo, vel à nihilo nihil fit, Ergo debuit dari Principium, Entium productivum, ex Nihilo: hoc autem non potest esse aliquid, nisi Omnipotentia.

PRÆMITTO III. *Hanc omnipotentiam esse formaliter condistinctam ab ipsa voluntate, quod aliquid vult fieri ad extra, quidquid sentiant in oppositum Scotus, & cum eo Vasq. & Molina.*

RATIO. Tum quia voluntas habet aliud

3 aliud objectum, hoc est bonum; Omnipotentia autem habet pro objecto factibile; potentia autem secundum objecta distinguuntur. Tum quia circa res possibiles, sequeretur non dari omnipotentiam Divinam, quæ nunquam extitit: sunt, quia infinitas ex illis, non vult DEUS fieri ad extra, & si velle fieri ad extra, est esse omnipotentem, posse tantum velle fieri aliquid ad extra, erit posse esse omnipotentem. Tum quia hic loquimur non de identitate reali, sed in ordine ad nostrum intellectum; jam autem per rationem prius est velle, postea facere. Tum quia, si idem esset voluntas & omnipotentia, ad quod se extenderet voluntas, ad ea se extendere deberet etiam omnipotentia: sicut quia idem formaliter est homo, & animal rationale, ad quæ se extendere potest homo, ad ea se extendere potest etiam animal rationale; sed non ad quidquid se extendit voluntas, ad idem se extendere potest omnipotentia: nam voluntas extendit se etiam ad increata, ad quæ non se extendit Omnipotentia. Neque valet, si dicas, quod ad quidquid se extendit voluntas ad extra, ad illa se extendat etiam omnipotentia, non inquam valet, quia supra adlata probant, etiam voluntatem extendentem se ad extra, non idem esse formaliter cum omnipotentia. Sicut etiam in creatis, non est idem applicatio executivæ, & ipsa executrix. Deinde eadem est formaliter voluntas in ratione voluntatis, extendens se ad ea, quæ sunt intra, & ad ea, quæ sunt ad extra, licet terminativè differant: Sed omnipotentia est idem formaliter cum voluntate ad extra: Ergo idem etiam erit cum voluntate extendente se ad ea, quæ sunt intra, propter principium illud. Quæ sunt eadem Uni tertio &c. Denique hæc responsio solum probat, quod concomitanter se ita habeant, non verò quod sint idem formaliter; & sicut ex eo, quia nihil est volitum nisi cognitum, non rectè inferitur, ista esse idem formaliter, sic nec in præsentia, quia quæcunque DEUS vult, illa facit, Licebit inferre, quod ipsius velle, & omnipotentia sint idem formaliter.

Dices I. In oppositum esse testimonia Patrum, quæ adfert recentior Svar.

RESPONDETUR. Illa testimonia non plus velle, quàm ostendere energiam voluntatis, quàm scilicet quidquid vult, possit etiam in actum ponere; non sicut nos, qui multa volumus, quæ non possumus facere.

DICES II. Perfectio voluntatis est posse quod vult. Ergo hoc posse tantquam perfectio, concedenda est voluntati Divinæ.

RESPONDETUR. Perfectionem voluntatis esse posse quod vult, hoc est, non deficere in potentia executiva volitionis, sed non esse perfectionem voluntatis identificare sibi ipsum posse identificatione formali.

DICES III. Impossibili potentia executivâ condistinctâ formaliter, adhuc posito voluntatis imperio efficaci, fieret res decreta: Ergo apparet idem formaliter esse omnipotentiam & voluntatem.

RESPONDETUR. Implicare id, quia & vellet tunc DEUS efficaciter, & non vellet efficaciter; vellet ut supponitur, nollet autem, quia velle efficaciter, est velle cum potentia faciendi, quæ supponitur tunc impossibilis; & aliunde non probatur identitas formalis inter omnipotentiam & voluntatem.

QVÆSTIO I.

De Creatione.

PRÆMITTO I. Possibilem esse Creationem. RATIO. Tum quia nulla potest ostendi implicantia. Tum quia Materia prima & anima rationalis, non possunt aliter produci nisi per creationem, cum non possint produci dependentem à subjecto, ut aliunde suppono. Tum quia, si non daretur creatio, impossibile esset Ens primum creatum: nam illud non posset poni ab aliis prioribus rebus creatis, hoc ipso enim non esset primum: Ergo deberet produci ex nihilo, adeoque creari.

PRÆMITTO II. Creationem quidditative esse productionem rei ex nihilo; porro ly *Ex nihilo* non debet capi pro sola non existentia, seu non esse, quia alias omnia, quæ de novo fiunt & generantur, creantur; omnia enim fiunt ex nihilo; multo minus ly

9 ly *Ex nihilo* debet sumi pro rei, quæ constituitur constitutivo; quasi scilicet, quæ fiunt, fiant ex nihilo tantquam constitutivo, quia alias, quæ fierent, non fierent, utpotè quæ constituta ex nihilo, necessario deberent esse nihil. Ly itaq; *Ex nihilo* secundum Anselmum in Monol. accipi debet, quod scilicet fiat ex nihilo subjecti, hoc est, non concurrente ad productionem illius causâ materiali, & subjecto. Ubi signanter dico, Creationem fieri non concurrente causâ materiali, non verò, non concurrente materiâ, quia actus vitales spirituales, sive naturalis, sive supernaturalis ordinis, educuntur, non creantur, & tamen ad illorum esse non concurrunt materia, sed causa non nisi materialis.

10 Quamvis non negem, quod creatio supponat rem non fuisse ante productam: hinc etiam replicatio creativa supponit rem toties non fuisse replicatam, quoties illam ponit replicatio.

PRÆMITTO III. Superesse difficultatem circa hanc definitionem, quod videatur competere æternæ generationi verbi; nam competit illi esse productionem, competit etiam ei, quod sit ex nihilo: nam etiam ad generationem verbi Causa materialis non concurrunt.

EXPLICARI POSSET I. Ideò creationem verbi, non esse productionem ex nihilo, quia illius non esse, non antecessit esse. Hac explicatio

11 NON SATISFACIT, quia non implicat aliquid creari, & tamen ab æterno, adeoque; ut non præcesserit non esse, ipsum esse.

EXPLICARI POSSET II. Ideò productionem Verbi, non esse creationem, quia ne quidem capacitatem habet, ut producatur ex subjecto. Hac etiam explicatio

NON SATISFACIT. Nam Angeli & anima rationalis, ne quidem capacitatem habent, ut producantur ex subjecto, & tamen verè creantur.

EXPLICARI POSSET III. Ideò productionem verbi non esse creationem, quia per ly *productio* intelligitur hic causatio, verbum autem æternum non causatur.

Hac explicatio

NON SATISFACIT plenè, nam in-

12 primis multi ex Patribus Græcis, Causam Filii dicunt esse Patrem, & tamen negant illum esse creaturam. Deinde negatur, quod nomine productionis veniat hic causatio, cum aliunde productio sit quid commune ad creationem. Hinc aliter.

EXPLICATUR. Ideò productionem Verbi non esse ex nihilo, quia verbum est productum ex substantia Patris; Substantia autem Patris non potest dici nihilum: Et sicut quando producitur aliquid, concurrente causâ subjectivâ & materiali, non producitur ex nihilo; ita quando producitur verbum, non producitur ex nihilo, quia producitur ex substantia Patris. Unde quando accipitur ly *Ex nihilo*, pro ly non concurrente aliquo tantquam causâ subjectivâ & materiali, accipitur tantquam aliquid notius; notior enim nobis est concursus causæ materialis, vel ejus defectus, præ produci ex substantia. Rigorose ergo loquendo, creatio, est productio ex nihilo, hoc est non concurrente causâ materiali, vel aliquo alio non interveniente, quod salvet productum esse ex aliquo, & non ex nihilo: quale est productum ex substantia Patris. Et hoc est, quod respexere Patres, quando contra Arrian: negarunt Filium productum ex Non existentibus.

DIFFICULTAS I.

De distinctione actionis Creative à re Creatæ.

14 DICENDUM EST I. Creationem activam non distingui à principio creante realiter vel modaliter. Procedit Conclusio de creatione appropriatè accepta, hoc est, positione rei, quæ antea non erat extra causas; idque sine concursu alicujus causæ creatæ: nomine autem creationis non appropriatè dictæ, venit actio illa, quæ Deus replicat res, vel conservat, sine concursu subjecti, cum antea conservaretur cum concursu subjecti, & ante quem, sive replicativum, sive conservativum concursum, jam supponebatur habere esse.

PROBATUR PRIMò Conclusio. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, li nul-

45 nulla autem est necessitas huius superad-
dendæ entitativæ distinctæ Creationis ab
utroq; termino.

PROBATUR SECUNDÒ. Possibile est
creationem esse identificatam ipsi termi-
no; vel enim Universaliter pronuntiat
Oviedo de Natura actionis hîc Contr. 12.
p. 1. n. 7. & Cont. 13. p. 2. n. 10. quam crea-
tionem possumus appellare passivam: Ergò
etiam possibile erit creationem a-
ctivam identificari Principio creanti.
Quòd si potest identificari principio cre-
anti, defacto est identificata: quia quod
potest cum aliquo, præcipuè cum Deo,
est idè realiter, jam necessariò idem erit.

PROBATUR TERTIÒ. Modi inventi
sunt ad salvandum transitum ab uno Cõ-
16 tradictorio ad aliud contradictorium; sed
hic transitus salvari potest sine ulla
entitate modali, quod probatur. Positâ
dependentiâ effectûs à causâ prima, tan-
quam producẽte effectum ex nihilo, suf-
ficienter salvatur transitus à non esse cre-
antis ad esse creantis actu: nihil enim plus
intelligimus per creationem, quàm illius
generis dependentiam. Sed positâ enti-
tate effectûs, sine concursu aliûs causæ,
salvabitur transitus à Contradictorio ad
Contradictorium. Minor Probatur. Quòd
scilicet positâ Entitate effectûs ponatur
dependentia à DEO: quia scilicet nihil
potest existere indepẽdenter à Deo, quod
etiam positâ entitate effectûs, idq; sine
concursu aliûs causæ, ponatur tunc
17 dependentia tanquam à Creatore, inde
probatur, quia esse productum sine con-
cursu aliûs causæ, est produci ex nihilo
subiecti adeoq; creari.

CONFIRMATUR: Si nihil obsit, de-
bemus à DEO dependentiam quàm ar-
ctissimam, & maximè intimam ponere.
Sed si creaturæ immediatè dependeant à
DEO; & non per mediam actionem cre-
atam, magis intimè dependebût à DEO,
& tali dependentiâ nihil obstat. Ergò il-
la ponenda est. Quòd autem dependen-
tia immediata sit major, ratio est, quia
major est dependentia actûs vitalis à po-
tentia vitali, quàm albedinis ab hac mate-
ria: quia est magis immediata; Major
etiam est dependentia actionis distinctæ

à principio, quàm ipsius effectûs; idq; 18
ideò, quia est dependentia immediata; &
sic de reliquis. *Idem modus terminus sic
aliter proponitur.* Creatura, prout condi-
stincta est entitativè à Creatione, vel est
DEUS, vel non est DEUS; Si prout con-
distincta à Creatione non est DEUS; Er-
gò prout condistincta à Creatione, est
depẽdens à DEO solo causante; adeoq;
esse, & denominationem creati sine crea-
tione superaddita habere potest: si au-
tem prout condistincta à Creatione est
DEUS, Ergò est id, quod non est, est
enim DEUS, & tamen est Creatura.

DICENDUM EST II. *Creationem passi-
vam non esse distinctam modaliter ab ipsamet re
creata.*

PROBATUR Conclusio iisdem argu- 19
mentis, quibus superior Conclusio.

DICENDUM EST III. *Creationem passivè
acceptam esse realiter distinctam à principio cre-
ante, seu activæ creatione.*

PROBATUR I. Quia Creatio passivè
accepta est ipsamet Creatura, quæ distin-
guitur realiter à creatione activæ, seu
DEO.

PROBATUR II. Quia inter causam &
effectum debet esse distinctio realis, jam
autem creatio activæ, & creatio passivæ,
eòdem modo inter se comparantur.

PROBATUR III. Creatio passiva iden-
tificatur ei, quod creatur, vel se tenet à
parte illius; Ergò distinguitur realiter à
creatione activæ, seu principio creante;
quia principium creans non est hoc quod 20
creatur, nec se tenet à parte creati.

OBJICIT PRIMÒ Ovied: Omnipotentia
DEI, & quidquid est intrinsecum DEO,
est ab æterno: sed nulla actio, ex cuius
producitur effectus, fuit ab æterno: Ergò
omnis actio distinguitur ab omni intrin-
seco: Ergò omnis actio distinguitur ab
omni intrinseco DEI. Minor probatur.
Omnes effectus ab extra producti sunt in
tempore: Ergò nulla actio fuit ab æter-
no. Implicat autem actionem esse in ali-
qua mensura, in qua non sit terminus.

RESPONDETUR. Retorquendo argu-
mentum, nam actuale dominium DEI est
intrinsecum modaliter ab eodem indi-
stinctum, & tamen actuale dominium
crea-

21 creaturarum non habet DEUS ab æter-
no, cum ipsæ non sint ab æterno. Idem di-
cendum de coexistentia DEI ad creatu-
ras indistincta intrinsecè à DEO, quæ ta-
men non habetur ab æterno, cum ipsæ cre-
aturæ non sint ab æterno. Directè autem
ad argumentum dici potest, quòd creatio
activæ secundum id, quod dicit in recto, sit
ab æterno, sed non secundum id, quod
dicit in obliquo.

INSTAT PRIMÒ idem. Actio illa iden-
tificata DEO est indifferens ad exercen-
dum, vel non exercendum munus actio-
nis, ut ex vi illius ponatur, vel non ponatur
effectus, & determinatur formaliter
per connotatum extrinsecum, ut hîc &
nunc exerceat munus actionis. Ergò cum

22 illa formalitate, quam tu actionem vocas,
adhuc est indifferens ad ponendum, vel
non ponendum effectum. Ergò illud con-
notatum habet totam rationem actionis,
& non illa formalitas identificata DEO,
quam tu actionem dicis. Prob. Conseq:
Munus actionis, & ratio formalis consti-
tutiva illius est, determinare physicè, &
in actu secundo principium activum, ad
effectum, hîc & nunc ponendum. Sed il-
lud quod tu connotatum dicis, habet hanc
formaliter actio.

RESPONDETUR. Retorquendo argu-
mentum de Dominio DEI actuali. Dire-
ctè autem ad argumentum dici potest, a-
ctionem illam identificatam in circum-
stantia positi effectûs dependentis à solo
23 DEO non esse indifferentem ad produ-
ctionem, vel non productionem effectûs,
licet non ita accepta, sit indifferens, ad-
eòq; nec habens formalitatem actionis in
actu secundo. Ita ut illud connotatum ha-
beat totam rationem actionis actæ, sed
non actionis agentis, quam identificamus
DEO. Non sequitur ulterius totam for-
malitatem actionis agentis, tribuendam
esse ipsi connotato; nam in quâ tum actio
agens importat virtutem agendi, non de-
bet tribui ipsi connotato. Licet in quan-
tum importat aliquod extrinsecum, in-
trinsecè requisitum, totum illud tribua-
tur ipsi connotato.

INSTAT SECUNDÒ idem. Quamvis Theo-

24 logi salvèt, quomodo, positò quòd Actus
liber DEI sit intrinsecè in DEO, possit
tamen esse & non esse, tamen non dicunt
Actum DEI liberum in tempore incipe-
re; Ergò neq; nos dicere possumus, acti-
onem illam identificari Deo, cum in tem-
pore incipiat.

RESPONSUM suprâ, Actionem Crea-
tivam secundum id, quod dicit in recto,
hoc est ipsam omnipotentiam, seu vim
agendi non incipere in tempore, cum sit
ipsamet DEUS, licet actio Creativa se-
cundum id, quod dicit pro connotato, in
tempore incipiat.

Tota hæc responsio supponit, quòd in
re creatio sit ipsamet DEUS, & effectus
productus, sine concursu causæ creatæ,
licet ex modo concipiendi sit quædam 25
formalitas intermedia.

OBJICIT SECUNDÒ idem: Ponamus
aliquid à DEO creari, quod educi potuis-
set; ille terminus non haberet secum idè-
tificatam creationem: quod probat;
quidquid convenit alicui entitati per se-
ipsam, & cum illa est identificatum, ab illa
separari nequit, sed creatio potest sepa-
rari ab illa. Ergò illi creaturæ non conve-
nit per se ipsam.

RESPONDETUR aliquis huic argumento
apud Oviedo. Res, quæ educi postulant,
non posse à DEO creari, dicebatq; quã-
titatem, quæ in Eucharistia creatur, non
terminasse unquam educitivâ actionem,
sed quòd adæquatè per se ipsam semper
à DEO pendebat. Multis hanc respon- 26
sionem impugnat Oviedo: Vide eundem
Contr. 13. Pun. 2. n. 6. *Ure respondetur.*

SUPPONO PRIMÒ. Educibiles formas
nihil aliud esse, quàm quæ fieri & conser-
vari connaturaliter non nisi dependentes
à subiecto exigunt.

SUPPONO SECUNDÒ. Formam educi-
bilem posse à DEO poni, non concurren-
te actu, ullâ causâ creatâ tanquam effi-
cienter: neq; enim id repugnat. Potest eri-
am poni forma educibilis, nullâ concur-
rente actu causâ materiali: Ratio: quia
causalitas materiæ est jus, ut forma hæc
independentè à se, nec producat, nec
conserveetur, debitumq; in forma, ut ne-
cesse, nec conservari habeat, indepen-
den-

27 dentera materiali causa. Hinc si nolit formam ponere DEUS ad exigentiam causae materialis, nec dependenter ab & in illa eam statuere, sed potius contra exigentiam hanc censetur supplere defectum causae materialis: hoc autem fieri posse non implicat, intervenitque defecto in Eucharistia, ubi conservantur accidentia, non ad exigentiam Materiae.

SUPPONO TERTIO. Non fore ratione termini ejusdem rationis creationem animae rationalis, & creationem formae materialis, quia forma materialis hoc ipso, quia materialis est, saltem hujus Ordinis rerum, habet debitum, ut producat & conservetur dependenter a materia, quod non habet anima rationalis, creabitur nihilominus materialis forma hoc sensu, quia non secundum illam exigentiam produceretur. *Hic supposita.*

DICI POSSIT. Quod formae, quae educi postulant, non possint a DEO creari creatione ejusdem rationis cum anima rationali: nam semper in productione formae materialis erit radicaliseductio, stans in entitate, nata produci & conservari non nisi dependenter a materia, licet non sit futura actualiseductio, stans in productione, vel conservatione secundum illud jus, & secundum illud debitum; tuncque censetur esse actualiseductio, si DEUS interrogatus, an ad exigentiam materiae conservet vel producat formam, respondeat affirmativè, quam productionem secundum illud jus sequitur unio.

29 Non inexpeditus etiam est modus dicendi, quod tunc & non alio sensu creetur forma aliàs educibilis, quando producit illam effectivè solus DEUS, habentem naturam, ut nec produci, nec conservari naturaliter possit sine materiali causa, tunc autem educitur quando aliqua causa creata effectivè secundum ordinem naturalem in entitate ad illam concurrat, talem, ut dictum est, naturam habentem: dixi, secundum ordinem naturalem in entitate; quia si elevaretur supernaturaliter, quoad modum, aliquod improporcionatum agens, ad educendam formam materiale, nondum illam crearet; talis enim elevatio esset adhuc in entitate

30 naturalis, supernaturalis autem quoad modum. Sola tamen praecise exclusio causae aliàs efficientis, non salvabit rigorosam creationem, quia non excludet concursum causae materialis, stantem in jure materiae ad formam. Et sicut DEUS conservans loco ignis calorem, nullò aliò effectivo concurrente, non dicitur illum conservare creativè, sic nec dicitur creativè producere, ex hoc praecise, quia nulla alia causa effectivè producit; Sed aliter.

RESPONDETUR SECUNDO. Quod creatio a re creabili distingui possit extra circumstantias dependentiae a solo DEO, in quibus circumstantiis identificatur effectui. Sic termini quantitatatis in probabili sententia identificantur quantitati, sed in circumstantia negationis ulterioris extensionis; quia negatione sublata manent termini (sicut & illa creatio) secundum id, quod dicit in recto, licet non maneat secundum id, quod dicit in obliquo. Contingitque universaliter in formalitatibus, quae aliqua plura deponunt, ut maneat secundum id, quod identificabantur, non maneat secundum id, secundum quod non identificabantur; quibus non manentibus, licet extrinsecis, jam illa formalitas non est, cum in resint illa duo, unum intrinsecum, aliud extrinsecum. Haec omnia dicuntur conformiter ad materiam de connotatis.

Continuatur solutio Objectionum.

OBJICIUNTUR TERTIO Paritates aliqua. 32
PRIMA PARITAS EST: Actio creati agentis est distincta modaliter, aut non sine modo. Ergo & creatio.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia non posito ullo modo, sed posita ipsa entitate effectus in circumstantia negationis dependentiae ab aliis causis, sufficienter salvabitur transitus non esse creantis ad esse creantis; jam autem nisi ponatur Entitas modalis, a non esse causantis creati ad esse causantis creati, sufficienter interdum non transitur. *Neg. valet, si dicat.* Sicut potest esse hic effectus & non pendere ab hac causa, ita potest esse hic effectus & non creari a DEO, sed solum educi: consequenter ad hanc indifferentiam tollendam,

33 dā, concedi debere modalitatem aliquam; non inquam valet si dicas, quia sufficit ad hoc ipsa entitas effectus, circumstantionata negatione causarum creaturarum concurrentium: & sicut quando duae causae totales constituunt unum eundemque effectum, si postea concurrat non nisi una, a non esse concurrentis unius causae, ad esse concurrentis unius causae, transitur non nisi negatione alius causae; ita in praesenti transitur negatione causalitatis aliarum causarum.

SECUNDA PARITAS EST. Si creatura crearet, creatio illa esset distincta modaliter. Ergo & creatio, in quantum procedit a DEO.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia potest esse entitas aliqua, & non esse dependens ab hac Creatura producente ex nihilo, & non concurrentibus aliis causis, non potest autem esse entitas aliqua producta ex nihilo, &c. Et non dependens a DEO.

TERTIA PARITAS EST. Si DEUS immediate per seipsum replicet nullā creaturā ad replicationem concurrente, illa replicatio creativa esset distincta, ergo & creatio absolute itidem erit distincta.

RESPONDETUR imprimis negando Antecedens. Poterit enim transitus a non esse replicati creativè salvari per ipsam entitatem effectus pluris positi. Disparitas etiam posset assignari; quia potest esse in rerum natura entitas & non replicata, non potest autem esse effectus ab aliis causis non pendens, & tamen non esse creatus.

35 QUARTA PARITAS EST. Concursum Dei ad actiones creaturarum est vel modus, vel non sine modo, Ergo & creatio.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia illa concursum DEI est idem realiter cum actione creaturarum; quae vel est modus, vel non sine modo. Hinc & identificatus illi concursum Divinus, vel est modus, vel non sine modo: & quamvis concesserimus, ponendam esse quam maximè intrinsecam dependentiam in fieri, consequenter etiam in agere creaturarū a DEO, id tamen accipiendum est si nihil obstat, obstat autem, ut alius sit concursum DEI cum creaturis, alius creaturarum. Hinc si

36 concursum creaturarum est distinctus, eriam concursum Dei, illi priori identificatus, erit distinctus.

QUINTA PARITAS EST, quā utitur Amic. Eductio non est in DEO, ergo neque creatio. Antec: prob: quia sieductio esset in DEO, sequeretur quod quando DEUS se solo conservat effectum, qui erateductus, mutetureductioactiva in DEO, nam prior erat partialis, secunda autem est totalis.

RESPONDETUR. Negando Consequens: quia nomine educationis venit actio creaturae, quae eadem est cum actione DEI; & quia Actio Creaturae non est entitas DEI, neceductioerit. Caterum, si nomine educationis abutaris, & accipias illam pro ipsa Omnipotentia Divina, prout concurrente cum causis secundis, in tantumeductio secundum id quod dicit in recto, identificabitur DEO, nec secundum hoc rectum mutabitur, si se sola conservet creaturam, quam antea non conservabat, licet mutetur secundum quodeductio dicit aliquid in obliquo.

OBJICIT QUARTO Amicus. Creatio non est actio immanens sed transiens, de ratione autem actionis transeuntis est non immanere agenti, non enim habet suum terminum intra, sed extra.

RESPONDETUR. Creationem activam, secundum id quod dicit in recto, esse quid immanens DEO, ordinatum essentialiter ad aliquid ab extra; ad eum modum, quod actus, quod videt DEUS creaturas in illismet 38 ipsis, est actio immanens, & tamen terminum suum habet ad extra. Dicit etiam posset, actionem transeuntem Physicè non immanere agenti, sed de actione transeunti ex modo concipiendi, quae cum sit Physicè ipsum agens, ex modo concipiendi transit. Potest autem actio ex modo concipiendi transiens habere suum terminum ad extra, si compleatur illa actio aliquo extrinseco, tanquam necessario connotato.

INSTAT I. Actio est Via ad Terminum. Ergo non potest ullo modo identificari agenti.

RESPONDETUR. Actionem esse viam vel Physicè; vel ex modo concipiendi ad
li 3 termi-

39 terminum. Sed non est necesse, ut semper sit Physicè via.

INSTAT SECUNDÒ. Si creatio activa identificaretur DEO, DEUS ab aeterno denominatus fuisset Creator.

RESPONDETUR quòd non; quia denominatio Creatoris coalescit etiam ex creatione passiva, tãquam ex aliquo extrinsecò intrinsecò requisito.

INSTAT TERTIÒ idem. Creatio est id quod est communicatio esse; item id, per quod egreditur effectus à causa.

RESPONDETUR. Communicationem esse activam posse identificari DEO, secùs passivam, egressio etiam effectus passiva, non potest identificari causæ, secùs activa.

40 OBJICIT QUINTÒ. Si creatio non esset quid condistinctum à Creatore, sequeretur quòd hic actus, volo creationem, haberet seipsam pro objecto.

RESPONDETUR. Cùm creatio activa in ratione Creationis compleatur aliquo extrinsecò, nempe entitate effectus, & negatione concursus aliarum causarum, bene hoc extrinsecum poterit esse objectum illius Volitionis.

Reliqua argumenta ex dictis hic, & in Materia de Connotatis, & Relatione, solvi possunt.

DIFFICULTAS II.

Competitne Creaturae Actio Creativa?

41 IN triplici sensu resolvi potest proposita difficultas. I. An Creatura tanquam causa principalis creare possit? Affirmat contra còmunem Durand: nec agnoscit implicantiã Arriaga. II. An possit Creatura tanquam causa instrumentalis connaturalis creare? Hoc tenet Scot. Hurtad. Arriaga, recentior Svar: Contra sentit Svar. Vasq. Molina & Sancti Thom. primà Parte, Quæst. 45. art. 5. III. An Creatura tanquam causa obediens creare possit? Quod tenet Svar: Hurtad. Contra Vasquez Molina.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur implicantiæ, quòd Creatura ut causa principalis creare non possit.

PRIMA IMPLICANTIA est ex Svar. Si 42
possibilis esset talis Creatura, de facto esset, sed non est, Sequela probatur. Quia talis Creatura constitueret alium gradum & ordinem præter eos, qui sunt. Ergò jam deberet esse. Quia ordo universi non est mancus. Sed continet omnia quoad gradum & ordinem.

RESPONDETUR. Negando Sequelam. Negando item, quòd illa Creatura constitueret alium gradum genericum; posset enim esse spiritualis substantia completa: de facto autem est talis gradus in universo, quantumvis non negem, quòd illa Creatura quoad speciem esset diversa, certum autem est non esse de facto omnes possibiles rerum species. Unde illa Creatura non esset genere perfectior Angelis, licet foret specie perfectior quoad modum agendi. Deinde universum hoc non eò sensu est universum, quasi omnia contineat, sed eò sensu, quia est collectio contentorum in statu existentiae, secundum idam DEI tantum, ac tale volentis esse universum.

SECUNDA IMPLICANTIA ex Vasq. & Scoto. Creatura quæ haberet hanc virtutem, non posset esse materialis; Si enim esset materialis, dependeret in esse à Materia, adeoq; & in operari; Si autem operaretur dependenter à subiecto, hoc ipso non crearet. Spiritualis etiam illa Creatura non esset: quia si spiritualis esset, operaretur mediis volitione, quæ cùm accidens sit, improporionatum esset ad actionem Creativam.

RESPONDETUR I. Probabilius esse, quòd si possibilis sit talis Creatura, quòd foret spiritualis, sed quòd non posset esse materialis, non evincunt allatæ rationes, diceret enim aliquis, fore dependentem illam potentiam in operari à materia, non ratione concursus causæ materialis ad omnes illius operationes, sed fore dependentem in operari à materia, quia scilicet potentiam operandi haberet in entitate materiale: neq; tunc potentia illa efficeret effectum perfectiorem se, posset enim creare non nisi accidentia, quæ non superant perfectionem substantiæ.

RESPONDETUR II. Quòd si esset illa

45 illa potentia creativa spiritualis operaretur mediis volitione, non tanquam principio, & virtute effectiva ut Quod, sed tãquam applicativo illius virtutis ut Quo. Porro ratio agendi ut Quo, non repugnat ut sit improporionata effectui. Multas alias implicantias, videbis solutas apud Arriag. & Ovied.

TERTIA IMPLICANTIA ex Amic: & Oviedo. Si possibilis esset Creatura, cui tanquam causæ principali deberetur vis creandi, illa creativa deberet esse actus purus, sed non potest esse actus purus Creatura, ut supponitur, Ergò. Sequela probatur. Creatura, quæ posset creare, deberet habere actiones immanentes, dependentes à subiecto inhesionis; Si autem haberet dependentes actiones immanentes à subiecto inhesionis, deberet habere etiam actiones transeuntes dependentes à subiecto, adeoq; non Creativas. Certè, enim si creatura potens habere actiones immanentes nonnisi dependentes à subiecto, posset habere actiones transeuntes independentes à subiecto, adeoq; creativas, tunc actio illa transiens esset perfectior actione immanenti: hoc autem non potest dici. Tum quia per actionem immanentem ipsa causa perficitur, per transeuntem aliud à causa. Tum quia omnis perfectio, quæ est in effectu, necessariò debet præsupponi in causa, actio autem immanens, est causa proxima transeuntis.

47 RESPONDETUR PRIMÒ. Recentior Svar: falsum esse nullum agens independentius à subiecto posse operari ad extra quàm operetur ad intra: quia cùm producit ignis formam ignis, in alio subiecto, equus etiam formam equi, independentius quid producant, quàm in se producant substantiale aliquid, ad intra nonnisi accidentale, vel modale; accidentalia autem & modalia magis dependent à subiecto, quàm forma substantialis producta.

RESPONDETUR SECUNDÒ. Negando illam actionem transeuntem fore simpliciter perfectiorem immanenti actione, licet secundum quid perfectior foret. Non est autem novum, ut aliquid sub aliqua

48 formalitate perfectius, ratione autem aliarum formalitatum, sit longè imperfectius. Sic in ratione actus perfectior est intellectio, ut potè essentialiter actus secundus, exclusivus potentialitatis, præ anima, quæ est actus materiæ, & tamen anima ratione prædicari substantialitatis, perfectior est. Rursus non satis explicatur quid sit hæc perfectio, quam acquirit per actus immanentes creatura, inveniens excellentiam in illo ipso perfectivo majorem. Nam calore à se emanato perficitur ignis, numquidne jam ille est perfectior calore, quem ignis producit in extraneo subiecto. Et cùm potentia per suos Actus non in sua entitate, sed extrinsecò perficiatur, cur æqualiter tam ab immanentibus, quàm à transeuntibus actionibus perfici non poterit? Illud autem quod addit, omnem perfectionem, quam habet effectus, debere habere causam, id falsum est de causis æquivocis, ita, ut dictaminis dicti hic solum sit legitimus sensus. Quòd causa debeat habere vim causandi effectus. Sed posito etiam, quòd causa debeat continere in sua entitate perfectionem entitativam effectus, saltem id verum esset de eo, quod est verè principium & causa, non autem de eo, quod est nonnisi applicatum potentiae ad agendum, qualis est actus immanens, vel quod se habet nonnisi per modum rationis ut Quo; quæ non debet esse æquè perfecta ac effectus. ADDIT Arriaga, perfectionem actionis universaliter loquendo non esse taxandam ex inhesionem, quia actio productiva gratiæ non est imperfectior productione materiæ, licet illa dependeat à causa materiali, non hæc posterior.

INSTABIS ex Oviedo. Quamvis sit possibilis actio immanens, & identificata principio, sicut identificantur DEO ipsius intellectiones, tamen non identificantur ex quo colligimus exigere hoc naturam creaturæ; ut illius actiones immanentes, non sint independentes à subiecto. Ergò etiam quamvis sit possibilis actus transiens, non dependens à subiecto, colligemus bene ex vi creaturæ exigere, ut dependeat à subiecto.

RESPON-

51 **RESPONDET** Arriag. Negando Anteced. Sed posita veritate antecedentis, disparitas est; quia priori praesumitur esse implicantia, quod scilicet identificatio immanentium actuum argueret rationem actus puri; si autem creatura crearet, nego argui posse quod esset actus purus. Quod si enim haec potentia creativa esset distincta realiter ab ipsa creante creatura, ut censent realiter distinguere Thomistae intellectum ab anima.

QUARTA IMPLICANTIA est, quam innovavit recetior Svar. ex Richar. & Henri. Distantia infinita non potest vinci nisi virtute infinita, sed inter ens & nihil intercedit distantia infinita. Minorem sic probat. Ut inter opposita detur infinita distantia, satis est quod alterum eorum sit infinitum; ut visitur in distantia, quae est inter Deum & creaturas, sed nihil in ratione nihili, seu imperfectionis est infinitum: Tum quia illud, quod non potest concipi, & esse quidquam perfectius, est simpliciter infinitum in omni genere perfectionis; ita illud, quod non potest esse aut concipi aliquid imperfectius, erit infinite imperfectum, tale autem est nihil. Tum quia Deus non habet plus perfectionis, quam nihil imperfectionis; siquidem nihil remouet omnem perfectionem, quae in Deo reperitur, ergo cum DEUS sit infinitus in omni genere perfectionis, nihil erit infinitum in omni genere imperfectionis. Tum quia idcirco creatura distat a DEO intervallum, & distantiam infinitam, quia ipsa non est infinita in genere entis, DEUS autem maximè. Sed etiam creatura non est infinita in genere non entis, seu imperfectionis, nihil autem maximè. Ergo distabit a nihilo distantiam infinitam.

53 **RESPONDERI** posset in primis, quod hoc argumentum multum probet, & contradictorium in ipso sibi principio probandi assumpto; probat enim quaecumque creaturam, prout oppositam non enti, esse infinitum in imperfectione, & esse simul finitum in imperfectione. Accipiamus pro Exemplo Leonem; de eo intentum sic probatur. Erit Leo quid infinitum in imperfectione, prout opponitur non enti, quia omnes negationes, quae

cumque dicit non ens, dicit etiam Leo, excepto esse Leonis, quod ipsum esse, non importat nisi finitas perfectiones. Ergo ille Leo erit quid infinitum in imperfectione. Quod ipsum ulterius probatur; quia infinitum non exhauritur numero finitum. Ergo neque finito numero perfectionum exhauritur infinitum non entis; Consequenter ex vi huius medii arguendi, infertur non rectè assumptum esse, quod creatura non sit infinita in genere non entis. Sequitur etiam Leonem esse infinitum in imperfectione, quia si esset quid infinitum in imperfectione Leo, esset æquale in imperfectione non enti, adeoque non ens. Assump. Probatur, quia unum infinitum non est in ratione formali maius aliò, adeoque in ratione infiniti imperfectionis, Leo non esset minor imperfectione, quam ipsum Nihil. Ergo debet esse quid finitum in imperfectione. Immo ex vi etiam huius doctrinae sequitur, infinito nunquam opponi finitum, sed infinitum; quia illud oppositum infinito, negat perfectiones omnes, aliquibus exceptis, quas importat infinitum, Ergo secundum immediatè probata erit infinitum, hinc autem dici non potest, quia contradictoriè oppositum infinito, est negatio infiniti, adeoque non infinitum. Deinde. Illud non potest dici infinitum negationum, seu imperfectionum, quod posita unica entitate exhauritur in ratione sua formali infiniti, sed Nihil Leonis, quod tu appellas infinitum, exhauritur in ratione sua formali infiniti, positione suae Entitatis, Ergo Nihil Leonis non est infinitum. Major probatur Notione infiniti, cuius secundum quantitatem accipientibus semper accipere est, & nunquam idem. Et certè, quas, & quot perfectiones importat Leo, eas perfectiones omnes negat Non, seu nihil Leonis, sed perfectiones, quas importat Leo, non sunt infinitae, Ergo neque negationes perfectionum, quas importat Nihilum Leonis, erunt infinitae. Imaginemur duplex Nihil Leonis. Primum particulare, quod exhauritur affirmatione & positione Leonis, Aliud autem est nihil Leonis universale, quod scilicet commune est, & ambit reliqua particula-

54

55

56

57 **ria Non & nihila:** per creationem unius Leonis non est necesse exhauriri hoc universale nihil Leonis, quia illud non potest exhauriri in sua universalitate, nisi positione omnium possibilium, particulare autem illud nihil, seu non esse Leonis, exhauritur quidem esse Leonis, sed non est infinitum imperfectionum, quia infinitum imperfectionum, & infinitum non esse, non potest exhauriri positione finiti esse, aliàs infinitudo illa haberet transitum consumabilem, quia auferibilem, positione unius finiti. Jam autem particulare illud non esse, seu nihil Leonis exhauritur esse Leonis, omne enim contradictorium exhaurit suum contradictorium, aliàs non esset de eodem. Denique haec propositio, Nihil Leonis est infinitum in imperfectione, prout hic sumitur, falsificantes reddit propositiones; de eo enim de quo non potest verificari, quod sit, quomodo verificabitur quod sit infinitum imperfectionum, cum omne negativum fundari debeat supra aliquid positivum, solum ergo hoc sit ex modo concipiendi, non verò re ipsa. Aliud est cum dicitur, homo infinite distat a DEO, vel, homo est infinite imperfectior DEO; quia si hoc dicatur de possibili homine, haec propositio non est actu vera, sed fundamentaliter. Neque enim tunc est perfectior, vel imperfectior actu, cum absolute non sit actu. Quando autem a parte rei ponitur homo, & dicimus de eo, est infinite imperfectior DEO, sensus tantum est in re ipsa, quod finitas perfectiones habeat, adeoque quod non sit infinitum quid in essendo, sicut DEUS; quia infinitae perfectioni DEI opponitur finita perfectio, ad quam postea consequitur negatio perfectionum, quas habet DEUS.

59

In Forma autem ad argumentum dici potest, negando inter ens, & non ens esse distantiam infinitam; negando item, quod nihilo particulari Leonis non possit concipi aliquid imperfectius, nempe nihilum universale; & quamvis nihilo Leonis non posset quidquam concipi imperfectius, quia tamen est tale, ut positione unius entitatis auferatur tota illa imperfectio, sit,

ut illa imperfectio non sit infinita. Et quamvis nihil Leonis, neget omnes perfectiones, quas DEUS dicit, quia tamen ita illas negat, ut ipsum nihil illius, positione unius entitatis sit auferibile, sit, ut non habeat transitum inconsummabilem. Consequenter etiam ad tale nihilum auferendum, non erit necessaria virtus infinita, licet ad nihil universale tollendum esset necessaria omnipotentia, adeoque virtus infinita. Vel si vis, poterit distinguere minor Distantia infinita non potest vinci virtute finita, si ipse terminus qui producit sit infinitus. Concedo maiorem, si sit finitus. Nego maiorem.

INSTABIS. DEUS quamvis sit infinitus in perfectione, tamen sublata ejus unica perfectione non est DEUS, & posita ejus unica perfectione est DEUS; posita enim v.g. omnipotentia infertur & exigitur esse DEI, Ergo neque infinitati Nihil Leonis obstabit, quod tollatur positione finiti alicujus, hoc est esse ipsius Leonis.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quod enim tollatur DEUS sublata unica ejus perfectione, provenit hoc ex identitate reali, quam inter se habent perfectiones Divinae. Jam autem nihil Leonis, non infert identitatem realem, & connexionem cum nihilo bovis, hominis, &c. hinc sublato nihilo Leonis, per positionem Leonis, non tollitur nihil bovis. v. g. quod si Nihil Leonis non habet identitatem realem, & connexionem cum aliis Nihilis, sic, ut nihil Leonis infinitum non sit.

60

61

62

Punctum Difficultatis II.

Quid de reliquis Implicantis?

QUINTA IMPLICANTIA est Cajet. Quando duo ita se habent, ut tantò altius crescat unum, quantò minuitur alterum, tunc, si unum minuitur, usque ad non gradum, alterum crescit, usque ad perfectissimum gradum, seu usque supra gradum, adeoque in infinitum; aliàs sequeretur, quod Virtus producens ex aliqua potentia, & Virtus potens producere ex nulla

Kk

poten-

63 potentia, essentiales. Sed in actione Creativa Virtus causa Materialis decrevit usque ad non esse sui. Ergo Virtus effectiva crescere supra omnem gradum debet, adeoque in infinitum.

RESPONDET OVIEDO negando, quod Virtus effectiva sine Consortio materiae crescat usque in infinitum; quia, ut dicit Oviedo, tanta debet addi perfectio principii effectivo, quanta defuit in materiali; & quia in materiali principio erat finita virtus, etiam addito illa virtutis principio effectivo finita erit.

RESPONDETUR SECUNDÒ. Concedendo, quod virtus illa effectiva crescat usque ad perfectissimum gradum agendi, hoc est, ad actum creandi, nego tamen istam potentiam hanc ipso fore infinitam, quia supra non esse hominis, crescit esse hominis usque ad perfectissimum gradum hominis, cum enim in indivisibili consistat esse specierum, Una quæque in sua specie, quoad sua substantialia, perfectissima est, & tamen esse hominis, non est quid infinitum in substantialibus prædicatis. Unde supra non esse hominis, crescit lapis, per solum esse, supra autem non esse hominis crescit planta usque ad esse, & vivere; animal autem crescit supra non esse hominis usque ad sentire, supra autem non esse hominis crescit esse hominis usque ad perfectissimum gradum esse hominis; & tamen ut dixi sine ulla infinitate. Rursus quando applicando activa passivis producuntur animalia ex putri, non est concursus tantus materiae, quantus est concursus materiae, quando subtiliter aliquid pingitur vel fingitur, & tamen non decrevit per hoc vis effectiva artificis, in sua excellentia. Ergo taxa excellentiae effectivi principii, non est concursus materiae major vel minor. Antec probatur, quia quando animalia generantur ex putri, non est illis sola materia, aut aliquid materiale, cum aliquibus negationibus, sed sunt congenita alia, v. g. Sol, calor, & per aliquos causa principalis Univoca; jam autem in opere artificio, est materia cum accidentibus, sic, vel ita terminatis; & tamen certum est, maiorem esse excel-

lenciam operis artificiosi, v. g. statum marmoreæ, & principii illius effectivi, quam applicationis ad generationem ex putri, v. g. fervendo caseum in loco humido, ut putrescat in vermes.

INSTAT PRIMÒ idem, Sic virtus creativa finita A, decuplò major virtute educitiva B; tunc, si posset dari aliqua potentia educitiva C. quæ educat effectum ex remotiore potentia, in decupla proportionem excedens virtutem educitivam B; esset æqualis virtuti creativæ A; quod dici non potest. Ergo apparet, debere dari excessum infinitum potentiae Creativæ supra potentiam educitivam.

RESPONDETUR. Virtutem educitivam non fore adhuc æqualem virtuti Creativæ, A. quia non essent ejusdem ordinis, Sic v. g. data excellenter perfectà substantiâ, tamen illa ratione ordinis comparanda non erit Enti supernaturali accidentali; neque, tamen inde sequetur, Ens supernaturale habere infinitam: Rursus detur quàm perfectissima potentia sensitiva, nunquam tamen accedet ad perfectionem potentiae intellectivæ, quamvis illi infinitudinem dare non sit necesse, supponit autem responsio ex ordine suo in linea agendi, perfectiorem esse virtutem Creativam.

INSTAT SECUNDÒ idem. Major Virtus requiritur ad creandum, quàm ad educendum effectum infinitum. Sed ad educendum effectum infinitum requiretur virtus educitiva infinita: Ergo & ad creandum.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum ex dictis. Major requiritur vis ad intelligendum, quàm ad producendum sensationem infinitam; sed ad sensationem infinitam requireretur vis sentiendi infinita. Ergo & ad intelligendum. Quod si dicas, majoritatem hanc sufficere quæ importet altioris ordinem, non verò alio sensu, idem in præsentis dici poterit.

INSTARI POTEST TERTIO ex Sancto Thoma. Tantò major est virtus agentis, quantò rem producit ex remotiore potentia: sicut major est virtus quæ producit ignem ex aqua, quàm quæ produ-

66

67

68

69 cit ex aere. Sed virtus Creativa producit rem ex nihilo potentia; Ergo est infinita. RESPONDETUR ex Amico retorquendo argumentum. Quod virtus cognoscitiva attingit objectum à potentialitate magis elevatum, eò est perfectior. Ergo Virtus, quæ attingit objectum elevatum ab Omnipotentia, est infinita: Ergo lumen gloriæ, quod attingere natum est DEUM, erit infinitum. Quod si ad hoc sufficiat majoritas altioris ordinis, etiam in præsentis sufficit.

SEXTA IMPLICANTIA est, quæ habet fundamentum in S. Thoma, secundo contra Gentes Cap. 25. quæ, ut impugnationibus communibus non pateat, sic proponi potest. Si possibilis esset Virtus Creativa, Virtus illa omne creabile producere posset, & non posset producere omne creabile, hoc implicat: Ergo & illud, ex quo sequitur. Quod non posset producere omne creabile, sic probatur. Si posset, omne creabile producere, falsa esset ista particularis, aliquid creabile non potest producere, ut notum est ex regulis de Contradictione; sed illa particularis est vera: Ergo falsa debet esse universalis. Minor probatur. Illa potentia Creativa non posset seipsam producere primò, ergo vera esset particularis, aliquid creabile non posset producere. Quæ ratio accipit pondus ex discursu S. Augustini, qui ex eo, quia per Verbum omnia facta sunt, arguit, Verbum non esse factum, aliàs taceret seipsum. Neg. valet, si dicas. Sicut Omnipotentia sufficit, ut possit producere omne quod non implicat contradictionem, ita & illa potentia; implicat autem, ut aliquid producat seipsum primò; nam ad taxandum, an aliquid possit producere omne quod non implicat, non est attendendum, an implicet huic potentiae, sed an in se non implicet, aliàs una quæque virtus posset omnia producere, exceptis illis idque longè pluribus, quæ sibi implicant Contradictionem, licet ab aliis potentis produci possint: indubiè autem produci prima virtus creativæ non implicat contradictionem, aliàs haberetur intentum, nempe impossibile esse, ut creatura creet. Quod autem virtus illa creativa pos-

70 set producere omne producibile, sic probatur; Si virtutis Creativæ, quæ talis, specificativum & terminus esset omne creabile, virtus creativa extendi posset ad quodcumque creabile; sed terminus & specificativum virtutis Creativæ, quæ talis, est omne creabile: quod probatur. Idem quod potest reddi pro ratione formali, quare DEUS creaverit hoc quod creavit, potest reddi pro ratione formali, quare Creatura habeat vim creandi, supposito quod aliquid crearet, idem inquam pro ratione formali reddi posset, quare Creatura creaverit. Sed id quod redditur pro ratione formali, quare DEUS creaverit hoc quod creavit est tale, ut notet omne creabile esse terminum & specificativum sui; Ergo etiam omne creabile erit terminus, & specificativum potentiae creativæ. Major probatur. Ratio formalis, quare DEUS creaverit hoc quod creavit, est, quia hoc produxit ex nihilo; sed etiam si Creatura crearet, idem pro ratione formali redderetur; si enim pro ratione formali, quare hoc creaverit creatura, non redderetur, quia produxit ex nihilo, tunc aut creationis non esset hæc definitio, utpotè non conveniens omni definito, aut illa creatura non crearet, ejus scilicet actioni definitio creationis non competere. Quod autem id, quod redditur pro ratione, quare aliquid DEUS creaverit, sit tale, ut notet DEUM pro termino suæ potentiae habere omne creabile, ex eo probatur, quia cuicumque creabili applicari potest, quod sit producibile ex nihilo. Quod ipsum totum ulterius sic colligitur. Quia pro ratione formali, quare Petrus sit homo, redditur, quia est animal rationale, quæ etiam ratio redditur, quare Paulus sit homo, quia inquam hoc pro ratione formali redditur, bene infertur; Ergo ad quidquid se extendit homo, extendit se animal rationale: Ergo etiam ex hoc, quia idem pro ratione, quare aliquid DEUS creaverit redditur, ac quare Creatura creaverit, nempe, quia produxit ex nihilo, bene infertur, quod ad quidquid se extendit potentia Creandi Divina, ad idem se extendat potentia Creata.

71

72

73

74

75 **RESPONDEBIS PRIMÒ.** Absurdum esse, si sit creabile aliquid, quod DEUS creare non possit; absurdum autem non est, si creabile aliquid, potentia creativa creata creare non possit. *Hac Responso*

NON SATISFACIT. Quia etiam absurdum erit, si sit specificativum utriusque potentie idem, & tamen utraq; ad eosdem terminos non extendatur, esse autem idem specificativum probat argumentum adlatum.

RESPONDEBIS SECUNDÒ. Quamvis idem pro ratione reddi possit, quare Petrus generet, ac quare DEUS, vel equus generet, quia scilicet producit in similitudinem naturæ, inde tamen non sequitur, quòd ad illud, ad quod se extendere potest potentia generativa Petri, ad idem se extendere possit potentia generativa equi: ita etiam ex eo, quia idem pro ratione redditur, quare DEUS, & Creatura aliquid creaverit, non recte inferretur, utramq; Creativam ad eosdem terminos extendi. *Hac Responso*

NON SATISFACIT. Quia generatio perfectiorum animalium debet esse ab Univoco, & in similitudinem naturæ, quod non foret, si Petrus generaret equum. Hinc ipsa definitio generationis depolice, ne Petrus generet equum, ipsa autem definitio creationis deposuit, ut qui habet potentiam creandi unum, habeat potentiam creandi aliud, sed aliter.

77 **RESPONDERI POTEST TERTIÒ** huic argumento sic. Quamvis pro ratione formali, v. g. reddi possit, quare de Eleemosynam Petrus, scilicet, quia est misericors; Rursus, quamvis etiam pro ratione formali, quare DEUS remittat peccata, reddi possit, quia est misericors; inde tamen non sequitur, quòd ad quidquid se extendit misericordia DEI, ad idem se extendere possit etiam misericordia Petri. Ergò ex eo, quia idem redditur pro ratione formali, quare Creatura creet, & quare DEUS creet? non sequitur, quòd ad quidquid se extendit potentia Creativa DEI, ad idem se extendat potentia Creativa Creaturæ. Unde ex parte quidem rationis creandi, eadem utrobique redditur ratio, sed non ex parte potentie;

cùm tamen taxa terminorum, ad quos se aliquid extendere possit, debeat attendi penes potetiam, non penes definitionem alicujus rationis agendi. Sic v. g. datio eleemosynæ quinque, est definitivè largitio indigenti, neq; tamen sequitur, quòd datus quinque, possit dare decem; quia termini dandi non penes definitionem dationis, sed penes potentiam spectari debent. Illud quod adferebatur de homine, ne quidquam probat, quia licet verum sit, quòd, ad quidquid extenditur homo, ad illud se extendat etiam animal rationale, sic etiam verum erit, quòd ad quidquid se extendit creatio, ad illud se extendere debet etiam productio ex nihilo; sed inde non sequitur, quòd Creativæ utriusque æque sint ampli termini.

SEPTIMA IMPLICANTIA est Amici, eundem ferè medium terminum cum priori, sed alio modo proponens. In ratione non entis simpliciter, tam est non Ens homo, quàm est non Ens Angelus, quamvis differant in ratione talis ac talis non ens, penes talem vel talem terminum negatum; sed Virtus creativa non attingit ens ex non ente tali, sed ex non ente simpliciter; & hoc idè, quia nullum ens simpliciter supponit, sed solam non repugnantiam terminorum ad existendū.

CONFIRMATUR. Non potest dari intellectus determinatus ad unum intelligibile, habet enim pro objecto formali Ens ut Ens; sed etiam vis Creativa habet pro objecto Ens ut Ens, & hoc idè, quia habet pro objecto non Ens simpliciter; Ergò sicut intellectus determinatus ad unum, non est possibilis, sic nec erit possibilis potentia Creativa determinata ad unum.

RESPONDETUR. Utraque hæc propositio illic deficit, quòd primò probandum fuit: Nego enim, quòd absolute quæcunq; non repugnantiam terminorum supponat potetia Creativa, sed dico quòd possit supponere non repugnantiam terminorum talem, eò, quòd non repugnet potentia determinata creandi non nisi Leonis, supponensq; non repugnantiam terminorum determinatam, quæ est Leo. Confirmationis etiam Minor probari debuisse. Ad paritatem quod attinet, Antec-

cedens ipsum non est demonstrabile per multos; consequentia etiam non tenet; quia si concedatur, intellectus quòd possit terminari ad omne cognoscibile, non sequetur, quòd terminari non possit ejus cognitio ad cognoscendum seipsum, nec ulla est illi primitas, ratione cujus se cognoscere non possit. Jam autem si concedatur, quòd potentia Creativa creata possit quodcunq; creabile producere, cum seipsum primò producere non possit, hoc ipso sequitur non posse illum producere quidcunq; creabile; & sicut quamvis non detur intellectus, qui noscat non nisi aliqua, inde tamen inferri non potest, non dari potetias, quæ aliqua tantum possint; ita nec inferretur ex eo, quòd intellectus noscat Ens, quia Ens, non posse dari creativū non nisi determinatorum.

Punctum Difficultatis III.

Quid tenendum.

DICENDUM est primò; *Non esse possibilem Creaturam, cui tanquam causa principali competere possit Creare.*

PROBATUR primò Conclusio Auctoritate S. Thomæ, Consensu communis Theologorum, & SS. Patrum; qui titulum Creatoris, tanquam soli communem, tribuunt DEO: Ergò non possibile per illos, ut Creatura creet tanquam causa principalis.

83 **PROBATUR** secundò. Possibile est aliquam actionem ad extra, ita esse DEO propriam, ut ex genere suo nulli alteri communicari possit. Item possibilis est actio ex genere suo ita alta, ut ob limitationem & dependentiam creaturæ, non possit naturaliter eidem competere, quæ enim in hoc implicantiæ: Sed hæc actio, ita appropriata DEO, nulla alia est nisi creatio, quia species actionum universaliter sunt tantum duæ,eductio & creatio; una enim dicitur producere ex nihilo, alia non producere ex nihilo; Ergò cumeductio non sit appropriata soli DEO, utaliquando scitur, actio ita appropriata erit sola creatio. Hæc probatio majorem quidem non demonstrat, supposito tamen sensu communiori Doctorum sufficienter

84 ter probat intentum. Possit etiam per hoc probari major; Datur esse DEO ita proprium, perfectiones item secundariæ ita Deitati adstrictæ, ut nulli alteri Creaturæ competere possint. *Neg. valet, si dicat,* sufficere quòd competat DEO, ut quamcunq; creaturam primò producere possit, cum tamen nulli creaturæ possit communicari vis seipsam primò producendi. Non inquam valet, si dicat; quia etiam actionem seu educationem primò non potest DEUS cuiquam communicare, neq; tamen inde sequitur, quòd actio educitiva sit DEO propria, neq; hoc salvat quòd habeat DEUS actionem sibi propriam educationem. Ergò & in presenti idem dicendum, præcipue quia hic procedit difficultas non de assignando termino productionis, qui sit DEO proprius, sed de assignando modo, & specie actionis DEO propriæ.

PROBATUR Tertiò. Impossibilis est Creatura, quæ sit independens à DEO, & libera à Dominio illius, adeoq; quodam modo emancipata; quæ scilicet nec in esse, nec in operadi dependeat à DEO, & quæ hòc solo distincta sit à DEO in ratione independentiæ, quòd independentiam hanc non habeat à se, sed à DEO; Quod ipsum Antec: sic prob: quia & non eliet DEUS illa creatura, ut supponitur, & esset Deus, quia ita haberet in se jus, essetque independens pro hic & nunc à DEO, adeoq; ita haberet, ut ita dicam, seipsum sui, sicut Deus ipse habet seipsum sui, consequenter pro tunc esset Deus. Et certè, si Petrus hodiè haberet à seipsum, hodiè esset Deus; Ergò etiam illa Creatura, si haberet seipsum sui juris, & independentiam pro tunc, pro tunc esset Deus: sicut enim a seipso, ita & independentia importat Deitatem. Sic probatò Antec: inferretur Consequentia, Ergò neq; possibilis est creatura, quæ habeat communicatam sibi vim creandi. Probatut Conseq: quia vis creativa præsupponit, tanquam prius, & radicem, independentiam essendi & operandi. Ergò si independentia operandi non potest creaturæ communicari, neq; poterit communicari vis creandi: & sicut risibile communicari

87 nemini potest, cui admirativum, & eo mediante, rationale communicari non potest, quia risibile infundatur admirativo; ita nec communicari poterit creaturæ vis creandi, quia infundatur independentiæ essendi & operandi à quoquam. Antec; immediate probatur; illud præsupponit vis creativa in DEO, quod pro ratione formali, & tanquam principio fundativo, & virtuali virtutis creativæ adferri potest, quare scilicet Deus habeat potentiam creandi, sicut risibilitas id præsupponit, quod pro ratione formali risibilitatis adferretur. Sed pro ratione, cur Deus habeat vim creandi, adferri potest non nisi independentiæ ejus à quoquam in operando. Ergo hæc independentia præsupponitur à virtute creandi.

88 **RESPONDEBIS** Primò, A virtute creandi præsupponi non nisi independentiam à materia in operando.

CONTRA. Quia hoc, quod præsupponitur alicui, debet esse per modum prioris, & non mera definitio; definitiones enim non sunt priores definito; jam autem virtutis creativæ definitio, est independentia à materia in operando. Rursus hæc ipsa independentia in operando à materia, præsupponit tanquam Genus independentiam in operando à quoquam. Ergo cui hoc genus non competet, nec competet species, quæ est independentia in operando à materia; sicut cui non competit corpus, illi nec competit animal.

89 **RESPONDEBIS** Secundò. Hic-ubitas præsupponit tanquam aliquid superius Ubiquitatem, Ubiquitas Immensitatem, & tamen licet non possit Creaturæ communicari Immensitas & Ubiquitas, potest communicari Hic-ubitas. Ergo quamvis Creaturæ non possit communicari independentia operandi à quoquam, utpotè exclusivæ independentiæ etiam à DEO, poterit communicari independentia operandi à materia.

CONTRA. Quia hæc instantia solvi etiam debet à proponente. Indubie enim rationes inferiores non possunt communicari non communicatis superioribus veris & legitimis. Directè autem ad argumentum dici potest, Hic ubitatem duo dicere,

ipsam Entitatem DEI, locum extrinsecum, & negationem distantie. Hic-ubitatem secundum illud prius non potest DEUS euiquam communicare, & non nisi secundum illud prius illa supponit Ubiquitatem, Immensitatem &c. non supponit autem secundum illa posteriora, & secundum illa posteriora potest esse Hic-ubitas communis DEO & Creaturæ. Et certe quod Hic-ubitatem habeat DEUS, non potest adferri pro legitima & radicali ratione, quia est ubiq; nam de facto in creaturis habetur Hic-ubitas, sine Ubiquitate: hic autem quaeritur de ratione formali propria. Jam autem pro ratione formali & propria in DEO Virtutis creandi, habetur independentia ejus à quoquam in operando.

DICENDUM est Secundò. *Non esse possibile instrumentum connaturale creandi.*

PROBAT PRIMò Amici: Instrumentum & causa principalis debent esse in eodem genere, sed causa principalis Creativa, quæ sit creata, non datur. Ergo nec causa instrumentalis creativa dabitur. Major probatur: Calor enim est instrumentum ignis. Potentia generativa est instrumentum viventis, & similia.

RESPONDERI potest, negando majorem; quia si potest esse in diverso genere immediato Instrumentum & Causa principalis, quia Instrumentum est accidens, causa principalis est substantia; cur non poterit etiam Causa principalis esse v. g. Deus, Instrumentalis Creatura. Rursus quamvis inductio hæc probaret aliquid de Instrumentis quæ actu sunt, non tamen de Instrumentis possibilibus.

PROBAT SECUNDò idem. Quia si daretur Instrumentum connaturale creandi, esset illud Instrumentum Causa principalis; quia idem haberet specificativum sui, quod & Causa principalis, scilicet non ipsam entitatem creatam, in qua condistingui possunt plures rationes, sed pro specificativo haberet modum attingendi terminum, per negationem omnis subiecti.

RESPONDETUR non repugnare, ut idem effectus adeoq; idem specificativum sit utriusq; neq; enim Causa principalis definitur per aliud sui specificativum ab Instrumento. *Hinc*

PRO-

93 **PROBAT TERTIò** Conclusio aliter. Si daretur virtus creativa instrumentalis, deberet dari respectu DEI, tanquam causæ principalis, nam Creatura, ut suppono, non potest habere vim creandi, tanquam causa principalis; sed respectu DEI non potest dari vis Creativa connaturalis. Quod probatur. Quia si hæc Creatura esset instrumentum connaturale DEI, DEUS sine hoc instrumento agens, censeretur pro sua parte non connaturaliter agere: quia tunc dicitur DEUS non connaturaliter agere, quando non agit secundum exigentiam causarum secundarum, esset autem exigentia in illo instrumento, ut assumatur ad creandum.

CONFIRMATUR. Quia non potest explicari, quid sit hoc esse instrumentum connaturale respectu DEI. Nam quod asserunt, illud instrumentum habiturum se ita, sicut Lumen gloriæ, quod est instrumentum DEI. Si non erit in entitate supernaturale, non se habebit sicut Lumen gloriæ, & si erit in entitate supernaturale, non erit instrumentum connaturale connaturalitate de qua hic agitur; agitur enim hic de Connaturalitate quæ sit secundum vires naturæ; & si ponas, secundum vires naturæ aliquid esse instrumentaliter Creativum, bene poteris ponere esse principaliter Creativum: neq; enim major est ratio unius, quam alterius.

DICENDUM est Tertiò. *Possibile esse instrumentum obedientiale ad creandum.*

95 **PROBATUR**, quia in hoc nulla est implicantia.

OBJICITUR primò, Implicat per Nos Creata causa principalis, & instrumentalis creativa; Ergo & Obedientialis.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quia potentia Obedientialis potest se extendere ad ea, immò & debet, ad quæ se non extendit natura. Deinde, causa Obedientialis cum non agat viribus propriis, nec debet habere fundamentum illarum virium; si autem potentia creativa principalis compereretur Creaturæ, deberet etiam fundamentum illarum virium eidem competere, quod cum sit independentia operandi à quocunq;, quæ Creaturæ competere non potest, sit ut nec vis illa competere possit.

96 **OBJICITUR** Secundò. Possibilis est creatio quæ immediate à solo DEO pendeat, & ad quam ne obedientialiter quidem assumi potest Creatura; nulla autem est talis, nisi sola Creatio.

RESPONDETUR. Essetalem Creationem, sed proficiscentem tanquam à Causa principali, ita, ut solius sit DEI tanquam Causæ principalis agere.

OBJICITUR Tertiò. Creatio non potest egredi nisi à potentia Creativa, Creatura autem non habet potentiam creativam. Ergo.

RESPONDETUR. Creaturam non habere potentiam creativam naturalem, habere obedientialem, & supposita elevatione.

DIFFICULTAS III.

An Creatio possit esse ab eterno.

HÆC quæstio ordinariè examinari solet ad Libros de Mundo. commodè tamen & hoc loco tractabitur, ut materia de Creatione completius discutatur. Tria hic communiter discutiuntur. **PRIMò.** An potuerit mundus esse ab eterno quoad Entia permanentia, v. g. An potuerit DEUS ab eterno creare Angelum vel hominem? Affirmant ex nostris Suar: uterque, Moli: Arriag: Ovied: contra non paucos: & ex nostris contra Tan: Valen: **SECUNDò.** An modus, & tempus potuerint esse ab eterno? Affirmat Ovied: cum negasset generationes posse fieri ab eterno. **TERTIò.** An generationes ab eterno fieri potuerint. v. g. An stupa ab eterno applicata igni, potuisset disponi, & igniri, & tamen ab eterno? An item Petrus ab eterno potuisset generare Paulum, Paulus Joannem; & sic de reliquis? Negat, Arriaga & Ovied: contra Pontium, sub conditione id tenentem, scilicet si infinitum non repugnet.

Punctum Difficultatis I.

An generationes potuerint fieri ab eterno?

DICENDUM est. *Generationes Successivas non potuisse fieri ab eterno.* Antequam probatur Conclusio. **SUP-**

99 SUPPONO I. Quod in generatione illa v. g. hominum, necesse sit devenire, licet non per finitas measuras, ad aliquem, qui non sit genitus, sed immediate à DEO productus.

RATIO. Quia tota illa collectio successivæ generationis est ens ab alio; nec enim est DEUS; si est ens ab alio, vel omnes illi homines à seipsis producuntur vel generantur, vel non omnes: si non omnes, & tamen ab alio, Ergo deveniendum est ad aliquem qui immediate sit à DEO; si autem omnes illi à seipsis producuntur, Ergo non deveniatur ad aliquem, qui solus immediate à DEO procedat; quod fieri non potest: quia aliàs daretur processus in infinitum in causis subordinatis, nec deveniatur unquam in cognitionem primæ Causæ, quia non esset devenire in cognitione ejus, qui primò posuerit eum, à quo generationes primò factæ, vel certe, si non est ullus, qui immediate à DEO processerit, deveniendum erit ad hoc, ut aliquis sit genitus ab eo mediatè quem generat, quod repugnat. Quod ipsum Probatur. Sint v. g. decem homines, de quibus sit vera propositio, sunt percussi, ita ut nemo ab alio, qui sit extra hos decem, percussus sit, tunc necessariò devenire erit ad aliquem, qui percussit eum, à quo percussus est; & quod propter formandam imaginationem de numero finito dictum est, idem ad infinitas illas generationes transferri debet, quod scilicet, si verum est, omnes esse genitos, & neminem productum ab alio, qui sit extra omnem illam infinitam generationem, devenire erit ad eum, qui sit genitus ab eo, cujus ipse antecessorem genuerat.

RESPONDEBIS PRIMò ex Pontio, Dari posse processum in infinitum in causis non subordinatis essentialiter, quamvis non detur in subordinatis essentialiter.

CONTRA. Etiam in causis non subordinatis essentialiter dato processu in infinitum deveniri debet ad aliquem, qui sit primus non genitus, propter argumentum factum, nisi velis illum primum fuisse genitum ab eo quem genuerat. Deinde Philosophus universaliter negat, dari processum in infinitum in causis subordi-

natis, arguitq; impossibilitatem ex ipsa illarum infinitudine, quæ utrobique reperiretur. Nec est major ratio de causis subordinatis essentialiter, quàm non subordinatis essentialiter, Ergo si in illis non datur processus in infinitum, nec in istis dabitur: quia absurdum est finitum effectum pendere à causis infinitis, quamvis non subordinatis essentialiter.

RESPONDEBIS SECUNDò ex eodem. In æternitate à parte post, si darentur generationes, non posset DEUS assignare, & videre ultimum hominem ex infinitis successivè producendis. Ergo nec potest videre primum in æternitate à parte ante.

CONTRA. Ne videat DEUS ultimum in æternitate à parte post, est hoc de exigentia æternitatis à parte post; si enim esset illi ultimum, clauderetur illa æternitas à parte post, nonq; jam ulterius progrediretur. Quod ipsum ulterius, ne reversioni pateat, sic proponi potest. Æternitas à parte post est talis naturæ, ut nunquam de illa verum sit dicere, jam nunc est æternitas à parte post. Quidquid enim jam illam sequeretur, esset jam post æternitatem à parte post, hocq; ipso illa æternitas à parte post, non esset æternitas à parte post; quia post æternitatem à parte post, nihil potest sequi; quia æternitas à parte post debet complecti omnes measuras à parte post. Quia autem de eo, quod est ab æterno à parte ante, dici potest, jam est ab æterno, bene etiam in illo, & sine repugnantia ostendi potest, quod sit immediate à DEO productum. Unde etiam videt Pater æternus Filii sui ab æterno productionem immediatam, quamvis non videat filii sui productionem ultimam à parte post.

SUPPONO SECUNDò. In ordine ad negandum, quod dari possint generationes successivæ ab æterno, ponendum est, quod non eodem instanti, quò producitur id quod est ab æterno, quò inquam non in eodem instanti producat effectum, quia hoc non esset generatio successiva, quam hic impugnamus, sed plurium entium ab æterno coexistentia; de quo infra.

SUPPONO TERTIò. Quod non hic quaeritur: An DEUS ab æterno successivè possit pro-

105 producere entia, quæ sibi succedant: hoc enim spectabit ad sequens punctum, sed inquiratur, an generatio, quæ & qualis defacto successiva datur, poterit fieri ab æterno. *Hic suppositum.*

PROBATUR CONCLUSIO. Quando v. g. gallina A. primò à DEO ab æterno producta, excluderet ovum, & ex ovo generaret gallinam B; ante generationem gallinæ B. vel duravit gallina A. spatio finito vel infinito; si duravit spatio infinito. Ergo illa generatio gallinæ B. non est facta ab æterno, quod tu assumebas, siquidem illius generationem præcessit spatium infinitum, cum tamen æternitate ante nihil præcedat, utpotè omnem mensuram à parte ante amplectentem. Si duravit spatio finito gallina A, ante generationem gallinæ B. Ergo gallina B. non est ab æterno; siquidem æternitatem ante, nihil, etiam finitum præcedere potest. Ergo ulterius non est productio facta gallinæ A ab æterno, quia productum ab æterno, producta in tempore debet antecedere spatio infinito, hoc ipso enim non esset ab æterno, si finitè non nisi distaret à tempore. Supponitur autem generatio illa gallinæ B. propter dicta, & dicenda, facta esse in tempore.

CONFIRMATUR CONCLUSIO. Illa generatio successiva ab æterno, vel habet posterius & prius, vel non habet: si non habet: successiva non est, si habet: quæro, antequam sit posterius, vel est successivum, vel non? si autem, antequam habeat posterius, est successivum? Ergo est successivum sine succedente. Ergo ulterius definitivè successivum est solum prius; siquidem dum est solum prius, jam reperitur definitum, quod est successivum. Si autem antequam habeat posterius, non est successivum: cum habet, quæro de illo posteriori? vel est ab æterno, vel non? si non est ab æterno: Ergo non successit ab æterno, adeoq; nec est successio æterna. Si est ab æterno illud posterius? Ergo prius, quod etiam complet rationem successivi, non est ab æterno; quia duratio prioris & posterioris non sunt commensurabiles, & si posterius est ab æterno: prius non erit ab æterno: aliàs com-

mensuratam durationem haberent. Ut autem prius nō sit ab æterno, si posterius est æterno, implicat in terminis.

OBJICITUR I. Quamvis verum sit, quod immediate à DEO gallina v. g. producta sit prior quacumq; determinata generatione, non est tamè verum, esse priorem omni successivæ generatione collectivè acceptæ. Quod probatur. Quamvis sit vera hæc propositio in sententia Aristotelis, post quolibet divisionem in partes quantumvis minimas, possibiles esse alias divisiones, tamen falsa est hæc Consequentia. Ergo post omnes divisiones hujus continui possibilis est alia. Rursus vera est hæc propositio, quilibet numerus finitus habet alium numerum finitum excedentem; Ergo omnes numeri collectivè sumpti habent numerum excedentem. Ergo etiam ex hoc antecedenti, Creatura immediate à DEO producta antecedit omnem generationem distributivè acceptam, non sequetur, quod antecedit omnem collectivè acceptam.

RESPONDETUR adferendo disparitatē. Quia in adlatis exemplis reperitur absurdum, nullum autem est in consequenti. Quod ipsum probatur: quia in partibus collectivè acceptis continentur omnes partes possibiles, in numero item finito collectivè accepto continetur omnes numeri finiti, adeoq; si aliquid restaret supra collectionem numeri finiti, restaret aliquid supra id, quod est jam in tota collectione numeri finiti, adeoq; restaret aliquid supra seipsum: item in omnibus partibus divisibilibus collectivè acceptis, continentur partes omnes, Si ergo adhuc essent divisibiles, essent divisibiles supra, quàm essent divisibiles. Jam autem in generatione illa successiva ab æterno, non contineretur id, quod supponitur immediate productum à DEO. Hinc, si ponatur illud immediate à DEO productum esse prius omnibus aliis generationibus collectivè acceptis, non supponetur prius seipso. Denique non arguitur hic ex eo, quod singulis genitis sit prior gallina immediate à DEO producta, esse etiam priorem omnibus collectivè acceptis; quod tamen solum destruere videtur objectio

111 adlata. Quando autem teneat consequentia à distributione ad collectionem, dictum in prima parte, ubi probatur *Dei* existentia.

Obicitur II. Possibilis est generatio aeterna à parte post: Ergo etiam possibilis erit generatio aeterna à parte antè.

RESPONDETUR disparitatem esse; quia si cõcedatur prius & posterius in generatione aeterna à parte post, nullum esset absurdum; nec enim pro absurdo inferri potest, aliquid ex illis non esse aeternum, cum pro concessio detur, nihil esse illis aeternum, si autem concedatur prius & posterius in generatione aeterna à parte antè, sequetur absurdum, ut dictum

112 supra.

Obicitur III. Ponamus stupam applicari igni ab aeterno, cum ignis sit causa necessaria, eodem instanti, quo ponetur cum stupam, igniet stupam. Idemq; ad imaginationem promptius fiet in pyriopulvere, Ergo generabit ab aeterno ignem. Item ponatur lapis ab aeterno suspensus in aère, descendet deorsum ab aeterno, qui motus est successivus &c. Ergo aliquid successivum potest dari ab aeterno. Angelus item Creatus ab aeterno posset unam cognitionem post aliam exercere, quo in eventu daretur successio cognitionum.

RESPONDET Oviedo, ab igne non comburendam stupam ab aeterno, idem dicendum de pyrio pulvere, lapide, &c.

113 RATIO: quia hõc ipso, quod Deus velit creare stupam ab aeterno, decernet independentem à quocunq; contrario, exigente illius corruptionem, conservare illam per aeternitatem: comburi itaq; non poterit, nisi in tempore; quod tempus incipere citius & citius potest, ita ut nullum sit assignare tempus, quo citius igniri non potuerit, quia res aeterna à parte antè potest hõc vel illo tempore, vel instanti finire. Addit non posse dici, quod ignis comburat stupam primo instanti, quo posset, posset enim citius & citius.

Punctum Difficultatis II.

An Motus & Tempus potuerint esse ab aeterno?

114 DICENDUM est. Motum successivum & Tempus non potuisse esse ab aeterno.

PROBATUR PRIMò. Restaurando argumenta, quibus responsionem attulit Ovied.

PRIMUM ARGUMENTUM est. In motu successivo necessariò debent dari partes priores & posteriores. tunc quæro, illud prius vel antecessit id, quod est posterius aeternitate, vel antecessit nonnisi tempore? si antecessit aeternitate? Ergo motus ille non fuit ab aeterno successivè fluens; si antecessit tempore? Ergo posterius illud non fuit ab aeterno, nec etiam prius illud fuit ab aeterno; siquidem antecessit nonnisi tempore, quod non est ab aeterno.

RESPONDET Oviedo. Quòd nulla 115 pars motus fuerit ab aeterno, sed inde non sequitur motum nõ fuisse ab aeterno, quia etsi quælibet illius pars fuerit in tempore, antè illam potest assignari alia prius tempore existens; & sic in infinitum alia & alia prior, ratione quarum partium motus dicitur ab aeterno esse.

CONTRA. Tum quia, si nulla pars motus successivi potuit esse ab aeterno, nec motus ipse successivus potuit esse ab aeterno. Quod ipsum probatur. Si partes hominis non potuissent esse ab aeterno, nec ipse homo potuisset esse ab aeterno; Ergo & in præfenti idem dicendum. Tam enim essentialiter homo constituitur suis partibus, quàm motus successivus suis. Tum quia eodem jure respondendi dici posset, 116 etiam generationes posse esse ab aeterno; quia etsi quælibet fuerit in tempore, potest tamen antè illam assignari, prior & prior generatio, & tamen posse esse generationes ab aeterno, Negat Oviedo. Tum quia ex eo tantum salvaretur aeternitas motus, quia ante quemcunq; motum potest assignari motus prius tẽpore existens, & sic in infinitum: sed hoc non potest salvare aeternitatem motus, ut probatur, quia prius & posterius in infinitum dabile, semper tamen in tempore, non adstruit aeternitatem, tempus enim non fundat, sed destruit aeternitatem.

SECUNDUM ARGUMENTUM est: Si motus fuit ab aeterno, verum erit dicere DEUM

117 DEUM non fuisse prius tempore motu. Hõc posito quæritur: vel verum erit dicere, DEUM non esse priorem omnibus partibus motus, vel certè verum erit dicere; aliquà parte priorem non fuisse. Neutrum dici potest. Non primum; quia cum aliquæ illius partes factæ sint in tempore; falsum erit dicere, quòd Deus non sit prior illis. Non etiam verum erit dicere secundum: quia respectu quarum partium Motus non est prior DEUS, adhuc continent illæ partes motus in se prius & posterius, adeoq; adhuc respectu illarum prior erit DEUS.

RESPONDET Oviedo: DEUM non esse priorem tempore motu ab aeterno, id tamen verificatur nõ de aliquibus partibus 118 motus, nec de omnibus partibus, sed de omnibus collectivè sumptis, quibus omnibus, hõc modo sumptis, DEUS non est prior.

CONTRA. Tum quia illo Deus non est prior quod est ab aeternitate: sed collectivè acceptæ omnes partes non sunt ab aeternitate. Ergo. Major probatur. Quia DEUS est prior omni eo, quod est in tempore. Minor principalis probatur. Quia collectivè acceptæ omnes partes, etiam motu ab aeterno dato, includunt eas quæ fuerunt in tempore, aliàs non omnes nec collectivè acciperentur. Ergo falsum est, quòd omnibus illis collectivè acceptis non sit prior, & sicut v. g. falsa est hæc propositio, Discipuli omnes collectivè accepti salvabuntur, siquidem unus Judas 119 damnabitur, sic falsa erit hæc, Omnibus collectivè acceptis partibus Deus non est prior: siquidem est prior illis, quæ sunt in tempore, clauduntur tamen illæ collectione. Tum quia de illis partibus collectivè acceptis quæro, an vera sit hæc Universalis, Nulla est pars, quâ DEUS non sit prior? si est vera? Ergo & totam illam collectionem antecedit, quod probatur: quia illa negativa Universalis est explicabilis per descensum distributivum, de singulis verificabilem. Ergo etiam verificari debet de tota collectione. Nam si verum est dicere, nullus in hoc loco est albus, verum etiam erit dicere de tota collectione, quòd non sit alba. Quod si illa

120 negativa Universalis, scilicet, Nulla est pars, quâ Deus non sit prior, si inquam est falsa? Ergo vera erit Contradictoria illius, aliqua est pars, quâ DEUS non est prior. quæ ipsa propositio, quia non est de singulis partibus motus verificabilis, de illis ipsis redibit argumentum, quomodo sint ab aeterno, cum habeant prius & posterius. Tum quia si est Deus prior aliquibus, & omnibus partibus, quomodo non est prior omnibus collectivè.

TERTIUM ARGUMENTUM est à pari. Implicant generationes ab aeterno. Ergo & Motus ab aeterno.

RESPONDET disparitatem esse; quia in generationibus deveniri debet ad unum principium, à quo reliqua genita, & ipsum non est genitum ab ipsis; in motu autem 121 non est devenire ad prius tempore, existens prius reliquis omnibus, quæ successivè fluunt. Contrà, in generatione est necesse devenire ad unum principium, à quo reliqua genita. Ergo in motu est necesse devenire ad primò omnium motum, cui reliqua omnia successerunt & ipsum nulli successit.

PROBATUR SECUNDò. Posito, quòd motus ab aeterno esse posset, quæro, vel haberet adhuc prius & posterius, vel non haberet? sinõ haberet prius & posterius idq; ab aeterno? Ergo non datur motus successivus ab aeterno; quia successivum definitivè stat priori & posteriori, quod tu dicis non dari ab aeterno. Quòd si motus ille successivus habet posterius, idq; 122 ab aeterno? Ergo & est aeternus, ut supponitur, & non est, quia id quod aeternum est à parte Antè posterius non est, nihil enim potest esse prius eo, quod est ab aeterno.

PROBATUR TERTIò. Valet hoc argumentum, quò probat Ovied: partes motus successivi non posse esse ab aeterno; & est tale. Omnis pars motus existentis ab aeterno habet aliquid prius existens, videlicet aliam partem: Sed omne quod habet aliquid prius, est existens in tempore: Ergo omnis pars motus existentis ab aeterno est in tempore. Ergo etiam valebit hoc argumentum, Omnis motus successivus existens ab aeterno habet prius & 123

123 posterius: Sed omne quod habet prius & posterius est in tempore. Ergo omnis motus successivus existens ab æterno est in tempore. Major constat definitione motus successivi. Minor ipsius est Ovi-
di, modus autē arguendi cōsimilis priori.

RESPONDET PONTIUS. Motum & quodcūq; Ens successivum spectari posse secundum se, & omnes suas partes; ita ut quælibet illius pars sit ab æterno; & sic motus non potest esse ab æterno propter adlatas rationes. Deinde motus & quodcūq; Ens successivū, potest esse ab æterno; quia ita se habet, ut æternitas non possit cōexistere ulli tempori imaginario aut reali, cui illa res secundum aliquid sui non cōexistat; quamvis non cōexistat

124 ipsi secundum se totam.

CONTRA. Tum quia motus in ista acceptione secunda, vel habet prius & posterius, vel non habet: si non habet: successivus non est; Si habet, sequentur absurda jam adlata. Tum quia, quamvis ponatur, quod æternitas nulli tēpori etiam imaginario cōexistere possit sine hoc, quod etiam motus secundum aliquid sui cōexistat tempori, tamen per hoc salvari non potest motus illius æternitas, quia & esset æternus ut supponitur, & non esset, quia cōexistentia cuicūq; tempori se solā non arguit æternitatem; quia in sententia Aristotelica una hora ita dividi potest, ut aliquid illius cōexistat æternitati toti, & tamen ratio horæ non fundat æternitatem; tum quia tempus etiam imaginarium habet imaginarium prius & posterius; adeoq; imaginarium non fundans æternitatem; Sicut prius & posterius reale fundat nō æternitatem realem.

125

Punctum Difficultatis III.

An Ens permanens potuerit esse ab æterno.

Titulus potest procedere imprimis hōc sensu. An Creatura una vel plures ab æterno sine successione produci potuerint? Deinde, an si Deus aliquam Creaturam permanentem poneret ab æterno, posset successivē aliam secundam facere, & tamen ab æterno, ut utrumque resolvatur.

DICENDUM EST I. *Implicare Contradictionem, ut si DEUS ponat aliquam Creaturam permanentem ab æterno, possit successivē aliam secundam producere, & tamen ab æterno.*

PRIMA IMPLICANTIA est. Si Deus creet Ens permanens ab æterno, vel potuisset creare aliud Ens permanens in tanta distantia, in quanta per impossibile gallina A ex ovo B exclusisset gallinam C; vel non potuisset creare: si potuisset, quæro, illa secunda Creatura vel distaret spatio finito ab illa prima vel infinito spatio: si spatio finito? Ergo nec illa prima fuit ab æterno; Siquidem ab eo quod in tempore est, non nisi finitē distaret, si autem distaret spatio infinito? Ergo non stas in suppositione, quod scilicet tanta intercesserit inter Utrumque distantia, 126
127 quanta foret, si per impossibile gallina A ex ovo B exclusisset gallinam C. quia hæ alterationes non deponunt spatium infinitum. Si autem non potuisset creare aliam Creaturam permanentem in tanta distantia, de qua hīc? Ergo multo minus potuisset illam creare successivē, & tamen ab æterno. Deinde potuisset illam creare citius & citius, & citius ita, ut potuerit eam etiam ab æterno creare si voluisset, tunc quæro, computando à tempore usque ad æternitatem, idq; per infinitas mensuras, vel includeretur in illa computatione etiam dicta distantia, vel non includeretur? Si includeretur: cum Deus potuerit per te incipiendo à tempore etiam in æternitate Creare secundam Creaturam permanentem, incidisset etiam in illam distantiam de qua hīc, redibitq; argumentum factum: si non includeret etiam illam distantiam? Ergo si in illa distantia secundam Creaturam permanentem producere non posset, neq; posset producere ab æterno, contra quam tu assumas: sed si veniretur ad illud instans, jam in illo producere non posset, adeoq; nec in æternitate, ibiq; finiretur illud citius, & citius, quō Deus potuisset ponere Creaturam. Non valet, si dicas, quod in illa quidem distantia producere non posset illud secundum Ens permanens, possit tamen ab æterno, rediret enim argumentum, an illa distantia in qua impossibile est

128

129 est DEUM creare secundam illam creaturam, distet spatio finito an infinito.

RESPONDEBIS PRIMÒ Argumentum multum probare, probaret enim etiam Verbum æternum non esse ab æterno. Quæram enim, an in tanta distantia à productione verbi potuerit poni Creatura permanens: redibuntq; argumēta facta.

CONTRA est. Quia cum implicet Creatura permanens ab æterno, successivē tamen producta, hinc fit, quod quamvis citius & citius in tempore produci possit, non tamen produci possit ab æterno, hinc in illam distantiam, de qua procedit argumentum, nunquam incidere potuisset.

130 RESPONDEBIS SECUNDÒ. Quod cum æternitas habeat transitum in consummabilem, quamvis citius & citius produci potuisset illa secunda Creatura, non deveniretur unquam usque ad æternitatem, nam hæc habet transitum in consummabilem, consequenter non sequeretur, quod deberet incidere in illam distantiam.

CONTRA. Quia quamvis per mensuras finitas infinitum exhauriri non possit, exhauriri tamen potest per infinitas mensuras, adeoq; deveniri poterit ad illam distantiam; vel si non vis formari argumentum de descripta distantia, procedat de solo puncto successione.

131 RESPONDEBIS TERTIÒ. Illam distantiam, de qua hīc, non cōtineri in æternitate cum sit impossibilis, & implicatoria, æternitas autem nullum instans implicatorium continet: nec inde sequetur, quod ab æterno produci non potuerit prima Creatura, quia potuit produci omni distantia & instanti possibili; illa autem distantia est implicatoria. Quod si ulterius quæras, utrum illa distantia, quā dicitur implicare finitē vel infinitē, distet ab æternitate? Responderi poterit, quod, cum illa distantia sit impossibilis, fore illam distantiam finitam, & non finitam, infinitam & non infinitam.

CONTRA est; quia argumentum factum, potest poni totum non de distantia illa circumscripta, sed de ipsa successiva productione. Sed urgendo argumentum secundum imaginationem positam, scilicet proceditur. Quod hæc distantia sit

132 quidem implicatoria, sed implicancia illius redundat in Ens permanens, successivē tamen ab æterno productum; quia tota illius implicancia est in successione, seu prioritatem, & posterioritatem intra mensuram æternitatis.

SECUNDA IMPLICANTIA est. Implicat motus, & tempus ab æterno. Ergo & Ens permanens, successivē tamen productum: quia eadem implicancia pro utraque parte tenent.

DICENDUM EST II. *Possibilem esse Creaturam unam, vel plures simul ab æterno productas, post quas tamen non possint alia poni nisi in tempore.*

PROBATUR CONCLUSIO. Quia nulla in hōc implicancia, Solvendæ implicancia.

SOLUTIO IMPLICANTIARUM.

PRIMA IMPLICANTIA est petita ex Materia de infinito & duratione. Si talis Creatura daretur, duraret per æternitatem; si duraret per æternitatem, duratio illius esset infinita. Sed infinitum implicat.

133 RESPONDETUR illam durationem fore infinitam, hoc est, carentem omni etiam imaginario instanti temporis, quō non fuerit, non fore tamen infinitam ratione alicujus realis infiniti, ad cuius scilicet infinitudinem terminata sit actio aliqua realis. Hinc actio productiva creaturæ ab æterno erit actio aliqua terminata ad ipsam entitatem Creaturæ finitam, cōexistentem Deo, qui est mensura æternitatis in præsentia. Unde hoc argumentum probat multum; nempe Deum non existere ab æterno, si enim existeret ab æterno, daretur æternitas à parte antè, quæ dari non potest, quia illa æternitas esset infinita actu, & tamen infinitum actu implicat.

134 SECUNDA IMPLICANTIA est posita ex dominio Dei. Si possibile esset Ens permanens ab æterno, deberet durare per æternitatem; quomodo enim esset ab æterno, si per æternitatem, quæ vocatur antè, non duraret: si autem deberet durare per æternitatem, non posset illam Deus annihilare per æternitatem: quæ videtur absoluto Dei dominio obesse.

RESPONDETUR. Creaturam in annihilabili.

135 labilem implicare Contradictionem, ob
ea, quæ dicuntur in Materia de Incorru-
ptibilitate Angelorum, quia ex suppositio-
ne antecedenti est inannihilabilis, ad-
eoc; efficiens dominio Divino, quia non
relinquens potestatem disponendi prout
voluerit, idq; non ex suppositione usûs li-
bertatis circa inannihilationem. Suppo-
sicio enim libertatis non tollit libertatem.
Jam autem Creatura ab æterno produ-
cta, cum potuerit produci in tempore,
non ex suppositione antecedenti, habet
inannihilabilitatem, sed ex suppositione
consequenti, quod scilicet Deus voluerit
illam produci ab æterno, adeoc; ab æter-
no conservari: jam autem quod non pos-
sit Deus ab æterno aliquid ex suppositio-
ne consequenti facere, id non officit Di-
vino dominio. Tota ergo inannihilabili-
tas illius ab æterno, est ex suppositione,
quod DEUS velit illam esse æternam à
parte antè. non potest autem de illa esse
decretum, ut sit æterna à parte antè, si
possit destitui ab æterno; licet illud quod
non possit destitui ab æterno, proveniat
ex suppositione Decreti. ut autem illam
ab æterno & tamen liberè produxerit
DEUS, sufficit indifferentia in priori Na-
turæ ad producere, vel non producere.

TERTIA IMPLICANTIA est: Non po-
test communicari Creaturæ immensitas,
nec omniscientia. Ergo neq; duratio ab
æterno.

137 RESPONDETUR. Possibile est ut Crea-
turæ communicetur notitia omnium pos-
sibilium Creaturarum, sed non omniter,
ut ita dicam, quia illi non potest commu-
nicari comprehensiva scientia DEI, quæ
includitur in omniter scientia. Ad immen-
sitatem quod attinet, si quæatur, An
DEUS per absolutam suam potentiam
facere possit, ut in quibus locis est ipse,
illic etiam replicativè ponatur Crea-
tura? hoc negandum potentia DEI non
est, deficiet tamen ab immensitate, quia
DEUS sine ulla replicatione est ubique.
Si autem per immensitatem intelligatur
perfectio DEI, secundum quam cõexiste-
re potest cuicunque loco, cum hæc perfe-
ctio supponat infinitatem Essentiæ, quæ
creaturæ communicari non potest, sit ut

nec communicari possit immensitas, & si
non repugnaret immensitas sine infinita-
te essentiæ, non repugnaret comunica-
ri illam Creaturæ, non ostenditur autem
necessariò connecti cum infinitate essen-
tiæ æternitatem à parte antè.

INSTABIS. Si ponatur linea infinita
ex una parte, potest DEUS semper &
semper in remotiori & remotiori distan-
tia ponere Angelum vel hominem, nec
posset ponere à nobis in tatum remotum
Angelum, quin producere possit remo-
tius distantem. Ergo nec potest esse quid-
quam in ante, ita productum, quin ante-
rius produci potuerit. Ergo non potest
produci ab æterno; nam productum ab æ-
terno nihil antè produci potest.

139 RESPONDETUR. Quamvis in dicta linea
procedendo per partes finitas possit ali-
quid produci antè, secus si positio cõ-
mensuretur infinitati lineæ.

Petit etiam contra hanc Conclusio-
nem argumētum ab Auctoritate Patrum,
qui arguentes contra Arrium pro princi-
pio assumebant, Verbum non esse Crea-
turam, quia ab æterno erat, quæ argu-
mentatio non valuisset, si potuit esse Crea-
tura ab æterno.

RESPONDET PRIMò Oviedo, Patres
argumētatos esse ad hominem, quia cen-
sebant Arriani nullam Creaturam fuisse
ab æterno. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Quia ponebant Ar-
riani aliqui Verbum esse Creaturam, &
tamen ab æterno, quomodo ergo nullam
140 Creaturam dicebant esse ab æterno. Quod
si velit intelligi Oviedo, quod scilicet nul-
la alia Creatura fuerit ab æterno, non te-
nuisset Consequentiam. Ergo neq; Ver-
bum, si est Creatura, fuit ab æterno; sicut
enim si unum permanens in sententia O-
vied: positum fuisset ab æterno, mala fuis-
set consequentia argumenti, ex eo non
esse positum illud ens permanens, quia
nullum aliud Ens permanens positum fu-
isset, si nec ista Patrum Consequentia te-
nuisset.

RESPONDET SECUNDò Amicus disp. 7.
de Æternitate DEI Sect. 2. & post eum
Pontius, Sanctos negasse æternitatem
Creaturis talem, qualem Philosophi pos-
sibi-

141 sibilem assererebant, & qualis negata suffi-
ciebat ad probandam æternitatem Verbi:
nimirum negabant æternitatem necessa-
riam, qualem Aristoteles comminiscaba-
tur in mundo; & cum ex altera parte ne-
cessariò sit productum Verbum, infere-
bant, Verbum non esse Creaturam, sed
DEUM. Quando autem Patres ex eo ar-
guebant creaturas non posse produci ab
æterno, quia cum Creaturæ sint, debent
produci ex nihilo, argumentum illorum
procedebat non de nihilo antecedente
tempore, & positivè, sed de nihilo ante-
cedente negativè, quia scilicet potuerant
esse nihil. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Quia non salvat
plenè dicta Patrum: nam supponit, quod
142 Arriani universaliter docuerint necessa-
rium fuisse, ut VERBUM fieret ab æter-
no, cum teste Athanas. Orat. 2. contra Ar-
rian: censuerint illud factum esse in tem-
pore. Deinde has & taliter negant P. P.
posse fieri Creaturas ab æterno, quas &
qualiter affirmabant Arriani. Non affir-
mabant autem posse illas fieri necessariò,
quia non agnoscebant DEUM necessariò
agentem ad extra. Ut verum fatear, ma-
jus robur argumentum Patrum habuisset,
si posset à Nobis demonstrari Major hæc,
Impossibilis est Creatura æterna. Ut ta-
men robur argumenti Patrum tueamur.

SUPPONENDUM EST. Quod secundum
varia tempora Arriani mutarint suam sen-
tentiam. Nam Primus Arrius dixit, Ver-
bum esse Creaturam, genitumq; ex Non
143 exstantibus, hoc est in tempore, & non ex
substantia Patris. Rursus alii volebant
Filium appellare creaturam, dicebantq;
DEUM esse, sed Minorem. Deinde alii
negabant habere similem naturam cum
Patre, ne identitatem agnoscerent. Post-
ea assererebant esse similis Naturæ, alieta-
tem Naturæ intelligendo: quia scilicet si-
militudo est semper inter distincta. Psa-
thyriani autem agnoscebant filium esse
ab æterno & antè omnia secula. Hòc
supposito.

RESPONDETUR TERTIò, argumentum
hoc, Nulla Creatura est ab æterno, Ver-
bum est ab æterno. Ergo Verbum non
est Creatura, argumentum, inquam, hoc

non urisse Arrianos omnes, sed hos qui
144 castigatius loquentes, volebant asserere
Christum esse creaturam; nam Minor &
Major erat illorum, concessa autem con-
sequentia instabant Patres. Quicquid est,
vel est DEUS, vel Creatura. Ergo cum
Verbum, ex cõcessis, non fuerit Creatura,
& fuerit ab æterno, DEUS erat. Suar. au-
tem dicit Majorem illam processisse de
eo, quod erat de facto, non de eo quod
fieri potest de potentia absoluta. Deniq;
assumebatur tanquam articulus Fidei.
Nihil Creatum est ab æterno.

QVÆSTIO II.

De Conservatione.

145 QVÆRES I. Quid est, & quomodo distin-
guitur Conservatio? Nomine conser-
vationis, omnes communiter accipiunt
continuata rei productionem. Hinc dif-
fert à prima productione; quia prima
productio supponit non præhabitu an-
tè esse, Conservatio autem supponit præ-
habitu esse. Quod autem attinet ad distin-
ctionem conservationis.

ASSERO I. Conservationem Creativam im-
mediatè à solo DEO sine interventione miraculi
profectam, non esse distinctam modaliter.

RATIO; quia neq; ipsa Creatio est di-
stincta modaliter.

ASSERO II. Conservationem, quæ Causa
creata, unà cum DEO, conservant aliqua, ut cum
conservat ignis calorem, quem in se emanat, ob-
jectum species, Sol lucem, involvere connotatam
146 modalitatem.

RATIO est; quia etiam productio tali-
um involvit connotationem modalitatis.

ASSERO III. Posset quidem dici, quod Crea-
tivum concursus, quo conservantur à DEO acci-
dentia Eucharistica, sit distinctus à re conservata.

RATIO. Quia potest esse entitas acci-
dentium, & non esse sic conservata, id ta-
men non adeò certum est, ut patebit solutione
Objectionum.

Contra assertum Primùm DICES PRIMò.
Si conservatio non est quid distinctum, à
re conservata, non erit explicabile, quo-
modo DEUS possit res annihilare: non
enim potest res annihilare per actionem
positivam, cum annihilatio nihil efficiat;
non

147 non per subtractionem conservationis, quia hæc nihil est, præter ipsam rem, prout continuatè existentem; quid ergo subtrahit? ut vi illius subtractionis, censeatur creatura annihilari.

RESPONDETUR. DEUM annihilare per subtractionem concursus indistincti, quæ subtractio concursus nihil aliud in re est, quam actus voluntatis Divinæ, terminatus ad non esse Entis, quod habuit esse. Immo ita melius salvatur, quomodo posita subtractione concursus, immediate res annihilatur, alias enim tunc annihilatio immediate terminaretur ad non esse concursus, mediatè ad non esse Entis; per nos autem immediate terminatur, ad non esse Entis. Quod autem immediate & in

148 eodem signo rationis, quò ponitur annihilatio, debeat esse desinentia esse, ratio est; quia hoc ipso, non esset annihilatio, & non esset desinentia esse. Cæterum, quando Deus vult annihilare rem, quam conservabat, eadem conservatione, quâ illam Creatura conservabat, tunc illa voluntas annihilandi est virtualiter duplex, scilicet & annihilandi concursus, & annihilandi rem, quamvis enim, qui vult annihilare entitatem conservativæ causæ, realiter etiam velit annihilare rem conservatam; Consequenter in illo priori, sublato concursu conservativo, realiter res jam non est, ad salvandas tamen melius formalitates annihilationis, immediate explicatas, debet poni actus voluntatis, ratione nostrâ, æquè primò utrumque volens annihilare.

DICES SECUNDÒ. Si in aliquo casu, conservatio, non est quid distinctum à re conservata, tunc pro ratione formali, quare aliquid annihilatur, nihil posset dari, quod ipsum probatur. Ratio enim, quare aliquid annihilatum est, quia illi subtractus est concursus conservativus: si autem quaeratur, in quo consistat hæc subtractio concursus? dices, quia res periit; adeoq; dabis pro ratione, quare res periit, quia periit.

RESPONDETUR, quòd rationes formales, non sit necesse semper condistinctas in re assignare, sed sufficit sub alio conceptu immediato, quantumvis postea in

re indistincto, ab ipsa entitate rei, de qua quaeritur. Sic v.g. Si quaeras, quare Petrus sit individuum? Respondebis, quia hæccēfata substantia; Si quaeras, quare hæccēfata substantia? tandem post multa respondebis ad hoc, quia Petrus est Petrus. Deinde interrogando, quare res perierit? recurri debet ad nolitionem conservandi, ad quam sequitur ipsum rei perire.

DICES TERTIÒ. Si DEUS non esset omnipotens, & tamen vellet meam operationem non esse, non sequeretur, hoc ipso meam operationem non esse. Ergo ratio annihilationis, non debet in voluntatem DEI referri.

RESPONDETUR. Si DEUS non esset omnipotens, modò esset à voluntate DEI dependentia essentialis creaturarum, non essent creaturæ defectu solius voluntatis Divinæ, licet si non concedatur hæc dependentia, quamvis vellet DEUS rem non esse, esset tamen, cur enim periret. Unde est disparitas, Cur si DEUS vellet fieri aliquid, & non esset omnipotens, nihil fieret? Si autem non esset omnipotens, haberet tamen dependentiam ab ejus voluntate res, annihilaretur? si Deus nollet illam esse, quia in omni positione rei, debet aliquid produci, sola autem voluntas, sine adnexa executiva, nihil producit; jam autem, quia annihilatio, nihil producit, non est necesse, ut habeat adnexam sibi aliquam executivam. Immeritò etiam imaginatur objectio, non 149 poni à nobis concursum conservativum, ponitur enim, sed indistinctus à re pendenti ab omnipotentia; sicut & creatio proficiscitur ab omnipotentia, licet non sit quid distinctum à re creata.

CONTRA Afferunt certium. DICES PRIMÒ. Quotiescunq; duo ita se habent, ut uno variato, maneat invariantum aliud, illa debent distingui nemine cogitante; sed ita se habet res in præsentia; quia eadem accidentia invarianta, quoad entitatem manet, & tamen variatur actio, quia antea, cum erant accidentia in substantia panis, conservabantur actione educativâ, nunc conservantur actione Creativâ.

RESPONDETUR, Illa accidentia invarianta

153 riata manere quoad entitatem, variata autem, quoad connotata: nam quando à solo DEO conservantur, dicunt negationem influxus aliarum causarum, quam alias non dicebant.

DICES SECUNDÒ. Implicat fieri transitum ab uno Contradictorio, ad aliud, sine sufficienti mutatione. Sed nisi conservativus concursus, prout hic de illo agitur, esset condistinctus, non ostenderetur sufficiens mutatio. Quod probatur. Quia nulla fit mutatio in entitate, neq; etiam in Causa, vi cujus mutationis nunc à solo DEO dependeant, & non ante. Ergò.

154 RESPONSUM. Mutationem fieri ratione negationum, quia scilicet antea non dicebant accidentia negatione dependētia ab aliis, præter DEUM, Causis, quam dicunt in Eucharistia. Quæ negatio oritur propter non esse influxus Causarum secundarum, qui influxus desinit, & tamen manet esse Accidentium; habet tamen concursus ille positivitatem, inclusam in ipsis accidentibus, à quibus indistinctur.

INSTAT AMICUS. Nova connotatio, intelligi non potest, absque nova mutatione.

RESPONDETUR. Verum id esse, sed mutatio hæc non debet esse semper in entibus, ut dictum alibi.

DICES TERTIÒ. Quando desinit concursus causarum secundarum, vel desinit etiam concursus DEI, vel non desinit, sed tantum novam formalitatem acquirit, quam antea non habebat. Si desinit concursus DEI, & alius, illi novus succedit. Ergò debet esse distinctus entitativè; quomodo enim succederet. Si novam entitatem non adferret, hocq; ipso non succederet, quia nihil esset, quod succederet. Si autem non desinit concursus DEI, sed idem manes, acquirit formalitatem Creativi cōkursus, quam antea non habebat. Ergò idem quod erat naturale, fieri potest supernaturale, nam ille concursus est supernaturalis. Ergò ulterius duplici concursu DEUS conservat formas educatas; uno quidem, qui identificatur ipsi concursui creaturarum, & qui perit concursu creaturarum pereunte, & alio, qui manet pereunte concursu creaturarum.

156 RESPONDETUR, cum concursus DEI, quo antea ad illa accidentia conservanda concurrebat, sit idem realiter cum concursu creaturarum, illo creaturarum concursu pereunte, etiam ille concursus DEI perit; qui autem succedit illi creativus, non succedit propriè, qui successio propria, importat novam adlatam entitatem, sed succedit impropriè, quia scilicet ponitur tunc concursus identificatus realiter ipsi entitati, sed non habens formalitatem concursus, nisi in circumstantia negationis concursus aliarum causarum; quæ negatio tum primum habetur. Ad eum planè modum, quo præcisâ ulnâ, partes ultimæ præcisæ incipiunt habere formalitatem terminorum, in circumstantia negationis ulterioris extensionis, quæ de novo pululat. Quamvis hi ipsi termini sint identificati realiter, præexistenti cæteroqui entitati, estq; ille concursus supernaturalis, non ratione alicujus positivi, sed negativi, nempe esse habiti, in circumstantia negationis concursus conservativi creati.

DICES QUARTÒ. Actio Creativa malè explicatur per hoc, quia res est, & alia non concurrunt: Ergò etiam & actio creativa malè explicatur per hoc, quia res est, & creaturæ non concurrunt.

RESPONDETUR disparitatem esse, quia dabilis est Casus, quo verè actio Creativa est, & tamen non dicit negationem concursus aliarum causarum, ut si omnes posibles causæ ad eundem effectum concurrant, non est autem dabilis casus, quo res sit & non sit dependens à causis creatis, nec tamen conservetur creativo cōkursu. 158

INSTABIS. Possibilis est creatura obdientialiter creativa. Ergò sicut actionis creatæ mala est explicatio, quòd sit effectus, & non dependens ab aliis causis creatis; ita mala erit & creationis, quia possibile est eundem effectum à Deo & creatura creari.

RESPONDETUR. Per nos non definitur actio creativa, quòd sit actio, vi cujus effectus sit, & non sit dependens ab aliis causis creatis, & si ita definiretur, bene argueret instantia: nam potest etiam creatura creare. Sed per nos si Deus & creatura crearet, convenirent in hoc, quia

Mm

utraq;

159 utraq; produceret ex nihilo, differret autem in hoc, quia creatio à solo Deo profecta, nec esset modalitas, nec connotaret modalitatem; jam autem creatio à creatura profecta, non sine modalitate esset quod innui de creatione q. 1. d. 1. ante continuationem solutionis.

DICES QUINTO. Conservatio profecta à causis creatis est distincta. Ergo & creativus concursus Divinus.

RESPONDETUR Disparitatem esse; quia nulla potest mutatio assignari, ratione cujus transeat creatura à non esse conservantis ad esse conservantis, jam autem negatio concursus creaturarum causarum, Re tamen permanente, sufficit ut dicatur; quod accidentia creativo concursu conserventur.

160 QVÆRES II. An quaecumq; res immediatè in suo conservari pendeat à DEO?

ASSERO. Quod sic.

RATIO. Tum quia, si non penderent in suo esse, & conservari à Deo, essent entia à se, adeoq; in conservari non creaturæ; quæ formalitas creaturarum in conservari, melius salvatur per immediatam conservationem. Tum quia nihil producit, quod simul concurrendo immediatè non producat Deus, Ergo etiam immediatè conservat. Tum quia non posset explicari, quomodo sit in potestate Dei, omnia annihilare, nisi ponatur quod immediatè omnia conservet.

161 QVÆRES III. An Creatura etiam seipsa conservans?

ASSERO, quod non.

RATIO. Quia non causant seipsas; Ergo nec conservant. ADDO. Et non sunt multiplicandæ causæ conservativæ sine necessitate.

QVÆSTIO III.

De Concursu DEI.

Durand: & post eum Dola-Capucinus, censent, Deum immediatè non concurrere in actiones creaturarum, sed solum mediatè, conservando illarum vim causativam. Communis opinio est in oppositum. Tum quia Deo concedendus

est modus perfectissimus agendi, immediatus autem agendi modus est perfectior. Tum quia, sicut Deus potest annihilare effectum productum immediatè, ita poterit & ipsam ejus productionem, sed ipsum effectum immediatè annihilare non posset, si immediatè ab illo non penderet. Ergo nec actionem, si ab illo immediatè non penderet, si autem immediatè penderet effectus, immediatèq; annihilabilis est, penderet etiam actio, immediatèq; annihilabilis erit. Tum quia in nulla ratione debet Creatura esse immediatè à se, si autem immediatè non penderet actio à Deo, immediatè esset à se. Nec obstat, quod contineat totum esse & perfectionem Actionis in se causa, hoc enim, quod etiam in se habet actio, non debet esse independentens à Deo. Concesso autem concursu immediato Deo, non est necesse excludere concursum aliarum causarum, quia multa se solo non potest præstare in eodem genere Deus, ut generationes, actiones vitales &c. & sicut entia creata non spoliuntur virtute agendi, quam in illis ponit, & ratio est experientia, sic nec spoliari debent immediatè etiam actione. Sed possibilisne creatura, quæ operari possit immediatè Deo non concurrente? Arriag: & Hurt: censent, se in hoc non videre repugnantiam. Ovied: & recentior Suar: censent id repugnare, quod probabilius. Quia impossibilis est creatura, in aliqua ratione, pro statu Physico, independentens à Deo, & si sit possibilis dependentia à Deo in omnibus, & si hæc perfectio non repugnat Deo, dàda erit eidem, & hæc excludet possibilitatem talis creaturæ. Porro concesso immediato concursu Dei cum creaturis, dicimus utramq; causam in suo ordine esse totalem, cum causis tamen materiali & formali non concurrat in eodem genere, ob imperfectiorem utriusq; hujus causæ; His præjactis, Sit,

DIFFICULTAS I.

An DEUS concurrat immediatè ad peccatum?

Diffi-

165 **D**ifficultas hæc nascitur ex suppositione facta, quod scilicet DEUS ad omnes actiones Creaturarum concurrat. nam contra hanc Conclusionem hoc inter alia proponitur argumentum, quia si concurrat DEUS immediatè ad omnes actiones. Ergo concurrat etiam ad peccaminosas, si concurrat etiam ad peccaminosas; Ergo est causa peccati. Sed hæc difficultas retorquetur suo modo in oppositos. Cur non enim DEUS sit causa peccati, si mediatè ad illud concurrat, cum mediatè concurrere, non excuset à peccato? & sic consilium dantes & propinantes per alium venenum, mediatè concurrunt, & tamen sunt causa peccati. Sed hujus Difficultatis solutio translata ad Materiam Theologicam, de peccatis, ubi diximus: DEUM concurrere quidem, & quidem immediatè ad peccata, non esse tamen causam illarum, quia non agit cum inclinatione &c.

DIFFICULTAS II.

An Concursus DEI cum Creaturis suus quid concomitans?

167 **D**ICENDUM EST, Concursum DEI cum Creatura non esse quid concomitans. Supponit hæc Conclusio communem doctrinam nostrorum, quod concursus DEI in actu secundo sit idem realiter cum concursu & actione creaturarum. RATIO, quia si non per eundem concursum effectus penderet à DEO & à causa secunda, vel penderet per aliquam antecedentem actionem Divinam, & hoc non, quia nihil potest ostendi antecedens, quod respondeat illi actioni, cum tamen actioni non possit non respondere aliquid. Non etiam aliquid consequens, quia jam omnia acta inveniret, non etiam aliquid concomitans, ut jam contra Pontium & Scotistas probabitur. Ergo debet idem esse omnino cum actione Creaturarum; Hinc jam:

PROBATUR PRIMò Conclusio. Si concursus DEI esset quid concomitans, ex eo esset, quia scilicet productio illius non penderet ab uno principio, sed à duobus, & sic idem diceret Pontius, quod nos, licet

168 aliis verbis; vel certè ideò esset concomitans. quia eliciente Creaturâ suum influxum partialem, alium influxum eliceret DEUS, & hoc non, quia nulla necessitas multiplicandi partialitates illorum influxuum, ut patebit solutione argumentorû.

PROBATUR SECUNDò. Respectu illius actionis Creaturæ formaliter acceptæ, non datur ullus concursus concomitans, quò producatur ipsa actio & influxus agentis Creati; Ergo nec erit necesse dari alium influxum concomitantem, quò ipse effectus producatur, & tamen; quæ rationes oppositorum militant pro consequenti, militant etiam pro antecedenti, hinc, si pro antecedenti non valent, nec tenebunt pro consequenti.

169 PROBATUR TERTIò. Iste modus concurrendi per concursum concomitantem est indignus DEO, quod sic probatur. Antequam DEUS applicet concursum suum concomitantem, vel novit quid sit actura Creatura, vel non novit. Si novit. Ergo jam supponitur effectus, antequam concomitans ille concursus Divinus accedat, Ergo ulterius est indignus DEO, quia non est tolerabile dicere, in aliquo priori posse supponi effectum, quem DEUS non producat. Si autem non novit quid sit actura Creatura. Ergo temerè concurrat. Et sic v. g. Si ego dicam volo agere, quod agit Petrus; si nesciam quid sit acturus, temerè id dico, & si coincidam in idem cum illo, merus erit casus, qui respectu DEI non datur. Si autem 170 agat DEUS per concursum idèntificatum, non potest supponi applicans suum concursum ad illam actionem, cum ille concursus idem sit cum actione, directus autem à scientiâ conditionatâ, aut aliâ non temerè agit. Videtur Notatum sequentis difficultatis sub finem.

CONFIRMATUR. Quia ille concursus concomitans, vel est determinatus ad unum, vel non est determinatus ad unum: si est determinatus ad unum, aufert libertatem. Tum quia concursus antecedens determinatus aufert libertatem. Ergo & concomitans, nec enim est major ratio unius quàm alterius. Tum quia concursus concomitans, est inter non dico prærequi-

Mm 2

sira,

171 sita, sed per se inter requisita agendi, ut ipsum *pro* antecedentiam non notet. Si est inter requisita agendi. Ergo posito illo, non potest non fieri actio, hoc ipso enim non esset determinatus, si illo posito, non potest non fieri actio. Ergo non liberè fit. Et certè sive quis antecedendo vincit, trahat illum strictum, sive cum illo gradiendo, adhuc verè vinculat. Ergo & concursus ille, sive antecedit, sive sit concomitans, si stringat, hoc est determinet ad unum, auferet libertatem. Tum quia, Quando requiritur ad libertatem, ut possitis omnibus requisitis possit non fieri actio, hoc intelligitur. Nullum est determinativum actionis salvans libertatem, nisi determinatio orta ex suppositione actionis, determinatio autem illius concursus, non est ex suppositione actionis. Pro quo recito locum Augusti lib: Retract: c. 22. *In nostra inquit potestate non est, nisi quod sequitur nostram voluntatem.* hinc ex hac auctoritate formabitur argumentum à pari. Concursus antecedens & prædeterminativus aufert libertatem. Ergo & concomitans, quia ex Augustino, etiam hic concomitans non sequitur nostram voluntatem, sicut nec antecedens. Vide Difficultatis sequentis Notatum in fine.

173 **Obicit PRIMò Pontius.** Volitio Dei distinguitur à Volitione Creaturæ. Sed volitio Dei, est concursus ipsius cum Creatura. Ergo concursus ipsius cum Creatura non est actio Creaturæ, sed alia concomitans actio.

RESPONDETUR. Falsam esse Minorem, quia concursus Dei spectat ad omnipotentiam, Voluntas autem Dei est potius applicatio omnipotentiae Dei, de quo aliàs. Rursus dici potest, quod volitio Dei sit concursus ipsius, qui in actu primo acceptus, est distinctus a concursu causæ secundæ, de quo nemo dubitat, sed negamus, concursum Dei in actu secundo, esse distinctum a concursu itidem in actu secundo Creaturæ. Rursus volitio Dei & concursus Dei (ut ita dicam) activè acceptus, est quid distinctum, secundum id, quod dicit in recto, dicit enim ipsam voluntatem Dei & Omnipotentiam applicatam, in obliquo autem & pro connota-

to non est quid distinctum, quia dicit ipsam actionem Creaturæ.

Obicit SECUNDò idem. Quando duæ causæ partiales subordinatæ producant aliquem effectum v.g. intellectus & objectum intellectionem, non eadem actione concurrunt sed diversâ. Ergo idem dicendum, cum Deus & Creatura concurrunt. Antec: prob: quia actio subiectatur in agente, sed unica indivisibilis actio, non potest subiectari naturaliter in duobus principiis distinctis realiter.

RESPONDETUR. Imprimis Negan: Antecedens cum sua probatione, quia quantumvis detur actionem agentem quodammodo subiectari in agente, non tamen in eo subiectabitur actio acta, nos autem concursum identificamus actioni actæ. 174 Dixi actionem agentem quodammodo subiectari, quia cum idem sit realiter, vel cum actione acta, (sed dicitur agens, non nisi per respectum ad principium) & sic recipietur in passo, vel est idem cum principio operante, & sic non subiectabitur propriè in agente, utpotè cui identificatur. Rursus si concursus Dei subiectatur in ipso Deo, quæro estne aliquid distinctum realiter à Deo, vel non est? si non est distinctum, in statu quæstionis non stas, hic enim quaritur de distincto realiter concursu, si autem est quid distinctum, & tamen recipitur in Deo. Ergo entitas Dei ratione Causæ materialis habere potest. Deniq; quamvis Causæ partiales subordinatæ producerent aliquem effectum distinctis actionibus partialibus, adhuc id respectu concursus Divini concedi non deberet, quia actiones Causarum partialium non debent tantum subordinari, quia nec essentialiter subordinantur, sicut subordinari debet actio Causæ secundæ ad Causam primam, consequenter actiones causarum subordinatarum quamvis concedantur distinctæ, non erit necesse distinguere concursum Dei à concursu creaturarum. 176 Lorca, ut eum citat recentior Suar: quamvis fateatur eundem esse realiter concursum causæ primæ & causæ secundæ, tribuit nihilominus prioritatem quandam concursui Divino, præ concursu creato, quam appellat prioritatem à quo, & dicit ulterius

177 rius Concursum Causæ primæ, esse priorem in genere Causæ efficientis, Concursum autem Causæ secundæ, dicit esse priorem in genere Causæ materialis, & sic determinare Causam primam. Hac illius doctrina non satisfacit. Tum quia prior est concursus causæ primæ in genere causæ efficientis, præ concursu causæ secundæ. Ergo comparatur ad illum, tanquam efficiens ad effectum, talis autem comparatio arguit distinctionem realem, si autem ponitur distinctio realis, quomodo identificantur? Tum quia concursus causæ secundæ, est prior in genere causæ materialis, præ concursu Dei, idq; supponit in genere causæ materialis veræ. Ergo subiectat concursum Dei verè concursus causæ secundæ. Si autem ille verè subiectat, quomodo sunt idem realiter? Tum quia non est explicabile, quomodo concursus Dei sit prior, præ concursu causæ secundæ? quia vel præcedit tempore, vel instati, vel naturâ, vel prioritate originis? non primum, & secundum, quia sicut nihil est prius tempore, vel instanti seipso? ita nec est prius eò, quod secum idem est realiter. Non tertium, quia nihil seipsum præcedit naturâ, cumq; per multos idem sit esse prius naturâ & prius causalitate, cum nihil causet seipsum, nec erit prius naturâ seipso. Non quartum, quia prioritas à quo, est prioritas consimilis ei, quâ prioritate prior est. Pater est æternus Filio, quæ prioritas licet salvet æqualitatem durationis, importat tamè oppositionem principii & principii, adeoq; distinctionem realem. Quod ipsum sic aliter probatur; Prout est prior à quo concursus Divinus, eò ipso est posterior. Ergo non datur prioritas ista concursus Divini. Antec: probatur. Prioritas à quo, est prioritas concursus creati prout peditis à Deo. Ergo concursus ille Divinus prior à quo eo ipso est posterior. Consequentia probatur, Concursus ille Divinus prout prior à quo, dicit concursum creatum, qui dicitur esse posterior. Ergo concursus ille Divinus prout prior, eò ipso dicit quid posterior. Addit recentior Suar: Concursus ille essentialiter procedit ab Ulroque principio. Ergo in nullo priori potest

180 esse sine alterutro, aliàs esset sine sua essentia, & certè non potest esse prior concursus creatus, hoc ipso enim quia creatus est dependet à Deo, non etiam præcedit concursus causæ primæ, quomodo enim Actio vitalis v. g. intellectio prius procederet à Deo, quam intelligeretur procedere à potentia vitali? Si tamen nomine huius prioritatis nō aliud intelligas, quam quod id, à quo dependet actio sit prius suo modo, quam id, quod dependet (si non sumatur præcisè) relativè; & ita prioris habet rationem Pater, præ Filio, causa præ effectum, cumq; concursus creatus dependeat ab increato, debet habere suo modo prioritatem.

DICES PRIMò cum Lorca. Duæ causæ non possunt uniri ad eundem effectum, nisi una determinet aliam, aliàs non nisi casu agerent, ergo & prima causa cum causa secunda non aget, nisi una determinet aliam. Quod si hæc determinatio tribuatur Deo. Ergo tribuetur & prioritas, nam determinatio prior prioritate à quo.

RESPONDETUR imprimis, hoc argumentum non procedere de Concursu, sed de causis, quo autem sensu Causa prima præ secunda habet rationem prioris, dictum ubi de Prædeterminatione; duæ autem causæ ut uniantur ad unum effectum, eæque liberæ, non est necesse, ut una prædeterminet aliam, sed ut offerat vires cum quibus posset quidem non operari, infalibiliter tamen operetur altera, & ne casu dicatur agere Deus concurrente cum causis liberis, dirigeretur à scientiâ conditionatâ.

DICES SECUNDò. Ex istis duabus causalibus, quarum una dicit, ideò egreditur concursus à causa prima, quia egreditur à causa secunda, & ista altera, quæ dicit, ideò egreditur concursus causæ secundæ, quia egreditur concursus causæ primæ? ex istis inquam duabus causalibus debet esse aliqua vera. Ergo debet alterutri concedi prioritas, cum concedatur determinatio, quam explicat illa causalis.

RESPONDETUR imprimis, retorquendo argumentum: ideò agit intellectus, quia agit species, ideò Petrus affidet Paulo, quia Paulus affidet Petro? & tamen

183 in his nulla reperitur prioritas, ita licet ideo agat Creatura, quia agit Deus, non sequetur hoc ipso, vel determinationem, vel prioritatem oriri debere. Deinde illa causalis, ideo egreditur concursus à causa secunda, quia egreditur à causa prima hoc solo sensu vera est, quia Deus & potentiam, & vires tribuit creaturæ, & in hoc genere conceditur prioritas, sed non in præcedentia alijs sensibus.

DICES TERTIO eum eodem. Malleus & artifex simul agunt, & tamen malleus dicitur esse determinatus ab artifice. Ergo etiam dicendum est, quod à concursu causæ primæ determinetur cōcursus causæ secundæ. Sol etiam & homo generat hominem in eodem instati etiam naturæ, & nihilominus determinat homo concursus solis, adeoq; habet in hoc prioritatē. Ergo etiam diverso respectu prior erit concursus causæ primæ, præ secundæ concursu.

RESPONDETUR, Supra jam prioritatem certam concessam esse, fufiusq; explicatum, hoc est in materia de Prædeterminatione. Ad argumenti vim quod attinet, illud non convincit, facile enim est, ut malleus distinctus realiter necessarioq; operans determinetur ab artifice, Sed concursus indistinctus realiter, quomodo determinabitur? Sicut & alia est virtus solis, hoc est v. g. calor, & alia virtus hominis, hoc est semen; hinc facilius est, ut unum determinetur ab alio.

185

DIFFICULTAS III.

An Concursus DEI sit quid determinatum physicè?

PRÆMITTO I. Rem esse de concursu DEI extrinsecum & concursu, ut dicebam Actonam concursus Agens, qui est omnipotentia applicata per voluntatem, cum sit ipsemet Deus, indubiè est quid determinatum.

PRÆMITTO II. Si hanc concursus DEI sit determinatus physicè pro eodem supponit, ac an sit determinatus non nisi ad hoc producendum? tunc procedere potest imprimis quæstio de concursu creativo, qui certè est determinatus physicè. quia idem est cum re

creata, quæ non potest esse, nisi hæc determinata. Si autem quæretur de concursu, qui idem est cum concursu creaturarum, tunc

PRÆMITTO III. Quæri posse, an Concursus DEI cum causis necessariis sit determinatus non nisi ad hoc producendum? & sic indubiè est determinatus, non enim est potestas utriuslibet in causis necessariis accipiendo eas cum omnibus prærequisitis. Si autem quæretur de Causis Liberis;

PRÆMITTO IV. Concursus cum causis liberis dupliciter spectari posse. Primo in actu primo, qui nihil aliud est, quam omnipotentia præparata ad concurrendum, vel potest spectari concursus in actu secundo, & hic non aliud est, quam ipsamet actio Creaturæ, prout dependens à Deo. 187 Concursus in actu primo spectatus est indifferens, sicut & ipsa omnipotentia est indifferens ad concurrendum ad hoc, vel ad illud. Concursus autem in actu secundo non est indifferens, quia non aliud est, quam ipsamet actio creaturæ, quæ actio non est indifferens ad agendum. Quia verò ipsæ Causæ liberæ spectari possunt prout sunt principium actuum naturalium & supernaturalium; Hinc

PRÆMITTO V. Quod Concursus DEI in actu primo ad actus supernaturales, prout importat superadditum habitum, aut præparationem auxilii vices habitus suppletis, in isto sensu habitus non est indifferens ad oppositum, licet sit indifferens ad agendum, vel non agendum.

RATIO, prioris partis præmissi est, quia gratia & principium supernaturale, sive intrinsecum, ut habitus, sive extrinsecum, ut auxilium, non potest principiari peccatum. Ergo est determinatum non nisi ad effectum gratiosum. Ratio secundæ partis est, quia si auxilium illud vel habitus esset determinativum ad agendum, ita, ut non posset fieri oppositum, hoc ipso illud auxilium tolleretur libertatem, de quo in Materia de Prædeterminatione. Hinc Præmissa colligendoq; dicta.

DICENDUM EST. Concursus DEI in actu secundo spectatum nō dicere indifferensiam, vel contradictionis, ut dixi, Præmissa quarto, nec Contrarietatis, ut ibidem dictum.

189 PROBATUR. Quia concursus in Actu secundo spectatus est ipsamet actio, quæ non potest non esse actio, adeoq; nec est indifferens, ut non agat, & tamen deberet esse indifferens, si haberet indifferentiam contradictionis, nec etiam actio haberet indifferentiam contrarietatis, quia est ipsa actio creaturæ, quæ non est indifferens ad oppositum; neq; enim habitus Amoris est indifferens ad odium, in quo tamen stat libertas contrarietatis. Concursus tamen in Actu primo est indifferens ad contradictoria, ut dictum præmissa eodem, licet spectatus in actu primo concursus, in quantum importat habitum supernaturalem vel auxilium indebitum, non sit indifferens ad oppositum, ut dictum Præmissa quinto.

190 OBJICIT PRIMò Pontius. Concursus Dei est volitio, quæ vult cum causâ producere effectum. Sed per illam volitionem non potest aliud produci. Ergo concursus Dei non est indeterminatus. Minor probatur. Quia sequeretur, quod esset illa volitio, & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, quia esset volitio producendi alium effectum; volitio autem producendi effectum alium, formaliter aut ratione distinguitur à volitione producendi alium effectum.

RESPONDETUR ipsam illam volitionem non esse determinativum unius partis, nec volitionem unius partis antecedenter ad suppositionem volitionis Creaturæ. Deinde, volitio quæ vult producere effectum Deus, unum dicit in Recto, & hoc est ipsemet Deus & actus illius internus, identificatus Deitati, & hæc volitio in essendo quidem est determinata, cum sit ipsum esse Dei determinatum, sed non est determinatum non nisi ad volendum hoc. Deinde volitio illa connotat aliquid extrinsecum, nempe ipsum effectum, quem concedo esse determinatum, sed ex suppositione sui ad se.

191 OBJICIT SECUNDò idem. Concursus Dei est identificatus actioni creaturæ. Sed hæc est determinata ad unum. Ergo & ille concursus.

RESPONDETUR, Concursus in actu primo non esse identificatum Creaturæ,

sed tantum concursus in actu secundo, quem jam supra dixi non esse indifferentem ad oppositum, vel non ad esse, sicut supponit objectio.

OBJICIT TERTIO. Effectus non magis pendet à Causâ secunda, quam pendet à Causâ prima. Ergo sicut non potest egredi à causâ secunda per concursus indeterminatum, nec egreditur à causâ prima.

RESPONDETUR: effectus egredi à concursu Causæ secundæ indifferenti, si ille sumatur in actu primo, quia egreditur à voluntate non determinata, in actu autem secundo spectatus concursus utriusq; determinatus est, ut dixi.

OBJICIT QUARTò idem. Concursus cum sit actio, necessario pro distinctione terminorum distingui debet. Ergo non est indifferens. 193

RESPONDETUR. Consequens & Antecedens esse verum de Concursu in actu secundo.

INSTAT. Determinatio actualis Causæ ad effectum producendum nequit esse, quin causâ determinetur per ipsam. Ergo si determinatio, quæ Deus de novo determinat ad producendum amorem, esset etiam determinatio ad producendum odium, sequeretur, quod quoties produceret amorem, produceret etiam odium.

RESPONDETUR: non dari determinationem actualem causæ ullam, quæ sit distincta ab ipsamet actione libera.

OBJICIT QUINTò. Si non daretur concursus divinus determinatus & determinans Dei voluntas ad unum, non daretur ex eo, quia tolleretur Libertatem. Sed non tollit. Minor probatur, quia illud, quod tollit Libertatem, debet esse suppositio alicujus, quod quamvis antecedit, habet virtutem necessario tractivam voluntatis. Sed si daretur decretum determinans, aut concursus quicumq; Divinus ad unum determinans, non haberet virtutem necessario tractivam voluntatis. Quod ipsum probatur. quia quidquid habere potest virtutem determinativam voluntatis, vel debet illam habere quatenus est aliquid, quod habet rationem actus primi, vel rationem actus secundi. Neutro modo

195 modo determinatus ille concursus habet vim determinandi necessariò voluntatem, quod ipsum probatur. quia quod determinat necessariò per modum actûs primi, aut debet proponi ipsi per intellectum, aut debet habere aliquam antecedentem actionem, per quam produceretur actio voluntatis: jam autem non est necessarium, ut vel decretum illud cognoscatur, nec habet illud decretum vel concursus actionem aliquam antè actionem voluntatis; aliàs antè actionem voluntatis produceretur actus voluntatis, quod fieri non potest. non datur enim actio actionis gratis; illa poneretur. Quòd si illud decretum & ille concursus esset per modum actûs secundi, necdum necessitaret voluntatem. quia ille concursus, aut esset actio totalis actûs voluntatis, aut partialis: Si totalis. Ergò actus ille non produceretur à voluntate: si partialis. Ergò debet simul naturâ adesse actio voluntatis, & sic non determinabitur voluntas determinatione antecedenti.

RESPONDETUR, hoc argumentum multum probare, probaret enim salvari Libertatem in prædeterminatione Thomistica. quia etiam illa nec agit sine voluntate, nec debet proponi voluntati. Supponitur autem Scotistas Prædeterminationem Physicam non admittere. Rursus, possibile est, ut Deus suo decreto destruat Libertatem, & tamen vi hujus argumenti non destrueret illam, quia non esset necesse decretum illud proponi voluntati nec esset necesse, ut illud decretum antecedenter agat actionem voluntatis. Directè autem ad argumentum dici potest, duplicem necessitatem profectam à Deo cogitari posse. Primò positivam, quam stante etiam iudicii indifferentiâ de faciendo, vel non faciendo imprimere potest potentia volitiva. Secundò, aliquam necessitatem negativam, quæ sistat in non exhibitione ejus, quod necessarium est ad agendum conformiter voluntati Libere, sic v. g. quando Deus subtrahit suum concursum causæ necessariæ, necessariò habet hoc, quòd non agat, quæ tamen necessitas non nisi ex negativo principio oritur, ex negatione scilicet concursus de-

biti, sic etiam in præsentī, quia non daretur concursus indifferens, quo indiget potentia hîc & nunc liberè operatura, hîc illo negato, negativè Deus necessitaret voluntatem; dico itaq; necessitatem illam fore in actu primo, sed quia est ex negativo principio, non esset necesse illam quidquam agere antecedenter, nec etiâ nosci. Posset etiam ostēdi actio antecedens impropria, hoc est determinans potentiam, ut non nisi agat.

NOTO. Præsentem doctrinam Pontii & Scotistarum respicere, quòd non sit tollenda Libertas concursu & decreto determinativo ad unum, modò se habeant per modum concomitantis; Sed tollendam esse Libertatem hæc evincunt. Tum quia quò posito non possumus non agere, & illud non est situm in nostra potestate, nec ortum ex usu Libertatis, illud tollit libertatem; jam autem ille concursus etiam concomitans est talis, ut docet ipse Pontius. Major autem fundatur in definitione Libertatis, quia de ratione Liberi est, positus omnibus requisitis, inter quæ est concursus concomitans, posse agere & non agere. Tum quia per hoc solum videtur velle salvare libertatem, quia decretum illud determinatum includeret adhuc concursum creatum, ut videre illum est hîc num: 103. hoc autem Libertatem non salvat, quia si necessitaretur voluntas ad agendum, adhuc includeretur concursus voluntalis creatus. Tum quia illud decretum & esset concomitans, ut supponitur, & non esset. Concomitans enim esset antecedens non solâ æternitate, quia hæc ad præsens impertinens est, sed esset antecedens causalitate, quod ipsum probatur, concomitantia dicit simultatem duorum. Ergò etiam & concomitantia concursus determinati dicit simultatem duorum, nempe concursus Divini, & concursus Creati. Sed concursus creatus respectu effectûs agendi habet rationem antecedentis causalitate, quamvis concomitantem sibi habeat concursum Divinum. Ergò etiam & concursus Divinus poterit habere rationem antecedentis causalitate, quamvis concomitantem sibi habeat concursum potentia creatæ. Tum quia Con-

201 Concursus Divinus in Actu primo spectatus, vel complet rationem actûs primi proximi in potentia, vel non complet: Si complet, ergò & ipse habet se per modum actûs primi. Si non complet. Ergò potentia se solâ habet rationem actûs primi completi, quod nec ratione effectuum naturalium, sed multò magis supernaturalium concedi non potest potentia, aliàs viribus naturæ posset illum producere, statuiturq; per hoc independentia actûs primi creati in agendo à causa prima, & si nihil sit in actu secundo sine concursu Dei, ita nec fieri potest quidquam sine concursu Dei in actu primo; quia ab iisdem principiis pendet effectus in actu primo & in actu secundo. Tum 202 quia non est imaginabile esse aliquid verè causam, & tamen nō se habere per modum antecedentis. Tum quia posito illo simultaneo concursu in actu primo parato, habente respectu effectûs antecedentiam causalitatis, & includere aliquo modo operationem nostram, vel potest fieri & non fieri operatio, vel tantum potest fieri: si primum, quomodo salvatur determinatio? si secundum, quomodo salvatur Libertas? Tum quia concursus ille simultaneus includens nostram operationem includit illam tanquam effectum. Ergò respectu illius non dicit cōcomitantiam, sed antecedentiam. Tum quia & esset ille concursus determinatus, ut ponitur, & non determinatus, quia illo posito

posset adhuc homo agere & non agere, 203 ut videre est apud ipsum, num: 98. Tum quia, ponamus ex una parte decretum aliquod & concursum determinatum, qui etiam sit per Scotistas necessitativus, ponamus ex alia parte decretum illorum & concursum concomitantem, fiat parallela. Istud decretum necessitans, est suppositio antecedens causalitate positionem effectûs, concursus etiam cōcomitans antecedit causalitate positionem effectûs, decretum necessitans, non est in nostra potestate ponere vel non ponere idem, verum de decreto & concursu concomitanti, decreto necessitanti posito non potest sequi oppositum in sensu composito, idem convenit decreto concomitanti, hōc ipso enim non esset determinatus. Quid 204 autem rogo habet se sola verbotenus cōcomitantia, ad salvandam Libertatem? Neq; valet quod adfert, num: 108. Ubi dicit, quando mihi DEUS dat concursum determinatum ad unum, quamvis non det concursum determinatum ad oppositum, sufficit, quòd habeatur concursus in actu primo, hoc est voluntas DEI parata dare concursum, nam si non sufficit ad libertatem dare concursum necessitantem & habere voluntatem paratam servandæ Libertatis, nec in præsentī etiam sufficeret, & sicut non sufficit Deum esse paratum ad dandum Auxilium sufficiens, sed est necesse illud offerre, ita & in præsentī.

DISPUTATIO VII.

DE CAUSA EXTRINSECA, QUÆ EST FINIS ET EXEMPLAR.

PAUCA hîc veniunt Scholasticè discutienda, hoc, quod difficultatem habere posset, id est, an bruta agant propter finem propriè? negatumq; hoc est in Materia de Angelis Dis. 5. N. 85. alia quæ sunt magis propria hujus loci interim decurrenda sunt.

QVÆSTIO I.

Quid Finis? estne Causa realis? quæ ejus Causalitas?

ASSERO PRIMò. Finem ex Aristotele 2. Physic: textu 28. esse id, cuius gratiâ ali. quid fit, ex quo rursus causam finalem secundum id, quod dicit 1. Ethic: c. 2. rectè definieris? Est id, quod propter se amatur, & propter quod cetera volumus; Reflectendo autem ad terminos, quibus causa in communi definita est, causam finalem definieris; Quòd sit principium determinans ad existentiam gratiâ sui, vel tanquam propter quod. Explicari

Na

hoc

- 3 hoc solet sicut intellectus assentitur quibusdam principiis, quæ de se evidentiæ sunt, & quibusdam non nisi propter connexionem cum illis? sic etiam voluntas quædam amat objecta propter se, & alia propter connexionem cum illis, & quemadmodum quibus intellectus tanquam immediatis assentitur, vocanturq; principia, quibus autem assentitur propter connexionem, vocantur conclusiones, sic quæ appetit voluntas propter bonitatem immediatè in illis inclusam, vocatur finis, quæ autem amantur propter connexionem cum illo bono, vocantur media.
- 4 Explicari hoc ipsum sic aliter potest.

De ratione finis est ultra se nihil in illo genere, vel ordine habere; & ita est finis linear, ultra quod non extenditur linea, beatitudoq; nostra objectiva est Deus, quia illo possessio, nihil ultra appetit homo; Quod ipsum fundatur in hoc, quia si ultra finem aliquid esset, & competere, ut supponitur illi fini ratio finis, & non competere, competere quidem, ut supponitur, non competere autem, quia non finiret; siquidem aliud daretur finitivum. Quia autem in bonis sunt aliquæ, quibus possessio in illo genere, nihil ultra appetit in illo genere voluntas, fit, ut dentur aliqua bona, quæ finis sint, & dici possint; & ita v.g. bonum, quod adipisci vult ægrotus quæ talis est sanitas quæ possessa, ægrotus in illo genere nihil plus appetit; hinc fit, ut sanitas sit finis bonumque in suo genere finale, & sicut posita Conclusio- ne ex præmissis concluditur motus in noscendo objecto, prout contento in Conclusionem, estq; illa veritas, ultra quam habitam in objecto Conclusionis, non ulterius arguendo procedit intellectus, sequensq; argutio quæcunq; non hoc objectum huius Conclusionis, sed aliud inferet, totaq; illius complexio, in priori concludetur, & terminabitur; hinc Conclusio ex vi etiam nominis est finis motus intentionalis intellectivi, ita quando non ulterius in illo genere appetendi movere se voluntas, illud bonum dicitur voluntatis finis.

Quia autem nullus est finis ad quem processu non pervenitur? & ita est finis itineris, ad quem his leucis, stadiis ut pervenitur, finis motus intellectualis Conclusio, ad quam mediis præmissis devenitur? ita etiam & bonum, quod possessio finitur appetitus in illo genere habet viam suam & processum, hicq; non alius est, quàm ipsa media, per quæ acquiritur possessio boni illius satiæ in genere illo appetitus, finitiviq; motus voluntatis.

ASSERO SECUNDÒ. *Finem esse Causam realem.*

PROBAT id, auctoritas Aristoteli; 2. Physicæ. 70. ubi inter causas sine addito numerat etiam finalem. Posset tamen responderi ad hanc auctoritatem, quod illo loco nihil agat Aristoteli: de Causa rigorosa, vel non rigorosa, sicut in simili de Causis intrinsicis dictum est. Accedendum ad rationem, quæ in hoc fundatur, quod nihil desit, quominus finis dicatur vera Causa realis. Quia quamvis causa non existat in se, ut nec finis movens existit, sed petit poni & existere, sufficit, quod existat in aliquo sui, hoc est in apprehensione amoreq; suæ bonitatis, quæ duo apprehensio & amor sunt quasi Semen finis. Rursus habet veram Causalitatem, stantem in Traktionem voluntatis, de qua infra, appellaturq; hæc tractio motio metaphorica, non secundum esse, quia in rebus non sunt Metaphoræ, sed secundum dici, & sicut cum dico, pratum ridet, non sequitur, quod floreat Metaphoricè, sic nec sequitur ex motione Metaphorica, quod verè non alluciat. Difficilius est ostendere, quomodo sit Causa realis, cum causet seipsum? nam communiter dicitur, quod finis positus in intentione, causet seipsum in executione.

EXPLICAT id PRIMÒ Recentior Svar: Quod finis non causet seipsum & respectu sui non sit causa vera, sed quod tamè causet verè amorem sui, à quo habet distinctionem realem, & quamvis hic amor causet postea positionem finis, id non obest; quia axioma illud, quod est causa cause, est causa causati, procedit in causis ejusdem generis.

NON SATISFACIT hæc explicatio. Tum quia

- 9 quia non est ratio, cur illud axioma teneat in causis ejusdem generis, & non teneat in causis diversi generis? Tum quia debet respectu illius poni causalitas finis, respectu cuius habet rationem finis, jam autem respectu amoris præcisè non habetur ratio finis, cum æquè media ipsa, bonumq; non consequibile amorem mereri possit. Tum quia omne objectum verum cognitum deberet esse finis, est enim amabile, adeoq; causans sui amorem, neq; tamen ex eo omne objectum est finis.

EXPLICARI POTEST SECUNDÒ. Causam finalem esse causam physicam, prout physicum opponitur ficto, non vero, prout intentionali; hinc consequenter dicitur, quod finis, prout est intentionaliter acceptus, sit quid distinctum, à seipso existenti in executione. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia concedo quidem cognitionem à fine esse distinctam realiter, sed nego objectum illius cognitionis & ipsum in executione positum, esse distinctum realiter, cum sit eadem entitas, sed solis statibus diversa. Tum quia Ens existens, ens in potentia, ens possibile, est idem realiter, totaq; diversitas est non in Ente, sed in connotatis illius; Ergò nec finis prout in intentione à seipso, prout in executione, distinguitur realiter. Tum quia Universale per præcisiones objectivas, vel formales fabricatum non est distinctum realiter à singularibus; hinc si distingueretur ab illis, nec prædicari posset de illis, sed falsificarentur propositiones. Ergò nec distinguitur realiter finis quæ talis in intentione à seipso, prout in executione.

EXPLICARI POTEST TERTIÒ. Causam finalem esse causam physicam, sed cum addito intentionalem, consequenter non debere habere effectum distinctum realiter, eo quod id poscat natura Causæ intentionalis, & sicut idem producat se secundo est Causa vera physica, & tamen non producat effectum distinctum realiter, sic & hic. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia si dicas hanc esse naturam Causæ intentionalis non habere à se distinctum effectum realiter, dicam etiam esse naturam causæ intentio-

nalis, secundo ut non sit vera causa realis, idque ob defectum distinctionis ab effectu. Tum quia quamvis salvetur ratio causæ realis sine distinctione reali ab effectu in productis & causatis, non tamen in causatis & causantibus primò, aliis subverterentur & Philosophica & Theologica principia; ostende ergò distinctum effectum realiter, quem causa physica finalis producat primò. Tum quia non poterit ostendi quid simile operetur finis ei, dum idem reproducat suam Entitatem, quod tamen salvet rationem causæ realis, sed quicquid sit de his principiis, vel exinde hæc explicatio non satisfacit, quia veræ causæ realis si nihil obsit, debet ostendi effectus verus, realis, & distinctus, idq; ex proportionem ad alias causas.

EXPLICARI POTEST QUARTÒ. Inter finem in intentione existentem, & inter finem in executione positum, esse distinctionem realem; quia bonitas illa, quæ erat apprehensa non est illa eadem, quæ in executione ponitur, sed est distincta numero, ea scilicet, quam DEUS ut existat determinat, cum alia numero ab efficiendi produci potuerit. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia videtur oppositum esse in communi apprehensione, vulgariter enim assumitur, quod finis causet seipsum in executione. Tum quia arbitrarium videtur alligare DEUM, ne determinet hunc individuum finem pro executione, qui forte in individuo erat in intentione. Tum quia finis potest esse huius in individuo, & executio huius in individuo, casu v.g. quo profine sit pomum hoc individuum appetitum.

EXPLICARI TANDEM POTEST QUINTÒ. Finem esse causam realem respectu medi- orum, ad quæ movere, à quibus distinguitur realiter, ex quibus Mediis producat finis.

ASSERO TERTIÒ. *Causalitatem Causæ finalis esse, ut inquit Philosophi post Aristotelem, motionem Metaphoricam.* Hoc dictum puto fundatur in modo agendi voluntatis, quæ non sinit sibi objectum, sed trahitur ab objecto, adeoq; ad illud movetur appetendo; hinc causalitas illius appellatur motio Metaphorica, sed quid tandem sub hoc nomine motio metaphorica intelligendum? Na 2 EXPLA-

15 **EXPLICANT PRIMò aliqui.** Quòd causalitas finis sit amor finis. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia datur amor respectu DEI tanquam finis, nequamen amor dicitur causalitas respectu DEI. Tum quia potest esse amor finis, isque adhuc efficax, & tamen saltem divinitus impediri, ne ponatur in executione finis. Ergo amor non est causalitas finis, quia posita causalitate impossibile est non sequi effectum, qui debet esse finis in executione. Tum quia causalitas debet esse quid receptum à causato, jam autem amor non recipitur in effectum, quem causat.

EXPLICANT SECUNDò alii. Causalitatem finis esse ipsum bonum, prout connotat dependentiam à se effectus. *Hac explicatio*

16 **NON SATISFACIT.** Tum quia hic agitur de Causalitate, ut ita dicam, causata, non de causalitate causante, seu tenente se respectu Causæ. Tum quia & de hoc ipso quæritur, in quo sit ista dependentia.

EXPLICANT TERTIò alii. Cum Utroque Suar: & aliis non paucis, quòd causalitas finis sit ipsa actio efficientis, prout respicit id, propter quod fit. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Quia si nihil obstat diversis causis, tribuendæ sunt diversæ causalitates, magis enim proportionatum est, ut id, cui competit esse Causam diversam ut Quod, si etiam Causa ut Quo, seu habens causalitatem diversam. Deinde causalitas efficientis est illa ipsa, effectus suo modo Causæ finalis, quomodo ergo erit ejus causalitas?

17 **COMMODIùS DICERETUR** in re loquendo non aliud esse causalitatem finis, quam ipsum effectum, prout dependentem ab hoc, vel illo fine. Sic v. g. deambulationem erit dependentia intentionalis deambulationis ab hac intentione, quæ est Sanitas, Causalitas in deambulationem erit dependentia intentionalis deambulationis ab hac intentione, quæ est Sanitas, sicq; de reliquis finibus.

RATIO, quia in nullo argui potest insufficientiæ hæc explicatio. Breviter causalitas finis, est objectivum propter quod operor, seu objectivum responsivum *Quare operaris.*

QVÆSTIO II.

De reliquis Causam Finalem concernentibus.

Quoad effectus Causæ finalis.

ASSERO I. *Alius antecedentes positionem mediorum, qualis est cognitio finis, Simplex complacentia, amor, consensio nō sunt effectus proprii dicti Causæ finalis.*

RATIO prioris. Quia si cognitio finis esset effectus finis, ante cognitionem finis jam deberet esse in actu primo Causæ sufficienter constitutus & completus finis, ante cognitionem autem non est sufficienter completus, quia finis non cognitus in ordine movendi, seu finalisandi, ita se habet, ac si non esset; deberet autem jam esse completus finis, in actu primo, quia omnis causa supponitur completa ante suum effectum. Simplex item amor & intentio finis, ut censet Vasquez & Fonseca cōtra utrumq; Svar: non est effectus finis, quia ratio attingendi finem non est propriè effectus finis, jam autem illi actus sunt ratio attingendi finem, sed sunt illi actus propter bonitatem bonitatis finis, hoc est rationes attingentes bonitatem ipsius, non verò alio modo, fiuntq; propter finem, tanquam propter objectum, hinc etiam impropriè dicitur desiderare aliquis propter finem, sed desiderat finem. Ergo desiderium illud non est effectus finis, cum non fiat propter finem. Deniq; Aristot. 10. Metaph: tex. 30. censet, proprios effectus finis posse causare finem in genere causæ efficientis, desiderium autem v. g. sanitatis non causat propriè sanitatē, sed medicinā, idemq; dicendum de amore efficaci.

ASSERO II. *Alius immediatè versantes circa media, ut est Electio, inquisitio mediorum non est propriè effectus finis.*

RATIO, quia sunt potius ratio amandi media, & propriè non sunt ratio ponendi finem in esse reali, per accidens tamen possunt esse effectus finis, si adhibeantur ut media ad consecutionem finis, propriè itaque actus hi causantur ab amore finis in genere causæ formalis extrinsecæ. Multò autem minus actus, consequentes pos-

21 possessionem finis erunt propriè propter finem, quia vel sunt propriè propter intentionem finis, & hoc non, quia non est jam intentio finis posito fine, sublatāque etiam omni intentione finis, sequitur delectatio de præsentī v. g. sanitate, vel sunt propter finem jam in executione positū, & hoc non est esse effectum propriè finis, quia hi actus adveniunt per accidens, nec supponunt finem in intentione, cum tamen hic non nisi intentionaliter causet. Adveniunt autem per accidens, quia quamvis DEUS subtraheret concursum à delectatione, obtentionem finis consequente, haberet jam totum finis quod intendit, intendit enim positionē sui quæ supponitur.

ASSERO III. *Effectum proprium finis esse media.*

22 **RATIO,** quia ut dictum supra, respectu mediorum causa finalis est verè Causa, ergo & media sunt verè effectus illius, hæc enim se ad convertētiam habent. Videtur hoc idē docere Aristot. 10. Metaph: tex. 19. Ubi dicit, ea quæ fiunt propter finem, esse intermedia inter finem, etiam movens, seu agens se movens ad consecutionem finis, ex quo loco sic arguitur. Id quod fit propter finem est effectus finis, pro eodem enim hæc sumuntur, sed media, ut inquit Aristoteles, sunt ea, quæ fiunt propter finem. Ergo &c.

Quoad cognitionem requisitam, ut agat Causa Finalis

23 **ASSERO I.** *Sine prævia cognitione non finalisare finem.*

RATIO, quia finis non cognitus, ut dixi supra, ita se habet, ac si non esset, quia sicut existentia realis dat esse reale physicum, ita intentionalis existentia, ratione scilicet cognitionis dat esse intentionale, hoc autem requiritur, ut causet finis; cum enim causet intentionaliter, debet etiam existere intentionaliter.

ASSERO II. *Non esse quid impertinens ad rationem movendi fini propriā, ipsam cognitionem.* Sequitur assertū ex priori, & Ratio præter superius adlatam est. Quia idem bonum propter varietatem cognitionis aliter & aliter causat, amatur enim intensius, si penitiùs noscatur, & idem bonum in quantum præsentatur præsens, producit

24 amorem, in quantum præsentatur absens, desiderium, quæ diversitas non in entitatem boni, hæc enim constanter eadem est, sed in diversitatem repræsentationis rejici debet. Cæterum ipsa cognitio, nō est ratio formalis motiva, quia non cognitio amatur, sed objectum, & finis cognitione repræsentatus, ita nihilominus, ut non sola bonitas ametur, sed bonitas ut cognita, ad eum modum, quò præmissæ causant Conclusionem, sed ut cognita. Deinde finis ratio in eo cōsistit, quòd moveat, bonitas autem ut cognita movet. Et certè bonum secundum se spectatum habet se ac si non esset, & quamvis hæc cognitio habeat se nō nisi per modum requisiti, exprimitur tamen ad ostendendum, in quo sensu posita causet hæc bonitas.

ASSERO III. *Possibile esse, ut licet non præcedat cognitio finis, modò aliquid defectum illius suppleat v. g. si non determinet DEUS ad ponendam volitionem finis, ut inquam incognitus finis ametur.* Est Assertum Ovied & Conimb: contra Vasq: & Arriag:

RATIO PRIMA asserti, quia id non implicat contradictionem.

RATIO SECUNDA, Potest elevari voluntas ad producendam gratiam. Ergo & amorem sine cognitione prævia, nec est ratio cur illud requisitum cognitionis suppleri non possit saltim in genere Causæ efficientis.

RATIO TERTIA ex Oviedo. Potest DEUS infundere actum amoris voluntati, respectu cujus nulla in voluntate præcessit cognitio, si illum enim potest ponere in lapide, multò magis in voluntate. Ergo & potest determinare voluntatem, ut eliciat actum, respectu cujus nulla præcessit cognitio. Videantur dicta in Animast: an volūtas ferri possit in incognitū?

DICES I. Cum Arriag. Volitio fertur ad bonum secundum esse apprehensum, illic non est bonum apprehensum. Ergo.

RESPONDETUR, vera esse hæc de volitione naturaliter se habente in suo modo agendi, non autem de volitione supernaturaliter in modo suo agendi se habente. Potest etiam retineri communis responsio, esse illud apprehensum quā apprehensum habere se per modum conditionis,

Na 3

non

27 non autem per modum rationis formalis obiectivæ. Non repugnat autem conditiones sine quibus Non, esse supplebiles saltem aliquas, cur non hanc?

DICES II. Quamvis existentia sit sola conditio agendi, tamen non potest Deus elevare aliquid, quod non existit ad causandum. Ergo etiam quamvis cognitio sit sola conditio, non poterit elevari voluntas ad amandum sine cognitione.

RESPOND: Non assumi à nobis omnem Conditionem esse supplebilem, sed aliquas, eas scilicet, quas suppleri non repugnat, repugnat autem suppleri existentiam, quæ repugnantia non ostenditur, ne suppleri possit cognitio.

DICES III. Non potest appetitus naturalis ferri ad rem non habentem bonitatem. Ergo nec ad rem incognitam.

RESPONDETUR. Negan: Consequenter quia malum non habet, per quid compleat voluntatem, ut amore potius eliciat, ostenditur autem determinativum in presenti. Addo non implicare, ut malum aliquod assumat DEUS & elevet, ut suppleat vires in complenda voluntate, ut exire possit ad amorem boni alicujus obiecti.

DICES IV. Cum recentiori Svar: Voluntas est potentia cæca. Ergo non potest tendere in incognitum.

RESPOND: Materialiter non esse accipiendum visum voluntatis, sed accipiendum hoc sensu, quod scilicet nisi ponatur notitia, tanquam conditio, non sit futura completa voluntas ad actum suum producendum, sed non sequitur aliunde illam compleri non posse, statque in hoc proportio, quod sicut cæcus non potest se determinare quò ire debeat, ita nec voluntas se determinat, si nesciat quid amare debeat, si ergo aliunde determinetur, hoc ipso cæcitas illius tollitur.

DICES V. Cum Hurtad: Volitio per se dependet à cognitione. Ergo non potest non dependere ab illa. Antecedens probatur, quia non dependet mediâ aliâ entitate.

RESPONDETUR. Volitionem per se pendere à Cognitione, tanquam à Conditione, hinc illâ mutâ, poterit adhuc in sua entitate stare, sic v. g. in principiis

nostris, non per aliquid superadditum pedit effectus ab approximatione, & tamé approximatione non datâ fieri potest effectus, sola ergo dependentia non per aliquid superadditum, dependentia inquam tâquam à ratione formali suppleri non potest. Addo, dici posse, tali amore elicitò denominandum subiectum amans, quia adhuc ab intrinseco elicitur, nec apparet quomodo cognitio illa antecedenter se habens conferat vim denominandi actionibus vitalibus, & sicut quamvis Naturaliter non eliciat voluntas actus supernaturales, elevata tamen vitaliter illos elicit, ita & quamvis naturaliter Voluntas non eliciat actus volendi sine cognitione, posita supplementatione illius defectus, vitaliter illos eliciet, adeoque cum vi denominandi elicientem.

Quoad subiecta quibus competit agere propter finem?

ASSERO I. Bruta non agere propriè propter finem. Fusiùs hæc explicantur loco citato ad primam secundæ.

RATIO interim asserti sit, quia propriè agentia propter finem sunt agentia, quæ attendunt ad connexionem mediorum cum fine, ad quam non attendunt bruta. Operantur tamen impropriè propter finem, quia agunt propter bonum, quod cognoscunt, & ad quod habent instinctum, quem instinctum Aristoteles imitationem rationis, & brutalem quandam potentiam, consimilem rationali appellat, qui ipse instinctus fundatur supra complexionem certam animalis & temperamentum primarum qualitatum, habitualiter autem est æstimatoria animalis ex tali complexione determinans ad sic vel ita operandum, actualiter autem ille instinctus est actus phantasie impellens ad sic vel ita operandum.

ASSERO II. DEUM ad intra & quoad operationes immanentes non agere propter finem.

RATIO, actus ad intra sunt ipse DEUS, qui à nullo fine dependet.

ASSERO III. Operationes Divinas ad extra esse propter finem. Ad extra enim sumptæ non sunt ipse DEUS, & cum faciat illas propter se, bene illæ respicere DEUM poterunt tanquam finem.

Quo-

QVÆSTIO III.

De Causa Exemplari.

ASSERO I. Exemplar ex S. Augustino & S. Thom: esse formam in mente existentem, quam effectus imitatur ex intentione agentis determinantis sibi finem, dicitur forma, quia sicut per formam constituitur agens potens agere, ita & per exemplar constituitur potens agere agens idæale, vereque; per illam figuratur & formatur res agenda in mente. Dicitur in mente existens, ad distinctionem ab exemplari externo v. g. pictura, quam imitatur pictor, ad quod exemplar si velles præsentem definitionem extendere, demenda esset particula in mente existens, dicitur ex intentione agentis, ut excludantur ea, quæ casu fiunt, dicitur agentis determinantis sibi finem, ut excludantur bruta, quæ non nisi determinata agunt.

ASSERO II. Exemplar consistere in conceptu obiectivo: negat Svar: Fontec. Rub: Valent: & alii. Sed nobiscum est Vasquez item Arriag. & recentior Svar.

RATIO. Tum quia Aristot: 7. Metaph. tex 28. & 30. censet, exemplar esse essentiam rei, prout est in anima, dicitque domum fieri ex domo, subijce præcognita & idæali. Tum quia exemplar est id, ad quod agens respiciens operatur, qui non respicit suum conceptum formalem, sed obiectivum. Tum quia universale non consistit in conceptu formali, ut dictum in Logicis. Ergo nec exemplar, par enim est utriusque ratio. Et certè conceptus formalis & esset exemplar, ut supponitur & non esset, quia exemplar id est, quod ea prædicata, quæ res in statu physico habere debet, intentionaliter repræsentat, ut hæc intentionalia in statu physicum reducuntur, non prædicata conceptus formalis, sed obiectivi in statu physicum reducuntur.

DICES I. Exemplar divinum consistit in conceptu formali, non obiectivo, Ergo & idææ Creatæ. Antec: probatur, quia conceptus obiectivus est ipsa Creatura facienda, DEUS autem in operando non dependet à Creaturis.

RESPONDET PRIMò recentior Svar: quod exemplar divinum non consistat in Crea-

33 Quoad Divisionem Finis, quem dicit Aristot: secundi Phisic: tex. 57, in finem Cujus, & in finem Cui hoc innuendū erit, quod nomine finis Cujus, supple gratiâ, quem etiam Aristoteli: alibi appellat finem Qui, veniat ipsum bonum, quod appetitur, finis autem Cui est subiectum cui illa bonitas appetitur. Quo supposito

ASSERO I. Ex fine Qui, & fine Cui coalescere perfectam rationem finis.

RATIO. Quia bonum appetibile, & hoc erit finis Cui, debet insuper esse bonum in se, & hoc erit finis Qui vel Cujus. Unde etiam ad Sanitatem & amor sanitatis, & amor subiecti movetur.

DICES I. Finis est id, in quo sistit operans. Sed operans sistit in fine Cujus seu Qui. Ergo ille solus est finis.

34 RESPONDETUR, Operans sistit in fine Qui, tanquā ratione adæquata, nego, vult enim indubiè illum sibi vel alteri, sistit in fine Qui, tanquam in bono, quod appetitur; neque enim in ratione ejus, quod appetit, aliud hic & nunc habet, concedo, sed non sistit, quasi illud solum motum illius sistat, defacto enim vult illud sibi, neque enim à sitiente tantū amatur aqua, sed proceditur ad ipsum sitientē, ut illū refrigeret.

DICES II. Finis Qui amatur propter finem Cui. Ergo potius est medium, quam finis.

35 RESPONDETUR, Finem Qui amari propter finem Cui, tanquam propter subiectum, non verò amari propter finem Cui, tanquam propter rationem amandi, quia sanitas amabilis est propter suam intrinsicam bonitatem.

ASSERO II. Finem Cujus seu Qui interdum esse nobiliore entitativè interdum ignobiliorem.

RATIO, quia sanitas est quid ignobilius animali, utpotè ejus accidens, si autem homini optem beatitudinem, Finis Qui erit dignior homine.

ASSERO III. Amore intenso ordinariè magis amare finem Cui, sed amore appetitivo non semper.

RATIO, quia finis Cui magis intimè perspicitur magis allicit, & ita cum volo mihi DEUM clarè visum, fieri potest, ut intendis me in hoc amem, quam DEUM, licet illum magis appetiem.

39 Creaturis, tanquam in conceptu objectivo, sed in essentia Divina, prout se præbet imitabilem. *Hec Responsio*

NON SATISFACIT, quia & non confiteretur per illum exemplar in Creaturis, tanquam in conceptu objectivo, & confisteret. Ut Probatur: quia qui dicunt etiam exemplar Divinum consistere in conceptu objectivo, nolunt illum esse extra Deum, idæ enim prout hic de illis necessario sunt internæ Consequenter sunt ipsæ Creaturæ, prout representatæ per essentiam Divinam, sed pro sua responsione.

INSTAT I. Svar: recentior auctoritate scripturæ, faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, ubi proponitur essentia Divina, prout exemplar hominis faciendi.

RESPONDETUR, per interpretes non loquitur illuc DEUS de idæa hominis, sed de similitudine in proportionem ad suam naturam, immo & ad personalitates per tres potentias animæ, sed posito etiam, quod hic agatur de Causa idæali, inde non sequitur illam non consistere in conceptu objectivo, hoc est in ipsis Creaturis prout representatis per essentiam Divinam.

INSTAT II. Effectus imitatur aliquid à se diversum cui sit similis per imitationem, cum tamen DEUS eundem numero effectum cognoscat, eundem numero representet, at verò inter DEUM & seipsum non datur similitudo, sed identitas.

41 RESPONDETUR, effectum imitari aliquid à se diversum statu, sed non predicatis, & licet non detur similitudo physica relativa inter idem & seipsum, datur tamen similitudo non relativa, nam similis est Filius DEI in natura Patri, licet sit eadem utriusque natura, sed hic etiam est similitudo specialis, nempe intentionalis, in hoc stans, ut ea prædicata, quæ objectum in re continet, imagine intentionali & spiritali represententur.

INSTAT III. Idem ex Aucto: Aug: negantis, Deum aliquid extra se intuitum, ut mundum fabricaret.

RESPONDETUR, hic locus solum probat, quod ille conceptus objectivus non fuerit, nisi in mente Divina existens, quod nemo negaverit. *Hinc aliter?*

RESPONDETUR II. Ad primam objectionem negatur Antecedens, probatio illius distinguitur, Conceptus objectivus creaturæ faciendæ est ipsa Creatura quomodo cunq; spectata, nego, est ipsa Creatura, prout representata per essentiam Divinam, concedo, pendeatq; DEUS à Creaturis, tanquam à termino connexo, non autem tanquam à Causa, à termino in quâ connexo, quia si non essent possibiles, non posset DEUS illarum habere idæam tanquam possibilem.

43 Sed debetne dici, quod exemplar Creaturarum sint ipsæ Creaturæ prout representatæ ab essentia Divina, an quod exemplar sit ipsa essentia Divina representans Creaturas? prior modus videtur præferendus. Tū quia magis ostendetur, quomodo prædicata intentionaliter representata sint in statum physicum reducenda, quod tamen spectat ad idæam. Tum quia isto modo significandi magis exprimitur, quia in recto dicitur ipsa res idæa, nec quidquam illam ita exprimi impedit. Tum quia in creatis conceptus objectivus est ipsa res prout representata. Ergo & in præsentem idem dicendum.

Dices II. Censet Aristot: artificem producere effectum similem suæ idææ. Sed res faciendæ non est similis conceptui objectivo, sed formali. Omnis enim res est similis suæ imagini, conceptus verò formalis est imago rei.

RESPONDETUR. Rem faciendam similem esse conceptui objectivo non quomodo cunq;, sed prout representato.

44 Dices III. Exemplar consistit in eo, quod dici potest agere, sed Conceptus formalis dirigit, quia dirigere est proprium dictaminis, dictamen autem spectat ad conceptum formalem.

RESPONDETUR, Exemplar consistere in eo, quod dirigit per modum imaginis, & per modum similitudinis, adeoq; quod respicit etiam ipsum dictamen, per modum objecti, ita ut exemplar dirigat radicaliter & mediatè, immediatè autem dictamen quod dictat, ut res similis fiat exemplari, quod ipsum dictamen est conceptus formalis.

ASSERO III. Exemplar esse veram causam

45 *realem respectum mediorum.* Consulatur dicta de fine. Addo imprimis non esse necessarium, ut aliud numero repræsenteretur per exemplar, & aliud numero fiat. Supponamus enim quod sit possibilis una domus non nisi, infundat exemplar DEUS homini, hoc exemplar necessario eandem numero domum repræsenterabit, cum non nisi una numero sit possibilis. Nihilominus non est necesse, ut eadem sit numero idæa, quia dantur quædam, quasi Universales idææ, ut postea ex illa v. g. non nisi solo numero distinctæ domus edificentur.

APPENDIX. DE NATURA ET ARTE.

46 POST tractationem de Causis & principiis, dicendum aliquid de Natura & Arte, nam etiam hæc sunt suo modo Causa & principium.

Quod attinet ad Naturam.

ASSERO I. Ex 2. Physic: Tex: 3. colligitur. *Naturam definitivè, esse principium & Causam movendi & quiescendi, in quo est primum per se & non secundum accidens.* Dicitur Natura principium & Causa, ut excludatur privatio, quæ non est Natura, eiq; solum ratio principii competit, sed plenius de hoc infra; dicitur *motus & quies*, per motum intelligendo Operationes & per quietem intelligendo non quietem negativam, hoc est cessationem à motu, sed quietem positivam, hoc est possessionem formæ & termini, ad quem fit motus, ly motus & quietis potest benè accipi copulativè, & non tatum disjunctivè; diciq; potest Cælum & moveri & quiescere, non quidem negativè, hoc est cessando in Motu, sed positivè, quia semper habent possessionem boni quæsiti, hoc est Maximam suarum partium à Centro distantiam. Vide de hoc Discursum Aristot: 8. Physic: tex. 76.

47 quanquam per ly quietis, intelligi potest possessio, quam habet Cælum suæ quantitatis, Lucis, influxus in sublunaria, &c. Rursus ly motus, non pro solo motu locali præcipuè actuali accipi debet, certè enim terra est naturam habens, & tamen non movetur localiter, præcipuè in sen-

48 tentia negante terræ motum, etiam trepidationis. Ly ergo motus accipi debet etiam pro motibus alterationis, quos habet terra, dum se in pristinum statum reducit, & universalius adhuc attendendo etiam ad divina debet sumi pro Operationibus. Dicitur principium *per se primum*, ut ostendatur, naturam debere esse primò essentialem composito, quod est unum substantiale per se, hinc qualitates non sunt Naturæ, quia non constituunt compositum substantiale, quod sit unum per se. Quod si velis Ly primò per se referri in motum & quietem, sensus definitionis erit, quod natura debeat esse primum principium motus & quietis, ita, ut natura non detur aliud prius radicale principium motus, & ita accidentia, licet sint immediata principia motuum, cum non sint principia prima & radicalia, non sunt naturæ. Ly autem *& non secundum accidens*, ostendit naturam debere esse principium motus & quietis, sine auxilio extrinseco, quale auxilium interdum conjungitur, ut cum aqua hyeme reducit se ad pristinum frigus.

Dices, quamvis aliæ particule definitionis adlatæ non superfluant, idq; ob explicationes adlatas, immerito tamen ponitur Ly principium & Causa, cum ratio principii sufficienter in causa contineatur distincturq; sit sufficienter naturam à privatione.

RESPONDETUR imprimis poni utramque particulam, ut ostendatur non omne, quod est causa motus esse naturam, sed quod est Causa per modum principii primi, seu quod illa Causa in illo genere non detur prius. Neq; valet si dicas, quod sequens particula primum & per se id denotet, quia Ly primum est relativum ad principium, adeoq; eandem constituens Operationem.

RESPONDETUR, deinde Particulam Et, poni distinctivè, hoc est pro Ly *vel*, ut etiam ab ipso ponitur secūdi de Anim: tex. 24. Cujus etiam ratio ex Theologia hæc adferri potest, quia si ponatur non nisi ly causa in definitione Naturæ, non poterit dici DEUS habere Naturam, quia in illo nihil est, quod se habeat per modum Causæ, in

51 *fa, in ordine adhuc, quæ sunt ab intra.* Quod si etiam ponatur ly principium solum, non excluditur privatio à ratione Naturæ, ita, ut in creatis sit Natura, *Causa*, in Divinis, Principium motus, ad quæ licet Aristo: non attenderit sufficit, quod attēdat christiana Theologia, defendatq; textum Aristo: quantumvis commodius foret non per disjunctionē definitionem ponere, si suppeteret terminus proprius utriq; illi formalitati proximè communis.

RESPONDETUR TERTIO Ovied. Superfluere particulam principium, quod est deferere auctoritatē Aristotelis. Pontius autem propter elegantiam dicit id positum, sed nulla est elegantia, quæ viciat definitionem.

52 *ASSERO II. Materiam etiam prout distinguitur à forma esse Naturam, formas item materiales, compositum tamen non esse naturam, sed naturale.*

RATIO Primæ partis est Auctoritas Aristotelis 2. Physic: tex. 17. & 20. præcipue quia etiam materia est principium & Causa passiva motus & quietis, quando autem Aristo: 5. Metaph: cap. 4. dicit Materiam metaphoricè dici Naturam, per ly metaphoricè intelligit analogicè & proportionaliter, ac cum quadam inæqualitate naturam, unde etiam 2. Phys: tex. 11. Formam magis vocat Naturam, quam materiam, immò etiam respectu motuum contrariorum formæ, est materia natura, non quidem in quantum est determinata ad hanc formam, sed in quantum est subiectum primum.

53 *RATIO Secundæ partis est.* Tum quia ita censet Aristo: 8. Physic: à tex. 27. & 2. Physic. tex. 7. 12. 80. & lib. de Partibus Animal: C. 1. Tum quia tota definitio motus illis competit, & licet Aristoteles 9. Metaph: tex. 1. & 1. Cæli tex. 9. dicit, Naturam esse determinatam ad unum motum, cum tamen formæ non sint determinatæ ad unum motum, hoc ita intelligendum, quod scilicet corpora Simplicia sint determinata ad unum motum, & ita ignis est determinatus nonnisi ad motum sursum, sed non asserit, quamcumq; esse naturam determinatam nonnisi ad unum motum, Consequenter motus progressivus, quem principiat etiam ad

54 defatigationem anima, est naturalis animæ, licet sit violentus prædominanti elemento terræ, & consumat spiritus vitales. Formæ tamen Cælorum licet respectu perfectionum, quas emanant sint naturæ, non tantum respectu motus circularis, quia ad illum producendum non inclinant.

RATIO Tertiæ partis est, auctoritas Aristo: 2. Physic: tex. 12. *Quod autem, inquit, ex his, hoc est Materia & Forma, sed est & constat natura, ut homo?* Quod ipsum definitio motus indicat, quia composito non convenit esse principium motus, in quo est, nam ipsum compositum est, in quo sunt reliqua, & non est in alio, estq; compositum principium motuum non radicale, sed tantum subiectum denominationis. In oppositum citandæ auctoritates explicandæ sunt, quod per Naturam intelligat ipsum compositum ex naturis, vel quidditatem illius principalem.

55 *ASSERO III. Non posse demonstrari dari Naturam.*

RATIO, docet id Aristo: 2. Physic: tex. 6. Nullum ad id haberi potest medium. Si enim aliquid esset, esset motus, per hunc non potest demonstrari Natura, datur enim motus violentus & ab extrinseco, motus autem ab intrinseco non est notior ipsa Naturâ. Ad eum planè modum, quo non potest ignis demonstrari per calorem ab igne productum. Licet enim per effectum possit demonstrari causa, id tamen tunc fit, quando effectus demonstras, dum assumitur, tanquam medium demonstrationis non involuit ipsammet causam, motus autem ab intrinseco involuit ipsammet Naturam. Porro quando nego demonstrari posse Naturam, loquor de demonstratione probante, quod existat natura, Consequenter definitio non potest esse medium aptum ad hanc demonstrationem, nam definitio est notior in ratione conceptus formandi, sed non notior in ratione existentie.

Dices. Aristoteles demonstravit tria rerum principia, adeoq; materiam & formam esse naturas, & quod sint Principia motus, & quietis. Ergo demonstrari potest dari Naturam.

RESPONDETUR, Indubiè non fuisse obli-

57 oblitum Aristotelem quod demonstrari dari materiam & formam, & tamen dicto loco sic habet. *Quid igitur est natura, dictum est, & quid quod à natura, & secundum naturam, quod autem sit natura tentare demonstrare ridiculum est, manifestum enim est, quod huiusmodi Entia sunt multa, demonstrare autem manifesta per immanifesta, non potestis judicare est, quod per se ipsum & non per se ipsum notum est.* Hinc licet demonstrari dari materiam, demonstravit dari naturam, specificè acceptam, motum item & quietem specificum, non autem dari naturam ut sic, sub conceptu naturæ. Et sicut ex eo, quod demonstrari Aristoteles, tria dari principia non sequitur demonstrasse illum, quod privatio sit natura, ita nec sequitur demonstrasse illum naturam ut sic.

Quod attinet ad artem.

58 *ASSERO I in 6. Metaph: C. 4. Artem esse habitum cum recta ratione factivum circa ea, quæ esse possunt & non esse, quorum principium est in eo, qui facit, non in eo, quod efficitur, de hac definitione videantur dicta, An LOGICA Sit Ars*

ASSERO II. Formam artificialem in re loquendo nihil aliud esse, nisi ipsum corpus sic, vel ita figuratum. Hoc assertum illustratur & propugnatur, ex Materia de Connotatis, consequenter dico, casu quo, sicut Corpus Christi collocatum est in Eucharistia indivisibiliter, ita collocaretur & pictura, tunc illa pictura non haberet quidem figuram situalem, hoc est non haberet ubi circumscriptivè ad locum, haberet tamen eandem figuram artificialem in ordine ad Locum definitivè occupandum.

ASSERO III. Artem non posse per se loquendo moliri opera natura.

RATIO, non potest aliud dare ars, quam formam artificialem, alias extra su-

60 um objectum procederet, quod si non potest dare, nisi formam artificialem, non potest indere intrinseca, forma artificialis non est aliud in re, nisi corpus ita figuratum, figura autem est ipsa quantitas ita, vel sic terminata, quantitas autem ipsa de se non est operativa, proprietas enim sequitur conditionem ejus, cujus est proprietas, quantitas autem est proprietas materiæ, materia autem nihil agit.

Non nego tamen, quod figura & artificium multum faciat per modum dispositionis ad aliqua Opera Naturæ, & ita figura pyramidalis juvat descensum deorsum. Non nego rursus, quod applicando per artem activa passivis multum fieri possit, sed tamen tunc ista referenda erunt primario in ipsa naturalia, in artem autem nonnisi tanquam in applicantem, & ita sanitas causatur à medicina, applicando activa passivis, quæ primario reducenda est in ipsum temperamentum nocivis subtractis reducens se in pristinum: hinc applicando activa passivis etiam animalia imperfectiora produci possunt. Idem sentiendum puto de productione auri, neque enim excedit scientiam humanam, quod temperamentum qualitatum requiratur ad aurum, experimento est medietas clavi aurei, & alia ferrei, quæ visitur Florentiæ. Et certè, sicut ignis, qui est inter elementa præstantissimus variis modis generatur, cur non & aurum? Quando autem prohibetur ab Ecclesia alchimia, prohibetur tanquam difficilis & pernitiosa propter expensas, & ne detur adulterino auro locus, sed non prohibetur tanquam impossibilis, saltèq; hoc artificium Angelinorum, cur ergo illud DEO amuente non possent hominibus communicare?

TRACTATUS IV.

DE IPSO COMPOSITO.

Post Translationem de Principiis & Causis sequitur Tractatio de Principiato & Causato; hoc est ipso composito, de quo sit

DISPU.

DE UNIONE, COMPOSITO, QVOD DATUR,
ET DE POSSIBILI TOTO.

HAnc materiam concernentia videntur dicta de distinctione modali & connotativa, ubi tractata est hæc major, impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, in præsentem autem tractabitur hæc minor, sed sine entitate modali non potest salvari transitus à non esse uniti ad esse uniti: Quod ut fiat sit.

QVÆSTIO I.

De Unione.

EXaminabimus hic imprimis, an sine entitate modali ratio unionis salvari possit: deinde an unio formaliter accepta sit modus: denique de conditione hujus modalitatis.

DIFFICULTAS I.

An sine entitate modali ratio unionis salvari possit?

Affirmant Nominales, & ex nostris Greg: de Valen: tract: 4. disp. 1. q. 2. Dandinus in tractatu 7. de anima, Vadinius tractatu de Incarnatione: negat Suarez: cum aliis nostris.

Punctum Difficultatis I.

Quid Tenendum?

DICENDUM EST, sine modali entitate rationem unionis salvari non posse.

PROBATUR PRIMò Conclusio. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, ut dictum tractando de modis. Ergò & ad esse uniti à non esse uniti transiri non poterit sine sufficienti mutatione, nam etiam esse uniti & non esse uniti sunt contradictoria, sed nisi ponatur entitas modalis, non dabitur sufficiens mutatio ad

transitum à non esse uniti ad esse uniti, quæ enim hæc mutatio? Ergò ponenda est entitas modalis, subsumptum mox probabitur impugnatione responsionum.

PROBATUR SECUNDò principiis adlatis in tractatu de modis, quæ hic proportionaliter applicanda sunt.

PROBATUR TERTIò. Unio hypostatica non potest salvari sine modali entitate: Ergò neq; unio compositi Physici. Consequentia probatur Authoritate Athanasii, qui asserit, quod sicut anima rationalis & caro unus est homo, ita DEUS & homo unus est Christus, quæ verba accipi ut sonant nihil vetat. Deinde, quod est diversitas ordinis inter naturam humanam & Personam Divinam, hoc est indifferentia in materia & forma ad uniri & non uniri, & sicut diversitas ordinis determinatur ad uniri per superadditum modum, ita & non indifferentia debet tolli per eundem. Antecedens autem probatur auctoritate S. Thomæ, qui universaliter asserit, quodvis perfectibile requirere dispositionem superadditam ad recipiendam perfectionem altioris ordinis, & ita lumen gloriæ præsupponitur visioni, gratia omnibus habitibus supernaturalibus moraliter primò infundendis, habitus actibus, & universaliter natura ordinis inferioris aliquam sui mutatione, similitudinem ordinis superioris prius participat, quam à natura superioris ordinis perficiatur. Antecedens idem robur habet ex argumento, quod ponitur in materia de possibilitate Incarnationis, ubi ostenditur non positam entitatem modali salvari commodè non posse, cur mediatè defacto uniatur natura Divina naturæ humanæ: salvari item non poterit, cur potius Persona verbi & non aliæ sint immediatè unitæ: Reliqua videantur in materia de Incarnatione.

OBJICITUR I. Nulla est necessitas unionis modalis, non sunt autem multiplicanda entia sine necessitate.

Re-

RESPONDETUR ex infra dicendis, esse necessitatem, ut ostendatur sufficiens mutatio ad esse uniti acquirendum.

INSTABIS. Ponamus miraculosè à Deo tolli omnes modos, sive illi sint formaliter unio, sive connotatum: & nihilo minus ponamus indistare à se materias & formas, ut antè illa extrema verè erūt unita. ergò otiosa est modalitas superaddita.

RESPONDETUR. Negando fore illa unita, sed habebunt se ita, sicut Angelus intimè corpori præsens, vel sicut duo puncta se invicem penetrantia, unde tunc nec materia v. g. esset animata, nec paries albus, sed tantum esset materia & anima, paries & albedo; carerent enim determinativo ad esse uniti.

OBJICITUR secundò. Modi implicat. Ergò rationem unionis ingredi non possunt. Antecedens probatur, habere entitatem distinctam, & non habere entitatem distinctam sunt contradictoria, modi habent entitatem distinctam, ut supponitur, & non habent entitatem distinctam, quia sine extremis conservari non possunt.

RESPONDETUR, Nego sequi ex eo, quod sine extremis Modi conservari non possint, eos non habere distinctam entitatem, quamvis non habeant ratam. Ad id in sententia Aristotelis formæ materiales & accidentia habent distinctam entitatem à materia, nec tamè per illum conservari poterant extra subiectum, en non implicat apud Philosophum habere propriam entitatem, & tamen non posse separari.

OBJICITUR tertio, Si daretur unio modalis, partes compositi non unirentur immediatè, unirentur enim medià unione.

RESPONDETUR modales, quod unirentur medià unione tãquam ratione ut quo, non verò mediante tanquam ratione ut quod, & sicut quamvis inter oculum & obiectum mediet visio, immediatè tamen obiectum videtur, quia visio mediat tanquam ratio videndi & ut quo, ita & hic, posita autem modalitate pro connotato multo minus urgebit argumentum.

INSTAB. Saltim compositum non erit ens per se, non enim uniretur per se, sed per aliud.

RESPONDETUR Modales non ex eo com-

positum esse ens per se, quia extrema ununtur seipsis, sed quia ad se ordinantur tanquam actus & potentia ejusdem ordinis.

OBJICITUR quartò. Relatio interveniens inter extrema non est modus: compositio item tam ex genere & differentia, quam & natura & hæcceitate non sunt modi. Ergò nec compositio extremorum Physicorum.

RESPONSUM ad consequentiam in materia de relatione, unde dico consequenter, relationem unibilium esse indistinctam, licet unio importet modalitatem, sicut relatio Paternitatis est quid indistinctum, licet esse Patrem importet entitatem. Aliæ paritates non tenent, quia cum partes Metaphysicæ sint indistinctæ realiter, etiam unio illarum debet esse identitas, adeoq; nihil distinctæ importans, unio autem partium Physicarum non debet esse identitas.

OBJICITUR quintò. Compositum non est superaddita entitas extremis simul sumptis. Ergò nec compositio seu unio est superaddita entitas. Consequentia probatur, quia compositio & unio est fieri uniti. Ergò si ipsum factum esse seu compositum non est superaddita entitas, nec fieri superadditum erit, nam aliàs fieri & factum esse non essent idem.

RESPONDETUR disparitatem esse; quia impossibile est reperire formam & materiam simul sumptam, & non recipere compositum, possibile autem est reperiri materiam & formam, & nondum esse unionem, eritq; adhuc fieri & factum esse idem, quia sicut fieri importat distinctam modalitatem; ita & factum esse.

OBJICITUR sextò. Modalitas superaddita non potest facere compositum unum formaliter, nam si faceret unum, faceret vel per modum totius, vel per modum partis: non per modum totius, quia illa modalitas non est totum esse compositi; non etiam per modum partis, quia partes sunt ea, quæ componuntur, modus autem non est id, quod componitur, quod si neutro modo facit unum formaliter, absolute non facit unum formaliter, quia quidquid facit unum formaliter, facit illud unum, vel formalitate partiali, vel formalitate totali. O o 3

Re-

13 **RESPONDENT.** Modalistæ unionem non esse partem ut Quod compositi, esse tamen partem ut Quo, seu ipsam compositionem, qui autem modum pro solo connotato admittunt, negabunt, quod modus ille, vel per modum totius, vel per modum partis faciat compositum, sed per modum necessarij connotati, ad eum modum, quo terminus relationem nec per modum partis, nec per modum totius constituit relationem.

Obicitur septimò. Si de ratione unionis esset modalitas, hæc modalitate prius deberet creari rationalis anima, quia extremū præsupponitur Modo, hoc autem dici non potest, quia est error Origenis asserere prius animas quam uniantur creari.

14 **RESPONDETUR** non esse necesse animas prius tempore creari, quod volebat Origenes, sed sufficit illas creari prius naturā. Certè enim modus respectu Modalifactorum habet se ut prius, quia competit illi causalitas respectu Modalifactorum & habet se ut posterius, quia præsupponit subjektū cui inexistere debet. Posito autem quod unio Modalis vel modalitas pro connotato importata sit materialis, non erit necesse ante hanc modalitatem præsupponi Animam vel Formā.

Ut autem pondus primi argumēti quod principale est in hac materia fundamentum examinetur sit.

15 Punctum Difficultatis. II.

Proponuntur Variæ Responsiones ad argumentum.

RESPONDENT primò aliqui: Sufficiens mutatio, quare forma & materia à non esse uniti ad esse uniti transeant est, quia materia est materia in actu secundo, & forma est forma in actu secundo.

CONTRA impossibile est transire à non esse materiæ in actu secundo, ad esse materiæ in actu secundo, item à non esse formæ in actu secundo, ad esse formæ in actu secundo sine sufficienti mutatione, propter principium universale. Impossibile est transire à contradictorio &c. Sed

nisi ponatur entitas modalis non erit sufficiens mutatio ad istum transitum habendū; quod probo inquirendo, quæ sit hæc mutatio. Respondēt, quia materia non tantum est sibi & in se, sed & alteri, hoc est formæ, forma item non est sibi tantum & in se, sed & alteri, hoc est materiæ, item quia materia & forma unescunt, hoc est in homine hominescunt, in bove bovescunt, sed redit argumentū, impossibile est transire à non esse sibi & alteri, ad esse sibi & alteri, à non esse hominescentis, ad esse hominescentis, sine sufficienti mutatione, quæ hinc mutatio? Respondent ulterius, transire v. g. materiam ad esse sibi & alteri seipsā, ad eum modum, quo à non esse ad esse.

Angelus transit seipso. Sed redit argumentum, impossibile est transire à non esse transeuntis seipso, ad esse transeuntis seipso, sine sufficienti mutatione propter receptum principium impossibile est, sed nisi ponatur entitas modalis non ostendetur sufficiens mutatio, ad transitum à non esse transeuntis seipso, ad esse transeuntis seipso, quæ enim illa? videantur dicta de modis, Instantia adlata de Angelo pro nobis est. Quando Angelus à non esse existentis ad esse existentis transit seipso, est mutatio facta in entibus, quia de novo producit entitas Angeli: si ergo tu taliter seipso transiri à non esse uniti ad esse uniti censes, admittis novam entitatem. Deniq; tunc seipso transitur à non esse ad esse imprimis, quando est nova tunc pullulans entitas. Deinde quando illo posito hoc ipso indispensabiliter transitur, à contradictorio ad contradictorium, de quo queritur, inclusa illa sufficientia in ipso met ente seu esse, apparet enim quod ipsi esse insit vis denominandi, & sic seipso transitur à non esse existentis, seipso autem nō transitur ad esse similis, nisi ponatur altera qualitas, si sit similitudo in qualitate, idq; ideo, quia illa sufficientia non est inclusa in ipso esse, cum possit esse qualitatis esse, & non esse, similitudinis esse. Jam autem non hoc ipsi, quia ponitur entitas materiæ & formæ habetur transitus ad esse uniti.

RESPONDENT secundò alii, quæ respondent.

19 sponso est continuatio prioris à non esse uniti ad esse uniti, vel secundum Phrasen immediatè positas à non esse transeuntis seipso ad esse transeuntis seipso transiri per novam formalitatem, seu modum essendi appropriare dictum. Quod ipsum sic aliter proponitur. Duplex potest esse transitus ab uno contradictorio ad aliud, unus à non esse simpliciter ad esse simpliciter, vel ab esse simpliciter, ad non esse simpliciter, ut cum Angelus creatur à non esse simpliciter transit ad esse simpliciter, vel cum annihilatur, tūc; ab esse simpliciter transit ad non esse simpliciter, & in tali transitu debet esse mutatio in entibus, vel non entibus. At verò datur alius transitus ab uno contradictorio ad aliud, per quem aliquid transit tantum à non esse secundum quid, ad esse secundum quid, vel è contra, ut sit in generatione, nam materia absolute potuit existere sine forma, tantumq; transit à non habentis formam ad esse habētis formam, &c. & in tali transitu non est necesse fieri mutationem in ipsis entitatibus, sed in entibus secundum quid, seu formalitatibus, seu in modis essendi, formaliter distinctis ex natura rei à suis entitatibus, quibus identificantur, qui etiam modi essendi non tribuunt esse rebus absolute & simpliciter, sed aliter esse secundum quid, quam antefuerint, & denominari de novo.

CONTRA est, tum quia redit argumentum factum, impossibile est transire à contradictorio non habentis novam formalitatem ad esse habentis novam formalitatem, denominationem, modum essendi appropriate dictum, & sine sufficienti mutatione, at quæ hinc mutatio? & certè ad formalitatem relationis similitudinis de novo habendam transitur positione albedinis v. g. in altero pariete, ad denominationem & formalitatem inæqualis, vel deperditione, vel acquisitione entitatis, & sic de reliquis, quæ autem est mutatio ad habendam novam formalitatem unionis? tum quia universaliter loquendo distinctio ex natura rei, quam supponit hæc doctrina nulla datur, tum quia ad transitum à non esse simpliciter ad esse simpliciter requiritur mutatio in entibus, vel non en-

tibus. Ergò etiam & ad transitum à non esse secundum quid, ad esse secundum quid non est enim major ratio unius, quam alterius, tum quia transitus à non esse relati ad esse relati est transitus secundum quid, & tamen requirit si fortè non nisi unus paries sit albus, ut etiā alius dealbetur, quæ mutatio est in entibus. Ergò immeritò assumitur, mutationem in hoc transitu nō debere esse in entibus. Tum quia illa formalitas, & non est entitas modalis, & est entitas modalis, non est, ut supponunt oppositi, est autē entitas modalis, ut probatur, est enim terminus immediatus veræ actionis realis, quæ est generatio, habet entitatem suam secundum quid, & prout condistinguitur ab extremis non est nihil, habet suam existentiam propriam, voca illam ut vis non, nisi distinctam formaliter ex natura rei, quod illi de est ita distinctæ, ne habeat existentiam consimilem modis, cum etiam distinctio modalis sæpè à Svar: Ovied: & aliis appelletur distinctio ex natura rei, videtur enim hæc duo talis scilicet formalitas & modalitas, verbis differre. Tum quia formalitas illa prout distincta nemine cogitante ab extremis est, est secundum quid ens, ut ex verbis respondentis colligitur, & tamen dicitur identificata extremis, ut videre est in textu Responsionis, hoc autem repugnat duas entitates quasq; identificari realiter, quam duo entia simpliciter, nam ex duplici titulo in prioribus est repugnātia identificationis, & ex titulo distinctæ entitatis, & ex titulo secundum quid, qui magis distat à ly simpliciter, quam ly simpliciter ab alio, ly simpliciter, hinc magis repugnat accidens, quod est ens secundum quid identificari substantiæ, quam substantiam substantiæ. Deniq; videntur hæc doctrinā convelli duo Principia, lumine natura nota.

PRIMUM. Quod semel est identificatum, semper est identificatum, quod principium à respondente convellitur, nam formalitas identificata alicui Enti perit, manente eo, cui est identificata. Neq; valet si dicas, manere in re illam formalitatem non manere formaliter, redit enim argumentum illud ipsum formaliter est deni-

25 identificatum realiter & nemine cogitante, quomodo ergo non manet illud formaliter nemine cogitante, manente eo cui identificatur.

SECUNDUM principium convellitur quod semel non est identificatum, non potest postea identificari, nam idem esset idem & non esset idem. Siquidem ex non idem fieret postea idem. Quod ipsum sic proponitur. Ante identificationem non erat hoc idem, sed distinguebatur à non identificato, post identificationem est idem, quia hoc ipso non est identificatum. Ergo idem evadit non idem, & non idem evadit idem. Si autem non erat idem formalitas unionis cum existente materia, & cum existente

26 forma, & postea evadit idem, quomodo ex eo, quod non est idem, non evadit idem. RESPONDEBIS, quod accedens illa formalitas licet sit idem realiter, non est idem formaliter.

CONTRA hoc ipsum quod non est idem formaliter, est adhuc nemine cogitante idem realiter, præfuitque nemine cogitante. Quid ergo advenit quod sit nemine cogitante.

RESPONDEBIS advenire non quo ad id, quod est nemine cogitante formaliter, et si distinctum ex natura rei.

CONTRA erit illud distinctum, illud nemine cogitante, illud formaliter ex natura rei adveniens, si jam præfuit realiter, nemine cogitante, quid est nisi aut mera concepta formalitas, aut merum nomen, & sicut si nemine cogitante & realitas panis & formalitas quoad esse reale spectata poneretur in Eucharistia, sed tantum diceretur abesse formalitas panis, ex natura rei sumptus nihil minus esset de pane nemine cogitante, ita si illa formalitas ex natura rei nemine cogitante adveniens, jam præfuit quoad suam formalitatem quoad rem, si præfuit illud ex natura rei, quoad suum esse reale, illudque nemine cogitante adveniens præfuit nemine cogitante realiter, quid rogo advenit.

RESPONDETUR tertio. Sufficientem mutationem quare à non esse uniti ad esse uniti transeat materia & forma esse, non ipsam unionem, quæ importet modalita-

tem superadditam, ipsam actionem eductivam formæ. Universaliter, ne procedat hæc responsio de solis unibilibus, quæ constant formam materiali; sic aliter proponitur, quod scilicet à non esse uniti ad esse uniti transeat ipsa actione unitivæ, de qua ipsa sic discurretur. Duplex invenitur actio substantialis, quædam productiva, & hæc semper debet habere novum terminum absolute & simpliciter, ut sit, dum v. g. creatur Angelus, alia verè est actio compositiva substantialis, quæ cum sit illa, vi cuius ex duobus entibus præ-existentibus fiat unum, seu compositum, quod compositum non est absolute distinctum ab iisdem partibus, proinde etiam non debet correspondere tali actioni novus absolute & simpliciter terminus substantialis, sed secundum quid, neque enim vitalis actionis res aliqua transit à non esse simpliciter, ad esse simpliciter, sed tantum à non esse secundum quid, ad esse secundum quid. Porro illius actionis compositivæ duplex adhuc terminus assignari potest, nimirum totalis, & hoc est ipsum compositum, quod est novum, cum antea non fuerit in ratione compositi acceptum, alter autem terminus formalis & immediatus, & hic est novus modus essendi, v. g. Materia quatenus actu seipsam accipiens formam. Quod autem actio possit terminare ad formalitatem aliquam, ratio est, quia motus terminatur ad ubi, potest item actione Divinâ fieri penetratio duorum corporum, & tamen penetratio non producit.

Quod attinet ad illam doctrinam de educatione formæ.

IMPUGNAT primò hanc responsionem Hurt: sed ejus rationes videbis solutas hic apud Oviedo n. 15.

IMPUGNAT secundò Oviedo, quia si unio identificaretur actioni eductivæ, mutata actione mutaretur & unio, & cum post instans generationis mutetur actio, nam in secundo instanti à DEO solo conservatur, & in primo instanti influebat in formam causa secunda, hinc post instans generationis mutabitur & unio, si autem mutabitur unio, mutabitur & compositum, quia

31 quia compositum importat necessario unionem.

RESPONDETI potest, non mutari compositum, quia non mutantur partes ejus substantiales materia & forma, mutatio autem talis penes substantialia attendi debet. Et quamvis importetur unio à composito, importatur in quantum unio est ipsamet materia & forma simul sumptæ, non in quantum unio importat aliquid extrinsecum, qualis est eductio.

IMPUGNAT tertio idem. Actio quæ producit formam est accidens, est enim essentialiter propter terminum, nec intenditur propter se à natura, sed propter terminum, si est accidens, non potest esse de essentia compositi, nam id secundum totum suum esse debet esse substantiale.

32 RESPONDETUR, quod unio secundum quod dicit in recto debeat esse substantialis, non secundum connotata. Deinde non est necesse, ut major titulo dicatur unio substantialis, quam cum generatio remotè & pro alterationibus accepta dicitur substantialis, scilicet terminativè.

IMPUGNAT quartò recentior Svar: si generatio passiva esset unio, omnis generatio passiva, esset unio non enim est ratio major de una, quam de alia, sed falsum est, omnem generationem passivam esse unionem, nam modi vere generantur, & tamen non per generationem, sed seipsis uniuntur, alias si seipsis non uniuntur possent divinitus existere separati à suis realitatibus.

33 RESPONDETUR imprimis, Nominalistæ Negando modos, ne gabunt eosdem generari, sed concessis modis non convincit argumentum, dici enim potest omnem generationem entis Rati materialis esse unionem, quamvis non absolute omnis entis, præcipue cum non teneat argumentatio ab ente rato ad ens modale, immò hoc ipsum, quod adfert Svar: pro disparitate adferri potest, quia scilicet alias possent modi existere sine modificato.

IMPUGNAT quintò idem. Generatio passiva includit duo, dependentiam à subiecto, & receptionem in illo, sed unio neque est dependentia à subiecto, neque receptio in illo, quod ipsum probat, unio animæ

34 rationalis est unio, & non est dependentia à subiecto. Rursus modus est dependentia à subiecto ut subiecto, & tamen non est unio. Ergo unio non est ista dependentia. Receptio etiam non est unio, quia partes continui uniuntur, neque tamen una recipitur in alia.

RESPONDETUR probabile est, quod unio animæ rationalis sit materialis consequenter poterit esse dependens à subiecto. Rursus omnes modi cum importet non posse existere sine subiecto, sunt in re unio sui cum subiecto, quantumvis nomen unionis appropriatum sit unioni extremorum ratorum. Falsò item assumit, quod partes continui uniuntur unionem superadditâ. Quando autem idem addit quod dependentia à termino, quam habet ratio, non sit unio, adeoque nec dependentiam à subiecto, quam dicit forma, esse unionem, id etiam non convincit, quia unio inter ea dici debet intervenire, inter quæ est compositio, & cum inter extrema relationis non sit compositio, dependentia illa non debet vocari unio.

Hinc aliter

CONTRA HANC EDUCATIONEM EST. Tam quia vel ponis educationem, actionem importantem novam modalitatem, vel non ponis: si non ponis, redit argumentum, impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione: ergo & à non esse actionis eductivæ, ad esse actionis eductivæ, at quæ hæc mutatio? Si autem ponis educationem esse actionem importantem modalitatem, quæro, posita educatione vel potest Deus facere miraculose; ne forma educta uniatur, vel non potest; si non potest, cur? Nego enim ipsam educationem esse unionem, si potest, Ergo eductio non est ipsa unio; tum quia, si non implicat potius assignari debet ea ratio unionis, quæ sit respectu quorumcunque compositorum universalis, eductio autem non est ratio universalis respectu quorumcunque universalium, quia non convenit animæ rationali.

Quod attinet ad illam actionem compositivam non productivam.

P p

CON-

- 37 CONTRA est, tum quia impossibile est transire à non esse actionis compositivæ ad esse actionis compositivæ sine sufficienti mutatione; atque hic mutatio? cum nihil noviter addatur Materie, nihil addatur Formæ, manetq; eadem difficultas de illa actione ac de formalitate ex illa pullulante. Tum quia, quamvis possibile sit, ut actio identificetur termino, ut forte contingit in omnibus actionibus vitalibus, est tamen impossibile, ut sit vera actio & nihil producat, non habeatq; terminum. A quo termino si non distinguitur realiter modaliter, saltem debet dari finitas, cui identificetur? cui autem illa actio compositiva, ut supponitur nova identificatur; quid illic de novo producit, cui sit actio, quid identificatum? Tum quia concedimus, compositum non esse distinctum realiter à partibus simul sumptis & unitis, sed restat querere, per quid transeat ad illud esse compositi? intuendoq; illud principium, quod omnis actio debeat aliquid agere habereq; terminum, cui saltem identificetur realiter? negandum erit dari ullam actionem veram compositivam, quæ interminata ad materiam, formam, modalitatemq; aliquam, terminetur tamen ad ipsum compositum.

Punctum Difficultatis III.

Continuatur Propositum.

- 39 RESPONDETUR quarto, sufficientem mutationem, ob quam materia & forma à non esse uniti ad esse uniti transeant, esse intimam præsentiam in circumstantia dispositionum prærequisitarum. Porro ipsam indistantiam non voluit esse talem; qualis est distantia loci à loco, sed indistantiam, quæ intimitatem adferat, qualem intimitatem dicit Deus ad creaturas, dicerent item duo corpora si se penetrarent, puncta item se tangencia.

IMPUGNAT primò hanc responsionem Oviedo, quia si unio consisteret in indistantia, seu in præsentia utriusq; extremi sequeretur, quod quotiescûq; homo moveretur, sicut acquirit novam præsentiam ita acquireret novam unionem in approximatione consistentem.

RESPONDETUR, quod scilicet per motum localem non acquirit novam præsentiam materia & forma inter se, sed tantum acquirit præsentiam ad extrinsecum, & sicut sedens in equo respectu equi eandem præsentiam habet, quamvis respectu aliorum aliam, ita & materia respectu formæ. Deinde à respondentibus requiritur indistantia non merè localis, sed indistantia cum certa intimitate quæ per solum motum localem non acquiritur.

IMPUGNAT secundò idem. Si unio in approximatione consisteret, sequeretur unam formam substantialem non expellere aliam, possunt enim inter se penetrari, nam non adferunt proprias quantitates, & impenetrabilitas illis non nisi ratione quantitatis competit, si ergò se penetrarent, cum sint futuræ proximæ & indistantes ab eadem materia, informabunt illam.

RESPONDETUR non quomodocûq; in approximatione & indistantia sitam esse rationem unionis, sed in indistantia & dispositionibus materiæ, quæ non sunt in materia, nisi pro una forma. determinatioq; alterutrius penderet à DEO, & utraq; quidem haberet indistantiam localem, sed non nisi una determinabilis à DEO intimitatem explicatam.

IMPUGNAT tertio. Si unio consisteret in materia & forma sumptis cum indistantia & dispositionibus, vel illa indistantia & dispositiones haberet se per modum merè extrinseci ad unionem, ita scilicet, quod unio in sola materia & forma consisteret, vel per modum alicujus ad unionem spectantis, si per modum extrinseci, sequitur, quod quotiescûq; ponitur materia & forma indistantes, toties poneretur & unio, cum non nisi in indistantia materiæ & formæ sistat, si autem aliquo modo dispositiones spectant ad rationem unionis, contra erit, quia potest materia uniri miraculose formæ sine dispositionibus, & materia prima Beatissimæ habuit ad animam Christi dispositiones, & tamen illis unita non est, quantumvis illi fuerit intimè præsens.

RESPONDETUR non convincere hoc principium, quasi non possit aliquid extrin-

- 43 intrinsecum esse tale, ut sine ipso non possit aliquid esse, nam terminus est quid extrinsecum relationi, etiam Transcendentali, & tamen sine eo non potest esse relatio, Organisatio corporis perficitur per accidentia, sine ullis formis partialibus substantialibus, & tamen sine illis non potest esse compositum humanum. Deinde aliquæ fortè dispositiones requiruntur ad uniri Materiæ primo, quæ non requiruntur postea jam unione; hinc corpori Beatissimæ, non potuit uniri anima Christi, cumq; defuncto fuerit unita corpori Beatissimæ, anima ejusdem, non habuit vim uniendo se ejus corpori, Anima Christi. Deniq; supponit arguens, quacumq; indistantia formari rationem unionis, quod negant oppositi, unde quamvis concederetur Beatissimæ animæ indistantia localis à Corpore Christi posset, nondum esse unio ob defectum intimitatis. Hinc aliter

CONTRA RESPONSIONEM est, Tum quia. Concedo quidem ostendi ratione dispositionum mutationem, sed nego illam esse sufficientem, quia hæc dispositiones vel sunt tales, ut illis positæ impossibile sit non sequi unionem, vel certè illis positæ possibile est non sequi unionem, non secundum, quia hic queritur de tali ratione, quæ posita sit impossibile non sequi compositum; & quæ sit objectum volentis DEI, ut ex non unito fiat unitum, objectum autem hujus voluntatis DEI debet esse tale; ut sicut impossibile est frustrari voluntatem DEI volentis, ut ex non unito fiat unitum, ita etiam, ut impossibile sit illud objectum non inferre rationem uniti, non etiam potest dici primum, quia omnium formarum effectus, qui non sunt formales primarii sunt impedibiles, sed indistantiæ & dispositionum effectus formalis primarius non est unire, sed tantum disponere ad unionem, & sicut disponere ad gratiam non est gratum facere, disponere ad formam ignis non est ignire, ita nec disponere ad unionem, erit unire. Deinde si posita indistantia, & dispositionibus, impossibile est non sequi unionem; istæ dispositiones non possent poni, quin ponantur extrema unibilia, licet possint poni extrema unibilia sine illis dispositionibus,

hoc autem est formalissimè admittere modos. Tum quia specialiter contra indistantiam urgendo, quærò per hanc indistantiam, vel intelligis solam præsentiam localem, vel aliam intimitatem penitiorum? Si primum quærò, vel in illa ipsa statuis unionem, vel in aliquo aliò etiam? Si in illa statuis inadæquatam unionem, Ergò penetratio, erit inadæquata generatio, quia erit inadæquata ratio unionis materiæ & formæ, si autem indistantia adæquatam habet rationem unionis, penetratio erit generatio, sequeturq; genitum Christum & Beatam Virginem; cum nascendo filius penetrabat ejus viscera, si autem per hanc indistantiam intelligis, non solum præsentiam localem, sed aliquam aliam intimitatem, quid hæc intimitas? Rursus cum hæc intimitas non sit entitas supersaddita, sed sola formalitas, restituo argumentum; impossibile est transire, à non esse intimi penitus, ad esse intimi sine sufficienti mutatione, quæ hic mutatio? Tum quia discurrendo circa hæc dispositiones urgeri potest, dantur unibilia de novo, quæ non requirunt intimitatem de novo Ergò ratio uniti male per dispositiones explicatur, queritur enim hic ratio formalis, adeoque universalis uniendo, qualis est albedo respectu dealbandorum. Antecedens probatur, quia Personæ Divinæ sunt unibiles de novo naturæ creatæ, & tamen ad hoc uniri nullam indigent novam intimitatem.

RESPONDETUR quinto, quod à non esse uniti, sit sufficiens mutatio naturaliter & ordinariè loquendo, ipsa indistantia & dispositiones, itemq;eductio respectu formarum materialium, & creatio respectu animæ rationalis ita, ut naturaliter loquendo, uniri nihil aliud sit, nisi materiam habere dispositiones, & esse illi formam, quæ educitur vel creatur præsentem, quia verò fieri potest miraculose, ut non fiat illorum unio etiam positæ illis prærequisitis, hoc inde fit, quia positæ illis prærequisitis ponit DEUS modum determinantem, quominus illa uniantur, atq; ita jam unio erit ipsa materia disposita, & forma indistantes, prout dicunt negationem modi determinantis in casibus miraculosis, nequaquam

49 sequatur illorum unio. Sic v. g. Angelus habet species futurorum à se cognoscibilia, & per præsentia illorum, naturaliter & ordinare loquendo, sufficienter determinatur ad esse cognoscitivi futura, si tamen Deus ponat modum determinantem, ne sequatur cognitio, tunc Angelus à non esse cognoscens futura, ad esse cognoscens futura, non poterit transire per solam præsentialem objecti, & sicut non est necesse, ut detur modus determinans Angelum positam præsentialem objecti futuri, ut cognoscat futura, sed sufficit sola negatio modi determinantis, & impediens, quominus cognoscat, ita sufficit indistantia formæ & materiæ, una cum negatione modi impediens, quominus illa uniantur. Et sicut rursus non positam præsentialem objecti, si Deus velit Angelum cognoscere futura, sufficit ponere modalitatem determinantem Angelum ad esse cognoscens, ita non positis dispositionibus, si Deus velit fieri unitum, ponet modalitatem determinantem ad esse uniti.

50 IMPUGNAT primò hanc responsionem quidam, quòd scilicet multiplicet magis entia, quam communis sententia modalistarum, quia quamvis pro ordinariis unionibus non adstruat modalitatem, immo explicat unionem per negationem entis, hoc est modalitatis, tamen pro extraordinariis casibus multiplicat modos specie distinctos, unum quidem qui impediatur, ne materia disposita uniatur formæ, & alium, qui materiæ indispotitæ uniatur formam indistantem, majusq; est multiplicare entia specie distincta, quam solo numero distincta.

51 RESPONDERI potest, quando pro principio assumitur non esse multiplicanda entia sine necessitate, agitur de actuali multiplicatione; non autem de possibili & miraculosa; porro hæc responsio non multiplicat actu entia, cum non multiplicet actu modalitates. Quòd autem possibilitatem entitatum non prohibeat multiplicare illud principium, ratio est. Tum quia illud principium non prohibet affirmare, Deum posse producere quicquid non implicat contradictionem, dicere autem, hunc vel illum modum esse possibi-

lem, est affirmare Deum posse producere, quicquid non implicat contradictionem. Tum quia etiam per Modalistas possunt dari modi, quorum unus etiam indispotitæ materiæ uniatur formam, quamvis ordinariè id non faciat, potest item dari alius specie distinctus, qui impediatur quominus uniatur forma indistans, etiam dispositæ materiæ, & insuper Modalistæ dicunt uniari hæc extrema de facto modis. Ergo Modalistæ magis multiplicant entia.

53 Posset nihilominus hoc argumentum restitui, quòd etià in miraculosis casibus, si aliquid sine miraculo, & sine multiplicatione entium fieri possit, nec ponendum miraculum, nec multiplicanda entia; nisi aliunde id constet, in principiis autem modalium sine multiplicatione entium sequitur negatio unionis, in entibus miraculosis, sed etiam hæc stabilitio argumenti infringi potest. Quòd si hæc duo comparentur inter se, multiplicatio entium in casibus extraordinariis, & multiplicatio entium in obviis & ordinariis, prælegenda sit multiplicatio in illis prioribus, quia procedatur quasi in alio statu rerum, in alio autem statu potest hoc fieri per entia; quòd alias fit per non entia, Modalistæ autem in præsentis statu multiplicat entia.

IMPUGNAT secundò idem, quòd scilicet unio sit quid positivum. Ergo in illa negatione modi, stare non potest.

54 RESPONDERI potest, unionem esse quid positivum in recto, hoc est ipsa extrema disposita, licet sit quid negativum in obliquo, & sicut ratio termini in quantitate sufficit, quòd sit positiva ratione eorum, quæ dicitur in recto, ita & ratio unionis. Ceterum

CONTRA hanc responsionem est. Tum quia, si unio, seu compositio esset ipsamet materia & forma dispositæ, prout dicunt negationem modi impediens, non unio seu decompositio esset positio illius modi; cujus unio dicebat negationem, quòd ipsum probatur, quia non esse negat omnis formæ & formalitatis non potest aliter, nisi positione entitatis, cujus negatio dicebatur, sic v. g. negatio albi non tollitur aliter, nisi positione albi, non esse relationis, non tollitur aliter, nisi positione re-

DIFFICULTAS II.

58

An unio formaliter accepta sit modus?

Tenenda erit media via inter sententiam Nominalium & Modalium, Quod ut fiat, sit

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

PRÆMITTO I. Distincta sunt hæc duo, querere, an unio salvari possit sine modo, & de hoc diximus superiori difficultate; & aliud est querere, an unio sit formaliter modus, sicut aliud est querere, an universale dari possit sine abstractione formali, & aliud est querere, an universale sit ipsamet abstractio formalis, item aliud est querere, an ratio sensitivi dari possit sine animato, & aliud, an sensitivum sit formaliter animatum, & sic de reliquis. Porro in præsentis, secundum hunc alterum sensum querendum erit: Quod ipsum ut explicetur.

PRÆMITTO II. Quòd aliud sit dicere materiam determinari, ad esse in actu secundo, & aliud est dicere materiam esse determinatam ad esse in actu secundo, nam illud primum habetur à toto actu existentie, & productionis extra causas, posterius autem habetur tunc, cum materia actu exercet rationem & officium materiæ, idem dicendum proportionaliter de forma.

PRÆMITTO III. Quamvis certum sit, quòd si materia sit determinata ad esse in actu secundo, hoc ipso etiam forma sit determinata ad esse in actu secundo, supposito tamen quòd aequaliter utraq; pars rationem unionis ingrediatur, debet exprimi utraq; determinata. Posito autem, quòd modus determinativus non ingrediatur rationem compositi tanquam pars intrinseca, sed merè tanquam connotatum, non debet dici, unionem esse materiam, formam, & determinationem, sed materiam & formam prout dicunt determinationem, quantumvis si in re spectetur illa unio, independenterq; à nostris conceptibus dicet omnia illa tria. Hoc suppositum explicatum alibi. Hæc præmissis.

DICENDUM est. Quòd unio formaliter sit ipsamet entitas materia, prout determinata ad esse in actu secundo, & ipsa forma, prout determinata ad esse in actu secundo,

Pp 3

Ari-

ne relationis. Ergo etiam & negatio modi impediens, non potest aliter tolli, nisi positione modi impediens, atqui hoc falsum est, nam in morte non posito ullo modo, fit separatio animæ à corpore, adeoq; negatio unionis & decompositio, procedit autem argumentum de formali ratione disunionis, non autem de materialiter sumpta disunionis, quæ haberi potest, utpotè malum ex singulis defectibus, adeoq; ex negatione dispositionum. Tum quia, quando Deus vult, ne per præsentiam objecti, species Angelicæ de futuris compleantur, & ne Angeli de iis eliciant cognitionem, non est necesse ponere modum impeditivum, quominus cognoscant, sed sufficit sola subtractio concursus ad ponendam entitatem cognitionis, essetq; hoc multiplicare entia sine necessitate. Ergo & quando vult Deus, ne positis circumstantiis requisitis, uniatur materia formæ, non est necesse ponere modum impeditivum, sed solum subtrahere concursum, ne pullulet modalitas, de qua disseritur. Tum quia videtur hoc esse inventum, non nisi ad eludendum argumentum sine ullo auctoritatis fundamento, & tamen si nihil impediatur, præstat potius talem rationem assignare unionis, quæ in ordinariis & extraordinariis casibus, eandem rationem prorsus uniti faciat in extremis ejusdem speciei:

57 Posset hic adhuc adferri ratio, Cur à non esse uniti ad esse uniti transeat, nempe ratione concursus Divini certæ differentie temporis alligati, in qua Deus decrevit fieri aliquod compositum? Sed hoc principium impugnatum in materia de modis.

ADDO insuper, quòd concursus Divinus in seipso spectatus, non sit per illos aliqua entitas, quæ sit de novo, hinc restaurari potest argumentum jam factum. Impossibile est à non esse concursus Divini alligati certæ differentie temporis, in ordine ad faciendum unitum, ad esse concursus Divini alligati certæ differentie temporis, transire sine sufficienti mutatione, quæro quæ nam mutatio intercesserit sufficiens?

60

61 Aristotelicè autem dices, quòd unio sit ipsa materia & forma, quia hoc quidem materia, & illa forma est. Non addidi autem, quòd hæc determinatio fiat per entitatem modalem, ut magis universalem unionis conceptum traderem, si enim daretur materia & forma, quæ non possent, nisi una existere, illæ verè essent unitæ & determinatæ ad esse talium in actu secundo, sine ulla tamen modalitate, & quia defacto ita determinata extrema non dantur, defacto determinatio illa habetur ab entitate modali in obliquo, & proconnotato importata.

PROBATUR PRIMÒ Conclusio. Si nihil obfit, in eo Formalitas unionis statuenda est, in quo eam constituit Aristoteles, sed ille ipsam constituit in materia, prout exercet rationem & officium materiæ, & in forma, prout exercet rationem & officium formæ. Ergò: Major est recepta in Scholis, quoad auctoritatem Aristotelis, quòd autem nihil obfit constabit ex solutione argumentorum. Minor probatur, imprimis textibus Aristot. 8. Metaph. tex. 15. quærens, quare aliqua non fiant unum substantiale, ut Ilias, aliqua fiant: addit, *Quia si, inquit, hoc quidem materia, hoc verò forma est, & hoc quidem potentia, hoc verò actus, profectò non videtur amplius dubitatio esse, quod quaritur.* Rejicit ibidem T. 16. Philosophus antiquos comminiscentes aliquid tertium ad faciendum compositum, & pro causa hujus erroris assignat, *Causa, inquit, est quoniam potentia rationem quarunt unientem, & differentiam, est autem ut dictum est ultima materia & forma idem, & hoc quidem potentia, hoc verò actus.* Certè textu hoc citato mediam unionem rejicit, dicitq; non in unionem id mediam rejici debere, sed in hoc, quia hoc quidem materia illud forma est. Textus ulterius sic habet: *Quidam copulam anima, & quidam compositionem aut conjunctionem anima cum corpore ipsum vivere. At tamen eadem de omnibus ratio erit, etenim ipsum sanum esse, aut copula, aut compositio, aut conjunctio anima & sanitatis erit, & as esse triangelum, compositio erit & trianguli, & album esse compositio superficies & albedinis.* Subjungit Aristot: hæc omnia erronea esse: & rationem reddit, *Causa verò est, quoniam potentia & actus rationem quarunt unitatem & differentiam.* Concludit Aristot: *Est autem ut dictum*

est ultima, materia & forma idem. Vide eundem 2. de Anim. tex: 710. & reliquis; hinc conficitur tale argumentum. Id secundum Aristotelè formaliter est unio, quod redditur pro ratione quare aliqua fiant unum substantiale, atqui hoc, quare aliqua fiant unum substantiale est, quia hoc quidem materia hoc verò forma est. Ergò in hoc, quòd hoc quidem materia, hoc verò forma est, consistit formaliter ratio unionis, & quia Aristot: nullum fundamentum habuit distinctionis nexus radicalis & formalis, censendus est loqui de unione formali. Et certè loquitur de hac unione illam rejiciendo, quam ponebant antiqui, illi autem adstruebant unionem proximam.

Eadem mens Aristot: exinde colligitur, quia Aristoteles nullum habuit fundamentum superaddendi ad faciendum compositum aliquam entitatem, præter entitatem materiæ & formæ dispositarum; nam quoad formas materiales attinet, illas censebat distinctas quidem realiter à materia, sed non separabiles à materia, hinc formas materiales substantiales secundi Physicorum textu 19. cõparat cum figura & similitate, concreta item accidentalialia comparat cum masculino & foemino septimi Metaph. tex. 17. & 6. Metaph. textu 2; quòd si censebat non separabiles à materia, censebat non posse reperiri disunitas, si non erant reperibiles disunitæ, non erunt indifferentes ad uniri, vel non uniri, si non erunt indifferentes ad uniri, vel non uniri, non indigebunt determinativâ modalitate; & sicut Modalistæ quia asserunt de sua modalitate unionis, illam non esse indifferentem, ut sit vel non sit unitiva subjecti, etiam per ordinem ad agens Divinum, ideo uniendæ illi non superaddunt alium modum, ita nec Aristoteles addere debuit. Quod attinet ad animam rationalem, nec istam separabilem putabat à materia disposita & organifata, nec enim miracula vidit, quæ agnoscit Christiana Philosophia, quòd si nò agnovit formam indifferentem ad uniri materiæ dispositæ, nec habuit fundamentum superaddendi entitatem, quæ tolleret indifferentiam.

RESPON-

67 RESPONDEBIS PRIMÒ ex Suar: Aristotelem rejecisse entitatem tertiam ratam ad constituendum compositum substantiale, sed non rejecisse entitatem modalem.

CONTRA. Tum quia non rejecit quidem clarè, rejecit autem implicite, siquidem pro causa ultima, quare hoc unum seu compositum sit, reddidit, quia hoc quidem materia, & illud forma est: Tum quia talem nexum rejecit Arist: qualem nexum admiserunt illi, quibus ille se opposuit, illi autem admiserunt nexum modalem, quia admiserunt nexum sine quo Materia & Forma esse possent, licet ipse nexus sine illis esse non possit. Quia illi non distinguebant inter nexum formæ spiritualis, cum corpore, & inter nexum accidentium cum Materia, sed æqualiter de utroq; loquebatur, cum tamen nexus accidentium esset per illos talis, ut sine illo posset esse corpus, non illè sine corpore, siquidem & ipsas formas accidentales tales cum Aristotele retro omnes Philosophi agnoverunt ut sine illis posset esse subjectum, non illæ sine subjecto, Ergò & nexus ille erat talis, ut sine illo potuerit esse Materia, licet ille nexus, non potuerit esse sine materia. Ergò si rejecit nexum Aristoteles, rejecit nexum modalem. Tum quia nullum fundamentum est in Aristotele agnitæ entitatis modalis quæ talis, ab illoq; probatæ.

69 RESPONDEBIS SECUNDÒ, Aristotelem non loqui quare aliqua sint unita, sed tantum quare sint unum per se, quod rectè in hoc principiū refertur, quia illud actus, illud potentia est.

CONTRA tum quia album non est unum per se; Aristoteles autem locis citatis ostendit, quare ex albedine & subjecto fiat unum, id referendum esse; quia hoc quidem actus, illud verò potentia est. Ergò nò loquitur de solo uno per se; Tum quia esse unum per se, & esse unitum. V. G. in cõposito humano non distinguebat Aristoteles physicè & nemo distinguit, cum ergò dabat Physicam rationem, quare in cõposito humano partes sint unum per se, idq; referebat, quia hoc quidem materia, illud forma est, etiam censendus est

eandem dedisse rationem quare sint unum, cum non distinguantur physicè intra eandem entitatem: tum quia in citato 8. Metaph. differit universaliter Aristoteles, cui etiam consentit S. Thom. 8. contra Gent. cap. 71. par. Q. 76. a. 6. qu. 4. de malo art. 4. secundi de anima Lec. 1. in fine.

PROBATUR SECUNDÒ Conclusio, si nihil obfit debemus Modalitati tribuere modum essendi, qui non sit de genere suo perfectissimus, consequenter si nihil obfit non debet illi tribui ratio substantialis, sed positâ unione in sola materia & forma, qua talibus in actu secundo non tribuetur Modo modus essendi de suo genere perfectissimus, dicetur enim ille modus, non ingredi constitutivè rationem compositi substantialis, sed esse modus in entitate accidentalis, substantialis autem terminativè, quia ordinatus essentialiter ad determinanda extrema substantiaalia, ad eum modum, quo alterationes clauduntur nomine generationis substantialis, quia scilicet ad substantiale compositum terminantur. Quòd autem modalitati non sit tribuendus modus essendi de genere suo perfectissimus ratio est, quia non est ens, sed entis ens, maximeq; accedit ad accidens immo est quid illo debilius, hinc accidens licet non possit existere naturaliter sine subjecto, potest divinitus, cum modus ne divinitus quidem sine subjecto existere possit. Deinde sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec dignificanda, nulla autem necessitas substantialisandi modum.

PROBATUR TERTIÒ, si nihil obfit in eo debemus constituere unionem, quòd quam optimè salvet, quare in resurrectione mortuorum, substantialiter iidem simus resurrecturi, sed positâ unione in sola materia & forma prout talibus in actu secundo salvatur melius, quare in resurrectione mortuorum iidem substantialiter simus resurrecturi. Minor probatur, quia positâ illâ unione substantiali Modalistica, cum eam in resurrectione eandem non simus habituri, non ita rigorosè dici poterimus iidem substantialiter resurrectisse, deerit enim aliquid nobis substantiale, nec refert, quòd aliâ substantiali unione longè

73 longè meliori, quia incorruptibili sup-
plendæ sunt vices corruptibilis unionis,
nam si nobis daretur corpus ex alia mate-
ria, quæ est nobilioris speciei, non dicere-
mur substantialiter iidem resurrexisse, ita
& hic.

CONFIRMATUR, quia principalis ratio
ponendæ entitatis modalis est, ut osten-
datur sufficiens mutatio transitus à con-
tradictorio ad contradictorium, huic au-
tem planè satisfiet, positâ modalitate de-
terminativâ pro solo non nisi connotato.

Punctum Difficultatis II.

Solvuntur Objectiones.

74 **O**BJICIT primò Arriag. Quando duæ
res invicem possunt separari, saltem
de potentia absoluta, evidens est, eas esse
distinctas, quia nihil à seipso potest sepa-
rari. At possunt esse realiter materia &
forma substantialis in rerum natura; &
tamen non inter se unitæ. Ergò materia
& forma comparata ad unionem, sunt di-
stinctæ.

RESPONDETUR. Concedendo totum,
quia indistincta sunt ab unionem, materia
& forma; non quomodocumq; sumptæ,
sed prout tales in actu secundo, si autem
simpliciter sumantur materia & forma,
deest illis aliquid tertium, nempe conno-
tata Modalitas, à qua nemine cogitante
entitativè distinguuntur materia & for-
ma, & siue illa non competit Materiæ &
Formæ ratio unitarum.

75 **I**NSTABIS. Quando duæ res invicem
possunt separari evidens est eas esse di-
stinctas realiter, sed potest esse materia
& forma; & non esse talis in actu secun-
do. Ergò materia & forma illæq; quæ ta-
les in actu secundo sunt duæ res, quæ ad
invicem distinguuntur.

RESPONDETUR materiam & formam
in circumstantia Modalitatis non posse
non esse tales in actu secundo, quod ipsum
connotatum si desit distinguuntur ab illo
entitativè materia & forma: Deinde ea
distinguuntur realiter, quæ possunt sepa-
rari separatione entitativâ, non tamen ea,
quæ possunt separari separatione ejus-

demaliter se habentis, potestq; materia &
forma non esse tales in actu secundo, non
secundum quod illa talitas aliquid dicit in
recto, sicut enim dicit ipsam entitatem ma-
teriæ & formæ, sed secundum quod tali-
tas dicit aliquid in obliquo, nempe conno-
tata modalitatem, à qua indubiè distin-
guuntur entitativè, videantur dicta circa
hoc argumentum in materia de Relatione.

OBJICIT secundò idem. In gene-
ratione hominis datur propria & rigoro-
sa actio generativa. Ergò aliquid per il-
lam produci non materia neq; forma
rationalis, nam hæc non generantur. Er-
gò debet produci unio utriusq; partis,
Ergò hæc est distincta ab utroq;.

RESPONDETUR primò. Actionem
productivam, noviter entis, habere ter-
minum distinctum realiter, à re, hoc est,
debere esse productivam novæ entitatis,
sed actio productiva noviter ejus quod
est purè ex entibus, non debet habere di-
stinctum terminum realiter à re, sed suffi-
cit quod habeat distinctum formaliter.

Hæc Responsio

NON SATISFACIT. Tum quia forma-
litates in nostra sententia, non sunt quid
distinctum nemine cogitante, quomodo
Ergò seipsis distinctam nemine cogitante
terminabunt actionem. Tum quia actio
illa productiva noviter extrahitne ali-
quid extra causas noviter, vel non extra-
hit: Si non extrahit noviter, Ergò neq;
est actio productiva noviter, utpotè cui
non respondet passum. Si verò extrahit
noviter, Ergò dat necessariò noviter exi-
stentiam. Si autem dat existentiam novi-
ter, rogo quid desideratur, quod ille ter-
minus habeat esse realis à re. Tum quia
immeritò diceretur v. g. paternitatem es-
se terminum strictæ & rigorosæ actionis
productivæ, cum Ergò formalitatis com-
positi comparativè ad materiam & for-
mam simul sumptas non minor sit Physi-
co identitas, quam Paternitatis in Relato-
re non poterit dici illa formalitas terminare
propriam & rigorosam actionem produ-
ctivam.

RESPONDERI potest aliter, imprimis
querendo: an Aristoteles agnoverit pro-
priam & rigorosam generationem homi-
nis

76 **n**is vel non? Si agnovit, & tamen censuit
nihil substantiale à generante produci,
nam censuit materiam esse ingenerabi-
lem, animam item rationalem non censuit
generari, unionem item modalem sub-
stantialem non admisit, quid mirum erit, si
eum Aristotele asseramus etiam positâ ri-
gorosâ generatione hominis, non esse ne-
cessarium, ut aliquid substantiale, reale
producat novum, si autem non agno-
vit rigorosam generationem hominis,
probandum hoc venit asserenti, vel cum
ipso sentientes non arguendi, præcipue
quia hic involvitur quæstio de voce: ut
mox videbimus. Rursus pone Modali-
tatem non constare, posse materiam & for-
mam indistantes præsentemq; non uniri,
tunc jam non cogitent de modis in cõ-
posito, jam ne tunc temporis negassent
generationem substantialem, quodq; illi
vellent responderi in sententia Aristote-
lis casuq; proposito idem nos in præ-
senti dicere poterimus.

80 **D**irectè autem argumento duplici viâ
satisfieri potest, imprimis distinguendo
generationem, in generationem remo-
tam, & proximam; Generatio remota est,
productio dispositionum quæ sunt acci-
dentia, vocantur tamen generatio sub-
stantialis, quia terminantur ad substantia-
le aliquid nempe compositum. Proxi-
ma autem generatio, est instantanea in-
ductio materiæ in formam, ista etiam ha-
bet terminum realem, non quidem mate-
riam & formam, nam hæc ingenerabiles
sunt, sed habet ipsam entitatem modalem
determinativam, ut hæc materia, sit ma-
teria in actu secundo, & hæc forma, sit for-
ma in actu secundo, quantumvis hæc en-
titas sit entitativè accidens, & terminati-
vè non nisi substantialis. Quod ipsum sic
illustrari possit. Entia quò magis abstra-
hant à materia, eò dependent à pauciori-
bus causis, & ita cum Deus abstrahet ab
omni materia, etiam Metaphysica, hoc
est potentialiter ad existere, convenit illi
affectus seu independentia. Rursus An-
geli cum abstrahant ab omni materia Phy-
sica seu corpore, non tamen Metaphysi-
ca, convenit quidem illis ratio dependen-
di, sed non nisi ab una causa hoc est Deo,

82 **A**ngelus enim non generat Angelum.
Bruta verò quia non abstrahunt, & quo-
ad materiam, & quoad formam, quoad
esse materialis, ideò dependent in suo fie-
ri, & à Deo, & à generante, cujus actio
immediatè ad ipsam formam materialis edu-
ctionem terminatur. Jam verò homo
cum esse suo participet, & cum Angelis,
& cum Brutis, quod quidem forma illius
non dependeat à generante dissimilatur
Brutis, assimilaturq; Angelis, ab eodem
non nisi principio habendo pendentem
formam; hoc est à Deo, à quo solo etiam
Angeli habent esse dependens, quia nihi-
lominus dissimilantur Angelis homines,
debuerunt pendere in suo esse, quod est
generari à pluribus principiis, hoc est &
à Deo, & à generante, licet sese minùs ex-
tendente, quàm extendatur in generatio-
ne Brutorum, ideò generans hominis non
extendendo sese ad formam, extendit se
ad positionem dispositionum, cum tamen
nullæ dentur dispositiones ad esse Angelis.

84 **A**lia via est satisfaciendi eidem argu-
mento, inquirendo quid veniat nomine
generationis substantialis, ejusq; rigoro-
sæ, hæc enim quantumvis rigoro-
sa generatio, non importat productionem sub-
stantiæ, nam in Divinis est generatio, &
non est productio substantiæ. Rursus si
per rigorosam generationem substantia-
lem intelligis productionem entis de præ-
dicamento substantiæ, ex eo quod etiam
Divina subsistentia, quæ generatur, sit de
prædicamento substantiæ, ad hoc etiam
dici potest, quod non sit de ratione sub-
stantialis productionis rigorosæ, produ-
ctio entis de prædicamento substantiæ,
cum nulla particula definitionis, genera-
tionis substantialis id deposcat. Quod si
per rigorosam generationem substantia-
lem creatam intelligas dispositionem sub-
stantiæ, ut evadat totum substantiale eò
sensu, etiam nos dari concedimus genera-
tionem substantialem, quod etiam voluit
S. Thom. par. 1. q. 113. art. 2. ad quartum,
ubi inquit, *Homo generat sibi simile, in quan-
tum per virtutem feminis ejus, disponitur materia
ad susceptionem talis forme.* Ubi S. Thom.
non in productionem alicujus substantia-
lis à generante, sed in materiæ dispositio-

85 nem refert generationem, vultq; illam esse substantialem, hoc est dispositivam substantiæ, per aliquid substantiale decisum, non autem per productionem alicujus substantialis novi.

INSTABIS PRIMò. Generatio substantialis debet habere terminum substantialem, generatio hominis est generatio substantialis, Ergò: non habet pro termino modum, qui est accidens.

86 RESPONDETUR Negando quòd generatio substantialis immediata, debeat habere terminum substantialem immediatum, habet enim pro termino dispositiones quas producit, sed generatio substantialis secundum terminum mediatum, hoc est compositum, debet esse substantialis, vel certè generatio substantialis debet habere terminum substantialem, hoc est vi cuius vel disponatur substantia, decisione virtutis substantialis, vel producendo aliquid de prædicamento substantiæ, sed non debet esse semper per productionem alicujus substantialis. Quanquam cum Modalistæ ponunt actionem esse de genere accidentis, hæc ipse negabunt illam esse in entitate substantialem, cur ergò & de generatione hominis, idem non poterit dici, ut illa sit non nisi terminativè substantialis?

87 INSTABIS SECUNDò. Mors hominis est corruptio alicujus substantialis, sed non est corruptio materiæ & formæ, Ergò est corruptio substantialis unionis aut modi illius, qui tunc corrumpitur, adeoq; debet esse substantialis.

RESPONDETUR. Mortem hominis esse corruptionem substantialem, quia est corruptio totius, quod denominatur homo, & est aliquid substantiale, ita ut homo non tantum sit subiectum denominationis, sed & terminus formalis corruptionis, certè enim Aristoteles agnovit substantialem corruptionem hominis in morte, nec tamen agnovit distinctum subiectum denominationis à termino formali. Conformiter ad dicta supra dici potest. Mortem hominis esse corruptionem alicujus substantialis terminativè, sed non esse corruptionem alicujus substantialis entitativè.

ADDò nihil omnino plus habere præ-

88 nobis Modalistas, ratione cujus salvent aut generationem substantialem hominis, aut ejusdem corruptionem, illorum enim modalis unio, seipsa non est homo, si non est homo seipsa. Ergò nec ipsa est terminus generationis hominis, quia generationis humanæ terminus, debet esse homo, idem dic de corruptione substantiali. Sicut ergò per illos sufficit immediatum terminum ponere talem, quò posito non possit non esse genitum, quod est homo, aut corruptum, quod est homo, ita & per nos suffecerit, ponere illud connotatum Modale, tamen enim unionem illorum substantialem, quam modum nostrum, sequitur compositum hoc, quod est homo, unde ulterius non facit ad propositum, sive illud sit accidentale, sive substantiale, ad quòd sequitur esse vel corrumpi hominis, siquidem antecedens illud, sive substantiale, sive accidentale, non est homo, hic autem queritur de termino generationis vel corruptionis humanæ, qui terminus homo est. Deinde nihil per Modalistas refert, an effectus producat per substantialem, an per accidentalem actionem, modò producat tali actione, quâ posita in impedibiliter ponatur effectus, ita nec referre debet quale sit in entitate quòd immediatè generatur vel corrumpitur, modò sit tale ut illo posito in impedibiliter ponatur homo, sublato autè tollatur. Deniq; expressè Ovied. docet hic con. 4. p. 2. n. 4. Quòd unio non sit quid nisi accidentaliter pertinens ad constituendum hominem, nam quantumvis crearetur unio, idem maneret compositum, quomodo ergò ratione illius unionis, potiori modo debet dici esse corruptio vel generatio hominis eaq; substantialis.

Punctum Difficultatis III

Solvuntur reliqua argumenta.

89 OBJECIT TERTIò Ariag. contra dispositiones, sed ejus argumentum etiam ad præsens accommodari potest. Sive unio consisteret in materia & forma talibus in actu secundo, connotando illam modalitatem, quæ est accidens, homo non esset totum substantiale, involveret enim in suo

91 in suo conceptu illud determinativum, quod est accidens.

92 RESPONDETUR Rationem substantialis desumi à solis partibus, quæ sunt substantiales, hoc est materia & forma, quæ quia ordinantur ad se, tanquam actus & potentia ejusdem ordinis, consequenter non ita se habet, sicut acervus lapidum, nec ita sicut calor comparatus ad hominem, quia calor comparatus ad hominem est accidens. Quærit etiam potest ex proponente, an corpus sit de substantiali conceptu hominis, si est de substantiali conceptu hominis, dicam quòd de substantiali conceptu illius sint accidentia, nam per illum in ratione corporis organici formatur corpus accidentibus. Addit Pontius, quando homo dicitur esse totum substantiale, si intelligitur quòd partes quas includit sint substantiales, vera est propositio, si autem intelligatur, quòd non includat aliquod accidens, ullo modo, falsa est propositio.

93 OBJECITUR QUARTò ex Oviedo, accommodando argumentum illius. Si determinatio illa modalis se haberet ut connotatum, vi cuius existat unio identificata cum materia & forma. Ergò esset contradictio, ut existeret alia unio distincta à materia & forma, vel ipsa esset formaliter unio. Antecedens probatur, unio identificata cum materia & forma, nihil aliud est quam materia & forma. Sed illud connotatum non est conditio, ut existat materia & forma. Ergò non est conditio, ut existat unio identificata cum materia & forma.

RESPONDETUR, modum illum esse conditionem, ut existat materia & forma non quomodocumq;, sed ut existant quæ tales in actu secundo, cum quibus solis quæ talibus est unio identificata. Antè Instantias mox ponendas.

SUPPONO Principia aliàs stabilita de Connotatis, & de conceptu ut sic partis, de quo tractatum est in materia de Sacramentis in communi, sub initium; nempe licet negemus aliquibus convenire rationem partis, concedimus tamen illa esse essentialiter & indispensabiliter requisita, ita ut sine illis impossibile sit denomi-

94 nationem illam haberi, quantumvis denominationem illam, illa requisita non ingradientur per modum partis. Unde in præfenti denominatione Uniti, dicit Materiam, Formam, Modalitatem illam determinativam, licet illa Modalistas determinativa, non habeat se, vel per modum partis ad totum unitum, nec tanquam ratio ejusdem formalis.

95 Consequenter, si in re loqui velimus, denominatio uniti, & compositum, dicit Materiam, Formam, Modalitatem, quantumvis illa modalitas, non sit ratio formalis uniendi, nec pars in denominatione uniti, ad eum modum, quo in relatione Transcendentali importatur fundamentum, ratio fundandi, Terminus, licet ipse Terminus, nec sit pars relationis, nec ratio formalis referendi.

Et quia, ut dixi, in re hoc quod est esse habentem Materiam denominationem Materie in actu secundo, & formam habentem rationem formæ in actu secundo, est denominatio, tria illa importans Materiam, Formam, Modalitatem, ideo sine illis tribus impossibile est illam haberi, quantumvis ipsa illa modalitas non sit pars illius denominationis, nec ipsa ratio formalis denominandi. Quid ergò deerit Materie & Formæ existentibus ne habeant rationem talium in actu secundo, ad eorum unitatum, deerit illa modalitas, quæ nisi supponatur, non potest intelligi illa denominatio.

96 INSTABIS PRIMò ex eodem Formam & Materiam unitas existere, vel dicit aliquid supra existentiam utriusq; entitatis, vel tantum dicit utramq; existentem, si aliquid dicit distinctum. Ergò unio distinguitur à Materia & Forma si nihil dicit. Ergò quotiescumq; existunt, toties sunt unitæ.

RESPONDETUR. Quòd esse unitas nihil dicit plus secundum quòd esse unitas, aliquid importat in recto, nihil inquam plus dicat supra entitatem Materie & Formæ: esse tamen unitas secundum id, quòd esse unitas dicit in obliquo, est quid distinctum ab entitate utriusq;, in obliquo enim importat modalitatem. Secundum etiam phrasim præsurpatam, esse unitas supra

97. existentiam utriusq; Entitatis dicit Materiam, non quomodocunq; sed exercentem actum secundum materiam, & formam exercentem actum secundum formam, quod est quid distinctum, acquiriturq; ratione connotata modalitatis, de novo advenientis. Deniq; secundum suppositum immediate adlatum loquendo Materiam & Formam existentibus ne sint unita deest modalitas connotata, distinguiturq; unio à materia & forma, sine connotatione modalitatis sumptis, licet illa ipsa connotata modalitas, nec sit ratio formalis uniendi nec pars uniti, sed est tantum necessarium essentialiter praequisitum.

98. INSTABIS SECUNDò ex eodem. Conditio distinguitur realiter à ratione formali ad quam est conditio, Ergò illud connotatum cum sit tanquam conditio, distinguitur à ratione formali, quo posito sic ulterius urgetur. Ratio illa formalis prout distincta à connotato vel dicit prae materiam & formam aliquid, vel non dicit: si dicit aliquid, Ergò unio distinguitur à materia & forma, si non dicit, Ergò ratio formalis unionis sita erit in solis illarum entitatibus, adeoq; quoties hæ entitates existent toties existet unio.

99. RESPONDETUR imprimis Negando universaliter, quòd conditio sit distincta realiter à forma, ad quam est conditio, quia existentia est conditio ad hoc, ut aliquid sit causa; & tamen indistinguitur realiter à causa. Negatio distantiae est conditio ad præsentiam, & tamen ab illa indistinguitur realiter. Unde tantum verum est conditionem esse distinctam realiter à forma, si forma sit Physica, non autem si forma sit Metaphysica: in præsentia autem unio est forma Metaphysica materiam & formam: quàm talium in actu secundo. Rursus negatur manere rationem formalem, quando sumitur conditio distincta à connotato, sed manet non nisi ratio formalis inadæquata; adæquata enim importat etiam illud connotatum: hinc à ratione formali illud connotatum distinguitur realiter inadæquate, eò quòd illud complexum includens quæcunq; spectantia ad unionem, importet illam conditionem tantquam aliquod praequisitum, ut pullulet

ratio formalis adæquata unionis, & adæquata ratio relationis importat Terminum, licet non tanquam partem compositivam, ita importabitur & illa modalitas, licet nec sit unio, nec illam componat per modum partis. Deniq; dici potest, quòd ratio formalis unionis prout conditio distincta ab illo modo, supra entitatem materiam dicat aliquid non entitativè sed formaliter distinctum, quòd ipsum formaliter distinctum non pullulet ante positionem illius connotati.

100. INSTAT TERTIò idem. Unio secundum entitatem suam Physicam & secundum formalitatem nemine cogitata, non distinguitur à materia & forma, sed posita materia & forma præexistit unio secundum entitatem Physicam, Ergò existit etiam secundum formalitatem.

RESPONSUM in simili circa relationem, quòd breviter repetitur: Unionem secundum formalitatem spectatam, in quantum formalitas unionis dicit aliquid pro subiecto, pro intrinseco &c. non distinguitur à materia & forma, licet formalitas unionis in quantum aliquid dicit pro connotato & extrinseco intrinsece requisito, distinguitur à materia & forma, quia modus ille quem importat unio, non habet eandem entitatem cum materia & forma.

101. INSTABIS QUARTò. Connotata illa modalitas per nos inadæquate distinguitur, ab illa ratione unionis, quòd non potest dici, quia si inadæquate tantum distinguitur, quomodo non est Pars intrinseca Unionis, sicut forma eò quòd inadæquate distinguitur à toto, est pars totius.

102. RESPONDETUR. Connotata modalitas inadæquate distinguitur ab illa ratione unionis, loquendo de Unionem in re, in quantum illa complectitur sive sua intrinseca, sive extrinseca essentialiter requisita, licet sit adæquate distincta illa modalitas ab unionem sumpta pro iis, in quæ tanquam intrinseca cadit denominatio unionis, & ita in sententia communi Connotatistarum tempus vespertinum distinguitur inadæquate à cena, in quantum cena complectitur omnia sine quibus impossibile est esse cenam, licet tempus vespertinum non sit pars constitutiva cenæ, nec sit illi intrin-

103. intrinsecum quid. Cum hoc tamen stat, ut sine illo connotato, non habeatur denominatio nec cenæ, nec unionis. Quòd autem forma, eò quòd inadæquate distinguitur sit pars totius, hoc exinde oritur, quia in denominationibus, quæ non sunt petibiles ratione alicujus connotati, recte infertur esse hoc partem si inadæquate distinguitur, sed in denominationibus petibilibus ratione alicujus connotati non infertur determinatè ex inadæquata distinctione, quia hoc est pars, sed tantum infertur quòd aut sit pars, aut connotatum extrinsecum intrinsece & necessario requisitum.

104. INSTABIS QUINTò. In Principiis nostris, connotatum est adæquate aliud, ab eo cuius est connotatum, ut Terminus à Relatione, cur non & illa modalitas erit adæquate aliud à ratione formali unionis.

RESPONDETUR In principiis nostris, connotatum est adæquate aliud, ab eo, cuius est connotatum, si sumatur connotatio pro eo solo, in quòd intrinsece cadit denominatio connotativa. Sed non est adæquate distinctum connotatum ab eo, quòd sive pro intrinseco, sive pro extrinseco intrinsece requisito, dicit connotatio: quòd etiam sensu nec Terminus à tali complexo est adæquate distinctus.

105. OBJICITUR QUINTò. Unio formaliter est determinatio materiam & formam ad esse talium in actu secundo, sed modus est ista determinatio. Ergò modus est unio formaliter.

RESPONDETUR unionem formaliter esse determinationem materiam & formam, ad esse talium determinationem inquam Metaphysicam. Modus autem est determinatio Physica, & determinatio, quæ habetur à modalitate est Antecedens compositionem, determinatio autem quæ habetur ab unionem non antecedit compositionem, sed est ipsa compositio.

Hunc modum ponunt aliqui inter dispositiones quibus non assentior, quia si esset dispositio effectus illius formalis primarius, non erit nisi disponere; adeoq; adhuc saltem in ordine ad potentiam absolutam relinquet impedibilitatem, ne sequatur unio. Sed de hoc reliqua vide in materia de Unionem Hypostatica.

106. COLLIGES. Per quid distinguitur hæc nostra sententia, à sententia Modalium, & Nominalium? Per hoc: quia Nominales, non recurrunt ad salvandam denominationem uniti ad ullam modalitatem, recurrit præsens sententia; à Modalistis autem per hoc distinguitur, quia illam modalitatem non ponit pro ratione formali uniendi, sed pro necessario requisito.

DIFFICULTAS III.

De aliis Unionem Concernentibus.

Partior Difficultatem sic Punctum Difficultatis I.

Estne illa Modalitas una?

107. DICENDUM est, Modalem determinationem non nisi unam esse in uno quoq; composito, ita Suar: Vasq; Arria: Oviedo contra Hurta: & recentiorum Suar:

PROBATUR primò. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate. Ergò nec Modales determinationes, nulla autem necessitas plurificandi has Modalitates.

108. RESPONDEBIS quòd non ponantur duæ adæquate distinctæ Modalitates, seu secundum terminos Hur: uniones, sed duæ inadæquate partiales, duo autem inadæquata partialia, non æquivalent nisi uni, ex quo sequitur nullam fieri concessam illâ duplici Modalitate entium multiplicationem, ad eum planè modum cum partialiter duo ignes ad eandem stupam igniendam concurrunt, non æquivalent nisi uni igni.

CONTRA. Quia etiam hoc est multiplicare entia sine necessitate, nam etiam ponere duas causas partiales, si nulla sit necessitas, est multiplicare entia, etsi id quòd habet rationem inadæquati, possit habere rationem adæquati, apponere illi aliud inadæquatum, est multiplicare entia sine necessitate. Nulla autem necessitas, ponendi duas illas inadæquatas Modalitates.

PROBATUR secundò accommodando ad præsens, argumentum Oviedi. Effectus formalis determinationis est constituere illud, quòd determinat componens

109 unum compositum cum alia comparte. Ergo determinatio quæ se tenebit v. g. ex parte materiæ constituet materiam componentem unum cum forma. Ergo etiam constituet formam componētem unum cum materia, nam materia componens unum cum forma, & forma componens unum cum materia: ne præcisivis conceptibus differunt, quia quidquid respondet ex parte objecti in uno, respondet ex parte objecti in alio, nam quod idem in recto & postea in obliquo idem ponatur, non arguit præcisionem objectivā, sicut panis cum vino, vinum cum pane, ut dixi in materia de relatione non præcindunt.

RESPONDEBIS in ista Propositione. Materia componit unum cum forma respondet unio, seu determinatio subiecta in materia, & alia determinatio cum dicto forma componit unum cum materia.

CONTRA. Quia hoc ipsum est quod negatur, aliam scilicet debere respondere determinationem, cum sufficiat unum respondere.

PROBATUR Tertiò. Posita determinatione in sola materia, ad hoc, ut sit potentia formæ, ut sit materia in actu secundo, &c. vel unitur forma materiæ vel non unitur. Si unitur. Ergo immeritò due requiruntur determinationes, si posita determinatione in sola materia non unitur forma materiæ, Ergo nec materia illi unitur. Quod ipsum probatur, tum quia impossibile est, Petrum assidere Paulo; quin Paulus assideat Petro, si enim alteruter non sedeat, neuter dici poterit assidere. Ergo etiam, si forma non unitur materiæ, nec materia dicenda est uniri formæ, tum quia si potest uniri materia formæ, & non uniri forma materiæ, posita solâ unione materiæ ad formam, erit ne compositum vel non? si erit compositum. Ergo superadditam aliam determinationem otiosè requiris, si non erit compositum, contra erit, quia quâcunq; legitimâ ratione definitis compositum ex illa, deducetur esse illic compositum, & si dixeris esse compositum partiale, contra erit, quia nihil plius illud totale dicitur, tum quia quando per te solum materia unitur formæ, vel tribuit illi effectum suum formalem forma vel

non tribuit, si tribuit, Ergo superfluit alia modalitas, si non tribuit, Ergo possibile est haberi in subiecto aptam formam, & non habere illius effectum formalem.

RESPONDET primò Mastrius. Quamvis similitudo sit essentialiter duorum assimilatio, hoc non obstante est illic duplex relatio, ergo & geminanda unio.

CONTRA. Quia similitudo potest spectari physicè, & sic una est, nempe qualitas in hoc, & qualitas in illo, seu ut dicit Aristoteles, quorum qualitas eadem est. Deinde potest similitudo spectari Metaphysicè, & sic est duplex conceptibilis formalitas relationis, sicut etiam in præsentia ex eadem proportionem sufficit Physicè una modalitas, licet alia sit formaliter futura unio, huius cum illo, alia illius cum hoc.

RESPONDET secundò. Posita unione illâ unâ, unum tantum unitur intrinsecè aliud extrinsecè.

CONTRA. Quia quamvis aliquid non recipiat in se unionem, modò sit terminus illius intrinsecus, nihil illi oberit quominus dicatur esse unitum intrinsecè, adhucq; illo extremo per modum termini se habente, mutabitur illud extremum, casu quo additione illa, licet in se non subiecta, perficiatur in ordine ad operationes, ad quas dicit essentialē ordinem tanquam sui perfectionem.

RESPONDET tertiò, per unionem unam ambo extrema esse unita, sed non ambo formaliter.

CONTRA. Quia si aliud extremum evadat terminus intrinsecus unionis, nihil deest quominus dicatur esse unitum formaliter, & licet Materia & Forma unita debeant esse relata mutuò, nego hanc relationem mutuam, salvari non posse, sine receptione unionis in utroq; & sicut accipiendo fundamentalem similitudinē, & Physicè, non est necesse quidquam recipi nisi unam qualitatem, cum tamen una qualitas, non sit similitudo, sed accessus alius qualitatis facie simile, ita non est necesse poni aliquid in alio extremo, sed accessus alius extremi, hoc extremo habente se tanquam termino intrinsecò, potest evadere formaliter unitum, relatum, &c. Quid autem sit terminus intrinsecus, explicat-

115 plicatum in Materia de Incarnatione, ubi cur Verbum non mutetur in Unione Hypostatica.

Punctum Difficultatis II.

Solvuntur Objectiones.

116 OBJICITOR PRIMò. De essentia unionis, & in nostris principiis, de essentia est determinationis, respicere aliquid ut subiectum, aliquid ut terminum, sed hoc non potest esse nisi duplex modalitas, nam aliàs utramq; partem respiceret ut subiectum. Major probatur, nam unio vel modalitas hypostatica est verè unio, respicitq; naturam humanam ut subiectum, verbum ut terminum intrinsecum.

RESPONDET Arriag: Negatur Major, probatione illius consequentia, quia est à particulari ad universale. Negari etiam potest minor, quia sicut relatio respicit unum ut subiectum, aliud ut terminum, quantumvis in termino non recipiatur ita, & determinatio aut unio modalis idem habere poterit.

INSTABIS Forma ut unita materiæ, est perfectio materiæ, Ergo ut unita debet recipi in materia, Ergo modus unionis debet recipi in materia.

RESPONDETUR transeat totum, posito præcipue quod modus iste sit materialis. Deinde dici potest negando formam ut unitam unione appropriatâ soli formæ, esse perfectionem materiæ, sed est illius perfectio, vel propria, vel communi utriq; unione unita.

OBJICITUR SECUNDò tam unio quàm determinatio nostra modalis, debet recipi in utroq; extremo, quia impossibile est manere aliquid intrinsecè unitum, vel determinatum, per unionem vel determinationem, quæ non recipiatur in illo. Materia autè & forma sunt intrinsecè unita.

RESPONDETUR Arriag: unionem illam recipi in utroq; extremo, sed commodè dicetur quod modalitas illa respiciat unum tanquam subiectum, & aliud tanquam terminum intrinsecum, & sic Verbum Divinum est intrinsecè unitum, quamvis sit non nisi terminus intrinsecus Modalitatis, cæteroqui non nisi in sola humanitate subiectata.

118 INSTABIS. Non potest quidquam de albari albedine in alio receptâ. Ergo nec uniri unione in alio receptâ, aut determinari determinatione in alio receptâ.

RESPONDETUR, Si procedat argumentum de subiecto recipiente determinationem, cui vicissim aliud non connectitur, sicut non connectuntur parietes duo, vel homo & paries, totum argumentum concedi debet. Si autem procedat de indistantibus ad se ordinatis, &c. extremis, imprimis retorqueri potest argumentum, quare Verbum sit unicum intrinsecè humanitati; quantumvis Modalitatem in se nullam recipiat. Rursus albedo vel recipitur immediatè in quantitate vel immediatè in materia, certum est non recipi illam immediatè in forma, quia hæc non comparatur ad albedinem, ut ejus materia, & tamen non ipsa materia denominatur alba, sed paries qui etiam importat formam, quod si ad dandam denominationem albi etiam formæ, sufficit quod ratione unionis contribuant sibi sua prædicta, quam contributionem prædicatorum non faciunt duo parietes diffiti, utpotè non ordinati ad se, tanquam actus & potentia, quod tamen convenit materiæ & formæ. Deniq; dici potest de albandone utpotè ens absolutum, non respicere aliud tanquam terminum intrinsecum; consequenter non habere ullum titulum dealbandi aliud, jam autem determinatio materiæ, ad esse unitæ formæ, est quid relativum, respiciensq; formam tanquam terminum intrinsecum, ideo ille vel hoc titulo tribuere potest denominationem determinatæ vel unitæ.

OBJICITUR TERTIò. Relatio in Sententia istorum qui illam distinguunt realiter, quando duo extrema referuntur, non sufficit ut sit una. Ergo nec in sententia nostra sufficit ut sit una modalitas.

RESPONDETUR disparitatem esse, quia possibile est esse unum relatum, & aliud non referri, hinc definitivè relatio, non est duorum habitudo, sed habitudo ad aliud, etsi relatio esset definitivè duorum habitudo, non esset necesse duas relationes ponere, quia autem unio vel nostra modalitas, est duorum habitudo, unio enim semper est duorum, nec sunt separa-

121 parabilia, ut materia uniatur formæ, & vicissim forma non uniatur materiæ, hinc fit ut sufficiat unionem & determinationem modalem esse unam. Deinde cum universaliter falsum sit modalitatem hanc debere in utroque extremo recipi, cum non recipiatur in verbo, eumque non sit ratio, quare sufficiens sit una modalitas in uno composito, & non sit sufficiens in alio, hinc fit, in omni eventu posse poni unam modalitatem, quæ ratio non inquirat rationem, cur Modalitas non possit recipi in verbo, sed attendit ad hoc, si in Christo sufficiens est una modalitas, non in utroque extremo recepta, cur non alias sufficiat.

122 **OBJICIT QUARTO** recentior Suar. Illa modalitas est duorum extremorum. Ergo ex vi definitionis non magis se tenet ex parte unius, quam ex parte alterius.

RESPONDETUR ex vi non nisi talis modi vel unionis determinat sibi hoc potius subiectum, sed indifferens alias esset, ut in alterutro subiecto recipiatur.

INSTAT PRIMO. Si modalitas dicta se tenet tantum ex parte unius extremi, cur non potius definitur vinculum vel determinatio unius extremi ad aliud vel cum alio.

RESPONDETUR, est Quæstio de modo loquendi, in qua maxima ratio petitur ex placito, sed huius placiti hæc etiam potest dari ratio, quia ly aliud vel alius importat aliquid extrinsecum, quia autem compositio neutra pars est extrinsecum, fit ut neutra pars debeat illis terminis exprimi. Rursus ideò non appellatur modus ille determinatio unius extremi ad aliud, vel cum alio, quia hæc Phrasis importat quasi maiorem & specialitatem unius extremi uniti, quam alius, unio autem vel ille modus se æquè ad utrumque extendit, in ordine ad vinculare, vel determinare, neque magis una pars in ratione compositionis componit quam alia, jam autem si diceretur illa modalitas determinare unum cum alio, significaretur specialitas unius extremi præ alio, & sicut v. g. non est bene cultus sermo, Rex mecum fuit in prandio, sed tu potius fuisti cum Rege, quia Rex habet præcellentiam, ita & in præsentia non rectè diceretur

unio esse unius extremi cum alio, quia illi competit etiam præcellentia.

INSTAT SECUNDO. Relatio ex eo quod non sit in utroque extremo, sed in uno tantum, ad aliud, non dicitur respectus duorum extremorum, sed unius ad aliud. Ergo etiam & unio si non esset in utroque extremo, deberet dici unius unio ad aliud.

RESPONDETUR Negando ideò dici relationem ad aliud, quia in uno extremo ponitur, sed quia terminus est quid extrinsecum relationi, nec per modum partis instare debet in compositionem huius, quod est relatum, hinc rectè nominatur ad aliud, è contra quia extrema medià unionem, vel propter determinationem modalem intrare debent compositum, per modum partium intrinsecarum, hinc unio non debet dici unius ad aliud.

INSTAT TERTIO Mastrius. Terminatio ad formam unionis receptæ in Materia solum sufficit ut dicatur extrinsecè unita, non autem ut dicatur unita intrinsecè. Omnis enim modus essendi intrinsecus, unius rei cum alia, ad unionem per informationem reducitur, quia denominatio intrinseca sumitur à forma intrinseca.

RESPONDEO, nego si aliquid se habeat per modum termini intrinseci, quod non possit dici unitum intrinsecè, quamvis non se habeat per modum subiecti receptivi. Negoque rationem intrinseci reduci semper ad informationem. Et licet denominatio intrinseci sumatur à forma intrinseca, id tamen verum est, aut de forma intrinseca recepta, aut ad se terminata, tanquam ad aliquid intrinsecum.

Quod autem dicit Mastrius, etiam verbum esse unitum extrinsecè; eò quod licet sit intimè conjunctum, non minus quam materia formæ, id tamen contingat per unionem in ipso verbo fundatam, quod inquam dicit non convincit; nam ut alibi visum, plurimi dicunt verbum esse intrinsecè unitum, etsi est intimè conjunctum, licet unionem non in se recepta; cur non poterit dici intrinsecè unitum. & si potest salvari incimitas conjunctionis, non recipiendo conjunctionem; cur non potest salvari intrinsecitas unionis sine receptione unio-

127 unionis. Quod autem dicit hoc esse peculiare unionis hypostaticæ ratione infinitatis & immutabilitatis verbi, id etiam non convincit, si enim est de essentia uniti, recipere unionem, etiam infinitum & immutabile aut uniri non deberet, aut deberet in se recipere unionem. Si autem non est de essentia uniti recipere unionem, cur debet indispensabiliter in humanis in utroque extremo recipi, cum possit esse hæc unio Materialis, adeoque improporionata animæ spirituali, ipsumque principium. Non sunt multiplicanda entia id evincat. Et licet receptio afficiat Materiam, informatio formam, quia tamen formaliter illa receptio, est ipsamet Materia in diversis connotatis, itemque formalisatio, est ipsa forma in diversis inidem connotatis, non erit necesse multiplicare uniones, sed rota multiplicatio erit penes entitatem Materiz & Formæ.

OBJICIT QUINTO idem recentior Suar. Non est potior ratio, cur modus ille determinativus in uno potius quam altero extremo subiectetur. Ergo debet in utroque subiectari. Si subiectatur in utroque, necessariò duplex est, quia unus modus non potest identificari cum duabus realitatibus, alioqui hæc essent idem realiter inter se ex illo principio. Quæ sunt eadem uni tertio.

RESPONDETUR, ipsa materialitas modi determinat sibi subiectum materiale, concessò etiam quod in utroque extremo reciperetur modus, non video quomodo identificatio extremorum sequeretur, cum neutrum extremum cum ipso modo identificetur, qui distinctamentitatem habet, sed tantum sequetur, sicut junguntur uni tertio, ita jungi inter se: Addo in processu ulteriori arguendi immerito supponere eundem, quod non debeat dici verbum unitum humanitati, sed tantum humanitas verbo, bene enim dicitur, Verbum Caro factum est, quod tamen unionem importat. Unde etiam ad convertentiam dicitur. **DEUS** factus est homo, ut homo fieret **DEUS**. Nō nego tamen, quod solum dicatur verbum assumptum à humanitatem, non humanitas verbum, quia quod assumitur, assumptione dignifica-

128 tur, ut dicitur exsatura assumi, ad opera miraculosa, privatus ad dignitatem, iam autem humanitas est dignificata à verbo, non verbum ab humanitate, & quamvis assumptio & unio sint idem realiter, non tamen sequitur quod phrasæ quæ pro uno tenent, teneant pro alio, nam Trinitas cum Patre, Filio & Spiritu S. sunt idem realiter, & nihilominus in nomine Trinitatis non tenet baptisimus.

OBJICIT SEXTO Mastrius. Si forma uniretur materiæ, quantum sufficit ad constitutionem compositi ob solam terminationem Modalitatis in Materia v. g. receptæ, sequitur formam absque ulla mutatione informare materiam, quod fieri non potest, cum in hoc consistat Incarnationis Mysterium, quod verbum sine ulla mutatione unitum sit naturæ humanæ.

RESPONDEO formam tunc duplici ex capite mutandam: inprimis quia transit à non esse ad esse. Secundo, quia cum essentialiter illa forma sit ordinata ad corpus, adeoque habet esse ordinatum ad corpus etiam operari, debet habere aliquod ordinatum ad corpus, & quia hoc operari exercere extra corpus non potest, neque enim anima extra corpus gustat cumque unionem ad corpus acquirat, ut possit proximè exercere illas operationes, tanquam se perficientes, ideò anima, illam modalitatem receptam in materia, mutatur. Quia autem in unionem hypostaticam verbum nec accipit esse, nec perficitur in ordine ad operationes, quæ sint perfectio verbi, & ad quas ex natura sua essentialiter ordinatur, ideò nec mutatur. Sed de hoc in Materia de Incarnatione.

OBJICIT SEPTIMO idem. Partes acquirunt perfectionem in constitutione totius, cum enim sint essentialiter imperfectæ uniuntur ut in composito perficiantur, id autem fieri nequit, nisi per receptionem alicujus perfectionis, quæ separata carebant, & hæc esse nequit, nisi peculiaris cujuslibet ad aliam unio, omnis enim perfectio fit ex aliqua additione, mera autem terminatio nihil addit, unde etiam visio perficit potentiam, non obiectum.

RESPONDETUR, quod partes acquirant
R. r. per-

133 perfectionem in cōstitutione totius, quod autem hoc fieri debeat per receptionem perfectionis si intelligatur per subiectationem in se perfectionis advenientis falsa est propositio, si ly per acquisitionem perfectionis supponat pro acquisitione perfectionis seu complementi. Concedo propositionē, potest autem aliquid quia evalit terminus alicujus habere complementum suae perfectionis, ut si ordinetur essentialiter ad hoc ut evadat terminus, sed in praesenti non ex eo praecise perficitur anima, quia evadit terminus, sed quia evadendo terminus completur in ordine ad ponēdas operationes aliquas, ad quas etiam essentialiter ordinatur. Et licet omnis perfectio sit ex additione, negotamen quod haec additio debeat esse per receptionem, cum possit fieri ratione unionis ad se terminatæ, licet praecisa ratio termini, non faciat terminum perfici, ratio tamen termini intrinseci unionis potest facere, ut terminus ille perficiatur, casu quo incompletio illius essentialis, (qualis est hic in ordine ad operari aliquas actiones) tunc compleatur. Obiectum autem non est terminus intrinsecus actūs.

Punctum Difficultatis III.

Esne haec modalitas materialis.

DICENDUM. Hanc modalitatem esse materiale.

135 **PROBATUR** quia cum in generatione hominis neq; materia neq; forma a generante producat, si nihil ob sit, ostendendus est proximus & intimus influxus in compositum, quod dicitur generari, intimior autem ostendetur hic influxus, si ponatur haec modalitas materialis, nam tribui poterit tãquam effectus generati, quo effectu posito, inimpedibiliter etiam a Deo, sit compositum, generari autem non posset, si esset Spiritualis. Consequenter haec modalitas recipitur in materia, quod

PROBATUR PRIMÒ. Quia nullum est fundamentum, quod in re spirituali, qualis est anima hominis, recipiatur aliquid materiale, ut autem uniformius procedatur etiam in aliis compositis, cur non recipiatur in sola materia?

PROBATUR SECUNDÒ. Quia si nihil ob-

136 sit, debemus quam proportionatissimum formis subiectum tribuere, enti autem materiali subiectum proportionatum est materia.

PROBATUR TERTIÒ. Si modus materialis reciperetur in spirituali subiecto, deberet recipi secundum modum essendi animæ; nam quidquid recipitur, per modum recipientis recipitur, jam autem modus existendi animæ rationalis est, ut sit tota in toto, & tota in qualibet parte, quod connaturaliter competere non potest Entimateriali.

OBJICITUR PRIMÒ. Forma est indifferens ad uniri: Ergo indiget aliquo recepto ut fiat unita.

RESPONDETUR Negando consequentiam, sufficit enim extrinsecum determinativum.

OBJICITUR SECUNDÒ. Ideò verbum non perficitur unionem, quia non recipit unionem vel illam modalitatem determinativam. Ergo illa recipi in utroq; extremo debet, si utrumq; perfici debet.

RESPONDETUR ad tribuendum effectum formalem, sufficit, ut in extremo secum unito aliquid recipiatur, nam albedo non recipitur in forma parietis, & tamen parietis tribuit suum effectum formalem. Non ideò autem Verbum non perficitur, quia non recipit unionem, sed quia praecinet omnem possibilem perfectionem, quam si non praecineret, participaret ab humanitate, quantumvis non reciperet unionem. Rursus non ideò Verbū non perficitur illā Modalitate, quia illam nō recipit, sed quia vi illius, ad se terminatæ, nec in esse, nec in operari perficitur.

OBJICITUR TERTIÒ. Si unio reciperetur in sola materia, deberet intrinsecè terminari ad formam, hoc autem quod est intrinsecè terminari est inexplicabile.

RESPONDETUR, quid sit terminus intrinsecus variat in explicatione auctores, explicationem adlatā ab Arriag. impugnavit Oviedo, consule illum. Explicat postea Ovied. terminum intrinsecum, dicitq; esse id quod pertinet ad constitutionem unius per se, per unum autem per se intelligit quodcunq; totum, prout distinctum a toto morali, & toto per aggregationem.

139 tionem. Cui explicationi addenda aliqua limitatio, certè enim ipsa materia subiectans modalitatem pertinet ad compositum, neq; tamen est terminus intrinsecus respectu illius modalitatis, sed subiectum: hinc commodius dicitur terminum intrinsecum esse id, ad quod est habitudo alligativa Physicè, illudq; requiritur tãquam extremum cōstituens unum per se secundum terminos in materia de Incarnatione usurpatos. Terminus intrinsecus est, id quod habet rationem cohibentis, limitantis, & Ad quod, ita tamen ut habeat rationem alligati Physicè, de quo ibi fusiis.

INSTAT quidam. Omne intrinsecum perfectionis nisi quid obstat subiectatur in suo perfectibili, ut cōstat in duratione, sed unio perficit utrumq;, ergo in utroq; subiectatur.

RESPONDETUR quod ob sit: quia commodius est ponere unionem hanc materiale adeoq; talem quæ non sit apta recipi in spirituali subiecto, universaliterq; id quod requirit aliud tãquam terminum intrinsecum, non est necesse in eodem recipi, taliter autem unio spiritualis vel modalis respicit formam.

QVÆSTIO II.

De Composito quod datur.

141 **IN** hac Quaestione agetur contra Scotistas, qui docent distinguere realiter compositum a partibus componentibus, quod quidem extendi potest etiam ad composita possibilis, quia tamen circa compositum, quod datur, nihil aliud speciale tractandum occurrit, res sub hoc titulo expeditur. *Circa quod*

PRÆMITTO PRIMÒ. Non esse difficultatem in hoc: An compositum distinguatur saltem realiter inadæquatè a suis partibus, certum enim est distinguere; nam cum includat tam materiam, quam formam, tãquam de distincta sub nomine ejus, non nisi modalitatem determinativam intelligendo, ut ita secundum communes Phrasas planius disceptetur) hinc a materia v. g. distinguitur realiter inadæquatè compositum, propter formam & modalita-

tem, quæ compositū includit, & non sunt idem realiter cum materia.

PRÆMITTO SECUNDÒ. Tam partem a composito, quam compositum a parte, distinguere realiter, sed ita ut modus distinctionis habeat se aliter, nam compositum a parte distinguitur realiter inadæquatè, addendo aliquid positivum, quod comparatum ad partem est ab illa realiter adæquatè distinctum, certè enim forma inclusa in composito, a materia itidem inclusa, distinguitur realiter adæquatè. Pars autem a toto distinguitur quidem etiam realiter inadæquatè, sed importando non nisi aliquid negativū, scilicet negationem identitatis cum alia parte, quam dicit totum. Dicitur autem ista distinctio a composito, realis inadæquata, quia compositum dicit v. g. materiam, quæ a seipsa non est distincta realiter, hinc materia a composito non dicit distinctionem realem adæquatam, quia non dicit distinctionem a seipsa, & tamen illa ipsa includitur in composito.

PRÆMITTO TERTIÒ. Aliam esse hanc Quaestionem. An totum præter materiam & formam & unionem dicat esse totius, distinctum realiter, ab illis tribus simul & collectivè sumptis, & aliam hanc, an in toto, præter materiam formam & unionem, sit adhuc aliquod aliud esse substantiale, non quidem quod sit per modum totius, includentis illa, & tamen distincti ab illis, sed per modum substantialis, esse totius ingredientis; priorem partem docet Scotista, posteriorem noster Vasq; de Incarnatione d. 19. n. 28. quia a forma, docet tribui materiam, esse quoddā substantiale.

PRÆMITTO QVARTÒ. Partes in ordine ad totum multipliciter comparari posse, vel unitas, vel non unitas. Rursus si comparantur unitas, comparari possunt vel unitas distributivè acceptæ, ad eum modum quō possum accipere Apostolos 12 omnes, sed sigillatim, vel unitas collectivè acceptæ, & in hoc posteriori sensu, quæritur, an distinguatur totum substantiale, a partibus, illarumq; unione collectivè sumptis.

PRÆMITTO QVINTÒ Quod advertit Oviedo aliud est querere: an a materia, forma & unione simul sumptis distinguatur

R r

com-

- 145 compositum, & aliud an distinguatur à partibus simul sumptis & unitis, dicitur; compositum distingui realiter inadæquate à partibus simul sumptis, & unitis, non est tamen distinctum à materia forma & unione simul sumptis. Rationem assignat, quia partes simul sumptæ & unitæ non dicunt unionem in recto sed in obliquo, sicut lignum album dicit albedinem non nisi in obliquo, & ita non identificantur partes etiam inadæquate cum unione, cum qua identificatur: totum, adeoque totum dicit aliquid quod non dicunt partes unitæ simul sumptæ, ratione cujus distingui poterit à partibus unitis simul sumptis. Cæterum hæc adversio illius non convincit, vel enim procedit de distinctione petibili ex modo alio significandi, quod scilicet semel in recto, semel in obliquo importetur unio, vel modalitas, & hæc distinctio petibilis ex modo alio significandi, concedi potest, sed eam sub quacunque Phrasi debet concedere Ovied. in toto comparato ad partes & unionem; quia semper totum importat alium modum significandi, nam totum collectivum significat, partes autem & unio sigillatim significant. Unde etiam in Theologia dicitur non tenere baptismum in Nomine Trinitatis, quia non eodem modo significat Personas, ac cum dico in Nomine Patris, &c. Si autem sit res de distinctione petibili ex ipsomet objecto, illa nulla est, quia nulla est distinctio in re, inter idem in
- 146 recto, & idem in obliquo significatum, & ita vinum & panis non distinguuntur à vino eodem, cum pane eodem. His præmissis sic

DIFFICULTAS I.

De distinctione totius à partibus totius.

DICENDUM est: Compositum à materia & forma & unione simul sumptis collectivum, non esse distinctum realiter. Est conclusio nostrorum contra Scotistas. Est Sententia cõformis Sancto Thomæ 4. contra Gent. cap. 81. *De humanitate*, inquit, non est intelligendum, quod sit forma consurgens ex conjunctione forma ad materiam, quasi realiter sit alia ab utroque, quia cum per formam materia fiat hoc

aliquid actus, illa tertia forma consurgens, non esset substantialis sed accidentalis; Et paulò post: *humanitas ergò nihil aliud dicit, nisi principia ipsa essentialia conjuncta*, idem habet l. 2. Qu. 13. Ar. 1. & 1. par. Q. 77. ar. 2. ad 2. & in 4. disp. 44. Q. 1. ar. 4. questione 3. Sensit idem Aug. 7. de Trinitate Cap. 4. *Homo*, inquit, *nihil est aliud quàm anima & corpus*, intellige unita, ut ipse addit. 9. de Civ. c. 3.

PROBATUR primò. Communiter totum vel includit aliquid præter materiam & formam & unionem, vel non. Si non includit. Ergò non habet ratione cujus ab illis distinguatur. Si includit. Quæro an totum distinguatur à materia forma unione, & illo inclusio vel non distinguitur, si non distinguitur, nec distinguetur à materia, forma & unione ob paritatem rationis, si distinguitur, dabis processum in infinitum.

RESPONDENT Scotistæ. Totum non distingui à materia, forma & unione per aliquid in se inclusum, sed per seipsum resultans, tanquam quid includens partes & unionem, adeoque inadæquate.

CONTRA. Tum quia non solvitur argumentum propositum, illud enim ipsum resultans vel est aliquid etiam inadæquate, præter illa tria, vel nihil. Si nihil. Ergò non distinguetur ab illis; si est aliquid quæro illud Totum complectens illud resultans & illa tria, vel distinguitur, vel non distinguitur, redibitque argumentum factum. Tum quia, ut urget Oviedo hoc, quod tu dicis distingui per seipsum, vel distinguitur per aliquid quod non est tota sua entitas, vel distinguitur per totam suam entitatem, non per aliquid quod non sit tota sua entitas, quia nihil est in toto; quod non sit tota sua entitas, si autem totum distinguitur tota suâ entitate, à materia & forma & unione, simul sumptis. Ergò distinguitur adæquate, quia distingui unum ab altero adæquate, est distingui per totam suam entitatem. Tum quia illud ipsum resultans, prout condistinctum, vel est nihil, vel aliquid. Si nihil. Ergò non distinguitur entitative ab illis tribus: si aliquid, Ergò prout condistinctum aliquid in se includit, contra quam assumebat Responsio.

Pro-

- 151 **PROBATI** solet secundò. Tum quia forma totius non nisi cum partibus est totum. Ergò est in composito veluti pars compositi, nam seipsa non est totum compositum, & quoniam compositum nihil habet præter partes & formam totius, quæ est per modum partis, sequitur etiam per ipsas compositum ab omnibus suis partibus non esse distinctum. Tum quia hæc forma totius vel est simplex vel composita, si est composita non habebit unde componatur, nam non poterit componi ex materia & forma, quia illas à se propter realem ab illis distinctionem excludit, nõ etiam poterit componi ex aliis partibus, quia ab his, ob paritatem rationis distingui etiam deberet realiter. Quod si forma totius est simplex, quomodo est compositum. Tum quia illa forma totius in homine, vel est materialis, vel est spiritualis. Si est spiritualis, quomodo resultare potest etiam ex corpore, & si visio principata cum oculo evadit materialis, cur non & illud totum, cujus principium est etiam corpus, si autem totum illud est materiale, Ergò homo ut homo non est rationalis, quia homo ut homo, est homo ut totum, homo autem ut totum formam materialis constitueretur, forma autem materialis non principiat Operationes ratiocinandi.

PROBATUR Tertiò argumento negativo: quia nulla est necessitas distinctionis, ut patebit solutione argumentorum.

- 152 **PROBATUR** Quartò, maximè attendendo ad illorum doctrinam, qui docent tertiam illam entitatem non esse aliquid præter hæc. hoc est materiam & formam unitas, esse tamen aliquid ex his. Tum quia illa entitas, vel dicit alienitatem à materia & forma unitis, vel non dicit, si non dicit. Ergò nec dicit distinctionem: si dicit alienitatem illa tertia entitas à materia & forma unitis. Ergò dicit non esse, seu negationem materiæ & formæ unitarum; si dicit negationem materiæ & formæ unitarum; Ergò non tantum est aliquid ex his, sed etiam est aliquid præter hæc; illud scilicet quod dicit illam negationem materiæ & formæ unitarum. Tum quia tertia illa entitas, quæ non est aliquid præter il-

la tria, est tamen aliquid ex illis, vel est se sola, totum esse hominis, vel non est, se sola, totum esse hominis, si tertia illa entitas, est se sola, totum esse hominis, Ergò ad esse hominis non est requisitum essentialiter corpus & anima rationalis unita, cum esse seu essentia hominis, in sola illa tertia entitate sistat. Si autem tertia illa entitas, non est se sola totum esse hominis, sed etiam anima & corpus unita, sunt etiam illud esse. Ergò esse hominis, est compositum ex duobus, uno, quod est tertia illa entitas, seu totum, & aliud quod sunt partes, consequenter illud totum. Ex his, & erit totum ut supponitur, & non erit totum, quia ad esse hominis etiam illæ partes requiruntur. Tum quia illa tertia entitas ex his prout condistincta à materia & forma unitis, consequenter prout dicit negationem materiæ & formæ unitarum, vel includit materiam & formam unitas, vel non includit: si non includit, quomodo illud totum, est homo, sine corpore & anima humana, si prout condistinguitur ab illis, adhuc illa includit. Ergò ab illis non distinguitur, quia illa non negat, tum quia non est explicabile quid sit illa tertia entitas, dices est compositum; quæro, quid sit illud compositum præter materiam & formam, dices est quid includens. Quæro, quid sit in re istud includens, dices est quid resultans ex illis; quæro, quid est in re hoc resultans.

DIFFICULTAS II.

Restaurantur quedam argumenta pro conclusione.

PROBATUR Quintò Conclusio. Rationibus quas sibi opposuit easque, solvere conatus est Pontius.

PRIMA RATIO. Si totum comparatum ad materiam formam & unionem esset distinctum realiter, possent ad invicem separari, totum enim est quid absolutum.

RESPONDET Pontius: Totum, esse quid relativum, & etiam si esset absolutum, separari non posset, quia dependet essentialiter ab alio absoluto, nempe partibus & unione, partes etiam & unio à toto separari

R r 3

rari

157 rari non possunt, quia dependent à toto à posteriori; eò modo quò agens ut agens dependet ab effectu à posteriori.

CONTRA, tum quia si totum est relativum, vel est ita relativum, ut in toto ratio, secundum opinionem Scoti, sit distincta realiter vel indistincta. Si distincta, de illo ipso distincto & tamen toto, quæro, cur non possit separari; si indistincta, consequenter ad principia Scotistarum non proceditur, quia hi distinguunt relationem realiter. Ergò ulterius totum formaliter acceptum, non includit materiam & formam, nam hæc sunt absoluta; Tum quia si totum ex eo est relativum, per Pontium, quia dicit ut sic formaliter unionem, quæ est respectus, quæro quare est major connexio

158 Totius cum unionem, quam ejusdem Totius cum materia & forma. Quòd si non est major connexio, cur non æque involvet materiam & formam, quæ sunt absoluta, quòd si æque ista absoluta involvet, quomodo probabitur ex eo inseparabile esse totum quia dicit respectum, immò si hæc tertia entitas consurgit etiam ex materia & forma, immerito dicitur ut sic formaliter dicere unionem, cum etiam dicat formaliter materiam & formam.

159 Tum quia posita tali dependentia totius à partibus, qualis est, agentis ut agens est, ab effectu, sequitur adhuc separabilitas totius à partibus, quamvis enim agens ut agens ab effectu in sensu reduplicativo separari non possit, separari tamen potest in sensu materiali, & sic Pater ut Pater, dicit necessariò Filium, cum tamen hoc stat, quòd separari possint. Ergò etiam quantumvis totum ut totum separari non possit à materia & forma unitis, poterit tamen totum in sensu materiali acceptum à partibus separari: Tum quia essentialis dependentia non arguit inseparabilitatē, si id quod dependet non se habeat ut modus, habeatq; distinctam suam entitatem; Tum quia, si dependentia essentialis totius à materia & forma facit, ne totum ab illis separari possit, quid rogo est ista dependentia? si enim per dependentiam essentialē intelligitur, quòd unum existere non possit quin existat aliud, negatur in præsentī talis dependentia, idq; eò titulo

quia distincta realiter possunt sine eo existere quoad suam Entitatem. Si autem aliquid aliud intelligatur, rogo quid illud est, & quomodo fundat inseparabilitatē.

SECUNDA RATIO est. Si darentur tertia entitas distincta à partibus, faceret compositionem cum ipsis, & sic ex ea & partibus resurgeret alia tertia entitas & sic in infinitum.

CONFIRMATUR hoc ipsum. Illa tertia entitas vel est aliquid compositi, vel non est, si non est, Ergò neq; spectat ad compositum, si sic, ergò est pars compositi, & consequenter compositum nihil dicit præter partes.

RESPONDET Pontius. Negatur Seqv. cum enim inquit compositum sit ex partibus, non obstat faceret compositionem cum ipsis, ad eum modum, quò in nostra sententia, totum distinguatur realiter à qualibet parte, seorsum sumpta, & tamen non facit compositionem cum illa, quia aliàs esset pars alicujus alterius compositi. Ad confirmationem autem dicit, quòd illa tertia entitas non sit aliquid compositi; sed ipsum compositum, & addit quòd si tertia illa entitas, spectetur per modum abstracti Metaphysici, à composito considerato ut concreto, in hoc sensu concedit illam tertiam entitatem, posse dici aliquid ipsius compositi Metaphysicè loquendo. Sed non sequitur quòd sit pars Physica ipsius, nec consequenter sequitur, quòd totum sit quid distinctum realiter ab omnibus partibus Physicis & ab omni-

160 bus quæ in ipso physicè includuntur. CONTRA est. Tum quia de hoc ipso queritur, cur totum compositum ex partibus nò faciat compositionem cum ipsis, cum & totum & partes integrent hominem, hinc quòd est in questione pro ratione non erat dandum. Tum quia illud quòd adfert pro instantia, non convincit; nam quando communis sententia docet, totum distinguere realiter inadæquatè à qualibet parte seorsum sumpta, docet quòd non quidem sub formalitate totius, sed sub formalitate alia, fiat illorum distinctorum extremorum compositio, & sic cum totum distinguere dicimus, realiter inadæquatè à materia, totum quòd præ-

ter

163 ter materiam dicit formam, non sub ratione totius, sed sub formalitate formæ, facit compositionem cum materia. Tum quia ex eo quòd compositum sit ex partibus, videtur potius sequi, debere illud facere compositionem cum ipsis, nam cum sit præter partes tamen constituens hominem v.g. eundem, videtur potius componere cum illis hominem, explicandumq; veniret, quòd sit istud còpositum ex partibus, compositione quæ inferat distinctionem realem.

CONTRA dicta ad confirmationem opponi potest. Tum quia hoc ipsum probandum fuit, quòd tertia illa entitas non sit aliquid compositi, cum compositum & illam tertiam entitatem, & præterea materiam & formam dicat. Tum quia, si totum non est distinctum realiter ab omnibus partibus Physicis, nec est distinctum realiter, quia distinctio illa deberet esse Physica. Quòd si dicas non esse distinctum ab omnibus partibus Physicis, quia non est à seipso distinctum, hoc ipso supponet, esse illud totum partem Physicam, quia non posset ulla alia pars ostendi Physica, à qua non esset distinctum realiter còpositum. Sed si verum est, totum ab aliquo non distinguere realiter Physicè; certum est non distinguere nisi à seipso. Tum quia tertia illa entitas respectu compositi spectati ut concreti, vel est per modum partis Physicæ, vel non est per modum partis Physicæ, si non est per modum partis Physicæ, nullo modo distinguetur realiter nemine cogitante, sed ad summum formaliter ex natura rei in sententia Scotistarum, & sicut quia animalitas non est pars Physica, non distinguetur realiter nemine cogitante; ita & illud compositum, si est non nisi abstractum Metaphysicum, non distinguetur realiter, si autem est per modum partis Physicæ, contradicetur immediatè factæ responsioni.

164 TERTIA RATIO est. Quæ constant iisdem partibus sunt idem realiter, sed totum constat iisdem partibus quibus constant partes unitæ. Ergò.

165 RESPONDET Pontius. Quòd scilicet totum constet partibus aliter se habentibus, nempe ut unitis, adeoq; distinguere poterit ab illis realiter.

166 CONTRA, tum quia in hoc quòd est constare partibus aliter se habentibus, vel involvitur eadem nonnisi entitas partium, vel non eadem: si non eadem. Ergò non eadem aliter se habent, & si non est eadem entitas partium quæ illæ sunt v.g. in homine alia præter materiam & formam. Quòd si est eadem entitas, Ergò est negatio distinctionis realis, nam eadem entitas à seipsa non distinguitur realiter. Tum quia hoc ipsum quòd est aliter se habere illas partes in explicabile est, qui inferat distinctionem realem, nisi ponatur nova entitas, præcipue quia hæc discurretur de partibus unitis collectivè sumptis, adeoq; istud aliter se habere, quòd deberet convenire partibus in composito, jam reperitur in partibus ipsis quæ unitæ debent sumi, cum queritur, an sint distinctæ realiter à composito.

167 QUARTA RATIO. Definitum & definitio non habent diversas realitates, partes autem Physicæ sunt Physica definitio totius. In idem fermè recidit, hic alius medius terminus. Quòd est de essentia rei non distinguitur realiter ab illo; partes unitæ sunt de essentia totius. Ergò.

RESPONDET Pontius. Negando definitionem Physicam cum definito esse idem realiter, addit quòd partes Physicæ non sint definitio Physica totius, se solis non enim possum dicere hominem esse animam rationalem, & corpus unita, sed de hoc dicere est aliquid constans animam rationalem & corpore unitis.

168 CONTRA. Tum quia Definitio Metaphysica est idem realiter cum definito Metaphysicè spectato. Ergò & definitio Physica erit idem realiter cum definito Physicè spectato. Tum quia si definitio Physica, non est idem realiter, cum definito physicè spectato, hoc ipso non est definitio illius, ad eum planè modum, quò si homo definiatur definitione muli, hæc definitio non erit definitio hominis, hocq; videtur deponere conditio definitionis, quæ debet clarioribus terminis definitum evolvere, explicareq; naturam rei, quomodo autem explicabit naturam rei, id quòd non est natura rei, sed quid ab illo realiter distinctum. Illud quòd addit, non

con-

169 convincit, quia quando definitur. Ens rationis id cuius totum esse, est tantum obiectivè in intellectu; nemo dicit importari distinctionem realem inter ens rationis, & inter id quod est tantum obiectivè in intellectu, quæram enim quid in re est Ens rationis, quid sit illud. Unde dici potest illud ly *id* vel *aliquid* poni non nisi loco generis, non verò ad significandum aliquid distinctum realiter.

QUINTA RATIO est, tertia illa entitas vel uniretur partibus vel non uniretur, si primum. Ergo non spectaret ad entitatem eandem; si uniretur. Ergo ex illa tertia entitate, & ex partibus sequeretur tertia illa entitas, & sic in infinitum.

RESPONDET PONTIUS: Non uniretur 170 propriè illa entitas, quia illa uniuntur propriè, quæ se non includunt, totum autem includit partes. Addit admissio: quod uniatur compositum partibus, negat consurrecturam illam tertiam entitatem. sicut enim ad unionem non sequitur unio, ita ad tertiam entitatem non sequitur tertia entitas.

CONTRA totum includens partes, partiiri possumus in id quod includit, & illud quod includitur, de hoc ipso quod includit, prout condistinctum realiter, ab eo, quod includitur, quæro unitur ne vel non partibus, redibitq; argumentum factum. Tum quia verum quidem est, illa quæ uniuntur propriè non se includere, sed id verum est non de iis quæ constituunt unum substantiale, hoc ipso enim non esset unum substantiale, si & identitate & unionem carerent. Tum quia quamvis ex unionem non sequatur alia unio, hoc inde fit, quia non est fundamentum idem, ponenda secundæ unionis, quod fundamentum est ponenda primæ, nempe determinatio indifferentiæ, quod autem est fundamentum ponendi primi compositi distincti realiter à partibus unitis, idem est fundamentum secundæ compositi; nam quia uniuntur partes accedit illis novum, quod est compositum, ita quia est unum extremum quod sunt partes unitæ, & aliud extremum quod est ipsum compositum, consurget novum compositum, ita ut sicut ex compositione partium inter se sequitur tertia

171 entitas, ita ex compositione totius cum partibus (quæ compositio pro hac parte responsionis admittitur) sequetur alia quarta entitas & sic in infinitum.

DIFFICULTAS III.

De Argumentis in oppositum.

OBJICITUR primò Auctoritas. *Prime* *sis auctoritas Aristotelis.*

PRIMUS ejus Locus est secundi de anima textu 27. ubi dividit substantiam corpoream in tria membra, Materiam scilicet formam & totum compositum. Ergo totum infert Pontius, est distinctum à materia & forma.

RESPONDETUR, Negando Consequentiam. Si sit res, ut debet esse, de distinctione reali, nam falsum est quod omnia membra dividentia debeant esse distincta realiter. Certè enim actio & passio à se non distinguuntur realiter, nec omnia membra debent esse res, nam principium dividitur in privationem, quæ non est res. Ens dividitur in positivum & negativum, neq; tamen negativum. Ens, est res quæpiam.

SECUNDUS Locus est ex Quinti Metaph. Cap. 14. ubi ait: Sex non esse bis tria sed semel sex, quod est falsum inquit Pontius, nisi constitutum totum ex bis tribus, esset distinctum à bis tribus.

RESPONDETUR loqui hanc Aristotelem de sola distinctione rationis, cum certè si ponantur sex homines, quid in re est illud sex, præter illos homines.

174 TERTIUS Locus est ex 7. Metaph. textu 7. ubi docet compositum non esse sicut acervum, sed se habere quemadmodum Syllabam &c.

RESPONDETUR. Neq; per hoc significari distinctionem realem, neq; enim Ba. Realiter distinguitur ab B. & A. simul sumptis, quamvis unionem quandam vocalem importet, quæ nō sit sola approximatō, qualis est in lapidibus, hinc si B. & A. approximentur pronuntiatione, si non habeant unionem quandam vocalem, quæ requirit abjectionem & adjuncti in pronuntiatione B, non fiet Syllaba Ba ita

175 ita & compositum dicit non solam approximationem partium, sed & unionem illarum. Rursus ad conditionem acervi, parum interest, sive sic, sive ita ponatur lapis, jam autè in Syllabis intercedere debet Ordo habitudoq; quæ si mutetur, non erit idem jam totum, seu eadem Syllaba, & ita interest ad Syllabam Ba ut prius B ponatur, & si præponatur A. non erit jam eadem Syllaba. Significat ergo Aristoteles etiam in composito, debere haberi ordinem & habitudinem, nec mansurū idem compositum accedente aliā formā.

QUARTA AUCTORITAS est quæ utitur Maltius, quod Aristoteles loquens de compositione substāiali non dixerit materiam & formam esse per se unum, sed facere per se unum.

RESPONDETUR istud facere esse non nisi ex modo concipiendi distinctum ab ipso facto, nec locus hic ostendit requiri majorem distinctionem. Quod autem nunquam dixerit Arist: materiam cum forma esse per se unum, id non convincit, nam partes substantiales semper in recto importantur, adeoq; non poterat dicere Arist: quod Materia cum forma sit per se unum. Rursus non potuit dicere Aristot: quod Materia & forma sint per se unum, quia cum materia & forma sint plura per se partialia, quomodo sine superaddita explicatione dici poterunt per se unum? Sed quando Arist: locutus est de materia & forma circumscriptis jam, nego quod æquivalenter non dixerit, Cum est compositum, esse materiam & formam per se unum, appellat enim 8. Metaph. Textu ultimo compositum substantiale materiam & formam idem.

177 QUINTA AUCTORITAS est 8. Metaph: t. 15. ubi ait: omne quod plures habet partes, & non est totum quasi coacervatio, ipsum totum est aliquid aliud præter partes, unde etiam 7. Metaph. textu ultimo ait, quod caro non solum est ignis & aqua, ex quibus componitur, sed etiam aliquid aliud.

RESPONDETUR. Aristotelem illo loco non plus voluisse, quam quod quando est aliquid verè genitum, & non se habeat sicut acervus lapidum, debeat dari causa

178 istius generationis. Quæcumque plures partes habent, inquit, & non est totum quasi coacervatio, sed ipsum totum est aliquid præter partes (ut indubiè genitum non est anima & corpus, si tanquam partes & distributivè sumantur) est aliqua causa; & etiam si totum sit aliquid præter partes, sufficit ut sit aliquid ratione præter partes. Posteriori etiam loco idem vult, quod caro non sit ignis & aqua tanquam partes, & distributivè sumpta sufficitq; ut sit aliquid aliud ratione. Fortè etiam significat quod elementa non sint Formaliter in Misto.

Secunda Auctoritas est S. S. Patrum, ex quibus est Athanasius qui; prout citat Magister in tertia distinctione 2. Anathematizat eos qui totum hominem quem assumpsit DEI Filius de novo assumptum vel liberatum tertiā die à mortuis resurrexisse non consentunt.

RESPONDETUR non plus Velle Sanctum Patrem quam quod post resurrectionem partes Christi non fuerint disunitæ, ita S. Thomas 3. par. q. 60. Ar. 3. ad. 2.

Tertia Auctoritas est Concilio Constantinensi, damnantis propositionem Joannis Huius, quod natura Divina, & natura humana sit unus Christus.

RESPONDETUR, damnatam esse hanc propositionem in sensu affirmato hæreticè, nempe quasi ex confusis duabus naturis facta fuerit una tertia natura.

OBJICITUR secundò. Omnis causa vera & realis quæ causat per influxum verum & realem, distinguitur à suo effectu realiter, neq; enim idem causare potest se ipsum, sed materia & forma sunt veræ causæ compositi. Ergo.

180 RESPONDETUR primò huic argumento Materiam & formam collectivè sumptas, non esse causas compositi; adeoq; neq; ab illo distingui, sed esse causas Compositi distributivè acceptas, distributivè autem accepta una quæq; distinguitur realiter inadæquatè à composito, licet & illæ ipsæ distributivè acceptæ causent compositum non debeāt privari consortio suo. Sic v. g. ut hæc propositio Omnes Apostoli constituunt numerum 12, sit vera, non debent Apostoli sumi collectivè, sumpti enim collectivè, non constituunt duodenarium

181 numerum, sed sunt ipsi 12, distributivè tamen accepti, causant duodenarium numerum, sed rursus quando distributivè accepti causant duodenarium numerum, non causant illum nisi simul quia si vel unus absit non erit numerus duodenarius. Sic etiam in præsentì, partes collectivè acceptæ, non causant compositum, sed sunt ipsum compositum, distributivè tamen acceptæ causant compositum, sed causant simul, hoc est non ita una, quin causet etiã alia, ubi ut vides ly simul non debet applicari ad partes quia partes simul sumptæ, & partes collectivè sumptæ verbis differunt, sed applicari debet ly simul, ad causare: Secundum quam distinctionem propositiones illæ Pontii, materia & forma simul sumptæ, sunt causa adæquata totius, item materia & forma causant copulativè compositum distinguendæ sunt. Si enim ly copulativè & simul applicetur ad causare, veræ erunt propositiones, si applicentur ly simul & copulativè ad partes, falsæ propositiones erunt.

Contra Responsionem.

182 **INSTAT** primò Maltrius. Materia & Forma non sunt integra causa compositi substantialis nisi ut unitæ, & copulativè sumptæ, nam partes unitæ sed singillatim sumptæ, non sunt causæ compositi, nisi partiales, & collectivè sumptæ, integrat unam causam totalem, Ergò Compositum cum sit effectus, causatus ab eis collectivè sumptis, erit quid realiter distinctum ab ipsis collectivè sumptis.

183 **RESPONDETUR** Materia & Forma non sunt causa integra compositi substantialis, nisi ut unita & copulativè sumptæ, hoc est quia causatio Unius supponit consortium alterius, adeoq; simul construendo cum causare concedo Antecedens, non sunt causa nisi ut unita applicando ly simul & copulativè ad ipsas partes nego Antecedens. Probatio autè Antecedentis hoc solum evincit, quod concedit distinctio.

INSTAT secundò, Causa partialis ut partialis respicit totalem, & causa inadæquata adæquatam, sed forma unita materiæ, est causa partialis & inadæquata compositi, & è converso, est etiam causa inadæquata, Materia unita formæ, ergò si

mul & collectivè sumptæ, integrat unam causam adæquatam.

RESPONDETUR. Formam unitam materiæ esse causam partialem, si excludatur consortium aliæ causæ, & si ly simul non se teneat ex parte causare. Concedo Major: Si non excludatur consortium aliæ causæ, & ly simul applicetur ad causare, licet non applicetur ad partes, erit tunc forma causa partialis, nego maiorem.

INSTAT potest tertio. Quæ est distinctio inter partem unam causantem compositum, in cōsortio alterius, & illius causatum? si non salvatur distinctio, corrumpit principium lumine naturæ notum, inter causam & causatum esse distinctionem, si salvatur ergò etiam salvari poterit inter compositum, & inter partes simul sumptas, ly simul construendo cum partibus.

184 **RESPONDETUR.** Causa causans in cōsortio alterius habebit pro effectu compositum, quod ratione alterius quod includit, distinguitur realiter inadæquatè à sua parte, & quia construendo simul cum partibus, nihil respondet in toto, quod non responderet in illis partibus, idè nec erit inter hæc distinctio, nec comparabitur inter se sicut causa & effectus. *Sed*

RESPONDETUR secundò, eidem Objectioni secundæ cum Hurta: Materiam & formam esse causas intrinsecas, causæ autem intrinsecæ non causant suum effectum verè, sed tantum constituunt.

185 **INSTAT** Primò Pontius. Si causaretur realiter totum à partibus, distinguere-
tur ab illis realiter. Ergò etiam quia constituitur ex illis distinguitur ab iisdem realiter, neq; enim idem potest realiter constituere seipsum.

RESPONDETUR disparitatem esse: quia causare non fit per meram exhibitionem ejusdem suæ entitatis, sed per productionem distinctæ entitatis, constitutio autem alicujus fit per solam exhibitionem ejusdem suæ entitatis, eadem autem entitas, non fundat à seipsa distinctionem.

INSTAT secundò idem. Totum quodlibet habet quatuor genera causarum, ut docet Philosophus, inter quæ genera causarum numerantur etiã materia & forma.

RESPONDETUR. Aliud est dicere quòd
Qua-

187 Quatuor sint causæ, nam entitas materiæ, non est entitas formæ, entitas item efficiens, non est idem in entitate cum prioribus, finis deniq; non est quidquam illorum trium, & in hoc sensu sunt Quatuor causæ, sed falsum est ex eo quòd quatuor sint causæ, jam illas æqualem modum influendi, adeoq; & æqualem distinctionem à suis quorum sunt causæ habere. Quòd si non habent æqualem modum influendi, nec erit necesse materiam & formam distinguere distinctione tali, qualem habet efficiens, & sic quia efficiens quando producit seipsum, secundò, non habet eundem modum influendi ac cum producit aliquid primò, etiam ex modo influendi diverso, sequitur distinctio realis efficientis ab illo, quod primò producit, non sequitur autem ab illo, quod secundò producit. Ita & ex modo influendi in compositum debito materiæ & formæ, qui est eondistinctus à modo influendi efficientis, sequi poterit, ut compositum ab efficiente distinguatur realiter, non autem à materia & forma unitis. Respectu autem cujus materia & forma sint causæ distinctum realiter effectum causantes, dictum supra. Dici etiam potest, Totum habere quatuor genera causarum numerando, tam intrinsecas, quam extrinsecas, intrinsecæ autem causæ, sunt causæ, sed intrinsecæ, adeoq; indistinguishibiles realiter à suo causato.

188 **INSTAT** Tertio idem. Causæ extrinsecæ distinguuntur realiter à suo effectu, Ergò & causæ intrinsecæ à suo, quia distinctio causæ ab effectu, non oritur ex ratione extrinseci vel intrinseci, sed ex ratione causæ realiter influentis, causa autem intrinseca realiter influit.

189 **RESPONDETUR**, consequens supponere, quòd causæ intrinsecæ habeant aliquem effectum realiter & quia illum non habent, nec debent ab illo distinguere realiter, causæ autem extrinsecæ habent effectum suum realem, cur autem illæ non habeant, habeant hæc, dictum ad instanciam primam. Et licet non oriatur primò à ratione extrinseci vel intrinseci distinctio illa, oritur enim primario ex influxu, ad quem consequitur ratio causæ, vel extrin-

190 secæ, vel intrinsecæ, sed consecutivè oritur à ratione intrinsecæ vel extrinsecæ causæ, illa enim taxat conditionem influxus, & quia materia & forma habent influxum realem non nisi hōc sensu, quia non intentionaliter sese exhibent composito, sed non habent influxum realem, per resultantiam aliis à se entitatis, quæ resultantia solis extrinsecis causis convenit, idè adhuc illæ causæ intrinsecæ à composito indistinctionem realem habebunt.

INSTAT quartò ex Mastroio. Distinctio causæ ab effectu, oritur ex distinctione causæ ut sic, quæ est influere esse in aliud, ergò & causæ intrinsecæ, debent distinguere realiter à suo causato.

191 **RESPONDETUR.** Definitionem causæ communis ad causas quæ tales, & ad causas constitutivas non esse hanc influere esse in aliud, consequenter ex definitione causæ ut sic, communis etiam ad causam constitutivam, non potest argui distinctio realis, causæ intrinsecæ ab effectu, & licet inter causam quæ talem & effectum sit relatio realis, non tamen inter causam sumptam pro constitutivo, & inter effectum sumptum pro constituto.

INSTAT idem quintò. Nihil potest causare se ipsum, quia causa supponitur præexistens ad causatum, nihil autem præsupponitur sibi ipsi, quod procedit de quibuscunq; causis. Ergò vel negandum est materiam & formam esse causas intrinsecas compositi, vel concedenda distinctio realis, inter ipsa.

192 **RESPONDETUR.** Nihil potest causare se ipsum, causationem accipièdo pro causatione quæ tali, sed potest causare causationem sumptam pro constitutive, potest autem constituere aliquid, dando se nonnisi in partem, adeoq; nihil distinctum producendo, unde non negatur Materiam & formam esse causas intrinsecas compositi, licet negetur esse simpliciter & sine addito causas compositi, cum illud causent nonnisi dando se in partem.

OBJICITUR tertio. Partes compositi distributivè acceptæ sunt distinctæ realiter saltem inadæquatè à composito. Ergò & collectivè acceptæ. Probatur consequentia, idè distributivè acceptæ sunt distin-

193 distincte realiter, quia distributive acceptae causant compositum. Sed etiam collectivè acceptae causant compositum. Quod ipsum probatur, quia totum habet causam suam totalem intrinsecam, sed nisi partes collectivè acceptae causarēt compositum, non haberet compositum causam suam totalem intrinsecam, nam distributive acceptae sunt non nisi causa partialis.

RESPONDET primò Oviedo. Implicare dari causam totalem intrinsecam, quia conceptus causae intrinsecae, est conceptus partis poscentis componere, implicat autem aliquam partem, adaequatè componere, hinc quamvis totum sit adaequatè compositum, & causatum, non dicit tamen adaequatam causam totalem; sed plures inadaequatas. *Hac tamen Responso*

NON SATISFACIT nego enim ut sic causae intrinsecae Conceptum, esse conceptum partis, etsi ex pluribus causis extrinsecis inadaequatis, ipsa illa inadaequatio sine constitutione tertii ponit adaequatam causam extrinsecam, cur in praesenti idem non diceretur. *Hinc aliter.*

RESPONDETUR secundò Conformiter ad dicta. Causas collectivè causare, construendo ly collectivè cum causare; sed non cum partibus prioriq; modo. Sumptae erunt causa adaequata totius, & si priori modo non sumantur erunt causa inadaequata.

195 INSTABIS. Hae propositiones Materia unita formae, Materia forma & unio sunt propositiones idem ex parte objecti significantes. Addi potest, Partes distributive acceptae, simul tamen causantes partes item collectivè acceptae sunt idē realiter. Ergo quidquid convenit uni convenit & alteri, sed materiae unitae formae, partibus item distributive acceptis, convenit esse causam compositi: Ergo conveniet etiam materiae, formae, & unioni, adeoq; & partibus collectivè acceptis.

RESPONDET Oviedo recentior Suario & alii communiter, quod quando aliqua sunt idem realiter, ut propositio quae fit de uno, de alio verificetur, prater identitatem realem est necesse, ut quando unum importat aliquid in recto, & aliud impor-

ter idem illud in recto quod in praesenti 196 non verificatur.

RESPONDETUR secundò committi in hac argumentatione fallaciam accidentis, quae committitur, quando ex identitate duorum, arguimus aliquid convenire uni, quod convenit alteri, quantumvis id uni conveniat, non in quantum idem est, sed in quantum est quid diversum, partes autem distributive acceptae, causant compositum, non in quantum idem sunt, cum collectivè acceptis, sed in quantum negant unitatem, & collectionem, quam unitatem, & collectionem dicunt partes collectivè acceptae. Unde etiam consequenter dicitur partes distributive acceptas, includi in toto composito, sed non partes collectivè acceptas, collectivè enim acceptae, 197 sunt ipsum compositum.

OBJICIT quartò Pontius per generationem substantialem debet produci aliqua substantia, sed nisi ponatur compositum tanquam tertia entitas, nihil potest tale ostendi.

RESPONDET Modalistae produci unionem substantialem, in nostris principiis producit totum tanquam subjectum denominationis, nam de ratione substantialis generationis, non est productio substantiae novae, Physicè & realiter distinctae, sed sufficit substantia formaliter distincta, quae ut dixi, sit subjectum denominationis.

OBJICIT QUINTO idem. Compositum humanum distinguitur realiter à suis partibus collectivè acceptis, Ergo & reliqua composita. Antecedens probatur, actus vitalis visionis ocularis v. g. est unum accidens, quod quia unum est, in uno subjecto subjectari debet, nam idem accidens non potest subjectari in pluribus subjectis, hoc autem nullum erit subjectum, nisi ponatur compositum esse quid unum distinctum à partibus.

RESPONDETUR. Visionem ocularem tanquam in subjecto inhaesionis recipi in solo oculo, adeoq; recipitur in uno, in composito autem tanquam in subjecto denominationis, quod subjectum denominationis, quamvis non realiter, distinguitur tamen formaliter à partibus. Et certe illud compositum, quod est tertia enti-

199 tas, non poterit recipere actiones materiales, si sit Spirituale, nec Spirituales si sit materiale, praecipue cum illae Actiones Spirituales, possint habere subjectum spirituale.

INSTABIS primò de composito humano idem dic, de reliquis compositis, falsum est dicere, Compositum est idem realiter cum forma, falsum etiā est dicere dicere quod compositum sit idem realiter cum materia. Ergo falsum etiam erit dicere compositum, est idem realiter cum materia & forma unitis, unio enim istorum, non facit nisi ut duplicetur falsum, quod sine conjunctione tantum semel fuit falsum.

RESPONDETUR ex communi doctrina retorquendo argumentum, palmus A non est idem realiter cum bipalmo, palmus etiam B, non est idem realiter cum bipalmo. Ergo neq; A & B palmi simul sumpti sunt bipalmus. D. rectè autem ad argumentum dicitur, compositum non esse quidem idem realiter adaequatè cum materia, esse tamen inadaequatè realiter idem cum materia, idem dicendum de forma, plura autem inadaequata faciunt adaequatū.

INSTABIS secundò, Si verum esset dicere, quod compositum substantiale, sit materia & forma unitae simul sumptae, sequeretur quod anima rationalis, sit partialiter homo, materia item, hoc autem non potest, dicitur quia animal rationale cum consistat in indivisibili, singulae illius partes non partialiter sed totaliter deberent esse homo. Quod si utraq; pars dicit hominem totaliter. Ergo homo bis est homo.

201 RESPONDETUR hic agi de composito Physicè, unde tantum sequitur, quod anima rationalis posset dici pars hominis physicè sumpti, sed non pars hominis metaphysicè sumpti, quia homo Metaphysicè sumptus, delimitur simul ab utroq; animal enim non desumitur à sola anima, sed ab anima & corpore, rationale item humanum; non à sola anima, sed ab anima & corpore, quia non ratiocinatur independentè à phantasmatibus saltemq; exigentia illorum, hinc nec homo bis erit homo, sed semel homo, delumprus tamen non nisi ab utraq; parte, si homo metaphysicè spectetur.

INSTABIS terciò. Si Compositum, quod 202 est homo, non est tertia entitas, sequitur quod compositum non habeat maiorem unitatem quam acervus lapidum.

RESPONDETUR. Maiorem esse unitatem ratione habitudinum & ordinis, quia materia ordinatur per se ad formam, & forma ad materiam, habentq; se sicut actus & potentia.

CONTINUATUR SOLUTIO.

OBJICIT sextò ex Mastrio. Omnis per se unitas, aliquam habet per se entitatem propriam, tanquam proprium fundamentum, sed unitas compositi per se unus, est unitas per se una. Ergo. Illud autem fundamentum non possunt esse entitates partium etiam unitarum, quia propria unitas requirit unam entitatem, partes autem etiam sub unione, non sunt una entitas sed plures.

RESPONDETUR Per se unitatem posse esse duplicem, quandam per se unitatem sumptam, pro per se unitate alicujus simplicis indivisibilis, & haec requirit non entitates sed entitatem, alia est per se unitas, alicujus unius ex aliis, & unitas composita, & haec non entitatem requirit sed entitates, talis autem unitas ex aliis & unitas composita, est unitas compositi, quae hinc ipso quia unitas compositi est, ut sit proportionata unitas, & ipsa debet esse composita.

INSTABIS primò. Si compositum substantiale, non esset nisi conjunctum ex materia & forma, tunc non esset magis unum, quam compositum per accidens, quod 204 non est nisi conjunctum ex subjecto & accidente.

RESPONDETUR. Sicut compositum per accidens, est compositum per accidens, ita & unitas illius, est unitas per accidens, tanquam illi proportionata, quae si comparatur ad unitatem compositi substantialis non est tanta, sicut & majus est compositum substantiale, praeter composito accidentali. In hoc autem major erit unitas substantialis compositi, quia mensura ostendens maiorem vel minorem unitatem, est praecipuum in genere unitatis, sicut praecipuum in aliquo genere est mensura ceterorum; & quia praecipuum in genere unitatis est identitas, & post illā con-

205 convenientia, cum major sit convenientia inter duo substantialia ad se ordinata, quam inter substantiam & accidens, ideo etiam erit & major unitas.

INSTABIS secundò. Sicut alia est unitas unionis, alia unitas identitatis, nam illa arguit duo indivisa, sed distincta, hæc arguit unum in se indivisum & indistinctum, ita quoque arguit diversa subiecta, adeoque cum unitas unionis fundetur in partibus, unitas identitatis in toto hoc plane erit diversum à partibus.

RESPONDETUR, nullam esse unitatem compositi indivisam & indistinctam re, sed esse solum unitatem compositam, & si unitas unionis ab unitate identitatis requireret diversum subiectum, hoc posset

206 ostendi non diversum subiectum re, sed modo se habendi, quia partes simul sumptæ distributive tamen sunt subiectum unionis, eadem autem sed collectivè sumptæ sunt subiectum identitatis.

INSTABIS tertio. Et si partes compositi substantialis respiciant se invicem, ut per se actus & potentia, adhuc tamen per hoc, non plus sunt unum ens, nec minus distincta entia, quam substantia & accidens sed per hoc tantum sunt magis unita, unde si totum substantiale non diceret nisi partes ad invicem proportionatas ut per se actus, per se potentia, adhuc tamen per hoc non plus sunt unum ens, nec minus distincta entia quam substantia & accidens sed per hoc tantum sunt magis unita. Unde si totum substantiale non diceret, nisi

207 partes ad invicem proportionatas, non diceret aliquid absolutum nisi materiam & formam, atque ita quidquid de absoluto diceretur, hoc totum dicerent etiam partes divisæ, nam unitas superaddita, est purus respectus.

RESPONDETUR etiam substantia & accidens proportionatè respiciunt se ut actus & potentia, verè enim forma accidentalis, ordinatur ad suum subiectum, & subiectum etiam est capax illius formæ recipiendæ, cum tamen supponat argumentum, quod solæ partes compositi substantialis respiciant se ut actus & potentia, sed quidquid sit de hoc nego quod respicere se tanquam actum & potentiam substantia-

lem non sit major unitas, quam respicere 208 se sicut accidens & subiectum substantiale, unitas enim est exclusiva alietatis, major autem est alietas, inter accidens & subiectum substantiale, quam inter actum & potentiam substantiales, hinc minor alietas inter actum & potentiam substantiales, arguet majorem unitatem, non excludentem quidem distinctionem entitativam, includentem tamen identitatem generis, quod est substantia. Unde Actus substantialis & potentia substantialis non minus sunt distincta quam actus accidentalis, & potentia substantialis, si distinctio spectetur in genere entis, secus si spectetur in alio genere v.g. substantiæ & entis per se. Quod autem dicit arguens per hoc tantum reddi illa entia magis unita, id explicatio- 209 ne indiget, tamen enim strictè alligatur accidens subiecto quam forma substantialis suæ materiæ, consequenter magis unitum non pro alio supponit, quam quod convenient in ratione substantiæ: unde ulterius negatur quod unitas compositi quæ ipsa debet esse composita, debeat dicere unum ens. Supposito autem quod illa unitas sit composita, nego quod partes divisæ dicerent eandem unitatem, quam dicit compositum, nunquam enim entitates divisæ dicunt unitatem compositionis.

INSTABIS quarto. Unitas composita per hoc quod est composita, & distinguitur à simplici, plura dicit adæquatè & formaliter per se cōiuncta, nam in hoc sensu compositum substantiale, diceretur tantum per se unum, unitate unionis, non autem unitate identitatis. Unitas igitur composita, ut à simplici distinguit, significat quod illud quod dicitur sit per se unum plura partialia includit, in sua entitate per modum per se actus & per se potentia.

RESPONDETUR, negando quod unitas composita, quæ competit composito substantiali, debeat esse unitas identitatis, si enim composita est, adeoque est ex uno 210 *idem*, & alio *idem*, quæ erit unitas identitatis, quæ unitas identitatis involvit quidem *Idem*, sed non *idem* & *idem*, hoc ipso enim non esset unitas identitatis seu unitas ipsius *idem*, sed potius foret unius *idem*, & alius

idem

211 *Idem*, duo autem *idem*, non est unitas. Unde hoc tantum sensu unitas composita identitatem involvit, quia hæc plura, sunt sibi in pluribus suis, *idem*: ad eum modum quod dicitur *idem* par, non per exclusionem multiplicatis, quam involvit par *Idem*, sed per exclusionem alius in se multiplicatis. Denique negatur quod per se unum, includat plura partialia in sua entitate ab ipsis partialibus distincta.

INSTABIS quinto. Unitas unionis & unitas identitatis sunt diversæ realiter unitates, ergo non est *idem* à parte rei, dicere compositum esse per se unum, & partes per se unitas, quia illud indicat unitatem identitatis, hoc autem unitatem unionis.

RESPONDETUR, per se unum substantiale indicat unitatem identitatis in genere substantiæ, sed non in genere entis, hoc enim non evincitur, si autem unum per se substantiale non dicit identitatem in genere entis, non est necesse ut dicat identitatis unitatem. utendoque exemplo quod allegat Mastrius potest dici de acervo lapidum. *Idem* acervus lapidum non potest poni in pluribus locis, quavis ly *idem* acervus, non supponat pro unitate aliqua identitatis, sed pro iisdem pluribus. Quod autem dicit Mastrius acervum non esse totum à partibus distinctum, neque totum esse ex his, sed cum his, cum tamen totum substantiale sit ex his, non autem est hæc duo, id non convincit, nam si *Est cum his* non arguit distinctionem realem in acervo, licet esse Petrum cum Paulo arguat distinctionem realem, cur esse *ex his* arguet distinctionem realem, cur item esse *ex his* non erit in re hæc duo, quæ habent rationem *ex his* quia ad se ordinantur, per quod distinguuntur ab illis quæ simpliciter duo sunt vel plura.

Obijciuntur septimò ex eodem. Saltem plus quam ratione distinguuntur partes unitæ & totum, nam sine ullo ordine ad intellectum, partes unitæ constituunt & causant totum, non tantum distributive sed etiam collectivè sumptæ, totum verò constituitur & causatur, illa sunt principia hoc autem principiatum, à parte rei materia & forma sunt plura, subiectant & terminant unionem, compositum est unum,

& non plura, nec subiectat, nec terminat 214 unionem, sed includit unionem, materiam & formam.

RESPONDETUR, negando quod partes unitæ collectivè sumptæ constituant totum, & causent compositum constitutione nemine cogitante distincta à constituto, nego quod nemine cogitante partes collectivè sumptæ sint principia distincta à principiato, nego compositum nemine cogitante esse unum unitate distincta nemine cogitante à pluribus unitis. hoc verum est quod compositum non subiectet unionem, quia hoc subiectare spectat ad partem distributive sumptam, nec terminat etiam unionem, quia & hoc spectat ad partem distributive sumptam, si spectat ad partem distributive sumptam, si 215 cum pars distributive sumpta distinguitur realiter inadæquatè à toto, hoc ipso competet nemine cogitante parti subiectare vel terminare unionem, sed hoc non arguit intercedere alietatem prædicatorum nemine cogitante inter partes collectivè sumptas, & inter totum de quo tamen solo est hæc lis.

QVÆSTIO III.

De totis Possibilibus.

Sub hoc titulo tria proponi possunt. Quæ videre est tractari à recentioribus. Primò, An possibile sit compositum constans materiâ & formâ spirituali. Secundo 216 an possibile sit compositum quod neque ex materia, neque ex forma componatur. Tertiò de opposito agendo compositioni & tamen toto inquiri potest. An possibile sit corpus completum simplex.

DIFFICULTAS I.

An sit possibile compositum ex materia & forma spirituali?

Affirmat Arriaga. Oviedo consentitque Suar: Negat Hurt: recentior Suar. & Amicus Tom. 2. Dis. 3. Sec. 1. n. 30. Examinanda veniunt implicantiæ.

PRIMA IMPLICANTIA est quæ utitur recentior Suar: Materia in tantum est possibi-

sibi-

317 sibilis, inquantum possibilis est forma, quæ ad illam essentialiter ordinatur. Sed ad materiam spiritualement nulla forma essentialiter ordinatur, quod ipsum probat. Quia forma solum ordinatur ad materiã, quæ illi inseruit, atqui spiritualis materia nulli formæ potest inservire: quia non potest inservire formæ corporeæ, nam hæc in spirituali materia operationes corporeas exercere non potest, non etiam formæ spirituali, nam forma spiritualis solum indiget materiã ad obeundas operationes aliquas corporeas.

RESPONDETUR. Quod forma solum indigeat materiã, ad obeundas operationes aliquas corporeas, id verum est de præsentibus formis, non autem de possibilibus, eò quod non ostendatur implicãtia in formã, quæ ad aliquas operationes indigeat subiecto spirituali.

SECUNDA IMPLICANTIA est ex Amico: Cujus argumentum propositum de Angelis sic accommodari potest. Omnis compositio ex materia & forma, eò tendit ut mediante materiã aliquam perfectionem acquirat forma: quam forma non habet ex se, sed forma spiritualis si ordinaretur ad materiam spiritualement, nullam acquireret perfectionem, neq; in esse, neq; in operari; non acquireret quidam in esse, Tum quia anima rationalis non pender à materiã. Ergo nec ulla alia forma spiritualis. Tum quia substantia spiritualis, est naturã suã perfectior & independentior substantiã corporeã, datur autem substantia corporea independens à materiã, quale est corpus simplex aut ipsum totum. Quod autem forma spiritualis, non posset dependere in operari à materiã spirituali, ratio est, quia duplex operatio formæ spiritualis cogitari potest, hoc est intellectio vel volitio, & alia motus localis, ad nullam autem harum operationum forma spiritualis indigeret materiã spirituali; non ad eliciendas intellectiones, nam cum intellectio sit operatio immanens postulabit recipi in eodem principio elicitive, non etiam ad recipiendas species intelligibiles, nam hæc cum determinare debeant intellectum, in ipsa illa forma, recipi connaturalius debent.

RESPONDERI potest, non implicare 220 contradictionem, ut in esse completo dependeat forma spiritualis à materiã spirituali, & licet præsens forma spiritualis nõ dependeat à materiã, non sequitur impossibilem esse formam dependentem à materiã spirituali, sicut defacto dependent actiones vitales spirituales à subiecto spirituali; quod est anima. Posset etiam indigere saltem ad aliquas species intellectuum illa forma, dictã materiã spirituali; negatur item impossibilem esse formam, quæ saltem aliquas species non nisi unita materiã spirituali connaturaliter recipere possit. Quamvis autem substantia spiritualis sit independens magis, quam substantia corporea simplex, inde nihil convincitur, nam sicut substantia corporea simplex est possibilis, & alia datur quæ non est simplex, ita datur substantia spiritualis simplex seu completa, hoc est Angeli, cur Ergo dari non poterunt aliæ spirituales substantiæ non simplices, sed dependentes à materiã spirituali, quæ tamen magis erunt independentes quam alia materialia, eò quod in suo produci dependeret non nisi à solo DEO: Et quamvis in hoc superarentur à corpore simplici, quia illud nullo modo dependet à subiecto, sufficit ut aliis prædicatis superetur illud corpus, sicut quamvis materia superet lumen gloriæ, quia est substantia, superatur tamen ordine supernaturali, & genere spiritualis entis. Concordaret autem in hoc cum corpore simplici, quia nullo etiam modo penderet à materiã corporea.

TERTIA IMPLICANTIA est ex Hurtado. Nulla substantia spiritualis potest egere consortio materiæ ad suum esse, aliàs separata à materiã postulat interire.

RESPONDETUR etiam anima rationalis, ut habeat esse completum ad quod ordinatur indiget consortio materiæ, multo magis id competere poterit alteri formæ comparatæ ad materiam spiritualement, licet cum jure existendi sine illa materiã. Quid si ponatur essentialis nexus inter illam materiam & illam formam, adeoq; inseparabilitas ad invicem.

QUARTA IMPLICANTIA est. Quia nullius

318 sius esset illa materia spiritualis. Ergo esset essentialiter frustra.

RESPONDET OVIEDO: Illam materiam posse esse tanquam comprincipium activum aliquarum operationum materiæ, non est enim contra rationem subiecti, esse comprincipium activum operationum aliquarum materiæ, non est enim contra rationem subiecti, esse comprincipium activum operationum compositi; multi enim sentiunt materiã simul cum forma cõcurrere ad eliciendas Sensationes v.g. oculũ, ad visionem. Independentem ab hoc dici posset illam materiam fore comprincipium passivum recipiendi operationes formæ, sicut sensationes bruti multi dicunt recipi in materiã. Conformiter ad dicta 324 supra posset illa materia esse utilis ad aliquas operationes quas fortè illa forma non posset elicere, nisi cum unione ad materiam spiritualement.

QUINTA IMPLICANTIA est Omnes substantiæ spirituales quæ de facto dantur carent compositione tali. Ergo talis compositio est impossibilis: Probatum Consequens: Quia omnes homines, qui defacto dantur, sunt animalia rationalia, bene infertur, Ergo quicumq; possibilis homo est, erit animal rationale. Ergo etiã quia Spiritus, qui dantur, carerent compositione & materiã & formã spirituali, quicumq; alii Spiritus, carebunt illã.

RESPONDETUR, disparitatem esse quia cum definitivè homo sit animal rationale, impossibile est esse hominem & non esse animal rationale, jam autem nego definitivè Spiritum esse, carere compositione ex partibus, unde & indivisibile Mathematicum caret partibus, nec tamen propterea est quid spirituale.

SEXTA IMPLICANTIA est. Si possibile esset tale compositum, illud & esset intellectivum, & non esset intellectivum. Esset intellectivum, tum quia omnis substantia spiritualis est intellectiva; Tum quia omnia recedẽtia à materiã aliquo modo operantur. & quia substantia spiritualis perfectissimè recedit, perfectissimè operabitur, adeoq; intellectualior; tum quia substantia spiritualis, non

potest esse nisi vivens, hinc etiam nomen 326 habet Spiritus, nomine tracto à spiratione; quã ratione vita proditur: sed non potest esse vivẽs vitã vegetativã, nec sensitivã, nam hi vivendi modi sunt immergi materiæ. Ergo vitã intellectuali vivere deberet. Non esset autem illud compositum intellectivum. Tum quia vel esset intellectivum intellectione divisibili, vel indivisibili non divisibili: Tum quia Philosophi non agnoscunt partes divisibiles intellectuum: Tum quia omne intellectivum debet attingere objectum indivisibile, alias non differret à sensitivo, objectum autem indivisibile de se constat, non potest attingi cognitione divisibile. Tum quia si posset dari divisibilis intellectio, posset diversis sui partibus diversa, & 327 contraria, immo eadem contraria intelligere: hoc est unã sui parte aliquid affirmare, alterã negare, quo posito, sequens hanc intellectiõnem volitio posset aliquã sui parte aliquid amare, aliquid odire, consequenter aliquã sui parte mereri, aliã demereri adeoq; digna esse Cœlo & Inferno. Non etiã illud compositum posset intelligere cognitione indivisibili, quia principio divisibili non potest esse connaturalis, & proportionata actio indivisibilis, repugnat enim ab agẽte divisibili produci effectum nobiliorem, & indivisibilem, aliàs ille effectus & indigeret pluribus principiis, & non indigeret; non indigeret quidem quia cum sit spiritualis ab uno totus penderet, indigeret autem quia 328 ab illis per se naturaliter poneretur.

RESPONDETUR hanc rationem supponere imprimis impossibilitatem substantiæ spiritualis, quæ non sit intellectiva cujus demonstratio poni deberet. Posset illi substantiæ concedi perfectissima operatio genericè, hoc est spiritualis qualis foret spiritualis emanatio spiritualium passionum: sed non esset concedenda perfectissima operatio subalternè qualis est ratio operationis intellectivæ. Et licet nomen Spiritus nomen impossum est, ad significandum vivens vitã intellectivã, hoc non obstat, non appella illam substantiam Spiritum, sed appella compositum

T t

hoc

229 nullam habens partem materiale, vel Spiritum Analogicè ad eum modum quo accidētia sunt spiritalia aliqua, & tamen nulla illis competit ratio vitæ: Sed potest etiam benè dici illud compositum posse esse intellectivum intellectu one indivisibili, non implicat autem à principio duplici, & divisibili pendere actionem indivisibilem, & ita de facto nostræ actiones vitales à Deo, potentia, habituq; procedūt, & tamen sunt spiruales sufficitq; quod aliis prædicatis illius principii, superetur prædicatum indivisibilitatis, reperibile in illa intellectione. Quamquam in præsentia etiam intellectione poni potest pluralitas partium integrantiū, ut si aliā intellectione intelligatur animal, aliā rationale sicut in Unione spiritali multi agnoscunt partes itemq; in habitibus. Et licet omne intellectivum quod datur, attingat objectum indivisibile cur non possibile, quod attingat non nisi sensibilia, quorum habeat species. Sed cur etiam objectum in divisibile, non poterit attingi divisibili subjectivè cognitione indivisibili terminativè, ad eum modum quo unio spiritalis in sententia Suar., admittens partes integrales singulis suis partibus totam animam, & non tantum aliquam illius partem unit, quamvis unio ipsa plures formaliter partes habeat. Et sicut non sequitur ex eo, quia pluribus actibus diversis anima potest ferri in objecta, non sequitur inquam, eandem animam esse dignā Cælo & inferno, ita nec sequetur in præsentia: & sicut ponitur plurium actuum impossibilitas saltim naturalis secum, quæ facit ne simul sit quis actu odio & amore Dei dignus, ita impossibilitas partium integrantium divisibilis intellectione, faciet ne idem sequatur.

SEPTIMA IMPLICANTIA est. Idq; probanda hæc thesi. *Impossibile est materia spiritalis.* Unum quodq; Ens, dicit negationes, essentialiter sibi connexas, & hoc ostendit Inductio, & quidem non tantum de Entibus disparatis ut cum Petrus dicit negationem Pauli. Sed multo magis in Entibus oppositis & cōtrariis, nam ipsa oppositionis ratio fundat specialem ex-

clusionem illius alterius Entis, ejus dicit 230 negationem. Quod ipsum magis adhuc videre est, si aliqua sibi opponatur genere. Nam licet impossibile sit hanc substantiam, esse illam substantiam, ejus dicit negationem; sed pluribus titulis impossibile est, substantiam esse accidens, cum generibus distent, ipsoq; illo generico à se abscissu magis distrahūtur, ne in unum convenire possint, quæ inductio, ipsaq; Major resolvitur in principium lumine naturæ notum, quodlibet est quod est. Ergo oppositi sibi esse, quodlibet dicit negationem. Ad quod principium postea sequitur, ut unūquodq; Ens dicat negationem negationis sui. Sed Spiritus & Materia dicunt adinvicem negationem sui. Ergo impossibile est spiritum esse materiam. 233 Minor probatur. In primis querendo Quid materia neget ex Entibus sibi contrariis, si non Spiritum & si materia non dicit negationem Spiritus, jam non procedet sua positio, de subjecto, de quo lis est. Rursus si frigus & calor, brutum & homo, dicunt negationem sui, certè dicet materia & spiritus negationem adinvicem, neq; enim minor est inter hæc oppositio. Deniq; quæcunq; Regula assignata fuerit internoscendi aliqua esse contraria, dicereq; adinvicem imbibitam sui negationem, eadem ostendit spiritum & materiam dicere negationem sui adinvicem. Unde & bona est Categoria dividens substantiam in Materialem & Spiritualem, cum tamen membra divisionis, dicant adinvicem negationem sui & oppositionē. De hac autem thesi indefinita loquendo: *An implicet substantia spiritalis quæ habeat rationem subjecti, non est adferenda implicancia, quia oppositum demonstrari potest, nempe substantiam spiritualem esse subjectum plurium accidentium spiritaliū, non posset autem substantia spiritalis esse subjectum accidentium si universaliter teneret, major impossibilis est substantia spiritalis habens rationem subjecti.*

Quod attinet ad hanc Thesim: *An sit possibile substantia spiritalis incompleta receptiva, & subjectiva formæ spiritalis substantialis?* Illius impossibilitas colligitur per locum Theo-

235 Theologicum. Nam & esset illa substantia ut supponitur spiritalis, & non esset. Quia si possibile esset substantia spiritalis, haberet rationem subjecti respectu formæ spiritalis male arguerent Theologi, & quidem jam consensu communi Ex eo carere Angelos compositione ex Materia, quia sunt spiruales. Et sicut falsa esset hæc causalis, idè Petrus est homo, quia est animal rationale, si posset esse Petrus, & tamen tantum habens rationem Simii locativi, ita & falsa esse hæc causalis, Idè Angeli carent omni materia, quia sunt spiruales. Si potest aliquid spirituale esse subjectum informabile formæ substantiali spiritali. Eò etiam servit. Hoc quod est recipere dicit in omni Ente imperfectionem, quia maximam destructionem principalis perfectionis Divinæ, quæ est esse Actum purum. Hinc perfectissimum Ens DEUS, nihil in se recipit, infimum Genus substantiæ, est substantia materialis, & hæc recipit tantum formas accidentales, quàm formas substantiales, Mediæ autem notæ est substantia spiritalis, quæ recipit (ut constat) formas accidentales. Ergo si reciperet formas substantiales, deiceretur à ratione mediæ illius perfectionis, adeoq; nec esset substantia spiritalis. Deniq; si substantia spiritalis posset habere partes substantiales spiruales, posset etiam habere & integrales, quod pro absurdo reputant viri docti.

237

DIFFICULTAS II.

An sit possibile compositum ex partibus quarum neutra sit materia, neutra formæ?

Affirmat Oviedo, qui primus hanc Questionem incepit tractare: Probat suam sententiam argumento negativo. Quia scilicet hoc non implicat contradictionem, solvitq; argumenta sic.

PRIMUM ARGUMENTUM, quia scilicet Antiquitas non cognovit compositionem essentialem nisi ex materia & forma.

RESPONDET Oviedo, quia Antiquitas in hac materia nō discurrebat nisi de composito quod datur.

238 SECUNDUM ARGUMENTUM est: Quia scilicet illæ partes eò ipso quod habeant conceptum partium essentialium, eò ipso habent conceptum quidditativum materiæ & formæ. Ergo implicat partes essentielles compositi, quæ rationem formæ & materiæ non induant; Antecedens probatur, quia secluso conceptu quidditativo materiæ & formæ, nihil remanet, per quod partes illius compositi in ratione partium constituantur.

RESPONDET Oviedo: accommodatè ad varias sententias explicantes conceptum primum materiæ & formæ, vide eundem. Succus in eo est, quia secluso conceptu materiæ & formæ, ab istis partibus manet adhuc conceptus partis unibilis ad aliam compartem, quæ compartes erunt 239 essentielles, & non tantum integrales, quia habebūt inter se diversitatem specificam partium, & habebunt ordinem ad unionem faciendam, cum intima penetratione inter extrema, quorum utrumq; ordinetur essentialiter ad constitutionem totius, & neutra primariò nihilominus per se ordinabitur una ad aliam.

tertium ARGUMENTUM est: ponamus illud corpus esse vivens organicum, tunc in illo toto, quælibet pars esset actus primus corporis organici potentia vitam habentis. Ergo quælibet illius pars esset anima, ita enim animam definit Aristoteles, adeoq; compositum illud constaret duplici formæ.

RESPONDET Oviedo, nulla pars illius compositi esset forma, quia forma necessario dicit ordinem ad materiam, qui ordo illi non esset nihilominus.

DICENDUM est: Illud compositum secundum quod explicatur ab Oviedo: impossibile est, dixi secundum quod explicetur ab Oviedo: quia fortè si aliter proponeretur non esset impossibile.

PROBATUR primò Illud compositum & esset compositum essentialè, & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, ut probatur, quia illud compositum ita se haberet ad duæ formæ, si inter se unirentur, quia tam illæ formæ, ad se non ordinarentur per modum actus & potentiæ; sicut & illæ partes, ita illæ duæ formæ possent

241 sent inter se uniri in ordine ad localem inimitatem, sicut & illæ partes, dicuntq; præsentis formæ, ordinem obedientialem unibilium. Ergo sicut illæ duæ formæ non facerent rationem compositi essentialis, ita nec illæ partes.

RESPONDEBIS hoc ipso quod illæ partes dicant ordinem non nisi obedientialem unibilium, non constituent compositum essentialē.

CONTRA, quia ex eo dicunt illæ formæ ordinem non nisi obedientialem ad uniri; quia non ordinantur ad se tanquam actus, & potentia ex eoq; quod non ordinantur tanquam actus & potentia, faciunt quod non sit compositum essentialē. Ergo etiam in præsentia idem fiet, utrobique.

242 enim est idem fundamentum, non pululaturi compositi essentialis, nempe defectus ordinis, dicamq; non nisi obedientialem ordinem, etiam illas partes dicere in ordine ad uniri, idq; ex eo, quia sicut præsentis formæ non nisi obedientialem ordinem dicunt ad uniri ex eo, quia non ordinantur ad se tanquam actus & potentia, ita & illæ partes.

PROBATUR secundò. Quia ex nullo Capite dici posset illud compositum essentialē, non ex eo quia constaret partibus substantialibus, nam si duæ animæ unirentur, illud totum constaret partibus substantialibus, neq; tamen esset compositum essentialē, sicut nec est compositum essentialē in toto integrali; non etiā illud compositum esset essentialē, quia constaret partibus diversitatem specificam habentibus, nam etiam conflatum illud ex duobus animabus, haberet partes diversitatem specificam habentes, & tamen non esset compositum essentialē. Hoc etiam illud compositum esset essentialē, quia haberet unionem, cum intima penetratione inter extrema; quia conceptus essentialis compositi non est conceptus unionis, cum ista intima penetratione, nam unio qualitatum inter se est cum intima penetratione, & tamen hæc unio non arguit rationem essentialis compositi: Ex si Divinitus partes aquæ se penetrarent, unirenturq;, non jam per hoc ipsum constitueretur totum illud, in ratione totius essentialis, Ergo apparet solam rationem unio-

243 positum esset essentialē, quia constaret partibus diversitatem specificam habentibus, nam etiam conflatum illud ex duobus animabus, haberet partes diversitatem specificam habentes, & tamen non esset compositum essentialē. Hoc etiam illud compositum esset essentialē, quia haberet unionem, cum intima penetratione inter extrema; quia conceptus essentialis compositi non est conceptus unionis, cum ista intima penetratione, nam unio qualitatum inter se est cum intima penetratione, & tamen hæc unio non arguit rationem essentialis compositi: Ex si Divinitus partes aquæ se penetrarent, unirenturq;, non jam per hoc ipsum constitueretur totum illud, in ratione totius essentialis, Ergo apparet solam rationem unio-

nis cum intima præsentia non formalis. 244 re compositum essentialē, non etiam illud constitutum acquireret rationem compositi essentialis, quia una pars diceret ordinem ad aliam, quia si illæ partes non dicerent ordinem potentie & actus, non majorem dicerent Ordinem; quam dicant formæ aut quæcunq; alia aggregata.

PROBATUR TERTIò, quia illæ partes & unirentur per se, & non unirentur, unirentur quidem ut supponitur, non unirentur autem per se, quia nullo modo explicatur hæc perfectitas.

Posset tamen hoc compositum sic concipi, de ratione partium per se ordinatarum ad unionem, non est quod una pars sit actus alia potentia, defacto enim continuum est per se compositum, & tamen 245 neutra pars est actus neutra potentia, cur Ergo non poterit esse compositum per se, cujus neutra pars sit potentia, neutra actus, quia tamen continuum est potius integrale homogeneum, quam essentialē compositum, videndum est in quo stet hæc integralitas, & deficientia à ratione compositi essentialis, quæ deficientia videtur in hoc stare, quia scilicet naturaliter una potest esse sine alia, neq; requiritur ulla specialis dispositio in ordine ad uniri eadem, cur autem non poterunt esse partes, quæ naturaliter non possint esse sine se, quæ certè erunt ad se essentialiter ordinatæ, quamvis sine ordine actus & potentie.

DIFFICULTAS III.

Possibile ne sit totum quod sit corpus simplex compositum.

CORPUS in duplicem considerationem venire potest, PRIMò prout est incompletum aliquid, & ordinatum ad aliam partem, quæ sit forma illius. SECUNDò potest considerari corpus, prout est totum quid, seu habens totum esse sibi debiti integritatem independentem ab alia comparte, breviter prout est quid completum, & de hoc in præsentia queritur, an sit possibile, idq; hoc sensu. Videmus dari substantiam spiritualement incompletam, hoc est animam, videmus etiam dari substantiam spiritualement completam, hoc est An-

247 Angelos, occasioneq; hinc habitæ queritur, an sit possibile corpus simplex, hoc est non compositum ex materia & forma, idq; completum, hoc est non ordinatum ad ullam formam substantialem, negat Hur: affirmat Arias & Ovied:

DICENDUM est: *Tale corpus possibile esse.*

PROBATUR primò. Quia nulla est in hoc implicancia.

PROBATUR secundò, possibilis est substantia spiritualis completa, Ergo & corpus completum.

PROBATUR tertio. Non est de ratione corporis compleri, defacto enim corpus compositum, corpus est, & tamen non est complebile. Ergo ex ratione sua generica non repugnat corpus non complebile.

248 Ergo & ex ratione sua specifica dari poterit corpus completum. Quia autem tota probatio stat in solutione implicanciarum, ad eam accedendum est.

OBJICITUR primò Auctoritas S. Thom: ad primi de Cælo textum q. 2. & 1. parte q. 66. Art. 4. ubi docet quod omnis substantia, aut est potentia seu materia; aut actus, aut habet actum, additq; si est actus, vel est actus in materia, & erit forma illius, vel sine materia, & non erit ens sensibile, sed intelligibile, quia omnis actus non in materia, est intelligibilis.

RESPONDETUR, quando S. Thom. dicit, quod omne ens sine materia sit intelligibile, accipit ly sine materia pro eodem ac ens immateriale seu spirituale, corpus autem illud non est immateriale, hoc sensu

249 hoc est spirituale, quantum vis materialitas illius non sit desumenda à materia; quæ sit compars illius constitutiva, sed ab ipsa ratione corporis. Quando autem Aristoteles 8. Metaph. textu 3. universaliter docet, quod cunctæ substantiæ sensibiles materiam habeant, agit de substantiis sensibilibus quæ defacto dantur, vel ly materiam habent, debet sumi non tantum transitive, sicut materiam habet homo, sed etiam intransitive, quod scilicet sensibile non debeat esse spirituale, sed corpus, quod etiam convenit corpori simplici. Deinde hic non queritur de auctoritate, sed de demonstratione.

OBJICITUR secundò. Si possibile esset corpus simplex & esset intellectualem, &

250 non esset, non esset quia corpus & intellectivum sunt termini incompensabiles, aliàs etiam oculus corporeus videre posset. DEUM, & ex intellectivitate animæ, malè ejus spiritualitas deduceretur, Si etiā corpus intelligere potest; esset autem intellectivum, quia radix intellectivitatis est immaterialitas, per S. Thom. ex Dionysio, & sicut repugnat esse aliquid vivens rationale, & non esset animal, ita repugnat corpus, quod sit actus simplex subsistens, & tamen non intellectivum, & cum modus operandi sequatur modum essendi, sic ut cum modus essendi illius corporis, Si elevatus supra materiam, etiā modus operandi erit elevatus, adeoq; erit intellectio.

RESPONDETUR, non fore illud corpus intellectivum, immaterialitas autè si fundat intellectivitatem fundat sumpta pro spiritualitate, aut certà conditione spiritualitatis, repugnat autem vivens rationale & non esse animal, quia ipsum prædicatum rationalis, quod supponit pro intellectu dependet à Phantasmatibus, involvit animal, quod solum phantasiam seu dependet à sensibus esseq; sensitivum potest, jam autem nec prædicatum actus, nec prædicatum simplicis, nec prædicatum subsistentis, involvit ut sic intellectivitatem, nec ostendi potest quod omnia simul sumpta illam importent. Elevatio enim modi essendi supra materiam, involvens spiritualitatem, hæc arguit operationem intellectualem, non autem elevatio supra materiam quæ est compars compositi; non implicat enim ut aliquid non sit secunda pars compositi, & tamen sit materiale, hoc est corporeum intransitive, seu corpus.

INSTAB. Esse actum aliquem simplicem & subsistentem, non tamen excludere corpus, ita implicat atq; dicere, quod Ens aliquid rationale non excludat intellectivum. Rursus sicut sensitivum præsupponitur ad esse rationale, ita esse actum simplicem, completum, subsistentem, æquiparabilem Angelis, qui sunt similes actus, præsupponit intellectivum, ita enim intellectivum, videtur esse genus ad actum simplicem completum, & incompletum, sicut animal ad rationale vel irrationale.

353 **RESPONDETUR** disparitatem esse ex dictis, quia rationale importat intellectivum dependenter à sensibus, si importat tale intellectivum, importat sensitivum eanquam principium, si importat sensitivum importat hoc ipso excludens insensitivum, actus autem simplex, non simplicitate absolutâ; hoc est importante spiritualitatem, sed tantum simplex, simplicitate negante compositionem ex materia Physicâ, non importat aliquod prædicatum, ratione cuius excludatur ratio corporis ne tale prædicatum demonstratur. Negatur ulterius, quod antè prædicatum esse actus completi præsupponatur tanquam genus intellectivum, sed è converso actus completus, dividitur in membra,

354 hoc est in actum completum corporeum, & incorporeum, cuius ratio in hac materia semper repetenda est. Quia non implicat dividi actum completum simplicem, in actum spirituales & materiales, ita ut illud corpus, in prædicatis genericis æquiparetur Angelis, non tamen in prædicatis specificis, adeoq; non in intellectione.

OBJICITUR tertio ex Hurtado. Illud corpus & esset vivens & non esset vivens, esset quidem vivens, tum quia & esset perfectius corpore completo composito, ut supponitur, & non esset perfectius quia careret perfectione viventis. Tum quia ratio viventis præsupponitur necessario ad esse actus simplicis, non secus ac ratio viventis præsupponitur ad esse animalis.

355 **Non** esset autem illud corpus vivens, quia nec posset esse vivens, intellectuâ vitâ, ut probatû supra, nec vitâ vegetativâ, quia vegetatio debetur corporibus corruptibilibus, communem materiam habentibus, & affectis cōtrariis qualitatibus, quarum non esset capax corpus simplex, quia hæ dantur à natura, ut materia ad alias successivè formas disponatur, nec item istud corpus posset esse vivens vitâ sensitivâ; nam sensatio ut experientia patet, fit mediis primis qualitatibus, quæ tamen in corpore simplici haberi non possunt.

RESPONDETUR imprimis, non fore illud corpus vivens, & quamvis sub hac formalitate esset imperfectius compositis sub alia tamen formalitate, nempe actus

simplicis excederet composita, à qua ratione actus simplicis, nego præsupponi rationem viventis, cum hic ratio actus non sumatur pro motu aliquo, sed pro complemento non habente rationem materiæ, quæ sit compars. Unde non ostenditur prædicatum competens corpori completo, in quo sit exigentia vitæ. Jam autè in animalis definitione pro genere ponitur vivens. Deinde Ovied: dicit illud corpus fore sensitivum, sed diversis sensationibus non dependentibus à primis qualitatibus, sed à speciebus v.g. à Deo infusis. Addit quod posset corpus sentire easdem qualitates, quas non sentimus, per species illarum, quantumvis has qualitates recipere non posset, quia potentia sensitiva potest sentire objecta, in extra-
neo subjecto recepta.

OBJICITUR Quarto ex eodem. Illud corpus & esset corruptibile, & non esset corruptibile, esset corruptibile quia esset divisibile, ita ut divisio venire possit ad partem minorem minimo requisito ad conservationem, esset etiam incorruptibile, quia incapax qualitatibus corruptivarum.

RESPONDETUR, Corpus illud fore incorruptibile, divisibile tamen quantitativè, sed non divisibile quoad suum constitutum, ad eum modum, quò Cæci dividi possunt quantitativè, & tamen unio illorum incorruptibilis corrumpi non potest, eò quod nulla detur virtus naturalis quæ possit devenire ad minimum requisitum: Ovied: addit posse illud corpus dici corruptibile per impressionem impulsus contrarii.

OBJICIT quinto Svar: Impossibilis est substantia creata spiritualis, quæ non sit capax formæ accidentalis. Ergo nec erit possibilis substantia materialis, quæ non sit capax formæ substantialis.

RESPONDETUR, argumentum multum probare, probat enim Angelos debere constare formâ substantiali, cum non possint non esse capaces formæ accidentalis. Sic enim formabitur argumentum. Non est possibilis substantia creata spiritualis, quæ non sit capax formæ accidentalis, Ergo nec erit possibilis, substantia spiri-
tualis,

359 **talis**, quæ non sit capax Formæ substantialis.
Ad n. potest universaliter negationem materiæ pro comparte sumptæ non fundare spiritualitatem, quia non implicat

aliquid non esse spirituale, & tamen dicere negationem materiæ tanquam comparts, conceptusq; spiritualitatis non est negatio materiæ.

TRACTATUS V. DE PROPRIETATE CORPORIS, QUÆ EST QUANTITAS FINITA.

A Gemus imprimis de essentia quantitatis, deinde de distinctionibus eidem competentibus. Deniq; de compositione ut vocant Continui. Sit

DISPUTATIO IX.

DE ESSENTIA QUANTITATIS DISTINCTIONIBUSQ; EI COMPETENTIBUS.

Methodus exigit ut primum essentia quantitatis examinetur.

QVÆSTIO I.

De primo essentiali conceptu quantitatis.

Examinabimus imprimis aliorum sententias, postea tenendam adferemus.

DIFFICULTAS I.

An habere partes entitativas, sit primo essentialis conceptus quantitatis?

Docent Thomistæ, de ratione Quantitatis esse, conferre partes entitativas. Consentit etiam noster Vasquez. Quod ut examinetur. Sit

Punctum Difficultatis I.

Quid Tenendum?

DICENDUM est. Primo essentialem conceptum quantitatis non esse, conferre partes entitativas.

PROBARI solet primo. Quantitas distinguitur à prima Materia: vel, si nolis illam distingui, præscinde eam mente, quæro independentem ab illa quantitate,

re, aut per rationem præcisâ, vel materia habet partes, vel non habet: si habet, ergo illas non à quantitate habet. Si non habet, Ergo Materia prima, est simplex, & indivisibilis.

RESPONDERI potest huic argumento; concedendo quod Materia prima, independentem à quantitate, sit indivisibilis.

INSTABIS. Ergo Materia, independentem à quantitate, erit ita simplex ac Angelus, vel anima rationalis.

RESPONDETUR. Seclusâ quantitate, in aliquo genere ita se habet materia prima, ac Angelus, vel anima rationalis; nec id involvit ullum absurdum, certè enim in sententia constituente conceptum primum quantitatis in impenetrabilitatis exigentia, seclusâ quantitate, æquè est materia penetrabilis, ac anima rationalis, neq; tamen in hoc est ullum absurdum. Æquè item non componitur ex duabus partibus physicis, Materia, ac Angelus, nec inde tamen sequitur, intra eundem gradum simplicitatis, utrumq; esse. Dicit itaq; potest, ratione Molis corporeæ, adhuc illam Materiam non fore ita simplicem. Dicit etiam posset quod independentem à quantitate, habeat virtualiter partes Materia, sitq; divisibilis virtualiter, quæ divisibilitas in hoc stabit, quod sit semper habens vim,

5 *viri, fundandi & emanandi quantitatem, & quod habeat molem, quæ apta sit evolvi parte fieri; ut ita dicam per additam quantitatem. Inde autem non sequitur, simpliciter esse divisibilem Materiam, independentem à Quantitate; quia non est licitum, argumentari à restricto ad irrestrictum. Neg, valet, si dicam: hoc videri dissonum Dialecticæ, docenti, valere consequentiam à gradibus inferioribus, qui utiq; sunt restricti ad superiores, qui sunt irrestricti, non inquam valet, si id dicas, quia si valet consequentia ab restricto ad irrestrictum, Ergo si ego dicam Æthiops est albus secundum dentes, potero dicere Æthiops est albus. Item si dixerò est propositio æternæ veritatis, Homo est animal rationale, potero etiam dicere est propositio æternæ veritatis, homo est. Dandum ergo est taxativum, quando nam in talibus teneat consequentia, quando non teneat. Et potest esse hoc. Ab inferiori ad superius tenet consequentia, à restricto hoc est dicto secundum quid non tenet consequentia ad dictum simpliciter. Cujus ulterior hæc ratio est. Quia ut prædicatum verificetur de subiecto, debet esse identitas prædicati & subiecti; Quia autem est identitas inferioris, cum superiore, eo quod superius sit totum potestativum continens in se potestatem inferius, hinc fit ut teneat consequentia ab inferiori ad superius. Quia autem non est identitas inter ly secundum quid, & inter ly simpliciter, si enim esset inter hæc identitas, vel utrumq; esset Esse secundum quid, vel utrumq; esse simpliciter, ideo inter hæc non est identitas, adeoq; nec tenebit consequentia à restricto ad irrestrictum.*

PROBARI solet secundò. Quantitas quæ in se habet partes ex quibus componitur, non communicat se ipsam subiecto per identitatem, sed per unionem. Ergo quantitas tantum habet hoc, quod est, illam ipsam in partes actu distinctas esse divisibilem. Ergo ulterius, si se ipsa Materia illa partes non habet, etiam per unionem quantitatis illas habere nequit: esse enim unitum extremo habenti partes, non est habere partes.

CONFIRMATUR. Quia quantitas communicat partes, vel quas in se habet, vel

alias distinctas, non has quas habet, quia hæ sunt accidentales, ut partes substantiæ, sunt substantiales; non etiam communicat partes quas non habet, seu partes distinctas à quantitate, quia quantitas nihil substantiæ producit, neq; causat in aliquo genere. Ergo quæritas, nullas potest partes communicare substantiæ.

RESPONDERI potest huic argumento. Imprimis retorquendo argumentum. Quantitas quæ in se habet impenetrabilitatem, communicat se materiæ, non nisi per unionem. Ergo quantitas tantum habet hoc, quod sit impenetrabilis. Ergo ulterius si se ipsa materia non est impenetrabilis, etiam per unionem cum quantitate, non erit impenetrabilis, quia esse unitum extremo impenetrabili non est esse impenetrabile. Deinde si materia & se ipsa, & simul virtualiter non haberet partes, etiam accessu quæritatis non haberet partes, secus cum virtualiter illas contineat. Unde accessu quantitatis, haberet partes à materia, quæ antè accessum illius, non nisi virtualiter habebantur. Sic in sententia non distinguente partes actu ante assignationem, assignatio cõfert partes, quas potentia non nisi habebantur.

PROBARI solet tertio. Substantia pedis, non est substantia capitis, potest enim substantia pedis corrumpi, non corrupta substantia capitis. Ergo substantia capitis distinguitur à substantia pedis: nam idem non potest corrumpi & non corrumpi, quæ tamen substantiæ distinguuntur, tãquam substantiæ partiales, quia si distinguerentur tanquam aliquid tertium, substantia pedis, non pertineret ad illud compositum, cum ergo pertineat, debet tanquam pars distingui.

RESPONDERI posset. Quod substantia pedis à substantia capitis in ratione substantiæ, se ipsis distinguantur, seclusa tamen quantitate non distinguuntur tanquam partes, quæ etiam seclusa non pertinebunt ad compositum tanquam partes. Sicut & in sententia negante formas partiales substantiales, independentem ab organisatione, partes illæ non sunt partes, licet in ratione substantialium constituantur se ipsis. Hinc aliter

PRO-

81 *PROBATUR CONCLUSIO. Vel præcedit quæritatem entitas illarum partium, quas per te confert quantitas, vel non præcedit: Si præcedit. Ergo & confert entitatem partium quantitas ut supponitur, & non confert. Quia antè accessum quantitatis jam præsupponuntur. Quod si entitas partium non præcedit illam quantitatem, quæro, an illa entitas partium quas confert quantitas materiæ sit substantialis vel accidentalis: si substantialis: Ergo erunt illæ partes Materia, utpotè partes homogeneæ. Si erunt Materia. Ergo non possunt produci à quantitate, quia Materia non nisi creari potest, quantitas autem non creat. Rursus si partes entitativæ, quas confert quantitas sunt substantiales. Ergo quantitas panis sunt partes substantiales panis, quantitas enim panis debet habere conceptum primò essentialem quantitatis panis, Ergo debet habere partes substantiales panis, quas per te primò dicit. Ergo ulterius, cum in Eucharistia sit quantitas, erunt etiam partes substantiales panis, adeoq; substantia panis. Quod si partes illæ quas confert quæritas sunt partes accidentales, vel sunt partes, quas ipsamet quantitatis entitas in se importat, vel sunt partes quas causat à se cõ-distinctas illa quantitas: Non primum, quia alias, in sua entitate Materia nunquam haberet partes, quia entitas quantitatis, nunquam est entitas Materiæ, cõsequenter & partes entitatis, quantitatis non possunt esse partes entitatis Materiæ, habebitq; se Materia in ordine ad habendum partes sicut Angelus vel anima rationalis, si ei supernaturaliter uniretur quæritas, per cujus unionem æquè non haberet in sua entitate partes, ac antè non habuit, licet habeat partes quantitas quæ se cum unita est. Quod si partes illæ accidentales, sunt partes, quas causat distinctas à se illa quantitas. Ergo imprimis nunquam quantificaretur entitas Materiæ, quia nunquã in sua entitate acquireret partes. Ergo ulterius quantitas est ens operativum.*

RESPONDEBIS primò. Quod accessum quantitatis præcedant partes virtuales.

CONTRA. Partes illæ virtuales vel continent entitatem partium formandarum,

vel non continent: redibitq; argumentum factum.

RESPONDEBIS secundò. Partes virtuales virtualiter cõtinere entitatem partium formandarum.

CONTRA. Virtualis hæc continentia partium formandarum, vel dicit negationem Physicæ actualitatis, debitæ entitati partium, vel non dicit: si non dicit negationem. Ergo datur Physica actu actualitas entitatis illarum partium. Ergo illa non habebitur à quantitate. Si dicit negationem. Ergo illam actualitatem entitatis partium, primum confert quantitas, redibitq; argumentum factum, qualesnam partes conferat.

RESPONDEBIS tertio. Quod aliud sit, quantitatem esse ipsas partes entitativas substantiales, aliud autem, quantitatem posse facere partes substantiales. Primum illud, non habet quantitas ob rationes allatas; habet hoc posterius, ex priori autem non nisi sequeretur dari partes substantiales panis in Eucharistia.

CONTRA. Quia vi argumenti facti, sequitur, quantitatem esse, ipsas partes entitativas substantiales, vel enim antè accessum quantitatis haberentur partes illæ, vel non haberentur: si non haberentur. Ergo quantitas sunt illæ ipsæ partes: neq; enim illas producere potest, ut probatum supra. Si haberentur. Ergo non conferuntur à quantitate: Neg, valet, si dicam, antè accessum materiæ, antecedere entitatem partium, sed non antecedere partes entitativas; non, inquam, valet, si id dicas, quia inter entitatē partium, & partes entitativas, nullum est discrimen. Nam quamvis concedi possit, partes esse distinctas quoad entitatem, non tamen quoad esse formale partium. Id inde est. Quia aliunde sumitur ratio formalis partium & aliunde entitas, ut ex dicendis constabit. Sed ostendi non potest, aliud importari ab entitate partium, & aliud à partibus entitativis. Quod si antè accessum quantitatis dicas, non esse partes entitativas, in isto sensu, quia non sunt extremitatæ, evolutæ &c. tunc jam quæstio erit nonnisi de sola voce, an scilicet non habere partes extremitatæ, sit nō habere partes entitativas.

Uu

QVÆ-

17 **QVÆRES:** An sicut convenit Materia habere partes entitativas independentes à quantitate? etiam conveniat divisibilitas earundem partium independentes à quantitate? Sed probabilius est, non convenire.

RATIO. Tum quia, quando partes sunt penetratæ, accipitq; Materia modum existendi, connaturaliter debitum nonnisi entibus spiritualibus, posita item penetratione partium, manet entitas Materiæ, partesq; illius entitativæ, & tamen non manet divisibilitas, quia in unaquaq; parte respondet totum. Ergo divisibilitas se ipsam non convenit Materiæ. Tum quia non datur ulla extensio entitativa. Ergo nec divisibilitas entitativa. Antecedens probatur. Si enim daretur extensio entitativa, dicam etiam dari entitativam quantitatem, hoc est sequentem & identificatam ipsi entitati. Ergo nec dabitur ulla divisibilitas entitativa, non enim est major unius ratio, quam alterius. Impenetrabilitas enim, extensio, divisibilitas, &c. videntur pendere à quantitate, & sicut non datur ulla entitativa albedo, vel calor entitativus, identificatus scilicet substantiæ alicui, ita nec dabitur divisibilitas ulla entitativa. Tum quia, si esset aliqua ratio, ob quam divisibilitas conveniret materiæ independentes à quantitate, id ideo esset, quia potest conservari una pars, non conservata aliâ parte; adeoq; divisa ab alia parte. Sed hæc ratio nihil probat. Quia quamvis v. g. Christi manus conservari posset sine corpore Christi, tamen supposito modo, quo existit in Eucharistia, non potest conservari manus sola, non servato toto corpore, quia in manu est totum corpus, & tota manus in toto corpore. Ergo quamvis antè sublatam quantitatem, possit conservari manus, non conservato corpore, tamen sublatâ quantitate quando manus acquirit esse in toto corpore, & corpus in manu, non potest conservari manus, servato illo modo essendi, nisi conservetur & totum corpus. Tum quia nulla necessitas, & nullum fundamentum tribuendi hoc prædicatum materiæ, ad quid ergo hæc multiplicatio prædicatorum? Tum quia divisio non potest concipi sine extremitate, extremitas etiâ sine quantitate,

& quæcuncq; divisibilitas, independentes ab extremitate, consimilis erit ei, quæ convenit totis spiritualibus.

Punctum Difficultatis II.

Solvuntur Objectiones.

Obijcit primò Lugo, Vasq. Si substantia & reliqua accidentia secundum se haberent partes, & extensionem, alia non esset extensio constituenda, in qua essentia quantitatis consistat.

RESPONDETUR. Hoc argumentum, nonnisi probat partes, independentes à quantitate, non esse extensas, divisibiles &c. quod & nos tenemus. Sed hoc non probat, quod partes substantia de se non habeat, certè enim illas ut probatum est, non accipit à quantitate, sicut accipit divisibilitatem, & quia nos, non concedimus independentes à quantitate ullam extremitatem illarum partium entitativarum, ideo quantitas adferens illam extremitatem non erit otiosa.

Obijcit secundò idem. Si substantia ex se partes haberet, peteret Ubi. Ergo peteret ubi divisibile, ita ut pars illius, parti spatii, & tota, toti spatio correspondeat. Quod itale ubi peteret, nec per Divinam potentiam posset indivisibiliter constitui, adeoq; Christus indivisibiliter in Eucharistia poni non posset. Quod si peteret, illa substantia habens partes, ubi indivisibile, non posset constitui sub quantitate quin amittat propriam præsentiam. Quod si dicas substantiam partes habentem, seclusâ quantitate, nec petere divisibile ubi, nec indivisibile; Contra erit: quia natura est determinata ad unum, nec potest indiscriminatim unum, vel alium modum ipsius ubi petere.

RESPONDET primò Oviedo. Substantiam esse indifferentem ad præsentiam, sive divisibilem, sive indivisibilem; seclusâ quantitate. Illustrat hoc instantiis. Una causa est indifferens ad hos vel illos actus. Una materia est indifferens ad hanc vel illam formam specie distinctam. Cur igitur in substantia non erit indifferentia ad ipsum Ubi. Hæc Responsio

Non

33 **NON SATISFACIT.** Videmus in natura non esse aliquas indifferentias. Unde etiam Ovied. eodem puncto. num. 13. sub finem negat, quod substantia possit sine quantitate præscindere ab habere vel non habere partes entitativas. Et sicut non habere partes entitativas, & habere partes, procedit per prædicata contradictoria, ita habere ubi divisibile, non habere ubi divisibile procedit similiter per contradictoria, quid ergo horum convenit partibus substantiæ seclusâ quantitate. Ex alia parte videmus etiam in natura esse aliquas indifferentias; ut cõcedit ipse Ovied. Cur ergo potius substantia cum suis partibus spectata, in ordine ad Ubi, non sequatur hanc partem entium negantium indifferentiam; quod si negabit indifferentiam ad hoc vel illud ubi dicet determinationem ad ubi, restabitq; argumentum à Vasq. propositum solvendum. Porro ut dignoscatur, an ad aliquid sit indifferens, vel non indifferens substantia, quæ est à parte rei, pensandum est, an prædicatum, de quo queritur, sit intrinsecum an extrinsecum, & tunc ad intrinseca prædicata, & identificata nulla esset indifferentia. Si autem est extrinsecum prædicatum, pensandū est, an æquè se habeat res cum hoc, quam cum alio, tunc enim dabitur indifferentia. Quæ tamen doctrinâ posita, restabit querere, an æquè se bene habeant illæ partes substantiæ, quantitate spoliata, cum ubi divisibili, ac cum ubi indivisibili? Ideo aliter

25 **RESPONDETUR** secundò. Supposito, quod inferius probatur, Ubi, esse ipsammet rei entitatem in recto; tunc dici potest, quod illa substantia, secundum ea quæ illi jure naturæ debentur, petat divisibiliter existere, ad eum modum quo Sol connaturaliter lucem petit, licet illâ divinitus carere possit. Jam autem substantia illa spectata, secundum quod extrahitur extrajus suæ naturæ, spoliaturq; quantitate, petit ubi indivisibile actu, divisibile potentia: quia petit suam entitatem, quæ ratione partium entitativarum est divisibilis potentia, licet ob defectum quantitatis non sit tunc actu divisibilis, posita autem quantitate amittit proprium ubi,

26 sed amissione impropria, quia non amittit ullam entitatem, neq; enim per nos ubi est entitas, sed tantum acquirit modum essendi, cum extensione, quam antea non habebat, retentâ eadem entitate habente partes, quam entitatem importat ubi in recto.

Obijcitur tertio. Si dantur partes entitativæ in materia seclusâ quantitate, faciuntne secum compositionem vel non? si faciunt. Ergo erant divisibiles, contra quam supra illatum est. nam omne compositum dividi potest. Si non datur compositio: quomodo habent rationem partium.

RESPONDETUR. Hoc argumentum solvendum esse ex dicendis de continuatione, quæ non involvit ullam modalitatem, sed solam carentiam terminorum. Licet ergo compositio per unionem, quæ importat modalitatem, arguat divisibilitatem, sed non unio identificata: nam si ipsum, cui identificatur non est divisibile, ut probatum supra, adeoq; separabile separatione propriè dictâ, de qua supra, nec ipsa unio divisibilis erit, & separabilis ab illis, quæ unit & quibus identificatur. Tota ergo illa compositio in hoc stabit, quia scilicet sunt entitates plures penetratæ adeoq; non habentes proprios terminos, ex vi autem penetrationis, ex vi item carentiæ priorum terminorum, non sequitur ulla propria compositio, cum tamen ex sola propria compositione oriatur divisibilitas.

28 **ADDO,** quamvis non daretur ulla compositio, haberetur ratio partis, non quidem actualis, sed potentialis; & sicut non habetur distinctio in ratione partis nemine cogitante, ita nec habetur ratio partis formaliter, cujus oppositum supponit argumentum. Deinde ratio partis in materialibus, inter alia dicit negationem tantæ extensionis, quantam habet totum: jam autem nec tantam, nec non tantam, dicit ulla illic entitas extensione, cum nulla omnino habeat.

Sed contra illatum, quod scilicet materie seipsa divisibilis non competas.

DICIS primò ex recentiori Suar: Id quod est indivisibile, nec per divinam potest

Uu 2

ten-

29 tentiam reddi potest divisibile. Ergo si materia esset indivisibilis, neq; dividi posset ratione quantitatis.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probare: probaret enim duos semipalmos, non posse divinitus fieri palmum, qui de se non sunt palmi. Directe autem dici potest. Id quod est indivisibile ex accidenti, habet tamen partes entitativas, molemque corpoream, adeoque est divisibile potentia, posse dividi.

DICES secundò cum eodem. Demus extensionem materiam per unam leucam, annihiletur in instanti ejus quantitas, eo casu aut partes extremæ remotæ confluent ad punctum: & hoc non, quia non datur tantus motus in instanti, aut non confluent sed manent extensæ: & sic jam admittis partes in materia, sublata quantitate.

RESPONDETUR, eo casu redigendam materiam ad punctum, quod non fieret per motum localem, sed per solam definitionem quantitatis, & sicut sine ullo motu locali, posset hunc aërem extensum, in instanti Deus reddere penetratum: Item sicut definit anima informare corpus, vel incipit sine ullo motu locali, sic per solam definitionem quantitatis, poterit in punctum redigi materia sine ullo motu locali, quod etiam procedit in casu, quo in Eucharistia pars cum toto corpore, & e converso penetratur: quia id etiam fit sine ullo motu locali. Fundantur autem hæ instantiæ in hoc principio, quia potest Deus rem locare in loco sine ullo motu locali, ad eum modum, quò illam produxit in loco, sine ullo motu locali.

DICES tertio ex Pontio. Non potest dubitari, quòd substantia capitis hominis, separata quantitate, posset dividi & conservari à substantia manûs.

RESPONDETUR. Non posse dividi nisi divisione impropria. Imò absolute hoc negari potest. Supposito quòd partes hæ penetrarentur ut dictum supra de Corpore CHRISTI. dici etiam posset immerito supponi, sine quantitate manere manum, vel caput, adeoque falsificantem esse hunc terminum: Unde illa conservatio unius partis sine alia est non nisi in suppositione quantitatis.

DICES quartò. Sublata omni quantitate, posito etiam quòd illa materia tota sit in toto, & tota in qualibet parte; posito item quòd sit penetrata, nunquid independenter à quantitate superaddita, non discernit Deus hanc partem fuisse substantiam Capitis, & hanc partem fuisse substantiam pedis? Quòd si illam discernit, etiam illam annihilare potest solam, adeoque dividere.

RESPONDETUR. Deum discernere quæ fuerit pars materiæ sub hac forma, quæ sub illa, sed simul dicendo hanc materiam esse totam in tota residua materia, & totam quælibet in parte, adeoque, non esse divisibilem divisione propria, consequenter in suppositione, quòd illam vellet esse in puncto, & sine quantitate, non potest vel-
le unâ potius & non aliâ partem servare.

INSTABIS. Potest Deus facere ut sublata quantitate partes materiæ non sint penetratæ, & simul ut non habeant modum existendi rebus spiritualibus proprium, sed ut totum, occupet totum spatium, & partes entitative illius, partem spatii; quo casu verè adhuc dividi sine quantitate poterunt.

RESPONDETUR. Negando id posse fieri, quia si id fieri posset, posset fieri beneficio entitative extensionis, hanc autem nullam esse supra ostendimus.

DICES quintò. Quantitas est accidens extensum. Ergo debet præsupponere partes extensas ut in illis possit recipi.

RESPONDETUR. Albedo est accidens segregativum visûs, nec tamen præsupponit segregativum visûs. Gratia item est accidens Deo gratum, nec tamen supponit subjectum Deo gratum, quod universaliter in hoc principium resolvitur, quia forma quamvis supponat potentiâ tale, non tamen debet supponere subjectum formaliter tale, sed reddere illud formaliter tale.

INSTABIS primò. Qualitates extensæ non possunt recipi in quantitate, nisi hæc esset extensa entitativè. Ergo nec ipsa quantitas potest recipi nisi in partibus extensis.

RESPONDETUR. Quia qualitates redduntur extensæ, non nisi per quantitatem sub-

35 subjecti, de quo infra, hinc si non supponeretur subjectum extensum, hoc ipso non essent illæ qualitates extensæ, quantitas autem non accipit divisibilitatem à subjecto, sed illam secum adferre potest. Rursus qualitates extensæ idem sunt, quod qualitates materiales; neque enim datur ulla extensio propria accidenti. Quòd si sint qualitates materiales, sunt qualitates indigentes, ut totæ in toto, & pars illarum in parte subjecti recipiatur. Hoc ipso enim non essent in connaturali subjecto, neque enim illud extendere possunt, cum autem quantitas ipsum subjectum extendere possit, adferreque sibi connaturalem modum existendi, hocque ipso non indigebit ullâ antecedenti extensione.

36 INSTABIS secundò. Si ipsa quantitas habet extensionem suarum partium entitativarum. Ergo & substantia se ipsa poterit habere extensionem entitativam.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam. Quia quod est ratio formalis alicujus, se ipso, & aliis, & sibi, est tale. Sic albedo quia facit ut subjectum disgreget visum, se ipsa etiam est segregativa visûs. Ita & quantitas, quia se ipsa est extensiva subjecti, se ipsa erit etiam sibi extensio. Jam autem nego rationem extensionis se ipsa, competere substantiæ. Hinc ulterius disparitas assignatur, quia non solum non est absurdum partes quantitatis se ipsis esse extensas, sed id omnino est necessarium, alias daretur processus in infinitum in ratione formali extensionis. Absurdum autem est se ipsis partes substantiæ habere extensionem entitativam. Rursus. extensio sequitur extremitatem, quæ quia competit se ipsa quantitati se ipsa etiam competit extensioni, quia autem substantiæ non competit se ipsa extremitas nec se ipsa extensio. Denique sicut nullum est absurdum, accidens quod est quantitas, esse entitativè extremitativum, cum tamen absurdum sit substantiam se ipsa esse extremitativam; ita nullum erit absurdum quantitatem se ipsa esse extensionem, cum substantia non sit se ipsa extensio, idque ob proportionem: quia sicut nulla datur quanta entitativè substantia, ita nec debet dari entitativè extensa.

38 INSTABIS tertio. Partes illæ vel sunt distinctæ vel non distinctæ: si distinctæ, Ergo & divisibiles; si indistinctæ, ergo nec plures.

RESPONDETUR. Partes illas non esse distinctas nisi potentiâ, pluresque quoad esse partium non nisi potentiâ.

DIFFICULTAS II.

An divisibilitas & impenetrabilitas sit primò essentialis conceptus Quantitatis?

Vidimus quòd actualis divisibilitas rei materialis habeatur ratione quantitatis, restat discutiendum, an non sit primò essentialis quantitati, conferre hanc divisibilitatem?

DICENDUM est primò. Divisibilitatem non esse primò essentialem conceptum quantitatis.

PROBATUR primò. Quia primò essentiali conceptu nihil est prius, jam autem divisibilitas in ratione quanti supponit prius, nempe extensionem partium, ad eum modum, quò scissio materialis supponit rem scindendam. Unde etiam non ideò partes sunt extensæ, quia sunt divisibiles, sed ideò divisibiles, quia extensæ.

PROBATUR secundò. Quia potest aliquid in puncto collocari retentâ & eadem quantitate sed penetratis tantum inter se partibus, cujus penetrationis exemplum habetur in Eucharistia. Ergo saltè divisibilitas actualis non erit de primò essentiali conceptu quantitatis.

PROBATUR tertio. Res spiritualis & non quanta dividi potest. Ergo divisibilitas non est primò essentialis conceptus quantitatis. Antecedens probatur instantiis; nam imprimis potest dividi unus gradus gratiæ ab alio, item in sententia admittente unionem spiritualement, potest una illius pars ab alia dividi, membro abscisso, & sic in multis aliis. Consequentia autem principalis per hoc probatur. Quia quod est de primò essentiali conceptu alicujus, illi non nisi soli convenire potest, licet autem Aristoteles per divisibilitatem explicet continuum, explicat non nisi descriptivè, tanquam per aliquid aliquo modo notius.

41 DICENDUM est secundò. Impenetrabilitatem non esse de primò essentiali conceptu quantitatis. Est conclusio contra Arriag. Ovied. Pontium. & quidem quòd impenetrabilitas actualis non sit de essentia quantitatis, constat exinde, quia retentà quantitate possunt se penetrare divinitus duo Corpora. Restat controversia de exigentia impenetrabilitatis, quam non esse de essentia quantitatis.

PROBATUR primò argumento communi. Quod sic proponitur. Vel quantitas exigit impenetrabilitatem respectu cuiuscunq; entis, vel tantum respectu certorum entium. Non primum. Quia quantitas non exigit ne penetraretur à spiritibus, quod ipsum in hoc resolvitur, quia ista impenetrabilitas exigitur à corporibus ad possessionem loci, per quam excludant se mutuò, bene autem in eodem loco stare possunt, Quantum & Spiritus, imò etiam corpus quantum, sed glorificatum titulo doni penetrabilitatis. Non etiam dici potest secundum, quia quæcunq; sunt entia respectu quorum quantitas exigit impenetrationem, hæc ipsa sunt quanta. Ergò explicare quantitatem per impenetrationem quantitatum, est explicare quantitatem per quantitatem, adeoq; obscurum per obscurum. Consequentia probatur. Quia in ista sententia, si quæretur, quid sit quantitas? respondebitur est accidens exigens impenetrationem. Si quæretur quid est exigere impenetrationem? est exigere ne corpus quantum insinuet se in intimas partes huius Quanti. restatq;, quærere quid corpus quantum, quæ item partes quanti?

PROBATUR secundò. Si primò essentialis conceptus quantitatis, esset exigentia impenetrabilitatis, deberet esse exigentia talis, ut nec divinitus stante quantitate res penetrari possit, sed potest penetrari ut ipsi oppositi docent. dicunt enim impenetrabilitatem competere quantitati, per ordinem ad potentiam naturalem, sequela autem principalis probatur. Primò essentialis conceptus Angeli est esse substantiam intellectivam completam. Primò essentialis conceptus hominis est esse animal rationale radicaliter acceptum,

44 quæ radices (& sic de reliquis) sunt tales, ut nec divinitus quidquā agi possit, quod sit contra illam exigentiam.

RESPONDEBIS primò. Quamvis penetraretur quæritas, semper tamen manet primò essentialis conceptus, nempe exigentia ne penetraretur.

CONTRA. Quia non tantum est in homine exigentia ut sit animal rationale, sed actu nihil illi oppositum fieri potest. Ergò idem in presenti fieri debet.

RESPONDEBIS secundò. Rationale potest assumi à DEO ad producendum actum rugiendi quamvis non vitaliter, imò de facto rationale exercet actiones sensandi. Ergò etiam & exigentia impenetrabilitatis oppositum fieri potest.

CONTRA. Quia quòd actum rugiendi possit producere, licet non vitaliter, rationale, solum resolvitur in hoc principium, quia quidlibet potest fieri à quolibet, quod ab illo fieri non repugnat, nec datur exigentia essentialis ne elevetur ad producendum aliquid, quod naturaliter producere non potest, nec contraveniretur prædicato rationalitatis, quia per productionem illius actus, non reddetur rationale actu irrationale, adeoq; nec sequeretur contraventio exigentia essentiali, jam autem si penetraretur actu quantitas, supposito quòd impenetrabilitas sit primò essentialis conceptus, contraveniretur exigentia essentiali. Et tamen sicut rationale non potest actu fieri irrationale, retentà exigentia rationalitatis, ita nec quantitas poterit esse actu penetrata, supposito quòd impenetrabilitas sit de essentia illius. Actus autem sensandi potius debet exercere rationale, quia rationale est discursivum dependenter à phantasmatibus, adeoq; à sensibus & sensationibus.

RESPONDEBIS tertio. Est exigentia in forma materiali, ut esse & conservari non possit, nisi in subiecto; & tamen huic exigentia, oppositum fieri potest.

CONTRA. Quia imprimis non est de primò essentiali materialis formæ conceptu, ut esse & conservari non possit nisi in subiecto, sed id est de ratione non nisi formæ educæ; nego autem quòd derur forma simpliciter educæ, quæ tamen non actu

47 actu sed potentialiter non nisi in esse & conservari pendeat à subiecto. Hæc tamen retortio est bona. Hinc aliter.

PROBATUR tertio. Primò essentialis conceptus debet esse talis, ut nulli alteri formaliter, competat etiam divinitus, & ita non potest esse etiam divinitus animal rationale nisi homo, hòc q; ipso daretur ens rationis, si essentia unius esset essentia alius. Sed impenetrabilitas hoc non habet, quod probatur. Possibilis est aliqua qualitas spiritalis, quæ opposita enti corporeo vel spiritali, reddat illud impenetrabile, quæ tamen qualitas non erit quantitas, quia potest nullam dicere extensionem, possibilisq; est qualitas condistincta à quantitate, reddens tamen ens impenetrabile, sicut opposita alia datur qualitas v.g. corporis glorificati, quæ adfert penetrabilitatem. Et si dicas hòc ipso illam qualitatem fore quantitatem, quia adferret impenetrabilitatem. Hoc ipsum erit quod negabitur.

48 OBJICIT primò Ovied. Punctum habet essentiam quantitatis, & tamen neq; habet extremitatem partium in ordine ad se, nec in ordine ad locum, nec ullam divisibilitatem, & tamen habet impenetrabilitatem. Ergò impenetrabilitas est primò essentialis quantitatis conceptus.

RESPONDETUR. Nego in sententia Aristotelis puncto impenetrabilitatem convenire, de quo infra, sed posito, quòd etiam conveniret illi impenetrabilitas, negari potest puncto convenire debere essentiam quantitatis.

49 OBJICIT secundò idem. Possibilis est quantitas indivisibilis quæ certè non esset extensa, sed ex eo solum foret quanta, quia esset impenetrabilis. Ergò essentia quantitatis, solà stat impenetratione.

RESPONDET primò recentior Suar. Negando possibilem esse talem quantitatem. rationem dat. Tum quia repugnat corpus simplex. Tum quia talis quantitas medietatem posset Deus annihilare. Tum quia, si tali quantitate constaret v.g. palmus, ille palmus haberet duos semipalmos, quorum quilibet excluderet alium, hoc autem est esse extensum. Hæc responsio NON SATISFACIT. Tum quia negatur

50 implicare corpus simplex. Tum quia est petitio principii, scilicet illius quantitatis medietatem esse annihilabilem, siquidem argumentum assumit illam fore indivisibilem. Tum quia, quando unus palmus excludit alium, hoc facit, non penetrando illum, hinc petendo non nisi principium, ad probandum illi quantitati competere impenetrabilitatem, assumitur competere illi, quòd unus palmus excludat alium.

RESPONDETUR secundò. Si procedat argumentum de quantitate, quæ non sit punctum & tamen sit indivisibilis, poterit adhuc salvari quantitas ratione extremitatis partium in ordine ad se, quæ competere potest etiam rei indivisibili & penetratæ, ut contingit in Eucharistia.

51 OBJICITUR tertio. Omni quanto soli & semper convenit impenetrabilitas. Ergò est illa definitiva quantitatis, adeoq; primò essentialis conceptus illius.

RESPONDETUR, quòd impenetrabilitas non omni nec semper quanto competit arguit ipsa actualis penetratio, ut assumptum est in argumento tertio. Deinde ad primum essentialem conceptum requiritur etiam ratio primi, hinc quamvis omni homini soli & semper competat risibilitas, nihilominus esse risibile, non est definitivum hominis nec primò essentialis illius conceptus.

DIFFICULTAS III.

52 *An extremitas partium in ordine ad se sit primi essentialis Conceptus quantitatis?*

RESUTATIS prædictis sententiis, restat ut recludatur de primò essentiali conceptu quantitatis, de quo sit

Punctum Difficultatis I.

Proponitur Conclusio & probatur.

DICENDUM EST. Primò essentialem conceptum quantitatis esse, Extremitatem partium in ordine ad se.

EXPLICATUR CONCLUSIO. Extremitatem duplicem cõmuniter attribuunt Philosophi, quantitati, primò extremitatem seu extensionem partium in ordine ad se. Secun-

53 Secundò extensionem partium in ordine ad locum. Extensio partium in ordine ad se in hoc stat, quòd quantitas reddat corpus ita se habens, ut licet partes omnes eòdem loco concludantur, non omnes tamen immediate uniuntur omnibus, sed hæc quidem illi, illa alteri. Et ita Caput Christi in Eucharistia immediate unitur collo, & non pectori. Quod ipsum non ita est intelligendum, quasi ratio uniti habeatur à quantitate, hæc enim habetur ab unione, sive illa sit distincta, sive indistincta, sed quòd ratio successionis, (ut ita dicam) colli ad caput, humeri ad collum, habeatur ab extremitate collata à quantitate, quod etiam infra repetitur. Extensio autem partium in ordine ad locum in hoc

54 stat, ut corpus parte sui, partem loci, & toto se totum locum occupet. Quam quidem extensionem partium in ordine ad locum dupliciter accipere insuper possumus. Primò cum actuali commensuratione ad locum, & hæc communiter non dicitur esse, de primò essentiali conceptu quantitatis, de facto enim Christus in Eucharistia retinet suam quantitatem, & tamen pars corporis illius non respondet parti loci. Secundò, sumi potest extremitas partium in ordine ad locum non actualis, sed aptitudinalis, per quam connaturaliter exigit parte sui, partem loci, toto se, totum suum locum occupare, quò sensu hanc sententiam defendit recentior Suar. Metaph. Tract. 3. 1. 25. Sed in còtra.

55 PROBATUR CONCLUSIO primò. Ad primò essentialem conceptum requiruntur tria. Primò, ut sit ita primus ne detur illo prior. Secundò, ut reliqua illius entis prædicata in illo infundantur. Tertiò, ut soli illi enti competat. Sed hoc totum conveniet extremitati partium in ordine ad se, per ordinem ad quantitatis conceptum.

Quoad PRIMUM probatur Minor. Quia sicut ipsa entitate rei nihil est physicè prius in re, ita & partibus illius, adeoq; & extensione earundem per ordinem ad quantitatem, quid enim est hoc prius? Deinde prius est rem esse in ordine ad se, quam in ordine ad aliud. Ergò etiam prior est extremitas in ordine ad se, præ extensione etiam aptitudinali in ordine ad locum.

56 Deniq; non videtur per locum intrinsecum sequi, ex impossibilitate loci impossibilitas quantitatis. Ergò locum in suo conceptu non debet dicere quantitas.

Quoad SECUNDUM probatur Minor. Bona est hæc consequentia. Corpus est impenetrabile, ergò habet extensionem partium in se; Bona item hæc consequentia, Corpus habet extensionem aptitudinalem in ordine ad locum. Ergò etiam habet extensionem partium in ordine ad se. Bona item hæc consequentia: hoc corpus est divisibile quantum est ex se. Ergò habet extensionem partium in ordine ad se. Ex quibus & aliis colligitur nullum prædicatum esse reperibile in quantitate, quod non præsupponat extremitatem partium in ordine ad se.

57 Quoad TERTIUM probatur. Si enim alicui competeret extensio partium in ordine ad se & non quantitati, competeret maximè ipsi entitati rei. Sed hoc non potest dici, quia nulla datur aptitudinalis locabilitas, impenetrabilitas, vel divisibilitas entitativa independenter à quantitate. Ergò nec extremitas partium in ordine ad se, entitativa. Et si daretur entitativa extremitas independenter à quantitate, daretur æquale vel inæquale independenter à quantitate, ratione scilicet extensionis illarum partium, consequenter daretur species quantitatis, hoc est æquale vel inæquale sine genere, quia sine quantitate.

58 PROBATUR secundò. Primò essentialis conceptus quãtitatis non est divisibilitas, ut probatum, nec impenetrabilitas, nec extensio partium in ordine ad locum aptitudinalis, ut probo. Ergò sola extensio partium in ordine ad se erit iste còceptus, quid enim præter hæc importat quãtitas. Quòd autem aptitudinalis extensio in ordine ad locum non sit primò essentialis conceptus. Sic probatur. Quia impossibili omni loco, possibilis adhuc esset quantitas, quæ enim in hoc implicantia.

PROBATUR tertiò. Quia videtur Aristoteles in hoc constituisse essentiam quãtitatis; dicit enim continuum esse divisibile in ea quæ insunt, ubi per divisibile non intelligit meram partitionem: non enim daretur partitio, redacta ad punctum quant-

59 quantitate, & tamen manere posset quãtitas. Debet ergò potius nomine divisibilis, accipere extensum vel extremitatem, hoc enim ipso, quia hoc non est unitum huic, est divisibile ab hoc, termini autem illi in ea quæ insunt videntur idem importare quod partes in ordine ad se.

Punctum Difficultatis II.

Solvuntur Objectiones.

60 **O**bjicit primò Pontius. Extremitatem partium in ordine ad se seclusà omni quantitate continet materia. Ergò hæc extremitas non est de primò essentiali conceptu. Antecedens probatur. Substantia hominis independenter ab omni quantitate exigit partem substantialem manûs, pedis &c. & illæ partes semper sunt extensæ invicem, nisi fiat miraculum, ad eum planè modum, quò quantitas se ipsa exigit, ut partes illius quoad se extremitatem habeant.

61 **R**ESPONDETUR. Negando Antecedens, seclusà enim quantitate, non erit figura manûs, figura enim revocatur ad quantitatem, quòd si illuc non erit figura manûs nec erit manus. Sed quidquid sit de hoc, dici potest quòd substantia hominis exigit manum & pedem divisibiliter & extensè ponibilem naturaliter loquendo, quia etiam exigit quantitatem, sed non exigit pedem divisibiliter & extensè ponibilem, in ordine ad se, independenter ab exigentia quantitatis, sine qua haberet partes intra se, non extra se, haberetq; partes entitativas, non partes cum extremitate in ordine ad se. Dicit etiam potest, quòd substantia hominis completè spectata, deponat etiã quantitatem, aliaque accidètia, quod conformiter defendi debet ad dicta circa formas partiales. Quare autem licet se ipsa habeat quãtitas partes extra partes, non sequatur materiam se ipsa habere partes extra partes, id defendi debet conformiter ad dicta supra in simili, de divisibilitate. In sententia autem admittente formas partiales, dici potest substantiam hominis, non exigere extremitatem illarum partium, seclusà quantitate, sed solas formas illas substantiales,

62 earumq; ad materiam unionem, extremitatem autem ipsarum partium habet ratione quantitatis.

INSTAT primò idem. Substantia hominis connaturaliter loquendo exigit manum, non esse unitam immediate pedi. Ergò exigit habere partes extra partes.

63 **R**ESPONDETUR. Substantia hominis, sicut connaturaliter exigit habere quantitatem, ita exigit connaturaliter manum, non esse immediate unitam pedi, independenter autem à quantitate non exigit immediate illam uniri pedi nec mediatè. Non immediate, quia hoc esset exigere contra Symmetriam à natura intentam; non mediatè, quia si hoc exigeret, exigeret dependenter à mediis; ut autem non nisi mediatè collum uniatur pedi, id habetur tanquam à medio à quantitate, consequenter substantia hominis exigit manum non esse immediate unitam pedi, sed non nisi dependenter à quantitate.

INSTAT secundò idem. Prius est habere substantiam partes substantiales extra partes, & unitas, ita ut immediate manus non uniatur pedi, quàm habere quantitatem, quod ipsum probat. Quia de conceptu corporeæ substantiæ, ut sic est habere pluralitatem partium, per quod etiam condistinguitur etiam à spiritali ente, hic autem conceptus non dependet à quantitate.

64 **R**ESPONDETUR. Corpoream substantiam exigere pluralitatem partium, entitativarum, sed non extremitatem illarum, de contradistinctione autem corporis à spiritu in materia de Angelis dicitur.

INSTAT tertiò idem. Substantia elephantis exigit majorem quantitatem præ substantia hominis, cujus nulla alia ratio est, nisi quia plures partes exigit substantia elephantis. Ergò prius est habere substantiales partes quàm exigere quantitatem.

RESPONDETUR. Quòd substantia elephantis majorem exigit quantitatem. Ratio est, quia plures quoad entitatem partes deponit, plus autem materiæ, deponit (nisi fiat rarefactio) plus quantitatis. Consequenter est quidem prius habere partes substantiales quoad entitatem quàm habere quantitatem, sed non est

65 prius habere partes substantiales extremitates, quam habere quantitatem.

Obicitur secundo idem. Substantia manus distinguitur essentialiter à substantia oculi, quæ distinctio à quantitate haberi non potest quæ est ejusdem rationis. Ergo substantia habet plures partes integrales & non à quantitate.

RESPONDETUR. Substantiam manus & substantiam oculi, secundum quod hæc dicit aliamentativè partem materiæ, aliam hæc, esse distinctas essentialiter, sed in ratione oculi, & manus cum non dentur formæ substantiales partiales, esse distinctas non nisi accidentaliter, quæ distinctio potest esse speciei accidentalis, consimilis

66 ei, quæ distinguuntur homo albus, & niger; petibilis etiam à distinctis specie figuris, sub eadem quantitate contentis. Independentem autem ab hac sententia distinguitur consequens. Ergo substantia habet plures partes integrales, quoad Entitatem & non à quantitate. Conced: consequentiam. Plures partes quoad extremitatem & non à quantitate. Neg. consequentiam.

INSTAT idem. Certum est quod non à quantitate habeat homo, quod oculus non sit Unitus manui immediate, cum enim quantitas sit ejusdem rationis, non potest concipi, quomodo faceret oculum unitum potius capiti, quam manui.

RESPONDETUR. Rationem unionis præcisè non haberi à quantitate, sed rationem uniti cum extremitate, secundum rationem extremitatis, haberi à quantitate, ut autem immediate vel mediate aliquid uniatur, referri debet in exigentiam naturæ humanæ, talem sibi constitutionem corporis vendicantem.

Obicitur tertio idem. Si substantia hominis spoliaretur in instanti suâ quantitate, quomodo hæc non occuparet eundem locum & non haberet eandem extremitatem in ordine ad se.

RESPONDETUR. Ipsâ ablatione quantitatis sine ullo motu locali redigendam illam esse in punctum ut dictum supra, diciturque infra. Ut autem illa substantia confluat ad hoc potius punctum loci quam ad aliud, dico determinationem spectare

ad DEUM; casu autem quo DEUS nollet hoc determinare, nec in priori etiam posset velle spoliare quantitate substantiam, quia velle spoliare quantitate substantiâ, est velle spoliare extensione, velle spoliare extensione est velle redigere ad punctum, velle autem redigere ad punctum est velle redigere ad punctum determinatum, neque enim potest in determinato puncto manere substantia, cujus determinatio cum à nullo alio fieri possit, fieri deberet à DEO, ex suppositione voluntatis spoliandi substantiam quantitate. An autem teneri posset eò casu non redigendam ad punctum loci quantitatem de hoc infra.

INSTAT idem. Nulla est ratio unde colligatur quod substantia accipiat extensionem partium à quantitate potius, quam quantitas à substantia.

RESPONDETUR. Cum non probetur rationem quantitatis in alio stare, quam in extensione partium in ordine ad se, hinc dici potest. Nulla ratio formalis hoc quod ipsa tribuit accipit à subjecto, ita disgregativitatem visus, non desumit albedo à pariete. Et quia ratio formalis quam tribuit quantitas est, ex dictis rationibus, extensio partium in ordine ad se, ideo eam non debet accipere quantitas à substantia.

Obicitur quarto Maffrius disp. 9. n. 4. Extremitatem hanc partium, habet substantia corporea ex se citra quantitatem, nam utique citra quantitatem distinguitur essentialiter à substantia spiritali.

RESPONDETUR in primis non distinguitur corpus à spiritali per partes, hinc etiam indivisibile, sive continuativum, sive terminativum quantitatis, non est quid spirituale. Deinde si per partes est necesse distingui rem corpoream à spiritali, licet extremitas partium entitativarum, pendeat à quantitate, cum in nostris principiis independentem à quantitate habeatur pluralitas partium entitativarum, per eas poterit distingui res corporea à spiritali re, idque independentem à quantitate.

INSTAT. Cum quantitas in substantia recipitur, vel tota quantitas recipitur in tota

71 tota substantia, vel pars in parte, vel tota in tota substantia indivisibiliter. Si primum? Ergo pluralitas partium substantialium in substantia præcedit quantitatem, si secundum? Ergo accidens divisibile recipitur in subjecto indivisibili.

RESPONDETUR. Quod recipiatur quantitas in partibus entitativis substantiæ, non tamen in partibus antecederet extremitatis, nec enim illi, ut dictum alias, potest tribuere partes substantiales, sed illas supponit; licet partibus substantialibus tribuat extremitatem, estque alia pars quoad entitatem in capite, alia in pede, ita tamen ut illis entitatibus, extremitas independentem à quantitate non conveniat.

Obicitur quinto. Aversa apud eundem in simili. Extensio hæc partium in toto, non est distincta à partibus entitativis, vel saltem non potest concipi sine illis, neque contra: unde cogitari nequit substantia corporea, cum distinctione entitativa partium, sine unionem & continuationem illarum ad invicem, nam si conciperetur sine unionem illarum facta, per indivisibilia substantialia, jam non esset entitas corporea, sed potius indivisibilia resoluta, & si concipitur cum unionem partium, concipitur necessario cum aliquo ordine illarum ad invicem, quia indivisibile quod copulat partem A. cum parte B, non utique copulat immediate cum parte C, & nec mente concipi potest substantia corporea, sine tali ordine, ita ut unaquæque pars sit omnibus & singulis immediate unita, & non potius una, mediante alia.

RESPONDETUR. Admittimus quidem partes entitativas independentem à quantitate, sed non extensionem entitativam, licet extensio præsupponat partes entitativas, unio autem partium duplex cogitari potest, una localis, secundum quam una penetrat aliam & est illic ubi est alia: & hæc non tantum non habetur à quantitate, sed potius excluditur. Alia unio successione, vel potius ipsa successivitas, in quantum extremitas hujus, immediata est extremitati illi, quamvis localiter nulla sit extremitas, & hæc habetur à quantitate, nequeque illam haberi non posse in iis quæ in ordine ad locum extremitatem non ha-

74 bent. Immerito etiam supponit argumentum, dari indivisibilia substantialia continuativa. Sed quidquid sit de hoc: Concedo quod si conciperetur substantia cum unionem Successione, concipiatur necessario cum aliquo ordine illarum, ad invicem; sed nego hunc ordinem, vel potius extremitatem immediatam haberi sine quantitate, quæ ablatâ, erit quidem entitas corporea, immò in nostris principiis etiam tunc habebit partes non tamè divisibiles, quia divisibilitas tota habetur à quantitate, ut dictum supra. Nego ulterius non posse concipi substantiam corpoream, sine tali ordine extremitatis & successione, nec erunt tunc in illa substantia corporea solum indivisibilia resoluta, sed partes entitativæ plures penetratæ, & ob ablatam quantitatem hæc & nunc non divisibiles.

INSTAT primò Maffrius. Etiam talis ordo partium haberi potest sine quantitate, ut patet in corpore humano, quod ut sit idoneum animæ subiectum, petit talem dispositionem partium inter se, quæ appellari solet organisatio substantialis, sublatâ quantitate.

RESPONDETUR. In organisatione duo sunt, unum formæ partiales per alios, vel dispositiones accidentales, aliud ita formata materiæ & partium extremitas: prius illud habetur independentem à quantitate, sed negatur haberi hoc posterius.

INSTAT secundo quidam. Hic conceptus quantitatis competit etiam intensioni, nam etiam gradus caloris ita exigunt uniri, ut primus non uniatur immediate, 76 tertio, sed mediante secundo.

RESPONDETUR. Numerale & computi extremitas, potest competere intensioni, vi cuius, à secundo supponitur primum; sed non competit intensioni de se, extremitas præexplicata.

INSTAT tertio idem. Posse hunc ordinem servari etiam si materia spoliatur omni quantitate. Sed de hac instantia infra.

Punctum Difficultatis III.

Quid sentiendum de Materia spoliata omni quantitate?

X x 1

Contra

77 **C**ontra prædictam Conclusionem posset ad-
huc objici tale argumentum. Sublatâ
quantitate non est necesse tolli unionem;
Sinon tollitur unio: Ergo sublatâ quâti-
tate immediatè caput unitum manet col-
lo: Ergo ulterius sublatâ quantitate est
extreitas partium in ordine ad se. Quod
ipsum ulterius trahit secum hanc difficul-
tatem, quia spoliata substantia omni quâ-
titate si non manet cum extreitate in or-
dine ad se, quod & quale spatium occu-
pat: quæ difficultas est quidem superius
tacta, repeti tamen altius debet.

Quoad primam partem.

ASSERO I. Sublatâ quantitate, posse sal-
tem divinitus non tolli unionem substantialem.

78 Quæ enim in hoc implicantia?

ASSERO II. Sublatâ quantitate, non tolli
etiam unionem continuativam inter se. Ratio.
Quia ut infra dicetur, unio continuativa
nihil aliud est quàm negatio terminorum,
ablatione autem quantitatis nulli ponun-
tur termini.

ASSERO III. Sublatâ quantitate, quamvis
non tollatur unio continuativa, non manet ta-
men extreitas partium in ordine ad se.

79 **R**ATIO, quia ante in statu scilicet ha-
bitæ quantitatis, ita erat unitum collum
capiti, ut diceret ratione extreitis nega-
tionem unionis cum aliis partibus, quam
negationem jam non dicit sublatâ quanti-
tate adeoq; nec extreitatem, in qua tamen
extreitate stat quantitas. Et certè & esset
tunc immediatè unita pars huic, & non al-
teri, & non esset. Esset ut supponitur,
cum supponatur manere extreitas parti-
um in ordine ad se, non esset autem, quia
non potest immediatè uniri huic, non nisi
quando absolute ab alia nullam dicit ex-
treitatem, non in ordine ad se, quia hæc
habetur à quantitate quæ censetur subla-
ta, non extreitatem in ordine ad locum, quia
supponitur, tunc haberi penetratio.

*Quod ad secundum attinet. Nempe quod &
quale spatium occupet substantia spoliata omni
quantitate?*

Dici hæc possent imprimis, quod occu-
pet non nisi punctum spatii, non hoc sen-
su, quod spoliata substantia designet in lo-
co divisibili aliquid indivisibile, de quo

inferius, sed quia in se spectata nihil divi-
sibile habet, locabilitasq; illius intrinseca,
est indivisibilis. Secundò. Cogitari pos-
set, quod non redigatur quidem in pun-
ctum, sed occupet certum spatium, ita ta-
men ut totum sit in toto, & totum in qua-
libet parte, idq; ideo, quia seclusâ omni
quantitate, entitas materiæ elephantis
major est entitate materiæ formæ, ergo &
locabilitas, & sicut potest inæqualitas en-
titativa tribui independentè à quantita-
te, sic & locabilitas inæqualis, ita ut mino-
ritas cum intreitate possit competere sub-
stantiæ, independentè à quantitate, licet
non minoritas cum extreitate. Et sicut
CHRISTUS in majori hostia plus occupat
spatii quàm in minori, nihilominus Chri-
stus in Eucharistia non habet extensio-
nem localem. Ergo etiam si plus occupa-
ret spatii moles corporea elephantis, præ
mole formæ, non inde sequetur haberi
tunc extensionem localem, quia sicut Chri-
stus est utrobique penetratus, & penetratio
officii extēsiōni locali, ita & duæ illæ ma-
teriæ supponerentur penetratæ. Tertio
cogitari potest. Quod Deus sublatâ quâ-
titate contineat in eodem loco substantia-
m, impediaturq; penetrationem, ut si par-
tes mandet teneri ab Angelis ne cōeant.
Quartò. Cogitari potest quod replicet il-
lam substantiam ut spatium idem occupet,
quod antea occupabat. Quintò. Quod
illam collocet in toto illo spatio, ita ut sit
tota in toto, & tota in qualibet parte, ad
eum modum quo Angelus divisibilem lo-
cabilitatis sphaeram implet, sine ulla quâ-
titate. *Ue hoc decernatur.*

ASSERO I. Illam substantiam occupatu-
ram indivisibile spatium.

RATIO, quia cum ipsa sit jam indivisi-
bilis, utpotè carens omni extensione, quæ
à quantitate haberi debet, nullum alium
habet titulum divisibile spatii occupandi.

ASSERO II. Pluribus partibus entitativis
Materia, v. g. elephantis præ materia v. g. for-
micæ, non debetur occupatio majoris spatii loci.

RATIO. Tum quia, concessis pluri-
bus partibus materiæ elephantis, præ par-
tibus materiæ corporis formicæ, non se-
quitur, plus spatii mole suâ occupare de-
bere materiam elephantis. Quod ipsum
pro-

83 probatur. Quia in Eucharistia minus ma-
teriæ debetur CHRISTI digito quàm toti
corpori CHRISTI, & tamen non plus oc-
cupat spatii totus CHRISTUS quàm ejus di-
gitus. Ergo ex pluralitate præcisa parti-
um, non sequitur occupatio majoris spatii.
Tum quia tota occupatio spatii, non pro-
venit ex mole, sed provenit ex extensione
locali, & non penetratione simultaneâ,
cujus oppositum cōvenit illi materiæ. Er-
go etiam ex vi ejusdem penetrationis, tã-
tundem occupabit spatii, plus aut illud
quod minus est materiæ. Tum quia rati-
ones in oppositum adlatæ non convincunt;
nego enim dari ullam locabilitatem enti-
tativam eamq; divisibilem, sicut nulla da-
tur divisibilitas entitativa, de quo supra;
84 quod debeat dari majoritas entitativa, de-
ducitur ex illo principio, quia partes en-
titativæ præsupponi debent ante quanti-
tatem: nullum autem principium est tri-
buendæ hujus locabilitatis, nec apparet
quid sit minoritas cum intreitate, si loca-
bilitatem divisibilem in re materiali tra-
hit. Quod adferebatur de duabus hostiis
majori & minori, disparitatem habent.,
quia major illa occupatio in majori ho-
stia, est propter majorem inibi quantita-
tem panis cui unitur, & cujus conditionem
sequitur corpus Christi, jam autem major
quantitas non est in elephantis materia
cum supponamus totam quantitatem sub-
latam.

85 **ASSERO III.** Sublatâ quantitate, non
posse DEUM continere partes in eadem
extensione locali.

RATIO. Tum quia & maneret corpus
cum eadem extensione locali & non ma-
neret: maneret quidem ut supponitur,
non maneret autem quia tota ratio talis
ejus extensionis est quantitas, quæ si sub-
lata est, etiam talis locatio auferri debet.
Quod universaliter in hoc principium re-
solvitur. Quia defectum principii forma-
lis non potest DEUS supplere, & ita non
potest facere, ut sit aliquid lucidum sine
lute, album sine albedine; cum ergo quâ-
titas exhibeat extensionem localem in ge-
nere causæ formalis, illâ sublatâ non po-
terit extensio localis haberi. Tum quia:
Quamvis sine ulla quantitate possit divi-

86 sibilem locum habere Angelus, cōexten-
dens se suæ sphaeræ locabilitatis, id tamen
habet titulo cujusdam virtualis extensivi-
tatis, quæ in rebus materialibus non ha-
betur; fundatur enim supra ipsum spiri-
tuale esse, tribuereq; rei materiali id
quod spiritibus convenit, est merum fin-
gere, & sicut si Angelus non haberet ex-
tensivitatē localem, dicere, quod pos-
sit etiam divinitus occupare divisibile spa-
tiū, esset fingere; ita & in præsentī. Tum
quia: Si materia spoliata quantitate eun-
dem divisibilem locum occuparet, & vel-
let illam Deus spoliare quantitate, ut sup-
ponitur & non vellet spoliare, quia nollet
illā spoliare extēsiōne saltem locali, quæ
in materialibus supponit quātitatem, nec
habet supra quod aliud fundetur. Effe-
ctum quidem secundarium ut alibi dicitur
potest DEUS supplere, sed sic cetera sint
paria, & in particulari, si secundarius effe-
ctus, non præsupponat conjunctionem
cum primario, ut extensio localis, necessa-
rio supponit extreitatem partium; extrei-
tas autem partium tunc non habetur, quia
nec habetur quantitas.

ASSERO IV. Si Deus spoliaret materi-
am quantitate, replicetq; eandem, non
poterit tamen occupare spatium tantum,
quantum occupabat ante.

RATIO. Quia vel occuparet illa mate-
ria tantum spatium, quamvis inter repli-
cata nihil intercedat; vel si aliquid inter-
cedat, ita ut v. g. primo ponatur materia
replicata, postea v. g. digitus quantus,
succedat digito materia replicata, & ma-
teriæ replicatæ digitus, & sic consequen-
ter. Non potest dici primum, quia illa
materia replicata esset in punctum colle-
ctā, punctum autem additum puncto &
indivisibili, non facit divisibile nec occu-
pat extensum locum secundum principia
Aristotelis. Non potest etiam dici secun-
dum. Quia tunc non illa materia replica-
ta occuparet idem spatium, sed quantum
interjectum, cui additum punctum repli-
catæ materiæ, non faceret majus, sed de-
beret se penetrare cum partibus quanti,
de quo etiam inferius redibit sermo.

ASSERO V. Si possibilis esset modus
extensivitatis materialis, consimilis ei

89 extensivitati, quā anima & Angelus, sine ulla quantitate occupant spatium indivisibile, tunc materia spoliata omni quantitate, adeoq; tota in toto, & tota in qualibet parte existens, posset etiam occupare spatium divisibile.

RATIO. Quia ad talem occupationem supponeretur non requiri quantitas, cum sine quantitate formali, talis locabilitas competere supponatur. Si quis diceret eam de facto dari, fingeret. An autem sit possibilis de hoc non discuro, unde ex supposita non nisi locabilitate tali, procedit assertum.

COLLIGES autem ex dictis, *Definitivē quantitatem esse, Accidens extrinsecum partium in ordine ad se.*

90

QVÆSTIO II.

De Distinctione partium quantarum continui?

Quantitate consideratā quoad esse, est necesse eam considerare quoad distingui, & quia posuimus essentiam quantitatis stare in extremitate partium, ad complementum sciendi sequitur interrogatio, quomodo illæ distinguantur inter se & quidem in Continuo? quia nemo dubitat distingui realiter partes in quanto discreto. In hac materia Hispani ordinariē docent esse distinctas actu quod etiam docet ex recentioribus Hurtad. Ariag. Ovied. & Hybernus Pontius. Itali dicunt esse distinctas non nisi potentiā. ita Alber. in prædic. quantitatis Dp. 3. Q. 6. n. 19. Pallavic. libr. 2. C. 7. Amic. Tom. 2. de Angelis Dp. 9. n. 180. Cabrus, quibus accessit Lusitanus recentior Suar. *Utraq; sententiā citat Aristotelem.*

91

NEGATIVA SENTENTIA citat locum imprimis ex Tr. de anima, ubi asserit in linea non dari dimidia, hoc est, non dari actu sed potentiā. Idem repetit 8. Physic. Tex. 68. *In continuo, inquit, non sunt dimidia actu, sed potentiā, quodsi actu fuerint continuum non faciunt.* Ex 7. Metaph. Tex. 44. ait. Ea quæ duo sunt actu, non esse unum actu, posse autem esse unum, si sunt duo potentiā tantum, ut unum duplum ex duo.

bus dimidiis potentiā. Et 9. Metaph. Tex. 10. Eo modo vult esse in cubo dimidia, quo est in ligno Mercurius, quod exemplum adhibet etiam 3. Metaph. Cap. 5. Idem Aristoteles neganti Zenoni posse fieri motum localem, eo quod in illo mobile deberet pertransire partes spatii infinitas respondens citato loco 3. Phys. ait: *Quare ad interrogationem si infinita aut in tempore, aut in longitudine possint pertransiri, dicendum est partim posse, partim non posse; quæ enim actu sunt non posse, quæ autē potestate posse.* Idem sentit 1. Metaphysicor. tex. 56. Lib. item de sensu & sensibili C. 6. 5. Metaph. tex. 31. Videtur etiam congruere locus ex primi Physicor. tex. 41. Ubi homogenea asserit illa esse, quæ essentialiter non repugnat fieri idem, heterogenea autem, quæ essentialiter repugnat fieri idem. Quodsi partes in continuo essent distinctæ qui fierent idem? per Ly enim idem, non intelligit Aristoteles merè unionem: nam tam homogeneis quàm heterogeneis non repugnat unio. Ergo per Ly idem non intelligit quod homogenea possint fieri non distinctio.

92

RESPONDET Gregor. Arimi: Aristotelem solum voluisse, quod partes in continuo non sint actu, quoad divisionē, sed non sentit quod non sint actu quoad distinctionem. *Sed replicant negantes: nemo enim dubitat Mercurium in ligno non esse quoad divisionem, & separationem, & tamen ex Aristot. partes sunt in ligno, eo modo quo & Mercurius.* Rursus cum Zeno non curavit divisionē partium, sed tantum attendebat ad rationem spatii infiniti, non solvisset ejus argumentum: nam urisset Zeno, quamvis spatium non sit divinum realiter habet tamen suam infinitatem, quomodo ergo pertransiri potest. Videturq; Aristoteli consentire S. Thom. ad 8. Physic. textum. 37. Pars in toto non est in actu, sed in potentia, maxime in Continuis.

93

94

AFFIRMATIVA etiam sententia citat pro se Aristotelem 5. Metaphysic. Cap. 13. Quantum definit esse illud quod est divisibile in ea, quæ insunt. Primi item Physicor Tex. 17. differens contra Melissum, qui censebat omnia esse unum, probat illud

95 Iud unum non posse esse Continuum, quia alias esset multa, si autem distinctionem partium non admittit Aristoteles, quomodo essent multa in Continuo 6. Physicor. Tex. 2. Continuum, inquit, habet hoc quidem aliam, illam verò aliam partem. 7. Physic. loco tertio ubi asserit, ea quæ habent diversam generationem & corruptionem, esse distincta, in nutritione autem animalis partes, quantumvis homogeneæ, habent diversam generationem & Corruptionem. Cap. item de quantitate. Continuum, censet idem esse, cujus partes copulantur termino communi, si autem partes non sunt actu, quomodo copulantur? nam copulatio duorum est.

RESPONDERI potest ad illum locum ex 5. Metaph. cum recentiori Suar. Continuum divisibile esse in partes non actu realiter distinctas, sed distinctas realiter potentiā. Aliā viā iisdem auctoritatibus satisfieri potest. Aliā est hæc propositio, actu sunt in continuo partes. Et alia hæc est: In continuo sunt partes actu, nam prima solum importat esse in continuo actu entitatem, cui competat denominabilitas & determinabilitas ad esse partis, quod concedi potest. Secunda autem propositio esse actuale partium importat, in ratione & denominatione partium, quod non asserit Aristoteles. Per illos itaq; continuum esse divisibile in ea quæ insunt quoad entitatem, licet non quoad esse actuale determinationem denominationemq; partium. Melissoq; sentienti omnia esse unum & indivisibile bene opponere poterat. Continuum, quod est divisibile actu in partes, licet non in partes actu ante divisionem distinctas. Premissis auctoritatibus sit insuper.

97

DIFFICULTAS I.

Proponitur & probatur defendenda sententia.

DICENDUM EST I. Partes in continuo esse distinctas actu quoad entitatem. Hæc Conclusio debet esse utriq; parti communis.

PROBARI primò solet. Tum quia competunt diversæ prædicata dividi non divi-

di, esse in hoc loco, non esse in hoc loco, 98 existere non existere, potest enim annihilatā unā parte guttæ non annihilari altera, debent ergo realiter esse quoad entitatem distinctæ. Tum quia produciens primò & productum primò debent esse distincta realiter quoad entitatem, sæpè autem in continuo Igne ignis una pars, est produciens, & altera producta. Tum quia, si non essent quoad entitatem distinctæ ille partes, & quidem quoad habitationem actualem entitatis distinctæ, ne divinitus quidem separari possent, quia quorum eadem entitas, illa inseparabilia sunt. Tum quia si partes non habet distinctam entitatem, sed eandem cum toto, æquales erunt toti. Tum quia dicunt ad se relationem realem distantia, ut locus cœli versus polum arcticum, cum loco cœli versus polum antarcticum. relatio autem realis debet esse inter terminos realiter distinctos. Tum quia, si partes continui idem essent quoad entitatem, etiam partes materiæ quæ continua est, essent idem quoad entitatem: & sicut per divisionem fit & esse & distinctio partium, ita fieret per divisionem esse, & distinctio partium materiæ: consequenter materia per divisionem acciperet esse, sicut per divisionem esse accipiunt partes continui, cum tamen materia sit ingenerabilis & incorruptibilis, à nulloq; agente naturali poni potest à parte rei, nam etiam aliqua pars illius est subjectum primum, subjectum autem primum non nisi actione creativā produ- 100 citur.

PROBATUR II. Quando duæ guttæ secum conjunguntur vel retinent suas entitates vel non? Si non retinent? Ergo sunt annihilatæ. Ergo neq; sunt conjunctæ, conjunctio enim illarum non est conjunctio in nihilo. Ergo ulterius ex illis duabus non est totum homogeneum majus, majus enim homogenei est à majori entitate, major autem entitas non est, quia neq; est accessus plurium entitatum. Si autem illæ guttæ retinent suas entitates. Ergo est illæ entitas & entitas, nam sicut duo non aliud est, nisi unum & unum, ita & entitates non aliud sunt nisi entitas & entitas. Ergo est illæ ratio aliūs & aliūs. Ex-

98

99

100

101 gō & distinctio: nam hæc est alietas unius ab alio.

PROBATUR III. Quando separatur gutta à gutta, separatur entitas guttæ & guttæ, tunc quæro vel separatur entitas guttæ, quæ præexistit, vel quæ non præexistit. Si separatur entitas guttæ quæ non præexistit. Ergo illæ non est separatio, cum nihil sit quod separetur, esseq; illæ potius productio quàm separatio. Si separatur entitas guttæ quæ præexistit. Ergo illæ est entitas & entitas guttæ, ergo & distinctio entitatis guttarum; nam per hanc non aliud intelligimus quàm negationem identitatis.

DICENDUM EST II. In Continuo quæcunq; ali non esse distinctionem actualem partium in ratione partium.

PROBATUR I. Si partes essent distinctæ actu in ratione partium, in continuo vel essent omnes distinctæ, vel nō omnes. Si non omnes. Ergo nullæ ob paritatem rationis. Si omnes; Ergo ventum est ad indistinguishibilia, si ventum est ad indistinguishibilia, Ergo ad indivisibilia, quæ ultima consequentia quia negari potest, sic ulterius urgetur. Accipiamus partem indistinguishibilem, quæro potestne dividi vel non potest: si non potest: Ergo ventum est ad indivisibilia; si autem potest dividi? membra divisa vel distinguuntur, vel non distinguuntur: si distinguuntur: Ergo in indistinguishibili adhuc erunt distinguishibilia, nec accepisti partem non ulterius distinguishibilem, ut supponebamus. Si autem membra illa divisa non distinguuntur? Ergo nec sunt divisa, quia si non distinguuntur nec dicunt alietatem, si non dicunt alietatem, dicunt identitatem, si dicunt identitatem, Ergo neq; divisa sunt, idem enim à se ipso non dividitur.

RESPONDET ALIQUIS: Partes non communicantes distinguuntur realiter adæquatè inter se, partes tamen communicantes distinguuntur non nisi realiter inadæquatè.

CONTRA. Tum quia in partibus non communicantibus ventum jam esset ad indistinguishibilia, adeoq; ad indivisibilia ut probatum. Tum quia partes non communicantes distinguuntur realiter adæquatè. Ergo & partes communicantes di-

stinguuntur realiter adæquatè, quia nulla est assignabilis pars, quæ sit necessariò cum aliqua certa communicans, ab omni enim parte habet destruibilem continuationem. Tum quia, partes non communicantes, quamvis sub aliqua formalitate sint communicantes, hoc non obstante distinctæ sunt tamen realiter, quamvis non sub formalitate communicantium, certè enim quamvis una ulna, cum altera ulna non sint communicantes, tamen in ordine ad constituendum sesquialnam sunt communicantes. Ergo etiam partes communicantes, quia sub aliqua formalitate possunt fieri ad invicem non communicantes, distinguuntur realiter, quamvis non sub formalitate communicantium. Sic v. g. Petrus & Paulus, quamvis in ratione constituentium unum par, non sunt distincti realiter adæquatè, tamen in ratione individui, & quia non necessariò constituunt istud par, sunt distincti realiter, ita & partes communicantes non erunt distinctæ realiter adæquatè in ratione communicantium, tamen quia non necessariò constituunt rationem communicantium cum aliqua certa parte, verè erunt distinctæ inter se.

RESPONDET SECUNDÒ MAURUS QU. 40. dando regulam cur aliquæ partes distinguantur actu, aliquæ potentiâ. Et regula quidem intrinseca, pendet ex ipsa natura intrinseca rerum continuarum, statq; in hoc; quia res perfectiores æquivalent pluribus, imperfectiores paucioribus, & hoc ostendit inductio, hinc Deus perfectissimus, quia æquivaleret omnibus, Angeli perfectiores homine, quia pluribus illo æquivalent. Ita etiam continuum homogeneum potest æquivalere pluribus homogeneis, ex quibus constat potentiâ non actu. Quædam ergo partes quæ ita sunt magnæ, ut repugnet limitationi continui, quod detur aliquid ipsis æquivalens, ideoq; distinguuntur actu, quædam distinguuntur solum potentiâ, quia propter suam parvitatem non repugnat limitationi continui, quod detur aliquid ipsis æquivalens. Regula autem extrinseca est, quæ pendet ab aliquibus extrinsecis, nempe illæ partes quæ habent aliquam homogenei-

107 generatam vel coexistentiam ad contradictoria, consistentem in indivisibili distinguuntur actu. quæ autem hoc non dicunt, quantum ex hoc capite distinguuntur solum potentiâ.

CONTRA est quia in communiori sententia, quæ assignat distinctionem partium formaliter post assignationem, nihil erit difficultatis, sed redibit difficultas, an independenter ab assignatione sint partes distinctæ actu, & an omnes, an aliquæ? Quod autem attinet ad regulam illam intrinsecam, positis duobus continuis hac gutta B. & hac gutta A, sequitur quidem illas duas guttas distinguere ob æquivalentiam ad invicem & continentiam minorum partium, sed redit interrogatio, an partes etiam guttæ inter se actu distinguantur, an omnes, an aliquæ? Rursus ex dictis jam, non tantum fit æquivalentia in gutta B, partium ad 10, sed & ad 99, sed & ad 98, vel omnes illæ sunt actu distinctæ, vel non omnes? Si non omnes? Contra erit, quia non est major ratio unius quàm alterius, si omnes? ergo ventum erit ad indivisibilia, quia indistinguishibilia.

Hoc tamen argumento isti qui tenent partes proportionales in infinitum divisibiles ægrè uti possunt, si censeant partes esse quoad entitatem distinctas, ut censeant omnes, & recentior Suar. hic num. 39. Nam quæri ex illis potest, an omnes sunt distinctæ actu quoad entitatem, an non omnes? Si non omnes, non est major ratio de una quàm de altera. Si omnes, ventum erit ad indivisibilia, quoad entitatem, quia ad indistinguishibilia.

PROBATUR II. Fundamento accepto ex S. Thom. si partes in ratione partium distinguuntur realiter actu. Ergo partes in ratione partium, sunt alia & alia pars: nam omnis distinctio alietatem importat. Si autem partes continui in ratione partium sunt alia & alia pars. Ergo sunt partes illæ individua, quia scilicet in illis est principium essendi, hoc & non aliud, sed partes continui in ratione partium non sunt individua, nam individuum est, quod est indivisum in se & divisum à quovis alio, quod certè partibus continui utpotè continuatis cum aliis non convenit.

PROBATUR III. Quia quæcunq; definitio tradatur partis formaliter, quæ pars est, condistingvendo partem materialiter sumptam, seu partem quoad entitatem, nisi instituatur quæstio de voce, advertetur quoad esse formale partium, non inveniri illibi distinctionem. qui ipse medius terminus sic aliter proponitur. Pars in ratione partis formaliter, constituitur terminis, quod enim aliud est illius constitutivum? finge enim rem non habere terminos, nisi illos quos totum, non erit pars, sed totum, utpotè commensurabilis toti, apparet ergo illam in continuo constitui terminis inæqualibus toti; consequenter, sicut quando non ponitur terminus substantiæ, illa substantia non constituitur in ratione suppositi, ita nec pars in ratione partis constitui poterit nisi terminis. Sed partes in continuo non sunt formaliter terminatæ. Tum quia si partes continui sunt formaliter terminatæ, vel essent terminatæ omnes, vel non omnes? Si non omnes, cur hæc potius quàm illæ. Si omnes, ergo non sunt ulterius terminabiles, tunc pone illas dividi, si illæ partes non sunt indivisibilia, divisa terminabuntur vel non? si terminabuntur, ergo non accepisti partem ulterius non terminabilem. Si non terminabuntur, ergo potest aliquid esse divisum & non habere terminos. Tum quia, si omnes partes in continuo esset formaliter terminatæ, hoc ipso illud continuum, non esset continuum formaliter, nam continuatio dicit exclusionem terminorum. Tum quia, si partes continui sunt formaliter terminatæ, debent habere omnem possibilem sibi rationem termini, non est enim ratio major de quibusdam, quàm de aliis terminis, sed non possunt habere omnem rationem termini, quia alias haberent omnem possibilem figuram, cum figura non sit aliud, nisi aliter & aliter terminata quantitas, non habent autem omnem possibilem figuram, quia alias in ligno rudi jam esset formaliter actu Mercurius.

CONFIRMATUR. Si partes in continuo essent omnes actu distinctæ, vel essent finitæ vel infinitæ syncategorematicè, vel infinitæ categorematicè? vel neq; finitæ neq;

- 113 neq; infinitæ? Nihil horum dici potest, Ergo neq; dici potest distinctas esse. *Non primum.* Quia si essent finitæ, ergo non essent partes in continuo in infinitum divisibiles, siquidem cōtinuum in tot partes est divisibile, in quot distinguibile, & tamen oppositi supponunt quantitatem esse in infinitum divisibilem. *Non secundum.* Quia illud ex cuius Actu, accipere temper est & nunquam idem, est infinitum actu. Sed partes continui actu distinctæ semper sunt, ex quarum Actu accipere est semper est & nunquam idem. Ergo sunt infinitæ actu. Major habet terminos definitionis. Minor probatur. Quia si ex illarum esse actu accipere non esset & quidem nunquam idem, acceptio illarum ex-
- 114 hauriretur, adeoq; veniretur ad non acceptibilia, ac quod ulterius sequitur ad non divisibilia. Et certè si partes per possibile vel impossibile essent actu divisæ, quot sunt divisibiles, essent divisum infinitum actu. Ergo etiam cum sint tot actu distinctæ, quot sunt divisibiles, erunt infinitæ actu distinctæ. *Non tertium.* Quia nullum actu infinitum datur. *Non quartum.* Quia quod aliquid neq; sit finitum, neq; infinitum, id quidem beneficio intellectus haberi potest, sed non habetur nemine cogitante, hinc autem queritur de distinctione quæ sit nemine cogitante.
- RESPONDEBIS partes communicantes non esse infinitas, nisi secundum quid, quia sunt identificatæ partibus determinatis æqualibus unicæ, quæ sunt actu finitæ.
- 115 CONTRA. Quia æquæ partibus proportionalibus identificatæ sunt partes determinatæ, ac partibus determinatis identificantur proportionales, cur ergo potius determinatæ, trahent proportionales ad rationem finitarum, & non proportionales trahēt determinatas, ad rationem infinitarum? Tum quia ex vi huius responsionis sequitur illas partes & non fore infinitas, quia identificantur finitis, & non fore finitas, quia ex illarum distinctione semper est actu accipere aliam distinctionem. Tum quia unitati columnæ sunt identificatæ 6. ulnæ, tamen hoc non obstante illæ 6 ulnæ, sunt 6. Ergo etiam

quavis finitis partibus determinatis, sint identificatæ partes infinitæ proportionales, adhuc erunt infinitæ & in ratione distinctionis infinitæ actu distinctæ.

DIFFICULTAS II.

Argumenta in Oppositum.

OBJICITUR I. Partes distinguuntur actu quoad entitatem, Ergo distinguuntur etiam actu quoad esse formale partium. Consequentia probatur. Quia quod constituit partes actu, hoc & distinguit illas actu. per hoc enim distinguuntur res, per quod & constituuntur. constituuntur per entitatem.

RESPONDETUR. Per idem res distinguuntur in recto per quod & constituuntur, quid enim est distinguere nisi esse ens aliter se habens, completius tamen distinguuntur res non per solam entitatem, sed per varia connotata. ad eum modum quo etiam unum constituitur per rationem entis, completur autem per negationem divisionis. ita & pars constituitur per entitatem, completivè tamen in ratione partium formaliter, formantur per rationem individui & terminati.

INSTABIS primò ex Pontio. Aqua addita alteri aquæ non est tota aqua. Ergo pars illius.

RESPONDETUR. Non esse illam aquam, nisi partem vulgariter; de quo infra: cum non habeat terminos adeoq; hæceitatem quæ supponitur ad distinctionem.

INSTABIS secundò ex eodem. Partes sunt actu in continuo quoad entitatem. Ergo & quoad multitudinem, pluralitas enim entitativa multitudinem arguit.

RESPONDETUR esse plures illic partes quoad multitudinem entitativam, quia multitudo entitativa est ipsamet divisibilitas, sed non sunt plures quoad multitudinem partium formaliter.

INSTAT tertio Maurus Qu: 40. Videtur absurdum quod in homine non distinguantur actu, caput & pedes, & ne recurras ad heterogeneitatem partium, saltém id sequetur in capite & pede statuae marmoreæ, absurdum idem videtur quod aqua

119 aqua Tyberis non sit distincta actu ab aqua Danubii.

RESPONDETUR, ipsi termini capitis, & pedis, litorumq; adferunt distinctionem, non tantum in ratione entis, sed etiam in ratione alijs & alijs totius.

OBJICITUR II. Signum distinctionis realis est separabilitas entitativa; hæc habetur in Continui partibus.

RESPONDETUR I. Quod separabilitas, convenientia item diversorum prædicatorum, eorumq; realium ac Physicorum, arguat distinctionem realem, non actualem sed potentialem. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia admittit indistincta actu, actualem capacitatem prædicatorum Physicorum, qualia sunt dividi non dividi. In creatis autem si admittatur talis capacitas, admitti etiam poterit mysterium Trinitatis. Tum quia, si separabilitas non esset in quocunq; casu signum distinctionis realis actualis, sicut ratione terminorum quibus carèt partes, importat non nisi distinctionem potentialem, ita dicam inter materiam & formam unitas non esse distinctionem realem actualem, sed non nisi potentialem, quia scilicet illis deest ratio disjuncti. Tum quia signum distinctionis realis actualis non est separatio sed separabilitas, quæ quia conceditur inter illas partes, hoc ipso cōcedi debet distinctio actualis.

RESPONDETUR Secundò. Hoc argumentum esse falsificantium propositionem: nam cum nullæ sint partes in continuo ante assignationem, quomodo dici potest, ante assignationem illas esse separabiles? *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT, redit enim argumentum. Illud quod est separabile ante assignationem, est ante assignationem distinctum; sed partes sunt separabiles ante assignationem, habent enim entitatem, cui divisibilem esse convenit ante assignationem. Ergo.

RESPONDETUR Tertio. Quod scilicet inter partes entitativè acceptas sit ista separabilitas, consequenter & distinctio non inter partes formaliter acceptas. In idem recidit, si dixeris, separabilitatem eorum quæ sunt à parte rei, esse signum

distinctionis realis actualis; cum ergo partes formaliter sumptæ non existant, nec distinguuntur.

INSTABIS. Quamvis continuum non sit separabile in partes formaliter, est tamen separabile in tota formaliter. Ergo cum separabilitas sit signum distinctionis realis, inter illa tota formaliter, erit distinctio realis actualis.

RESPONDETUR. Non esse illic separabilitatem in tota formaliter actu existentia, sed in tota potentia, exitura, facta scilicet divisione: Separabilitas autem est signum distinctionis realis, inter ea, quæ sunt actu formaliter existentia, posset tamen hic poni distinctio realis actualis negativa.

OBJICITUR III. Non esse ullam rationem, cur partes in ratione partium formaliter, non sint distinctæ realiter actu.

RESPONDETUR. Qui tenent quod partes constituantur in ratione partium formaliter, per hoc, quia sunt hæceisatæ & terminatæ, hoc ipso quia in continuo non habent terminos, non poterunt etiam nemine cogitante distinguere in ratione partium formaliter. Conformiter autem ad inferius dicenda, idè in ratione partium formaliter non sunt distinctæ, quia nec existunt, nec existere possunt in ratione partium formaliter.

OBJICITUR IV. Si idè partes non distinguuntur realiter actu in ratione partium formaliter, quia non habent hæceitatem & terminos proprios, sequitur quod acquisitis terminis, acquirunt hæceitatem adeoq; distinctionem. Hoc non potest asseri, quia si acquisitis terminis acquirerent partes hæceitatem, etiam mutatis terminis mutarent hæceitatem, adeoq; si unam guttam addas mari, cum mutentur termini illius, mutabitur hæceitas illius, & cum mari semper & semper novi fluvii & aquæ infundantur, semper & semper mutabit hæceitatem.

RESPONDETUR communiter, moraliter eandem semper hæceitatem retinere mare, quia accessus ille non est talis mutatio, quæ fundare possit diversum iudicium prudentum de mari. Physicè tamen est aliud inadæquatè illud totum. Dein-

125 de dici potest cum affusione unius guttae non omnes termini continuationis mutentur, sed tantum istarum entitatum continui, cum quibus illa gutta unitur. Hinc non totum mare, sed illae tantum entitates aliam rationem haecceitatis, seu terminationis habebunt. Rursus, per haecceitatem maris intelligi potest, id quod dicit haecceitas in recto, & haec est entitas maris quae praehabita non mutatur. Deinde intelligi potest id quod dicit haecceitas in obliquo & pro connotato ratione scilicet terminorum, & in hac secunda acceptione aliquarum, ut dixi partium, mutatur haecceitas.

126 **OBJICITUR V.** Partes temporis sunt distinctae realiter actu. Ergo & partes Continui. Antecedens probatur. Quia existente una parte non existit nec possibile est ut existat alia.

RESPONDET recentior Suar. Sicut quamvis una pars temporis non existat, & alia existat, tamen hoc non impedit quominus continentur inter se, ita nec impedit quominus fiat idem ab extrinseco, hoc est ratione negationis partium.

Hac Responsio

NON SATISFACIT. Quia difficile est quomodo ens & non ens identitatem habeant. Quod adfertur de continuatione, non convincit, nam ad hoc ut aliqua in successivis continentur, sufficit quod nihil inter ea intercedat, & sint ejusdem rationis. ad identitatem autem requiritur idem esse, quomodo ergo inter ens & non ens identitas erit?

RESPONDETUR II. Quod partes temporis sint distinctae, quoad entitatem, & non sub ratione partium formaliter.

INSTABIS. Si partes temporis non distinguuntur realiter, sequitur diem crastinum & hesternum esse eundem diem.

RESPONDETUR. Hesternam & crastinam diem non esse eandem, quia diversa est entitas hujus, & diversa entitas illius, partes autem formaliter acceptae, tam hujus, quam aliis diei nullae sunt. Quod etiam in simili de gutta comparate ad mare v. g. dici debet, quod scilicet quoad entitatem minor sit gutta mari, quoad autem esse formale partium, nec gutta est minor,

128 nec mare est majus, quia neutri illorum competit habere partes formaliter.

OBJICITUR VI. Auctoritas Trident. Quod Sess. 13. definit: Christum esse in hostia & in singulis ejus partibus. Ergo supponit dari partes.

RESPONDETUR: Intelligendum Concilii de partibus quoad entitatem, non quoad esse formale partium. Deinde intentio Concilii fuit definire, quod etiam post divisionem maneat Christus in Eucharistia, nec adstringatur totalitati consecratae hostiae, ad quod propositum nihil refert, an sint illae partes distinctae in ratione partium formaliter, vel non distinctae:

Nec inde sequetur: Si partes hostiae non distinguuntur actu, Sacerdote dividente hostiam, poni Christum illic solam divisione, cum tamen non nisi sola consecratione ponatur.

RESPONDETUR. Ex hoc enim ipso, quia non est uniter Christus in Eucharistia, sed totus in toto, & totus in qualibet parte, fit ut divisione non ponatur, sed consecratione. Et sicut pars ante divisionem, fuit quoad entitatem, ita & Christus fuit in illa, quoad entitatem spectata, adeoque non ponitur Christus de novo per divisionem.

INSTABIS. Quando per divisionem id, quod non erat pars formaliter, vel quod non erat totum formaliter, fit pars formaliter, vel totum formaliter, sub illo qua est totum formaliter, vel qua est pars formaliter, estne Christus vel non? si non est Christus? Ergo aliquid est in hostia sub quo non est Christus. Si autem est Christus? quare, vel ante divisionem erat sub parte formaliter, vel non erat? Si erat? ergo dabatur pars formaliter, si non erat, & modo est, divisione ponetur Christus & non consecratione.

RESPONDETUR. Totum formaliter, vel pars formaliter, dicit unum in recto, hoc est ipsam entitatem, sub qua entitate, ante divisionem jam erat Christus, utpote totus in tota hostia, & totus in qualibet parte sensibili, quoad entitatem sumpta. Deinde totum formaliter, vel pars, dicit habitationem terminorum, qui termini, sunt negatio ulterioris extensionis; sub nega-

tione

131 tione autem ulterioris extensionis non est Christus.

OBJICITUR VII. Vel continuum, divisibile est in partes quas habet, vel in partes quas non habet? non in partes, quas non habet: nam quod dividitur, dividitur in hoc quod est ejus. Non in partes quas habet, quia convinceretur intentum.

RESPONDETUR. Esse continuum divisibile in partes quae habentur quoad entitatem, & sunt potentia formaliter partes, aut potentia formaliter totum.

CONTINUATUR SOLUTIO.

Mastrius Disp. 9. n. 52. tenet partes quantitatis esse distinctas realiter actu &

132 **OBJICIT I.** Praeter adlatam Auctoritatem Aristi, qui in praedicamento Quantitatis ponit de ratione quantitatis in communi, esse, quod habeat plures partes, & continuum a discreta distinguit, non quia haec habeat partes actu distinctas, & illa non, sed quia partes quantitatis continuae copulantur termino communi. Idem docuit 2. Phys. c. 17. ubi manifeste supponit, continuum habere multitudinem partium.

RESPONDETUR. Quod Aristi supponat continuum habere multitudinem partium quoad entitatem, non quoad esse formaliter partium, quando autem 4. Phys. c. 23. inter modos essendi numerat modum essendi, quo pars est in toto, id potest de aliis totis salvari, quomodo scilicet anima & corpus sint in composito, non autem de toto continuo; vel certe loquitur de partibus quoad entitatem, in quas & sic sumptas, est divisibile continuum, dum est divisibile in ea quae insunt. Quo etiam modo responderi debet ad auctoritatem Augustini 2. de lib. arbit. c. 15.

133 **INSTAT.** Quando Aristi dicit, quod Materia subiectum sit primum, ex quo fit aliquid cum insit, loquitur de subiecto actu, ergo & loquitur de partibus actu, ita enim se habet in ratione componendi actualiter pars integralis, ad totum integrale, sicut se habet essentialis ad essentialia.

RESPONDETUR. Sufficit ut sint partes actu quoad entitatem, licet non sint quoad esse formale partium, compositionemque illam faciunt continui suam entitatem, non ratione formali partium, ut etiam dictum

134 supra, dividiturque in partes, quas actu habet quoad entitatem, licet non quoad esse formale partium, distinguunturque ita in-existentes entitates partium, ab in-existentia elementorum in Mixto, quia entitas ignis non est in Mixto.

OBJICIT II. De ratione quantitatis est, ut faciat, partem extra partem, & de ratione continui, ut partes ejus copulentur termino communi.

RESPONDETUR, de ratione quantitatis est ut faciat partem quoad entitatem, esse extra partem quoad entitatem, sed non est de ratione quantitatis ut faciat partem extra partem quoad esse formale partium, quod esse partium quoad entitatem, quia praesupponitur, fit ut agens naturale dividendo materiam, non creet ejus partes, poteritque quoad aliquid quantitas palmaris esse nigra, quoad aliquid rubra.

INSTAT I. Si sunt plures entitates in continuo in actu, ergo sunt actu distinctae, quia distinctio fundatur super multitudinem entitatum.

RESPONDETUR esse actu distinctas quoad entitatem non quoad esse formale partium. **ADDO,** admittere nos partes quoad entitatem, non quoad esse formale partium, cum tamen negemus ablato termino, manere entitativam relationem, quia priori phrasi significamus quod omni divisioni, assignationi &c: praesupponatur dividendum assignandum &c: hocque intelligimus nomine partium quoad entitatem. quando autem negamus ablato termino manere entitativam relationem, negamus quod maneat tota relatio solo nomine ablato; alio ergo sensu negamus manere entitatem relationis; alio sensu ponimus manere entitatem partium, concedimusque non solum esse pluralitatem actualium entitatum, sed etiam distinctionem quoad entitatem partium, sed negamus esse distinctionem quoad esse formale partium, consequenter etiam poterit in vino consecrato esse sanguis Christi, in vino autem non consecrato affuso ad consecratum non erit Christus, ob eandem distinctionem, quoad entitatem.

INSTAT II. Ex unionem partium in toto, non bene colligitur identitas illarum, ut

Yy 3

patet

137 patet de partibus physicis, unio namque sicut non destruit rationes formales extremorum, ita non destruit eorum distinctionem.

RESPONDETUR, quod ex unione partium in toto, non recte colligatur identitas illarum quoad entitatem, colligitur tamen identitas, hoc est exclusio pluralitatis partium quoad esse formale partium, & quoad habere terminos.

INSTA T III. Pars ut pars debet componere totum, ergo tunc est pars, quando actu componit.

RESPONDETUR; rigorose loquendo, continuum non componitur ex partibus, de quo infra.

138 Obicit tertio quidam. In hora est aliquid quod non est, sed fuit, est aliquid quod erit, est aliquid quod est de presenti, est enim hoc illi essentiale, ex natura temporis, ergo in hora, nemine cogitante, & ante omnem designationem, est aliquid realiter & actu distinctum.

RESPONDETUR esse illuc aliquid realiter & actu distinctum, quoad entitatem non quoad esse actuale partium; consequenter strictum, & non strictum, quae praedicata conveniunt pyramidi, arguit, distinctionem realem partium quoad entitatem, non autem in ratione partium formaliter, idemque arguit separabilitas.

139 INSTA T idem. Si in aqua ante designationem, & divisionem, non sunt duae guttae actu distinctae realiter, sed sunt actu realiter identificate, ergo postea accedente divisione vel assignatione, fiunt duae guttae actu realiter distinctae, retinendo eandem suam entitatem, quam prius habebant, ergo quod erat actu idem, retinendo suam entitatem, non erit actu idem, sed fiet actu duo, quod est impossibile, non potest enim aliquid esse indifferens ad hoc, ut identificetur actu realiter cum aliquo, vel ut distinguatur actu realiter ab ipso.

RESPONDETUR. Si in aqua non essent actu distinctae guttae quoad entitatem, tunc retenta sua entitate, dicerent realem distinctionem, quam antea non dicebant, sed id absurdum non sequetur, si ponatur distinctio realis quoad entitatem non quoad esse formale partium.

140 Obicit quarto idem. Secus a omni divisione (adde habentia priorum terminorum) datur in quantitate ulnari homogenea, entitas palmi, ergo datur unitas seu identitas realis secum, quae inseparabiliter transcendit omne Ens, non secus ac unitas & bonitas, ergo datur & distinctio ab alio palmo, quia unum est indivisum a se, & divisum a quovis alio.

RESPONDETUR. Dari distinctionem ab alio palmo in ratione Entis, non in ratione formali partis, & licet entitatem sequatur unitas, adeoque divisio ab alio, in ratione entis, potest tamen non esse divisio ab alio, in ratione formali partis, seu potest adhuc esse carentia habentiae priorum terminorum, consequenter & habitio priorum terminorum, praesupponit unionem quae tunc destruitur, adeoque praesupponit distinctionem realem actualem, quoad entitatem esse partium, non autem quoad esse formaliter partium.

Obicit quinto idem. Designatio mentalis partium vel est conformis objecto, vel difformis: si difformis, non facit veram distinctionem realem partium, si conformis: ergo praesupponit partes.

RESPONDETUR in nostris quidem principiis, non recurritur ad istas designationes mentales, sed nec argumentum convincit, diceret enim quis, illas designationes esse conformes, quia praesupponunt partes non actu sed potentia, vel quia praesupponunt partes quoad entitatem.

142 Obicit sexto idem. Si designatio mentalis constituit distinctionem actualem in continuo, ergo ista distinctio non est realis sed rationis.

RESPONDETUR in nostris principiis ad hanc designationem non recurrit: diceret tamen aliquis non esse hanc distinctionem rationis quia supponit partes potentia distinguibiles, vel partium entitatem.

Obicit septimo idem. Terminatio palmi v. g. negatio ulterioris extensionis duplex cogitari potest, prima intrinseca, per quam palmus non extenditur extra se ipsum, & haec terminatio convenit palmo essentialiter, ante omnem assignationem, hocque sufficit ad distinctionem unius palmi ab alio palmo, sicut sufficit eadem negatio

143 gatio ulterioris extensionis, in duabus animabus se invicem penetrantibus; altera extrinseca per quam palmus negat uniri libi extensionem alterius palmi, & hoc fit quidem per divisionem, sed non requiritur ad distinctionem actualem palmi.

RESPONDETUR. Extrinseca extensio, nego quod non requiratur ad distinctionem actualem palmi, in ratione formali palmi, licet non requiratur ad distinctionem actualem palmi quoad entitatem, ab entitate actualem alterius palmi, in potentia est ergo illuc actu entitas, quae potest esse palmus si habeat terminos. Terminatio palmi intrinseca convenit palmo, ante omnem assignationem, si detur palmus formaliter, sed nego dari palmum formaliter in aliquo continuo constante entitate plurium palmarum.

DIFFICULTAS III.

Possibile est distinguere partes continui in ratione partium formaliter?

DICENDUM EST. Partes continui, in ratione partium formaliter, impossibile est distinguere; sed quotiescunque distinguuntur, non nisi secundum quid, & vulgariter in ratione partium formaliter, distinguuntur.

PROBATUR CONCLUSIO. Tunc partes continui distinguuntur in ratione partium formaliter, quando constituntur in ratione partium formaliter, sed constitui non possunt in ratione partium formaliter nisi secundum quid. Minor probatur. Partes continui non constituntur in ratione partium formaliter per mentis designationem, aut quaecumque extensionem externam, aut contactum, nec per diversam informationem, ut cum aliquid frigitur aut calefit, non etiam per divisionem. Ergo non possunt constitui in ratione partium formaliter nisi secundum quid.

QUAD I. Probatur minor. Tum quia id innuit Aristoteles T. de anima text. 32. Tum quia operatio nostri intellectus nihil ponit in nobis, quod sit praedicatum primo intentionale; esse autem partis formaliter, est praedicatum primo intentionale, adeo modum, quo esse albi, con-

sequenter designatio mentis, facit partem intentionaliter, sed non simpliciter. Tum quia distinguere realiter, est distinguere nemine cogitante, sed distinguere partes in ratione partium formaliter est distinguere realiter, de tali enim distinctione agitur. Ergo distinguere partes in ratione partium formaliter, est distinguere nemine cogitante, non ergo istud distinguere, erit aliquo cogitante adeoque nec aliquo designante. Tum quia, si ipsa assignatione habetur ratio formalis partis, nemo tibi in disputatione negare posset, partes esse distinctas realiter in ratione partium. Quod ipsum probatur. Quia hoc ipso negans has partes esse distinctas realiter, designat illas, tu autem concedis partes post assignationem, esse distinctas realiter. Tum quia, si designatio mentalis sufficit, ad constituendas partes in ratione partium formaliter, vel sufficit designatio unius praesentis: vel quorumcunque aliorum: si quorumcunque aliorum. Ergo tu temere asseris has partes, non esse distinctas realiter. nescis enim an non illas aliquis designarit. Si autem sufficit designatio unius praesentis. Ergo per assignationem non constituuntur partes in ratione partium formaliter, quod enim est pars formaliter, est respectu omnium pars, ut album respectu omnium est album. Tum quia universaliter ratio tangentis, designantis, ostendentis, sunt actiones, quae non possunt tribuere subiecto, circa quod versantur, nisi formalitates, quas de se important, seu non nisi formales suos effectus. v. g. actio visiva, non potest tribuere nisi denominationem visui, actio tactiva denominationem tacti. Ergo & ratio assignationis tribuet rationem assignati, non autem partis formaliter. Et sicut cum aspicio ulnam & semiulnam, possum quidem dicere designando medietatem ulnae, hoc est aequale alteri, tamen illa designatio non plus importat quam determinationem, de quo scilicet subiecto ego loquor, & importat non nisi adaequationem representatam intentionaliter, quamvis cum fundamento in re, sed non importat adaequationem physicam realem. Ergo nec importabit esse formaliter partis simili-

149 similis designatio, quia etiam esse partis formaliter importat aliquid physicum.

QVOAD II. Probatur Minor, quod scilicet partes non constituentur in ratione partium formaliter per diversam informationem. Tum quia, ut dictum proximè, Formæ receptæ in subiecto non tribuunt, nisi effectus suos formales: v. g. frigus esse frigidi, nec frigidi, effectus formalis est facere partem. Tum quia per hoc, apud oppositum sentientes, pars constituitur formaliter in ratione partis, per quod constituitur in ratione terminatæ. Sed per illas formas, non constituitur in ratione terminatæ, quia si illa pars haberet proprios terminos, & non communes cum residuo cum quo continuatur, hōc ipso non esset cōtinuum illud, adeoq; non evinceretur partes continui in ratione partium formaliter esse distinctas, quia ob diversam informationem non essent continuæ; & licet assignabile sit aliquid in illo continuo, quod non est ulterius frigefactum, hæc tamen terminatio est terminatio frigoris, adeoq; secundum quid, sed non est terminatio ipsius continui, adeoq; non est constitutio partis in ratione partis formaliter.

151 QVOAD III. Probatur eadem minor, nempe quod partes in ratione partium formaliter non constituentur divisione. Tum quia id quod est pars formaliter, non potest habere rationem totius formaliter, sunt enim hæc sibi opposita, sed continuum post divisionem habet rationem totius formaliter. Ergo non habet rationem partis formaliter, sed non nisi secundum quid & ampliativè. Tum quia id quod habet suam integritatem, & habet jus existendi in rerum natura, non per ordinem ad aliud, est totum formaliter, & non potest esse nisi secundum quid, & ampliativè pars, & ita digitus v. g. abscissus, non habet suam integritatem propriam, nec jus existendi in rerum natura, nisi ad integrandum corpus organicum, sed gutta aquæ v. g. post separationem habet suam integritatem, quia hanc guttam, quæ est in individuo non nisi hæc entitas liquidi constituit, & quidquid illi adjeceris jam erit aliud integrum. Habet item jus exi-

152 stendi in rerum natura, sine ordine ad aliud: nam homogenea quia in illis conservatur tota ratio formæ gaudent hoc jure. Tum quia accipio vas aquæ, & unam guttam ejusdem aquæ, & dico hæc gutta per se est pars formaliter, & illa vasis aqua est totum formaliter. Ergo & hæc gutta est totum formaliter. Nam illa aqua vasis, quæ comparatè ad fontem, vel fluvium, vel mare, lōgè est minor, & indubiè communes terminos habebat in fonte, & nihilominus est post separationem totum. Ergo & hæc gutta propter rationis paritatem, erit totum formaliter. Ergo ulterius non nisi secundum quid comparativè, ampliativè, erit pars. Unde si quæras, hæc gutta demonstrando eam, estne pars an totum. respondebitur, ante separationem neq; est pars formaliter, propter adlatas rationes, neq; totum formaliter, quia non habet suam integritatem propriis terminis circumscriptam, sed post separationem erit totum formaliter, & pars non nisi respectivè, quā uniebatur cum alia aqua, quæ plus entitatis in se habet, adeoq; erit pars ampliativè & secundum quid, nomine enim partis formaliter, venit pars ex intrinsecis suis principiis habens formalitatem constitutivāq; sui in ratione partis, adeoq; excludendo rationem quæ non sit pars, consequenter excludendo rationem totius, quam exclusionem totius non dicit id, quod esset per nos ampliativè pars. Hinc quamvis aliorum entium dentur partes formaliter non tamen continui, quia partes aliorum entium sunt tales, ut non habeant jus existendi in rerum natura, nisi per ordinem ad constituendum aliud, unaquæq; autem pars continui habet jus existendi in rerum natura, & non per ordinem ad constituendum aliud.

COLLIGES hinc. Quod cum partes in ratione partium constitutas, intelligamus partes in ratione individui constitutas, & propriis terminis circumscriptas, certò immeritò disputabitur contra nos, fietq; quæstio non nisi de voce, cum nec oppositum sentientes, in continuo partibus rationem individui, nec rationem propriorum terminorum tribuant.

QVÆ-

155

QVÆSTIO III.

De distinctione quantitatis à re quantâ.

NEGANT aliqui Nominales, quantitatem esse distinctam realiter. Afferit S. Thomas, Scotus, & ex nostris reliqui excepto Arriaga d. 5. Metaph. n. 10. in qua positione divisi sunt adhuc Nominales: aliqui enim censent quantitatem identificari soli substantiæ, non verò accidentibus, quo etiam principio, utitur Arriaga: alii censent accidentibus & substantiæ identificari quantitatem.

DICENDUM est I. *Quantitatem Accidentibus non esse identificatam.*

156 PROBATUR I. Argumento desumpto ex Aristot. 5. Metaph. C. de Quanto. Si album haberet identificatam sibi quantitatem, esset quantum per se, quia ea quæ sunt rei identificata, conveniunt ei per se; non enim per accidens se habet id, quod est ipsa res, nihil enim ad se, per accidens se habet: sed album non est quantum per se, album enim est quantum, non nisi, ut inquit Aristoteles, quia subiectum cui insunt est quantum. Ergo non est quantum per se. Porro posui in Conclusionem, quod quantitas accidentibus non sit identificata, & non posui quod sit res, quia volui id probare argumento Aristotelico, qui distinctionem agnovit, sed non separabilitatem quantitatis à suo subiecto, consimiliter ac de modis philosophantur Modalistæ.

157 PROBATUR II. Communi argumento. Si quantitas esset identificata accidentibus, haberent accidentia se ipsis principium impenetrabilitatis, naturaliterq; penetrare se non possent; si naturaliter penetrare se non possent, naturaliter in eodem loco esse non possent; sunt autem naturaliter in eodem loco, dulcedo enim & albedo lactis, nec sensu, nec ratione, separata sunt loco.

RESPONDENT I. Quantitatem ejusdem rationis non posse penetrari, quantitates tamen diversæ rationis posse penetrari, atq; ita cum quantitas dulcedinis, & quantitas albedinis, sint quantitates diversæ rationis, benè penetrari poterunt.

158 CONTRA. Tum quia Natura quantitatis ejusdem rationis exigit impenetratorem. Ergo & quantitas diversæ rationis. Imò potius penetrare se deberent quantitates ejusdem rationis, quia quæ sunt ejusdem rationis facilius se compatiuntur. Tum quia gradus homogenei qualitatis, sunt gradus ejusdem rationis, & habent quantitates proprias, & nihilominus se penetrant in eodem subiecto. Ergo falsum est principium, quantitates ejusdem rationis non posse se penetrare. Tum quia ut advertit Pontius, sequeretur hostias duas consecratas, posse se penetrare, quia haberent quantitates diversæ rationis. Neq; valet si dicas, res ejusdem rationis penetrare se posse, casu quo educantur, ex eadem parte subiecti, non inquam 159 valet, quia non est major ratio de uno, quam de altero extremo.

RESPONDENT II. Quanta ad idem subiectum spectantia posse se penetrare, non tamen quanta ad diversum subiectum spectantia, atq; ex inde fieri, ut duo homines penetrare se non possint. Lux item, si corpus esset, penetrare aërem non posset, essent enim quantitates non ad idem subiectum spectantes.

160 CONTRA. Tum quia adhuc sequitur, quod Lux aërem penetrare non posset, quia aliud subiectum est Lux, & aliud aër. Si autem dicas esse in eodem subiecto, de hoc ipso quæritur, quomodo sint in eodem subiecto, & tamen habent diversam quantitatem? Tum quia sine petitione principii, non potest ostendi, cur quanta ad idem subiectum spectantia, possint se penetrare & non alia? præcipue cum hoc ipsum, ad idem subiectum spectare, idem importet ac in eodem subiecto recipi, locari, penetrari. Tum quia non possunt se penetrare quanta ad diversum subiectum spectantia, Ergo nec spectantia ad idem subiectum, nec possunt spectare ad idem subiectum, si unum quodq; suā quantitate est quantum.

RESPONDENTUR III. Quantitates non unitas penetrare se non posse, secus quantitates unitas.

CONTRA. Tum quia de hoc ipso quæritur, quomodo si retineant proprias quantitates.

161 titates, uniri inter se possint, & quidem unionem quæ non sit unio aggregationis. Tum quia quantitates non unitæ penetrare se non possunt. Ergo nec quantitates unitæ, idq; attendendo ad naturam quantitatis in utroq; Tum quia species à diversis objectis transmissibiles, non sunt species unitæ, & tamen se penetrant. Ergo unio ad hoc impertinens est.

PROBATUR III. Urgendo itidem argumentum commune. Quia si accidentia haberent propriam quantitatem, non haberent in Eucharistia communem quantitatem, non enim haberent quantitatem substantiæ panis, quia hæc cum substantia panis cui identificatur, desit, nõ etiam aliam communem, quæ enim illa? Quod si non 162 habent communem quantitatem, non habent subiectum commune, in quo recipiantur omnes alterationes quæ fiunt in hostia, consequenter omnes illæ essent creationes, quia fierent independentes à subiecto communi. Confirmatur: Nul- lum videtur inconueniens, quod homo sine ullo miraculo possit de loco in locum transferre hostiam, nec videtur probabile, quod casu quo ventus imprimat impulsus hostiæ, hoc ipso assumatur ventus ad creandum illum impulsus, hoc est producendum absq; & independentes à quocunq; subiecto.

RESPONDENT aliqui. Quod sicut fit generatio substantialis v.g. ignis sine ullo subiecto dum hostia comburitur, sic fieri potest v.g. & translatio illius de loco in locum.

163 CONTRA. Illa generatio perficitur non nisi in subiecto, nam pro illo instanti substituit Deus vel aliam materiam, vel eandem reproducit, in quo autem subiecto fiunt illæ alterationes? quod si non fiunt dependentes à subiecto creantur. Neq; valet si dicas. Ea omnia fieri à Deo ad occultandum mysterium. Quia si fieri possunt hæc sine miraculo, ut quid fingitur tunc miraculum? si autem ponatur quantitas panis tunc in Eucharistia, tanquam subiectum commune fient illæ alterationes sine ullo miraculo.

DICENDUM EST II. *Quantitatem non esse identificatam realiter substantiæ.*

PROBATUR primò auctoritate Ari-

stotelis. Si substantiæ esset realiter identificata quantitas, etiã materiæ esset identificata quantitas, sed non est: quia de quo negatur quantum illi non est identificata quantitas, nullum enim concretum de se ipso negatur. Sed de materia negatur quantum, dicit enim Aristoteles illam neq; esse quid, neq; quantum. Negat item Materiam esse se ipsa sensibilem, se ipsa autem esset sensibilis, si esset se ipsa quanta. Vide 1. Physicor. tex. 13. 15. 14. & 4. Metaph. Tex. 17. & 7. Metaph. Tex. 8.

PROBATUR secundò: Quodcunq; est fundamentum distinguendi qualitatem à substantia v.g. saporem, idem fundamentum habetur distinguendi quantitatem. Et sicut tu dicis in Eucharistia manere non nisi quantitatem accidentium, perire 165 autem quantitatem substantiæ identificatam, ita dicam saporem identificatum substantiæ, aliasq; qualitates perire, sed manere saporem accidentium qualitatesq; accidentales.

PROBATUR tertio. Quantitas non est identificata accidentibus ut supra probatum. Ergo neq; substantiæ, quia non est major ratio unius quàm alterius.

CONFIRMARI solet conclusio argumentis Theologicis.

PRIMUM, quia docent Theologi ex Patribus & Concil. manere in Eucharistia accidentia sensibilia omnia: atqui quantitas est accidens sensibile. Ergo & illa manet, vide Lug. d. 10. de Euchar. Q. 1. Sed negabunt Nominales minorem. Negant enim quantitatem esse accidens substantiæ, cum illam identifcent substantiæ.

SECUNDUM argumentum est. Si quantitas identificaretur substantiæ, identificaretur etiam Corpori Christi: si identificaretur Corpori Christi, poneretur vi verborum. Nam vi verborum sicut ponitur Corpus, ita poni debent & identificata Corpori. Sed quantitas Corporis Christi non ponitur vi verborum, ut docet S. Thom. 3. par. q. 76. a. 4.

166 TERTIUM argumentum est: Quia Trident. Sess. 13. docet manere in Eucharistia accidentia panis. Ergo si illic manet quantitas, debet illa esse accidens substantiæ panis. Vid. Tridentinum.

Obje-

167 OBJICITUR I. Nulla est necessitas distinguendæ quantitatis.

RESPONDETUR. Necessitatem distinctionis probari factis probationibus.

OBJICITUR II. Si quantum redderetur Corpus, per superadditam quantitatem, etiam non quantum redderetur, sublatione superadditæ entitatis. Sed potest reddi non quantum sine sublatione Entitatis, quod ipsum probatur. Potest reddi minus quantum sine ablatione entitatis. Ergo & potest reddi non quantum sine ablatione entitatis. Antecedens probatur. Potest reddi Corpus bicubitale solummodo cubitale, si illud Deus redigat ad spatium cubitale. Ergo potest reddi minus quantum sine sublatione alicujus superadditi.

168 RESPONDETUR. Posse aliquid reddi minus quantum, spectat à quantitate quoad id, quod est illi secundarium, & aliunde etiam, quàm à quantitate acquisibile, qualis est extensio ad locum, quæ etiam Spiritibus competit, sed non potest reddi minus quantum, quantitate spectatà quoad id quod est illi primum, nempe extremitas partium in ordine ad se, non potest inquam ita reddi minus quantum, sine ablatione quantitatis; respiciat hæc Responsio, quod quantitas definitivè non sit extensio in ordine ad locum.

169 OBJICITUR III. ex Pontio. Quantitas non habet ex se præcisè, extendere quantum in ordine ad locum: nam Christus in Eucharistia habet suam quantitatem sine hac extensione locali. Nec item habet ex se præcisè quantitas ut expellat aliam loco, nam Corpus gloriosum quodcunq; quantum penetrat. Ergo debet illi supervenire aliquid supra entitatem ejus absolutam, quod reddat eam & extensivā & impenetrabilem. Ergo quantum retundi debet in illud aliud: sed illud aliud non est quid absolutum, cum neq; sit quantitas nec qualitas. Ergo est aliquid respectivum: sed illud respectivum posset æquè facere partes substantiæ extensas & impenetrabiles ac partes quantitatis absolutæ. Ergo frustra ponitur quantitas quæ sit aliquid absolutum.

RESPONDETUR. Non inquiri hîc, an quantitas debeat esse quid respectivum

an absolutum, sed an distinctum realiter? 170 Quod magis adhuc procedit in principiis Scotistarum ac Thomistarum, distinguendum realiter etiam relationem. Deinde per nos primò essentialis conceptus quantitatis est, extremitas partium in ordine ad se, quam extensionem semper res retinet dum retinet quantitatem, in ordine autem ad illos secundarios effectus, non indiget superaddito, sed solâ negatione impedi- menti. Nego ulterius quod tale extremitas partium in ordine ad se, non sit quid absolutum; Nego item quod non sit quantitas. Deniq; adlatæ obscuræ rationes, ne per identitatem Quantitas faciat partes substantiæ extensas.

INSTABIS primò ex eodem. Ex impenetrabilitate tam substantiæ, quàm acci- 171 dentium, colligitur dari quantitas absolutam, sed id provenire posset ab aliquibus respectibus, aut ab aliquo distincto à quantitate absoluta, sicut impenetrabilitas ipsiusmet formæ absolutæ, quæ dicitur quantitas, provenit ab aliquo alio distincto.

RESPONSUM jam, hîc non quæri, an relativum sit quid quantitas, sed an distinctum realiter? Hîc Scotistæ distinguentes relationem realiter, negabunt hoc ipso, quia quantitas est quid respectivum, non esse realiter distinctum. Sententia autem identificans relationem adhuc assumet, quamvis relatio sit quid indistinctum realiter, relativum tamen potest esse distinctum realiter; nam habitus, modus &c. sunt quid relativum, nec tamè identificā- 172 tur. Negatur item, impenetrabilitatem in quantitate, ab alio provenire distincto ab eadem, modò non ponatur impedimentum, imò posito, quod impenetrabilitas in quantitate ab alio habeatur, quàm ab illa ipsa, urgeret paritas, etiam in substantia extensionem in ordine ad se, ab alio haberi debere.

INSTABIS secundò ex eodem. Substantia, quod uniatur uni, & non uniatur alteri parti immediate, seu extremitas partium in ordine ad se, habetur ex unionem, ita ut si varientur uniones, varietur extensio, extremitas etiã in ordine ad locum, provenit à præsentis. Ergo ad nihil requisita est quantitas.

Zz 2

RESPON-

173 **RESPONSUM** supra, ut immediate collum uniatur capiti, habetur ex unione; ut autem immediate uniatur simul cum extremitate, habetur interventu quantitatis, hinc re spoliata omni quantitate est unio inter caput, collum, & reliqua membra quoad entitatem spectata, eaq; immediata, sed non est unio cum extremitate, de quo etiam actum supra. Extremitas etiam in ordine ad locum, secundum solam indistantiam à loco, habetur à presentis, sed non secundum extremitatem in ordine ad se.

OBJICIUNTUR IV. Paritates aliquarum. **PRIMA.** Quantitas discreta, v.g. esse prius, esse duorum, non distinguitur à re quantitate. Ergo & quantitas permanens.

RESPONDETUR Disparitatem esse, quia quantitas discreta non aliud est nisi singularitas seu hæcceitas, quæ identificatur rei, ut aliunde suppono. Et certe si spoliatur singularitas à re existenti, non erit universalis, universalis enim non existit, naturam autem illa existeret. Quod si non esset universalis; Ergo esset singularis, quod enim inter hæc medium? Nullum autem est fundamentum identificandi quantitatem substantiæ, imò propter rationes adlatas oppositum convinci debet. Et certe maiorem habet connexionem cum ratione entis existentis, quantitas discreta, præ quantitate permanenti. Hinc

etiam Ens spirituale non potest non habere quantitatem discretam, hoc est rationem unius, possibile autem est rem existentem, quantitate permanenti carere, ut de facto eam careant spiritualia.

SECUNDA PARITAS. Quantitas successiva v.g. tempus, non distinguitur à motu. Ergo nec quantitas.

RESPONDETUR disparitatem esse, quia in definitione temporis ponitur motus; & tempus, præter motum est mera moralitas, esse autem extensum, est quid Physicum, nec definitivè quantitas est substantia.

TERTIA PARITAS est. Intensio non est distincta à re intensa. Ergo nec extensio à re quanta.

RESPONDETUR Nec intensio à qualitate nec extensio aliis explicata à quantitate distinguitur; cum hoc tamen stat, ut sicut qualitas à re intensa, ita & quantitas à substantia distinguatur.

OBJICITUR V. Possibilis est quantitas identificata, nec est ratio, cur non sic de facto identificata. Ergo.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum de qualitate identificata, aut quocumq; alio accidenti. Quicquid sit de possibili quod de facto non sit identificata, probant rationes adlatæ.

175

DIFFICULTAS I.

Componiturne ex indivisibilibus?

DICENDUM EST. Non Componitur. Probat id & Philosophica & Mathematica argumenta, quæ defendi indigent, propter responsiones à recentioribus ex cogitatas.

Punctum Difficultatis I.

Proponitur primum fundamentum Philosophicum.

PROBATUR primò Conclusio. Indivisibile additum indivisibili, non facit majus. Ergo nec componit quantum. Antecedens probatur. Si indivisibile additum indivisibili, faceret majus, deberet unum indivisibile, tangere aliud, hoc ipso enim, si non tangeret, continuum non esset. Sed indivisibile, non potest tangere aliud indivisibile, quod probatur: Si indivisibile tangeret aliud indivisibile, tangeret illud vel se toto, vel aliquam sui partem, nullo autem modo tangere potest. Quia si tangeret aliquam sui partem, indivisibile haberet partes, quod est contra definitionem. Si etiam tangeret se toto, penetrarent se illa indivisibilia, quia quæ se tangunt, se totis, penetrant se, se totis.

CONFIRMATUR ex recentiori Suar. Indivisibile additum alteri indivisibili, in ordine ad faciendam lineam, & faceret & non faceret globum; non faceret, quia constitueret lineam, hæc autem est longa, faceret etiam globum, quia secundum, aut ambiret totum primum punctum, aut partem. Non totum, quia globum faceret; non partem, quia indivisibile caret partibus.

CONFIRMATUR ex Pontio. Quia si duo indivisibilia immediate iuxta se posita, occuparet plus spatii, quàm unum, si superaddatur tertium, vel deberet immediate se habere ad primum indivisibile vel non deberet. Si deberet se immediate habere: Ergo non occuparet plus spatii quàm secundum, consequenter nec secundum plus occuparet spatii quàm primum. Si autem tertium indivisibile non deberet se immediate habere ad primum? Ergo non tangeret illud, quod tangit primum, secundum

Zz 3

d. m

5 itidem accipiuntur. Nihilominus rigore se loquendo semipalmi si comparentur ad palmum, possunt dici partes proportionales, accipiuntur enim ex palmo, sed comparati inter se bene dici possunt partes aliquotæ, tam enim in bipalmari, duo palmi de se non participant, quàm in palmarum.

Hæ ipse vocantur *Communicantes*, quia una participat ex alia, ut semipalmi ex palmo. Vocantur item *Inæquales*, quia non nisi minores & minores accipi possunt. Hinc ex uno palmo non possunt accipi duo palmi, sed duo semipalmi, quorum unusquisq; singillatim acceptus, minor est palmo. Vocantur item *Indeterminata*, non quod habeant esse suum certum, & determinatum à parte rei, si enim sunt à parte rei, determinatæ sunt, nihil enim indeterminatum existit; Sed vocantur indeterminatæ, quia scilicet in sententia Aristotelica nulla illarum, ita est determinatæ & limitatæ parvitas, ut illa minor dari non possit. Et ita semipalmi sunt partes indeterminatæ, non determinantur enim, quin in alias medietates minores dividi possint, & hæc in alia dimidia, & sic in infinitum.

TERTIUS TERMINUS. *Indivisibile* seu punctum, cujus pars ut inquit Euclides nulla est.

QUARTUS TERMINUS. *Linea*, quæ est ex Euclide Longitudo latitudinis expers.

5 **QVINTUS TERMINUS.** *Superficies* est ea quæ longitudinem latitudinemq; tantum habet, Hoc prænotato. Sic:

QVÆSTIO I.

De Continui permanentis Compositione in aliorum sententia.

Duas potissimum sententias in præseni examinabimus. **PRIMò** an Continuum permanens componatur ex indivisibilibus? quam sententiam defendit Zeno, ex recentioribus Arriaga, Herize, Toletus & alii. **SECUNDò** an componatur ex partibus proportionalibus, in infinitum divisibilibus? quæ sententia tribuitur Aristoteli estq; communis. Posset etiam examinari, an componatur ex punctis inflatis? sed eam apud alios impugnatam vide.

DISPUTATIO X.

DE COMPOSITIONE CONTINUI

Os dicenda infra, aliter titulus formari deberet, sed loquendum est cum multis.

PRÆMITTO Notionem terminorum in hac materia usitatorum, dum loquimur de partibus quantitatis, ejusq; compositione.

PRIMUS TERMINUS. *Partes aliquotæ.* Per aliquotas partes intelliguntur partes, quarum unaquaq; nihil accipiendo de parte altera, una cum aliis sibi æqualibus, aliquam extensionem certam conficit. V.g. in ligno tripalmari, unusquisq; palmus, est pars aliquota, nam unusquisq; nihil participando de alio palmo, tripal-

mare quantum constituit. Vocantur insuper hæc partes, æquales uni certæ.

SECUNDUS TERMINUS. *Partes proportionales*, quæ nihil aliud sunt quàm partes, quæ ex aliquo quanto diviso, proportionaliter minores & minores accipiuntur. V.g. si ex uno palmo, semipalmi, ex semipalmis, medietates, ex medietatibus, alia minora dimidia, accipiuntur &c. Vocantur autem proportionales, quia quæ est proportio illarum duarum inter se, illa proportio est aliorum duorum, ex quibus accipiuntur. Nam sicut semipalmi duo constituunt palmum, ex quo accipiuntur, ita duo palmi constituunt bipalmare, ex quo

itidem

9 dum eandem partem, & sic non immedi-
ate tangeret, secundum indivisibile quod
tangitur à primò, contra hypothesin.

RESPONDERUNT primò huic argumen-
to Arriag. & Oviedo, quòd scilicet pun-
cta tangerent se totis, non tamen se pene-
trarent, quia sunt sibi tantum immediata.
Aliud autem est unum esse immediatum
alteri, aliud penetrari cum illo, quia ad
hoc ut unum sit immediatū alteri, sufficit
quod nullum intercedat spatium inter il-
la, ut autem unum penetraretur cum alio,
est necesse ut penetrata, sint in eodem
spatio, & æquè distent, à quocunq; alio
corpore, quod non accidit, si quantitas
componatur ex punctis. Demus erām li-
neam 4. punctorum. Primum punctum
10 & secundum immediata sunt, tamen di-
versim habent distantiam respectu quar-
ti, quia secundum punctū, tantum distat
à quarto interiectione unius puncti, pri-
mum autem à quarto distat interiectione
duorum punctorum. Addunt quòd
quando primum punctum tangit secun-
dum se toto, quamvis idem punctum se-
cundum, tangatur à tertio se toto, non ta-
men tertium tangitur à primò, quia licet
tam primum quam tertium tangerent idē
punctum, secundum idem, secundum
inquam entitatem, illud tamen tangerent
per diversa latera. Quod autem quod-
cunq; indivisibile habeat diversa latera,
probat id tum auctoritate Aug. Lib. 2. de
Libero Arbitr. C. 8. tum variis imaginati-
onibus. Supponunt moveri indivisibile
versus orientem, & tunc divisibile occu-
pat spatium immediatum, quod occupa-
bat Corpus, & ex illo spatio pellit Corpus.
Si autem moveatur versus occidentem,
tunc indivisibile occupat spatium im-
mediatum, quod occupabat corpus aliud, &
ex illo spatio pellit illud. Ergò indivisibile,
habet diversa latera extrinseca, ratione
quorum, ab illis immediatis corporibus
tangitur. quod etiam alia imaginatione
exemplificant ejusdem roboris.

IMPUGNAT hanc responsionem recen-
tior Suar. & dicit hic n. 73. quia quæ secun-
dum se tota tangerentur, sunt in eodem lo-
co penetrativè. Sed hoc ipsum est quod
negant, impugnariq; debuit. Hinc aliter

CONTRA primò est. Si manus divisi-
bilis tangat aliam manum secundum se
totam, rectè inferitur, Ergò se penetrant;
consequenter sequitur, illas non tantum
esse sibi immediatas, sed & penetratas.
Ergò etiam, si punctum tangat se toto ali-
ud punctum, seu indivisibile, bene infer-
tur, Ergò se penetrant, consequenter se-
quatur, ea non tantum esse sibi immedia-
ta, sed & penetrata. Consequentia pro-
batur. Ideò Antecedens est verum, quia
una manus toti alteri est intima, non tan-
tum exterioribus illius, sed etiam unum
punctum, est intimum toti alteri, & non
tantum exterioribus illius. Ergò utrobq;
est penetratio. Eadem principalis conse-
quentia sic probatur ex verbis ipsiusmet
Arriaga. Ideò in casu Antecedentis fieret
13 penetratio, quia pars interior non posset
tangi ab altero corpore, nisi hoc antero-
rem partem penetraret. Ergò etiam quan-
do punctum, toto se tangitur ab alio pun-
cto, nequit hoc fieri, sine penetratione;
quia sicut se habet, id quod habet partes
anteriores & interiores, tangiturq; secun-
dum partes anteriores, & interiores, ex
hocq; Penetratio sequitur, sic sequetur &
in presenti, quia etiam tangitur totum
punctum; interioritas enim, vel exteriori-
tas partium, nil confert ad penetratio-
nem; hinc duo Angeli penetrarent se,
quantumvis nullas haberent partes, casu
quo se totis tangerent se, præcipuè cum non
datur ullum impeditivum penetrationis
superadditum, de quò aliàs.

CONTRA secundò. Concesso quòd
puncta habeant diversa latera, non sequi-
tur posse unum punctum, secundum u-
num latus tangi, non tangi secundum al-
liud. Quæ propositio est immediatè op-
posita doctrinæ utriusq;. Ea verò sic pro-
batur. In eo est contactus puncti, quod est
entitas puncti, latera non sunt entitas
puncti, Ergò in lateribus non est conta-
ctus. Ergò defectus penetrationis, non
debet salvari per tactum, ex uno latere,
& non ex omni. Major conceditur ab op-
positis, nominatim ab Oviedo: hic Punct. 8.
n. 5. Minor est etiam eorundem, dicunt
enim hæc latera esse extrinseca puncto.
Rursus latera illa, in resunt eadem entitas
pun-

15 puncti, cum diversis prædicatis connota-
tis, quomodo ergò poterit fieri contactus
Physicus, unius lateris, quin fiat contactus
alius lateris, physicè loquendo?

CONTRA tertio. Demus duo puncta
penetrare se, quid habent illa penetrata,
præ illis quæ se tangerent totis? Dices eun-
dem locum. Quæro ulterius, quæ duo ha-
bent eundem locum, quid plus habet præ
istis, quæ se tangerent totis? quareq; non
sequitur illa esse in eodem spatio imagi-
nario, præcipuè cum nihil adhuc superad-
datur impeditivum penetrationis.

RESPONDENT secundò retorquen-
do argumentum. Quando superficies
manus tangit superficiem alius manus,
non se penetrant illæ superficies, nec se-
cundum totum, nec secundum partem;
16 idq; ideo quia sunt sibi non nisi immedia-
tæ, & non responderit illis, idem spatium
loci imaginarium. Ergò etiam, quando
punctum tangit aliud punctum, non erit
necesse illa puncta penetrari.

IMPUGNAT Pontius hanc responsio-
nem, dicitq; etiam superficies manuum se
penetrare, ex quo sequitur etiam illa pun-
cta se penetrare, hocq; dicit voluisse Ari-
stotelem, dum ait. Contigua esse quorum
extrema sunt simul, hoc est in eodē loco.
Hæc Impugnatio.

NON SATISFACIT. Quia ut urget Ari-
stoteles, repugnat universaliter penetra-
tio duarum rerum quantarum. Deinde
si se superficies manuum penetrant totæ
manus se penetrabunt. Quod ipsum pro-
batur. Quando se primæ superficies pe-
netrant, necessario secundæ se contingēt,
nam superficies manus B. erit in loco, ubi
est superficies manus A. Ergò si superfi-
cies manus A. tangit superficiem suam se-
cundam, etiam superficies B. quæ est in
eodem loco, cum superficie manus A,
idq; beneficio penetrationis, continget
eandem secundam superficiem. Quod
si se contingent secundæ superficies, vel
se penetrabunt vel non? Si non penetra-
bunt, cur non? cum se penetrarent primæ.
Siautem secundæ superficies se penetra-
bunt, totæ manus se penetrabunt. Sed

CONTRA hanc responsionem est.
Quia quando una manus tangit aliam,

18 tangerent se illæ, quoad extermitates non
nisi, quæ autem se tangerent non nisi quoad
extremitates non se penetrant, & si se
tangerent totæ, ita sicut se tangerent secun-
dum extremitates, penetrarent se. Cum
ergò in punctis nullæ sint exterminates,
necessario si se tangerent, penetrant se.
Quare autem ipsa extrema tangendo se,
non penetrant se, hoc inde est, quia extre-
ma habent aliquas partes interiores, alias
exteriores, penetratio autem non fit nisi
atingantur partes interiores. Et quia
non datur contactus tunc partium interi-
orum nec dabitur penetratio. Jam verò
cum in puncto, non sint ullæ partes in-
teriores, & nullæ exteriores, hoc ipso
qui tangit punctum, tangit & interius &
19 exterius puncti, fitq; ut hoc ipso illud pe-
netret.

CONFIRMATUR ex Maftrio hæc disp. 9.
num. 31. Implicat unum indivisibile, esse
alteri immediatum & extra illud positū,
nam si A. B. C. sint tria puncta sibi im-
mediata, vel B. medium tangeretur secun-
dum se totum, ab utroq; collateraliter, vel se-
cundum aliud & aliud, & hoc est contra
rationem indivisibilis, illud verò manife-
stè ostendit, illa tria puncta esse invicem
compenetrata. Hæc utraq; impugnatio
supponit aliunde non esse impedita hæc
puncta, ut non tantum sint sibi immedia-
ta, sed etiam intreiter; quod requiritur ad
penetrationem, & aliunde non repugnat
impediri, eo quòd non implicet aliqua si-
bi esse immediata, nec tamen secum in-
treiter, si aliunde impediuntur ne sint in-
treiter.

RESPOND: tertio. Angelus & anima
possunt se extendere divisibiliter, quoad
spatium, licet Angelus & anima, sint quid
indivisibile: ergò & indivisibile additum
indivisibili, poterit occupare majus spa-
tium.

CONTRA est, quia illa occupatio spa-
tii divisibilis, referri debet in vim quādam
Spiritus propriam, quam nobiliori mo-
do (adeoq; cum vi redigendi se in pun-
ctum) habent Spiritus, vi cujus virtutis &
proprietas faciunt hoc sine extensione
quantitativa suæ entitatis, quod facit ex-
tensio quantitativa in aliis, sicut habent
per-

- 21 perceptionem sensibilibus sine actione sensibili, faciendo id excellentiori modo, quod faciunt sensibilia. Quia autem id quod faciunt extensa, non habent vim faciendi indivisibilia, ideo unum indivisibile alteri additum non facit majus. Quod autem id quod faciunt extensa non habeant vim faciendi in se inextensa, exinde colligitur, quia prædicta perfectio conceditur Angelis ob eminentiam Esse, sicut enim habent esse eminentem, ita debent habere & locabilitatem eminentem, talis autem eminentia non convenit indivisibilibus: nec ex eo quia aliquid convenit spiritibus statim dicendum convenire corporeis. Indubiè tamen indivisibile additum indivisibili facit plura, sicut & unitas quæ est indivisibilis addita unitati, facit plura, sed non extensa.

Punctum Difficultatis II.

Proponitur secundum fundamentum Philosophicum.

- 22 **P**ROBATUR secundò ex eodem Aristotele. Si continuum constaret indivisibilibus, sequeretur motum velocissimum & tardissimum, esse motus æquales, quod aperte absurdum est. Sequela ut probetur; Supponamus unam eandemque lineam ab aquila intra quadrantem, a testudine pertransiri horæ spatio, quo posito sic instituitur argumentum. In uno instanti, non potest pertransiri nisi unum indivisibile, aliàs esset in eodem instanti in pluribus locis, hocque ipso illud instans non esset instans seu indivisibile, cujus una pars responderet uni parti loci alia pars alteri, quo ergò instanti pertransit unum indivisibile aquila, vel eodem instanti pertransit unum indivisibile, aut tantum partes illius, aut nihil testudo. Si pertransit unum spatium indivisibile, Ergò in illo instanti, æquè movetur testudo ut aquila; idque dicam de cæteris instantibus. Si pertransit partem tantum indivisibilis, Ergò illud, non est jam indivisibile, cum habeat partes. Si autem nihil pertransit loci: Ergò tunc non movetur. Supponimus autem utrumque moveri.

RESPONDET Aristot. & Ovied: Quod scilicet mobile tardius in motu quiescat, per aliquas morulas, ratione quarum morularum, illa tarditas provenit. *Circa quas morulas.*

DOCENT I. Quod quando ponderosum aliquid v. g. Lapis deorsum fertur, quantumvis ejus gravitati non resistat aer, quamvis à propria gravitate semper impellatur, nihilominus cum motus ille non sit velocissimus, citius enim solem moveri indubiè est, hinc in illo etiam motu, agnoscere se dicunt morulas, quod refert Arriaga in defectum virtutis motivæ, & ita inquit videmus, non volare deorsum tam citò ciconiam quam volet columba, quantumvis ponderet plus ciconia, idque defectu virtutis motivæ. Quod si quæras cur potius in hac quam in illa parte quiescat lapis: determinationem hujus spectare docet Arriaga ad DEUM tanquam ad auctorem naturæ.

CONTRA I. Quia causa necessaria, positis omnibus requisitis ad agendum, sine intermissione agit, sed lapis descendens deorsum, est causa necessaria, & habet omnia requisita ad motum deorsum, quia necessaria requisita sunt concursus causæ primæ præparatus, carentia centri, vincibilis resistantia mediæ, & naturalis ponderositas. Sed hæc in omni instanti habet lapis. Ergò sine morulis descendit deorsum. Cur enim concursum non exhiberet DEUS, in omni instanti quo reliqua numerata adsint: nam quod ait Arriaga: referendum id esse, in defectum virtutis motivæ: Hoc locum licet habeat in adlatis exemplis de avibus, non tamen in lapide, cujus virtus unica motiva deorsum, est ponderositas extra centrum posita. In motu autem ciconiæ deorsum, ipsa ponderositas est impedimentum, nam dum eam continere studet, ne proruat violenter moratur volatum. Et cum in sententia Arriagæ, minus, & majus grave, æquè tendant deorsum, sic illic ponderositas agit, & ciconia, & columba, æquè deberent citò descendere deorsum. Et certè cum ponderositas, in prærequisitis jam dictis accepta, sit principium motus deorsum, si semel non erit principium hujus motus,

- 27 motus, aliquo scilicet instanti incidentium morularum, nunquam erit principium talis motus, semper enim eadem & invariata ponderositas manet, Idem autem manens Idem, semper est, & facit Idem.

CONTRA II. Si grave interpositis morulis, descendit deorsum, sequitur hominem ruentem ex altissima turri, posse in cadendo nullo planè modo concuti, casu enim, quo occurrant morulæ immediate ante terram, sistetur casus & motus, mirumque est? quod in tot prolapsibus, morulæ nunquam occurrere possint immediate ante prolapsum.

- 28 **CONTRA III.** Quia si tarditas illius motus in aliud referri possit, quam in determinationem Divinam, hoc potius instanti, quam illo ordinantis morulas, si inquam in aliud referri possit tarditas, referenda est, quia non est philosophicum recurrere ad DEUM, potest autem in aliud referri hæc tarditas, de quo infra.

DOCET secundò Ovied: hic Pun: 9. n. 10. quod mobile in omni motu duo faciat, imprimis impulsus vicino corpori, in cujus locum succedit, & producit in se præsentiam, seq; movet, porro in eo instanti, in quo producit impulsus, Mobile impulsus, in eo instanti non movetur, consequenter, nec in eodem instanti lapis v. g. impellens movebitur, non enim movetur priori corpore non moto. in secundò ergò instanti movetur, & movetur tam diu, quam diu durat impulsus sufficiens. Hunc autem impulsus, non semper mobile imprimit, sed tunc tantum, cum resistit medium: quia verò impulsus est qualitas citò transiens, ideo iteratò redit ad producendum impulsus mobile, quem producendo, quiescit secundum dicta supra. Ubi ut vides, in assignando quo instanti quiescere debeat mobile non recurrere Ovied. ad DEUM, quod parum philosophicum est, sed recurrit ad causas naturales.

- 29 **CONTRA primò est.** Ex hac doctrina sequitur mobile nunquam moveri, quod sic probatur. Dividamus medium in 4. partes, cui debeat imprimi impulsus, illasque vocemus A. B. C. D. quo instanti, impulsus imprimit grave parti A, in illo instanti non movetur ut ipse docet, sed cum

etiam imprimit impulsus parti B. non movetur, quia ipsum B. non movetur per ipsum, tunc enim primò recipit impulsus. Ergò nec pars A, movetur, deberet enim succedere parti B, quæ supponitur non moveri, & sic rursus. Ergò nunquam movebitur, & sic de reliquis. languescente interim impulsu.

CONTRA secundò. Quia quod est hujus fundamentum, quod eò instanti physico, quo recipitur impulsus, simul non sit motus, licet in priori instanti rationis recipiatur, in posteriori moveatur. Quod rursus fundamentum hujus, quod expectet ponderosum, quoadusque impulsus non langueat? quod si non expectat, ut imprimat istam qualitatem, semper imprimet, adeoque semper movebitur.

CONTRA tertio. Quia vi hujus doctrinæ sequitur, fieri posse, ut homo cadens de turri, in ea mora, quæ nec dum impressus est ultimò impulsus, vel in qua medium impulsus nondum motum est, posse præcipitari, sine dolore ruendo, ruendoque tali non nisi casu qualis contingeret, si ex illo non nisi loco, ubi ultimò imprimitur impulsus, caderet, qui casus, non potest esse gravis: nam ex viciniore loco, non ita graviter caditur.

DOCENT tertio: iidem, quod quantumvis istæ morulæ sub sensum non cadant, per hoc tamen non evinci, quin de facto dentur, ad eum modum dicit Arriaga, quo motus Indicis in parvo horologio, quia minutissimus est, vix percipi potest, præcipue cum quies non ita immutet sensum. Addit insuper, percipi sensu quodammodo morulas, quia illas percipi, est percipere motum non ita esse velocem, sicut videre ubicationem, est videre corpus esse illic.

Rem aliter paulò declarat Oviedo. Supponit motum sensu externo non percipi, sed tantum per discursum cognosci, quando enim nunc video corpora aliam habere distantiam, & recordor me, eadem corpora vidisse cum alia distantia, infero, corpus motum fuisse, quod respectu omnium diversam habet distantiam. quod si corpora quæ se movent sub eadem distantia semper apparerent, intellectus

33 non posset inferre, motum factum fuisse, sicut qui est in navis camera motum non percipit. Supponit rursus quietem, si pronegatione motus sumatur, sensu non percipi, negationes enim non cadunt in sensum. Si item sumatur quies, pro duratione actionis indivisibiliter sumptæ, terminatæ ad eandem præsentiam. Ratio, quia durationes non sunt objecta sensuum, percipitur ergo quies ex eo, quod intellectus cognoscat, modo hanc distantiam, & recordetur immediatè eandem præcessisse, ex quo infert, Corpus nullo modo motum fuisse. Addit, longè alio modo motum, alio quietem percipi, quia quando percipio motum, percipio ita ut advertam partes interruptas motus, esse continuatas, quando autem percipio quietem, partes interruptas, non continuantur. Idque ideo, quia quies, est permanentia, omnis autem permanentia, motu destruitur, adeoque non continuatur, motus autem quando incipit, vel desinit, non destruit partes spatii in ante acquisitas, adeoque motus continuari potest. Non ita quies, consequens, cum continuatur (quantumvis diutius duret quam motus) percipi non potest.

35 CONTRA primò est. Concedamus, quietem non continuari, concedamus omnes istas explicationes Oviedo. Supponamus tantum quod avis uno quadrante, perpetuo volatu unam lineam, Sol autem uno quadrante conficiat plusquam 12. millia leucarum, & suprema sphaera, quaduplo plus. Unde si comparetur motus avis, cum motu Solis, avis unico instanti movebitur & quiescet circiter 12. millibus instantium, ut ipse Ovied: consentit, quo posito sic arguitur. Posito, quod immediatè quiescat post motum avis, vel potest intellectus devenire in cognitionem illius quietis, ita ut determinatè dicere possit, nunc quiescit, nunc retinet eandem præsentiam, quam antè retinebat, vel non potest devenire in cognitionem illius quietis, non potest dici quod possit, quis enim istas morulas determinare potest. Si autem illas determinare non potest, rogo quæ in intellectu tarditas est, quod unius instantis motum immediatè post sequen-

tem, designare possit, & non possit designare quietem, & ejusdem distantiae retinentiam, quæ durat duodecim millibus instantium?

CONTRA secundò. Quia immeritò assumit Arriag. morulas has percipi non posse, quia minutissimæ sunt, quomodo enim minutissimæ sunt, si multis millibus plures sunt, quam motus continuatio.

CONTRA tertio. Quia immeritò etiam dicit, quod videre morulas istas, sit videre motum tardum, motus enim tardus est absolutè motus, quies non est absolutè motus. Ergo quies non est motus tardus. Ergo videre motum tardum, non est videre quietem.

Continuatur propositio ejusdem argumenti.

37 Restat contra istas morulas difficilis eaq; communis instantia. Ponamus circulum æneum, vel ex materia incorruptibili. Hic circulus quoad partes superiores citius, quoad partes inferiores, tardius movetur, partes enim inferiores circuli minus spatium superioribus conficiunt. Quo posito quæro: vel partes inferiores circuli sistunt, & morantur, currentibus superioribus vel non? Si non sistunt, & tamen tardius moventur? Ergo tarditas motus, in istas morulas & consistentias, referri non debet. Si sistunt: qui fieri potest, ut non disrumpantur, unà scilicet parte mota, aliis immotis. Probatur ulterius partes inferiores non sistere, quia si à centro illius circuli, ducatur recta, illa eodem situ durabit semper, & tamen eodem situ durare non posset. Si quædam moventur, quædam non moventur partes.

RESPONDET Arriag: Se huic instantiæ non reperire solutionem, quam conatus est tradere Ovied.

DOCET q; primò Oviedo: Ex eo, quod unum moveatur alio immoto, cui illud unitum est, non sequitur destructio unionis; & ita cum flexibilis virga movetur, non motis reliquis partibus, quæ tamen sunt inter se unitæ, non sequitur destructio.

DOCET secundò. Quod indivisibilia continuativa, & indivisibilia Res, seu indivisibilia quæ continuantur, in suo distincto unumquodq; sit loco.

Do.

39 DOCET tertio. Quod indivisibilia Res, lineæ inferioris immediatè uniantur indivisibilibus continuativis, superioris lineæ, indivisibilibus autem quæ sunt collateralia ipsis punctis continuativis, in superiori lineæ, non uniantur Indivisibilia Res inferioris lineæ, sunt tamen illi immediatæ, quia scilicet inter ea nihil intercedit quod sit res, sed tantum indivisibile illud continuativum, quod est modus. Quando ergo movetur linea superior, non mota inferiori non amittit unionem, cum superiori indivisibili continuativo, idque ideo, quia motis indivisibilibus superioribus, versus dextram partem, acquirunt illa, non nisi unius puncti spatium, & tunc in locum collateralis ad dextram puncti, succedie ipsa unio continuativa, & quia indivisibile motum collaterale, erat immediatum ipsi indivisibili inferioris lineæ, erit etiam immediatum, in locum illius succedens continuativum punctum, adeoque nulla fiet discontinuatio. Quando autem post illam morulam incipiunt, & superior & inferior circulus moveri, quia inferior minus habet conficiendum spatium, quam superior, fit ut movendo se, iteratò, eundem locum recuperet circulus inferior, imò & excedat superiorem, si unà diutius moveantur, & sic quiescere poterit. Ergo ulterius linea per circulum ducta, primò movente se circulo superiori, dum quiescit inferior, non nisi leviter inflectitur, & insuper sese remittit ad statum, movente se circulo inferiori.

41 CONTRA primò est. Posito quod circulus superior, in motu acquirat unum indivisibile spatii, posito quod succedat indivisibile continuativum superius, in locum indivisibilis, quod est Res, sequitur, nunquam se posse remittere in eundem locum, circulum inferiorem, quod probatur. Quando uterq; circulus, idque in instanti movetur, non potest uterq; nisi unum indivisibile spatii acquirere, jam autem si remittere deberet sese circulus in eundem locum, deberet acquirere duo indivisibilia spatii, illud scilicet quod perdidit, dum quiescebat, & hoc quod acquirat hic & nunc, circulus superior, unà cum illo, hoc est circulo inferiori, se mo-

42 vendo. Cum ergo non possit, in eodem instanti duo indivisibilia spatii acquirere, nec in secundo instanti se remittere poterit, in eundem locum. Non etiam in tertio instanti, quo supponitur quiescere circulus inferior, & moveri superior, quia in hoc motu, sinistrum collaterale, statuet se tantum in illo loco ipsius indivisibilis continuativi: immò in quinto instanti, indivisibile inferius, nec sub collateralali dextro, nec sub continuativo indivisibili, nec sub collateralali sinistro, locum habebit; ut calculanti patebit. Certum est, quod si circulus superior quiesceret in secundo instanti, & Solus moveretur inferior, tunc inferior remitteret se ad suum locum. Sed supponit Ovied: utrumque; circulum in secundo instanti moveri, & si alternatim superior, alternatim inferior moveretur, non citius moveretur superior quam inferior, quia per æquales morulas, hoc est alternatas inchoarent motum.

CONTRA secundò. Transeunte indivisibili continuativo in locum indivisibilis collateralis, eodemne modo distat, quo ante, indivisibile continuativum ab indivisibili inferioris lineæ, vel non eodem modo? si eodem modo distat, quo ante. Ergo nec spatium mutavit, nec per spatium unius indivisibilis promotum est. Si autem non distat eodem modo: rogo qui fieri poterit, ut contingat in eodem invariato spatio, positum indivisibile superius, cum nec se distendere nec replicare possit, quomodo item elongatione majori posita continuari potest?

44 CONTRA tertio. Quando succedit indivisibile continuativum in locum indivisibilis dextri, quod, aliud indivisibile spatii censetur acquisisse, occupareque; jam spatium indivisibilis sinistri, succedit etiam indivisibile continuativum, rogo quomodo se habeat, ad aliud indivisibile inferioris lineæ? uniturne cum illo, cum antea unitum non fuerit, vel non? Si unitum. Ergo ille modus non est essentialis determinatio ad hæc tantum puncta, sed etiam ad aliud illud, quod illi de novo occurrit, hoc autem est, contra rationem modi. Si non unitum? Ergo illa parte non est illic continuatio sed disruptio, vel novas &

A a a 2

no.

45 novas uniones asserere, erit multiplicare Entia.

Et hæc sunt fundamenta merè philosophica contra indivisibilia quæ pondus habent etiam apud oppositos: nam alia eludunt. Hinc cum opponitur, si puncta componerent lineam, essent vel continua vel contigua? non possunt esse continua, quia continua sunt quorum ultima sunt unum, puncta autem non habent ultima; non possent item esse contigua, quia contigua sunt, quorum extrema sunt simul. Respondet Arriaga, has definitiones, quamvis Aristotelicæ sint, non esse bonas, & dicit continua esse, quæ ita uniuntur inter se, ut unum sit extra aliud. Contigua verò sunt, quæ licet proxima sint localiter, carent unione. Cum rursus opponitur illis, Ex non quantis, non potest resultare quantum. Ergo nec ex punctis, quæ etiam non sunt quanta; negat enim puncta non esse quanta, quamvis habeant extensionem non nisi indivisibilem. Negant item consequentiam, eidem argumento & dicunt similem esse huic. Petrus non sunt duo homines. Paulus item non sunt duo homines. Ergo ex Petro & ex Paulo, non resultant duo homines.

46 Sed restant adhuc contra puncta, argumenta Mathematica.

Punctum Difficultatis III.

47 Proponuntur fundamenta ex Mathematicis contra indivisibilia.

PRIMA DEMONSTRATIO est. Demonstravit Euclides lineam rectam, posse dividi in duas partes æquales, sed si lineæ componerentur ex punctis, linea constans tribus punctis, non posset æqualiter dividi, intermedium enim punctum, in duas partes secari non potest.

RESPONDET Arriaga & Oviedo, negando hoc demonstratum esse ab Euclide, nec videtur esse de essentia lineæ rectæ, dividi in partes æquales. Posset item hoc argumentum retorqueri in eos, qui quantitatem componunt ex partibus & punctis continuativis, si enim linea dividens, caderet in punctum continuativum, qui di-

videret æqualiter. Addit Oviedo. Quod quando sunt puncta res, imparia, puncta continuativa semper sunt paria: nam v.g. inter tria indivisibilia rerum, debent intercedere duo puncta continuativa. Consule eundem.

SECUNDA DEMONSTRATIO est. Si quantitas componeretur ex punctis, sequeretur circulos concentricos majorem & minorem esse æquales, quod aperte falsum est. Sequel. probatur. à quolibet puncto circumferentiæ circuli majoris, potest duci linea ad centrum, tunc incidendo in circulum minorem, vel distincta puncta notabunt in circulo minori, vel non notabunt, distincta puncta? si notabunt. Ergo tot erunt puncta, in inferiori circulo, quot in superiori. Si non notabunt? Ergo lineæ ductæ à circumferentiâ circuli superioris, in circulo inferiori incident, quod falsum est, quia lineæ ductæ à circumferentiâ ad centrum. Si rectæ & non undosæ sint, non debent se tangere nisi in centro.

RESPONDET Oviedo posuisse quidem Euclidem inter notiones communes, quod lineæ rectæ non habeant unum & idem segmentum commune, dicit tamen, se inquisisse ex Mathematicis nec discere potuisse, quod habeant pro hoc firmam demonstrationem. Hinc & ille, & Arriaga & Pontius respondet, fore ut coincident in inferiori circulo aliqua lineæ, quia inferior circulus, non tot puncta, nec tot habet partes determinatas, si ex partibus componatur circulus, non erunt tamen undosæ, quia breviorẽ viam ad centrum non habebunt, quàm incidendo ad invicem.

TERTIA DEMONSTRATIO est. Si quantitas componitur ex punctis, sequitur diametrum quadrati esse æqualem Costæ, supponamus enim costam esse decem punctorum; supponamus à singulis per medium, usq; ad costam oppositam, duci lineas, tunc per istas ductas lineas, diameter totus cooperietur, cooperiri autem non deberet, si pluribus quàm 10. constaret punctis.

RESPONDETUR imprimis retorquendo argumentum contra partes proportionales, si enim à partibus costæ ad aliam costam ducantur lineæ cooperient diametrum,

51 trum, neq; tamen inde sequitur coræquas costæ & diametrum. Ergo nec apud oppositos idem sequitur.

QUARTA DEMONSTRATIO. Supra quamcunq; basim, certum est construi posse triangulum, certum item est, quod basis trianguli, sit longior quacunq; sibi superposita lineâ. His positis supponamus, basim esse, trium punctorum, latera 6. punctorum, ducatur linea immediatè sub Cono, illa ad minimum erit duorum punctorum, secunda cum debeat superare primam in triangulo, necessariò erit saltem trium punctorum, tertia erit quatuor punctorum, adeoq; complurium punctorum quàm basis.

52 RESPONDETUR imprimis. Retorquendo argumentum in partes proportionales casu quo sit basis, trium partium æqualium uni certæ, & latera 6. vel plurium partium æqualium uni certæ, ejusdem proportionis. Hancq; viam tenet etiam Arriaga. Sed Oviedo negat universaliter, quod lineæ laterales possint esse longiores ipsâ basi pyramidis, quia pyramis sit per positionem unius lineæ supra aliam, & hæ lineæ quæ supponuntur, debent esse una minor aliâ, una autem, aliâ non esset minor, si Basis lateralis linea major esse posset.

Multæ ex his, similesq; demonstrationes, solvi possent, quod procedant ex suppositione quantitatis, ex partibus proportionalibus compositæ, in infinitum divisibilibus.

53

DIFFICULTAS II.

Componiturne Continuum permanens ex partibus proportionalibus in infinitum divisibilibus?

ASserit Aristoteles multis in locis, præcipuè sexti Physic. ubi de quantitate tractat ex professo. Asserit S. Th. & omnes communiter. novissime Suarez. negat Zeno, cui favent Lugo Card. Hurc. Tolet. Arriaga. Oviedo.

Nihil definiendo sola argumenta in oppositum propono.

Punctum Difficultatis I.

Examinatur primum fundamentum contra partes proportionales.

54 PRIMUM FUNDAMENTUM est. Supponamus, per possibile vel impossibile, ex una parte produci à Deo omnia possible, vel si te productio eorum offendit, suppono DEUM cognoscere omnia possible, accipio deinde aliquod detetminatum papaveris granum. Hòc posito, sic

PROBARI posset. Vel Deus omnibus possiblebus à se productis, aut si mavis dicere, omnibus à se cognitis, potest dare, assignare, connumerare &c. partes proportionales, minores & minores, dicti grani papaveris, semper alias & alias, vel non potest. Si non potest? Ergo falsò asseruisti, quantum, adeoq; granum papaveris, componi ex partibus semper & semper divisibilibus, dabilibus, assignabilibus. Si autem potest dare singulis possiblebus, partes proportionales minores & minores grani papaveris, quæro ulterius. Datâ ex illo grano, unicuiq; ex possiblebus, suâ parte proportionali, vel manent ulterius adhuc dables partes proportionales, vel non? Si non manent? Ergo ventum est ad indivisibilia, quia ventum est ad non dabilia, nec assignabilia ulterius. Si autem post assignationem partium proportionalium aliarum & aliarum, pro omnibus possiblebus, adhuc manent partes dicti papaveris, ulterius dables. Ergo sunt plures partes proportionales, unius grani papaveris, quàm sint omnia possible, quia pluries dables, quàm sint omnia possible. Ergo ulterius, partes proportionales unius grani, plures erunt, quàm omnium granorum possible, acceptorum cum suis partibus proportionalibus, quia post assignationem factam illis possiblebus, adhuc manent in illo grano ulterius assignabiles partes. Quod si partes proportionales unius grani, plures sunt quàm partes proportionales reliquorum granorum papaveris, Ergo assignas diversis granis & quantis, diversas divisibilitates constituendo majorem partium proportionalium multitudinẽ, in uno grano quàm in aliis, infinite pluribus, quæ non capit Ratio.

In idem recidet si dicas. Si singulis possible distributive acceptis, possunt dari partes minores & minores, aliæ tamen & aliæ,

Aaa 3

grani

57 grani papaveris. Ergo verificari poterit hæc propositio. Nulla est pars ex possibilibus distributivè acceptis, quæ non habeat sibi assignatam partem proportionalem. Quò posito, quæro de ipso papavere. An verificabilis sit hæc propositio. Nulla est pars grani papaveris, quæ non sit jam assignata, vel hæc, aliqua est pars papaveris, quæ adhuc non est assignata. Si prior illa verificatur: Ergo ventum ad Indivisibilia, quia non assignabilia ulterius. Si secundum. Ergo ut inferebatur plures sunt partes grani papaveris, quam omnia possibilia. Nam de omnibus illis possibilibus distributivè acceptis verificatur hæc propositio. Nullum est ex possibilibus distributivè acceptis, quod partem ex grano papaveris accipere possit, & non acceperit, & tamen verificatur adhuc. Aliquæ partes grani papaveris, sunt adhuc, quæ dari possunt, & non sunt datæ. Si enim dari ulterius non possunt, ventum est ad indivisibilia, quia non dabilia ulterius.

Universaliter autem non potest dici, quòd singulis possibilium possint ex uno grano papaveris assignari partes, licet minores & minores in infinitum. Tum quia si unum infinitum ex hauritur ab alio infinito, quomodo unius grani partes finitæ in infinitum, non exhaurirentur per possibilia omnia quæ non sunt unum finitum in infinitum, sed sunt infinite finita in infinitum. Tum quia, si imperceptibile est posito infinito hominum, quomodo non sit majus infinitum capillorum, quos haberent infiniti homines, ita imperceptibile videtur simplas partes proportionales unius grani, æquivalere duplis partibus proportionalibus, duorum granorū, multo magis omnium possibilium, cum in nullo casu simplum, connumerabile sit duplis. Tum quia ex ligno centum pedali, singulis partibus ligni pedalis, partes minores & minores dari non possent, si quidem pluries sunt dables partes ligni pedalis, minores & minores, partibus minoribus & minoribus ligni centum pedalis. Si tua responsio tenet, quod nulla Ratio capit, jam enim minus, majus esset majori.

RESPONDERI potest primò. Suppositionem tollere se ipsam. Supponit enim ex Una parte, omnia possibilia vel producta vel cognita, ex altera parte granum unum papaveris, quasi illud inter omnia possibilia non cōtineretur, adeoq; supponit omne possibile & non omne possibile.

CONTRA. quia suppositio loquitur de omnibus possibilibus, ita ut ex illis extrahatur unum possibile, deq; illo ita extracto instituitur argumentum.

RESPONDERI potest secundò. Partes proportionales unius grani distributivè acceptas, æquivalere omnibus possibilibus; quantumvis collectivè acceptæ, non æquivalent omnibus, non licet autem à sensu distributivò ad collectivum argumentari. In idem recidet partes grani unius non æquivalere materialiter partibus grani alterius, licet æquivalent in ratione formali. In hoc scilicet, quia sicut partes granorum B. C. non tot sunt quin plures, ita partes A. grani non tot sunt, quin plures.

CONTRA. Tum quia partes grani A. distributivè materialiter & quocunq; modo appellaveris acceptæ, idem sunt realiter cum partibus collectivè & formaliter acceptis. Ergo quodcunq; prædicatum physicum uni convenit, cōveniet & alteri. Sed partibus v. g. grani A. distributivè acceptis, convenit esse æquales partibus proportionalibus granorum B. C. Ergo conveniet esse æquales, etiam collectivè acceptis, ex principio recepto. Quòd scilicet identifierum realiter, eadem sint prædicata physica. Tum quia etiam posito, quòd partes unius grani distributivè acceptæ, sint commensurabiles omnibus reliquis possibilibus distributivè acceptis, stat adhuc argumentum, manente distributivè ulterius dables illæ partes, posito quòd sint singulis jam datæ, vel non manet distributivè dables. Tum quia non licet à prædicatis ortis à mera collectione, argumentari ad prædicata orta ex mera distributione, sed licitum est argumentari à prædicato physico omnium distributivè acceptorum, ad prædicatum physicum collectivè acceptorum. Unde

63 Unde si de distributivè acceptis Apostolis verum est dicere, quòd cucurrerint per orbem, etiam de tota collectione verum est dicere, illam cucurrisse; æqualitas autem, est prædicatum physicum. Et sicut Petrus & Andreas, si collectivè accepti non æquant tredecim, nec distributivè accepti æquant, ita si partes collectivè acceptæ unius grani, non æquant omnia possibilia, nec æquabunt distributivè acceptæ.

RESPONDERI potest tertio. Partes proportionales unius grani neq; esse tot quot sunt reliqua omnia possibilia; neq; non tot, quia Ly tot, & Ly non tot, sunt prædicata rebus determinatis convenientia, cum autem partes illæ proportionales, non sint determinatæ, neq; tot, neq; non tot possunt dici, esse. Sic v. g. de Numero dici potest est hic pluralitas, tamen dici non potest, an pluralitas sit major decade vel minor decade, quia Ly pluralitas, non est numerus determinatus. Cum ergo etiam partes proportionales, non sint partes determinatæ, dici de illis non poterit, an sint tot, vel non sint tot, quot sunt reliqua omnia possibilia. Innuit hanc responsionem recentior Suar. Tract. 5. Physicorum d. 1. n. 156.

CONTRA. Tum quia si nescis an tot sint partes proportionales unius grani papaveris, ut possint dari omnibus reliquis possibilibus. Ergo etiam nescis, an quantitas componatur ex tot partibus, ut iis positæ sint vel non sint plures dables. Si enim determinatio partium facit ut nescias, an tot sint vel non tot sint, quot sunt omnia possibilia. Ergo eadem indeterminatio faciet, ut nescias, an componatur ex partibus semper ulterius acceptibilibus, vel non componatur ex partibus ulterius & ulterius acceptibilibus. Tum quia indeterminatio partium hoc tantum importat, quòd illæ partes, non ita parvæ sint, quin minores dari possint, ex quo nullo modo sequitur, quòd non possit dici an sint plures, an non plures reliquis possibilibus, immò ex tuo asserto oppositum sequitur: si enim sunt in infinitum, semperq; ulterius & ulterius acceptibiles. Ergo etiam acceptibiles ad connumeratio-

64 nem omnibus reliquis possibilibus, hoc ipso enim si non essent acceptibiles, ad connumerationem omnibus reliquis possibilibus, non essent in infinitum ulterius & ulterius acceptibiles. Tum quia quando dico de numero est hic pluralitas, si numerum eundem non habeo aliunde cognitum, non possum dicere, an pluralitas sit major vel minor, decade: non enim assero de numero, quòd hujus naturæ sit, quòd æquivalere debeat quibuscunq; aliis Numeris, & si hoc assererem de illo Numero, dicerem extemplo illum esse majorem decade. Tu autem cum asseras de quantitate, quòd non tot habeat partes, quin plures, teneris etiam asserere quòd habeat partes, reliquis possibilibus dables, hoc ipso enim essent, non tot quin plures, sed non plures.

RESPONDERI potest quarto. Falli imaginationem argumenti in hoc quòd imaginetur, vel in omnibus possibilibus, vel in partibus proportionalibus granorum B. C. deveniri posse, eò, ut non jam ulterius sint dables, partes autem granorum B. C. proportionales non tot sunt quia plures, consequenter & partes grani A. proportionales, quæ adhuc dari debent, non tot erunt quin plures.

CONTRA. Tum quia, accipio istos terminos, Partes proportionales granorum B. C. aut individua entia possibilia, non, tot sunt, quin plura individua possibilia, & acceptis his terminis restituitur argumentum sic. Partes proportionales grani A. vel tot sunt quot sunt, non tot, quin plura individua possibilia, vel si mavis dicere quot sunt, non tot quin plures partes proportionales granorum B. C. vel non sunt tot: quodcunq; dixeris redibit argumentum factum. Tum quia suppono omnia possibilia à Deo cognosci, & quamvis non tot sint omnia possibilia, quin plura, verum tamen est, quòd nullum sit ex illis quòd Deus non cognoscat. Hoc posito sic accommodatur argumentum. Datis ex grani A, partibus proportionalibus pro singulis individuis possibilibus, non tot quin pluribus, ita tamen, ut verum sit, Nullum individuum est, quòd suam partem proportionalem ex grano A. non habeat,

69 beat, sicut verum est dicere. Nullum est individuum, quod non sit cognitum, tunc quæro, vel adhuc restant partes dabiles ex grano A, vel non restant dabiles, quodcunq; responderis, redibit argumentum factum. Tum quia ex istis duabus una debet verificari v. g. *vel hæc* aliqua pars grani, ex partibus non tot, quin pluribus est adhuc dabilis, quamvis data sint, non tot, quin pluribus possibilibus, *vel hæc*. Nulla est pars grani ex partibus non tot, quin pluribus adhuc dabilis, cum data sunt, non tot quin pluribus possibilibus. Si verificatur prima propositio, Ergo plures sunt partes illius, præ possibilibus. Si secunda, Ergo ventum ad indivisibilia, quia ad non dabilia.

70 **RESPONDERI** potest quintò, Hanc difficultatem totam pendere ex natura infiniti adeoq; etiam argumentanti solvendam esse, quod ita ostendi potest. Accipiamus omnes posibles homines, ex una parte, ex alia parte, accipiamus reliqua omnia possible, tum quæro, vel illis possibilibus reliquis, singillatim potest assignari individuum humanum correspondens, vel non potest. Si non potest. Ergo deveniri potest in creatione hominum, eò, ut plures implicant contradictionem. Quod si potest reliquis possibilibus singillatim assignari unum individuum humanum. Ergo tot sunt posibles homines, quot sunt reliqua omnia possible.

71 **CONTRA.** Tum quia nihil est absurdum dicere, positis per possibile vel impossibile omnibus possibilibus hominibus, quod inquam non sint ulterius dabiles, ultra enim omne possibile hominū, non est producibilis vel unus homo, consequenter ex possibili hominum, non posse aliis singillatim, alios & alios assignari homines, quia simplum possibile hominum, non est connumerabile non nisi simplo aliorum possibilium; est autem absurdum in sententia opposita, datis partibus proportionalibus, pro singulis reliquis possibilibus, deveniri tandem ad non dabiles, seu ad indivisibilia. Tum quia concessio, quod non plures sint omnes posibles homines, nec pauciores quam reliqua omnia possible, aego dici posse quod æquæ sint multæ

partes proportionales unius grani, quam reliqua omnia possible, quia posita quæcunq; hominum multitudine, & extracta in actum existentia, manet idem fons & origo multiplicabilitatis hominum, nec quidquam diminuitur de illo fonte. Porro fons iste est, ex parte rei producendæ. Veritas hujus propositionis, animal & rationale non sunt termini contradictorii: alius fons ex parte producentis, est ipsa met omnipotentia Divina, quæ eadem est, sive unum ponat, sive plura. Jam autem cum dantur partes proportionales, non manet idem principium invariaturum dandi, quia minuitur quantum, manetq; semper minus & minus. Tum quia productio vel annihilatio aliquo possibili, non redditur hoc ipso illud possibile impossibile, consequenter possibilitas manet invariata. Jam autem, quod jam uni singillatim assignatur, hoc ipsum jam alteri non potest assignari.

Punctum Difficultatis II.

Examinatur secundum Fundamentum.

SECUNDUM FUNDAMENTUM. DEUS cognoscit omnes posibles divisiones continui. Ergo cognoscit deventum esse ad non divisibile ulterius. Ergo, non cognoscit continuum componi, ex partibus in infinitum ulterius divisibilibus, quia ultra notitiam Dei, de divisibilitate, nihil est ulterius divisibile. Primum Antecedens verificat Omni-Scientia Divina. Consequentia autem sic probatur. Quia DEO cognoscente omnes posibles divisiones continui, si non deveniretur ad non divisibile ulterius, hoc ipso non esset cognita omnis possible divisio. Restaret enim illa cognoscenda divisibilitas, quæ responderet, post cognitam omnes posibles divisiones continui.

RESPONSIO COMMUNIS est. Partes continui posse dividi omnes, & posse cognosci omnes, non tot tamen quin plures seu in adæquatè.

CONTRA. Cognoscere omnes partes, in quas est divisibile continuum, & non cognoscere omnes partes, sunt termini se tol-

75 tollentes. Ergo etiam hi termini, Cognoscere omnes, non tot tamen quin plures, erunt termini se invicem tollentes. Consequentia probatur. Ly Non tot quin plures, est terminus æquivalens termino Non omnes. Ergo sicut se tollunt hi termini, omnes partes sunt cognitæ, non omnes sunt cognitæ, ita & hi termini, omnes sunt cognitæ, & Ly Non tot tamen quin plures, erunt se tollentes termini. Antecedens probatur communi conceptione, idem enim est dicere creditorem debitori; Non tot reddidisti mihi nummos quin plures debeas. ac dicere non reddidisti omnes. Ubi est æquivalentia termini, Non tot quin plures, ad terminum Non omnes. Item dicere, Deus non tot creavit entia quin plura, significat, DEUM adhuc non omnia creasse, & sic de reliquis. Procedit hoc argumentum ut vides contra solam usurpationem prædicti termini.

76 *Eundem medium terminum sic proponit Arriag.* DEUS videt omnes divisiones posibles, circa hanc chartam, non solum eas quæ simul fieri possunt, sed etiam quæ successive & divisivè, ita ut nulla possible sit divisio, quam Deus non videat. Ergo Deus cognoscit per eas divisiones, chartam redactam ad indivisibilia. Consequentia probatur. Quia si non cognosceretur hæc charta redacta ad indivisibilia. Ergo cognoscitur adhuc divisibilis. Ergo posibles sunt aliæ divisiones, quas Deus non cognoverat, quod est erroneum. Addit idem, 77 Deus habet hoc iudicium, si hæc divisiones, quas ego hodie cognosco, simul existeret, nihil amplius esset divisibile in hac charta, alioquin ego non cognovissem omnes. Ergo per illas divisiones, charta cognoscitur redacta, ad indivisibilia.

RESPONDET primò Ovied: & dicit imprimis. DEUM quidem cognoscere omnes divisiones posibles, sed non cognoscit illas posse inter se coherere. quod si Deus non cognoscit illas divisiones posse inter se coherere & coexistere, nec cognoscit posse ultimò dividi, adeoq; nec cognoscit deveniri ad indivisibilia. Dicit deinde, quando Deus cognoscit hanc conditionatam. Si omnes divisiones quas ego cognosco modò existerent, duplicem habere

posse sensum. Primò. Quod positis divisionibus omnibus, nec etiam existant extrema, & sub hac conditione, videt DEUS nihil continui mansurum, sive divisibile, sive indivisibile. Secundò, quod positis omnibus divisionibus adhuc tamen existant extrema, & hæc conditionata, involveret apertam implicantiam. diceret enim existentiam extremorum, ut supponitur: non diceret autem, quia importaret corruptionem unionum, quas tamen per locum intrinsecum dicit existentia continui. Dicit deniq; Ovied: quomodo Deus possit intentionaliter quantitatem ultimò dividere, & dicit non cognosci à DEO continuum divisum, in aliquod extremum, quod in se divisibile non sit, cum quantitas ex se semper ulterius divisibilis sit. 78 Cognoscit tamen continuum, ita, ut non sit omnino divisibile, aliquà divisione existente, ultra collectionem divisionum, quas DEUS cognoscit, consequenter quando Deus cognoscit hanc vel illam divisionem, cognoscit divisionem dicere corruptionem v. g. unionis A, cognoscit nihilominus existentiam unionis B. & sic deinceps, consequenter cognoscit semper adhuc divisibile.

CONTRA. Tum quia quamvis ex eo quod cognoscat DEUS omnes divisiones posibles non sequatur continuum esse divisum, per omnes partes posibles, illa enim cognitio DEI non est practica. Cæterum ex eo, quod cognoscat omnes divisiones posibles, sequitur videre DEUM extremum, quod in se divisibile non sit, quod ipsum probatur. Vera est hæc propositio. Omne divisibile possibile in continuo, est cognitum à DEO. Ergo etiam hæc vera erit nullum divisibile, quod sit possibile in continuo, est cognoscibile à DEO. Si enim jam cognitum est, cognoscibile non est, cognoscibile accipiendo, pro eo, quod nondum est cognitum. Ergo ulterius, si nullum divisibile, quod sit possibile in continuo, est cognoscibile à DEO, nullum etiam divisibile erit. Recta enim est hæc consequentia. Nullum verbum æternum est cognoscibile à Patre minus Patre. Ergo nullum est minus. Omnis scientia enim attingit res omnes, & si ali-

- 81 quid non attingit, hoc ipso non est. Tum quia quando Deus cognoscit continuum sine unione A. unionemque; A intentionali-
separat, non representatur Deo qui quā, quod sit divisibile à continētia unic. us A. Ergo etiam, quando Deus cognoscit, omne possibile divisibile, nihil cognoscit ulterius divisibile & separabile, à continētia unionum. Sicut enim se habet unio A. ad partem divisibilem unam continui, ita omnes uniones ad totum continuum. Ergo quod superest, divisibile separabileque; non est, adeoque; indivisibile. Antecedens primum probatur. Quia si cognoscit Deo continuum sine unione A, representaretur aliquid divisibile à continētia unionis A, & representaretur illud continuum sine unione A, ut supponitur, & non representaretur sine unione A, quia adhuc representaretur divisibile à continētia unionis A. Tum quia quando Deus cognoscit omnes divisiones possibiles, vel adhuc manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo, vel non manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo. Si manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo? Ergo falsò dixisti, omne possibile divisibile, est cognitum. Si non manet aliquid divisibile cognoscibile à Deo? Ergo manet indivisibile. Tum quia illud principiū Oviedo: nempe cognosci à Deo omnes divisiones possibiles, sed non posse illas coherere inter se, non convincit pro parte Ovied. Si enim Deus cognoscendo omnes divisiones possibiles, cognosceret etiam quod possint coherere inter se, quantitas redigi posset actu in punctum. Ergo etiam quando cognoscit omnes divisiones possibiles, quantitas redigitur ad indivisibile intentionali-
82 ter. Probatur consequentia. Quia quod faceret in actu physico, positio omnium divisionum possibilium, hoc facit in statu objectivo, Cognitio omnium divisionum possibilium. Tum quia si Deus posset mentaliter dividere continuum, per omnes divisiones collectivē, in partes nullo modo inter se communicantes; continuum illud redigeretur ad indivisibile. Sed cognoscendo omnem possibilem divisionem, dividit mentaliter Deus continuum, in omnes partes, nullo

modo inter se comunicantes, quod ipsum 84 probatur: quia assumptio quam tenes, omnes partes sunt divisibiles, habet hunc sensum, importatque; quod quidquid assignabile est, sive communicans, sive non communicans in quantitate, adhuc divisibile est. Ergo etiam hæc propositio. Omne possibile divisibile, est à Deo cognitū, habebit hunc sensum, importabitque; quia quidquid assignabile est sive communicans, sive non communicans, si ex quantitate est, jam divisum intentionali-
85 ter esse. Fiat enim calculatio. Palmi, ex vi Cognitionis omnem possibilem divisionem cognoscentis, jam sunt divisi mentaliter in semipalmos, semipalmi, ex vi cognitionis omnem possibilem divisionem cognoscentis, jam sunt divisi in dimidia, quæ jam intentionali-
86 ter non communicant in semipalmo & sic ulterius. Ergo Deus simul cognoscendo omnem possibilem divisionē, dividit mentaliter continuum, in partes omnino non comunicantes.

RESPONDETUR secundò huic argumento. Hæc propositio. Omne divisibile possibile est cognitum à Deo, facit hunc sensum, nullum divisibile, quod sit cognoscibile, est incognitum à Deo, ita ut nihil restet in continuo, quod non sit cognitum, & tamen pertineat ad continuum, sed non inde inferre licet. Ergo restat indivisibile. hoc enim non pertinet ad continuum, ad eum modum, quo cum dico omnes sunt in Schola, sequitur tantum; nullum abesse à Schola, qui pertineat ad Scholam, etiam si absint qui non pertinet ad Scholam. Et sicut, cum dico, omnes albi videntur in hoc loco, sequitur quidem, quod nullus sit albus, qui non videatur in hoc loco. Sed non sequitur. Ergo reliqui videntur nigri. Sic quando dico, Omne possibile divisibile est cognitum; sequitur quidem, Ergo nullum divisibile, est possibile, quod non sit cognitum, sed non sequitur. Ergo jam tantum est indivisibile.

CONTRA. Tum quia hoc ipsum probari debuit, dicent oppositi, nullum scilicet indivisibile spectare ad continuum. Tum quia consequentia allata à non albo ad nigrum, est à negativo ad positivum. Consequentia autem à non divisibili ad indivi-

sibile

- 87 sibile non est talis, cum per Ly indivisibile, in præsentia non terminus positivus, sed merè negativus veniat, solumque; est positivus ex modo significandi. Tum quia, quando dico: omnes dies futuri tota æternitate post, sunt cogniti, verum est nullos dies esse incognitos, qui sunt futuri tota æternitate post, ita ut verum sit dicere nihil ulterius manere dierum. Ergo etiam cum verum sit dicere nullum divisibile esse incognitum, verum erit dicere nihil ulterius manere divisibile, quod sit cognoscendū. Ergo ventum ad nihil divisibile, quod Ly nihil divisibile, verbo differt ab indivisibili in præsentia.

RESPONDETUR tertio. Cognosci à Deo omnes possibiles divisiones inadæquatē, indeterminatē, nō tot quin plures, omnes tamen, seu omnes distributivē, non omnes collectivē.

CONTRA. Præter allata supra. Cognoscit Deo inadæquatē, indeterminatē, non tot quin plures divisiones, omnes distributivē &c. verumne est dicere, nullæ sunt divisiones cognoscibiles à Deo ultra istas, vel falsum: si verum: Ergo nec ullæ sunt divisiones possibiles. Ergo tantum jam sunt indivisibilia. Si autem est falsum: Ergo non omnes cognoscit, quod de Omniscientia, nec debet, nec potest dici.

Punctum Difficultatis III.

Examinatur ultimum Fundamentum.

- 89 TERTIUM FUNDAMENTUM est ex Arriaga. Si darentur partes proportionales in infinitum divisibiles, deberent esse infinitæ actu, contra quā Aristoteles voluerit & oppositi sentiant. Hinc

PROBATUR tertio. Ille cumulus continet actu infinitas unitates simpliciter & absolutē, & non solum secundum quid, à quo si successivē, una unitas post aliam auferatur, nunquam poterunt illæ unitates exauriri, sed granum papaveris est talis cumulus. Ergo granum papaveris continet actu infinitas unitates simpliciter. Major est definitio infiniti. Minor est oppositorum doctrina. Confirmatur. Partes per divisionem & subdivisionem acce-

90 ptibiles, vel sunt infinitæ vel finitæ; si infinitæ: habetur intentum. Si finitæ: Ergo in illis deveniri potest, ad ultimam.

RESPONDETUR primò aliqui apud eundem. Partes has non esse infinitas simpliciter sed tantum secundum quid, non sunt autem infinitæ simpliciter, quia sunt identificatæ, partibus aliquotis seu determinatis, quæ non sunt infinitæ.

CONTRA. Tum quia, ut urget idem Arriaga, identitas inter partes aliquotas & proportionales, est identitas inadæquata, ad eum modum, quo lateres sunt pars domus, & quomodo materia & anima, non sunt distincta ab homine. Ergo sicut non sequitur ex eo, quia homo est unus, materiam & animam, non esse distincta duo absolutē entia, lateres item non esse plures, quia una non nisi est domus. sic nec licebit inferre partes non esse infinitas, quia sunt identificatæ partibus. Tum quia ut urgebatur supra ex hac responsione sequitur, partes proportionales & non esse infinitas simpliciter, & esse: non esse quidem, quia sunt identificatæ partibus determinatis finitis. Esse autem, quia partes illæ determinatæ sunt identificatæ infinitis indeterminatis, quarum infinitatem probat argumentum factum. Tum quia non potest dici hominem esse rugibile, in quantum est Leo, non esse rugibile in quantum est rationale. Ergo etiam non potest dici, partes esse finitas ob identificationem cum finitis, & tamen esse semper, & semper acceptibiles, nunquā idem accipiendo, adeoque; conveniente sibi definitione infiniti, sicut enim definitio rationalis excludit rugibilitatem, ita definitio finiti, excludit definitionem infiniti, adeoque; excludit acceptibilitatem actualem aliū & aliū sine termino.

RESPONDETUR secundò ex istis quæ habet Oviedo, hic punc. 3. n. 1. Ex eo partes, proportionales nō esse infinitas actu, quia augmentum hoc procedit, inquit, Oviedo, semper à proportionem Majoris ad proportionem Minoris inæqualitatis, & quocumque; modo augeatur, non excedit illud ipsum totum, ex quo accipitur. Sic v. g. sit una quantitas palmaris, & alia ulnaris, accipe medietatem ex una, pal-

Bbb 2

mariq;

93 mariq; illam add. Rursus illius ipsius medietatis, residua in ulna, accipe dimidium, & adde palmo, & sic deinceps; quidquid tamen ex ulna addideris palmo, non excedet ulnam, quia augmentum hoc fit ex eodem toro, quod est ulna, & si augmentum fieret ex alia & alia ulna, additione illa cresceret palmus ultra ulnam. Porro ad infinitum est necesse ut sint partes aliquotæ, & æquales infinitæ, non autem ut partes non nisi proportionales.

CONTRA. Tum quia, ut idem Ovid: urget. Etiam partes aliquotæ & æquales, sunt in quolibet palmo v. g. per adversarios infinitæ, quia continuum est divisibile in medietates æquales, hæ ipsæ medietates sunt divisibiles in alias medietates æquales, & sic deinceps. Et sicut partes proportionales sunt infinitæ, quia semper & semper dividi possunt, ita & partes æquales erunt infinitæ, quia semper aliæ & aliæ inter se æquales dari possunt. Tum quia ut dixit Arriaga, quamvis illæ partes sint inæquales, si semper aliæ & aliæ accipi possunt, non sunt dicendæ finitæ, ad eum modum quo nummi non sunt finiti, si semper & semper accipi possunt, quantumvis minores & minores. Tum quia ex hac responsione, sequitur & esse finitas, & non esse finitas; sunt finitæ, ut probas, & non sunt finitæ, quia semper & semper sunt acceptibiles non accipiendo idem.

RESPONDET tertio Ovid: ex proprio sensu, & dicit. Posse in infinitum procedere divisiones, & in infinitum partium multitudinem augeri, non tamen posse DEUM infinitas divisiones hoc modo exhibere, aliud enim est, posse divisiones in infinitum augeri, aliud est, divisiones esse infinitas, sicut aliud est numerum posse in infinitum augeri, & aliud numerum posse esse infinitum. Ad confirmationem etiam dicit. Ex eo quod quantitas possit in infinitum in partes dividi æquales, inferri in quantitate infinitas partes æquales, non tamen reperiri in quantitate infinitas partes æquales, quia inquit ex infinitis inæqualibus, una minori alia, potest quicunq; numerus quantumvis maximus partium finitarum constitui, sicut contingit in numero, qui in infinitum augeri potest, ex eo, quod possibiles sint infinitæ unitates, ex quibus

numerus finitus, infinitè possit accrescere, etiam si non possint infinitæ unitates, annumerari.

CONTRA. Tum quia illæ partes quarum divisio potest in infinitum procedere, de facto sunt infinitæ quando de facto & actu, tot sunt, ut semper ex illis aliquid sit accipere, & nunquā idem; partium autem cōtinui divisio, potest in infinitum procedere, & partes continui sunt tales, ut semper ex illis, de facto, & actu, aliquid sit acceptibile, & nunquam idem. Ergo illæ partes sunt infinitæ actu. Tum quia pensando verba quæ adferuntur, non satis liquet quid intelligatur, quod DEUS non possit exhibere infinitas istas divisiones; vel enim ex eo illas non potest exhibere, quia deveniretur, ut à parte dividendorum, defectu octo, exhiberi non possint, & sic clarè deveniretur ad indivisibilia, si autem non possunt exhiberi illæ divisiones, defectu octo ex parte dividendis DEI, & tunc arctaretur omnipotentia sine necessitate, præcipuè cum argumentum adlatum non tantum probet, posse divisiones in infinitum augeri, sed probet debere esse infinitas actu. Tum quia quamvis unitates possint in infinitum augeri, non sunt tamen infinitæ ex eo, quia non tot sunt actu & à parte rei unitates, ut ex illis semper sit accipere aliquid & nunquam idem, partes autem sunt actu tot, ut semper sit aliquid ex illis accipere & nunquā idem.

Cæterum, qui tueretur partes non esse in continuo actu, sed solum potentiā distinctas, consequenter ad dicta tueretur, non esse illic ullam infinitatem actu.

DIFFICULTAS III.

De fundamentis prædictarum sententiarum.

PROponenda erunt imprimis fundamenta pro sententia Zenonistica.

OBJICITUR primò. Tempus & motus necessariò debent componi ex instantibus.

RESPONDETUR. De hoc querendum esse infra.

OBJICITUR secundò. Sphæra perfecta tangit planum in puncto, quod demonstravit Euclides Lib. 3. Element. propositione secundâ, consentitq; Aristoteles lib. 1. de anima tex. 13. Et certè ponamus sphæ-

99 sphæram trahi per planum, tracta describet lineam, quæ non nisi punctis constabit, semper enim non nisi in puncto tanget planum.

RESPONDET primò recentior Suar. Quod scilicet tangetur illud planum, non in puncto, sed in parte incerta, omni scilicet minima, minori. Ideo autem sunt incertæ illæ partes, quia cum sint continuæ, sunt indeterminatæ, nec habent existentiam determinatam. Illustrat hoc instantiâ; non est dubium in numero, plures existere, quamdiu tamen istud plures, ad duos tres &c. non determinatur, istud plures, est numerus incertus, ita etiam & illa existentia partium, omni minori minorū, cum non sit determinata, incerta est.

100 CONTRA. Tum quia hæc Responsio nihil dicit ad demonstrationem Euclidis, qui demonstravit futurum cōtactum non nisi in puncto, quorsum ergo obtrudantur partes istæ incertæ? Tum quia quamvis darentur partes istæ incertæ &c. & indeterminatæ, tamen illæ determinari & certæ reddi per assignationem possunt; si enim mens, si divisio, si quodcunq; aliud determinat partem, etiam cōtactus determinabit, cumq; cōtactus sit quid Physicum, non debet perfici in aliquo, quod subsit nostris intentionibus, sed aliquo Physico & reali, quæro ergo quid illud sit quod tangit? Tum quia vel videt Deus certò & determinatè quid sit illud quod tangitur, vel non videt? si non videt:

101 Ergo nec quidquam tangitur, infallibiliter enim illud videret. Si autem videt certò & determinatè, id quod tangitur, non potest illud esse indeterminatum, determinatus enim tactus, non potest esse rei indeterminatæ. Tum quia quamvis ista propositio: aliquis calamus est necessarius ad scribendum, explicabilis sit, per descensum nihil determinatè significantem, tamen hæc; aliquis calamus scribit, explicabilis est, non nisi per descensum determinatè significantem. Determinatè autem non significaret, nisi esset determinatus. Ergo etiam quamvis hæc propositio, aliqua pars tangi debet, sit explicabilis per descensum, nihil determinatè significantem, tamen hæc propositio: tacta

est aliqua pars, debet explicari per descensum determinatè significantem. Determinatè autem non significaret, nisi esset determinata pars quæ tangeretur, sicut nec determinatè significaret hæc propositio: aliquis calamus scribit, si non esset aliquis determinatus calamus, qui scriberet. Tum quia falsò supponitur, determinationem partis ex sola figura oriri, cum possit etiam ex assignatione mentali oriri. Instantia etiam adlata non convincit, quia quamvis in ordine ad intellectum limitatum ly plures, non habeat determinationem, sed à parte rei, & in ordine ad intellectum illimitatum; quodcunq; est ly plures, illud vel est majus, vel æquale duobus, nihil enim vagū existit à parte rei.

RESPONDET secundò Albertinus. 103 Quod Sphæra perfecta, nullo modo tactura sit planum perfectū, nulla enim est ad cōtactum proportio, cum quidquid est in sphæra, globosum sit, & quidquid in plano planum est. Tāgit itaq; sphæra planum in sensu negativo, quia ita erit vicina, ut vicinior esse non possit, sed inter illam & palmum mediabit semper aër, aut aliud corpus, & etiam si gravissima illa sit sphæra, non descendet inferius, nec dicitur pendere in aère, nam illud pendere dicitur, quod retentum ita est supra leve, ut possit salvā figurā, descendere inferius.

CONTRA. Tum quia hæc responsio sine necessitate rationem penduli tribuit gravissimo corpori sphærico: certè enim pendere, non aliud est, quam non inniti nec teneri solido, extra centrum, illudq; additum de descensu salvā figurā, est merè arbitrarium, cum communis etiam apprehensio, per pendere, intelligat prædictum Non inniti &c. Tum quia illud corpus quod mediat, vel est punctum vel divisibile, quod si punctum: concedis intentum. Si divisibile: Ergo adhuc ulterius plano sphæra approximare poterit, adeoq; & consistere in illo. Tum quia hoc ipsum medium, tangiturne à sphæra vel non? Si non tangitur, cur non? & si manet nunc verè tangitur ab aère, tangitq; aërem, cur non & illa sphæra? si autem illud medium tangitur à sphæra, vel tangitur in puncto, vel in parte; si in parte? con-

105 gradibus demonstrationi Euclidis; si in puncto? habetur intentum.

RESPONDETUR tertio. Unam eandemque rem habentem diversas formalitates, posse secundum unam formalitatem, ita se habere, & secundum aliam formalitatem, quamvis priori identificatam, aliter se habere, & ita v.g. homo secundum animalitatem, formaliter dicit identitatem cum brutis, non dicit autem identitatem cum brutis, secundum rationalitatem; cum ergo etiam quantitas habeat puncta, superficies, lineas, tanquam sui formalitates, sola ratione ad invicem separabiles, fit, ut secundum quod gerit rationem puncti, possit tangi a sphaera, & non tangi, secundum quod dicit alias dimensiones latitudinis & profunditatis, re divisibili gerente vicem indivisibilis: sicut enim indivisibile, potest habere officium divisibilis, ut cum Angelus indistat a sue locabilitatis divisibili sphaera, ita & divisibile potest habere officium indivisibilis. Supponit autem haec responsio, illa indivisibilia, esse eadem realiter cum continuo seu divisibili.

CONTRA. Tum quia non datur distinctio virtualis in creatis in ordine ad praedicata Physica, cum autem tangi sit praedicatum Physicum, non potest quantitas tangi, secundum unam rationem, & non tangi secundum aliam. Tum quia hoc quod est aliquid habere se, prout indivisibile, sunt merae formalitates connotativae, dependentes suo modo a nostris intentionibus, tactus autem non debet esse in eo, quod sit dependens a nostris conceptibus. Tum quia punctum, unum dicit quoad entitatem, & subiectum aliud dicit pro connotato, & cum contactus non sit connotati, neque illius negationis, debet esse ipsius puncti quoad entitatem spectati, entitas autem & subiectum puncti, est ipsam continuum, quod est latum, profundum, longum. Non erit ergo contactus in indivisibili, & tamen deberet esse ob suppositionem Euclidis.

RESPONDETUR aliter huic argumento, quod scilicet Euclides & Aristoteles, asserendo sphaeram perfectam tangere planum in puncto, asserant id, non nisi ex suppositione, si daretur & esset possibile, & sicut

eum Aristoteles definit: Infinitum esse id, cuius secundum partes accipientibus, semper accipere est, & nunquam idem, nec tamen sequitur quod infinitum possibile sit, illaque definitio sensum non nisi conditionatum habet, quod scilicet si daretur infinitum, talis deberet esse natura, ita & in praesenti. Quod autem sphaera perfecta sit impossibilis, debet referri in principia praesentia, nempe quia illa sphaera & non componeretur ex punctis & componeretur; non componeretur quidem: quia compositio Continui ob rationes adlatas, non potest esse ex punctis; componeretur autem: quia si ipsa, non desineret quaque versus in punctum, quomodo se desinens, tangeret in puncto. Rursus si sphaera componeretur ex punctis? ita unum punctum penes aliud collocari deberet, ut non faciat lineam rectam, non potest autem non facere, lineam rectam. Quia si non faceret lineam rectam, deberet aliquo sui uniri, uni puncto, & aliquo sui obliquari & incurvari. Obliquatio autem & incurvatio, ei quod non habet partes omnino impossibilis est. Denique si deberet tangere sphaera perfecta planum perfectum in puncto, deberet desinere in punctum, si enim non desineret in punctum, desineret vel in lineam vel in superficiem divisibilem. Si autem desineret in rem divisibilem, in aliquo etiam divisibili, non autem in puncto tangeret. Sed sphaera non potest desinere in punctum, quod ipsum probo. Quia si duceretur linea diametraliter, a centro sphaerae, ad punctum tangens, desineret in illud punctum; si autem alia poneretur duceretur, itidem in punctum desineret, sed non tangens, quare: qui fieri possit, ut illud immediatum punctum evadat, non tangens si continetur cum tangenti, & se toto ab illo indistat? Quare enim vel distat ab illo, vel non distat? si non distat? aequè tangit; si distat? vel coniungitur cum illo, vel non coniungitur? si non coniungitur? non efficit sphaeram, si coniungitur & distat? ergo secundum aliquid coniungitur, ad salvandam continuationem, secundum aliquid distat, quia non tangit planum, tangente alio. Ergo in illo divisibili dabitur continuum, & distans, adeoque non erit punctum. Obj-

108

109

110

111 OBJICITUR TERTIO. Quantitas discreta componitur ex unitatibus, quae indivisibiles sunt. Ergo & quantitas continua componitur ex indivisibilibus.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia impossibile est componi quantum discretum, nisi ex indivisibilibus, quia ex unitatibus, quae indivisibiles sunt ex quo enim alio? Unde definitivè plura, sunt unitas & unitas, jam autem non est definitivè continuū punctum & punctum, immo non potest esse ob adlatas rationes. Et certè compositio quanti discreti, non debet fieri ex talibus, quae se tangendo constituant magnitudinem; è contra quantitas continua requirit esse contractiva; indivisibilis autem non sunt aptae, ut tangendo se, faciant magnitudinem.

112 Solet pro hac sententia citari etiam Aristoteles ex 4^{ti} Physic. tex. 35. ubi docet recipi lumen in superficie corporis densi & opaci, nec ullo modo in aliqua profunditate, aliàs non esset perfectè opacum. Sed loquitur Aristoteles de profundo simpliciter seu notabiliter, quod in tali non recipiatur Lumen, nec requiritur ad opacitatem perfectam, universaliter, compositio ex indivisibilibus.

Quod attinet ad sententiam componentium ex partibus in infinitum divisibilibus Quantum. Pro illa.

OBJICITUR PRIMO Auctoritas Aristotelis ad illam.

113 RESPONDERI potest. Imprimis claras & argumentis propositas rationes Aristotelis haberi, non nisi pro hoc, quod continuum non componatur ex indivisibilibus, sed de divisibilitate in infinitum nullam haberi demonstrationem Aristotelicam, forteque agnovit divisibilitatem in infinitum hoc sensu, quod medietas in dimidia, dimidia in alia dimidia dividi possint. Ita ut nulla sit potentia creata, quae ita minutim dividere possit, ut deveniatur ad indivisibile, vel positam divisione non continetivè quantitatis. Deinde hoc dici posset, quod in istis quae concernunt omnipotentiam Divinam, non multum sit deferendum auctoritati Aristotelis; hinc ipse innixus illi principio: Ex nihilo nihil fit, non concedebat Deo vim creandi de novo, & quia deve-

nire ad ulterius non divisibile, nec ratio Aristoteli suadebat, nec experientia, ideo voluit illud ulterius, & ulterius esse divisibile, loquens prout philosophus per ordinem ad potentiam creatam.

OBJICITUR SECUNDO ex recentiori Suar. Possibile est componi quantitatem ex partibus in infinitum divisibilibus.

RESPONDETUR. Dictae rationes volunt ostendere implicanciam.

INSTAT idem. Si daretur quantitas infinite extensa, collocaretur autem in puncto, illa quantitas esset indivisibilis in infinitum in partes aequales. Ergo etiam possibile erit quodlibet continuum habere partes infinitas potentia.

115 RESPONDETUR. Conditionata quidem conceditur & sequela illius, sed negatur posse dari quantitatem infinite extensam, cuius si negetur possibilitas, quomodo sequeretur possibilitas compositionis continui ex partibus in infinitum divisibilibus & Deinde si posita quantitate infinite extensa non sequeretur acceptibilitas partium aequalium infinitarum, sequeretur absurdum, nempe & fore, ut supponitur, illam quantitatem infinitam, & non fore infinitam, quia exhaureretur per mensuras finitas. Unde per locum intrinsecum ex infinitate sequitur acceptibilitas in infinitum, non sequitur autem per locum intrinsecum ex continuo, divisibilitas in infinitum.

116 DICES tertio. Continuum constat partibus divisibilibus, non ergo potest ultimo dividi, quia etiam ultima illa divisio fieret in partes divisibiles.

RESPONDETUR. Sicut non tenet haec Consequentia; palmus constat semipalmis. Ergo non potest ultimo dividi nisi in semipalmos, ita nec prior illa tenet. Sicut ergo palmus constat semipalmis manens palmus, ita divisibile constat partibus divisibilibus manens divisibile. Nego autem semper manere debere divisibile. Unde illud etiam Antecedens. Continuum constat partibus divisibilibus, hoc sensu est verum, quousque scilicet continuum manet, sed nego divisione devenire non posse, ut non maneat continuum. Et certè Continuum definitivè est, cuius extrema

117 sunt unum, hinc quousque manet continuū, divisibile erit, si enim habet Extrema, quomodo non habet plura? si plura, quomodo non divisibilia à se. Unde concedo cum Aristotele 6. Phys. T. 4. Continuum semper esse in ea quæ insunt divisibile. Sed nego docuisse Aristotelem, hoc, quod semel continuum est, debere esse continuum semper, licet quousque manet continuum, sit semper, & deinceps divisibile, & quod in divisione illius, non veniatur ad indivisibile, seu ut loquitur Aristoteles in ibi, ne sit indivisibile, indivisibile tangēs. Nos autem non dicimus in divisione continui deveniri ad Indivisibile, de quo infra. Primi autem Physicorum T. 15. *Infini-
tū enim* (dum inquit) *in quanto est*, non significat in Infinitum divisibilitatem partium, sed solum quod infinitudo spectet ad quantitatis prædicamentum, non substantiæ, aut Qualitatis, unde addit: *Infini-
tū enim ratio, quanto minus.*

QVÆSTIO II

De Compositione Continui Successivi per alios.

119 Successiva duplicia sunt; quædam successiva, ratione sui fieri, in re autem permanentia sunt, & ita productio caloris successiva est, calor autem productus, est quid permanent. Alia autem etiam in suo esse successiva sunt, & talia sunt tempus, motus localis successivus &c. Porro sunt aliqui, qui quamvis censeant continuum permanentis non componi ex indivisibilibus, ut recentior Suarez censeat, nihilominus continuum successivum componi ex solis indivisibilibus.

PRIMA ITAQ; EST SENTENTIA
Continuum componi ex indivisibilibus.

CONTRA est primò. Quia continuum permanentis non componitur ex indivisibilibus, ergò nec continuum successivum.

RESPONDET recentior Suar. disparitatem esse. Quia in continuo permanenti, indivisibilia ambo simul existunt, & cum sint indivisibilia, neutrum resistit alteri, sed utrumque est simul cum alio, in continuo autem successivo, in quo nimirum in-

divisibilia non coexistunt, & unum non 120 est simul cum alio, sed post aliud, ideoque facere possunt extensionem. Sed redit argumentum, quare hæc indivisibilia, quæ sunt simul cum alio, non possunt facere extensionem, possunt autem facere extensionem indivisibilia, quorum unum succedit alteri, & quid plus adfert existentia unius, & non existentia alius, ad extensionem, quod non adfert existentia utriusque.

CONTRA secundò. Quia ad veram successionem, quæ condistinguitur à positione discretorum immediata, qualis reperitur, dum ab extremo ad extremum transit Angelus, non transeundo medium, requiritur ut secundum aliquid sui, conjungatur, secundum aliquid recedat, cum autem indivisibilia non possint pati Ly. 121 Aliquid sui, necerunt apta ad constituendum successivum.

CONTRA tertio. Quia universaliter assumit Aristoteles, quod indivisibile, non possit facere extensionem.

DICES primò cum Oviedo. Partes temporis sunt essentialiter successivæ, ergò nunquam sunt duæ partes illius simul, hoc ipso enim non essent successivæ. Ergò ulterius nunquam existet, pars illius divisibilis, si enim existeret pars illius divisibilis temporis, hoc ipso existerent partes, in quas dividi potest, seu partes successivæ, quas non posse simul existere probatum est.

RESPONDET primò. Quod partes temporis existant successivæ & non simul, talis enim debet esse existentia partium, 122 qualis existentia totius, & ita homo cum sit naturâ suâ permanentis, & partes illius, & totus homo, existit simul; cum verò tempus sit naturâ suâ transiens, etiam partes illius transeuntes erunt, existentiamque illius deposcent non nisi successivam.

Hæc Responsio

NON SATISFACIT. Tum quia ut urget idem, id quod est successivè partim est actu, partim fuit, partim erit. quæro ergò de illo temporis quod est actu, estne successivum? si non est successivum, ergò est instans. Si est successivum. Ergò partim est partim erit partim futurum est, quæstio autem est, de eo solo quod actu est. Tum quia si id quod est *Actu temporis*, existeret

123 steret successivè, verum de illo esset dicere, Non est *Actu temporis*, quæ sunt contradictoria, quia de illo quod est actu temporis, verum esset dicere, successivum est, si successivum est verum erit quod existit, vel extitutum sit, insuper quod existat. De eo autem quod extitit, verum est dicere non est Actu temporis sed fuit. De eo etiam quod extitutum est, verum est dicere non est Actu temporis, sed erit. Ergò à primo ad ultimum de eo quod est actu temporis, si successivum est, verum est dicere, non est Actu temporis. Tum quia successivè existere, non est nisi extitisse vel extitutum esse. Si ergò tu tribuis temporis existentiam non nisi successivam, tribuis illi quod extiterit vel extitutum sit, 124 hic autem quæritur de eo, quod existit temporis.

RESPONDET secundò cum Hurtado. Quod tempus existat secundum partes indeterminatas, & licet nulla pars determinata temporis possit existere tota simul, partes tamen indeterminatæ possunt existere totæ simul. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia nullæ dantur actu partes & tamen indeterminatæ temporis, determinatamenim, & non vagam existentiam habent. Tum quia partes illæ indeterminatæ vel habent ordinem prioris & posterioris, vel non habent. Si non habent ergò non sunt partes temporis, quod definitur per ordinem prioris & posterioris. Si habent, ergò non coexistunt, sed una est prius, alia posterius. Tum quia partes determinatæ temporis, non possunt existere totæ simul, ergò nec partes indeterminatæ.

RESPONDET tertio. Partes temporis esse simul, non quomodocumque, sed simul in esse fluenti. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia simul, & in esse fluenti, sunt termini, qui non se compatiuntur, si enim aliquid fluit, necessariò succedit, si succedit, simul non est. Tum quia videtur in hoc esse manifesta principii petitio, dicere enim successivum, simul in esse successivo existere, est petere principium, de hoc ipso enim quæritur quomodo successivum, simul, successivè tamen existere possit. Ergò etiam dice-

re quod successivum simul in esse fluenti 126 existat, est petere principium. Tum quia hoc quod fluenter existit, vel est divisibile vel indivisibile & si indivisibile, habetur intentum, si divisibile, habebit hoc ipso prius & posterius, de hoc ipso quæritur quomodo existat utrumque simul & in uno instanti creare Angelum & in altero illum annihilare, alias non esset illi libera conservatio creaturæ.

RESPONDET primò negando antecedens. Unde si velit Deus creatum uno instanti Angelum annihilare, debet expectare tempus, nec per hoc officitur quidquam libertati Divinæ, sicut non officit quidquam libero dominio Dei, quod non possit 24. horas, ponere simul, quia 127 hoc oritur ex ipsius impossibilitate objecti. Impossibile autem est ut immediate sequenti instanti annihilet Deus Angelum, priori immediate instanti creatum, cum post instans nullum sit, nec possit esse immediate sequens in tempore instans, *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia secundum dicenda quamvis immediate sequenti instanti annihilet Deus Angelum, nondum sequetur instans temporis post instans temporis. Tum quia, vel sunt stata hæc instantia quibus creari. v. g. potest Angelus vel non stata? si stata, ergò non semper est Deus expeditus ad creandum in instanti Angelum, casu quo in tempore, statum illud instans, non respondeat. 128 Ergò non omni tempore potest justificare impium, casu quo statum instans non respondeat, quo deberet produci gratia, quæ utpotè spiritualis in instanti produci-
tur. Si autem non est statum hoc instans, cur volente Deo annihilare immediate post instans creationis, non poterit respondere annihilatio. Et certè non creet Deus in instanti (quo supponitur creatæ) Angelum, cur eo tempore, quo tu dicis posse illum annihilare immediate non sequetur non nisi instans, adeoque id, in quo creari possit Angelus, adeoque etiam annihilari prius creatus. Quis credat confiterantibus tot Sacerdotibus & tot communicantibus, nunquam deveniri ad hoc, ut

Ccc

hic

129 hic quidem primò incipiat esse Christus consecratione, & nullo interposito tempore alibi ultimò sit? quis credat ut dum hic ultimò est, per totum mundum nullibi possit immediatè ultimò esse, sed non nisi expectato tempore: quænam hoc revelatio docet? vel ad quem fidei articulum defendendum id requiritur? cur non dicatur hoc quidem instantaneè produci, hoc immediatè annihilari, nihil proportionati correspondere in tempore? ut effugiatur hoc absurdum, quòd Deus debeat interrogatus dicere potesne nunc creare? non possum, quia modò est tempus, sed debeat expectare instans, cumq; illud tempus per totam æternitatem sit divisibile, si divideretur per totam æternitatè, non potest quidpiam creare. Quis item credat hic dum separatur anima, nullibi in mundo aliam immediatè post creari? Quis credat dum in instanti affirmat aliquid Angelus vel Petrus, immediatè toto universo nec hunc Angelum nec alium posse, quicquam affirmare, affirmaret enim Indivisibili & Instantaneo iudicio, sed debere stare obstipum, aut nescio quam, non nisi divisibilem notitiā ponere. Tum quia sit impossibile tempus, poteritne tunc creari Angelus, & statim annihilari? si non poterit, cur? si enim idè non potest, quia impossibile est compositum tempus ex instantibus, cum sit impossibile, debet esse compositum ex instantibus adeoq; in quorum uno possit creari, in altero immediato annihilari. Si autem in illo casu potest annihilari immediatè Angelus, etiam nunc annihilari poterit, quid enim obest motus cælorum, ne res aliàs possibilis ex se, sit impossibilis, cumq; possibilitas unius rei, non officiat possibilitati aliùs rei, etiam possibilitas motus cælorum seu temporis, non officiet possibilitati immediatè sequenti annihilationis Angeli. Tum quia, si non posset annihilare Deus Angelum instanti immediatè sequenti, non esset liber in ejus conservatione. Quod ipsum probatur. Si Deus non posset auferre existentiam homini, non esset liber in hoc, quòd homo existat animal rationale. Ergò etiam si Deus non potest immediatè annihilare Angelum,

non esset illi libera conservatio Angeli. Et certè non est possibilis creatura, quâ posita reddatur impossibilis positio aliùs creaturæ, saltem in diverso loco, subiecto &c. Ergò etiam non redderetur impossibilis annihilation Angeli, quocunq; instanti, quia esset possibile tempus, quod non potest componi ex instantibus.

INSTABIS. Si Deus voluisset creaturam producere ab æterno, non posset immediatè sequenti instanti, eandem annihilare, idq; salvâ libertate Dei. Ergò etiam quamvis non posset Deus creatum Angelum, immediatè sequenti instanti annihilare, adhuc salvaretur Dei libertas.

RESPONDETUR. Cum ea quæ fiunt ex suppositione usûs libertatis Divinæ, non auferant libertatem Deo, cumq; non nisi ex suppositione decreti Divini illa ponatur ab æterno, nulla enim exigit de se ab æterno esse, hinc fit, ut æternitas illius, non auferat Deo libertatem, non esset autem ab æterno, si uno tantum instanti duraret, & sequenti annihilaretur. Quia illud sequens instans, vel esset ab æterno, vel in tempore: si ab æterno? Ergò ab ante æternitatem potest aliquid præcedere, præcederet enim creatio. Si in tempore. Ergò illud prius instans non esset ab æterno sed in tempore, quod enim est ab æterno, non potest præcedere tantum instanti id, quod est in tempore, infinitum enim plusquam finito, debet excedere id, quod est finitum, tale autem nullum simile absurdum sequeretur, si creatus in instanti Angelus, immediatè sequenti instanti annihilaretur.

RESPONDERE solet secundò. Annihilandum illum Angelum in parte indeterminata minori & minori in infinitum.

Hæc Responsio

NON SATISFACIT. Tum quia quæro, an respondeat in tempore aliquid proportionatum illi annihilationi vel non, si enim non respondet aliquid proportionatum? Ergò potest benè post creationem Angeli sequi immediatè annihilation Angeli, jam enim non sequetur tempus componi ex instantibus; si autem aliquid proportionatum responderet. Quæro an illa ipsa pars indeterminata minor & mi-

nor in infinitum, sit æqualis, vel major vel minor. Si æqualis? Ergò est quid instantaneum. Ergò non in parte minori & minori, sed in intatè annihilatur. Si minor? Ergò instantanea annihilatione, datur minus. Si major? contra erit, quia quidquid ultra instantaneam annihilationem est, jam non mensurat eandem sed excedit. Tum quia quæro, ipsa creatio Angeli vel est in instanti, vel non est? si non est in instanti? non coherentè imprimis responderetur; nam quomodo non potest Angelus in instanti immediatè sequenti annihilari? quia sequeretur instans post instans, siquidem jam nec antecederet instans, utpotè cum per Te, creatio illa, non sit futura in instanti. Jam autem qui etiam fieri potest ut res spiritualis non in instanti producat, utq; ea quæ sunt tota simul, non ponatur tota simul, adeoq; in instanti? Si autem creatio est in instanti? Ergò & annihilation est in instanti, ratio enim utriusq; eadem est, nempe spiritualitas substantiæ quæ nec poni per partes, nec annihilari per partes potest. Consequenter non fiet in parte indeterminata. *Neg. valet si dicat,* quia sequeretur instans post instans, ideoq; annihilation debet esse in parte determinata, reditur enim ad argumentum per contradictorium, & debere esse in parte indeterminata illam annihilationem ut probatur, & non debere esse, quia res spiritualis, si non potest incipere nisi tota simul, ita nec desinere. *Neg. valet, si dicat,* creationem etiam Angeli esse quidem instantaneam, sicut & annihilationem, sed neutrum fieri in instanti, sed in tempore indeterminato, redibit enim argumentum primo loco factum, qualis quantaq; sit illa pars. Tum quia contra hanc partem indeterminatam, urgeri possunt reliqua, quæ supra in simili adlata sunt.

RESPONDETUR tertio. Posse creato Angelo annihilari eundem in instanti immediatè sequenti, nec tamen sequetur tempus componi ex instantibus, quia nihil proportionati responderet in tempore, sequereturq; instans post instans intrinsecum, sed non sequeretur instans post instans extrinsecum. Nomine instantis intrinseci, venit indivisibilis quæcunq; actio, vel quali

actio, duratio intrinseca, seu emissa passiva conservatio &c. Nomine autem instantis extrinseci, venit instans temporis: & sicut si Angelus colligat se in punctum in quanto permanenti, nihil respondet proportionatum, ita nec respondet in quanto successivo quicquam proportionatum illi v.g. Creationi.

SECUNDA SENTENTIA est: *Quantum successuum, componi ex partibus in infinitum divisibilibus.* Hæc sententia impugnari debet ex iis quæ supra allata, sequeretur enim quod una hora possit totâ æternitate durare, & cum adhuc non sit in illius successione, deveniendum ad negationem ulterioris successione, durare poterit ultra æternitatem.

QVÆSTIO III.

Quid tandem dici posset de compositione utriusq; quanti?

SI fides doceret unum granum papaveris ita esse divisibile, ut singula ex partibus possint proportionalem partem habere, itemq; quod uno grano papaveris, posset tegi & ulterius, & ulterius tegi, tota hæc sphaera mundi, nec tamen unquam occupare plus, de dimensione in omnem partem quam ante, esset hoc inter mysteria fidei apprimè difficilia. Hinc præsentanda erit alia via, ita tamen, ut hæc quæ adferentur, sine sine præjudicio ut dicitur sententiæ melioris, quæ vel hoc ipso, quia communis est, probabilior est. Et ea quæ adferam, non tam doceo, quam præsentio viam, an doceri possint? & melioribus ingeniis materiam offero, eruendi verum: unde mox, cum Ly posset, scilicet diminuente Particulâ, sententiam hanc proponam impugnandam.

DIFFICULTAS I.

Explicatur continuum permanens.

DICI POSSET I. *Quantum neg. componi ex indivisibilibus neg. ex partibus in infinitum divisibilibus, neg. ex partibus finitè divisibilibus, nec quidquam esse ex quo actum componatur, compositione de qua in præsentia.*

Ccc 2

Prima

141 Prima & secunda pars supponitur in superioribus discussa. Tertia & quarta pars probatur.

Omne quod componitur Physicè & actu componitur ex pluribus actu, sed in continuo non sunt plura actu, quia non sunt partes actu distinctæ. Ergo nec est compositio actu. Major supponitur ab omnibus, & probatur sic; quia si aliquid non habeat partes, non erit compositum sed simplex, ut videre est in Angelis, animâ &c. Ergo etiam si non habeat partes plures actu, non erit compositum actu. Addidi expressè quod continuum non habeat, ex quo actu componatur, compositione de qua in præsentia. Admitto enim quantum componi ex materia & forma, sed hujus compositionis non est hic locus.

142 Potius ergo inquiri debet, an in resolutione continui deveniendum sit ad indivisibilia? an ad semper divisibilia? an tandem ad minima? ex quibus quia indistinctus actu non poterit dici componi, sed rigorosè loquendo potius resultare totum, quod quæ tale partes non deposcit. Unde totum hypostaticum, constat naturâ humanâ, & Personâ Verbi, nec; tamen Persona Verbi est pars. *Et circa hanc difficultatem.*

DICI POSSET II. In resolutione Continui, deveniendum tandem ad minima Physica. Hanc conclusionem in re docuerunt antiquiores, dum censuerunt componi, continuum ex partibus finitis divisibilibus. Eam innuit Coninck & Lessius apud de Lugo Disp. 18. de Eucharistia, Sect. 3. ubi asserunt Christum non esse infinites potentia, sed finities in Eucharistia, juxta numerum finitarum particularum sensibilibus, docentes Christum non permissurum, ut tale minimum in fractione hostiæ dividatur; ubi supponunt, quod si divideretur, non foret sub illa particula Corpus Christi. Quod autem illi docent de Corpore CHRISTI, idem nos cum restrictionibus infra ponendis dicimus de quantitate. Haberi etiam ejus fundamentum potest in Euclide Lib. 1. Prop. 1. Ubi dicitur: per divisionem perveniri tandem ad magnitudinem, quæ sit minor, propositâ minori magnitudine, tandem; ut An-

gulus rectilineus, sit minor angulo contingentiæ. Fortè etiam aliquantulum meministi hujus sententiæ Aristoteles, nam hic censuit quantitatem non esse à subjecto separabilem, & tamen primò Physicor. Tex. 18. & secundo Physicor. Tex. 35. dicit: substantiam, sublata quantitate non esse divisibilem, cum autem tolli illa non possit à substantia, utpotè inseparabilis ab ipsa, nisi divisione ipsius substantiæ, admittit hoc ipso deveniri ad talem divisionem substantiæ, quæ divisibilitatem ulterius non admittat, amittendo scilicet multum linem partium, seu quantitatem divisibilitati subjectam. Hujus sententiæ accepi primum fundamentum cogitandæ, sub meo doctissimo Professore Patre PETRO PAPIESKI, qui discurrens quando-
145 nam Sacramenta causent gratiam? docuit illam causari in minimo sensibili. Cujus Scripta magno inter alia pollent encomio, quod quo diutius leguntur, magis semper sapiant, & informant.

Probat hanc Conclusio argumento non nisi negativo. In resolutione & divisione continui, non devenitur ad indivisibilia, ut probatum ex Aristotele. Ergo deveniatur ad partes. Non ad partes semper divisibiles, propter difficultatem supra propositam. Ergo ad partes non ulterius divisibiles, quas appello minima Physica. *Ut intelligatur Conclusio.*

SUPPONO primò. In istis quæ partes & molem requirunt, devenire tandem est, ut nisi certa moles detur, illa dari non possint. Sic devenire est ad minimū materiæ, quo non dato, Corpus organitari & formari non potest. Rursus quia molem & partes certas, requirit ulna ex semivulna, ne divinitus quidè, cæteris salvis, fieri potest ulna. Conformiter ad hæc dici potest rationem quanti requirere partes, & molem determinatam, adeoque, deveniri posse ad tale minimum quantitatis, ut nisi eo salvo & integro subsistere possit quantitas, ita, ut sicut organisatio in corpore, Longitudo in ulna determinat sibi certam magnitudinem, ita eam determinet sibi etiam quantitas, consequenter dico in illa medietate minimi, non esse jam reperibiles alias medietates quantitativas: & sicne
146 si quæ-

147 si quæ in sententia communi, cur non possit dividi quantitas in partes non ulterius divisibiles? respondebitur, quod id proveniat ex essentia quantitatis; ita in præsentia dici potest, quod medietas minimi, non habeat aliam medietatem quantitativam, provenire ex essentia minimi, quam defendit præsens sententia, & tu aliunde eam efficaciter non expugnas.

SUPPONO secundò. Hoc minimum Physicum, non idem esse cum indivisibilibus Mathematicis, nam indivisibilia nullo modo medium, nullo modo partes habent, minima autem Physica qualia admittimus, utrumq; hoc habent, per Euclidem autè punctū est cujus pars nulla est.

SUPPONO tertio. Quamvis quantitatem emanet ex se materia tanquam sui proprietatem, dico tamen materiam si non habeat requisitam molem, non emanaturam ex se quantitatem: nam esse emanativum quantitatis, est proprietas materiæ, eamq; ubiq; servat, ubi materia est, emanare autem actu quantitatem, convenit illi secundum conditionem requisitorum, & sicut componere compositum viventis, pertinet ad materiam, id tamen præstat, non nisi in certa mole, ita & emanabit quantitatem, non nisi in certa mole. Rursus ipsa quantitas de se extensiva subjecti, si divinitus in Angelo poneretur, non eam extensivaret defectu subjecti apti, ita & materia defectu molis requisitæ, posset fieri, quod non emanaret ex se quantitatem. Vides supposita hæc
149 procedere de minimo materiæ, nam de minimo quantitatis diceretur Difficultate tertiâ, Puncto secundò.

SUPPONO quarto. Agens naturale non posse pervenire vi suâ propriâ ad divisionem usq; minimi Physici, quia in communi sententiâ supponitur, quod nullum agens naturale possit spoliare materiam quantitate. Casu autem, quo id supernaturaliter faceret, ex templo residua cessarent esse quanta. Quod si divinitus & contra exigentiam quantitatis, retineretur in dimidio minimi materiæ quantitas, præstaret eos effectus de quibus infra, pro nunc suffecerit dicere, quod ob defectum partium requisitarum ad extendi,

150 haberet se consimili modo atq; si poneretur in Angelo, vel si poneretur in semipalmo, sine rarefactione quæcunque ulnaris, licet esset aliqua dissimilitudo, eo quod illud subjectum, haberet adhuc partes, quantumvis insufficientes ad extendi. Sicut ergo si poneretur quantitas centum pedalis in materia, quæ esset non nisi unipedi apta, non tribueret illi extensionem centum pedalem, defectu multitudinis partium requisitarum. Sic & in præsentia.

DICES. Angelus si divideret partes continui naturaliter, vel non deveniret per totam æternitatem ad minimum Physicum, vel deveniret. Si deveniret, est hoc contrâ suppositum. Si non deveniret: Ergo continuum habet partes in infinitum divisibiles.

RESPONDETUR. Quod non dicat hoc suppositum, quod in naturali Angelus, non possit devenire in divisione continui, ad minimum Physicum, sed quod ubi pervenerit ad minimum Physicum, non possit illud ipsum dividere. Quod dicitur eo intuitu, ut defendatur communis sententia docens, quod Angelus non possit spoliare materiâ, omni quantitate.

SUPPONO quinto. Casu quo Deus in medietate minimi materiæ divisi, conservaret miraculosè quantitatem, vel cum nunc de facto aliqua medietas minimi in-formatur quantitate, non potest in illa præcisè medietate assignare sua mente rationem dimidii. Ratio. Quia sicut non potest videre Deus in nigro, seu quod non
152 habet albedinem, videre inquam non potest albedinem, ita nec in eo quod non habet medietatem, videre potest medietatem; medietas autem minimi non habet medietatē, quia hoc ipso, illud minimum non esset minimum. Haberet enim aliquod minus se, subintellige divisibile re, vel assignatione.

SUPPONO sexto. Medietatem Minimam, habere se ad Minimum, sicut se habet semivulna ad ulnam, quam componere potest, appellariq; ulna, accessu semivulnæ alius, ita & illa medietas accessu alius medietatis appellabitur minimum Physicum. Et sicut quidquid demptum fuerit ex ulna hoc ipso jam non erit ulna, ita quidquid
Cec 3 dem-

153 demptam fuerit minimo Physico, quod suppono non aliud jam esse, quam medietatem minimi, hoc ipso jam non erit minimum physicum.

SUPPONO septimò, quod ex illo Minimo non possit auferri, unum aliquod indivisibile, quia nec in illo est, & si esset, haberet se illa demptio, ita quomodo se haberet casu quo ab ulna demeretur punctum in sententia Aristotelica; & sicut quamvis si quid demptum fuerit ab ulna non erit ulna, inde tamen non sequitur consistere ulnam in indivisibili Mathematico, sed in indivisibili Metaphysico, hoc est, in requisitione quantitatis determinatæ ad sui essentiam; ita non sequetur minimum illud, esse indivisibile Mathematicum.

DIFFICULTAS II.

Explicatur continuum successivum.

ÆGrè capit mens, ut si hoc instanti DEUS, creavit animam rationalem, non possit immediatè sequenti, auferre Paulo vitam, nec creare cum libuerit, sed meriri se tempore, ut illo non nisi transacto producat aliquid indigens instantaneè produci. Hinc etiam in presenti præsentanda est via.

DICI POSSET. *Quod etiam continuum successivum v. g. motus & tempus resolvatur in minima Physica*, probatur simili argumento, quo probata supra conclusio secunda. Unde consequenter dico v. g. immotus, deveniri posse ad minimum; ita, ut jam quidquid illud Minimum motus non æquat, quies debeat esse, & negatio motus successivi, & divisibilis. Unde velocitas motus inde erit, quia in velociori motu, mobile ut inquit Aristoteles multum in paucis, hoc est tempore moveretur, occupatq; in certo tempore magnum spatium, hoc est in plura minima divisibile, in tardiori autem motu, mobile parum, supple spatii, in magno, supple tempore, occupat; parum inquam spatii, seu in pauciora minima divisibile. Quia verò de tempore speciales difficultates haberi possunt, hæc ut explicantur.

SUPPONO primò. Tempus non esse entitatem aliquam realem & physicam, condistinctam à motu cælorum; & hoc est, quod innuit Aristoteles; tempus pendere ab anima & intellectu, sed solum homines cum viderent aliqua durasse, aliqua duratura esse, voluerunt habere mensuram istarum durationum & hanc mensuram appellarunt tempus. Porro cum non attenderint ad mensuranda hæc quæ hic & nunc sunt: nam hæc sibi metipsis mensura sunt, & præsentia illorum, sufficientem sui causare potest cognitionem, sed attendebant magis ad ea, quæ transierunt vel ventura sunt. Hinc Aristoteles tempus appellavit mensuram & numerum motus secundum prius & posterius.

SUPPONO secundò. Explicationem hujus termini: mensura & numerus Qui accipisti potest PRIMò pro numero numerante qualis est 1. 2. 3. SECUNDò pro numero numerato, seu pro rebus quæ numerantur, ut unus equus, duo equi. Porro tempus cum sit mensura durationum, necessariò pro numero numerante accipi debet.

SUPPONO terciò Explicationem hujus termini: prius & posterius, & dico quod cum homines vellent habere numerum & mensuram regularem, & ex alia parte volebant mensurare ea, vel maximè quæ fuere & futura sunt, hinc querere debuerunt, id quod exiit & exiturum est, idq; æqualiter quoad omnes. Nam sicut numerus numeratus si sic primum par, numerari non potest nisi per numerum numerantem 2. Ita & durationes quæ habent prius & posterius, numerari non poterunt, nisi per id, quod notum cum sit, habet prius & posterius, idq; æqualiter ad certificandum homines intra communionem vitæ. Et pro hac mensura acceperunt motum cælorum, qui factus est, & fiet, unde hoc quod duravit, per omnes motus quibus Sol percurrit Zodiacum semel, dicunt illud durasse tempore unius anni. illud autem, quod incipiet post duos decursus Zodiaci, dicunt intra tempus duorum annorum futurum. Quanquam præstius loquendo: Ly prius, non pro solo præterito tempore, nec Ly posterius pro solo

159 solo tempore futuro accipiuntur: nam in ipso præterito, sunt quæ prius & quæ posterius præterierunt, in ipso item futuro sunt, quæ prius sunt, quæ posterius futura sunt, accipitur itaq; prius & posterius pro applicabili pro eo, quod tam in præterito, quam in futuro, sive prius, sive posterius est.

SUPPONO quartò. Ad defendendam definitionem temporis, & ad difficultates, quæ pro compositione temporis ex solis instantibus proponi possunt, hoc tenendum est.

Tempus dupliciter spectari posse. PRIMò Aristotelice seu Philosophice, hoc est secundum quod dicit rationem prioris & posterioris, adeoq; rationem completi, & ita tempus acceptum excludit rationem Nunc, rationem præsentis, rationem Actus est, idq; ideò. Tum quia, ut dixi. Omne de quo dici potest, Non nunc, excludit rationem Nunc; sed quod importat rationem prioris & posterioris, importat rationem Non nunc. nam de priori dicitur, Non est nunc, & de futuro, Non est nunc. Ergo tempus quod dicit rationem prioris & posterioris excludit rationem Nunc. Tum quia id quod definitivè involvit rationem prioris & posterioris, definitivè involvit extitit & existet, de eo autem quod est actus, non potest dici sub hac formalitate, extitit & existet: & sicut est impossibile unum diem coexistere cum suis 24. horis totis simul, ita nec potest coexistere Nunc cum ordine prioris & posterioris, utruq; enim successionem necessariò involvit. Tum quia Aristoteles 4. Phys. tex. 34. insinuat. Nunc seu instans esse quid imaginarium, quod autem habet rationem prioris & posterioris non est imaginarium. SECUNDò potest accipi tempus Mathematicè, inadæquatè, inchoativè, tanquam hoc aliquid demonstrabile, & ita acceptum, non involvit rationem prioris & posterioris, sed rationem Nunc, instantis, præsentis &c. Et istud tempus Mathematicè acceptum, non debet censeri rigorosè loquendo inter partes temporis Philosophici, quia ei sic accepto non convenit ratio prioris & posterioris, cum tamen tempus Philosophicè acceptum importet

illam. Imò rigorosè loquendo nec debet dici tempus Mathematicè acceptum parte temporis Philosophici, quia in quantis, quod habet rationem partis, repetitum commensuratur toti, jam autem Nunc seu instans non potest commensurari, habenti prius & posterius. Deniq; dici potest, quod rigorosè loquendo non existat tempus Mathematicè acceptum, dum enim dicit Aristoteles illud pendere ab anima, hoc ipso illi existentiam non nisi intentionalem tribuit. Et certè cum tempus non aliud in re sit, quam motus cælorum, cum hic, non ita sit tardus, ut tardior esse non possit, & cum non ita sit velox ut à termino ad terminum sine medio procedat, sit ut ille motus, non possit dici indivisibilis, consequenter nec tempus, quod in re est motus, erit indivisibile, consequenter nec habebit rationem Nunc, nec habebit jus ullum proprium existendi, utpotè habens jus existendi non nisi identificatum motui cælorum, propriaq; illius & condistincta ab aliis existentia, erit non nisi imaginaria. Potest tamen aliquo modo & inadæquatè dici. Ratio Nunc, Tempus, ad eum modum quo puncta terminativa vel continuativa in sententia admittentium illa, spectant ad quantitatem vel sub hac formalitate, quia Nunc cum jam præterierit, habebit rationem prioris, in quantum prius erit sequentibus Nunc, rationem autem posterioris habebit in quantum successit antecedentibus Nunc.

Sed quomodo verificabitur de tempore Philosophicè accepto, quod extiterit vel extitutum est, si de Philosophicè accepto non potest verificari Nunc existit. Imprimis verificatur hæc propositio, existit motus non ita tardus, quin tardior dari non possit, & hujus verificatio fundat verificationem quod extiterit vel extitutum sit. Rursus cum aliquomodo spectet tempus Mathematicè acceptum ad tempus Philosophicè acceptum, uti dixi, sit ut ratione hujus Nunc verificari possit de tempore Philosophicè accepto, quod extiterit vel extitutum sit.

SUPPONO quintò. Quod quando creatur Angelus, anima producit &c. nihil tunc respondeat proportionatum in tempore

165 pore Philosophicè accepto, vel in motu cœlorum, sed responder tantum tempus non Philosophicè sed Mathematicè acceptum seu tempus, quod Aristoteles dicit, pendere ab anima. Quod autem nihil proportionatum respondeat in tempore Philosophicè accepto. Ratio est, quia inter illud quod essentialiter dicit rationem prioris & posterioris, & inter illud quod essentialiter excludit rationem prioris & posterioris, nihil omninò adæquationis & correspondentiæ proportionisq; est. *Neq; valet, si dicat*, respondere partes indeterminatas hæ enim alibi impugnatae sunt; Et certè vel illæ partes indeterminatae sunt æquales, vel inæquales durationi intrinsecæ productionis instantaneæ Angeli v.g. si æquales. Ergò si duratio intrinsecæ productionis Angeli est instantanea ita & partes illæ, erunt instantia. Si autem pars indeterminata est inæqualis est inæqualis vel per defectum commensurationis illi instantaneæ productioni vel per excessum & si per defectum. Ergò datur instanti minus. Si per excessum, Ergò dicitur res durare extrinsecè, cum non durat intrinsecè. Supponitur autem duratio intrinsecæ illius actionis non nisi instantaneè esse.

INFERES primò. Possè Angelum in uno instanti annihilari, in altero priori produci, neq; tunc sequetur instans post instans in tempore Philosophico, quia in illo nihil proportionatum respondet, sed sequitur instans post instans intrinsecum, & in tempore Mathematicè accepto seu quod pēdet ab anima, sequitur *Nunc* post *Nunc*, nunc enim creatur, in immediatè sequenti post *Nunc*, annihilatur. Ad quod illustrandum potest etiam hoc materiale exemplum assumi. Moveat se testudo, moveat etiam aliquis orbis celerrimus, quo casu, non responder ullus tardus motus orbis, testudinis motui, sed se habent sicut impropportionatum. Quæ de hoc instanti intrinsecò, & instanti extrinsecò adferri possent, præter ante dicta, petantur ex materia de motu Angelorum ab uno extremo ad aliud, eo enim translata sunt.

INFERO secundò. Reflectendo ad materiam de inceptionibus & desitionibus

rerum, in uno instanti intrinsecò Mathematicoq; temporis expellitur vetus forma, in alio autem inducitur nova, in tempore Aristotelicè accepto nihil proportionati respondet.

INFERO tertio. Quando nam sacramenta causant gratiam. Nam si *Ly* Quando, referatur ad ipsa verba causant tunc, cum completam habent significationem, completam autem habent significationem cum ultimò sensibilia fiunt, humano modo in sui prolatione, incipiunt autem esse ita sensibilia, cum devenitur ad illud minimum, quod si divides nondum est sensibile humano modo, si addas, jam fit sensibile. Si autem *Ly* quando, referatur ad ipsam gratiam, prout primò producit, illa quia producit tota simul, producit in instanti Mathematico, cui nihil proportionatum respondet in tempore Philosophicè accepto.

DIFFICULTAS III.

Solutio Objectionum.

POnendæ sunt in primis Objectiones, quæ videntur æquè militare contra nostram sententiam, ac contra sententiam Zenonis.

Punctum Difficultatis I.

Quomodo in his Principiis dividi possit linea, & quomodo minima se tangant.

OBJICITUR primò. Posito quòd in resolutione continui deveniatur ad prædicta minima Physica explicari non poterit, quia linea recta dividi possit in partes æquales, quod tamen fieri posse demonstravit Euclides.

RESPONDETUR. Si ponatur linea tribus v.g. minimis constare, in æqualia fiet divisio, quia minimum, quod est in medio, duabus medietatibus constat, adeoq; talibus quæ posita divisione per medium æqualitatem fundent. Si verò ponatur linea constans duobus minimis Physicis & medietate unius minimi, adhuc in æqualia fiet divisio, quia medietas illa habebit se

per

171 per modum medii communis, intentum autem demonstrationis, non vetat ne salvetur æqualitas divisionis in linea recta, si aliquid ponatur per modum medii communis utriq;. Quod ipsum illustrari potest instantiā, admittente, ex rebus & punctis continuativis constare quantitatem si enim ponas lineam constare ex rebus A. B. & ex puncto cōtinuativo, illa linea in æquales partes divideretur, quia illud punctum esset per modum termini communis. Reperi etiam possunt superius dicta; demonstrationes Mathematicas non esse absolutas, sed ex hypothesi, nec Mathematicum attendere, quòd quantitas componatur ex partibus in infinitum divisibilibus, vel punctis, sed procedere v.g. ex suppositione divisibilitatis in infinitum. Reperiuntur etiam Mathematici, qui ostendunt salvis demonstrationibus posse defendi, quantitatem constare ex punctis, multòq; magis minimis. Proposueram etiam hanc sententiam Patri Ricciolo & Socio ejus Patri Grimaldi notis in Italia Mathematicis, censuerunt hæc posse dici salvis demonstrationibus Mathematicis.

OBJICITUR secundò. In dicta sententia non posse explicari, quomodo ratio contactus posset convenire quanto.

RESPONDETUR. Ponatur linea constans tribus minimis. A. B. C., ponantur rursus uniuscujusq; minimi duæ partes, prior 1. posterior 2. hoc posito dici potest quod 2. minima A, tangat 1. minimi B; & 2. minimi B; tangit 1. minimi C. consequenter nec se penetrant faciuntq; non penetrata extensionem localem. Restat nihilominus explicare, quia ipsæ partes medietatis minimi, si dantur, vel ipsæ medietates minimorum se contingant.

173 Circa contactum ipsarum medietatum minimi, hoc dici potest: quòd illæ medietates minimi, tangāt se totis, non tamen se penetrant, quod ipsum sic explicatur. Ex ratione contactus ut sic, non sequitur penetratio, ut experientia & ratio probat. ex contactu etiam partibus, non sequitur penetratio partibus, neq; enim digiti dum se contingunt penetrant se. Ad hoc ergò, ut vel ex contactu partibus, vel ex contactu totis sequatur penetratio debet habere

re contingens unum, respectu aliū, intrei- 174 tatem. Porro quando se totis tangunt illæ medietates, unum respectu alterius intreitatem non habet, propter principium aliunde superadditum, scilicet quantitatem, cujus saltem secundarius effectus est impenetrabilitas.

Quod autem dictum de quantitate superaddita, faciente ne medietas minimi materiæ, possit penetrare medietatem aliū minimi materiæ, idem proportionaliter dici debet, quod faciat etiam sui medietates non posse penetrari: sicut enim quantitas & sibi & alteri adfert rationem extremitatis, ita & rationem impenetrativitatis. Neq; valet si idem applies, ostendendo quòd puncta, quamvis se tangant totis, non se penetrent, non inquam valet si idem applies. Quia Zenonistæ non admittunt quantitatem esse accidens superadditum, ut videre est in Arriaga. Rursus sententia illorum, saltē per ordinem ad minima ipsa se contingentia paritatem cum nostra non habet, quia illi in suis punctis medietates nullas admittunt, ratione quarum fiat contactus unā medietate, quin fiat contactus aliā medietate. Quamquam etiam dici posset, quòd illæ medietates se tangant partibus intransitivè, quia sunt partes totius minimi, sed non partibus transitivè, hoc est aliis divisibilibus in se inclusis. Rursus circa contactum partium ipsius medietatis minimi, si dantur, hoc dici posset, quòd illæ se tangant se totis, non tamen se penetrent. Ratio.

176 Quia ad hoc ut aliqua dicantur se penetrare, præter intreitatem debent semper vel actu, vel potentia habere rationem duorum. Sic v.g. duo Angeli dicuntur se ipsos penetrare, Corpus item Christi penetravit lapidem sepulchri, interveniebaturq; tunc ratio actualis duorum. Angelus autem non dicitur penetrare seipsum, nec anima rationalis existens in capite, dicitur esse penetrata cum se ipsa existente in pede, quia nec Angelus nec anima respectu sui rationem duorum habere possunt, cum ergò partes medietatis minimi, si dantur, rationem duorum divisibilibus habere non possint, quia divisio illis ulterius convenire non potest, alias vel actu,

Ddd

vel

177 vel potentiâ, daretur minus quantitativum quantitatis minimo, ideo nec se penetrant. Et hoc principium supponit, quod in illa medietate minimi, residua manent partes. Ut autem Natura illius medietatis Minimi intelligatur. Sic

Punctum Difficultatis II.

Supponuntur Quædam.

SUPPONO primò. Quòd quando jam divinitus fit divisio minimi quantitatis, connaturaliter loquendo, petit materia non ita conservari, sed si debet conservari petit reponi in statu emanandæ actualiter quantitatis. Ratio. Quia omnis essentia petit poni non nisi in statu, in quo salutem emanet suas ex se proprietates, & sic (supposito quòd potentiæ animæ distinguantur realiter ab anima) Si anima non possit emanare ex se potentiam intellectivam, & volitivam, ob violentiam quam patitur, petit non ita conservari.

SUPPONO secundò. Posito quòd velit tamen ita Deus illam materiam conservare, posset dicere quis, nullas illam medietatem minimi habere partes, nec tamen tunc deveniendum in divisione continui ad indivisibilia. Quia quando horret communis Philosophia asserere, quòd in divisione continui deveniatur ad indivisibilia, horret indivisibilia quæ contineant & componant quantitatem, sed non indivisibilia secutura quantitate ablatâ, cum etiam agnoscat divisibilitatem non nisi ex suppositione quantitatis, materiæ competere, de quo supra actum.

179 Hinc hæc Propositio. Devenitur tunc ad indivisibilia distinguitur: ablatâ quantitate Concedo; manente seu positâ quantitate Nego. Vel si mavis dic, devenitur ad Indivisibilia tanquam ultimo contentiva quantitatis, vel primò ejus principiativa Nego. devenitur ad Indivisibilia hoc est ad dividuum, ultimo. Concedo. Unde illæ duæ medietates, ablatâ quantitate sunt formaliter indivisibiles, divisibiles potentiâ, quòd non competit punctis, divisibilitate illorum potentiâ in hoc stante, quia si conjungantur emanabunt ex se quantitatem, quæ illis in illo minimo

adferat divisibilitatem. Et sicut licet materia ante quantitatem non sit extensa, ubi emanarit quantitatem, redditur extensa: ita illa medietas minimi, conjuncta alteri medietati, ubi illud minimum emanarit quantitatem, acquirit divisibilitatem non in se, sed in illo toto minimo. Porro non tam medietas minimi componit quantitatem, quam potius ipsum minimum, compositivum enim quantitatis est ipsum quantum, ipsum autem Minimum, in se est quantum. Unde illi medietati rigorosè potius, competit esse in eo, quòd componit quantitatem, quam componere illam.

181 ADDO. Quæ hinc dicta sunt, de ipso quanto, idem dici debet de quantitate, à materia separata, quòd in illa sit minimum divisibile, sed illâ divisibilitate, positâ, jam non erit quantitas, nec extensio, nec extreitas: cumq; impossibile sit manere rem sine sua essentia, si essentia illius auferetur, etiam illa res auferri debet, ita ut oppositum ne divinitus quidem fieri possit, sic etiam positâ divisione jam non manebit illud accidens extensum, adeoq; nec quantitatis accidens, cumq; essentia quantitatis sit, descripta aliâs extreitas seu extensio, hinc quando non manet jam extreitas & extensio, nec manet quantitas, ita ut oppositum ne divinitus quidem fieri possit: Consequenter in his principiis non deveniatur unquam ad indivisibilia stante quantitate, adeoq; ad componentia quantitatem indivisibilia secus in sententia Zenonis. Unde

182 INFERS. Aliter se habere minimum materiæ aptæ emanare quantitatem, & aliter minimum quantitatis, quia scilicet positâ divisione minimi materiæ, non est indispensabile, ut conservet Deus medietatem Minimi, quamvis sine proprietate debita, salvabiturq; primo essentialis conceptus materiæ in medietate minimi materiæ, nempe ratio subjecti primi, quia autem non salvabitur ratio extensi & extreitasibilis in medietate minimi, ideo indispensabilem petit post divisionem utraq; pars non esse, quia alias in quantitate stante quantitate deveniretur ad indivisibilia quòd repugnat, vel ad semper dividuum, quòd impugnatum est.

INFERS.

183 INFERS item, quòd longè aliter se habeat Quantitas, quam alia accidentia, secundum se spectata, quia alia accidentia non indigent alio ad sui esse, secus quantitas, idq; ex eo quia quantitas non potest salvari sine extreitate. Et quia nihil respectu sui extreitatem habet, sed ex appositione alterius, ideo si hæc appositio non sit, jam non erit extreitas, adeoq; nec quantitas, & quia hæc extreitas non est, ablatâ medietate minimi, ideo nec est quantitas illâ ablatâ.

184 INFERS deniq; differentiam hujus sententiæ à sententia Zenonis; secundam hanc responsionem, non admittentem partes in medietate minimi; quia scilicet ultimum, ad quòd devenitur in resolutione Continui, est minimum divisibile, hocq; est quòd componit quantitatem, separationeq; positâ, indispensablem annihiletur illæ duæ partes, quia illarum essentia, est cum extreitate esse, quam tunc non possunt habere. Et sicut si pars albedinis non posset esse albedo, annihilari exigeret, ita illæ partes annihilari exigunt, cum essentialiter ordinatæ sint, ad actû extreitasandum, consequenter hinc deveniretur ad minimum divisibile, in sententia Zenonis ad indivisibilia. Deinde in sententia Zenonis compositiva sunt indivisibilia, in hac sententia compositiva sunt Minima, adeoq; in sententia Zenonis primò inchoativum Quantitatis est Indivisibile, ultimò item contentivum. In hac autem sententia, primò inchoativum & ultimò contentivum Quantitatis, est illud primò dividuum, & ultimò dividuum, hoc est Minimum. Respicunt hæc illud principium. Impossibile est manere hoc, & non esse hoc, quòd est, aliâs esset sine se, consequenter impossibile erit manere medietatem minimi extensionis, non esset enim sibi ratio formalis extensionis, & tamen quantitas ex essentia sua est ratio formalis extensionis. Sed de medietate Minimi ut tentetur alia via discurrendi. Hinc

185 SUPPONO tertio. Ut clariùs constitutur differentia illius Medietatis Minimi ab indivisibili materiali, adeoq; etiam habente rationem molis, possent poni plures partes, quamvis à se non divisibiles, &

186 ita se habentes, ac se haberet materia omni spoliata quantitate & redacta in punctum, cujus una pars, non potest ab alia dividi & separari, & sicut si illa Materia per impossibile non esset capax quantitatis, nullo modo dividi posset, datâq; unâ parte daretur tota, ita cum illa medietas non sit capax. Se solâ quantitatis & divisibilitatis, nunquam poterit dividi, partitionemq; admittere, de qua pluralitate partium ita discurre potest.

IMPRIMIS dici posset ponendam esse pluralitatem partium, vel enim plures illæ partes sunt identificate vel non identificate? Si identificate? Ergò non plures. Si non identificate? Ergò plures.

187 DICI deinde posset, quamvis videat Deus pluralitatem illarum partium, de distinctione tamen discurrendo, posset asseri, illas non esse realiter actualiter, sed realiter potentialiter distinctas. Idq; ideo quia debet esse minor distinctio rerum, quæ non ratione connotati alicujus extrinseci, negant separabilitatem realem, sed defectu orto ex carentia perfectionis sibi debitæ, & quia est minor distinctio potentialis quam actualis, illa poni ideo posset, & sicut defectus separabilitatis absolutus, fundat negationem distinctionis realis, ita defectus ortus ex carentia perfectionis & ineptitudine ad separari, orta non ab extrinseco connotato, sed ut dixi ex carentia perfectionis sibi debitæ, & à se emanabilis, fundare debet distinctionem Minorem adeoq; Potentialem. 188 Dicuntur autem illæ partes potentiâ distinguui non quòd actu sint aliquando distinguendæ, sed quòd habeant vim & potentiam mole suâ excludendi à se indivisibile Mathematicum. Nomine autem ipsius penetrationis ex jam dictis supra non intelligitur rigorosa penetratio, quæ est extreitas eorum, quæ habent potentiam ut actu dividi & separari possint, sed intelligitur sola occupatio ejusdem spatii, competens moli condistinctæ ab indivisibili Mathematico, non tamen habenti, tantum, quantum requiritur, ut illud evadat primò quantum, hoc est ut evadat minimum quantitatis, frequentius tamen appellamus hoc penetrationem, quia nomine il-

D d d 2

ne il-

189 ne illius vulgò sumitur in eodem loco existentia, cum tamen deberet dici non nisi partium non extensibilium in eodem loco positio.

SUPPONO quartò. Sive inter illas partes sit distinctio realis actualis sive potentialis, non tamen videtur Deus divisibiles illas esse, quia non potest difformiter objecto videre, illud autem objectum, ut dixi, non est divisibile. Rursus cum ita sint illæ plures partes, ut sint penetratæ, non potest Deus designare hanc, quin designet omnes, esse penetratas, quanquam de partibus his discurre, jam non spectat tunc, ad materiâ de quantitate, sed ad hanc quod materia de se adferat, partes entitativas.

SUPPONO quintò. Non esse dicendum quòd in distinctione partium entitativarum materiæ, reperibilis in medietate minimi quantitatis, sit procedere in infinitum. Ratio. Tum quia non minus esset distinctio in illa minimi medietate, quam in tota possibili materia de quo argumento supra egimus. Tum quia de divisibilitate vel acceptibilitate partium nunquam agunt Philosophi nisi per ordinem ad quantitatem, hancq; in infinitum acceptibilitatem earundem, non dicunt convenire materiæ sed quantitati, quæ quia non continetur in medietate Minimi, nec illi etiam ex principiis oppositorum adferre debet distinctionem partium in infinitum. Tum quia quamvis concedatur, quòd non sit procedere in infinitum in distinctione partium entitativarum, non

191 sequitur materiam componi ex indivisibilibus, seu indistinguibilibus partium entitativarum, nam quamvis tanti plures Mercurii non possint fieri ex hoc ligno, non sequitur lignum componi ex tantis Mercuriis, sed suâ entitate stare, ita vel ita magna penetrata tamen, & nisi accedat pluralitas entitatis, non erit divisibilis quia nec quantifanda.

COLLIGES hanc responsionis partem admittere in illa medietate Minimi partes ut evitet puncta Zenonistica, non admittere autem separabilitatem, partibilitatem adeoq; assignabilitatem partium, ut evitet divisibilitatem in infinitum, cum utrumq; hoc argumentis evincatur: me-

dium ergò erit dicere, quòd dentur in illa medietate partes potentiâ plures, sed non divisibiles, assignabiles, &c. Et si occupante Angelo locum divisibilem non possunt in Angelo divisibilitates poni, ita habente medietate illâ partes, poterit poni pluralitas, sed non divisibilitas nec assignabilitas: & quidem loquendo de partibus medietatis minimi materiæ, de illa dici potest quòd habeat partes, sed non potentes se solis emanare quantitatem, loquendo autem de medietate Minimi ipsius quantitatis, habet illa partes in quibus solis non sit vis extendendi aliud nisi ex accessu similium partium, & nisi illæ accedant, indispensabile est ex dictis ut maneat in rerum natura Quantitas actualis.

Punctum Difficultatis III.

Continuatur solutio Objectionum.

193 OBJICITUR tertio. In hac sententia non esse explicabile quis effectus formalis tribuatur illi minimo physico.

RESPONDETUR. Tribui illi extensionem partium Minimi in ordine ad se, tanquam effectum formalem primum, & extensionem in ordine ad locum tanquam effectum secundarium, ita ut vi quantitatis occupet minimum loci divisibilis.

OBJICITUR quartò. In hac sententia non posse explicari quid fieri possit rarefactio.

194 RESPONDETUR, in multorum principiis posset fieri rarefactio per intermissionem corpusculorum minimis illis unitorum, vel per superadditionem qualitatis, cujus sit effectus formalis major occupatio loci quam posset occupare à Sola quantitate sibi connaturali, & quâ ratione in quacumq; sententia salvatur negatio bilocationis, eodem modo in præfenti salvari debet, nec jam posita extensione majori in ordine ad locum, quæ provenit à raritate, sequeretur divisibilitas plusquam in duas medietates minimi, quia ad divisibilitatem non sufficit sola extensio major, sed conditio entitatis, & sicut Angelus occupans sphaeram divisibilem dividi non potest ob negationem absolute partium, ita

195 nec dividi poterit illud minimum, plusquam in duo dimidia, ob defectum sufficientium ad dividi.

OBJICITUR quintò. Ponamus poni à Deo lineam rectam, quæ desinat in medietatem minimi Physici, ponamus rursus minimum physicum, demittat Deus in medium illius minimi lineam dictam, quo casu illa linea assignabit sibi partes medietatis utriusq; & non unam aliquam medietatem. Ergò assignatio illa fundabit divisibilitatem partium uniuscujusq; medietatis.

RESPONDETUR. Ex hac suppositione sequi duo contradictoria nempe & applicari per medium minimo quantitativo illam lineam desinentem in medietatem minimi & non applicari per medium. applicari quidem ut supponitur. Non applicari autem quia ex dictis hactenus, in illis medietatibus non dantur alia dimidia, quid ergò illi lineæ respondebit? Nihil proportionatum: Nihil enim medio minimi in medietatibus minimi ab utrinq; sumptis proportionatum respondere potest. Et sicut nihil proportionale responderet si supra tabulam constantem partibus in infinitum divisibilibus ponatur indivisibile Mathematicum, vel si collocet se Angelus supra planum reductus ad punctum loci, ita & in præfenti idem dicendum.

197 OBJICITUR sextò. Etiam si detur minimum Physicum, tamen conceditur posse dari medietas minimi, quæ debet esse minus quid minimo. Ergò cum minimum Physicum habeat aliquid minus se, etiam medietas minimi habebit aliquid minus se. RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia si ponatur dari minimum divisibile, sed non ulterius, ultra medietatem, non dabitur processus in infinitum in divisione continui, qui processus supra impugnatus est. Si autem daretur adhuc ipsius Medietatis medietas, & sic ulterius, daretur processus in infinitum in divisibilitate, quod supra impugnatum. Rursus ut dictum supra duplici viâ discurretur de ista medietate minimi. Inprimis quòd illa medietas non habeat partes, & secundum hoc principium dici potest. Disparitatem esse. Quia cum illud minimum habeat partes,

198 bene in illas dividi potest. Quia autem medietas minimi partes jam non habet (ex positione istius responsionis quæ non impugnatur) idè illa medietas, in minus jam dividi non potest. Deinde de eadem medietate minimi ita discurretur, ut ponatur, haberi quidem illæ partes sed non quantabiles, non divisibiles se solis. Hinc cum minimum constet quantabili dabitur in Minimo Physico medietas, non dabitur autem in medietate minimi, tanquam non quantabili, adeoq; nec divisibili; nec separabili ut dictum supra.

199 INSTABIS. Quia non tantum ulna, sed etiam semiulna non est quid indivisibile physice nec est punctum, idè datur ulnæ non tantum medium, sed etiam datur medii ulnæ aliud medium. Ergò etiam quia medietas illa minimi Physici non est quid indivisibile physice, nec est punctum, non tantum dabitur medietas minimi physici, sed etiam medietas, medietatis minimi physici, alias si illa medietas nullas omnino habet partes, coincidet cum puncto, atq; ita ex duobus omnino indivisibilibus medietatibus, seu ex duobus punctis, componetur minimum Physicum.

200 RESPONDETUR. Hoc argumentum potere non illam partem præscutere responsionis, in qua diximus in medietate minimi posse poni partes licet seipsis non quantabiles, non divisibiles hinc si placeat arguenti potest tenere hanc responsionem. Sed nec expugnat aliam præfentam responsionem, quòd scilicet in medietate minimi nullæ dentur partes. Argumento ut ponitur. Negatur Antecedens, nego enim non deveniendum in divisione ulnæ ad aliquod minimum quod jam dividi non possit salva quantitate, cujus oppositum supponit arguens in suo Antecedente; Hinc illud aut negari debet aut distinguere sic, quia non tantum ulna, sed etiam semiulna non est punctum, idè datur non tantum ulnæ medium, sed etiam medii ulnæ medium, ita ut sit semper procedere ad tales medietates Nego Antecedens. Ita ut non sit procedere Concedo Antecedens & Nego Consequentiam. Quare autem licet dentur in minimo medietates, non dentur in medietatibus medietates &

201 ex argumento supra posito & ex dictis
immediatè ad objectionem colligitur.
Nec inde sequetur componi quantitatem
ex duobus indivisibilibus, sed componi-
tur in nostris principiis ex minimo eoq;
divisibili, habenteq; illas duas partes, &
quidem ejus naturæ ut sit impossibile ma-
nere unam in rerum natura sine altera, ut-
potè sine qua divisibilitatem extremitatēq;
adferre non potest, cum tamen de essen-
tia quantitatis sit esse extremitativam. Hinc
in divisione continui non devenitur salvā
quantitate, nisi ad minimum divisibile
tanquam compositivum continui, cum ta-
men in sententia Zenonis deveniatur non
nisi ab indivisibile, quæ ipsa objecti mul-
tò minùs urget, si ponatur quod in medie-
tate minimi sint partes, sed non assignabi-
les, non divisibiles, sicut nec sunt assigna-
biles, nec divisibiles in materia habente
partes si spoliatur omni quātitate, & quæ
sint hoc solo partes, quia mole suā entita-
tivā, natæ sunt excludere indivisibile Ma-
thematicum. Unde rigorosè loquendo in
his principiis non deveniatur ad duo indi-
visibilia, hæc enim supponunt communi-
ter pro punctis, sed ad unum divisibile
non ulterius dividuum. Vide superius di-
cta Puncto Difficultatis secundo, Suppo-
sito secundo.

OBJICITUR septimò. Hæc sententia
gravissimas difficultates tam in sententia
Zenonis, quàm in sententia Aristotelis
non evadit.

203 RESPONDETUR. In sententia Aristote-
lis maxima est difficultas divisibilitas in
infinitum, contra quam processit argu-
mentum supra à nobis factum, cum tamen
in divisione continui per nos deveniatur
ad minimum non ultra salvā quantitate
divisibile. In sententia autem Zenonis
difficillimum est argumentum Aristotelis
quomodo se puncta illa tangerent. In prin-
cipiis autem nostris unum minimum Phy-
sicum tangit aliud sui medietate. Hinc
hæc graviora & alia similia argumenta
non petunt nos.

INSTABIS. Aristoteles definit Quantum,
quod sit in ea quæ insunt divisibile.

RESPONDETUR. Sicut definitur homo
definitione physicā, quod constet seu

componatur ex corpore & anima, nihilo- 204
minus posita separatione, jam non con-
stat Homo animā & corpore, sed constat
salvo esse hominis, ita Quantum, est in ea
quæ insunt divisibile, sed eousq; quousq;
manet Quantum; Et ita v. g. manet divi-
sibile in decem Minima, postea in novem,
& quia unum minimum ultimò continet
quantitatem. Hinc illo ablato non erit
jam necesse ulterius manere divisibile.

NOTANTUR QUÆDAM AD EXPLICAN-
DA HACTENUS DICTA.

Per nos materia spoliata omni quanti-
tate redigeretur ad punctum indivisibile,
accessu autem quantitatis extendi poterit.
Nihilominus unipedalis materia, non est
capax quantitatis centum pedalis, idq; ex
eo quia spoliata omni quantitate materia, 205
supponitur habere partes entitativas ap-
tas ab extendi, jam autem unipedalis
materia, non habet partes entitativas,
quæ possit vi quantitatis fieri centumpe-
dalis, aliàs antequam fieret centumpe-
dalis, deberent supponi partes penetratæ
sub quantitate unipedali, aut replicatæ in
centum pedali aut rarefactæ.

Quando item dicimus quod à Minimo
Physico non possint accipi unum indivisi-
bile, loquimur de indivisibili quod sit su-
peradditum ipsi minimo in se consistenti,
nam per nos, ut infra constabit, neq; ter-
minativa puncta dantur, nec continuati-
va. Licet ponamus constare illud mini-
mum duabus medietatibus de quibus una
respondendi via dicit. Quod illæ medie- 206
tates non habeant partes. Casu quo po-
natur linea tribus minimis constans fie-
retq; divisio æqualis, quia nempe divisio
caderet in Minimum quod est in medio
duabus medietatibus constans, jam una in
divisibilis medietas demeretur quidem
ab alia, sed quia adjungeretur huic, vel illi
minimo adhuc esset contentiva quantita-
tis. Nec tamen à minimo auferretur per
nos indivisibile, quia negavimus à mini-
mo Physico posse separari punctum ali-
quod, quod esset superadditum, habe-
retq; se per modum terminativi aut con-
tinuativi.

CONCEDO tenere Nos, in una respon-
dendi via, quod singulæ medietates mini-
mi in

207 mi in se spectata sint indivisibiles, & sin-
gulæ in se non quantæ, sed ex accessu sui
ad invicem quātisantur & extreñantur, &
ex hoc jam se penetrare non poterunt,
Nam licet partes, materiæ spoliatæ quan-
titate se penetrent, quia tamen illæ ipsæ
medietates una sumptæ, sunt in quanti-
tate ipsa quantitas, ideo in illo Minimo
non se penetrant.

Quando ad objectionem secundam
dicimus, quod partes medietatis mini-
mi rationem duorum divisibilium ha-
bere non possint, non intelligendum est
de partibus ipsiusmet minimi, nec dici-
mus duas medietates, non habere ratio-
nem duorum, sed id dicimus de partibus
medietatis, si dentur. Non est insuetum
208 corpus ante animationem dicere anima-
bile in potentia, & non tantum appellare
animatum ipsum totum. Ita dici potest
in potentia unam medietatem minimi esse
divisibilem, licet non nisi ex accessu ut ita
dicam aliis medietatis reddatur divisibi-
lit. Licet hæc locutio non in omni phrasi
semper teneat. Ipsum autem Minimum
debet dici potius actu divisibile, quàm
merè potentiā divisibile.

Quando interdum dicimus medietatem
minimi habere partes, non tamen partibi-
litate illarum, interdum dicimus illas
medietates non habere partes, hoc ita ac-
cipiendum est, quod scilicet hic duplex
præsentetur via discurrendi de istis medi-
etatibus, adeoq; non est hæc doctrina col-
209 lectivè sumenda, alioqui esset contradi-
ctoria, sed problematica, & aut hæc aut
illa tenenda est via.

In Via hac quæ docet haberi in medie-
tate minimi partes potentiā, non tamen
designabiles, non sequitur ex eo, quod
sint partes potentiā, esse jam divisibiles.
Nam quod Mercurius qui est potentia in
ligno, per Aristotelem, possit designari,
id ex eo est, quia illa potentia, habet in se
& continet, aptaq; est de se continere &
quantitatem & extreñationem, quod non
convenit secundum dicta partibus illis
medietatis minimi, si dentur.

Est quidem Verum quod si agens, Mi-
nimum Physicum quantitatis dividerit, jam
amplius non sit futura in rerum natura

quantitas illo minimo contenta. Sed ne- 210
gatur posse hoc Viribus naturæ præstare
aliquod agens, ut dictum supra Difficul-
tate primā. Si tamen etiam divinitus divi-
deret agens ipsum minimum materiæ, di-
xi, posse adhuc materiam servari, adeoq;
posse illam non annihilari, licet petat, non
conservari in rerum natura sine tali pas-
sione.

CONCEDO Essentiam quantitatis esse,
habere extremitatem partium, sed quousq;
manet quantitas. Concedo quod quæli-
bet pars continui, habeat essentiam quan-
titatis, sed eousq; quousq; habet rationem
partis continui, sed rationem partis con-
tinui non habet nec habere potest, nisi
quousq; durat ratio minimi quantitatis, &
sicut licet quælibet pars aquæ habeat es- 211
sentiam aquæ, nihilominus si separetur
forma aquæ à materia aquæ, jam non ma-
ner essentia aquæ, sic nec manet quantitas
non manente minimo quantitatis, adeoq;
nec debet residua manere extremitas par-
tium.

COLLIGES primò. Per quid differat
hæc sententia à sententia Zenonis. Nam
imprimis ipsum Minimum Physicum, est
divisibile, Puncta Zenonis indivisibilia
sumendo unā utramq; Responsionis par-
tem. Rursus in parte illa respondendi,
quæ docet in medietatibus minimi, inesse
partes licet non ulterius assignabiles, di-
visibiles &c. Hoc ipso ponitur distinctio
à punctis Zenonisticis, quæ carent parti-
bus. In modo autem illo respondendi qui 212
negat illis medietatibus partes, adhuc
hæc sententia distinguitur à sententia Ze-
nonis. Tum quia non illæ medietates in-
divisibiles componunt quantitatem, sed
illud minimum dividuum non ulterius di-
visibile, ut supra dictum. Tum quia in
sententia Zenonis devenire est ad pun-
ctum quorum unumquodq; separatim ha-
bet jus existendi, in nostra sententia deve-
nire est non nisi ad Minimum. Nam nul-
la illarum medietatum habet jus existen-
di, si separetur ab alia. Unde non deve-
nitur in divisione continui ad illas medie-
tates, sed non nisi ad minimum. Tum quia
in sententia Zenonis punctum se ipso de
quantitate participat, in principiis nostris

de quan-

213 de quantitate non participat nisi Minimū. In Principiis Zenonis primum punctum primò inchoat quātitatem, ultimum punctum ultimò continet. In nostris principiis quod primo inchoat quantitatē est Minimum, & quod continet, est itidem Minimum idēq; divisibile. Et quia res in id resolvitur, ex quo componitur, hinc in principiis Zenonis, resolvitur quantitas in punctum. Per nos autem non resolvitur in medietates Minimi sed in Minimū. Et sicut malē quis inferret componi continuum nihilo, quia sublato puncto ultimo in sententia Zenonis, vel omnibus partibus, in sententia Aristotelis, manet nihil, ita nec quisquam inferre potest, componi Quantitatem in nostris principiis per indivisibilia, eò quod ablato ultimo divisibili nihil ulterius dividuum maneat.

214 COLLIGES secundò. In nostris Principiis, instantaneis actionibus, durationibus, annihilationibus, motibus discretis, à Termino à Quo, ad Terminum ad Quem sine medio, &c: nihil respondere proportionatum in ipso tempore, seu motu cœlorum.

DICES. Respondere aliquid proportionatum, est quando existit tempus, vel aliquid temporis, idēq; vel divisibile, vel indivisibile. Sed quando v.g. instantaneè producitur gratia, existit tunc tempus, vel aliquid temporis, divisibile; vel indivisibile; Ergò quando v.g. producitur gratia, respondet aliquid proportionatum.

215 Quod Argumentum est in Galeni.

RESPONDETUR. Argumentum hoc, non esse in Galeni figura. Ratio. Quia in Galeni figura, hoc quod erat prædicatum in prima propositione, ponitur pro prædicato in secunda Propositione, quod in præfenti non sit. Quod si dicas esse hoc in Galeni figura, sed non in prima, suppono hujus oppositum demonstrari à Dialecticis, quod scilicet, nulla sit figura Galeni, nisi prima, quæ teneat. Hoc etiam Argumentum, non est in secunda figura, quia nulla præcessit negativa. Non etiam est in tertia figura. Quia non servatur, Tertia bis subijcit, consequenter nego hoc argumentum esse in forma rigorosè collocationem terminorum spectando. Cæ-

216 terum si prædicatum primæ propositionis ponatur pro subiecto in eadem, erit argumentum in prima figura. Dixi rigorosè spectando collocationem terminorum, quia quando servatis iisdem terminis, & intento, quod probari debet, vitium oritur ex sola materiali transpositione terminorum, debet Argumento categoricè responderi.

Hinc dico. Quòd tunc quando instantaneè, v.g. causatur gratia, non existat commensurativè tempus, vel aliquid temporis; quia tempus & aliquid temporis definitivè involvit prius & posterius; quia autem in instantanea productione v.g. gratiæ, non est quidquam inclusivum prioris, & posterioris, ideo, nec existit tunc tempus, vel aliquid temporis, commensurativè, sed existit tunc tempus, hoc sensu, quia ab initio mundi usq; nunc, non erat quies cœlorum, & interim producta est gratia. Non etiam existit tunc indivisibile temporis, quia indivisibilia, sive terminativa, sive continuativa infranegantur.

In idem recidet si dicas conformiter, ad dicta superius, quòd scilicet, Nunc Mathematico productionis gratiæ, non respondeat Nunc Mathematicum temporis, quod solum esset proportionatum, sed existit tunc, Nunc Physicum, adeoq; Nunc non proportionatum.

INSTABIS. Non respondet illi productioni aliquid divisibile. Ergò indivisibile. Hæc enim sunt contradictoria.

218 RESPONDETUR. Non esse hæc duo contradictoria, sed hæc erunt contradictoria. Non respondet divisibile, respondet divisibile, veraq; erit negativa, affirmativa falsa. Sed ad verificandam illam negativam, sufficiet quamvis dicatur, non respondere aliquid proportionatum, negando quòd respondeat indivisibile. Adde ulterius, non divisibile, esse Terminum non nisi negativum, adeoq; contradictoriè oppositum divisibili. Sed hunc Terminum indivisibile, ex suppositione arguentis esse Terminum positivum importantem aliquam Entitatem realiter distinctam. Quod additum ad varia in hoc genere servire potest. Quod si ita formaliter contradictoriam. Respondet indivisibile,

219 sibile, non respondet indivisibile. Affirmativa erit falsa, vera negativa, sed illa verificabitur, quamvis dicatur nihil proportionatum respondere tunc. Et sicut ex hoc negativo termino, est non album, non est licitum inferre, ergo est nigrum, ita & ex hoc termino, non respondet divisibile, licitum non erit inferre. Ergo respondet indivisibile. Item ex hoc termino non respondet Indivisibile, licitum non erit inferre ergo respondet Divisibile. Quæ omnia in hoc fundantur, quia sicut datur Medium inter, Non album & Nigrum, ita datur Medium, inter Indivisibile & Divisibile, nempe Non proportionatum.

QVÆSITO VI.

220 Explicatur quid sit continuatio?

DICENDUM EST primò. Continuatio nem non fieri per puncta continuativa.

PROBATUR I. Quia post puncta continuativa vel sequitur pars vel punctum. Ergo tota quantitas componetur ex punctis. Si pars. Quæro estne illa continua vel non. Si continua. Ergò continuationem habet independentem à puncto. Ergo & tota quantitas poterit continuationem habere & non à puncto. Si autem pars illa non est continua, quid erit in continuo continuum. Et si illa pars non est continua. Ergo nec divisibilis, sola enim continua divisibilitatem propriam ut suppono habent. Unde etiam non dicuntur propriè duo Angeli dividi, quando Localiter à se separantur.

221 RESPONDEBIS continuam illam esse partem, sed continuatione habita vi illius puncti.

CONTRA. In quonam fiat, ista habita beneficio puncti continuatio, non per positionem alius puncti continuativi, hoc enim non admittitur, sed dicitur sequi pars, restaretq; quærere, quid sequatur post illud aliud punctum continuativum. Ergo per solam negationem terminorum, cur ergo & simpliciter continuatio stare non poterit in dicta negatione terminorum, vel in eo quod tu dicis communicari illi parti vi puncti. Et sicut ex eo quia formaliter segregatio visus habetur ab albedi-

222 ne, non potest quidquam albedinis, esse segregativum visus & tamen sine albedine, ita nec potest esse quidquam continuativum vi puncti continuativi, habendo in se continuationem. Non habendo in se formaliter punctum, illud continuativum. Quod ulterius in hoc resolvitur. Quia effectus formales sunt ipsamet forma unica subiecto apto, punctum autem illi toti parti, utpotè divisibili non est unitum.

PROBATUR secundò. Si darentur puncta continuativa partium divisibilium, deberent illas partes tangere puncta. Si illas partes tangerent, puncta tangerent se totis, si tangerent se totis, penetrarentur puncta cum partibus. Tunc quæro puncta illa continuativa, vel penetrarent totum vel partem, vel indivisibile partis. Si indivisibile. Ergo ipsamet partes esse indivisibilia concedis: nam post illud punctum attactum à puncto continuativo, necessario propter paritatem rationis, debet sequi aliud punctum, de quo ipso puncto quæritur quid tangat, & sic ulterius, si autem punctum continuativum totum penetrat partem. Ergo bilocatur illud punctum, quomodo enim sine bilocatione, imo toties Locatione, idem punctum, natum non nisi indivisibile loci, occupare, occupabit Locum divisibilem, utpotè tangendo totum illud quod habet locum divisibilem. Si autem punctum continuativum penetrat aliquid partis, adhuc plurilocabitur, quia cum sit indivisibile, erit illic, ubi est divisibile.

224 RESPONDEBIS. Tangi à puncto continuativo partem indeterminatam.

CONTRA erit. Illa pars indeterminata vel est divisibilis vel indivisibilis. Si divisibilis, quomodo ei coexistere poterit punctum, tangendo divisibile illud. Si indivisibilis. Ergo præter puncta continuativa, admittis in compositione continui alia puncta, tenebisq; sententiā Zenonis.

PROBATUR tertio. Tum quia, si darentur puncta continuativa, illa vel essent finita vel infinita actu, vel infinita potentia, non erunt infinita potentia, quia omnia sunt actu, alias si non omnia sunt actu, non omnia essent continuativa actu, aderq; in continuo essent aliqua non nisi potentia

Ecc

con-

225 continua. Non etiam sunt finita illa puncta, quia alias etiam partes proportionales, quibus continuandis illa apponuntur, non essent infinita. Non etiā illa puncta sunt infinita actu, sequeretur enim eandem Lineam posse esse simul infinitam & finitā, seu clausam duobus terminis, quod ipsum probatur: Supponamus poni columnam rotundam, supponamus incipiendo à primo puncto continuativo columnæ, duci spiralem per omnia puncta continuativa intercepta inter partes proportionales columnæ; usq; deorsum illa Linea & esset infinita quia & puncta per quæ ducitur per te sunt infinita, & non esset infinita, quia clauderetur duobus terminis. Tum quia, si darentur puncta continuativa, illa vel darentur inter partes æ-

226 quales uni certæ, vel inter partes proportionales, non inter priores tantum. Quia non est major ratio de his quā de illis partibus, cumq; partes proportionales identificentur æqualibus uni certæ, si inter priores intervenit continuatio, interveniet etiam inter posteriores. Quod si dantur puncta continuativa, etiam inter partes proportionales idq; omnes, & intervenirent illa puncta inter omnes partes proportionales, & non inter omnes. inter omnes quidem, quia non est major ratio de una parte quā de alia, & non inter omnes, quia nunquam dantur omnes partes proportionales, de essentia enim illarum est non tot esse quin plures. Et

227 certè vel sub omni imaginabili puncto Loci, est continuativum illud punctum, vel non sub omni. Si non sub omni. Ergo, non ubiq; est continuatio, adeoq; non ubiq; continuum. Si sub omni. Ergo quantitas tota erit non nisi more puncti. Tum quia, si dantur puncta continuativa vel est sub illis sanguis Christi in calice vel non est? si est, Ergo cum de novo fiat nova cōtinuatio unius partis specierum cum alia parte specierum, ponetur illic sanguis sine consecratione. Si autem sub punctis continuativis non est sanguis Christi, sequitur quod mutatis superficiebus per agitationem, confundatur superficies consecratæ cum non consecratis, quod de se videtur inconveniens. Tum quia, si da-

rentur puncta continuativa, sequeretur 228 idem posse esse frigidum ut 8. & calidum ut 8. demus enim unam partem ferri frigefieri ut 8. & aliā calefieri ut 8. cum non sit major ratio cur frigidum. quā calidum agat, certè punctum inter illa utraq; interceptum erit frigidum ut 8. & calidum ut 8. Tum quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, punctum autem continuativum est ens sine necessitate.

DICENDUM secundò est. *Continuationem non esse modum superadditum.*

PROBATUR CONCLUSIO. Sufficienter à non esse continui ad esse continui, transiri potest per solam negationem terminorum, tunc autem concedendi sunt modi, quando nihil ostendi potest, quod sit sufficiens mutatio ad transitum ab uno contradictorio ad aliud, sed unde fit ut cum materia & forma uniri non possint sine modo, uniri tamen possint sine modo partes continui. ad quod dici potest, quod nulla possit talis negatio ostendi, quæ sufficienter talem transitum salvet? quæ enim illa? jam autem ipsa negatio terminorum est sufficiens ad transeundum à non esse continui ad esse continui. Diceret alii, inter quæ est unio, non sine superaddito modo illa necessariò duo debent esse, unio enim non nisi duorum est, cum ergò partes in cōtinuo non sint distinctæ, nec sint actu plures, ideo illas inter se uniri non erit necesse.

DICENDUM tertio. *Continuationem in seipso, esse ipsammet rei quantitatem, pro formali autem dicit indistantiam cum negatione terminorum utriusq; extremi.*

PROBATUR. Quia quæcunq; non explicatur per formam aliquam superadditam realem vel modalem, illa explicari debet non nisi per connotata, ut inductio ostendit & tractatio de distinctionibus. Ergò cum continuatio non explicetur per aliquid reale superadditum, debet explicari per connotata, sed non per alia quā prædicta, quia nulla alia excogitari dariq; possunt, desit enim indistantia, adsint proprii termini, hoc ipso non erit continuatio, idq; per locum intrinsecum, quid enim magis intrinsecum cōtinuationi,

231 ni, quā illius extrema indistare & negare terminos.

Quæ in contra objici possunt, solventur ex dictis in materia de connotatis.

QUÆRI SOLET: *An continuum sit ens per se.*

RESPONDENT nō pauci. Unionem hanc neq; esse per se, neq; per accidens, rigorose loquendo non est per se, quia non est inter ea, quorū unum se habeat per modū actus, & aliud per modū potentiae. Neq; etiam est unio per accidens. Quia non est inter extrema, quæ sint accidens. Potest tamen dici ens per se, quia scilicet continuum est ex substantialibus extremis uniri natis. Hinc continuum non est compositum tale, quale fieret, ex duabus animabus inter se unitis, quia nunquam duæ animæ natæ sunt inter se uniri. Concedo quidem actionem terminatam ad substantiam non esse substantialem, unio tamen inter extrema continuabilia erit substantialis; quia actio in sententia hæc objicientium non identificatur ipsi substantiæ, propter rationes, quas modales adferunt, potest autem ex dictis unio identificari quantitati, in dictis circumstantiis, attendendoq; ad id quid sit substantia, primum est inferre actionem, quæ producit substantiam, non esse substantialem. Quia agens sive illa mutetur, sive non mutetur, itemq; terminus eodem se modo habebit, non autem eodem modo habebit se continuum, si continuatio identificata continuato, in dictis circumstantiis mutetur.

232

233

QVÆSTIO V.

Quid termini quantitatis, & de reliquis quantitatem concernentibus.

Partienda Quæstio DIFFICULTAS I.

Quid tenendum?

DICENDUM est primò. *Terminos quantitatis non esse puncta terminativa distincta realiter.*

PROBATUR primò. Quia Aristoteles 1. Metaphys. text. 43. universaliter docet magnitudinem non constare ex superficiebus, Lineis, & punctis. Et 3. Metaphys. text. 13. Negat superficies esse in corpo-

re solido & Lib. 4. de motu animalium, 234 nullam, inquit punctorum esse substantiā.

PROBATUR secundò. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sufficienter autem intelligitur terminata quantitas, si dicat negationem ulterioris extensionis.

PROBATUR tertio. Si termini quantitatis sint puncta, tota superficies quæ est terminus quanti, constabit ex punctis, & de hac superficie redibunt argumēta Aristotelica, contra puncta quomodo se tangent. Rursus demus annihilari illa puncta, sunt enim ut suppono superaddita. Secunda superficies quæ sequitur est ne ex punctis, an non? si est ex punctis. Ergo & totum illud quantum est ex punctis, semper enim reperiuntur aliæ & aliæ superficies in illo toto quanto. Si autem non est ex punctis. Ergo neq; prior illa superficies est ex punctis. Tum quia ponamus illa puncta non produci, quæro sine illis punctis dicitne quantitas negationem ulterioris extensionis, vel non? Si non dicit. Ergo erit infinita, non enim habebit determinatam & limitatam extensionem. Si dicet. Ergo otiosa sunt puncta superaddita. Tum quia si darentur indivisibilia terminativa, non possent rationabiliter determinare, an sub illis indivisibilibus terminativis in Eucharistia detur Corpus Christi vel non? Si datur, ut vult Suar. Ergo sequitur poni de novo Corpus Christi, sine ulla consecratione vel transubstantiatione: nam quando frangitur hostia, de novo acquiruntur puncta terminativa. Ergo illic ponetur Corpus Christi & tamen nulla erit nova consecratio, & nulla transubstantiatio, nam frangitur post cōsecrationem post quam nulla jam fuit substantia panis. Quod si sub indivisibilibus terminativis non est Corpus Christi, ut voluit Vasq. Contra erit. Quia sub omni eo specierum, est Corpus Christi sub quo fuit substantia Panis, ut communis fidelium sensus probat. Sub indivisibilibus autem illis fuit substantia panis. Et si per Vasq. Angelus implens sphaeram Locabilitatis, est etiam in indivisibilibus terminativis spatii, alias præsentia illius esset interrupta, cur non & Christus erit etiam sub indivisibilibus hostiæ.

Ecc 2

DICEN.

237 DICENDUM est secundò. *Terminos quantitatibus explicari debere per connotata*, scilicet quòd quantum, in quantum concipitur habere longitudinem, præscindendo à Latitudine & profunditate, vocetur Linea. Idem, in quantum concipitur habere etiam Latitudinem. Vocatur superficies, & idem quantum dum concipitur per modum indivisibilis, vocatur punctum. Ut autem hoc ipsum concipere possit intellectus habet fundamentum. Cum enim Longitudo non sit determinata ad Latitudinem, & profunditatem, tantum potest longitudinem concipere sine latitudine & profunditate, & tunc quantum habet rationem lineæ. Item quantum habens jam longitudinem & latitudinem cum, non sit determinatum ad habendum tantum profunditatem, concepta quantitas longa & lata sine profunditate, erit superficies. Denique cum quantum neque Latitudinem, neque longitudinem, neque profunditatem determinatas exigit, quantum sine his omnibus conceptum dicet rationem puncti. Quando autem dico non esse quantum determinatum ad certam magnitudinem, loquor de terminatione sub sensu cadente, & in linea excedente; nam in nostris principiis devenire tandem est ad minimum in linea deficientiæ, quo diviso ulterius non consistat quantitas.

RESPONDET rationibus hinc tactis Maurus quæ 41. Quod ablatis indivisibilibus & maneret palmus terminatus, maneret enim palmus de cujus ratione est esse terminatum, & remaneret interterminatus, quia careret termino, de cujus ratione est indivisibilitas, maneretque terminatus fundamentaliter non formaliter.

CONTRA. non repugnat nullo superaddito distincto termino, manere palmum dicentem negationem ulterioris extensionis ultra se, quod solum sufficit, si ponatur ad rationem termini, unde nego de ratione termini esse indivisibilitatem. Quæro ulterius in quo stet quod tantum fundamentaliter dicatur ille palmus terminatus, si enim dicatur, ideo fundamentaliter tantum terminatur, quia dicit negationem ulterioris extensionis, querere restat, cur hoc ipsum quod tu dicis funda-

mentaliter terminatum, non sit sufficiens 240 ad salvandam rationem formaliter terminati, ut quid ergo superaddenda alia entitas, rediretque argumentum quod in simili urgebatur de relatione superaddita. Addi etiam aliquid potest ex concessis à Mauro, quod indivisibile additum divisibili non facit majus quomodo ergo indivisibile multiplicatum potest facere tam magnam superficiem, in qua indubie est majus & minus. Reliquas rationes vide in notatis.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR primò. Posito, quod termini stent in negatione solius talis vel talis extensionis, termini quantitatis erunt quid negativum, quod videtur esse contra communem apprehensionem.

RESPONDETUR. Sufficit ut ratione Recti, termini quantitatis sint quid positivum.

OBJICITUR secundò. Superficies datur nemine cogitante, si autem distingueretur per formalitatem connotativam, non daretur nemine cogitante.

RESPONDETUR. Animalitas Petri à rationalitate Petri distinguuntur, ratione connotatorum, & tamen nemine cogitante Petrus est animal.

INSTANS. Ex vi responsionis sequitur quod nec per formalitatem connotativam distingui possit terminus, superfici- 242 es, linea, idque ideo quia nullum datur fundamentum concipiendi hanc distinctionem, cum non datur extensum, quod neque sit longum neque profundum.

RESPONDETUR. Sicut non datur animal quod neque sit rationale neque irrationale, & tamen habet intellectus fundamentum concipiendi animal, ut sic, ita & in presenti, neque tamen tunc concipietur ens rationis secundum ea quæ alias dicta sunt de præcisionibus objectivis.

OBJICITUR tertio. Loquuntur Mathematici de lineis, superficiebus, punctis quasi dentur.

RESPONDETUR. Loquuntur quidam de illis quasi dentur, sed non tanquam de distinctis.

243 distinctis realiter, neque enim illorum est distinctiones examinare, solas enim sectantur imaginationes.

OBJICITUR quartò, quidam ex Mauro. Saltem in tempore non potest negari, quod detur instans seu Nunc indivisibile: quia non daretur ullum præsens conditum à præterito & futuro. Unde ulterius tempus ipsum non existeret. Probat secundam Sequelam. Quia illud compositum non existit, de cujus nulla parte Verum est dicere quod existat, sed si non daretur instans, de nulla parte temporis verum esset dicere quod existat, non enim de præteritis, hæc enim præteritis, non de futura, quia nondum est. Præsens etiam non est distinctum per se à partibus præteritis &

244 Futuris, ergò tempus non existit.

RESPONDETUR. Id Verum esse de tempore quod est in anima seu Mathematicè sumpto, non de tempore physicè sumpto, ut dictum supra. Rursus cum instans post instans non detur, & cum ex instantibus non possit componi per argumentum tempus, si ipsæ partes successivæ temporis quæ sunt tempus non existunt unquam, parum refert ut dicatur existere tempus, quod existat instans, quod nec est tempus nec potest illud per se componere, sed tantum intercipitur in illo. In nostris principiis in tempore physicè sumpto, existunt simul plura minima, quæ sunt ratione velocitatis motus cælorum, qui ipse motus, est tempus, licet hæc velocitas, sit resoluibilis

245 in minimum motus jam præexplicatum.

INSTANS idem. Implicat incipere aliquid sine primò, desinere sine ultimo, sed nisi daretur instans iniciativum & terminativum, daretur incipere sine primò, desinere sine ultimo, quia inciperet in parte in infinitum divisibili, in qua non est primum & ultimum. Ergo in duratione dantur instantia.

RESPONDETUR, potest aliquid incipere sine primò, desinere ultimo, si ipsum sit definitivè prius & posterius. Tale autem est tempus, hocque ipso quia tempus est definitivè prius & posterius, cum primum non sit prius & posterius, & cum ultimum non sit posterius, & prius ideo primum tantum & ultimum tantum, non possunt

componere prius & posterius, adeoque nec 246 possunt componere tempus. Deinde, posset hoc salvari, negatis instantibus & admissis minimis physicis. Sed admissis etiam indivisibilibus, non sit satis difficultati, quia quod definitivè est divisibile, non apparet qui incipiat per indivisibile, sicut existentia albi, non incipit per esse nigri. Quod autem adfertur de creatione Angeli, productione gratiæ jam est supra solutum.

OBJICITUR quintò Idem Auctoritates.

PRIMA est Augustinus II. Confes. cap. 15. Præsens nullum habet spatium.

SECUNDA Auctoritas Aristoteli: qui non raro habet idem.

RESPONDETUR. Utrumque loquitur de nunc Mathematico: vel quod Præsens, nullum habeat spatium, quod divisum, ad- 247 huc sit spatium, si scilicet sit minimum spatium.

TERTIA auctoritas est Mathematicorum, apud quos nihil frequentius quam Superficies, linea, punctum, & si hæc sunt impossibilia, Mathematica habet pro objecto chimeras, nec esset Mathematica Scientia realis, consideraret enim secundas intentiones, sicut Logica.

RESPONDETUR. Quod Mathematica sit scientia, non abstrahens ab imaginabili, consequenter non erit necesse hæc dari nisi imaginabilia, & ex Suppositione, per quas semper Mathematica procedit, erit tamen scientia realis, quia non attendit ad ipsas imaginationes adeoque intentiones ut Logica; sed objecta illarum, quæ possunt non esse realia. Sicut Metaphysica ad Uni- 248 versale, non attendendo ad intentiones, sed ad objectum, est Scientia realis, licet ipsum Universale, non sit quid reale ponibile in se à parte rei.

INSTANS idem. Duo plana tangunt se in sola superficie extrema, non vero in profunditate, alioquin penetrarent se secundum profunditatem. Atqui tam quoddam tangit, ab eo quod non tangit, tam id quod tangitur, ab eo quod non tangitur, distinguere realiter necesse est. Idemque ostenditur in cylindro, sphaera &c. tangentibus planis.

RESPONDETUR, per nos nec ipsæ Superficies se penetrant, & si se penetrarent etiam profunditates se penetrarent, sed quidquid sit de hoc, concedo quod duo plana

249 secundum superficies solas se tangant, id est sint sibi immediatæ. Concedo quod tangens ab eo quod non tangit sit distinctum realiter, ut antea dictum quoad entitatem, sed nego quod sit distinctum quoad esse formaliter superficiei præcisè. Idem dicendum est de illuminatione superficiei, cum non illuminetur profunditas.

Recentiorum Argumenta pro distinctione indivisibilium entitativorum & terminativorum.

250 **OBJICIT** primò Maurus Quæst. 41. Ita expressè docet Aristoteles, quod in magnitudine dentur puncta, lineæ ac superficies indivisibiles, in tempore instantia partibus carentia, ut mirum sit, dubitari de mente Aristotelis.

RESPONDETUR. Aliud est querere, an posuerit Aristoteles lineas & superficies indivisibiles in magnitudine, aliud an distinctas; prior propositio est vera, posterior falsa, ipsa enim quantitas divisibilis, in quantum concipitur extensio, vel gerit vicem extensi in latum, & in longum, non in profundum, erit superficies, sed nego quod superaddita sit, sicut ipsa entitas Petri, in quantum est principium actuum sensandi est animalitas, neq; tamen est necesse animalitatem esse superadditam.

INSTAT idem ex Auctoritatibus.

251 **PRIMA** est. Ex 6. Physic. ubi postquam art. 1. ad 24. demonstrasset continuum non constare ex indivisibilibus, concludit: *Manifestum ergo est quod nullum continuum est impartibile, ac subjungit immediatè, Necessè est autem ipsum Nunc, quod non per alterum, sed per se & primo dicitur, indivisibile esse, & in omni tempore tale in esse.*

RESPONDETUR. Concedo quod nunc sit indivisibile, concedo quod quoad officium & æquivalentiam istud Nunc, in sit tempori, sed Nego inesse tanquam aliquid superadditum. Vel loquitur Aristoteles de tempore prout est in anima, & in illo ponit *Nunc*, non autem de tempore physicè sumpto, ut dictum supra.

SECUNDA AUCTORITAS. Quia ibidem tex. 29. concludit: *Quod igitur sit aliquid in tempore indivisibile, quod dicimus esse ipsum Nunc, manifestum est ex his quæ dicta sunt.*

RESPONDETUR. Etiam hic Aristoteles 252 lem non loqui de Nunc superaddito realiter, vel loquitur de tempore secundum quod est in anima, in quo indubiè datur Nunc, Verificativum extrinsecum alicujus instantis intrinseci, non autem loquitur de tempore Physicè sumpto, quod est mentura motus secundum prius & posterius, in eo enim quod definitivè est prius & posterius, non datur Nunc. Nunc enim indivisibile est, prius autem & posterius divisibilia sunt.

TERTIA AUCTORITAS est S. August. in lib. Confess. pluribus locis, Cap. 15. *Præsens nullum habet spatium.* Cap. 21. *An mensumur tempus in præsentia.* Cap. 26. *Non metior præsens, quia nullo spatio tenetur.* Cap. 28. *Quis negas præsens tempus carere spatio, quia in puncto præsens.* 253

RESPONDETUR. Has omnes Auctoritates non plus velle, quam, quod Nunc & præsens sint quid indivisibile, sed negatur dicere Augustinum, esse id Nunc, superadditum ipsi tempori fluenti, & ipsi prius & posterius incluso essentialiter in tempore. Vel certè loquitur August. de tempore prout est in anima, non autem de tempore Physicè spectato.

OBJICIT secundò idem. Omne finitum ex utraq; parte habet primum Principiū, & ultimum finem, sed Continuum est finitum ex utraq; parte, ergo habet primum & ultimum, sed primum & ultimum sunt indivisibilia, hoc ipso enim si essent divisibilia, haberent aliud principium & aliud 254 finem.

RESPONDETUR in primis in principio tenentiū partes proportionales, dici potest, omne finitum sed divisibile, debere etiam habere primum in ratione divisibilis & ultimum, sed non absolutè primum, non nisi autem absolutè primum est indivisibile. Alii dicerent esse illic primum æquivalenter & quoad officium, non autem primum formaliter. In nostris autem principiis dici potest, quod prior medietas Minimi sit primum & posterior medietas ultimum. Vel certè poni potest ipsum Minimum totum esse primum, & Minimum totum, esse ultimum, non erunt tamen indivisibilia ob dicta alias.

Objic.

255 **OBJICIT** tertio idem. Quia omne finitum finitur extremitate, in qua possit tangere aliud finitum, vel cum illo continuari, sed extremitates quibus duo finita se tangunt, sunt penitus indivisibiles, quādo enim unus palmus tangit alium palmum, tangunt se in extremitatibus seu superficibus, secundum verò profunditatem non se tangunt, sed id in quo se tangunt, debet contradistingui ab eo, in quo se non tangunt. Ergo superficies distinguitur à profunditate atq; adeo est indivisibilis.

RESPONDETUR. Quod attinet ad hanc propositionem. Illi palmi non se tangunt secundum profunditatem, hoc est non insinuant se sibi illæ tangentes superficies. Concedo propositionem: Non se tangunt secundum profunditatem hoc est huic corpori tangenti trine dimensio, adeoq; dicenti profunditatem, non competit esse profundum, Nego. Si enim tangens est trine dimensum dicit profunditatem, non erit indivisibile quid in profundum, quod tamen intendit objectio. Suppono autem ex dictis quod per nos eadem quantitas in quantum habet rationem averfæ sit profundum, in quantum habet rationem conversæ, sit superficies: Sicut idem diverso respectu est acclivè & declivè.

INSTAT primò. Quando unus palmus tangit alium palmum est aliqua longitudo ac latitudo condistincta à profunditate, ergo illud quod tangit est indivisibile.

257 **RESPONDETUR.** Ex dictis negando Antecedens. Palmus enim ille est corpus trine dimensum, adeoq; habens profundum, nec tamen illud corpus dicēs profundum penetratur, quia ille tactus, non est per insinuationem aliquam, adeoq; intretitatem, quæ arguit penetrationem, sed tangit per hoc quod inter illud corpus dicens profundum, & inter aliud corpus dicens item profundum, nihil mediet.

INSTAT secundò. Non sufficit ad contactum in superficie, quod inter duo corpora nihil mediet: sed requiritur ut detur aliquid in quo se tangant, contradistinctum ab eo, in quo se non tangunt: hoc autem est indivisibile.

RESPONDETUR. Nullum argumentum adferri, quod ad contactum non sufficiat,

nihil mediatè inter tangens est tactum 258 quantum.

ADDO. Distinguendas esse has in præsentipropositiones Ly secundum profundum sit tactus. Ly quod habet profundum tangitur. Ex prima sequitur penetratio; ex secunda non sequitur, sed etiam simul excluditur ratio indivisibilis in profundum quam adstruere arguens intèdit.

INSTAT potest tertio. Posito quod tactus iste consistat in hoc, quia inter hoc & illud quanta, nihil intermediat; vel intermediare potest: quæro vel intermediat superficies inter illud profundum vel non intermediat. Si non intermediat, ergo nec hoc est profundum, nec illud superficies. Si intermediat, ergo hoc ipsum tangit, hoc autem non dicit profundum, quia 259 tactivum non est profundum: Si non est profundum, ergo habet indivisibilitatem in profundum.

RESPONDETUR. Pone annihilari à Deo omnia illa puncta statuitiva longitudinis & latitudinis sine profunditate, quomodo illa substrata quæ erant terminata se tangunt? & quod oppositi in præsentia dicerent idem nos dicemus. Quæro item quomodo ipsa substrata tangunt illam superficiem suam? Suam inquam & non alterius palmi. Quod si dicas in nullo tangere, sed solum esse immediata, quia tactus sit per extrema, illa autem substrata independenter ab illis superficibus non habent extrema; id immeritò dicetur nam etiam inter illa substrata superficibus & 260 inter superficies nihil intercipitur, vel intercipi potest, habentq; rationem duorum, quid ergo illis deest ne se tangant? tunc quæro quomodo se tangunt? immò quæro: quomodo illud substratum tangat suam superficiem? Directè ad instantiam dico, quod inter profundum intermediat superficies, sed non quomodocunq; sed corporis trine dimensio: si est superficies corporis trine dimensio, adhuc non erit exclusio profundi, consequenter nec invehetur indivisibilitas, unde ut dicebam supra tactivum quidem est profundum, adeoq; non est indivisibile, sed non est tactivum secundum profundum. Ut ita penetratio excludatur.

Objic.

261 **OBJICIT** quartò idem. Columna tangit planum secundum longitudinem non secundum latitudinem: idq; eo, quia columna secundum latitudinem est curva, planum secundum longitudinem est rectum, curvum autem non correspondet recto.

RESPONDETUR. Dictum alibi Sphæram perfectam repugnare, consequenter repugnat dari & columnam perfectam, stando autem in principio ad lato, columna non tangit planum secundum latitudinem, ita tamen ut tangat corpus dicens latitudinem, consequenter non tangit corpus dicens indivisibilitatem latitudinis.

INSTAT. Quidquid sit an sit possibilis columna. V.G. perfecta, tamen omnis superficie, vel est plana, vel curva, vel partim plana, partim curva, ergo dantur in illa aliqua particula planæ & aliæ curvæ, & quidem perfectæ, nam tandem debet deveniri ad partes homogeneas, istæ ergo particulae perfectæ planæ, & perfectæ curvæ, dum se tangunt, non possunt se tangere in superficie, alioqui superficies curva congrueret planæ, quod implicat, ergo se tangunt vel in puncto vel in linea.

RESPONDETUR. Supposito, quod non possit componi quantitas ex indivisibilibus, nec linea etiam poterit componi, & tamen linea columnæ perfectæ, tangens planum perfectum, deberet componi ex indivisibilibus, hoc ipso enim esset superficies, quia divisibilis in latum adeoq; non linea. Directè ad argumentum dici potest, negando dari ulla particulas perfectæ curvas, quia illæ perfectæ curvæ, deberent tangere planum perfectum in puncto, consequenter planum componeretur ex indivisibilibus & ipsa curvitas, cujus oppositum alibi probatur. Tenendo autem ad lato principium dici potest, quod particulae perfectæ planæ, & perfectæ curvæ, non possint se tangere in superficie, hoc est secundum superficiem, tangant se tamen habendo superficiem, adeoq; non ad exclusionem lati.

OBJICIT quintò idem. Prætertempus, quod solum est præsens ratione partis vel quasi partis, dari aliquid debet præsens, ratione sui, sed nullum divisibile est præsens primo & ratione sui.

RESPONDETUR. In communibus principiis sufficit aliquid dari præsens in esse fluenti, quod autem est præsens in esse fluenti non debet esse indivisibile. In nostris autem principiis in tempore Mathematicè spectato seu in tempore secundum quod est in anima datur Nunc indivisibile, in tempore autem Physicè spectato, datur Minimum motus cælorum, quod est præsens præsentialemine minima, quod tamen minimum non est indivisibile. Vide alibi dicta.

OBJICIT sextò idem. Admissis indivisibilibus omnia optimè explicantur.

PRIMò explicantur Definitiones. Continui & contigui, atq; eorum differentia.

RESPONDETUR. Etiam non admissis punctis terminativis distinctis, continua sunt quorum extrema sunt unum, hoc est quorum neutrum dicit negationem ulterioris extensionis, contigua autem sunt, quæ dicunt hanc negationem.

SECUNDò Explicatur cur homogenea etiam si intimè permisceantur cur non continentur.

RESPONDETUR. Non tantum ipsi termini, sed nec ipsæ substantiæ illorum corporum divisibilitatesq; permisceantur, ergo hæc impermixtio reduci non potest in terminos hos superadditos.

TERTIO explicatur differentia variorum contactuum, qui sunt contactus in puncto, in linea, in superficie.

RESPONDETUR. Contactus in puncto tantum, in linea tantum, in superficie, tantum, nulli dantur, quia nec dantur puncta tantum &c. hinc nec hæc explicari debent, quomodo fiant.

QUARTò. Explicatur rectè differentia contactus adæquati & inadæquati.

RESPONDETUR. Non admissis punctis superadditis rectè id explicatur, si enim nihil inter totum tactivum & tactum mediet, erit contactus adæquatus, si aliquid mediatè possit vel mediet, erit contactus inadæquatus.

DIFFICULTAS III.

Notantur Quædam.

NOTO PRIMò. Aristotelem dicere quod continuum sit cujus partes copulan-

267 pulantur termino communi, sed per hoc non intellexit puncta continuativa distincta realiter, cum non dicat Aristoteles copulari partes continui termino communi distincto realiter, consequenter sufficet, ut supra dixi, salvare continuationem per continuationem formalitatem, & sicut quia in definitione hominis ponitur animal, non sequitur animal esse realiter quid superadditum, ita nec ex positione extremi continuativi in definiendo continuo sequitur distinctio ejusdem realis.

NOTO SECUNDò. Quâ ratione distinguantur continua & contigua, quia scilicet continua & contigua, quantumvis ponantur intimè præsentia, tamen contigua non important negationem & destructionem terminorum, important continua: Sed sequeturne ex inde, quod materia toto mundo sparsa sit ens continuum? Concedunt aliqui, ponuntq; distinctionem esse formarum sed non materiæ. Sed videtur oppositum sentiendum, ponendaq; non nisi contiguatio, nam tam verè materia aquæ & vasis est terminata, quam ipsum vas & aqua, & si vas & aqua sunt non nisi contigua, nec materiæ illorum erunt continua.

NOTO TERTIO. Possit admitti quantitatem supernaturalem.

RATIO. Quæ enim in illa implicantiâ, & si datur modus existendi in loco supernaturalis, ut si res corporea tota in toto & tota in qualibet parte existat, cur non dabitur modus extendendi supernaturalis?

269 Dantur item qualitates supernaturales, dotes item supernaturales corporis gloriosi, cur non possibilis erit etiam quantitas supernaturalis, quæ etiam sit receptivum connaturale illarum dorum ut voluit aliqui apud recentiores Suar:

DICES. Quantitas est proprietas materiæ, non est autem possibilis materia supernaturalis. Ergo neq; quantitas supernaturalis.

RESPONDET recent. Suar: Possibilis est subsistentia supernaturalis quæ tamen est proprietas substantiæ naturalis, cur non etiam erit possibilis supernaturalis quæritas, quamvis sit proprietas materiæ. Dicit deinde potest, non quamcunq; quan-

titatem esse proprietatem materiæ, eamq; 270 naturalem, sed non nisi aliquam quantitatem, eam scilicet, quam nata est ex se emanare materia, sed non eam, quæ potest educi ex materiæ potentia obedientiali.

INSTABIS ex recentiori Suar: Non videtur excogitabilis quantitas, quæ non debeatur alicui materiæ; nam quæcunq; quæritas excogitabitur, hoc ipso excogitabitur proportionata illi materiæ. Non est autem possibilis materia supernaturalis.

RESPONDETUR. Cur non est possibilis quantitas talis, cui non sit excogitabilis proportionata naturaliter materiæ, sicut est excogitabilis qualitas nulli substantiæ proportionata.

NOTO QUARTò. Quid sit sentiendum de hoc principio Mauri. Quod puncta terminativa non tangant partes divisibiles, sed purè terminent, nam illa se tangunt quorum extrema sunt simul, sed indivisibilia non habent extremitatem, sed sunt ipsæ extremitates, unde ad hoc ut alia se tangant, debent esse potentiâ tactiva. Hinc etiam si nihil mediet inter duos Angelos, adhuc non se tangent contactu quantitativo de quo loquimur, quia non sunt potentiâ tactiva. Duo autem requiruntur, ut aliqua sint potentiâ tactiva, primò ut habeant Id Quod. Secundò ut habeant Id Quo. Id Quod debet esse divisibile & habens extremitatem: Id Quo indivisibile.

272 Sed negari debet quod puncta terminativa si dentur sint purè terminativa & non tactiva. Pone enim per impossibile vel possibile illa non esse unita terminabili, non terminabunt. Si autem supponantur terminare non nisi unita, quæ id facient non tangendo terminabile. Circa hanc propositionem: Illa se tangunt quorum extrema sunt simul. Duo distingui possunt, subjectum cujus extremum, & ipsum extremum. Sicut ergo licet extrema non sint subjectum, adeoq; quorum extrema, sed ipsum extremum, tamen ipsa etiam extrema se tangunt, ita quamvis substrata terminis non dicerentur habere extrema, cur non dicentur se tangere? Videtur ergo hæc esse non nisi species tactus, si aliquo-

273 quorum extrema sint simul, non autem ut
sicut ratio tactus. Immo probare hæc ratio
quod nec extrema duorum palmorum se
tangant, sed solum palmi, cum extrema
inter se comparata non habeant extremi-
tatem, sed sunt ipsæ extremitates. Quod
adfert de Angelis, certum quid est quod
duo Angeli non se tangant quantitativè,
sed cum habeant rationem duorum pos-
sitq; nunc intercipi aliquid inter illos,
nunc non intercipi, casu quo nihil interci-
piatur quid illis deerit ne se tangant? hoc
sensu quod habeant secum immediatio-
nem qualem habent corpora tangentia,
& tamen tunc non erunt extrema tangen-
tia; si autem corpora sint materialia u-
num quantum & divisibile, aliud termi-
nus quantitatis, casu quo inter illa nihil in-
tercipi possit quid deerit ne dicantur se
tangere. Concedo quod ad actuale
tangere requiratur potentiâ tactivum.
Sed restat querere: cur substratum ex-
tremis terminativis, non potest diverso
respectu esse ratio ut quod, & ratio ut
quo tangentis? Et sicut duo similia non
sunt tantum ratio ut quod similitudinis in
communioribus nostrorum principiis, sed
etiam ratio ut quo realiter loquendo, cur
idem hæc non eveniet.

Ex quo notato formatur jam in oppo-
situm tale Argumentum. Substratum
punctis terminativis vel tangit per alia
puncta superaddita illa priora puncta
terminativa; vel se ipso. Si aliis punctis,
275 redibit questio de iisdem. Si se ipso, ergo
& aliam superficiem, aliudq; corpus po-
test tangere se ipso.

NOTO QUINTO. Quid sentiendum de
hoc. Utrum indivisibilia penetrantur
cum partibus divisibilibus quæ terminant.
Dicit Maurus, quod propriè non pene-
trantur, illa enim propriè penetrantur,
quæ sunt in eodem loco secundum mo-

dum essendi in loco, superficies autem 276
sphaeræ & sphaera v. g. non sunt in eodem
loco secundum eundem modum essendi,
nam sphaera est in loco tanquam clausa
intra superficiem, superficies autem est in
loco tanquam claudens sphaeram intra se.

Sed in primis inquiri potest, quid intel-
ligatur per Ly ea penetrantur quæ sunt in
eodem loco secundum eundem modum
essendi; nam sphaera & quadratum spis-
situdine respondens sphaeræ penetrari
possunt, & tamen hæc duo modum essen-
di in loco non eundem habebunt; Sphae-
ra enim habet modum essendi in loco ro-
tundum, quadratum autem habet mo-
dum essendi planum. Quod si hic salvari
potest penetratio, cur salvari non poterit
in superficie punctuali & sphaera. Deinde 277
redit difficultas, superficies punctis ter-
minativis constans & clauderet sphaeram,
ut supponitur, & non clauderet, quia pe-
netraretur cum illa, nam si punctum addi-
tum puncto, penetratur cum puncto, ita
ad situm divisibili penetrat divisibile cui
additur. Deniq; quando dicitur quod illa
superficies & sphaera non penetrantur
propriè, sequitur & non penetrari pro-
priè ut vult respondens, & penetrari pro-
priè, quia ad hoc non aliud requiritur, ni-
si ut res materialis una, se tota tangat ali-
am rem materiale quod tunc habetur.

Adde tamen, quod alia sit hæc propo-
sicio, tangitur corpus trine dimensionum,
quod etiam est profundum; & alia hæc;
tangitur secundum formalitatem & con- 278
notationem non nisi. Hæc secunda propo-
sicio est falsa, tactus enim qui est quid Phy-
sicum non fit in formalitatibus; prima
autem propositio est vera, & ex Veritate
illius sequitur quod non sit illæ distinctio
lati quod tangitur, à profundo, adeoq;
nec superadditio merè latitudinis.

TRACTATUS VI.

ET

DISPUTATIO XI.

DE INFINITO.

PRÆMITTO PRIMO. Antiquos apud Ari-
stotelem 3. Phys. textu 63. definiisse olim infi-

1 infinitum. Quod sit id cuius nihil est extra.
Orta postea inter recentiores lis, debeat-
ne hæc defendi definitio? sed quod non
debeat.

RATIONEM primam ponit Oviedo,
quia illi qui usurpabāt hanc definitionem
censebant infinitum esse impossibile, cur
Ergo cōmunem definitionem rejiciunt, si
utraq; definitio ad chymarā terminatur.

RESPONDERI potest. Homo-Leo est
Chymara, & tamen, si homo-leonem de-
finiat quis quod sit mugibile, rugibile, ma-
le definiret, sed definiendus esset quod sit
animal rationale rugibile. Ergo etiam
bonitas definitionis ad Chymaram se ex-
tendit. Immo in communi datur definitio
& conceptus quidditativus entis rationis,
non ergo inde quia infinitum. Chymara,
2 est una præ alia, definitio prælegi non
debet.

RATIONEM secundam ponit idem.
Quia ex hac definitione sequitur dari in-
finitum, quod negant ita definientes; as-
sumptum probat: quia extra collectio-
nem rerum possibilium nihil est extra;
Ergo collectio rerum possibilium erit in-
finita.

RESPONDETUR. Sicut possibilium non
sunt omnia actu à parte rei, ita nec sunt in-
finitum Categorematicum, quod solum
negatur. Nec apparet quod de hoc non
egerint antiqui.

3 RATIONEM tertiam ponit Aristoteles:
quia illud quod non debet esse extra, vel
est aliquid pertinens ad infinitum, vel ali-
quid non pertinens. Si pertinens: tunc o-
mne ens perfectum, erit infinitum, quia
omne ens perfectum, debet habere per-
fectionem sibi debitam, adeoq; nihil per-
fectionis illi debitæ extra debet esse; si
autem est aliquid impertinens ad infinitum,
sed spectans ad aliquid aliud, mala erit
definitio, quia posito uno infinito, posset
poni aliud.

RESPONDERI posset: quod per ly ni-
hil ejus est extra, debeat hoc intelligi;
nempe infinitum est, quod habet omnem
possibilem perfectionem in illo genere,
in quo est infinitum, ex quo non sequetur,
posito uno infinito posse vel debere poni
aliud.

PRÆMITTO secundo: Duplex est infinitum, 4
Categorematicum & Syncategoremati-
cum. Prius illud est, quod constat entitati-
bus simul positis, ex quibus actu semper
accipere sit & nunquam idem. Posterius
autem est, quod constat entitatibus nun-
quam simul ponibilibus, ex quibus sem-
per accipere sit & nunquam idem. Prio-
ris exemplum est infinitum Angelorum, si
poneretur: posterioris æternitas à parte
post, de priori dubitatur, posterius infini-
tum omnes admittunt.

PRÆMITTO tertio: consentire omnes
quod infinitum creatum in Essentia dari
non possit.

PRIMA RATIO est, quia infinitum in es-
sentia, sicut includit infinitatem esse; ita
includere debet infinitatem perfectio-
num: si includit infinitatem perfectionū,
5 deberet infinitudinis perfectionum radi-
cem includere, radix autem infinitudinis
est independentia, independentiam au-
tem includere non potest, quia esset Ens
A se, creatura autem non potest esse Ens
A se.

RESPONDERI posset, huic rationi in illa
creatura dandam radicem infinitarum
perfectionum fundatarum non in asseita-
te, sed in participatione Divini esse; se-
cundum mensuram requisitam ad infini-
tationem creaturæ, cum hoc non repugnet.

6 SECUNDA RATIO est: Quia si dare-
tur infinitum in essentia, daretur infinitum
in omni ratione entis; si daretur infinitum
in omni ratione entis, daretur & posse a-
gere infinitum, esse enim infinitum, re-
quireret etiam posse agere infinitum. Si au-
tem competeret creaturæ posse agere in-
finitum, conveniret Creaturæ omnipo-
tentia, hoc autem dici non potest, quia &
posset omnia & non posset omnia, posset
omnia ut supponitur, non posset autem
omnia, quia se ipsam producere primo
non posset.

RESPONDERI posset, Creaturam il-
lam habituram potentiam infinitam in a-
gendo, non tamen omnipotentiam, quia
in genere potentia dari potest infinitas,
sine prædicato omnipotentia, qua talis,
quia potest etiā dari infinitudo quædam
potentia noscendi Syncategorematicè

7 infinita; sine ullo prædicato omnipotentia, & sicut ex eo quod Deus non possit producere Chimeras, non definit esse omnipotens, sic nec creatura desinet ex eo esse infinita potentia, quia se producere non potest, sicut nec definit habere potentiam obedientialem infinitam Synkategorematicè, quamvis nullam potentiam obedientialem ad seipsam produendam habeat. Deinde posset habere infinitudinem Potentia, non quoad efficere, sed quoad emanare perfectiones &c.

8 TERTIA RATIO est, ex his, quæ adfert Falsolus, concedens in aliis materiis infiniti creati possibilitatem, non in hoc; idque ex eo: Quæcunque essentia posita, potest alia dari perfectior. Ergo apparet primam infinitam non esse, quia alias infinito quæ tali, majus dari posset. Deinde quæcunque creatura essentia posita, inter illam & essentiam Divinam est distantia infinita. Ergo alia possibilis est perfectior adeoque magis infinita.

RESPONDERI potest, has rationes in Principiis Falsoli, non concludere, quia posito semel infinito, poni potest bis infinitum & tamen per hoc non definit esse infinitum. Ergo Certè. Si daretur infinitum hominum, in illo infinito per oppositum, majus esset materialiter infinitum capillorum, neque tamen per hoc definit infinitum hominum esse infinitum. Cur Ergo esset destruenda ratio infiniri in essentia, quamvis daretur majus infinitum in essentia, nempe infinitudo Divina essentia? Deinde quamvis inter extensionem quamcunque & immensitatem Divinam sit infinita distantia, tamen in principiis Falsoli non obstat quominus detur extensio infinita, sic nec obstat eadem distantia inter essentiam creatam & increatam, quominus detur essentia creata infinita. Sed hæc solutio rationum procedit non nisi in sententia tenentium infinitum in aliis materiis possibile, nam de cætero illa, tenent secundum ea, quæ infernis adferuntur. Nunc jam ad magis disputabilia accedamus.

QVÆSTIO I.

De essentia & existentia actuali infiniti.

DICENDUM est primò. Essentiam seu definitionem infiniti, eam esse ex Aristotele: *Infiniti est cujus secundum quantitatem accipientibus semper aliquid accipere ex-tera est.* Ly quantitatem, non pauci fecerunt à definitione infiniti, eo quod hæc definitio videatur soli infinito in magnitudine competere. Cæterum quantitatem liberalius accipiendo, hoc est pro mensura finita, bene omni generi infiniti competere poterit.

PROBATUR, definitionis Aristotelicæ bonitas, quia comperit omni soli & semper proceditque per prima.

Ad pernoscentiam melius essentiam infiniti, examinandum est, an repugnet infinito claudi terminis. Posse infinitum claudi terminis, docuerunt Arriag: & Hurt: Communiter sentiunt oppositum Authores.

IMPUGNAT hanc positionem stans pro communi sententia recentior Suar: quod habet finem non est infinitum; quod clauditur terminis habet finem. Ergo quod clauditur terminis non est infinitum.

RESPONDERI posset, huic rationi ex dictis auctoribus. Quod habet finem propriè, hoc est non intercipiendo medium, quod tamen per mensuras finitas transiri non potest, illud non est infinitum: sed si habet finem impropriè & intercipiendo medium, quod per finitas mensuras transiri non potest, falsum est, quod illud non sit infinitum.

IMPUGNAT secundo idem. Ponamus lineas AC & AB. pyramidaliter erectas, supra basim AD B. easque infinitas, eo casu constitueretur pyramis infinita; ducantur postea à costa ad costam lineæ, ita ut prima linea ducta à primo puncto, ad primum punctum costæ constet duobus punctis tertia tribus &c. & sic proportionaliter procedatur usque ad basim, quæ supponitur esse infinita, clausa tamen duobus terminis, quo casu devenire erit ad lineam maximam finitarum, quæ sit proxima lineæ sequenti infinitæ: & hoc implicat quia illa immediate sequens linea & esset infinita & non esset infinita: esset ut supponitur, utpotè basis A. D. B. infinita, non esset autem, quia maximam finitarum non nisi excessu finito superaret.

RESPON-

13 RESPONDERI posset etiam huic argumento, quod scilicet non sit devenire unquam ad lineam maximam finitarum, hæc enim implicat, sed esset tantum prima quidem linea finita, ultima autem infinita, inter quas sine numero sunt alia & quascunque; posueris præter ultimam adhuc alia & alia erunt ponibiles. Et sicut nec est nec videtur à Deo in possibili infinitis, maximus numerus finitus possibilem, quamvis videat & sint possible infinita, sic nec in constructione illius pyramidis erit linea maxima finitarum. Et certè penultima linea non potest dici finita, quia alias etiam ultima deberet esse finita utpotè penultimam excedens non nisi duobus v.g. punctis, cumque excedat lineas antè se infinitas positas & quidem excedat, longitudinae, hoc ipso debet esse infinita, & quamcunque; determinaveris lineam quam lequens sit infinita, etiam illa erit infinita. Dicentque, oppositi: ex imaginatione finitorum, procedi ad imaginationem infiniti, quasi pedetentim procedendo per mensuras finitas tandem sit devenire ad mensuram infinitam immediate.

Restaurari potest sic adhuc argumentum, vel quamcunque; penultimam superat sequens linea duobus non nisi punctis, vel pluribus: si pluribus, non statim in suppositione, si duobus: Ergo ultima linea penultimam non nisi etiam duobus punctis superabit, nec habetur per quid evadat ad infinitudinem.

15 RESPONDERI posset, ultima linea est infinita. Sed nego etiam penultimam non esse infinitam propter rationem allatam, per quid ergo constitueretur in infinitudine? dicent constitui per transitum inconsummabilem.

IMPUGNAT tertio Ovied. Si infinitum posset claudi duobus terminis, posset habere ante æternitatem primum, & post æternitatem ultimum quod ipsum esset facere finitam æternitatem & quæcunque; mensura præterisset, finita esset. Et certè si semel afferatur, infinitum posset claudi terminis, dicam horam quamvis claudatur terminis fore infinitam.

RESPONDERI posset, horam clausam terminis, non esse infinitam, quia habet

16 transitum consummabilem. Ne æternitas à parte ante habeat, primum obest absurdum, si enim haberet primum, haberet & secundum, de quo secundo non posset dici quod sit ab æterno, seu quod sit infinitum à parte ante, cum ante illud secundum præcesserit adhuc primum, & tamen æterno ante, nihil est prius, quod si illud secundum non est ab æterno, nec primum erit ab æterno, utpotè non superans secundum, nisi uno instanti, nullum autem est absurdum in eo, ut infinitum secundum id secundum, quod habet rationem finiti, non sit infinitum, ut non est infinitum, secundum quod habet rationem primi & ultimi; sic tamen infinitum, quia habet transitum inconsummabilem per finitas mensuras. Quæ autem dicta sunt de æternitate à parte ante, proportionaliter dici debent de æternitate à parte post, quod non possit habere ultimum, quia alias deberet habere penultimum, quod penultimum non posset esse æternum à parte post, utpotè habens post se aliud, quod ipsum non posset esse æternum à parte post, utpotè superans non nisi uno instanti penultimum, quod probatum est, non esse æternum à parte post. Reflexit hæc disparitas ad hoc, quod æternitas à parte ante, præter transitum inconsummabilem importet negationem prioris, quod non est necesse reperiri in aliis infinitis.

IMPUGNAT quartò idem de ratione infiniti: non est ut pertransiri non possit, nam æternitas à parte ante pertransiit, & tamen non est infinita.

RESPONDETUR. Quando dicitur in finitum non posse pertransiri, supple non potest pertransiri per finitas mensuras, bene enim pertransiri potest per mensuras infinitas, & quia ita pertransiit æternitas à parte ante, ut dies hodiernus ab æternitate à parte ante distet infinite & per mensuram infinitam, hinc fit ut salvari possit transitus inconsummabilis in æternitatem, à parte ante.

IMPUGNARI insuper potest quintò: tum quia, si infinitum posset claudi terminis, & clauderetur primo & ultimo, & non clauderetur: clauderetur ut supponitur, non clauderetur autem quia quod per-

19 transiri non potest, non habet ultimum; sed infinitum pertransiri non potest. Ergo. Major probatur: si id quod pertransiri non potest haberet ultimum, & haberet ultimum, & non haberet: haberet quidem ut supponitur, non haberet autem, quia si haberet ultimum, hoc ipso pertransiretur desitione scilicet factâ in ultimo. Neq; dicatur tatum ratione medii interjecti, salvari debere, quod habeat transitum in consummabilem, quia etiâ dicam ideo habet transitum in consummabile in medio, quia non habet terminos, & si etiam in medio, & medii medio clauderetur terminis, non haberet transitum in consummabilem. Ergo apparet requiri ad transitum in consummabilem, Negationem clausuræ per terminos. Tum quia infinitum clausum terminis & haberet terminum transitum in consummabilem finitis mensuris, & non haberet; non haberet quidem, ut supponitur, haberet autem, quia non cadit in imaginationem rationeq; nulla probari potest, ut id quod habet ultimum, non possit exhaustiri, quantumvis multiplicatis finitis mensuris. Sic v. g. quamvis ulna non sit ita magna ut centum cubiti, quia tamen centum cubiti clauduntur terminis, una ulna pertransire potest, licet multiplicata centum cubitos. Et si centum cubiti non clauderentur termino, hoc ipso non jam essent centum cubiti, sed infinita longitudo. Ergo apparet transitum in consummabilem formaliter negatione terminorum.

20 Tum quia concedunt etiam oppositi, non posse unum infinitum esse majus altero in ratione infiniti, sed si infinitum clauderetur terminis, posset unum infinitum esse majus altero. Quod ipsum probatur, sint duæ lineæ infinitæ, una clausa terminis, alia non clausa, illa clausa terminis, & esset æqualis non clausæ, in ratione infiniti, & non esset æqualis: esset æqualis, ut supponitur, non esset autem, quia post terminum illius prioris, procurrentia illius alterius, non esset major in ratione aliqua finita. Ergo in ratione infinita, consequenter reperiretur jam inæqualitas in ratione infiniti.

Dices primò cum Arriaga, ponatur linea à puncto A. incipiens versus orientem, & procurrens, in infinitum versus occiden-

tem præscindat Deus medietatem illius lineæ in puncto B. hæc medietas esset infinita, quia alias infinitum constaret duobus finitis, adeoq; & ipsum non esset infinitum.

RESPONDETUR, illam medietatem & fore infinitam, ut probat Arriaga, & fore finitam, quia haberet transitum in consummabilem, si haberet terminos propter rationes immediate adlatas. Dicerent alii, etiam si sit possibilis talis linea, nullam tamen in illa dari medietatem, quia medietas, est proprietas non nisi rerum finitarum.

Dices secundò, inter hominem & plantam possunt interjici infinitæ species, quæ nec descendunt infra plantam, nec ascendant ultra hominem. Ergo potest infinitum claudi duobus terminis.

RESPONDERI potest primò. Infinitum Syncategorematicum posse claudi duobus terminis.

CONTRA: quia si id universaliter enuntiatur, sequeretur etiam æternitatem posse claudi terminis, cujus oppositum immediate ante probatum. Deinde sequeretur in sententia Aristotelica, posse venire ad ultimam partem rei in infinitum divisibilis, adeoq; ne sit ulterius & ulterius divisibilis. *Hinc aliter.*

RESPONDETUR secundò, possibile esse in infinito eoq; Syncategorematico, terminos comparisonis extrinsecæ, sed non esse possibiles terminos desitionis, quia semper & semper ulterius & ulterius procedere in infinito est. Casu autem quo ponerentur omnes possibiles species inter plantam & hominem, illæ & essent infinitæ & essent finitæ, finitæ quidem quia pertransibiles desitione factâ in ultimâ, infinitæ autem ut supponitur.

DICENDUM est secundò, etiam suppositâ possibilitate infiniti, nullum est fundamentum afferendi illud de facto dari.

PROBATUR conclusio principio negativo, quia quodcunq; fundamentum adlatum fuerit, illud non erit sufficiens ad probandum intentum.

Obijciunt primò, Infinitum & finitum sunt membra in quæ dividitur quantitas, suntq; contraria, quorum uno posito, ponitur & aliud, ad eum modum quo posito calore ponitur frigus, sunt item pro-

25 proprietates quantitatis. Ergo datur de facto quantitas infinita.

RESPONDETUR, argumentum hoc multum probare, probat enim dari ens rationis, & impossibile, cum ens dividatur in ens possibile & impossibile, in ens reale & ens rationis, tunc ergo solum membra dividenda, vel contraria debent dari, quando eorum existentiam suadet, vel experientia sensuum, ut suadet existentiam caloris & frigoris, vel quando eam demonstrat ratio, ut demonstrabat existente membro contrario quod est ens creatum, debere existere aliud contrarium nempe Ens increatum, hoc est DEUM. Infinitudo etiam non est nisi proprietas hypothetica quantitatis, infinitum enim si daretur spectaret ad prædicamentum quantitatis, hypothetica autem membra divisionis, non est necesse dari.

Obijciunt secundò, in qualibet quantitate sunt infinitæ partes. Ergo datur infinitum.

RESPONDETUR. Cum per nos sint partes non nisi potentiam distinctas, non facient aliud quam infinitum in potentia. In sententia autem tenentium partes infinitas actu distinctas sequitur quidem infinitudo, ut supra probatum est. Sed tamen illi eam negant, quia ad infinitum actu inveniunt necesse est dari terminos non communicantes infinitos, sicut ad tria necesse est dari unitates non communicantes tres.

Obijciunt tertio, in homine tot sunt prædicata, ut etiam si infinitæ species infra illum crearentur, tamen homo esset perfectior.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probare. Probat enim hominem esse infinitum in essentia, quod nemo admittit. Dignitas autem illa humana non oritur ex infinitudine aliqua perfectionis, sed ex sola improportionem orta ex diversitate speciei. Deinde cum infra hominem non sint possibiles species nisi infinitæ Syncategorematicæ, hinc etiâ in homine prædicata: respondentia deberent esse non infinita categorematicæ, sed syncategorematicæ, respondentiaq; illa argueret non infinitatem, sed unitatem æquivalentem illis reliquis, haberetq; se homo, ita sicut

28 centrum sphaeræ quod omnino est unum, licet plures lineæ possint ad illud duci à circumferentia.

Obijciunt quarto. Etiam naturaliter dari potest infinitum actu, quia si lapis molaris æqualiter ab Angelo ad omnes partes vitri applicetur, omnes frangit adeoq; faciet infinitas partes vitri.

RESPONDETUR primò, qui componunt quantitatem ex divisibilibus in infinitum, non fore illud dividendum in omnes partes, sed DEUM determinatarum in quot partes dividi debeat. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia Responsio hæc, est evitatio difficultatis, determinationem enim ideo ponit ne cogatur negare quod ex in infinitum divisibilibus componatur quantitas, nolendo tamen concedere, quod possit dari actu infinitum viribus naturæ, quomodo enim viribus naturæ non potest dari infinitum actu, si applicetur lapis de se potens conterere quascunq; partes vitri, hoc ipso enim si aliquas non contereret, non esset potens ad quascunq; conterendas partes, & tamen supponitur gravitas lapidis, major quam quæcunq; resistentia vitri. Tum quia ponamus Deum non determinare, ut hæc potius quam illæ partes conterrantur, sed vel le præbere concursum, ut ille lapis agat quantum potest, certe tunc fieret divisio in omnes partes, quia quæ ratio divisionis est, aliquarum partium, eadem erit divisionis omnium; nempe excessus gravitatis reperibilis in lapide, supra vires resistivas vitri. Dicere autem, quod non posita à Deo determinatione nulla sit pars vitri confringenda, est evocatio DEI ad faciendum miraculum, solo titulo defendendæ propriæ sententiæ.

RESPONDETUR secundò. Posita illâ applicatione vitrum dividendum secundum quod est divisibile, nempe usq; in minima Physica, ad quarum divisionem non pertinet vitrum, quia non potest lapis agere in vitrum ita ut spoliaret illud omni quantitate, quam requirit pro conditione in ipso met subiecto comminuendo.

Obijciunt quinto, de facto admittitur à Theologis infinitudo in unione hypostatica, valore operum Christi; itemq; in ratione offensæ mortalis. RE-

31 **RESPONDETUR.** Horum infinitudinem desumi ab aliquo increato, quando autem per nos negatur infinitum actuale, negatur infinitudo desumibilis ab aliquo creato.

QVÆSTIO II.

De Infinito Categorematico.

Vidimus superiori quæstione non dari actum ullum infinitum Categorematicum creatum. Restat discurre de possibilitate ejusdem. Impossibilitatem ejus agnoscit S. Thom. 1. par. Q. 97. a. 3. & 4. Scot: Suar: uterq; contra Vasq: Fasil: Hur: Arriag: sed Ovied: negat ejus possibilitatem in extensione & mole non penetrata, in reliquis autem agnoscit possibilitatem, Vasq: autem in intensione possibile infinitum non agnoscit, sic.

DIFFICULTAS I.

De possibilitate infiniti categorematici creati in commune.

DICENDUM EST: *Non esse possibile infinitum Categorematicum creatum.*

33 **PROBATUR** primò. Posito quocunq; infinito illud & esset infinitum, & non esset infinitum: esset infinitum, ut supponitur, non esset autem infinitum, ut probatur. Quod sublata unicâ entitate mutatur in ratione infiniti, illud non est infinitum, sed posito quocunq; infinito, illud sublata unicâ entitate mutatur in ratione infiniti. Ergo posito quocunq; infinito non est infinitum. Major probatur definitione infiniti, quæ depolcit ex infinito semper accipi, & nunquam idem. Et certè si demptione infiniti desinit esse infinitum, etiam positione illius non erit infinitum; nihil enim infinitatur additione finiti. Minor principalis probatur. Posito quocunq; infinito & sublata unicâ entitate, illud infinitum non habet omnem possibilem perfectionem in illo genere, certè enim illa sublata unitas est aliqua perfectio, quâ tamen utpotè sublata caret. Ergo sublata unicâ entitate desinit esse infinitum. Consequenter immediate probatur; infinitum

34 in omni genere requirit omnem possibilem perfectionem in omni genere. Ergo & infinitum in certo genere requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere.

RESPONDEBIS primò. Quod sublata unica entitas illa sit eminenter continenda in residuo infinito.

CONTRA. cum quia in 10. si illi tollas unitatem eminenter non continetur unum neq; jam 10. sed 9. erit. Ergo etiam sublata unicâ entitate in infinito, non continebitur illa in residuo eminenter, quidem enim eminentia tribuit infinitas ad continendum id quod non est. Tum quia non est explicabilis hæc continentia eminentialis, ut valeat ad propositum. Tum quia si tollas à DEO unam perfectionem, residuæ perfectiones non censentur eminenter continere priorem. Ergo nec creatum infinitum sublata aliquam perfectionem eminenter continebit.

RESPONDEBIS secundò. Infinitum in omni genere perfectionis est solus DEUS. omnes suæ perfectiones identificatas reali et habens. hinc fit ut sublata unicâ entitate tota Deitas desinat, sed infinitum creatum, non habet perfectiones identificatas omnes, hinc unicâ entitate sublata non erit necesse aut rei infinitum.

CONTRA. cum quia infinitum in omni genere requirit perfectiones omnes in omni genere quantumvis identificatas uni eidemq; entitati. Ergo etiam infinitum in aliquo genere requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere, quamvis sine identificatione, non est enim major ratio unius quam alterius, quo posito redit argumentum. Quod scilicet illud infinitum sublata unicâ entitate sit desitutum. Tum quia etiam si per impossibile DEO non essent identificatas suæ perfectiones, si tamen esset infinitus in omni genere, deberet habere omnem possibilem perfectionem in omni genere. Ergo quamvis alicui infinito non sine identificata sua prædicata, quia tamen esset infinitum in illo genere, deberet habere omnem possibilem perfectionem in illo genere.

RESPONDEBIS tertio. DEUS est infinitus, in perfectione, & tamen ejus infinitudini

37 dini non obstat, quamvis ablata suâ unicâ perfectione, desineret esse Deus, adeoq; infinitas.

CONTRA. Quia id oritur ex identificatione, unius perfectionis cum reliquis, hinc unâ ablata, omnes auferuntur, non ponitur autem hic talis identificatio, & alias urget definitio. Quia infinitum debet habere transitum in consummabilem. Rursus perfectiones Divinæ non sunt numeraliter actu infinitæ, sine inclusione unius in altera, & si essent numeraliter actu infinitæ, unaq; non includeret aliam, adeoq; & reliquas, hinc ablata in eâ suppositione unâ perfectione, adhuc manerent infinitæ perfectiones, alias haberent transitum consummabilem, ablatione unius Entitatis, consequenter nec essent cum illa una addita perfectione infinitæ. Licet ratio Deitatis sine hac, quantumvis una ablata perfectione salvari non possit, sicut nec salvatur ratio omnis perfectionis, cui contradictoriè opponitur negatio alicujus perfectionis.

Hic ipse principalis medius terminus, sic alter proponitur.

39 Ponat Deus per possibile vel impossibile omne possibile infinitum, & ex singulis infinitis tollat unicâ entitatem quam appellemus A. ex omni possibili infinito sublata unica entitas A, conficiet infinitum, nam ex infinitis infinito accepta sigillatim unica entitas, non potest non facere infinitum, appellemusq; illud infinitum B, quo posito si quæro: Illud omne possibile infinitum vel mutatur sublatione sigillatim entitatis A, vel non mutatur. Si mutatur: Ergo etiam unum infinitum, sublata unicâ entitate mutabitur, si autè non mutetur, ita argui potest. Conservet Deus infinitum A, & annihilat omne possibile infinitum, tunc illo annihilato verum est dicere. Est annihilatum omne possibile infinitum, quia illud supponitur non immutatū intrinsecè ablatione unius entitatis, sicut ergo si ante ablationem illius entitatis fuisset annihilatum, verum fuisset dicere: Est annihilatum omne possibile infinitum, ita & nunc, cum supponatur immutatū non esse illud infinitum, & tamen non potest dici, esset tunc annihilatum.

40 omne possibile infinitum. Quod ipsum probatur, post annihilatum omne possibile infiniti non potest manere aliquid infinitum, impossibile enim manere non potest, & extra omne possibile, nihil est nisi impossibile. Quibus positis sequitur illatio. Ergo etiam sublata unicâ entitate ex uno infinito, mutabitur intrinsecè infinitum. Ergo & antea non fuit infinitum. Formatur ergo argumentum: Infinitum in omni genere, requirit omnem possibilem perfectionem, in omni genere; infinitum item omne possibile, requirit omnem possibilem perfectionem, in omni possibili genere. Ergo & infinitum in certo genere, requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere.

41 *Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur.* Ponat Deus decies infinitum; ex singulis, decadibus, tollatur unica entitas, & collocetur in oriente, ex illis sublatis entitatibus, conficietur unum infinitum; tunc quæro: sublata unicâ entitate ex singulis decadibus, decies infinitum, vel mutatur intrinsecè, vel non mutatur. Simutatur: Ergo sublata unicâ entitate mutabitur etiam semel infinitum. Si autem non mutatur decies infinitum, tunc quæro annihilatur illud decies infinitum, vel erit verum dicere decies infinitum est annihilatum, vel non erit verum dicere? Si erit verum dicere, Ergo potest manere decem, quamvis auferatur unum. Si autem non est verum dicere: Ergo apparet illic non fuisse nisi novies infinitum consequenter ablatione illâ mutatum fuisse. Ergo & quodcunq; infinitum ablatione unius entitatis mutabitur.

42 **RESPONDEBIS** primò. Sublata ex singulis entitate unicâ totam collectionem mutari, sed non mutari singula infinita. Contra. Tum quia collectio illorum infinitorum non est quid distinctum realiter ab illis sigillatim acceptis. Ergo si collectio illa mutatur, mutabuntur etiam singula infinita. Tum quia sublata unicâ entitate, ex infinito mutabitur intrinsecè tota collectio. Ergo mutabitur intrinsecè etiam infinitum. Tum quia, decies infinitum debet habere omnem possibilem perfectionem, in genere decies infiniti, in

Ggg

indi-

43 indivisibili enim, sicut decem, ita & decies infinitum consistit. Ergo etiam semel infinitum debet habere omnem possibilem imperfectionem in illo genere. Ergo illa sublata, non tantum collectio mutabitur, sed & infinitudo.

RESPONDEBIS secundò. Disparitatem esse, quia si ex decies in finito sigillatim accepta unica entitate non mutaretur decies infinitum, & maneret decies infinitum, & non maneret, maneret quidem, ut supponitur, non maneret autem, quia non plus haberet quam novies infinitatem.

Item si ex omni possibili infinito acciperetur Unica entitas, & non mutaretur omne possibile infinitum, & esset ut supponitur omne possibile infinitum, & non esset; quia Ly. *omne* non est quando Ly. *Aliquid* deest. Nullum autem tale absurdum sequitur. Si dematur unica entitas ex aliquo infinito.

CONTRA Decies infinitum requirit omnem possibilem perfectionem decies infiniti: Ergo & quodcunque infinitum requirit omnem possibilem perfectionem illius generis. Ergo sicut ex exigentia omnis possibilis perfectionis decies infiniti, sequitur, si non mutetur illud infinitum, & fore decies infinitum, & non fore, ita ex exigentia omnis possibilis perfectionis illius generis, in illo certo infinito, sequitur, si ablata unica entitate non mutetur & fore illud infinitum & non fore. Rursus infinitum in omni possibili genere requirit omnem possibilem perfectionem in illo genere. Sequitur quod si ablata unica entitate non mutaretur, quod & esset omne possibile infinitum & non esset. Ergo etiam & infinitum in aliquo genere requireret omnem possibilem perfectionem in illo genere, illaque decepta sequeretur & fore infinitum & non fore.

RESPONDEBIS tertio. Sublato unico infinito semper mutatur infinitum, sed sublata unica entitate non est necesse illud mutari, quia unica entitas non est infinitum.

CONTRA. Tum quia sublato uno infinito, semper mutatur infinitum in ratione infiniti: Ergo & sublata entitate finita, mutabitur infinitum in ratione habentis omnem possibilem perfectionem illius

generis. Sed eam perfectionem ad salvandam rationem infiniti teneatur habere: Redit enim argumentum. Infinitum in omni genere, debet habere omnem possibilem perfectionem in omni genere. Tum quia quæ est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti ad infinities infinitum, sed infinities infinitum sublato unico infinito mutatur. Ergo & semel infinitum sublata unica entitate mutabitur. Major probatur: quia sicut unica entitas, infinite multiplicata constituit unum infinitum, ita infinitum semel infinities multiplicatum constituit, infinitum infinities. Ergo quæ est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti ad infinities infinitum. Tum quia ut inferius ostendetur, in finito habet infinitam medietatem. Rursus medietas, infinitum dimidium, Rursus infinitum dimidium, infinitam dimidietatem & sic in infinitum. Ergo etiam sublato uno infinito, non debet mutari infinities infinitum, quæ enim est proportio unius ad unum infinitum, ea est proportio unius infiniti ad infinities infinitum. Sicut enim infinitum infinite multiplicatum, constituit infinities infinitum, ita unitas infinities multiplicata, constituit infinitum, in rationi infiniti multiplicatum. Ergo si sublato uno infinito, mutatur infinities infinitum, etiam sublata unica entitate mutabitur.

Continuatur Intentum.

PROBATUR secundò, vel Deus potest ponere unum infinitum, vel non potest: si non potest cur non? convinceturque non posse ponere etiam plura, quia plura non aliud sunt quam unum & unum, seu unum non uniter positum, & sicut, qui non potest pronuntiare A, non potest pronuntiare AB, quia A: est inchoatio AB, ita qui non potest producere unum infinitum, nec potest producere plura infinita. Quod si potest Deus ponere unum infinitum, quæro: medietas illius vel est infinita, vel non est infinita? si medietas illius non est infinita? Ergo nec illud esset in finito, quia compositum ex duobus infinitis non potest esse nisi infinitum. Quod si medietas illius infiniti est infinita. Ergo illud infini-

49 infinitum, & est unum infinitum & non est, est ut dicis, non est autem quia constat duobus infinitis, constat enim duabus medietatibus quarum singulas dicis esse infinitas. Rursus hæc ipsa medietatis medietas, vel est adhuc infinita vel finita, si est infinita. Ergo jam illud infinitum & est unum, ut supponitur, & plura, ut probatum est. Quod si medietas illius medietatis est finita. Ergo ut medietas illa prima est finita, utpote illi æqualis, consequenter non infinita, quia conflatum ex duobus finitis non potest esse, nisi finitum.

RESPONDEBIS. Infinitum non habet medietatem.

CONTRA. Tum quia omne extensum & in indivisibili non consistens habet partes minores se. Ergo habere poterit & medietatem. Tum quia omne finitum habet medietatem sibi proportionatam. Ergo & infinitum etsi quæretur, cur infinitum non habeat medietatem, non alia reddetur ratio quam ut devictetur adlatum argumentum. Bene enim negari potest, quod habere medietatem non sit proprietas alicujus finiti. Tum quia sint duæ lineæ quarum una ab hac parte A sit finita procedatque in infinitum versus orientem, sit alia quæ ab eodem puncto A procedat versus occidentem æqualis illi in infinitate, conjungantur illæ lineæ, certè una erit medietas illius totius lineæ ex duobus conflata. Ergo apparet quod infinitum non excludat medietatem.

51 CONFIRMATUR primò. Illud quod in sui esse constitutione involvit processum infinitum in principiis componentibus, impossibile est poni a parte rei. Tum quia, si daretur processus in infinitum in causis efficientibus, nihil unquam fieret, ut deduci potest ex demonstratione impossibilitatis processus in infinitum in causis efficientibus. Ergo etiam si datur processus in infinitum in causis constituentibus, nihil unquam fiet. Tum quia, si id quod involvit processum in infinitum in causis constituentibus suum esse, posset fieri, posset etiam tota æternitas a parte post simul poni, adeoque finiri & transiri. Tum quia in cujus principiis constituentibus est processus in infinitum, in illius etiam existen-

52 tia est processus in infinitum, certè enim existentia indistinguitur a principiis constituentibus in actu positis, sed in cujus existentia est: processus in infinitum illius existentia non est sed erit, & erit, & erit. Ergo id, in cujus principiis constituentibus est processus in infinitum non est, sed erit, & erit, & erit, neque de illo verum erit dicere existit, sed existet. Unde etiam quia in sententia Aristotelis, est processus in infinitum in divisibilitate continui, nunquam potest divisio rota simul poni: Sed esse unius cujusque infiniti, exigit processum in infinitum in principiis constituentibus suum esse, quod ipsum probatur: Medietas infiniti necessario debet esse infinita, ut supra dixi, ipsius etiam medietatis dimidium debet esse infinitum propter illud principium, quod compositum ex duobus finitis, non possit esse infinitum, & sic procedetur in infinitum.

RESPONDEBIS primò. Id quod involvit processum in infinitum, si semel ponatur totus ille processus bene poni potest a parte rei.

CONTRA: Tum quia jam nihil obesser, poni processum in infinitum in causis efficientibus, si simul illæ supponantur operari, & tamen supponitur non posse simul operari, si datur in illis processus in infinitum. Tum quia vi hujus Responsionis sequitur æternitatem a parte post posse poni simul totam. Tum quia hoc ipso, quia aliquid dicit processum in infinitum, non potest poni totum simul, sicut enim successio essentialis excludit simultatem processus in infinitum, in partibus dividendis proportionalibus, excludit positionem simultaneam omnium, ita simultatem positionis excludit processus in infinitum.

RESPONDEBIS secundò, æternitas a parte ante est posita, & tamen in illa datur processus in infinitum, datur item in probabili sententia processus in infinitum in divisibilitates continui, & tamen ponitur totum simul illud divisibile.

CONTRA, tum quia æternitas a parte ante non est posita tota simul, idque ex eo quia involvit processum in infinitum in principiis suum esse constituentibus. Ergo

55 etiam infinitum categorematicum, cum habeat processum in infinitum in principis se constituētibz, non potest poni totum simul. Tum quia accuratius rem examinando aeternitas à parte ante non dicit processum in infinitum, quia processus dicit terminum à quo, & quia aeternitas à parte ante non habuit terminum à quo à parte ante, aeternitas à parte ante non habuit processum in infinitum: si non habuit processum in infinitum, neq; habuit impedimentum positionis suae aeternae. Rursus processum in infinitum, est verus illam partem ubi non desinit, esset enim alius processum in desinentiam non in infinitatem, consequenter etiam infinitas aeternitatis à parte ante, non est in desinitione quae est hodie v.g. sed in illo infinito in ante. Ergo ab aeterno non habebat processum in infinitum, in quod enim infinitum? consequenter non habuit impedimentum quominus poneretur, quia positio illius, non dicebat processum in infinitum in principiis se constituētibz. Quia autem incipiendo ab hodie usq; ad aeternitatem à parte ante, datur processum in infinitum, ideo hodie v.g. aeternitas à parte ante poni non potest. Tum quia illud quod adferebatur de divisibilitate continui ad praesens non facit. Nam sicut quia datur processum in infinitum in divisibilitate, nunquam divisibilitas continui tota simul poni potest. Et si continuum non solum in divisibilitate, sed & in principiis se constituētibz diceret aequè processum in infinitum, nunquam etiam poni posset, ita cum infinitum in principiis se constituētibz dicat processum in infinitum, nunquam poni poterit. Deinde processum ille partium in infinitum divisibilium, est identificatus alicui finito, partibus nempe non communicantibus, ideo adhuc bene poni poterit, jam autem medietas infiniti nulli finito identificatur, ideo retinet infinitum, merum processum in infinitum, in principiis se constituētibz.

CONFIRMATUR secundò. Impossibile est, Totum, esse minus se, sed si daretur infinitum, Totum daretur minus se. Ergo non est possibile infinitum. Minor probatur. Si daretur infinitum, parti infiniti,

v.g. medietati itidem infinitae, adeoq; carenti terminis, aequale esset totum infinitum, & tamen medietas Minor est toto. Ergo totum aequale illi parti esset minus se:

PROBATUR tertio. Assumendo principium ab oppositis concessum. Quod unum infinitum non possit esse majus altero in ratione formali, ex quo sic arguitur. Impossibile est infinitum creatum majus altero in ratione formali. possibile etiam esset unum infinitum majus altero in ratione formali. Ergo impossibile est infinitum. Secunda pars antecedentis probatur. Possibile est infinitum majus altero in ratione materiali: Ergo possibile est infinitum majus altero in ratione formali. Probatur consequentia. Ratio formalis infiniti, non est quidquam re distinctum à ratione materiali. Ergo si potest esse unum majus infinitum altero in ratione materiali; poterit esse majus altero etiam in ratione formali; quando enim aliqua sunt idem realiter, tunc quidquid uni competit, pro statu reali, debet & alteri in eodem sensu & statu reali competere.

RESPONDEBIS. Decem ulnae & decem palmi, sunt in ratione materiali inaequales, & tamen in ratione decadis, sunt aequales.

CONTRA. Tum quia 5, non est formaliter aequale ad 10, demus ergo quod illi 10. palmi aequivalent 5. ulnis, certe 10. illae ulnae non poterunt dici aequales formaliter 5. ulnis, consequenter nec dici debent aequales formaliter decem palmis. Tum quia illa aequalitas decadis ulnarum, & decadis palmorum non est nisi aequalitas per rationem abstrahentem rationem communem decadis, in re autem est inaequalitas, convenientiaq; in decem, est convenientia cum magna disconvenientia. Ergo & illorum infinitorum in re erit inaequalitas, & tamen est intentum oppositorum, ponere in re aequalitatem infinitorum. Tum quia nihil est aliud unum formaliter esse majus altero, quam habendū id quod correspondeat minori, habere ultra aliquid, cui in minori nihil respondeat, jam autem in infinito majori materialiter reperitur hoc cui nihil respondere possit in minori infinito, adeoq; ex Materiali inaequalitate, sequetur inaequalitas Formalis.

58

59

60

DIFFICULTAS II.

De possibilitate infinitorum in particulari.

PRATER probationes superius adlatas reperiuntur principia in particulari certae species infiniti impugnantia, quae hic adferre & tueri erit necesse.

Punctum Difficultatis I.

An infinitum in extensione & mole sit possibile.

DICENDUM est primò. *Infinitum in extensione non esse possibile.*

PROBATUR primò communiter. Datur linea utraq; parte infinita, proscindat & annihilat DEUS unum palmum adducat partes, hiato illo intercepto distantes, vel deferunt locum partes infiniti vel non deferunt, si non deferunt. Ergo non occupant spatium, quod supponitur relictum à parte praecisa vel annihilata, vel certe eadem bilocantur retinendo priorem locū, & novum acquirendo, si autem partes infiniti, ut repleant hiatum illum, deferunt priorem locum. Ergo illud infinitum & erit infinitum, & non erit: erit quidem, ut supponitur, non erit autem, quia erit clausum duobus terminis ortis ex desertione loci antea occupati.

RESPONDET primò Arriag. non esse absurdum quod infinitum claudatur duobus terminis

CONTRA praeter dicta supra. Tum quia si infinitum, potest habere terminos, sequitur posse infinitum habere plures terminos quam habeat res finita, & non posset habere plures terminos, non posse quidem, quia quod est majus, pauciores debet habere terminos. Deinde quod habeat plures negationes ulterioris extensionis non habeat majorem extensionem. Ergo cum infinitum sit majus praefinito, non potest habere plures negationes ulterioris extensionis seu terminos. Unde etiam semivulna, quia est minor, illic admittit terminos, ubi eos non admittit ulna. Posset etiam habere plures terminos, quia praeter terminos finitis longitudinibus appo-

nibiles patitur terminos in infinitate, rursus in medietate infiniti, quae ex dictis supra debet esse infinita, patitur terminos, Rursus in medietate ipsius dimidio, quod item debet esse infinitum, potest pati terminos. Ergo potest pati plures terminos, quam res finita. Tum quia, si unum infinitum semel possit habere terminos, non est ratio, cur non & aliud, dicamq; etiam Divinam essentiam, habere terminos perfectionis, vel si id negas de Divina essentia, dicam posse dari infinitam creatam essentiam, quae tamen claudatur terminis ne scilicet aequet dignitatem essentiae Divinae, & tamen sit in ratione essentiae infinita. Tum quia fines infinitate limites illimitare non possunt. Ergo nec termini stare possunt cum infinitudine, & tamen illi fines vel maxime & completive illimitare, & infinitate deberent, sicut unitates ad decadem evehit ultimum complens unitas. Tum quia illud infinitum clausum terminis, & haberet quia infinitum est, negationem ejus rationis quae constituit finitudinem, & non haberet negationem ejus rationis, haberet quidem ut supponitur, hoc ipso enim finitum esset, si non negaret, sed importaret rationem, quae constituit finitudinem, & non haberet negationem ejus rationis, quae constituit finitudinem, quia ratio constitutum finiti est terminus, hinc in medio extensionis non est finis formaliter, quia in medio non est finis formaliter. Et certe, si quantum semper ita procederet in medio, quantum nunquam esse finitum. Ergo ratio finiti formaliter constituitur termino. Tum quia partes interceptae inter terminos infiniti; non habentes transitum consummabilem sunt partes infinitae, partes infinitae sunt idem quod partes sine fine, partes autem sine fine, sunt partes sine termino. Ergo à primo ad ultimum partes non habentes transitum consummabilem sunt partes sine termino.

RESPONDET secundò Hurtad: Non posse spatium illud occupari nisi per rarefactionem vel productionem aliarum partium.

CONTRA, supponamus per impossibilitatem nec reproduci partes, nec rare fieri, certe de,

64

65

66

67 tē debet jam concedi claudendum tunc infinitum duobus terminis. Ergo apparet & ante fuisse clausum, neq; enim tunc primum fierent illi termini. Rursus quomodo illa infinita est longitudo, quæ finitum spatium replere non potest.

RESPONDEBIS tertio. Posse quidem illud spatium repleri à partibus infiniti in locum illum succedentibus, cetera Linea infinita nondum deferret aliquod spatium nisi finitum, & quia si deberet claudi terminis deferret spatium infinitum, sit ut adhuc illa linea non sit claudenda terminis, desertioq; illa spatii infiniti clausuraq; terminis desumetur ex sola imaginatione versante circa finitam lineam, deferentem priores terminos, si novos aliquos acquirere debeat.

68 CONTRA, tum quia & deferret spatium infinitum, si deberet claudi terminis & non deferret, deferret ut supponitur, non deferret autem quia non plus spatii antiqui deferretur, quam occupetur novi, novum autem occupatum spatium non est nisi finitum. Tum quia si contingat id in linea finita, deferere illa debet priores terminos. Ergo idem dicendum de linea infinita. Tum quia etiam in linea infinita sine bilocatione non potest repleri illud spatium nisi acquisitis novis totaliter præsentis. Ergo cum illuc non sit ponenda bilocatio, debet concedi acquisitio novarum præsentiarum adeoq; & terminorum in extremis, ut ita dicā infinitæ lineæ quæ extrema poni debere, evincit argumentum factum. Quærereq; restat cum partes infiniti non fuerint penetratæ, modo etiam non bilocentur, unde hoc illis erit, ut possint illud spatium replere.

Idem medius terminus sic aliter proponitur.

Ponantur versus orientem infinitæ tres lineæ, una incipiat à puncto A & altera à puncto B tertio C. Ponantur rursus hæ distantia, ita ut à puncto A, præcedatur punctum B, centum palmis & à puncto B, præcedatur idem punctum C, centum palmis. Ponamus item promoveri à Deo lineam C, versus A, ita ut ab A, distet non nisi quinquaginta palmis, à puncto autem B, procedens linea maneat immota. His positis formatur argumentum, linea

C, & erit infinita ut supponitur, & non erit infinita, quia clausa duobus terminis scilicet uno quod à puncto A, distat spatio 50 palmorum, & altero termino quem acquisivit in illa promotione sui, quem terminum appellamus. I. de isto I. Quærō an à linea B, immota & carente termino versus Orientem secundum illum ductū distat ne spatio infinito an finito, si infinito. Ergo non supponitur esse tantum centum 50 palmis promota versus occidentem: si finito. Ergo inter id quod habet terminum & inter id quod non habet terminum, potest esse distantia non nisi finita.

PROBATUR secundò. Communiter ducatur ex puncto A, linea infinita, & ex eodem puncto alia, ex duabusq; lineis efficiatur pyramis, illæ lineæ quò magis extenduntur eò magis distabunt. Ergo extensæ in infinitum distabunt infinite, & tamen non distabunt infinite, quia distantia illa clausa erit duobus punctis.

RESPONDET primò Pontius retorquendo argumentum. Contra Divinam cognitionem cognoscent indistantiam duarum illarum linearum, si enim cognitio Divina non obstantibus terminis, videt illas infinitas, cur negabitur posse lineas infinitas claudi terminis.

70 CONTRA quia cognitio Divina nunquam cognoscit illas lineas tanquam possibiles, sed cognitio illi de linea est talis. Cognosci omnes partes quas potest habere successivè illa linea, ita ut nulla sit à me incognita, quidquid tamen illius actu ponitur, finitum erit, consequenter Deus non cognoscit infinitum clausum terminis quod tu concedis de tuo. Neq; valet, si dicas, cum eodē, si daretur circulus infinitus inciperet ab eodem puncto & desineret: ita etiam non est inconveniens duarum illarum linearum distantiam claudi terminis, sufficitq; ad infinitum ut habeat partes determinatas quæ non possunt reduci ad numerum determinatum, non inquam valet: nam ex hoc ipso arguitur impossibilitas circuli infiniti, quia scilicet etiam ille admitteret terminos, nec poterit illud infinitum habere partes determinatas quæ tamen non possunt ad certum nume-

73 numerum redigi, si admittatur clausura per terminos.

RESPONDEBIS secundò, illas lineas neq; distare finitè, neq; infinite, quia distantia est passio finitorum.

CONTRA. Hoc ipsum erat probandum quod distantia sit passio finitorum, si enim extensio per te datur infinito, cur non distantia, & si finitudo trahit secum distantiam finitam: Ergo & infinitudo trahet secum distantiam infinitam.

RESPONDEBIS tertio ex Ovied: Pyramidem infinitam esse impossibilem, quia de ratione pyramidis est habere terminos quos infinitum non admittit.

74 CONTRA. Quia supposita possibilitate lineæ infinitæ, & erit impossibilis pyramis infinita, & non erit, erit quidem ut supponitur, non erit autem quia supposita possibilitate lineæ infinitæ, cur non poterunt illæ, saltem quia finitæ sunt, versus unam partem, habere commune punctum? ostendeturq; in hoc implicancia, sed quæ ipsam etiam impossibilitatem lineæ infinitæ, arguet.

PROBATUR tertio communiter, quæ etiam implicancia utitur recentior Suar. Si extensio infinita esset possibilis, possibilis etiam esset linea infinita versus orientem ducta; sed non est possibilis quod probatur: Constat enim infinitis palmis, uno albo, & alio nigro, demus rursus conservatis albis, annihilari nigros, relictis spatiis quæ nigri occupabant, tunc quærō, an palmi albi residui occupent idem spatium vel non? Si non occupant idem spatium, Ergo non sunt infiniti, sed neq; annihilati, nigri erunt infiniti; non enim erunt plures albis. Ergo neq; tota linea fuit infinita. Hoc argumentum desiderat probationem hujus propositionis, quod residuum illud palmorum alborum non occuparet spatium infinitum, quamvis non occupet spatium nigrorum.

DICENDUM est secundò. *Infinitum in mole v.g. Corpus infinitum est impossibile.*

PROBATUR. Con simile ad superius dicta imaginatione. Creetur à Deo infinitus aer, annihilat Deus tantum aeris quantum respondet globo terræ, succedat aer vicinus ad replendum illud spatium, suc-

76 cedat inquam sine ulla replicatione, rarefactione &c. æqualiter ab oriente & occidente replendo illud spatium per æqualem conjunctionem, quo casu posito vel idem spatium cum iisdem terminis occupat ille aer, vel non idem? Si idem unde facta successio in locum annihilati aeris? si non idem: Ergo acquireret terminos, claudeturq; illis, quod tamē repugnat infinito.

Hic idem medius terminus sic aliter proponitur.

Ponat Deus lapides unius palmi infinitos, hi occupabunt spatium infinitum, ponat Deus infinitum lapidum, ex quibus unusquisq; æqualeat monti, opponat Deus infinitum montium, infinito lapidū, tunc infinitum lapidum, & erit infinitum spatium occupans ut supponitur, & non erit infinitum spatium occupans, quia habebit terminos, in quantum scilicet infinitum lapidum non extendetur eò quo extenditur infinitum montium.

Hinc idem medius terminus pro utraq; conclusione valet sic proponitur.

Ponatur linea infinita, ponantur postea corpora infinita palmaria, vel sufficiet linea illa ut illis corporibus coextendatur vel non sufficiet? si non sufficiet: Ergo habebit transitum consummabilem, desitione illic habendā ubi jam non poterit coextendi; si autem sufficit coextendi, crearet Deus corpora non nisi centum palmaria, poterit ne illic illa linea coextendi, vel non: si non poterit: Ergo erit transitum consummabilem habens, si poterit: unde illi accrescet longitudo & ut cum æqualis olim fuerit infinitis palmaribus corporibus, nunc evadat æqualis & coextensibilis infinitis ceterum palmaribus corporibus.

78 Sed quid tenendum de doctrina Ovied: admittentis possibilitatem infinitudinis in extensione, & mole modo ad sit penetrationem? Sed

CONTRA hanc doctrinam faciunt universaliter adlata contra possibilitatem infiniti, quia scilicet sublatā unicā parte ex penetrato illo jam non esset infinitum residuum. Deinde infinita linea penetrata, vel potest coextendi spatio sibi proportionato, vel non potest: si potest, redeunt argumenta facta: si non potest quærō: vel habet seclusa penetratione totum id quod

79 quod est sufficiens ad replendum spatium infinitum, vel non habet? si non habet? contra erit. Tum quia dicam etiam unum digitum penetratum esse infinitum quamvis non habeat sufficientiam ad implendum spatium infinitum. Tum quia sine ullo fundamento affingetur illi extensioni infinitudo. Quod si habet cætera sufficientia seclusa penetratione ad implendum spatium infinitum? Ergo poterit extendi per spatium infinitum nisi miraculo penetrationis impediatur. Ergo habet potentiam ut de se, secluso miraculo penetrationis, faciat impossibile, quia tu dicis extensionem illam impossibilem

Punctum Difficultatis II.

80 *An sit possibile infinitum Categorematicum in numero?*

DICENDUM est, non esse possibile infinitum in numero v.g. non sunt possibili infiniti homines infiniti Angeli &c.

PROBATUR primò argumento superius facto contra possibilitatem infiniti Categorematici mutandi ablatione v.g. vel unius hominis.

PROBATUR secundò communiter. Cret et Deus infinitos homines singulos cum suis annulis, projiciant suos annulos in cumulum: vel possunt singuli ex illo cumulo accipere 100 annulos, vel non possunt? si possunt? pone quod accipiant singuli 99 tunc ita argumentum fiat: antequam projecissent illos annulos singuli homines, habebant non nisi singulos. Ergo & tunc habebunt singulos, unde enim accrevissent? Ergo & acceperunt, & non acceperunt 99 annulos. Si autem singuli non possunt ex infinito annulorum accipere 100 annulos: Ergo habetur in illo infinito transitus coniungibilis annulorum consummatione facta tunc cum defunt accipiendi à residuo infinitorum hominum. Deinde cum in illo cumulo annulorum sint centenarii infiniti. Ergo & acceptibiles ab infinitis hominibus. Sed querere restabit unde creverit ille numerus annulorum?

RESPONDET Ovid. quod ex illo cumulo annulorum acciperent infiniti cen-

tenarios annulorum, sed non acciperet 82 omnes neque est absurdum dicere, quod cum infiniti accipiunt ex cumulo infinito, exhauriatur infinitum ita ut reliquum non sit residuum quidquam quod accipiatur. Sed esset absurdum, si cumulus ille exhauriretur per finitos accipientes, diciturque ulterius multitudinem hominum qui haberent singulos annulos esse minorem multitudinem infinitam habentium singillatim ceterum annulos, non enim repugnat unum infinitum, majus altero.

CONTRA. Supponamus quod ex cumulo illo annulorum, sit primus accipiens A, qui ita accipiat 100 ut etiam alteri porrigat alios 100 annulos ipse autem à nullo alio accipiat, secundus autem sit qui accipiat à primo & simul porrigat. Tertio fiat autem hoc totum uno instanti, quod fieri potest, si fiat correctio per actus voluntatis instantaneos, vel si id ab hominibus fieri non potest fiat ab Angelis eo casu, & erunt infiniti accipientes & non erunt: erunt ut supponitur; non erunt autem, quia totum illud infinitum erit clausum duobus terminis, hoc est primo, qui à nullo alio accepit 100 annulos, appellemusque eum A. & inter ultimum, qui nemini alteri porrexit, quem appellemus 2. Tunc quero quando per illam infinitam multitudinem accipientium exhaustum est infinitum annulorum, vel nullus est illic, qui alteri non porrexerit, vel est aliquis, qui alteri non porrexerit? si est aliquis, qui alteri non porrexerit? Ergo datur illic ultimus qui acceperit & non porrexerit, & primus qui porrexit non accepit. Quod si nullus est qui & ipse non acceperit & alteri non porrexerit? Ergo & exhaustum est illud infinitum per infinitos, ut tu dicis accipientes, & non exhaustum, quia exhauriri non potest, nisi desit quod accipiat tradendum alteri, tu autem dicis semper restare tradendum alteri.

Quod autem attinet ad illud principium, nemo potest unum infinitum, potest esse majus altero.

CONTRA erit primò. Ponamus à Deo poni non nisi unum infinitum; & quia per te unum infinitum potest esse majus altero, ponamus esse Secretos à Deo infinitos millenarios hominum, & Secretos infinitos

84

97 nitur, & non erunt: quia illis positis, vel implicabunt alii Angeli, vel non implicabunt? Si non implicabunt: Ergo non omnes sunt positi; si implicabunt: Ergo contradictorii erunt hi termini: substantia Spiritualis completa. Recolantur in simili, dicta supra, ex quibus, hoc etiam de duci potest. Quod Deus singulis horis æternitatis, singulos dies assignare possit. Quod sic proponitur. Suppono dies æternitatis omnes, simul non posse poni, à parte rei: Suppono secundo, illos à Deo cognosci; ita ut dicat: Nullus est dies, quem non cognosco, ita tamen illos cognosco, ut videam illos nunquam finiri posse. Suppono tertio, Deum in assignatione dierum æternitatis, ad horas æternitatis, ita se habere, ut dicat, & hæc hora, & illa hora, habet suum diem proprium, ita tamen ut nunquam dierum, & horarum sit infinitudo terminata: sed sicut sunt dies infinites infiniti, ita & horæ, ita ut radix assignabilitatis, non sit multitudo horarum, major præ diebus in unaquaq; die; indubie enim plures sunt horæ, quam dies: Sed radix ista est Dei omnipotentia, & non implicantia contradictionis in essentia dierum. Jam autem assignabilitas Angelorum, ad dies æternitatis, non est, non implicantia contradictionis Angelorum, sed esse actuale à parte rei. Hinc etiam angeli, secundum non implicantiam contradictionis spectati, tam diebus, quam horis æternitatis, assignari possent.

99 **Punctum Difficultatis III.**

Quid de reliquis infinitum concernentibus?

DICENDUM est primo. *Non est possibile infinitum in intensione.*

PROBATUR argumentum ante propositum. Creet Deus infinitos gradus caloris, tot quot sunt infiniti homines: vel potest Deus singulis illorum, 100 gradus assignare, vel non potest? Si non potest: Ergo ex hauriretur infinitum; si potest: Ergo sunt plures in infinito hominum. Modum defendendi hoc argumentum, vide supra positum.

RESPONDERI posset huic argumen-

to, & quibuscumq; aliis hætenus positis. 100
Quod infinitum non implicet quidē contradictionem; demere tamen ex ipso aliquid, implicat contradictionem: & ita si accipiat aliquid ex linea infinitè extensa, sequitur illam terminandam &c: si autem consideretur infinitum secundum se, nulla saltem in plerisque ostendi potest implicantia.

CONTRA erit: quia expressè Aristotelica definitio permittit ipsam acceptionem: unde in definitione dicitur, cujus secundum quantitatem accipientibus, &c. &c. hinc negare istam acceptionem, est non stare in statu questionis. Cæterum posito, quod nova alia definitio infiniti formaretur, posset ex illa non sequi implicantia contradictionis.

101

DICENDUM est secundo. *Etiā posito, quod possibile esset infinitum creatum, adhuc impossibile esset poni omne possibile infinitum.*

PROBATUR primo. Posito omni possibili infinito, vel poneretur omnes possibles finitæ creaturæ, vel non ponerentur: Si non ponerentur: Ergo & esset illud omne possibile infinitum, ut supponitur; & non esset: quia adhuc producibile esset, præter producta infinita, aliquid infinitum, quia omne producibile infinitum, est infinites infinitum. Hinc productis finitis, quæ remanent producibilia, post productionem omnis possibili infiniti, sed infinites positus, confurgeret adhuc novum infinitum. Neq; enim v. g. infinitum multitudinis, est aliud, 102
quàm finitum infinites positum. Si autem posito omni possibili infinito, ponerentur omnes possibles finitæ etiam creaturæ: Ergo jam Deus non maneret omnipotens, quia nihil maneret producibile: nam omnipotentia Dei transcendentaliter requirit effectus.

RESPONDEBIS primò cum P. VENCE-
LAO DAROVSKI, meo in Theologia Professore, Viro omnium talentorum. Cujus speculationes de Distin: Scotistica vide 1. par. Disp. 2. à n. 21. Infinita Persona Patris, non ita exhaurit terminabilitatem naturæ Divinæ infinitam, ut quamvis illam infinitè terminet, adhuc illam non relinquat ulterius terminabile per aliam

Hhh 2

Per-

103 Personam infinitam, tam Filii, quam Spiritus Sancti. Rursus infinita Persona verbi, terminans naturam Divinam, non exhauritur, quominus possit terminare aliam naturam creatam, & alias plures: Scientia item Divina non exhauritur, quamvis cognoscat omne possibile; & sicut omniscientia in actum reducta, non facit DEUM, non esse DEUM, ita nec faciet omnipotentia in actum reducta.

CONTRA: Tum quia, ab instantia, ex adlatis, prima desumi potest, pro conclusione argumentum. Tres Personae Divinae, infinitam terminabilitatem naturae Divinae ita exhauriunt, ut à Quarta Persona terminabilis non sit, nisi per solam chymæram, & fictionem intellectus. Ergo etiam omne producibile infinitum in actu positum, ita exhauriet omnipotentiam infinitam, & ulterius nihil producere possit: Quod autem Persona Patris, non reddat ulterius interminabilem naturam Divinam, secundum se spectatam, hoc inde est: quia terminativitas Personae Patris, non est omnis possibilis terminativitas Divina; Jam autem omne possibile infinitum, cum sit omnis possibilis terminus Omnipotentiae Divinae, fit, ut exhauriat Omnipotentiam Divinam. Tum quia: ex secunda instantia potest pro conclusione formari argumentum. Persona verbi infinite terminans Naturam Divinam, ita illam terminat, ut omnem suam terminativitatem infinitam, quam præstare potest, exhauriat; neque enim aliam naturam Divinam, vel aliam creatam infinitam, (utramque enim suppono impossibilem) terminare potest; & tamen, hoc non obstante, potest terminare naturam finitam creatam. Ergo etiam omnipotentia, post productum omne possibile infinitum, poterit producere aliqua finita, redibitque argumentum superius factum. Adde, non esse ullum inconueniens, infinitam terminabilitatem naturae Divinae, exhauriri per terminativitatem trium Divinarum Personarum. Si autem exhauriretur Omnipotentia Divina ita ut ulterius nihil posset facere, magnum foret inconueniens: nam imprimis exhauriri non potest dici proprie, terminativitas Naturae Di-

105

vinæ, cum tres Personae, quamvis inter se 106 distinctae, sunt tamen identificatae cum natura: idem autem proprie non dicitur exhauriri à seipso. Jam autem, si exhauriretur Omnipotentia Divina, exhauriretur ab aliquo à se distincto realiter, nempe à productis creaturis, adeoque exhauriretur proprie. Rursus, prius illud exhauriri contingeret, per aliquid æquale, nempe per Personas Divinas, infinitum autem exhauriri à mensura infinita nihil vetat: exhauriri autem, omnipotentiae per Creaturas contingeret, per aliquid inæquale: quia non exhauriretur per aliquod esse Divinum. Deinde, id quod se habet per modum termini, non dicitur exhaurire proprie; hinc, etiam si per impossibile, omnes finitas & infinitas terminaret cognitiones, objectum aliquod, non inde jam non cognoscibile foret: neque enim inde jam entitatem suam deperderet, cuius necessaria passio est, esse verum, adeoque cognoscibile; sed omnipotentia cum se non habeat per modum termini: sed potius potentiae effectivæ, verè & proprie per Creaturas exhausta, diceretur. Denique, non est ullum absurdum, quod infinita terminabilitas Naturae Divinae, exhauriatur ab infinita Divina terminativitate, Tripersonalitati ejus debita, immo est perfectio Dei necessaria; salvans unitritinitatem ejusdem. Unde etiam est perfectio ejus actu possessa, jam autem exhaustio omnipotentiae, non est perfectio Dei, sed esset Desitio perfectionis Divinae. Tum quia: illud quod dicitur de exhaustionem Divinae scientiae, pro nobis est. Dico enim exhauriri scientiam Divinam in hoc sensu, quia nihil est cognoscibile, quod non cognoscat, & ultra hæc, non se extendit, sed hæc perfectio est potius Dei: quia scilicet perfectio Dei est, non esse nescientem, quam perfectionem adfert illa exhaustio; & si hanc non haberet exhaustionem, nesciens esset: ergo etiam à possibilitate creaturarum, exhauriretur omnipotentia Divina, neque enim ultra possibilia aliquid potest, cum hoc tamen addito, quod hæc omniscientia Divinae exhaustio, sit perfectio Dei. Quia nisi nosset omnia possibilia, omniscius non esset;

109 esset: Sed exhaustio omnipotentiae, quæ fieret per omne possibile productum, est exhaustio, quæ adfert negationem omnipotentiae, ejusque destructionem, quid enim illa omnipotentia posset? Et certè, non aliunde DEUS habet non esse nescientis, nisi ab actuali omniscientia; rationem autem omnipotentis aliunde habet.

RESPONDEBIS secundò. Habere actum adæquatum, est perfectio potentiae, & ita si oculus eliceret visionem adæquatam, intellectus item cognitionem adæquatam, maxima hæc esset perfectio oculi, & intellectus; consequenter erit perfectio omnipotentiae, habere actum adæquatum, stantem in productione omnium possibilibum.

110 CONTRA. Quia actus adæquatus, stans cum esse potentiae, est perfectio potentiae; sed actus adæquatus destruens esse potentiae, non est perfectio potentiae, hoc autem in præsentia contingeret.

RESPONDET tertio Vasquez. Posito omni possibili infinito, & omni producibili; adhuc DEUS posset illa conservare, ad operationes concurrere, & similia.

CONTRA. Quia hæc Responsio contradictorios terminos continet; & esset enim omne possibile producibile productum, & non esset; esset, ut supponitur in negatione conclusionis, non esset autem, quia adhuc operationes produci posset, & conservatio infiniti, quæ omnia veniunt inter producibilitatem, omnis possibilis, tam finiti quam infiniti.

111 PROBATUR secundò. Si DEUS produceret omne possibile infinitum, & produceret omne possibile infinitum, ut supponitur, & non produceret: quia non produceret omne potentiam infinitum, quod etiam est inter producibilia; quod autem non produceret omne potentiam infinitum, per hoc probatur: quia infinitum in potentia est, infinitum essentialiter; exigens esse in potentia. Ergo produci actu non posset. Ergo apparet in illo omni producibili, non posse produci omnia.

RESPONDEBIS. Sufficit quod producat DEUS omne producibile, in infinitum categorematicum.

CONTRA. Quia conclusio attendit ad

112 producibilitatem etiam finitorum, modo sint illa contenta, in numero possibilibus: negatenim conclusio posse produci omne possibile.

PROBATUR tertio. Instantiis variis, quæ ostendunt, non posse produci omne producibile, & ita, non potest produci æternitas à parte post, quantitatibus divisibilibus in infinitum, &c. &c.

DI CENDUM est tertio. Etiam posset possibilitate infiniti, non est necessarius, nec possibilis numerus maximus finitorum.

113 PROBATUR primo. Quod non sit necessarius maximus finitorum. Quia ad hoc, ut transeat à numero finito ad infinitum, non est necesse, tanquam per medium transire; per numerum maximum finitorum. Ergo posset esse infinitum, sine positione numeri maximi finitorum. Antecedens probatur, quia esse infinitum, non est post numeros finitos, aliquorum numerorum infinitantium, inchoatio: sed est tantum numerorum semper finitorum, sine fine aggregatio. Ergo ad hoc, ut à finito ad infinitum transeat, non est necesse, tanquam per medium, transire per numerum maximum finitorum.

114 PROBATUR secundò. Posito numero finitorum, vel potest DEUS ponere infinitum, vel non potest? Si non potest? Ergo non est necessarius numerus maximus finitorum, ad positionem infiniti, quod tamen tu vis. Si autem potest DEUS ponere infinitum? quero, an ponendo jam infinitum, debeat adhuc ponere alium numerum maximum finitorum, an non debet? Si debet? Ergo prior ille non erit necessarius ad infinitum. Ergo & hic posterior; de illo enim redibit eadem, quæ de priori quaestio, si autem non erit necesse ponere? Ergo quamvis ille, qui supponitur productus numerus maximus finitorum non poneretur, modo poneretur illa ipsa infinitudo, sequeretur infinitum. Ergo ulterius non est necessarius ille maximus numerus finitus ad infinitationem: Quod si dicas, non posse DEUM ponere numerum illum infinitum, nisi ex suppositione positionis numeri maximi finitorum, da in hoc ipso implicantiæ.

PROBATUR tertio. Quod numerus, finita-

115 finitorum maximus sit impossibilis. Quia & erit ille numerus maximus finitorum, ut supponitur, & non erit maximus finitorum: quia si Deus post numerum maximum finitorum, potest producere v. g. infinitos homines, potest & unum, quem ipsum addendo, augebit numerum maximum finitorum, consequenter ille prior non erat maximus finitorum. Addit recentior Suar: Ponamus numerum maximum finitorum, secundum eum, numeretur aliud numerabile. Rursus secundum eundem numerum maximum finitorum, numeretur aliud numerabile; en tibi erunt duo numeri maximi finitorum: conjungantur illa numerata simul, non facient unum infinitum; quia infinitum non stat duobus solis finitis. Ergo faciunt numerum finitorum majorem maximo finitorum.

DIFFICULTAS III.

Fundamenta in Oppositum.

OBJICITUR primò varia auctoritas. PRIMA est Aristotelis, qui cum tenuerit mundum creatum esse ab æterno, generationesq; fuisse ab æterno, hòc ipso admisit infinitum categorematicum.

SECUNDA auctoritas est Dionysii cap. 8. de Divinis nominibus.

TERTIA Aug: ad Volusianum.

117 RESPONDETUR, Aristotelem creantem favere oppositis: erroneè enim admisit mundi æternitatem. Sed oppositum docet, statq; pro nobis tertii Physici T. 67. unde non docuit dare infinitas factas generationes ab æterno, sed tantum hoc sequitur, deduciturq; ab oppositis, ex suppositione erroris. Secunda auctoritas non aliud vult, quàm Divinam omnipotentiam, extendi posse ad creaturas in infinitum producendas, nec terminari unquam numerum producibilium. Tertia autem solum adstruit possibilitatem Incarnationis, licet eam clarè explicare non possimus, ita ut debeamus tandem dicere, quòd concedendum sit, DEUM aliquid posse, quod nos explicare non possumus, sed inde non sequitur, quòd debe-

amus concedere, ea posse DEUM facere, quorum implicantiz convincunt.

OBJICITUR secundò à pari.

PRIMA PARITAS est. Si daretur luminosum infinitum, produceret lumen infinitum, itemq; si daretur ignis infinitus, produceret infinitum calorem. Ergo & Deus poterit producere infinitam lucem, neq; enim est minùs potens, quàm lux infinita.

RESPONDETUR disparitatem esse, quia posito per impossibile luminoso infinito, hòc ipso ponitur vis necessaria ad actualem infinitam lucem, Divinà autem potentia posita, non ponitur potentia ad actuale infinitum, quia in DEO non datur potentia ad impossibile. Illa autem propositio: DEUS non est minùs potens, quàm lux infinita, est propositio falsa, quia est de subiecto non supponente: nulla enim datur lux infinita.

SECUNDA PARITAS est. Si DEUS ab æterno produxisset Angelos, ita ut singulis momentis, singuli producerentur ad hodiernum diem, fuissent infiniti. Ergo etiam & nunc posset producere infinitos Angelos.

RESPONDETUR ex dictis, in materia de creatione habetur, quòd ab æterno, successivè tamen, non potuerint produci Angeli.

TERTIA PARITAS. Scientia DEI respicit objectum infinitum, itemq; immensitas. Ergo & omnipotentia.

RESPONDETUR, quo sensu verum est antecedens, eo sensu & consequens: nempe, quòd ista omnia terminentur ad infinitum Syncategorematicè.

QUARTA PARITAS. Potentia finita potest facere finita in infinitum, v. g. intellectus potest elicere cognitiones finitas in infinitum. Ergo & potentia simpliciter infinita, potest facere simpliciter infinitum: aliàs non esset distinctio inter potentiam finitam & infinitam.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia argumentum multum probat: probat enim, quòd intellectus Divinus, etiam non cognoscibile debeat noscere, ut ita distinguatur ab intellectu creato, habente pro objecto omne cognoscibile. Sicue

118

119

120

- 133 . **RESPONDET** primò recentior Suar. unum infinitum Syncategorematicum, neq; esse minus, neq; æquale; non enim unum infinitum Syncategorematicum cum alio comparabile est. Rationem reddit: quia omnis comparatio est mensura, omnis autem mensura, requirit determinationem determinabilis; si enim determinationem non requirit comparatio, quæram, quid sit plus 20, an plures? cum Ergo infinitum Syncategorematicum determinatum non sit; accipiuntur enim partes illius indeterminatæ, sine ullo termino, consequenter, nec illic pars est major toto, nec æqualis, nec minor, quia omnes hæ determinationes sunt rerum determinatarum; hinc quando dicitur tot sunt in possibili hominum oculi, quot manus, non est comparatio rigorosa, sed tantum sensus est, tam esse indeterminatas, ac incomparabiles oculos & manus. Porro aliter se habet res circa infinitum categorematicum: nam res determinatur; vel per existentiam, vel per acceptionem extrinsecam, quæ determinatio per existentiam, clarè competit infinito categorematico, si datur. Infinitum verò in potentia nec existit, nec concipitur totum, ut infinitum; sed in infinitum. Hanc responsionem alias impugnavi, de partibus indeterminatis continui. Caterum posset aliquis hanc Responsionem propriè sentiri; videturq; esse disparitas de continuo, & de infinito Syncategorematico: quia tota entitas divisibilitatis existit, & determinatur per positionem rei, qualem determinationem non habet infinitum Syncategorematicum.
- 134
- 135

RESPONDERI potest secundò, consequenter ad dicta non esse quidem infinitum possibilem hominum æquale rigoro in infinito possibilem, v.g. capillorum; mensuratio enim est semper, rerum consistentium, & non ulterius procedentium: possibilitas autem nunquam consistit. Sic v.g. si aliquis velit mensurare equi cursum, nunquam posset dicere tantus est, si semper equus mensuram se subsequenter præcedat. Sic etiam in possibilibus, cum non consistent, sed natura ipsorum sit ulterius & ulterius extendi, mensurari propriè non possunt. Cujus ratio est,

quia infinitum Syncategorematicum, quomodocunq; accipias, semper plus & plus dicit: si enim plus & plus non diceret, non esset infinitum syncategorematicum; quia hoc essentialiter potentialitatem plurificabilitatis, semper & semper importat. Nihilominus hoc infinitum syncategorematicum, dici potest minus propriè æquale; in quantum scilicet intellectus, in consideratione unius, procedit ad considerationem aliis, cum aliqua comparatione. Dico itaq; unum infinitum possibile hominum, esse æquale minus rigoro reliquis, ut dixi supra. Quare autem possit dici, æquale unum possibile alteri, & non possit dici æquale unum infinitum, reliquis infinitis, dictum supra: quia scilicet, sicut unius, ita & omnium possibilem, eadem radix, & fons inconfummabilitatis, nempe omnipotètia Dei, & non implicantia contradictionis; jam autem quorumcunq; infinitorum comparatorum ad aliud, radix multitudinis tantæ vel tantæ, est ipsa entitas, quæ supponitur à parte rei producta, quæ sublatâ, jam nihil restat, quod vires ejus suppleat, sicut quâcunq; sublatione, comparatione &c. factâ circa possibilem infinitatem, manet idè omne possibile. Quod ita explicatur:

IMAGINARE, poni à Deo infinitum aliquod, & ex altera parte poni 10. infinita; tunc si acceptis millenariis, & assignatis alicui individuo ex illis 10 infinitis, si inquam ex templo Deus suppleat productionem illius infiniti millenarii accepti; eo casu; unum infinitum æquare posset 10 infinita, eo quod semper in eadem plenitudine maneret illud uniter infinitum; cum ergo acceptis quibuscunq; possibilibus individuis hominum, maneat in eadem plenitudine ratio possibilis, hinc fit, ut ratio possibilis unius, possit comparari reliquis possibilibus: quod enim faceret in illo uniter infinito, suppletio facta numeri accepti, per productionem factam à Deo; aliis numeri æqualis accepti, hoc facit ipsa non implicantia contradictionis, respectivè ad omnipotentiam Dei accepta, ut possibilitatem rerum in eadem semper, plenitudine teneat. Nec inde sequetur, partem esse æqualem toti: nam

139 unum possibile, respectu aliorum, non habet rationem verè partis, sed potius totius, potest autem benè unum totum, esse æquale alteri, & pluribus totis, quando plura tota, eandem rationem magnitudinis, idemq; principium & rationem formalem tantitatis habent. Et certè illud pars est, quod toties multiplicatum & computatum æquat totum, & sine hac multiplicatione non æquat, sic v. g. binarii infiniti pars, sunt unitates infinitæ, quæ iteratò semel multiplicatæ & computatæ, adæquant, conficiuntq; binarium infinitum: jam autem infinitum possibile hominum, non est necesse toties & toties multiplicari, ut æqualeat omnibus reliquis possibilibus; æqualeat enim ex titulo ejusdem fontis multiplicabilitatis, & progressus. Possunt tamen dici pars abusive, quia scilicet, alia est connexio prædicatorum hominis, alia connexio prædicatorum leonis, quamvis tantitatis eadem sit radix, fons, & ratio formalis. Porro fieri potest, ut ea quorum tantitatis eadem est radix, sint talia, ut unum æqualeat pluribus, & plures uni, sic v. g. Non est magis homo unus Petrus, quam Petrus, Paulus, & Andreas, quia rationem hominis, ab eodem principio participant. Rursus una Persona Divina, æqualeat reliquis, & reliquæ uni, quia idem est principium, radix æquivalentiæ, nempe Divina natura.

140 **OBJICITUR** secundò. Si datur infinitum syncategorematicum, etiam formæ possibiles, erunt infinitæ syncategorematicæ, si formæ possibiles sunt infinitæ syncategorematicæ; deberet dari actu infinitum: quia quot sunt formæ infinitæ syncategorematicæ, tot sunt negationes formarum actu in materia. Ergo si formæ sunt infinitæ in potentia, negationes illarum erunt infinitæ actu.

141 **RESPONDETUR**. Negationes illas formarum, duo dicere, unum in recto, & hoc est ipsa entitas materiæ, & aliud in obliquo, hoc est formas connotatas, quæ ipsæ cum sint non nisi in potentia, infinitæ negationes etiam erunt infinitæ in potentia. Addo, sicut esse negationum, est non esse, ita esse infinitum negationum, est non esse

infinitum. Rursus, cum non dentur negationes negationis, sed fundentur in ipso Ente, quod negant; Hinc & actualitas negationum, fundatur in Ente, quod negatur; & quia Ens, quod negatur, non est infinitum actu, ideo & negationes illæ non erunt infinitæ actu, sed sequentur conditionem Entium quæ negat. Vide Metaph. in materia de Negationibus.

OBJICITUR tertio. Quod essentialiter est in potentia, non est infinitum; Syncategorematicum infinitum, est essentialiter in potentia; Ergo non est infinitum.

RESPONDETUR. Quod essentialiter est in potentia, non est actu, sed est tamen in potentia, quod solum esse competere debet infinito Syncategorematico.

DIFFICULTAS II.

De Speciebus infiniti Syncategorematici.

Duo in præsentia maximè inquirenda sunt; primò an res possibiles sint finitæ, an infinitæ. Secundò, an in productione tam perfectorum, quam imperfectorum procedere, sit semper in infinitum, ita ut nunquam devenire sit ad perfectissimam, & imperfectissimam creaturam.

DICENDUM est primò. *Non apparet implicantiæ* (quæ procedat per locum positivum) in Creatura, quæ non sit in infinitum multiplicabilis. Quæ enim illa de hac materia, translata sunt notabiliora ad primam partem, ubi de Angelorum multiplicabilitate. Videantur ibi dicta.

DICENDUM est secundò. Possibilia plusquam semel multiplicabilia, esse in infinitum multiplicabilia; ita post alios Ovied: hic pan. 3.

PROBARI solet primò. Quod Vicleffius à Concil. Constantiensi damnatus docuerit, Deum non posse creaturas, ultra determinatum Numerum, producere.

RESPONDETUR. Docuisse quidem hoc Vicleffum, in Concil. Constantiensi tamen non reperiri damnationem hujus puncti; sed tantum reperiri, inter puncta, à Coloniensi Facultate, Concilio proposita ad damnandum, si videretur Concilio.

PROBARI solet secundò. Ponamus positum illum numerum creaturarum, vel potest

145 vel potest adhuc, vel unam supra, Deus ponere Creaturam, vel non potest? Si potest? Ergo apparet numerum creaturarum jam positum non fuisse completum, positamq; illam Creaturam unam supra numerum, quæram, an adhuc aliâ possit producere, si non potest, cur potuit priorem, & quidem ultra numerum possibilem producere. Ergo ulterius, prior ille numerus, non fuit determinans possibilitatem creaturarum: quod si non potest, quæ in hoc implicantiæ?

RESPONDETUR primò. Sicut ultra possibile infinitas creaturas, non est possibile alia, ita nec ultra possibile illas determinatas, possibile est alia.

CONTRA. Quia possibilitas Creaturarum infinita, est possibilitas in infinitum nunquam consistens, nunquam determinata; hinc quamcunq; possibilem Creaturam complectens, adeoq; etiam eam, de qua retorques argumentum. Sed, per oppositos, non quemcunq; tandem numerum Creaturarum, determinatus ille numerus comprehendit.

RESPONDET secundò Ovied. Quod posito Numero determinato Creaturarum, non tenearis rationem reddere, cur hæc potius, quam illæ sint possibiles, sed quod tantum infinitæ non sint possibiles.

CONTRA: quia non potes ostendere, cur infinitæ sint impossibiles. Ergo ostendere debes, cur hæc sit impossibilis.

147 **RESPONDERI** posset tertio. Implicaturam illam Creaturam, quia & esset possibilis, ut supponitur, & non esset possibilis, quia ultra numerum determinatum possibilem esset; ita ut si illa creatura, foret possibilis, deberet jam posse includi, in illo numero determinato.

CONTRA hanc responsionem, ut agatur. *Hinc*

PROBATUR tertio Conclusio, refectione oneris, ad ostendendam implicantiæ. Non implicat contradictionem, Creaturam positam, pluries plurificari in infinitum; nec repugnat, ut pluries posita, non determinetur ad certum numerum; & si hanc determinationem pro contradictione attuleris, hæc ipsa negabitur. De quo modo retorsionis, alibi etiam agitur,

CONFIRMATUR: Quia videtur hoc magis exaltare omnipotentiam Divinam, ejus efficacitatem non restringendo in talibus: & ex alia parte manet idem principium multiplicandi, nempe, non repugnantia contradictionis, in connexionem prædicatorum essentialium, videturq; hoc pro principio assumi posse, quod semel non implicat, nunquam implicat.

OBJICITUR. Non apparet repugnantia implicantiæ, in creatura essentialiter immultiplicabili. Ergo nec apparebit in Creatura determinatè multiplicabili.

RESPONDETUR, cum pro Antecedente; stet auctoritas totius Scholæ Thomisticæ, benè defendi potest, saltem sub his terminis, quod impossibilitas talis Creaturæ, nulla appareat per locum positivum. Sed quia consequens, à nulla schola universaliter docetur; quamvis etiam illius, nulla posset per locum positivum, implicantiæ ostendi: hinc fit, ut retorsione oneris implicantiæ ostendendæ uti possimus. Deinde, si semel appareat, rem non excludere sui plurificationem, à pari arguendo, benè inferetur etiam ulterius, illam plurificari posse: & sicut, qui potest pronuntiare A & B, benè arguitur posse pronuntiare Ab; quod de illo non argueretur, si ipsum A. B. pronuntiare non posset: ita si pluries multiplicari potest Creatura, benè arguetur etiam multiplicabilem esse: Quanquam sufficet eadem methodo, hanc etiam conclusionem tueri, quod scilicet, nullum sit positivum fundamentum, pro possibilitate talis creaturæ.

INSTABIS: Omnis multitudo finita, potest successivè percurrere: Ergo si incipiamus annumerare omnes creaturas possibiles, pervenimus ad numerum quandam, ultra quem procedere non possemus: tunc quæro, si addamus illi multitudini, ultra quam procedere non possumus, unam Creaturam, illa anterior multitudo erit finita, & non erit finita; erit finita, quia unum additum numero finito, non potest facere infinitum: non erit finita, quia illa multitudo, cui hæc unitas additur, erat multitudo omnes finitos numeros includens, seu maximum finitorum.

151. **RESPONDETUR**, multitudinem finitam simpliciter posse successive percurri se-
cus multitudinem finitam, in infinitum
precedentem, in qua etiam multitudine,
non erit necesse veniri ad numerum ma-
ximum finitorum, præcipue cum ex di-
ctis supra medium ad infinitum non sit
præhabere numerum maximum finito-
rum. Immo hoc argumentum multum
probat; probat enim etiam in æternitate
a parte post, deveniri posse ad numerum
temporum maximum finitorum.

DICENDUM tertio. Quod sit procedere
in infinitum in Creaturis perfectioribus
producendis, seu quod non possit per ve-
niri, unquam ad perfectissimam.

PROBAT primo Fallolus: quælibet Cre-
atura quantumvis perfecta supponatur,
infinitè adhuc distat à DEO. Ergo adhuc
poterit dare media inter illam & DEUM.

RESPONDETUR, Negando consequenti-
am, quia quamvis illa Creatura foret fini-
ta, si perfectissima est, illa perfectior dari
non potest, tu autem aliunde impossibili-
tatem talis Creaturæ non ostendis. Præ-
cisa etiam ratio finiti, quia talis, non sem-
per patitur additionem; unum enim est
maximè finitum, & tamen additionem
in ratione unius pati non potest, hoc ipso
enim non esset unum.

PROBAT secundo, recentior Suar: Re-
pugnat supponere, quod id repugnet,
quod non repugnat: non repugnat au-
tem quælibet creaturæ perfectior.

153. **RESPONDERI** potest, retorquendo ar-
gumentum; repugnat supponere id re-
pugnare, quod non repugnat: non repu-
gnat autem Creatura perfectissima.

PROBATUR tertio per Principium nega-
tivum, non potest ostendi clara implica-
tia, quod perfectio Creaturarum, non sit
in infinitum augmentabilis, ex altera par-
te quamvis non possit ostendi implica-
tia, magis dignificabit omnipotentiam
Divinam, si scilicet dicatur, hæc ipsa, quam
tu appellas, perfectissima Creaturæ, posse
aliam perfectiorem dari; tenentq; hoc
P.P. nominatum Dionys: cap. 4. de Divi-
nis nominibus, quam auctoritatem vide
apud Ovied: hic & recentiore Suar:

RESPONDEBIS, magis per oppositos di-

gnificari omnipotentiam DEI, quia con- 154
cedunt DEU aliquid facere posse, quod
negamus nos scilicet perfectissimam Cre-
aturam: Sicut major est dignitas Regis,
quod possit facere Principem, ceteros om-
nes excellentem, se solo excepto.

CONTRA, appellemus hanc Creaturam
A, dicimus nos hanc ipsam, posse DEUM
producere, sed ita, ut illa excellentiorem
posset adhuc producere, quod negant op-
positi, magis ergo per nos dignificatur
omnipotentia: Et sicut, si Magister aulae
alicujus Palatini, sit non nisi gregarius Ser-
vus Regis, magis per hoc dignificabitur
Rex; ita major erit dignitas DEI, si hæc
creatura, quam tu ponis perfectissimam,
nec dum sit primum locum in aula DEI
occupans: majorq; esset dignitas Principis,
si semper digniorem, & digniorem
posset facere, nunquam tamen æquantem
sua decora.

CONFIRMATUR à Pari: Non est possibi-
lis numerus maximus finitorum. Ergo
neq; est possibilis species maxima perfecta,
& si non esset possibilis numerus nume-
rans, quo non sit dabilis major, ita nec erit
possibilis Creatura, quæ non possit dari
major. Et si potest per Pontium, dari pro-
cessus in infinitum, in speciebus dicenti-
bus Ordinem ad alias species, cur non &
omnes talem ordinem dicent, vel si non
dicent, cur etiam æquè non erunt multi-
plicabiles? Et certè non potest ostendi,
quis sit ordo, tria ad unum, & tamen nu-
merus numerans in infinitum produci 156
potest; ita quavis non ostenderetur unius
Creaturæ ad aliam ordo, si multiplicetur
semel, potest in infinitum multiplicari:
Ita ut non perveniatur ad perfectissimam.
Item non est possibile infinitum. Ergo
neq; perfectissima creatura, quod ipsum
sic proponitur. Implicat creatura infini-
tæ perfectionis in essentia, condistincta,
per hoc solum à DEO, quod sit producta
in sua essentia. Ergo erit impossibilis eti-
am perfectissima Creatura, quidquid e-
nim repugnantia in Antecedenti est, idè
valet pro consequenti.

Solutio Objectionum.

OBJICIT primo Arriag. Non implicat
Creatura perfectissima. Ergo est dabilis.

RESPON-

157. **RESPONDETUR** retorsione oneris, ad
ostendendam implicantiam, cur scilicet
implicet quacumq; posita perfectâ Cre-
aturâ, dari perfectiorem, & quia paritates
adlatæ contra sententiam ceteroqui au-
thoritate non munitam, benè tenent.
Hinc hoc argumentum utriq; parti servit.

OBJICIT secundo idem. Sumatur tota
collectio Creaturarum in hac, non omnes
exceduntur à Creaturis. Ergo aliqua est,
quæ non exceditur adeoq; est suprema.
Antec. Probat, repugnat omnes Crea-
turas produci à Creaturis, nisi detur mu-
tua productio, devenireq; erit ad ali-
quâ Creaturam non productam ab alia.
Ergo etiam in perfectione devenire erit
ad unam, quæ non excedatur ab aliis.

158. **RESPONDETUR**, Disparitatem esse, quia
nisi deveniatur ad unam Creaturam im-
mediatè productam à DEO, necessariò di-
ci debet, quod creatura producta produ-
catur ab aliâ à se producta, quod est absur-
dum, jam verò si non deveniatur ad unâ,
quæ sit omnium perfectissima, non erit
necesse, ut excedatur ab ea, quam excede-
rat, cur enim hoc deberet fieri? Rursus
si non deveniatur ad Creaturam produ-
ctam à DEO, nulla erit necessitas DEI Cre-
atoris, quod absurdum est, & tamen illud
non sequetur, negatâ Creaturâ perfectis-
simâ.

INSTAT idem. In collectione omnium
possibilium, non omnes species excedun-
tur. Ergo aliqua est, quæ non exceditur,
adeoq; est suprema. Ant. Probat, quia si
omnes exceduntur, sequeretur plures esse,
quæ exceduntur, quàm quæ excedunt;
& non esse plures: quod ipsum probat.
Quia v. g. accipiendo collectionem possi-
bilium, in qua incipiatur ab homine, tunc
in illa collectione, species omnes excedunt
hominem, & homo nullam excedit spe-
ciem illius collectionis. Ergo species quæ
excedunt, sunt plures unâ v. g. specie, præ
illis quæ exceduntur, quod etiam non es-
sent plures excedentes, probat, quia quæ-
libet, quæ excedit, debet per nos habere
unam, quæ illam ipsam excedat.

RESPONDETUR, nulla species ita est
imperfecta, ut non habeat imperfectio-
rem se, consequenter nulla ita exceditur,
quin excedat.

OBJICITUR tertio, in tota collectione 160
Creaturarum, est summa propinquitas
in perfectione cum DEO, quæ in Creatu-
ris esse potest, ultra enim possibilis, nihil
est possibile, adeoq; quod vicinitatem &
participationem perfectionis Divinæ ha-
bere possit. Sed hæc vicinitas summa non
reperitur in omnibus, excedunt enim se
species sicut numeri: Ergo debet esse in
una, quæ est illa, quam intendit argumen-
tum, perfectissima Creatura.

RESPONDETUR, in collectione tota
Creaturarum, esse summâ perfectionem,
sed summitate Syncategorematicâ, non
verò summitate Categorematicâ. Sicut
enim ipsa possibilitas procedit in infinitum,
neq; ullo finito terminabilis est, ita nec
terminabilis est ullâ certâ ad DEUM vicini- 161
tate. Addit Ovied: esse summam vicini-
tatem in tota collectione, non autem in
ulla distributivè accepta Creatura.

INSTABIS primo, Deus incipiendo
v. g. ab homine, cognovit speciem quæ il-
lum excedat: Rursus illam speciem, à qua
exceditur illa species, & quia Divina cogni-
tio, uno intuitu cognoscit Creaturas, quæ
excedunt, & exceduntur. Ergo pergendo
uno ictu sursum, tandè venit ad unâ quæ
à nulla exceditur, & quæ ipsi DEO imme-
diatior erit, & hæc erit illa perfectissima.

RESPONDETUR, uno ictu sursum nun-
quam deveniri ad Creaturam, quæ à nul-
la excedatur, unde Divina illa cognitio,
ita est exprimibilis, singula ex possibilibus
cognosco, ita tamen, ut nullus sic illorum 162
terminus, de quo mox plenius.

INSTABIS secundo. Potest DEUS pro-
ducere Creaturam summè perfectam,
quam potest, quæ est propositio identica;
producat ergo illam, quo posito vel erit
illa perfectissima, vel non? Si erit perfe-
ctissima? Ergo habetur intentum: si non
erit perfectissima? Ergo non erit summè
perfecta, ut supponebatur.

RESPONDETUR, imprimis invertendo
argumentum. Potest DEUS producere
chymæram, quam potest producere, quæ
propositio est identica, quo posito, quæ-
ro vel illa Creatura erit Chymæra vel non?
Si erit? Ergo Chymæram potest produ-
cere? Si non erit? Ergo non erit illud
lii 3. quod

163 quod supponimus produci: sicut ergo reversioni debet negari subiectum primæ propositionis, ita & in præfenti negari debet, posse dari summè perfectam creaturam. Propositio autem identica est vera; vel in sensu absoluto, cum procedit legitime, ut cum dico: Petrus est hic homo, vel in sensu conditionato, & ita, cum dico, Chymæra producibilis, est producibilis; redditur iste sensus, Chymæra si esset producibilis, esset producibilis, sed inde ejus producibilis non colligitur: quia conditio nihil ponit in rebus.

164 OBJICIT quartò Pontius. Si essent possibiles species infinitæ, possent produci à parte rei simul, potest enim etiam infinitum specierum produci, & tunc una ex illis necessario haberet excessum supra ceteras, quæ ipsa creatura, cum non possit esse infinitæ perfectionis, deberet esse finita.

RESPONDETUR, implicare à parte rei positionem infiniti specierum, consequenter implicare speciem habentem excessum supra ceteras, consequenter etiam negatur, posse assignari speciem conditionis specialis, quæ scilicet ita excedat, ut à nulla specie excedi possit.

165 OBJICIT quintò idem. Implicat infinitus numerus specierum, diversæ perfectionis essentialis: quia in tota illa collectione omnium illarum, daretur infinitas perfectionis essentialis, quæ soli Deo est propria, ex qua propositione inferri ad propositum debet. Ergo si non datur infinitus Numerus specierum, diversæ perfectionis essentialis, debet deveniri ad speciem perfectam.

RESPONDETUR, dari infinitatem extensivæ perfectionis, idq; infinitatem Syncategorematicam: nam extensivè & quo ad Numerum infinitæ sunt species, sed non fore infinitatem intensivam, & categorematicam, quæ soli Deo competit. Si datur infinitas extensivæ perfectionis, non erit necesse dari perfectissimam speciem creaturæ, & tamen finitam.

DIFFICULTAS III.

De infinito Syncategorematico, prout est in mente DEI.

166 **D**ifficultas est in hoc, quomodo Deus cognoscat infinitum Syncategorematicum; an scilicet in mente DEI sit Categorematicum.

DICENDUM est: *Infinitum Syncategorematicum, in mente DEI non esse Categorematicum.*

PROBATUR primò. Communiter Deus res ita cognoscit, sicut sunt in se; Ergo & infinitum Syncategorematicum, non cognoscit, ut categorematicum, cum in se non sit Categorematicum; alias nosceret res difformiter objecto.

167 PROBATUR secundò. Independentè à cognitione DEI, infinitum Syncategorematicum: non extrahitur ad categorematicum; Ergo nec extrahetur cognitione DEI: quia cognitio DEI nullum prædicatum aufert objecto, exceptà negatione cogniti, nec adfert nisi denominationes de linea noscendi, ratio autem Categorematici vel Syncategorematici, non est de linea noscendi.

168 PROBATUR tertio. Infinitum Categorematicum, non est in mente DEI Syncategorematicum, Ergo nec infinitum Syncategorematicum, est in mente DEI categorematicum. Prob: consequentia. Tum quia: sicut unum non potest esse aliud, ita nec unum cognosci, sicut aliud. Tum quia non magis distat infinitum Categorematicum à Syncategorematico, quàm Syncategorematicum à categorematico; id enim, quod essentialiter non nisi in actu est, ab eo quod essentialiter non nisi in potentia est, æqualem distantiam importat. Ergo si ob distantiam prioris, non potest illud fieri cognosciq; ut posterius, nec posterius poterit fieri cognosciq; ut prius. Tum quia posità cognitione Divinâ, de infinito syncategorematico, vel dicit adhuc cognitio DEI, est hoc infinitum in potentia, vel non dicit? Si dicit: Ergo cognoscitur ut Syncategorematicum; si non dicit: Ergo illud, quod cognoscebatur, non est infinitum Syncategorematicum; & sicut si non cognosceretur Petrus, hic homo, non cognosceretur Petrus: ita si cognoscendo infinitum Syncategorematicum, non cognosceretur infinitum in potentia, non cognosceretur infinitum Syncategorematicum. Obj.

169 **O**BJICITUR primò. Quando exhauritur tota potentialitas infiniti Syncategorematici, desinit esse infinitum Syncategorematicum: sed in mente DEI exhauritur tota potentialitas infiniti Syncategorematici. Ergo infinitum Syncategorematicum, desinit esse tale in mente DEI. Minor Probat: Exhauriri potentialitatem infiniti Syncategorematici per cognitionem Divinam, est illam actu cognosci, sed cognoscitur actu. Ergo.

170 **R**ESPONDETUR. Si actualitas teneat se, non nisi ex parte cognitionis actu, & non potentiâ cognoscentis, per hoc non exhauritur potentialitas infiniti Syncategorematici, sed potentialitas ad nosci, sed si actualitas teneat se ex parte objecti, per hanc exhauritur potentialitas infiniti; sed nego intervenire talem actualitatem, quod enim Objectum, essentialiter est in potentia, si secundum suam essentiam attingatur, erit semper in potentia. Per quod etiam responderi debet, quando urgetur, quod totum sit simul infinitum, in mente DEI, est enim simul, simultate notitiæ, non objecti.

INSTABIS primò. Nihil deest, quominus infinitum Syncategorematicum cognoscatur à Deo, ut categorematicum, & modus cognoscendi, quem habet Deus de illo, est idem planè, ac quem habet de infinito categorematico.

171 **R**ESPONDETUR, deesse connexionem prædicatorum debitam infinitio categorematico, modusq; cognoscendi, tenens se à parte cognitionis, utrobique actualitatem importat, sed non inodus tenens se à parte objecti.

Aliâ Methodo eidem medio termino satisfieri potest: quod scilicet ita cognoscat Deus infinitum Categorematicum, ut non tantum singula illius individua cognoscat, dicendo, Nullum est individuum, quod ex hoc infinito non cognoscam, sed etiam attingit totam determinando collectionem dicendoq; Hæc est tota collectio infiniti categorematici. Supposito, quod notitia Infiniti Categorematici, non sit notitia Entis rationis. Jam autem infinitum Syncategorematicum, ita noscit, ut singula ejus individua attingat: sed non determinando: Hæc est tota collectio in-

172 finiti Syncategorematici; quia quod ex vi essentiae suæ, non determinari, sed semper ulterius & ulterius procedere natum est, illud non potest determinari, ut dicatur hæc est tota collectio infiniti Syncategorematici.

INSTABIS secundò. De iis, quæ singula distributivè accepta cognoscit Deus, in infinito Syncategorematico, potest Deus dicere, nihil est plus in infinito Syncategorematico, nisi hæc quæ cognosco. Ergo potest dicere etiâ illud aliud. Hæc est tota collectio infiniti syncategorematici.

173 **R**ESPONDETUR. Negatur Consequens. Ratio, quia prioris illius propositionis sensus est, nulla est pars incognita à Deo; per hanc autem non destruitur potentialitas infiniti, seu esse in infinitum, si autem verum esset consequens, destrueretur jam potentialitas & processus in infinitum.

INSTABIS tertio. In finitum Syncategorematicum est, quod est partim actu, partim potentiâ, in mente autem DEI, est tantum actu.

RESPONDETUR. Quod in mente DEI, quoad exclusionem potentialitatis ad cognosci, sit tantum actu, sed non quo ad exclusionem potentialitatis in objecto, seu quo ad esse semper in infinitum.

OBJICIUNTUR secundò, quædam Dialectica.

174 **P**RIIMUM. Falsa est hæc particularis, aliquas infiniti Syncategorematici partes non videt Deus. Ergo vera est hæc; omnes videt: sunt enim hæc propositiones contradictoriae.

RESPONDETUR distinguendo. Ergo omnes videt omnitate excludente potentialitatem ad cognosci: Conced: omnitate excludente in objecto potentialitatem ad esse ultra, ad esse in infinitum Neg: Et licet quando falsa est contradictoria, sine distinctione, debet esse altera vera sine distinctione: id tamen tunc fit, quando in altera non manet ambiguitas mutatae suppositionis, quod hic contingit, nam in particulari, sensus tantum erat, quamvis distributivè agnosci, quamvis semper procedatur in infinitum, & tamen hunc processum in infinitum, videtur ly Omnes, tollere.

SACUN

175 SECUNDUM. Nulla pars datur, quam Deus non cognoscat. Ergo omnem partem cognoscit: sunt enim hæc propositiones æquipollentes.

RESPONDETUR, quod omnem partem cognoscat, omnitate excludente potentialitatem ad cognosci; sed non omnitate excludente potentialitatem ad esse in infinitum.

TERTIUM. Cognoscit Deus omnes partes distributive. Ergo & omnes collectivè: quia pro præfenti, à distributivo ad collectivum tenet consequentia.

RESPONDETUR à Distributivo ad collectivum tenere consequentiam, quando etiam in colectivo non latet ambiguitas, latet autem in præfenti; quia si sensus sit hujus partis, omnes collectivè partes cognoscuntur, omnitate tenente se ad exclusionem potentialitatis ad cognosci, vera est. Si autem sit res de omnitate excludente potentialitatem ad esse in infinitum, falsa erit, nec in hoc sensu processit altera propositio.

176 OBJECITUR tertio. Multitudo v.g. quam Deus cognoscit possibilem hominum, non est actu finita. Ergo est actu infinita. Ergo infinita categorematicè.

RESPONDETUR multitudinem possibilem, non esse actu finitam simpliciter, esse tamen actu finitam in infinitum, seu eam esse in potentia ad ultra; sed inde non sequitur, illam jam esse actu infinitum. Deinde finito actu, non opponitur contradictoriè infinitum actu, sed contrariè, contradictoriè autem opponitur non finitum actu, jam autem etiam infinito syncategorematico, convenit esse non finitum actu.

177 INSTAB: primò, Si per possibile, vel impossibile daretur infinitum categorematicum, æquè non esset exhaustibile, ac infinitum syncategorematicum; & ex altera parte, infinitum syncategorematicum, tam est infinitum actu quo ad cognosci; quam Categorematicum est actu, quo ad esse.

RESPONDETUR. Primam partem esse falsam, quia infinitum Categorematicum si daretur, esset exhaustibile per mensuras infinitas, infinitum autem syncategorematicum non est exhaustibile, etiam per

mensuras infinitas; quia non determinat sibi certam infinitatem, infinitum syncategorematicum; sed solum semper est ultra, & ultra, semperq; est in infinitum: licet etiam hoc verum esset de infinito categorematico, si omnem possibilem, in illo genere, perfectionem, importaret. Quando autem comparatur inter se actualitas, utriusq; infiniti, nulla infinito syncategorematico concedenda actualitas, nisi excludens potentialitatem ad cognosci, sed non admittenda actualitas, excludens potentialitatem ad esse ultra, ad esse in infinitum.

INSTAB: secundò, accipiamus totum infinitum syncategorematicum, vel illud dicit aliquid ultra se, vel non dicit. Si non dicit. Ergo & in mente DEI non dicit. Ergo in mente DEI est determinatum. Si dicit. Ergo aliquid est, quod ultra se est.

RESPONDETUR. Infinitum quidem syncategorematicum, non dicit aliquid ultra se; dicit tamen esse, ultra quamlibet finitudinem, unde etiam in mente DEI, non dicit aliquid ultra se; dicit tamen, ut sit semper ultra, ad eum modum, quo ipsum ultra, non dicit ultra, quod sit ultra, ultra, dicit tamen esse ultra, adeoq; esse sine ulla determinatione.

INSTABIS Tertiò. Si infinitum syncategorematicum, à DEO secundum omnes partes, distributive acceptas cognitum, seu prout est in mente DEI à parte rei poneretur; esset infinitum actu. Ergo & in mente DEI est infinitum actu. Ergo est infinitum categorematicum. Antecedens prob: quia ita positum infinitum, nihil potentialitatis haberet, planè ac nihil potentialitatis habet in mente DEI.

RESPONDETUR. Neg. Antecedens. Sicut enim in mente DEI, est Syncategorematicum, ita etsi prout est in mente DEI poneretur, Syncategorematicum esset; & licet ita positum infinitum, nihil potentialitatis habeat ad nosci, habet tamen potentialitatem objectivam, & respondentem illi notitiæ, inclusamq; in ipso esse; & tamen secundum illud esse, poni deberet, præcipuè, cum positio rei, debeat esse similis sibi cognitæ, non autem cognitioni, cujus solius actualitas supponitur.

ADDO

181 ADDO. Posse fieri hæc Quæstionem, & dere, & de voce; de voce erit Quæstio, si ex eo, quia nihil est, quod non cognoscat Deus, in infinito Syncategorematico, inferas, dici illud debere categorematicum in notitia, & tunc in re verum dices, licet

malà Phrasi id exprimas. De re autem erit Quæstio, si in ipso objecto, nullam potentialitatem agnoscas, relucens in illa notitia, quamvis tenentem se, non nisi à parte Objecti, negamus enim illam potentiam non relucere in illo objecto.

TRACTATUS VII. DE ALIIS PROPRIETATIBUS CORPORIS.

A Gemus in primis de Motu, & ejus Terminò, seu Ubi, tum de Duratione. Et licet hæc proprietates, non sint propriæ soli, conveniunt tamen etiam corpori.

DISPUTATIO XII.

DE MOTU.

PRIMò quidem agemus de Motu in communi: postea de eodem in particulari; ac deniq; de inceptioe & desitione motus.

QUÆRES primò. Quid sit motus in communi?

RESPONDET Aristoteles 3. Phys. textu 6. & 11. Motum esse actum entis in potentia, prout in potentia. Dicitur actus, sumendo ly actus, non pro solo actu perfecto, qui convenit formis, ad quas datur motus, suntq; ipse terminus motus; sed sumitur ly Actus, pro solo actu imperfecto, & medio ad terminum, qualis motus est calefactio ad calorem: ne autem æquè latè pateat definitum ad definitivum genus, debet ly actus sumi, prout est quid commune, ad actum perfectum, & imperfectum; ut ita ly actus latius pateat, præ ipso motu. Dicitur actus entis, ly ens sumendo, non transcendentaliter, sed participaliter; id est existentis subiecti. Hinc creatio non est rigorosè motus; quia non est existentis subiecti. Cæterum hæc prioritas existentis, sufficit ut sit prioritas, non temporis, sed naturæ, & sic si Sol ab æterno profudisset lumen, ille fuisset motus, licet subiectum non antecessisset tempore, sed naturâ. Dicitur actus in potentia prout in potentia, ut significetur, quod adveniat enti, in pura potentia ad terminum habendum existentem; ut connotet privationem immediatè antecedentem; cujus postea

formæ accessu, jam est in actu, non verò in potentia prout potentia; & sic Coeli, quamvis ab æterno moverentur, motui illorum conveniret hæc definitio, quia sufficit, ut diximus, prioritas naturæ: & quia fuissent, & nunc sunt in potentia, respectu illius distantia, quam ratione partium successivè motarum acquirit cælum, convenit item motibus violentis: quia ly in potentia, sumitur pro sola capacitate connotante negationem actus, sive illa sit capacitas, pro forma appetita, tanquam bono subiecti, sive sit illa capacitas innaturalis. Et quia ratione eorum, quæ jam acquiruntur per motum, non est actus entis in potentia, prout in potentia, sed actus entis in actu: inde quando successivè fit motus, ad aliquas formas, respectu illarum partium, quæ sunt acquirendæ, est motus, non verò respectu jam acquisitarum. Ubi ulterius vides, ly in potentia prout in potentia, importare terminum à quo; quando autem dicitur esse actus entis, importatur terminus ad quem.

QUÆRES secundò, Quid motus superaddat actioni & passioni?

RESPONDETUR, hæc in re idem esse, sed tantum superadditur ly in potentia, prout in potentia, qui termini jam supra explicati. Ratio, quia nulla est necessitas, hæc cōdistinguedi, & quia alias, si motus esset quid distinctum ab his, daretur motus ad motum.

Kkk

QUÆ

5 **Q**UÆRES tertio, ad quæ prædicamenta debet motus?

CENSET Aristoteles ad tria prædicamenta, rigorosè loquendo, dari motum, hoc est ad quantitatem, qui motus vocatur accretio; ad qualitatem, qui vocatur alteratio; & ad ubi, qui motus vocatur latitio. Sed datur ne motus ad substantiam? affirmat Arriag: negat Aristoteles 5. Physic: textu 13. & 11. quia motus debet esse à contrario ad contrarium, partes autem substantiæ, quæ aggeneratione acquiruntur, non sunt à contrario ad contrarium, quæ etiam contrarietas in accretione reperitur: quia una pars quantitatis expellit aliam, in aggeneratione autem, una pars substantialis, per se non expellit aliam. Item non datur motus ad Relationem, quia hæc non acquiritur per se, sed per accidens, non datur ad actionem, & passionem: quia illis identificatur. Non ad Situm, Quando, Habere, quia hæc sequuntur per accidens motum, in aliud prædicamentum, & non acquiruntur; ut termini per se: ita enim Situs, acquiritur ad ubi, Quando ad motum eorum, Habitus ad motum localem vestiti & vestis. De specificatione motuum & individuatione agitur alibi, ubi scilicet de actionis specificatione.

QVÆSTIO I.

De Motu Locali, ut sic.

7 **E**X dictis immediatè, conficitur hæc definitio *Motus localis, quod sit actus entis in potentia ad locum, prout in potentia.* Positâ hæc definitione primò controversendum venit, an motus localis importet modalem entitatem, vel non; & quia procedere potest, vel de motu locali per se, ut cum homo, vel Angelus ipse se movet, vel de motu per accidens, ut cum acquiritur novus locus, per exercitium loco motivæ alicujus alijs, ut si homo moveat se in navi, Dæmon in corpore energumeni, hinc sit.

DIFFICULTAS I.

Motus per se localis, potest ne salvari sine modalitate?

DICENDUM est primò. Sine modalitè entitate, non posse salvari motum per se.

PROBARI solet primò. Quia, si motus non importaret entitatem superadditam, esset ipsum mobile cum aliquibus circumstantiis; sed hoc non, quia mobile debet efficere motum localem. Ergo motus localis non est ipsum mobile: aliàs seipsum efficeret, Antecedens probatur usu communi loquendi.

RESPONDERI posset, motum effici actione non productivâ, sed adductivâ: idem autem seipsum adducere potest.

PROBARI solet secundò. Si motus non esset quid superadditum, non moveretur mobile, nec mutaretur per motum, sed mutatur. Ergo Seq: Prob: quia nihil mutari dicitur, nisi secundum acquisitionem intrinsecam, alicujus entitatis de novo, & certè, si ad mutationem non esset necesse acquirere extrinsecè, aliquâ de novo entitatem, Deus cum hodiè desinit esse præsens animali, cui erat heri præsens, eò quòd hodiè sit mortuum, diceretur propterea immutari.

RESPONDERI potest: quòd mobile per motum moveatur, & mutetur extrinsecè, & ratione connotatorum; quia scilicet, ea cōnotata non habet mobile ante motum, quæ habet in motu, & sicut sufficit ad denominationem Patris, mutatio in extrinsecò connotato, ita & in præsentia; consequenter dicitur hæc mutatio esse ratione extrinseci.

PROBARI solet tertio. Motus localis ex ratione localis, est actus, si actus est: Ergo debet actuare; si debet actuare, debet recipi; si debet recipi, debet esse quid condistinctum, nihil enim recipit seipsum.

RESPONDERI potest. Motum esse actum, non entitativum, sed formalem, recipi, per modum formalitatis.

PROBAT quartò Amic: disp. 6. de Ang. Sec. 2. Moveri ad locum, est novus effectus realis, sed hic haberi non potest, nisi vi modalitatis superadditæ. Ergo. Antecedens Probatur. Quia deferere unum locum, & alium comparare, est novus effectus & realis, quia est effectus potentie realis, virtutis scilicet motivæ, omnis autem

autem virtus realis effectiva, terminari debet, ad aliquid reale.

RESPONDEBUNT Nominales. Moveri ad locum, esse novum effectum realem formalem, seu prout reale opponitur ficto, & intentionali, sed non esse effectum realem, prout reale desumitur à re. Nego item dari realem hoc sensu potètiā motivam, hoc est distincti entitativè motus productivam. *Hinc aliter.*

PROBATUR quintò Conclusio argumento negativo, aliàs à nobis usurpato. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione. Ergo nec transibitur sine illa, à non esse moti localiter, ad esse moti localiter; sed nisi ponatur entitas modalis, non ostendetur sufficiens mutatio.

RESPONDENT primò Nominales. Sufficiens mutatio est, si dicatur motus, esse ipsum mobile, unitum successivè loco majori se.

CONTRA. Potest esse entitas mobilis, & entitas loci; & non esse dicta successivè unitum, per quid ergo transit ad esse successivè unitum?

RESPONDENT secundò: per novam formalitatem.

CONTRA. Potest esse entitas mobilis, & loci, & non esse successivè unita, & non esse habens istam formalitatem, per quid ergo transitur ad esse habentis illam?

RESPONDENT tertio, seipso transire mobile.

13 **C**ONTRA: Potest esse à parte rei mobile, & locus, & non esse mobile successivè occupans locum, & seipso transiens; quæ ergo erit sufficiens mutatio, ut transeat ad esse successivè locum habentis, & seipso transeuntis? Agnosco quidem, quòd interdum ab uno contradictorio ad aliud transiri possit seipso, sed hoc fit, quando aliqua negatio sufficiens de novo ponitur, vel nova entitas, & certè, sicut esse seipso, est esse, & à non esse seipso transitur ad esse; ita à non esse negationis, ad esse negationis positæ, sufficienter transitur positione novæ negationis. Neq; valet si dicas. Negatio si de novo ponatur, est sufficiens ad transitum mutatio, erit ergo etiam sufficiens mutatio, si no-

14 va formalitas ponatur; nego enim illam posse dari, si aliquid vel extrinsecè, vel intrinsecè, præter illam non sit mutatum, five in entibus, five in non entibus; & ita ad formalitatem relationis similitudinis, non potest transiri sine nova qualitate, ad esse ubi, sine negatione distantie &c: illa enim formalitas, est nova conceptibilitas, nova autem conceptibilitas, advenire non potest, sine nova mutatione extrinsecæ, vel intrinsecæ, in entibus, vel non entibus.

RESPONDENT quartò Nominales. Mobile à non esse moti, ad esse moti; transire negatione distantie, successivè acquisitâ.

CONTRA: Tum quia, redit argumentum, per quod transeat ad esse acquirentis, à non esse acquirentis. Ubi non quæro, per quid transeat, à non esse dicentis negationem distantie, ad esse dicentis negationem distantie: ad hoc enim transitur, ipsâ negatione distantie, sed quæro præcisè, per quid transeat, à non esse acquirentis, ad esse acquirentis? Tum quia: fieri potest, ut successivè acquiratur nova negatio distantie, sine ullo motu; ut si persistente mobili, DEUS loca, à quibus negationem distantie dicebat, mobile promoveat ad ipsum mobile: det item DEUS mobili, vim successivè replicandæ seipsum, per hoc non movebitur localiter, & tamen successivè acquirat negationes distantie varias. Ergo ratio motus non stat formaliter, in ista successiva acquisitione indistantie à loco. Tum quia esse in loco, & esse in motu, non sunt idem. Ergo cum esse in loco, sit distantie negatio, motus per illam explicari non debet. Neq; valet, si dicas, quòd esse in loco, sit dicere negationem distantie permanentem, jam autem fluenter & successivè illam dicere, pertinet ad motum: non inquam valet; quia potest esse ubi, non nisi instantaneum, adeoq; non permanens: potest etiam esse ubi successivum, ut si successivè locus mutetur, & tamen, sine ullo motu mobilis. Rursus per quid transitur ad ipsum illud fluenter.

RESPONDENT sexto Nominales: Motum, esse ipsum mobile, quatenus non replicatum, successivam habet negationem distantie à loco.

Kkk 2

CON:

17 **CONTRA:** Tum quia, stat altera instantia, casu scilicet, quo DEUS moveat ipsa loca, immoto mobili. Tum quia: hoc quod est successivè habere negationem distantiae, vel ly successivè importat, quod negationem distantiae acquirat portando, & ferendo se, ab una parte, ad aliam, vel importat solum, quod negatio distantiae, una post aliam sequatur. Si importat primum, petitur principium: quia si interroganti, quare mobile moveatur, dicas, quia movetur: petis principium. De hoc enim ipso procedit quaestio. Ergo etiam si dicas, ideo aliquid moveri, quia portat se, petes principium. Si autem dicatur secundum, quod scilicet importetur sola successivè negatio distantiae, sive moveatur ipsum mobile, sive non. Contra erit: quia hic agitur de motu. Ergo formale illius, debet esse tale, quod non competat illis, quae non moventur. Jam autem successiva negatio distantiae, potest ex dictis competere iis, quae motu suo non moventur. Immo & quando Angelus non pertransendo medium, transit ab extremo ad extremum, non habet motum successivum, & tamen habet successivam negationem distantiae. Tum quia redit argumentum factum, per quid mobile non replicatum quod alio modo potest negationem distantiae etiam successivam habere transcat à non esse habentis per motum illam indistantiam, ad esse habentis per motum.

19 **DICENDUM** est secundò. *Motum non aliud esse nisi ipsum mobile*, prout determinat se quā tale, ad esse illic, ubi non fuit determinatione involvente modalitatem, restrictèq; loquendo, de motu locali, motus localis erit ipsum mobile, prout determinat se, ad esse in illo loco, ubi non fuit. Ratio primae partis Conclusionis est: quia si nihil obstat, debemus quā proximè accedere ad sententias Aristotelis, qui 8. Phys. textu 36, motum mobili identificat. Secundae autem partis ratio est: quia non importat illā determinatione modali, non poterit salvari transitus, à contradictorio ad contradictorium.

Obijciuntur primò. In illo formaliter consistit motus, quo solo, sine ulla superaddita entitate posito, fit motus: sed po-

sito mobili non replicato, cum successiva indistantia à loco, intelligitur motus. Ergo.

RESPONDETUR. Neg: Minorem, etiam propter instantiam, casu scilicet, quod DEUS ipsum locum promoveat successivè ad mobile.

INSTAB: primò. Ergo sufficiet explicare motum, per acquisitionem successivam indistantiae, modò non moveatur locus, nec replicetur mobile.

RESPONDETUR, de hoc ipso querendum esse, quid sit, non moveri locum, eundemq; moveri.

INSTAB: secundò. Casu quo DEUS locum promoveat, versus mobile, ille locus, successivam acquirat indistantiam à mobili & non mobile ad locum.

RESPONDETUR. Hæc duo esse relativa, & si unum successivè indistat, etiam aliud successivè indistabit.

Obijciuntur secundò. Ly, illic, in conclusione positum significat, quod scilicet mobile, in loco ponatur per motum; sed motus non debet explicari per locum: quia locus impertinens est ad motum localem. Quod ipsum, probatur: quia motus potest fieri in vacuo, & in spatiis imaginariis, ubi non est locus.

RESPONDETUR. Ly, illic, in conclusione positum; consultò, & non ly, in illo loco, qui ly illic, est universalius, communeq; ad locum, & ad vacuum v. g. habetq; se ita, sicut spatium, quod est commune ad locum, vacuum, Spatia imaginaria, &c. Hinc si moveretur Angelus in vacuo, acciperet illic esse, ubi antea non fuit.

Obijciuntur tertio. Sit Petrus replicatus Cracoviae, & Romae; abeat Romam, non erit illic, ubi non fuerat, & tamen moveretur localiter. Ergo motus localis potest esse sine illic, in quo aliquis non sit.

RESPONDETUR. Petrum prout replicatum Cracoviae, non fuisse Romae: replicatus autem Cracoviae, per motum acciperet illic esse, solumq; illic fuit, prout positus Romae.

Obijciuntur quartò, iste qui deliberat, ut eat, & concludit eundem esse, est determinatus ad esse illic, ubi non fuit, & tamen hoc ipso non it. Ergo male per hoc explicatur motus.

RESPON-

23 **RESPONDETUR,** determinatio alia est voluntatis, & hæc non est itio, sed determinatio potentiae motivæ, posita ad esse hic, hoc est motus & itio.

INSTAB: Si ipsum locum DEUS approximet, mobile erit illic, ubi non fuit, & tamen non movebitur. Ergo mala est hæc explicatio motus.

RESPONDETUR, dato casu Antecedentis, mobile non quā tale, sed quā locatum, erit illic, ubi antea non fuit, determinatio non in se recepta, sed in ipso loco.

Obijciuntur quinto. Si motus localis esset modus, quando Angelus v. g. successivè moveretur, vel producit modalitatem illam successivam, vel non? Si non producit? Ergo vel successivè non moveretur

24 contra suppositionem, vel salvari potest motus, sine successiva modalitate; si autem producit: contra erit, quia, si producitur successivè modalitas, producitur modalitas habens prius & posterius, & tunc non potest explicari, quando fit motus; non enim cum est prius, quia tunc nondum est successio: non etiam quando est posterius; quia quando est posterius, non est prius, adeoq; nec successio, consequenter nec determinatio illa successiva.

25 **RESPONDETUR,** hoc argumentum, in omni sententia est solvendum: qui fiat motus successivus? sicut ergo alii dicunt motum successivum salvari, & ratione ejus, quod præterit, & ratione ejus quod est, mensurando hoc, tanquam per aliquid Notius, per spatium acquisitum, ita & nos in præsentia dicemus.

DIFFICULTAS II.

Motus per accidens localis potest ne Salvari sine modalitate? &c. &c.

DICENDUM est. *Motum per accidens non importare ullam determinationem modalem.* ita Vasq: 1. parte disp. 159. Cap. 4. quamvis oppositū teneat de motu per se.

PROBARI solet primò, ex Aristotele 4. Phys. tex. 32. ex cujus Auctoritate, sic formatur argumentum: Si requireretur modalitas ad motum per accidens, deberet principiari à moto per se, & recepti etiam in

26 moto per accidens; sed hoc non: quia si hoc fieret, mutaretur motu illo recepto, mutaretur in quā motu per accidens, sed non mutatur: expressè enim dicit Arist: *hæc enim sic transmutant locum, quia id in quo sunt transmutatur.* Rursus quando Musicus ædificat, non est necesse principiari illam actionem à Musica; sed tota illius Causa, tribuitur Architectonicæ: Ergo & quando aliquid movetur per accidens, principatio illius motus, & receptio tota, tribuetur moto per se, & non moto per accidens.

PROBARI solet secundò. Ponamus vehi Angelum, illo casu, motu ventionis movebitur Angelus, & tamen sine entitate, superaddita. Ergo motus per accidens, non importat modalitatem. Antecedens Prob: quia illa entitas, vel esset corporea, vel spiritalis? Si corporea? connaturaliter in re Spirituale recipi non poterit. Si Spiritalis? Ergo à re materiali, hoc est vehente, produci non poterit.

RESPONDEBIS, produci tunc à Deo motum spirituale, recipiendum ab Angelo.

CONTRA erit: tum quia, quomodo jam propriè dicitur, res illa materialis, vehere Angelum? Tum quia recurrere ad Deum, non est Philosophicum. Tum quia ponamus, saltim miraculosè non produci à Deo illam qualitatem, & nihil omnino Angelum? non seungi à corpore: quæ enim in hoc implicancia non petens principium? procedat vectura, quæro vel movebitur Angelus, vel non? Si movebitur? Ergo productio illius modalitatis otiosa est, si non movebitur? Ergo non acquirat successivè alias partes spatii, quod est contra suppositionem, quæ supponit in vectura pergi.

PROBATUR tertio. Quia nulla est necessitas, ponendi hunc motum, requirere entitatem superadditam, quia à non esse moti, ad esse moti, poterit sufficienter transiri per hoc, quia erit illic, ubi non fuit, ad quod ipsum sufficiens mutatio erit, copulatio & indistantia à per se moto, quā indistantia & copulatione posita, impossibile est illud nō moveri, si aliud movetur.

Hinc colliges, motum per accidens, esse ipsum mobile, prout translatum per spatium.

Kkk 3 **Obje-**

29 **OBJICIT** primò Amicus. Angelus est in corpore vehemente, per solam voluntariam assistentiam: Ergo moto corpore, non necessario movetur. Ergo ut moveatur, debet per intrinsecam mutationem in se receptam moveri.

RESPONDETUR, moto corpore, absolute loquendo, non necessario movetur Angelus, movetur tamen necessario ex suppositione, quòd nolit deferere corpus, quod per se movetur.

OBJICIT secundò idem. Non majorem habet colligationem, Angelus ille, cum corpore energumeni, quàm habeat cum Sphæra locabilitatis aliùs Angeli; moto autem alio Angelo, aut Sphæram suæ locabilitatis alio transferente, non est necesse, alium moveri.

30 **RESPONDETUR**. Ex suppositione colligationis cum corpore energumeni, & notationis distare ab illo, magis cum illo corpore nectitur, quàm cum Sphæra aliùs Angeli, licet non habità hac suppositione, non magis nectatur cum illo, quàm cum Sphæra locabilitatis aliùs Angeli. Sic v.g. si homo penes sit rheda, non est necesse illū moveri motà rheda, sed si sit in rheda, movebitur motà rheda: Porro Angelus, etiam ambitus Sphæra locabilitatis, aliùs Angeli, est sicut ad rheda, nullam colligationem cum illa importado: est autem in corpore Energumeni, sicut in rheda, corpus, omniaq; habebit, quæ sufficiunt, ut dicatur, ille Angelus motus, Angelo nō incendente præcise se movere, sed intendente non nisi, ut corpus illud non deferat.

31 **OBJICITUR** tertio. Impossibile est, ut subiectum habeat, intrinsecū suum effectum formalem sine forma, quod tamen principium in præfenti falsificaretur, si ille Angelus moveretur sine receptione ullius motus in se. Quod ipsum probatur: quia successivè transferretur in corpore, essetq; illic, ubi antea non fuit, qui est effectus, formalis intrinsecus motus localis, & tamen, per nos, non reciperet in se motū. Et certè corpus illud energumeni, ideo dicitur recipere motum, quia successivè per spatium fertur. Ergo etiam, quia ille Angelus, successivè per spatium fertur, debet etiam in se recipere motum.

RESPONDET primò aliquis apud Amic: In motu locali, esse duos effectus formales, alterum intrinsecum, qui non distinguitur ab impetu locali, alter extrinsecus, qui est successiva coexistentia mobilis ad spatium: repugnat ergo mobile habere, priorem effectum, absq; motu locali, sed non posteriorem. Et sicut per solam extrinsecam temporis mutationem, res dicitur coexistere variis partibus temporis, ita per solam extrinsecam mutationem, coexistere poterit Angelus variis partibus loci. Quod autem dicit Amicus, implicare, ut hi effectus Separentur, hoc ipsum probandum fuisset: defacto enim etiam quantitatis, secundarii effectus impediuntur in Eucharistia.

RESPONDETUR secundò Neg: Minorem. Successivè quidem transferretur Angelus, sed non translatione à se principiata, vel in se recepta, sed translatione corporis, cui unitur, unde si se transferret, & non haberet motum, tunc esset effectus formalis sine forma, sed si transferatur, non erit tunc effectus formalis motus in Angelo, sed in corpore, quod se transferret. Breviter, transferri, non est effectus formalis motus, sed transfere se; non se autem cum, transferet Angelus, sed transferretur.

INSTABIS: cur motus per se, modalitatem superadditam importet, & non importet motus per accidens?

RESPONDETUR imprimis, quia posita modalitate superaddita in moto per se, & negatione distantie à corpore moto, sufficenter intelligitur, quomodo acquirat novum spatium, motum per accidens, non intelligeretur autem illa acquisitio spatii nova, in moto per se, sine superaddita modalitate, secundum dicta supra. Rursus omnis modalitatis, subiectum est necesse ostendere, illius autem modalitatis, quæ in Angelo moto per accidens recipi deberet, nullum proportionatum subiectum, ostendi potest: Supponitur enim motus ille esse materialis, principiatus à corpore energumeni, materiale autem non recipitur connaturaliter in aliquo Spirituali. Quod si motus ille sit Spirituali, principiari non poterit ab energumeno, secundum dicta supra.

Objic-

35 **OBJICIT** quartò Dicast: D. 6. de Eucharistia Num. 15, auctoritatem Aristotelis 2. Top. C. 3. *Motis nobis, necesse est ea, quæ sunt in nobis, simul moveri.* Unde etiam infert S. Thomas, Christum moveri per accidens secundum esse, quod habet in Sacramento.

RESPONDETUR. Concedo, quæ sunt in nobis, simul moveri, sed motu ipsius per se moti, v.g. necesse est Christum moveri in Eucharistia, non motu proprio, sed motu specierum.

INSTAT. Etiam Christus in Eucharistia, habet motum proprium, & intrinsecum, & acquirit propriam præfentiam intrinsecam.

36 **RESPONDETUR**. Negando habere tunc Christum motum proprium, acquirit autem præfentiam, licet motu non nisi specierum.

OBJICIT quintò idem. Dum accidentia consecrata moventur, incipit Christus esse substantialiter præfens in novo loco accidentium, non quidem per solam motionem specierum, sed per modum præfentie ipsi intrinsecam. Ergo dum movetur accidentia, movetur Corpus Christi.

RESPONDETUR. Incipit quidem Christus esse præfens noviter, sed illa præfentia, non est ulla Modalitas, & licet esset, sufficienter acquiri posset, motis solis speciebus.

37 **OBJICIT** sextò idem. Accidentia recepta in quantitate, non sunt realiter præfentia in loco, per solam motionem, aut præfentiam quantitatis. Ergo idem dicendum de Corpore Christi.

RESPONDETUR. Si concedatur accidentibus receptis in Quantitate motus per se, alia erit de illis ratio, alia de Corpore Christi in Eucharistia, quod per se non movetur.

OBJICITUR septimò. Unio humanitatis cum Divinitate, non est satis, ut humanitas sit in loco, in quo est Divinitas, alias esset ubiq;. Ergo nec unio humanitatis cum accidentibus, est formaliter satis ad existendum in loco accidentium.

RESPONDETUR. Ob inadæquatam locabilitati (ut ita dicam) Divinæ Unionem humanitatis cum Divinitate, sequitur, ne

ubicunq; est Divinitas, illic sit humanitas. 38 E contra ob adæquatam locabilitati, humanæ Divinitatis unionem, sequitur, ut ubicunq; est humanitas, illic etiam sit Divinitas. Quia autem, licet accidentium illorum, non est Unio adæquata locabilitati humanitatis; Unde hæc accidentia non sunt in Cælo, ubi est humanitas, cum tamen humanitas sit adæquatè Unita locabilitati illorum accidentium: habent se enim in hoc genere, sicut humanitas ad Divinitatem. Hinc fit, ut ubicunq; sunt accidentia, illic etiam sit humanitas: licet sine ullo motu sui. Sicut suo modo est & Divinitas, ubi est humanitas Christi, idq; sine suo ullo motu.

DIFFICULTAS III.

39

Estne de essentia motus localis, esse successivum, & quid de motu puncti?

PÆMITTO primò. *Motum localem, alium esse continuum, alium discretum.* Motus continuus est, cum per partes, non interposita quiete, acquiritur spatium. Motus autem discretus est, cum totum simul acquiritur spatium. Qui non admitteret, posse sequi instans intrinsecum, post instans intrinsecum, addere deberet id fieri, interposita quiete.

PÆMITTO secundò. *Alium esse motum, qui sit per medium, ut cum palmi prius medietas, quàm totus pertransitur; alius sine medio, qualis in Angelis admittitur.*

PÆMITTO tertio. *Ly motus successivus, non supponit pro motu materiali:* quia etiam Angeli successivè possunt moveri, nec ly motus discretus supponit, pro motu spirituali, cum non hoc ipso, quia moventur Angeli, principiantq; motum spirituales, censerī debeant, non nisi discretè moveri.

DICENDUM est primò. Motum localem successivum, non posse fieri in instanti.

PROBATUR primò. Ille motus si daretur, & esset in instanti, ut supponitur, & non esset in instanti: quia id, quod per partes fit, non est in instanti. Sed motus ille per partes fit, quod probatur. Quod fit per prius & posterius, per partes fit; sed motus ille fit per prius & posterius: fieret enim,

40

41 enim, ut vis, successivè. Ergo per partes fit.

Hic ipse medius terminus, sic aliter proponitur.

Ponamus terminum à quo A, medium C; & terminum ad quem B. Quæro: mobile, vel prius est in C, quàm in B, vel posterius est in C, quàm in B, vel æquè primo in C ac in B: si est posterius in B, quàm in C. Ergo prius est, in remotiori, quàm in propinquiori, quod repugnat, si posterius est in B quàm in C; Ergo in B, non est in instanti: quia instans prius & posterius non admittit. Si æquè primò: Ergo motus ille, non est successivus: quia successivum definitivè involvit prius & posterius.

Idem aliâ imaginatione proponitur. Demus per eosdem terminos, mobile D. moveri;

42 & aliud mobile F. duplo velocius, quæ velocitas in successivo motu admitti potest. Terminus autem à quo motus, sit A, & terminus ad quem B: quo posito sic formatur argumentum. Cum jam F. ultimò non movetur, sed jam est in termino B, vel jam pervenit mobile D: vel non pervenit: Si pervenit: Ergo æquè citò mota sunt, si non pervenit: Ergo D. non in instanti, per motum illum successivum, sed per partes, attingit terminum B. vel mobile F. immediatè instantis attingit terminum B. quod impossibile est.

PROBARI solet secundo. Quia, si motus successivus fieret in instanti, sequeretur quòd aliquid esset in duobus locis simul. Ponamus terminum motus à quo A, & terminum motus ad quem B, illo instanti,

43 quo mobile esset in A, eodem etiam instanti esset in B. Ergo esset in duobus locis. Antecedens probatur: quia si eodem instanti, quo esset in A, non esset in B, non in instanti acquireret B. quod est contra suppositionem. Ergo esset eodem instanti in utroq; adeoq; in duobus locis. Confirmatur: quia si daretur motus successivus in instanti possent. F. & D. simul moti, transeundo ab A per C. ad B. ita ut F. incipiat ab A. jam autem D. à B. ita moveri; ut sibi nunquàm occurrant in medio. Quod ipsum probatur: quia illo instanti, quo F. est in B, non potest illi D. occurrere in C, cum jam F. supponatur esse in B: instantaneè enim acquirit F. locum B. Ergo in me-

44 dio, non sibi occurrunt: si autem in medio non sibi occurrent, quomodo motus ille erit successivus?

PROBATUR tertio. Motus instantaneus non fit in successivo, seu in tempore, nec mensuratur tempore. Ergo nec motus successivus mensurabitur instanti, quia ab utraq; parte est æqualis impropor- tio.

DICENDUM est secundo. *Motum discretum localem posse fieri in instanti.*

PROBATUR primò: quia id non implicat.

PROBATUR secundo: quia tali motui, conveniret definitio motus, nam in priori natura, antequam intelligatur acquisivisse id spatium, quod in instanti acquirit, erat sub privatione illius, adeoq; in potentia ad illud.

45 PROBATUR tertio. Motus discretus, ex sua ratione non dicit partes, nec hoc requirit definitio illius. Ergo bene potest fieri in instanti.

Ulterior modus, defendendi hanc conclusionem, petatur ex materia, de motu Angelorum.

Quo ad secundam partem tituli attingit. Negavit Aristoteles posse moveri localiter punctum, affirmavit Scotus in 2. dis. 2. q. 9.

PRIMUM ARGUMENTUM Aristotelis est ex 6. Phys: Tex: 37. & 87. Quod sic habet: Si indivisibile moveretur, esset divisibile, quod absurdum est. Seq: Probatur: quia deberet esse partim in termino à quo, partim in termino ad quem. Si quidem si tantum esset in termino à quo, vel tantum in termino ad quem, non moveretur.

46 RESPONDETUR. Debere esse partim, non partitate mobilis, sed partitate spatii, argumentumq; multum probaret: quia probaret Angelum, non posse unquam localiter moveri: Quo etiam modo solvi debet Tex. 88.

SECUNDUM ARGUMENTUM ejusdem est ex tex: 89. Impossibile est moveri per majus se, nisi prius moveatur per æquale sibi, aut minus se, sed si punctum moveretur, non posset moveri per æquale sibi: quia alias illud medium constaret ex indivisibilibus. Nec per minus se, quia nihil minus est indivisibile.

RESPONDERI posset. Majorem esse veram de motu partibilis divisibilisq; mobilis.

47 lis. Addi potest, motui illius puncti, nihil proportionatum respondendum, in spatio divisibili: de quo alias. Probat etiam argumentum multum: quia probat Angelum, colligentem se in indivisibile, moveri non posse.

TERTIUM ARGUMENTUM est ex Tex: 90. Quòd movetur, in aliquo tempore debet moveri: Ergo & punctum movebitur in tempore, in quo autem, si in hoc, in quo verum est dicere, Nunc instans movetur, illud ipsum, vel est divisibile, vel indivisibile: Si divisibile: Ergo in Minori adhuc tempore posset moveri aliquid, quàm moveatur punctum, quod est absurdum: nihil enim est minus puncto; si autem illud tempus indivisibile est: tempus non est.

48 RESPONDETUR. Duplicem motum puncti posse spectari, discretum & successivum. De discreto motu puncti, hoc potest teneri: Motus discretus rerum materialium divisibilium, nunquam potest esse talis, quin successionem aliquam importet, tam ratione spatii divisibilis, ad e q; non nisi per partes acquisibilis, quàm ratione ipsius mobilis, quod habens partes, ex quibus componitur, non potest principiare motum, nisi ille ipse motus partes habeat. Vocatur tamen discretus: quia illius ipsius motus admittit interruptionem, nec tractu evolvitur, sed per quietem. Cæterum ex adverso, motus puncti potest esse discretus, ita ut nullam

49 successionem involvat: neq; enim tenetur producere motum, partes involventem, cum ipsum careat partibus, talisq; motus mensuratur quidem tempore, hoc sensu, quia est intra ambitum celorum, nunquam à motu desistentium, sed non mensuratur tempore, quasi debeat aliquid proportionatum respondere in tempore, motui illi instantaneo. Rursus alius motus puncti, potest poni successivus, non quòd etiam, in motu successivo non acquirat punctum totum spatium, quod acquirit, sed quia potest. v. g. per lineam palmarem moveri, ita ut uno instati, non pertranseat totum, & talis motus, ratione spatii occupabilis, mensurari potest tempore; quam ipsam lineam potest fieri, ut mobile aliquod divisibile, citius percur-

50 rat, & licet nihil sit minus puncto, potest tamen aliquid esse minus motu puncti.

QUARTUM ARGUMENTUM est Amici, qui id saltim naturaliter negat fieri posse, supposità etiam existentia puncti. Motus successivus, est accidens extensum, consequenter debet subiectari in subiecto extenso; tale autem subiectum, non est punctum.

51 RESPONDETUR. Argumentum multum probare; probaret etiam Angelum, nunquam posse moveri, motu successivo, si redigatur in punctum. Quòd si dicas, in Angelo admitti motum successivum, succedentia tenente se à parte spatii, non occupati simul, ea succedentia etiam in præfenti admitti potest. Rursus partes duplices considerari possunt, quædam materiales & divisibiles, harum res spiritualis incapax est: & aliæ partes spirituales, quales passim admittuntur in gratiæ augmento, habituum &c. tales partes, in re spirituali bene subiectari possunt: ita etiam partes motus, bene in re indivisibili subiectari possunt, admittere; hoc, is, qui vellet admittere motum successivum, in puncti succedentia: etiam à parte motus se tenente.

QUINTUM ARGUMENTUM. Si punctum moveretur, moveretur per indivisibile motus: per indivisibile autem motus, subiectum non movetur, sed quiescit: quia indivisibile motus, non est motus, sed acquisito spatii.

52 RESPONDETUR. Indivisibile motus, in fieri occupationis spatii acceptum, motus est, in facto autem esse occupationis spatii, quies est. Deinde posset illud indivisibile, non moveri per indivisibile motus; quia posset moveri motu tali, quo tardior posset principiari ab eodem puncto.

ADDO id, quod communiter dicitur, Mobile in motu occupare spatium majus se, ita est intelligendum. Quòd si includat terminum à quo, & terminum ad quem, hoc ipso occupatur à mobili spatium majus mobili: sed si includatur illud præcisè, quod occupat, non est majus illo, quia quidquid est majus illo, jam illud non occupat, alias in occupatione, esset mobile majus seipso.

QVÆSTIO II.

De Speciebus motûs.

Motus omnes specie decurrere, longum est, sed suis locis omnia expediuntur: nam de motu, qui est Generatio, Nutritio, Alteratio alibi dicitur. Magis propria hujus loci, maxime verò ea quæ ad motum localem spectant, hîc attingentur.

DIFFICULTAS I.

De divisione motûs in tardum & velocem.

Punctum difficultatis in hoc est, assignare causam tarditatis motûs, quæ ut assignetur, hoc præ oculis debet haberi. Ponamus testudinem & aquilam, eodem quadrante horæ mota, tunc vel tenes, componi quantitatem ex indivisibilibus, vel ex partibus: si ex indivisibilibus, ponamus fluxisse instantia temporis 10, primo instanti, quo movetur aquila, movetur etiam testudo, & utraq; non potest conficere spatii minis, quàm indivisibile; non potest etiam primo instanti conficere aquila plus, quàm indivisibile spatii, quia alias in eodem instanti esset in duobus punctis spatii, adeoq; in duobus locis. Quod si admittas componi quantitatem ex partibus, tunc si non subsistit testudo, quando aquila primam partem spatii percurrit, percurreret & testudo, adeoq; æquè movebuntur.

EXPLICARI solet primò Tarditas motûs, per interceptionem morularum, & velocitas per carentiam earundem: quæ hoc ipso importat per transitionem majoris spatii: *Hæc explicatio* ex dictis supra in materia de quantitate *Non satisfaci*. Certum quidem est, quod interdum tarditas contigat ex interceptione quietis, sed hæc ratio non est universalis: hîc autem, quaeritur universalis ratio.

EXPLICAT secundò recentior Suar: secundum sua principia tenendo, quod quantitas permanens, non componatur ex indivisibilibus, secus successiva: unde ille componit tempus ex solis instantibus, sicq; format explicationem. Ideò aquila

v. g. inter duo instantia temporis citius movetur: quia currente aquilâ, plura indivisibilia motûs aquilæ fluxerunt, quàm fluxerint testudinis, docetq; consequenter, quod quamvis in uno instanti temporis, non potuerit effluere plus, quàm unum indivisibile morûs; in duobus tamen instantibus temporis, potuerunt effluere plusquam duo indivisibilia motûs; quia utrumq; simul acceptum instans temporis, componit tempus, quod se solo indivisibile unum non componit. Quod si duo instantia componunt tempus, in tempore illo divisibili, poterit dari motus velocior & tardior. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT primò: Quia non solvit argumentum de circulo, in materia de quantitate propositum, quod iterato sic repetitur. Quando A, superior pars circuli, movetur velocius, & pars inferior ejusdem circuli B, movetur tardius, plura indivisibilia in motu partis A. fluxerunt, quàm fluxerunt in motu partis B. Si plura indivisibilia motûs fluxerunt. Ergo non commensurantur, nec respondent indivisibilia partis B, indivisibilibus partis A. Si non respondent. Ergo motus ille partis B, post motum partis B tardius procedit, adeoq; tardiores partes relinquuntur post partes velocioris. Ergo etiam relinquêt, se partes ipsius etiam mobilis: nam partes non moventur, nisi motæ: consequenter deberet esse divisio partium circuli. Et certè quod faciunt morulæ, hoc faciunt indivisibilia illa motûs pauciora in suo genere; sed ex dictis supra morulæ si darentur, fieret discontinuatio circuli, Ergo & ex his paucioribus instantibus motûs daretur discontinuatio.

NON SATISFACIT secundò: Quia ponamus in duobus instantibus temporis A. & B. factum esse motum, si singillatim sumantur instantia A & B. motûs velocioris & tardioris, non plura potuerunt affluere indivisibilia mobilis velocioris, ac tardioris, ut iste Author censet & ratio probat: quia æquè illa indivisibilia motûs, sunt indivisibilia, ac puncta temporis sunt indivisibilia. Ergo minus alio non est: adeoq; nec potest aliquid effluere, in motu tardioris, minus indivisibili motûs, qui efflu-

59 effluxit respectu mobilis velocioris. Ergo etiam neq; in illis instantibus motus A. B. simul sumptis, potuerunt effluere plusquam duo indivisibilia motûs. Quod ipsum probatur: Tempus illud compositum ex duobus indivisibilibus, nihil plus habet, quàm illa duo indivisibilia. Ergo non majorem extensionem facit, quàm illa duo indivisibilia singillatim, simul tamen accepta: quia alias fieret illic extensio major illius temporis non ratione indivisibilium, sed ratione alicujus aliûs. *Neg; valet, si dicat, fieri quid extensius propter connexionem: non inquam valet, quia si conjunctio duorum semipalmorû, non facit majorem extensionem, quàm duorû semipalmorum, licet faciat denominationem palmi: sic conjunctio duorum instantium, non faciet quidquam extensius duobus instantibus, licet ut vult recentior Suar: fundet denominationem temporis.*

60 **NON SATISFACIT** tertiò. Ponamus in illis duobus instantibus temporis fluxisse tria indivisibilia motûs, mobilis A. velocioris, & non nisi unum indivisibile motûs tardioris mobilis B. Quæro, vel in primo instanti temporis, effluxit tantum pars indivisibilis motûs A, vel unum indivisibile? Si pars: Ergo illud non est indivisibile motûs, si totum unum indivisibile: Ergo etiam illud conficiet mobile tardius B: ut ex dictis probari potest. Rursus quando in instanti secundo movetur A, deberet conficere indivisibilia duo motûs: quo ergo modo, non erit mobile A, uno eodèq; instanti in duobus locis. Deinde si mobile A, secundo instanti conficit duo indivisibilia motûs: Contra erit. Non potuit conficere primo instanti, duo indivisibilia motûs. Ergo nec secundo: quia hoc secundum est æquale. *Ute hoc explicetur.*

61 **PRÆMITTO** primò. Si motus velocioris & tardioris mobilis, mensuretur Solis instantibus, æquè citò utrumq; movebitur: neq; enim minus indivisibili motus, nec plus, in uno instanti confici potest. Quia verò illa indivisibilia, solum petuntur ex illa enuntiatione. *Nunc est motus, quod Nunc, stare non potest, cum ratione prioris & posterioris, essentialiter importatis, à tempore*

62 Physicè accepto; ideo sicut illa enuntiation non est nemine cogitante, ita nec illa mensura petita ex illa enuntiatione, erit nemine cogitante, sed nemine cogitante erit tantum objectiva veritas illius enuntiationis, scilicet existentia motûs non finita. Caterum si motûs mensura, non sint illa instantia, non sequetur jam motûs velocioris, & tardioris commensuratio. Ad quod intelligendum.

PRÆMITTO secundò. *Mensuram tarditatis motûs, & velocitatis, esse aliquam extrinsecam, & hæc non aliud est, quàm circulatio cælorum: quia scilicet duplò tardius, non potest conficere spatium, nisi effluant circulationes v. g. 20: quod spatium, velocius mobile, conficit intra spatium circulationem v. g. 10. Et licet quando circuli pars superior, conficit spatium sibi respondens majus, conficiat etiam pars circuli inferior, sub eadem circulatione cæli, suum spatium minus, non inde sequetur, esse æquales hos motus, quoad mensuram extrinsecam; quia scilicet, non respectu diverforum spatiorum, quæ conficiunt, sed respectu ejusdem spatii mensuratio accipi debet, quia scilicet si hoc spatium, quod habet pars circuli superioris, servato eodem motu, pars inferior, transiret, deberet plus circulationum cæli transigi, quàm fuerit transactum, decurrente parte superiori circuli.*

64 Quamquam mensura tarditatis motûs, & velocitatis extrinsecæ, sed jam à posteriori potest esse ex 4. Phys. Tex 96. ipsum spatium, ita ut sit tardus motus, si scilicet parum similis loci transeat, velocior autem, si multum. Sed in super.

PRÆMITTO tertiò. *Præter mensuram extrinsecam tarditatis motûs, dari etiam mensuram, quasi intrinsecam, & per modum principii fundans tarditatem. v. g. potentiaæ motivæ debilitas, vel in noscitivis defectus applicationis ex secundi de cælo tex. 36. & 4. Phys. tex. 71. Rursus dispositiones mobilis, qualis est figura apta, vel inepta ex quarto cæli tex. 42. mediâ commoditas, vel incommoditas ex quarti Phys. tex. 71. his præmissis.*

EXPLICATUR tertiò. Cur v. g. aquila citius moveatur, quàm testudo? quia motus

65 tus utriusque, non mensuratur instantibus, vi quorum deberet esse æqualitas in utroque motu, sed mensuratur divisibili, & ex partibus composito tempore: ita ut v. g. aquila, plures partes spatii, sub eadem circulatione conficiat, quam testudo, plures autem ideo conficit, quam testudo, quia major est vis motiva in aquila, quam in testudine, proportionaturque illi majori vi applicatio. Quare autem v. g. in circulo moto, partes inferiores non se jungantur, tardius procedant præ superioribus, fit hoc: quia quæ est proportio magnitudinis partium superiorum, ad partes inferiores, quoad quantitatem circularem, ea est proportio inter spatium conficiendum, à partibus superioribus, ad spatium conficiendum, à partibus inferioribus, data ergo propositione dupli, in quantitate partium circuli, datur etiam proportio dupli in spatio conficiendo: non ergo se jungentur partes inferiores, quia cum pauciores sint, minus habent sub eadem circulatione conficiendi spatii. Rursus ideo non se junguntur illæ partes inferiores, quia id spatii percurrunt immediate sub eadem circulatione, quantum spatii percurrunt mediate partes superiores, & quia mediate percurrendo illud spatium, minus non se junguntur à seipsis, nec partes inferiores percurrentes idem, immediate se jungentur ab illis superioribus.

67 CONTRA HANC EXPLICATIONEM potest inter alia, hæc proponi difficultas. Vel maxime in præsentī tarditas vel velocitas motus salvatur: quia scilicet principium motivum, habet vim percurrendi majus spatium, si forte sit velocius, ex quo principio potius sequeretur, partes inferiores circuli; debere celerius moveri: sit enim manubrium in centro circuli positum, moveatur circulus, vis ei & impulsus æquæ applicatur, immo magis partibus inferioribus circuli, quia vicinioribus immediate moto, deberet ergo inferior pars circuli citius moveri.

PRIMA VIA occurrendi huic difficultati est, recurrendo ad idem nempe quod virtus illa motiva, magis applicetur partibus superioribus, quam inferioribus: virtutis enim illius impressio, incipit à ma-

gis proximo, & postea in remotiora procedit: & quia motus ille causatus in immediatiori parte, juvat motum alius se superioris, & ille superior, motum alius superioris: hinc suprema pars, habebit ex impressione virtutis à movente manubrium facta & insuper ex inferioribus motum suum juvantibus, majorem impetum: & sicut si sint circuli ita connexi, ut ansæ unius arripiant ansas alius, tunc motus supremae rotæ, non tantum à movente primario, sed etiam ab aliis circulis notabiliter augetur: ita idem fieret in præsentī. *Neg. valet si dicat*, vi hujus doctrinæ sequi, quod partes remotiores illuminabilis, magis illuminentur, conferentibus vim partibus immediate illuminatis. Sicut partes inferiores conferunt, ad motum superiorum partium circuli, non inquam valet: quia scilicet hoc experimur in rotis, non experimur fieri in luminoso. Et quamvis non experiamur, quod partibus superioribus, plus virtutis motivæ insit, cum tamen experiamur à posteriori id sequi, quod sequitur ex majori virtute motiva, vel applicatione illius, nempe celeritatem motus, ideo ex signo hoc, à posteriori colligimus, virtutem motivā majorem illis esse.

HÆC VIA RESPONDENDI, non est universalis, quia accipiamus circulum, vel pilam: producit illam movens extrinsecum, ut volvatur eo casu, Virtus impulsiva immediatius imprimetur partibus superioribus, utpotè vicinioribus, deberentque partes superiores juvare virtutem motivam partium inferiorum, si est constans doctrina adlata, & tamen partes circuli inferiores, tardius moventur hinc.

SECUNDA VIA satisfaciendi eidem difficultati est, scilicet posito, quod æqualiter applicetur, omnibus partibus circuli, vis motiva, tardius movebuntur partes inferiores ex accidenti: quia scilicet, quavis possent æquali celeritate & æquale spatium, sub eadem circulatione conficere, impediuntur situ quem medium habent, & ex altera parte, partes antecedentes, nec percurrere, nec penetrare possunt. Quod autem merè, hoc propter dictum impedimentum, proveniat signum, à posteriori est: quia si illæ partes ponerentur loco

68

69

70

71 loco superiori, consimilem cursum superioribus facerent.

DIFFICULTAS II.

De motu projectionis

His de divisione motus in tardum & velocem dictis, restat dicere, de divisione motus in naturalem & violentum. Naturalis est, qui secundum inclinationem subjecti, violentus autem è contra. Et quia motus violentus maxime in projectione elucet, de hac agemus.

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur quedam.

72

PRÆMITTO primò. *Esse aliquam projectam quæ non nisi secundum modum, violentiam habent*, ut quando lapis cum violentia deorsum projicitur, de hoc motu.

ASSERO primò. Illum motum etiam à principio naturali produci.

RATIO: Tum quia, si sponte caderet, produceret illum motum, cur detinebit suam actionem, quando violenter producit. Tum quia si non concurreret ad productionem illius motus, deberet se, vel attollere, vel resistere illi motui quod improbable est: nunquam enim habet vim, à centro recedendi, non etiam se habet merè passivè, quia majorem sentimus difficultatem in projiciendo eodem lapide sursum, quam in projiciendo deorsum. Ergo apparet non à sola projectione, motum illum causari, cum tamen ad motum sursum, passivè se habeat lapis.

73

Tum quia si ob aliquam causam non concurreret gravitas naturalis ad illum motum, ex eo non concurreret: quia esset malum illius; hæc autem ratio non convincit: nego enim illum motum esse malum illius, sed potius bonum, licet tale, quod à lapide haberi non possit, sine superaddito principio. Addatur gravitas tanta lapidi, quanta est sufficiens, talem motum cedere, quantum ciet virtus illa, non erit hoc violentum lapidi, & cur erit violentum, si hoc faciat aliunde habitæ virtute? Animali ex turri cadere est malum,

& tamen casu, illum principiat naturalis gravitas, dato ergo, quod motus ille esset malum lapidis, non sequeretur jam inde principiari eundem non posse. Neque valet, si dicas, gravitatem respectu illius motus, habere se solum, ut conditionem. Tum quia conditio nunquam est principium idem agendi & ita approximat, nunquam urit; & tamen alias gravitas principiat motum deorsum. Tum quia gravitas animalis, non est conditio sine qua non, ad motum, ex turri deorsum. Tum quia, quodcumque ostēderis signum legitimum investigandæ non conditionis, sed principii agendi, idem ostēdet, gravitatem non habere se per modum meræ conditionis.

ASSERO secundò, motum illum non à sola gravitate innata, sed etiam à causa projectionis causari.

RATIO quia experimur projectum lapidem, citius deorsum descendere, cujus ratio non potest in aliud principium, quam in projicientem, referri.

ASSERO certio. Tunc projiciens plus agit, quam gravitas, quando celeritas motus excedit plus, quam uniter celeritatem naturaliter competentem.

RATIO quia si erit æqualis celeritas, æquæ utrum ager: hinc si descendente lapide ut 2. cito, descendat ut 4. cito, æqualiter ager: si ut 5. magis ager projiciens. Quæ autem dicta sunt de motu gravium deorsum, proportionaliter applicanda ad motum levium sursum.

PRÆMITTO secundò. *Causam projectionis immediatam non esse semper ipsum projiciens*, quamvis sit semper causa mediata.

RATIO primæ partis: Tum quia, sæpe durat projectio, cum jam non existit projiciens. Tum quia vel producit aliquid, quod defertur etiam in medium, projiciens in projecto, vel non producit? Si non producit? ergo vel agit in distans, vel nulla est causa motus illius projectionis. Quod si producit aliquid? ergo quod volumus, mediate agit: tum quia distans non potest esse causa, nisi mediata, sed defacto projiciens à projecto existente in medio distat. Ergo illius projectionis causa immediata non est projiciens.

RATIO secundæ partis est: quia nisi potest
LII 3 natur

75

76

77 natur projiciens esse causa mediata projectionis, nulla dabitur causa illius motus, reperireturque effectus sine causa.

PRÆMITTO tertio. Causam projectionis & impulsus non esse solum aërem vel medium, contra quam sentit Dandinus secundo de anima, Dig: secunda. Percira, & alii, qui censent primo moveri projectum ab ipso projiciente, postea à medio, sine ulla qualitate impressa.

RATIO prima præmissi est Ovied. Quia si projecta moverentur ab aëre, omnia mota eadem velocitate moverentur: Quia causa motus esset eadem, aër, & eodem modo applicata.

RESPONDERI posset, negando causam motus, eodem modo esse applicatam, dicerent enim oppositi, ideo in medio, majori velocitate pergere projectum, quia præ commotione facta aëris à projiciente, motus partes majori postea nisu promoveantur aliis, consequenter causam motus, non esse eodem modo applicatam.

RATIO secunda ex eodem est: quia si motus projectorum causaretur ab aëre, non esset ratio, cur ad tantam distantiam deficeret, & cœlum v. g. non rangeret: eadem enim est vis agentis in fine motus.

RESPONDERI posset. Neg: Sequelam. Quia quod debilius est motus profectus primo à projiciente, eo facit ut brevius una pars aëris aliam trahat, & secum mobile deferre possit.

79 RATIO tertia hujus præmissi, petenda erit ex adferendis sequenti puncto.

Ceterum indubiè, aër, & medium juvant ad motum illum. Et quidem juvant partes anteriores aëris, & voluit Phyl: 8. Philol: tex: 80. quia una protrudens aliam, aperit faciliorem viam projecto gravi, juvant etiam partes aëris subsequentes: quia dum hæc ad impediendum vacuum, & replendum illud spatium, quod mobile projectum deserit, accurrunt cum impetu, sit ut protrudant à tergo mobile projectum, sic v. g. sit ingens Sphæra projecta, post cujus tergum ponatur pluma, aut aliquid levius, facta projectione trahetur aliquantulum pluma post illud projectum, quod in aliud referri non potest, nisi in succedentes à tergo partes aëris. Ju-

vant etiam partes laterales, quia & ipsæ commoventur versus partem, quâ procedit impulsus, immo etiam concurrere debent ad tergum lapidis, ut implicant etiam pro sua parte locum aëris cum violentia sequentis. Et certè si ob exhalationes calidas, in terræ hiabibus interceptas, sit terræ motus, si ventus concutit etiam ædificia & turres, cur mobili projecto, aërem ad motum prodesse negabimus? Et sicut in pneumaticis molendinis, tanta rota solo vento circumagitur, cur non conferet in projectione quidquid aër? Et hoc expressè docuit Philosoph: 8. Phyl: C. 10. Tex. 82, 3. de cœlo C. 2. Tex. 28.

Quod autem dico de impulsu in ordine ad motum, quod scilicet ad eum conferat aër; proportionaliter dici debet, quod conferat ad retinendum grave, ne deorsum ruat, hocq; videntur probare experientia, v. g. si in vitro circumagatur aqua, & dextrè orificio terræ obvertatur, non fluit, pondusq; illud aquæ aër sustentat, idem dicendum de nummo itidem rotato in galero, qui etiam non decedit, & quâvis referri hoc principaliter debeat in hoc principium, quia posito illo corpore in æquilibrio, non est ratio, cur ad hanc potius, quàm illam partem vergat, tamen ad hoc confert ipse etiam aër, unde etiam si acicula dextrè ponatur in aqua, ob simile æquilibrio non immergitur, confert tamen ad hoc corpus aquæ, conferet ergo suo modo & corpus aëris. Sed restat querere, an præter aërem ad elendū motum in medio, detur aliqua qualitas? 82

Punctum Difficultatis II.

An detur qualitas projectis impressa?

DICENDUM est. Probabile esse imprimi à projiciente impulsus, qui sit qualitas à corpore cui imprimitur, vel si ad mittas impulsus etiam in Spiritibus, de quo in materia de Angelis pro ly in corpore ponere. Ad id probandum.

PRIMA EXPERIENTIA est, qua utitur etiam Ovied: flante vento versus orientē, explosus in adversum globus, tanto impetu fer-

83 tu fertur; ergo latio illa non est in aërem referenda: quia hic adversus est.

RESPONDERI potest etiam fortissimo vento posito, quia major vis est aëris primo moti à globo excusso, resistere illi ventus non potest, & sicut flante maximo vento, impediri non potest, ne in terræ motu conclusus aër exeat, sic nec tunc impediri potest.

SECUNDA EXPERIENTIA est. Quia si lanceæ projectæ alligentur fila, vel plumæ, experientia docet, tam fila, quàm plumas rejici post tergum lanceæ, ergo apparet minore violentiâ à tergo propelli corpus projectum ab aëre, quàm urgeat ventus reflans à fronte: quia si majori violentiâ urgeret, plumas illas reflaret contra impetum venti.

84 RESPONDERI potest, quod sequela illorum filorum post lanceam projectam, non causetur à vento, contra quem tendit lancea, nam quietissimo etiam aëre projecta lancea, fila tamen illum subsequuntur: ergo sequela illa non debet referri in ventum reflantem. Immo admissa hac qualitate, illa non tantum lanceæ, sed & filis alligatis imprimeretur. Cur ergo in adversum non pergunt fila, ut pergit lancea. Ratio ergo hujus Sequelæ, in hoc potius principium referri debet, quia ex una parte, motus illis à quocunq; tandem movente tantus conferri non potest, ut potè nimium levibus; & ex altera parte est illic motus tractionis, in motu autem tractionis, corpus tractum, sequitur, non antecedit, aër q; ipse occurrens filis, auferit illis commoditatem antecessionis.

85 TERTIA EXPERIENTIA: quia trochus circumagitur, cujus rotatio aëri tribui non potest.

RESPONDERI potest Negando, quod etiam aër rotari non possit, immo defacto in ventis rotatur confringentibus obtortè arbores, & sinuantibus in rotundum pulveres. Casu autē, quo aliquis adflabellat trocho, si violentè faciat, intercipient motum; si lentè, juvabit adhuc; quia partes aëris jam motæ trahent secum adflabellatum aërem. Quod autem dicit recentior Suar: etiam in vacuo, rotandum esse lapidem, pro hoc non potest dari experien-

86 tia, & si daretur rotatio, eadeberet tribui non nisi immediate conjuncto projicienti.

QUARTA EXPERIENTIA. Quando currimus, non sentimus impulsus retro ab aëre, aliàs ab eo vehementer urgeremur.

RESPONDERI potest, in cursu nostro non esse impulsus, sed latonem meram, solus autem impulsus per aërem salvandus: si autem non est illic impulsus, quid mirum, quod non sentiamus aërem propellentem, & certè dum currimus, nullam nobis qualitatem projicientem imprimimus. Ergo si excursu pro præsentia vallet argumentatio, probabit nullam dari impressam qualitatem.

87 QUINTA EXPERIENTIA est, quia corpus magis grave, & minus leve, æquè citò descendunt deorsum, quamvis magis moveatur aër globo majori.

RESPONDERI potest, antecedens falsum esse, sed posita etiam ejus veritate nihil evincetur, eo quod dici possit aërem non posse vincere principium, quod aliàs est causativum æqualis motus, etiam independentem à projectione.

SEXTA EXPERIENTIA est. Non potest intelligi, quomodo aër vim faciat, projiciatur etiam jaculum longissimum, tunc vel urgetur jaculum ab aëre, qui est retrò; & hoc non: quia aër cum sit corpus liquidum, non habet vim, ut corpori cætero qui subtilissimo jaculi, imprimat illum motum, non etiam urgetur ab aëre, qui sit lateralis: quia non à lateribus impellitur jaculum, sed per lineam rectam.

88 RESPONDERI potest, ex dictis supra etiam, à collateralis aëre, juvari illum motum, modò ille motus, non in solum aërē, sed immediate etiam in projicientem referatur, immediate commoventem aërē, qui secum trahit illam quantitatem, qualiscunq; tandem est, & sicut figura illa non obest virtuti impressæ, ita nec oberit projicienti & aëri.

SEPTIMA EXPERIENTIA est. Pueri ita scitè projiciunt fragmenta testarum, & lapillos, ut aliquoties subintrent aquam & emergant, quod fieri non potest sine virtute impressa.

RESPONDERI potest, cum recta projicitur lapillus in aquam, præcipue cum impetu,

89 impetu, ebullitio sequitur, cuius ebullitionis non alia est causa, nisi aer aquae immixtus, qui postea in suo loco restituit; cur ergo in aerem subintrantem & emergentem, & sinuatione sua iterato subintrantem, referri id non poterit; immo haec experientia potius ostenderet, non dari ullam qualitatem impressam, vi cuius illa emergens sequatur, nam perinde est illi qualitati impressae, emergere, vel non emergere, cum tamen naturaliter aer debeat se superponere aquae, nisi impetu aliterahatur. Referri ergo hoc debet in modum factae projectionis, & in aerem, volentem se restituere suo loco, & dum iterato immergitur, ex collisione varia, & reflexione id causari, quamvis autem aer, obvolvatur illum lapidem, madefiet tamen lapis, quia aer non est corpus ita densum, quod liquiditati, aquae, intra poros suos locum non praebat.

OCTAVA EXPERIENTIA est: si projecta a solo vento moventur, cur idem globus, maximo vento expositus, non tantam celeritate movetur, quam movetur projectus?

RESPONDETUR, quia globus, qui solum exponitur vento, deest principium, quod est ipse projiciens, & immediate aerem movens, neque defectus ille motus, debet rejici in vires aeris, vel venti debiles, nulla enim, homo tam valide projicit, quam valide subvertit, tempestuosus ventus.

91 NONA EXPERIENTIA. Nuclei recentiorum ceraforum, ex compressis digitis, ita impetuosè excutiuntur, quod in aerem referri non potest, nam hic moderatissimus intra digitos comprimitur.

RESPONDETUR. Causari id immediate ab ipsomet comprimente, & ex impetu aeris, licet non magni, impetuosè tamen primo moti a projiciente.

DECIMA EXPERIENTIA. Rotae cum libratione, exiguo etiam corpori inclusae, uno etiam digito, citissime gyrantur, quod in aerem referri non potest.

RESPONDETUR. Neque etiam referri posse in virtutem impressam, quantillae enim illa, a digito imprimi posset: referendum ergo, hoc est in ipsam libram & strukuram.

92 UNDECIMA EXPERIENTIA est. Moveatur aqua, in phiala, desinat movere movens, reponatur phiala in plano, adhuc movebitur, cuius motus causa referri non potest in ipsum aerem: quia hic modicus est.

RESPONDETUR. Primum motum causatum fuisse ab ipsomet movente, postea alia partes movent alias partes, sicut ipsum primo movens incepit, qui motus juvatur ab aere intercepto, qui quamvis modicus sit, adjutus tamen aliis partibus, alias moventibus, motum illum cedere potest.

Haec, ut vides, experientiae, rem quidem probabilem reddunt, sed non ita ut quiescat intellectus.

RATIO. Pro conclusione adferri potest. Impossibile est transire, a non esse projicientis, ad esse projicientis, sine sufficiente mutatione, quae alia non erit sufficiens, nisi ipsa qualitas impressa. Si enim esset aliquid quod salvaret, esset ipsemet motus; de hoc ipso quaeritur, re jam aliquantulum a movente distante, quomodo ille motus causari possit, quomodo ipse aer moveri: &c. Et sicut non sufficit dicere, calefactionem fieri ab igne, nisi ponatur intermedius calor, ita & ad motum poni debet intermedia qualitas impressa.

93 OBJICITUR primo auctoritas Arist. ex 4. Phys. tex. 68. & ex 3. Coel. textu 28.

RESPONDETUR. Illis locis Arist. partialem virtutem motionis projectorum, referre in medium. Nam lib. de Coelo tex. 28. dicit Philosoph. projecto imprimipotentiam & 8. Phys. tex. 92. contra Platonem, qui motum hunc, in aerem referebat, innuit de hac qualitate hic in Comment. S. Thom: stat etiam pro hac qualitate Q. 2. de potentia ar. 6.

94 OBJICITUR secundo. Motus tractionis, non fit per qualitatem superadditam. Ergo nec motus projectionis.

RESPONDETUR disparitatem esse: quia tractio est tamdiu, quamdiu trahens, trahit actu, non ergo debet aliqua illi tribui instrumentaria virtus, quae agat; cum autem fiat projectio, cessante ab actu projectionis, projiciente, hinc danda est illi virtus instrumentaria.

OBJICITUR tertio. Non esse explicabilem hanc virtutem, adeoque non admittendam.

RESPON-

95 RESPONDETUR. Multa admitti, ad quae ratio cogit, quamvis nos eorum penitissima cognitio lateat, ut huic objectioni satisfiat. Sic

Punctum Difficultatis III.

Notantur quaedam de hac qualitate.

NOTO primo. Quod impulsus, necessarius quidem, sed impedibiliter producat motum, ad eum modum, quo gravitas, necessario quidem, sed tamen impedibiliter, causat motum deorsum, unde experimur, si rota sistatur brevissimè, & postea dimittatur, rotabitur.

96 NOTO secundo: Qualitatem hanc esse ex genere suo accidens, potest enim adesse & abesse, habereque se per modum potentiae, sed extrinsecè superadditae, principiat enim motum, & non est ratio formalis motus, eritque eadem specie sive in hanc, sive in illam partem producat motum, nata enim est principiari motum, modo sit indebitus mobili, & sicut idem per adversarios, specie aer, principiat tam diversos motus, ita eadem specie qualitas, principiat eosdem, ita ut eadem qualitas, quae servit ad motum sursum, potuerit servire ad motum deorsum. Est tamen ista virtus, distincta specie, a potentiis naturalibus, quia non est determinata ad eundem motum, sicut gravitas, semper est determinata ad motum, deorsum. Puto tamen 97 illam produci successivè, ut sonum, qui quamvis non habeat contrarium, successivè tamen producitur, quia produci instantè, est produci perfectò modo, qui modus rebus materialibus non debet tribui, nisi experientia, vel Ratio doceat.

NOTO tertio. Causam subjectivam istius qualitatis, esse mobile, & quamvis ista virtus materialis sit, permeare totum subjectum potest, ad eum modum, quo lux, corpus Diaphanum, virtus magnetica ferum. Caterum si partes aliquae, magis sint capaces qualitatis illius, fieri potest, ut illis magis imprimatur, ut sic solidis calami partibus, magis imprimatur haec virtus, unde etiam, in motu obvertuntur, ut solidis partibus prius eant.

98 NOTO quarto. Quare motus projectorum in medio, sit velocior, quam in principio, & sine, cum tamen motus naturalis, sit in fine velocior. Nota res ad experientias est devoluta. Arriaga censet gravia & levia, ceteris paribus, aequè citò movere, idque sibi probatum esse: Non desunt impressi, qui oppositum sibi probatum asserunt, licet id non possit discerni in parvis distantis, quidquid de experientia; illud quod addit Arriaga, scilicet ab altiori motum, falsum esse, quod maiorem imprimat impetum, eò, quod lapis de propinquo motus, magis laedat, quam pila de longinquo, id inquam nihil probat, nam ista sunt accipienda ceteris paribus, si scilicet aequali gravitatem habeant, & sic idem lapis, ex altiori loco descendens, magis laederet, quam de propinquo. 99

Circa thesim propositam sit haec interim ratio; Quia in motu naturali, eadem virtus manet, invariata a principio, quae in fine, jam ergo ex parte virtutis, nulla est diminutio, ex altera parte, minus habet de resistetia aeris, & plus a tergo propellentis aeris; & licet aer, sit in loco suo naturali, nihilominus propter turbationem in illo factam, & periculum vacui, & quia, una pars protrudit aliam, ideo magis cietur ille motus. Jam autem, quia in motu projectorum ab initio, non est factus tantus aeris impulsus, qui sit, dum una pars aeris, aliam propellit, ideo ab initio, non est tanta velocitas motus. In fine etiam, projecta non ita citò moventur, 100 quia virtus, & qualitas illa impressa, in fine enervata supponitur, & variata. In medio autem, cum adhuc vigeat, & sufficientem ab aere habeat impulsus, ideo in medio velocissimus est.

Dici etiam fortassis posset. Omnem motum, ceteris paribus, motu ipso facilitari, quia ipse processus, motivam juvat. Sic v. g. equi ad agonem currentes, sub initium, non ita citò currunt, atque in processu ulteriori: Pondus etiam difficilius trahitur ab initio, quam semel motum, unde etiam ad multiplicationem, ut ita dicam, ejusdem motus, faciendam, inventae sunt rotae, quae quò plures sunt, plurificando motum, magis eundem faciunt, hinc & qualitas illa,

Mmm

sequi-

101 sequitur naturam illorum notum, unde magis in medio, multiplicatis scilicet jam motibus, quàm sub initium movet, sed quia hæc virtus languescit sub finem, hinc sub finem, non est ita velox. In motu autem naturali, quàm manet idem principium invariatur motu facto, qui sub finem plurificatus est, juvatur ad celeritatem, non quod illa non existentia, motum influat in celeritatem, tanquam aliquod principium, sed reddit potentiam habiliorem, ad se exercendum, non quidem per aliquam qualitatem relictam, & habentem se, per modum habitus, hic enim, talibus principis non conceditur, sed per modum dispositionis cujusdam, & prærequisiti, præsuppositiq;, hoc ipsum, à posteriori, ipsa experientia monstrante.

NOTO quintò. Quæ sit causa corruptionis impulsus.

RESPONDET Vasques, & causam illam refert, in productionem impulsus contrarii, & ita, cum sursum attollitur lapis, producit in se impulsus, deorsum, cui doctrinæ adjungit aliud, quod terra sit in æquilibrio, sitq;, ut ad omnem impulsus, contremiscat & moveatur, ad eum modum, quo in æqua bilance, quæ quidquid uni parti addideris, jam facit illam attolli, & aliam deprimi.

Multis, impugnant hoc adjunctum recentiores, quamvis illud placeat multis Mathematicis. Cæterum, quod terra, ad additum uni parti pondus, non magis pro hac parte inclinet; Ratio est. Quia inclinaret ultra centrum, & quia processus ultra centrum, est ascensus, ascensum illum, nullum superadditum pondus causare potest. Aliud est, de bilance, quia si uni parti, aliquid addideris, pars depressa est talis, ut illi sit connaturale descendere deorsum, eò quod non sit in centro. Quod autem corruptionem impulsus, refert Vasq; in productionem impulsus contrarii, id universaliter, non convincit, potest enim esse impulsus gravis deorsum, qui e languescat, & tamen non producat in se, impulsus contrarium, cum secundum conditionem illius, sit trudere deorsum.

Hinc aliter

RESPONDETUR, interdum qualita-

tem impressam corrumpi, solâ obfistentiâ oppositi, ut dum rem projectam manu arripimus ne procedat, aut dum objectus paries, resistantiam facit, aut dum medium enervat virtutem illam. Interdum corrumpi potest, per gravitatem naturalem, incipientem superare vires qualitatis impressæ. Deniq; corrumpi potest, quod de se sit talis qualitas, quæ tantum, vel tantum, petat durare, Deusq; illam, secus dum hanc non nisi ejus conditionem, gradualemq; intensiorem tenetur conservare, hocq;, contingit, dum v. g. per rectam tabulam, procedens globus desinit moveri. Illustrari hoc solet instantiâ de sono, qui, licet, non habeat contrarium, suapte naturâ desinit. Et ita v. g. dum lapis sursum ascendit, si impediatur Deus illius gravitatem deorsum deposcentem, adhuc illa qualitas corrumpetur, non ob gravitatem, hæc enim supponitur impedita, suapte ergo sponte desinet.

DICES primò ex Ovied: Quod gravitas naturalis, nullo modo, sit causa corruptiva illius qualitatis: quia gravitas in corpore conducet, ut in illo producatur impulsus. Ergo non potest corrumpere illum, quia nulla forma, conducere potest, ad id, cujus est causa corruptiva.

RESPONDETUR. Hanc rationem multum probare, probaret enim gravitatem non conducere ad motum sursum, quia interdum contrariatur motui; si enim sit magnus lapis, projici non potest, & tamen experientia constat, lapidem mediocriter gravitatem, altius projici, quàm plumâ. Directè autem, dici potest, quod ea, quæ se passivè ad aliquid habent, per modum dispositionis, nunc verò, per modum causæ, possint diversis effectibus servire, licet causa, in quantum aliquid per se causat, oppositum causare non possit: & ita motum sursum non causat per se gravitas, sed per se, tantum motum deorsum, per accidens autè, disponere conducereq; potest, ad motum sursum, & ita v. g. frigus per se non nisi frigefacit, & tamen per antiperistasis, conducit ad calefaciendum. Quare autem, causa non possit producere, contrarios effectus, per se, hoc experientia probat, deposcit naturæ ordo, & determinat.

107 minatio motus naturalis, qui semper est ad unum.

DICES secundò ex eodem: Nunquam gradus, etiam remissus frigoris potest conducere positivè, ut introducat, gradus valde remissus caloris; quia scilicet frigus, non potest esse principium duorum oppositorum, ergo neq; illa gravitas potest deservire, tam ad receptionem qualitatis impressæ, quàm ad corruptionem ejusdem.

RESPONDETUR: etiam gradus unus remissus frigoris, conducit in Antiperistasi, cum aliis, ad intensiorem caloris, totumq; frigus, idq; ideo; quia hoc facit per accidens, nec per se producit calorem, ita etiam, & gravitas illa per se non producit motum sursum.

108 DICES tertio. Si gravitas esset contraria illi qualitati, diminueret de illa, cum primum imprimitur.

RESPONDETUR gravitatem, cum non sit qualitas per se activa, & principiativa, præterquam motus deorsum, & eorum, quæ illi debentur, non potest se expedire ad diminuendam qualitatem impressam, si valde intensa imprimatur, secus si debilis, & illius non superativa.

DIFFICULTAS III.

De motu reflexo.

109 NON solum motum violentum, qui causatur à qualitate impressa, sed etiam motum naturalem, reflectit interdum corpus obfistens, unde reflexio utriq; huic motui communis est, licet reflexio ipsa non perficiatur motu, qui non habeat aliquid mistum de violento, non semper tamen est absolute violentus; quia si tabulatum superius, obfistat motui lapidis, sursum projecti: non erit decidens deorsum lapidis, motus violentus simpliciter, licet admistum habeat, sub initium, aliquid saltim violentiæ. Porro de reflexione, in hoc difficultas est: Motus reflexus à quonam causetur, an à corpore reflectente, an ab illo, qui primò projicit corpus, postea reflexum?

DICENDUM est: Motum resilientiæ

quemcunq; casari à corpore reflectente, licet pro conditione requirat interdum motum projectis, dixi interdum, quia si pila aliqua, ponatur supra fila, quæ proprio pondere præimpere possit, illa pila resilient à pavimento, tamen illic nullum reperietur projectis.

PROBAT primò Ovied: Quod motus resilientiæ, non causetur à projectis; consequenter, quod à corpore reflectente, impulsus projectis nullam habet virtutem, ad movendum projectum, in partem oppositam, quod probat: quia si hanc virtutem haberet, etiam causaretur resilientia, quando impediretur corpore molli, quod est contra experientiam.

RESPONDERI posset, quod projectis, habeat hanc vim, non quomodocunq; acceptus, sed habens circumstantiam corporis obfistentis, & sicut potentia motiva, habet vim producendi motus localis, quantumvis sine loco illum exercere non possit, sic projectis, quamvis habeat vim causandi motum resilientiæ, tamen nisi habeat corpus, ad quod allidat, facere id non poterit, projectis item vitrum, habet vim concutiendi illud, quamvis projectis in plumas concutere non possit.

PROBANT secundò alii. Manente eodem principio, adhuc secundum diversitatem corporis obfistentis magis vel minus, fiet resilientia, nullaq; erit, si nullum sit corpus obfistens, ergo id referri debet, in ipsum obfistens.

110 RESPONDETUR hoc argumento, id solum evinci; quod independenter, à circumstantia corporis obfistentis, non possit uti, illa suâ virtute, projectis. Antequam probetur Conclusio.

SUPPONO. Quod corpus reflexum, ab eo, quod est causa motus reflexi, (quæcunq; tandem illa causa statuatur) debeat accipere virtutem aliquam, ut resilient, quam tamen virtutem, antea non habuerit.

RATIO: Tum quia, si projectio imprimit virtutem, cur non imprimeret resilientia? & quidem virtutem permanentem, quia sicut remotum à projectis corpus adhuc movetur, ita resilient, adhuc movetur. Tum quia, quando vehemens ventus, rapit aliquid, unâ secum illud depor-

Mmm 2

tan-

113 tando, ita ut moveatur ad notum ipsum-
met, tempestuosi venti, nulla tunc datur
virtus impressa: cum sit conjunctum sem-
per principium motuum, moto; & tamen
illud ipsum, impactum corpori obliquo,
resiliet; Ergo, debet habere novam
virtutem motuam. Tum quia, non raro
corpus resiliens, longius procedit, quam
projectisset, si motu directo perrexisset,
ergo apparet, imprimi novam virtutem.
Hoc supposito.

PROBATUR tertio Conclusio. Illud est cau-
sa motus resiliencie, quod est causa vir-
tutis illius noviter impressæ, sed causa vir-
tutis noviter impressæ, est ipsum corpus
obliquo. Ergo. Major probatur istis, quæ
adiata in supposito. Minor autem proba-
tur: quia primò projiciens, nihil tunc agit,
potestq; jam non existere.

CONFIRMATUR hoc ipsum. Quia si re-
siliencia proveniret à projiciente, tunc ali-
qua ad plumas pila, resiliere deberet, nam ex
una parte, non potest ulterius procedere,
sicut non posset ulterius procedere. alia
lapidi, & ex altera parte, impulsus, per ad-
versarios est causa motus reflexi; quæ ad-
huc causa manet, poteritq; pilam longius
promovere, ergo si non promovet, deest
aliqua causa, nempe additio novæ virtu-
tis, à reflectente.

*Quod autem, pro conditione respicias ipsum
projiciens.*

115 RATIO, quia nisi accedat, motus proje-
ctionis, ad corpus obliquo, non fiet re-
flexio. ergo respicit projectionem illa re-
flexio, sed non tanquam causam reflexio-
nis, ut dictum, ergo tanquā conditionem.

OBJICITUR primò: Non est ratio, cur
potius ipsū corpus obliquo, non sit potius
conditio, quā ipse motus projicientis.

RESPONDETUR, esse potiorē rationem,
quia datur illi qualitas nova, quæ pro
principio, debet aliquid importare, sed
non importat projicientē, ob dictā ratio-
nem, ergo importabit corpus obliquo.

OBJICITUR secundò, Impulsus, erat
sufficiens, ad protrudendum longius pi-
lam, & adhuc persistit in illa pila, cur ergo
reflexionem, non operabitur?

RESPONDETUR, quod qualitas illa, post
impressionem, non persistat, sed violenter

in puncto reflexionis extinguitur, eo
planè modo, ac si manu arrepta, pila cur-
rēs susteretur, nisi, quod manus arripens,
non imprimat postea resiliencia.

OBJICITUR tertio. Reflexio lucis per
speculum, non causatur à speculo, ergo
nec resiliencia, à corpore obliquo.

RESPONDETUR, disparitatem esse, quia
lucem nihil causare potest, nisi lumino-
sum, jam autem motum, quodcumq; cor-
pus proportionatum.

OBJICITUR quartò. Si motus resiliencia,
causaretur ab obliquo, semper cau-
saretur.

RESPONDETUR, non semper causari,
quia sæpè deest conditio, v. g. adlatio im-
petuosa corporis resilienci, gravitas cor-
poris impacti, superans vires obliquo, 117
ceteroqui impressuri virtutem reflecti-
bili, si non fuisset tam ponderosum.

INSTAB: Quod impulsus est fortior, eo
resiliencia est fortior. Ergo apparet, illam
causari ab illo impulsu.

RESPONDETUR, etiam corpus quod est
durius, ordinariè loquendo, eo magis re-
siliet ab illo projectum, cur ergo, vi ejusdē
medii termini, non causabitur à corpore
obliquo? est autem fortior impulsus,
conditio resiliencie fortior, quia experi-
mentum docet, quod duritia, non meli-
us quā impetu probetur, & quia resili-
encia illa, est quasi experimentum duriti-
ei, & modus, quo se illa exhibet, ideo re-
quirit fortior resiliencia, fortiorem impe-
tum, unde virtus ista repulsiva, ita se ha-
bet, sicut exercitus Ordinatus, in quo plu-
res hostes, si ingruunt, eo plures expedi-
untur milites. 118

OBJICITUR quintò. Paries non se mo-
vet, ergo non imprimat impulsu.

RESPONDETUR, ad impulsu propulsi-
onis, esse necessarium motum propellen-
tis, ut patet, dum manum reducimus lapi-
dem projecturi, sed hoc non est necessari-
um, ad motum resiliencie. Quod autem,
non sit necessarius motus, ut qualitas im-
pressa producat, ratio negativa potest
dari, quia scilicet, nec ratio, nec experien-
tia, id evincit, quæ stat pro aliis, quæ mo-
tum requirunt.

Restat

119 *Restat querere, An mobile projectum, in pun-
cto reflexionis quiescat?*

Triplex potest accidere reflexio, PRIMò
dum suapte natura deficit impulsus, sur-
sum elevativus, & cum incipit grave, re-
flectere se deorsum. SECUNDò dum occur-
rit corpus, magis grave, deorsum descen-
dens. TERTIò, alliditur corpori obliquo,
v. g. pila parieti, *Circa quæ.*

ASSERO primò. In reflexione primi generis,
intervenire semper quietem.

120 RATIO: quia devenire est, ut sicut gra-
vitas est v. g. ut 4, deprimens deorsum,
ita etiam sit virtus elevativa ut 4, attol-
lens sursum, quo casu, nulla pars ager, quia
victoria semper est ab excessu; adeoq; nec
huc, nec illuc movebitur, consequenter,
quiescet, idemq; etiam contingeret in va-
cuo, quia etiam in vacuo, dari posset æ-
qualitas illarum virtutum.

ASSERO secundò. In casu secundò non dari
ullam quietem.

121 RATIO: tum quia, quies hæc, ut dixi,
infundatur æqualitati, jam autem exem-
plò, gravius superveniens, vincit vim sur-
sum elevativam. Tum quia, si quiesceret
illa pila, quiesceret etiam imminens illi
pondus, est enim illa pila, medium corpus
inter centrum gravitatis, & inter grave
descendens. Motus autem remotioris,
non datur, non moto intermedio, alias
tunc fieret penetratio. Quod si quiescit,
quæ causa illius quietis, non gravitas de-
scendens, quia hoc appetit deorsum, non
vires pilæ, quia hæc exiles, ergo nulla illi
causa quietis. Et quāvis motus reflexus,
& modus directus, sint motus contrarii,
adhuc tamen continuari poterunt, quod
tempus, quāvis continuari, quoad ali-
qua non possint, sicut continuatur motus
mortui animalis, cum motu vivētis, dum
ex turri v. g. decidēs moritur, punctumq;
illud reflexionis, diverso respectu erit, &
finis, & principium, incipietq; tunc move-
ri deorsum, cum sistet motum sursum.

ASSERO tertio. In casu tertio, dari quietem,
sed sub distinctione, si virtus impressa à
corpore reflectente, superet impressam, à
projiciente, non dabitur quies.

RATIO: quies est negatio motus, non
datur autem in illo casu, negatio motus,

122 quod ipsum probatur, post impactum,
qualitatem impulsivam, non datur quies.
Ergo nec post impressam qualitatem re-
flectentem, idq; ex eo, quia sicut impulsiva,
excedit gravitatem impulsu, ideoq;
moveri, ita reflectens qualitas, excedit &
gravitatem, & qualitatem, in oppositum
moverem. Ceterum si sit virtus æqua-
lis impulsiva, & reflexiva, accedente gravi-
tate movente deorsum, dabitur punctum
quietis. Ratio, quia neutra pars excedit,
nec inde sequetur, motum illum fuisse in
instanti, quia sicut corpus illud, per partes
recedit, nec habet vim, nisi determinatæ
celeritatis principia, ita, & per partes
succedit ær.

QVÆSTIO III.

123

De inceptioe, & desitione motus.

Hæc Quæstio, ad multas materias
Theologicas, & Philosophicas, intel-
lectu est necessaria, quod tamen difficilli-
mum erit, deducetur per motum Corol-
larii, ex materia, de quantitate.

DIFFICULTAS I.

Premittuntur quedam.

124 PRÆMITTO primò. Ea quæ hic dicuntur,
de Inceptioe, & desitione motus, proportio-
naliter applicanda sunt, de ipsis terminis motus.
Et quia, termini motus, interdum sunt res
permanentes, interdum successivæ, hinc
& motus, alii sunt permanentes, alii suc-
cessivi. Rursus, ex permanentibus, alii
sunt termini indivisibiles, & quoad se, &
quoad modum incipiendi, & desinendi,
quomodo incipiunt & desinunt, anima,
Angelus, actus intellectus; alii verò sunt,
divisibiles quidem quoad se, tamen indi-
visibiliter incipiunt, ut visio, phantasma,
materiale, &c. Jam verò, quod attinet
ad terminos motus successivi, isti inter-
dum sunt successivi per se, tam quoad mo-
dum incipiendi, quā quoad suam enti-
tatem, quale est tempus, motus localis, alii
successivi, quoad modum incipiendi, idq;
per accidens, eo quod toti simul, incipere
M m m 3 potue-

125 potuerint, ita v. g. dum intenditur gratia, motus ille, quoad modum, est successivus, quia, tota simul intensio gratiæ produci potuit, & de his omnibus, in præfenti dicendum.

PRÆMITTO secundò: In hac Materia attendendum est, tam quoad formas substantiales, quam quoad accidentales, impossibiles, sive quoad se, ut est, odium, & amor, sive impossibiles, quoad intensiorem, qualis est oppositio, inter summum calorem, & frigus; attendendum inquam est primò, ut talis, ipsis, modus incipiendi, & desinendi tribuatur, vicijus, non sequatur, duas esse formas in subiecto simul, sive sint illæ substantiales, sive impossibiles accidentales. Secundò

126 attendendum est, ne ex modo incipiendi, & desinendi, sequatur esse aliquod instans, quo materia, sit sine ulla forma substantiali.

PRÆMITTO tertio. Modos istius incipiendi, vel desinendi, dividi in intrinsecos, & extrinsecos. Intrinseci modi, sive desinendi, sive incipiendi, important semper esse: Modi autem desinendi & incipiendi extrinseci, semper important non esse, pro tunc, cum incipiunt, vel desinunt. Dicuntur autem modi desinendi per esse, pro tunc, dicuntur inquam, modi intrinseci, quia ipsum esse, illis ipsis instantibus intrinsecatur, & est, esse illorum terminorum, tunc, cum est esse ipsarum inceptions & desitionum, sicut è contra, modi incipiendi & desinendi, qui sunt per non esse, pro tunc dicuntur extrinseci, quia illis, non intrinsecatur esse.

127 PRÆMITTO quartò: Quando aliquid, incipit intrinsecè, vera est de illo, hæc propositio: Nunc est, tempore antecedenti, non erat, ubi esse formæ, & esse illius instantis principiativi, secum intrinsecantur, quando autem aliquid desinit intrinsecè, verum est de illo dicere: ultimò est, tempore sequenti non erit, ubi desitio, adhuc intrinsecatur, cum esse. Quando autem aliquid incipit extrinsecè, verum est de illo dicere: Nunc ultimum non est, immediatè post erit, ubi inceptio non habet intrinsecatum sibi esse, sed sequelam tantum, esse immediatè futuri importat, si etiam desinat extrinse-

cè, verum est de illo dicere: primò non est, 128 immediatè antè fuit, diciturq; hic modus, existèdi extrinsecè, quia non involvit esse.

PRÆMITTO quintò. Præter hos modos incipiendi, & desinendi, comminisci aliquos, modum incipiendi, & desinendi, in tempore determinato, quod licet indeterminatum sit, antecedit tamen, certum aliquod, v. g. ultimum durationis instans, & ita dicunt. Si Deus formaret tale præceptum, fac amoris actum, ante ultimum instans tuæ vitæ, non servando illud præceptum, peccaret mortaliter homo, & tamen desitio gratiæ, & inceptio peccati, in nullo fit tempore determinato, quia quodcunq; determinatum tempus, cum sit divisibile, non importat obligationem, si enim divisibile est, nondum est immediatum, ante ultimum instans vitæ, præceptum autem erat, de eliciendo actu in tempore, immediatè antecedente instans mortis, quia aliàs daretur instans, ante instans. Ergo peccabit in tempore indeterminato, nihil enim aliud excogitari potest.

RESPONDET primò Konin: Quòd sit peccaturus, ante instans, inter quod, & inter ultimum instans vitæ, intercedit tempus, sed ita breve, ut in illo, moraliter loquendo, non possit impleri præceptum, ad quod humano modo explendum, requiritur tempus majus.

NON SATISFACIT hæc responsio. Nam demus, Angelo impositum, hoc præceptum, quando ille Angelus peccabit, non peccabit in instanti, antecedente ultimum instans vitæ, aliàs dabitur instans, ante instans, non in instanti, post quod intercedit tempus, quia adhuc illo tempore, posset Angelus implere præceptum, non in certa aliqua parte temporis, quia post illam certam partem, adhuc est aliquid temporis, ergo illo adhuc impleri præceptum potest. Quando ergo ille Angelus peccabit?

RESPONDET secundò Lugo, disp. 4. de Sacr. Sect. 6. Illud præceptum non posse dari, quia præceptum importat obligationem, obligatio ligationem subditi, ad aliquid, quod nisi faciat, peccet, hæc ligatio subditi, importat redactionem ad talem statum, in quo citra peccatum, aliud face-

131 facere non possit, tunc autem, inquit, idè non ita se haberet, quia in quolibet instanti, vel in qualibet parte temporis, posset adhuc differre, si vellet, ergo nunquam obligaretur.

NON SATISFACIT hæc responsio, in principiis, tenentium, componi tempus ex indivisibilibus, quia datur instans, immediatè antecedens instans vitæ. Non satisfacit etiam in principiis tenentium componi tempus, ex partibus in infinitum divisibilibus, quia datur saltem instans ultimum vitæ, cur ergo nunc non obligabit hoc præceptum.

RESPONDETUR tertio: Peccaturum illum hominem, in tempore indeterminato. Hæc Responsio

132 NON SATISFACIT. Tum quia, nullæ dantur illæ partes indeterminatæ, ut dictum supra, Tum quia, datis partibus, ipsis indeterminatis, non salvabitur difficultas adlata, quia, etiam illa pars incerta, & indeterminata, quæ tu, dicis incipere peccatum, & desinere gratiam, adhuc est divisibilis, adeoq; poterit, posterius, committi peccatum, & desinere gratia. Tum quia, hæc responsio, præjudicat scientiæ Dei, quia, ex illa sequitur, Deum nescire, quando aliquid primò fiat, quia nescit, quando primò subtrahit concursus conservativum gratiæ, subtrahit enim illum, ut tu dicis, in tempore incerto.

Ut resolvatur tota doctrina præmissi quarti.

133 ASSERO primò. Non dari ullam inceptionem, & desitionem, in tempore indeterminato.

RATIO, quia nullæ dantur, partes temporis indeterminatæ.

ASSERO secundò: Posse DEUM, hoc imprimis modo, prædictum præceptum ferre, volo, ut instanti, immediatè antecedenti, elicias actum, tuncq; antecedenti instanti, ipsum instans mortis, peccabitur.

RATIO, quia, si hoc non posset fieri, idè non posset fieri, quia sequeretur, instans post instans, hoc non tenere, alibi dicta, suadent.

ASSERO tertio: Posse DEUM, hoc alio modo, prædictum præceptum formare, volo, ut in tempore, immediatè antecedenti, instans mortis, elicias actum, & tunc, ille actus, obligabit, in minimo Physico tem-

134 poris: Quod, si dividas, non erit jam tempus, & est immediatum instanti mortis, quia, post hoc minimum Physicum temporis, non est, dare quidquam temporis.

Et quia decidendæ sunt inceptions, & desitiones, conformiter ad hanc doctrinam, ut illa in compendio representetur.

TENARI posset: Tempus Mathematicè acceptum, componi ex indivisibilibus, ita tamen, ut tempus acceptum sic, non sit nemine cogitante, subformalitate Mathematici, sed tantum objectivi, & fundamentaliter, in quantum, rerum duratio, fundat veritatem, hujus propositionis. Nunc est. Quod si, illud tempus non est, nemine cogitante, nec compositio illius erit, nemine cogitante. Tempus autem, Philosophicè acceptum, componitur ex minimis Physicis, quæ si dividas, jam non poterunt habere rationem prioris, & posterioris, adeoq; nec quantitatem sibi debitam, & hoc tempus, est nemine cogitante, ita, ut in illo, his, quæ fiunt in instanti, nihil omnino proportionatum, respondeat. Ut alia hujus materiæ pernoscantur. Sit

DIFFICULTAS II.

Quid tenendum?

IN Communi sententia; circa inceptionem rerum permanentium hæc est.

135 PRIMA DIFFICULTAS. Non possunt incipere intrinsecè, & desinere intrinsecè, formæ substantiales, eodem instanti, quia secundum explicationem horum terminorum, verum esset dicere, de forma desinenti. Nunc ultimò est; & de forma incipienti, Nunc primò est: hoc autem dici non potest, quia aliàs eodem instanti, duæ formæ substantiales, eandem materiam informarent. Quod ipsum probatur, quia erit adhuc illa forma, de qua verum est dicere, nunc ultimò est, quia si pro illo instanti, non esset, falsa esset propositio, ultimò est, quia difformis objecto, affirmādo scilicet esse, quod non est. Ex altera parte, esset etiam illa forma, de qua verum est dicere. Nunc primò est, quia si illa forma, non esset, illa propositio vera non esset, utpotè difformis objecto. Non possunt

137 possunt etiam formæ substantiales, in uno instanti intrinsecè incipere & desinere, in alio sequenti, quia jam dabitur contra principia cōmunis sententiæ, instans post instans. Non possunt etiam formæ substantiales, desinere ita, ut inter inceptionem, aliū formæ substantialis, intercedat tempus, quia aliās illo intercedente tempore, daretur materia, spoliata omni formā substantiali.

SECUNDA DIFFICULTAS est, in communi sententia, quod scilicet, non possint formæ substantiales (idemq; iudicium, de impossibilibus) incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè.

RATIO. Illo instanti, quo verum est dicere: Nunc primò forma est, verum ne est dicere, ultimò non est forma præcedens, vel certè, verum id fuit, in antecedenti instanti, vel in tempore interjecto. Non primum, quia si in eodem instanti, in quo, verum est dicere, nunc primum incipit forma, verum etiam est dicere, Nunc ultimò non est forma, quæro, an duobus illis instantibus inceptionis, & desitionis, convenientibus in unum, respondeat aliquid proportionatum, in tempore successivo, vel non respondet? si in tempore, non respondet quidquam proportionatum. Ergo etiam si duo instantia, immediatè, penes se ponantur, nihil proportionatum respondet, consequenter, nec sequetur, componi tempus ex indivisibilibus. Quod si, respondet aliquid proportionatum, ergo & in tempore, & in quantitate permanenti, dabuntur aliqua indivisibilia, realia & physica, contra, quàm censcant ordinariè, talia docentes. Rursus, in tempore, quod respondet, non potest esse, nisi tempus, quia in tempore, nihil aliud est, nisi tempus, sicut in aqua, nihil respondet, quod non sit aqua. Si autem respondet tempus, ergo respondet prius & posterius, & tamen non habenti, idq; essentialiter, prius & posterius; non potest respondere, quod est prius & posterius. Forma autem substantialis spiritalis, nec in inceptioe, nec in desitione informativa, habet prius & posterius. Non potest etiam dici secundum, quia sequeretur instans, post instans, quod com-

munis sententia non admittit. Non tertium. Quia, si in tempore interjecto, verum est dicere, ultimò non est, quomodo ultimò non est. Si per tempus illud, ultimò trahitur, nec habet indivisibilem rationem ultimi. Quæ autem dicta sunt, si dicatur incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, commutatā proportionē, dici possunt, si dicatur, desinere intrinsecè, incipere extrinsecè.

TERTIA DIFFICULTAS est, Istud primò esse, vel primò non esse; item ultimò esse, vel ultimò non esse, vel verificatur, de ipsis terminis motus, vel etiam, de ipso tempore extrinsecò. Si non verificatur, de ipso tempore extrinsecò, ergo siue dicatur, primò esse, & ultimò non esse, vel ultimò esse, & primò non esse, &c. sequi post se immediatè, non sequetur componi tempus ex instantibus, siquidem istud primò & ultimò, non spectat ad tempus, nec illud importat: si autem verificatur, de ipso tempore extrinsecò, ergo in tempore, datur aliquid primum. Ergo, non est compositum tempus, ex prioribus, & prioribus in infinitum, quæram enim illud primum, est ne divisibile? si indivisibile, ergo componitur tempus, ex indivisibilibus; si divisibile, ergo habet prius se, adeoq; non est primum, de illo ipso priori; quærere restat, an sit divisibile, an indivisibile, redibitq; argumentum factum. His circa communem sententiam pēfatis.

DICENDUM est: *Formas substantiales, & impossibiles accidentales, vel secundum se, vel secundum gradum, incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, ita, ut uno, eodemq; instanti inceptionis, verum sit dicere: Nunc primò forma est, & de præcedenti; Nunc primò non est. Quod incipiant intrinsecè, Ratio est, quia cum sint indivisibiles, verum est de illis, nunc primò sunt. Rursus, quia sunt causa desitionis aliū formæ, debent esse, adeoq; non debent incipere extrinsecè. Et quia se invicem, pati non possunt, non per se ultimò, sed per primò non esse desinent. Quamvis autem, physicè loquendo, simul id fiat, tamen non in eodem instanti naturæ, quia prius est inductio formæ novæ, quàm expulsio veteris.*

Quod autem attinet ad formas accidentales,

143 tales, quæ successivè inducuntur, propter resistantiam contrarii, quomodo inducitur calor, vel quæ successivè, per motum localem propagantur, Tunc si horum inceptio in determinata parte subjecti accipitur, & pro minimo sui Physico, incipiet etiam intrinsecè, & desinet extrinsecè, tur non enim? par erit illarum ratio, cum aliis formis, licet, si sumantur respectu totius illius, quod paulatim disponitur, non sit verum dicere. Nunc primò, est, quia supponitur fuisse in antecedentibus partibus.

Rursus in communi sententia, circa inceptionem, & desitionem rerum, per se successivarum, quale est tempus, motus localis continuus, hoc ordinariè docetur, nempe quod incipiant extrinsecè, seu per ultimum non esse, & quod desinant extrinsecè, per primum non esse.

In communi sententia circa, inceptionem & desitionem rerum successivarum.

PRIMA DIFFICULTAS est, quam urget Arriag: De quo verum est dicere: Quod incipiat extrinsecè, verum est dicere, nunc ultimò non est, de quo autem, verum est dicere: Nunc ultimò non est, de eo verum est dicere, Immediatè post Nunc erit, aliās falsum esset, quod ultimò non sit. De quo autem, verum est dicere, immediatè post, Nunc erit, de eo etiam, verum est dicere, nunc est, nam omnis propositio ex Aristotele, quæ est vera de præterito, aut futuro, vera etiam erit de præsentī, ut sit propositio de inesse.

SECUNDA DIFFICULTAS est. Quia fundamentum, quod assumit communis sententia, non convincit, habet autem ita. Quia, quod successivum ens incipiat extrinsecè, & desinat extrinsecè, hoc inde est, quia nullum assignari potest instans determinatum, in quo, ita primò vel ultimò sit tempus, ut non prius, & prius fuerit, nec est assignabile, instans determinatum, in quo ultimò sit propter easdem partes proportionales. Hæc autem ratio, non convincit, quia multum probat, nam probaret res successivas, nec extrinsecè incipere aut desinere, idq; ex eo, de successivis per se, v.g. de motu, non potest verificari, primò non est, vel ultimò non est,

quia quando verum est dicere, ultimò non est, vel interpositionem actualem, illius objecti, quod ultimò non est, vel inquam intercedit immediatè tempus divisibile, vel immediatè intercedit instans, si intercedit instans. Ergo dabitur instans, post instans, si intercedit tempus divisibile, ergo falsum fuit dicere, ultimò non est, quia post istud ultimò, est aliud ultimum, correspondens illis partibus, intercedentibus inter ultimò non esse, & interpositionem rei, non etiam potest dici, quod eodem instanti, quo verum est dicere, ultimò non est, sit jam positio formæ, quia falsum esset dicere, ultimò non est, cum jam sit.

Idem Medium terminum sic aliter proponitur: Non potest v.g. tempus incipere intrinsecè, ergo nec potest desinere extrinsecè. Probatur consequenter: ideò non potest tempus incipere intrinsecè, quia non potest de tempore verificari, primò est, sed neq; potest verificari, primò non est, quod ipsum probatur, ob multiplicatam partium, quæ sunt in continuo, non potest verificari, quod primò sit, ergo neq; propter multiplicatam partium, quæ deficiunt, potest verificari, primò non sunt. Probatur consequentia, iis partibus, & taliter sumptis, applicatur non est, quibus partibus, & qualiter sumptis, applicatur est, sed propter partium proportionalium infinitatem, non potest applicari primò esse; ergo nec applicari poterit primò non esse.

TERTIA DIFFICULTAS est: Inceptio, & desitio, debet esse talis, & per talia instantia explicari, ut quod incipit, impossibile sit non incipere, & quod desinit, impossibile sit, non desinere, aliās idem inciperet, & non inciperet, desineret & non desineret, sed si aliqua successiva, inciperent extrinsecè, possibile esset, illa non incipere, quod probatur; quia, de quo verum est dicere, Ultimò non est, quæro, vel adhuc impedibile est esse illius, à Deo, vel non impedibile. Si est impedibile, ergo illud, quod inciperet, non inciperet, quia, si esse non haberet, non inciperet, tu autem dicis, illud non habere esse: si autem non est impedibile illud esse. Contrà erit: Quia quidquid à Deo impedibile non est ut existat, illud vel antecedentem habet neces-

N n n

fita-

149 *gratiam existendi, vel consequentem, nulla autem, ex his necessitatibus, convenit illi termino inceptionis, non antecedens necessitas, existendi, quia hæc est impossibilis, utpote destructiva libertatis DEI, non consequens, quia hæc est, ex suppositione esse, quod pro illo instanti, seu pro ultimo non esse, non censetur haberi, alias si illud, jam haberet, falsa esset propositio, quod ultimo non sit, cum jam esset.*

Hic circa communem doctrinam pensatio.

DICENDUM est secundò. *Entia successiva, incipere intrinsecè, seu per primum esse, desinere extrinsecè.* Probatur prima pars: Quia si nihil obsit, dicendum est, res incipere, per ipsum esse, ut ita inceptio, & id, quod incipit proportionentur, si nihil obsit, id

150 autem quod incipit, esse est, non autem, non est. Secunda autem pars probatur. Quia si successiva, non desinerent, per primum non esse, non proportionaretur, desitio rei desinenti, desinens enim, dicit non esse, & tamè desitio, importaret esse. Rursus, si successiva non desinerent, per primò non esse, sed per ultimum esse; ad huc desitio illorù, esset impedibilis; quia, cum verum est, de illis dicere, ultimo sunt, adhuc habent esse, si habent, adhuc esse, non habent adhuc suppositionem non esse: si non habent suppositionem, quod non sint, possunt adhuc impediri à DEO, ne non sint; si possunt impediri, à DEO, ne non sint, non desinunt, quia quod potest impediri, ne non sit, non desinit, sed adhuc est.

151 **OBJICITUR** primò. Illud temporis, quod primò est, vel est divisibile, vel indivisibile. Si indivisibile, ergo componimus ens successivum, expunctis, si divisibile, ergo non est primum, quia est illo prius, illud scilicet, in quod, dividi potest.

RESPONDETUR ex dictis, illud primum temporis, physicè spectari, esse minimum physicum, divisibile quidem, sed ita, ut si dividatur, jam non salvetur ratio quanti, nec ratio temporis, illud ergo minimum physicum, quod ponitur, est primum in ratione temporis.

OBJICITUR secundò. Si ens successivum, desineret extrinsecè, etiam verborum Sacramentalium prolatio, desineret

extrinsecè. Si desineret extrinsecè, per 152 non esse desineret; si desineret per non esse, causare physicè gratiam non possent, nam quod non est, etiam Divinitus, causare physicè non potest.

RESPONDETUR, si Sacramenta causant physicè gratiam, non causant per sui desitionem, sed per inceptionem quandam, hoc est, quando ultima syllaba, incipit, primò esse, humano modo sensibilis, adeoq; in aliquo minimo physico, suæ sensibilitatis humano modo, de quo alias, nam quamvis, musicè producat, ultima formæ Sacramentorum syllaba, non desinit prolatio formæ, & tamen in ante supponitur, producta gratia, ergo apparet, non per desitionem causari gratiam, à Sacramentis.

OBJICITUR tertio. Etiam minimum illud temporis, habet partes, priorem & posteriorem. Ergo non potest de illo dici primò est.

RESPONDETUR. Habet partes, sed quarum neutra per se, est tempus, ut dictum supra.

DIFFICULTAS III.

Resolvuntur reliqua, idem concernencia.

QUÆRES primò. *Quid sit sentiendum, de doctrina, recentioris Suar: quam proponit, Disp. 2. de motu Secti. 2. §. 8. Circa hanc illius doctrinam.*

ASSERO primò. *Forma substantialis, vel 154 accidentalis, impossibile, respectu unius, ejusdemq; instantis, non potest incipere, & desinere intrinsecè.*

RATIO, quia tales formæ, vi talis inceptions, & desitionis, important coexistentiam, pro illo instanti, utriusq; formæ, quod tamen supponitur, saltem naturaliter, non posse fieri.

ASSERO secundò. *Antequam verum sit dicere: Nunc non est primò forma, verum quidem est dicere, ultimo est forma, sed tamen, per hoc, non salvatur desitio, de qua hic.*

RATIO, prioris est, quia hoc ipso, si datur primò non esse, debuit præcedere ultimo esse, qui enim primò nunc non comedit, hoc ipso, ultimo debuit comedisse.

Ratio

155 **RATIO** posterioris est, quia hîc quaeritur, de desitione, quæ inferat non esse, in impedibile etiam à DEO, ultimum autem esse, non est tale.

ASSERO tertio. *Quod in omni inceptioe, sit duplex desitio; & in omni desitione, duplex inceptio, attendendo ad naturalem rerum ordinem.* In inceptioe enim, est duplex desitio, quia est, & desitio formæ antecedentis, & desitio, negationis, præsentis formæ, & in omni desitione, est duplex inceptio. Inceptio scilicet formæ subsequens, & inceptio negatæ negationis desitionis. Comparando ergo, inceptionem formæ, cum desitione, negationis præsentis formæ, quando verum erit dicere: Nunc primò est forma, verum erit etiam dicere, nunc ultimo non est, negatio desitionis formæ præsentis, quo in sensu, salvari potest, extrinseca ejus inceptio, sed hæc inceptio, Analogicè se habet, ad hanc, de qua in præsentis; nam quamvis involvat non esse, quod commune est, immo formalisat inceptionem extrinsecam, non est tamen extrinseca durationi rei, sed conjuncta illi, si autem esset verè extrinseca, non involveret esse rei.

QUÆRES secundò. *Quid sit sentiendum, de doctrina Pontii, Dis. 47. Q. 4. qui asserit, supposito etiam, quod tempus, constet in infinitum divisibilibus, non esse tamen necesse, ad explicationem inceptions & desitionis rerum, adhibere extrinseca instantia.*

157 **ASSERO**. tenendum hoc non esse.

RATIO, quia, quod incipit intrinsecè, de illo, verum est dicere, primò est, hoc autem non posset verificari, supposita compositione temporis, & in infinitum divisibilibus: Quod ipsum probatur, de quo verificatur, primò est, vel est, habens partes priores & posteriores, vel non est habens. Si non est habens, sententiam deferis; si est habens, Ergo illud primum, non est primum, sed datur partes illo priores.

DICES primò. Potest dici, quod motus hodiernus, incipiat hodiè, & quod desinat, post diem hodiernam.

RESPONDETUR, potest quidem dici: Nunc vulgariter incipit, hodiernus motus, sed non potest dici: Nunc primò, propter rationem, supra adlatam.

DICES secundò. Incipere rem aliquam 158 esse, est idem, ac esse, pro aliquo tempore, & immediatè ante, non fuisse, sed verum est dicere, quod motus hodiernus, sit hodiè, & quod non fuerit antè, ergo potest dici de illo, quod hodiè inceperit.

RESPONDETUR, motum hodiernum incepisse Nunc, seu hodiè, vulgariter, sed non hodiè, neq; nunc, quod sit primò, & per exclusionem prioris, & posterioris.

DICES tertio cum eodem, Qui dicunt, quod motus incipiat in instanti extrinseco, in quo, verum est dicere, jam non est, & immediatè, post erit, debent admittere, quod immediatè post erit.

RESPONDETUR, hoc quidem est verum, quod id, debeant admittere, sed quod id, salvare possint, conformiter ad sua principia, ut tenendo partes proportionales, non admittant extrinseca instantia, hoc erat probandum. Nam sicut non datur, primò esse, nec dari potest, immediatè erit, tamen enim illud primum non potest esse primum, quia in infinitum divisibile, quàm non potest esse immediatum, quia etiam illud immediatum, est in infinitum divisibile.

QUÆRES tertio. An id, quod naturâ suâ natum est, incipere intrinsecè, & totum simul, qualis est, v.g. Angelus, & gratia, possit incipere extrinsecè, & successivè? v.g. an possit Deus facere, ut ad gratiam producendam, assumatur forma sacramentalis, quæ necessariò est successiva, ut quâ successiva, producat gratiam, 160 ita, ut ejus productione, successivum aliquid, etiam in tempore, proportionetur, & de hoc est major difficultas, nam quod possit, desinere intrinsecè, & incipere intrinsecè, id, quod natum est incipere intrinsecè, & desinere extrinsecè, probat vel hoc ipsum, quod miraculosè possint, duæ formæ substantiales, secum permanere, multò magis se compati, ut una sit ultimo, altera sit primò; ad priorem ergo illam difficultatem quod attinet.

ASSERO primò. Quod partes jam transactæ, si dum actu existunt, nihil erant operatæ, dum non existunt, divinitus assumi non possunt, ad productionem gratiæ, vel ad aliquid causandum Physicè.

Nnn 2

RATIO,

161 **RATIO**, quia ad elevabilitatem, & causalitatem physicam, requiritur existentia, de quo aliàs actum, fuitq; sermo etiam in materia de causalitate Sacramentorum.

ASSERO secundò. *Quòd etiam Divinitus fieri non possit, ut gratia, secundum suam præcisè entitatem spectata, per partes producat, v.g. ut unus gradus gratiæ, per partes producat.*

RATIO, quia quod non habet partes, implicatq; ut illas habeat, etiam **DEUS** non potest facere, ut producat per partes, nam & non haberet partes, quia ei implicat, & haberet, quia per partes produceretur, unus autem v. g. gradus non habet partes.

ASSERO terciò. *Id quod existit forma Sacramentalis, actu sensibilis, humano modo, dupliciter assumi potest, ad producendum gratiam, PRIMò, ut actio illius, sit productio. SECUNDO modo, ut actio illius, sit productio, & conservatio gratiæ. Si priori modo, assumatur ac producenda gratiam, actio illius, necessariò instantanea erit, non habebit enim prius, & posterius. Quòd si posteriori modo, assumatur, scilicet, ut*

163 circa gratiam, non solum rationem primò producentis, sed etiam rationem primò conservantis, habeat, tunc non erit necesse, illam actionem esse indivisibilem.

RATIO, quia illius gratiæ conservatio, potest etiam in tempore fieri.

ASSERO quartò. *Etiam Divinitus fieri posse, ut quando, non est aliqua pars Sacramenti, quæ supponitur causasse gratiam, succedens pars, continuet ejusdem actionem, si forte aliquam haberet.*

RATIO, quia actio, est essentialis dependentia ab hoc principio. Ergo ab alio pendere, & continuari non potest.

ASSERO quintò, partes antecedentes formæ, v.g. producere gratiam, in aliquo sui, hoc est, in illo complementu, illius pronuntiationis, constituyente, & complente ultimò formam, reddenteq; ultimam syllabam primò, humano modo inconfusibilem.

RATIO, quia in ante, non possunt illam producere, aliàs maneret aliquis v. g. absolutus, idq; per infusionem gratiæ. ante prolationem formæ, sed de hoc in materia de Sacramentis,

DISPUTATIO XIII.

DE UBI, DURATIONE, TEMPORE.

UBI, est terminus motus, sed non semper motu acquiritur. Nam Adam, habuit Locum in Paradyso, nec tamen illum acquisivit, per motum, sed per sui productionem in illo Loco; quia tamen etiam motu acquiritur, rectè, post tractationem de motu, ejus consideratio adiungitur, succedet postea, Duratio, & Tempus.

QVÆSTIO I.

Quid Locus?

Locus, dupliciter spectari potest, primò, secundum quod, dicit formaliter, præsentiam hic, & hic Locus intrinsecus, vocatur Ubi. Secundò spectari potest Locus, extrinsecè pro continuo Ubicatum eorumq; ambitivo.

DIFFICULTAS I.

Quid definitivè Locus extrinsecus?

Definit Locus Aristot: *Quòd, sit ultima superficies corporis continentis immobilis, 4. Physic. tex. 39. & 41. Dicitur ultima superficies, ad condistinctionem, à loco improprio, qualis est, Civitas, regio, &c. & ut ostendatur, quòd, quamvis ipsa superficies, postea cingatur alià superficie, quia non cingitur prout cingit, & per se loquendo, sed secundum quod corpus est, ideò adhuc erit ultima superficies, vel certè dicitur esse superficies, quæ, quæ talis, non indiget uniri, sed solum esse contigua, hinc partes interiores aëris, non sunt Locus aëris, quia sunt unitæ non contiguae, Ly autem superficies, non debet sumi, prout est de prædicamento Quantitatis, importatq; extensionem, in Longum & Latum, sed prout dicit continentiam rei. Dicitur autem esse immobilis, ut condistinguat à loco improprio, quale, est vas, vestis &c. quid*

DISPUTATIO XIII.

3 quid autem significet hæc immobilitas, infra dicetur. Probat bonitas definitionis, quia convenit Omni, Soli, & Semper, proceditq; per prima prædicata.

DICES primò. Si locus, est dicta superficies, sequitur quòd, qui habet plures superficies, ille sit in pluribus locis, adeoq; virgam aquæ infixam, quæ habet superficiem, aquam & aërem, esse in duplici loco: sequitur item quòd si, duo corpora se penetrarent, & haberent eandem superficiem ambientem, quòd essent in uno loco, & tamen dicuntur duo esse locata.

RESPONDETUR, plures illic esse superficies materiales, formaliter autem est una, quia omnes illæ conveniunt in ratione formali continentis immobilis, secundum eundem locum immobilem & idem Ubi. Corpora illa penetrata, hoc ipso, quia penetrata sunt, sunt in eodem loco, quamvis autem sint plura locata, non sequitur plurificari loca, quia multiplicatis subiectis denominationum, non est necesse multiplicari formas. sic plura essent alba, quamvis unà replicatà albedine dealbarentur, quod etiam in id resolvitur debet, quia usus obtinuit, ut locatum multiplicetur, non per ordinem ad locum, sed rei, quæ locatur.

DICES secundò ex 4. Physic. tex. 3. Tàm locus debet esse adæquatus corpori, quàm ipse locus, debet adæquatè occupari, quorum neutrum dictæ superficiæ convenit, idq; ideò, quia continens est majus contento, & si illa superficies est adæquata locato, à centro locati descripti circuli ad superficiem, concavam loci, & ad superficiem convexam, tunc illi circuli æquales esse deberent, quod est contra Mathematicos.

RESPONDET Averroes, Locum debere esse æqualem locato, non ratione dimensionis, sed ratione continentiar, quia scilicet nulla est pars locati, quæ loco non ambiatur, & nulla pars loci, prout ambit, est major locato, quo enim excedit locatum, jam eo non ambit.

DICES terciò. Locus debet esse forma locati, debet esse terminus mobilis, debet esse id, quod trahit corpora, ut ea conservet ex 4. Physic. Tex. 4. & 4. Coeli Tex. 22.

RESPONDETUR, Locus est forma im-

6 propria locati, constituit enim locabile in ratione locati, est terminus mobilis, quia mobile movetur, ut acquirat locum, trahit etiam corpora, quia corporum, bonum est, esse in loco, non in vacuo, quæ omnia conveniunt loco, quamvis ille sit ultima superficies.

ADDO, quòd, quamvis dicta definitione potius explicetur, quæ res sit Locus, quàm, quid sit, hoc tamen bonitati definitionis non obest, nam formalitates bene describuntur, ostendendo, quòd sint, & additâ competenti connotatione, sic unum describitur, quæ Res sit, cum certo connotato dicendo, quòd unum sit ipsum ens prout dicit negationem divisionis.

Major est difficultas explicare, quid sit ista immobilitas. Nullis non ita vulgaris explanationibus.

EXPLICAT primò de Lugo, de Eucharistia, d. 5. Sect. 4. Immobilitatem Loci esse ipsam superficiem realem corporis circumdantis, prout est affixa tali spatio imaginario. Unde infert, si piscis moveretur unà cum aqua, non maneret in eodem loco, & tamen contineretur sub eadem superficie, quia scilicet locus est quid complexum, & ex superficie & ex immobilitate illa, hinc uno deficiente non est idem Locus.

NON SATISFACIT hæc Explicatio. Tum quia esse in loco, non pendet ab aliquo, quod non est nemine cogitante, nemine autem cogitante non est spatium istud imaginarium. Tum quia ly superficies, trahit ad se tanquam adjectivum, ly immobile, consequenter non aliquid distinctum à superficie, debet esse immobile, dicta autem explicatio, non superficiæ, sed spatio imaginario tribuit immobilitatem. Tum quia vi istius explanationis Locus coalescit, ex superficie, & ex illo imaginario; quia autem superficies stantis in eodem loco mutatur, debet mutari & locus, nam semper mutatur res, alterutra pars componente mutata, præcipuè cum Lugo, rejiciat explanationem immobilitatis per æquivalentiam succedentis alius semper superficiæ.

EXPLICANT secundò alii. Immobilitatem Loci, cum D. Thom: 4. Physic. ad tex. 42.

Nam 3

Locus

9 Locum esse immobilem ratione fixarum mundi partium, ad quas, quando non variatur distantia, in eodem loco res dicitur esse.

NON SATISFACIT hæc Explicatio. Tum quia, qui ambularet per æquatorē, servaret semper eandem distantiam, à centro & polis, tamen mutaret locum, ut bene advertit recentior Suar: Tum quia, si Deus totum hoc Universum promoveret, non motis in illo contentis, tunc Contenta haberent eandem distantiam ad partes fixas mundi, & nihilominus verè mutarent locum, Ergo hæc immobilitas ad partes fixas, non salvat rationem loci. Tum quia promoveat Deus spatia fixa, immoto Petro, Petrus non movebit

10 se loco ut supponitur, & tamen habebit aliam distantiam à partibus fixis, Ergo per illas non explicatur Universaliter ratio loci.

In idem ferè recidit sensus recentioris Suar:, qui superficiem dicit se materialiter habere ad rationem loci, sed indistantiam à partibus fixis sive illæ sint poli, sive centrum, sive quævis alia puncta, ut alii addunt possibilia, additq;, quod ambulans per æquatorem, licet haberet eandem distantiam à partibus fixis, haberet tamen illam aliter, & per diversas lineas, simileq;, quid contingeret si ipse æquator moveretur, licet haberet, inquit, à partibus fixis etiam possibilibus æqualem distantiam, haberet tamen aliam distantiam ratione partium, à partibus fixis aliter & aliter distantium.

11 NON SATISFACIT hæc explicatio. Tum quia esse in loco formaliter, non pendet à partibus fixis, quæ de facto sunt, ut supra probatum, nec item à spatiis imaginariis propter itidem dicta, non etiam à possibilibus ut probatur. Quod esse in loco, est aliquid reale positivum & existens. Ergo & id quod complet locum, debet esse reale existens, quod possibilibus non competit. Et certè possibilia, tam verè non sunt actu, ac spatia imaginaria; quid ergo præ illis plus habent, ut actu locum, ut actu est, constituent. Tum quia, supponamus per impossibile poni à Deo omnes posibles partes fixas, pro-

moveat mundum Deus ipsis rebus immotis in se, tunc alius erit locus illarum rerū, & tamen eadem distantia à partibus fixis, quæ suppositio in nostris principiis, de productione omnium possibilium, est quidem impossibilis, non tamen destruens seipsam. Tum quia, quævis nullæ sint partes fixæ, si aliquid moveretur motu locali progressivo, mutaret locum, hoc ipso enim non progredieretur. Ergo ratio partium fixarum non est, quid constitutivum loci. Et certè ly immobilis, ut dictum supra, est adjectivum referibile ad superficiem, quomodo autem referibile erit, si immobilitas penes aliud se teneat, nempe penes partes fixas, & penes aliud se teneat ratio superficiem, Et sicut, si lapis non moveretur, ego autem moverer, non juvaret quidquam hoc, ut competat mihi immobilitas loci, sic nec juvabit superficiem, si sit mobilis, quamvis immobiles sint partes fixæ, aliud enim est superficies, & aliud partes fixæ. Neq; valet, si dicas, immobilitatem hanc esse immobilitatem ratione distantie, quia quamvis non moto locato, non mutetur distantia partium fixarum & locati, mutatur tamen distantia ipsius superficiem, Unde ergo superficiem immobilitas competet?

EXPLICAT tertiò Pontius. Immobilitatem loci desumi à tali distantia ad terminum, Ad quem motus localis, quo movetur Corpus à Loco ad illum terminum. Nam locus, inquit, ut dicit talem distantiam nequit moveri etiam de potentia absoluta, dicitq; consequenter, quando turri stante in eodem loco mutatur superficies, non mutat illa locum, quia quamvis mutet superficies se ambientes, nihilominus, quia, non est distantia inter illas superficies, propterea non dicitur moveri localiter. Hæc Explicatio

14 NON SATISFACIT. Tum quia, ut dixi, immobilis, est adjectivum pertinens ad substantivum, superficies, quod si ipsa superficies in se immobilitatem non habet, quomodo dicitur immobilis? Tum quia extortum videtur, ideò turrin mutato aëre, non esse in alio loco, quia inter illas superficies, non est distantia, quid enim confert, eadem superficiem distantiam, inter

15 inter se, ut locatum sit in eodem loco. Tum quia impossibili etiam motu locali, poterit esse locus. Ergo per hoc, quod locus non possit moveri ad terminum, ad quem, vel recedere ab ipso, non bene explicatur loci ratio.

Tota, ut vides, Difficultas est, in explicanda mente Philosophi, & in conjungendo ly immobile, cum ly superficies. Posset dici Philosophum hoc voluisse, Considerabat ex una parte esse aliqua continentia, quæ moto mobili non sunt una mobilia, v. g. aër & aqua, alia autem continentia esse mobilia, ut cum transferatur vinum cum vase, attendit Philosophus plus ad hæc continentia, quæ cum mobili non transferuntur, & talia continentia

16 non transferibilia appellavit superficiem immobilem. Ad miracula autem quæ fieri possunt, ut si Deus totum universum promoveat, non attēdit Philosophus, egitque hic Philosophus, utpote tractans Physica de loco non nisi materialiter, & secundum naturalia spectato. Quando autem sentit Aristot: quod superficies aquæ, in flumine ambiens navigium, non sit locus, intelligendus est Aristot: de parte extrema, non de intima navigii, quia infimæ locus, aqua est. Ex quo ulterius vides, Cur sit turris in eodem loco immobili, mutato etiam aëre, quia scilicet, non est factus aër ille, translata aliò turri, sequi eandem. Porro locum ut sic, communem loco extrinseco & intrinseco, ita definivit Pontius, Quod sit id, ad quod res habet præsentiam, vel est id, ratione cujus res habet, ut sit illuc ubi est.

DIFFICULTAS II.

Quid sit in re Locus intrinsecus.

17 NOMinales negant, Ubi, esse, entitatem superadditam, Modalem, Affirmat Suar: Uterq;, de Lugo de Euch: d. 5. Sect. 5. Ovie: & alii. Arriaga realiter distinguit.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

PRÆMITTO primò. Non dari negationem negationis, quia de re agitur etiam

18 in Materia de Peccato Commissionis. Ratio Præmissi, præter dictas ibi, est; Tum quia negatio objectivè spectata est, non esse, formaliter autem spectata, est, formale non esse seu negatio esse; sed negatio objectiva aufert esse, ergo & negatio formalis auferet esse, adeoq; non dabitur negatio negationis, sed negatio esse. Tum quia si daretur negatio negationis, non haberet aliquid, quod negaret, si enim haberet aliquid, quod negaret, negaret negationem, sed hoc non est negare, quod ipsum probatur. Negatio enim, rigorosè loquendo, non est aliquid, Ergo negare negationem, non est negare aliquid. Quod ipsum sic aliter proponitur, Nihil negare, est non negare, sed negare negationem, est nil negare, Ergo negare negationem, est, non negare. Nihil enim, & negatio, idem sunt. Tum quia rationes in oppositum, non convincunt. Nam non sequitur, quod, sicut datur affirmatio affirmationis, ita dari negationem negationis, quia negatio habet pro objecto esse negandum, ut probatum: ubi ergo esse non reperit, non habet quod neget, & quia illud in negatione non reperit, non poterit illam negare, affirmatio itidem habet pro objecto esse, quod esse, quia reperit, etiam in affirmatione, bene illam affirmare poterit, Quod esse, latiori modo etiam Chymæris competit, quia etiam de illis multa affirmantur. Quod autem dicitur ex eo dari negationem negationis, quia datur mors hominis cæci, mors autem est quid negativum, cæcitas item; hoc etiam non convincit, quia aliud est dari negationem ejus, quod connotat aliquid negativum; & aliud negationem negationis, priori enim Casu negatur hominis vita, quæ connotat negationem potentie ad videndum expeditæ, Quando etiam actus reflexus habet pro objecto negationem, non erit negatio negationis, sed erit negatio non nisi repræsentans negationem, actu directo cognitam, eritq; potius cognitio cognitionis. Posito quod non detur negatio negationis, danda erit talis explicatio ubi, ne ex illa sequatur dari negationem negationis.

PRÆMITTO secundò. Distantiam, per omnes,

21 *omnes, non aliud esse, quam non esse hic, & præsentiam, per omnes, non aliud esse, quam esse hic, de quibus duobus, postea quaeritur, per quid habeatur formale esse hic, nam Modalistæ concludunt id haberi per Ubi superadditum, & distinctum nemine cogitante, Nominales per solam negationem. Porro cum non detur, ut dixi, negationem negationis, videndum est, quid neget distantia, vel quid neget L y non est hic, & clarum est, negare entitatem locati, pro illo spatio, quid enim est distantia Luciferi à Cœlo, est non esse ejus entitatis in Cœlo, habet ergo ut vides illa negatio, pro objecto, esse, quod negat, & insuper, habet pro connotato & pro formali illa negatio esse, est enim distantia Luciferi à cœlo. Negatio entitatis Luciferi in cœlo, quamvis illa distantia in Recto dicat negationem, ad eum modum, quo negatio extensionis, dicit in recto Non esse, seu ipsum rei non. Pro obliquo autem, dicit ens, hoc est extensionem, quam negat. Sic annihilatio, dicit in recto, negationem concursus conservativi, ipse autem concursus, & ens cōservabile, est quid positivum & ens.*

22 Quibus positis, inferitur quod distantia prædicto modo explicata, non erit negatio negationis, est enim negatio alicujus positivi, nempe negatio locati, in hoc spatio. Sic descripta distantia, restat quaerere, quid in recto sit illa negatio, ad eum modum, quo non esse Leonis, est quid negativum in homine, & tamen quaerere est, quid in re sit istud non esse Leonis, in re ergo illa negatio erit v. g. existentia locabilis, & existentia loci, & inter illa interceptum spatium, vel interceptibile. Quod requiratur ad distantiam, existentia locabilis, vel inde probetur, quia, Antichristus, non dicitur propriè distare ab hac parte. Quod etiam requiratur existentia Loci, Ratio est, quia nemo dicitur propriè distare à nihilo. Quod etiam requiratur spatium interceptum, vel interceptibile ad distantiam, ratio est, à posteriori, quia inter Deum & Creaturas non est distantia, & non est etiam quicquam interceptibile, positaq; universaliter interceptibilitate corporis, ponitur distantia, non posita interceptibilitate; non poni-

24 tur. Ergo apparet, ingredi rationem distantiae dictam interceptibilitatem, sicut ingreditur indistantiam non interceptibilitas.

Unde colliges distantiam, dupliciter spectari posse. Formaliter & Negativè, sicq; est negatio hujus locati, in hoc loco. Deinde spectari potest materialiter, & in re, & sic, dicit corpus locabile, Locum, & inter hæc interceptibilia vel intercepta corpora.

PRÆMITTO tertio. *Oppositum distantiae, indistantiam accommodatè ad duplicem distantiae acceptionem, dupliciter spectari posse.* Primo negativè, & sic spectata, opponitur distantiae positivè acceptæ, & secundum quod est, in re, & quia negatio perfici non potest, nisi negatione, etiam indistantia, in quantum est quid negativum, perficitur, seu constabit negatione, cum autem non neget existentiam locabilis, quid enim indistaret? cum item non neget existentiam loci, à quo enim indistaret? restat ut illud, quod negat indistantia, sit corpus interceptum, vel interceptibile, inter locum & locabile. Ubi ut vides, indistantia negativè accepta, non est negatio negationis, sed est negatio alicujus positivi, nempe spatii interceptibilis. Rursus, possemus spectare indistantiam oppositam distantiae, tanquam aliquid positivum, in quo negationes concernentes indistantiam fundari possint, & quia negatio & affirmatio sunt ita opposita, ut illud, quod una negat, hoc idem alia affirmare debeat, alias si non idem affirmaret, non huic negationi, sed alteri opposita esset, hinc fit, ut cum distantia Petri importaverit non esse Petri, in hoc loco, indistantia illi opposita, importat esse Petri, in hoc loco, quo casu apertum est indistantiam non fore negationem negationis, sed fore affirmationem illius esse, quod negabat distantia.

Explicatur, & aliâ viâ, quomodo indistantia opposita distantiae negativè acceptæ, adhuc insuper, non sit negatio negationis. Quando aliqua sunt mutuò relativa, tunc illud, quod est connotatum unius relationis, est in altera relatione fundamentum, & quod est in alia relatione fundamen-

27 damentum, est connotatum aliâ relationis. Sic v. g. Paternitas & Filiatio, sunt mutuò relativa, & in relatione Paternitatis, connotatum est entitas Filii, quæ in relatione Filiationis est fundamentum, & fundamentum, quod erat, in Relatione Paternitatis transit in connotatum. Ita etiam in præsentis, id quod, in relatione distantiae, pro connotato importabatur necessariò in relatione indistantiae in recto, & pro fundamento importabitur, cum ergo distantia Petri importaverit in obliquo Petrum, in recto, ipsius non esse, seu non existentiam: distantia enim est, Non existentia Petri, in hoc loco, tunc illi opposita, indistantia importabit Petrum in recto. Quod si importabit indistantia Petrum in recto, non erit negatio negationis, sed erit affirmatio esse, quod negabat distantia, & sic sumpta indistantia, erit esse Petri, prout negat negationem sui esse, adeoq; affirmat se, hic esse. Et in hac explicatione, negativè jam indistantia non accipitur, sed affirmativè, nam ex duobus negationibus, sit una affirmatio, eritq; indistantia Petri ipsum Petri esse, seu esse locabilis, prout negat negationem sui esse, adeoq; affirmat se hic esse. *Hic præmissis*

28 DICENDUM est primò. *Indistantiam seu Ubi, non esse entitatem supra additam, sed esse Ubi, seu locum negativè acceptum, ipsammet entitatem locati, prout negat inter se & locum, interceptum spatium, vel interceptibile.* Positivè autem acceptum ubi est ipsamet entitas Petri, prout negat negationem sui esse, in hoc spatio, vel prout dicit esse illuc, vel esse in hoc spatio. Quoad secundum hoc membrum, quod sit Ubi, peti debet probatio ex præmissis. Quia scilicet hæc explicatio, convenit omni, soli, & semper, proceditq;, per prima in hoc genere, facileq; suaderi potest hoc secundum membrum conclusionis, modò constet de primo, nihil enim est residuum, quod dicatur, modò constet, Ubi, non esse entitatem supra additam: Quod ut fiat, PROBATUR primò Conclusio argumenti Nominalium. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nulla autem necessitas superadditæ hujus entitatis modalis, ut solutione objectionum constabit, infer-

29 riq; potest hæc præmissa ex suppositis, idco enim admittitur hæc superaddita entitas, ne ponatur negatio negationis, quamvis autem Ubi, non sit entitas superaddita, non ponetur adhuc negatio negationis secundum adlata in suppositis. Ergo.

PROBATUR secundò. Ponamus, Petrum esse, in loco A. habereq; superadditam illam entitatem, ponamus rursus non exhibito ullo concursu DEI, qui sit requisitus ad motum, annihilari illud Ubi superadditum, vel erit Petrus in alio loco, vel in eodem: non in eodem, quia alias, superflua esset entitas illa superaddita, siquidem potest esse in eodem loco, adeoq; habere præsentiam ad eundem locum, hæc enim verbis differunt, & tamen non habere illam entitatem superadditam, non erit etiam in alio loco, quia supponimus DEUM non exhibere cōcursum exiguum ad motum, vel per alium, vel per ipsummet Petrum faciendum, quomodo ergo deferetur ad alium locum?

RESPONDEBIS primò. Esse suppositionem impossibilem.

CONTRA. Tum quia, quamcunq; tu impossibilitatem ostenderis, illa erit cum petitione principii, inniteturq;, propositionibus, quæ ipsæ sunt, quæ negantur. Tum quia simile argumentum, si ponatur ad probandum relationem, non esse entitatem superadditam, rectè procederet, cur ergo in præsentis non procedet? Tum quia quamvis hoc esset, impossibile, sufficit, quod non esset suppositio impossibilis, tollens seipsam, de qua, quid sit, egi Ubi, de actu, vellem non peccasse in materia de Penitentia & aliâs.

RESPONDEBIS secundò. Tali suppositione posita, fore Petrum in loco remotè & radicaliter, non proximè & formaliter.

CONTRA. Tum quia de hoc ipso quaeritur, Cur ad esse formaliter in loco, requiratur Ubi, superadditum. Tum quia formaliter esse hic quocunq; modo definiaris modo legitime, jam erit hæc definitio, competens corpori in prædicta suppositione. Tum quia, Si quis diceret, sublatâ relatione superadditâ, non fore relationem formaliter, non satisfaceret argumento, Ergo in præsentis idem dicendum.

Ooo

RESPON-

33 **RESPONDEBIS** tertiò. Prædicta suppositione positâ, fore locatum in loco, negativè, sed non positivè.

CONTRA. Tum quia, nulla est necessitas, ut aliquis sit in loco, per positivitatem aliam, quam suæ entitatis. Tum quia posito quod termini quantitatis, sint indistincti realiter, sufficit illis dare positivitatem desumibilem ab ipsa quantitate, Ergo & ipsi Ubi, sufficit, dare positivitatem desumibilem ab ipso locato. Tum quia ipsum Ubi, superadditum, importat etiam negationem distantie à loco, non enim importat esse distantie, & tamen sufficit, positivitatem illius, salvare, per ipsam positivitatem entitatis ipsius Ubi, Ergo eandem positivitatem sufficiet salvare, per ipsam entitatem locati.

34 **PROBATUR** tertiò. Certum est, in principiis modalium, non posse produci præsentiam localem huius loci, in Petro, nisi hic locus, circumfluat Petrum, quæro, in illo priori rationis, in quo jam hic locus circumfluit Petrum, & nondum intelligitur producta esse præsentia localis, vel est jam hic, vel non est hic Petrus. Si non est hic, Ergo hic locus illum non circumfluit. Rursus si, in illo priori, in quo nondum intelligitur pullulasse præsentia localis, non sum hic. Ergo in illo priori, nõdum potest produci præsentia localis, quia hæc, non potest produci, pro hoc loco, nisi ad exigentiam huius loci. Quod si in illo priori, in quo, nondum intelligitur pullulasse præsentia localis, jam sum hic, Ergo frustra ponitur pullulare hæc entitas si sum hic, sine superaddita entitate. Quod autem dicit recentior Suar: in illo priori, intelligi solum effectivam determinationem, ad hunc locum, per actionem & Causam productivam rei ubicatæ: Contrà erit, quæro in illo priori effectivè determinationis, vel est in alio loco Petrus, quam erit adveniēte illâ præsentia localitate, vel in eodem: si in eodem ad quid adveniet, aliud hic; si in alio, hoc erit merum figmentum.

RESPONDEBIS, nullum dari tale prius.

CONTRA, quia illa Ubitas, producitur, non solum ad exigentiam locabilis, sed ad exigentiam huius loci, exigentiæ autem

priores sunt exigito, utpotè suo modo Causæ exigiti.

CONFIRMATUR Conclusio. Indifferentia Dei, quam habet ad indistandum ab hoc mundo, si non sit mundus, sufficienter tollitur solâ positione mundi, quam implet Deus, & à qua indistat suâ entitate, Ergo etiam indifferentia quam habemus, ad esse in hoc loco, sufficienter tollitur per esse huius loci, quod impletur. Et certè Deus, qui est incapax superaddendæ sibi entitatis modalis, si per aliquid sufficienter determinatur, ut sit in loco casu, quo illud idem habeat Creatura, quamvis capax sit superaddendæ Modalitatis, cur non per hoc sufficienter transibit, ad esse in loco, hoc autem, per quod habet, Ubi, Deus in mundo, est ipsius entitas, inter quam & mundum nihil potest intercipi, & sic quâ Deus, seipso est essentialiter determinatus, ut unicuiq; loco coexistat, sic & Creatura, seipsa est determinata, ut coexistat loco, modò locus illam circumfluat. Et sicut Deus seipso essentialiter determinatus, ut unicuiq; loco existat formaliter, coexistit seu indistat ratione negationis, alicujus interceptibilis, inter Deum & mundum, cum similis negatio reperiatur in creaturis independenter ab Ubitate, superaddita cur illa non sufficienter formalisabit esse ubi.

DICENDUM est secundò. *Præsentiam localem, interdum non esse sine modo.*

PROBATUR. Quia interdum, est immò ut plurimum, cum motu locali, qui non est, sine modo.

DICENDUM est tertiò Interdum, præsentiam localem esse modum.

RATIO, quia motus localis, unio modalis &c. in quantum hic existunt, habent hic præsentiam, sed non præsentiam à se, entitate distinctam, Ergo ejusdem secum entitatis, sed illa sua entitas, est modus. Ergo & præsentia, erit modus.

Sed addo hic non quæri, an præsentia aliqua, quoad rem, sit modus, quod habet hæc Conclusio, sed an modaliter distincta, ab eo cujus est præsentia.

COLLIGES per quid, Locabile à non esse hic, ad esse hic, transeat, nempe per suam Entitatem & entitatem loci, & per nega-

39 negatione corporis interceptibilis quam ipsa sui, vel productione vel replicatione, vel motu proprio locali acquirit. Quod verò Unionem substantialem non possit formalisare negatio distantie, possit Ubi, hoc inde est, quia anima & corpus, dispositum possunt indistare, & nondum uniri substantialiter, jam autem negatione, distantie positâ, hoc ipso aliquid est in loco.

Punctum Difficultatis II.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT primò Lugo, Petrum esse hic, non est aliquod ens rationis, antecedenter enim, ante omnem mentis operationem, Petrus verè à parte rei est hic vel illuc, sed sine hoc esse hic potest manere entitas Petri, Ergo hoc, quod est hic esse, est aliquid distinctum à Petro, sed hoc non potest esse aliquid negativum, omnis enim negatio nova, debet esse per ablationem alicujus positivi præcedentis, sed Petrus, non dicitur esse hic, quia amittit aliquid positivum, Ergo hoc, quod est hic, non est aliquid negativum, sed positivum distinctum ab entitate Petri.

RESPONDETUR, posse esse entitatem Petri, non esse hic, si sit sine circumstantia negationis, distantie ab hoc loco, secus si istam negationem dicat, in qua circumstantia, esse hic, non est distinctum à Petro. Quod autem dicit, omnem negationem debere esse per ablationem alicujus positivi, id verum est, de ablatione vel intrinseci, vel extrinseci positivi, non autem de ablatione, non nisi intrinseci, ad eum modum quo etiam negatio dextri, oritur in locato, sine ablatione alicujus positivi intrinseci, nisi fortè ad infringendam instantiam velis concedere aliud esse modum dextrum, alium sinistrum, hoc autem positivum extrinsecum, quod aufertur in præsentia, est corpus interceptibile.

INSTAT primò Maurus, sicut motus calefactionis ordinatur ad hoc, ut res sit calida, ita motus localis ordinatur ad hoc, ut mobile sit in loco; sed esse calidum, est perfectio positiva, per calefactionem acquisita, ergo & esse in loco, est perfectio positiva per motum acquisita.

RESPONDETUR, ipsa separabilitas quoad existentiam caloris, à subjecto, ostendit esse quid entitativè superadditum calorem, nulla autem similis separabilitas ostendi potest, ipsius ibi, & cæteroqui ex dictis salvari illud potest, sine entitate superaddita, ratione connotationis, calor autem per connotationem salvari nõ potest.

INSTAT secundò idem. Major est perfectio rei, quiescere in loco, quam moveri ad locum; sed motus localis est, aliquid positivum, ergo & quies, ubicatio autem est, per quam locatum quiescit in loco.

RESPONDETUR, non rectè colligitur majoritas perfectionis ex superadditione entitativa alicujus positivi, nam Deus, est quid perfectissimum, neq; tamen habet sibi ullam perfectionem positivam superadditam: independentia item est prædicatum negativum, & per nos asseitas, est tamen quid perfectius dependentiâ, & abalietate, quæ sunt quid positivum.

INSTAT tertiò. Ordo, secundum locum, debet addere perfectionem intrinsicam rebus localiter ordinatis.

RESPONDETUR. Sufficere ad hoc additionem Metaphysicam, non Physicam, & si sit res de additione Physica, hoc ipsum probandum fuisset.

OBJICIT secundò Lugo. Motus localis, est vera actio, Ergo vera productio, Ergo habet aliquem terminum positivum, de novo productum, Omnis enim productio, est productio alicujus, sed huius productionis non est alius terminus quam præsentia localis.

RESPONDETUR imprimis, per Nominales, actio quidem productiva, debet aliquid producere, sed non actio adductiva, qualis est motus. Rursus argumentum multum probat, visio enim, est vera actio, quid rogo producit, ipsa intellectio seu verbum mentis, est vera actio, quid producit, ubi ut vides, si nomine actionis venit actio, quæ sit motus efficientis, in isto sensu, motus localis non est vera actio. Si autem per veram actionem intelligas exercitium actuale potentie, in isto sensu vera est actio, sed non sequitur illam debere aliquid à se distinctum producere,

Ooo 2

Ergo

45 Ergo sicut quamvis Ubi modale faciat me esse hîc, nihil tamen distinctum à se producit, sic nec ille motus localis, quamvis faciat me occupare diversa spatia successivè, non erit necesse ut aliquid producat. Unde etiam universaliter docent non pauci, Actiones immanentes distinctum à se terminum non habere.

INSTAT Ovièd: Si motus localis, non est actio, cur, in illo nihilo agendo, defatigatur.

RESPONDETUR, non ex conatu producendæ alicujus modalitatis defatigatur, sed ex consumptione spirituum, & alteratione interveniente in ipso motu. Quando autem Ovièd: ibidem ex Nominalibus, quærit, quid sit in termino, esse adductum dici potest, quod sit ipsum locatum, prout dicit negationem distantiae à loco, vel locus à locato. Deniq; dici potest, quod motus localis, sit actio, sed identificans sibi suum terminum, nempe præsentiam sibi debitam, sicut enim alia entia, ita præcisè etiam ipse motus, habet suam præsentiam.

OBJICITUR tertio ex Eodem. Adlato quovis extrinseco, manet eadem præsentia Petri hîc, &c. Ergo hæc non est denominatio extrinseca.

RESPONDETUR. Ubi importat negationem distantiae, seu corporis intercepti, vel interceptibilis, ad cujus tamen distinctiones & varietates entitativas, non attendit Ubi, sed attendit ad hoc formale, quod est negatio distantiae, & eâ mutata impossibile est non mutari locum. Addo, Ubi, esse denominationem intrinsecam, secundum id, quod dicit in recto, licet sit ad aliquid à se connotatum extrinsecum.

INSTAT primò. Etiam si corpus extrinsecum, annihilaretur à Deo, adhuc Petrus maneret in eodem loco, moveriq; posset localiter ad aliud spatium, Ergo hæc determinatio provenit ab aliquo extrinseco.

RESPONDETUR. Si annihilentur omnia corpora, annihilabitur etiam, & ipse locus, qui est superficies corporis, habebitq; se tunc locatum, sicut si poneretur extra cœlos vel in vacuo, hinc rigorosè corpus non esset, tunc formaliter in eodem loco, sed esset in eodem loco æquivalenter, quia si circumponatur illi, corpus extrinsecum,

eandem negationem distantiae dicet, quam antea dicebat.

INSTAT secundò. Ultima superficies cœli empyrei, verè est præfens ibi, ubi nunc est, & posset moveri à Deo localiter, & tunc jam non esse ibi, ubi nunc est, illa autem superficies, non denominatur esse ibi, ab alio corpore extrinseco, non enim habet corpus aliud ulterius, à quo circumdari possit, Ergo denominatur esse ibi, ab aliqua forma intrinseca.

RESPONDETUR Expresse Aristot: 4. Physic. Tex: 45. docet ultimam sphaeram nullibi esse. In principiis autem ipsius, Lugo, dici posset Cœlum empyreum dicere negationem distantiae, ab aliquo imaginabili, æquivalente in ordine ad hunc effectum reali corpore, à quo locatum dicit negationem distantiae.

INSTAT tertio. Si Petrus denominaretur esse hîc, ab aliquo corpore extrinseco, vel illa denominatio proveniret locato, à corpore secundum suam entitatem, vel secundum aliquid superadditum. Si convenit propter aliquid superadditum, illud certè superadditum, non aliud erit quam Ubi modale. Si autem illa denominatio provenit ab ipsa entitate corporis, tunc quoties in rerû natura est illud corpus, denominabitur Petrus ab illo corpore.

RESPONSUM supra, denominationem hîc accipere Petrum, à sua entitate, sed in circumstantia negationis distantiae, accipere, quod esse hîc, est denominatio intrinseca, ratione extrinseci, identificata secundum id, quod dicit in recto. Ad illud etiam principium Nova denominatio realis non potest haberi, nisi à nova forma reali, ita intelligendum est, quod debeat esse à nova forma reali, vel realitate desumibili à nova entitate, vel realitate desumibili ab entitate quidem præhabita, sed ratione circumstantiarum de novo accidentium sortiente, novam aliquam formalitatem, & ita ratio Ubi, est denominatio nova intrinseca realis, sed non realitate, de novo superadditæ entitatis, sed realitate desumibili à præhabita entitate locati, non sortiente tamen hanc formalitatem nisi in accessu novæ circumstantiæ, quæ est negatio distantiae.

Obje-

51 OBJICITUR quartò. Non potest esse negatio nova, nisi deficiat aliquid positivum, quod antea non erat, cujus enim illa negatio esset, in præfensi autem non potest ostendi quid deficiat.

RESPONDETUR, deficere aliquid positivum dupliciter potest, primò ut ex existente reddatur non existens, & sic deficit vita, succedit mors. Secundò deficit aliquid positivum non per hoc, quasi revera non existat, sed quod se ita hîc & nunc habeat, ac si non existeret, & ita absentia Petri à domo, solis ab Hemisphærio, non facit ne Petrus, & Sol existant, sed ut ita se habeant, hîc, ac si non essent, ita & in præfensi dicendum, quod posita negatione distantiae, deficiat aliquod corpus interceptum vel interceptibile, non quidem deficientiâ, quæ faciat non existere illud corpus, sed deficientiâ quæ facit illud corpus, eo modo se hîc & nunc habere, quasi non existeret.

INSTAT. Ovièd: quando ego sum Madridi, habeo negationem essendi Toleti, Ergo aliquid positivum producit.

RESPONDETUR. Sufficere ut constitutur, in illo loco ipsa entitas locabilis quæ est quid positivum, expulsum v. g. negationis essendi Toleti.

OBJICITUR quintò idem. Ex hac sententia sequitur, corpora contigua, esse corpora indistantia, quid ergo erit esse corpora penetrativè. Quod si dicas corpora penetrativè esse, est idem utrobique; spatium occupare, Contra erit quia penetratio, præter corporum entitatem & spatium, dicit adhuc aliquid aliud, & hoc aliquid aliud, non est aliud quam præsentia.

RESPONDETUR. Corpora contigua, secundum partes contingentes se duorum corporum distinctorum, sunt simul, sed ita, ut unumquodq; illorum sit, in distincto loco: nam sint contigua, A, B, annihilato B, non censetur A, occupare spatium B, adeoq; non censetur esse in eodem loco, & certe esse contigua, & habere eundem locum, non sunt idem, primum enim indicat locum non nisi proximè vicinum, quod etiam ipsum ly simul indicat. Unde hospites dicuntur esse simul cum Domino, quamvis non se penetrent. Penetratio autem & excludit diversitatem loci & interitatem importat.

INSTAT primò Arriaga. Non est corpus interceptum inter contigua, & tamen non in eodem loco. Ergo negatio corporis intercepti non est locus.

RESPONDETUR, non est quidem interceptum corpus, condistinctum ab illis duobus, est tamen corpus interceptum intransitivè, hoc est illa ipsa duo. Retorqueri item potest argumentum, cur contigua, non habeant eandem præsentiam, & quamvis inter corpus A, contiguum, & inter corpus B, nullum sit corpus, tertium interceptum, ipsum tamen v. g. corpus, B, est æquivalenter interceptum, quia cohibens terminos, corporis A, ne ulterius procedant, ut dixi.

INSTAT secundò idem. Interceptibilitas quæ negatur, dum sum hîc, dicit Substantiam locati, & locum, quæ duo sunt positiva, & insuper dicit negationem interceptibilitatis, sed cum non sum hîc, non negantur duo illa positiva, nam supponuntur manere, Ergo negatur aliquid tertium, quod acquirit de novo corpus, ac qui, illud, est sola negatio. Ergo sola negatio negatur.

RESPONDETUR, quando non sum hîc, Negatur hîc ipsa entitas mea, non quod non existat sed quod se respectu illius loci ita habeat, ac si non esset.

INSTAT tertio idem. In Petro existente hîc de novo, solum est de novo, negatio ejus, quod me pulso in me verè perit, ac qui in me solum verè perit negatio, quia illa sola verè destructa est. Ergo Petrus acquisivit solum negationem meæ negationis.

RESPONDETUR. Petro existente hîc de novo, est negatio entitatis Pauli, secuta in illo loco, adeoq; non negatio negationis sed negatio alicujus positivi.

INSTAT quartò idem. Quando totum aliquid, dicit duas partes, positivas, & tertium aliquid negativum, si maneant in rerum natura, duo positiva, & sola negatio pereat, tunc non potest de novo intelligi, nisi negatio solius negationis, sed in denominatione mei existentis hîc duo positiva locus & corpus manent. Ergo solum est cessatio, seu negatio illius negativi.

RESPONDETUR, illo casu manere quidem

57 dem corpus, quoad existentiam in rerum natura, sed Corpus pro illo loco ita se habet, ac si non esset in rerum natura, unde negatio subsequuta, non erit negatio negationis, sed negatio illius, quod ita est, ac si non esset.

Continuatur solutio argumentorum.

OBJICIT sextò Oviedo. DEUS potuit Creare mundum, cum eo ordine, quem nunc habet in spatio alio, v. g. in hoc in quo potest hodiè creare mundum alium, quo casu non esset hic mundus in eodem loco. Ergo esse in eodem loco, non est habere hunc tantum, ordinem, sed aliquid aliud præter hæc, & hoc est præsentia.

58 RESPONDETUR per Aristo: totus hic mundus acceptus scilicet secundum supremæ sphaeræ externam partem, non est in loco, sed posito etiam hoc, universum, secundum rationem universi, esse in loco, si hoc ipsum universum in alio loco crearetur, haberet alium locum, quia haberet aliam negationem, distantiam ab alio scilicet illo spatio.

INSTAT Ovied: Ad hoc, ut novus effectus formalis reperiatur, requiritur nova productio connotari, sed ad hoc ut aliquid sit in loco, cum non fuerit, non potest novum aliquid connotatum assignare, quod producat, nisi præsentia modalis.

59 RESPONDETUR ad hoc, ut nova formalitas oriatur, est necesse produci novum connotatum, si fiat mutatio in entibus, non verò, si fiat mutatio in non entibus, cum enim non entia produci nequeant, debet tantum ostendi novam negationem pullulare, quid est enim v. g. annihilatio nova Petri, certè non est productio novæ entitatis, sed est ipse Petrus non existens, & dum ab esse existentiae ad non esse existentiae transitur, non producit aliquid novum connotatum, sed nova sola pullulat negatio, hoc est subtractio concursus conservativi. Deinde ipsa adductio Corporis locati, quæ non fuit, est quasi pro hoc locato, æquivalens productio illius, cum antequam esset adductum, pro illo loco, habuerit se ac si non esset. Quamvis autem producat per nos novum connotatum, ac producit per Modali-

60 stas nova præsentia modalis, non sequitur æquè per utramque sententiam, non servari illud principium, Non sunt multiplicanda entia &c. &c. Certè enim istud principium, non vetat multiplicari negationes, præcipuè si substituatur ad id salvandum, quod alii salvant non nisi per entitates.

OBJICIT septimò Arriaga, indistantia, est aliquid separabile à me & loco. Ergo est entitas aliqua realis.

61 RESPONDETUR, annihilatio mei est aliquid separabile à me & existente DEO, & tamen non est entitas aliqua. Duratio itè, est à me aliquid separabile, à quantitate item ratio termini, & tamen hæc per Modalistas multos, non distinguuntur entitativè. Quod si dicas hæc, non esse separabilia propriè, si item durationem dicas non esse separabilem ab Ente, secundum quod, duratio dicit aliquid in recto, dicit enim ipsam entitatem rei, ita & in præsentia dicitur indistantiam, secundum id, quod dicit in Recto, non esse separabilem à locato &c. Deniq; dici potest instantiam non esse separabilem in circumstantia entitatis locati, negationeq; corporis interceptibilis, inter locatum & locum, in quibus tantum circumstantiis identificatur indistantia.

62 INSTAT primò Arriaga. Præsentia localis, per non, est carentia distantiae. Ergo distantia est aliquid positivum, distantia autem, est Ubicatio. Deinde, quid majus habet distantia, ut sit quid positivum, quam approximatior.

RESPONDETUR ex dictis suprâ, præsentiam localem diverso respectu esse quid positivum, in quantum scilicet importat locale, negativum autem, in quantum negat corpus interceptibile inter se & locum. Distantia etiam diverso respectu, est quid positivum, in quantum dicit corpus interjectum, vel interceptibile, & diverso respectu, est quid negativum, in quantum dicit, hinc negationem locati.

INSTAT secundò. Angeli sunt præsentia corporibus & Cælo, non per negationem corporis intercepti, quia in eodem loco, in quo sunt Angeli, potest esse corpus. Ergo præsentia non est ista negatio Corporis intercepti.

RESPON-

63 RESPONDETUR. Nos hinc loqui de loco Materiali. Præsentia verò ut sic posset describi; Quod sit entitas, prout dicit negationem spatii intercepti, vel interceptibilis, inter Angelum enim, & inter hoc spatium ubi est, secundum quod in illo est, nec interceptitur, nec intercepti potest, ullum spatium, ly spatium, accipiendo prout est, quid commune ad locum, vacuum &c. Deinde dici potest, distinguendas esse has duas propositiones, possunt esse in eodem loco, in quo sunt Angeli, Corpora, & hæc propositio est vera, Spiritus enim ob defectum quantitatis, habet vim penetrandi Corpus, & alia est hæc propositio, inter Angelum in Oriente positum, & Angelum in Occidente positum, non potest intercepti corpus, & hæc propositio est falsa, verumq; est oppositum, hoc est posse intercepti Corpus, ad quod solum respicit nostra sententia.

INSTAT tertio. Per hoc, quod sum hinc, nihil positivum amplius habeo, quam si non essem, neq; si essem alibi, & non hinc, carerem aliquo positivo, Ergo non potest esse in posteriori naturæ aliqua negatio, quæ non fuerit in priori naturæ.

64 RESPONDETUR, quamvis nihil positivum superadditum ego habeo, quod hinc sum, locus tamen ipse, habet aliquid positivum superadditum, quod non haberet nisi essem hinc, nempe in eam entitatem, quam negatio distantiae, in recto dicit, & sicut sufficit per multos Modalistas ponere aliquid positivum in sola materia, ad hoc ut fiat compositum, censeaturq; non solum Materia sed & forma uniri, ita sufficit ad esse Ubi, ut ipsi loco superaddatur aliquid positivum, quod antea non continebat, nempe entitatem locati.

65 INSTAT quartò idem. Ex dictis sequi circulum vitiosum, dicitur enim rem esse hinc, est nullum alium esse hinc, & rursus alium esse hinc, est me non esse hinc.

RESPONDETUR, Me esse hinc, non explicatur per hoc, quia nullus alius est hinc, quia duo entia possunt esse in eodem loco, & tamen unum non dicit, quod nullus alius est hinc. Me ergo esse hinc, est mea entitas, dicens negationem distantiae ab hoc spatio. Consequenter vides, quod in prio-

66 ri antequam expellantur alia corpora ab hoc loco in quo sum, prius, est naturâ, me esse hinc, quia positio mea entitatis est Causa expulsionis aliorum corporum, sicut ingressus venti est causa apertionis fenestrarum.

INSTAT quintò, in hac sententia non potest intelligi, quomodo aliqua Causa efficiens possit me hinc ponere, nec enim producit me, nec locum, negatio autem in se produci non potest, quæ tamen per nos formalizat Ubi.

RESPONDETUR eò modo quo producit Pater, durans, dextrum &c. eò modo producit ab efficiente esse hinc, quia scilicet ponitur entitas, in his circumstantiis, in quibus postea hæc formalitas resultat.

Punctum Difficultatis III.

An possit esse corpus sine ullo, Ubi.

67 Resolvenda est difficultas, tam in principiis modalium, quam in principiis nostris.

DICENDUM est primò. Postea, quod Ubi, sit Modalitas, possibile est, ut maneat locale sine ullo ubi Modali, Ita Vasq; & Ovied: contra Suar: & Arriaga.

PROBATUR primò. Quia hoc, non implicat Contradictionem.

68 PROBATUR secundò, Entitas locabilis, non est entitas Ubi modalis, concursus item conservativus, quem DEUS exhibet ipsi locabili, non est idem cum concursu conservativo, quem exhibet DEUS ipsi Ubi Modali, nam conservatio, multiplicatur ad multiplicationem entis, Ergo saltem ab una parte poterunt esse sine se ad permanentiam.

PROBATUR tertio, Ex essentia modorum, hoc sequitur, ut possit esse modificatum sine modo, licet modus non possit esse sine modificato, ex quo jam sic urgetur, Non solum modus ut sic, sed & omnes modi in particulari accepti, servant essentiam Modorum, Ergo si ex vi essentiae Modorum, possunt esse modificata sine modo, poterunt etiam esse sine modis.

RESPONDEBIS. Sine quocunq; calamo distri-

69 distributive accepto, potest esse scriptio, non tamen sine omni calamo. Ergo etiam quamvis locabile possit esse sine quocumque Ubi, distributive accepto, non sequetur, quod possit esse sine omni Ubi.

CONTRA, quia non nisi ex suppositione, quod sit scribendum, est necessarius calamus, sed independenter à suppositione scriptio, nullus est necessarius. Ergo etiam non nisi ex suppositione quod debeat esse locabile, in loco, erit necessarium Ubi, sed independenter à suppositione locationis, non erit necessarium; possibile autem est, ut sit locabile sine ulla suppositione locationis.

70 OBJICIT PRIMò Suar: Angelus eo casu vel esset distans à mundo vel indistans. Si esset distans, Ergo haberet Ubicationem alibi, si indistans, Ergo haberet approximationem, quia approximat, constituitur formaliter, per presentiam.

RESPONDETUR in principiis Modalium, dici posset, illum Angelum, non fore indistantem formaliter, fore tamen indistantem materialiter, & radicaliter. Seu, ut alii loquuntur, fore indistantem negativè, non positivè. Dici etiam posset, illum Angelum eo casu, neque fore indistantem, neque distantem, sed abolvere ab utroque, cum nec modum distantie, nec modum indistantie sit habiturus.

71 OBJICIT secundò Arriag: Implicat quantitatem, non esse extensam, aut inextensam, hæc enim duo, privativè opponuntur, si esset extensa, Ergo habet presentiam, ex vi cuius, extenditur, Si inextensa, Ergo habet partes penetratas, Ergo partes in eodem loco.

RESPONDETUR, hoc argumentum saltem universaliter non concludit, saltem enim Angelus, qui partes non habet, nec per illas extenditur, poterit ab omni Ubicatione absolvi. Rursus saltem poterit res materialis, si spoliatur omni quantitate, quæ per nos distinguitur realiter, à quanto quidquid oppositum voluerit Arriag. poterit inquam res materialis sine ullo Ubi existere. Directè autem in principiis Modalistarum dici potest, illo casu, fore illas partes, in eodem vel diverso loco, negativè, non autem positivè. Deinde cum

72 extensio non sit idem cum presentia, sunt enim diversi prædicamenti, extensioque quantitatem in presenti sequitur, quæ non est modus, poterit esse extensio sine presentia, nam desitio entitatis, quæ est presentia, non infert desitionem alijs entitatis, quæ est quantitativa extensio, consequenter erit illæ diversitas loci extensiva, non Ubicalis.

OBJICIUNTUR tertio Paritates aliquæ.

PRIMA PARITAS. Non est possibilis linea, quæ neque sit curva, neque recta. Ergo neque possibilis Creatura absolvens ab omni Ubicatione.

73 RESPONDETUR disparitatem esse, quia hoc ipso daretur individuum genericum à parte rei, nam linea quæ est genus, dividitur in curvam & rectam, tanquam suas species, tale autem nullum absurdum sequeretur, si creatura absolvat ab omni Ubicatione. Deinde, si legitima daretur Comparatio, deberet ita poni, ut lineæ Ubicatio, rectæ autem & curvæ, opponatur hic vel ibi, tenereturque paritas, quod sicut, impossibile est, esse lineam, & tamen, nec curvam, nec rectam, ita impossibile sit Ubi, quod, neque sit hic, neque alibi. Ceterum sicut potest non esse linea, ita poterit & nullum esse Ubi. Deinde curvitas & rectitudo lineæ opponuntur Contradictoriè, nihil enim formalissimè est curvitas, nisi negatio rectitudinis, & cum ex Contradictorijs alterutrum competere debeat, si linea non est recta, & tamen est linea, curva erit, presentia autem, & ipsa Ubi, opponuntur contrariè, hinc si careat locabile uno ubi, non est necesse ut habeat aliud ubi.

74 SECUNDA PARITAS est: Non est possibilis Creatura, quæ sit, & durationem non habeat. Ergo & quæ non habeat presentialitatem.

RESPONDETUR. Si duratio sit modus, Negandum est Antecedens, si autem non sit modus, disparitas est, quia non est alicuius entis continuatè existentis à duratione, adeoque nec separabilitas, jam autem alicuius est Entis locabilis, à Modo Ubicationis.

TERTIA PARITAS est. Non potest esse aliquid existens sine omni relatione, ergo

75 neque sine omni Ubicatione.

RESPONDETUR. Quia relatio, est quid identificatum, in circumstantia termini, Modus autem Ubicationis non identificatur.

QUARTA PARITAS, Forma, non potest esse in subiecto sine Unione, Ergo neque sine Ubicatione.

RESPONDETUR, ly in subiecto ut teneat antecedens, supponit pro conjuncto substantialiter. Si autem esset sine unione conjunctum, esset sine conjunctione conjunctum, adeoque non conjunctum, non sequeretur autem esse ens aliquod præsens formaliter, & positivè, sine ubicatione.

QUINTA PARITAS. Non potest esse Creatura sine omni actione producta, Ergo neque sine omni Ubi.

76 RESPONDETUR. Cum Creatio sit, indistincta à re Creata, falsum est Antecedens, si procedat de actione distincta, si autem procedat etiam de actione indistincta, disparitas erit, quia hoc ipso illa Creatura non esset acta, non enim quidquam est actum, sine actione, si non esset acta, hoc ipso non esset Creatura, pro consequenti autem nullum absurdum.

Examinat multò paratu hanc & paritatem, & argumentum Oviedo. Implicat Creatura quæ non sit præsens Deo, Ergo implicat Creatura absolvens ab omni presentialitate, sed in principiis Modalium dici potest, implicare creaturam, quæ non sit præsens Deo negativè, potest tamen non esse præsens Deo positivè.

77 Ut in principiis nostris resolvatur hæc difficultas.

PRÆMITTO primò. Quod duplex possit haberi, esse, cuius interceptionem negat presentia hic, PRIMò potest haberi esse corporis, quod de facto datur interceptibilis, & hæc non esset universalis ratio salvandi aliquem esse hic, nam si inter aliquem & locum, intercipi potest, quodcumque creabile corpus, hoc ipso non sum hic. SECUNDò esse cuius interceptibilitatem negat indistantia, potest cogitari quodcumque spatium, quodcumque tandem corpus, quicumque tandem Spiritus, & per hoc rigorose salvatur indistantia, si enim vel Angelus, inter me, & locum, in quo sum mediè, intercipi potest, hoc ipso hic non sum, sed neque hic mo-

78 dus est, universalissimus, quod ut intelligatur.

PRÆMITTO secundò. In triplici suppositione cogitari posse esse aliquid, interceptibile, inter locum & spatium, in quo est locatum. PRIMò Spatium vel corpus actu existens, quod intercipi possit, & de hoc per accidens, ut dixi, salvat rationem ubi, sufficit enim ne sim hic, quodcumque aliud corpus posse intercipi. SECUNDò potest cogitari interceptibile non quidem actu, possibiliter tamen existens, & sic rebus omnibus annihilatis, & solo relicto Petro, inter Deum & Petrum non posset intercipi aer, qui est possibilis. TERTIO Cogitari potest, si Deus & una tantum creatura esset possibilis, reliqua impossibilia, adhuc tunc temporis Creatura, non distaret à Deo, & tamen per negationem alicujus intercepti, vel interceptibilis, indistantia illius salvari non posset, nullum enim jam esset interceptibile, sicut nec modò indistantia mea, per hoc salvari potest, quia inter me & Deum non potest intercipi Chymæra. Ut ergo salvetur, quo modo impossibilibus quibuscumque spatiis realibus, interceptibilibus, adhuc Creatura non sit distans à Deo.

80 PRÆMITTO tertio. Quod quamvis ad clariùs explicandum dicamus, presentiam Petri esse ipsiusmet entitatem Petri, prout dicit negationem spatii interceptibilis, & quod spatium istud, ejusque negatio, magis sit accommodata nostris phantasmatis, & quæ appellari potest presentia negativa, superest tamè alius, idem explicandi modus, per presentiam, quam supra appellavimus positivam, quæ est entitas Petri, importans se esse illic ubi est, vel ut superius diximus, est ipsum esse locati, prout negat negationem sui esse hic, quod totum salvari potest, sine ulla Entitate Modali.

DICENDUM est secundò. Non esse possibile, ut separetur à locato id, quod, Ubi, dicitur in Recto.

RATIO. Quia idem separaretur à se ipso, dicit enim in recto, ipsum locatum.

DICENDUM est tertio. Non esse possibilem Creaturam actualem, quæ absolvat ab eo, quod suo modo importat Ubi in obliquo, ita ut absolvat ab omni presentia.

84 praesentia. Dixi Actualem, quia Anti-Christus nullam habet praesentiam, quia necesse, quod esse, primò importat praesentia.

PROBATUR primò. Auctoritate S. Augustini ex Epistola 57. ad Dardanum, ubi cēset ea quae nusquam sunt, non esse.

PROBATUR secundò. Argumentis contra Conclusionem primam adlatis, quae evincunt negativā praesentia, non posse Creaturam spoliari supposito, quod existat quamvis positivā superadditā spoliatur, & quia apud nos nulla est praesentia superaddita, hoc ipso, si existat, non poterit illa omni absolute spoliari.

PROBATUR tertio. Vel est possibile, ut creatura existēs non coexistat immensitati Divinae, hoc est, ut illuc non sit immensitas DEI, ubi est Creatura DEI, aut si vis ita dicere, in illo nullibi in quo est abusive Creatura, vel non est possibile, ut creatura non coexistat immensitati DEI, si non est possibile, ut non coexistat immensitati DEI, habet ergo suum Ubi, nam secundum illam phrasim, negativē Ubi explicantem, inter DEUM, & illam Creaturam, nihil est interceptibile. Si autem non est illuc immensitas DEI, derogas eidem, & adhuc tamen sequitur, non absolvere tunc Creaturam, ab omni Ubi, quia non absolvit ab illo, illuc spatii, in quo, illuc spatii est.

ADD O. Non esse dubium quod possit esse corpus, sine ullo ubi extrinseco, quia posset poni in vacuo, in spatiis extra Coelos.

83 DIFFICULTAS II.

De divisione in locum definitivum & circumscriptivum.

PREMITTO primò. *Quid sit esse definitivè in loco, & quid circumscriptivè.* Definitivè esse in loco, est ita esse, ut locatum totum sit in toto, & totum in qualibet parte. Circumscriptivè autem esse in loco, est ita esse, ut pars locati, parti loci, & totum locatum, toti loco respondeat. Primum illud Ubi, est proprium spiritualium, Secundum etiā corporeorum. Sed quomodo res spiritualis, dicetur esse tota in toto, & tota in qualibet parte, cum non habeat partes v.g. Angelus, immò quomodo erit tota in toto, quia comparando Ubi intrin-

secum rei ad Ubicatum, videtur significari, quod totum adveniat toti, ut ita sit totum in toto, sed cogitandum non est, quasi sit duplex praesentia definitiva una, quae singulis partibus, & alia quae toti conveniat, sed per hoc solum significatur, quod quavis in singulis partibus loci sit totum, non tamen plura illuc sint tota, sed Unum, loquiturq; definitio, non de partibus Ubicati, sed de partibus Loci. Licet casu quo ubicatum habeat partes, possit id accommodari ad partes Ubicati, & ita Corpus Christi totum est, in singulis etiam articulis Christi, & articulus in toto Corpore, idq; titulo penetrationis.

PREMITTO secundò. *Rem corpoream, posse habere Ubi definitivum.*

85 RATIO. Quia ipsum Mysterium Eucharistiae, positioq; in eo Corporis Christi id suadet. Ceterum substantia spiritualis, non potest esse circumscriptivè in loco, cum enim partes non habeat, quomodo pars illius, parti loci corresponderet: admissio per impossibile quod sit aliqua substantia spiritualis, & tamen habens partes, admissio etiam, quod in intensione spiritualis qualitatis sint partes, & non plura tota, nondum illud intentum, poterit esse circumscriptivè in loco, quia adhuc ut extensè aliquid sit in loco, requiritur principium, ut ita dicā evolutivum extensionis, nempe quantitas, quae tamen rei spirituali non convenit. Nisi forte competat illi beneficium extensionis virtualis, quale beneficium competit Angelo, in Ordine ad implendam totam sphaeram locabilitatis divisibilem, neq; tamen inde sequitur, quod si Angelus haberet partes, ut intensio spiritualis habet, & insuper habendo virtuales illā extensionē quod possit esse circumscriptivè in loco, nam virtualis illa extensio, non excludit penetrationē. Unde & Angelus habendo partes illas penetratas cum toto, non posset circumscriptivè occupare locum, nam impenetrabilitatem adjunctam habet, non nisi quantitas formalis, quantum quidem per experientiam colligimus. Si tamen daretur res spiritualis habens partes, habens beneficium extensionis virtualis, & insuper impenetrabilitatem spiritualem, non ap-

84

85

86

87 paret quare talis res spiritualis, non deberet occupare locum circumscriptivè.

PREMITTO tertio. *Quod divinus corpus, in eodem loco possit habere & Ubi definitivum, & Ubi circumscriptivum.*

RATIO. Tum quia, nulla in hoc repugnantia. Tum quia, ubi est Christi Caput circumscriptivè, potest illuc poni, per Ubi definitivum, totum Corpus Christi. Tum quia potest facere Deus decretum, & eam continentiam, & ambientiam, quam exercent Species Sacramentales, respectu Corporis Christi habeat ipsum Corpus replicatum, ita ut circumscriptivè positum, ambiat Ubi illa definitiva, ejusdem Corporis Christi.

88 PREMITTO quartò. *Quod sicut Ubi intrinsecum indistinguitur modaliter ab Ubicato, ita indistinguentur Ubi definitivum, & circumscriptivum, à suis Ubicatis naturaliter,* dixi naturaliter, quia posset esse difficultas, an Ubi definitivum Corporum, non sit quid superadditum. Ratio dubitandi. Quia possibile est, ut Corpus habeat Ubi, & non habeat definitivum, per quid ergo transit, ad tale Ubi, nam ad Ubi naturale, ostensa supra mutatio, in negatione corporis interceptibilis, quae negatio, non apparet, quid conferat Corpori, ad Ubi non nisi definitivum. Qui tamen vellet universaliter dicere, Nullum Ubi, esse Modalitatem, diceret, sufficientem mutationem ad tale Ubi, esse impeditionem quantitatis quoad impenetrationem, hoc ipso enim quod Corpus maneat penetratum, dicensq; negationem supra explicatam distantiae, hoc ipso habebit Ubi definitivum.

89 Sed quomodo ad hanc ipsam penetrationem venietur, & quidem venire facile potest, per ablationem ipsiusmet quantitatis, hoc ipso enim jam erit illud Corpus penetratum, adeoq; habens Ubi non nisi definitivum. Sed difficilius est ostendere, quomodo deveniatur ad istam penetrationem, retentā etiam quantitate, videtur enim debere provenire, non nisi per superadditum Ubi, possetq; hoc defendi ita, ut superaddita illa Modalitas, non sit ad faciendam rem indistantem, haec enim indistantia haberi potest, ab aliquo negativo, sed ad impeditionem impenetrabilitatis.

90 Ceterum addi hoc potest, quod videatur non debere concedi dari modalitatem, quae sit impeditiva quantitatis, ne reddat aliquod impenetrabile, quamvis enim talis Modalitas possit poni, sed videtur hoc revocari posse, ad aliquid intimius, ne ita multiplicetur entia sine necessitate, nempe ad subtractionem concursus, ad istos secundarios effectus. Hic tamen ipse concursus, ad secundarios effectus, in hoc habet difficultatem, quia sicut ipse effectus formalis primarius, indistinguitur à forma Unita, subiecto capaci, ita ut concursus ad effectum formalem primarium, à parte DEI, non alius est, quam concursus conservativus ipsiusmet entitatis formae, subtractioq; hujus concursus, causaret non existentiam ipsiusmet formae, ita à paritate etiam concursus, ad effectus formales secundarios, videtur non posse subtrahi.

Totum hoc ulterius urgeri posset, sed ita, ut extrahatur difficultas, non ad Ubi definitivum, casu quo, illud competat corporibus, sed ad hoc, quod sit impediri effectum secundarium ipsiusmet formae, quae duo distincta sunt. Quia tamen salvā entitate formae, possunt illius effectus secundarii impediri, quod colligit Christiana Philosophia, vel ex eo Mysterio Eucharistico, in quo est quantitas Corporis Christi, & tamen non habet effectus suos secundarios, hinc colligitur, effectus Secundarios, non perfici ipsā absolute entitate, formae Unitae, subiecto capaci, sed per aliquid distinctum, hinc huic distincto, in quod refertur impenetratio, si subtrahatur concursus, erit jam sufficiens mutatio, ad Ubi definitivum Corporibus competens.

PREMITTO quintò. Unam eandemq; rem, posse habere in loco uno. Ubi definitivum, in alio circumscriptivum. Ratio. Quia ex Christiana Philosophia fundata in fide, & in principio, non implicat. Christus est in Caelo circumscriptivè, & in Eucharistia definitivè. His quae non ita multum disputantur Praemissis. Sit

Punctum Difficultatis I.

An unum corpus possit esse circumscriptivè in pluribus locis.

Ppp 2

Negat

91

92

93 Negat S. Thomas & Vasq: 3. par: d. 169. C. 5. Licet oppositum videatur innuere Tomo 4. d. 6. q. 3. C. 1. & 23. affirmat autem Scot: Suar: & alii communiter.

DICENDUM est, *Posse id fieri.*

PROBATUR primò. Quia nulla est in hoc implicatio.

94 PROBATUR secundò. Quia si hoc implicaret, implicaret vel ratione repetitionis & replicationis corporis, vel ratione replicationis cum circumscriptione, non ratione replicationis corporis, quia Corpus Christi defacto per plures definitivas præsencias multiplicatur, non ratione replicationis cum circumscriptione, quia replicatum Corpus supernaturaliter, quantum est de se, potius exigit multiplicari circumscriptivè, quia exigit non impediri ea, quæ sunt secundum suam Naturalem inclinationem & bonum, præcipuè si ipsa præcisè replicatio, non de poscat illius boni sublationem, ut non de poscat destructionem Ubi circumscriptivi. Quod ipsum probatur. Quando Deus replicat Corpus, actio replicativa quæ talis, non est essentialiter actio impeditiva quantitatis, effectuumq; illius secundariorum, qui inter alias est extensio partium in ordine ad locum.

95 PROBATUR tertio communiter. Non repugnat duplex definitiva præsencia. Ergo nec duplex circumscriptiva, immò magis repugnat duplex definitiva, quam duplex circumscriptiva, ad eum modum, quò magis repugnat igni, non habere calorem quam habere duplicem, ita etiam magis repugnabit, non habere circumscriptivam præsenciam, quam habere duplicem.

OBJICITUR primò. Assumendo principia Philosophica.

PRIMUM PRINCIPIUM. Unum est quid indivisum in se, & divisum à quolibet alio, ex quo sic arguitur, corpus replicatum circumscriptivè existens in duplici loco, & esset idem corpus, ut supponitur, & non esset idem, quia positum circumscriptivè in duplici loco, non esset indivisum à se.

RESPONDETUR. Imprimis argumentum multum probat, quia probat, quòd

idem Corpus, nec duplicem definitivam præsenciam habere possit. Deinde Svar: dicit. Illud Corpus ratione diversarum præsenciarum, posse distare à seipso, in t- dem recider, quod alii dicunt, fore illud Corpus divitum, à se non quoad entitatem sed quoad locum & præsenciam. Lugo tamen dicit: 5. de Eucharist: Sec: 7. negat illa duo corpora distare à se, quia distantia dicit distinctionem duorum, quæ distant, quæ distinctio illis non est: Et sicut si paries haberet duplicem albedinem, non esset similis sibi ipsi. sic nec in præsenti divisus à seipso. Quod attinet ad assumptum principium, positum etiam replicatione salvari potest, quomodo replicatum sit indivisum in se, & divisum à quolibet alio, erit inquam indivisum in se, quia replicatio non facit illud, aliud à se. Rursus quia replicatio, non facit, ut divisio in illo fiat, quod replicatur, sed totum replicatur, cum sua indivisione, erit autem replicatum divisum, etiam à quolibet alio, quia entitas replicati, non est entitas aliùs, sive replicati, sive non replicati.

SECUNDUM PRINCIPIUM. Locatum non debet esse majus loco, & tamen si aliquid posset poni in duplici loco circumscriptivè, sequeretur oppositum, ex vi hujus præsenciae commensuraretur cum hoc loco, & ex vi aliis præsenciae, cum alio loco.

98 RESPONDETUR. Ad hoc salvandum principium, sufficit dicere, quòd locatum prout est in hoc loco, non excedat suum locum, & prout est in alio, non excedat illum alium locum. Addit Ovied: quòd sicut ex duabus præsenciis, non constituitur una præsencia, quæ sit major locato, sic nec ex duobus locis constituitur unus locus, major locato, sed tantum sunt duo spatia, quorum Utrumq; æquale est corpori prout illud continet.

TERTIUM PRINCIPIUM. Effectus formalis non potest crescere nisi crescat ipsa forma, & ita non potest fieri magis calidum, nisi crescat calor, sed extensio localis, est effectus formalis quantitatis, ergo crescere non potest sine quantitate: Ergo nec duplicem circumscriptivam præsenciam habere potest, sine duplici quantitate.

RESPONDETUR: ex vi hujus argumenti sequi, esse

99 esse possibilem replicationem circumscriptivam, saltem duplici quantitate posita, in eodem replicabili: ad medium autem terminum dici potest, quamvis non possit aliquid magis esse calidum, nisi crescat calor, tamen fieri potest replicatio ejusdem caloris, nullo novo superaddito gradu, quo casu non crescat calor, quia crescere calorem notat additionem caloris non præhabiti, & tamen replicabitur, sic & in præsenti non crescat quantitas, & tamen repetitio ponetur replicatum, non ergo crescat cum replicatum, sed multiplicabitur, seu repetitio ponetur.

100 OBJICITUR secundò ex absurdo. Si posset poni in duplici loco circumscriptivè corpus, posset in pluribus, consequenter & in infinitis, quod dici non potest, alias posset poni ubiq; adeoq; posset habere æqualitatem cum immensitate Divina.

RESPONDETUR. Posset poni corpus in infinitis spatiis syncategorematicè, distingueretur tamen ab immensitate, etiam per hoc quia ex vi hujus replicationis, quæ actu habetur, non est jus in illa Creatura replicata, ad alibi etiam existendum, quod convenit immensitati.

OBJICITUR tertio. Circumscriptiva præsencia ita constituit Corpus in hoc spatio, ut non possit esse extra illud.

RESPONDETUR. Negat: assumptum quod ad maximum verificatur, ut scilicet non possit esse extra illud spatium, in quo non est circumscriptivè.

101 OBJICIUNTUR quartò Paritates aliquæ. PRIMA PARITAS est. Non potest esse simul idem in duobus temporibus. Ergo nec in duobus locis.

RESPONDETUR: Disparitatem esse, quia tempus, ex ratione successivi, importat prius & posterius. Si ergo coexistat ei, quod prius est, non est tunc coexistere illi posteriori, cum posteriori, non sit simul cum priori, bene autem possunt esse duo spatia simul, in quibus existatur.

SECUNDA PARITAS est. Non potest idem poni in eodem loco, per diversas præsencias. Ergo nec in pluribus locis per replicationem.

RESPONDETUR: Si est præsencia indistincta ab entitate, sicut eadem entitas non potest

102 esse diversa à seipsa, ita nec potest habere diversas præsencias; si autem præsencia est distincta Modaliter, si diversitas sit penes præsenciam ejusdem loci, potest duplici præsencia in eodem loco existere, si autem sit diversitas secundum præsenciam in alio loco, hoc ipso jam & esset in eodem loco, ut supponitur, & non esset, quia haberet præsenciam aliùs loci, quod absurdum non sequeretur in præsenti, quia nullo modo in uno, sed in duobus locis esset.

TERTIA PARITAS est. Idem non potest habere plures figuras: Ergo nec duplex Ubi circumscriptivum.

103 RESPONDETUR. Hæc paritate impugnari etiam duplex Ubi definitivum: Disparitas est, quia figura, est quantitas ita terminata, quæ si ita terminata est, adeoq; hanc figuram habens, non potest esse non ita terminata, adeoq; non habens talem figuram, nullum autem simile absurdum sequeretur, si ponantur ejusdem esse duo circumscriptiva Ubi.

OBJICITUR quintò. Sequeretur datà tali circumscriptivæ duplici præsencia, idem in uno loco moveri, in alio non moveri, vel unum duobus motibus moveri, &c. quæ omnia sunt absurda. Ut hoc argumentum solvatur. Sic:

Punctum Difficultatis II.

De prædicatis replicati entis.

104 PREMITTO primò. *Aliqua esse prædicata, quæ sunt identificata substantia rei.* v. g. ratio animalis, ratio rationalis, identificatur homini, ratio item Creaturæ, & alia ejusdem prædicata primò vel secundò essentialia, quæcunq; item proprietates Metaphysicæ, & hæc non possunt non replicari, replicato homine.

RATIO. Quia & esset tunc homo replicatus, ut supponitur, & non esset replicatus homo, cum illius entitas non sit replicata, cum illa omnia sint hominis entitas.

PREMITTO secundò. *Aliqua esse prædicata, quæ sunt quidem essentialia homini, Physicè spectato, una tamen pars non est identificata alteri, & sic v. g. ratio Materiarum,*

105 est essentialis homini, non tamen identificatur alteri comparti, nempe formæ, & circa hæc dupliciter replicatio fieri potest, vel totalis, vel tantum partialis, potest enim replicari vel totus homo, vel non nisi pars illius, hoc est v. g. Materia, quod possit replicari non nisi Materia v. g. resolvitur in principium, quia non implicat, habetque suam diversam entitatem secundum quam, si potuit replicari ante Unionem, cur posita etiam Unione replicari non poterit? Ceterum si replicetur, petit ob naturalem concomitantiam, replicari etiam formam & Unionem, quod in simili cognoscit Trid. Sess. 13. C. 3. quod censet, quamvis vi verborum ponatur solum corpus, propter naturalem connexionem poni etiam animam. Cumque bonum sit Materie hic & nunc hæc forma, hæc unio, deponit ut etiam replicata, cum suis sit bonis. Casu vero quo totum compositum replicetur materia & forma & unio replicari debet.

RATIO, quia & replicaretur totum ut supponitur, & non replicaretur totum, quia totum nihil aliud est, nisi illa tria.

PRÆMITTO tertio. *Siue potentia, siue accidentia realiter distincta à Subiecto, absolute loquendo, possunt non replicari subiecto replicato, neque enim hoc implicat.* Supponuntur enim habere entitates condistinctas, exigat tamen illa replicari subiectum, quia sunt bonum illius.

107 Dices primo. Non potest subiectum moveri localiter, non motis iis, cum quibus unitur, Ergo nec potest replicari subiectum, nisi replicatis omnibus quæ sunt in subiecto.

RESPONDETUR, Disparitatem esse, quia, si moto subiecto non moverentur subiectata, hoc ipso jam daretur disunio, quæ non sequeretur, si replicetur Petrus Romæ existens, ita ut simul ponatur Neapoli, manentibus accidentibus unitis Petro v. g. Romæ, licet non uniantur v. g. Neapoli existenti Petro, unde nec periret tunc unio illorum accidentium, sed tantum non replicaretur.

INSTABIS. Si possent illa accidentia non replicari, & haberet illa corpus, ut supponitur, & non haberet, quia non replicarentur.

108 RESPONDETUR. Ex eo, qui illa accidentia non replicarentur, non sequeretur absoluta veritas huius propositionis, Substantia non habet hæc accidentia, quia ad hoc verificandum non solum est necesse, ut ea non habeat Neapoli, sed etiam ut nullibi habeat, ad eum modum, quo non sequitur absoluta veritas huius Propositionis, Petrus non habet pecuniam, quia illam non habet in manu.

Dices secundo. Immerito assumi, quod connaturaliter loquendo exigat subiectum, replicari illa accidentia. Reproductio enim est magis miraculosa, & minus connaturalis, quam productio alterius numero distincti accidentis. Ergo si subiectum non exigit produci alia numero accidentia, nec petit replicari.

109 RESPONDETUR. Si comparentur inter se replicatio & productio, est magis connaturalis productio, quam replicatio, sed si utrumque comparetur ad subiectum replicatum, connaturalior jam est subiecto, accidentium quæ sibi Unita sunt, replicatio, idque ideo, quia illa jam sunt bonum illius, & perfectio actualis, quæ ipsa etiam deponit sequi conditionem subiecti.

INSTABIS primo. Ergo connaturale illi subiecto est aliquid supernaturale, nempe replicatio quam deponit.

110 RESPONDETUR. Ex suppositione supernaturalitatis, potest aliquid supernaturale connaturale reddi, sicut intellectus informatus Lumine gloriæ, connaturaliter deponit, non impediri, ne videat Deum, exigitque jam connaturaliter visionem, quam non exigit independentem à suppositione elevationis.

INSTABIS secundo. Natura constituta in diverso loco, connaturalius petit diversum pondus attollere, & non idem, amisso item accidenti, connaturalius est aliud simile produci, quam idem reproduci. Ergo & connaturalius est, diversa accidentia produci, quam eadem replicari.

RESPONDETUR. Quod attinet ad pondus, disparitas est, quia pondus non supponitur esse Unitum potentie attollenti, immo diversam habet Unionem indistantiæ, ratione cuius petit ab hoc attolli, immo, si idem haberet Unionem indistantiæ, idem

111 idem peteret attolli, quia autem subiecto, supponuntur unita esse, illa accidentia, petit illa produci. Quod autem attinet ad secundum, dici potest, quod quando subiectum deperdit accidens, non supponatur pro tunc habere cum illo connexionem, adeoque nec supponitur ex vi connexionis, deponere reproductionem illius, alias insuper obstante principio, quod à privatione ad habitum non detur regressus: jam autem natura replicata supponitur unita suis accidentibus, vi ergo huius Unionis deponit illa, ne bono suo actuali spoliatur, reproduci cum insuper non detur ullum principium, quod deponat, ne ponatur illorum replicatio.

112 INSTABIS tertio. Materia pedis unitur animæ rationali, & tamen non est, Ubiqueque est anima rationalis, nec petit esse connaturaliter. Ergo nec est iuxta naturam rerum, ut ea, quæ alicui uniuntur sint, ubicunque illud est.

RESPONDET LUG: Doctrinam nostram procedere de locis adæquatis, tunc enim subiectum debet suas proprietates, & accidentia deferre, non vero debet secum habere, omnia accidentia in locis inadæquatis. RATIO. Quia in locis adæquatis debet existere, ac si nullibi alibi existeret, adeoque sua secum habere debet, quod non requiritur in loco inadæquato, quia partialis illa præsentia, supponit rem partialiter alibi existere, adeoque non debet esse talis, ut secum omnia deferat, quasi alibi illa habere non posset.

113 Dices tertio. Si potest replicari materia non replicata, forma illi Unita, & erit eadem materia, & non erit, quia non erit Unita, cum alibi sit Unita.

RESPONDETUR. Eandem quidem fore Materiam quoad entitatem, sed non eodem modo se habentem, de quo infra in Simili.

PRÆMITTO quinto. *Accidentia dependentia à loco, quæ jam accidunt in uno loco, possunt transactam replicationem, absolute possunt convenire in alio loco.*

RATIO. Tum quia hoc non implicat, immo hoc semper evenire asserunt LUG: Arriag: Ovied: Tum quia potest Deus replicare ipsas substantias, cur non & ac-

114 cidentia? Sed restat difficultas, an connaturaliter exigat illa, subiectum replicatum habere in utroque loco, saltem, an divinitus illis carere in alio loco possit.

DICENDUM est primo. *Accidentia quæ evanscunt replicatione contingunt in uno loco, non est connaturale, ut fiant in alio loco.* Ita Suar: Uterque. Amicus disp. 19. de Eucharist: Licet dicat actus appetendi, & cognoscendi, utrobique debere esse eosdem.

PROBATUR primo. Non magis inter se repugnant, desinere in uno loco, & non desinere in alio loco, quam in uno loco frigesieri, in alio non frigesieri. Desinit autem Christus, in ullo loco Sacramentaliter, in alio non desinit. Ergo, immo hoc ipsum quod est esse Corpus in uno loco circumscriptivè, in alio non esse, non magis repugnant, quam in uno loco frigesieri, in alio, non frigesieri, defacto autem Christus est in Cælo circumscriptivè, non est autem circumscriptivè replicatus in Eucharistia.

PROBATUR secundo. Quia non fit id connaturaliter, cuius causa secundum cursum naturæ, ostendi non potest. Sed dictorum accidentium causa, secundum cursum naturæ, ostendi non potest. Si enim quis hic oculis privetur, quæ causa erit, ut exoculetur alibi, ad Deum autem in hac parte recurrere tanquam causam specialem, non videtur secundum cursum naturæ, tuncque Deus solus etiam agit secundum cursum naturæ, quando datur exigentia creaturarum, ut Deus solus hoc vel illud agat, ut cum ad exigentiam materię dispositæ, producit animam rationalem, non est autem Causa Creatæ, exigens hæc accidentia, tanquam aliquid replicati, cum non præsupponantur fuisse bona subiecti, unita ante replicationem, alia etiam exigentia legitima, nulla ostendi potest.

PROBATUR tertio. Quia, si esset connaturale, ut accidentia quæ transactam replicationem contingunt in uno loco, conveniant eidem in alio loco, sequeretur connaturale esse subiecto, ut unum idemque, connaturaliter vivat & moriatur, sit enim in Uno loco applicata medicina, quæ attendendo ad temperamentum subiecti, non potest

117 potest non esse efficax, nisi miraculo impediatur, & ex altera parte propinetur uno eodem instanti v. g. venenum, quod attendendo ad temperamentum, non potest non esse mortale, nisi accedat miraculum, jam hoc ipso connaturale illi erit, & vivere, & mori. Item in uno instanti, sit in tenebris in loco A, & in loco B, sit in luce, tunc eodem instanti, connaturaliter & deberet esse videns, & non videns. *Neg. valet, si dicat*, venenum pharmaco, tenebras luce, destruendas, non inquam valet, quia etiā pharmacum veneno, & lux tenebris, destrui deberet, nam non Una pars accidentium, sed utraq; simul cōvenire debet. Consequenter inferes, quod possit portare in uno loco pondus, quo majus portare non possit, & in alio loco, aliud simile, & quia utrobique non nisi uniter, maximum pondus portabit, non portabit pondus majus, quā portare possit. Et certè, si sequitur ex Conclusionē data, replicari debere pondus, supponuntur etiam replicatæ vires, & sicut ex replicatione ponderis, sequitur contra nos, à replicato portari plus quā alias posset, ita sequetur contra illos, non portare replicatum plus quā possit, siquidem replicantur ipsæ vires.

DICENDUM est secundò. *Possibile esse, ut in uno loco replicatus eliciat unum actum, & alium in alio, quamvis illi inter se respectu ejusdem subiecti, & objecti, saltem naturaliter impossibiles sint.*

119 PROBATUR primò. Quia in hoc nulla est implicantiā.

PROBATUR secundò. Accommodatione argumenti, suprā, primò locò facti.

CONFIRMATUR. Vi replicationis, acquirit Creatura æquivalentiam quandam ad plura, quæ æquivalentia in hoc inter alia fundatur, quia concursus replicativus & ponens locatum, in loco B, cum antea fuerit non nisi in loco A, & concursus primitus conservativus, qui continuatur in loco A, sunt concursus distincti, poterit ergo unus desinere, non desinente alio, facereq; æquivalenter duo, vi cujus æquivalentiæ ad duo, potest esse hic, & non esse hic, esse productum actione uniter, & non replicativè causativā, non esse pro-

ductum actione uniter sed replicativè 120 causativā. Ergo ratione ejusdem æquivalentiæ poterit salvari, ut hic amet, illic oderit.

PROBATUR tertio. Si non posset Creatura intellectualis, in uno loco amare, in alio odisse, sequitur debere componi inter se, amorem, & odium, quod repugnat, & quod solum, ut evadant oppositi, dicunt utrobique debere esse non nisi amorem. Sit enim v. g. Petrus replicatus, Paulus item replicatus, in uno loco, Petrus replicatus demus quod Paulo replicato lethalliter infligat vulnus, Petrus, ex principiis Amici, non est necesse, ut vulneret in alio loco Paulum. Supponamus eundem Paulum, in alio loco defendere salutem Petri contra alium, in hoc loco amabit Paulum, 121 & quia amare non potest, quin etiam in alio loco oderit, utroque loco, & odisse debet, & amare. Quod absurdum, in nostris principiis non sequetur, nam hic tantum amabit, illic tantum oderit.

Punctum Difficultatis III.

Argumenta in Contra.

OBJICITUR primò. Si vera Conclusio, sequitur eundem hominem, posse in uno loco peccare, in alio non peccare, adeoque unum & damnari, & salvari.

RESPONDET recentior Suar: Quod fieri quidem possit, ut in uno loco peccet, in alio non peccet, utrobique tamen spoliabitur gratiā, quia gratia, non est per ordinem ad locum, sed ad personam, bene vel malè operantem, ut autem censcatur, persona esse malè operans, sufficit, ut in uno loco malum operetur, bonum enim est, ex integra causa. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia ex vi hujus principii, quod bonum sit, ex integra causa, non inferitur, quod si in uno loco amet DEUM, non possit in alio odisse. Ergo ex eodem principio non inferetur, illum in utroque loco, debere spoliari gratiā. Tum quia ex eo, quod gratia non sit, per ordinem ad locum, non sequitur, utrobique perdendam, quia etiam actus, qui eliciuntur ex præhabitis speciebus impres-

sis,

123 sis, non dependent à loco, & tamen per Suar: non est necesse, ut si illis in uno loco utatur, debeat etiam uti in aliis. Tum quia sicut ipsa Natura, cum suis potentiis, ita & ratio personæ tunc replicatur, sed ex vi replicationis potentiarum, potest facere Unum, non facere idem in alio loco, ut censet hic recentior Suar: Ergo etiam ex vi replicatæ personæ, potest in uno loco habere gratiam, in alio non habere. Tum quia hæc responsio, non est conformis pluribus principiis Theologicis, tale est, quod neminem DEUS per gratiam deserat, nisi ipse deseratur per peccatum, hæc autem Responsio dicit, quamvis non peccet, adeoque hic peccando non deserat, hic tamen sit à gratia deserendus. Deinde vivens posset per poenitentiam delere peccatum, adeoque recipere gratiam, quid ergo fiet, si in alio loco moriatur, in quo non peccavit, & tamen jam deberet esse in Inferno, utpotè non decedens in gratia, quæ supponitur ab illo ablata. Dicere autem talem ad tempus cruciandum sub conditione, si superstes non poenituerit, non valet; nam hoc secundum usurpatos articulos non procedit, qui nullam admittunt post mortem redemptionem, & absolutam in Morte agnoscunt DEI judicis sententiam, ad quos articulos, si procedere possit responsio ut potest, probabilior erit *Hinc*

125 RESPONDETUR. Concedendo Sequelam. Verè enim etiam, in dicto casu potest de illo replicato, ac de duobus discurre. dubitari tamen posset, an esset futurus completè beatus, siquidem replicatus esset, in summa miseria.

INSTABIS primò. Cum aliquibus apud Amic: ut actus meritorius, constituat hominem justum, & demeritorius injustum, sufficit moralis præsentia actus. Ergo quamvis in uno loco actum peccandi non eliciat, moraliter tamen imputabitur illi.

RESPONDETUR. Quod moralis imputatio actus, etiam transacto actu duret, sed fundatur semper, in antecedentia physica ejusdem productione, non implicat autem ut in alio loco physice non producat actum peccaminosum, consequenter moraliter illi non imputabitur.

INSTABIS secundò. Peccatum in capite 126 sufficit ad inquinandos posteros: Ergo multò magis sufficiet, identitas realis, in replicato.

RESPONDETUR. Negan: Consequentiam, quia constat de pacto divino, pro antecedenti, nec ad illud peccatum potuissent illi physice concurrere, vel non concurrere, hinc jam spectari debuit ratio peccati, merè in capite, quia autem pro Consequenti, nulla est revelatio, estq; replicatus, capax, ut dum in uno loco Physice peccat, in alio loco Physice non peccet, sit ut peccatum in uno loco factum, non possit eidem in alio loco imputari.

INSTABIS tertio Dical. disp. 5. de Euchar. num. 222. Non potest homo in uno loco amare, in alio odisse: ergo nec peccare in 127 uno, in alio mereri. Antecedens probatur, quia hujusmodi actus, non solum pendent à potentia, ut à subiecto recipiente, sed ut à principio efficiente. Non habet autem potentia vim efficiendi simul duos actus contrarios, quia hujusmodi actus, sese omnino destruunt ex parte objecti, unus enim destruit objectum alterius.

RESPONDETUR. Neg. Antecedens. negatur item, quod potentia præcipue replicata non habeat vim efficiendi, sicut motum, & quietem, ita actum amandi, & odiendi. Negatur ulterius, hos actus destruere sese, ex parte objecti, nam licet non possit idem objectum esse bonum & malum, nam de eodem, & ratione ejusdem, verificaretur est, & non est, sed duobus illis actibus positus, non de eodem 128 sed de diversis entitate actibus, verificaretur est & non est, amat & odit.

OBJICIT secundò Amic: Licet cognitio, & appetitio, non fiat in utroque loco Physice, & informativè, est tamen in utroque loco objective & intentionaliter, saltem respectu animæ intelligentis & appetentis, quod sufficit, ut anima in uno loco informata uno actu, non possit in alio oppositum elicere, nam tota repugnantiā, quæ est inter hos actus, est penes objectum, quia unum destruit objectum formale aliud, nempe veritas falsitatem, & è contra. Assumptum probat. Eadem anima quæ cognoscit objectum, per poten-

Q99

tiam

129. tiam imaginativam, in una tantum parte Corporis, in qua potentia illa residet, simul appetit per appetitum sensitivum, in alia parte Corporis residentem, at non posset anima appetere objectum, in alia parte Corporis, in qua non informatur actu imaginationis, nisi in ea parte Corporis tale Objectum cognosceret, cum nequeat in incognitum ferri. Ergo potest cognoscere objectum, etiam ubi actu cognitionis non informatur. Nec impedit, quod anima sit in uno loco, replicata autem in duobus, v.g. quia hæc discontinuatio, non est entitativa, sed localis.

RESPONDETUR in forma negando majorem, probatio illius non evincit. nam multi Recentiores censent, etiam appetitam residere in cerebro, vel si non residet in cerebro, transmittitur aliquid simile speciebus visibilibus, ad appetitum in corde residentem, vel si neq. sit ulla transmissio, referendū id erit, in Naturalem Sympathyam, & si est impedibilis, vel illa transmissio, vel sympathy a Deo, cur etiam divinitus non potest fieri, ut impediatur volitio objecti, ne sit etiam in alio loco, accedente præcipue replicatione, quæ licet non adferat discontinuationem entitativam, adfert nihilominus replicationem entitatis, quæ sufficiens est, in ordine ad talia, ut replicatus habeat se, ac se habent duo entia.

131. INSTAT idem. Ergo etiam posset Angelus existens in una parte sphaeræ, suæ locabilitatis ignorare, quæ noscit in alia parte.

RESPONDETUR. Negan: Sequel: quia Angelus existens in tota sphaera, non est in illa replicatus. Si non est replicatus, non possumus illi, æquivalentiam ad plura distincta, realiter tribuere, adeoq. neq. quod cogitet, tanquam duo v.g. distincti realiter Angeli.

OBJICIT tertio idem. Non potest Anima in uno loco mereri, in alio demereri. Quia gratia, & peccatum, non solum sunt Causæ Physicæ, sed etiam morales, hinc censentur permanere, etiam transactæ. Cur ergo, eadem moralitas, transfundi non poterit, etiam si in uno loco peccet, ut in utroq. perdat gratiam.

RESPONDETUR. Quamvis peccata, & gratia, sint Causæ etiam Morales, semper tamen antecedenter exigunt Physicum esse, seu exercitium actus. Unde etiam peccatum durat habituale, quia præcessit actuale, cum ergo in utroq. loco, ut consentit ipse Amicus, actus elicitus non sit, ne contra Trid. prius deserat nos Deus, per gratiæ ablationem, quam nos illum deseramus positione peccati, sit ut ubi peccatum non elicitur, illic non auferatur gratia.

INSTAT potest ex eodem. Demus replicari solam humanitatem Christi, illa humanitas peccare non posset, & si peccaret, constitueret humanitatem, prout unitam verbo peccatricem, dicereturq. Deus peccator, quod est absurdum.

133. RESPONDETUR imprimis. Spectando robur ipsius argumenti, quod dato peccato illius humanitatis replicatæ, non peccaret adhuc humanitas, qua unita verbo, consequenter nec peccaret Deus, quia supponitur non esse replicata Unio substantialis hypostatica, fundans Communicationem idiomatum, & sicut illa operata, quæ ita replicata faceret, non dignificarentur Personæ Verbi, ut potest illi sic replicatæ non Unitæ, ita nec peccatum illud refunderetur in Verbum, cum sit penes Verbum debitum regendi humanitatem, ex suppositione non nisi Unionis.

134. RESPONDETUR secundo. Replicatæ etiam solæ humanitate, non posse illam adhuc peccare, id autem ex duplici Capite colligi potest imprimis: quia connaturaliter, nulla Natura operatur, nisi terminatâ suppositalitate, & quia illa humanitas replicata, ex vi principiorum Amici, non haberet adhuc personalitatem creatam, sit ut peccare non possit, & licet quidem miraculose possit elicere naturæ actiones etiam spoliata personalitate, non possit tamen elicere actiones peccaminosas, quia actionum, quas illa natura spoliata personalitate eliceret, specialis Auctor esset Deus, qui tamen actionum peccaminosarum non potest specialis esse Auctor. Aliud etiam principium adferri potest, cur non possit replicata humanitas peccare, quia Verbo, quod est essentia, liter

135. liter Sanctitas, tribuenda est omnis possibilis, seu Maxima Sanctitas, Major autem foret Sanctitas, si id quod est sua humanitas, nullibi peccare possit, ratione Unionis substantialis ad se, saltem in uno loco retentæ, tale autem nullum principium reperitur in Petro replicato.

OBJICIT tertio Arriaga, & cum illo Recentiores. Petrus in uno loco positus, vel si in eodem loco multiplicem Ubicationem haberet, non posset in eodem loco amare, & odisse. Ergo nec in diverso.

136. RESPONDETUR. Si non supponatur in uno eodemq. loco reproductus Petrus, non poterit illos actus diversos, saltem naturaliter habere, nam illud posse habere, infundatur æquivalentiæ, ad duo distincta realiter, quæ independenter, à reproductione non habetur, Consequenter nec fundamentum compatiendi illos actus.

INSTABIS. Si posset Petrus in uno loco amare, in alio odisse, in uno peccare, in alio non peccare, dabitur distinctio virtualis in Creatis, in ordine ad prædicata primò intentionalia, consequenter & Mysterium Trinitatis, ut ex alibi dictis scitur.

137. RESPONDETUR retorquendo argumentum. Esse in uno loco tantum, non esse in uno loco tantum, sunt prædicata physica, & tamen Competentia replicatæ uni eidemq. entitati. Neq. valet, si recurras ad duplicem Ubicatis Modalitatem, quia multi eam ex oppositis negant, & quia de illa redit quæstio, quomodo enti possit tribuere, tam distinctum Physicè prædicatum, si illud non est in se illorum capax. Datâ autem æquivalentiâ prædictâ, nondum sequitur Mysterium Trinitatis in Creatis, quia quando communicatur indistincta à Paternitate v.g. natura, non communicatur reproducta, nec ullo modo replicatur, immò nec replicari potest.

Continuatur Solutio.

OBJICIT quartò Maurus Qu. 28. Principium proprium, ex quo per sensum venimus in cognitionem certam de distinctione inter homogenea sensibilia, non potest falsificari per ullam potentiam, sed

138. principium proprium, ex quo venimus in cognitionem certâ distinctionis inter res homogeneas sensibiles, est quod habeant diversas Ubicationes circumscriptivas, v.g. ego videns albedinem A. existentem in uno loco, & albedinem B. existentem in alio, statim cognosco illas esse duas, & non unam albedinem: Ergo nec per divinam quidem potestiam falsificari potest hoc principium.

139. RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probat, quia probat ne divinitus quidem posse separari accidentia panis à pane, quia principium ex quo per sensum venimus in cognitionem certam de substantia panis, non potest per ullam potentiam falsificari, hoc autem principium est hæc albedo, hic sapor, hic color, hæc combinatio accidentium. Rursus omnes admittunt, principiis quidem Metaphysicis, ne divinitus quidem oppositum fieri potest secus principiis Physicis, unde est principium Physicum: agens necessarium applicatum suo passio agit, & tamen ejus actio miraculose impediri potest: ignis calefacit, & tamen divinitus frigefacere potest, & sic ulterius. Deniq. dici potest, quod principium proprium secundum quod ipsum principium veritatem in se continet. Porro principium hoc: unum corpus nunquam est in pluribus locis circumscriptivè, continet veritatem cum restrictione viribus naturæ, & secundum suam exigentiam, nullumq. tale corpus dari potest secundum cursum naturæ, sed id 140. non præjudicat dispositioni omnipotentis, & sicut quamvis uni una debeatur præsentia definitivè, estq. hoc principium certum Physicè, tamen hoc non obstante, potest idem habere divinitus plures præsentias definitivas, ita & in præsentia.

INSTAT primò idem. Possumus dubitare, an omnes palmi albedinis non sint unus palmus replicatus.

RESPONDETUR. Quamvis Angeli viderent, posse rem spirituales unam occupare posse plura definitiva spacia, cur tamen non dubitant, quod eandem sit res una & non plura individua spiritualia? cur item videndo accidentia panis sine substantia, non dubitamus esse etiam accidentia parietis

141 rietis sine pariete, & panis profani nullam esse substantiam sed sola accidentia: sicut ergo in istis recurrimus hæc non esse affingenda, nisi ratio, experientia, fides urgeat, ita & in presenti.

INSTAT secundò idem. Principia quibus intellectus assentitur ex terminis, & non propter experientias sensibiles, falsificari non possunt v. g. omne totum est majus sua parte, sed quòd quæ sunt in pluribus locis circumscriptivè, sint plura, notum est ex puris terminis, cum profectò nemo possit per ullam experientiam deprehendere, quòd totum frumentum mundi, non sit unicum granum replicatum, ergo licet non sit æquè evidens hoc principium æalia, est tamen æquè infalsificabile, nam etiam principia non omninò evidèntia sed probabilia, possunt esse omninò infalsificabilia.

RESPONDETUR, in primis licet nemo possit per experientiam ullam deprehendere, quòd sit substantia panis sub quocunq; pane, non licet inferre quòd non dentur accidentia panis sine substantia panis, ita nec ex eo quia nemo per ullam experientiam potest deprehendere, quòd totum frumentum mundi non sit unicum granum replicatum, inferri non potest, quòd unicum granum divinitus replicari non possit. Rursus aliud est, hæc quæ sunt in pluribus locis circumscriptivè, sunt plura, & aliud, quòd est in pluribus locis circumscriptivè, est plura: primum

143 illud est verum, ly enim, QUÆ pluralitatem entitativam importat: secundum est falsum & non probatum. Hinc directè negatur minor. Concedo, quòd per experientiam nemo deprehendere possit, quòd frumentum totius mundi non sit granum unum replicatum, sed nego quòd id per rationem præactam deprehendere non possit, neq; enim ex eo quòd aliquid non implicet fieri à Deo, circa aliquid, inferri debet factum jam esse. Negatur item, quòd principia probabilia æquè sunt infalsificabilia ac Metaphysica, nisi fortè sumantur secundum quòd veritatem in se continent. Et ita hoc principium, si mater est diligit filium, quia continet veritatem de ut plurimum, non potest moraliter

falsificari, sed absolute loquendo falsificari 144 potest, quomodo autem contineat veritatem principium de loco circumscriptivè occupato, supra dictum. Hinc negatur hæc propositio, principia non æquè evidèntia sunt æquè infalsificabilia.

INSTAT potest tertio. Illud principium, omne totum est majus sua parte, falsificari non potest; ergo neq; hoc principium, quòd est in pluribus locis circumscriptivè est plura.

RESPONDETUR nega: Consequi: Quia illius primi implicancia est, & conceditur ab utraq; parte; sed nego talem implicanciam posse dari in Casu secundo. Unde in Logici dictum, Certò moraliter posse oppositum contingere physicè loquendo, consequenter potest esse vera v. g. mater, 145 & non diligere filium; Certò item physicè potest contingere oppositum absolute loquendo v. g. ut ignis trige faciat, sed certò metaphysicè ne divinitus quidem oppositum sit: Certum autè Metaphysicum deprehenditur inter alia ex ipso implicat, implicat autem ne Totum sit majus sua parte, non implicat verò ut unum sit in pluribus locis circumscriptivè.

OBJICIT quinto idem. Pars non potest esse æqualis toti ne divinitus quidem; sed si posset corpus replicari circumscriptivè, pars posset esse æqualis toti, nam ubicatio circumscriptiva mensurat rem ubicatam, eò quòd palmus ubicationis correspondeat palmo rei ubicate, digitus digito. Ergo tanta est res ubicata, quanta est ubicatio ipsius, sed posset ubicatio medietatis esse æqualis ubicationi totius, si medietas replicaretur per aliam ubicationem æqualem, ergo medietas posset esse æqualis toti.

RESPONDETUR, alia est hæc propositio; pars non potest esse æqualis toti, & alia, pars non potest occupare locum tantum, quantum alias occupabat totum. Primum illud est verum, secundum est falsum, ut ostendit etiam experientia rarefactionis, ubi pars rarefacta, totum locum occupare potest, quem occupabat totum densatum: hoc autem secundum contingeret posita replicatione. Ubicatio autem circumscriptiva mensurat rem ubicatam hoc sensu, quòd quanta est ubicatio, tan-
tum

147 cum etiam spatium occupat ubicatum, ut scilicet si ubicatio sit tripalmaris, ubicatum etiam sit extensum ad tres palmos, sed non mensurat rem ubicatam secundum rationem ipsam entitatis suæ, ad quam attenditur in dicto principio, & non ad occupationem spatii.

INSTAT. Quæ sibi congruunt sunt sibi æqualia, sed medietas replicata congruet toti, ergo esset æqualis toti.

148 RESPONDETUR. Quæ sibi congruunt in eo, in quo congruunt, sunt sibi æqualia, non tamen in quo non congruunt, non autem congruunt sibi medietas replicata quoad entitatem cum toto, nec congruunt replicata pars cum nò replicato toto, sed cum replicato toto, quòd replicatum majus spatium natum est occupare, si æquè replicetur ut pars v. g. si pars bis replicetur, & totum bis, semper majus spatium occupabit totum.

DIFFICULTAS III.

De Actione replicativa.

PRÆMITTO primò. *Duplicem Actionem cogitari posse, per quam aliquid replicatur.* PRIMA, quæ appellatur actio adductiva: ALTERA, quæ appellatur productiva: per actionem adductivam, intelligitur productio solius Ubi, sine ulla actione, quæ sit terminata, ad ipsam rei entitatem, & secundam illius, in suo esse productionem.

149 Queritur ergo, per qualem actionem fiat replicatio.

PRÆMITTO secundò. *Quamvis in hac Quæstione, respiciendum sit ad præsentiam localem, qua habeatur in hoc universo, sed & universalis, id decidendum est, quia etiam extra Cælos, possunt entia replicari.* Cur non enim?

PRÆMITTO tertio *Aliquos Theologos, ut videre est apud Lug. Dis. 7. Sect. 2. & sequentibus, censere, ad salvandam substantialem conversionem, quæ fit in Eucharistia, necessariam esse reproductionem Corporis Christi, inter quos est Coninck ibidem citatus, sed aliqui, non censent quidem, hoc esse necessarium, ad salvandam substantialem conversionem, quòd expressè docet Amic: Disp. 18. de Eucharistia: Sect. 1. n. 28: ad Sal-*

vandam tamen substantialem præsentiam, seu substantialem replicationem, necessariam esse actionem productivam, ut videre apud eundem est Sect. 4.

DICENDUM est primò. *Replicationem non fieri, per actionem solam adductivam.* Ita Amic. Coninck, & alii contra Lug. citat.

PROBAT primò Amicus. Sola actio adductiva, & collatio ubi distincti, de se sufficiens non est, ad substantialiter replicandum subjectum, in loco distincto. Quod ipsum probat; Quia nulla forma potest conferre subjecto effectum formalem, quem non habet: At Ubi non continet substantialem replicationem subjecti, quia Ubi, est tantum Modus, à subjecti entitate distinctus, uniens subjectum cum loco: Ergo non continet substantialem subjecti replicationem, quia nulla forma potest conferre, nisi quòd habet in se. Ergo si Ubi non habet in se, nisi unire tantum subjectum cum loco, non poterit subjecto dare substantialem replicationem, quæ præter Unionem subjecti cum loco, includit ipsam entitatem subjecti.

RESPONDERI posset Negando, esse de ratione replicationis, ponere replicationem substantialem subjecti, esseq; argumentum, quasi de subjecto non supponente. Sufficitq; uniter te habentis substantiæ, quoad entitatem positio in duplici loco, sicut anima habet Ubi, & in pede, & in Capite, sine ulla replicatione substantiæ, habendoq; esse uniter, ita & in presenti.

152 INSTAT primò idem. Primò Naturā intelligitur subjectum, per suam entitatē, indistans à loco, quā per Ubi uniatur, formaliter loco. Ergo per Ubi, non habet formaliter, ut fiat entitativè indistans à loco. Ergo hoc debet habere ab actione reproductiva. Probatur Antecedens. Quia entitas præsupponitur ad Ubi, à quo Ubi, tantum formaliter habet, ut Uniatur positivè cum loco. Quod ipsum probatur: Quia nullum Ubi, dat formaliter subjecto, ut fiat entitativè indistans à loco, cum quo illud Unit, sed supponit illud, vel per motum localem, vel per creationem, ibi positum esseq; indistans.

RESPONDERI potest in Modalium principis,

353 cipiis, negando, prius Naturâ subiectum esse indistans, dicensq; creationem, vel motum localem, hoc solum facere, ut acquiratur hoc potius Ubi, quam aliud, ita tamen, ut ante illud non detur indistantia.

INSTAR secundò idem. Unio substantialis, non aufert subiecto, nisi esse Uniti, supponitq; illud jam aliunde habere esse, & si ponatur Unio, quæ uniebat albedinem cum hoc subiecto, unire eandem cum alio subiecto, non poterit, nec dare esse alibi: Ergo nec novû Ubi id facere poterit.

RESPONDETUR imprimis. Eadem Unio, non potest cum alio subiecto, eandem albedinem unire, quia est essentialis determinatio, tenens se etiam à parte huius subiecti, Consequenter non poterit facere,

354 ut in alio loco sit, jam autem Ubi replicativum, de Natura sua, habet rem replicare, non quidem per reproductionem entitatis, in quo convenit cum Unione, sed per replicationem ratione plurificationis Ubi, in eadem uniter posita Natura. Deinde, cum non sit de ratione Unionis, ponere in loco, sit ut illa Unio, non habeat vim replicandi, jam autem est de ratione Ubi, ponere in loco, hinc Ubi replicatum, bene poterit ponere in loco duplici.

PROBARI potest secundò Conclusio. In replicatione, vel est substantialiter præsens Petrus, vel non est substantialiter præsens: si non est substantialiter præsens. Ergo neq; illic est replicatus Petrus; Petrus enim importat solam substantiam.

355 Quod si in replicatione est substantialiter præsens Petrus. Ergo debet replicari illius substantia.

RESPONDERI potest. In replicatione, esse substantialiter præsentem Petrum, replicariq; illius substantiam, sed replicatione adductivâ, hoc est Contributivâ novi Ubi, non replicatione productivâ pluries ejusdem entitatis, & hoc modo non nisi rem replicari sufficit, & non implicat.

INSTABIS. Impossibile est replicari Paternitatem, & non replicari ipsum esse Patris. Ergo etiam impossibile est replicari Ubi, & non replicari entitatem.

RESPONDETUR. Etiam hic replicari entitatem actione adductivâ, non reproductione, præcipue, cum ipsa Paternitas, per

multos Modalium, sit indistincta Modaliter, secus per multos eorum Ubi, quamvis autem ipsum Ubi esset indistinctum, saltem non demonstratur distinguibile non esse, Consequenter in hac suppositione, replicari poterit. Deinde non potest replicari paternitas, nisi ipsum esse Patris replicetur, quia ipsa Paternitas, est nata formalisare rationem Patris; jam autem ipsum Ubi, non est natum formalisare substantiam rei, Cui competit Ubi, hinc replicato ipso Ubi, & de novo producto, non erit necessè produci, ipsam substantiam rei. *Hinc aliter.*

PROB. tertio. Tum quia, vel habet replicatum Corpus, negativâ suam præsentiâ, præter præsentiâ positivâ, ab illo Ubi replicante desumibilem, vel non habet. Si habet, replicari per actionem reproductionem debuit: si non habet: Ergo nec habet illuc suam substantiam, cum per modales, illa negativa præsentiâ sit indistincta à substantia locati. Tum quia, si non poneretur Ubi distinctû productum, non haberetur Ubi replicatum. Ergo etiam si non ponatur reproducta entitas, non erit illuc substantialiter replicatè præsens: Tum quia, si in eodem loco poneretur duplex Ubi, quod scilicet successivè aliâs esset acquirendum, non faceret in eodem loco, nisi uniter illam substantiam esse. Ergo etiam si supponatur duplex distinctorum locorum Ubi, non facit illam substantiam, nisi uniter esse. Unde ergo rogo, quoad substantiam erit, in utroq; loco? Tum quia, si Petrus Romæ existens, ponatur etiam Parisiis, daturq; scientia intuitiva ejusdem alicui, non nisi prout existit Parisiis, vel videbit illuc esse non solum Ubi illius, sed & substantiam illius. Si solum ubi: Ergo dabitur modus, sine modificato. Ergo illuc non est Petrus: si videbit etiam substantiam illius, si illa non nisi quoad suum esse uniter est, quomodo etiam videbitur Parisiis? debet enim illa substantia, prout condistincta, ab Ubi uniter esse, quia nullo modo, ut ita dicam, plurificatur. Tum quia, talis replicatio secundum substantiam, Utrobique reperibilem spectata, difficilior esset præ præsentiâ immensitatis divinæ, nam quod

Una

159 Una res non replicata ubiq; , tamen tota existens occupet spatium divisibile, habeatur ejus exemplum, vel in ipsa anima rationali, sed ut una res in se non multiplicata, & tamen occupet diffusa spatia, id longè est difficilius.

Universalius tamen, & independenter à Sententia Modalium, sic arguitur pro Conclusionem. Impossibile est, transire à Contradictorio ad Contradictorium, sine sufficienti mutatione. Ergo & à non esse præsens per substantiâ, ad esse præsens per substantiam. Sed nisi ponatur productio iterata ipsiusmet substantiæ, non dabitur ulla sufficiens mutatio ad transitum, ad esse præsens per substantiam. Si enim esset aliqua mutatio, esset

160 ipsummet Ubi. Sed hæc mutatio, non est sufficiens. Tum quia non datur ullum superadditum Ubi. Tum quia quamvis daretur superadditum Ubi, illud Ubi ipsammet substantiam, quoad esse substantiale, & faceret esse non Uniter substantialiter, & non faceret esse non Uniter, faceret quidem esse non Uniter substantialiter, quia aliâs corpus non esset substantialiter in duobus locis; non faceret autem esse non Uniter substantialiter, quia tua positio est substantiale illud esse uniter se habere, quoad substantiam, & replicari non nisi secundum Ubi, & si Ubi illud faceret esse substantiam, non Uniter substantialiter, hoc ipso reproductionem adferet substantiæ, quia esse Uniter substantialiter, importat Uniter positum ipsum esse substantiale. Ergo & esse non Uniter, sed pluriter substantialiter, importat pluriter positum esse substantiale. Sicut enim Uniter identificatur Uni, non pluribus substantiis, ita esse pluriter substantialiter, identificari debet pluriter posito, ipsi esse substantiali.

DICENDUM est secundò. *Positâ actione reproductione, non est necesse superaddere ullum Ubi.*

PROBATUR primo. Quia huius superadditionis, nulla necessitas.

PROBATUR secundò. Quia positâ productione uniter substantiæ, non est necesse addere illi Ubi quodpiam distinctum, ut supra probatum est: Ergo etiam positâ productione pluriter ejusdem substantiæ,

non est necesse addere illi Ubi distinctum. 162

PROBATUR tertio. Ipsum Ubi, si pluriter ponatur sufficiens, est sibi, ut sit in pluribus locis, vel bis in eodem: Ergo etiam ipsa substantia pluriter posita, in circumstantia indistantiæ, erit sibi sufficiens, ut sit in pluribus locis; Sicut enim tu dices ipsum Ubi, esse sibi rationem formalem indistantiæ, ita pluries substantialiter posita substantia, in circumstantia indistantiæ, est sibi ratio formalis præsentiæ.

DICENDUM est tertio. *Implicare ut salvetur replicatio sine reproductione ejusdem entitatis.*

PROBATUR primo. Quia impossibile salvare transitum, à Contradictorio ad Contradictorium, sine sufficienti mutatione, quæ non potest ostendi in replicatione, nisi ponatur reproductio, quia si esset aliqua mutatio, esset à duobus locis indistantia, de hac ipsa quaeritur, quomodo haberi possit, ita ut utriq; loco substantialiter conjungat locatum, si ipsum locatum in se uniter est.

PROBATUR secundò. Quia si daretur prædictus modus replicationis, vel esset Uniter, non nisi substantialiter illa substantia replicata, vel esset pluriter; Si esset Uniter, Ergo non esset in utroq; loco, quoad substantiam. Si pluriter quoad substantiam, quomodo id habere potest, sine plurificatione ut ita dicam substantiæ, Verbisq; in præsentia discrepant, pluriter esse quoad substantiam, & plurificari quoad substantiam.

PROBATUR tertio. Quia esse indistans, 164 est concretum, ex locabili & ex indistantia. Jam autem, si non esset duplex indistantia, non posset esse aliquid in duplici loco. Ergo etiam si non sit pluriter Substantia, non potest esse in pluribus locis substantialiter, quomodo autem est pluriter substantialiter, sine plurificatione substantiæ? Et certè, ut sit Substantia uniter in loco, non sufficit sola indistantia formalis, sed requiritur ipsum esse v. g. substantiæ, quod debet necessariò supponi productum uniter. Ergo etiam ut sit Substantia pluriter in loco, non sufficit sola indistantiæ formalitas, sed requiretur pluriter ipsum esse substantiæ, quod non potest esse, sine reproductione.

Sol-

165 *Solvuntur Objectiones.*

OBJICITUR primò. Nulla est necessitas multiplicandi has productiones, sufficitq; hoc fieri per Ubi distinctum.

RESPONDETUR. Major est multiplicatio Entiū per Oppositos, quam per Nos. Major enim est multiplicatio, si dicantur nova Entia produci, quam si dicatur, unum idemq; reproduci. Nam ex priori productione, sequitur poni plura entia, ex reproductione autem sequitur poni, non nisi unum Ens, licet pluriter. Deinde adest etiam necessitas, quia Utroq; non potest intelligi substantialiter præsens locale.

166 **O**BJICITUR secundò Lug. Angelus, quia erat in hoc palmo spatii, sine ulla replicatione retento illo palmo, potest se extendere, ad alios duos palmos, sed solum per productionem novæ præsentia. Ergo etiam eodem modo, poterit à Deo poni in spatio distanti, non positâ novâ productione, sed positâ solâ novâ præsentia.

RESPONDETUR. Missis aliorum responsionibus, imprimis quòd argumentum hoc, procedat à minori ad majus, viâ affirmationis, ad eum modum, quo si quis probaret, posse animam informare partes materiae non aggeneratas, quia potest aggeneratas, argueret enim à minori ad majus viâ affirmationis, ita & in præsentia, difficilius enim est, esse in pluribus locis ædæquatis, hinc non potest per idem salvari illa præsentia entis replicari, per

167 quod salvatur aliàs præsentia prædicta Angeli. Disparitas etiam in hoc est, quia Angelus, ut possit se intra suam Sphæram extendere, habet principium in seipso, hoc est actum suæ voluntatis, & virtutalem suam locabilitatem, non est autem principium, quod salvet esse aliquod ens in duplici loco, sibi adæquato, habendo præsentiam suam non solum localiter, sed etiam quoad suum substantiale esse, nisi ponatur reproductio illius pluriter positæ substantia. Ea autem quæ aliàs de Angelis urgentur, & ex suprâ dictis, & ex Materia de Angelis solvi debent.

OBJICITUR tertio. Si ponatur, quòd in uno loco possit corpori replicato, convenire unum prædicatum, non convenire in

168 alio, licet illa cæteroqui impossibilia inter se naturaliter sint, evertetur principium assumptum à Trident. quia evertetur principium, de concomitantia, vi cuius replicato Corpore, censet Trident: per concomitantiam sequi sanguinem.

RESPONDETUR imprimis, Querendo ex oppositis, cum concedant posse in uno loco convenire uni, quod non convenit alteri, modò prædicata non sint impossibilia, quomodo per illos non evertatur principium de concomitantia, cum in utroq; casu auferatur concomitantia. Porro concomitantia à Trident: requisita est circa ea prædicata, quæ rei ante replicationem, & non vi replicationis conveniunt. Sed ratione Unionis, de cuius principii veritate, nihil nostrâ Conclusionem diminuitur.

INSTABIS. Effectus qui jam productus est, exigit à Divina virtute ne reproductatur.

RESPONDETUR. Effectus quamvis prodierit à Divina virtute, hoc est, illo operante, habeatq; statum existentia, continetur tamen virtualiter in omnipotentia, nec enim per hoc, quia effectum Deus produxit, privavit se suâ omnipotentia, quæ omnia possibilia continet.

DIFFICULTAS IV.

An in eodem loco possint plura corpora poni?

170 **S**UPPONIMUS non posse id fieri naturaliter, ipsâ experientia id ostendente, etiam consensu quantitati tribuente impenetrationem, quæ tamen quantitas corpora sequitur, restat querere, an id possit fieri Divinitus.

DICENDUM est. In eodem loco, posse divinitus esse duo corpora, quòd autem dicitur de duobus, idem de pluribus sentiendū est.

PROBATUR primò. Quia hoc non implicat Contradictionem, ut constabit ex solutione argumentorum.

PROBATUR secundò. Quia de facto contigit ea penetratio, ut cum clausis januis intravit Christus, & cum corpusculum ejus Sanctissimū enixa est Beatissima.

RESPON-

171 **RESPONDEBIS.** Transisse Corpus non pertransito medio.

CONTRA. Posito quòd Corpus ita possit transire, non accipientur verba Scripturæ ut sonant, quomodo enim propriè dicetur, quòd transeat clausis januis, si per mediā januiam non transeat, jam enim quòd sint clausæ vel non clausæ fores, nihil pertinere ad illum motum, impertinensq; esset illius clausuræ circumstantia.

PROBATUR tertio. Quia, quòd in eodem loco corpora se non compatiuntur, facit vel illorum quantitas, vel ut alii volunt impulsus, quæ omnes Causæ divinitus impedibiles sunt.

OBJICIUNTUR primò paritates aliquæ.

172 **P**RIMA PARITAS. Partes temporis, quæ sunt partes quæritatis successivæ, non possunt esse simul tempore, Ergo nec partes quantitatis permanentis.

RESPONDETUR. Si simul essent partes quantitatis successivæ, hoc ipso non essent prius & posterius, quod tamen requirit definitio Temporis. Unde sicut prius & posterius non potest esse simul, ita nec partes temporis, nihil autem simile deponit definitio quantitatis permanentis.

SECUNDA PARITAS. Non potest idem esse æquale duobus quantis, si sit æquale uni, Ergo nec in duobus locis, cum unus sit æqualis locato.

173 **RESPONDETUR.** Si sit replicatum quantum, non uni tantum, sed & duobus, poterit esse æquale, accessu scilicet æquivalentis multiplicationis, consequenter eodem titulo poterit esse locatum æquale duobus locis, sed quia hic non attenditur ad replicationem quantum ad præsens, aliter solvitur hoc argumentum, quòd scilicet non possit esse idem æquale duobus quantis, in quantum ex illis consurgit tertium quantum majus singulis distributivè acceptis, secus si non consurgat majus, illis, cum autem in uno loco positus duobus corporibus non sit majus, hinc utriq; illorum potest esse æqualis locus.

OBJICITUR secundò. Si possibile esset in eodem loco, poni duo corpora, sequeretur locum illum & esse à priori corpore occupatum, & non esse: esse ut supponi-

174 tur, non esse autem, quia ab alio Corpore impleri posset, & de facto per miraculum ut dicis impletur.

RESPONDETUR. Licet ab alio etiam corpore, ille locus impleatur, non sufficit ut non dicatur impleri ab illo corpore, quia impletur non per exclusionem aliūs corporis, sed per exclusionem negationis sui corporis, in illo loco. Simile quid contingit, si duæ totales formæ eandem materiam informant.

OBJICITUR tertio. Ponamus duo gravia penetrari illa, & moveretur deorsum, ut supponitur, & non moverentur, quia tunc deberet fieri alia nova penetratio.

RESPONDETUR. Cum supponantur illa gravia penetrata, jam non erit necesse, ut se de novo penetrent, non penetrabunt etiam locum, quia hic natus est cedere & ambire locatum. Unde tota difficultas, quare duo corpora non possunt esse in eodem loco, non est ex ratione loci, sed ex ratione corporis, prius locati impediens collocationem aliūs secum corporis, quâ ipsâ repugnantiâ sublatâ, loco extrinseco, perinde erit penetratum, vel non penetratū ambire, duobusq; cæteroqui æqualibus corporibus idem jam sufficere locus.

AD D O. Si duo Corpora eandem haberent figuras & qualitates, discerni à seipsis non possent, si verò haberent plures colores diversos, fieret color ex duobus conflatis. Si autem illa Corpora haberent duas qualitates contrarias, dicit Lugo, quòd agerent mutuo contra se, penetratio enim non impedit, sed potius juvat actionem, quia majorem præsentiam intimioremq; illa principia contra agendi haberent.

DIFFICULTAS V.

De divisione in locum realem & imaginarium &c. &c. & de Oppositis loci.

De divisione in locum realem nihil restat dicere, quod non sit tactū suprâ. De loco imaginario aliqua perstringenda.

PREMITTO. Quid sit Spatium imaginarium.

EXPLICANT primò Aliqui, quòd nihil aliud sit quam negatio veri Corporis, aut

Rrr

veri

177 veri Spatii, quod verum Spatium & verum Corpus replere posset.

CONTRA est, quia illa negatio esset negatio negationis, esset enim negatio repugnantiae quominus in illo (si detur) existat corpus, jam autem ipsa repugnantia, est negatio. Deinde non attingit ullo modo hæc explicatio formalitatem imaginarii, meræ enim negationes, non sunt quid imaginarium.

EXPLICAT secundò Lug. Disp. 5. de Eucharistia. Quòd nihil aliud in re sit, nisi quod unum Ubi fundet talem distantiam ab alio tali, Ubi & ita quando dicimus, quòd Petrus sit hîc, nolumus significare aliquod spatium imaginarium, cur potius sit præsens, sed solum volumus significare Petrum tale Ubi habere, per quod tantum vel tantum distat ab aliis præsentis.

CONTRA. Tum quia explicari hîc debuit Locus imaginarius, per Ordinem ad quem formatur quæstio, an in illo sit, nec nê Deus, indubiè autem ubi est, aliquod Ubi, jam illuc est Deus. Tum quia hæ ipsæ præsentiae salvari solent per spatia imaginaria, non ergo ipsæ sunt spatium imaginarium. Tum quia sine ullo Ubi vero potest esse adhuc quæstio de Ubi imaginario.

EXPLICAT tertio Recentior Suar: Spatium imaginarium non aliud esse, quàm spatium reale positivum, sub tali distantia, ad puncta fixa à tali præsentia occupabile. Dicitur autem imaginarium, quòd illud imaginemur, quasi actu existēs sub certa distantia ad puncta fixa.

CONTRA, hoc ipso, quia illud spatium imaginarium est, Ergo non est spatium reale positivum, ex alia etiam parte spatium istud imaginarium, non est merè spatium non existens, ut vult recentior Suar. querere ergo restabit quid sit?

COMMODOUS dicitur ex Valq: Arriag: Ovied: Quòd spatium imaginarium nihil aliud sit, quàm spatium mente confictum, quod in re ipsa nihil est.

RATIO Communis est, quia hîc spatium concipitur tanquam existens ab æterno. Si existens ab æterno, cum non sit quid increatum, seu Deus, non etiam est quid Creatum, quia nihil est Creatum ab

æterno. Ergo debet esse nihil. Notione hæc spatii imaginarii traditâ. Sit:

Punctum Difficultatis I.

An DEUS sit extra Cælum.

DICENDUM est: DEUM esse extra Cælum in seipso. Ita recentior Suar: cum pluribus quos citat.

PROBATUR primò Auctoritate Sacrae Scripturae & Patrum: Nam Scriptura expressè docet. DEUM esse excelsiorem Cælis, & quòd Cæli illum capere non possint, Augustinus de Cognitione veræ vitæ cap. 29. dicit de DEO; *Totus extra omnem locum.* Similia habet Damasc: Lib: 1. Fidei C. 17. Athan: Epist: 1. ad Serap: Greg: lib. 2. Moral: C. 8. & Richar: Victorinus Lib. 7. de Trinit: C. 23. *Si essentialiter Ubiq: est, Ergo & Ubi locum est, & Ubi locum non est, erit itaq: & intra omnem locum, erit & extra omnem locum.* Quæ omnia ut sonant accipi nihil vetat.

PROBATUR secundò. Nihil illud quod est extra Cælum, ita se habet ac nihil mundi antequam mundus esset, sed quando erat nihil mundi, seu antequam mundus esset, Deus erat in seipso. Ergo extra Cælum est in seipso, Minor est certa apud Catholicos, sumiturq: ex Phrasi August: in Psalmum 122. & ex Tertull. Lib. Adversus Praxeam Cap. 5. & Divo Bernard: Lib: 5. de Considerat: quorum textus vide apud eundem Suar: Major probatur. Quia sicut nihil mundi hujus, ante hunc mundum, erat nihil, ita nihil Mundorum possibilium, & nihil rerum ponibilium, verè est nihil, & sicut nihil mundi hujus, antecedeat æternitate, positivum mundi hujus, ita nihil possibilis alijs & alijs mundi extra hunc, antecedit æternitate positionem illorum.

Hic ipse Medium terminus, sic aliter proponitur

Prius illo instanti quo Deus creavit primum, quid ex Mundo hoc, vel verum erat dicere, est negatio DEI in seipso existentis, vel non erat negatio DEI in seipso existentis. Si erat negatio DEI in seipso existentis, Ergo falsa sunt dicta Patrum dicentium, DEUM ab æterno extitisse in seipso, Quòd si in illo priori non fuit nega-

181

182

183 tio DEI in seipso existentis, nec extra Cælum erit Negatio DEI, in seipso existentis. Deinde annihilat Deus mundum hunc, illo annihilato præter extrinsecam existentiam mundi nihil mutatur in DEO, si nihil mutatur, eodem se modo habet ut antè. Ergo quoad sua extrinseca, non desinit hîc esse ubi desit mundus esse. Quòd si non desit quoad sua intrinseca illuc esse, ubi mundus fuit, quoad sua intrinseca, etiam extra mundum erit. Denique, illuc ubi potest Creatura existere, potest existere Deus, tunc quæro vel incipit illuc esse una cum Creatura, vel non incipit, sed supponitur esse, si supponatur esse, habetur intentum: si incipit, Ergo quoad exercitium non est immensus, quod tamen concederetur illi, datâ existentia Deitatis in illam & ipsa, etiam extra Cælum, concedendumq: est si nihil obsit nihil autem obstat.

CONFIRMATUR primò. Existentia DEI in seipso ex una parte non dependet ab ullis spatiis, & distantis, & locis existentibus actu, quod ipsum probatur. Tum quia non dicit Ordinem ad aliquid à se distinctum, sed habet se per modum alicujus immanentis. Tum quia de facto ab æterno Deus extitit, & tamen ab æterno Deus erat in seipso ex mente Patrum, Ergo esse in seipso ab existenti spatio non dependet, & ex altera parte eadem existentia DEI est necessaria, est enim ipsa ejus immensitas radicalis, Ergo cum necessaria sit, etiam extra Cælum Deus ponet, extra quos ut in se sit spatio Physico non indiget. Et certè quæro, an hoc mundo ita circumscribatur Deitas, ut totum esse DEI concludatur, hoc mundo, non solum esse, ut ita dicam locale, sed etiam esse DEI, in se. Si non concluditur. Ergo est extra mundum in se: si concluditur.

185 Ergo non ita se habet Deus respectu nihili Mundorum possibilium, ac se habuit respectu nihili mundi præsentis, quia quando erat nihilum mundi præsentis, erat Deus in se per Patres. Porro nomine DEI extra Cælum in se existentis intelligitur Divina immensitas, quam non est necesse, alicubi de novo poni, licet ut aliquid dicatur ab illa indistare, & ut dicatur esse

186 formaliter in loco, necesse sit ponere locum aliquem, vel corpus aut ens aliquod. Ly autem Ibi vel Ubi accipitur hîc non pro Ubi vel Ibi locali. Sed quantum ly Ubi vel Ibi, est quid commune ad locum, & ad existendum in seipso, ad eum modum quo P. P. quærentes, ubinam ante mundum conditum Deus fuerit, dicunt illum fuisse in seipso. Et jam tunc ubi sumitur prout quid commune ad existendum in seipso.

CONFIRMATUR secundò. Quasi à definitione, DEUM esse extra Cælum in seipso nihil aliud est, quàm DEUM eam habere immensitatem, vi cujus ita se habet, ut nulli verum sit negationem DEI esse, ut verè nunquam quoad sua intrinseca locum acquirat, sed hoc debet concedi, quia alias quoad sua intrinseca mutaretur Deus. Ergo.

CONFIRMATUR tertio. DEUM esse extra Cælum, in seipso non implicat, est item conforme Phrasi Patrum. Ergo hoc concedendum est.

PROBAT tertio Recentior Suar: Quia Deus, per suam id habet immensitatem, ut essentialiter sit actu illuc, ubi potest esse Creatura, sed potest esse creatura extra Cælum. Quod probat. Creet Deus novum mundum contiguum empyreo, & super illum creet Angelum, annihilat mundum intermedium, inter Angelum & Em-pyreum, & tamen Creatura manebit extra empyreum; vel si te hæc imaginatio offendit, pone illum Angelum Creari sub superficie concava alijs Cæli.

188 OBJICITUR primò. Esse extra Cælum, est esse per aliquam habitudinem ad Cælum, hæc autem habitudo est habitudo distantiae, distantia verò rebus non convenit nisi ratione quantitatis, quâ Deus caret.

RESPONDETUR. Negari posse imprimis minorem, quia cum Deus erat in seipso ab æterno, non erat per habitudinē, ad hunc mundum, sic nec modò, si ponatur DEUM extra Cælum existere, dicet habitudinem hanc. Deinde quamvis distantia rebus conveniat non nisi ratione quantitatis, hæc debet esse non in Ubicato, sed ratione negationis quantitatis interceptibilis inter Ubicatum & Spatium, Ubi sup-

Rrr 2

poni-

189 ponitur Ubicatum esse, quod etiam in presenti de DEO verificabitur, inter quem & inter, *Extra Celos*, nulla est interceptibilis quantitas.

OBJICITUR secundò. In nihilo Deus esse non potest, extra Cælum nihil est.

RESPONDETUR in nihilo, per Coexistentiam DEUS esse non potest, quia coexistentia duorum existentiam importat; Nihil autem cum non existat, nec potest dici DEUS illi coexistere. Caterum falsum est quod improprie in nihilo, proprie autem in seipso existere non possit, etiam si illuc nihil sit. Vel certe extra Cælum nihil est non ita ut excludatur esse, DEI etiam in seipso, sed ut excludatur omnis Creati existentia.

190 OBJICITUR tertio. Si DEUS esset extra Celos, & esset extra illos ut supponitur, & non esset, quia nullibi esse, idem est ac non esse, DEUS extra Cælum nullibi esset. Ergo extra Celos non est.

RESPONDETUR. Nullibi esse cum exclusione solius loci physici & realis extrinseci; Nego quod idem sit ac non esse, nullibi tamen esse cum exclusione tam loci extrinseci, quam modi essendi in se, hoc demum erit nullibi esse.

OBJICITUR quarto. DEUS non potest operari extra mundum, nisi ipsum ponat, seu nisi ipsum locum Corporeum ponat. Ergo ex eo quod Deus extra Celos operari possit, non recte colligitur esse illuc DEUM.

RESPONDETUR. Negando Antecedens.

191 Jam enim ante positionem loci, potest illic ipsam positionem loci operari. Deinde, istud extra duplex est quoddam locale, & sic DEUS non est extra hunc mundum; aliud extra negativum, hoc est non intra hunc tantum mundum, & sic DEUS est extra Celos.

INSTABIS primò. Sufficit quod DEUS sit ibi ubi operatur, non antè, sed solum tunc, cum operatur. Ergo extra Celos non est.

RESPONDETUR, ex prædicato efficientis, sufficeret ut DEUS sit non antè, sed tunc cum operatur illuc ubi operatur, sed non sufficit ex prædicato immensitatis & immutabilitatis, quoad intrinsecum.

INSTABIS secundò. Si Deus creet Ange-

lum non in mundo, per hoc non debet dici quod eum creet extra mundum, sed quod eum creet nullibi. Ergo nec DEUS debet dici extra mundum existere.

RESPONDETUR, Negando Antecedens. Creabiturq; illi Angelus nullibi loci extrinseci, sed non nullibi, ut excludat esse Angelum illuc ubi est.

INSTABIS tertio. Si DEUS creet Angelum extra hunc mundum, in spatio aliquo Corporeo simul producto, & postea annihilat illud spatium non annihilato Angelo & immoto relicto, tunc Angelus esset extra Celos non nisi ampliative, nec esset jam Ubi erat prius, sed esset nullibi jam enim illi auferretur ratio formalis essendi extra Cælum, quia hæc petitur ab extremitate locali; & sicut sublata quantitate tollitur extremitas partium, sic sublato Corpore tollitur extremitas localis.

RESPONSUM supra; Duplicem esse extremitatem Positivam & Negativam. Extremitas positiva tunc tollitur, hæc enim dependet à loco sicut extremitas partium à quantitate, sed extremitas negativa hoc est, quod non in Cælo esset tunc Angelus, verè non tollitur, quod si non tollitur entitati illius Angeli verè coexistit DEUS, ita ut inter DEUM & Angelum nihil sit interceptibile? Si coexistit tunc Angelo DEUS, Ergo & antè jam illuc erat, nam ut dicebam Ubi potest esse immensitas DEI, jam illuc est.

OBJICITUR quinto. Si DEUS est extra Cælum, idè esset quia nisi antecederet illuc esset, mutaretur, incipiendo illuc esse, sed non mutaretur, quia DEUS potest reddi præsens huic mundo sine ulla sui mutatione.

RESPONDETUR, redditur DEUS præsens huic mundo, & redditur non præsens, si cesset mundus sine ulla sui mutatione, quia Ubi illud intrinsecum DEI, semper est immutabile, nec dependet ab extrinsecum Corpore, sed si illud, Ubi essendi, scilicet in seipso, non haberet DEUS illuc, ubi ponitur Mundus, verè inciperet esse etiam quoad sua intrinsecum. Quando autem Aristoteli negat 4. Physic. C. 4. aliquid posse esse in seipso, intelligendus est quod nihil posset esse in seipso tanquam in loco extrin-

195 extrinsecum, fortè etiam hanc præsentiam DEI non poterat inferre, quia putabat mundum alium esse impossibilem, Consequenter non putabat debere esse extra Celos in seipso DEUM.

Punctum Difficultatis II.

An DEUS sit in spatiis imaginariis.

DICENDUM est. Si esse in spatiis imaginariis sit idem ac extra Cælum, DEUS est in spatiis imaginariis; si autem esse in spatiis imaginariis sit ac existere in spatiis, quæ noster intellectus fingit & imaginatur, in talibus spatiis non est nemine cogitante. Prima Pars probata supra. Secunda Pars

196 PROBATUR primò. Si DEUS daretur in spatiis imaginariis quæ talibus, vel daretur actu nemine cogitante, vel non nisi nobis cogitantibus. Si nobis cogitantibus, Ergo non datur, sed cogitatur dari; si autè datur in spatiis imaginariis actu nemine cogitante, Contra erit; quia quod non est nemine cogitante, in eo non datur DEUS nemine cogitante, quia hoc ipso illud ipsum jam esset nemine cogitante, quia cui convenit aliquid reale nemine cogitante, illud in quantum hoc prædicatum illi convenit, est nemine cogitante, præsentia autem actualis DEI est aliquid reale.

PROBATUR secundò. Si DEUS esset in Spatiis imaginariis quæ talibus, coexistere tunc DEO spatia imaginaria quæ talia, vel non coexistere? Si coexistere, idq; ut supponitur nemine cogitante. Ergo & existerent nemine cogitante, quia à coexistere supponitur existere. Quod si illa spatia non coexistunt DEO nemine cogitante, Ergo nec DEUS est in illis nemine cogitante, coexistere enim debet DEO, id in quo est DEUS. Et certè si DEUS esset in Spatiis imaginariis quæ talibus, esset in nihilo rei, sed non potest esse nemine cogitante in nihilo rei, in nihilo enim esse, est non esse, sicut enim nihil esse, est non esse, ita in nihilo esse, est non esse, aut in nullo esse. Quod si in nullo est, falsa erit particularis, in aliquo est. Ergo falsa ulterius erit particularis, in spatiis imaginariis est. Ratio horum omnium à priori est,

198 quia non & nihil sunt particule sublativæ esse, hinc in nihilo esse, est non esse.

PROBATUR tertio ex Vsq; DEUS non est in Chymæra nemine cogitante. Ergo nec est in spatiis imaginariis nemine cogitante.

RESPONDET HURTAD: Disparitatem esse, quia chymæra non apprehenditur tanquam intercapedo quædam, apprehenditur autem ut intercapedo spatium imaginarium.

CONTRA. Intercapedo illa quæ apprehenditur non est nemine cogitante. Sicut nec chymæra. Ergo utroq; non erit DEUS.

OBJICITUR primò. Auctoritas Augustini, Lib: 11. Civic: Cap: 5. Ubi sentit: Vaniloquium esse. Si dicas DEI substantiam à tantis extra mundum Spatiis absentem esse.

RESPONDET August: tantum vult DEUM esse extra Celos, nihil autem ait de spatiis imaginariis.

OBJICITUR secundò. Tempus imaginarium non est aliquid plus quam spatium imaginarium. Sed DEUS verè existit in tempore imaginario. Ergo verè etiam existit in spatio imaginario.

RESPONDETUR, etiam in tempore imaginario quæ tali, non existere DEUM nemine cogitante, licet existat in tempore imaginario, materialiter accepto.

OBJICITUR tertio. Si DEUS non est in Spatiis imaginariis, sequitur DEUM proprie moveri localiter; DEUS enim non est in Spatiis imaginariis, sed solum in hoc mundo, moveat motu recto mundum, 200 versus spatia imaginaria, tunc de novo jam illic DEUS inciperet esse, ergo moveretur.

RESPONDETUR, DEUM non posse moveri ad spatia imaginaria, quæ talia, nisi imaginariè, extra Celos etiam moveri localiter non potest, quia extra Celos in seipso existit non potestq; moveri ad seipsum, & si spatia imaginaria accipiantur materialiter hoc est pro esse extra Celos, sic est in illis.

OBJICITUR quarto. Quod est in aliquo non tanquam forma in materia, nec pars in toto, nec tanquam genus in specie, nec tanquam effectus in Causa, nec tanquam invasatum in vase, illud est verè in alio tanquam in loco, DEUS autem nullo

201 ex predictis modis est in spatiis imaginariis. Ergo est in illis tanquam in loco.

RESPONDETUR. Negando Subiectum minoris, quia Deus nullo modo est nemine cogitante in spatiis imaginariis. Consequenter dicitur DEUM extra Caelos posse aliquid creare, idque nemine cogitante, sed non creare nemine cogitante in spatiis imaginariis quā talibus. Addo diversas esse has propositiones, Deus est extra Caelum, & Deus est in eo, quod est extra Caelum: prima propositio est vera, & significat Deum esse in seipso, secunda est falsa. Unde etiam per Patres vera fuit hæc propositio, Deum fuisse in seipso ab æterno, & tamen falsa fuit fuisse in nihilo, cum tamen illud extra Caelos, sit omnino nihil.

202 Obijciuntur quintò. Si Deus non esset in Spatiis imaginariis, sequitur Deum posse distare à seipso. Creet enim Deus tres mundos sibi contiguos, tunc imprimis in lateribus interceptis non esset, quia inter latera supponimus nullum intercepti corpus actu, sed tantum interceptibile esse. Si autem inter latera non esset. Ergo inter se positum in uno mundo, & inter se positum in altero mundo medietate aliquid, Ubi Deus non esset. Imaginemur rursus medium illum mundum annihilari, non motis nec annihilatis extremis mundis, in quorum utroque extremo esset Deus, & non esset in medio, Medium enim est Spatium imaginarium, Consequenter tunc Deus distaret à seipso.

203 RESPONDETUR. Respectu illius Medii esset Deus in seipso, adeoque adhuc non distaret à seipso, Spatium autem illud imaginarium, non est, nisi materialiter.

COLLIGES. Nec in vacuo, quā tali DEUM esse, sed esse DEUM in seipso, vacuo posito.

Punctum Difficultatis III.

De Opposito loci quod est Vacuum?

QVÆRES PRIMò. Quid est Vacuum? Non accipitur hic vacuum pro otioso, vel pro corpore carente eo intra-posito, ad quod artificialiter vel naturaliter instituitur continendum, quo sensu putamen nuncis est interdum vacuum supple nucleo.

Nec accipitur hic vacuum pro negatione 204 Corporis simpliciter, quia Phil. 1. Cæli tex: 59. & 7. Cæli tex. 27. expresse negat dari vacuum extra Caelos, quamvis illic sit negatio corporum: accipitur itaque vacuum privativè, prout hic de illo Philosophi, qui cum Aristot. 4. Physic. tex. 60. 65. 76. & 1. Cæli 89. definiunt vacuum, Est locus carens corpore.

Sed difficultas est, quomodo vacuum sit locus, si enim est locus, Ergo est superficies corporis continentis, si est superficies corporis continentis. Ergo est Corpus & non privatio Corporis. Duplici id viā explicari potest. Imprimis entia connotativa, si sint negationes, non raro assumere in recto illa positiva, super quæ fundatur illa negatio, & sic, quia tenebræ, seu

negatio lucis fundatur in aère, ideo in definitione tenebrarum ponitur aër, cum formali carens luce, hocque toties evenire solet quoties connotativa entia volumus describere quid in re sint. Porro vacuum est etiam aliquod non esse, quod non esse fundatur in esse corporis, cujus latera, ita sunt collocata, ut medium interceptum inter illa latera corpore non impleatur, adeoque, formalis sit negatione corporis implentis. Aliā viā hoc idem explicatur, in definitione vacui ly locus assumitur, quia scilicet dupliciter spectari potest vacuum. Primò in quantum continetur & interceptum à loco circumposito. Secundo accipi potest pro ipso continente & interceptante vacuum. Secundo hoc modo 206 acceptum vacuum est locus carens corpore, locus enim illam carentiam ambit. Primo autem Modo acceptum Vacuum est carentia Corporis, prout connotat locum.

Dicitur itaque vacuum locus ut distingatur à negatione Corporis, quæ est extra Caelos, estque id, quod quodammodo ambit illam negationem, dicitur carens corpore, accipiendo ly Corpus pro quocunque indeterminato Corpore. Caterum rigo- 207 rose loquendo hæc definitio, non est nisi speciei antonomastica vacui, hoc est vacui Materialis, de quo in presenti agendum fuit Philosopho, nam expellatur aër totus ex cubiculo, succedant in locum ipsius An-

geli,

207 geli, vel plures, vel unus, Sphæræ suæ locabilitate, implens spatium, quod aër occupabat, ille locus carebit corpore, eritque vacuum materiale, licet non sit vacuum simpliciter.

QUÆRITUR secundò. Possitne dari vacui?

Respondet communis Philosophia, Naturaliter non posse dari, posse divinitus.

RATIO prima. Quare vacuum naturaliter dari non possit. Quia indigent influxu celesti sublunaria, qui impediretur vacuo.

RESPONDET Arriaga. Sufficit per latera participari hos influxus, necesse necesse optimum semper influxum haberi, sicut nec illum habent flores sub denso recto collocati. Addit recentior Suar: Quod eadem corpora, quæ tantā vi ducuntur ad impediendum vacuum, possint eadem vi attrahere corpora ad contiguitatem recuperandam, si eā tantum indigeant ad recipiendos influxus Cælestes.

SECUNDA RATIO est ex Arriaga. Quia dato, vacuo daretur penetratio Corpori, quod enim abiret expulsū corpus, cum mundus totus sit plenus, nisi penetrarentur corpora.

RESPONDET recentior Suar: Cum infra empyreum rediit Christus, appariturus S. Paulo, non erat necesse fieri penetrationem corporum, quamvis mundus sit plenus, nec item datum est vacuum, cum Sanctus Paulus cum corpore (quod de se ille non negat, quamvis etiam non affirmet) translatus est in tertium Caelum. Hæc

209 Responsio

NON SATISFACIT, quia probabile est non realiter esse motum corpus Christi de Cælo, sed id fecisse Angelos in corpore, hic & nunc fabricato, sicut in veteri Testamento apparebant in Persona Dei. Posito etiam quod realiter ipse Christus apparuerit, facile est concedere factam penetrationem, donum enim penetrabilitatis, non otiose datur corporibus glorificatus, immò probabile est non esse in potestate corporis beati, exercere vel non exercere donum penetrabilitatis, sicut non est in potestate beati reddere corpus suum caræ claritate. De Sancto etiam Paulo nullum est fundamentum fuisse, illum cum corpore in Cælo, positoque quod fu-

erit, facile est dicere suppletum fuisse miraculose hunc defectum vel rarefactionem factam. Unde etiam dicit Arriaga, quod ad supplendum locum in mundo, ejus materiæ, quam Christus in Cælum secum tulit, produxerit aliquid Deus materiæ novo. Hæc ratio potest sustineri ut vides.

RATIO secunda, est quā utitur recentior Suar: quia scilicet vacuum est divisio quedam, & habet se per modum vulneris inflicti huic magno mundi Corpori.

RESPONDERI potest, nihil exinde convinci, quia per similitudinem declaratur res, non autem ratio adfertur. Rursus cum vulnus possit naturaliter fieri, poterit etiam Naturaliter fieri vacuum. Denique dici potest, Si patitur Natura divisionem, quæ sit aëris ambulatione, aliasque divisiones, cur etiam hanc non patietur?

Hoc tamen totum ulterius referri potest in virtutem à Natura insitam corporibus attrahendi alia corpora, ut docuit Vasquez, quam virtutem inesse à posteriori experientie probant, & ita, ut si ex fistula extrahatur aër sequitur aqua, & si orificium diligenter obstruas fistulæ aqua plenæ, ita ut non sit modus, quo novus tubintret aër, etiam aperto orificio non effundetur aqua, sunt & alia experientia, quas & usus præsentat & referunt impressi.

Meminit Aristot. Argumenti 4. Physic. tex. 53. Probat is dari vacuum naturaliter, eo quod motus non possit fieri in pleno sine penetratione. Sed sufficit quod cedat aër vel corpus, per quod fit motus, ita ut aër motu expulsus aut corpus succedat in spatium à corpore moto desertū, licet proximioribus non nihil commotis partibus.

Quod autem divinitus possit dari vacuum, nemo dubitat ex illo principio. Quia non implicat. Probabilius tamen est Angelicæ virtute illud dari non posse, quia quamvis connexio ista corporum finita sit, non sequitur ab Angelo illam superari posse, nam connexio accidentium cum substantia, impenetrabilitas item corporum, est quid finitum, ab Angelis tamen fieri non potest. Ulteriusque hoc exinde suadetur, quia cum impletio hæc & carentia vacui sic

213 sit bonum Universi, videtur Angelus potentiam non habere, ad causandum malum universi, cumq; Angelis tribuatur vis agendi in corpora, vel causandi motum, vel applicandi activa passivis, infertur vacuum ab illis non posse causari, quia vacuum neq; est motus, neq; est aliquod activum in passiva.

Quæres tertio. Quid sit sentiendum de motu locali in vacuo.

Assero primo. Gravia & Levia in vacuo propriè dicto movenda esse, non tamen in vacuo impropriè dicto. Quale esset, si annihilato mundo relinqueretur lapis.

Ratio, quia adhuc haberet centrum gravitatis lapis in priori vacuo, in posteriori autem non haberet, hinc non esset ratio, cur huc potius quam illuc moveretur. Unde etiam hæc tota mundi Machina non cadit, quia non habet centrum gravitatis, ad quod ruat, & quamvis immediatè sub se non habeat grave, levius, inde non sequitur quod descensurum non sit, quia sufficit quod impediens non habeat, & ex altera parte appetit centrum. esset autem ille motus non motus localis, sed motus lationis. Quomodo autem istud grave collocari debeat ut moveatur, colligetur ex dicendis asserto quarto.

Assero secundo. Motum progressivum corporum beatorum posse dari in vacuo, ita. S. Thom: Quodlib: 6. ar. 5. & ratio ejusdem est, quia corpora beatorum quoad hoc habent se per modum Spirituum, suntq; absoluta à ratione adhærescendi corporibus.

Assero tertio. Motum progressivum aliorum Corporum in vacuo dari non posse.

Ratio. Quia progressivus motus, ut suppono, non fieret nisi supra solidum, quod attollere & à se revelli pedes non permetteret, propter adhærescentiam inter corpora, quæ tunc dimittunt aliud corpus à se, quando dimittendi, est quod suppleat locum, Motus tamen v. g. brachii non applicati corpori dari posset, quia principium, quod est adhærescentia, nihil pro tunc agere potest.

Assero quarto. Circa projecta si extra vacuum projectio fiat ubi attingeret projectum, superficiem vacuum circum-

dantem, propter adhærescentiam non moveretur ulterius, si tamen Angelus projiceret lapidem à medio v. g. vacui, moveretur lapis, quia ad Spiritum nullam habet adhærescentiam Corpus.

Assero quinto. Posito quocunq; motu gravium in vacuo, non fieret ille in instanti.

Ratio, quia nec auctoritas nec ratio, tribuit vim instantanei & indivisibilis motus, alicui corpori. Quando autem Aristoteles dicit, quod eadem sit proportio inter motum in vacuo, & motum in pleno, quæ proportio inter plenum & vacuum id solum voluit, quia scilicet, sicut in vacuo nullum est actuale spatium resistens, ita & in motu in vacuo, cum tamen in pleno sit medium plus vel minus resistivum. 217

QVÆSTIO II.

De Duratione.

Duration duplex est, una intrinseca rebus, alia extrinseca. Extrinseca duratio desumitur à tempore quo res durat. Duratio autem intrinseca variè à variis explicatur. A Nominalibus explicatur per solam formalitatem & connotationem, eis accedunt Suar: uterq; Vasq; Molina, Ovied: A Modalistis dicitur esse Modus, ut docuit Arriag: Lugo de Incarnatione di: 19. Sect. 1. n. 20. censet illum esse ipsammet actionem, quæ per illum modus est, vi cuius constituitur res existens, Et ex illis quidem, qui dicunt nemine cogitante distinguere durationem, alii dicunt illam esse quid permanentem, ut noster Rub: alii successivam ut Lug. & Arriaga. 218

DIFFICULTAS I.

Quidnam sit formaliter Duratio per alios.

Dicendum est primo. Durationem non esse modum superadditum permanentem, & qui totus simul positus, faciat durare hodie, cras &c.

Probat primo Ovied. Duratio sic explicata est indifferens, ut sit hodiè vel cras. Ergo non est in hoc tempore per se ipsam. Consequentiam admittunt Modales in aliis

219 aliis Materiis. Antecedens probatur. Hæc duratio heri me constituat in diverso tempore, & hodiè me constituit in hoc. Ergo est indifferens, ut me constituat in esse hodierno & hesternio.

CONFIRMATUR hoc idem. Quia cum hodiè, non sit crastinum, nec me ad crastinum hodiè, in actu secundo determinet, sit ut hæc determinatio non sit determinatio in Actu secundo, sed solum in Actu primo. Quod si determinat non nisi in circumstantia temporis crastini, cur illud tempus, quod potest determinare illum modum, ut me constituat hodiè duratè, non poterit determinare meam entitatè, sine ulla superaddita Modalitate.

RESPONDEBIS. Modum illum esse essentialem semper determinationem, quia quousq; existit semper habet suum effectum formalem, licet ratione defectus alicujus extrinseci non tribuat totum suum effectum, quem extensivè tribuere potest. Sic etiam qualitas impressa projectionis, est in actu secundo talis, nec indiget per aliam qualitatem reddi qualitas projectorum, & tamen extensivum suum exercitium non præstat simul.

CONTRA. Tum quia, si modus est essentialis determinatio, debet habere & præsupponere omnia sua requisita, nec advenire quin illa præsupponantur, hoc ipso enim & esset essentialis determinatio, ut deposcit materia Modi, & non esset essentialis determinatio, defectu scilicet alicujus prærequisiti, & si potest esse Modus non tribuens defectu alicujus extrinseci, id ad quod est essentialis determinatio, dicam posse existere Unionem, expectariq; adventum formæ, dicam posse esse actionem, sed expectando Materiam in quam agat. Tum quia, & haberet tunc ille modus effectum suum formalem ut supponitur, & non haberet, defectu scilicet prærequisiti, & sicut si daretur Ubi duplex, non posset nisi constituere in duplici loco, hocq; ipso deberet habere omnia prærequisita, ita & in præsentia. Tum quia instantia illa de qualitate non valet, hæc enim non est essentialis determinatio, nec modalitas, sed res, nata successivè movere, ita ut si simul conciperetur movere,

hoc ipso faceret contra naturam talis sue entitatis, de linea rati, immò ut sit talis qualitas modus impossibile est, propter rationes ex essentia Modi immediatè petitas. Neq; valet, si dicat, non magis duratio, si sit modalitas, debet esse determinas ad durandum quam duratio ipsius Dei, & tamen duratio ipsius Dei hodiè non determinat Deum, ut duret cras, quia cras non est hodiè. Non inquam valet, quia duratio Dei non est essentialis determinatio existendi cras pro hodiè, jam autem Modus est essentialiter determinatus etiam existendi cras pro hodiè, essentialis enim duratio Dei ad existendum cras est ipsamet entitas Divina, non quomodocunq; spectata, sed in circumstantia crastini, hinc non præsupponit ante se vel secum prærequisita, sed expectat ut ita dicam, jam autem modus præsupponere debet ante se prærequisita vel secum, Unde etiam vi essentialis Deo durationis fit ut habeat totum actu quod est necessarium, ut à parte sua possit durare cras, sed illa essentialis Deo duratio, non est essentialis determinatio ut existat cras actu. Jam autem ex vi modi sequitur, ut si hodiè sit essentialis determinatio ad existendum cras, debeat esse, (quod implicat) existentia cras, pro hodiè.

PROBAT secundò idem. Me hodiè existentem potuit Deus antedecenter heri corrumpere. Ergo Modus ille ex vi cuius duro hodiè poterat non esse, Ergo eandem habet indifferentiam ac mea entitas ad existendum, vel non existendum. RESPONDERE posset, quod ex suppositione auferendæ illius Modalitatis posset heri me Deus annihilare, non tamen suppositione factâ illius Modalitatis, ad eum modum, quò Unio Modalis hodierna poterat hodiè non unire supposito quod heri corrumpere.

PROB: tertio. Quia nulla est necessitas hujus superaddendæ modalitatis, & sicut non datur unio quæ expectet aggenerandas partes, vel formam adventuram, ita nec duratio Modalis dabitur expectans crastinum tempus v. g. vel aliud post annu.

Dicendum est secundò. Durationem non esse modum successivum.

Ses

PROB.

225 **PROBATUR primò.** Quia nulla necessitas talis modi.

PROBATUR secundò. Urgendo argumentum quod sibi opposuit Arriag: d. 17. Sect: subf. 2. Possibilis est creatura durans ab æterno, hæc non duraret per durationem successivam. Ergo non est necesse ponere durationem successivam. Minor probatur. Si illa creatura duraret duratione successivâ ab æterno, deberet durare ab æterno per durationem habentem prius & posterius, prius autem & posterius ab æterno esse non possunt.

PROBATUR tertio. Quia vel componitur tempus ex partibus in infinitum divisibilibus, & sic non potest dari Modalitas successiva, quæ sit duratio vel ex punctis, 226 & sic etiam non potest dari duratio, quæ sit Modalitas successiva. Non in prima sententia, quia partibus proportionalibus deberet connumerari & proportionari illa duratio, omnibus enim illis duraretur, non posset autem omnibus illis proportionari, quia illæ habent prius & posterius, non posset autem modalitas, respondens priori & posteriori, hęc enim ipso non posset, cum est prius, dari essentialis determinatio ad posterius, quod tamen deberet haberi vi modi. Si autem componitur tempus ex punctis, Ergo saltem ab æterno posita Creatura permanente, non posset illa durare duratione successivâ, quia jã intercessissent infinita ab æterno puncta, quibus connumeratæ durationes nō possent esse nisi infinitæ actu, 227 & quamvis negaretur tempus posse esse ab æterno, sufficeret quod durationes illæ successivæ essent ab æterno, quæ non possent esse nisi infinitæ actu. Quando autem retorquet argumentum Arriaga de duratione æterna à parte pōst, id nihil evincit, nam duratio à parte pōst nunquam est infinita actu, sed semper erit, jam autem duratio à parte antè esset infinita actu, semperq; duratio à parte pōst, esset clausa duobus terminis, adeoq; neq; infinita, jam autem duratio à parte antè æterna, à parte antè, non haberet finem.

DICENDUM est tertio. *Durationem formaliter non esse actionem conservativam distinctam, ut cujus existat Creatura.*

PROBAT primò Ovied: Possibilis est 228 actio identificata termino, Ergo & actio conservativa identificata termino, Ergo & duratio identificata duranti.

PROBAT secundò, ad hominem Actio illa cōservativa habet se per modum principii, ut quo efficientis durationem, Ergo habet terminum, sed non alium nisi ipsam durationem, Ergo duratio illa non est identificata ipsi illi actioni. Subsumptum probatur, quia si haberet aliquem terminum, haberet ipsam entitatem durante: sed non potest habere illam ipsam entitatem durante, quod probatur. Actio conservativa applicationis spatio non habet pro objecto ipsum applicatum spatio, sed habet pro objecto ipsum Ubi in sententia Lugo: condistinctum. Ergo & 229 actio conservativa rei habebit pro objecto durationem, non erit ergo ipsa conservatio formalissimè duratio. Quod autem actio illa Cōservativa habeat se per modum principii efficientis durationem, inde probatur. Ipsum agens conservativū habet se per modum principii ut Quod efficientis durationē, nec potest aliud ostendi principium ut Quod, ergo actio conservativa habebit se per modum principii ut Quo.

PROBATUR tertio. Tum quia, si de duratione loqui velimus, prout illa in re est, indubiè dicit actionem conservativam, sed dicit etiam ipsum conservatum, dicit item tempus tunc fluens, sed exinde non sequitur quod etiam reliqua in re non dicat duratio, & tamen illa formalissimè 230 tribuitur per eundem non nisi actioni conservativæ, & tamen non est ratio, cur etiam reliquis tribui non deberet. Si autem loquamur de duratione, prout illa subest nostris conceptibus, sic non est formalissimè conservatio ipsa, quia conservatio activa habet se per modum viæ, duratio per modum termini, conservatio item activa tenet se à parte agentis, licet recipiatur in termino, Duratio autem formalissimè tenet se à parte passi, seu termini. Conservativa actio apprehenditur à nobis tanquam quid antecedens, duratio tãquam quid tandem sequens. Tum quia ratio fundandi relationem non est formaliter relatio, sed relatio est aut formalitas

aut

231 aut modalitas à ratione fundandi condistincta, Ergo & actio conservativa non est formaliter ipsa duratio: sicut enim ratio fundandi causat, ut ita dicam, statuitq; relationem, ita concursus conservativus durationem statuit. Tum quia, tam propriè durat Deus, quàm propriè durat Creatura, & tamen Dei duratio non est propriè ipsa actio Dei conservativa, cum respectu Dei, sicut nulla datur actio productiva, ita nec conservativa, Ergo apparet quod duratio ut sic, non sit actio conservativa, cur ergo creata duratio, & quidem formalissimè, erit actio conservativa.

DIFFICULTAS II.

Quid sit formaliter Duratio?

DICENDUM est primò, *Durationem esse ipsam entitatem prout coexistentem his tot vel tot differentiis temporis, si eam respectivè accipias ad aliquid extrinsecum, ut ordinariè accipi solet.*

PROBATUR primò. argumento negativo. Quia nulla necessitas, superaddendæ ullius entitatis.

PROBATUR secundò. Ponamus per impossibile annihilari illā entitatem superadditam, & non annihilari ipsum illud quo reddebatur illa entitas durans, vel habebit existentiam illa entitas durans, vel non habebit. Si habebit. Ergo erit durans, 232 adhuc enim erit tunc tempus cui coexistet illa entitas. Ergo durabit, quia coexistere temporis est durare, & sicut duratio ipsa superaddita si existat & coexistat temporis est duratio, nec esset duratio (ut supponitur respectiva) si ista duo, non haberet, ita & illa entitas erit durans. Si autem illa entitas non habebit existentiam cur non? poneq; per impossibile habere existentiam querere restabit, an posset dicit dici durans.

PROBATUR tertio. Tum quia per id duratio entis salvari debet, per quod salvatur ipsius durationis tanta vel tanta permanentia, sicut per hoc salvatur ipsa extensio quantitatis, per quod salvatur, ratio ipsius quanti, & per quod salvatur ra-

234 tio albedinis, per hoc salvatur ratio albi quā talis, & Universaliter quæ ratio formalis, in uno est alicujus rei, eadem si alteri conveniat, erit ratio ejusdem rei in alio, sed durationis tanta vel tanta permanentia, optimè salvatur respectivè accepta, per coexistentiam entitatis tanto vel tanto temporis. Ergo & duratio ipsius entis per hoc salvari poterit. Minor Probatur. Si enim quæram, quare illa ipsa duratio permālerit tribus horis. Respondebis, quia est entitas tribus horis coexistens, Cur ergo etiam de ipso ente hoc dici non poterit, per hocq; salvari duratio illius? Tum quia, ut urget Ovied: Entitas quæ denominatur durans in priori, antequam illi superaddatur hæc modalitas, jam est durans. Ergo otiosa est illa superaddita 235 Entitas. Antecedens probatur, quia illa entitas rata est causa materialis illius Entitatis si esset superaddita, jam autem ad rationem causæ materialis requiritur existentia in tempore, non in præterito, neq; in futuro, ergo in præsentis, adeoq; habet & durationem, existere enim in tempore præsentis, & durare, verbis differunt. Tum quia binarius numerus non est quid condistinctum à duabus unitatibus, quamvis neutra separatim constituat binarium, Ergo nec duratio ex eo erit quid condistinctum, quia potest esse entitas & tempus in diversis differentiis, & tamen non constituere coexistens seu durans.

DICENDUM est secundò. *Durationem absolute spectatam non formalisari per coexistentiam cum tempore.* 236

PROBATUR primò. Impossibile est tempus ab æterno, & tamen possibilis est duratio ab æterno, Ergo duratio absolute spectata non formalisatur per coexistentiam cum tempore Anteced: ex alibi dictis colligitur.

PROBATUR secundò. Ponamus impossibile reddi omne tempus, poteritne adhuc creari Angelus vel non? (Attenditur autem hîc ad formales consecutiones, non autem ad nexus rerum in omnipotentia) Si non poterit creari, cur non? & certè ante mundum conditum potuit creari Angelus, quo casu non fuisset tempus istud extrinsecum, & non est cur existentia rei spiri-

Ses 2

ritus.

237 ritualis debeat dependere à re materiali. Si autem poterit Creari, cur non poterit conservari, si poterit conservari. Ergo poterit etiam habere permanentiam existentiae, ergo & durationem absolutam, hæc enim verbis differunt. Ergo ulterius dabilis est duratio absoluta independens à tempore, Neq; recurras quòd tunc non absolvere illudens à tempore imaginario, quia hoc quod esset nemine cogitante, non esset dependens ab eo, quod est, non nisi aliquo cogitante.

PROBATUR tertio. Duratio DEI est æterna, & quæ æterna non mensuratur nisi æternitate. Ergo de Conceptu durationis non est formalisari per còexistentiam cum tempore, quia si de conceptu durationis ut sic, esset formalisari tempore, nulla esset duratio quæ alio, quàm tempore formalisari posset. Antecedens principale probatur, & quidem quòd duratio DEI sit æterna Fides & Metaphysica docet. Quòd etiam Duratio DEI quæ æterna est, mensuretur nō nisi æternitate. Probat. Tum quia, duratio temporanea mensuratur non nisi tempore, duratio hodierna hodierno. Ergo & æterna æternitate. Tum quia, si duratio æterna mēsuraretur tempore, infinitum mensuraretur finito. Tum quia, æternitas est possibilis, tempus autem ab æterno est impossibile. *Neq; valet*, si dicas hoc ipso mēsurari durationem Divinam tempore, quia mēsuraretur æternitate, non ut dixi immediatè, tempus ab æterno seu habens prius & posterius, ab æterno est impossibile, cū tamen sit possibilis æternitas antè. Deinde ipsa illa æternitas, nihil aliud est, nisi ipse Deus, ab æterno existens, habens illam mensuram sibi identificatam, tempus autem est motus celorum, est quid creatum, adeoq; inidentificabile DEO.

239 DICENDUM est tertio. Durationem absolutè spectatam, esse ipsam existentiam rei, permanentem, vel ipsum rei esse non desinens, quod abstractis terminis sic circumscribitur. Duratio est permanentia rei in existendo, vel est ipsa non desinentia esse, prior autem præferenda, quia explicat per terminos positivos,

PROBATUR Bonitas explicationis, quia

convenit omni, soli, & semper, proceditq; 240 per prima.

ADDO primò. Durationem absolutam, quæ foret omni impossibili tempore neq; habituram prius, neq; posterius respectu sui.

RATIO: quia illa duratio esset ipsa permanentia rei existentis, identificata ipsi existentiae, quæ tamen respectu sui, non habet rationē prioris & posterioris, quid enim sibi est posterius?

ADDO secundò. Casu quo Deus impossibili omni tempore crearet aliam creaturam, sed non simul cum priori, daretur prioritas & posterioritas durationū, sed non talis, quæ scilicet fundaret rationem hesterni, crastini &c. Sed tantum esset prioritas secundum quam vera esset. 241 hæc propositio, Creatura hæc existit, & falsum est dicere existit alia, postea autem verificatur utraq; propositio.

ADDO tertio. Nullam conservationem posse tribui Rei pro primo instanti, sed nec durationem. Non primum, quia conservatio supponit ante se inceptionem, antè inceptionem autem non supponitur inceptio. Non secundum, quidquid velit recentior suat: quia quod incipit non durat, sed duraturum est, nec est major ratio de Uno, quàm de altero, cur scilicet conservatio præsupponat antecessionem, & non duratio.

DICES cum eodem. Res quæ antecedit aliā instanti reali, dicitur prius durare illa.

RESPONDETUR, inde oppositum inferri, quia etiam hic ad titulum durationis prærequiritur antecessio. 242

INSTABIS, Punctum spectat ad prædicamentum quantitatis. Ergo & primum instans existentie, spectabit ad prædicamentum durationis.

RESPONDETUR imprimis. Nulla vera dantur puncta datis illis, medius terminus potius erit pro nobis, quia sicut punctum lineæ inchoativum, non est linea, sic nec incepto erit duratio, potestq; bene dici, quòd prima productio spectet ad durationem, tanquam prærequisitum, & revocativè, non autem tanquam formaliter denominationem illam participans.

DIF-

243

DIFFICULTAS III.

Respondetur Objectionibus.

OBJICITUR primò. Durare est correspondere partibus motus, sed iisdem partibus motus possum correspondere cras & hodie, quia eadem partes motus, potuerunt produci cras, quæ hodie. Ergo possum habere eandem durationem cras, quam hodie.

RESPONDETUR imprimis, quòd durare, sit correspondere partibus motus, non quomodocunq; sed secundum suppositionem positionis eorundem, secundum quam motus hodiernus, non supponitur futurus cras, cū sit factus hodie, etsi

244 hodiernus motus cras fuisset, & alius hodie, hic qui supponeretur hodie, salvaret durationem hodiernam. Deinde dici potest, quòd duratio respiciat motum, non materialiter acceptum, quamvis enim alii specie distincti Cœli, moverentur, adhuc eodem modo, duraremus hodie, sed respicit motum Cœlorum formaliter acceptum, hoc est secundum prius, & posterius, secundum quam rationem, posterius formaliter acceptum, non potest esse prius, priori, ac idem formaliter accepto. Motus autem qui est hodie non nisi materialiter acceptus, potest esse cras.

OBJICITUR secundò Arriaga. Hoc quod est durare, est aliquid reale, sed hoc est separabile ab existentia Petri, Ergo & duratio, est separabilis. Prob: Minor. Quia Petrus qui existit hodie, poterat heri mori. Ergo durare hodie, est separabile à substantia Petri.

245 RESPONDETUR retorquendo argumentum, in principiis ipsius Arriag: probat enim æqualitatem quæ talem, esse quid superadditum æqualibus, quia poterat existere hoc lignum, & non esse æquale, quòd si recurrat ad aliam entitatem ejusdem quantitatis, dicemus etiam & Nos requiri, & entitatem & tempus hodiernum. Probat item, existentiam esse quid realiter superadditum, esse item Relationem &c. similia. Directè autem dici potest. Durationem nō esse extra quasque circumstantias, sed requirere, & entitatem

existentem, & connotatum hujus, vel illius, de quo quæritur temporis.

INSTAT primò idem. Hoc quod est còexistere Petrum tempori, est aliquid separabile ab ipso Petro, & tempore, quia potuit utrumq; esse in rerum Natura, quin invicem còexisterent.

RESPONDETUR esse hæc separabilia, si simul non sumantur, secus si simul.

INSTAT secundò. Antichristus absolutè, & simpliciter erit in rerum natura, & crastina dies absolutè, & simpliciter erit, & tamen non erunt simul. Ergo hoc, quod est erunt simul, aliquid plūs dicit, quàm hoc, absolutè ambo erunt.

RESPONDETUR. Negando, quòd hoc, quod est esse simul, si accipiat in circumstantia existentiae, actu habitæ, utriusq; 247 sit separabile ab illis.

INSTAT tertio idem. Quando dicimus, à Petro còexistenti huic instanti, non separari durationem, in hoc ipso jam includi durationem.

RESPONDETUR, involui quidem durationem, sed non condistinctam, ad eum Modum, quo in fundamento, termino, ratione fundandi, includitur relatio, sed non distincta ab illis.

OBJICITUR tertio. Voluntas DEI, creandi Petrum, in hoc instanti, habet aliquid pro objecto, quod sit distinctum à substantia Petri, quia hæc eadem esse, etiam si producta fuisset heri, hoc autem distinctum, non potest esse ipsum instans, quia hoc imaginarium est, nec creatur à DEO, instansq; existeret suo modo, quamvis Petrus non existeret in illo. 248

RESPONDETUR, hoc objectum, non esse præcisè ipsam Substantiam Petri, nec præcisè ipsum instans, sed substantiam in tali circumstantia instantis, & quādo hæc duo vult, jam non est necesse habere illud, distinctam voluntatem, ad hoc, ut simul sint, sicut quando DEUS vult relationem, vult fundamentum proximum, & terminum, quibus voluit, non est necesse ut procedat ad volendam relationem, jam enim in prædictis continetur, ita & in præsentis.

INSTAT primò idem. Magis, minusve durasse, non potest intelligi, sine pluribus, Sss. 3 vel

249 vel paucioribus durationibus distinctis, si enim indivisibilis est, cur magis minusve durat.

RESPONDETUR. Secundum id, quod dicitur in recto duratio, nec plus, nec minus durat, est enim eadem entitas, quæ secundum se, nec major, nec minor est, sed est major vel minor, secundum id, quod dicit in obliquo, hoc est ratione temporis, cujus partes plures, vel pauciores, intervenire.

INSTAT secundò. Successio temporis pergit, sive duret Petrus, sive non. Ergo per illam nec dilatantur, nec limitantur termini vitæ.

RESPONDETUR. Durationem extrinsecè pendere ab actione Dei conservativa, intrinsecè autem pendet ab ipsamet entitate, extra Causas existente. Unde etiam per tempus, non dilatantur termini vitæ, licet quantum duret, illa conservatio, & existentia, mensuret tempus.

INSTAT tertio Maurus. Hoc quod est durare, aut vivere centum annis, addit venti magnam perfectionem, quæ caret, si uno momento viveret. Si addit perfectionem, ergo talis perfectio, debet esse actualitas positiva intrinseca.

RESPONDETUR imprimis ex dictis aliis, posse esse aliquam perfectionem negativam magnam, modò infundetur alicui positivo, qualis est perfectio a seipso, independentiæ, &c: & in nobis multæ negativæ perfectiones dantur, ergo ex magnitudine perfectionis, non debet inferri positivitas & ratio superadditi. Rursus dici potest, quod hæc additio, supra entitatem Petri, concursum conservativum, & tempus si vis extrinsecum, addat aliquid additione non nisi Metaphysicâ, non autem Physicâ. Denique ostendi hic potest actualitas positiva, stans in entitate Petri, concursu Dei, tempore extrinseco, quæ tria simul sumpta, quod sufficienter non salvent rationem durantis, sine aliquo superaddito, hoc ipsum probari deberet, licet defectu posito vel entitatis, consequenter concursus, vel temporis extrinseci, jam non salvetur, ratio durantis.

Solvuntur Objectiones aliæ.

OBJICIT primò Quidam usitatum argumentum. Potest poni in rerum

natura Petrus, secundum se, & potest poni tempus hodiernum extrinsecum, secundum se, & tamen Petrus non poni in tempore hodierno, sed in alio, unde etiam ponetur aliquando existentia Antichristi, & positum est tempus hodiernum, & tamen Antichristus non existit nec existet in tempore hodierno. Ergo rem permanentem existere, seu durare hodie, est aliquid nemine cogitante separabile, ac proinde accidens, distinctum à parte rei, ab existentia entis permanentis, & ab existentia temporis hodierni, præcisè sumpti.

RESPONDETUR. Potest poni in rerum natura Petrus, & poni tempus hodiernum, simul & unâ coexistendo, & tamen Petrus non poni, die hodierno, sed alio. Neg: Antecedens. non unâ coexistendo. Concedo. Consequenter, hæc duo non erunt condistincta, in circumstantia coexistentiæ, secus sine illa.

INSTAT quidam primò. Existentia Petri, de præsentis, vel dicat aliquid plus objectivè, supra existentiam Petri, secundum se, vel nihil plus. Si primum, habetur intentum, hoc enim voco durationem hodiernam; si secundum, cur voces nonas multiplicas, sine omni significato reali.

RESPONDETUR. Existentiam Petri, de præsentis, præter tempus, hoc illi coexistens, nihil plus dicere objectivè, secus extra hoc tempus. Et certè, quamvis possit esse entitas Petri, & non habere denominationem Patris, licet ponas denominationem hanc, componi entitate Filii, seu termino, tanquam parte, nihilominus non superaddis aliam modalitatem, constitutivam, in linea relationis, ita licet poneret tempus extrinsecum, tanquam partem durationis, non esset necesse ponere modalitatem superadditam constitutivam in linea durantis.

INSTAT secundò. Existentia Petri, de præsentis, est nemine cogitante separabilis, ab existentia Petri, & temporis hodierni secundum se, ergo est nemine cogitante distinctum quid.

RESPONDETUR. Existentia Petri, de præsentis, est separabilis ab existentia Petri, & temporis hodierni, coexistentibus. Nego Antecedens. Non coexistentibus. Concedo.

INSTAT

255 INSTAT tertio idem. Petrum esse simul cum hoc tempore, est separabile ab existentia Petri, & huius temporis secundum se spectatorum, ergo significant aliquod objectum à parte rei distinctum, quod ego voco durationem.

RESPONDETUR. Petrum esse simul cum hoc tempore, est separabile ab existentia Petri, & huius temporis, si non supponantur coexistere, Concedo Antecedens. Si supponantur coexistere, nego Antecedens. Et si non coexistent, erit tunc negatio, vel Petri existentis, vel huius temporis existentis, & sicut ab entitate Petri, est separabile, esse illum Patrem, & Paulum Filium, ex suppositione tamen, quod hic genuerit, & hic sit genitus, non sunt separabilia, nec est necesse ponere relationem

256 filiationis modum superadditum, ita & in præsentis, Petrum esse simul, cum hoc tempore ex suppositione coexistentiæ separari non possunt, secus sine hac suppositione, unde si non erit coexistentia horum duorum, erit ex parte objecti mutatio, nempe tunc ponetur non existentia alterutrius.

OBJICIT secundò idem. Deus, quando vult Petrum creare hodie, non vult Petri existentiam secundum se, nec etiam existentiam temporis hodierni secundum se, quia hæc velle poterat, quin vellet Petrum existere hodie, vult ergo simultatem existentiae Petri, cum existentia temporis hodierni. Ergo ista simultas, seu coexistentia Petri cum tempore hodierno, est objectum distinctum ab existentia Petri, & tempore hodierno, secundum se sumptis, induciturque per voluntatem Divinam efficacem, quæ vult Petrum esse hodie.

257 RESPONDETUR. Simultatem coexistentiæ esse distinctam, ab utriusque entitate præcisè sumptis, extra suppositionem simultatis, non autem positâ suppositione. Deinde quamvis concedatur, quod simultas coexistentiæ sit distincta ex parte objecti, à sola existentia Petri, & sola existentia temporis huius: sola enim v.g. existentia Petri, dicit negationem existentiae tunc, huius temporis, negatio autem objecti, & positio, inferunt distinctionem ex parte objecti. Sed nego, ad istam simul-

258 tatem, debere transiri per superadditum quid, entitative utriusque, sed per ablationem negationis existentiae tam Petri, quam temporis hodierni, quæ ablatio negationis, perficitur ipsismet illorum entitatibus tunc existentibus, requirendo, sicut ad existentiam utriusque, actiones proportionatas, ita & requirendo easdem tunc, ut tunc dicatur esse utriusque existentia. Et sicut potest esse entitas unius, & non esse entitas alterius, adeoque non esse par, vel prima jugatio numeri, & tamen esse primam jugationem numeri, non est quid distinctum modaliter ab ipsis unitatibus duabus, ita & in præsentis. Loquor autem non de ubi unitatum, sed de pura & mera, constitutione paris, seu primæ jugationis numeri.

259 OBJICIT tertio idem. Cum creatura habeat esse dependens à Deo, singulis momentis destruibile, oportet ut singulis momentis, accipiat à Deo suum esse, tanquam novum donum, ergo, quod ego habeam hodie meum esse, est novum Dei donum, separabile ab eo, quod habuerim heri esse, sed est novum donum, non per dationem novi doni, sed per repetitionem dati ejusdem doni.

RESPONDETUR imprimis, non videtur quod non sit hoc novum donum Dei, per dationem, si enim est novum donum, est etiam nova datio, cum donum, & datio, sumpta pro eo quod datur, verbis differant, cumque hesternæ duratio, non possit facere me hodie durare, non erit repetitio illius hesternæ durationis hodie, sed revera nova datio novi doni, quia novæ durationis. Deinde directè dici potest, quod illuc sit novitas, ratione novi actualis temporis, cui coexistitur, ratione novæ non positæ subtractionis concursus, quæ poterat poni.

260 ADDO esse inexplicabile, quid sit ista duratio Modalis, v.g. Petri, vel enim una indivisibilis, datur pro tota vita, secundum quod, illam prævidit Deus, & hoc negant oppositi, si demas Ruvium, & paucos alios, negare autem illam non deberent, quia sicut ex suppositione prævisionis, quousque sit victurus, & quousque velit illum Deus vivere, non potest nisi eousque

vive-

264 vivere, ita & non potest, nisi eousq; durare. Sed si hoc, quod negant, concederetur, restaret querere, cum illa duratio, danda sit tanquam completum decreti divini quod ipsum præcitur ratione nostrâ, à prævisione tantæ vitæ, tunc urgetur, si in illo priori ante decretam durationem, potest prævideri tanta vita, sine tanta superaddita duratione, ad quid erit illa superaddita necessaria. Non potest dici, illa duratio, singulis instantibus, esse commensurata, quia sequeretur instans post instans. Non potest dici de illa duratione, quod sit commensurata instanti, & positioni temporis, quia jam illo tempore, necessario duraret creatura. Non potest dici quod commensuratur partibus in infinitum divisibilibus, quia etiam illis necessario duraret, & cum illæ partes, sint commensurabiles toti æternitati, posset etiam duratio temporanea, cateroqui commensurari toti æternitati. Non potest dici de illa duratione, quod sit actio conservativa. Tum quia illi actioni, & quidem novæ, deberet respondere novus terminus, secundum principia oppositorum. Ergo responderet duratio nova. Ergo duratio nova non est illa ipsa conservatio. Tum quia, vel id intelligitur de conservatione activa, & hæc videtur esse quid extrinsecum duranti, vel de conservatione passiva, & hæc non est actio conservativa, sed ejusdem terminus, qui deberet esse quid distinctum, ab ipsa actione conservativa. Tum quia duratio successiva, non est quid superadditum. Ergo cum duratio permanens non aliud sit per oppositos, quam ipsa actio conservativa, singulis instantibus, variata, adeoq; succedens, etiam ipsa, non erit quid superadditum.

QVÆSTIO III.

Quid Tempus & Æternitas?

QUÆRES PRIMÒ. *Quid sit Tempus?*
RESPONDET Arist: Esse mensuram motus secundum prius, & posterius. Hæc definitio est explicata, ubi de Compositione Continui.

QUÆRES SECUNDÒ. *An tempus Mathematicè acceptum secundum quod tale, existat formaliter?*

RESPONDETUR, existere solum fundamentaliter, Ratio, quia scilicet hic motus, qui poterat esse tardior, vel velocior, existit, hoc est, non est de facto negatio illius, quod postea intellectui dat fundamentum formandi has propositiones NUNC EST. Quare autem tempus Mathematicè acceptum quæ tale, formaliter non existat, probatur ubi de Continuo. Ecce tunc ly Nunc, est indivisibile, nec enim admittit prius & posterius, si est indivisibile, non potest habere partes; si non potest habere partes, non potest habere majorem vel minorem velocitatem, quæ tamen competunt tempori. Quando autem Aristoteli negat de tempore, quod possit dari velocius, vel tardius, loquitur, vel de tempore Mathematicè accepto, vel de æqualitate motus cœlestis, quid de facto datur, vel negat id competere tempori, sub formalitate temporis, licet sub formalitate, motus possit competere.

QUÆRES TERTIÒ. *Quid sit Æternitas?* Boëtius sic illam describit, quod sit: Interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio. Hæc descriptio patitur suas difficultates, quia possibilis est Creatio rei permanentis ab æterno, v. g. lapidis, qui tamen quomodo interminabiliter vivet. Deinde redit quæstio, quid sit interminabilis vita. Denique hæc descriptio potius subiectum æternitatis ostendit, quam mensuram. Commodius dicitur, Quod Æternitas sit possessio interminabilis existentie, vel mensura, distingueturq; à tempore, quia non habet terminum, habet Tempus. Et hic Octo Physicorum terminus esto Scriben-
eibus autem & Legentibus dum terminabunt vitam sit exordium beatæ
ÆTERNITATIS.

A. M. D. G. Bq; V. H.
b. m.

OS:) * (:SO

INDEX PRIMUS TITULORUM IN PHYSICA.

TRACTATUS I pag. 1. DISPUTATIO I.

De Principiis & Causis in Comuni. pag. 2
QVÆSTIO I.

De predicatis essentialibus causa. pag. 2

Difficultas I. Explicatur essentia causa, ut sic ibid.

Difficultas II. De essentia causa in actu primo. p. 6

Difficultas III. An connexio causa cum effectibus possibilibus, sit causa essentialis? p. 9

Punctum Difficultatis I. Expediuntur rationes probantes nexum essentialem causa cum possibilibus. pag. 10

Punctum Difficultatis II. Expediuntur rationes negativæ sententia. pag. 16

Punctum Difficultatis III. Deciditur de difficultate. pag. 21

QVÆSTIO II.

De predicato prioritatis debito causa. pag. 24

Difficultas I. Explicantur aliqua prioritates ut sic. ibidem.

Difficultas II. An omni causa conveniat prioritas existentia. pag. 27

Difficultas III. Solvuntur Objectiones. pag. 30

QVÆSTIO III.

De predicato instantie debito causis. pag. 34

Difficultas I. An creatura miraculose possunt agere in distans? p. 34

Difficultas II. An Deus possit agere in distans à se. p. 37

Difficultas III. Solvuntur aliqua quæstia. p. 40

QVÆSTIO IV.

De predicato distinctionis ab effectu, debito causis. p. 41

Difficultas I. Statuitur quid sentiendum. ibid.

Difficultas II. Solvitur Argumentum à pari. p. 44

Difficultas III. Respondetur Objectionibus aliis. p. 46

QVÆSTIO V.

De divisione causarum in comuni. p. 47

DISPUTATIO II.

De causis in comuni comparative spectatis. p. 48

QVÆSTIO I.

An dua cause eundem effectum causare possint. ibid.

Difficultas I. An dua cause diversim eundem effectum causare possint. ibid.

Punctum Difficultatis I. Quid tenendum? p. 49

Punctum Difficultatis II. Solvuntur alie Objectiones. p. 52

Difficultas II. An dua cause simul eundem effectum producere possint. p. 54

Punctum Difficultatis I. An id fieri possit naturaliter. p. 55

Punctum Difficultatis II. An id fieri possit supernaturaliter. p. 58

Punctum Difficultatis III. Solvuntur alia argumenta. p. 62

QVÆSTIO II.

An causa se invicem causare possint in eodem genere. p. 68

QVÆSTIO III.

Quid de causis in diverso genere? p. 71

TRACTATUS II.

De principiis & causis intrinsecis in Particulari. p. 72

DISPUTATIO III.

De principio intrinseco, quod est materia ut sic. ibid.

QVÆSTIO I.

Quid definitivè materia. p. 73

Difficultas II. De illa qua non sunt primo essentialis conceptus materia. p. 74

Punctum Difficultatis primum. Proponuntur & refutantur dua explicationes. ibid.

Punctum Difficultatis secundum. An perfectibilitas & actus entitativus sit primò essentialis conceptus materia. p. 77

Punctum Difficultatis tertium. An determinabilitas sit primò essentialis conceptus materia. p. 80

Difficultas III. Quid primò essentialis conceptus materia. p. 82

QVÆSTIO II.

De Existencia Materia. p. 85

Difficultas prima. An detur materia prima. ibid.

Difficultas secunda. Materia: suavis, an aliena existentia existit. p. 88

Punctum Difficultatis primum. Quid tenendum? ibid.

Punctum Difficultatis secundum. Respondetur Objectionibus. p. 92

Punctum Difficultatis tertium. Argumenta recentiorum. p. 96

Difficultas tertia. Quomodo materia dependeat à forma in existendo. p. 99

Punctum Difficultatis primum. Premittuntur quadam. ibid.

Punctum Difficultatis secundum. Pensantur rationes, an materia possit existere sine omni forma. p. 101

Punctum Difficultatis tertium. Decernitur de difficultate. p. 104

TTC

QVÆ

INDEX PRIMUS TITULORUM

QVÆSTIO III.

- De Materia in quantum potentia est.* p.108
 Difficultas prima. *An materia sit pura potentia?* p.109
 Difficultas secunda. *An esse potentia in materia sit primo essentialis illi, & an identificatum illi.* p.113
 Punctum Difficultatis primum. *Quid tenendum?* p.114
 Punctum Difficultatis secundum. *Solutio Objectionum.* p.117
 Punctum Difficultatis tertium. *Esse potentia identificaturne Materia?* p.119
 Difficultas tertia. *De potentia Materia, prout est appetitus formarum.* p.124
 Punctum Difficultatis primum. *Quid sentiendum?* ibid.
 Punctum Difficultatis secundum. *Occurritur responsionibus & probatur ulterius Conclusio.* p.126
 Punctum difficultatis tertium. *Solutio Objectionum contra primam Conclusionem.* p.128
 QVÆSTIO IV.
De Unitate, ingenerabilitate, & incorruptibilitate Materia. p.132
 Difficultas prima. *An corporum corruptibilia eadem sit specie materia.* ibid.
 Difficultas secunda. *Eademne species materia in corporibus celestibus.* p.135
 Difficultas tertia. *De Ingenerabilitate & Incorruptibilitate Materia.* p.139
 QVÆSTIO V.
De causa materiali. p.143
 Difficultas prima. *Quid materialis causa, qua ejus causalitas, effectus &c.* ibid.
 Difficultas secunda. *Respectu quorum materia exercet rationem materia.* p.148
 Punctum Difficultatis primum. *An accidentia recipiantur in sola materia?* ibid.
 Punctum difficultatis secundum. *An eadem accidentia Materia subiectet in genito, qua fuerant in corrupto?* p.154
 Punctum difficultatis tertium. *An mediante quantitate Materia recipiat accidentia?* p.156
 Difficultas tertia. *Quid rationem causa materialis exercere potest.* p.159
 DISPUTATIO IV.
De principio intrinseco quod est forma. p.163
 QVÆSTIO I.
De essentia forma. ibid.
 QVÆSTIO II.
De existentia forma. p.164
 Difficultas prima. *An de facto dentur forma substantiales?* ibid.
 Difficultas secunda. *Præexistunt ne Forma substantiales in Materia?* p.167
 Difficultas tertia. *Quid est educi Formas in statum existentia.* p.169
 QVÆSTIO III. *De divisione formarum* p.176

- Difficultas prima. *An detur forma corporeitatis, subordinata forma totali &c.* ibid.
 Difficultas secunda. *An dentur forma substantiales partiales.* p.180
 Punctum difficultatis primum. *Proponuntur argumenta pro formis partialibus.* ibid.
 Punctum difficultatis secundum. *Fundamenta negantium formas substantiales partiales.* 189
 Punctum difficultatis tertium. *Proponitur tenenda sententia.* p.195
 Difficultas tertia. *De Compossibilitate Formarum in eodem subiecto.* p.198
 Punctum difficultatis primum. *Quid fieri possit naturaliter?* ibid.
 Punctum difficultatis secundum. *An possint divinitus plures forma totales esse in eadem Materia.* p.200
 Punctum difficultatis tertium. *An eadem forma Divinitus plures Materias informare possit?* p.209

QVÆSTIO IV.

De Opposita forma privatione. p.210

QVÆSTIO V.

De Causa Formali. p.211

TRACTATUS III.

De Principiis intrinsecis. p.214

DISPUTATIO V.

De Principio Extrinseco, quod est causa efficiens. ibid.

QVÆSTIO I. *De Efficienti in Communi.* ibid.

Difficultas prima. *Quid sit actio Efficientis.* p.219

Punctum difficultatis primum. *An sine Entitate Modali salvari possit Actio.* ibid.

Punctum difficultatis secundum. *An formaliter actio sit entitas Modalis.* p.218

Punctum difficultatis tertium. *Expediuntur reliqua Actionem concernentia.* p.223

QVÆSTIO II. *De divisione efficientis causa.* p.229

QVÆSTIO III. *De Efficientibus causis aliquibus in particulari.* p.230

Difficultas prima. *Quid efficiens Principale & Instrumentale.* p.231

Difficultas secunda. *Quid causa immediate efficiens substantiarum.* p.234

Punctum difficultatis primum. *Quid tenendum?* ibid.

Punctum difficultatis secundum. *Solutio Objectionum.* p.239

Punctum difficultatis tertium. *Continuatur Solutio.* p.241

Difficultas tertia. *De Causa efficienti accidentium.* p.246

DISPUTATIO VI.

De Efficienti Increato. p.247

QVÆSTIO prima. *De Creatione.* p.248

Difficultas prima. *De distinctione actionis creativæ à re creata.* p.249

Continuatur Solutio Objectionum. p.252

Diff.

IN PHYSICA.

Difficultas secunda. *Competitne Creatura Actio Creativa.* p.254

Punctum difficultatis primum. *Proponuntur implicantes, quod creatura ut causa principalis creare non possit.* ibid.

Punctum difficultatis secundum. *Quid de reliquis implicantiis.* p.257

Punctum difficultatis tertium. *Quid tenendum?* p.261

Difficultas tertia. *An creatio possit esse ab aeterno?* p.263

Punctum difficultatis primum. *An generationes potuerint fieri ab aeterno?* ibid.

Punctum difficultatis secundum. *An Motus & Tempus potuerint esse ab aeterno?* p.266

Punctum difficultatis tertium. *An Ens permanentes potuerint esse ab aeterno?* p.268

QVÆSTIO secunda. *De conservatione.* p.271

QVÆSTIO tertia. *De concursu Dei.* p.274

Difficultas prima. *An Deus concurrat immediate ad peccatum?* ibid.

Difficultas secunda. *An concursus Dei cum creatura sit quid concomitans?* p.275

Difficultas tertia. *An concursus Dei sit quid determinatum physicè.* p.278

DISPUTATIO VII.

De causa extrinseca qua est finis Exemplar. p.281

QVÆSTIO prima. *Quid finis? est ne causa realis? qua ejus Causalitas.* ibid.

QVÆSTIO secunda. *De reliquis Causam finalem concernentibus, quo ad effectus Causæ finalis.* 284

QVÆSTIO tertia. *De Causa exemplari.* p.287

Appendix. *De Natura & Arte.* p.289

TRACTATUS IV.

De ipso Composito 291

DISPUTATIO VIII.

De Unionem, Composito, Quod datur, & de possibili toto. p.292

QVÆSTIO prima. *De Unionem* ibid.

Difficultas prima. *An sine Entitate modali ratio unionis salvari possit.* ibid.

Punctum difficultatis primum. *Quid tenendum?* ibid.

Punctum difficultatis secundum. *Proponuntur variae responsiones ad argumenta.* p.294

Punctum difficultatis tertium. *Continuatur propositum.* 298

Difficultas secunda. *An unio formaliter accepta sit modus.* p.301

Punctum difficultatis primum. *Quid tenendum?* ibid.

Punctum difficultatis secundum. *Solvuntur Objectiones.* p.304

Punctum difficultatis tertium. *Solvuntur reliqua argumenta.* p.306

Difficultas tertia. *De alia unionem concernentibus.* p.309

Punctum difficultatis primum. *Estne illa modalitas una.* ibid.

Punctum difficultatis secundum. *Solvuntur Objectiones.* p.311

Punctum difficultatis tertium. *Estne hac modalitas materialis.* p.314

QVÆSTIO secunda. *De Compositione, quod datur.* 316

Difficultas prima. *De distinctione totius à partibus totius.* ibid.

Difficultas secunda. *Restaurantur quadam argumenta pro Conclusionem.* p.317

Difficultas tertia. *De argumentis in opposito.* 320

QVÆSTIO tertia. *De totis possibilibus.* p.321

Difficultas prima. *An sit possibile compositum ex materia & forma spiritali.* ibid.

Difficultas secunda. *An sit possibile compositum ex partibus, quarum neutra sit materia, neutra forma.* p.331

Difficultas tertia. *Possibilene sit totum, quod sit corpus simplex compositum.* p.332

TRACTATUS V.

De proprietate corporis, Qua est quantitas finita. 333

DISPUTATIO IX.

De Essentia quantitatis, distinctionibus, & competentibus. ibid.

QVÆSTIO prima. *De primo Essentialis conceptus, quantitatis.* ibid.

Difficultas prima. *An habere partes entitativas, sit primo essentialis conceptus quantitatis?* ibid.

Punctum difficultatis primum. *Quid tenendum?* ibid.

Punctum difficultatis secundum. *Solvuntur Objectiones.* p.338

Difficultas secunda. *An divisibilitas & impenetrabilitas sit primo essentialis conceptus quantitatis?* p.341

Difficultas tertia. *An extremitas partium in ordine ad se, sit primo essentialis conceptus quantitatis?* p.343

Punctum difficultatis primum. *Proponitur Conclusio & probatur.* ibid.

Punctum difficultatis secundum. *Solvuntur Objectiones.* p.345

Punctum difficultatis tertium. *Quid sentiendum de Materia, spoliata omni quantitate.* 347

QVÆSTIO secunda. *De distinctione partium quantitatum continui.* p.350

Difficultas prima. *Proponitur & probatur defendenda sententia.* p.351

Difficultas secunda. *Argumenta in oppositum.* p.354

Difficultas tertia. *Possibilene est distingui partes continui in ratione partium formaliter.* p.359

QVÆSTIO tertia. *De distinctione quantitatis à re quantæ.* p.361

DISPUTATIO X.

De Compositione continui. p.364

QVÆSTIO prima. *De continui permanentis compositione, in aliorum sententia.* p.365

Difficultas prima. *Componiturne ex indivisibilibus.* ibid.

Punctum difficultatis primum. *Proponitur primum fundamentum Philosophicum.* ibid.

TIT 2

Pun-

Punctum difficultatis secundum. Proponitur secundum fundamentum Philosophicum.	p. 368
Punct. difficult. tertium. Proponitur secundum fundamentum ex Mathematicis contra indivisibilia.	p. 372
Difficultas secunda. Componiturne continuum per partes proportionales in infinitum divisibilibus.	p. 373
Punctum difficultatis primum. Examinatur primum fundamentum, contra partes proportionales.	p. 376
Punctum difficultatis secundum. Examinatur secundum fundamentum.	ibid.
Punctum difficultatis tertium. Examinatur ultimum fundamentum.	p. 379
Difficultas tertia. De Fundamentis Prædictarum Sententiarum.	p. 380
Quæstio secunda. De Compositione continui successivi per alios.	p. 384
Quæstio tertia. Quid tandem dici posset de compositione utriusque, quanti.	p. 387
Difficultas prima. Explicatur continuum permanens.	ibid.
Difficultas secunda. Explicatur continuum successivum.	p. 390
Difficultas tertia. Solutio Objectionum.	p. 392
Punctum difficultatis primum. Quomodo in his principiis dividi possit linea & quomodo minima se tangant.	ibid.
Punctum difficultatis secundum. Supponuntur quadam.	p. 394
Punctum difficultatis tertium. Continuatur solutio Objectionum.	p. 396
Quæstio 4. Explicatur quid sit continuatio.	p. 401
Quæstio quinta. Quid termini quantitatis & de reliquis quantitatibus concernentibus.	p. 403
Difficultas prima. Quid tenendum.	ibid.
Difficultas secunda. Solvuntur Objectiones.	p. 404
Difficultas tertia. Notantur quadam.	p. 408

TRACTATUS VI

DISPUTATIO XI. de Infinito. p. 410

Quæstio prima De essentia & existentia actuali infiniti.	p. 412
Quæstio secunda De Infinito Categorematico.	p. 416
Difficultas prima. De possibilitate infiniti categorematici creati in communi.	ibid.
Difficultas secunda De Possibilitate infinitorum in particulari.	p. 421
Punctum difficultatis primum. An infinitum in extensione & mole sit possibile?	ibid.
Punctum difficultatis secundum. An sit possibile infinitum categorematicum in numero.	p. 424
Punctum difficultatis tertium. Quid de reliquis infinitum concernentibus.	p. 427
Difficultas tertia. Fundamenta in oppositis.	p. 480
Quæstio tertia. De Infinito Categorematico.	p. 432
Difficultas prima. Datur ne Infinitum Syncategorematicum.	ibid.
Difficultas secunda. De Speciebus Infinitis Syncategorematicis.	p. 434
Difficultas tertia. De Infinito Syncategorematico prout est in mente Dei.	p. 438

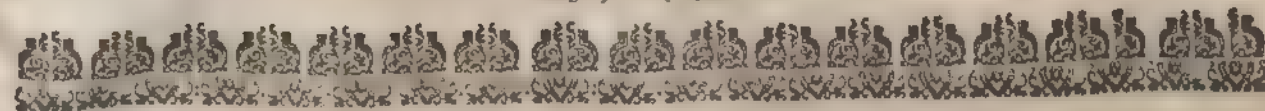
TRACTATUS VII

De aliis proprietatibus corporis p. 441 DISPUTATIO XII. De motu. ibid.

Quæstio prima De motu locali ut sic.	p. 442
Difficultas prima. Modus per se localis potestne salvari sine modalitate.	ibid.
Difficultas secunda. Modus per Accidens localis potestne salvari, sine modalitate &c. &c.	p. 445
Difficultas tertia. Estne de essentia motus localis esse successivum, & quid de motu puncti.	p. 447
Quæstio secunda. De Speciebus motus.	p. 450
Difficultas prima De divisione motus in eardum & velocem.	ibid.
Difficultas secunda. De Motu projectionis.	p. 453
Punct. difficult. 1. Præmittuntur quadam.	ibid.
Punctum difficultatis secundum. An detur quadam projectis impressa.	p. 454
Punctum difficultatis tertium. Notantur quadam de hac qualitate.	p. 457
Difficultas tertia. De motu reflexo.	p. 459
Quæstio 3. De inceptione & definitione motus.	p. 461
Difficultas prima. Præmittuntur quadam.	ibid.
Difficultas secunda. Quid tenendum?	p. 463
Difficultas tertia. Resolvuntur reliqua idem concernentia.	p. 466

DISPUTATIO XIII.

De lbi, Duratione, Tempore.	p. 468
Quæstio prima. Quid Locus.	ibid.
Difficultas prima. Quid definitur Locus extrinsecus.	ibid.
Difficultas 2. Quid sit in re Locus intrinsecus.	p. 471
Punct. difficult. primum. Quid tenendum.	ibid.
Punctum difficultatis secundum. Solvuntur Objectiones.	p. 475
Punctum difficultatis tertium. An possit esse corpus sine ullo lbi.	p. 479
Difficultas secunda. De divisione in locum definitivum & circumscriptivum.	p. 482
Punct. difficult. primum. An unum corpus possit esse circumscriptivum in pluribus locis.	p. 483
Punctum difficultatis secundum. De prædicatione replicati Entis.	p. 485
Punctum difficultatis tertium. Proponuntur argumenta in contra & solutio eorundem.	p. 488
Difficultas tertia. de Actione replicativa.	p. 493
Solvuntur Objectiones.	p. 496
Difficultas quarta. An in eodem loco possint plura corpora poni.	p. 496
Difficultas quinta. De divisione in locum reale & imaginarium, & de oppositis loci.	p. 497
Punct. difficult. 1. An Deus sit extra Cælum.	p. 498
Punctum difficultatis secundum. An Deus sit in spatio imaginario.	p. 501
Punctum difficultatis tertium. De opposito loci, quod est vacuum.	p. 502
Quæstio secunda. De Duratione.	p. 504
Difficultas prima. Quidnam sit formaliter Duratio per alios.	ibid.
Difficultas 2. Respondetur Objectionibus.	p. 509
Difficult. tertia. Quid sit formaliter Duratio.	p. 507
Quæstio tertia. Quid tempus & Aeternitas.	p. 512

INDEX SECUNDUS CONCLUSIO- NUM IN PHYSICA.

TRACTATU I.

De Principiis & Causis Corporis Naturalis.

Sub quo nomine assignandum Objectum Physicæ in Proœmio num. 1.

Disputatione primâ

De Principiis & Causis in Communi.

Quæ definitio Principii ut sic, disput. 1. n. 7. Quæ definitio Principiorum corporis naturalis ibid. n. 9. Quot hæc Principia. n. 10.

In Definitione Causæ ad quid attendi debet. n. 12. Non recte Causa definitur per hoc quod sit Principium per se influens esse, in aliud. Nec est id quod per se influendo producit essentiam. n. 16. Nec est Principium per se influens esse, in aliquid à se dependens. n. 18. Nec est Principium propter quod per se, seu virtute suâ influens, sequitur aliquod esse. n. 22. Rectius dicitur quod Causa sit Principium vi sua determinans ad existendum. Aliqui Doctores verum sunt nomen Principii dare Patri æterno respectu Filii. Alii è contra docuerunt quod Filius pendeat à Patre. n. 29. & 30. Græci passim tribuunt Patri nomen Causæ. ibidem. Sed Latina phrasis id respicit. n. 31.

Causa, inadæquatè accepta non constituitur actione ibid. n. 35. Adæquatè tamen spectata in actu primò importat actionem possibilem ibid. n. 40.

Quidnam discuti solet quando quaeritur: An Connexio Causæ cum effectibus possibilibus sit essentialis ibid. n. 50. Aliqui concedunt Omnipotentia hanc connexionem, non tamen Relationem transcendentalem. Alii utrumque. n. 51. Causa creata dicit Relationem transcendentalem ad effectus posibles. n. 52. Sed & Causa Increata. n. 54. De connexionione autem essentiali Causæ cum effectibus possibilibus agendo, multa argumenta id non probant efficaciter. n. 57. Sed & Negativa sententia passim adfert argumenta non convincentia. n. 93. Implicat contradictionem, ut effectus possibilis reddatur impossibilis, & è converso, n. 123. Tamen hæc suppositio potest legitime formari, n. 123. Impossibili omni effectui, causa specificativè accepta non redditur formaliter possibilis, n. 125. Immo & reduplicativè accepta causa non redditur tunc impossibilis formaliter secundum id quod dicit in recto, n. 129. Licet reddatur consequenter & arguitivè impossibilis, n. 131.

Prædicatum Prioritatis est debitum causis, n. 143. Prioritas temporis non rectè explicatur per durationis antecedentiam, n. 144. Quid illa? n. 145. Quid prioritas? A quo & Originis, n. 146. In quo & naturæ, n. 149.

Omni Causæ convenit prioritas existentia, n. 162. Ita: ut si aliquid non sit in se existens, vel in aliquo sui, hoc ipso non possit causare physicè, n. 163.

Indistantia est etiam debita Causis, n. 183. Unde agens ut agat, debet per medium virtutem suam transfundere, n. 183. Creaturæ possunt miraculosè agere indistanti, n. 203. Et Deus suo modo, n. 219. Hæc approximatio effectus & Causæ est talis, ut ab illa ad effectum, vel à negatione illius ad negationem effectus, non possit dari legitima suscitendi consequentia, per ordinem ad Deum, n. 240. Habet tamen rationem Antecedentis licet non sit necesse, ut antecedit etiam instanti temporis, n. 241.

Inter prædicata causæ, est distinctio ejus ab effectu, n. 243. Possibile tamen est ut idem producat seipsum secundò, ibidem.

Varia divisiones causarum, n. 281.

Disputatione Secundâ

De Causis in Communi comparativè spectatis.

Circa quæstionem, an duæ Causæ eundem effectum causare possint, quis status quæstionis & quæ difficultas, num. 1. Unus idemque numero effectus à pluribus solo numero distinctis causis potest naturaliter produci in iisdem circumstantiis, num. 4. Supposita Divina ordinatione, una causa non potest producere effectus numero distinctos, aliis Causæ, num. 14. Non potest fieri naturaliter ut duæ causæ totales eundem effectum causent idque totaliter, num. 37. Possunt supernaturaliter, num. 55.

Non datur mutua causalitas in eodem genere quò ad primò esse, num. 120. Coeterum postquam Causa diversis generis una, tribuit esse effectui, potest ab eodem recipere aliquam formalitatem, quæ non supponebatur ante habita, num. 133.

TRACTATU II.

De Principiis & Causis intrinsecis in particulari.

Quid venit nomine Causarum & Principiorum intrinsecorum, ibidem.

Disputatione Tertiâ.

De Principio intrinseco quod est Materia.

Quotuplex acceptio Materiae ibid. num. 1. Quid definitivè Materia ibid. num. 3. Primo essentialis conceptus Materiae non stat in eo quod ei Forma suum effectum formalem tribuat, ibid. num. 12. Nec in eo quia Materia antecederet se habet & ei superveniat Forma, num. 23. Nec in perfectibilitate, num. 30. Nec quod sit actus entitativus, num. 31. Aut quod sit determinabilis, num. 44. Sed primò essentialis conceptus Materiae est, quod sit subiectum quo non datur prius radicaliter sumptum, num. 61.

Datur Materia prima, num. 78. Habetque propriam existentiam, num. 94. Dependet tamen in existendo à For-

INDEX SECUNDUS CONCLUSIONUM

à Forma, n. 162. Non quidem à priori, n. 164. A posteriori tamen, n. 167. Et quomodo hæc dependentia accipienda, ibid. Non est ulla demonstratio per principia positiva, quod naturaliter non possit existere materia sine omni forma, licet revera naturaliter existere sine omni non possit, n. 120. Supposita diversa potentia, n. 213. & actus acceptione, n. 214. Suppositoq; quod aliud sit Materiam esse puram potentiam, & aliud Materiam esse in pura potentia, n. 216. Tenendum erit materiam primam, non esse puram potentiam eum exclusionem actus Metaphysici, n. 217. Licet esse hoc potentia formaliter acceptum non sit de primo essentiali conceptu materiam, n. 247. Est tamen illi identificatum realiter, n. 284. Materia ordinatur ad formas, n. 309. Suntq; illæ bonum materiam, n. 311. Et eapropter dicitur materia appetere formas, ibidem. Respectu formarum possibilium habet appetitum inefficacem etiam cum est sub forma aliqua, num. 316. Sumpta autem cum dispositionibus ad talem formam, desiderat appetitu proximo omnes formas illius speciei, n. 317. Qui appetitus secundum id quod dicit in recto, non magis appetit formam nobiliorem quam ignobiliorem, licet sumptus pro eo quod dicit pro connotato, magis appetat nobiliorem, n. 318. Quantumvis autem haberet materia formam alias formas eminenter continentem, tamen; desideraret appetitu remoto ceteras formas, n. 347. Materia Corporum sublunarium est eadem specie, n. 357. Possibilis tamen est alia materia specie distincta à nostrate, n. 364. Licet implicet materiam nostratam plurificari specie, ibid. Non est ulla demonstrativa ratio, coelos de facto compositos esse, supposito quod esset possibile corpus simplex, n. 374. Nec demonstratur non esse compositos, n. 378. Nec est convictiva ratio, quod coeli non habeant materiam specie eadem cum sublunariis, n. 382. Licet hoc ipsum non constet quod habeant specie eandem, n. 401. Ingenorabilitas & corruptibilitas est etiam prædicatum materiam, n. 402. Sed in certa suppositione, ibid.

DE CAUSA MATERIALI.

De Causa Materiali loquendo, non est ulla idem quod materia, num. 423. Definitivè est id ex quo aliquid fit cum infit, ibid. Materia respectu Formæ educibilis est vera causa, n. 426. Sed non respectu compositi, n. 429. Unio prout recepta in Materia non est causalitas Materiam, in formam educitam, n. 433. Nec est ipsa Generatio, prout dependet à Materia, n. 438. Quid ista causalitas, n. 447. Accidentia communia in sola materia recipiuntur, n. 456. Aliqua accidentia eadem sunt sub utroq; mutationis termino, n. 488. Possunt tamen immediate in quantitate recipi, n. 504. De factoq; recipiuntur, n. 513. Accidentia spiritualia causantur materialiter à substantia spirituali, n. 522. Quæ licet non possit esse subiectum naturale accidentium materialium, n. 523. Potest tamen Divinitus illa recipere, n. 525. Accidentia spirituale non potest naturaliter causari à subiecto materiali, num. 526. potest Divinitus, n. 527. Deus potest supplere defectum Causæ materialis, n. 529. sed tantum in genere Causæ efficientis, n. 532.

Dispu-

Disputatione Quartâ.

De Principio intrinseco, quod est Forma.

Definitivè Forma est Ratio, quod quid erat esse, n. 2. Dantur Formæ substantiales, n. 7. Illæ non præexistunt in materia, n. 28. Neq; ratione alicujus esse inchoati, n. 32. Educuntur tamen, n. 39. Quæ Educatio non recte per hoc explicatur, quod materia ordine durationis præcedat formam, n. 41. Nec quod eadem actione fiat quæ sit compositum, num. 48. Nec quod fiat cum dependentia à causa materiali receptiva, n. 53. In quo ergo stabit Educatio, n. 55.

Varia divisio formarum, n. 79. Non datur Forma Corporeitatis, n. 81. Nec sunt tot Formæ quot illarum divisiones, n. 94. Expenduntur argumenta pro Formis partialibus, n. 102. Et fundamenta negantium, n. 156. Probabilius est Formas partiales non dari, n. 197. Dux Formæ totales non possunt actuare eandem materiam, n. 211. Possunt Divinitus, n. 224. Possunt duæ materiam eam adæquatæ, informari ab eadem Forma Divinitus, n. 180.

De Opposita Formæ Privatione, num. 286. Privatio definitivè, est carencia Formæ in subiecto apto, ibid. Quid illa prout subest nostris conceptibus? Quid in re? n. 287. Distinctio privationum speculativa, sumitur ex distinctis specie formis, n. 289.

De Causa Formali, n. 293. Definitivè Causa Formalis est; Ratio ipsius quod quid erat esse, ibid. Forma non causat materiam quoad ipsum esse materiam, n. 294. Dat tamen illi esse actuati Physicè, n. 295. Expulsionis terminus quæ expellitur Forma præterita, non est non esse Formæ absolute, sed non esse Formæ in subiecto, n. 296. Quæ expulsio, est simul cum introductione Formæ sequentis, n. 298.

TRACTATU III.

De Principio Extrinseco.

Principium Extrinsecum est Causa Efficiens, n. 1. Definitivè Efficiens est id, unde Principium mutationis primum aut quietis, n. 2. Sine entitate modali non potest salvari actio, n. 8. Non est tamen formaliter modalitas, n. 28. Admittenda est Actio agens & acta, n. 54. Actio & Passio distinguuntur realiter? n. 55. Actio antonomasticon accepta, non recipitur in causa, num. 58. Nec in subiecto cui unitur terminus productus, n. 59. Sed in termino producto, n. 61. Undenam specifica illarum distinctio accipitur? num. 74. Itemq; individualis? n. 92.

Varie divisiones Efficientis Causæ, num. 94. Quid apud alios Principale, quid instrumentale Efficiens, num. 101. Per nos Principalis causa est, quæ respectu effectus, habet se ut quid primum & per se intentum, non intenditur sic Instrumentalis, n. 116. Possibile est ut accidentia, idq; naturaliter producant immediate substantiam, tanquam Causæ instrumentales, n. 128. Et de facto ita producant, n. 154.

Substantiæ immediate emanant ex se aliqua accidentia, n. 191. Respectu accidentium passi, accidentia agentis sunt causa principalis, n. 195. Si ignis spoliaretur

IN PHYSICA.

ne omni calore, non posset connaturaliter producere eundem in subiecto extraneo, n. 190.

Disputatione Sextâ.

De Efficiente Increate.

Datur Efficiens Increate, n. 1. Operationum illius ad intra duo principia intellectus & voluntas. Operationum autem ad extra est Omnipotentia, ibidem. Quæ est formaliter cōdistincta ab ipsa voluntate, n. 2.

De Creatione, n. 7. Possibilis est creatio n. 8. Quid-dicativè est productio rei ex nihilo, ibid. Nec hæc definitio cōpetit productioni Verbi, n. 10. Creatio Activa non distinguitur à Principio creante entitativè, n. 14. Nec Passiva à re creata, n. 18. Creatio tamen Passiva à Creatione Activa distinguitur realiter, n. 19. Pleraq; implicantia non ostendunt, quod Creatura ut Causa principalis creare non possit, n. 41. Non est possibilis creatura, cui tanquā causæ Principali competere possit creare, n. 82. Non est possibile instrumentum connaturale creandi, n. 91. Sed est possibile instrumentum obedientiale ad creandum, n. 95.

Motus successivus & tempus non potuit esse ab æterno, n. 114. Implicat contradictionem, ut si Deus pernat aliquā creaturam permanentem ab æterno, possit successivè aliam secundam producere, & tamen ab æterno, n. 126. Potest tamen ab æterno unam vel plures simul ponere creaturas permanentes, n. 132.

Quid Conservatio? n. 145.

Concursus Dei cum creaturis non est, quid con-comitans, n. 166. Nec est in actu secundo spectatus quid indifferens.

Disputatione Septimâ.

De Causa Finali &c.

Quid finis? n. 2. Est causa realis, n. 6. Causalitas illius, motu metaphorica, n. 14. Actus antecedentes positionem mediorum, non sunt effectus proprii Causæ Finalis, n. 18. Sicut nec actus immediate verantes circa media, n. 20. Sed effectus proprius Finis, sunt media, n. 20. Sine cognitione prævia non moveri Finis, n. 23. Possibile est ut moveat, n. 25. Quanam agant propter finem, n. 31. Quæ divisio Finis, n. 33.

Quid Exemplar? n. 36. Consistit illud in conceptu objectivo, n. 37.

Quid tenendum de Natura & Arte, n. 46.

TRACTATU IV.

Disputatione Octavâ.

De Unione, Composito quod datur, & de Possibili Toro.

Quoad Primum. Sine modali entitate ratio Unionis salvari non potest, n. 3. Non tamen Unio formaliter est modus, n. 58. Sed est ipsa entitas Materiam, prout determinata ad esse Materiam in actu secundo, & ipsa Forma prout determinata ad esse Formam in actu secundo, n. 60. Modalis determinatio est non nisi una in unoquoq; composito, n. 107. Eaq; materialis, n. 135.

Quoad Secundum. Compositum à Materia, Forma, & unionem simul sumptis, collectivè non est distinctum realiter, n. 147. Impossibile est Compositum ex Mate-

ria & Forma spirituali, n. 216. Compositum ex partibus quarum neutra sit Materia neutra forma, prout explicari solet est impossibile, n. 240. Possibile tamen est Corpus simplex, n. 246.

TRACTATU V.

Disputatione Nonâ.

De Quantitate.

De Essentia Quantitatis. Primò Essentialis Conceptus Quantitatis, non est conferre partes entitativas num. 2. Non tamen convenit illis partibus independenter à quacitate divisibilitas, n. 17. Licet ipsa divisibilitas non sit primò essentialis Conceptus quantitatis, n. 39. Sicut nec Impenetrabilitas, n. 41. Sed primò essentialis ejusdè conceptus est, Extreitas partium in ordine ad se, n. 52. Calu quo auferret Deus quantitatem ab aliquo corpore, posset saltem Divinitus non tolli unio substantialis intercedens cum forma, nec unio continuativa: & tamen tunc non maneret extreitas partium in ordine ad se, n. 78. Occuparet autem tunc indivisibile spatium, n. 82. Deusq; non posset partes illas continere cum eadem extensione locali, n. 85. Idq; quantumvis Deus replicaret eandem materiam, n. 87. Ceterum si possibilis esset modus extensivitatis materialis, consimilis ei, qualem habent Angeli; posset corpus occupare divisibile spatium, quantumvis spoliaretur quantitate, num. 89.

De Definitione partium Continui varia, circa hoc auctoritates Aristotelis, num. 91. Partes in Continuo sunt distinctæ actu quoad entitatem, n. 97. Non tamen in ratione partium formaliter, n. 102. Partes continui in ratione partium formaliter, impossibile est distinguere; sed quotiescunq; distinguuntur non nisi secundum quid & vulgariter in ratione partium formaliter, distinguuntur, n. 144. Quantitas accidentibus non est identificata, n. 156. nec substantiæ, n. 163.

Disputatione Decimâ.

De Compositione Continui.

Explicantur variaz notiones terminorum, n. 1. non componitur continuum ex indivisibilibus, num. 6. Componitur continuum permanentes ex partibus proportionalibus in infinitum divisibilibus? num. 53. Quomodo per alios componatur Continuum successivum, n. 118. Quid si (sine præjudicio sententiæ melioris) dicatur nequidquam esse ex quo actu componatur Continuum, compositione de qua in præsentia? n. 140. Quid si dicatur in resolutione Continui deveniendum tandem ad minima Physica, num. 142. Consequenter si dicatur etiam Continuum successivum ita resolvi, n. 154. Quod minimum explicatur n. 157. n. 177. &c. Hujus minimi quæ distinctio ab indivisibili, n. 183. & 211.

De Continuatione. Continuatio non fit per puncta cōtinuativa, n. 220. nec est modus superadditus n. 228. Sed in recto, est ipsamet rei quantitas pro formali dicens, indistantiam cum negatione terminorum utriusq; extremi.

Unus

De Ter.

INDEX SECUNDUS CONCLUSIONUM IN PHYSICA.

De Terminis Quantitatis. Termini quantitatis non sunt puncta terminativa distincta realiter, n. 133. Sed explicari debent per connotata, n. 137.

TRACTATU VI.

&c

Disputatione XI. De Infinito.

Examinatur definitio Infinitè ab antiquis posita, n. 1. Infinitum est duplex, n. 4. Consentunt omnes infinitum creatum in essentia non dari, n. 5. Traditur definitio Infiniti, n. 10. Non potest illud claudi terminis, n. 11. Etiam supposita illius possibilitate non est fundamentum asserendi quod defecto detur.

Non est possibile Infinitum categorematicum creatum, n. 32. nec infinitum in extensione n. 61. Mole, n. 75. Numero, n. 80. Intensione, n. 99. Etiam posito quod possibile esset infinitum creatum, adhuc impossibile esset, poni omne possibile infinitum: nec est necessarius, nec possibilis numerus maximus finitorum, n. 112.

Datur Infinitum Syncategorematicum n. 130. Non apparet implicatio in creatura, quæ non sit in infinitum multiplicabilis: possibilia tamen, plus quam semel multiplicabilia, sunt in infinitum multiplicabilia n. 143. nec devenietur unquam ad creaturam perfectissimam, n. 151. infinitum Syncategorematicum in mente DEI, non est categorematicum.

TRACTATU VII.

Disputatione XII. De Motu.

Quid definitivè motus n. 1. non ille superaddit quidquam reale actioni & passioni n. 4.

Quid motus localis n. 7. motus, qui sit per se, non potest salvari sine entitate modali, n. 8. Non indiget illa, motus per accidens n. 25. Motus localis successivus non potest fieri in instanti n. 40. Quid de motu puncti sentiendum n. 45.

Dividitur motus in tardum & velocem, n. 53. Quæ causa hujus per alios? n. 55. Assignatur causa, n. 61.

Quid tenendum de motu projectorum, quæ non nisi secundum modum violentiam habent, num. 72. Probabile est impulsum esse qualitatem à projiciente productam, n. 82.

Motus resilientiæ causatur à corpore reflectente, licet pro conditione requirat interdum modum projicientis, n. 110. Mobile projectum quiescitne in puncto reflexionis? num. 119.

Explicantur termini concernentes inceptionem & defensionem motus, itemque status questionis, num. 124. Ostenditur difficultas communis sententiæ, n. 136. inferturque formas substantiales & impossibiles accidentales incipere intrinsecè & desinere extrinsecè, n. 142. Ostenditur Difficultas communis sententiæ circa inceptionem & defensionem rerum successivarum, n. 144. Inferturque entia successiva incipere intrinsecè, desinere extrinsecè, n. 149. Resolvuntur reliqua, inceptiones & defensiones concernentia, n. 154.

Disputatione XIII.

De Ubi, Duratione, Tempore.

DE UBI

Explicatur definitio loci extrinseci, n. 2. de loco intrinsecò discurrendo, præmitur non dari negationem negationis, n. 18. Ostenditurque distantia &c. non esse negationem Negationis, n. 21. Indistantia seu ubi, non est entitas superaddita, n. 28. Interdum tamen præsentia localis non est sine modo, interdum est ipse modus sensu certo, n. 38. Posito quod ubi esset entitas modalis, possibile esset manere locabile, sine ullo ubi modalis, n. 68. Non est possibile ut separaretur à loco id, quod, ubi, dicitur in recto, n. 80. Non est possibilis creatura actualis quæ absolvar ab eo, quod suo modo importat ubi in obliquo, ita ut absolvar ab omni præsentia, n. 81. Unum corpus potest esse circumscriptivè in pluribus locis, n. 93. Accidentia, quæ transacta replicatione contingunt in uno loco, non est connaturale, ut fiant in alio loco, n. 115. Possibile est, ut in uno loco replicatus eliciat unum actum, & alium in alio, quamvis illi inter se respectu ejusdem subjecti & objecti, saltem naturaliter impossibiles sint n. 119. Replicatio non fit per actionem solam adductivam n. 151. Posita actione reproductiva, non est necesse superandi ullum ubi, num. 162.

Implicat ut salvetur replicatio sine reproductione ejusdem Entitatis, n. 163. Possunt esse Divinitus duo corpora in eodem loco, n. 170.

Explicatur divisio in locum realem & imaginarium, n. 177. Deus est extra cælos in seipso, n. 181. Deus est in spatiis imaginariis, si esse in spatiis imaginariis sit idem ac extra cælum; si autem esse in spatiis imaginariis idem sit ac existere in spatiis, quæ noster intellectus fingit & imaginatur, in talibus spatiis: non est nemine cogitate, n. 196.

Explicatur quid sit vacuum, n. 207. Vacuum non potest dari naturaliter, n. 208. potest Divinitus, n. 213. Quid sentiendum de motu locali in vacuo, num. 214.

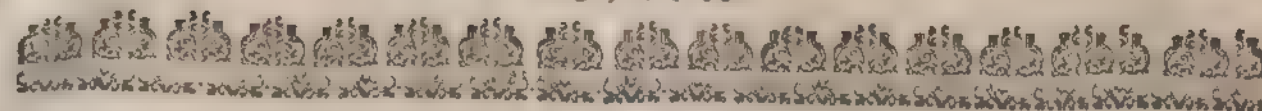
Duratio non est modus superadditus permanens, & qui totus simul positus faciat durare hominem cras, n. 219. Duratio non est modus successivus, n. 225. Duratio formaliter non est actio conservativa distincta, vi cuius existat creatura, n. 222. Duratio est ipsa entitas prout coexistens his tot vel tot differentiis temporis, si eam respectivè accipias ad aliquid extrinsecum, n. 232. Duratio absolute spectata, non formalitatur per coexistentiam cum tempore, n. 236. Duratio absolute spectata, est ipsa existentia rei permanens, vel ipsum rei esse non desinens, n. 240.

Explicatur quid sit Tempus, n. 264. Tempus Mathematicè acceptum, secundum quod tale existit solùm fundamentaliter, ibid.

Explicatur quid sit Aternitas, num. 266.

OS:) * (: SO

OS:) * (: SO

OMISSA IN PHYSICIS.

DISPUTATIONE I.

Num. 95. vers. 4. Post Ly actualem, Omissum, cum.
n. 170. v. 6. post Ly propositio O. de secundo adjacentis.
n. 176. v. 3. post Ly positivum O. ergo esse causativum ei quod non est, sed fuit, identificari non potest.
n. 218. v. 12. Salvaretur O. quod sit illuc ipsa actio, quæ est ipsum agens.

DISPUTATIONE II.

n. 1. v. 1. post Ly unum O. agens.
n. 14. v. 16. post Ly hac O. non.
n. 45. v. 9. post Ly duplex O. causa.
n. 118. v. 12. post Ly materia O. efficiens &

DISPUTATIONE III.

n. 24. v. 6. post Ly materiam O. non nisi
n. 4. v. 4. post Ly non O. est
n. 15. v. 12. post Ly retinentur O. interim
n. 167. v. 14. post Ly existente O. vel non existente
n. 204. v. 6. post Ly implicat O. esse
n. 227. v. 2. post Ly potest O. esse
n. 247. v. 8. post Ly quidam O. Pater Adrianus Pikarski.
n. 270. v. 7. post Ly prior. O. etiam
n. 351. v. 14. post Ly suam O. beatus.
n. 369. v. 6. post Ly esset O. esset.
n. 380. v. 14. post Ly simplicis O. qua varietate sua condiceret pulchritudini universi
n. 385. v. 16. post Ly argumentum O. si
n. 396. v. 9. post Ly perpetuas O. complebitur per formam.

DISPUTATIONE IV.

n. 80. v. 4. Post Ly modum O. perfectivi &
n. 106. v. 12. post Ly quantitatis O. possit quis consecrare.
n. 197. v. 14. post Ly substantialium O. partialium
n. 208. v. 17. post Ly modo O. succedens forma
n. 232. v. 9. post Ly ratione, O. nec

DISPUTATIONE V.

n. 16. v. 14. post Ly solus O. verbi gratia
n. 36. v. 16. post Ly meminisse O. Hac sententia
n. 110. v. 13. post Ly Thom. O. prima parte
n. 280. v. 9. post Ly posse O. Divinitus

DISPUTATIONE VI.

n. 32. v. 9. post Ly transitus O. à
n. 84. v. 11. post Ly Educationem O. sui
n. 180. v. 15. post Ly prioritatem O. & hac prioritas in præfensi, non negatur

n. 182. v. 7. post Ly determinatio O. est

DISPUTATIONE VII.

n. 12. v. 5. post Ly causati, O. secundo
n. 38. v. 7. post Ly reducuntur, O. jam autem
n. 39. v. 6. post Ly objectivo O. hac enim est illius positio

DISPUTATIONE VIII.

n. 17. v. 6. post Ly Est O. & cetera.
n. 20. v. 5. post Ly non O. esse
n. 28. v. 1. post Ly superadditam O. sed
n. 169. v. 6. post Ly enim O. de ipso quod
n. 230. v. 4. post Ly non O. erit
n. 231. v. 7. post Ly sequatur O. nomine partium integran-
tium intelligendo partes, ex quibus coalescit intellectio illa distributa.

DISPUTATIONE IX.

n. 47. v. 2. post Ly subiecto O. saltem enim debet dari suppletivum aliquod, si sit & conservetur independenter à subiecto, quod suppletivum facit, ut verum sit dicere, quod sit & conservetur dependenter à subiecto æquivalenter quodammodo.
n. 56. v. 8. post Ly in O. ordine ad
n. 116. v. 14. post Ly constituuntur O. autem
n. 119. v. 16. post Ly alio, O. dicentia

DISPUTATIONE X.

n. 3. v. 17. post Ly quod O. non
n. 83. v. 9. post Ly dierum O. cognoscendorum
n. 220. v. 5. post Ly punctum O. Si punctum

DISPUTATIONE XI.

n. 113. v. 12. post Ly numero O. maximo

DISPUTATIONE XII.

n. 65. v. 11. post Ly sejungantur O. licet
n. 95. v. 13. post Ly brevissimè O. lenissimè
n. 104. v. 12. post Ly manu O. fortiter
n. 163. v. 7. post Ly fieri O. non

DISPUTATIONE XIII.

n. 11. v. 8. post Ly Quod O. est
n. 18. v. 7. post Ly auferes O. non
n. 54. v. 2. post Ly non O. sunt.
n. 97. v. 12. post Ly oppositum O. nam
n. 219. v. 14. post Ly dicie O. non solam.

OS:) * (: SO

ERRATA IN PHYSICIS.

DISPUTATIONE PRIMA.

- Num. 14. Vers. 14. quod l. Quod
 num. 32. vers. 10. immediata l. immediatè
 num. 33. vers. 9. secundum l. secundam
 num. 33. vers. 12. sit l. si
 num. 39. vers. 2. intelligatur l. intelligitur
 num. 52. vers. 12. essent. Si l. essent, si
 num. 54. vers. 15. quæ l. quo
 num. 56. vers. 12. Chymaræ l. Chimæras
 num. 59. vers. 1. cervi. Si l. cervi, si
 num. 63. vers. 7. importati. Si l. importati, si
 num. 64. vers. 16. scil l. scilicet
 num. 71. vers. 4. Consequens l. Consequētiam
 num. 72. vers. 8. connexum cum impossibili-
 tate illius l. connexum Deum cum im-
 possibilitate illius rei
 num. 95. vers. 5. scientiam l. scientia
 num. 104. vers. 7. extendetur l. extenditur
 num. 120. vers. 10. scil l. scilicet
 num. 154. vers. 10. vel non, l. vel non
 num. 163. vers. 12. se Sed l. se sed
 num. 195. vers. 17. nota l. notæ
 num. 209. vers. 4. in. distans. l. in distans
 num. 237. vers. 14. vero; l. vero,

DISPUTATIONE SECUNDA.]

- Num. 2. Vers. 7. per accidens non agnovit, l.
 per accidens, non agnovit
 num. 6. vers. 3. rationem. Causæ æquinocæ l.
 rationem causæ æquinocæ,
 num. 29. vers. 13. odisse l. odisse;
 num. 31. vers. 11. ar. 1309. l. numero 323.
 num. 45. vers. 11. intēctionalis l. intentionalitas
 num. 69. vers. 11. ut l. vi
 num. 110. vers. 4. tantum l. tamen
 num. 116. vers. 10. altero. Si l. altero, si
 num. 120. vers. 12. post ly Dicendū est dele ly
 num. 124. vers. 3. nunc l. tunc

DISPUTATIONE TERTIA.

- Num. 6. Vers. 18. harum l. horum
 num. 13. vers. 6. tribuit, exemplificabat l.
 tribuit. Exemplificabat
 num. 16. vers. 9. parietata l. parietatæ
 ibid. vers. 10. id l. non
 num. 20. vers. 4. Imo l. Primò
 num. 22. vers. 2. essentielle, hoc est l. essentiali-
 ibid. vers. 11. et l. ei (le hoc est.
 ibid. vers. 16. materia l. Materiæ
 n. 23. v. 4. materia primò essentialis cōceptus
 l. materia, primo essentialis conceptus:
 num. 24. vers. 6. proportionatam eo, l. pro-
 portionatam, cō

- num. 25. vers. 5. compleat l. compleat:
 num. 39. vers. 15. esseitatis l. asseitatis
 num. 45. vers. 15. formæ ad habere l. formæ,
 ad habere
 ibid. vers. 16. actuali l. actuari,
 num. 48. vers. 8. determinabilitas quædam;
 l. determinabilitas: quædam
 num. 50. vers. 13. sit ac dicere l. sit, ac dicere,
 num. 54. vers. 1. oppositam l. oppositum
 num. 57. vers. 4. physica, ad formas l. physica
 ad formas
 num. 59. vers. 11. esset & illud, l. esset, & illud,
 ibid. vers. 12. erit l. erit,
 num. 61. vers. 7. materiæ, esse l. materiæ esse,
 num. 62. vers. 6. inientem l. unientem
 ibid. vers. 7. est, ultima, l. est ultima,
 num. 66. vers. 7. materiæ l. , Materia
 num. 68. vers. 12. materia erit tunc, l. materia,
 num. 71. vers. 4. ens, l. Ens (erit tunc
 num. 75. vers. 7. post ly ad ferat del. quidem
 num. 77. vers. 10. discutiuntur l. discutuntur
 num. 83. vers. 1. primò l. primo
 num. 89. vers. 2. etsi l. & si
 num. 90. vers. 8. Gomeisii l. Gomeisii
 num. 91. vers. 16. sursum, non eunt l. sursum
 non eunt,
 num. 95. vers. 2. Loquens l. Loqueris
 num. 117. vers. 1. inferrentibus l. inferrentibus
 num. 135. vers. 6. post ly posita Dele non
 num. 138. vers. 4. tantum l. tamen
 n. 142. vers. 16 generari, tunc l. generari tunc,
 num. 145. vers. 5. definiatur l. definit
 num. 158. vers. 6. Ly l. si
 num. 162. v. 9. promittuntur l. præmittuntur
 num. 163. v. 5. prioritate l. proprietate
 num. 165. v. 14. forma, dependentia l. forma.
 Dependentia.
 num. 175. vers. 14. utraq; l. utriq;
 num. 176. vers. 2. completo l. completè
 num. 198. vers. 3. illum l. illam
 num. 201. vers. 15. amni l. omni
 n. 207. v. 5. conversionem l. convertentiam
 num. 209. vers. 9. apto, posita l. apto posita,
 num. 223. vers. 12. est l. esse
 num. 239. vers. 8. substantia potest: l. sub-
 stantia: potest
 num. 249. vers. 12. Materia l. Materiæ
 ibid. vers. 13. essentielles l. essentialis
 num. 250. vers. 2. conjungi debuit tertius
 ibidem vers. 11. determinabilitas l. determi-
 nabilitas

num. 260. vers. 14. materia l. materiae
 num. 278. vers. 13. materia l. materia
 num. 289. vers. 5. quod l. Quod
 num. 315. vers. 4. fieri l. ferri
 num. 322. vers. 13. elicitur l. elicitus
 num. 331. vers. 16. quid l. Quod
 num. 337. vers. 9. appetitui l. appetitivi
 n. 364. vers. 16. conclusionem l. conclusionem
 num. 368. vers. 4. implearet l. implicaret
 num. 374. vers. 3. esseitate l. asseitate
 num. 378. vers. 2. celo l. celos
 ibid. vers. 8. mutationis in celis l. mutationis:
 num. 379. vers. 2. sunt l. sint (in celis
 num. 381. vers. 1. etiam l. enim
 num. 387. vers. 1. penetrabiles l. generabiles
 num. 395. vers. 3. conino l. Conimbr:
 num. 393. vers. 15. solum l. coelum
 num. 399. vers. 6. solum l. coelum
 num. 413. vers. 6. quod l. quid
 n. 419. v. 3. Cum ergo l. unde ulterius cum
 num. 429. vers. 2. deductione l. de deductione
 num. 433. vers. 10. Polius l. Pontius
 n. 453. v. 10. modo hoc, quo l. modo hoc, quod
 num. 467. vers. 13. substantiam l. substantiam
 num. 471. vers. 12. quod l. quid
 num. 472. vers. 3. saltem in perfectioribus l.
 saltem imperfectioribus.
 num. 481. vers. 6. naturaliter l. naturalis
 num. 482. vers. 7. sit l. erit
 n. 491. v. 5. transeundo de l. de transeundo a
 n. 494. v. 1. subjecti bonum, l. subjecti, bonum
 num. 507. vers. 2. hic l. hinc
 n. 522. vers. 11. possunt. Si non l. possunt, nisi
 num. 536. vers. 13. defectu l. defectum
DISPUTATIONE QUARTA.
 Num. 4. vers. 5. materialibus l. accidentalibus
 num. 5. vers. 2. deberet l. deberes
 num. 40. vers. 7. causari l. causare
 num. 49. vers. 14. RESPOND. Potest l. RE-
 SPONDERI potest
 num. 73. vers. 11. eas l. eam
 ibid. vers. 15. ipso, eo quod l. ipso eo, quod
 num. 99. vers. 10. definitio l. definitioni
 num. 108. vers. 9. RESPOND. Potest l. RE-
 SPONDERI potest
 num. 122. vers. 7. non l. nos
 num. 135. vers. 14. novis l. nolis
 num. 134. vers. 8. dispositio l. dispositionis,
 num. 190. vers. 5. lignum l. lignum,
 num. 197. vers. 11. exigentia l. ad exigentiam
 num. 198. v. 2. substantialium l. substantialem
 ibid. vers. 14. Formæ, si non materia l.
 Formæ; si non manet

num. 204. vers. 3. specificæ l. specifica
 num. 206. vers. 7. intentu l. interitu
 num. 208. vers. 5. tam l. jam
 num. 227. vers. 9. jam autem l. Porro
 num. 237. vers. 3. ate l. autem
 num. 241. vers. 13. & l. est
 num. 249. vers. 5. uniret l. veniret
 num. 258. vers. 14. il l. illi
 num. 267. vers. 2. ut l. in
 num. 268. vers. 5. rationes l. homines
 num. 274. vers. 17. duabus l. duobus
 num. 295. vers. 12. actuatè l. actuatae
 num. 301. vers. 2. est quid, l. est, quid
 idid. vers. 14. actioni l. unioni
 num. 306. vers. 3. prior; naturæ l. prior naturæ;
DISPUTATIONE QUINTA.
 Num. 2. Vers. 3. efficientia l. efficienti
 num. 13. vers. 12. possit l. posset
 num. 15. vers. 10. concidit l. coincidit
 n. 18. v. 5. causas quasdam, l. causas, quasdam
 ibidem vers. 17. toto l. hoc
 num. 21. vers. 17. aliqui indivisibiliter l. ali-
 qui, indivisibiliter ne
 num. 23. vers. 8. generatioq; l. generatio
 num. 31. v. 11. effectum inferturq; l. effectum;
 num. 36. vers. 17. de l. hac (inferturq;:
 num. 41. v. 8. causa effectus l. Causa, effectus,
 num. 44. vers. 13. ponatur, terminus l. po-
 natur terminus.
 num. 45. vers. 14. creatum l. creatur
 num. 50. vers. 9. actu l. acta
 num. 60. vers. 3. non, l. non
 num. 61. vers. 4. non, l. non
 n. 62. v. 4. verberetur l. verberatur hoc ipso
 num. 63. vers. 10. & ut l. & certè
 num. 69. vers. 16. passi proportionata, l. pas-
 si, proportionata
 num. 77. v. 10. vitalibus, aliis l. vitalibus aliis,
 num. 80. vers. 14. homonexus, l. homo, nexus
 num. 86. vers. 7. continentia l. continentiae
 num. 87. vers. 5. de l. se
 num. 95. v. 3. causa propria l. causâ propriâ,
 num. 104. vers. 2. effectum l. effectu
 num. 104. vers. 14. est numero, l. est, numero
 num. 110. vers. 13. in th. l. in o
 num. 115. vers. 11. esse instrumentum l. quod
 est instrumenti
 ibidem vers. 12. non esse instrumentum l.
 quod non est instrumenti
 num. 117. vers. 17. medicorum l. medicorum
 num. 132. vers. 6. immediatum, semper l. im-
 mediatum, semper,
 num. 136,

num. 136. vers. 8. teneat, consequentia l. te-
 neat consequentia,
 num. 139. vers. 13. utrum l. verum
 num. 140. vers. 4. sui illud, l. sui, illud
 num. 141. vers. 13. remotum l. remoto
 num. 142. vers. 15. productio, Nativitas l.
 productio, nativitas
 num. 145. vers. 12. difficultatem, Universaliter
 enim quæritur, si l. difficultatem,
 universaliter enim quæritur. Si
 num. 146. vers. 2. unum l. unam
 ibid. vers. 15. habent l. habens
 num. 147. vers. 13. Hinc l. hinc
 num. 149. vers. 17. ignetur l. ignitur
 num. 153. vers. 6. si oculus l. oculus, si
 num. 155. vers. 7. substantia l. substantia
 num. 156. vers. 13. continuat l. continueat
 ibid. vers. 14. continet l. continueat
 num. 157. vers. 1. accidentia l. substantiam
 num. 159. vers. 5. in igne l. igni
 num. 163. vers. 2. substantia in virtute, l. sub-
 stantia, in virtute
 num. 164. vers. 13. esse l. ejus
 num. 165. vers. 4. debere l. deberet
 num. 166. vers. 3. Contra l. : contra
 num. 168. vers. 1. quia l. Quia
 num. 170. vers. 6. videbitur l. providetur
 num. 179. vers. 16. sed in l. sed non in
 num. 180. vers. 4. ex l. Ex
 ibid. vers. 14. identificatam, realiter l.
 identificatam realiter,
 num. 182. vers. 2. attritu l. attritu
 num. 184. vers. 8. per l. potest
 num. 186. vers. 15. respectum l. respectu
 num. 188. vers. 1. qui respectu quorum lege si
 ceteroqui respectu illorum
 num. 196. vers. 5. Sic respectu accidentium l.
 si respectu accidentium accidens.
 ibid. vers. 14. Quid l. Quod
DISPUTATIONE SEXTA.
 num. 2. vers. 6. ut l. &
 num. 15. vers. 6. vel l. id
 num. 17. vers. 11. dependuntia l. dependentia
 num. 20. vers. 8. post ly intrinseco dele. Ergo
 omnis actio distinguitur ab omni intrinseco
 num. 26. vers. 16. ne-cesse l. necesse
 num. 28. vers. 10. licet l. licet
 num. 41. vers. 9. sancti l. sanctus
 num. 43. vers. 17. medici l. media
 num. 45. vers. 12. creativa l. creatura
 num. 47. vers. 1. RESPONDETUR Primo l. RE-
 SPONDET Primo.

ibid. v. 8. producant substantiale l. produ-
 cant, quia ad extra producant substantiale
 num. 50. vers. 15. actuo l. actio
 num. 55. vers. 10. hic l. hoc
 num. 65. vers. 12. congenita l. congenerantia
 num. 67. vers. 6. infinitam l. infinitatem
 num. 71. vers. 14. virtutis l. virtuti
 num. 110. vers. 15. destruere l. adstruere
 num. 134. vers. 15. quæ l. quod
 num. 151. vers. 8. fieret: Si l. fieret, si
 ibid. v. 10. annihilaretur: si l. annihilaretur:
 ibidem vers. 11. esse, quia l. esse. Quia
 num. 153. vers. 5. alias l. aliàs
 num. 155. vers. 5. succederet. Si l. succederet, si
 num. 156. vers. 7. qui l. quia
 num. 163. vers. 9. est l. &
 num. 165. vers. 6. quia l. Quia
 num. 168. v. 12. producat, & tamen; l. pro-
 ducatur; & tamen
 num. 170. vers. 7. videtur l. videatur
 num. 178. vers. 8. seipso: l. seipso,
 ibid. vers. 16. prioritate prior est. Pater est l.
 prioritate, prior est pater
 num. 184. vers. 8. hoc est l. hoc est,
 num. 200. vers. 1. esse concomitans enim esset
 l. esset concomitans, esset enim
 num. 203. vers. 13. idem, l. idem
DISPUTATIONE SEPTIMA.
 num. 4. vers. 13. possessio l. possessis
 num. 5. v. 1. talis est sanitas l. talis, est sanitas,
 num. 6. vers. 3. ut l. cetera
 ibid. vers. 5. ita l. ita
 ibidem vers. 7. genere l. genere,
 num. 12. v. 1. post ly intentionalis dele secundo
 num. 16. vers. 16. si l. sit
 num. 17. vers. 1. est i la ipsa, l. est illa ipsa
 num. 19. vers. 9. finem, sed l. finem, Sed
 num. 20. vers. 18. multo l. multo
 num. 24. vers. 18. sensu l. statu
 num. 35. vers. 5. nobiliore l. nobiliorem
 num. 39. v. 7. consisteret. Ut l. consisteret, ut
 num. 43. vers. 6. post ly in recto dele dicetur
 ibid. vers. 6. idæa l. idæata
 num. 51. vers. 12. responderetur l. responderet
DISPUTATIONE OCTAVA.
 num. 3. vers. 5. salvare l. salvari
 num. 5. vers. 10. post ly Et Dele. non
 ibid. vers. 18. moraliter l. moralibus
 num. 11. vers. 2. distinctæ l. distincti
 ibid. vers. 16. recipere l. perire
 num. 17. vers. 1. conjungatur versus priori
 ibid. vers. 18. imprimis, l. Imprimis
 Xxx 2 num. 18.

num. 13. vers. 13 ipsi l. ipso
 num. 19. vers. 1. a l. A
 num. 23. vers. 2. non l. non
 ibid. vers. 7. videtur l. videntur
 ibid. vers. 14. hoc l. magis
 num. 26. vers. 6. hoc l. Hoc
 ibid. vers. 11. post ly advenire de lenon
 ibid. vers. 14. erit, illud l. erit. Illud
 num. 29. vers. 17. actione Divina l. divinitus
 num. 32. vers. 11. unio l. unio,
 num. 40. vers. 5. æquo l. equo
 num. 41. vers. 5. non l. Non
 num. 42. vers. 13. illis l. illi
 num. 44. vers. 3. posset, l. , posset
 num. 52. vers. 17. constet, in l. constet. In
 num. 61. vers. 3. illa l. illud
 num. 77. vers. 12. Ergo l. ergo
 num. 73. vers. 11. physico l. physica
 num. 81. vers. 10. abstrahet l. abstrahat
 ibid. vers. 12. potentialiter l. potentialitate
 num. 85. vers. 9. Ergo l. Ergo
 num. 88. vers. 5. seipsa. Ergo l. seipsa, ergo
 num. 106. vers. 11. sic l. . Sic
 num. 110. vers. 6. unum l. unam
 num. 116. vers. 3. probatione l. probationi
 num. 117. v. 11. RESPONDETUR l. RESPONDET
 num. 124. vers. 2. competit l. competeret
 num. 139. vers. 9. secundum l. . Secundum
 ibid. vers. 11. usurpatos. l. usurpatos,
 num. 145. vers. 12. identificatur: totam; l.
 identificatur totum
 num. 155. vers. 13. . Quæro. l. , quæro
 num. 161. vers. 1. obstat faceret l. debet facere
 num. 167. v. 14. totius, se solis l. totius se solis,
 num. 169. vers. 2. id l. esse id
 ibid. vers. 6. quid l. de ipso quod
 num. 173. vers. 16. tertia l. tertium
 num. 180. vers. 11. & l. ut
 num. 194. v. 13. modo. Sumptæ l. modo sumptæ,
 num. 195. vers. 12. Suarior l. Suarez.
 num. 227. vers. 2. contraria l. contradictoria
 num. 243. vers. 6. Hoc l. Non
 num. 250. vers. 15. si l. sit
 num. 252. vers. 10. sunt l. sicut
 num. 257. vers. 14. Cæci l. cæli
 DISPUTATIONE NONA.
 num. 28. vers. 10. extensione l. extensionem
 Ibid. vers. 11. nulla l. nullam
 num. 30. vers. 2. partes l. divisibilitatem
 num. 39. v. 13. post Ly retenta dele &
 num. 47. vers. 12. Opposita l. apposita
 num. 52. vers. 2. primi l. primo

num. 55. vers. 13. quantitatem lege se
 num. 84. vers. 9. habent lege habet
 num. 91. vers. 9. Tr: lege tertio
 num. 93. vers. 9. distinctio lege distincta
 num. 145. vers. 12. T. lege L.
 num. 167. vers. 7. extensionem l: extremitatem
 ibidem vers. 12. extremitatem l: extremitativum
 DISPUTATIONE X.
 num. 18. v. 6. exterminates lege extremitates
 num. 24. vers. 5. Aristot: lege Arriaga
 num. 42. vers. 15. Zolus lege solus,
 num. 49. vers. 5. centrum. Si lege centrum, si
 num. 58. vers. 16. finita lege infinita
 num. 69. vers. 12. dabiles lege dabilis
 ibid: pluribus lege pluribus,
 num. 71. vers. 8. post Ly hominum dele non
 num. 119. v. 4. Suarez censet, l: Suarez, censet
 num. 139. v. 12. presentanda l: pratentanda
 num. 140. vers. 3. presento lege pratento
 num. 151. vers. 16. præcisè mediata l: præcisâ
 medietate
 num. 154. v. 11. presentanda l: pratendanda
 num. 159. vers. 13. est lege esse
 num. 172. vers. 17. minima lege minimi
 num. 183. vers. 14. secundam lege secundum
 num. 184. vers. 9. ad actum lege ad actu
 num. 186. vers. 8. capax. Se lege capax, se
 n: 199. vers. 12. presentata lege pratentata
 ibidem vers. 17. presentatam l: pratentatam
 num. 208. v. 16. presentetur lege pratentetur
 num. 222. vers. 5. continuationem, Non lege
 continuationem, non
 num. 227. vers. 9. fiat lege fit
 num. 250. vers. 17. Articulo lege à Textu
 DISPUTATIONE XI.
 num. 2. vers. 1. infinitum, Chymera, est lege
 infinitum chimæra est,
 num. 8. vers. 11. certe. Si lege Certe si
 num. 9. vers. 4. tum lege tamen
 num. 17. vers. 16. idem de lege idem. De
 num. 27. vers. 13. prædicata: respondentia
 lege prædicata respondentia,
 num. 30. vers. 11. vitrum lege lapis
 num. 35. v. 3. cieatum lege creatum
 num. 36. vers. 5. argumentum. Quod l: argu-
 mentum, quod
 n: 40. v. 2. Possibilis infiniti l: Possibile infiniti
 num. 45. vers. 2. genenere. Sequitur l. genere,
 sequiturq;
 num. 50. vers. 9. Post Ly medietatem del: non
 num. 54. vers. 2. simultatem lege simultatem;
 ibidem vers. 12. divisibilitates l: divisibilitate
 num. 62

num. 62. vers. 1. proscindat lege præscindat
 n: 63. vers. 11. præfinito lege præ finito
 num. 65. vers. 14. constitutum l: constitutiva
 ibid: vers. 16. finis lege terminus
 num. 67. vers. 9. cætera lege cæterum
 num. 69. vers. 9. tertio lege tertia, à puncto
 num. 71. vers. 9. cognoscent indistantiam le-
 ge cognoscentem distantiam
 ibidem vers. 17. cognosci lege cognosco
 num. 74. vers. 4. dele incipiendo à Ly saltim
 ad Ly punctum & l: piramidem cõponere
 num. 75. vers. 13. confimile l. confimili
 num. 83. vers. 1. . Tertio lege tertio
 num. 85. vers. 3. constet: hominibus lege con-
 stet hominibus,
 ibidem vers. 9. porrigat lege porrigat;
 ibidem v: 16. homines lege homines,
 num. 88. vers. 2. infinitate lege infinitatis
 ibidem vers. 11. post Ly quo dele sit
 num. 89. vers. 1. devenire singuli. Ergo lege
 devenire, singuli ergo
 num. 104. vers. 3. & lege ut
 n: 105. v. 16. exhauriri non potest dici proprie
 l: non potest dici exhauriri proprie
 num. 116. vers. 14. creantem lege errantem
 num. 126. vers. 3. esset lege essent
 num. 131. vers. 13. sequeretur. Si, l. sequeretur
 num. 133. vers. 10. cum Ergo lege cum ergo
 num. 137. vers. 9. vires lege vices
 num. 138. vers. 12. accepti lege accepto
 num. 166. vers. 8. primo. Communiter lege
 primo communiter
 num. 170. vers. 17. finitio lege finito
 num. 176. vers. 17. infinitum lege infinitam
 num. 177. vers. 11. infinitum lege infinitum
 DISPUTATIONE XII.
 num. 6. vers. 3. passionem lege passionem
 num. 13. vers. 10. & certe sicut esse se ipso;
 lege . Et certè esse, se ipso
 num. 15. vers. 10. dicebat, mobile lege dice-
 bat mobile,
 num. 33. vers. 11. transferr lege transferre
 num. 38. vers. 2. locabilitati, humanæ lege lo-
 cabilitati humanæ,
 num. 42. v. 12. immediatè lege in medietate
 num. 60. vers. 15. motus, lege motus:
 num. 66. vers. 12. spatium, minus lege spa-
 tium minus,
 ibidem vers. 14 idem, immediate lege idem
 immediate,
 num. 68. vers. 17. illuminatis. Sicut lege illu-
 minatis, sicut

num. 69. vers. 14. producit lege projiciat
 num. 79. v. 17. succedentes lege succedentes
 num. 82. vers. 7. nota lege nata
 num. 84. vers. 12. Sequela lege sequela
 num. 87. vers. 11. etiam lege enim
 ibidem vers. 16. fit lege est
 num. 90. vers. 14. nulla enim, lege nullus enim
 num. 110. vers. 9. existentia, motum lege exi-
 stentia motuum
 num. 121. vers. 4. quod lege quoad
 num. 131. vers. 13. nunc lege tunc
 num. 134. vers. 12. objectivi lege objectivè
 num. 162. vers. 2. pratiam lege gratiam
 DISPUTATIONE XIII.
 num. 1. vers. 13. continuo lege contentivo
 num. 6. vers. 12. quod lege quid
 num. 14. vers. ultimo distantia lege indistantia
 num. 36. vers. 13. loco casu, lege loco, casu
 num. 37. vers. 7. qua lege quia
 num. 45. vers. 11. defatigatur lege defatigamur
 ibid: vers. 13. defatigatur lege defatigamur
 num. 46. vers. 1. adductu dici l. adductu r: dici
 ibid: vers. 9. adlato lege ablato
 num. 58. vers. 13. aliquid connotatum assigna-
 re lege aliquod connotatum assignare
 num. 61. vers. 7. instantiam lege indistantiam
 ibidem vers. 20. non lege nos
 num. 64. vers. 15. in eam lege meam
 num. 71. vers. 11. realiter, à quanto quidquid
 oppositum lege realiter à quanto,
 quidquid inoppositum
 num. 78. vers. 7. post ly &. dele ly de
 num. 87. vers. 10. & lege ut
 num. 91. vers. 7. quod lege quid
 num. 94. vers. 12. alias lege alios
 num. 99. vers. 2. quantitate lege quantitate
 num. 99. vers. 12. repetitio lege repetito
 num. 114. vers. 15. in ullo lege in uno
 num. 140. vers. 12. post ly videant dele ly posse
 num. 143. vers. 2. entitatem lege entitativam
 num. 151. vers. 13. te lege se
 num. 165. vers. 16. quia lege qui
 num. 192. vers. 6. illi lege illic
 num. 222. vers. 3. ptopter lege propter
 ibidem vers. 15. cras est. lege cras,
 num. 224. vers. 4. possit lege potuisset
 num. 237. vers. 9. illudens lege illudens.
 num. 238. vers. 17. non legenam
 num. 247. vers. 15. esse lege esset
 num. 253. vers. 10. nonas lege novas
 num. 265. vers. 3. dali lege dari
 131) 2 (150

*Acta Liberae corporis mih. p. p. facta p. m. Petri M. Petri Luc
regni S. H. Dni et huius huius S. Churche
M. H. Lachours. Ph. D. W. H.*

[Faint, mostly illegible text in the left column, appearing to be a list or index of names and titles.]

[Faint, mostly illegible text in the right column, continuing the list or index.]

940

